חסידות · חב״ד

דרך מצותיך

רבי מנחם מנדל שניאורסון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

דרך מצותיך

רבי מנחם מנדל שניאורסון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/דרך-מצותיך/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

מצות פריה ורביה 4
מצות מילה 14
איסור אכילת גיד הנשה 33
מצות ציצית 39
מצות תפילין 45
מצות השבתת חמץ ואכילת מצה 61
איסור אכילת חמץ 67
איסור תערובת חמץ 68
מצות הקרבת וספירת העומר 69
איסור שנאת ישראל ומצות אהבת ישראל 76
איסור ערות אחות אשתו 80
איסור ערות אמו ובתו 82
איסור ערות אחותו 83
איסור עבודת כהן בעל מום וכניסתו להיכל 83
מצות קידוש השם 89
איסור חילול השם 91
מצות אמירת קדושה בכל יום 92
איסור עבודת האדמה והאילנות בשביעית 94
מצוה לדון במקח וממכר 98
איסור אונאה 101
מצות וידוי ותשובה 102
מצות משא הארון בכתף 108
מצות נדרים 114
מצות האמנת אלקות 119
מצות אחדות ה' 160
מצות קידוש ידים ורגלים לעבודה 168
מצות נטילת ידים לסעודה 169
מצות ק"ש ותפלה 172
מצות מחצית השקל 173
מצות קידוש החודש 185
מצות נר חנוכה 190
מצות קרבן פסח 204
מצות דין עבר עברי 214
מצות יעוד ופדיון אמה העבריה 224
מצות בנין מקדש 228
איסור לא תבערו אש 236
מצות אכילת קדשי קדשים ושיירי מנחות 243
מצות הקרבת עולה ומנחה 251
איסור הקטרת שאור ודבש ואפיית שיירי מנחות חמץ 252
מצות זכירת ומחיית עמלק 252
מצות שריפת פרה אדומה 267
מצות הזאת מי חטאת 268
מצות טומאת המצורע 268
מצות טהרת המצורע 279
מצות תגלחת המצורע 280
מצות מינוי מלך 289
מצות עגלה ערופה 298
מצות ברכת כהנים 300
מצות נזירות 302
הוספה למצות טומאת המצורע 303
שרש מצות התפלה 305
מאמרי אדמו"ר הצמח צדק 395
הוספות 510

מצות פריה ורביה

פרו ורבו כו': ענין מצות פרי' ורבי', הנה ארז"ל (נדה ל"א) שלשה שותפים באדם אב מזריע לובן שממנו עצמות וגידים וצפרנים ומוח שבראשו ולובן שבעין אם מזריע אודם שממנו עור ובשר כו', הקב"ה נותן בו רוח ונשמה כו': והנה נודע עפמ"ש ונשמות אני עשיתי (ישעי' נ"ז ט"ז) שיש באדם ב' נפשות נפש הבהמית המתלבשת בדם האדם להחיותו וגם היא שכליות להשכיל כל מיני חכמה שבעולם ונמשכת מלמעלה מכחות רוחניים הוא בחי' פני שור שבמרכבה ופני אדם לארבעתן שממנו נמשכים נפשות הבהמיות שבישראל, ונפש השני' שבישראל היא חלק ה' ממעל כדכתיב (דברים ל"ב ט') חלק הוי' עמו כי היא ניצוץ אלקות ממש ונמשכת מבחי' כמראה אדם שעל הכסא הוא מראה דמות כבוד ה' (יחזקאל א' כ"ו כ"ח) וז"ש בצלם אלקים עשה את האדם (בראשית ט' ו') כי בחי' י"ס דז"א הם בדמות פרצוף אדם עד"מ וכמ"כ גם הנשמה הנמשכת ממנו היא בדמות אדם ברמ"ח איברים ושס"ה גידים רוחניים וכמ"ש בע"ח שכללות הנשמות יחד הם אדם א' מלביש לאדם דספירות, ונפש אלקית מתלבשת בנפש הבהמית שהיא ג"כ בחי' אדם ברמ"ח איברים ושס"ה גידים ועל ידו מתלבשת באיברי וגידי הגוף הגשמיים שהם מכוונים ממש בציור ודמיון ודוגמת איברי וגידי הרוחניים של הנפש וכדאי' בזהר (ח"א ל"ח א') דעלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה כו': והנה להבין כ"ז וענין פעולת האדם בשעת הזיווג בהמשכת נפש זו, צריך להקדים תחלה ענין ירידת הנשמה לעוה"ז למה הוא שהרי נודע שהנשמה טרם ירידתה לגוף היתה עומדת למעלה ונהנית מזיו השכינה כדכתי' באלי' חי ה' אשר עמדתי לפניו (מ"א י"ז א') לפי מקומה ומדרגתה באצי' או בבריאה או ביצי' ועשי', ולמה זה תרד פלאים בגוף חומרי המסתיר על אור קדושת ה' הנמשך ורודף בטבעו אחר הנאת העוה"ז שהם מיסודו וטבעו אשר הם הגורמים הסתר והעלם אלקותו ית' וגם כי באמת כלא הוא כל תענוגי וחמדי העוה"ז מה שיכול להיות גם אילו חי' אלף שנים בשלוה והשקט ובטח והי' מלך המלכים עד אשר לא יחסר לו כל מה שבעולם מהתענוגים אינן כדאי באמת להיות נערכים עם כמות תענוג האלקי שעה א' גם במדריגות היותר פחותות שבעולמות הרוחני' דהיינו כמארז"ל יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז (אבות פ"ד מי"ז) שר"ל אפי' שעה א' בג"ע התחתון, וק"ו בג"ע העליון, אשר אין ג"ע התחתון לו ערוך כלל עד שבעליי' הנשמה מג"ע התחתון לג"ע העליון צריכה לטבול בנהר דינור לשכח על התענוג שבג"ע התחתון כדי שלא יבלבלהו בג"ע העליון ע"ד שהעולה מהעוה"ז לג"ע התחתון צריך מתחלה לשכוח על חיזו דהאי עלמא כידוע בזהר כי הוא ממש כמו מחשבה

זרה שמבלבל כו', א"כ יכול כל משכיל על דבר לצייר עוצם הפלאת ערך תענוג הג"ע העליון, ויש עוד מדריגות רבות זו למעלה מזו הגם שלא נז' בספרים רק ב' בחי' אלו אבל באמת נודע לנו מפי סופרים קדושי עליון אשר נהירין להו שבילא דרקיעא שיש מדריגות לאין קץ אשר כל א' היא מעולה מעלה מעלה מבחי' שלמטה ממנה וע"ד שארז"ל רגלי החיות כנגד כולן (חגיגה י"ג א') כו' ולזה כיוונו רז"ל (ברכות ס"ד א') באמרם ת"ח אין להם מנוחה שנא' (תלים פ"ד ח') ילכו מחיל אל חיל בבחי' עליי' העולמות להתענג על ה': ועוד יובן הפלגת וגודל ערך ירידה זו איך שהיא מאיגרא רמא לבירא עמיקתא ע"ד אחר, דהיינו ממה שמצינו שארז"ל (חגיגה ט"ו ב') באחר מוטב דלידייני וליתי לעלמא דאתי ור"ל אפי' לג"ע התחתון, והנה הדין והיסורים של גיהנם הם מרובים וגדולים מאד כמ"ש באגה"ת (פי"ב) בשם הרמב"ן שגם יסורי איוב ע' שנה אינן כדאי אפי' נגד שעה א' בגיהנם ומשפט רשעים בגיהנם י"ב חדש (עדיות פ"ב מ"י) הם יותר משמנה וקרוב לט' אלף שעות ומשעה שמת אחר בחיי ר' מאיר שהיה קודם רשב"י כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפי' המשניות ותוי"ט פ"ק דשבועות (משנה ד') שהי' רבו של רבי שהי' רבו של ר' יוחנן שהאריך ימים הרבה וכשמת הוא פסק קוטרא מקברי' דאחר, וכ"ז מוטב גם בשביל תענוג ג"ע התחתון, צא ולמד כמה נפלאה הפלא ופלא גם מעלת ג"ע התחתון אשר כדאי וכדאי וטובה מרובה ונפלאה עד מאד גם לסבול יסורים כ"כ בשבילו בלבד, שאין זה בנוהג בתענוג עוה"ז גם לסבול יסורים מועטים בשבילו ויאמרו לו הן וכו' אלא כי באמת אין ערוך בין תענוג הגופות לתענוג האלקי גם לתענוג דג"ע התחתון וק"ו בן בנו של ק"ו בעולמות הרוחני' אשר ג"ע התחתון אצל ג"ע העליון כערך תענוג דעוה"ז לגבי ג"ע התחתון וכעד"ז למעלה מעלה מדרגות עד אין קץ ותכלית, אשר כאשר ישים כל משכיל על דבר לבו בזה ישתומם הפלא ופלא מה זה היתה ירידת הנשמה ממקום גבוה כ"כ לעוה"ז הגס והחומרי: אמנם באמת ברוך אלקינו ב"ה הטוב ומטיב וברצונו הפשוט חפץ להטיב לעמו הישראלים וירידה זו צורך עלי' היא להעלותם עוד מעלה מעלה עד אין קץ ותכלית ממצבם ומעמדם הראשון, אשר עלי' זו הוא דוקא ע"י ירידתם בעוה"ז תחלה, והוא מ"ש רז"ל יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, (אבות פ"ד מי"ז) ואומרו מכל חיי העוה"ב כיון לכל מדריגות המעולות והנכבדות הנמצאים בעולמות הרוחניים מקום תפנוקי הנשמות ושנהנין שם מזיו השכינה גבוה מעל גבוה וגבוהים עליהם כידוע לבאי שערי האריז"ל, כולם אינן כדאי נגד שעה א' בתומע"ט בעוה"ז, והיינו כי גילוי אלקות הנמשך ע"י איזו מצוה בעוה"ז היא העולה על כולנה ועודפת לאין קץ ושיעור ותכלית על כל תענוגי חיי העוה"ב כנ"ל וע"ד הנ"ל מאופן יופי

קורת רוח דעוה"ב מחיי העוה"ז הבשריים ויותר מזה הרבה מאד לאין קץ רחוק הערך ביניהם וכדכתיב לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד (תלים קי"ט צ"ו), פי' לכל מיני כלות הנפש ותענוג הנשמות מהשגתם באלקות בג"ע יש קץ וגבול שעד כאן מגיע השגתה ולא יותר אבל רחבה מצותך לקבל בה גילוי אלקות בבחי' אין סוף ובלי תכלית שזהו פי' מאד שענינו מורה על בלתי הגבלה ושיעור וכמ(ש באגרת הקודש (סי' י"ז):

וביאור הדברים יובן עפ"י מארז"ל (מנחות כ"ט ב') בי"ה הוי' צור עולמים (ישעי' כ"ו ד') ביו"ד נברא העוה"ב בה' נברא העוה"ז, פי' כי מודעת זאת שא"ס ב"ה סובב כ"ע וממלא כ"ע, דהיינו שמחי' את העולמות בב' פנים, הא' הוא ע"י מה שמתלבשת הארה ממנו ית' בתוכיותם ובפנימיותם בכל א' כפי מדריגתו אשר יוכל שאת ולא יתבטל ממציאותו והארה זו נק' ממלא דהיינו כמארז"ל (מדרש תלים ע"פ ברכי נפשי) מה הנשמה ממלא את הגוף אף הקב"ה ממלא את כל העולם כולו וכמו שאור וגילוי חיות הנפש בגוף יש בה מדריגות רבות שעיקר משכנה וגילויה האמיתי הוא בראש ואח"כ בלב ושארי איברים הפנימיים ואח"כ בידים ורגלים עד שנמשכת גם בשערות וצפרנים כל א' למטה מחבירו מעלות רבות באיכות וכמות גילוי חיות הנפש, וכך הוא בכללות העולמות שהם בדמות פרצוף אדם א' בכלל עד"מ ואור ה' ית' מאיר ומתלבש בתוכיותם להחיותם וכל הקרוב קרוב אל אורו ית' מקבל ריבוי ההארה ובגילוי יותר ואח"כ הולך ומתצמצם ממדריגה למדריגה בלבושים והעלמים רבים לפי מזג כלי המקבלים אשר יוכלון שאת, ובאורך משך הארה זו הם כל העולמות דאבי"ע כידוע דאבא מקנן באצי' ואימא בבריאה ות"ת גופא ביצי' כו' וריבוי מדריגות הנ"ל באופן מעלת העולמות רוחניי' זע"ז גבוה מעל גבוה כנ"ל בענין ג"ע הם הכל מפאת הארה זו דממכ"ע שמתלבשת בריבוי מדריגות לאין קץ כי סוף כל דרגין בעולמות הרוחניי' הוא בחי' ג"ע התחתון כנ"ל וכל מה שלמעלה מעלה מתקרב אל השרש ויהי' בו גילוי הארת אלקות בלי' צמצומי' ומסכים רבים כ"כ, יהי' התענוג ביתר שאת ויתר עז כי התענוג בא מגילוי האלקות בהשגה עד"מ למטה שבהשגת ההשכלה יבא התענוג בהכרח שכך הוא גם למעלה לפי שהחכמה וההשגה נמשכים ממקור התענוגים עתיקא דעתיקין כדכתיב כי עמך מקור חיים וגו' (תלים ל"ו י'), ואם תשאל א"כ איפה הם ריבוי המדריגות כ"כ מאחר שהכל בכלל כוללם בחי' אדם א', דע שהכלל מתחלק לפרט וגם הפרט הוא כלל לפרט שאחריו בריבוי מדריגות זא"ז כלל ופרט וכלל כי הנה כ"ז אמרנו דרך כללות כשמעריכים כל העולמות כא' אבל בפרט הנה יש בזה ריבוי עולמות מאד וכל א' גם הוא מתחלק לכמה פרצופים אשר בכל פרצוף הוא בחי' אדם אשר בו נתלים כמה אלפים עולמות פרטיים לאין שיעור אשר כל א' הוא

גדול מחבירו כנ"ל וכמשנ"ת ע"פ גדול אדונינו ורב כח (תלים קמ"ז ה') שרל"ו אלפים רבבות פרסאות הם שיעור קומה דיצי' ועשי' וכל פרסה ח' אלפים אמה ואמה ב' זרתות ושמים בזרת תכן (ישעי' מ' י"ב) כו' ע"ש, ואצ"ל בעולמות שלמעלה מהם שהם בחי' בריאה ואצי' וכנודע. אך כולם בכלל הם בחי' אדם א' ואור ה' השופע בהם להחיותם נק' ממכ"ע כנשמה לגוף, וז"ש רז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כי בחי' חכמה נק' י' כנודע, והענין כי חכמה היא ראשית ההשתלשלות כדכתיב ראשית חכמה (תלים קי"א י') והתלבשות אוא"ס באבי"ע הוא ע"י החכמה וכמ"ש בלק"א (פ"ב) ע"פ כולם בחכ' עשית (תלים ק"ד כ"ד), והנה מחכמה ולמטה הוא בחי' השתלשלות העולמות אבל החכמה עצמה מאין תמצא שלא כדרך הדרגת ההשתלשלות כי אור א"ס ב"ה מתנשא רבבות מדרגות אין קץ למעלה מבחי' חכמה עילאה, וכידוע בפי' המאמר דלאו מכל אינון מדות איהו כלל שעצמות אור א"ס ב"ה פשוט בתכלית הפשיטות ואינו מגדר בחי' י"ס חכמה ובינה כלל וכמ"ש במ"א, ולזאת להיות התהוות בחי' חכמה הוא ע"י צמצום גדול ועצום וז"ש מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) שהתהוותה בבחי' דילוג המדריגה בחי' יש מאין ולא בחי' השתלשלות עילה ועלול יש מיש שאילו הי' כן לא הי' יכול להיות התהוות בחי' חכמה מאחר שאורו ית' פשוט בתכלית כמו שהוא פשוט ואינו מערך בחי' חכמה שהיא מהות מוגבל ונגדר עכ"פ לומר כי הוא כח מיוחד פרטי, ולכן נקראת החכמה יו"ד על היות התהוותה מאא"ס ב"ה ע"י צמצום עצום עד שמאיר רק כנקודה בעלמא כמו היו"ד עד"מ ומחכמה ואילך מתפשטת ההארה בבחי' השתלשלות עו"ע, וזוהי בחי' ממכ"ע ולכן ארז"ל שהעוה"ב נברא ביו"ד כי כל בחי' תענוגי הנשמות שבג"ע בכל ריבוי הבחי' והעליות גבוה מעל גבוה דשם הנה מקורם ושורשם הוא בחי' חכמה כידוע בענין ונהר יוצא מעדן וגו' (בראשית ב' י'), אמנם הנה עצמות אוא"ס ב"ה הוא למעלה מעלה מזה והחכמה ראשית ההשתלשלות נק' י' ובטילה בתכלית כטיפה מאוקיינוס ויותר מזה כערך ביטול בעל הגבול לבלתי בע"ג שאינו נערך כלל כמ"ש בלק"א (פמ"ח) וע"ז נאמר בחכ' עשית שהחכמה עם העשי' שוים אצלו כמו שלגבי בבע"ג שוה א' עם אלפי אלפים וריבוא רבבות בהשוואה א' ממש ע"ש, והוא הנק' סוכ"ע כי עם היות שאינו מתלבש בעלמין אבל מ"מ הוא סובב ומקיף עליהם וזוהי הבחי' הב' שאא"ס ב"ה מחי' העולמות ע"י שאורו ית' הבבע"ג ובבע"ת סובב ומקיף עליהם ואדרבה באמת זהו עיקר החיות מאחר שהוא עיקר בחי' א"ס הרי ממנו עיקר קיום הנמצאים שאילו יסלק שפעו היו כל הנמצאים כלא היו כו'. והנה ביאור ענין הקפה זו איך ומה היא אין כאן מקומו וכבר נת' במ"א שאין ר"ל סובב מלמעלה בבחי' מקום ח"ו כי אין לו דמות הגוף כו' ח"ו ע"ש

היטב ויאירו עיניך מכל הספיקות שנסתפקו המקובלים האחרונים ה"ה השומר אמונים והמ"ח בענין הצמצום ומק"פ אם הוא סילוק האור לגמרי מן המקום הזה ואם אינו סילוק לגמרי א"כ איך נמצא בבהכ"ס דמעיקרא ל"ק כי נסתלק שלא יאיר בבחי' פנימי הנק' ממלא אלא בבחי' מקיף הנק' סובב וע"ד שנת' שם, וא"כ שוב אין נ"מ בין המקום אם הוא מקום נקי או מטונף כו' ע"ש: וזאת היא תכלית ירידת האדם לעוה"ז להמשיך גילוי אוא"ס ב"ה הסוכ"ע מההעלם אל הגילוי בבחי' פנימית ממש וענין גילוי זה איך ומה הוא אין בכוחינו להשיג אך נודע שכן יהי' לע"ל בבחי' גילוי וזוהי הבטחת הנביאים ולא יכנף עוד וגו' (ישעי' ל' כ') ונגלה כבוד ה' וגו' (שם מ' ה') והיא המעלה הנפלאה ועיקר ההבטחה כי הרי כל בחי' הג"ע עם היות כי רבה היא כנ"ל באורך המענה כבר נת"ל שלגבי עצמותו ית' הוא כטיפה מן הים ואצי' עם עשי' שוי' בהשוואה א' ממש, כי הרי הא"ס הבבע"ג כל בחי' בע"ג שוי' אצלו ואינו מערכם עם היות כי כשהם נערכים בינן לבין עצמן יש ביניהם מרחקים רבים עד שילאה הדעת לסובלו ולהעריכו במוחו, וזאת המעלה א"א להגיע כ"א ע"י ירידת הנשמה לגוף דוקא בהיות כי בחי' אא"ס ב"ה הסוכ"ע הרי בו נאמר ומתחת זרועות עולם וגו' (דברים ל"ג כ"ז) ועד"מ העיגול שלמטה מאיר כמו למעלה בראשית הקו כו' ועם היות כי אורו בבחי' מקיף הרי גם למעלה הוא מקיף כו' ונת' כ"ז היטב במ"א, וגם כי הנה נודע מענין שבה"כ שנפלו ניצוצים דתהו בנוגה דבי"ע וכל מה שנפל למטה יותר הוא בשרשו מאד נעלה ומזה הוא סוד היצה"ר ונפש הבהמית וכל המאכלים וצרכי הגוף ועם כי הם מסתירים על אור קדושת ה' אבל כשהאדם יגביר נפשו האלקית ותברר ע"ד מ"ש וכל מעשיך יהיו לש"ש (אבות פ"ב מי"ב) וכמו שביאר זה הרמב"ם ובפרט באהבת ה' ברשפי אש בבחי' מאדך הנה יתגלה בהם כחם ואורם מעולם התהו ששם היו האורות מרובים בבחי' בלי גבול כידוע ויעורר גילוי אלקות הסוכ"ע וזוהי ענין באתעדל"ת אתעדל"ע שבזהר וענין מ"ן ומ"ד שבע"ח, וזהו ענין ירידה צורך עלי' עם כי הירידה רבה היא מאיגרא רמא, אבל מה מאד נפלאה העלי' שלא בהדרגה ודילוג רב ועצום אשר כמוהו לא נהייתה רצוני לומר ההעתקה מהשגות גבוליי' לבחי' גילוי אא"ס הבבע"ג כנ"ל, וזהו שנצטוינו לפרות ולרבות ואין משיח בא עד שיכלו נשמות שבאוצר כי בחי' משיח ותח"ה הוא ענין גילוי הסובב כנ"ל וזהו ע"י שירדו הנשמות בגוף דוקא שבו ועל ידו מגיע הכח הנפלא הזה לעצור ולקבל הארה זו:

וגם יובן מכאן סוד איסור הוצאת זרע לבטלה שהחמירו בזהר ואמרו שתשובתה קשה יותר מכל תרי"ג מצות כדאי' בר"ח (ובס' לרב מק"ב בשם תוס' סנהדרין מנאה מתרי"ג

ע' סמ"ק) כי הרי גורם רעה עצומה ונפלאה אשר אין כמוה, דהיינו תחת שהי' מטיב לנשמה שהי' מוליד להביאה לעוה"ז ולגרום לה הפעולה הנפלאה הנ"ל וההעתקה מבחי' השגת גבול לגילוי אא"ס אשר מי יערוך לטובה זו ומי ידמה וישוה לה כי כמו שלו ית' אין ערוך כך אין להארתו ית' ערוך כו', והוא נמנע מעשותה גם עוד זאת לעשות לה רעה עצומה להשקיע בתוך הקליפות וסט"א שמזה נעשו נגעי בנ"א כמבואר אצלינו במ"א בענין הנפילים וית' עוד לקמן ב"ה וזשרז"ל (נדה י"ג א') שוחטי הילדים, ה' ישמרינו מכל רע:

ב) **ועתה** צריך לבאר דרך פרט בענין מצוה זו בסוד יחוד זכר ונקבה, והיות נודע לנו שהיחוד נמצא למעלה ג"כ בנשמות כידוע בענין אברהם ושרה (בראשית י"ב ה') ואת הנפש אשר עשו שמולידים נשמות הגרים משא"כ במלאכים אין היחוד נמצא, ושרש זה יובן בהקדים מעלת הנשמות על המלאכים, ולהבין זה צריך להקדמה אחרת והוא שגם למעלה בספירות ומדות האלקי' נמצא ענין היחוד והזיווג כידוע בזהר ובע"ח בענין יחוד או"א וזו"נ שמהם נוצרו הנשמות ומלאכים, (אך היינו דוקא מאצי' ולמטה משא"כ למעלה מאצי' כידוע דבעתיק אינו בחי' דכר ונוקבא רק מ"ה וב"ן וכדכתיב ואין אלקים עמדי, (דברים ל"ב ל"ט), וגם נודע שענין היחוד והזיווג בכל מקום שהוא הוא ענין נפלא בבחי' המשכת אור חדש מא"ס ב"ה בתוספת מרובה על העיקר וכמ"ש בהקדמה לפע"ח וא"כ צ"ל לפ"ז מהו הפי' שלמעלה מאצי' לא שייך בחי' זיווג מאחר שענין הזיווג הוא המשכת אור חדש מא"ס ב"ה), וגם יש ב' מיני זיווג הא' הנק' זיווג נשיקין בע"ח ואתדבקות רוחא ברוחא בזוהר שהוא בחי' חב"ד בחב"ד ומזה שרש המלאכים, והב' זיווג גופני דיסוד ומזה שרש הנשמות, וביאור זה הנה מבשרי אחזה עד"מ באדם יש ב' בחי' השפעות הא' זיווג גופני בהשפעת טפת זכר ושוהה ברחם הנקבה ט"ח ונעשה וולד, והב' השפעת שכל מרב לתלמיד כי הנה גם הטפה נמשכת ממוח האב כמו שהשכל נמשך משם אלא שנתגשמה ביותר, ואמנם באמת שרשה יותר נעלה שהרי אנו רואים שמהטפה יולד בדומה אדם שלם שיש לו כח השכל להשכיל על דבר משא"כ מהשפעת שכל לא יושפע רק איזה השפעת שכל גלוי אבל לא יוכל להשפיע לו עצם כח שכלי ולהחכים את המחוסר דעת בטבעו (כדאמרי אינשי איך קען דיר קיין קא(ניט ארוף שטעלין), רק שמעלת השפעת שכל הוא שלא נתגשמה שפע השכל כ"כ כבטפה אמנם באמת הא בהא תליא שלהיות הטפה נלקחת מפנימי' המוחי' ע"כ לא תוכל לירד אלא ע"י התגשמותה דייקא כמ"ש במ"א מדוגמת משלי שלמה ומחוי לי' במחוג כו' (חגיגה ה' ב') ע' בתורה ע"פ יונתי בחגוי הסלע (שה"ש ב' י"ד): והנמשל מזה יובן למעלה ג"כ ב'

מיני זיווג הנ"ל נשיקין וגופני, הגם שאין שם ציור גשמי ח"ו הס מלהזכיר מלומר בחי' גופניות ח"ו כדכתיב לא תעשה לך כל תמונה כו' (דברים ה' ח') ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה ושם בסתר (דברים כ"ז ט"ו) כמ"ש הרשב"י ריש האד"ר והכל בחי' רוחני' שאינו בגדר מקום ולא כח בגוף כנשמה הנתפסת בגוף ח"ו, אבל מ"מ יובן השכלת ענין הזיווגים ומעלתם זע"ז באיכותם בפנימי' וחיצוני' הכל ברוחניות ממשלים הנ"ל רק שבתחלה צריך להקדים כללות ענין הזיווג בכחות רוחניים, והדבר למד מענינו עד"מ הנ"ל בזיווג זכר ונקבה הגשמיים שהגם שהוא ע"י איברים הגופניים הנה באמת הוא ע"י כח רוחני המלובש באיברי ההולדה שהם הפועלים הולדה זו ע"י אותן האיברים המוכנים לקבל צורת כחות הנ"ל כמו שהראי' בעין אינו ע"י בשר העין בלבד אלא ע"י כח הראי' הרוחני שבנפש שמתלבש באישון עין המוכן לקבל צורה זו וכדאי' בגמ' נדה דל"א (ע"א) הקב"ה נותן בו נשמה וקלסתר פנים וראיית העין כו' ופירש"י שאעפ"י שנבראת העין מן האב ואם, אינו רואה תדע שהרי המת יש לו עינים ואינו רואה עכ"ל וא"כ גם כח המוליד שבגוף שמשפיע זרע להוליד בדמותו וצלמו הוא נלקח מכח המוליד שיש בנפש ע"ד שכל כחות המתלבשים בגוף מהנפש, הם נלקחים מהנפש בבחי' גילוי מההעלם כידוע וענין כח המוליד שבנפש הוא שישפיע השפעה רוחני' ממהות הנפש ממש כדמיון כח ההולדה שבגוף שמשפיע להוליד גוף כנ"ל, ולהבין ולהשכיל קצת איכותו ומהותו של כח זה הרוחני המוליד שבנפש יובן עד"מ מן כח המוליד שבלבושי הנפש כמו בשכל ומחו"ד שהרי אנו רואים בהשפעת שכל מרב לתלמיד ע"י הדבור שהוא לבוש החיצון יש בו ג"כ כח המוליד והוא הנק' יסוד דדכורא בהיות שיש חכם שאין לו כח זה להשפיע לזולתו אעפ"י שמבין בטוב לעצמו לפי שאין לו כלי היסוד להסביר ולהטעים השכל לפי ערך קטנות התלמיד אלא מבין ומשיג לפי השגתו ולא יוכל למצוא עצות בנפשו איך להוריד ולהלביש את הסברא בצירופי אותיות אחרים לפי אופן הבנת התלמיד וזהו מפני שאין לו כ"כ בחי' כלי ההשפעה חוץ מעצמותו שהם בחי' תרין ביעי' נו"ה היועצות איך יהי' ההשפעה והיסוד שהוא גוף ההשפעה, ויש חכם קטן הימנו שכלי היסוד יש בו יותר דהיינו שיוכל להסביר ולהטעים את השכל עד שגם התינוק יוכל להבינו מפני שיש לו ריבוי דברים להרחיב הענין להטעימו בצירופים שונים וכמ"ש בס' הקבלה שפרנסי הדור הם מבחי' היסודות וז"ש משה שפיר קאמרת (סוכה ל"ט א') על כל גדול הדור המלמד לתלמידיו שמשה הי' בחי' יסוד אבא כי כמו שהוא בענין השפעת שכל כך גם השפעת תורה והכנסת יראת שמים בלב השומעים, והנה בחי' זו נק' יסוד דדכורא, ועד"ז יובן ג"כ במקבל ההשפעה שיש בו בחי' כלי יסוד דנוקבא

והוא מה שאנו רואים שיש תלמיד שקולט היטב במוחו מה שהוא שומע ויש שאינו קולט היטב והיינו לפי ערך יסוד דנוקבא המקבל וזהו ענין ד' מדות שבתלמידים משפך בחי' פולטת ונפה בסוד הברור שבטפה ודו"ק: והנה מזה יוכל המשכיל להשכיל ענין בחי' יסוד וכח המוליד שבנפש, להשפיע בחי' דכורא, ולקבל בחי' נוק' הכל בהשפעות עצם הרוחני' של מהות כחות הנפש כנ"ל וכשהם מתלבשים בגופות דזכר ונקבה הם פועלים פעולתם ע"י כלי הגוף, דזכר להשפיע, ודנקבה לקבל ואם הם פועלים פעולתם ע"י כלי הגוף החומריים כ"ש וק"ו שיכולים לפעול בהיותם מופשטים מחומר גופני דהיינו להזדווג ע"י היסודות שלהם בבחי' השפעת וקבלת ההשפעה רוחניית ולהוליד בדמותם וצלמם וזהו ענין זיווג נשמת אברהם ושרה בג"ע להוליד נשמות הגרים שלהיות בחי' השפעת האור והחיות רוחני כמו בחי' אהבה מאברהם שהוא מרכבה למדת החסד נשפע בנפש הגר שתהי' אהבה זו פועלת בגופו להעירו ולהקיצו משינתו א"א לכלי גוף הגר להכילו אם לא שתקלט תחלה ביסוד דנוק' בחי' שרה שהיא מרכבה לבחי' מלכות כנודע, ועד"ז יובן ג"כ יחוד דספירות כמו יחוד ז"א ונוקבא שהטפה נמשכת מז"א עד"מ הוא ענין השפעת אור וחיות רוחני אלקי מאור וחיות המלובש בז"א להיות בחי' נשמה או להחיות העולמות וכדי שיהי' אור וחיות זה נתפס בבריאה יצי' עשי' א"א כ"א שיקלט תחלה בבחי' יסוד דנוקבא היא מדת מלכותו ית' הפועלת התהוות היש ונברא כו' כמבואר במ"א באריכות וכלל ענין היחוד הוא תוספת גילוי והמשכת אא"ס ב"ה ביתר שאת ויתר עז על ההארה הנקצבת לקיום העולמות כנודע, ועתה יובן ג"כ ענין ב' מיני יחוד הנ"ל נשיקין וגופני כי נודע שיש בכל פרצוף עצמות וכלים ד"מ נפש וגוף ונת' ענינם במ"א שבחי' החכמה עד"מ הוא הכלי, והאור והחיות מא"ס ב"ה המחי' ומהווה כח חכמה זו הוא האור והעצמות, ויש כלים פנימים וחיצוניים וכמה בחי' פנים לפנים ואחור לאחור כנודע ולזה בחי' זיווג הנשיקין הוא ע"י הבלים כמ"ש בע"ח והכוונה עם כי אין אתנו יודע איך ומה בפרטות אבל הענין הוא שלא ירדה ונתגשמה השפע כ"כ בבחי' חיצוניות הכלים והוא כענין ההשפעה שבאדם משכלו שבמוחו באותיות מחשבתו או אפי' לזולתו באותיות דיבורו שהארת השכל שבהשפעה זו לא נתרחק מהותו כ"כ מבחי' המוחי' שבכלי מוחו ותבונתו משא"כ בחי' זיווג גופני למעלה הוא הנק' בחי' טיפת מ"ד לומר שנתגשמה השפע ע"י חיצוני' הכלים להיות רחוקה בערך ממהות פנימיות כלי המוחי' דוגמת ריחוק הטיפה שבאדם ממהות השכל והלחלוחית שבמוח כו'. והנה שרש המלאכים הוא מזיווג נשיקין הנ"ל ולזה נשארים ברוחני' ולא ירדו בגופות להיות כי שרש התהוותם ע"י השפעת אור ושפע וחיות אשר אינו יורד בשינוי המהות כ"כ

ממקורו, ושרש הנשמות מזיווג גופני ולזה מתלבשים בגופות גשמיים ממש להיות כי נשמתם מבחי' אשר ירד בריחוק ושינוי המהות כנ"ל, אמנם באמת זהו הוראה על היותה נמשכת מפנימי' ועצמיות המוחי' ולא הארה חיצוני' בלבד כבזיווג נשיקין וכנ"ל ממשל הטיפה שמולדת בדומה, מהות שיש בו כח השכל כדמותו וצלמו של כח השכל שבאב משא"כ בהשפעה מרב לתלמיד שמשפיע בו בחי' חיצוניו' וגילוי השכל כו' וכמ"כ למעלה הנשמות נמשכים מפנימיו' חכמה עילאה כדכתי' (שמות ד' כ"ב) בני בכורי ישראל וחלק הוי' עמו (דברים ל"ב ט') שבה מלובש אא"ס ב"ה וכנודע שהנשמות הם מפנימיות הכלים והמלאכים מחיצוני' ולכן נק' בנ"י דוקא אדם אדמה לעליון שכלולים מכל פרטי כחות הי"ס חב"ד חג"ת כו' שלזאת ניתנו להם תרי"ג מצות שהם רמ"ח איברים דמלכא ושס"ה ל"ת שס"ה גידים אשר הם בחי' ומדריגות שונות ומהן תלויו' ברישא דמלכא ומהן בגופא ובדרועא כו' וכולם יכולי' הישראל להמשיך להיות כי הם כללות מהכל לפי שנמשכים מפנימית המוחי' שכולל הכל דוגמת הטפה בגשמיות משא"כ המלאך הוא פרט א' אם חסד אם גבורה וכשמו כן הוא וע"כ אין מלאך א' עושה שתי שליחות (זח"ג נשא קל"ב ב') ולכן אין המלאך יכול להוליד ולא מצינו זיווג במלאכים וכמשל האותיות שאין בהם גידול וריבוי ותוספת ומגרעת כו' ואין א' יכול להוליד חבירו משא"כ בנשמות הנמשכו' מפנימי' המוחי' שבה מלובש אא"ס יש בהם הזיווג וההולדה וד"ל וכמ"ש במ"א בפי' הזהר דבראשית ע"פ לא טוב היות (בראשית ב' י"ח) וע"פ אלה תולדות נח (בראשית ו' ט') ובבלק ע"פ ברכו ה' מלאכיו (תלים ק"ג כ') ע"ש:

ואמנם הנה למעלה מעלה מאצי' לא יתכן לומר ענין הזיווג כנ"ל כדכתיב ואין אלקים עמדי כו' (דברים ל"ב ל"ט) להיות כי הרי השפעה זו הוא ממהות ועצמיות המשפיע שלכן הוא מוליד בדומה כנ"ל והוא הארה פנימי' גם מהשפעת הדיבור כו' וא"כ לא יתכן זה אלא מאצי' ואילך שיש שם בחי' כלים ושם יתכן ההשתלשלות ממדרגה למדרגה כמו הולדת זו"נ ע"י או"א וכן נשמות דאצי' מזו"נ דאצי' משא"כ מן המאציל עצמו שהוא בחי' א"ס הרי אל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש כתיב (ישעי' מ' כ"ה) שהוא קדוש ומובדל ואין כל הנמצאים ערוך לו כלל ושוה ומשוה קטן וגדול כנ"ל באריכות ומקרא מלא כתיב אני הוי' לא שניתי (מלאכי ג' ו') לומר שאין שינוי לפניו כלל בין קודם בריאת כל העולמות לאחר שנבראו והיינו משום שאין נמשכים ממנו בדרך השפעה והשתלשלות אלא בבחי' אור וזיו וגילוי מההעלם שאין העצמות מתפעל ומשתנה ע"י המשכת האור ואין המשכת האור או סילוקו גורם תוס' ומגרעת בהעצמות הנק' מאור כידוע ויכולים להבין קצת גם מחיות הנפש שבגוף שכח הראי' והשמיעה הוא בחי' הארה מעצמיות

הנפש ולא שעצמיות הנפש ממש נחלקת לחלקים כי הנפש היא עצם פשוט רוחני וכשמסתים עינו יוכלל גילוי הכח בהעלמו וכשיפתח יתפשט בגלוי ואין הנפש משתנית ע"ז רק השינוי הוא בכח אשר בעין כידוע, וכמ"כ יובן שבחי' האור והחיות הנמשך מא"ס ב"ה בי"ס הוא רק הארה וזיו בלבד ולא יתכן לומר בחי' יחוד וזיווג ח"ו רק אחר התלבשות ההארה בכלים די"ס אז יתכן בחי' הזיווג בכלים די"ס ע"י האור אשר בתוכן ובכלל ידוע דפעמים כתיב כמראה אדם (יחזקאל א' כ"ו) מראה דמות כבוד ה' (יחזקאל א' כ"ח) ופעם כתיב כי לא אדם הוא כו' (שמואל א' ט"ו כ"ט) ובבחי' ע"ס דאורות וכלים שם נק' אדם ויתכן בחי' הזיווג, משא"כ למעלה כשהאורות מופשטים מכלים שנאמר כי לא אדם הוא כו' והנה בחי' האור והעצמות די"ס דכלים הרי הוא הארת א"ס ב"ה שנאמר בו כי לא אדם אלא שמתלבש בע"ס הנק' אדם וז"ס אורות וכלים וסוד התלבשות אוא"ס בי"ס כדאי' בת"ז דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד, וכשאמרנו ששרש הנשמות מי"ס הנק' אדם הנה הענין שיש בהם ג"כ ב' הבחי' מצד בחי' פנימי' הכלים והתלבשות אוא"ס ב"ה שבהן שזהו החיות הפשוט שמחי' הנשמה וכמשנ"ת אצלינו בענין מצות עבודה ות"ת כו' וע"כ יש בהן ג"כ כח ההולדה והזיווג משא"כ במלאכים שנמשכים מחיצוניו' הכלים כנ"ל, וזהו ענין שרש מצות הזיווג והעונה ועונת ת"ח מליל שבת לליל שבת כי אז הוא יחוד היותר מעולה דהיינו יחוד ישראל ורחל שהוא בחי' תכלית גילוי א"ס ב"ה בעולמות כי בחי' ז"א הנק' ישראל הוא סוף עולמות הא"ס ונוק' היא מקור הנבראים והיחוד בהן הוא גלוי א"ס בנבראים שז"ס שני כרובים כו' ואז נמשכים הנשמות היותר מעולות: ואמנם באמת עיקר מ"ש רז"ל מצות צריכות כוונה (ברכות י"ג א') היינו לכוין שכך ציוהו בורא עולם וידע שמקיים במעשה זו מצותו ורצונו העליון ב"ה אשר רצון זה הוא מקור החיים והוא א"ס כו' הגם שאינו יודע מהו המכוין בזה כי לא מחשבותי מחשבותיכם ומה שמובן קצת ענינו ע"ד הנ"ל הוא באמת רמז וכטיפה מאוקיינוס בלבד ויותר מזה כי אין ערוך ממש שהרי אין האדם בעל חומר משיג רוחני' והרי מרע"ה זה ג' אלפים שנה בג"ע וכל שעה הוא הולך מחיל בעומק ההשגה בטעמי המצות ועכ"ז נאמר עליו לכל תכלה ראיתי קץ והמצוה עצמה רחבה מאד (תלים קי"ט צ"ו) כי יש בה עילוי אחר עילוי כו' רק אעפ"כ מה טוב ומה נעים גם קצת ומקצת דמקצת ושמץ מיני' המובן וכי נחמד הוא להשכיל, וידע שהעיקר הוא קיום רצונו ית' שבו כמוס טעמו וחכמתו ית' וישמח ויגיל מזה כעל כל הון:

ועיין בזהר פ' ויקרא דף ז' ע"א ואימתי איקרי בר נש שלים בשעתא דאזדווג בבת זוגי' כו' ויפיק מיניה ומנוקבי' בן ובת, וכדין הוא ב"נ שלים כגוונא דלעילא ואשלים הוא לתתא כגוונא דשמא קדישא עילאה וע' הפירוש במק"מ שם:

מצות מילה

זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם גו' המול לכם כל זכר, (בראשית י"ז י') ואומר (ויקרא י"ב ג') וביום השמיני ימול בשר ערלתו, הנה שרש ענין המילה, עפמ"ש באוצ"ח בדרוש האונאה ובטעמי מצות פ' לך לך, וז"ל טרם שיתפשטו החסדים בו"ק דז"א אז הערלה שהיא קליפת נוגה חופפת ונאחזת ביסוד שלו סביב וזהו ונוגה לו סביב כו' (יחזקאל א' ד') ובהיות ערלה זו חופפת על היסוד אין החסדים יורדים בכל מקום המגולה שהוא מחזה דז"א ולמטה ונשארים למעלה בדעת שלו וכשנמול וכורתים הערלה ומסתלקת משם קליפת נוגה הנז' ואז יורדים החסדים הנז' ומתפשטים בב' שלישי ת"ת ונו"ה דז"א וכל חסד גימ' הוי' כ"ו וב' חסדים וב' שליש הם ע' והם ע' אורות דחסדים המגולים מ"ל דחשמל וע"י הפריעה מתגלה גם חסד דשליש העליון דת"ת דז"א ויורדים ביסוד ז"א כו' ע"ש וכי זהו ג"כ ענין האונאה כו' שנצטוינו ע"ז פ' בהר ע"ש:

והנה הדברים האלה אשר דבר האור האלקי האריז"ל אשר רוח ה' דבר בו הם כספר החתום מאנשים פשוטים כמונו, ולקרב הדבר אל השכל להבין כי כל ענין זה הוא בעבודת ה' בבחי' גילוי אלקותו ית' בעליונים ובתחתונים ע"י ישראל עם סגולתו וע"ד שכתב הרב בעל החינוך שרצה הש"י לקבוע בעם אשר הבדיל להיות נקרא על שמו אות קבוע בגופם להבדילם משאר העמים בצורת גופם כמו שהיו מובדלים מהם בצורת נפשותם אשר מוצאם ומובאם איננו שוה ונקבע ההבדל בגולת הזהב כו' ע"ש, ועם כי כתב דברים אלה עפ"י פשוט אבל באמת אורייתא סתים וגליא וגם הגליא הוא כפי הסתים כגוף לנפש ויש כמה פנים לפנים עד אין קץ ותכלית וכמ"ש הכל יודוך סלה כו' בלי קץ ותכלית. והנה המצוה הזאת יתחלק בביאור לב' חלקים הא' ביאור ענין העברת הערלה, הב' ביאור ענין התגלות הה"ח שנמשכים אח"כ:

א) **ולהבין** מתחלה ענין שרש בחי' הערלה הנק' קליפת נוגה מהו יש להקדים תחלה ענין בחי' ההשתלשלות מרוחניות לגשמיות כי מודעת זאת מארז"ל אין לך עשב שאין לו מזל המכה בו ואומר לו גדל (רבות בראשית פ"י) והן המזלות הקבועים ברקיע וביחוד גלגל השמש וגלגל הירח וכ"כ החינוך מצוה ת"ג שזה ידוע לכל חכם לב בבני אדם כי גלגל השמש וגלגל הירח פועלים בכחם הנאצל עליהם מאדון כל הכחות בעולם השפל

פעולות גדולות בגופות בני אדם ובכל מיני שאר בע"ח גם בכל הצומח בארץ מן הארזים הגדולים עד העשבים הדקי' ודרך כלל בכל שהוא מן ד' יסודות שהם למטה מהם ותחת ממשלתם וכן כתוב בסדר וזאת הברכה וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים (דברים ל"ג י"ד) ומפורסם בכל המון העם נערים עם זקנים כי כח הלבנה ניכר בכל אשר נעשה בארץ כידוע לכורתי האילנות כו' ע"ש שהאריך בראיות מוחשיות וכ"כ בע"ח בסופו ובכלל דברים שגידולם מהחום כמו התבואות וכה"ג גדילים מן השמש ודברים שגידולם מן הקור כמו הירקות וכה"ג גידולם מן הלבנה ועד"ז כחות כל המזלות שונים זמ"ז ולעומתם שינויי העשבים ושארי הנמצאים המחוברים מד' יסודות אשר מדורהון בעולם השפל כנ"ל. והנה ידוע ונראה לעין דהשמש בהילוכה הוא סובב והולך (וכן הלבנה וז' כוכבי לכת) וכידוע בס' התכונה בגודל גוף השמש שרחבו י"א אלפים פרסאות ובסבוב א' הולך כמה רבבות פרסאות ולא ידעו טעם סיבובו במהירות עצומה כ"כ, אך הענין שזהו בחי' השתחוואה שלו בביטול גדול ונורא וכדאי' בגמ' בתרא (ב"ב כ"ה א') ע"פ וצבא השמים לך משתחוים (נחמי' ט' ו') כי הנה ידוע שיש לשמש חומר וצורה והוא גוף כדור השמש ונפשו ולזאת גופו סובב ומשתחוה בגשמיות לשכינת עוזו ית' מחמת ההשתחוואה הרוחני' שבנפשו ע"ד השתחוואת האדם שמרכין ראשו בגשמיות מחמת השתחוואה הרוחני' שבשכלו ונפשו שמבטל עצמו אליו ית', והנה באמת השתחוואה זו היא הגורמת ג"כ בחי' המשכת והשפעת הכחות מן השמש לעולם השפל לכל הנמצאים ואלולי לא היתה מסבבת ומשתחווה לא הי' נשפע ממנה הכחות למטה וזאת היתה כוונת יהושע באמרו שמש בגבעון דום כו' עד יקום גוי אויביו (יהושע י' י"ב י"ג) שרצה למנוע השפע לאומות המונין לחמה וכמשי"ת ונת' ג"כ במ"א ע"פ בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים ע"ש (יהושע ה' ב'): ואע"פ שהשתחוואה זו הוא בחי' ביטול העבד לגבי אדוניו מ"מ היא הגורמת ג"כ ההשפעה למטה, ויובן ע"ד ההשתחוואה שבח"י ברכות דש"ע שכורע בברוך שאע"פ שכריעה זו היא בחי' ביטול עצמותו לגמרי מ"מ ממנו ועל ידו דוקא נמשך שפע למטה שהרי הכריעה היא בברוך דוקא וידוע שברוך הוא בחי' המשכה למטה, ולכן גזרו אומר שהכריעה תהי' בברוך לפי שע"י הכריעה והביטול דוקא נמשך השפע למטה וגם צורת הכריעה מורה ע"ז שכופף ומרכין ראשו למטה וא"כ גם שזהו בחי' ביטול לגבי העליון הימנו אבל ה"ז בחי' המשכה ושפע ממוחי' שבראשו לגבי התחתון הימנו וכך הוא בענין השתחואה דשמש וכמשנ"ת, והטעם הוא פשוט לפי שהכח בשמש וירח הוא ממה שנאצל עליהם מאדון כל הכחות ומאיר בנפשו ומנפשו לגופו וידוע דהבריאה מתחדשת תמיד מאין ליש א"כ

צריך הוא לקבל כח וחיות לעצמו וקבלת חיות זו הוא ע"י השתחוואה הנ"ל שאז אומר שירה בקול רנה גדולה וכמ"ש ברן יחד כל כוכבי בקר כו' (איוב ל"ח ז') וע"י אותו שירה מקבל חיותו ומזונו משרשו וכמ"ש הרח"ו בטעמי מצות פ' ואתחנן ע"ש ואז הוא משפיע ג"כ לשלמטה הימנו לכל ד' יסודות והנמצאים מהם שבעולם השפל כנ"ל:

ב) **והטעם** לכל זה מה שא"א לו לקבל חיות כ"א ע"י השירה, הנה יובן עפ"י מ"ש (תלים קל"ו ב') הודו לאלקי האלקים כל"ח, כי הנה אלקים הוא ל' רבים כמ"ש אלקים קדושים (יהושע כ"ד י"ט) אשר נגלו אליו האלקים (בראשית ל"ה ז') וגם אלקים ל' כח ומקור המחי' ומשפיע כמו יש לאל ידי (בראשית ל"א כ"ט) וכן אילי הארץ (יחזקאל י"ז י"ג) וא"כ אלקים ל' רבים היינו ריבוי כחות האלהות המשפיעים ומהוים נמצאים רבים ועצומים דדצח"מ וגבוהים עליהם וכולם נמשכים מאחדותו הפשוטה ית' וידוע קושיות הפלסופים איך יסתעף הריבוי מן האחדות הפשוט ונלאו בזה למצוא טעם ודעת אך הענין באמת שזהו ע"י צמצום שצמצם אורו ית' הפשוט הבבע"ת ובלתי בע"ג להאיר הארה מצומצמת וגם היא תתצמצם ותתחלק לריבוי השפעות שונות ובחי' צמצום ודין זה הוא ענין שם אלקים כדכתיב שמש ומגן הוי' אלקים (תלים פ"ד י"ב) כמ"ש בלק"א ח"ב (פ"ד) שהוא כמו בחי' מגן ונרתק ולבוש המעלים ומסתיר בתוכו החיות הנמשך מאתו ית' שכללות השפעה זו נק' בש' הוי' מל' התהוות ועי"ז יכול להיות התהוות נבראים בע"ג מחומר וצורה גוף ונפש הנפש נמשכת מצד החיות דשם הוי' המאיר בשם אלקים והגוף מש' אלקים המעלים ומלביש לש' הוי' ולכן גם הגוף מלביש את הנפש ומעלים ומסתיר עליו כנודע, ולזאת הזהירתנו התורה בכמה מקומות וידעת כו' כי הוי' הוא האלקים (דברים ד' ל"ט) דהיינו שבחי' הריבוי הנעשה ע"י ש' אלקים שאינו נפרד כלל וכלל מבחי' האח"פ דשם הוי' כי באמת כולא חד וגם לאחר שנעשה בבחי' הריבוי ע"י שם אלקים ה"ז עומד בבחי' היחוד האמיתי דשם הוי' ממש כמו שהי' קודם שנברא העולם ואין כאן בחי' ריבוי ופירוד כלל באמת, ויובן עד"מ כשרוצים למלאות מחבית גדולה מליאה מים כלים רבים מאד קטנים ביותר שעושים צינורות הרבה מאד וכל צנור מצומצם כפי מדת הכלי לבד ע"כ ממילא יחולק השפע לרבוי כלים קטנים ביותר מה שלא הי' באפשרי לעשות כן מהחבית עצמה אלא הי' שוטף בבת אחת, והנה באמת הגם שהצנור גרם צמצום המים מ"מ אינו אלא כלי לעבור בו המים עצמן אותן שבחבית ועדיין לא נפרדו ממקורם כי הקילוח מחברן ולא שהצנור מהוה מים מצומצמים אחרים וזה פשוט, וכמ"כ הנמשל שבחי' שם אלקים שהוא מדת הדין והגבורה הגורם צמצום שפע מימי החסדים שיתחלקו לחלקים רבים כמ"ש פלג אלקים מלא מים (תלים ס"ה

י') ר"ל ששם אלקים גורם ההתחלקות והיינו ע"י ה"ג כמ"ש מי ברא אלה (ישעי' מ' כ"ו) מ"י דאלקים גורם להיות בחי' אלה דאלקים המורה על הריבוי והפירוד וזהו פלג אלקים ששם אלקים נפלג ומתחלק והוא ע"י צינורות שהן בחי' צירופי אותיות המלבישים ומעלימים להשפעת אור א"ס שבשם הוי' היה הוה ויהי' הבלתי מוגבל בעצם כי אין לו תחלה ותכלה, שיבא להיות נשפע בגבול ומדה להחיות נבראים בעלי גבול מלאך מיכאל מהלך ת"ק שנה וכיוצא, הנה מ"מ הרי צירופי אותיות אלו אינן רק בחי' כלים שתעבור על ידם עצם השפע דש' הוי' וגם אחר שנתלבשה בהם לא נפרדה ממקורו וכולא חד, וגם באמת הרי גם גוף הכלים והאותיות עצמן המעלימים אינו נק' העלם כלל באמת אצלו ית' שהרי הם נמשכים ונתהוים ממנו ית' וזוהי מדת גבורתו שאין לה סוף כמו שא"ס למדת חסדו ולזאת נאמר ולגדודיו אין מספר (גמרא חגיגה י"ג ב') שגורם התחלקו' לא"ס מחמת שהיא בחי' כח בבע"ג ובבע"ת בעצמותו, וההעלם הוא רק לעינינו המקבלים, וא"כ הרי מובן היטב שגם לאחר התהוות הפירוד והריבוי דהתהוות שם אלקים הכל עומד ביחוד האמיתי באחדותו ית' ואדרבה אחדותו ית' הפשוט הוא העושה הריבוי לא"ס ע"י צמצום הנ"ל והצמצום וההסתר אינו רק אלא לפנינו אבל קמי' ית' הכל בטל כמו שהי' קודם בריאת העולם כי הוא כזיו השמש בשמש כמ"ש בלק"א ח"א פכ"ב וז"ס הוי' הוא האלקים: וז"ש הודו לאלקי האלקים פי' שם הוי' עצמו הוא מקור הצמצומים דש' אלקים ונק' לכך אלקי האלקים ולכן כל"ח שבאמת הצמצומים הנ"ל הם חסד גמור כדי שיוכלו המקבלים בע"ג לקבל השפע ולכן נאמר כ"ו פעמים כל"ח שהן ניצוצי החסדים דש' הוי' גימ' כ"ו שבוקעים ומאירים ע"י שם אלקים להיות לעולם חסדו וכמשנת"ל שהאותיות דשם אלקים הן רק כלים וכמ"כ הוא ענין ל"ב ויאמר דאלקים שהן בחי' התחלקות השפע לל"ב נתיבות ממקור הראשון מאמר דבראשית הכולל כולם והוא בחי' חכמה שע"ז נאמר במאמר א' יכול להבראות (אבות פ"ה מ"א) כנודע: ונמצא מובן מכ"ז שהכלים הן רק הגורמים הגעת השפע למקבלים ומ"מ העיקר הוא האור המאיר בתוכן שהוא עיקר המחי' כנ"ל ולזאת יובן ג"כ בענין השמש הנ"ל שבשעת סיבובו דוקא פועל פעולתו בנמצאים המקבלים ממנו לפי שאז דוקא מקבל חיות ושפע ע"י הביטול כי הרי עיקר הפעולה הוא ע"י הנפש שהיא האור וחיות שבתוכה ששרשה משם הוי' כנ"ל רק שהמקבלים אינן יכולים לקבל אלא ע"י הכלי דייקא המסתרת ומעלמת בתוכה הנפש ומאירה למקבלים כיכולתן ולזאת בשעת השירה בבחי' ביטול בגופו ונפשו מחמת כי הוי' הוא האלקים שבאמת גם הכלי בטל כנ"ל אז מאיר ההארה בכלי להיות פועלת

פעולתה בתחתונים, ולזה נאמר אשר בדברו מעריב ערבים ומסדר את הכוכבים גולל אור כי כולם הם בידו והוא הפועל על ידם באמת כגרזן ביחד החוצב בו:

ג) **ועפי**"ז יובן ענין הטעות הגדול של דורות הראשונים בעבדם לשמש וירח וכל צבא השמים כמו דורו של אחאב וכה"ג ונמשכו אחר דור אנוש שבימיו הוחל לקרוא בשם ע"ז וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' ע"ז, בימי אנוש טעו העם טעות גדול ונבערה עצת חכמי הדור ההוא אמרו ראוי לחלוק להם כבוד כו' ור"ל לפי שראו שכל בחי' שפע למטה נמשך ע"י צבא השמים, וזהו הי' ג"כ ענין דור הפלגה שהגם שידעו היטב שמשתחוים תמיד ועי"ז דוקא נמשך להם כח זה להשפיע מ"מ מרוב חשקם בגשמיות דוקא עבדו להם כדי שלא יצטרכו לבטל עצמם שממדת הקדושה א"א לקבל כ"א ע"י ביטול כמו שבא בתורה מטעם הנ"ל בביטול היש לאין כלים לאורות כי הוי' הוא האלקים כו' והם רצו לילך בשרירות לבם הרע ושאעפ"כ יהי' להם השפעת טובה וכנז' בלק"ת פ' נח ולזאת עבדו למזלות ולכל צבא השמים המשפיעים בעוה"ז כנ"ל, ואמנם מ"מ הי' בזה גם טעות והוא שלא הבינו האמת היות כל צבא השמים בידו ית' כגרזן ביד החוצב בו בלבד וא"כ לא הי' מועיל כלל העבודה והכבוד אליהם כמו שלא יתכן ליתן כבוד לגרזן הדומם שבידי אדם וזהו שרש טעם היסוד החמישי שבי"ג עיקרים שהביא הרמב"ם בפי' המשניות פ"י דסנהדרין שאין ראוי לשומם אמצעים בין בני אדם להקב"ה אלא שיכונו כל המחשבות לנגדו ויתרחקו מזולתו, כי אין לכל הנמצאים העליונים בחירה כלל להשפיע כך או כך כי הוא ית' הוא המשפיע על ידם כגרזן ביד החוצב בו כנ"ל וגם באמת הרי אין עוד מלבדו והכל בטל במציאות ממש כזיו השמש בשמש, וז"ש ר' חנינא בחולין (דף ז' ב') למכשפת ע"ש, והם טעו בזה ודימו אותם ליש קצת לומר שהם המשפיעים בבחירה עם היותם יודעים שמשתחוים ומקבלים ג"כ (ומ"ש בספ"ח דב"ק (דף צ"ב ב') חמרא למרא וטיבותא לשקיי' שנאמר כי כי סמך משה (דברים ל"ד ט') היינו כי אדם בלבד הוא בעל בחירה) ולרוב חושקם בתאוות עוה"ז עבדו להם, ומהם שנתפקרו עוד יותר ואמרו עזב ה' את הארץ (יחזקאל ח' י"ב) והסירו ההשגחה לגמרי וכמו שהאריך הרמב"ם בפ"א מה' ע"ז, והצד השוה שבהם שהם עושים את הטפל עיקר והיינו בחי' הסתר הגוף של צבא השמים על האור ונפש שבתוכן שלהיות כי בעיני בשר לא נגלה ביטול נפשם וצורותם כלל ולזאת עושים אותם לבחי' יש כאשר בחיצוני' נראו גלגל השמש וירח וכה"ג ליש ודבר ולהיותם הולכים אחר חיצוני' מעיני בשר לבד שהוא בחי' התגברות החומר על הצורה ע"כ ישימו כלי הגלגלים ליש ודבר כנ"ל וז"ס אלקים אחרים כי שם אלקים מורה על הכלים המלבישים את האור רק שהכלים הם בביטול

להאורו' כנ"ל ואמנם ע"י ריבוי הצמצומים נעשה בחי' אלקים אחרים המסתירים לגמרי וז"ס מלך אלקים על גוים (תלים מ"ז ט') ומהם מקבלים ע' שרים שהם בבחי' יש ופירוד באמרו לי יאורי ואני עשיתיני (יחזקאל כ"ט ג') ובחי' זו הוא הנק' ערלה כמו שהערלה מכסה על ברית קדש כך הם מעלימים לאור קדושת ה' המחי' את העולמות הנשפעת ממדת היסוד טוב העליון ועושים עצמן לבחי' יש ונפרד, ואנחנו עם ה' חלק הוי' עמו המחזיקים בתורת ה' ובהודעת האמת כי הוי' הוא האלקים ואין עוד מלבדו נצטוינו להסיר ערלה והסתר זה מעלינו והיינו ע"י כריתת בשר הערלה הגשמיות שהוא ענין הסתר הנ"ל והעברתו מברית קדש שממנו תוצאת חיים:

ד) **וביאור** הדבר להבין ענין שם אלקים שהוא הכלי המלבשת להאור רק שבקדושה כולא חד והוי' הוא האלקים ובקליפה נעשה העלם והסתר גמור: הנה כתיב והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים (שמות כ"ו ל"ג), ובגמ' דכתובות (דף ק"ה ב') שי"ג פרוכות היו במקדש ופרש"י לצניעותא בעלמא (כי בלילה היו דלתות סגורות כדאי' בפ"ג דתמיד ובמדות וביום שהיו פתוחים היו פרוכות לצניעותא וכדאי' בפ"ז דתמיד הגביה לו את הפרכת כו') ונודע בזהר פ' שלח שכל פרטי הלשכות והעזרות ושארי דברים שבבהמ"ק שלמטה הם מכוונים לכמו שהוא בבהמ"ק שלמעלה בבחי' מל' דאצי' שיש שם ג"כ הר הבית ת"ק אמה עד"מ ועזרת ישראל כו' ויש שם ג"כ שערים ודלתות ובלילה בעת נעילת שערים הוא ענין תרעי' דג"ע אסתימו והוא ענין מניעת הגילוי אלקות ממלכות דאצי' לבי"ע ואע"פ שנאמר ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה (משלי ל"א ט"ו) היינו השפעות חיצוניות כי מניעת גילוי הפנימי' הוא הגורם התחלקות החיצוני' כמשל באדם בשעת השינה שמסתלקים השכל והמדות אזי כח המעכל מתפשט ביותר ולכן העיכול בשינה בטוב יותר משא"כ בעת שהכחות פנימיי' מאירים אזי החיצוני' נכללים בהם כנר בפני אבוקה וכנראה בעליל בטרדת המחשבה ימנע כח הדוחה והמרעיב, וכך למעלה ענין נתינת טרף מבירורי רפ"ח הוא בחי' חיצוני' המל' וע"ז נאמר וכל קרבי (תלים ק"ג א') שהם המלאכים הנק' קרביים המבררים את השפע והמובחר נמשך בעליונים והפסולת לתחתונים וזהו דוקא בלילה מחמת שמסתלק פנימי' הארת מדת מלכותו ית' להאיר בעולמות ותרעי' דג"ע אסתימו ובעלות השחר חסד אל כל היום נפתחים השערים וגילוי הפנימי' וכן למטה עוסקים העולם בצרכיהם מארי תורה בתורה ובעלי עסקים בעסקם במו"מ ואז יש פרסא לצניעותא ר"ל שיצנע האור האלקי ממדת מלכותו ית' ולא יומשך בנבראים כ"א ע"י אמצעות הפרסא כי אילו היה המשכת ההארה בהדרגה מעילה לעילה לא היה כלל התהוות מלאכים ומכש"כ גופים גשמיים כי אין

ערוך בין בורא לנברא וגם לא היה ענין ההתחלקות לרבבות מדרגות שונות לזאת יש פרסא המעלמת האור ואור האצי' הבוקעה נק' אור של תולדה שאינו ערוך לעצם האור שלפני הפרסא, והיינו ענין בחי' החשמל שהוא מחיצונית אימא שנעשה מלבוש לזו"נ מצדדיהם ומתחת רגליהם הוא נעשה כמו מנעל: וביאור זה מודעת זאת ענין זו"נ שהם מדותיו ית' גדולתו וגבורתו וכו' שמהם חיות העולמות והם נמשכים מחכמתו ובינתו ית' עד"מ באדם, והנה מחיצוני' אימא שהוא בחי' אחרונה שבשכל נעשה מלבוש למדות והרי הלבוש טפל להאדם הלובשו וא"כ איך יהי' מחשמל דאי' לבוש למדות, אלא הענין כמו למטה בהשפעת שכל מרב לתלמיד קט השכל שיצטרך הרב למצוא משל שע"י אותו המשל שהוא מענינים גשמיים המושגים לתלמיד יבין התלמיד אח"כ את הנמשל בהיות כי המשל הוא דוגמת אותו הנמשל והרי הוא בחי' לבוש אליו כי בהמשל מלובש הנמשל עד שהתלמיד מבין על ידו את הנמשל וכנודע בענין החידות וא"כ המשל הוא כמו כלי שעל ידו נלקח הנמשל מה שלא הי' באפשרי זולתו, ועכ"ז אנו רואים שהחכם המופלג בלבד הוא שיכול להמשיל משלים כידוע בענין משלי שלמה וגם על ר"מ (עירובין י"ג ב') שלא עמדו חביריו על סוף דעתו אמרו משמת ר"מ בטלו מושלי משלים (סוטה מ"ט א'), לפי שבאמת צריך חכמה רבה ויתירה לכוין את המשל דהיינו שימצא כוונת המושכל העמוק בענינים זרים אשר זהו דוקא בהיותו מופלא בחכמתו ומכיר המושכל לאמתתו עד שימצאנו בכמה אופנים מה שאין זה בכח החכם שאינו מופלא כ"כ הגם שמבין את השכל כמו שהוא וא"כ גם שהמשל עצמו גרוע מהנמשל אבל שרשו נעלה יותר. כמ"כ יובן ענין החשמל המלביש לזו"נ שהם מדותיו ית' שבכדי שיאירו ויתפשטו להחיות נבראים בעלי גבול א"א שיאירו כמו שהן כי אין בכח הנבראים להכיל ולקבל הארה זו והיו מתבטלים ממציאותם לגמרי זולתי כי המאציל ית' הבבע"ג ובבע"ת המציא להן בחי' לבוש דחשמל ר"ל כח רוחני אשר בדילוג הערך מהם כפי אשר יוכלו הנבראים שאת ובו יתעלם שפע המדות הנ"ל כהלבשת הנמשל במשל ועל ידו יקבלו הנבראים שפע מדותיו ית' ממש כמו שהתלמיד משיג מקצת הנמשל אחרי עברו דרך המשל ומתגשם, וענין הלבוש דחשמל הוא בחי' צירופי אותיות העליונים שמלבישים לשפע המדות והם הכלים כמשנ"ת למעלה ואמנם באמת שרשם גבוה מאד נעלה שנמשכים מאי' שלמעלה מזו"נ כי היכולת לעצור ולצמצם השפע להתהוות בע"ג זהו דוקא מכחו ית' הבבע"ג ובבע"ת הכל יכול וכמ"ש במ"א באריכות. וזהו פי' ח"ש מ"ל מצד שרשו למעלה נק' ח"ש ל' שתיקה כי או"א תרין ריעי' וסייג לחכמה שתיקה (אבות פ"ג מי"ג) מחמת השראת אא"ס שבה שלפניו מתבטלי' הכל, ומצד ירידתו למטה נק' מ"ל ל' רוח

ממללא כי הוא בחי' האותיות שעל ידם יורדת שפע המדות ומתגלית למקבלים. ואמנם היותו נק' מלבוש לגופם ולמטה נעשה כמו מנעל הענין כי באמת אין כל ההעלמים שוים וכמו בענין צירופי אותיות המשל שיש משל דק שאינו מעלים הנמשל כ"כ ויש שמעלימו יותר כמו חידה וכה"ג וכמ"כ למעלה בחי' הלבושים המעלימי' לאור ושפע מדותיו ית' יש כמה מיני לבושים זה מעלים יותר מזה ובכלל נת' למעלה דש' אלקים הוא הנק' מגן ונרתק לש' הוי' ע"י בחי' צירופי אותיות דבר מלך שלטון (קהלת ח' ד') להיות בחי' עם ונפרדים כי אין מלך בלא עם, ומ"מ בכדי שיהי' התהוות בבחי' גבול מהלך ת"ק שנה יש עוד בחי' לבוש המעלים עוד יותר ונק' מנעל שהמנעל חופה על הרגל ומסתירו אמנם הנה הגם שהמנעל והלבוש דחשמל הנ"ל הם מסתירים קצת לגילוי אור מדותיו ית' מ"מ אינן מעלימים לגמרי אלא ההארה מאירה על ידם וא"כ צמצום והעלם זה הוא לטובת המקבלים ולכן נמצא הביטול בנבראים וז"ש רז"ל מאי חשמל חיות הקודש עתים חשות עתים ממללות (חגיגה י"ג ב') ר"ל שהמלאכים המקבלים חיות מחשמל הנ"ל הם עתים חשות בבחי' הביטול הגמור ע"ד מ"ש תרפינה כנפיהן (יחזקאל א' כ"ד) והיינו בשעה שהדיבור יוצא מפי הקב"ה בבחי' גילוי אלקות עליהם בהיות ההארה מאירה דרך החשמל כנ"ל, ועתים ממללות כשאין הגילוי כ"כ שאז שואגים ואומרים קדוש כו' והיינו כמשנת' בענין החשמל שנק' ח"ש ומ"ל מצד שרשו נק' ח"ש ואח"כ מ"ל ולכך גם בנבראים המקבלים מהם ימצא ג"כ כזה, (וכן יש מלאך הנק' סנדל ובל' המקרא נעל שחופה את רוב הרגל היא מדת מלכותו ית' שנאמר בה והארץ הדום רגלי (ישעי' ס"ו א') שהמלאך הזה מלבישה ודרך בו עוברת שפעה כי הוא בבחי' ביטול ואינו נפרד כלל ולכן ארז"ל (חגיגה י"ג ב') שהוא קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל שע"ז נאמר מה יפו פעמייך בנעלים (שה"ש ז' ב') בשעה שהיו עולים לרגל לראות פני ה' בפסח שבועות וסוכות ועתה משחרב בהמ"ק הוא בג' תפלות שהיופי הזה הוא ג"כ בנעלים היא בחי' התהפכות הנפש הבהמית הנמשכת משמרי האופנים המקבלים ממלאך סנד"ל כידוע, והוא שיש כמה מסכים בין אצי' לבריאה הוא מנעל דחשמל, ויש בין בריאה ליצי' ובין יצי' לעשי' והם מט"ט וסנדל ומ"מ מכולם מאיר הארה דרך הלבוש להיות עי"ז ביטול היש: וז"ס הפרכת המבדלת בין קדש לקה"ק ויש כמה פרוכת כנ"ל זו אחר זו ומ"מ גם אחר הפרכת נק' קדש כי דרך כולם זורחת ומאירה ההארה, אמנם יש עוד מסך המעלים ומסתיר לגמרי והוא מכלל הקליפות אחר סיום השתל' דקדושה שהוא בחי' לבוש גס ועב שמונע מבלי תתפשט גילוי האלהות על ידו ור"ל אף שנמשך דרך בו חיות אלהית להחיותם ולקיימם אבל חיות זה מתעלם בו כ"כ עד שלא נגלה ונראה כלל

וז"ס אל מסתתר (ישעי' מ"ה ט"ו) וכמארז"ל ע"פ מי כמכה באלים מי כמכה באלמים שגוים מרקדים בהיכלו והוא שותק (גיטין נ"ז א' ועי' יומא ס"ט ב') ור"ל שמניח להיות ההסתר כ"כ ע"י לבוש גס הנ"ל וז"ס אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם (ישעי' נ' ג') והנה הע' שרים הם מכלל הקליפות המקבלים ע"י לבוש זה שהוא מערכם ולכן הם יש גמור באמרו לי יאורי כו' (יחזקאל כ"ט ג') רק דקרו לי' אלקא דאלקיא, ואומות העולם שנפשותם נמשכות משם אומרים עזב ה' את הארץ ועושים חומר הגלגלים ליש ודבר כנ"ל וע"ז נאמר ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור (ויקרא י"א מ"ז) ואינו מערך הפרסא הנ"ל המבדלת בין קדש לקדש שגם חוצה לה נק' קדש מטעם שדרך בה זורח הארה אלקית להמקבלים משא"כ בזו המסתרת לגמרי והמקבלים ממנה הם יש גמור ונק' טמא, וז"ס הערלה כי כל הגוים ערלים (ירמי' ט' כ"ה) וכדאי' ספ"ג דנדרים (דף ל"א ב') מאוסה היא הערלה שנתגנו בה רשעי' שהיא הגורמת בחי' היש:

ה) **והנה** בהבדלה אנו אומרים המבדיל בין קדש לחול ולא נז' בין טהור לטמא דלית הלכתא כמ"ד כן בערבי פסחים (דף ק"ד א') כידוע, להיות כי ענין ההבדלה בין שבת לחול הוא ענין חזרת הפרסא שנסתלקה בשבת שלכן אומרים רצה והחליצנו ע"ש חלוץ הנעל דמט"ט וסנדל הנ"ל השולטים בחול וכמ"ש בפע"ח ובמ"ח וע' מ"ש הרמ"ז פ' חוקת בביאור מאמר הזהר ע"פ שלף איש נעלו כו' (רות ה' ז') ע"ש, ובמוצ"ש שחוזר הפרסא הנ"ל אומרים הבדלה ולכן אין מזכירים ההבדלה שבין טהור לטמא שזו אינו שייך לישראל רק לאומות בלבד שהם יש גמור כנ"ל, אך להבין מ"ש חול ולא כמ"ש בפרכת בין קדש לקדה"ק, אך הענין דבאמת החיות נמשך לישראל ולאומות ושם חול כוללם אלא שבאומות הוא חול גמור ונק' טמא וכמ"ש ולהבדיל בין הקדש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור (ויקרא י' י') אבל בישראל הנה נעשה מחול זה קדש ממש והוא סוד חולין שנעשו עטה"ק וגם נק' חולו של מועד: וביאור זה יובן בהקדים ענין שבת וחול דכתיב ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות כו' (שמות כ"ג י"ב) ולכאורה יפלא ענין הציווי תעשה מעשיך הגם שכוונתו לומר על וביום הז' תשבות ליתן מ"ע לשביתה בשביעי מ"מ פשטי' דקרא שגם זה ל' ציווי הוא, ויותר יפלא כי מאחר שבאמת כולא קמי' כלא חשיב ואין עוד מלבדו כנודע בענין יחוד אלקות בפ' שמע וכפי שנת' קצת למעלה פ"ב, א"כ היאך יתכן שמצוה לעבוד שהוא בחי' פירוד שנראה יש ונפרד לגמרי כאילו הוא העושה בכחו ועוצם ידו וגם באמת היאך יתכן שהעומד לפני המלך מלכו של עולם אשר מכה"כ ולית אתר פנוי מיני' ירים יד לעשות מלאכת עבודה והלא גם אפי' למאן דמחוי במחוג בלבד קמי' מלכא אמרו דלא הוה אימתא דמלכותא עלי' וקטלוה

כדאי' בפ"ד דפסחים (דף נ"ז ב'. ובחגיגה ה' ב') אך הטעם הוא כמ"ש כי ששת ימים עשה ה' את השמים כו' (שמות כ' י"א) שגם למעלה יש ו' ימי המעשה שה' ית' עושה השמים והארץ והים וכל אשר בהם להיות בבחי' יש ונפרדים כי אין מלך בלא עם והיינו ע"י שמחי' אותם על ידי העלם והסתר שמעלים ומסתיר אורו דרך הפרסא והסנד"ל הנ"ל החופה רוב הרגל וזו נק' עשי' ועבודה כי באמת לאו אורחי' דמלכא לאשתעי' במילין דהדיוטא לומר יהי אור יהי רקיע כו' ולעשות צמצומים כ"כ לפנינו בלבד כי באמת קמי' גם עכשיו הכל כלא וכאין כמו שהי' קודם בריאת העולם כנ"ל ובשבת הוא שובת ונח כי אז החיות נמשך בגילוי יותר ולכן כל שבת הוא שבת בראשית ממש וכל יום הוא ממש אותו יום משי"ב ונק' לכך יומי' דחול שגורמים התהוות היש, ולכן גם האדם נצטווה לעשות מלאכתו בו' ימות החול כדי שיהנה מיגיע כפו ויתראה כאילו הוא יש בפ"ע ובחכמתו הכין פרנסתו ובאמת ברכת ה' תעשיר רק שזוהי ההעלם דחול ובשבת הוא שובת ונח כעומד לפני המלך בביטול כי אז הוא הגילוי אלקות והנה באמת ארז"ל מי שטרח בע"ש יאכל בשבת (ע"ז ג' א') כי המנוחה לא שייך אלא בקדימת המלאכה וגם באמת יש בזה טוב טעם להפך היש ונפרד שיתבטל שלזה נתאווה הקב"ה להיות דירה בתחתונים דוקא וכמו שהשיב למה"ש יצה"ר יש ביניכם כו' (שבת פ"ט א') ע"ד שית' לקמן ח"ב פ"א, וע"י ביטול זה בחול מאיר הארה בשבת, והנה היא מתפשטת ג"כ בכל ימות החול שיש בהם הארה מעין שבת בתוך התפלה וכמ"ש בפע"ח שג' ימים הראשונים מקבלים משבת העבר ונק' בתר שבתא וג' ימים האחרונים מקבלים משבת הבא ונק' קמי' שבתא, וז"ס חולין שנעשו עטה"ק וע"כ אומרים ברוך המבדיל כו' כי הבדלה זו עם כי הוא העלם מ"מ הוא ברכה והמשכה ממש שהרי דרך ההעלם מאיר הקדש דשבת והוא פעולה שיהי' ביטול היש בחול ועי"ז יהי' עוד שבת בז' ימים שאח"כ, ולכן אין הבדלה אחר יום ג' מפני שאז ההארה משבת הבא ולא משבת העבר: וז"ס כתנות אור בא' (ע' בראשית רבה פ"כ מי"ב) שהי' כתוב בתורתו של ר"מ המאיר לארץ ולדרים עלי' דרך הפרסא שמשם הי' שורש נשמת ר' מאיר, אמנם כתנות עור בעיי"ן הוא לבוש גס המסתיר לגמרי והוא ההבדלה שבין טהור לטמא שאחרי הבדלה זו הם הטמאים העושים עצמם יש גמור וזהו כלל גדול והוא שעיקר ההבדל בין סט' דקדושה לסט"א שבקדושה הוא בחי' הביטול, שבקדושה יש ביטול היש עש איז גאר ניטא קיין איך משא"כ בסט"א הגם שיודעים את ה' אינו פועל בגופם שינוי כי רק קרו לי' אלקא דאלקייא וזה הי' ענין הערב רב ויעמדו מרחוק, וזה הי' גם ההפרש בעסק הפלסופי' בין הרמב"ם לאריסטו הממרא להבדיל בין קדש לחול שהרמב"ם כל שהשיג יותר אמתת ה'

הי' נרתע ופחות יותר בעיניו ואריסטו כל שהשיג יותר נעשה יש יותר באמרו הלא דבר אני בהשגתי מציאת ה' ואחדותו בשכלי במופתים מכריחים, אבל איש האלקי הרמב"ם הרי אדרבה מצד השגה זו יגיע לו הביטול האמיתי להשליך נפשו מנגד מכל וכל בראותו כי ה' לנגד עיניו וכמ"ש רמ"א משמו בד"מ לא"ח סי' א', והוא ענין ההפרש בין ב' הבדלות שבישראל החול נק' חולין שנעשו עטה"ק ובאומות נק' חול גמור טמא וד"ל:

ועתה יובן ענין העברת הערלה, שנצטוינו להסיר מעלינו ההעלם הזה שמעלים לגמרי כי איננו שייך אלינו כלל

הג"ה

בהעתקתי המאמר הזה נסתפקתי בענין זה כי איך שייך לומר שההבדלה בין טהור לטמא אין שייך לישראל והלא נצטוו לבדוק בסימני חי' ובהמה להבדיל בין החי' הנאכלת דנוגה ובין אשר לא תאכל דג"ק הטמאות וגם איך הנוגה היא הבדלה טמאה הנ"ל ועיקר העבודה הוא בירורי נוגה, ואחר הישוב י"ל כי הפרכת הוא החשמ"ל והמעקה, וחולין שנעשו עטה"ק הוא סנדל השולט בימי החול, ונוגה מבדלת בין קדושה לג"ק היא הבדלה בין טהור לטמא ומ"מ בה עצמה יש טוב, ומה שאיננו מזכירים זה בהבדלה בין שבת לחול כי איננו מקבלים השפע באמצעיתה כ"א באמצעות סנדל רק שחאר קבלתינו השפע אלקית נצטוינו לבדוק ולקרב הטהורים שיכול לעלול למחיצתינו ולהרחיק הטמאים למחיצתם והבירור זה הוא בנוגה אבל הערלה י(ל שעיקרה רע דנוגה לכן כורתים אותם ודוחים אותה לגמרי, וז"ש מה יפו פעמייך בנעלים (שה"ש ז' ב') כי גם נפש הבהמית שלנו כד אתכפיי' ואתהפכא הרע שבה באת לשרשה מאופנים הנ"ל הנק' נעל ועולת בסוד מ"ן למעלה מעלה:

כמו שאיננו מזכירים בנוסח ההבדלה בין טהור לטמא כו', ועי(ז יזרח ויאיר בנפשותינו אור ה' כי המסך הזה הוא המונע הגילוי כנ"ל: וזהו פי' מילה ל' התגלות מ"ל י"ה התגלות או"א בחי' הביטול שבכח מ"ה שבנפש וז"ש ולא יקרא עוד שמך אברם והי' שמך אברהם כי אב המון גוים נתתיך (בראשית י"ז ה') פי' אב הוא ראשית הגילוי חכמה ורם היינו כמ"ש רם על כל גוים ה' (תהלים קי"ג ד') שהוא רחוק מהם כי קרו לי' אלקא דאלקייא ואומרים על השמים כבודו והיינו מחמת מסך מבדיל דערלה הנ"ל וע"י המילה ניתוסף בו ה' בחי' התפשטות המורה על הגילוי להיות אורו זורח עד שיקרא אב המון גוים שיתגיירו גרים הרבה הם ניצוצי קדושה שנפלו בקליפות ויתקרבו לקדושה ע"י אורו שיזרח עליהם בהסיר מסך מבדיל הנ"ל ולעתיד כתיב אהפוך אל עמים שפה ברורה (צפני' ג' ט') וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר (ישעי' מ' ה') פי' שיעביר מסך מבדיל הנ"ל מכל וכל ויהי' גילוי אלקות ע"י מדת מלכותו ית' הנק' פי ה' כמשל האותיות שעל ידם מתגלים כל הכחות נפשיות שכל ומדות כו' וזהו ג"כ פי' מילה מ"ל ל' דבור כמו רוח ממללא וכמו שנת"ל:

ומעתה מובן דברי פח"ח מ"ש האריז"ל שסביב היסוד יש לבוש החשמ"ל בחי' פרכת הנ"ל ואח"כ ערלה נוגה הבדלה שבין טמא לטהור וכורתים ומעבירים אותה כו' ונשלם ביאור החלק הראשון בענין העברת הערלה:

א) **ומעתה** נבא בעזרה"י לבאר החלק השני בענין התגלות ה"ח ביסוד מהו: ויש להקדים להבין מ"ש במדרש ששאלה מטרוניתא א' לר' עקיבא אם אינו חפץ בערלה למה ברא אותה, והשיב לה תורמסין צריכין תיקון, (ע' בראשית רבה פי"א) ור"ל כי שאלתה הי' אם אמת כן שהערלה היא המסך מבדיל הנ"ל וצריך להעבירה א"כ למה זה הי' לברוא אותה ושאח"כ יצוה לכורתה ולהעבירה לא הי' לבוראה לכתחלה, והיתה תשובתו משל מן התורמסין שנבראו ג"כ באופן שאין ראוי' לאכילה כמו שהם ויצטרכו לתיקון ע"י האדם ששולקין אותם ז' פעמים, וביאור ענין תשובה זו כך היא שאין להפלא על בריאת הערלה להיות כי כך בא מסך מבדיל הנ"ל בסדר השתלשלות העולמות למעלה א"כ האדם שנברא בצלם אלקים וכלול מכל העולמות בנפשו וגם גופו הוא כלי מכון לשבתה ויש בו ג"כ מכל העולמות א"כ גם מן הקליפות נשפע בו והוא הערלה שנתהוית מערלה שלמעלה מסך מבדיל הנ"ל, ואמנם עיקר הקושי' לא נתרצה עדיין כי למה הי' זאת להוות הערלה גם ברוחני' וע"ז הוא התשובה מתורמסין והענין שזה הי' לתועלת האדם שיהי' דבר מה שיצטרך הוא לתקן וכמ"ש אשר ברא אלקים לעשות (בראשית ב' ג') ופי' לעשות הוא לתקן כמו ועשתה את צפרניה (דברים כ"א י"ב) ותרגומו ותתקן ופי' שבכל מה שברא אלקים ברא באופן שעדיין יהי' צריך להתתקן להשלימו בתכלית השלימות והמשל בזה מתורמסין שצריכים תיקון לסיבת מזל שלהם המגדלם שגם הוא צריך תיקון, והכוונה בזה עמוק עמוק כי זהו סוד כל ענין מעשה התחתונים וזהו עבודתם שניתן להם ועי"ז יהנו מיגיע כפם והוא להיות כי רצה הא"ס ב"ה להטיב לטובים הטבה שלימה שלא יהי' אפי' בושת למקבלים אותו לכן שם ההנהגה הזאת במה שנתן בתחלה מקום להתהוות הרע וחזרתו לטוב הוא ע"י נשמות ישראל והם ישלימו זאת, וגם כי באמת תיקון הרע בסומע"ט זהו ממש הגורם גילוי יחודו של א"ס ב"ה שהוא עצמו תענוגן של נשמות, ומפרי פי איש תשבע בטנו (משלי י"ח כ') עד"מ, והוא עצמו מחסדיו הנפלאי' שסיבב ענין השבירה להיות נפילת הניצוצות והכלים ממקום גבוה רם ונשא כ"כ לבירא עמיקתא בנוגה דבי"ע (ומלבד זה גם הלביש כחות רוחניי' דנוגה הנ"ל בדצח"מ שבעולם השפל שזהו עוד ירידה וכח הירידה זאת באה מעצמות א"ס ב"ה הסוכ"ע שלמעלה מעלה גם מנקודים דתהו וגם למעלה מא"ק והיינו ע"י רצונו ית' המקיף וכמ"ש תכון תבל בל תמוט (תלים צ"ג א') וכמ"ש במ"א) וזהו הכח הנפלא שבכל

הדברים הגשמיים דדצח"מ עד שהתיקון וקיום המצות שבהם יגרום ממש גילוי יחוד הנ"ל ושכר מצוה נתהווה מגוף המצוה ממש וז"ס מלך ממית ומחי' ומצמיח ישועה וז"ס מ"ן ומ"ד שבע"ח ואתעדל"ת אתעדל"ע שבזהר:

והנה זהו התירוץ לענין המילה כי ע"י העברת ערלה מתגלה עוד גילוי הארה חדשה מא"ס ב"ה מאד נעלה מההארה שהי' בלעדה כי נת"ל ענין הערלה שהיא המבדלת ומונעת הארת האצי' מלהתפשט להלאה עוד משא"כ ע"י המסך ופרכת הנ"ל עדיין זורחת הארת האצי' וגם ע"י סנדל וזהו חולין שנעשו עטה"ק כנ"ל והנה ע"י העברת הערלה מלבד שנמשך הארת האצי' נמשך אור חדש מלמעלה מעלה מאצי' והוא מבחי' המאיר בא"ק וזהו ג"כ סוד ה"ח שנז' באוצ"ח שהם נמשכים מאו"א ואו"א מקבלים אותם ממ"ה דאריך הנמשך ממ"ה דמצחא דא"ק כידוע למעיין בכהאריז"ל וז"ש באברהם אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים (בראשית י"ז ד') ואני בזקף גדול כי אני אותיות אין מורה על בחי' הכתר וא"ק הוא כתר בכללות העולמות וזהו בזקף גדול מורה על הפלגת העליי' וכ"ז הוא לפי שבריתי אתך בהעברת הערלה למטה מתגלה בחי' יסוד הפנימי שבכל עולם ומתעברת הערלה ממנו והיסוד עולה למעלה מעלה עד בחי' יסוד דא"ק הג"ה

ואל תקשה מה שמתחלה אמרנו שהארה זו היא מש' מ"ה דא"ק ועתה אמרנו מיסוד א"ק כי באמת שם מ"ה זה דמצחא נמשך מזיווג דע"ב ס"ג דא"ק והכלל הוא שהוא הארה וגילוי פנימי' מא"ס המאיר בפנימי' א"ק וגם י"ל ע"ד מ"ש בהג"ה לאוצ"ח דל"א ע"ב המתחלת הנה נודע מ"ש האריז"ל בס' דרושי' די"ב כו' ומזה יבין המשכיל עד היכן גדולת הארה זו שע"י המילה ודו"ק.

שמתגלה ומאיר למטה ביסודות העולמות ומהם בנפש האדם וע"ז נאמר צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה כו' (תהלים צ"ב י"ג):

והנה מצד הגילוי הזה הוא שדברו תנאים אחרים בספ"ג דנדרים שם (דף ל"א ב') ומהם אמרו גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות ומהם אמרו גדולה מילה שדוחה את השבת חמורה כו' כי הגילוי הזה הוא למעלה מגלוי הארה שבשבת וכמשי"ת בעזר"ה: ולהבין כ"ז כתיב למנצח על השמיני (תלים י"ב א') וארז"ל (מנחות מ"ג ב') שאמר דוד שירה כשראה עצמו בבית המרחץ ערום מכל מצוה כיון שנסתכל במילה נתיישבה דעתו וזהו למנצח על השמינית על מילה שניתנה בשמיני, ובפי' למנצח אי' בזהר תמן נצח תמן מל, ועל ענין המילה בשמיני דוקא ארז"ל כדי שיעבור עליו שבת א' (רבות ויקרא כ"ז) ולפ"ז קשה לכאורה דא"כ לעולם הי' ראוי להיות המילה מיד ביום א' בשבת אמנם באמת כוונתם שבת א' מיום ליום ז' ימים כי המילה היא במדריגה השמינית

והיא למעלה ממדריגת השבת שהיא השביעית, כי נת"ל פ"ה ענין השבת שהוא גילוי הארת אצי' בבי"ע שלמעלה מהפרסא והיינו בחי' אתעדל"ע הבאה מאתעדל"ת דששת ימי המעשה כי מי שטרח בע"ש במלאכת הבירורים כשמתפלל או לומד בכח האכילה דנוגה הרי נכלל חיות דניצוצי קדושה דש' ב"ן שבמאכל באחדות ה' המלובש באהבה זאת שנעשית מכח המאכל או בברוך אתה ה' שמוציא בפיו וכן בשארי המצות בצדקה וכיוצא ועי"ז יאכל בשבת מההמשכה שנעשית עי"ז ממ"ה דתיקון כי בשבת בורר אסור כידוע והכוונה באכילה דשבת הוא באופן אחר להתענג ולהמשיך תענוג עליון דעתיקא ולכן השבת הוא השביעי כי ו' יומי' דחול הם בבחי' ירידה והשביעית היא המל' העולה למעלה להיות ע"ב וז"ס בואי כלה כו': אמנם המילה היא התגלות אור עליון מבחי' שאין אתעדל"ת דרך העלאה והמשכה מגעת שם כלל אלא שע"י העברת הערלה שהיא המנגד אזי ממילא יאיר ויתגלה אור נפלא זה מאיליו ומצד עצמו, והגלוי הזה הוא מבחי' שלמעלה מתהו ותיקון והוא המקור העושה התיקון מתהו וזהו בחי' מלך השמיני הדר ששרשו מיסוד א"ק שלמעלה מז' מלכין דמל' דא"ק שנשברו והוא המתקן אותם ולכן המילה בשמיני דוקא. וביאור זה הנה פי' ענין אדם קדמון הוא הנק' רעוא דכל רעוין באד"ר ובל' הע"ח כשעלה ברצונו הפשוט כי הנה כל אשר חפץ ה' עשה כתיב (תלים קל"ה ו') שמיד ברצותו איזו דבר נתהוה אותו הדבר כי הוא צוה ונבראו (תלים קמ"ח ה') והנה יש רצונות פרטיים כמו כתר דאצי' הוא ענין הרצון להתהוות האצי' ועד"ז כתר דבריאה ויצי' עשי' וכן בפרטות כתר דאו"א כתר דז"א כו' אמנם להיות המשכת רצונות פרטי' מא"ס ב"ה הפשוט בתכלית ומושלל מתואר ותמונה פרטי' עד שיתכן ההמשכה אליו בפרט הי' ע"י שמתחלה נמשך חפץ ורצון בכלל להיות התהוות כל הנמצאים שבד' עולמות ומיד נתהוו כן כנ"ל, אלא שהתהוותם זו הוא בבחי' העלם והתכללות כולם יחד וז"ס אדם קדמון כי שם אדם מורה על היותו כולל הכל וגם ל' אדמה לעליון כלומר לעצמותו ית' שממנו הי' הכל והגם שאין ערוך לא"ק אליו ית' ונק' אדם דבריאה להיותו בריאה ממש יש מאין כמו שהדומם היותר אחרון דעשי' נברא יש מאין כי קמי' ית' כולא כלא חשיבי' ממש מ"מ הדמיון הוא לענין זה שהוא אור כללי וכולל לכל העולמות בהתכללות א' כמ"ש בע"ח (ונת' במ"א ע"פ יביאו לבוש מל' (אסתר ו' ח') ועפ"י מאמר הזהר קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא) ואח"כ נמשכו ממנו מההעלם אל הגילוי ע"י המשכת הרצון בפרט להיות רצון להתהוות החכמה והבינה ותוצאותיהם בפרטי פרטות. והנה מובן למשכיל כמה מעלת עילת תהלת בחי' גילוי הארה זו דא"ק וגבוה מאד נעלה מבחי' החכמה וההשגה דאצי' שהרי הוא כולל אצי' ועשי' בהשוואה א' א"כ

זהו הוראה על עוצם הפלאתו מערכם, ובחי' יסוד א"ק הוא השפעה ממנו עד"מ למטה שההמשכה הנשפעת משם היא ממוחי' שבראש והוא ענין גילוי חפץ ה' ורצונו הפשוט שבתחלת בריאת כל העולמות ותכליתם והגלוי הזה למטה הוא ע"י כריתת הערלה:

ב) **והענין** כי ההפרש בין בחי' אור האצי' לא"ק הוא כי האצי' הוא האור הבא ומאיר בבחי' התלבשות והעלמים רבים וכנודע דל' כלים דז"א מתלבשים בבי"ע, הפנימי' בבריאה, והתיכונים ביצי', והחיצוניים בעשי' והארה זו היא מאירה ממש בבחי' פנימי' המקבלים להחיות הנמצאים דעשי' ע"י שמתלבש ומאיר בתוכיותם שז"ס העשרה מאמרות דכתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים (תלים קי"ט פ"ט) כדפי' בלק"א ח"ב (פ"א) וא"כ יפלא למה העשי' בבחי' פירוד, אבל הטעם לפי שהארה זו אינה מאירה כמו שהיא בעצמותה אלא מתעלמת בלבושים רבים עד שאע"פ שיחי' ממנה המקבל עכ"ז לא יראנה עד"מ. ואמנם ענין העילוי בשבת הוא לקבל האצי' שלא ע"י העלמים כ"כ ועכ"פ לפי שאור האצי' מתלבש בפנימי' המקבל ע"י לבושים ע"כ אין הקליפות מונעים אורו ויוכל להאיר באדם גם בהיות הערלה נמצאת בו כמו שמצינו שהי' אברהם נביא גם טרם שנמול והנבואה הוא ענין גילוי הארת האצי' לחזות גילוי אלקותו ית' שלמעלה מהטבע דעשי' כי מאחר שיוכל להתלבש בלבושים רבים הנה בהם ועל ידם יהי' מתעלם מהקליפות הנק' ערלה כנ"ל וכמו כן אנו שומרים השבת בין הגוים הנמשכים מהיכלות החיצוני' והשבת הוא גילוי האצי' (וגם הערל ישראל שמתו אחיו מחמת מילה ישנו בשמירת השבת) אלא שזהו ע"י לבושים, משא"כ בחי' א"ק שהוא רצונו ית' הנק' רעוא דכל רעוין אשר איננו מאיר בבחי' התלבשות בלבושים והעלמים וכמשנת"ל שכולל אצי' ועשי' כאחד כי הוא שוה ומשוה שניהם ומופלא מהם אלא הארתו הוא בבחי' מקיף ולכן רגלי א"ק מסתיימים בעשי' משא"כ אור האצי' הרי יש מסך בינו לבריאה וכו' והטעם הוא כי ענין הארת האצי' הוא להתלבש בתוכיות המקבל וזה א"א כ"א ע"י מסכים והעלמו' כנ"ל משא"כ א"ק הוא מקיף לכולם וכוללם יחד, אמנם זאת היא תורת האדם בעוה"ז להמשיך גילוי אלקות מההעלם אל הגילוי ולזאת כשימשיך העלם דא"ק לידי גילוי בבי"ע ובנפש האדם ורצונו לומר שיאיר בבחי' גילוי ממש ולא בבחי' מקיף כנ"ל הנה אז עכ"פ מצטרך להעביר הקליפות כי מאחר שאין אורו מתלבש בלבושי' כי הוא בחי' א"ס אשר לא יכילוהו הלבושים הנה אם יאיר כך ייהנו הקליפות ממנו וגם הם מונעים אורו באמת כי לרשע אמר אלקים מה לך כו' (תלים נ' ט"ז) ואין אני והוא יכולים לדור בעולם א' (סוטה ה' א') ולזאת כשכורתים הערלה ומעבירים הקליפות כפי שנת"ל מאיר הארת א"ק בבן ישראל הנולד כי נעשה גופו טהור וקדוש להאיר תוס' עילוי בנפשו

מבחי' א"ק הנ"ל ע"י אבי"ע כפי שרש נשמתו כי ההארה הזאת נמשכת תחלה באצי' וזהו ענין גילוי ה"ח שנמשכים ממ"ה דא"ק שע"י המילה הם מתגלים בנו"ה דז"א במקום הגלוי ואח"כ ע"י הפריעה ביסוד ומשם למטה עד שמאיר ג"כ בנפש האדם, ולזאת המילה בשמיני דוקא כי היא מבחי' א"ק ששם שרש מלך השמיני הדר שהוא שם מ"ה שממצחא דא"ק הנ"ל והוא למעלה מגלוי אלקות שבשבת שהוא מבחי' הנק' שביעי כי ששת ימים הם ימי המעשה והירידה והשביעית היא העלי' למעלה כדכתיב כי בו שבת וגו' (בראשית ב' ג') אמנם מקורם ושורשם המוריד והמעלה הוא ענין בחי' השמינית דשם מ"ה דא"ק מלך השמיני כנ"ל, וזוהי הכוונה במה שאמרנו לעיל ח"ב פ"א שהמילה היא בחי' אתעדל"ע שלמעלה מאתעדל"ת כי אינה כמו שאר מ"ע שע"י האתרוג מתעורר בחי' אתרוג שלמעלה עד"מ משא"כ במילה שהגילוי הוא מבחי' גבוה מאד נעלה שא"א לעוררה בדרך זה כי אין לו כלי למטה כלל כ"א ע"י העברת המונע והמנגד היא הערלה ממילא ומעצמו יאיר אורו (וכמ"ש במ"א בענין הל"ת שהם למעלה ממ"ע ואפשר לומר שלכן אין חייבים כרת על שום מ"ע כ"א על ל"ת מלבד מילה ופסח וגם בפסח כתיב וכל ערל לא יאכל בו (שמות י"ב מ"ח) כי הכרת שתכרת הנפש לגמרי משרשה אינה אלא ע"י הפגם שמגיע בשרש שרשה בחי' א"ק כי אתם קרוים אדם, והמ"י) וכל המצות שעשה אאע"ה לא נק' תמים עד שמל וכדאי' ספ"ג דנדרים (דף ל"ב א') משום שהתמימות היא ההארה משלימותא דכולהו בחי' א"ק הכולל כל ההשתלשלות וזהו ע"י המילה דוקא משא"כ הנבואה שמאצי' הי' לו תחלה כנ"ל אבל לגלוי הארה זו נצטוה למול ואז נק' אדם כי אתם קרוים אדם (יבמות ס"א א') ע"ש ההארה דא"ק שבהם כנ"ל וכמ"ש ג"כ בענין מצות פרי' ורבי' בסדר בראשית ע"ש, וגם נת' בתורה ע"פ כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאת כו' (דברים ל' י"א) ע"ש:

ג) **וענין** הפריעה שארז"ל מל ולא פרע כו' כאילו לא מל (שבת קל"ז א') ואברהם מל ופרע (תוס' יבמות ע"א ב' ד"ה לא ניתנה וד"ה מאי) ובמדבר לא פרעו עד שלדור באי הארץ אמר ה' אל יהושע כו' מול את בנ"י שנית כו' (יהושע ה' ב') והיינו לפרוע כדאי' בפ' הערל ביבמות (דף ע"א ב'), והענין כי הנה באופן התגלות דאור א"ק יש כמה מדריגות ואם הגילוי בא ממקום גבוה ומדריגה נעלית ביותר אזי צריך להסיר גם בחי' הערלה הדקה היא עור הפריעה שהיא עור של העטרה תחת הערלה הגסה כי גם היא מונעת לגילוי אור זה כי לגבי אור זה גם היא להסתר והעלם יחשב וע"ד הנ"ל בענין ההפרש בין האצי' לא"ק ע"ש אבל כשאין הגילוי בא שם ממקום ומדריגה הגבוה כ"כ אזי א"צ להסיר רק בחי' הערלה הגסה בלבד אבל בחי' הערלה הדקה אינה מזקת כ"כ ובהיות

בנ"י במצרים עדיין לא האיר מבחי' פנימית דא"ק זה ע"כ לא נצטוו עדיין על מצות פריעה אלא על המילה בלבד עד בבואם לארץ ארץ אשר ה' דורה אותה ועיני ה' בה נצטוו גם על הפריעה:

הג"ה

להבינך זה נוכל לומר ע"ד ארז"ל (ב"ק נ') וסביביו נשערה מאד שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה וכמו ענין תאוות היתר שלבאי סוד ה' צריכים להתרחק גם מהם ונדרים סייג לפרישות כי כל מי שיטהר מחשבותיו להשרות עליו קדושה עליונה צריך להתרחק ביותר משמץ הרע וכמ"ש בכל ספרי המוסר וע' בהקדמה לע"ח באזהרת הרח"ו למי שרוצה לטייל בפרדס:

ובזה יובן פי' הפסוק למנצח על השמיני' שארז"ל (מנחות מ"ג) שזוהי השירה שאמר דוד על המילה שניתנה בשמיני דלכאורה קשה מדוע תלה דוד שירה שלו במה שניתנה בשמיני דוקא ומה לו אילו היתה ניתנה בשביעי מאחר שעיקר השירה שלו על הברית שחתם בבשרינו כידוע שאמר זה כשראה עצמו בבית המרחץ ערום כו' אך הענין מטעם שנת"ל שמעלת ומדריגת המילה היא בהיותה גלוי האור עליון שלמעלה מהשתלשלות ד' עולמות אבי"ע והוא האור כללי אשר הוא ראשית ההמשכה ממנו ית' להיות חיות כללי לכל העולמות ונק' רעוא דרעוין שהוא חפץ ורצון עליון ית' המאיר בנפש האדם ע"י המילה והוא הנק' בחי' שמיני כי הוא ענין מלך הח' הדר וכמשנת"ל באורך, ואמרו שירה זו בלשון ניצוח כמ"ש למנצח וכדפי' בזהר תמן נצח תמן מ"ל ופי' מ"ל נת"ל שהם ע' אורות דחסדים המתגלים במקום הגלוי דז"א ע"י המילה וזה בא ע"י הנצח תמן נצח דוקא אז תמן מל, והענין כי כל ההשתלשלות דאבי"ע מתחיל מנה"י דא"ק וכמ"ש בדוכתי טובא בע"ח ומהם בשער תלת רישין ובשער עתיק ע"ש שהתחלת פרצוף ע"י הוא מהטבור דא"ק ולמטה משא"כ בעולמות שלמטה שא"א מלביש לז"ת דע"י ולא לנה"י לבד וכן או"א מלבישים לזרועות כידוע: וביאור זה הנה ביאור ענין המדות למעלה ידוע ע"ד מ"ש באגה"ק (סי' טו) במאמר המתחיל להבין דברי חכמים וחידותם כו' אך להבין בתוס' ביאור ענין הנצח שהוא הנק' ענף החסד, ומבשרי אחזה כי יש ג' בחי' בחסד עד"מ האיש שעושה חסד בטוב טעם ודעת שמשכיל בחכמתו שצריך לעשות הטוב והחסד ההוא והוא בחי' שכל ומוחין שבמדות וכמו מתן אדם לצדקה ביד פתוחה ונפש חפיצה ודעת שלימה מידיעתו במעלת מצות הצדקה המביאה חיים ורב טוב לעולם. הב' החסד אשר אין בו הכרח וחיוב מצד השכל כלל רק מצד שטבעו מחייב ומכריח שישפיע טוב גם שהוא בלתי טעם רק מצד הטבע והוא עצמית החסד ועם היות כי אין בו הארת המוחין מ"מ יש בו טוב טעם ותענוג עצום מאד בהשלימו מדתו וכמו שמצינו באברהם שנטע

אשל ונצטער אם לא הי' מוצא למי ליתן לאכול ולשתות שהצער הוא היפוך העונג. והג' הוא הנצח ענף החסד ר"ל איש שאינו חסדן בטבעו כ"כ רק שמתנצח לעשות חסד גם שאין לו בזה טוב טעם ותענוג כלל וכאילו הוא מתעקש לומר מ"מ כך אעשה עם כי אין בזה טעם ודעת אשר בחי' זו נק' ניצוח והיא ג"כ מדה ממדות המוטבעים באדם, ועד"ז הי' נתינת אברהם לאכול לערביים שבודאי לא הי' אוהב אותם. ועד"ז יובן ענין בחי' נצח דא"ק הגם כי אין ערוך מלדמות אליו ית' ממעשה בנ"א וכמ"ש שם באגה"ק (סי' ט"ו) ע"פ ואנכי עפר ואפר כו' (בראשית י"ח כ"ז) מ"מ דברה תורה כלשון בנ"א לשכך האוזן במה שיכולה לשמוע שמצד ריחוק מעלת כל העולמות ואפיסתם אצלו ית' כי כלא חשיבי ממש ולזאת כינו ההשפעה אליהם מא"ס ע"י הא"ק בשם מדת הניצוח בלבד כאילו הוא רק בחי' ניצוח לבד בלא טעם ודעת עד"מ שהרי באמת היו כלא היו כל הנבראים ואין עוד מלבדו ומה נחשבים המה להשפיע חיות אליהם ע"י העלמות והסתרים אלא שכך עלה במחשבה כו' לזאת כל ההשתלשלות מתחיל מנצח דא"ק וכמ"ש בע"ח דבחי' עתיקא קדישא הוא הארת אא"ס שבנה"י דא"ק המתלבש בע"י ע"ש:

ואמנם אע"פ שהנצח הוא מדריגה היותר אחרונה כנ"ל מ"מ הנה יש בניצוח מעלה יתירה עד שבו ועל ידו נמשך מפנימיות המשפיע ולזה ע"י נצח דא"ק נמשך ג"כ מפנימיותו דייקא וזהו ענין המילה שהיא התגלות ע' אורות דחסדים שהם ממ"ה דא"ק כנ"ל ובאים ע"י הנצח דוקא תמן נצח תמן מל. ויובן עד"מ באדם התחתון שהניצוח מגיע בבחי' פנימית ועצמות הנפש למעלה מהשכל וכמו שאנו רואים שענין הנצח הוא להתגבר על השכל שאע"פ שהשכל יגזור בהיפוך יעמוד כח הנצחון ויגבור על השכל והוא מצד כחו בבחי' רצון העצמי הפשוט שלמעלה מהחכמה וגם אנו רואים במלך ב"ו שיש לו מטמונות וסגולת מלכים אשר עין לא ראתה ויוכל להוציאם בהוצאות כדי לעמוד בנצחונו לנצח מלך זולתו מה שלא הי' מוציאם בשביל שום תענוג שבעולם הרי נראה בעליל איך שמדת הניצוח מגיע בעצמיות הנפש למעלה מכל מיני התפשטות התענוג שבכחות הנפש ובחושי' והוא הרצון שלמעלה מהחכמה, וכמ"כ יובן למעלה ענין בחי' נצח דא"ק להשפיע בבחי' ניצוח לבד כאילו הוא בלי טעם גלוי והוא למטה מהחכמה והחסד שיש בהם טוב טעם גלוי כנ"ל, אכן הנה שרשו נעלה בבחי' פנימי' א"ק דהיינו ברצון הפשוט שלמעלה מעלה מחכמה דא"ק, ובזה יובן מ"ש

הג"ה

כי ודאי פשוט שבאמת אין השפעה זו שמנצח באמת רק בחי' ניצוח בלבד ח"ו אלא הענין שהתגלותה הוא מבחי' נצח כי למקבלי' א"א להתגלות טוב טעמה ונראה כאילו הוא רק בחי' ניצוח בלבד להיות

כי טוב טעמה הוא למעלה גם מבחי' חכמה דא"ק אלא מבחי' גלגלתא דא"ק שהוא בחי' רצון הפשוט שלמעלה מהחכמה ובו שורה התענוג הפשוט שהוא ענין בחי' עתיק שיש שם כמ"ש לעיל פ"א בהג"ה משם הג"ה לאוצ"ח כו' ע"ש, והתגלות בחי' זו אינה כ"א בבחי' נצח דוקא להיות נראה כאילו אין בו טעם ולמטה מהחכמה וכנודע דנו"ה הם שני בדי ערבות שאין בהם טעם וריח, וענין המילה כבר נת"ל שה"ח שרש' ממ"ה דא"ק הנמשך ממצחא שבמצחא מאיר מבחי' יסוד דעתיק דא"ק כמ"ש באוצ"ח הנ"ל שהוא בחי' שעשוע המלך בעצמותו ע"כ הוא דוקא ע"י הנצח תמן נצח תמן מ"ל ע' אורות דחסדים הנ"ל, ועי"ל בביאור הבנת הענין שע"י הנצח מתגלה פנימי' השפע וכי שרש ההשתלשלות הוא מנצח דא"ק והוא שענין ניצוח זה הוא לאכפי'' לסט"א וכמשל המלך שלצורך נצחונו מבזבז אוצרותיו וכך למעלה בחי' האוצרות הם בחי' ה"ח הנ"ל שהם סתומים למע' מעלה כי סדר ההשתל' הוא דאו"א יונקים ממזלות וזו"נ מקבלים מאו"א כו' אמנם ענין המשכת מוחי' ובחי' ה"חהוא ענין הארה למעלה מהשתלשלות והוא ע"י בחי' העלאת מ"ן ונמשך מ"ד וידוע דהמ"ן הוא מבירורי ניצוצות שבנוגה וה"ז כענין ניצוח המלחמה שאזי מתגלים האוצרות והתגלותם ע"י נצח כי משם ואילך מתגלים החסדים משא"כ בחו"ג ושליש ת"ת הם מכוסים עדיין כדאי' בע"ח וז"ש והנצח זו בנין ירושלים (ברכות נ"ח א') וכמ"ש במ"א באורך ע"פ צדקת פרזונו בישראל (שופטים ה' י"א) צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שפיזרן לבין האומו' (פסחים פ"ז ב') כדי שיהי' להם בחי' אתכפיא וימשיכו בחי' נצח והתגלות ה"ח ע"י שגם המה יגלו אוצר של י"ש שלהם לצורך הניצוח לאכפיא כו' ע"ש היטב ותמצא נחת כי הוא ענין א' עם המבואר כאן בענין העברת הערלה שהוא ג"כ בבחי' נצח ותמן נצח תמן מל. ע"כ הג"ה.

כי עם קשה עורף הוא וסלחת (שמות ל"ד ט'), פי' לפי שהם קשה עורף ממדת הנצח לאכפיי' לסט"א בדרך נצחון ע"כ וסלחת שהסליחה היא מבחי' הכתר ארך אפים שהנצח שרשו משם וכן אנו רואים גם בגשמיות שההילוך שברגלים יבא לתינוק באחרונה אחר היניקה הגם שיש לו מעט השכלה קודם והיינו מפני ששרש ההילוך שברגלים שהוא בחי' נו(ה תרין סמכי קשוט מגיע בעצמות הנפש שלמעלה מהשכל כנ"ל: וז"ס למנצח על השמינית דייקא שהוא ענין גילוי בחי' יסוד דא"ק כנ"ל שזהו דוקא ע"י בחי' נצח תמן נצח תמן מ"ל שעי"ז דייקא נמשך השפע מפנימי' א"ק שהם ה"ח הנ"ל, ומאירים עד היסוד כו' ולכך מילה בשמיני דוחה שבת שהוא למעלה מהשבת וז"ס וביום השמיני ימול (ויקרא י"ב ג') וגם זה סוד זאת בריתי כו' (בראשית י"ז י') ביני וביניכם ממש כי עי"ז מאיר בכל נפש מישראל מבחי' פנימית אלקותו ית' ממש והיינו דוקא ע"י העברת הערלה שהיא לבוש שק המסתיר, וז"ש החינוך שיהיו מובדלים מהם בצורת גופם כו' כי גוף דאומות הוא לבוש שק וחול גמור המסתיר כנ"ל משא"כ בישראל החולין הם עטה"ק ועי"ז מאיר הארה נפלאה זו וד"ל:

אמר הכותב, המאמר הזה נתקבץ מתורה ע"פ אני הנה בריתי אתך כו' וביאורה, ומתורה ע"פ למנצח על השמיני', ומתורה ע"פ בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צורים, ומ"ש בח"ב פ"ג בטעם שבמצרים לא הי' פריעה לפי שלא הי' הגילוי מהארה גבוה כ"כ זהו עפ"י מ"ש בתורה דלמנצח על השמיני', אמנם בתורה דחרבות צורים נאמר בע"א לפי שדור המדבר היו נשמותיהן גבוהות יותר ע"כ לא נצרכו להעביר עור הפריעה כי יכולים לעמוד נגדה משא"כ נשמות הנמוכות מהם וכענין ע"ה אסור לאכול בשר (פסחים מ"ט ב') ות"ח מותר ואדרבה ר"נ אמר עד לא אכילנא בשרא דתורא לא צליללא דעתאי (ע' ב"ק ע"ב א', וע' עירובין ס"ד א') לפי שיכול להעלותו, ומי שרוצה לעמוד ע"ז בביאור יעיין שם, ולא יהיו כשני כתובים המכחישים זא"ז כי שניהם אמת ושניהם עולים בקנה א' כי הנשמות היו של דור המדבר גבוהות יותר אבל הגלוי אלקות בנשמות הי' בביאתם לארץ יותר שז"ס אחוזת ארץ כנען כו' וכמבואר ענינה בדרוש בהמ"ז בענין ביאור מארז"ל כל שלא אמר ברית ותורה בברכת הארץ לא יצא י"ח (ברכות מ"ט א') והדברים עמוקים והמ"י שענין גילוי בחי' הארת א"ק שבנפש אדם ע"י המילה שאמרנו הוא ענין א' עם מ"ש שם בענין האה"ר שיש בכח בישראל להוציאה אל הפועל שזה נמצא בו מחמת הארה דא"ק הנ"ל ודו"ק:

ענין אליהו שהוא מלאך הברית נת' בתורה ע"פ כי תצא למלחמה כו' וגלחה את ראשה כו' יעו"ש:

איסור אכילת גיד הנשה

על כן לא יאכלו בנ"י את גיד הנשה. (בראשית ל"ב ל"ג) להבין שרש ענין מצות איסור ג"ה, יש להקדים מאמר הזוהר הובא בפרדס שער י"ז פ"א הוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל יריכו כתיב ולא יריכיו דא דרגא רביעאה דלא אתנבי מתמן בר נש עד דאתא שמואל נביאה וע"ד כתיב וגם נצח ישראל לא ישקר (שמ"א ט"ו כ"ט) כדין אתתקן דרגא דא דהוה חלושא מכד אסתכן יעקב בממנא דעשו ונגע בכף ירכו כו' בגין דירכא איהו לבר מגופא כו' עכ"ל לענינינו. והקשה הפרדס ממה דאי' ברעיא מהימנא להיפוך שבהוד הי' הפגם דבי' אתמר נתנני שוממה כל היום דוה (איכה א' י"ג) עכ"ל וכ"ה בתיקונים ותוכן תירוצו שם הוא כי ענין הפגם הוא הסתלקות השפע מאותו המדה מחמת קטרוגים וצעקת הצוררים הנק' אחרים על עוונות ישראל ויאמרו מה נשתנו אלו מאלו הללו עע"ז כו' ומתעורר כח הדין וסיגי הזהב יושפעו אל החיצונים והדין נגמר, והנה הנצח עם שעיקרו ענף החסד מ"מ הוא כלול גם מהגבורה וכן ההוד עם שעיקרו ענף הגבורה הוא

כלול גם מהחסד ולזאת גם שמתחלה הי' הפגם בנצח ותקפה מדה"ד בו הנה אח"כ נתקן הנצח במה שחזר להיות יונק מהימין ונתבע הדין אל ההוד כדרכו נמצאת לפי האמת הצליעה בהוד כו', ובטעמי מצות להרח"ו פ' וישלח תי' בע"א כי בהיות המל' אב"א עם הז"א השוק הימין של הז"א שהוא סוד הנצח הי' שם שוק השמאל שלה שהוא ההוד וכ"ה בגשמי כו' ומה שפי' בזהר שהנצח נפגם הוא הנצח של הזכר ומ"ש כי ההוד נפגם הוא בבחי' נקבה בירך שמאל שלה הדבוקים בימין של הזכר שהוא הנצח כשהיא אב"א כו' ואילו הי' פב"פ לא שלטו החיצונים עכ"ד:

א) **והנה** ביאור ענין הפגם כמש"ל בשם הפרדס והיותו בנו"ה דוקא, יובן בהקדים תחלה ענין המדות למעלה כי כבר נת' אצלינו במצות פו"ר שעצמותו ית' אינו מערך וסוג המדות כלל כמאמר לאו מכל אינון מדות איהו כלל שאפי' החכמה ראשית ההשתלשלות היא כעשי' גשמיות ממש אצלו ית' אלא דאפיקת עשר תיקונין וקרינן להון ע"ס לאנהגא בהון עלמין כו' וההנהגה הזאת הוא ע"י שהוא ית' מאיר בהם בסוד איהו וחיוהי וגרמוהי חד וכמ"ש הרמב"ם שהוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמה כו' ועי"ז נמשך אור והחיות לנבראים מעולם ועד עולם באמצעות הספירות והם הנקראים כלים, והנה הספירות הם י' חב"ד חג"ת נה"י עם המל' כידוע וגם כל מדה מי' אלו כלולה מי' ודרך כלל נחלקו לג' בחי' ראש תוך סוף סת"ר שהם חב"ד בחי' ראש וחג"ת בחי' תוך ונה"י בחי' סוף, והוא עד"מ מדת החסד שהוא ימצא מצד האהבה שאוהב לזולתו הרי האהבה היא פנימיותו של אותו החסד ששופע לזולתו כי היא סיבתו ונקראת מוחין של החסד כלומר בחי' טעם למציאת החסד היא האהבה הבאה מאיזו טענה שכלית ונק' חב"ד שבחסד, והחסד עצמו שהוא הויתור של ההשפעה הוא בחי' חסד שבחסד שהוא מהות מדת החסד וכמו שאנו רואים שימצא שלא מצד אהבה וטענה כלל כי גם שאינו אוהבו ואין לו היכרות עמו כלל ישפיע לו רב טוב מצד מהות טבעיות חסדו לוותר בטבעו משלו כמו שמצינו באאע"ה שנתן ממון ורב טוב גם לערביים הגם שבודאי לא הי' אוהב אותם כלל, וזוהי מדריגה השנית שבמדות, והמדריגה השלישית היא הנק' נצח ענף החסד, והענין כי הנה בב' בחי' החסד הנ"ל ימצא בהם הארת פנימי' הנפש והוא התענוג שתתענג הנפש משפעה זו, אצ"ל בבחי' הא' בחסד שימצא מצד האהבה והשכל שעיקר גילוי התענוג הוא בשכל הסמוך וקרוב לו וע"י יומשך במדה ההיא, אלא גם בבחי' הב' בעצם מדת הוויתור המוטבע בלב ימצא עונג רב בהשלימו טבע מדתו כי התענוג יתפשט במדות שבלב וזה שמצינו באאע"ה שנצטער כשלא היו לו אורחים שאין זה מצד עצם מדת החסד בלבד כי טבע המדה ההיא לחוס על דל כשרואה אותו אבל למה יצטער אם אינו רואהו

אלא שזהו מצד התענוג שמתלבש במדת החסד בהיותו יוצא לפועל וכשלא תצא לפועל יחסר העונג ומחמתו יבא הצער שהוא היפוך העונג כו', אבל יש בחי' שלישית והוא בחי' חסד הבא בדרך נצחון שמנצח עצמו ועומד על נפשו להיות מוותר הגם שאין בלבו כ"כ לוותר לא מצד אהבה לזולתו ולא וותרנות טבעית אלא דרך ניצוח ואכפיא לבד ובזה אין התלבשות התענוג והארת פנימי' הנפש כלל כ"א בחי' חיצוני' לנצח בלי טעם כלל, ועד"ז נמצא בפרט בכל מדה ג' בחי' אלו כמו בחסד הנמצא מצד אהבה הנה האהבה היא המוחי' והחסד והוויתור המורגש בלב בשעה זו נק' חסד שבחסד וגמר הנתינה בידיו בפו"מ שאין בהם התלבשות התענוג הוא הנצח שבחסד, והכלל שבחי' הנצח הוא העשי' בפו"מ שהוא בחי' חיצוני' ואחוריים. והנמשל מזה למעלה ג"כ במדותיו של הקב"ה הנאצלות ממנו הגם כי לא מחשבותי מחשבותיכם (ישעי' נ"ה ח') מ"מ ומבשרי אחזה אלוה כתיב (איוב י"ט כ"ו) להשכיל ע"ד דוגמא מעט מזעיר, והנה מדת חסדו של הקב"ה להחיות עולמות ונבראים רבים לאין תכלית יש בה ג' בחי' הנ"ל והוא המוחי' של החסד והוא בחי' החכמה המתלבשת בו שהוא הטעם של החסד וההשפעה הזאת ותכליתה שהוא כדי להיות לו דירה בתחתונים וכיוצא שיקיימו תרי"ג מצות להמשיך התלבשות האורות בכלים כדי שיכירו הנבראים גדולתו ית' לטוב להם כל הימים, הנה החכמה הזאת להיותה פנימי' החסד וההשפעה וסיבתו נק' מוחין שלו. ועצם החסד והטוב הזה הוא בחי' שנית, והמצא תמצא לפעמים שיהי' הסתלקות בחי' המוחי' מחמת איזו פגם כשלא ישלימו ישראל תרי"ג מצות עד"מ כפי חיוב החכמה והטעם, ואעפ"כ יהי' השפעת החסד והטוב מצד עצם מדת החסד להטיב לראויים ולשאינם ראויים וכמשארז"ל דור אנוש ניזונין בחסדו של הקב"ה. והג' הוא בחי' נצח ענף החסד והוא ענין ההשפעה הבאה בבחי' ניצוח בלבד הגם שאין החסד הזה בחפיצה חשיקה פנימי' מחמת איזה מונע וטענה המעכבת וההפרש בזה הוא כי בבחי' החסד יש בו התלבשות תענוג העליון ממקור התענוגים הנק' עתיק יומין ולכך הוא נק' עדיין מכלל גופא דמלכא משא"כ בחי' הניצוח הוא כשאין גילוי התענוג כ"כ להשפיע אלא בחי' ניצוח לבד וכענין שתוק כך עלה במחשבה כו' (מנחות כ"ט ב') וז"ס שנק' נו"ה ערבי נחל שאין בהם לא טעם ולא ריח ונק' ג"כ ירכין דלבר מגופא, וכמ"כ בכל מדה בפרט יש ג' בחי' אלו כמו בחי' החכמה של החסד והחסד עצמו שבפנימיותו וגמר השפע נק' נצח וז"ס ירכין דלבר מגופא כי אינן אלא כלי השפע להשפיע לזולתו. ועפ"י הקדמה זו יובן דרך הרמ"ק באומרו שענין הפגם הוא הסתלקות פני הרחמים מאותו הספי' מחמת קטרוגי' וצעקת האחרים והי' הפגם בספירת הנצח דוקא להיות כי ידוע עפ"י מ"ש אבינו אב הרחמים שמבחי' מוחי'

דגדלות דוקא ימצאו הרחמים משא"כ מוחי' דקטנות הם דינים וכמו שהגדול יש בו מדת הסבלנות משא"כ הקטן ולזאת בבחי' נצח שהוא עצם המדה והרצון בלי התלבשות המוחי' כנ"ל יהי' הדין והקצף על העושה היפך רצונו ית' משא"כ בבחי' חכמה יהי' ג"כ הסבלנות לסבול גם העושה היפך רצונו ית' ולהטיב לו כי היא מקור הרחמים וכמשנ"ת במ"א בענין הציץ של כה"ג שפעולתו להמתיק הדינין הבאים ממצחא דז"א שהוא בחי' הסכם הרצון הנשאר אחר הסתלקות המוחי' שממנו יהי' התעוררות הדינין בתוקף מאד על עוברי רצונו וכמ"ש באד"ר כ"ד בתי דינין אתערו ממצחא דז"א כו' יעו"ש, וז"ש וירא כי לא יכול לו (בראשית ל"ב כ"ו) לפגום ולפעול הדין למעלה ויגע בכף יריכו ששם פעל פעולת הדין כנ"ל:

ב) **אך עדיין** אינו מובן לפי דרך זה פשט ל' הכתוב ויגע בכף יריכו דיעקב דמשמע שבבחי' נשמות ישראל הוא מדבר שגם בהם לא יכול לנגוע כ"א בירכין שלהם לא יותר ולפי כל הנ"ל אינו ענין אלא למעלה בספירות, הנה זה יובן בביאור דברי האריז"ל שהפגם הי' בנו"ה בהיות זו"נ אב"א, והוא עפ"י הקדמת ענין המבואר במ"א בדרוש דעמלק שנאמר בו ויזנב בך כל הנחשלים אחריך (דברים כ"ה י"ח) אחריך דייקא למי שהוא בבחי' אחוריים והוא כמ"ש לכתך אחרי במדבר (ירמי' ב' ב') ונת' שם דענין יצ"מ ברוחניות הוא היציאה מן המיצר והעוני בנפש ואין עוני אלא מן הדעת וז"ש אעלה אתכם מעני מצרים (שמות ג' י"ז) אל ארץ טובה ורחבה (שמות ג' ח') כי במצרים כתיב ויאמן העם (שמות ד' ל"א) שלא הי' בהם רק בחי' אמונה בלבד תכלית הקטנות וארץ טובה ורחבה הוא התרחבות הדעת וההשגה באא"ס ב"ה כמ"ש וידעתם כי אני ה' (שמות ו' ז') וזהו בחי' גדלות שנקודת הלב באה מגדלות הדעת ואז ההתפעלות בתענוג ומתיקות וז"ס ארץ טובה, וממצרים לא"י הלכו דרך המדבר הוא בחי' הממוצעת בין תכלית הקטנות שהוא בחי' אמונה הנ"ל לגדלות דדעת וע"ז נאמר לכתך אחרי במדבר, (ירמי' ב' ב') וכתיב אחרי ה' גו' תלכו, (דברים י"ג ה'). ובחי' פנים ואחוריים בנפש הוא כשהלב מתפעל בפנימיותו עד שנהפך לבו בקרבו לחפוץ בה' מאד והוא בחי' אתהפכא שבזהר ואז הוא אהבה בתענוגים וז"ס פנים, אבל כשלא הגיע למדה זו עדיין ותאוות לבו לתענוגי עוה"ז, אלא שמחמת שמשיג בשכלו בגדולת ה' איך דכולא קמי' כלא חשיבי' וכי לו יאתה לדבוק בו ולעזוב כל אשר זולתו מנגד והמוח שליט על הלב בטבעו ותולדתו ובע"כ יענה אמן לקיים ככל אשר יסכים ויגזור השכל וז"ס אתכפייא שבזהר הנה זהו הנק' אחוריים, והיציאה ממצרים בחי' האמונה בלבד בלי טעם ודעת א"א להגיע לגדלות המוחי' ולהפך לבו בב"א מן הקצה אל הקצה אלא מתחלה הוכרח

להיות בבחי' אתכפייא כי המוח שליט כנ"ל וזה הי' הליכתם במדבר שקבלו עליהם עול מ"ש ועול מצות, ובעודם בבחי' זו פגע בהם עמלק וענינו ע"ד שארז"ל עליו יודע רבונו ומכוין למרוד בו, ירצו בזה כי הוא הקליפה שכנגד הדעת דקדושה, כי מודעת זאת מארז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות (סוטה ג' א') דהיינו שמכסה על הדעת באמיתת גדולת הבורא ית' ע"ד שנת' בלק"א (פכ"ד) ואז שולטים הז' מדות רעות המנגדים לז' מדות טובות הנולדים מהדעת והן הן ז' אומות הכנעני וכו' אבל אילו הי' מסתלק הרוח שטות [והי'] גילוי הדעת בה' אחד היו נופלים הז' מדות רעות הנ"ל לא כן עמלק יודע רבונו שהרי ידע הניסים דקי"ס ויצ"מ ומלאו לבו ללחום עם ישראל אין זה כ"א שמכוין למרוד והוא בחי' החוצפא מלכותא בלא תגא, והוא בחי' המנגד לענין השליטה דמוח על הלב שכח שליטה זו היא בע"כ של הלב גם שאינו חפץ באמת עכ"ז אינו יכול לזוז אפילו זיז כ"ש נגד ציווי השכל והשליטה הזאת הוא ענין קשה עורף כי העורף הוא שבאמצעותו נמשך שפע והתפשטות רוח השכלי בלב ויש בו הקושי והחוזק הזה לשלוט על הלב, ועבור מדה טובה זו שבישראל אמר משה כי עם קשה עורף הוא וסלחת, (שמות ל"ד ט') וכמארז"ל ג' עזין הן ישראל באומות כו' (ביצה כ"ה ב') ולעומת בחי' זו יש ברע מדה הנק' עקשות שמתעקש בלא טעם ודעת נגד הדעת ואינו מניחו לקיים ציווי השכל והדעת והרי זה חוצפא ועזות גדולה, וזהו מדת עמלק ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ר"ל אותן שהם עדיין בבחי' הממוצעת הנ"ל שלא נהפך לבם לגמרי כ"א בחי' אתכפיי' ע"י שהמוח שליט על הלב בעל כרחו ומוכרח הוא לציית להשכל כנ"ל נגד זה עומד עמלק ומונע מהלב הכרח זה כי גם הוא מכריח הלב בחוצפא ועקשות שלו כנ"ל משא"כ למי שהוא כבר בבחי' אתהפכא שלבו מתענג מאהבת ה' אין מקום לעמלק לשלוט עליו כנ"ל. וכמו שהוא בנפש למטה כן הוא ממש למעלה בזו"נ, מודעת זאת שנה"י דאו"א נעשו מוחי' לז"א כי חב"ד דאו"א מתלבשים בנה"י ואמנם ענין ד' בתי תפילין הם ד' מוחי' שבז"א חו"ב חו"ג משום שהדעת המלובש ביסוד אימא נחלק לחו"ג והתחלקות זו הוא ע"י קוצי דשערי דא"א המכה בז"א מאחוריו וז"ס שומר ישראל, ופי' חו"ג אלו הגם כי כבר יש בז"א ו"ק ומכללם חו"ג אלא שהן בחי' מדות העצמיים כנ"ל בענין הבחי' השנית מג' בחי' שבמדות, וחו"ג אלו הנק' מוחין הם שכליים כנ"ל בבחי' הא', ויש ג"כ בז"א מוחי' דקטנות ומוחי' דגדלות וענין מוחי' דקטנות היינו ע"ד הנ"ל בענין מוח שליט על הלב וז"ס קוצי דשערי דא"א כי הכח הזה בדעת להיות שליט על המדות נמשך מא"א הרצון שלמעלה מהחכמה שממנו בא השליטה שהיא על כרחו של המקבל, ולשם עומד עמלק מל' ומלק את ראשו ממול ערפו (ויקרא ה' ח') יודע

ומכוין למרוד נגד הדעת כנ"ל, בחי' חוצפא אשר לנגד קוצי דשערי ושליט' דעת דקדושה כנ"ל, וכמ"כ מז"א לנוקבא נה"י דז"א מוחי' לנוקבא ובכל לילה יורדת בבי"ע ועולה בבוקר באצי' ומתייחדת עמו אב"א ואח"כ פב"פ והענין כי אין מלך בלא עם עוממות בחי' נפרדים והרי באמת אין לך דבר שחוץ ממנו ית' אלא שהפרידן לעינינו ע"י גבורות וצמצומים להעלים ולהסתיר הארת א"ס שבאצי' ויהי' עי"ז התהוות הנפרדים ובחי' זו נק' אחוריים נה"י דז"א מוחי' לנוק' שהיא מקור הנבראים, דהיינו שההשפעה לנוק' היא רק מבחי' נצח בלבד שהוא בחי' היותר נמוכה ע"ד שנת"ל, והנה כתיב מלחמה לה' בעמלק מדר דר (שמות י"ז ט"ז) פי' ל' דרי דרי שורות שורות דהיינו בכל בחי' השתלשלות מפרצוף לפרצוף שנה"י שבעליון נעשו מוחי' לתחתון יש בחי' עמלק המנגד הוא בחי' החוצפא המנגד לניצוח דקדושה שהוא ענין השליטה דמוח שליט על הלב שז"ס המוחי' שנעשו בתחתון מנה"י שבעליון כנ"ל, וז"ס המלחמה עמו, וכבר ידעת ענין עבודת האדם שבאתעדל"ת אתעדל"ע דהיינו באותה בחי' שהאדם עובד ה' הוא מעורר כך למעלה וכשעובד בבחי' אחוריים דמוח שליט על הלב ועובד ה' להיות שונה פרקו ביותר מרגילותו כדאי' בדרז"ל (חגיגה ט' ב') ה"ז מעורר ג"כ למעלה להיות יחוד זו"נ אב"א עכ"פ ולא יפרידם עמלק וז"ס ואזניך תשמענה דבר מאחריך (ישעי' ל' כ"א) ואח"כ כשהגיע למעלת אהבה בתענוגים דפנים הנ"ל מעורר ג"כ למעלה יחוד פב"פ, ולזה גם בהיפוך ח"ו כשיש פגם למטה בעבודתו נפעל כך למעלה, וז"ס ויגע בכף יריכו דיעקב בבחי' נצח שבו כשהעבודה בבחי' אחוריים בבחי' ניצוח לבד שם יש מקום לעמלק לפעול ולעכב עבודה זו ע"ד הנ"ל (אלא שעמלק ממש הוא נגד הדעת ולכן נלחם עם משה וכאן עם בחי' נצח הי' ענף ממנו ע"ד הנ"ל בפי' מדר דר כו') ועי"ז הי' ג"כ פגם למעלה בנצח דז"א ולכן נמנע שפע הנבואה שבאה מנו"ה לטעם הנ"ל שהם כלי השפע וז"ס ודבר ה' הי' יקר בימים ההם אין חזון נפרץ (שמואל א' ג' א') עד ששמואל תיקן מדת הנצח ולכן נאמר לו פקדתי את אשר עשה עמלק (שמ"א ט"ו ב') כי אז יש יכולת להלחם בעמלק העומד לנגד בחי' זו דניצוח ושליטה כנ"ל: והנה ידוע דעלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה ולכן גם בנו"ה של הבע"ח שהם ירכין נעשה פגם הנ"ל וז"ס גיד הנשה ולכן ארז"ל אין בגידין בנותן טעם (חולין פ"ט ב') אלא עץ הוא והתורה אסרתו (חולין צ"ב ב') וכמשנת"ל בענין ערבי נחל שאין להם לא טעם וכו':

ובזה יובן מ"ש בזהר א"ת גיד הנשה ר"ת תשעה אב שגיד זה א' משס"ה שולט בת"ב והענין כי כבר ידעת ענין והנצח זו בנין ירושלים ולפי שגיד זה נגד הנצח דקדושה ע"כ

הי' בו חורבן בהמ"ק וכמו שביעקב כתיב ויזרח לו השמש (בראשית ל"ב ל"ב) כך עתיד הקב"ה לרפאינו ולגאלינו בב"א:

מצות ציצית

שפ"ו **לעשות ציצית על כנפי כסותו**. הנה להבין שרש ענין מצוה זו, עפ"י מ"ש בכוונות האריז"ל בפע"ח שהטלית הוא אור מקיף הגדול לז"א שמקיפו מראשו עד רגלו, ולפיכך נק' טלית שהוא מספר עשר פעמים מ"ה שבבחי' עשר ספירות דז"א, והציצית הם בחי' מקיף החוזר ר"ל ממוחי' דאו"א המתלבשים בז"א להיות לו מוחי' בבחי' אור פנימי בג"ר שבו ואחר כך ע"י הכאת קוצי דשערי דא"א התלויין עד רישא דז"א בערפו נגד המצח שלו שהוא מכה במוחי' דז"א ומוציא הארתם לחוץ ונק' מקיף החוזר והם בחי' שערות ונמשכים עד רישא דנוק' שהתחלתה מן החזה דז"א ולמטה ושם הם ניכרים הציצית משא"כ למעלה הם נבלעים במקיף הגדול שהוא הטלית ומן החזה ולמטה הם ניכרים כי שם הוא ג"כ מקום גילוי החסדים ועל ידיהם נעשו לבנים ומאירים אל הנוקבא דז"א ולכן נקראים תשמישי מצוה יע"ש באריכות ועוד שם ענין תכלת ולבן וציץ וציצית כו' וכמשי"ת בעזה"י: וביאור זה להבין משל ומליצה דברי חכמים וחידותם, יש להקדים מארז"ל המפליגי' בענין מצות ציצית והוא אמרם ז"ל בפ"ד דמנחות (דף מ"ג ב') ע"פ וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' (במדבר ט"ו ל"ט) שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן ופירש"י מדכתיב את כל מצות ועוד דציצית בגי' ת"ר וחמשה קשרים וח' חוטין הרי תרי"ג, ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם כו' ראיה מביאה לידי זכירה כו' ולהבין זה למה בחר במצוה זו להיות על ידה דוקא זכרון כל המצות והיותה שקולה כנגד כולן, צריך להקדים תחלה ג' הקדמות. הא' הוא ביאור ענין מעלת התורה והמצות אשר בשבילם ירדה הנשמה ממקום מעלתה בעודה עומדת לפני ה' ומתענגת בהשגתה מזיו כבודו כא' מן השכלייי' הנבדלים ותרד בגוף חומרי מלא תאוות גשמיי' לקיים מצות מעשיות וללמוד תורת ה' המדברת מעניני גשמיים כפיאה ותרומה ומעשרות וציצית מצמר כו' שלכאורה הוא פלאי, וכבר דיברנו מזה במצוה א' וכאן נוסיף לך ביאור קצת וד"ת עניים במקום א' ועשירים במקום אחר. הב' להבין ולהשכיל בענין השכר והוא הטובה שתגיע לאדם בעשיית המצות שצונו בהם ע"י מרע"ה והם ב' מינים א' הוא הג"ע ב' תחיית המתים בב"א, והנה הרמב"ם ז"ל בפי' המשניות במשנת כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב האריך בביאור ענין עוה"ב שלדעתו זהו הג"ע וז"ל בקוצר כי כמו שלא ישיג הסומא עין הצבעים ולא החרש שמע הקולות כן לא ישיגו הגופות התענוגים הנפשיות שהם תמידי' ועומדים

לעד ואינן נפסקים ואין ביניהם ובין התענוגים גשמיים יחס וקורבה בשום פנים, וענינו הוא מה שמשיגים באמתת הבורא ית' ובזה הם בתענוג תמידי שאינו נפסק כו' והוא העוה"ב שנפשותינו משכילות שם מידיעת הבורא ית' ואותו תענוג לא יחלק לחלקים ולא יסופר ולא ימצא משל למשול בו אותו התענוג אלא כמ"ש הנביא ע"ה כשנפלאו בעיניו גדולת הטוב ההוא ומעלתו אמר מה רב טובך כו' (תלים ל"א כ') והוא הטובה והתכלית האחרון ולהיות בכבוד הזה ובמעלה הנזכרת עד אין סוף כו'. ותח"ה הוא יסוד מיסודי מרע"ה כו' ודע כי האדם יש לו למות בהכרח ויתפרד וישוב למה שהורכב ממנו עכ"ל, ור"ל כי תח"ה הוא לפי שעה ואח"כ ישוב לג"ע שהוא התכלית האחרון והטובה האמיתיית הנק' עוה"ב וביאר זה ג"כ יותר באגרת התחיי' אשר לו יעו"ש. אבל הרמב"ן ז"ל נחלק עליו בראיות ברורות דהא ארז"ל צדיקים אינן חוזרין לעפרן (סנהדרין צ"ב א') ופי' דתח"ה הוא התכלית האחרון והוא הטובה הגדולה הנק' עוה"ב, והג"ע שהוא תענוג הנפשות ושכלייי' נבדלים אם אמנם אמת שמעלתו נכבדת עד מאד וכמ"ש הרמב"ם ז"ל וגם יותר ממה שכתו' גבוה מעל גבוה מאד נעלה, עכ"ז אינו רק מקום לפי שעה להנפש מעת פרידתה מן הגוף דעתה עד זמן התחי' שהוא העוה"ב שטובת העוה"ב שהוא התחי' עודפת עליו לאין קץ ותכלית בענין התענוג בגילוי אלקותו ית', וכן הוא האמת עפ"י הקבלה. ולכאורה אינו מובן איך יהי' התענוג לנשמה כשהיא בגוף יותר מעולה ונכבד מן התענוג לנפש המופשטת מן החומר שהרי מעלת הרוחני' יותר שלם מהגשמיו' כנודע, ושני הקדמות אלו יתבארו בהקדים הקדמה שלישית שיעדתי לך תחלה, והוא בענין חידוש העולם והתהוותו מאין (הן בשי"ב והן בתמידי' כמאמר מחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב כנודע בסוד השבת) בכח הבורא ית' המחדש מאין ליש, שזהו ע"י ב' מיני המשכת החיות ממנו ית' להעולם א' החיות הנשפע בתוכיות ופנימיות הנמצאים רצוני לומר שהם משיגים אותו בכלים שלהם המוכנים לקבל אותו כמו השכל שהוא נתפס במוח האדם וכח התנועה שנתפס באברים המתנענעים ועד"ז בנמצאים העליונים כאו"א לפי מעלתו, והנה אור וחיות זה המתלבש בפנימיות המקבלים אינו מספיק להוותם מאין ליש כי בריא' וחידוש היש מאין אינו אלא ע"י כח הבלתי בע"ג ומאחר שחיות זה מתלבש בכלי המקבל אשר הוא מוגבל איך יהי' בו כח זה, אלא עיקר ההתהוות וקיום הנמצאים הוא ע"י ההמשכה השנית שממנו ית' אשר אינו מתלבש בפנימיות הנמצאים ר"ל בחכמתם ובינתם ודעתם ושארי כחות נפשיות שאינן משיגים מהותו ומציאותו כהשגת המוח את השכל, כי הוא כח וחיות בלתי מוגבל אלא הוא א"ס כי הוא אור וחיות המאיר מזיו כבודו ית' ואין בערך בעלי גבול לתופסו ולהשיגו והוא המחי' אותם

ומוציאם מן האין המוחלט אל היש שהם בו ומעמידם בכל שעה ורגע, ואע"פ שאינו מושג בפנימיותם נמצא הוא בהם ומחי' אותם, ובחי' זו הוא הנק' מקיף בס' הקבלה ר"ל שאינו מתלבש בכלי המקבל כ"א ממעל לו ואעפ"כ מחייהו והוא העיקר ובחי' החיות המתלבשת בפנימיות נקרא או"פ ובלשון הזהר ורע"מ נק' סובב וממלא, וכדי שלא יפלא המשכיל איך יחי' דבר מדבר שאינו מתלבש בו, אמשיל לך משל, הנה המחשבה גילויה במוח דוקא ולא בשאר האברים לפי שכלי המוח הרכבתה מעין ודוגמת השכל משא"כ הרכבת מזג הרגל לא תקבל את המחשבה בתוכה, ולכך אם יכהו בראשו תתבלבל המחשבה שהיא בו ואם יכהו ברגל לא תתבלבל כי אין לה שייכות כ"כ עם הרגל, ואמנם אנו רואים בהיפוך מזה שיש המחשבה ברגל ג"כ והמופת לזה שמיד שעולה במחשבתו שיפשוט רגלו הנה תיכף תתפשט הרגל בלי איחור ועיכוב כלל וכלל, בו ברגע ממש, ואם לא הי' מעין המחשבה ברגל א"כ הי' צריך שהות וזמן מה עד שתלך המחשבה ותתפשט בכלי הרגל, אלא נראה שיש ממהות המחשבה ממש ברגל ע"כ אינו צריך שהות היפוך הנ"ל, והענין הוא דשניהם אמת דבגילוי אין מהמחשבה כלל ברגל אלא במוח אבל בהעלם ישנה ברגל כמו במוח ממש בשוה, והרי אע"פ שאינה בגילוי אעפ"כ פועלת ברגל הרי שהדבר מתפעל גם מדבר שאינו מתלבש בו בפנימיותו ואדרבה העלם המחשבה שברגל הוא מבחי' יחידה שבנפש המקפת כל כוחותיה שבכלי הגוף לכולם בשוה מבלי קדימה לא' על חבירו כי היא נעלית מכולם ולהיות שהארתה בבחי' מקיף לכך מאירה גם ברגל ופועלת בו כנ"ל, כמ"כ יובן למעלה שהארת זיו כבודו ית' הבלתי בעל גבול מחי' את כל העולמות מאין אע"פ שאינו מושג בתוכיותם, והוא גדול יותר לאין קץ ותכלית מן החיות המלובש בפנימי', כי בחי' האו"פ הנק' ממלא מתצמצם לפי מזג כלי המקבל כנ"ל במשל כחות הנפש באברי הגוף שברגל יהי' ההילוך בגילוי לא השכל לפי שאינו מוכן לקבל צורת השכל, ועד"ז הנה החיות שבעוה"ז בכללו מצומצם מאד דהיינו בחי' דצח"מ, ובג"ע התחתון שהוא רוחני העולם העשי' החיות בגילוי יותר כי אנחנו שעבודתינו בעוה"ז השפל הנה ג"ע התחתון הוא שכר עבודתינו כי שם גילוי השכינה יותר מבעוה"ז השפל וע"ד שביאר הרמב"ם ז"ל ענין תענוג המלאכים ושכלייי' נבדלים במה שמשיגים כו' והנה אדה"ר כתיב בו ויניחהו בג"ע לעבדה (בראשית ב' ט"ו) כי קודם שחטא הי' ג"ע זה תכלית וסוף כל ההשתלשלות העולמות במדריגת עולם השפל (אשר תמורת זה עתה העוה"ז מחמת החטא שירדו העולמות) והי' עובד ה' בג"ע זה כדרך שאנחנו עובדים בעוה"ז כדי לקבל שכר, והי' א"כ שכר עבודתו בג"ע העליון ששם זיו השכינה בגילוי יותר וא"כ נמצא שלאחר החטא שירדו העולמות נעשה בחי'

עשי' דאדה"ר שכר ועונג אלינו וכמ"כ עד"ז שכר וענג דג"ע העליון הוא בחי' מעשה ועבודה בלבד לגבי אורות האצי' כי שם גילוי האלקות יותר דאיהו וגרמוהי חד וכן עד רום המעלות, ובזה יובן ענין נ' אלפים יובלות כי שנת השביעית שבת לה' עליות העולמות ותחלת השמיטה השני' כסוף הראשונה ושנת השביעית שהוא אלף הז' שלה בעילוי יותר ועד"ז עד נ' אלפים יובלות עילוי אחר עילוי כמו מעוה"ז לג"ע ע"ד הנ"ל כי אין שיעור לריבוי העליות שיוכל להיות באופן עילוי ההשגה באלקותו ית', וכ"ז בבחי' הארת האלקות המתלבשת בפנימיו' שהולכת ומתצמצמת כפי ירידת העולמות ובה יהיו העליות ממטה למעלה, ובל' הקבלה נק' גילוי זה בשם קו וחוט הנמשך מא"ס ב"ה בא"ק ובאצילות וכו'. אבל בחי' החיות שאינו מתלבש בפנימיו' הנמצאים ומקיפם הנה הוא שוה ומשוה את כולם מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין כי הרי הוא נעלם ממבחר הנמצאים כמו מפחות הנמצאים להיותו בחי' א"ס דקמי' כולא כלא חשיבי אלא הוא מחי' אותם בבחי' מקיף כמו שנת' פי' זה למעלה, ובבחי' מקיף יכול להאיר גם על דומם דעשי' ממש וכנ"ל ממשל המחשבה ברגל כו': ולזה הי' ירידת הנפש בגוף לקיים תורה ומצות שעי"ז נמשך גילוי אלקותו ית' מב' בחי' הנ"ל דסובב וממלא כי גם הסובב אעפ"י שהוא מקיף ונעלם עכ"ז ע"י המצות יכול להיות נמשך כי אורייתא מחכמה נפקת הוא בחי' האור פנימי הנ"ל והמצות הם רצון העליון בחי' סובב כנז' אצלינו במ"א שענין חיות זה המקיף את כל העולמות הוא רצונו הפשוט ית' יעו"ש באורך, והגילוי שמהאו"פ ע"י התורה הוא סוד הג"ע אבל גילוי האור מקיף הנ"ל הוא לע"ל בלבד כשיחיו המתים שאז יראו עינינו גילוי אלקותו הבבע"ג המקיף הנ"ל וכמ"ש ולא יכנף עוד מוריך וגו' (ישעי' ל' כ'), וביאור זה הנה נודע שעיקר העסק בג"ע הוא לימוד התורה כמו שארז"ל קמיפלגי במתיבתא דרקיע ס' אם בהרת קודם לשער לבן מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני (ב"מ פ"ו א') ועם שבודאי אין הכוונה על לימוד פשטי התורה כמו שהיא לפנינו שהרי אין שם גשמיות ד' רשויות לשבת או בהרת ושער לבן, אלא הכוונה על לימוד פנימיות התורה ר"ל סוד הבהרת ברוחני' שענינה מניעת השפע ושער לבן היניקה לחיצונים כמבואר במקומו, ועד"ז ענין ד' רשויות כמ"ש בליקוטי הש"ס להאריז"ל, ואעפ"כ עיקר מציאת ענין לימוד זה הוא החכמה וההשכלה ברוחניות, וזהו פי' גן עדן וארז"ל (ברכות ל"ד ב' ע"ש) יכול גן זה עדן ת"ל ונהר יוצא מעדן וגו' (בראשית ב' י') כי הגן עצמו הוא גילוי אלקות בהשגה ומהו משיג הוא בחי' החכמה הנק' עדן ע"ש התענוג המאיר ומלובש בה כמו עד"מ למטה כשהאדם משכיל איזו השכלה חדשה שמתמלא תענוג, אבל העוה"ב שהוא תח"ה הוא מתן שכרם של מצות היינו גילוי מקור התענוגים כי הם רצונו ית'

שמלובש בו עצמות התענוג למעלה מהארת התענוג שבחכמה דתורה, וז"ש במצות נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני (רש"י זבחים מ"ו ב' ד"ה הנחת) ולפי שהוא נעלה יותר ע"כ יכול לירד ולהתלבש מטה מטה שיהי' הגוף נהנה ממנו משא"כ תענוג שבג"ע שאינו גבוה כ"כ א"א לו להיות נשפל ולהתגלות מטה מטה כ"כ ואינו מתגלה כ"א לנפשות שבלא גופים, כי נעוץ תחלתן בסופן דייקא ובל' הקבלה הוא ענין הארת הכתר שמגיע אורו למטה מבחי' החכמה כמ"ש במ"א ממשל הגעת חמימות השמש באויר השלישי הסמוך לארץ ביותר הרבה מאד מבאויר האמצעי העליון ממנו ועוד שם באורך:

ב) **ואחר** שנתבאר ג' הקדמות אלו טרם אבינך ענין הציצית אזכיר לך ביאור ענין א' בתו' שיתבאר היטב עפ"י ההקדמות שנאמרו למעלה, והוא קריאת שם ישראל שנקראו בו אנחנו שפי' בזוהר לי ראש, והוא מאמר הש"י על ישראל שקוראם כן וזה פלאי לכאורה, והענין כי ראש כולל הגלגלת עם המוח שבתוכו והגלגלת חופה על המוח וענינו ברוחניות הוא בחי' הרצון עליון ב"ה שחופה על הטעם הכמוס שבו שהרצון בלבד הוא שמתגלה וכמארז"ל שתוק כך עלה במחשבה (מנחות כ"ט ב') ודרך הגלגלת גדילים השערות מהמוח כי השערות חלולים ובתוכם יש קצת יניקה מהמוח והוא ענין המשכה מצומצמת מאד מאד מהחכמה והטעם הכמוס דרך גילוי הרצון להיות משיגים זעיר שם מני מעלת הטעם הכמוס וזהו שרש הג"ע שנהנים מזיו ומהשכלת טעמי מצות המושגים קצת דרך השערות הנ"ל ואמנם ע"י קיום מעשה המצות ממשיכים הישראל גילוי הטעם הכמוס בעצמו וגילוי הרצון עליון בעצמו שבו מאיר עצם התענוג הפשוט אשר עתה אינו מתגלה אלא בבחי' מקיף בלבד ולכן נק' לי ראש שממשיכים גילוי בחי' ראש גלגלתא ומוחא וז"ס מארז"ל בשעה שישראל אומרים אישר"מ הקב"ה מנענע בראשו (ברכות ג' א' ע"ש) נענוע זה הוא המשכה אך המשכה זו עדיין נעלמת היא ולע"ל תתגלה לעינינו כשיחיו המתים בב"א:

ומעתה יובן ענין הטלית והציצית כי הטלית הוא פרישו דמלכא ומתעטפי' בו רומז לגילוי אור מקיף הנ"ל שע"י המצות והציצית הם בחי' שערות וחוטין כמ"ש ויקחני בציצית ראשי (יחזקאל ח' ג') ורומז לבקיעת ההארה מהחכמה והטעם הכמוס שבמצות הנמשך בצמצום להיות מושג באבי"ע ולכך היא שקולה כנגד כל המצות כי יש בה משני בחי' שבתורה ומצות שהם הרצון והטעם טלית וציצית כנ"ל. וביאור הדבר בפרטות ע"ד שכ' האריז"ל שהטלית הוא מקיף לז"א והציצית הן שערות הבוקעים ממוחין דאו"א שבז"א, הנה ענין הטלית שהוא אור מקיף לז"א היינו כי ז"א הוא מדותיו ית'

המאירות להחיות בי"ע כדכתיב ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, (שמות ל"א י"ז) ופי' ששת ימים ממש הן העושות שמים וארץ יום ראשון מאיר החסד ומחי' בבי"ע כו' והמקיף להם הוא כמשנת"ל באורך בביאור ענין סובב, ואעפ"י שמקיף זה הוא מבחי' פנימי שבעליון שנעשה מקיף לתחתון והיינו ממה שנתצמצם כבר להיות בבחי' אור פנימי מ"מ הנה שרש כל המקיפים א' הוא דהיינו מבחי' העיגול הגדול שלפני הקו"ח שהוא הסובב אמיתי והוא המאיר בכל המקיפים גם אותן שמתעגלים מן הקו כידוע, וענין הציצית שהם השערות דמוחין דאו"א שבז"א המאירים לנוק' הענין יובן בהקדים קושי' א' בדברי האריז"ל כי הנה בדוכתי טובא מבואר בע"ח דמוחין דנוק' נמשכים מנה"י דז"א וכאן אומר שמשערות דמוחין שבז"א נמשך למוחין דנוק', אך הנה מבואר במ"א (ועיי' באגדתא דר' בנאה הוה מציין מערתא) דכל עיקר ענין השערות הוא כשההשפעה הולכת בדרך דילוג גדול ממהות למהות אחר שאינו מערכו כלל אזי לא יוכל לקבל כ"א דרך שערה לבד שהוא ענין צמצום השפע ביותר והתלבשות הארה מצומצמת זאת בלבוש גס ועב כמו גוף השערה לגבי יניקת מותרי מוחי' שבחללה כדי שאז יוכל המקבל קט הערך לקבל ומז"א לנוקבא שהם קרובים בערך תקבל השפע מגופו דז"א שהם בחי' נה"י שבו שהם מעצמיותו כמו חיות הנפש שבאברים אבל ממוחי' דאו"א כשיאירו בנוקבא ע"י התלבשותם במוחי' דז"א לא תוכל לקבל השפע כ"א ע"י בחי' שערות, והענין כי המל' הוא בחי' דבר ה' ורוח פיו המחי' נבראים מאין ליש ומוחין דנוק' הנמשכים מנה"י דז"א היינו בחי' החכמה שבדבור איך ומה להשפיע אבל מה שנמשך ממוחי' דאו"א בנוק' הם ל"ב נתיבות החכמה שבתורה שחכמת התורה היא למעלה מעלה מחכמה זו שבדבור והיא בחי' ח"ע ושרשה מחכמה דא"ק שלכן נק' משל הקדמוני ונת"ל בענין נ' אלפים יובלות איך שיש עילוי אחר עילוי בהשגת א"ס ב"ה ושרש כל העליות הוא עד בחי' חכמה דא"ק לבד כי היא ראשית המשכת החוט מן העיגול כידוע דהתלבשות א"ס ב"ה מבחי' סובב בממלא אינו אלא בחכמה ומבואר למעלה שגם בסוף כל העליות לא יגיע לעצמות הסובב אמנם בבחי' חכמה דא"ק ראשית המשכת הממלא מן הסובב יהי' קצת גילוי והתלבשות הארת א"ס ב"ה הסובב כולא עלמין שלמעלה מעלה מכל העולמות, ונמצא כשנתגלה יו"ד הדברות בעוה"ז כשירד ה' על הר סיני הי' גילוי הסובב שבפנימי' א"ק באמרו אנכי ה' אלקיך כו' (שמות כ' ב') מה שלא יהי' כזה בנ' אלפים יובלות וגילוי זה נמשך ע"י חכמה דאצי' ומשם ע"י המל' דבר ה' ולזה לא הי' באפשרי להיות נמשך משם כ"א ע"י בחי' שערות דווקא וכ"ז מרומז בפ' ציצית שכוללת כל המצות:

ג) **ועתה** יש להבין ענין התכלת והלבן שבציצית, כי הנה בחי' הלבן מורה על המשכת השערות ממקום גבוה מאד נעלה בחי' ח"ע ששרשה נמשך מחכמה שלמעלה מאצי' ששם נאמר ושער רישי' כעמר נקא (דניאל ז' ט') שהם בחי' רחמים פשוטים שאינן באים מסיבת אור חוזר של הבירורים דב"ן המתבררים אלא מרבוי תוקף אור החסדים מתפשטים מהם מותרי השפע לחוץ וכמ"כ בענין הציצית מבואר למעלה שענין הלבן הוא שמתלבנים מחמת אור החסדים המתגלים מחזה דז"א ששרשם משם כנודע אבל ענין התכלת הוא מבחי' גבורות כי הנה נודע שיש אשא חיורא ואשא תכלא, ופי' אשא חיורא הוא עצמיות גוון האש ואשא תכלא הוא הסמוך לפתילה שמשתנית גוון האש מחמת דבר אחר הנכלל בו כמ"כ יובן בענין ביטול הנמצאים לה' ית' עצמיות הביטול דש' מ"ה כמו שהוא אין עוד מלבדו וזהו בעולם האחדות דאיהו וגרמוהי חד אבל בבי"ע שהם נפרדים וכשהם מתבטלים אח"כ ביטול היש ז"ס התכלת וז"ש המרגלים ארץ אוכלת יושביה (במדבר י"ג ל"ב) היא המל' מקור דבי"ע שהנבראים נכלי' ומתבטלים בה אבל באמת מרגלי שיקרי הוה (סוטה ל"ה א') כי ביטול זה הוא אמיתי' חיות הנבראים ולא כליון ח"ו וכמ"ש בזהר ע"פ ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום (דברים ד' ד') וכתיב יראת ה' תוסיף ימים (משלי י' כ"ז) וכך אמר הה"מ נ"ע שלכן המלאכים חיים יותר מהנשמות שבגופות מחמת רבוי היראה שלהם וא"כ הרי ביטול זה הוא אמיתי' קיום המציאות, אבל מ"מ גם זה אמת שנק' תכלת דאכיל ושצי למורדים ופושעים בה' כמ"ש קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך (במדבר י' ל"ה) כי הוא גילוי אלקות בבחי' גבורות וצמצומים וז"ס שהתכלת נמשך מגבו' דאבא כי הוא בחי' גבו' וצמצום להיות מאיר גם על הנפרד, וז"ס תכלת דומה לים וים דומה לרקיע (מנחות מ"ג ב') הוא בחי' מקיף דהיינו התנשאות מדת מלכותו ית' וטובה הארץ מאד מאד למקבלים עליהם עול מ"ש בבחי' יראה:

השייכות לזה בביאור פסוקי התורה וראיתם אותו וזכרתם כו', אני ה' ב"פ: מארז"ל טלית שכולה תכלת חייבת בציצית כו':

מצות תפילין

תכ"א **להניח תפילין על היד**, (תכ"ב) **להניח תפילין על הראש**, שנאמר וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך (דברים ו' ח'): ושרש ענין מצוה זו עפמ"ש בכהאריז"ל סוד הקב"ה שהוא ז"א מניח תפילין הם ד' מוחי' חו"ב חו"ג הנמשכים לו מאו"א ושרשם מזיווג מזל החו' ונוצר עם מזל הי"ג ונקה, שמשם נמשך האור לאו"א ומהם ע"י נה"י

שלהם מתלבשים בגלגלתא דז"א, וע"י קוצי דשערי דמו"ס דא"א היורד מאחוריו ומגיע עד רישא דז"א שמלביש לא"א מכל צדדיו ומכה שם בערפו ובאמצע ששם מוח הדעת המלובש ביסוד אימא (שבה מלובש יסוד אבא שבו דעת דאבא) עי"ז נחלק מוח הדעת לחו"ג ומחמת כח הכאה זו יוצאים ונדחים מן מוחי' דז"א הללו שהם א"פ הארה על המצח דז"א בין עיניו ונעשי' שם בחי' מקיפים לפניו ובולטי' לחוץ והן הן התפילין דמארי עלמא, ומה כתיב בהו ומי כעמך ישראל (דה"א י"ז כ"א) לפי שכ"ז נעשה ע"י הנחת תפילין שאנו מניחים על הראש, ותפלה של יד הם ד' מוחי' דנוק' שנמשכים לה מז"א וע"י קוצי דשערי דז"א המכה באחוריו יוצאים ובולטי' במצחא ג"כ והם אצלה תש"ר אך לגבי ז"א נק' תש"י לפי שבעלותה מבי"ע בשחרית עומדת בזרוע שמאלו כנגד לבו וז"ס שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך (שה"ש ח' ו') ע"ש בארוכה: וענין תפילין דרש"י ודר"ת ע"פ משרז"ל (בעירובין דצ"ה ב' ומ"ש בפע"ח בהקומץ הוא ט"ס) מקום יש בראש להניח ב' תפילין הם ב' מיני מוחי', תפילין דרש"י הם ד' מוחי' דאי' שבז"א ולכן קודמים פ' שמע לוהי' כי החסדים יורדים תחלה, ותפילין דר"ת הם מוחי' דאבא שבז"א ושם עט' דגבורה יוצא תחלה לחוץ בבחי' בליטה ומקיף ולכן והי' קודם לשמע ע"ש בארוכה:

א) **וביאור** זה, הנה עיקר ההפרש בין טלית לתפילין שהטלית הוא מקיף אמיתי שמעולם לא הי' בסוד או"פ, משא"כ התפילין שהם מוחי' פנימיי' דז"א אלא שאח"כ יוצאים בבחי' בליטה וגם זו על פניו לבד משא"כ הציצית מקיף לכל ג"ר כו', וענין המוחי' הוא כי הנה מבואר במ"א בפי' מאמר הזהר פ' אמור תלתא אינון דזמינין מקדש כו' קדש מלה בגרמי' הוא, שר"ל שג' המועדים פסח ושבועות וסוכות הם זמיני' מקדש שהיא החכמה ומקבלים הארה ממנו אמנם הקדש עצמו שהוא השבת מעלתו נכבדת עד מאד ונק' מלה בגרמי', ושם נת' כי המדות הם תוארים פעול מאחרים כמו חסד הרי ענינו להתחסד עם זולתו וכן הרחמים והדין והניצוח וההודיה והתקשרות והתנשאות ענינם להתחבר עם דבר מה זולתו, וכבר חתרו המפרשים להשיב איך יצדק זה באלוה ולפי האמת נכונו הדברים כי מאצי' ולמטה יכונו אלו התוארים כי האצי' הוא בחי' התלבשות אא"ס בכלים כדי לברוא מאין ליש בחסדו וגבורתו ורחמנותו עליהם, משא"כ למעלה מאצי' כמו שהוא ית' יחיד ומיוחד וכמו עד שלא נברא העולם שהי' הוא ושמו לבד (פדר"א פ"ג) וכ"ה גם אחר שנברא העולם קמי' ית' דכולא כלא חשיבי' לא יתכנו באמת אלו התוארים שהם המדות הנ"ל משא"כ בחי' החכמה שאינה כ"כ פעול מאחרים כי גם כשהוא לעצמו עד"מ יתכן החכמה והדיעה אלא שהוא היודע והוא המדע והוא הדיעה

עצמה כמ"ש הרמב"ם ז"ל וז"ס שנק' החכמה עילאה קדש ל' הבדלה כדפרש"י ע"פ קדושים תהיו מובדלים תהיו (ויקרא י"ט ב') ולזה כיון ג"כ הזהר מלה בגרמי' ר"ל שאינו תואר פעול מאחרים אלא כמו שהוא קמי' ית' דאין עוד מלבדו, וזהו ענין מעלת המשכת המוחי' במדות ששרשם נמשך ממוחא סתימאה דא"א היא החכמה שבכתר הנקראת קדש לפי האמת כמבואר אצלינו בענין קידוש מי חטאת והיינו מטעם הנ"ל שממנה נמשך הארה באו"א דאצי' ומהם במדות ואז גם שהמדות הם תוארים פעול מאחרים לברוא מאין ליש מ"מ הם מאירים יותר בתוס' מרובה על העיקר מחמת גילוי מוחי' אלו שהוא בחי' גילוי עצמיות אלקותו ית' כמו דקמי' אין עוד וכולא כלא חשיבי' וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש (משלי י"ב ח') שהמדות הנק' איש הם מהוללים ומאירים יותר לפי השכל המאיר בהם וכנראה בגשמיות באדם שכשמדותיו מתנהגים עפ"י השכל הם משובחים ביותר הרבה מכשהם מתנהגים כמו שהם מצד טבעו, והמוחין הם חב"ד אלא שהדעת נחלק לחו"ג ונעשו ד' ומבואר בפע"ח (פ"ג) שהדעת הוא העיקר משא"כ חו"ב הם רק הארה, ופי' כי ענין התחלקות הדעת לחו"ג הגם כי בלא"ה יש חו"ג במדות עצמן היינו כי החו"ג שבמדות הם מדות בלבד וכנ"ל שהם תוארים פעול מאחרים וכמו באדם טבע ההתחסדות או התגברות שבלבו, אבל החו"ג הנמשכים מהדעת הם מוחי' ממש דהיינו כח החכמה המחייב להתחסד ולהטיב לזולתו, או המחייב לעורר גבורה כפי הצורך שזוהי חסד שכלי וגבורה שכלי' ממש וכבר נתבאר מעלת הח"ע שהיא כמו דקמי' ית' כולא כלא ולזאת החו"ג דמוחי' מעולים הרבה מחו"ג דמדות והמשכת חו"ג אלו הוא ע"י הדעת מלשון וידע אדם את חוה כו' (בראשית ד' א', שם כ"ה) שהוא תקיעת המחשבה בעומק עד שמתפעלים המדות כפי השכל משא"כ מצד או"א החכמה לבד בלא עומק הדעת לא היו נולדים המדות וכמ"ש בתניא פ"ג, והכח הזה בדעת לחלק לחו"ג הוא מחמת קוצי דשערי דא"א המכה בו, ענינו ר"ל גילוי הארה ממקור החכמה הנק' מו"ס הנ"ל שממנה נמשך קוצי דשערי הנ"ל לבחי' מוח הדעת שיוכל לחלק השפעת השכל לחו"ג כי כל השפעה צ"ל ע"י קבלת כח ממקור גבוה יותר כנראה בגשמיות שיש מי שמבין איזו השכלה לעצמו היטב ואעפ"כ כשישאל ממנו זולתו להבינה לו לא יוכל ואם יתחיל לומר לו יתגלגלו בפיו דבורים זרים שלא ממין הטענה ויש מי שיש בו הכח הזה שיכול להסביר אפי' לתלמיד קט הערך עפ"י דרכו ובאמת על הרוב חכם גדול יכול להשפיל גם לתינוק קטן והיינו לפי שכח זה הוא ממקור החכמה שיכול להלביש שפע שכלו בכל מיני צירופים שירצה לכאו"א לפי דרכו ולחלקו לחלקים שונים כפי המצטרך, וכמ"כ למעלה להיות ירידת ההארה ממעלת חב"ד עד שיתפסו במדות בבחי'

חו"ג שמעלת חב"ד נפלאה מהם הרבה ואיכות ירידה והמשכה זאת אינה אלא עפ"י מקור החכמה שהיא הח"ס הנק' קדש מטעם הנ"ל ומשם נמשך הארה להדעת שיחלק שפעו לחו"ג וחו"ג אלו הם מוחי' ממש, וקצת מזה כתבתי במצות גיד הנשה ע"ש. וז"ס הקב"ה מניח תפילין (ברכות ו' א') פי' שמאיר מחכמתו ובינתו ודעתו במדותיו שהם חסדו וגבורתו ורחמנותו כו' ומעלת הארה זו רבה היא עד מאד וטובה גדולה להנבראי' שחיותם הוא ע"י המדות הנ"ל יום ראשון מאיר החסד ושארי מדות כלולים בו ויום ב' הגבורה וחסד ורחמים וכו' כלולים בה ויום ג' מדת הרחמנות ושארי מדות כלולים בה וכשחב"ד מאירי' במדות אזי הם טובים ומאירים בתוס' מרובה על העיקר מכמו שהם מצד עצמותן ובל' הקבלה הוא ענין המשכת מוחין לז"א:

והנה ידוע שיש מוחי' דקטנות ומוחי' דגדלות וא"א להיות המשכת המוחי' דגדלות בז"א אלא אחר שמתחלה נכנס בסוד עיבור במעי אימא וזהו סוד העיבור ב' וכמ"ש בע"ח באורך בפי' מאמר הזהר ח"ג דס"ה בתר דיינקת לון אתעברת מנייהו ואלו המוחין דתפילין הם דגדלות ולכן יש בהם כ"א אזכרות כנגד העבור שהי' בינתיים שהי' הז"א תלת כליל מז' הם כ"א ע"ש בפע"ח, פי' כי הארת השכל במדות יש בב' פנים א' השכל השייך למדות שיהי' האהבה ע"פ הטעם והדעת ואם לא יחייבנו השכל לא יחפוץ בדבר כלל, והוא מדריגה נמוכה בשכל ממהות כח השכל עצמו ונק' מוחין דיניקה ר"ל כמו שהחלב מגדל הולד ע"י שהתינוק בולע אותו במעיו כן שפע השכל נכנס ומתפשט במדות ומגדלם והם מעולים מכפי היותם בלא שכל כלל עד"מ בגשמיות ערך מדות טבעיים שהבהמה חפצה במאכל ושונאת את דבר המר והמאוס לגבי מדות שהשכל מאיר בהם שהם אהבה ושנאה שבאדם שהם לפי שכלו וכן בעבודת ה' ערך האהבה טבעיות שבאדם כי כל נפש הוא חלק אלוה ממעל ויש בה אהבה בירושה מאבותינו לגבי האהבה הבאה מהתבוננות' בגדולת ה' שההתבוננות מולדת האהבה ואז היא מעולה יותר מאהבה טבעי' כו' ומ"מ בבחי' מוחי' אלו אזי המדות עיקר והשכל מתלבש ונכלל בהם שהרי בגילוי אינו אלא מדה אהבה או רחמנות אלא שבתוכיותה יש טעם ודעת וה"ז כמו החלב שמובלע בתינוק ולפיכך ביניקה נק' ז"א בעל ו"ק שהם מדות לבד והמוחי' נכללי' בהם כמ"ש בע"ח, אבל המדריגה השנית הוא גילוי עצמות השכליי' נכבדי' מה שאינו שייך למדה והתפעלות כלל כ"א מצד עצם גילוי מוח השכל להשכיל כל שכל (ואעפי"כ נק' מוחין למדות כי מ"מ מגיע יתרון להמדות מזה מלבד השפע המתלבש מהם בפנימיותם שנק' מוחי' דיניקה כנ"ל) והוא כענין ידיעת רזין עילאין שבאד"ר וסוד מעשה מרכבה ומעשה בראשית בסדר השתלשלות עולמות ושכליי' נבדלים (שממילא

מזדככים המדות וכענין מארז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ"ד (סוכה נ"ב ב') הגם שלומד דבר חכמה באיזו דין שאינו מענין מוסר לכבוש יצרו כלל עכ"ז מזדכך ממילא ובטילה תאוותו וכמ"ש הרמב"ם ספכ"ב מהל' איסורי ביאה ובחכ' הוא אומר איילת אהבים ויעלת חן כו' (משלי ה' י"ט) ע"ש), ומבשרי אחזה אלוה כתיב (איוב י"ט כ"ו) הגם שאין ערוך בין שכל ומדות שבנפש לגבי שכלו ומדותיו ית' הקדושים לא מיני' ולא מקצתי' וכמ"ש אברהם ואנכי עפר ואפר (בראשית י"ח כ"ז) שאפי' מדת החסד ואהבה של אברהם שהי' אוהב את הש"י אהבה רבה ועצומה היא כערך הדומם ממש לגבי אהבה עליונה ולגבי שאר מדותיו ית' כי הם למעלה מהשגת הנבראים, מאחר שביכולת החסד לברוא יש מאין שזוהי למעלה מהשכלת כל הנבראים וכעד"ז הגבורה להעלים ולהסתיר שיהיו הנבראים נראים נפרדים כו' וכמ"ש בתניא שער היחוד והאמונה (פ"ד), מ"מ הרי לפי ערך זה בחי' חכמתו ובינתו ודעתו הם נפלאים יותר הרבה מאד גם מן המדות ולטעם הנ"ל בענין קדש מלה בגרמי' ולזאת בענין ההמשכה שהוא ית' מאיר מחכמתו ובינתו ודעתו במדותיו יש ב' בחי' א' המשכת חב"ד הנוגע למדות בלבד איך להיות ההתחסדות להחיות הנבראים ואיך יהי' העלם החיות בו שכ"ז אינו ערוך לגבי עצמיות חכמתו ובינתו ודעתו דקמי' כולא כלא חשיבי כנ"ל אבל הבחי' השנית היא גילוי הארה מעצמיות חב"ד שלו כמו שהוא קמי' וזוהי הנק' מוחי' דגדלות וז"ס התפילין, וע' משי"ת אי"ה פ"ד בסיום דרוש זה ביאור ענין העבור שהוכרח להיות בינתיים:

ב) **והנה** הרצועות היוצאים מתש"ר ומתחלקים לב' הם המדות חג"ת נ"ה דהיינו עט' דחסדים היא הימני' ועט' דגבורה השמאלי' ומתקשרים יחד בערפו כמין קשר סוד ת"ת וקשר זה הוא בצורת ד' לפי שהארבע מוחין שהם התפילין בחזרתם נתלבשו במל' דתבונה הנק' ד' כו' ומן הקשר ולמטה חוזרים האורות להתחלק א' לימין ז"א בחי' נצח שבו וכנגדו לשמאלו הודו כו': ביאור זה וגם סוד הקלף שעליו כותבי' הפרשיות ומארז"ל כל אות שאינו מוקף גויל מד' רוחותיו פסול (מנחות כ"ט א' ע"ש) והרצועות כשרים ג"כ מן הקלף כמ"ש בספר התרומה אלא שצ"ל שחורות, הנה יובן בהקדים ענין א' הידוע אצלינו בסוד ההשתלשלות עפ"י מאמר דאלי' רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחושבן עד ולאו מכל אינון מדות כלל, שאא"ס ב"ה הוא למעלה מעלה רבבות מדריגות לאין קץ גם מבחי' הח"ע ואינו ממהות שכל כלל לא מיני' ולא מקצתי' ולא שייך כלל לומר הוא היודע והוא הדיעה כי אינו בבחי' וגדר דעת ומדע כלל ח"ו אלא למעלה מעלה עילוי רב עד אין קץ וכדאי' בלק"א ח"ב ספ"ט בהג"ה וכמו שהאריך בזה איש האלקים קדוש הוא הר"י ליוא מפראג בהקדמת ספרו גבורת ה' כי החכמה היא ידיעת דבר מה

ולא יתכן שיהי' זה מהותו ח"ו רק שהחכמה היא ככלי אומנותו אצלו ומה מאד צדקו דבריו בזה, ומ"מ דברי הרמב"ם במ"ש שהוא היודע והוא הדיעה עצמה ג"כ אמת לאחר שנאצלה ממנו כלי זה הנק' חכמה אזי מתלבש אורו ושפעו הפשוט בתוכה ומתייחד עמה ג"כ עד שהוא היודע והוא המדע והוא הדיעה עצמה כו', ולפי שאין ערוך כלל בין החכ' למהותו ועצמותו ית' לזאת המשכת ההארה לחכמה היא בדילוג הערך מאד ונק' בלשון הקבלה שערות אבא יונק ממזלא שענינם המשכה הבאה בצמצום עצום כמ"ש בדרוש הציצית, ובחי' שערות אלו הן על האמת אותיות ואינן כמו אותיות שלנו ח"ו אלא כמו שגילוי השכל והמדות לזולתו הוא ע"י אותיות ונק' לכך בשם זה מל' אתא בקר (ישעי' כ"א י"ב) כלומר ביאת האור כמו"כ גילוי השפע למעלה נק' אותיות ונק' ג"כ שערות כנ"ל והם הם האותיות דד' פרשיות דתפילין כמ"ש בפ' קדש למען תהיה תורת ה' בפיך (שמות י"ג ט') דהיינו שנמשך בזה חיות לבחי' ח"ע הנק' תורה דאורייתא מחכמה נפקת וכעד"ז בפ' והי' כי יביאך למוח הבינה שנז' בה יצי"מ שהוא בבינה עלמא דחירו ובשמע והא"ש למוחין חו"ג, ומקור המשכת האותיות והשערות הוא מהקלף שהוא לבן רומז בזה על בחי' הארת אא"ס ב"ה שלמעלה מעלה מהחכמה כנ"ל והיא הנק' בספרי הקבלה גלגלתא וחיוורתי דע"י שממנה נמשכים הארות מצומצמות הנק' שערות ואותיות להאיר לחו"ב כו' כנ"ל ולזאת צ"ל האות מוקף מן הקלף הלבן בסוד הארת א"ס ב"ה הסובב ומקיף העליון שהוא המאיר ממנו הארה זו הנק' אות ומזלא והרי הוא מקיפה ממעל מכל רוחותיה כידוע, (והאותיות אלו הן ההמשכה לחו"ב והן אותיות שלמעלה מהשכל וכמ"כ בהמשכה שמהשכל למדות הוא ג"כ ע"י אותיות וז"ס התפילין שהם מוחין דז"א וכשנבקע יסוד אימא מתהוי' בחי' אותיות כנראה בחוש שכשהאדם טרוד בהשכלת המושכל אין שם בחי' אותיות באותו השכל אך אחר שנבקע יסוד אי' שהוא התקשרות המושכל כידוע אזי יחשוב במחשבה בבחי' אותיות והשרש להתהוות האותיות במחשבה הוא הנק' פתוחי חותם שהוא ענין בקיעת ופתיחת החותם דאימא ולכן נק' הבינה ספר כמ"ש בס"י בענין סופר וספר וסיפור שהם חב"ד וכמ"ש במ"א ע"פ אמר עם הספר (מג"א ט' כ"ה) והנה מאותיות דבינה הנ"ל נמשכים במדות להיות להם מוחין והוא ענין ד' פרשיות הכתובים בבחי' אותיות שנק' ספר כו'), אבל עור הבתים הוא למעלה מהאותיות דהיינו שהוא מבחי' מקיפים וכמ"כ הרצועות שהם כשרים מקלף כנ"ל והנה הרצועות הם המדות ולכן תליין על לבא והנה הם יוצאים ונמשכים ג"כ מן סיום מקום הפרשיות שהם המוחי' כנ"ל ואעפ"כ יש בהם ג"כ מעלה יתירה מן הפרשיות והוא היותם קלף פשוט שהוא בחי' שגבוה מן האותיות כנ"ל ולכאורה הוא פלאי שהרי

השכל גבוה מהמדות וכנ"ל באורך בענין קדש מלה בגרמי', אך כ"ז יובן בהקדים ענין א' והוא בענין התהוות המדות כדי שיובן עד"מ למעלה במדותיו ית' הנק' זעיר אנפין, כי הנה לכאורה אנו רואים שחיות המדות הוא מהשכל שהשכל הוא המוליד אותם והמופת לזה אנו רואים בחוש ממה שלפי שכלו יהולל איש דהיינו שלפי ערך השכל כך ערך המדות שהתינוק שדעתו קצרה מדותיו מצומצמים מאד לאהוב דברים פחותי הערך לשחוק באגוזים וכשיגדל שכלו קצת יגדלו מדותיו ויתבזה אצלו הדברים הנ"ל ויאהב לקיחת הממון וכשיהי' גדול קצת יותר יתאוה למה שהוא נכבד מזה שיהי' ראש ודיין ויכבדוהו בנ"א וכיוצא וכשיהי' שלם בשכלו אזי יגדלו מדותיו ויהי' אצלו התכלית לימוד החכמה וידיעת ה' בלבד ולה יתאוה הרי שהמדות נולדים וחיים מהשכל. אך הנה אנו רואים סתירה גדולה לזה דא"כ לא הי' ראוי להיות ערך גידול המדה וכחה רק כפי ערך כח השכל ולמה אנו רואים שיש התפעלות המדה בלב בהתגברות התשוקה והתאוה מה שלא נמצא כלל בערך כח התפעלות זאת בשכלו עד שאין האהבה תלויה אח"כ בדבר השכל ואיך ובמה יהי' יפה כח הבן מכח האב, אלא מוכרח לומר מחמת זה שאין התחלת עיקר המדות מן השכל בלבד שא"כ לא הי' כחם רב מכח השכל כנ"ל אלא שרש ומקור הראשון שלהם הוא מלמעלה מהשכל דהיינו בחי' רצון הפשוט והתענוג שהם כחות הנפש שלמעלה מהשכל אלא ששם הוא שרשם בלבד אבל גילוים בלב לצאת אל הפועל אינו אלא ע"י שעוברים דרך השכל ולזה אנו רואים שהשכל מולידם אלא שהוא דרך מעבר לבד, דהיינו שכך הטביע הבורא ית' שלא יתפעל האדם במדות בלתי השכל שהשכל הוא כמו מראה מקום ואומר שראוי להתפעל באהבה לפי שהדבר טוב או להתפעל בשנאה לפי שהדבר רע, ונתן לו ה' ית' שליטה זו על המדות כי מוח שליט על הלב אבל לא שהשכל מוליד כל מהותם הא למה"ד דומה לאדם המגיד לחבירו שבמקום פלוני נטמן איזו אוצר ועי"ז נתפעל חבירו בתשוקה רבה לחפש את האוצר הרי אין לומר שהמגיד הזה הוליד התפעלות זו בלבו כי ההתפעלות יש בלבו להתאוות אלא שהוא הראה מקום שלאותו מקום ראוי לגלות התפעלותך כן השכל מראה מקום להמדות שכאן ראוי להתפעל כו', ולזה שניהם אמת שהמדות יש בהם כח רב מהשכל מצד שרשם ברצון הפשוט ואעפ"כ כפי שהם למטה השכל שולט עליהם, והנמשל מזה מובן למעלה שהמדות עליונות ב"ה האצולות ממנו ית' שהם הנקראים בס' קבלה ז"א מטעם שנתבאר במ"א שרשם באמת למעלה מן השכל האצול ממנו ית' הנק' בשם חב"ד וכמ"ש באדרא דז"א בעתיקא אחיד ותליא והיינו כי נת"ל שעצמותו ית' אינו מערך החכמה כלל וכבר נאצלו כמה וכמה כחות עליונים ונכבדים מן החכמה ומכללם הרצון

ותענוג עליון הנק' בשם עתיק ואריך שהם בחי' תחתונה שבהארת א"ס ומשם שרש המדות לאהוב דבר הרצוי והמעונג ולשנוא היפוכו וכו' אלא שבעודם באיבם ושרשם הן למעלה מן השכל לגמרי ואח"כ בהמשכתם למטה נשפלו יותר להיות למטה במדריגה מבחי' חב"ד ואז כשנמשך להם מוחי' מחב"ד הוא מעלה ומדריגה יתירה וחשובה למאד וכפי שנת"ל. וז"ס הרצועות שהם עצמן ג"כ מן הקלף וכבר נת"ל שהקלף רומז על בחי' עתיק יומין שממנו נאצלה החכמה בבחי' שערות ואותיות לבד ומשם שרש המדות דז"א שהם הרצועות רק שעוברים דרך השכל והוא ענין כניסתם במעברתא אך שאעפ"כ הרצועות צ"ל שחורות והקלף הוא לבן שהרי נת"ל שכפי שנמשכו המדות למטה נשפלו במדריגה מבחי' חב"ד וע"ז מורה השחרות כי גוון הלבן הוא מורה על יסוד הפשוט שאינו מורכב בשום דבר והוא בחי' ע"י בחי' תחתונה שבא"ס פשוט בתכלית הפשיטות יחיד ומיוחד וכמבוא' אצלינו בענין בגדי לבן של כה"ג ביוהכ"פ, משא"כ בחי' שחרות שהוא גוון ודבר נוסף על העצמות וגם מורה על בחי' הגבורות וצמצומים וירידת המדריגה מטעם הנ"ל שאין ערוך בין הארת ע"י שבמדות לכפי שהוא בעצמותו בחי' קלף לבן חיוורתי כו' ומ"מ תליין על לבא בבחי' מקיף כי הארה זו הנמשכת מע"י למדות דז"א היא בבחי' מקיף על המדות שבלב הנק' ז"א, (וענין קשר של דלי"ת סוד המחשבה המקבלת ממדות שבשכל ואח"כ נו"ה כליות יועצות איך להשפיע בדבור דהיינו בחי' פרצוף רחל עלמא דאתגליי' ע' במאמר הזהר פ' פנחס ע"פ אנכי אשמח):

ג) **ואחר** שנתבאר ענין הפרשיות והרצועות בתש"ר יש להבין ההפרש בדרך כלל עכ"פ בין תש"ר לתש"י והנה בתש"ר כתיב וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך (דברים כ"ח י') משא"כ בתש"י אמרז"ל להיפוך לך לאות ולא לאחרים לאות (מנחות ל"ז ב') שצריך להניחה במקום שהוא מכוסה כדאי' בגמ' במקום לך לאות אתמר, והנה זה יובן בביאור ענין כוונת הנחת התפילין שנת' בפע"ח שתש"י הוא לתקן עולם הבריאה ותש"ר באצי' ולכן תש"י הוא מיושב כי בריאה הוא בחי' תפלה מיושב משא"כ באצי' הוא בחי' עמידה תפלה מעומד, הנה ידוע דהתפילין נמשלו לחותם כמו שדרשו בזהר ותיקונים ע"פ שימני כחותם, והנה יש ב' חותמות א' הוא חותם הבולט דהיינו שהאותיות בולטים בחותם וכשחותמים בהם על השעוה נעשה בשעוה אותיות הללו משוקעים והב' חותם השוקע שאותיות שבו שוקעים וכשחותמין בו נעשה בשעוה אותיות הללו בולטים כידוע הרי מבליטה נעשה שקיעה ומשקיעה נעשה בליטה והיינו פי' ב' חותמות הללו כחותם על לבך שהוא תש"ר בחי' חותם הבולט (כי כל בליטה נק' בגמ' בשם זכר כמ"ש בסוכה די"ב חיצין זכרים כו' והוא בחי' יסוד דדכורא וכל שקיעה נק' בגמ' שם נקבה בחי' יסוד

דנוק') שנעשה משקיעה שלמטה וכחותם על זרועך שהיא תש"י בחי' חותם השוקע שנעשה מן בליטה דלמטה, והנה ענין בליטה ושקיעה שמלמעלה הוא בענין איכות המשכות גילוי אא"ס ב"ה, וענין בליטה ושקיעה שמלמטה הוא באיכות ההתעוררות שמלמטה הגורם המשכה זו והתעוררות זאת נקראת אתעדל"ת בזהר, ומ"ן בע"ח, וישנה ג"כ בעולמות הרוחניים בנבראים ונמצאי' הרוחניי' שהם מעוררים בעבודתם, וג"כ למטה בישראל עם קרובו, ולהבין זה למעלה י"ל תחלה למטה בעבודת ה', הנה נודע שהנפש אלהית שבאדם יש בה רצון ושכל ואהוי"ר אלהית שהיתה עובדת בה את ה' בעודה בג"ע וכשנתלבשה בגוף ונפש הבהמית החיונית שיש בה ג"כ רצון ושכל ומדות גשמיים לתאוות עוה"ז המה מסתירים על כחות נפש האלהית, וצריך להביאם לידי גילוי ע"י ההארה השכלי' כפי שבא בתורה, והנה אהבה שבנפש אלהית כשבאה לידי גילוי הוא ענין העלאה כי בתחלה היתה בהעלם ובהסתר ואח"כ עולה היא בגילוי ברשפי אש התשוקה והיינו שארז"ל לא כאברהם שקראו הר (עי' פסחים פ"ח א') להיות כי אברהם מדתו אהבה כמ"ש אברהם אוהבי (ישעי' מ"א ח') שזהו דמיון ההר שבולט ונראה בגובה עפ"י שטח הארץ המישור ונק' חותם הבולט שהאותיות בולטים מן מישור גולמת החותם וכן בכללות נשמות ישראל בכאו"א כשאומר ואהבת בק"ש ה"ז בחי' העלאה וגילוי האהבה מן ההעלם וההסתר דעוה"ז והיציאה ממנו ונמשל להר ולחותם הבולט, ואמנם מהיכן יבא סיבת ההתפעלות באהבה שהוא ע"י ההארה השכלי' בהתבוננות בגדולתו ית' ואיך שהמלאכים ושרפים וחיות ואופנים זעים ומרעישים בהשגתם הארה וזיו זעיר שם מיני' גדולתו ית' הלא זהו ענין הק"ש שנצטוינו בה וענין שתים לפניה שתקנו לנו אנכנה"ג ופסוד"ז וכבר נת' במ"א ע"ש ואין כאן מקומו לעסק הדרוש הזה בענין חותם הבולט שהוא אחר שהגיע למדריגת האהבה באמרו ואהבת, והנה בחי' אהבה זו היא אתעדל"ת ועי"ז נעשה אח"כ אתעדל"ע והמשכת אלקות בבחי' חותם שוקע והיינו מ"ש אח"כ והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך ודברת בם (דברים ו' ו') להמשיך אא"ס בדבר ה' זו הלכה כי התורה היא חכמתו ית' וע"י לימודו בה שמקשר חכמתו בחכמת ה' להתחכם איך לבוא לבחי' ביטול באחדות ה' ע"י שיבדיל בין הטמא לטהור ויפריד הרע מהטוב וכן מ"ש אח"כ והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי כו' (דברים י"א י"ג) שזהו כל עיקר רמ"ח מ"ע להיות כלי מוכן לשבתו ית' דהיינו להיות גילוי אא"ס למעלה בע"ס כי מצד עצמותו ית' אינו מערך י"ס כלל ולאו מכל אינון מדות איהו כלל אלא שע"י תורה ומצות ממשיכים מעצמותו שיתצמצם להלביש אורו בכלים להקרות חכם בחכמה ומבין בבינה ע"י התורה שז"ס הקב"ה קורא ושונה כנגדו וכן

ע"י רמ"ח מ"ע שהם רמ"ח אברים דמלכא שיתלבש בחסד דרועא ימינא ע"י הצדקה וכיוצא בכל המצות וכמ"ש ועשיתם אותם (במדבר ט"ו ל"ט) אתם כתיב, ולהיות כן נק' המשכה זו שע"י תורה ורמ"ח מ"ע חותם שוקע דהיינו שהאותיות שוקעים ונבלעים בהחותם שהוא מה שהחותם חלול ובחלל זה המה האותיות, כך המשכה זו שמא"ס ב"ה מתלבש בכלים מכלים שונים הנעשים ע"י תורה ומצות שהם בחי' עשר כלים דע"ס ורמ"ח אברים הנ"ל ומשם מאירה בנפש האדם ג"כ בבחי' העלם, וזהו בחי' תש"י כחותם על זרועך שהיא תפלה מיושב דהיינו לתקן עולם הבריאה שהוא מברכת יוצר עד סוף ק"ש משום דבפסוד"ז וק"ש הוא רק בחי' העלאה ממטה למעלה וד' פרשיותיה כולם בבחי' העלאה קדש והי' כי יביאך בחי' חו"ב ההתבוננות בגדולת ה' לצאת מן המיצרים וגבולים וזהו ענין יצ"מ הנז' בפרשיות הנ"ל ופי' בינה בן י"ה בחי' אהבה הנולדת מן ההתבוננות אלא שבעוד האהבה כלולה בההתבוננות שהוא ענין התפעלות השכל ואינה באה לידי גילוי בלב נקראת בינה בן י"ה והוא ב' פרשיות הנ"ל ולאחר שנולדים מן ההתבוננות לידי גילוי בלב זהו ענין פ' שמע שנאמר בה ואהבת בכל לבבך ופ' והי' אם שמוע בחי' יראה ועסק המצות הנמשך מן האוי"ר כי אהבה שרש לרמ"ח מ"ע ויראה לשס"ה ל"ת ואז אם הבנים שמחה (תלים קי"ג ט') לאחר שהולידה את הבנים שהם אהוי"ר אזי דייקא יהי' נמשך מן אם הבנים שהוא ההתבוננות שמחה ויש בזה ג"כ ב' מדריגות שמחה באהבה שבלב דפ' שמע ושמחה של מצוה דוהי' אם שמוע וכל אלה הן בחי' העלאה ממטה למעלה בבחי' בליטה וההמשכה שעי"ז מלמעלה ד' פרשיות ד' מוחי' הם בבחי' שקיעה דהיינו פ' קדש למען תהי' תורת ה' בפיך (שמות י"ג ט') בהתלבשות אא"ס בחכמה שבתורה ואח"כ בחכמה שבנפש האלהית, עד שבפ' והא"ש נמשך הצדקה למעלה שמצות הצדקה כוללת כל המצות כמ"ש במ"א וענין הצדקה היא להחיות רוח שפלים הם עולמות הנבראים שזהו אצלו ית' בחי' צדקה כמו שהאדם נותן צדקה ממון ודומם גשמי כך הוא להיות המשכת אא"ס במדת הרחמנות כדי להשפיע חיות לנבראים הרי מדה זו היא כמו בחי' דומם ועשי' גשמיות בערכו ית' דלאו מכל אינון מדות איהו כלל כי אני הוי' לא שניתי כתיב (מלאכי ג' ו') להיות בו התפעלות ח"ו וגם ממי יתפעל אחר שאין ערוך כלל בין נברא לבורא, ולזה צריך שימשיכוהו להתלבש במדת הרחמנות כמו ע"י מעשה הצדקה באתעדל"ת שיהי' כמו כן אתעדל"ע וזהו כן צדקה לחיים (משלי י"א י"ט) שהצדקה היא כן ובסיס לחיי החיים הנמשך מא"ס ב"ה והמשכות אלו נקראים חותם שוקע שבאים מלמעלה בבחי' שקיעה בתוך כלים וספירות הנ"ל והיינו כחותם על זרועך דהיינו זרוע השמאל שלו ית' שממנה בא סיבת הגבהת

ועליית כנסת ישראל כדכתיב שמאלו תחת לראשי. (שה"ש ב' ו') ואח"כ כחותם על לבך תש"ר הבאים בבחי' בליטה מלמעלה ע"י שהוא בשקיעה למטה וענין השקיעה שמלמטה הוא בשמו"ע שאחר הק"ש כי בשמו"ע הוא בחי' ביטול הרצון מכל וכל שזהו ענין הכריעות וההשתחוואות שבשמו"ע שהוא רק בחי' ביטול האמיתי וכמאמר בטל רצונך מפני רצונו (אבות פ"ב מ"ד) דהיינו השתחוי' פנימיות ברצונו ושכלו ומדותיו אלא שצריך להיות גם בגילוי בגופו להרכין הראש אבל העיקר הוא ביטול הרצון וזהו אמרם ז"ל הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו (ברכות כ"א א') פי' שיהי' לו ביטול רצון כל היום כי זהו עיקר התפלה וכוונתם על בחי' הרשימו שנשאר מן התפלה כל היום להיות ונפשי כעפר לכל תהי', ועד"ז הוא העבודה בשס"ה ל"ת שכל ענינם הוא רק בחי' ההעדר שב ואל תעשה לא תאכל חלב לא תלבש שעטנז שהוא בחי' ביטול המציאות, והם למעלה במדריגה מן המ"ע לדבקה בו בבחי' אהבה שיש מי שאוהב שלכן נק' הר וחותם הבולט אבל מל"ת הוא ביטול עצמותו מכל וכל והוא בחי' שוקע שצמצם וביטל א"ע ונעשה כמו שוקע ועי"ז מעורר למעלה המשכת וגילוי אלקותו ית' בבחי' חותם הבולט וכנודע דשס"ה ל"ת נמשכים מאותיות י"ה שלמעלה מאותיות ו"ה שמהם שורש רמ"ח מ"ע כדאי' בת"ז שמי עם י"ה שס"ה ו"ה עם זכרי רמ"ח וזהו לאו שקודם להן וכמ"ש במ"א וכן ע"י שקיעה דשמו"ע שענינה בחי' תש"ר שהוא בחי' שקיעה דלמטה ולכן הוא בבחי' אצילות בבחי' א' עם צלותא דמעומד כנ"ל בשם האריז"ל, נמשך מלמעלה בחי' בליטה בתש"ר שמלמעלה למטה ולכן הם בולטים על הארץ כדכתיב וראו כי שם ה' נקרא עליך, (דברים כ"ח י'). וביאור ענין בליטת תש"ר הוא ע"ד מ"ש לע"ל כי עין בעין יראו (ישעי' נ"ב ח') ונגלה כבוד ה' (ישעי' מ' ה') כי בזמן הגלות נאמר אותותינו לא ראינו (תלים ע"ד ט') שהאותיות מדבר ה' המחי' כל העולמות מאין ליש אינן בגילוי אלא בבחי' העלם והסתר בכמה לבושים שונים ואין גילוי אלקות כ"כ למטה, אבל לעתיד כתיב ולא יכנף עוד מוריך (ישעי' ל' כ') שלא יסתתר עוד בבחי' לבושים אלא יבא בגילוי ממש לעין וכמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה (ישעי' כ"ה ט'), ועד"ז הוא ענין חותם הבולט דתש"ר שיהי' ההמשכה האלהית בולטת בגילוי בלי לבוש המעלים וזהו היפוך גילוי האלהות אשר עכשיו דאעפ"י שבודאי כל העוסק בתורה ממשיך אא"ס בחכמה וממנה בחכמה שבנפשו האלהית אבל ממשיך בבחי' לבוש וכמ"ש עוטה אור כשלמה (תלים ק"ד ב') שהחכ' הנק' אור נק' לבוש ושלמה להעלים ולהסתיר אא"ס ב"ה וכך הוא בכל רמ"ח מ"ע שנק' כלים ואברים שאא"ס ב"ה מוסתר ונעלם בהן כעת כמשל אור וחיות הנפש שמלובש בהאברים ולכן נקראים חותם שוקע אבל לעתיד שיתגלו כל

ההמשכות שהיו נעלמות לעין ויהי' למטה כמו שהוא למעלה כמ"ש חשף ה' את זרוע קדשו כו' (ישעי' נ"ב י') וראו כל אפסי ארץ לעיני הגוים גלה (תלים צ"ח ב') וכמבו' בהרבה כתובים זהו נק' חותם הבולט שהאותיות עליונים וגילוי האלהות בולט בלי לבוש המעלים, ועד"ז המה תש"ר כמשרז"ל הקב"ה מניח תפילין (ברכות ו' א') דהנה הקב"ה בחי' סוכ"ע ותש"ר שלו היינו גילוי אורו במדות דאצי' חכים ומבין כו' כאשר יבא בגילוי ולא בבחי' לבוש המעלים כמו במצותאלא כמו לעתיד [דכתי' ולא יכנף עוד מוריך כו'] ומה שאמרו שבתש"ר שלו ית' נז' ומי כעמך ישראל (דה"א י"ז כ"א) היינו לפי שע"י בחי' ביטול רצון שלהם שהוא השקיעה דלמטה נעשה בליטה דהמשכה זו הנק' תש"ר כנ"ל:

הג"ה

כמו שהעתקתי כאן מבואר בכתב ע"פ שימני כחותם וגו' ויש כאן מקום לשאול, כי מה נשתני' המשכה זו דתש"ר שנקרא אותה חותם בולט אי ע"ש העתיד שאז תתגלה אור המשכה זו כמו שהיא בלי לבוש הרי כל ההמשכות מכל רמ"ח מ"ע שהם כעת בהעלם יתגלו לעתיד לבא כמבואר בכמה מקומות שז"ס שכר מצוה מצוה (אבות פ"ד מ"ב) שגלוי אלקות הנמשך ע"י המצות הוא עצמו השכר שיתגלה לעינינו לע"ל ופשיטא שמכל רמ"ח מ"ע ות"ת כנגד כולם יתגלה השכר ולית דין צריך לפנים וכל ספרי הקבלה והנביאים והתלמוד מלאים מזה, ואעפ"כ כולם נקראים חותם שוקא מפני שכעת הם בהעלם א"כ למה יקרא ענין המשכה דתש"ר חותם בולט ע"ש העתיד, ואי על של עתה הרי לכאור' אין ההמשכה דתש"ר נראי' יותר מכל ההמשכות, והנראה לי בכוונת דבריו הקדושים שר"ל באמת שיש יתרון להמשכה זו גם עתה, והוא כי ענין תש"ר שהוא בחי' השקיעה וביטול רצון שמלמטה כמו ענין השמו"ע בכריעות והשתחוואות הרי ע"ז נמשך הארת א"ס מלמעלה בבחי' בליטה מלמעלה עד שיהי' בולט גם למטה והיינו כי ע"י התפלה גורם שינוי הפעולה כמו ירידת המטר ובריאת החולה וכמו שאמר רחב"ד מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק (תענית כ"ה א') שזהו ענין שינויי הצירופים המחיים את אותו הדבר להיות משתנים מצירוף אל צירוף כמ"ש במ"א ה"ז אותותינו ראינו ממש, וגם באמת למעלה בעולמות הרוחניים יש חילוק בין ההמשכות שע"י רמ"ח מ"ע שבאים בהתלבשות גם שם כנ"ל ובין ההמשכות שע"י מל"ת ותש"ר שהם שם בגילוי גמור וכמשי"ת ואפשר שגם לעתיד יהי' להם יתרון באיכות הגילוי וה' יראנו נפלאות מתורתו. (ע"כ הגה"ה):

ד) **ועפ"י** דברינו אלה יובן ג"כ ענין ב' מיני חותמות הנ"ל ע"ד הקבלה למעלה בהעלאות והמשכות שבעולמות העליונים, והנה צריך להקדים תחלה שיש ב' בחי' בהעלאה הא' הוא הנק' בכהאריז"ל עליות העולמות וכמש"ש בסוד השבת שעולם התחתון עולה ומלביש את אור עולם העליון ע"ש בארוכה, והב' הוא הנק' בכהאריז"ל העלאת מ"ן והיינו שהתחתון עולה ונכלל ונבלע בהעליון והיינו שז"א עולה להיות בבחי' עיבור בבטן אימא להיות תלת כלילן גו תלת וה"ז היפך הענין הנק' עליות העולמות שהתחתון

מלביש את העליון ואור העליון מתלבש בו ומוקף ממנו וכאן נהפוך הוא שהתחתון נכלל בתוכיות העליון ומוקף ממנו, ונודע שכל זה הוא רק משל לשכך האוזן במה שהיא יכולה לשמוע כי אין שם גדר מקום ומדה גשמיות לומר שזה עולה ממקום למקום או שמלביש את העליון או שנכלל והעליון מקיפו בגשמיו' ח"ו כדבר המוקף בדבר הס מלהזכיר, והעלי' היא עליית המעלה אמנם בחי' הנק' עליות העולמות שהתחתון מלביש להעליון היינו שכח התחתון מאיר בגילוי אלא שמלובש בו שפע העליון ד"מ כשאוהב איזה דבר מחמת טעם וסיבה הרי האהב' היא בגילוי בוערת כאש עזה נראית לעין הרואה ושפע השכל מלובש ומאיר בו ומחייהו מ"מ אינו נראה וניכר כ"כ כמו שהאהבה נראית וניכרת, משא"כ בחי' הנק' מ"ן שהתחתון נכלל בהעליון היינו שבגילוי הוא אור העליון הוא הנראה וניכר אלא שכלול בו כחו של התחתון וכמו עד"מ התכללות כח המרעיב וכח הדוחה בכח השכל בעת תגבורת המחשבה בעיון המושכל שאינן יכולין לפעול פעולתם להיות כי נכללו בכח השכל ובטלים בו ואין נגלה וניכר אלא השכל וזה כלול ובטל בו בתכלית, והרי ב' מינים אלו הם הפכים שבראשון התחתון בבחי' יש וכנגדו באופן השני וכבר נת' זה בדרוש ענין המילויים ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ההפרש בין התלבשות להתכללות ע"ש שנתבאר בתכלית הביאור, והנה בחי' ההעלאה ראשונה הנק' עליות העולמות זו העלי' של התחתון נקרא בשם בליטה כמו בליטת אותיות החותם אחר שהוא עולה מלמטה ויוצא ממקומו למקום נעלה יותר עד"מ ולפי שההעלאה היא בבחי' יש להלביש בהלבשה כענין הרצוא ברשפי אש שיש מי שאוהב ע"כ רוח אייתי רוח מעולם העליון בתחתון ג"כ בבחי' העלם וצמצום והוא בחי' התלבשות אור העליון שמתלבש בתחתון בבחי' לבוש ונק' המשכה זו שמלמעלה בשם שקיעה כמשל אותיות השוקעים ומכוסים ואינן נגלים כ"כ וע"ד שנת"ל בענין התלבשות אורות בכלים ע"י עסק התורה ומצות וכמ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם (יחזקאל כ' י"א) שימשיך חיות מאא"ס ב"ה בכלים מכלים שונים וזוהי ענין חותם הראשון אשר מבליטה דלמטה נעשה שקיעה מלמעלה והוא ענין תש"י שהם בחי' המשכות ובליטת מוחי' דנוק' הנמשכים לה ע"י עלייתה מבי"ע בשחרית ועומדת בזרוע שמאלי דז"א ומלבישתו ונמשך לה מוחי' אח"כ וענין עליי' זו הוא ע"ד הנ"ל בבחי' עליות העולמות וכמ"ש במ"א ע"פ למען יזמרך כבוד ולא ידום (תלים ל' י"ג) נהורא תתאה קרי תדיר ולא שכיך לנהורא עלאה. ולכן מבואר בפע"ח שכוונת הנחת תש"י לתקן עולם הבריאה ולהעלותו שבבריאה הם השרפים שעבודתם ברשפי אש והתלהבות וכ"ה חלק התפלה שכנגד עולם הבריאה הוא מיוצר עד שמ"ע והעיקר בו הוא להגיע לבחי' אהבה בק"ש כמשנת"ל ונק' תפלה מיושב

כי באשה קראו מושב (פסחים ג' א') וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם (תלים כ"ט י') והיינו שבחי' המשכה הבאה מלמעלה באה בהתלבשות אורות בכלים והיינו בק"ש שיש בה רמ"ח תיבין בנין רמ"ח אברים וכידוע במנין האיברים במשנה דגם בראש יש כמו שאמרו ט' בראש כו' (אהלות פ"א מ"ח) והם בחי' כלים למוחי' ועד"ז נעשה רמ"ח כלים לאורות והן רמ"ח תיבין וזשרז"ל לך לאות ולא לאחרים לאות (מנחות ל"ז ב') שתש"י צ"ל במקום מכוסה לפי שהמשכות המוחי' נקרא חותם שוקע כנ"ל, אבל בחי' העלאה שני' שנת"ל הנק' מ"ן שהז"א בבחי' עיבור בבטן אי' זהו ענין חותם השני שהוא בבחי' שקיעה מלמטה דהיינו בחי' הביטול במציאות ממש מכל וכל ואינו נחשב ליש ודבר כלל אלא כלול ונבלע ממש במקור מקומו וכנ"ל במשל מביטול והתכללות כח התחתון בעליון ממנו עד שאינו פועל פעולתו כלל וכאילו אינו במציאות, שכך הוא ענין העיבור שהז"א כלול ממש באי' ואינו נראה כלל עד"מ עיבור הולד בבטן האם שצפון שם וכענין התכללות המדות בשכל בעומק העיון וההתבוננות, ולזאת ההמשכה מלמעלה באה בבחי' בליטה דייקא והוא ענין לידת המוחי' דז"א שהם המשכת מוחי' חדשים לגמרי וגילוי א"ס ב"ה בלי לבוש המעלים וכמשנת"ל פ"א, וזהו מ"ש האריז"ל שלצורך לידת המוחי' דגדלות דז"א הוצרך להיות בחי' עיבור שני שלכאורה אינו מובן איך אחרי שנולד יחזור להיות בעיבור וכמש"ש בשם הזהר בתר דיינקת לון אתעברת מינייהו אך הענין לפי שהמשכת מוחי' אלו הם גילוי גדול מאא"ס בלי לבוש לזה א"א כ"א ע"י שמתחלה יהי' ההעלאה בביטול אמיתי וע"י הביטול הזה יתגלה הארת אא"ס ב"ה שאינו שורה אלא במקום שבטל אליו ית' וז"ס חותם הב' שמשקיעה דלמטה נעשה בליטה מלמעלה, וזהו ענין יצ"מ היציאה ממיצר מי דבינה ולידת המוחי', וזהו ענין תש"ר שהיא בליטת המוחי' דז"א שבאים אחרי עיבור השני דז"א שנכנס בעיבור בבטן אי' וז"ס כ"א אזכרות שבתפילין כמ"ש בפ"א דהיינו ע"י השקיעה והביטול כנ"ל, (משא"כ מוחי' דנוק' אינן באים ע"י עיבור ב' מטעם הנ"ל שהוא בחי' חותם שוקע שבא ע"י בליטה דלמטה בחי' התלבשות ועליי' בלבד) וז"ס שנא' בפע"ח שכוונת הנחת תש"ר הוא תיקון בבחי' אצילות ששם הוא בחי' הביטול אמיתי כידוע בענין ואחר האש קול דממה דקה (מ"א י"ט י"ב) דתמן מלכא קאתי שר"ל על עולם האצי' דתמן מקנן אבא כח מה כמ"ש במ"א, וחלק התפלה שכנגדו הוא בחי' שמו"ע תפלה מעומד כמשתחווה לפני המלך וכמ"ש בחנה וקולה לא ישמע (שמ"א א' י"ג) וכל המשמיע קולו כו' (ברכות כ"ד ב') לפי שאז צ"ל תכלית הביטול בלתי הרגשה מעצמו אחר שנגש לפני המלך ממש, וגורם עי"ז המשכה בבחי' בליטה מלמעלה בחי' גילוי אור שאינו מלובש בכלי (עד שגם למטה יכול להיות שינוי

הטבע כו' כמש"ל) והוא ענין וימינו תחבקני דהיינו בחי' חיוורתי חסד דע"י שמתפשט עד למטה שז"ס הרצועות דתליין על לבא והיינו שתש"ר צ"ל מגולים דוקא כמ"ש וראו כו' (דברים כ"ח יו"ד) ולא יכנף (ישעי' ל' כ') וע"ז כיוונו רז"ל לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה (ע"ז ג' ב') כי חמה נק' בחי' ז"א שיתגלו אורותיו בגילוי רב ועצום ועד"ז הוא ענין הל"ת בבחי' ביטול והנחת עצמותו לא תאכל חלב וגורם מלמעלה בחי' בליטה כנ"ל:

ה) **ואחרי** התבאר כ"ז, נבאר ענין כללי בסוד מצות ה' ית' ונבאר זה בענין תפילין וממנו יובן ג"כ בכל המצות, והוא כי אמרנו שהתפילין הם המשכות מקיפים למוחי' דז"א וזהו ענין בליטתם כמש"ל, והלא מצות תפילין הוא רצון העליון ב"ה והוא בכתר דא"א מהתרי"ג ארחין כידוע ואין ערוך למקיפים דמוחי' דז"א לגבי אמיתית מקיף שהוא רצונו ית' הנק' כתר דא"א, ועד"ז יפלא ג"כ בשארי מצות כמו שהציצית הם שערות ממוחי' דאו"א שבז"א הנמשכים להאיר לנוק' והלא הציצית הוא ג"כ רצון העליון ב"ה חד ארחא מתרי"ג ארחין דא"א הנ"ל והם למעלה מעלה מבחי' שערות הנ"ל, והנה הענין הלז כבר נתבאר בדרך ארוכה וקצרה בכי"ק נ"ע וז"ל הזהב בקו"א, (אגה"ק סי' ל"ה), במ"א כתיב שרמ"ח מ"ע הן בה"ח ושס"ה ל"ת בה"ג וכו' ובמ"א כתב שהן תרי"ג ארחין נמשכים מחד ארחא כו' שהוא לבנונית וכו', אך הענין שכל המצות לתקן רמ"ח איברי ז"א ע"י המשכות אא"ס ב"ה בהן במוחי' הכלולים בה"ח וה"ג ומקור המוחי' הוא לבנונית כו' הוא עונג וחפץ עליון להמשיך האור למטה ברמ"ח איברים דז"א ומתחלקת ההמשכה לתרי"ג המשכות הפרטים לפי בחי' ערך המצות כגון בצדקה וגמ"ח נמשך אור א"ס ב"ה לחיצוני' הכלי דחסד דז"א ובקיום הדינין בחיצוניות גבורה וברחמים כו' ודרך ומעבר ההמשכה הוא ע"י פנימית הכלים ומוחותיהן שהם דו"ר שכליים או טבעיים שהן בחי' מוחי' דקטנות וגדלות, ולזה בקש מרע"ה מאד לקיים מצות מעשיות התלויות בארץ שהן תכלית ההשתלשלות להמשיך אא"ס ב"ה לברר הכלים דז"א דבי"ע שבהן הן הרפ"ח ניצוצים ע"י תו"מ מעשיות שבבי"ע עכ"ל: והנה ביאור דבריו שהמצות נמשכים מחד ארחא הוא כללות עונג וחפץ (שם חפץ הוא הרצון שיש בו עונג) עליון להיות גילוי אלקות למטה ע"י ביטול היש שהוא ענין בירור רפ"ח ניצוצים שבכלים שנפלו בבי"ע (ולפי שהכלים הם מז' מדות אמר כלים דז"א כי כשמתבררים נכללי' בז"א דתיקון) ומתחלק לתרי"ג ארחין הם תרי"ג מיני חפץ ורצון העליון ב"ה שבתרי"ג מצות שהן תרי"ג ענינים שונים באיכות ביטול היש מהן בחסדים כמו גמ"ח וצדקה ומהן בגבורות כמו דינין כו' ושבכל א' מהן יש עונג וחפץ מיוחד אשר בקיום המצוה בבחי' ביטול היש במדה פרטית ונתקן בזה למעלה אבר א' מכלים דז"א ע"י עליית הבירורים מרפ"ח

ניצוצים שבכלים שנפלו בבי"ע אזי מתגלה העונג ההוא מע"י וא"א שהוא ענין גילוי אא"ס כנ"ל באותו אבר ומדה דז"א, וכמו ע"ד דוגמא מצות תפילין שאנו עסוקים בה שהוא בחי' המשכות מוחי' לז"א ותיקונם כפי מה שנת"ל וביאור ענין השייכות שיש להמשכה זו ע"י ביטול היש דהנחת תפילין בגשמיות, הנה באברהם כתיב הלוך ונסוע הנגבה (בראשית י"ב ט') פי' שהי' אהבתו גדולה כ"כ עד שהי' מרכבה לגבי אהבה וחסד דאצי' וזה הי' מדריגתו בתמידית כל היום אפי' בבחי' קטנות שלו, ומה היתה בחי' גדלות של נשמתו בעת עלייתה בתפלת שמ"ע בהשתחוואה וביטול גמור בחי' חכמה שבנשמתו ע"ז הוא אומר הלוך ונסוע הנגבה מסע זו הוא עליי' ודביקות בחי' חכ' שבנשמתו בפנימי' אור האהבה והחסד דאצי' הוא המוחי' שבה, ובמוחי' יש פנימיי' דהיינו השכל שנתצמצם להיות טעם בקיצור לאותו האהבה ומקיפים אמיתית הרחבת השכל בעומק המאיר בקיצור הטעם וזהו ענין ג' שעות ראשונות הקב"ה שהוא ז"א יושב ועוסק בתורה (ע"ז ג' ב') שהתורה עצמה יש בה הרחבת הטעם והשכל מדוע יפסוק כשר ומותר או פסול ואסור כו' ומשם ממשיך מוחי' פנימי' למדותיו להיות התלבשות הטעם ומוחי' למדות בקצרה ואז בג' שעות שניות יושב ודן אחר שנמשך מוחי' למדות ואח"כ יושב וזן כשמאירים שפע המדות למטה וכמ"ש במ"א, וכפי מעלת המוחי' והטעם ובפרט המקיפים על המדות כך יובן יתרון דביקות אברהם בשמו"ע בעת גילוי חכמה שבנשמתו מקור אהבתו שבכל יום שהוא בחי' ביטול אמיתי יותר נעלה מענין ביטול היש שבאהבתו כל היום ובזאת עשה ג"כ למעלה המשכת מקיפים ובליטת מוחי' דז"א טעם לאהבה עליונה אהבתי אתכם אמר ה' (מלאכי א' ב') וז"ס התפילין כנ"ל, וכמ"כ אנחנו שניתן לנו תורת מרע"ה להניח תפילין גשמיים על הראש והזרוע הוא ג"כ בחי' ביטול היש בחכמותינו כמ"ש המפרשים לשעבד מוחו ולבו, אלא שמלבד הכוונה לשעבד כו' הנה בהנחתו התפילין מקיים המצוה כי אעפ"י דאיהו לא חזי מ"מ ישרה בהם פנימי' המוחי' חכמה שבנפש האלקית שאינו מאיר אלא בשעה ק"ה והוא בחי' ראיה כידוע שא"א לה להתגלות במוחו בהשגתו שלא יתבטל ממציאותו אבל בבליטת התפילין ישרה בהם אלא שהוא בבחי' לבוש והעלם משא"כ דביק' אברהם הי' בגילוי, ועי"ז מעורר למעלה תיקון והמשכת מוחי' לז"א כנ"ל: והנה בהמשכת מוחי' דז"א הנ"ל הנמשך ע"י מצוה מעשיות של הנחת תפילין שלנו יש יתרון מבהמשכה שהמשיך א"א ע"ה ע"י ביטול חכמה שבנשמתו כנ"ל מצד:

מצות השבתת חמץ ואכילת מצה

ענין חג המצות: (ט') להשבית חמץ בערב פסח שנאמר תשביתו (שמות י"ב ט"ו). (י') לאכול מצה בליל ט"ו בניסן שנאמר בערב תאכלו מצת (שמות י"ב י"ח): הנה במצות אכילת הפסח צלי אש נת' בלק"ת ובפע"ח שהענין כי בגלות מצרים הי' הז"א בקטנות כי נסתלקו ממנו הה"ח המתפשטים בגופו מחסדו עד הודו וחזרו לגרון ששם הדעת שלו המלובש ביסוד אי' ואז פרעה העומד בעורף מעכב השפע הנמשכת דרך הגרון ומקבל לעצמו מה"ח וה"ג הנ"ל וזה הי' מחמת פגם הנשמות הנמשכים מחו"ג שבדעת, ולזאת הוצרך לבא בבחי' עיבור תלת כלילן בתלת ובליל פסח הי' הלידה וזהו ענין צליית הפסח ראשו על כרעיו כו' ע"ש: וענין המצות הוא כי באותו לילה נכנסים בו ג"כ כל המוחי' דעיבור יניקה מוחי' יחד דהיינו מוחי' דקטנות ומוחי' דגדלות ועוד נוסף לזה ג"כ קטנות וגדלות שני פי' קטנות וגדלות ראשון הוא מוחי' הנמשכים לו מנה"י דישסו"ת חיצוני' ופנימי' וקטנות וגדלות שני הוא הנמשכים לו מנה"י דאו"א עילאי' חיצוני' ופנימי' וכ"ז נכנס יחד מה שע"פ ההדרגה הי' צ"ל המשכת זמן טובא שאפי' בשבת אינו מגיע לגדלות שני עד תפלת המוסף כו' והוא כדי לגואלם ממצרים שמחמת גילוי ההוא הי' הגאולה שלא כפי הטבע וזהו ענין מצות אכילת מצה רומז על המשכת מוחי' דאבא והד' כוסות רומזים על המשכת מוחי' דאימא שהם בחי' יין המשמח ע"ש בארוכה:

ולהבין זה קצת לקרב אל השכל ענין המשכת מוחי' הללו וההארה המגיע לנו עי"ז כי ידוע מ"ש בזהר ויצא (קנ"ז) שהמצה היא מיכלא דמהימנותא שע"י אכילת מצה תתחזק האמונה בלב נשמות ישראל וכ"כ החינוך במצות סיפור יצ"מ כי הוא יסוד גדול ועמוד חזק בתורתינו ואמונתינו לפי שהוא לנו אות ומופת גמור בחידוש העולם וכי יש אלוה קדמון חפץ ויכול פועל כל הנמצאות ובידו לשנות היש שיחפוץ בו בכל זמן מן הזמנים כמו שעשה במצרים ששינה טבעי העולם בשבילינו כו' ועם שכתב דבריו אלה עפ"י פשוט דהיינו שע"י המצות שנעשה בזכרון יצ"מ תקבע בלבבינו האמונה הזאת כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות והאדם נפעל כפי פעולותיו ע"ש מצוה ט"ז שהאריך בזה, מ"מ כבר הקדמתי לך במצות מילה כי אורייתא סתים וגליא, והוא כתב הנראה ממצוה זו בנגלה, ועפ"י הנסתר הנה באמת המצה יש בה הכח הזה לחזק האמונה מלבד הזכרון וכעד"ז ענין ההגדה, והגליא שבתורה הוא כפי הסתים כמו הלבוש לגוף ויש עוד כמה פנים לפנים עד אין קץ ותכלית וכגוף לנפש ונפש לרוח ונח"י כו':

ולהבין הענין יש להקדים תחלה פי' וענין האמונה מה היא שאין הכוונה על ענין שהקב"ה מחי' כל העולמות בלבד כי זה לא יתכן לקרות אמונה כי עיני בשר ג"כ ישיגו

זאת ואע"פ שאין רואים בגשמיות ממש ה"ז כאילו רואה בעיני בשר וכמו שא"צ לאמונה על חיות הנפש שבגוף מאחר שרואה בשרו ודמו חיים שהם מצד עצמם כמו דומם ממש ה"ז כאילו רואה בעין ממש חיות הרוחני המתלבש בבשרו להחיותו אעפ"י שלא ראה מהות הנפש ותמונתה וכך כתיב ומבשרי אחזה אלוה (איוב י"ט כ"ו) שכמו שרואה חיות הנפש ע"י חיות בשרו שהוא גוף קטן כך יראה חיות ה' המחי' את העולם שהוא גוף גדול מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה ועובי הרקיע ובין רקיע כו' שהם מצד עצמיות גופם כמו דומם והם חיים ויש בכאו"א חיות כח הצומח בארץ וכח התנועה בגלגלים והיינו ע"י שהקב"ה ממלא כל העולם ומשפיע הכחות בהם ולזה א"צ אמונה כלל וגם חסידי או"ה וחכמיהם משיגים זה, והאמונה שנתייחדה לישראל כדכתיב אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים (שמות כ' ב') כלומר ולזאת תאמין בשלימות מציאותו וכמ"ש הרמב"ם והרמב"ן ז"ל שהיא מצוה באמונה [בס' המצות במ"ע סי' א' ובמל"ת שמנה רמב"ן סי' א' ובס' המדע פ"א מה' יסודי התורה] היא להאמין שמציאותו ית' הוא רם ונשגב למעלה מעלה מבחי' זו שאנו רואים שמחי' את העולם בבחי' כח הפועל שבנפעל כי בחי' זו הוא רק מבחי' דבר ה' ורוח פיו ית' ונק' ממלא כל עלמין ולמשל באדם הדבור בטל לגבי המחשבה והמחשבה לגבי השכל והשכל לגבי עצמיות הנפש וכך בחי' מלכותו ית' נמשכת בעולמות להחיותם כי אין מלך בלא עם וז"ס שאמר והי' העולם דברי אלקים חיים ומלך עולם, אבל מ"ש אח"כ בק"ש ה' אחד הוא ההאמנה במהותו ועצמותו ית' שאינו מתלבש בעולמות כהתפשטות הנשמה בגוף הנראה לעין כנ"ל ונק' סובב כולא עלמין ולזאת תאמין ג"כ שהעולם וכל אשר בו בטילים באמת במציאות לגמרי אצלו ית' ואינו כמו הגוף שהוא טפל לנשמה ומ"מ הוא יש בפ"ע לפי שאין התהוות שרש הגוף מנשמתו אלא מטפת אביו ואמו משא"כ השמים והארץ וכל צבאם שכל עצמותם נתהווה מאין המוחלט הם בטילים ממש כאור השמש כשהוא בגוף כדור השמש וז"ס אין עוד שאין אפי' דבר טפל רק לעינינו הסתיר להיות נראה כאילו הם נפרדים כו' וכמ"ש בלק"א ח"ב פ"ו (וע' ספר ראש אמנה פ"ז) ודו"ק שם היטב, וזו האמונה נתייחדה לישראל לבד כי או"ה קרו לי' אלקא דאלקייא כלומר שהוא כח הראשון ומקור האמיתי לכל מיני כחות מוגבלים הנמצאים ממנו ומ"מ מחשיבים העולם ליש ודבר ומחשבים אותו כנשמה לגוף כו' אבל הוא יתעלה המרומם ונשגב מזה הודיענו האמת כי ה' אחד ואין עוד ממש כי כל העולם אין ואפס ממש ולא כגוף לנשמה לפי שמהותו ועצמותו ית' מרומם מעלה מעלה ואינו מחי' העולמות ע"י התלבשותו בתוכם כנשמה בגוף אלא ע"י שהוא סוכ"ע וכמ"ש במ"א ובלק"א ח"א פמ"ח ומה שמתלבש ממנו בעולמות הוא רק

הארה לבד מבחי' דיבור ונק' ממכ"ע וכמש"ל ועי' בלק"א ח"ב ביאר זה לקרב אל השכל בדרכי הראי' והמופת:

ב) **וזהו** מצות אכילת מצה שנצטוו בנ"י במצרים כי מצרים הם מחוסרי אמנה הנ"ל ולהוציא בנ"י מזה להביאם לאמונה האמיתית הנ"ל הי' ע"י המצה שהיא הנק' מיכלא דמהימנותא שבה ועל ידה יגיעו ותקבע בלבותם אמונה זו. והענין יובן ע"פ מארז"ל אין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן (ברכות מ' ע"א) והנה ענין קריאתו אבא ואמא אחר טעימתו טעם דגן אינו ידיעה והשגה אמיתית מהו אביו שהוא היותו מולידו וכיוצא בהיותו חלק ממוח האב ממש ושטבעי רחמי האב על הבן לפרנסו ולכלכלו ולהספיק כל צרכיו, כי התינוק אינו מכיר בכל זה רק קוראו אבא בלבד ואמיתית הענין הוא למעלה מדעתו והשגתו ועכ"ז אין לומר שלא הגיע שום הכרה בדעתו שהרי מכירו בהכרה גמורה ולא יפנה אחר זולתו, והיינו שנמשך ידיעה זו האמיתית שלמעלה מדעתו והשגתו של תינוק ונתלבשה בצמצום בדעתו והשגתו עד שישיג כוונת הענין כמו שהוא ממש למעלה מדעתו שהרי בקריאה זו שקורא אבא יש בהעלם כל ענין האמיתי איך שהוא אביו רק שהושפל בדעתו כפי כחו שאת, וה"ז כמו הלומד הלכה עם התינוק שמעלים העמקות שיש בה ואומר לו קיצור ופסק ההלכה וגם זה ע"י משל מדברים תחתוני' כדי שישיגנו התינוק במוחו והשגתו ועכ"ז הרי הוא משכיל פסק ההלכה שהוא תכלית אמיתית הענין המוסכם ע"י העמקות, ולקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה כידוע, וכן הוא קריאת או"א שהתינוק קורא ע"י טעם דגן כנ"ל ובלא הדגן לא הי' יודע מזה לגמרי וע"י הדגן נמשך לו ידיעה זו שהיא באמת מגדלות הדעת אלא שהושפלה בקטנות הדעת כנ"ל והכח הזה בדגן הוא לפי ששרשו מהחכמה וכידוע מהאריז"ל על ענין הברכה המוציא לחם כו' אלא שנשפל בגשמיות ולזאת יש בו הכח להביא המשכת החכמה בבחי' מוחי' דקטנות של התינוק כנ"ל, והנה עד"ז הוא ענין המצה מה' מיני דגן דוקא שהיא מצות ה' ויהי' עי"ז המשכת דעת אלקי בנפשות בנ"י להתלבש בהם כפי יכולתם שאת בבחי' שלמטה מהדעת והוא שיקראו לאביהם שבשמים כמ"ש כי אתה אבינו (ישעי' ס"ג ט"ז) ור"ל שתקבע בלבותם אמונה הנ"ל במהותו ועצמותו ית' איך שהוא מרומם למעלה מעלה מכפי מה שנראה לעין בלבד ממה שמחי' את העולמות וחיות המלובש בהם כנשמה בגוף לפי שבאמת עיקר מה שמחי' אותם הוא ע"י היותו סובב עליהם וכמש"ל ולזאת כל העולם בטל במציאות וכלא ממש חשיבי' ואינו אפי' בחי' עוד ודבר טפל כו' כנ"ל:

והנה באמת כל ישראל המאמינים בני מאמינים באמונת אומן אמונה קבועה ויתד בל תמוט ח"ו עד שיוכל למסור נפשו על קדושת ה' ית' מ"מ הרי אין משיג הענין מהו מהותו ית' וביטול העולם ממציאות ממש כזיו השמש בשמש שאין הזיו נראה כלל וכאן רואה העולם מחמת שאינו רואה מהות החיות שבו אלא שמצייר ידיעה זו בדעתו שהעולם בטל ואילו היה רואה את החיות לא הי' רואה את גשמיות העולם וכמ"ש בלק"א ח"ב פ"ג יעו"ש ואין לידיעה זו ערוך עם כמו שהוא בעצם וה"ז כמשל קריאת אבא שהתינוק קורא לגבי עצמיות ביאור הענין איך שהוא ואיך שהגדול מבינו, והיינו שהושפל מבחי' דעתו ית' העצמיות שיודע את עצמו ובידיעה זו יודע את כל הנבראים ומחי' אותם ע"י ידיעה זו והם בטילים בידיעה זו כזיו השמש בשמש, הנה ידיעה זו נתצמצמה ונתלבשה בלבושים והעלמים עד שתהא מושגת בדעת האדם שידע כל הענין האמיתי הלז אלא שאינו יכול לתפוס עצמיות הדבר כמו שהוא בדעתו ית' רק תמצית הענין בקיצור היותו יחיד ומיוחד ושכולא קמי' כלא חשיב שזהו יודע בדעתו ולפי שא"א שישיג הדבר כמו שהוא אין הענין בו רק בבחי' אמונה וכנ"ל ממשל תפיסת התינוק פסק ההלכה בלי הטעם והעומק כמו שהוא וקריאת התינוק או"א כו' וזה הגיע להם ע"י המצה ולכן המצה לחם עוני שלא הספיק להחמיץ כי החמץ מורה על בחי' היש שהוא נתפח ונגבה, והיינו בחי' בינה השגת הדבר לאורך ורוחב ובחי' יש משא"כ בחי' החכמה כח מ"ה ביטול בתכלית כי כולא קמי' כלא חשיב' ונשפלה ידיעה זו למטה מהשגה וע"כ אינו נגבה ונתפח כו', וז"ס ורעה אמונה (תלים ל"ז ג') שתפרנס את האמונה ע"י אכילת מצה מיכלא דמהימנותא וע"ד הקבלה ז"ס שהמצה היא מוחי' דקטנות דאבא שנמשכים לנוקבא (ר"ל שנמשכים לז"א ומז"א לנוק' ע"י ההגדה פ"ה ס"ח ומ"ש בפע"ח שהמצה היא גדלות שני דאבא ג"כ י"ל שהוא דרך רמז בלבד כמ"ש בהדיא בפע"ח בענין ספה"ע שלכך כניסת גדלות דאבא משתהה שני ימים בכל שבוע ע"ש) פי' שבחי' מוחי' דגדלות דאבא הוא ענין גילוי עצמיות חכמתו ית' אבל כשנתצמצמה בבחי' לבושי' המעלימי' בחילוף דש' אלקים המעלים כפי השגת מעלת הנאצלים ונבראים נק' קטנות וכנ"ל:

ג) **והנה** כמו שנצטוו על אכילת מצה בצאתם ממצרים בפועל ממש כך ג"כ נצטוו על אכילת מצה לדורות כדכתיב בערב תאכלו מצות (שמות י"ב י"ח) הכתוב קבעו חובה, כי באמת צ"ל בחי' יצ"מ ברוחני' גם עתה כי הנה בישראל יש ב' נפשות נפש הבהמית הנמשכת מקליפת נוגה ששם שרש הע' אומות דקרו לי' אלקא דאלקיא בחי' יש, ונפש האלהית היא חלק אלוה ממעל ובעודה למעלה היא למעלה גם מן המלאכים הגם שהם בבחי' ביטול וצבא השמים לך משתחוים (נחמי' ט' ו') מ"מ אין להם השגה במהות

ועצמיות האלקות ממש שהרי הם בחי' יש ונפרדים ואילו הי' אור א"ס מתגלה עליהן היו בטלים במציאות כמו שהוא קמי' אלא שמתהוים מאין ליש ע"י הצמצום והעלם האור מהשגתם להיות בבחי' יש רק שמ"מ הם בבחי' ביטול היש ע"י ידיעתם שמתהוים מאין וזה נק' קטנות ע"ד הנ"ל באמונה אבל נשמות ישראל נמשכים מחכמתו ית' שהיא אלהו' ממש ואינן נפרדים כלל והיו משיגים מהות האלהות שבי"ס המהווה מאין ליש וזהו בחי' גדלות ממש כנ"ל אך שהושפלה הנפש אלקית בנפש הבהמית שלמטה גם ממדרג' המלאכים כנ"ל בהיותה יש גמור כדי שתהפך אותה ותביאנה לידי ביטול היש באמונת אומן הנ"ל שזהו בחי' ביטול היש וקטנות וז"ס יצ"מ שצ"ל בכל יום ממש עד שיגיע לומר בק"ש הוי' אלקינו ה' אחד שזהו מה שנתייחד לנשמות ישראל כנ"ל וגם נפש הבהמית תתהפך עי"ז לדעה זו שהרי הוא משיג ומתבונן בשכל האנושי שמנפשו הבהמית כידוע וז"ס מארז"ל המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה (יבמות ק"ה ב') פי' לבו למעלה הוא ההתבוננות במהותו ועצמותו ית' איך שהוא מרומם ונשגב מכל העולמות ואין ערוך אליו כידוע ומבואר למעלה ובמ"א באריכות ומ"מ צריך ליתן עיניו למטה ג"כ דהיינו על העולמות שהם בבחי' יש ודבר ושישכיל איך שהם בבחי' ביטול ומתהוים תמיד מאין כמש"ל כי כשיהי' רק ההתבוננות במהותו ועצמותו ית' הנה אחר התפלה כשיפתח עיניו ויראה העולם ומלואו ליש ודבר יוכל ליפול ממדרגתו וילכד במצודות תאוות העולם ויעשה היש עיקר התעיף עיניך ואיננו אבל כשנתן עיניו למטה בתפלה והשיג ביטול היש לאשורו לא יפול ח"ו כי הרי נתאמת אצלו אחדות ה' למטה בעיני בשר, וז"ס אתה הראת לדעת (דברים ד' ל"ה) פי' שהנשמה נתגלית בגוף לגלות דעה את נפש הבהמית דנוגה כי הוי' הוא האלקים ולזככה ואז עי"ז עין בעין נראה (במדבר י"ד י"ד) כי אתה ה' לע"ל פי' שאז יהי' השגת מהות האלקות ממש לנשמות ישראל והמלאכים יאמרו לפניהם קדוש מטעם הנ"ל שהם בבחי' יש רק שהם בביטול והוא בחי' קטנות לא השגת המהות אבל לנשמות יהי' אז גילוי מהות האלקות בחי' גדלות אך זה בא להם ע"י התהפכות נפש הבהמית דנוגה וזהו שעין נפש האלקית וראייתה לע"ל הוא בעין שהראת לנפש הבהמית בראייה הביטול היש ומציאותו ולא מהותו שכזה יהי' אח"כ כח עין הרואה שלו במהותו האלקות וד"ל. והנה דרך פרט צ"ל יצ"מ בכל יום אך בכללות השנה הוא בפסח שאז נמשך הכח הזה לנפש אלקי' שתוכל לזכך נפש הבהמית ולקבוע בה אמונה הנ"ל ביתד בל תמוט להיות מאירה בגילוי במוחו ולבו והיינו ע"י המצה כנ"ל שנצטוינו לאוכלה בליל ט"ו בניסן שאז נמשכים המוחי' הנ"ל בכללות נשמות ישראל הוא בחי' אור חכמתו ית' המאיר במקור נשמות ישראל שלמעלה כפי כחם שאת ומשם

מאיר לכל נפש בפרט וז"ס המצה כנ"ל: והנה מצות אכילת מצה הוא לילה הראשון לבד ואח"כ הוא רשות כמ"ש רז"ל (פסחים ק"כ א') ע"פ ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך (דברים ט"ז ח') מה שביעי רשות אף ששה רשות ולילה הראשונה חובה כו', כי התהפכות נפש הבהמית הנ"ל שעי"ז ניתן מצות אכילת המצות העיקר הוא בששה מדותיה חג"ת נה"י שבהם הי' השבירה וז"ס ששת ימים תאכל מצות אך לרמז בהתהפכות ששה ימים הם ששה מדות האלו ע"י המצה אך בלילה הראשון נמשך הכח בכללות ואח"כ נמשך לכל הששה ימים ואח"כ באים ימי הספירה מ"ט ימים שהוא בחי' התחלקות בפרטי פרטות ז' מדות שכל א' כלול מז' ובאמרו היום יום אחד לעומר ממשיך הארה ממדות עליונות במדה א' דכנ"י ומשם על נפשו האלקי' להאיר את המדה פרטי' דנפש הבהמית להפכה מחשך לאור וז"ס לעומר שההמשכה היא לתוך העומר שהוא משעורים מאכל בהמה ר"ל נפש הבהמית וכ"ז הוא המשכה בבחי' גילוי ולא בבחי' העלם כבמצה שהיא ענין אמונה הנ"ל עד שאח"כ בשבועות ניתן התורה בחי' אמיתיי' מוחי' דגדלות שהי' גילוי אלקות בתכלית בנשמות ישראל עד שעל כל דיבור פרחה נשמתם מעוצם הגילוי וההשגה וטל תורה הי' מחי' אותם לסבול השגה זו כו' והנה יום ז' של פסח שהוא יום הששי לספירה נכנס בו מוח החכמה שהוא הראשון מז' מוחי' חו"ב ודעת הנחלק לשני מוחי' חו"ג וחג"ת הנכנסי' בז' ימי הספירה לכן אז הוא יו"ט גמור ואז הוא ג"כ גלוי א"ס ב"ה בקי"ס הפך ים ליבשה (תלים ס"ו ו') ע"י בחי' התגלות אור עתיק יומין בחכמה כדאי' בזהר ע"פ מה תצעק אלי (שמות י"ד ט"ו) בעתיקא תליא מילתא, והענין כי בליל ראשון דפסח הי' ההמשכה מאור חכמתו ית' לכנ"י הנק' מלכותו ית' המחי' בי"ע וכן בששת ימים הראשונים דפסח באה המשכה זו בפרטות אבל בשביעי של פסח שכבר נמשך ההמשכה מהחכמה לששה מדות העיקרים שבהם הי' השבירה אז עולה החכמה לקבל הארה מעצמותו ית' שלמעלה מעלה מהחכמה וז"ס מפרנסי' לאביהם שבשמים ואז גם הדבור עולה עמו כי פיה פתחה בחכמה (משלי ל"א כ"ו) ובעליי' החכמה לקבל ממקורה הרי גם הדבור נכלל בו וז"ס ואתם תחרישון (שמות י"ד י"ד) שנאמר בקי"ס ולכן נאמר וביום השביעי עצרת להוי' (דברים ט"ז ח') שהוא עצרת מהיות התפשטות ההארה ומוחי' לדיבור אלא עולים למעלה וז"ס מארז"ל מה שביעי רשות כי המשכת מוחי' אלו מע"י הוא נק' רשות ועלמא דחירו ולכן לא נז' בו אך אשר יאכל לנפש יעשה לכם כדרך שנז' בשאר ימים טובי' שלא נאסר בהם אלא מלאכת עבודה כי מלאכת עבודה הוא תיקון רפ"ח דנוגה ונאסר בכל יו"ט אבל מלאכת אוכל נפש שהיא ההמשכה למל' הנק' נפש כענין המצה הנ"ל ורעה אמונה ולפי שבזש"פ

הי' העלי' בעתיק יומין וא"א שלמעלה מאוכל נפש לכן לא נאמר בפי' (בפ' ראה) אך אשר יאכל כו' וביאור הענין היינו ע"ד מש"ל בבחי' גילוי מהות אלקות ולא בבחי' העלם וקטנות כנ"ל והנה כל יו"ט האלו הגם שכעת אנחנו איננו רואים הגילוי מ"מ באמת הוא מאיר וזורח על נפש האדם בפנימיותו ממש בכל מועד לפי זמנו ע"י המצה קטנות אבא בחי' אמונה הנ"ל וגם למלאכים ונשמות שלמעלה מאיר הארה זו שהרי הם בחי' יש ונפרדים ואינן משיגים מהות אלקות ושייך לומר בהם בחי' המשכה כזו ואח"כ בזש"פ או בשבועות מאיר הארה יותר גדולה בהשגת מהות האלקות ממש כמ"ש וירא ישראל כו' (שמות י"ד ל"א) אנכי הוי' כו' (שמות כ' ב') ומאיר ג"כ בנפש ממש אלא שהגוף אינו רואה בגילוי אבל מ"מ יש בו יתרון גדול בעבודת ה' בשמחה ועונג מגילוי זה וד"ל:

איסור אכילת חמץ

י"ט **שלא לאכול חמץ**: אחרי התבאר מצות אכילת מצה הנק' מיכלא דמהימנותא מובן ג"כ אזהרת החמץ כי הגם שהוא מין דגן והתינוק יודע לקרות ממנו או"א היינו קריאת או"א גשמיי' אבל שתגיע עי"ז קריאת אבא לאביו שבשמים בא המצוה ע"י המצה דוקא שהיא לחם עוני בלי התנשאות והגבהה להורות על בחי' אמונה הנ"ל שהיא בחי' הקטנות שהוא למטה מהשגה כי אינו משיג המהות וה"ז בחי' ביטול ושרשו מהחכמה כח מ"ה אבל עיסת החמץ מורה על הגבהה והתנשאות שתפח ועולה למעלה והוא רמז על גדלות ההשגה בבחי' יש ודבר מה ובפסח שאז הוא ראשית קבלת נקודת האמונה צ"ל העבודה בביטול וקטנות בלבד ואפילו כולנו חכמים ונבונים ויודעים את התור' מצוה עלינו לספר ביצ"מ כי עבדים היינו ויוציאנו ה' כו' וצריכים להזהר בתכלית מהחמץ שהוא בחי' יש ודבר מה שאין אור א"ס שורה ונמשך במי שהוא יש ודבר ואינו שורה אלא במי שבטל אליו וז"ס הוי' בחכמה (משלי ג' מ"ט) כי חכמה כח מ"ה: ובפע"ח מבואר שסוד החמץ והשאור הם מחו"ג שבדעת דקטנות שמסתעף מהם יניקה לחיצונים. וביאור זה הנה יובן בהבנת תיבת חמץ ותיבת מצה שההפרש ביניהם באות חית לבד שהוא בחמץ ובמקומו בא במצה אות ה"א וכמ"ש בר"מ פ' פנחס והענין כי החי"ת והה"א יש בהם ג' קוין והם רומזים לחב"ד חג"ת נה"י שבמל' הגג שעליהם רומז לחב"ד וקו הימני לחג"ת והשמאלי לנה"י והנה בחי"ת קו השמאלי אין בינו לגגו פתח רק הפתח הוא למטה ושם בסופו יונקים החיצוני' כי מדת מלכותו ית' בכל משלה וז"ס גלות השכינה וכמ"ש בזהר וע"ח ע"פ רגליה יורדות (משלי ה' ה') שנה"י נמשכים בבי"ע ששם מעמד הקליפות אבל בה"א יש בין רגל השמאלי שלו לגגו פתח וע"ז נאמר פיה פתחה

בחכמה (משלי ל"א כ"ו) שהוא בחי' הארת החכמה המאיר במל' וכמשנת"ל באריכות במצות אכילת מצה ענין הארה זו מה היא והנה בחכמה כתיב ימותו ולא בחכמה (איוב ד' כ"א) שהחיצונים הנק' מתים אין להם יניקה מהחכמה שהיא בחי' ביטול כח מה שז"ס המצה כנ"ל ולזאת מחמת גילוי זה דחכמה שבפתח הסמוך לגג דוחה את החיצונים מלהיות יונקים גם מפתח הגדול שלמטה משא"כ בחמץ שחסר פתח הנ"ל רומז על העלם אור החכמה במל' לכן יכולים החיצונים לינק מן הפתח שלמטה כי רגליה יורדות וז"ס התנשאות החמץ ובחי' יש לחסרון הביטול דאור החכמה כו' אך אמנם כ"ז שהחמץ מונע ומסתיר הוא בפסח בלבד שאז הוא ראשית קבלת האמונה והיציאה ממצרים שהוא בחי' קטנות אבא אבל כאשר יאיר ויזרח בנפשות ישראל בחי' מוחי' דגדלות בראיי' מהות אלקות כנ"ל שז"ס מ"ת וזש"פ אז יוכלו לברר ולהעלות גם את החמץ שהוא ג"כ מורה על בחי' גדלות ההשגה אלא שלמטה הוא בחי' יש אבל בגילוי מוחי' דגדלות דקדושה יתברר ויתהפך גם היש דחמץ להיות נכלל במוחי' דגדלות דקדושה שמשם שרשו ולכן שתי הלחם דשבועות באים מהחמץ דוקא שאז הוא מוחי' דגדלות האמיתי' וכן חלות התודה באות עשרה לחמי חמץ אבל בכל הקרבנות ובפסח הוזהרנו מהחמץ מטעם הנ"ל שאז אינו יכול לעלות וכמבואר באריכות ע"פ מזמור לתודה כו' (תלים ק' א') והאוכלו בפסח חייב כרת כי נכרת נפשו ואינו יכול לקבל בחי' האמונה שהוא יסוד העבודה:

איסור תערובת חמץ

י"ב **שלא לאכול תערובת חמץ**: לפ"ד הרמב"ם ושו"ע סי' תמ"ב הוא לאו מיוחד לתערובת חמץ מדכתיב כל מחמצת לא תאכלו (שמות י"ב כ') ולפ"ד הרמב"ן והרא"ש אינו לאו פרטי אלא מהלאוי' הרבים הבאים בחמץ וחד מחמצת לשנתחמץ ע"י דבר אחר כדאי' בגמ' דכ"ח וש"ע סי' תס"ב. והענין כמ"ש בכאריז"ל שמחמצת הוא בחי' נוק' וחמץ הוא בחי' דוכרא וההארה היוצאת מחו"ג שבדעת דקטנות דז"א ללאה נק' מחמצת ומשארת כו' וגם ע"ז נצטווינו שלא לאוכלו ושלא ימצא ברשותינו דהיינו כי לאה הוא בחי' לבוש המחשבה המלביש את המדות כידוע ולזאת בחי' היש שבמדות נק' חמץ כי הוא בחי' דכורא ומה שנמשך במחשבה ודבור הוא בחי' קבלה מהמדות ונק' מחמצת כו' וכנגדו בגשמיות להרמב"ם הוא תערובת חמץ:

מצות הקרבת וספירת העומר

להקריב העומר ביום שני של פסח שנאמר והניף את העומר לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת (ויקרא כ"ג י"א). לספור כל אחד שבעה שבועות שנאמר וספרתם לכם (ויקרא כ"ג ט"ו). (ש"ב ש"ו): הנה העומר הי' בא משעורים שנק' מאכל בהמה בגמ' (פסחים ג' ב') וסודו מבואר בארוכה בפע"ח שער המצות (שער ספה"ע ספ"ו) ובטעמי מצות פ' אמור נת' תמצית הענין כי שערה ב"פ מנצפ"ך עם האותיות ע"ש ולהיות כי המל' בפסח בקטנות (ר"ל אחר יום ראשון שמסתלקים כל המוחי' שנמשכו בליל ראשון כמ"ש לעיל במצות אכילת מצה) ואין לה רק הה"ג ע"כ מקריבים שעורים בו ביום, והנה ע"י הקרבת קרבן העומר נמשכו אלו הה"ג בבחי' פנימי' ואח"כ ניתן לנו מצות ספירת העומר לומר היום יום אחד לעומר עד מ"ט ימים שעי"ז נמשכו בחי' המקיפים כי מהבל הדבור נעשה אור מקיף כידוע וכללות הכוונה בספה"ע הוא להגדיל ז"א (ונוקבא) במ"ט ימי הספירה לאט לאט כל מה שהגדיל בליל פסח שאז הוצרך לכך לשעה בלבד לפי שהיו הקליפות יונקים מה"ח וה"ג שבדעת שז"ס מתבוססת בדמיך (יחזקאל ט"ז ו') ואח"כ ע"י הספירה נבלעים הדמים בפנימיותו וז"ס א' דאהי' עם הדם שנעשה אד"ם דז"א ולכן מן זש"פ עד שבועות מ"ד ימים כמנין דם כי דם נעכר ונעשה חלב וכמבואר פרטות סדר כניסת ה"ח וה"ג הנ"ל בזו"נ ופרטות סדר כניסת המוחי' שם בפע"ח עד שבשבועות נגמרו כניסתם אז מקריבים שתי הלחם להיות אומן את היונק בלחמה של תורה כו': וביאור כל זה, הנה מבואר בזהר בלק (קפ"ח ב') ע"פ והי' באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה' (במדבר ט"ו י"ט) האי קרא על עומר התנופה אתמר וכי לחם הארץ שעורה איהו (פי' שהמל' לחמה העיקרי הם ה"ח שמכוננים אותה בסוד והוכן בחסד כסא (ישעי' ט"ז ה') ואם כן היכי קרי לשעורה שהיא ה"ג לחם הארץ) לאו הכי ואנן שעורה מקרבינן בגין דשעורה קדמאה לשאר נהמא דעלמא שעורה איהו שעור ה' דהא אתר ידיעא הוא בשיעורא דה"א (שר"ל שהגבורות מהם נבנית תחלה ואח"כ החסדים ולכך קוראם לחם הארץ וז"ס שיעור ה' ה"ג ומהם נבנית המלכות ה') עכ"ל הזהר והמק"מ שם. ולהבין כ"ז ענין שיעור ה' שהוא ענין בנין המל' מהגבורות, יש להקדים מ"ש במרכבת יחזקאל ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה (יחזקאל א' י"א) פי' כנפיהם הוא דחילו ורחימו של המלאכים שהם כמשל הכנפים בעוף שבהם ועל ידם מעופפים כלפי מעלה ופורחים למחוז חפצם ותשוקתם כן המלאכים שנק' עופות כמ"ש רז"ל ועוף זה מיכאל יעופף זה גבריאל (זח"ג כ"ו ב') המה פורחים באור אהבת תשוקתם או ביראתם להסתלק למעלה ליכלל במקורם וז"ס בוערות כמראה הלפידים (יחזקאל א' י"ג) שהוא רשפי אש של

התשוקה שעולה כשלהבת למעלה, ובחי' זו של כנפיהם הם פרודות ומחולקות זו מזו זה עובד באהבה וזה ביראה כמו פני ארי' שבמרכבה הוא אל הימין שעפיפתו והסתלקותו ליכלל במקורו הוא בבחי' אהבה וז"ס כארי' ישאג (הושע י"א י') והוא מחנה מיכאל, ופני שור מהשמאל שעבודתו בבחי' יראה שור גועה מחנה גבריאל ופני נשר הוא מלאכים שעבודתם ועפיפתם במדה ממוצעת בין אהוי"ר והיא מדת הרחמנות כדכתיב כנשר יעיר קנו (דברים ל"ב י"א) [וע"ז נאמר ואשא אתכם על כנפי נשרים (שמות י"ט ד') כי מחמת שהיו ישראל בגשמיות בחומר ובלבנים בשעבוד מצרים לא היו ראוים לזכות לעילוי הנפלא דמ"ת שדבר ה' עמהם פב"פ כ"א ע"י התעוררות רחמים רבים עליהם] והטעם שכנפיהם פרודות הוא מצד התחלקות האור והחיות הנמשך להם ממקורם בשינוי המהות והאיכות כי הנה כל שפעם וחיותם הוא מבחי' דיבורו ורוח פיו של הבורא ית' וכמובן ממארז"ל ועוף זה מיכאל כו' הנז"ל שמצירופי אותיות אלו שאמר ה' בשי"ב נברא מיכאל ומחנהו וגבריאל ומחנהו ועד"ז בכולם ובחי' דיבור הוא הנק' בשם מלכות שמים כי דבר מלך שלטון שהמלך מנהיג ממלכתו בדבור וז"ס בהבראם (מנחות כ"ט ב') בה' בראם שהמל' הנק' דבור נק' ה' לפי שהוא בחי' ההבל שהוא מקור לכל האותיות ונק' אות קלילא דלית בי' משא, והנה בחי' דיבורו ית' מתחלק לה' מוצאות שכמו עד"מ באדם הבל הדבור מתחלק בה' מוצאות כן בחי' מל' ורוח פיו ית' הנק' ה' מתחלק לה' מוצאות שהוא ענין התחלקות האור והחיות הכללי למדריגות ובחי' שונות ומובדלות זו מזו וזהו ענין ד' חיות שבמרכבת יחזקאל הם ד' מחנות שכינה שהם מחנה מיכאל מחנה גבריאל כו' שהם בחי' שונות לפי שכל א' מקבל ממוצא מיוחד נבדל מזולתו, אך מה שאינן אלא ד' ולא חמש הוא לפי שמוצא החמישי אינו מכלל המוצאות הנמשכות לנבראים כמו ד' מוצאות הנשארים אלא הוא מקור הכוללם יחד שממנו יתחלקו אח"כ בפרט לבחי' שונות הגם שממנו נמצאים אותיות גיכ"ק והיינו מפני שנאמר חכו ממתקים (שה"ש ה' ט"ז) פי' כמו שהחיך גשמי יש בו מעלה מיוחדת שירגיש הטעמים והתענוג שבמתיקות וכיוצא וכמ"ש וחיך אוכל יטעם (איוב י"ב י"א) וכמו"כ חיך הרוחני הוא בחי' חכמה שבו הוא סוד הטעמים וגילוי תענוג העליון שבכל עולם לפי ערכו גלוי תענוג אלקי הנמשך ומאיר בו מאא"ס ב"ה שהוא מקור החיים ומקור התענוגים הוא בבחי' החכמ' שבו ח"ך מ"ה ולכן נז' בע"ח שטעמים בכתר וגם בחכ' ע"ש כי הכתר הוא מקור התענוג ונמשך ומאיר בחכמה הנק' עדן והנה בחי' ח"ך שבה' מוצאות הוא בחי' חכמה שבדבור שכולל כל המוצאות שתחתיו (כמ"ש בזהר ובע"ח בסוד כולם בחכ' עשית (תלים ק"ד כ"ד)) הפרטיים ופעמים כשיהי' גילוי הארה ממוצא

זה הכללי אזי יהי' יתרון עצום עד להפליא במלאכים המקבלים ממוצאות הפרטיים וז"ס עושה שלום במרומיו (איוב כ"ה ב') בין שר של מים מיכאל ושר של אש גבריאל שאין מכבין זא"ז מחמת גלוי הארה למעלה מבחי' החיות התמידי הנמשך לכאו"א בפרטות ממקורו שהוא המוצא שלו שבגלוי הארה זו יתבטלו ממציאותם וישתוו יחד וז"ש היא מתהלכת בין החיות (יחזקאל א' י"ג) שהוא בחי' ה' דשם הוי' מקור ד' מוצאות הפרטיים ובל' הקבלה הוא ענין זיווג חך וגרון ונק' יחוד חו"ב ר"ל גלוי הארה מחכמה שבדבור שהוא מקור הד' מוצאות בהם ביתר שאת מכפי התמיד ואז עושה שלום במרומיו כי לגבי בחי' זו כולם מתבטלים כאחד ועונין ואומרים קדוש מחמת השראת אא"ס שבחכמה וז"ס ופניהם (יחזקאל א' י"א) בזקף גדול שהוא הפסק מאמר להפסיק בין ופניהם לוכנפיהם לומר שפניהם פי' פנימיותם אינן פרודות כמו וכנפיהם, שפנימיותם הוא בחי' הארת גיכ"ק שמהחך שכוללם יחד ובחי' זו קמה וגם נצבה מעלה מעלה ולכן יש עליו טעם זקף גדול בחי' זקיפה ועלי' גדולה (ע' מ"ש הינוקא שם דקצ"א ב' זקיף טעמא לעילא):

והנה עכ"פ כנפיהם שהם פרודות בהתחלקות אופן העפיפה וההסתלקות כלפי מעלה סיבת זה מהתחלקות החיות שמד' מוצאות הנ"ל כי כפי אופן החיות הנמשך לו כך הוא מהות עבודת המלאך ההוא לפי שהחיות מאיר בהם בבחי' גילוי שהוא נמשך מבחי' דיבור ועלמא דאתגלייא הנ"ל וע"כ ממילא המלאך הוא באהבה ותשוקה נגלית וע"ד שהיו הפרות שנשאו את הארון גועות ואומרי' שירה מחמת שנשאו את הארון שהוא עלמא דאתגלייא נשפע עליהם שפע אלקי להיות משוררות וגועות וכמ"ש וישרנה הפרות (שמ"א ו' י"ב), והמשכת והתחלקות החיות זו נק' שעורה שעור ה' פי' שיעור ומדה הנמשך מבחי' הה' בחי' היא מתהלכת בין החיות להיות מתחלק לד' מוצאות ולהיות נמשך לד' מחנות שכינה לכל א' במדריגתו ולהיות מדריגת כל אחד ואחד מובדל ומופרד מחבירו, ובאמת זהו שיעור ידוע וקצוב משימ"ב שלכן נק' המלאכים עומדים שעומדים מעת בריאתם בשי"ב בלי שום גרעון ותוספת וגם מה ששעורה הוא בשי"ן שמאלית מורה על בחי' הגבורה כמו וסביביו נשערה מאד (תלים נ' ג') וקדמונים אחזו שער (איוב י"ח כ') כמו שער בנפשו (משלי כ"ג ז') לפי שהמשכת והתחלקות החיות הוא ע"י בחי' הגבורות שהם מפרידות ההבל להיות צירופי אותיות שונות וכמ"ש כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו וזעים מחיל כסא וכנודע והם הגורמים להיות התחלקות ממוצא החי"ך לד' מוצאות כנגד ד' מחנות שכינה הנ"ל וגם כל א' מתחלק לרבוא רבבות מלאכים שונים ומובדלים זה מזה ע"ד הנ"ל וכמבואר אצלינו במ"א ע"פ [היש מספר לגדודיו (איוב כ"ה ג')] ולגדודיו אין מספר (גמ' חגיגה י"ג ב') סיבת ההתחלקות לפי

שגם החסד שהוא מקור מחנה מיכאל כלול גם מהגבורה וכן הגבורה דגבריאל כלולה ג"כ מהחסד רק שההפרש הוא בענין הגילוי וההעלם שבמיכאל החסד ואהבה בגילוי והיראה היא בהעלם ובגבריאל להיפך ויש במחנה מיכאל רבבות בחי' שונות באיכות האהבה והתכללותה מכל המדות וכן בגבריאל והתחלקות זו הוא ע"י שינויי הצירופים הנמשכים ממדת מל' דבר ה' וסיבת שינויי הצירופים הוא מחמת הה"ג הנ"ל שהם הנמשכים במל' בראשונה וכמשל באדם שממדה א' שבלב כשיפרשנה בדבור תתחלק לחלקים רבים כמספר התיבות שבכל תיבה יש חלק זעיר שם מני כללות האהבה והיינו ע"י הגבורות שמצמצמים את המדה ומחלקים אותה וכמבואר אצלינו באריכו' בענין פרה אדומה ע"ש וז"ס שעורה שעור ה' השיעורים הנמשכים מה' עילאה הנ"ל בבי"ע שזהו ע"י הגבורות ולכן נקראת לחם הארץ וקדמאה לשאר נהמי דעלמא כי התחלת בנין עלמא דאתגלי' בחי' ארץ שהוא בחי' מלכות דבר ה' אינו אלא ע"י הגבורות, ואח"כ נמשכים בה החסדים שהם סוד החטה וכמ"כ בארץ הלזו הגשמית שמקבלת ממל' דמל' דעשי' שבתוכה מל' דיצי' שבתוכה מל' דבריאה שבתוכה מל' דאצי' היא מוציאת פירותיה ג"כ כסדר הזה כפי שמקבלת דהיינו בתחלה השעורה ששרשה מה"ג הנ"ל שעל שמם נקראת שעורה כי הם הנקראים על האמת כן מטעם שנת"ל ואח"כ החיטים הנמשכים מהחסדים:

ב) **והנה** חג הפסח נקבע בחדש האביב עת קציר שעורים ואז נצטוינו ממנו ית' ויתעלה להקריב לפניו ב"ה מנחת העומר מן השעורים והיינו כדאי' בר"ה דט"ז אמר ר"י משום ר"ע מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות, פי' שאנו מעלים השפעת המלאכים שמבחי' שעורה הנ"ל שהכהן בחי' חסד מקטירה ע"ג המזבח ונכללת באש שלמעלה וע"י העלאה זו יוכל אח"כ לחזור ולהיות המשכת השפע למלאכים לכאו"א לפום שיעורא דילי' שז"ס שעורה שעור ה' וכמשנת"ל ומשם יומשך אח"כ ג"כ השפע למטה ברוחניות בנפשות הבהמיות של הישראל וגם בגשמיות וז"ס כדי שתתברך לכם כו'. וביאור הענין הנה מצינו שהמלאך נק' בשם ה' כמ"ש בהגר ותקרא שם ה' הדובר אליה (בראשית ט"ז י"ג) וכן יכול המלאך לומר ע"ע כאילו הוא העושה הדבר בכחו כמש"ש שוב אשוב אליך כו' (בראשית י"ח י') הנה נשאתי פניך כו' (בראשית י"ט כ"א) והטעם כי מלאך הוא ל' שליח לפי שהם שלוחי השפע שעל ידם אא"ס ב"ה משפיע הארתו לעולמות וכל אשר בהם להחיותם ועד"מ השליח שהוא איננו מדבר שום דבר מדעתו כ"א מה שהושם בפיו ונמצא שהוא רק כלי להולכת השפע והגעתה מן המשפיע

אל המקבל ולכן מתייראים מן שליח המלך אע"פ שהוא פחות המעלה מצד עצמו מאימת דבר המלך ופקודתו אשר שם בפיו, וכ"ז הוא לפי שהמלאכים הם בבחי' ביטול מצד גילוי אלקותו המחי' אותם מעלמא דאתגלייא ונמצא שכשהמלאך אומר הנה נשאתי כו' היינו שאור ה' שבתוכו הוא המדבר וכמו שיש מלאכים שלוחים מלמעלה להוליך השפע למטה כך יש מלאכים שמקבלים ההעלאת מ"ן ואתעדל"ת של הישראל ומביאים אותם לפני ה' וכמו שמצינו בזהר בענין המלאכים המקבלים את התפלה והיינו משום שא"א לקול ודבור גשמי של אדם לעלות למעלה ולהתכלל במקורו כ"א ע"י שיזדכך תחלה ע"י המלאכים כמו שא"א להיות התלבשות הנפש בגוף כ"א ע"י ממוצעים דהיינו ע"י הדם שהוא הנפש וגם הדם עצמו הוא גשמי אלא באידים הרוחני' שהדם מעלה ע"י חמימות עצמו ועי"ז מתאחדים כחות והתפשטות הנפש כן עד"מ המשכת החיות מאא"ס ב"ה בעולמות וכן העלא' אותיות ודיבורו של הנברא באא"ס ב"ה הוא ע"י השלוחים הם המלאכים ואינן דבר בפ"ע כ"א בבחי' ביטול לאור ה' שבתוכם וז"ש המלאך שוב אשוב ר"ל על בחי' המשכת החיות מא"ס ב"ה שנמשך אז בו וזה ג"כ ענין ארי' דאכיל קרבנין שהי' מלאך שליח לקבל העלאת מ"ן של הקרבן עד"מ המלאכים המקבלים את התפלות שהם במקום הקרבנות [אך משה לא רצה שיהי' מלאך שליח ואמר אם אין פניך הולכים (שמות ל"ג ט"ו) לכן כתיב במשכן ותצא אש מלפני ה' (ויקרא ט' כ"ד) ולא ארי' שהי' יורד במקדש דשלמה ולכן לע"ל שמשיח יהי' גבוה ממשה יהי' מעלתו עד שארי' כבקר יאכל תבן ולא יהי' הוא השליח לקבל מנחת העומר דשעורים ושאר הקרבנות כ"א יהנה ויסתפק מן התבן שהוא פסולת השעורים שכעת הוא מאכלם לפי שכל ההשפעות יהיו מעולות אז ביותר ותבן דלע"ל כשעורים דעכשיו והשעורים יהיו נכללים בישראל עצמן], והנה עד"ז במנחת העומר הי' הכהן שליח להקריב את העומר וכהני שלוחי דרחמנא נינהו כדאי' בקדושין (כ"ג ב') וכמ"ש הר"ן נדרים ל"ה ב' ל"ו א' והרמב"ם פ"ו מה' נדרים ה"ה ונמצא שכשהקריב את מנחת השעורים ה"ז בשליחותו של מקום ב"ה וידו כידו הוא בחי' חסדו ודרועא ימינא דקוב"ה שימינו מקרבת להעלות השעורה הגשמיות שגדילה מהארץ הלזו הגשמי' ששרשה נמשך מה"ג שבארץ העליונה מל' דאצי' ונמשכה למטה ע"י המלאכים שלוחי השפע כנ"ל ולפי שנתרקבה בארץ ונתערב בה רע ממה שנפל בשבה"כ מז' מלכין קדמאין כידוע וכשמתבררת ע"י שהניפו אותה בי"ג נפה ואח"כ ע"ג המזבח והכהן שלוחא דרחמנא מעלה אותה למעלה עי"ז כחה יפה לעורר עוד מחדש שיהי' נמשך השפע להמלאכים על השנה הבאה ושפע זו נק' שעורה שעור ה' וז"ס המשכת ה"ג במל' שנת' בפע"ח ובטעמי מצות שם כי מקור שפע זו

הוא מה"ג כמשנת"ל הטעם, ולכן באה מנחת העומר מתרומת הלשכה שהי' לכל ישראל חלק בו להיות השפעה זו ע"י כל ישראל כי קדש ישראל לה' ראשית תבואתו (ירמי' ב' ג') שהנפש אלקית שבישראל היא ראשית ההמשכה שעל ידה נמשך בחי' תבואה ושעורים הנ"ל למלאכים ג"כ ע"י העלאת מ"ן שלהם משעורה הגשמית: והנה ארז"ל בפסח על התבואה (ר"ה פ"א מ"ב) שאז הוא זמן הקבוע בשנה לראשית המשכת השפע ממדת מלכותו ית' למלאכים והמלאכים הם שלוחי השפע ומוליכים ומשפיעים ג"כ לנפש הבהמית שבישראל שתתהפך מחשוכא לנהורא כי מקור שרשה הוא מאופנים כידוע ומזונה ג"כ משעורים שעור ה' הנ"ל והיינו שבהתבוננות בגדולתו ית' הממכ"ע וסוכ"ע תתפעל מזה ותהפוך מדותיה, וכן מוליכים השפע להארץ הלזו הגשמי' לגדל התבואה בגשמיות כנ"ל ולהיות כי בכל שנה צריכה המל' לקבל כח להשפעה זו והם הה"ג כנ"ל וזה נעשה ע"י הקרבת השעורים גשמיים במנחת העומר שהוא מה שגדל בגשמיות מהשפעת הנ"ל וחוזרים ומעלים אותה להתכלל בא"ס ב"ה ע"י הכהן כנ"ל ולזאת יהי' חוזרת שפע ההמשכה במל' וממנה להמלאכים ומהם יגיע אח"כ לנפשות הבהמיות שבישראל ולתבואת הארץ הגשמי' וז"ס שתתברך לכם תבואה שבשדות וכמארז"ל הנ"ל, (וז"ש בזהר שם ור"מ פ' אמור שהוא כענין מנחת קנאות שבא ג"כ מהשעורים לפי שצ"ל בחי' התעוררות ה"ג וז"ס בדיקו דא"ח כי אם נתאחדה בטוב יהי' לה עלי' ויתרון וכמו שנבחנה הארץ בשעורים שגדלו מהשפעתה שלא נתאחדו ברע ועולים לריח ניחוח לה' והוא סמא דמותא לאשת זנונים שנתאחדה ברע כי הטוב נפרד ממנה ואז מתה) ולכן מנחת העומר טעונה תנופה תנו פה כדאי' בזהר שם להעלות המל' שירדה בבי"ע בבחי' שעור ה' להחיות מלאכים כנ"ל ועי"ז תהי' ההמשכה מחדש בשנה הלזו הבאה וד"ל:

ג) **והנה** כ"ז הוא ענין בחי' מנחת העומר שהוא בחי' שעורה שעור ה' המתגלה בפסח והיא ראשית קצירכם שהוא ענין השגת הנפש בחי' גילוי אור א"ס ב"ה איך הוא ממכ"ע וסוכ"ע לכל נפש כפי אשר תוכל שאת ההשגה וכאשר יעמיק האדם ויתבונן גדולתו ית' כל חד לפום שיעורא דילי' הבא משעור ה': אך בשבועות הוא גילוי בחי' חטה והוא ענין מצות שתי הלחם שנצטוינו להקריב בו כמ"ש ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ תאפינה וגו' (ויקרא כ"ג י"ז), ובחי' חטה נק' מאכל אדם שהוא ההמשכה הנמשך לנשמות שבישראל עצמן שהיא למעלה מעלה משעורה שהם מאכל בהמה חיות המלאכים הנק' פני שור פני ארי' וחיה בכלל בהמה וחיות נפש הבהמי' כנ"ל וכנודע שנשמות ישראל נמשכים מבחי' אדם שעל הכסא ולכן אתם קרוים אדם, והענין כי החטה היא מאכל אדם שמוספת בו דעת וכמארז"ל עץ הדעת חטה היתה

(ברכות מ' א') ופי' וענין דעת זה היינו המשכת דעת הנעלם לידי גילוי וכמבואר לעיל במצות אכילת מצה ממארז"ל שאין התינוק יודע לקרות או"א כו' (ברכות מ' א') שדיעה זו היא מבחי' דעת שלמעלה מדעתו והשגתו שנמשך בו להיות נפשו קשורה בנפש אביו ככה הוא בנשמות ישראל שיש בהם ההתקשרות הנפלאה למסור נפשם בה' גם שלא מצד ההתבוננות והטעם והיינו מפני שנמשך בהם מבחי' דעת עליון, שהוא למעלה מההארה הנמשכת להיות מושג בשכל הנבראים הנק' שעור ה' ומתלבש בחי' זו בנשמות ישראל בהכרה בלי שום דעת המושג כמש"ש וז"ס מ"ת שבשבועות שכמו"כ כל המצות מעשיות הם המשכות אורות עליונים ע"י מעשה גשמיות שהוא ע"ד המשכת דעת עליון ע"י החטה בלמטה מהדעת ולכן הי' פתח דבריו ית' אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים (שמות כ' ב') ירצה בזה שהפליא מעלת ישראל על המלאכים שהם אינן מקבלים מזונם וחיותם מבחי' מיצרים וגבולים שהם השיעורים הגבוליים דשעור ה' כ"א מבחי' אנכי שלמעלה מההשגה הנגלית והוא בחי' הכתר שנמשך בשבועות והנה הארת הכתר הוא בחי' הארת פנים ש"ע נהורין אר"ך וק"ן שנמשך בחכמה וז"ס שתי הלחם על המשכת הארה זו והמשכת החסדי' בנו"ה ומשם במלכות, כי החטה שרשה מבחי' דעת שבעולם התהו ע"כ כחה יפה להמשיך בחי' ההעלם לידי גילוי אך ההפרש בין מצה דפסח לחמץ דשתי הלחם כי בשבועות שהוא גילוי הכתר גם החמץ יכול לעלות [כי בפסח גילוי דעת הנעלם הי' בלמטה מהדעת לכן הי' מצה קטנות משא"כ שבועות גדלות ב' גלוי הדעת הנעלם בדעת ממש שהרי פנים בפנים דבר ה' עמהם]:

ד) **ועתה** ית' מצות ספירת העומר שנאמר וספרתם לכם ממחרת כו' (ויקרא כ"ג ט"ו) כי העומר שהוא שעור ה' מזון המלאכים שמבחי' עלמא דאתגלייי' במוחם והשגתם, וישראל ג"כ נצרכים לו לצורך נפשם הבהמית ושתי הלחם לנפש האלהית כנ"ל לכן נצטוינו בספי' העומר כדי להמשיך מתחלה הארה מן ההעלם הנ"ל לידי גילוי בתוך העומר ע"י ספירה לאט לאט ואח"כ בשבועות יומשך כללות ההארה, והתועלת מזה הוא שגם נפש הבהמית תוכל למסור נפשה באחד ע"י גילוי בחי' אנכי כו', כי הנה יש נש"ב וידוע דשער הנ' כולל כולם והוא בחי' הכתר ואינו דבר בפ"ע אלא שהוא המקור של מ"ט כמו שהם למעלה מההתחלקות ולכן הספי' מ"ט ימים להמשיך ממנו מתחלה עכ"פ כסדר מעט מעט וע"כ אומרים היום שני ימים ולא יום שני מפני שהם המשכה מבחי' שכולל את הכל ע"כ אין יום השני נפרד מהראשון כי מיד בגילויו למטה הרי הוא א' עם הראשון וזה פי' היום שני ימים כלומר מעתה יש בגילוי שני ימים ולמחר הרי כאן שלשה כא' כו' ועי"ז ממילא מתגלה בשבועות מקור מקומם הכוללם יחד וז"ס

תספרו חמשים יום (ויקרא כ"ג ט"ז) אעפ"י שסופרים מ"ט כי הנ' הוא המ"ט אלא שהוא הכולל שלהם:
(פרטי ענין ספה"ע בענין דם נעכר כו' מבואר בביאור לתורה ע"פ ואהי' אצלו אמון תקע"א):

איסור שנאת ישראל ומצות אהבת ישראל

(קדושים) **שלא לשנוא לחבירו**, **שנאמר לא תשנא את אחיך בלבבך**. (ויקרא י"ט י"ז) (רל"ח). לאהוב כל אדם מישראל, שנאמר ואהבת לרעך כמוך. (ויקרא י"ט י"ח) (רמ"ג):
ידוע מאמר הלל הזקן להגר (שבת ל"א ע"א) דעלך סני לחברך לא תעביד זהו כל התורה כולה ואידך פירושא הוא כו' ובאמת אינו מובן כ"כ דהתינח במצות שבין אדם לחבירו אבל מצות שבין אדם למקום מא"ל ובפרט שבו ית' כתיב אם צדקת מה תתן לו (איוב ל"ה ז') כידוע, גם נודע מ"ש שנכון לומר קודם התפלה הריני מקבל עלי מ"ע של ואהבת לרעך כמוך לפי שהוא יסוד גדול בעבודת ה', ולהבין ענינה:
א) **הנה** בטעמי מצות פ' קדושים כ' האריז"ל וז"ל כי כל ישראל סוד גוף א' של נשמת אדה"ר כנודע אצלינו (בס' הגלגולים פ"א ב') וכל א' מישראל הוא אבר פרטי ומזה הוא הערבות שאדם ערב בשביל חבירו אם יחטא ולכן נוהג מורי ז"ל לומר פרטי הוידוים כו' כי כל ישראל גוף א' עכ"ל וביאור דבריו הוא שאדה"ר הי' כללות כל הנשמות כולם שבישראל (לבד מאותן שיבואו אחר התחי' ע"ש פ"ז) שהי' כולל כולם מהם נתלים בראשו מהם בזרועו כו' ועש"ז נק' אדם אדמה לעליון כי הוא בחי' כללית ונמשך מבחי' אדם דלעילא שכולל י"ס בבחי' פרצוף וכדכתיב בני בכורי ישראל (שמות ד' כ"ב), והנה מבואר במ"א בענין אדם דלעילא שהוא בחי' שם מ"ה דתיקון שיהיו הי"ס כלולים זמ"ז שחסד יהי' כלול מגבורה וגבורה מחסד וכיוצא, משא"כ בתהו היו בבחי' פירוד זת"ז וההתכללות הזאת הוא ע"י המשכת שם מ"ה שממצחא שהוא בחי' א"ס הכולל כל ההשתלשלות ופרטי הנמצאים כי ממך הכל כתיב (דה"א כ"ט י"ד) ולכן הוא הגורם ג"כ ענין ההתכללות אחרי יציאתם אל הגילוי כאו"א בפ"ע וז"ש בת"ז שם מ"ה דאיהו ארח אצילות כמו האורח שמחבר שני מקומות נבדלים ע"ש בארוכה (בביאור מאמר הזהר פ' יתרו דכל יומין מתברכי' בי' כו') ועד"ז יובן ג"כ בנשמות ישראל שהם קומה שלימה ביחד דהיינו נשמת אדה"ר שהיא כללותם והגם שיש בה רמ"ח איברים מיוחדים הרי הם כלולים זה מזה וכמו עד"מ בגוף אחד שהגם שהוא בהתחלקות ציור איברים ראש ורגלים וידים וצפרנים מ"מ כל א' כלול מזולתו שביד יש חיות מעין הרגל ע"י הווירידים

שנמשכו בו וכן בשאר כל האיברים וכנודע שמרפאים אבר א' ע"י הקזה בחבירו מצד עירוב הדמים וההתכללות הזאת באיברי הגוף ובחיות הנפש שבהם הוא מחמת כללות החיות שכולל כולם שהוא המאיר במוח שבראש שממנו נתפרדו כל א' לעצמו והוא כולל כולם ד"מ ההיולי כידוע ולכן המוח הוא המרגיש כל כאבי הרמ"ח איברים וכאב היד עם הרגל שוים אצלו אדרבה לפעמים ירגיש המוח יותר כאב מכה שבצפורן מכאב מכה שביד כנראה בחוש, ועד"ז הי' ההתכללות ברמ"ח איברי נפש אדה"ר זה מזה מחמת מקור חיי נפשו שהוא מבחי' חכמה עילאה דאדם העליון בחי' א"ס ב"ה ששורה ומתייחד בחכמתו שהוא וחכמתו א' ולכן נאמר בני בכורי וכמו הבן שהוא טפה ממוח האב, אך אמנם לאחר שנתחלקה נשמת אדה"ר לשרשים רבים וכל א' נחלק לענפים ולניצוצות רבות בגופות מיוחדות ה"ז כמשל האיברים שנפרדו זמ"ז ולא יכאב להיד מכה שברגל המופרדת ממנו וכיוצא, אמנם הפירוד הזה הוא רק מצד הגוף אבל הנפש לא נפרדה באמת וכולם מתאימות וכמשל היד שיש בה מווריד הרגל והעין וכן ברגל מן היד כו' וכיוצא ויש לה כאב עצום ברוחניותה מכאב העין כנ"ל במשל ולכן אמר האריז"ל כל פרטי הוידוים שחטא א' מישראל שהרי הוא כאב אותו אבר שבו מושרשת נפש אותו הישראל ומגיע הכאב גם לאבר העליון שמושרש נפש האריז"ל ובפרט מצד מקור נשמותינו מוח האב וחכמתו ית' הכולל את כולם ומרגיש כאב כל הרמ"ח איברי', ולכן נצטוינו ג"כ לאהוב כל אדם מישראל שהרי כל אדם כלול מכל נשמות ישראל כנ"ל מן האיברים והרי א"כ בו יש זולתו ג"כ ויאהב זולתו כמוהו וכן הוא כלול בזולתו כנ"ל בקישור האיברים, וזהו ג"כ שצריך לקבל עליו מצוה זו קודם התפלה כדי שיוכל למסור נפשו באחד שתעלה לפני ה' בבחי' מ"ן בק"ש וא"א להיות עלי' זו אא"כ תהי' שלימה ובריאה דהיינו שתהי' כלולה מכל הנשמות שהוא כמו האבר שבריאותו הוא כשבריאים הווירידים שבו הכלולים מכל האיברים, שאז תעלה לרצון לפני ה' בחכמתו ית' שהיא הכוללת כל הנשמות כולן כא' ממש, שלפי שהנשמה יש בה בהתכללות ג"כ מכולן יכולה היא לעלות באור הכללי שהוא מקורן ושרשן, וההתכללות זאת הוא כשהאדם מראה בעצמו ובגופו כן שאוהב רעהו כאיברים הכלולים זה מזה ושלי שלך כי עצמו ובשרו הוא, משא"כ כששונא לא' מישראל בלבו הרי הוא מפריד מנפשו אותו חלק של זולתו הכלול בו ודוחהו מעליו בשנאה זו ששונאו ומסלק רצונו ממנו וממילא יש פגם וחסרון בנפשו שנחסר בו החלק הנ"ל ונעשה בעל מום כי באמת כל אבר פרטי כלול מתרי"ג והיינו מהתכללות זולתו בו וע"י השנאה הוא מפריד ממנו אותו חלק הפרטי ואז אינו יכול לעלות לרצון לפני ה' וכדכתיב אשר יהי' בו מום לא יקרב להקריב כו' (ויקרא

כ"א י"ז) שאא"ס ב"ה הכולל כולם לא יסבלנו מצד החסרון שבו שחיסר אותו [האבר] הפרטי שהרי א"ס ב"ה כולל גם אותו וד"ל ולכן נצטוינו כמה ל"ת בהקרבת בעלי מומים הן בכהנים הן בקרבנות עצמן כמ"ש בפ' אמור ונצטוינו ג"כ במ"ע להקריב כל קרבן תמים כדכתיב תמים יהי' לרצון כו' (ויקרא כ"ב כ"א):

ב) **ואעפ"י** שנת' היטב טוב טעם למצוה זו עדיין יש בזה עוד טעם נפלא בעוצם הטובה שהאדם עושה לו ולכל העולם בקיום מ"ע זו ולהיפוך ח"ו כשמבטל מ"ע זו ועובר על ל"ת של תורה דלא תשנא: והיינו עפ"י ביאור מאמר הלל הנז"ל שאינו מובן ג"כ למה ביארו מ"ע זו בענין השלילה מה דסני עלך לחברך לא תעביד ולא אמר לו ההן שבה הנגלה מפשט הכתוב כדת"א ותרחמיה לחברך כוותך. והענין כי דבריו אלה הוא פי' מצות ואהבת לרעך כמוך בענין עמוק, דהיינו כמו שאין אדם רואה חוב לעצמו אין הפירוש שאינו יודע כלל חובותיו אדרבה יוכל לראות ולהבין היטב עמקות פחיתותו יותר מראיית זולתו עליו שהרי זולתו אינו רואה אלא לעינים והוא יראה ללבב אלא הכוונה שאין החוב תופס מקום אצלו כלל להתפעל מזה וכאילו אינו רואה אותו כלל כי מפני האהבה הגדולה אשר הוא אוהב מאד א"ע על כל פשעיו שיודע בדעתו תכסה האהבה בבחי' מקיף שלא יומשך מן הידיעה לידי התפעלות במדות ולכן אין תופסים מקום כלל להתפעל מזה, וזהו שאינו רואה חוב לעצמו שנשקע ונתבטל בהאהבה רבה המכסה על כל הפשעים בבחי' מקיף, וכאשר יראה זולתו על החוב שלו ויבין אותו ירגז מאד אע"פ שיודע בעצמו שאמת הוא והיינו לפי שעיקר רוגזו אינו על עצם הפחיתות שחבירו מדמה שקר שהרי יודע שאמת הוא רק על שידיעת חבירו את פחיתותו הוא בבחי' יש והתפעלות, משא"כ כשהוא יודע האהבה מכסה, וירגז על חבירו על ההתגלות שגילה חבירו החוב שלו מתוך הסתר וכסוי האהבה שהיתה מכסה עליו ולא היה נראה כלל ועתה אצל חבירו נראה ליש ודבר מה, וזהו מה דסני לך גילוי זה, לחברך לא תעביד שלא תראה חובותיו ופשעיו, הן במילי דעלמא בדברים שבין אדם לחבירו והן במילי דשמיא, ליש ודבר מה אלא יהי' האהבה שלך לו גדולה כ"כ עד שתכסה על הפשעים ולא תניח אותם מן הידיעה לבא להתפעלות במדות וכמו כאשר יהי' לאדם רצון ותשוקה נפלאה לחבירו מצד המשכה רבה ועצומה שמעצמיות הנפש שיש לו אליו כל אשר יעשה לו רעות היפוך אהבתו לא יהיו תופסים מקום כלל ובטילים נגד האה"ר מים רבים לא יוכלו כו' (שה"ש ח' ז'), ולכן זהו כל התורה כולה שע"י התכללות נשמות ישראל אלו באלו והיו לאחדים ממש כאילו היא קומה א' לבד עי"ז גורם למעלה ענין נפלא שהוא יסוד ותכלית כל התורה כולה והוא ענין יחוד קוב"ה ושכינתי' ששכינתי' היא אימא

תתאה ומטרוניתא מקור נשמות ישראל, כי הנה שופרי' דיעקב מעין שופרי' דאדם (ב"מ פ"ד א') ופי' שיעקב הי' כללות כל הנשמות הוא מעין שופרי' דאדם העליון שעל הכסא הוא מראה דמות כבוד ה' (יחזקאל א' כ"ח) כי חלק ה' עמו (דברים ל"ב ט') וכשמתכללים נשמות ישראל והיו לאחדים עי"ז נעשה אחד באחד שה' ית' מתייחד עם הישראל והיו לאחדים ואין האדם דלעילא רואה חוב לעצמו ואז הוא עובר על כל פשע של הישראל כמאן דמסתחי בימא רבא וכמ"ש לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל (במדבר כ"ג כ"א) מפני שה' אלקיו עמו ואין האדם רואה עד"מ חובת עצמו וד"ל ואין פי' לא הביט ולא ראה שנעלמים ממנו ח"ו כי הכל גלוי וידוע ואפי' שיחה קלה כו' אלא כמ"ש וירא און ולא יתבונן (איוב י"א י"א) שאין נמשך מן הידיעה שלו שיודע אותם בדעתו ית' שאין לה גבול ותכלית לידי התפעלות במדות הגבורה כו' כי האהבה תכסה וכמ"ש ויסך אלוה בעדו (איוב ג' כ"ג) אלוה הוא אל ו"ה שהוא חסד עליון המקיף כמ"ש בע"ח (שהוא לבוש הנשמה וחותמה ע"ש) משא"כ אם יש פירוד ח"ו בישראל כל אשר בו מום לא יקרב ויגרום למעלה בחי' פירוד ואז יהי' רואה את החוב ובפרט עליו שהוא המפריד רחמנא ליצלן מזה וברכנו אבינו כולנו כאחד ואז כולך יפה רעייתי ומום אין בך (שה"ש ד' ז') ונעשה בחי' יחוד קוב"ה ושכינתי' גילוי אא"ס במקור נשמות ישראל למהוי אחד באחד וז"ס תמים תהי' עם ה' אלקיך (דברים י"ח י"ג) כמו שה' אלקיך הוא עם כללות נש"י בחי' תם דהיינו הארת חכמה עילאה בכללות איברים דשכינתי' ואהבת לרעך כמוך ואין רואה חובותיו כמו"כ תהי' אתה תמים עם חביריך כדי שיהי' ה' אלקיך במס"נ באחד כמש"ל: וז"ש הלל ואידך פירושא הוא שהרי כל המצות הם לייחד קוב"ה ושכינתי' כידוע והרי עיקר היחוד אדם דלעילא בשכינתי' הנק' שופרי' דיעקב הוא תלוי בהתגלות האהבה אמיתית עד להיות כמוך ממש חלק ה' עמו כנ"ל, וזה נעשה ע"י קיום מצות ואהבת לרעך כמוך כנ"ל ושאר כל המצות הם כמו פירוש להסביר היחוד (דהיינו באיזו אופן יהי' היחוד אם חכמתו בחכמתו בתלמוד תו' ואהבה באהבה ושארי מדות ע"י שארי מצות וכמו שבאדם המתדבק ומתקשר עם חבירו סיבת ההתקשרות הוא האהבה האמיתי' והיחוד פעמים בדבור שמדבר עמו דברי חכמה ופעמים במדות בהתגלות אהבתו לו ופעמים במעשה בטובות גשמיות וכך יש רמ"ח מ"ע הם רמ"ח איברים דמלכא ובמצוה זו עיקר היחוד באבר זה ושאר הבחי' כלולים בו וכן עד"ז בשאר כל המצות) כמו מצות עטיפת הטלית שום תשים עליך מלך (דברים י"ז ט"ו) בחי' או"מ שיהי' כח להמקבל למס"נ באחד כי אם אין יראה אין חכ' (אבות פ"ג מי"ז) והיראה שאחר החכ' וכמ"ש אם אין חכ' אין יראה היינו ביטול במציאות מפני הקירוב כי מדת היראה היא כל הקרב

קרב יותר, יותר תפול עליו הביטול משא"כ האהבה מרחוק תתגבר יותר ולכן אחר החכ' באחד תהי' היראה ביטול במציאות, ונקודת הרשימו ממנה יתלבש בהמקיף של הטלית היראה שמבחוץ שקודם לחכ' וכ"ז רק פי' להיחוד שהוא בחכ' שבנפש כשמוסר נפשו באחד שז"ס היחוד שעיקרו הוא ע"י מ"ע דואהבת שאז כולך יפה רעייתי ותמים תהי' עם ה' אלקיך וכמשנ"ת למעלה: ועוד יש לבאר טוב טעם למצוה זו דואהבת לרעך כמוך ובפרט לל"ת דלא תשנא כו' ע"פ מ"ש במ"א בפסוק החלצו מאתכם כו' לתת נקמת ה' במדין (במדבר ל"א ג') שקליפת מדין הוא שנת חנם וצ"ל נקמת הוי' במדין יעו"ש:

איסור ערות אחות אשתו

(פ' אחרי) **שלא לבעול אחות אשתו בחייה** (ר"ו) **שנאמר ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה כו'** (ויקרא י"ח י"ח): בענין העריות כ' החינוך מצוה ק"ץ בשם הרמב"ן שיש בזה סוד מסודות היצירה כו' ע"ש. ולהבין כללות הענין יש להקדים מה שנק' בכל התורה איסור העריות בל' גילוי ערוה לומר שהבא על אחת מכל העריות נק' מגלה ערוה מה שייכות להאיסור החמור דכרת לצד היותו נקרא מגלה ערוה דוקא. אך הענין הוא כי הנה ידוע ענין היחודים שיש למעלה בי"ס דאצי' בבחי' דכר ונוק' משפיע ומקבל שהמשפיע הוא חפץ חסד להשפיע גילוי אא"ס בהמקבל שחפץ ומשתוקק ברשפי אש לגלוי אלקות זה ועי"ז מאיר שפע רב בעולמות ביתר שאת ויתר עוז בתוס' מרובה על עיקר החיות הקצוב להם משי"ב שזהו ענין השבתות ויו"ט כנודע לבאי שערי האריז"ל, והנה כל היחודים ההם במשפיע ומקבל כולם הם בעריות דוקא כמו יחוד ז"א ונוקבא הרי לפעמים נק' מדת מלכותו ית' בשם בת ולפעמים בשם אחות וכמארז"ל (מדרש רבה שה"ש) ע"פ שמעי בת (תלים מ"ה י"א) לא זז מחבבה עד שקראה בת כו' עד שקראה אחות כמ"ש לבבתני אחותי כלה (שה"ש ד' ט') וגם פעמים נק' אחותו מן האב ואז עיקר היחוד וכמ"ש ר"ש בזהר אמור ק' ע"ב ע"פ אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה (בראשית כ' י"ב) ונת' ג"כ ביאור זה היטב במ"א, ועד"ז נתבאר ענין היחודים בשמ"ע שם ע' הארת ז"ת דאבא הנק' יש"ס במל' ה"ז ענין אביו עם בתו וכן אחד אח ד' ודלית רבתי מל' דתבונה שמתייחדת עם הזו"א ה"ז בחי' אמו ועד"ז ג"כ יש בחי' חמותו כי הרי הבינה היא אם למל' וכך יש בחי' כלתו ואכמ"ל, וא"כ יפלא לכאורה למה נאסרו העריות לישראל, אלא הענין הוא כי היחודים הנפלאים ההם אינן יכולים להיות כ"א באצי' דוקא כי איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון שהוא וחכמתו ובינתו ודעתו וחסדו וגבורתו כו' ודיבורו הכל א' ע"כ מבחי' יחוד המדות ההם ומזיגת ועירוב

הכחות ההם הנק' בשם אח ואחות עד"מ נעשה שם יחוד שלם בתכלית שלימות היחוד ביותר וגלוי אא"ס במדותיו אבל למטה בבי"ע שנק' עלמא דפרודא ובחי' יש א"א להיות שם היחוד בבחי' עריות מפני בחי' הפירוד וגם בחי' היחוד שבאצי' א"א להתגלות שם בבריאה להיות הנבראי' בבחי' יש וגם שיש שם קליפות וסט"א ויקבלו יניקה מיתרון האור הגדול הזה ומתגבר הרע ביותר ולכן נאסרו כל העריות שלא לעשות כדוגמת היחוד שבאצי' למטה כי הרי למטה א"א להעשות היחוד הזה ובעשותו אז נעשה ערוה ורע גמור בהתגברות החיצונים להכרית נפשו ממקורה ושרשה ולכן נק' האיסור בשם גילוי עריות כי סיבת האיסור הוא מצד שלמטה בי"ע הם עלמא דפרודא ובעשותו בחי' זו למטה נק' גילוי שמגלה הסוד ויחוד הי"ס דאצי' למטה לעשות כמתכונתם ודמיונם עד"מ והגילוי למטה הוא רע גמור ועצום בהתגברות כחות הטומאה במאד מאד, וביאור זה קצת לקרב אל השכל יובן ממ"ש בזהר שהמגלה רזין דאורייתא בפני מי שאינו ראוי הוא כמו גילוי עריות והענין לפי שעניני המלך וסודו ביחוד אורות וכלים כשמגלה זה הוא בזיון גדול למלך כמשל התגלות סוד של המלך בו"ד לפני איש נבזה בשווקים וברחובות שה"ז בושת גדולה למלך, ולכך איסור העריות למטה לפי שלמטה הוא עלמא דפרודא וז"ס גלוי ערוה משא"כ למעלה באצי' בהם עיקר היחוד (וכיוצא בזה הוא לאו דלא תבערו אש בכל מושבותיכם כו' שהם בי"ע שנק' בבחי' ישיבה ולא באצי' עמידה צלותא דמעומד וכמש"ש (במצוה קי"ד)):

ועתה נבאר הדברים דרך פרט בלאו זה דב' אחיות, ויובן עפ"י מאמר יעקב אע"ה שלא רוצה לברך בכוס של ברכה דלעתיד משום שנשא שתי אחיות, שעתידה תורה לאוסרן עלי כדאי' בפסחים (קי"ט ב'), והענין הוא כמו שידוע ענין לאה ורחל שהם ב' אחיות למעלה הם ב' ההי"ן דשם הוי', שם ה' גדולה לאה עלמא דאתכסייא בחי' מחשבה ושם ה' קטנה רחל עלמא דאתגלייא בחי' דיבור והנה המחשבה צפונה וטמונה והיא האור וחיות דעלמין סתימין דלא אתגליין והדבור הוא בגלוי להחיות נבראים בעלמא דאתגלייא והדבור מקבל מן המחשבה הארה והוא סוד עקבי לאה נכנסין תוך ראש רחל בחי' עקביים ובחי' תחתונה שבמח' כי עלמא דאתכסיי' גבוה יותר מעלמא דאתגלייא, והנה יעקב בחי' המדות דאצי' יש לו יחוד עם המח' ועם הדבור כי מהמדות עולה למוח להרהר ולדבר והוא המתלבש באותיות מחו"ד להחיות העולמות וז"ס שנק' בריח התיכון שמבריח מהקצה אל הקצה מכתר עד מל' וכשמתייחד עם רחל עלמא דאתגלייא הוא ממשיך תוס' אור לאין קץ מעלמא דאתכסייא בעלמא דאתגלייא ביתר שאת על המדה הקצובה שהדבור מקבל בצמצום מן המחשבה וכמ"ש ויאהב יעקב את רחל (בראשית

כ"ט י"ח) שכל מגמותיו הי' להמשיך האור בעלמא דאתגלייא ופעל ועשה כן (וגם לאה שהיתה שנואה כי היא עלמא דאתכסי' ויעקב חפץ לגלות ההארה הנה ילדה ג"כ ששה בנים ובת אחת שהם מקשרי המדות דאצי' ועליהם נאמר (ב"ב כ"א א') קנאת סופרים ספר וסיפור תרבה חכמ' אסגיאו משיכו דחכמתא כו') ועז"נ ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם (תלים ק"ו מ"ח) ברוך ל' המשכה מעלמא דאתכסי' בעלמא דאתגלייא, וכ"ז הוא למעלה באצי' אבל למטה בבי"ע אסרה תורה לישא שתי אחיות ומטעם שנת"ל כי גילוי אור הזה ביותר מהמדה ראוי להיות באצי' ולא שיעשה כן בבי"ע אלא שיעקב לפי שהי' לפני מ"ת והי' טהור וקדוש עשה כן דוגמת היחוד באצי' כי לו יאתה לעשות כן להיותו מרכבה למדות דאצי' וגם לאה ורחל הם מרכבה כנ"ל ועדיין לא ניתנה תורה בבי"ע לאסור לעשות כן למטה ולפיכך אמר שעתיד' תורה לאוסרן עלי כלומר כשתומשך דת התורה בבריאה יהי' זה איסור גדול ולפיכך לא רצה לברך על כוס של ברכה דלעתיד שמיין המשומר בענביו משימ"ב שאין ממנו שום שורש יניקה לחיצונים כו', והעושה זה עתה הוא מגלה ערוה מטעם הנ"ל וחייב כרת כי נכרתת נפשו משרשה ומקורה. וה' ישמרנו ויחיינו מיומים ונחיה לפניו:

איסור ערות אמו ובתו

שלא לבא על אמו שנאמר אמך היא לא תגלה ערותה (ויקרא י"ח ז') (ק"צ) שלא לבעול בתו מדכתיב (ויקרא י"ח י') הנה, כידוע (קצ"ה): והוא עפ"י מ"ש במ"א ביאור למאמר הזהר פ' פנחס דרל"ו ע"ב בענין אשמח היוצא מאותיות קטנות שבשני תיבות שמע אחד דפ' ראשון דק"ש ואותיות גדולות שבהם הם ע"ד, והם ישסו"ת שהם מעלמא דאתכסייא ולכן נק' עד שהעדות הוא על דבר הנסתר כו' וש"מ דשמע מאותיות קטנות היא בחי' מל' שמתייחדת עם יש"ס סוד הע' רברבא והוא ד"מ עלייי' הדבור במדות שבשכל כשמעמיק באיזו ענין אם לאסור או להתיר ע"פ עומק תבונתו וכמו ענין שתיק רב שבגמ' (ביצה ו' א') שנפסק הדבור מלבאר גלוי ההשכלה כי עלה לקבל מעומק תבונתו דבר חדש כו' וענין יחוד זה למעלה הוא יחוד נפלא שהמל' שהיא תחתונה מז"א עולת לקבל מיש"ס שלמעלה ממנו וידוע דיש"ס נק' ג"כ אבא כי ישסו"ת הם או"א תתאין והמל' היא בתו כו', וכן באחד עולה א"ח שהוא ז"א בעל ט"ס ומתייחד עם ד' רבתי תבונה כמו שעולה מהמדות למוח להרהר והוא ג"כ דבר חדש שהז"א שהוא למטה ישפיע להתבונה הנקרא אמו כמ"ש בזהר ויצא ע"פ ותצא לאה לקראתו כו' (בראשית ל' ט"ז) ולכן מאן דמייחד יחודא דא בק"ש חדוה זמינין לי' מלעילא להיותו דבר חדש עליונים למטה כו' מחמת

גלוי אא"ס דקמי' כולא כלא וז"ס אשמח, והנה כל היחודים הנ"ל הם בי"ס דאצי' דאיהו וגרמוהי חד ואין בהם פירוד ח"ו ובאמת הכל א', משא"כ בבי"ע נק' זה ערוה ומגלה ערוה מי שעושה זו וכמשנת"ל וחייבים עליהם כרת ומב"ד כידוע:

איסור ערות אחותו

קצ"ו **שלא לבעול אחותו שנאמר אחותך היא כו'** (ויקרא י"ח י"א) מובן עפמ"ש במ"א בביאור מאמר הזהר פ' אמור ק' ע"ב הנ"ל ע"פ אחותי בת אבי היא כו' (בראשית כ' י"ב) כי הזו"נ בעודם בעיבור במעי אימא בבטן א' נק' אח ואחות ולשון חיבור הוא כידוע בענין אחוונא שגדלים באחוה ואח"כ כשנולדים הם אב"א וננסרים ע"י החסד כדאי' בזהר פ' אחרי אתא חסד ופריש גזעין, וזה מבואר ג"כ במ"א בענין הנסירה דר"ה שמתחלה כותל א' לשתיהן ר"ל כשההשפעה נמשכת בלבוש עב ומעלים עד שהמשפיע שוה בהשגת ההשפעה עם המקבל ואין לו יתרון עליו מסיבת קטנות השפע שהמקבל משיג בו כמו המשפיע ולכן אז אינו נק' יחוד כי היחוד ענינו גילוי אור א"ס דוקא וזהו ע"י שהחסד פריש גזעין שממשיך תוס' גילוי אלקות אזי נפרדים זו"נ שניכר המשפיע למשפיע והמקבל למקבל כי אין ערוך כלל בין השגת המשפיע להשגת המקבל שקצר השגתו מהשיג העומק של ההשפעה הנמשכת מפנימיות אלקותו ית', אלא שאח"כ מתייחדים ונמשך במקבל גלוי אא"ס ע"י מוחין חדשים כו' וה"ז היחוד נק' אח ואחות מטעם הנ"ל להיות' תחלה דבוקים יחד וע"י הנסירה נעשים איש ואשתו כו' וכ"ז הוא למעלה דוקא דאיהו וגרמוהי חד כנ"ל משא"כ למטה חייבים כרת וכדכתיב ואיש אשר יקח את אחותו כו' חסד הוא ונכרתו כו' (ויקרא כ' י"ז) ופרש"י א"ת קין נשא אחותו חסד המקום הי' לבנות עולמו כמ"ש עולם חסד יבנה (תלים פ"ט ג') ר"ל כי זיווג זו"נ שנת"ל הי' ע"י חסד עליון דפריש גזעין בשביל לבנות העולמות כו' (ומ"ש קין י"ל משום כי בעודם אב"א הי' בז"א בחי' גבורות ונק' קין) משא"כ עתה ונכרתו כי ערות אחותו גלה וכמשנת"ל:

איסור עבודת כהן בעל מום וכניסתו להיכל

(פ' אמור) **שלא יכנס כהן בע"מ להיכל ולמזבח** (רע"ז) **שנאמר אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו** (ויקרא כ"א כ"ג), ועוד באו שני לאוין בעבודת בע"מ קבוע ועובר כמ"ש החינוך (סי' רע"ו ער"ה), ובשרשי מצוה שם כתוב שיש רמז לשלימות צורתו לענינים כו'. ולהבין שרש ענין הרחקת בעלי מומין מן העבודה והיתרם באכילתם

בשר ק"ק והמורם מקדשים קלים כדכתיב לעיל מיני' לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל (ויקרא כ"א כ"ב) וכדפירש"י וכן שנינו בר"פ י"ב דזבחים במשנה (א') בעלי מומים בין בעלי מומים קבועים ובין בעלי מומים עוברים חולקים ואוכלים אבל לא מקריבין, והרי אכילת הכהנים היא כפרה לבעלים כידוע: יש להקדים מאמר הרשב"י בפ' וישב קפ"א ע"א ע"פ זה וז"ל ת"ח בההוא שעתא דההוא נהר נגיד ונפיק אפיק כל אינון נשמתין, ואתעברת נוקבא כולהו קיימין לגו בקורטא דלגו בסיטי קורטא (פי' בתוך פנימיות יסוד ועטרת יסוד דמל' שנק' ציון וירושלים ולכך כפל לשונו בקורטא דלגו בסיטי קורטא) וכד סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא בישא, כדין כל אינון נשמתין דנפקין אע"ג דכולהו דכיין וכולהו קדישין, הואיל ונפקו בפגימו, בכל אינון אתר דמטו אינון נשמתין, כולהו אתברו ואתפגימו בכמה צערין בכמה כאבין ואילין אינון דאתרעי בהו קוב"ה כו', רזא דמלה שריין כגוונא דלעילא גופא אתפגים ונשמתא (פי' כשם שלמעלה אין יניקת החיצונים רק מהכלים ולא מנשמת הפרצופים כך למטה גופא לבד אתפגים ולא נשמתא) לגו כגוונא דלעילא ודא כגוונא דדא ובג"כ אלין אינון דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא עכ"ל לענינינו עם פי' המק"מ שם: ולהבין זה הנה תחלה יש לבאר ענין פגימו דסיהרא שבזה תלוי פגימת גוף הנשמות והנה הלבנה מתמעטת בחצי האחרון של כל חודש עד שבסוף החדש היא מסתתרת לגמרי וחוזרת ונולדת בעת המולד ואז עושים ר"ח ומקריבי' קרבן מוסף והולכת ומתגדלת עד שבחצי החדש היא במילואה ואח"כ חוזרת חלילה להתמעט ולהסתתר ולהולד ולהגדל כו' וזהו ע"י שאמר לה הקב"ה לכי ומעטי א"ע (חולין ס' ב') וידוע שהענין רומז למעלה במדת מלכותו ית' המחי' עולמות בי"ע שיורדת כן עד"ז בבי"ע ובר"ח נולדת ונעשית נת"י ועולת לקבל מאור החמה שפע מדותיו ית' המיוחדות במאצילן א"ס ב"ה, והירידה הזאת הוא כדי לברר בירורי ניצוצי' שנפלו בשבה"כ מז' מלכין דתהו שהיו בבחי' יש כמ"ש וימלך וימת כי המלוכה רומז על התגלות המדה להיות יש ודבר מורגש כמו שירגיש חכמתו ומזה הי' סיבת המיתה להיות התהוות סט"א שהם בחי' הקליפות שהם יש גמור לומר לי יאורי וכמ"ש ראית איש חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו (משלי כ"ו י"ב) פי' אע"פ שהאיש חכם בחכמה דקדושה בידיעת גדולת ה' והדר גאונו אבל כשהחכמה בבחי' יש הלא דבר הוא וחכם בעיניו אזי יש תקוה ר"ל יניקה לכסיל העליון הידוע שהוא שרש הסט"א ממנו והיינו ע"י השתלשלות שבעולם הבריאה עדיין כסיל זה רובו טוב וכמארז"ל שטן ופנינה לש"ש נתכוונו (ב"ב ט"ז א') וביצי' מתגבר הרע יותר עד שבעשי' רובו רע ועליו כיוונו רז"ל נתן עיניו במקדש ראשון והחריבו נתן עיניו במקדש שני כו' (סוכה נ"ב

א' ע"ש) ואין המאמרים סותרים זא"ז, ועד"ז נפלו הכלים די"ס דב"ן דתהו שהיו בבחי' יש בבי"ע והבירור שלהם הוא ע"י ע"ס דמ"ה שהחכמה היא בביטול במציאות לגמרי בהתחכמות זו בביטול הנמצאים אליו ית' דאין עוד וכן שאר כל המדות ובהתגלותם בכלים דע"ס דב"ן שנפלו הם פועלים בחי' הביטול גם בהם וזוהי ענין הבירור שלהם שמקבלים הביטול ע"י גילוי ע"ס דמ"ה וכענין מ"ש הולך את חכמים יחכם (משלי י"ג כ'). אך צ"ל דמכאן משמע שהבירור הוא ע"י המל' וכ"כ ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה (משלי ל"א ט"ו) ובדוכתי טובא מבואר בזהר שהבירור הוא ע"י החכמה והוא אומרו בחכמה אתברירו. והענין ששניהם אמת כי יש ב' מיני בירורים א' לברר הטוב מן הרע ממש וזהו ע"י המל' שיורדת בבי"ע ששם הניצוצי קדושה מובלעים תוך הסט"א בנוגה דבי"ע ומלקטת אותם ומפרדת הרע מהם ועולים בבחי' מ"ן ביסודה ואז אח"כ נמשך בחי' מ"ד והוא בחי' החכ' שבה אתברירו בירור ב' להיות מ"ד דמ"ה מברר מ"ן דב"ן ואז נהפך המ"ן לאלקות ממש ונכלל בחכ' שהיא המ"ד והוא כמו עד"מ בזיווג זכר ונקבה שהנקבה מזרעת זרע ג"כ כידוע ממארז"ל אשה מזרעת (נדה ל"א א') וכן הסכימו חכמי הטבע והזרע הוא ממובחר מה שנתברר מהמאכלים שאוכלת ואח"כ זרע הזכר מברר את זרעה והפסולת נדחה ומן המובחר נעשה הולד, והנה ביאור ענין ב' מיני הבירורים למעלה הוא מובן מענין ההפרש שבין משה לאליהו כי משה הי' בודאי גדול מאליהו ואפי' רשב"י אמרו בזהר דמילי' אתחקקון לעילא ומלוי דאליהו לתתא ולכן אליהו הוא שליח לצורך הצדיקים כדאי' בזהר ובגמ' ואעפ"כ יש מעלה באליהו גדולה מבכולם שגופו עלה בסערה ונזדכך כ"כ מה שאפי' משה נקבר גופו בארץ, והענין כי אליהו בגי' ב"ן שמשם שרשו והוא בחי' חיצוניות ולכן הגיע הזיכוך גם לגופו שהי' בחי' ביטול המציאות בגופו בתכלית עד שנהפך להיות כא' מן המלאכים העליונים שנאמר בהם וצבא השמים לך משתחוים (נחמי' ט' ו'), כי חיצוני' שלמעלה יכול להיות נשפל ולשלח פארותיו למטה מאד משא"כ במשה שנמשך משם מ"ה כמ"ש בו ונחנו מ"ה (שמות ט"ז ז') והוא בחי' פנימית שאינו יכול לשלח גילויו כ"כ בגוף גשמי תכלית החיצונית ומ"מ מעלת הביטול שהגיע למשה בפנימיותו נעלה יותר מפנימי' דאליהו שהרי שכינה מדברת מתוך גרונו של משה והיינו לפי שפנימיותו נמשך ומאיר שם מ"ה שלמעלה משם ב"ן: ועפ"ז יובן ג"כ ענין ב' הבירורים שנז"ל כי הבירור הראשון לברר הטוב מן הרע דהיינו שיהי' בחי' ביטול היש עכ"פ באותו ניצוץ המתברר שמתחלה הי' יש גמור בעודו מעורב עם הרע האומר לי יאורי הגם שיודע את ה' אין בו ביטול רצון בשום ענין ולכן מצירים הע' שרים לישראל הגם שיודעים חשיבותם בעיני ה' וכמ"ש בזהר שאומרי'

להס"מ ירא בשת מקוב"ה ושכינתי' אעפ"כ הם עושים שלהם ומכניסים מחשבות רעות במלך ושרים להציר לישראל כמ"ש בזהר דאעיל מחשבתי' כו' וכשהניצוץ עולה ונעשה בו ביטול היש זהו ענין הבירור הראשון והיינו ע"י שם ב"ן דוקא שממנו נמשך הביטול גם בריחוק למטה מטה אבל הוא ביטול נמוך כלומר ביטול היש לבד וז"ס ותתן טרף ירידת השכינה לברר בירורים וזהו הנק' מ"ן ואח"כ נמשך ומאיר עליהם הארת אלקות מן שם מ"ה שהוא ביטול האמיתי כמו שהוא קמי' ממש דאין עוד כנ"ל בענין י"ס דמ"ה וזהו הנק' מ"ד שמברר מ"ן בירור שני להיות בו ג"כ ביטול זה וזהו בחכמה כח מ"ה אתברירו: והנה מפני שהבירורים שהמל' מבררת הוא להפריד הטוב מן הרע הגמור וע"כ המברר מוכרח להתלבש בהמתברר א"כ מובן שזהו ירידה גדולה לה לירד בבי"ע ולהתלבש בהיכלות החיצוני' וז"ס מיעוט הירח הנ"ל, אך ענין הפגימו הוא סוד כמוס כי הנה ענין בירור זה הרי הוא מלחמה עצומה עם הקליפות להוציא מהם חיותם שכשמוציאים הטוב מהם מתים כמ"ש בס' הגלגולים פ"ב באריכות שאין להם שום קיום זולתי הטוב המובלע בהם שמחי' אותם כו' ולזאת מוסרים נפשם ממש לחטוף ניצוצי קדושה ע"י כל תחבולות שאפשר כגון להחטיא האדם וכיוצא וכמ"ש לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב (משלי ו' ל') ומכ"ש שמתאמצי' ביותר שלא להוציא מהם מה שחטפו כבר ולכן נקראת המל' אשת חיל ללחום מלחמת ה' להוציא בלעם מפיו וכל זיני קרבא אפקיד בידהא, והנה יש אופן במלחמה הגשמי' שלפעמים מוכרח הא' להניח א"ע מוכה קצת ביד השני עד שירדוף אחריו והוא תחבולה עצומה וחכמה עמוקה כדי להוציאו אל מקום טוב ורחב עד שאח"כ יכהו ויחרימהו מכל וכל עד בלתי השאיר לו שריד ואם לא הי' מניח א"ע מוכה בתחלה לא הי' יכול לעשות לו מאומה ונמצא שבאמת מתחלה השונא מכה בו ג"כ ומאבד כמה אנשי חיל אך זהו לרעתו כדי להשמידו אח"כ לגמרי, כמ"כ יובן הנמשל למעלה במלחמת ה' שז"ס גלות השכינה כמארז"ל גלו לאדום שכינה עמהם (מגילה כ"ט א' ע"ש) ממש בגלות ביד אותו השר עד שמוכרחת להשפיע לו חיות וגדולה והחיות הזה הוא בסוד גלות ממש בו דהיינו מה שמחי' רע גמור הנפרד ועושה היפוך רצון ה' בתכלית ובאמת שבשעת הגלות הוא צער גדול לשכינת עוזו ית' להוריד החיות במקום אשר שנא ה' אבל כ"ז הוא תחבולה נפלאה כדי שאח"כ יוציאו החיות מן השר ההוא גם ממה שהי' אצלו מכבר בשבה"כ ואז יאבד לגמרי וז"ס בסאסאה בשלחה (ישעי' כ"ז ח') כשנתמלא סאתו וכתי' כי לא שלם עון האמורי עד הנה (בראשית ט"ו ט"ז) (ואע"פ שאין המשל דומה לנמשל שבמשל אין הא' יכול להשמיד את הב' עד שמוכרח להניח א"ע מוכה קצת משא"כ למעלה שביכולת ה' להשמידם ולאבדם כרגע מבלי שום

תת יניקה להם דהיינו ע"י שיסלק החיות מהם אבל מ"מ כך רצונו להעמיד הדבר ע"פ המשפט שלא לאבדם בלי טענה כו' כדי שיהיה מי שיתבע הדין כמ"ש בגלגולים שם), והנה ענין גלות השכינה הוא סוד פגימו דסיהרא שהחיצונים יונקים ממדת מלכותו ית' אך היניקה הזאת אינה מפנימיותה כ"א מבחי' החיצונית בלבד מבחי' עור דנוק' ולא מבשר גידי' ועצמות וענין העור הוא בחי' אותיות ולבושים בלבד וכלבוש תחליפם וכמ"ש במ"א בביאור למאמר זה ע"ש וכנ"ל במשל המלחמה שכשהא' מניח קצת להכות מחנהו הוא מניח להכות היותר חלשים ופחותים שבאנשי המלחמה אשר לא יצלחו כו' וכן הוא למעלה שמניחים להם יניקה מן החיצוני' דחיצוני' וכמו שמצינו במאמר הקב"ה למשה במצרים בילדים שהיו מניחים בחומה קוצים אני מכלה (ברש"י סנהדרין ק"א ב') והמופת בזה הי' מיכה שהוציאו מן החומה ועשה מה שעשה כו' אך גם זה הוא בשביל הריוח הנפלא שאח"כ יוציאו מהם הניצוצים היקרים שלפני האצילות מה שחטפו משבה"כ וז"ס מעשה יהודה ותמר שהוא ג"כ הנחת מקום קצת ליניקת הסט"א כדי שיוציאו מהם בכוונתם לש"ש (כדאי' בזהר אחרי) את משיח ומלכי ב"ד שהוא המשפחה היקרה שחפץ ה' בהם וכמה נביאים יצאו ג"כ ממנה כו' (אך אחר שניתנה התורה אסור לעשות כן אם לא כשיאמר נביא לפי שעה חללו שבת וכמעשה דאליהו בבמה בחוץ שהוא ג"כ ע"ד הנ"ל שמניחים קצת בשביל ריוח הרבה וז"ס שבת דחויה ולא הותרה וכן טומאה דחויה בצבור (יומא ו' ב') כמ"ש הרמב"ם וכס"מ פ"ב מהל' שבת): וזהו ביאור דברי הזוהר וכד סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא בישא שהוא ענין יניקת החיצונים ממנה כשמניחים א"ע מוכה כדכתיב עת אשר שלט האדם באדם (קהלת ח' ט') והוא סוד מארז"ל בא נחש על חוה (שבת קמ"ו א') אך לא ביסודה ממש ח"ו כי כבודי לאחר לא אתן כתיב (ישעי' מ"ב ח') אלא מבחי' שמות אלקים דקדושה שנכללים ביסודה וכמ"ש באוצ"ח דצ"ט ע"א ע"פ אכלה ומחתה פיה כו' (משלי ל' כ') ומבואר אצלינו במ"א ע"פ מאמר הזהר פ' חוקת ת' הוא ד' ונו"ן מתחברים כחדא ע"ש שהיניקה הזאת הוא כדי להאבידם אח"כ וזהו ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו (דברים ז' י') אבל מ"מ עד כה ועד כה הרי הם יונקים ופוגמים בשפע הקדושה דשמות אלקים המקבלים מיסוד דנוק', וכדין כל אינון נשמתין דנפקין שהנשמות נמשכים ג"כ מיסוד דנוק' שהם שם בעיבור וכנ"ל בפי' בקורטא דלגו כו' אע"ג דכולהו דכיין כולהו קדישין לפי שבפנימיותן לא הגיע שום מגע נכרי ח"ו כמו שיבאר בסמוך, הואיל ונפקו בפגימו פי' שנמשכו מן המל' בשעה שהיא פגומה והחיצונים יונקים והוא צער גדול כנ"ל אזי גם הם בכל אינון אתר דמטו אינון נשמתין כולהו אתברו ואתפגימו בכמה צערין בכמה

כאבין מחמת שהחיצונים יונקים מהם וזהו צער וכאב עצום להם ואמר בכל אינון אתר ר"ל בעודם למעלה בדרך המשכותם ממדת מלכותו ית' להתלבש בגוף שנמשכים דרך כל ההיכלות דבי"ע ובכל היכל שבאים יש להם כמה צערין כמה כאבין ואתברו ואתפגימו מסיבה הנ"ל, ואילין אינון דאתרעי בהו קוב"ה לפי שהם סובלים היסורים הללו מחמת פנימית רצון ה' וחפצו במלחמה זו עם החיצונים להוציא יקר מזולל, רזא דמלה שריין כגוונא דלעילא גופא אתפגים ולא נשמתא פי' כמו שבמל' הפגם רק מבחי' הלבושים אבל לא בפנימיות' ח"ו כמ"כ היניקה שמהם הוא רק מחיצוניתם בלבד אבל בפנימיותם כולהו דכיין כולהו קדישין, ולכן בבואם לעוה"ז גופם לבד נפגם במום אבל נשמתן קדושה בתכלית וזהו טעם מספיק ג"כ לענין יסורי האדם בעוה"ז וכדעת ספרי קדמאי שם בזהר דר"ש ס"ל כוותייהו מחמת הולדם בפגימו דסיהרא שהוא בחצי חדש השני כו' (אך כוונת הולד' י"ל זמן לידתם למעלה מן המל') ולע"ל בעיין לחדתותי בחדתותי דסיהרא פי' כשתתגלה נצחון המלחמה ובלע המות לנצח והניצוצי' היקרים המסולאים מפז שהם לפני מלך מלך לבנ"י כולם יתעלו למעלה ע"י המל' שהיא אשת חיל הנ"ל ותהי' אז עטרת בעלה מטעם הנ"ל וכדכתיב והיה אור הלבנה כאור החמה (ישעי' ל' כ"ו) וכתיב נקבה תסובב גבר (ירמי' ל"א כ"א) אזי הנשמות הנ"ל שהם חבירים משותפים עמה שסבלו עמה צער המלחמה בפרטות ביותר עד שנפגמו מחמת מלחמה זו ואתברו בכמה כאבין ברוחני' וגשמיות הם יתייחדו עמה באיזו חדוה פרטית יותר מכללות ישראל שלא סבלו כ"כ בפרטות: ועתה ית' הטעם דאל הפרכת לא יבא שהוזהר הבעל מום מליכנס להיכל ולמזבח הגם שר' שמעון לא ביאר הטעם לזה אלא שסמך על שממילא מובן הענין לפי ההקדמה שהקדים, והוא כי מודעת זאת כי בהיכל הי' גלוי אא"ס בחיצונית עד שראו בעיני ראי' כמ"ש וירא כבוד ה' כו' (ויקרא ט' כ"ג) וירא כל העם כו' (שם ט' כ"ד) וכן במזבח הי' יורד אש שלמעלה כמ"ש ותצא אש מלפני ה' (שם), ולכן הוזהר הבעל מום בל"ת של תורה ליכנס לשם להיות כי גופו נפגם עכ"פ מחיצוני' אע"פ שפנימיותו קדוש אסור לו ליכנס לשם ולהראות פגימתו כדי שלא יפגום ח"ו גם גילוי אלקות שבשם כיון שהגלוי הוא ג"כ בחיצונית ממש, ואותו הגילוי א"צ להיות נפגם ח"ו כי הוא גלוי אלקותו ית' ממש שהגלוי הזה מגיע גם בחיצונית לראיית העין ויכול להיות נפגם ח"ו כשיכנס שם בע"מ שפגמו החיצוני' גופו, אבל לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל (ויקרא כ"א כ"ב) להיות כי בפנימיותו לא נפגם כלל ושלם הוא בתכלית וענין אכילת הקדשים תלוי בפנימית (שהרי בחיצוני' אין ניכר הקדושה עליהם רק שהענין תלוי בפנימיות) האדם כשהוא שלם אזי יכול להעלות את הקדשים כי

סוד אכילת כהנים שבעלים מתכפרי' עי"ז הוא שהם ע"י אכילתם מעומד כענין שמו"ע בכוונות ויחודים גורמים אכילת אדם העליון שעל הכסא שהוא סוד המשכת מ"ד לברר מ"ן דב"ן וכבר נת"ל שבשם מ"ה אין שום יניקה כלל וגם בירורו אינו לברר טוב מן הרע אלא רק להעלותו ולתקן המ"ן שכבר נברר מן המל' להיות בו ביטול אמיתי שז"ס גלוי הפנימי' כמש"ל בענין משה וכמ"כ הי' אכילת הכהנים בביטול וע"כ אין בעל מום פוסל בזה שהרי פנימיותו שלם אבל כניסה בהיכל ולמזבח לפי שהוא בבחי' חיצוני' ודומה לבירור הראשון דמל' שמבררת מן הרע שז"ס אכילת מזבח ושם יכולים החיצוני' לינק כמשנת"ל ע"כ אין הבע"מ רשאי ליכנס לשם כו' (וקיצור הענין שהגילוי אלקות דהיכל ומזבח מבחי' מל' חיצונית ושם יכולים לפגום משא"כ אכילת הכהנים רמז לאכילת מ"ה דז"א פנימית ושם אין יניקה כלל כו') אבל לע"ל יתוקנו הפגמים בשלימות ניצוח המלחמה ואז יהיו הם שמחים בחדות השכינה ביתר שאת ויתר עז. וה' יזכנו לראות בנחמת ציון וירושלים בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמן:

•••

ממצוה רפ"ה עד רצ"ב הם ז' לאוין ועשה א' בענין מומי בהמה ושרש ענין פיסול המום בבהמה עמ"ש בפ' קדושים במצות (רמ"ג) ואהבת לרעך כמוך ספ"א:

•••

מצוה רצ"ג להיות כל קרבן בן שמונת ימים שרש זה ע' מ"ש במצות מילה ח"ב פ"א בענין מילה בשמיני:

מצות קידוש השם

(פ' אמור) **לקדש שמו יתברך**, **שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל** (רצ"ו) (ויקרא כ"ב ל"ב): ועניין זאת המצוה אשר אנחנו מצווים לפרסם האמונה האמיתית בעולם ושלא נפחד בהזק שום מזיק ואע"פ שבא עלינו מכריח לבקש ממנו לכפותינו שלא נשמע אליו אבל נמסור עצמינו למיתה ולא נתעהו לחשוב שכפרנו אע"פ שלבותינו מאמינים בו יתעלה וזאת היא מצות קידוש השם המצוים בה בנ"י כו' עכ"ל הרמב"ם בספר המצות במ"ע סי' ט' יעו"ש: ואע"פ שהדברים מבוארים היטב ואין צריכים לטעם ושרש כי הוא עצמו הוא העיקר למסור נפשו בה' שבשביל זה נברא האדם, אך אעפ"כ להבין ולהשכיל מעלת עילת תהלת המס"נ יובן בהקדים מ"ש האריז"ל בשער נפ"א פ"ד ה"ו שיחוד או"א אינו אלא ע"י העלאת מ"ן דמס"נ ממש ויחוד זו"נ הוא ע"י מעשה התורה ומצות, והענין כי חכמה נק' קדש ע"ש התלבשות אא"ס שבתוכה שהוא מובדל מכל השתלשלות

העולמות כי מ"ש רז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את כל העולם (מדרש תלים ע"פ ברכי נפשי) בחי' זו שממלא את העולם בבחי' התחלקות ההארה בג"ע העליון כך ובתחתון כך כמו שחיות הנפש בגוף מתחלק בראש יותר ובידים בפחות וברגלים בפחות יותר כו' זהו באמת רק הארה דהארה לבד מעצמותו ית' אבל עצמותו ית' ואפי' אורו וזיוו ית' הוא מובדל מכל הנמצאים ונשגב ומרומם למעלה מהשגתם וקטן וגדול שוה הוא אלא נק' סוכ"ע והוא כדמיון זיו השמש בעודו במקורו שהוא עצם פשוט ואינו בערך הגוונים השונים שיהיו נראים בהארתו ע"פ חילופי הכלים מכלים שונים בחלונות שיאיר בהם כו' ולכן נק' קדש ל' הבדלה וז"ש כי עמך מקור חיים (תלים ל"ו י') שבחי' מקור חיים דנמצאים שהוא הארה דהארה המתלבשת בבחי' ממכ"ע כפי מזג כלי המקבלים היא בחי' טפל וכלא חשיב אצלו ית' וזהו ל' עמך כלומר דבר הטפל, והנה החכמה שהיא נק' ראשית מאין תמצא והיא בבחי' ביטול כשמכיר האמת איך שאין עוד והוא למעלה מן השכל הגלוי ולזאת יהי' בה התלבשות אא"ס משא"כ בינה השגת הדבר באורך ורוחב הוא בחי' יש ואין בה התגלות אא"ס כ"כ שהוא למעלה מההשגה, והחכמה מתייחדת עם הבינה שנמשך ממנה גלוי אא"ס בהשגה ע"י שבילין ידיעין כידוע בענין ל"ב ויאמר אלקים דמתפתחן ל"ב שבילי' מאבא לאימא ואז נמשך מהם מוחי' חדשים לזו"נ שהם בחי' המדות חו"ג דהיינו הטעם וההשכלה למדות ע"פ ההשגה באא"ס כו', ולזאת בכדי שיהי' יחוד דאו"א צ"ל הארה חדשה בהחכמ' מאא"ס שהוא למעלה מעלה מהחכמה לאין קץ ותכלית וכמש"ל ממשל זיו השמש כו' והיינו דוקא ע"י מס"נ שהוא ג"כ למעלה מן השכל ולצאת מגדרי הגוף ולהגביר נפש האלהית שבו שציוה הבורא ית' בכך וגם היא מצד עצמה שרשה למעלה מן החכמה כי היא חלק אלוה ממעל והוא ית' למעלה מעלה מן החכמה אלא שיש בה חכמה ומדות והם רק כלים אליה כמו שי"ס שלמעלה הן רק כלים וגופא דמלכא כו' וכאשר היא מוסרת נפשה ממש שזהו ע"פ רצונה שלמעלה משכלה וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שמחוייב למסור נפשו שלא נתעהו לחשוב שכפרנו אע"פ שלבותינו מאמינים כו', הנה בזה מעורר ג"כ למעלה גלוי אא"ס שלמעלה מעלה מהחכמה דאצילות להיות מאיר בחכ' ואז מרבוי ההארה ההיא יומשך אח"כ מהחכ' להבינה בהשגה ומשם להיות מאיר בחב"ד דזו"נ ומהם לכל העולמות ובפרט לנפשו הפרטית, נמצא שמצות קידוש השם גורם התגלות אא"ס ב"ה הסוכ"ע למטה מטה וזהו ונקדשתי בתוך בנ"י פי' שאא"ס שהוא קדוש ומובדל יהי' בהתגלות עי"ז בתוך בנ"י ממש, ולכן מצוה זו גדולה מכל הרמ"ח מ"ע שמי שיעבוד כל ימיו בתורה ומצות לא יגיע למי שהי' כל ימיו בעל עבירות אלא שאח"כ עשה תשובה

שלימה ומסר נפשו על קדה"ש וכענין ר"א בן דורדייא שיצתה נשמתו בבכיה שבכה רבי כו' (ע"ז י"ז א') וכן י' הרוגי מלוכה שאין כל ברי' יכולה לעמוד במחיצתן (פסחים נ' א') לפי שכל הרמ"ח מ"ע הם המשכות וגלוי אא"ס בכלים מכלים בחב"ד ומדות שהם הנקראים איברים דמלכא שממשיכים בהם גלוי אא"ס אבל זו המצוה הנפלאה היא העלי' והתכללות בעצמות אא"ס כמו שהוא למעלה מהתלבשות בכלים:

איסור חילול השם

שלא לעשות דבר שיתחלל בו שם שמים, שנאמר ולא תחללו את שם קדשי (ויקרא כ"ב ל"ב) (רצ"ה): וענין חלול השם הוא הפך קדוש השם שנצטוינו בו שקדם ביאורו והעון הזה יחלק לג' חלקים כו' עכ"ל הרמב"ם ל"ת סי' ס"ג יעויין דבריו בחינוך שם: הנה ידוע דאא"ס ב"ה הי' ממלא כל החלל שעתה בו העולמות ואח"כ כשעלה ברצונו לברוא העולם צמצם א"ע ונעשה חלל ומקום פנוי ואח"כ המשיך קו וחוט מאורו שלמעלה מהחלל לתוך החלל ומן הקו הזה שרש כל האורות ומן החלל והרשימו שרש הכלים כו', ופי' צמצום זה אינו הסתלקות גמור ח"ו אלא שלא יאיר בגילוי רק בבחי' מקיף והוא ענין סוכ"ע הנק' קדש כמש"ל במצות קדה"ש והקו המאיר בגילוי הוא שרש ענין ממכ"ע וכבר נת' זה היטב במ"א. והנה ההמשכה זו של הקו הוא בחי' שם הוי' דהיינו צמצום והתפשטות והמשכה כו' שז"ס היו"ד והה"י והוי"ו כמ"ש ג"כ במ"א וה' אחרונה היא בחי' מקבל ההמשכה כו' וכל הרמ"ח מ"ע נקראים מצות הוי' שהם תלוים בש' הוי' להמשיך בו אא"ס מבחי' עצמותו ית' שלמעלה מעלה מן הקו וחוט והוא סוד האור שלפני הקו וכללות הענין שאא"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מן החכמה וההשגה יאיר ויתגלה בחכמה כו' וכנ"ל, ולזאת עכ"פ צריך ליזהר שלא לחלל שם שמים דהיינו שלא לגרום דבר שמונע התגלות אלקות שבעשותו זה ח"ו הרי מלבד שלא המשיך גילוי אא"ס הסוכ"ע להיות מאיר בממכ"ע ע"י מצות קדה"ש, ובביטולו אותה הרי גם ההארה דממכ"ע שז"ס הקו כנ"ל גרם ג"כ להסתלק מן הכלים כי ע"י העוונות ההם גרם מיאוס הכלים מלהיות בחי' השראת דממכ"ע בהם וכדכתיב עוונותיכם היו מבדילים (ישעי' נ"ט ב') ומפרידים בשם הוי' י"ה מו"ה ועשו עי"ז חלל ריקני מבלתי הגלות נגלות גם בחי' ממכ"ע שהוא הקו שנמשך לתוך החלל וממילא שא"א להיות גלוי אא"ס הסוכ"ע כי הרי הסובב מאיר בממלא וזה שמקדים הלאו דלא תחללו שם קדשי שלא לעשות דבר המפריד בשם הוי' דממכ"ע שהוא כלי לגלוי הסוכ"ע אזי יכול להיות אח"כ ונקדשתי

בתוך בנ"י ע"י הטוב דמעשה המצות שממשיכים גילוי הסובב למטה כמו שאנו אומרי' בברכה שלפני המצוה אשר קדשנו במצותיו כו' וכ"ש ע"י קדה"ש וכמשנת"ל:

מצות אמירת קדושה בכל יום

ברע"מ פ' אמור במנין המצות מנה אמירת הקדושה הידוע בנוסח התפלה במ"ע מפסוק זה [ונקדשתי] ע"ש דף צ"ג ע"א וז"ל פקודא דא לקדשא לי' בכל יומא ורזא דא ונקדשתי כו' דאסתלק ו' רזא דשמים עילאין לעילא ונהיר האי קדש בהו וכדין אקרי קדוש, ולבתר נהיר ההוא נהירו על כורסייא דאיהו שמים ואינון שמים תייבין לדוכתייהו וכדין אקרי קדוש, לבתר נחית ההוא נהירו כו' ואקרי קדוש, ובפע"ח שער הקדושה נז' קיצור הדברים שבקדוש א' עולה ת"ת הנק' וי"ו לחכמה הנק' קדש ובקדוש השני ירידת חכמה לת"ת ובקדוש הג' יורד ת"ת לנהי"מ ע"ש: וביאור הענין הוא מה שביארנו למעלה במצות קדה"ש שגורם יחוד או"א שפי' היחוד הוא כשיומשך הארה חדשה מאא"ס בחכמה להיותו למעלה מעלה מהחכמה ואפי' אורו וזיוו הוא למעלה מעלה מהחכמה וכמו זיו השמש לגבי הכלים המקבלים אורו ואפי' ההארה דהארה שכבר נתלבשה בתוך הכלים די"ס ונעשי' אור וחיות לכלים פרטיים כמו לכלי החכמה או החסד ונעשי' בה תמונה פרטית להיות חיות לכלי החכמה שהיא המשכיל וכדומה אין השינוי בה אמיתי בעצמה כי היא מצד עצמה חיות פשוט אלא שכשמאיר בחכמה היא מחי' את כח החכמה הנק' כלי החכמה וכשמאיר בחסד מחי' את החסד ולכן יכול להיות התחלפות האורות אור חסד בכלי הגבורה כו' כי האור מצד עצמו פשוט ועש"ז נק' אור שהוא כמו זיו השמש כשמאיר בחלונות אדומות או לבנות שמשתנה מראיתו שהשינוי הוא רק למראית העין אבל אין השינוי בו אמיתי כמש"ל במצוה רצ"ו, ולכן קראו המקובלים להמשכות החיות מא"ס בשם הארה משא"כ ל' שפע והתפשטות הוא כשההמשכה מתפעלת מהדבר שנמשך לתוכו וכמו המשכת הנפש בכלים שלה שהן חכמה ומדות שהגם שאינם ג"כ ממהות הנפש שהיא עצם פשוט עכ"ז שפע חיותה הנמשך בהם מתפעל בהם כהתפעלות חיי הנפש בגוף עם שהם רחוקים ג"כ בערך שמ"מ נעשי' עצם א' ולא כלבוש לגוף שהוא נבדל לגמרי כו' וזהו שאמרנו שהמשל דמה הנשמה ממלא את הגוף אינו דמיון להמשכת אא"ס ב"ה לגבי העולמות כי הוא למעלה מעלה ממהותם וההמשכה נמשך ממנו בבחי' הארה וזיו כו' רק שהמשל הוא להמשכת השפע מהכלים דאצי' בעולמות ובהיכלות וד"ל ולכן עליי' כלי החכמה לקבל הארה חדשה מא"ס זהו עליי' גדולה וזהו ענין קדוש הראשון עליי' הת"ת בחכמה וכמ"כ החכמה עולה לקבל מאא"ס שלמעלה

מהחכמה שנק' קדש וכ"ז הוא ע"י מה שישראל אומרים קדוש ומבואר שמ"ע דקדוש הוא למסור נפשו כמ"ש לעיל בשם הרמב"ם, והרע"מ כשדורש זה על הקדושה הכוונה ג"כ למסור נפשו בכח עכ"פ ואזי עי"ז מעורר גילוי אא"ס שלמעלה מהחכמ' מטעם הנ"ל, וכשמאיר בחכ' אזי מהחכמה נמשך לבינה וז"ס יחוד או"א ומהבינה מאיר קידוש זה במדות הנק' ו' וז"ס קדו"ש וזהו הנק' המשכת מוחין חדשים לז"א וכמ"ש בפע"ח שער התפילין שהקדושה נמשך מן המוחי' כו' יעו"ש: והקדוש השני ירידת החכ' בת"ת הוא ענין מה שמת"ת דאימא נעשה כתר לז"א וענין הכתר לז"א הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה להיות לו חפץ ורצון להאציל, כי בחי' האצילות להיות גילוי ההעלם הוא צמצום גדול לגבי המשפיע כמו הרב לתלמיד ולכן צריך להמשיך לו חפץ ורצון לזה וזה נק' כתר דז"א והיינו ע"י התורה שהיא המכוון בבריאת העולם כנודע שעשרת הדברות הן פנימי' העשרה מאמרות כו': והקדוש הג' הוא להיות כתר לנוק' כי המל' היא סוף כל דרגין להוות בריאה מאין ליש והוא צמצום יותר גדול ולהמשיך בחי' כתר ורצון לזה צ"ל עוד המשכה מחדש והיינו ע"י מעשה המצות שענינם מדברים גשמיים דוקא וכחם יפה מאד מפני ששרשם משם ס"ג שלמעלה משם מ"ה כידוע בענין לפני מלוך מלך לבנ"י (בראשית ל"ו ל"א) וכשעושים מהם מצוה הם מתעלים לשרשם ומוסיפים שם אור גדול ולכן יגרום זה להיות רצון לברוא מאין ליש וזהו הנק' כתר דנוק'. ועתה יובן מאמר המדרש משל למלך שעשו לו ג' עטרות שנים נתן לבניו וא' נטל לעצמו (ויקרא רבה פכ"ד) פי' הא' שנטל לעצמו הוא הקדוש הראשון שהוא בחי' עליי' הז"א ממטה למעל' בחכ' וחכ' מקבלת מכתר דא"א ושנים שנתן לבניו הם בחי' המשכת אא"ס מלמעלה למטה להיות כתר לז"א וכתר לנוק', וכמ"כ מאמר המדרש כת א' אומרת קדוש וכת השני' ב"פ קדוש והשלישית ג"פ (חולין צ"א ב'), פי' כת ראשונה הם המלאכים שעבודתם בחפץ ותשוקה נפלאה להתעלות ממטה למעלה שז"ס הקדוש הראשון כמשנת"ל ועליהם נאמר שרפים עומדים ממעל לו (ישעי' ו' ב') דלכאורה אינו מובן איך הנברא עומד ממעל לבוראו ח"ו אלא שהענין כי "לו" פי' על הז"א שקיבל המוחי' דאו"א ולכך נק' בל' נסתר מצד מוחי' דאו"א שבו שהם הנסתרות כידוע אבל על הכלים דז"א נאמר לשון נוכח כי הם בבחי' גילוי ומה שהשרפים עומדים ממעל לו ר"ל כי חפצם ותשוקתם להתכלל בעצמות אא"ס שהוא למעלה מעלה מן המוחי' שכבר נמשכו בז"א מהארתו שבאו"א ואל אשר רוחם פונה לעלות נקראו עומדים שם עד"מ, וע"י תשוקה זו באמת עולה הז"א לקבל מוחי' חדשים מאו"א ע"י שהחכמה מקבל ג"כ הארה חדשה מאא"ס שז"ס הקדוש הראשון כנ"ל, וכת א' אומרת ב"פ קדוש היינו להיות המשכה למטה ג"כ מקדש העליון

והוא מלאכים דיצי' שאין חפצם כשרפים דבריאה שרוצים להתבטל לגמרי אלא הם רוצים בקיום נפשם רק שיהיו דבקים חב"ד ומדות שלהם בחב"ד דא"ס שיאיר מחדש ע"י מוחי' חדשים שקיבלו זו"נ והוא ע"ד משנת"ל בענין התורה כתר לז"א, והשלישית האומרת ג"פ קדוש הם המלאכים דעשי' שרצונם להיות ההמשכה דקדושה עליונה הנ"ל נמשכת עוד למטה יותר בעולם העשי' והם הנק' גבורי כח עושי דברו (תהלים ק"ג כ') להיות כתר דנוק' והוא ע"ד משנת"ל בענין המצות, וכמ"כ בישראל יש ג"כ ג' בחי' אלו בכל לבבך הוא האהבה דשרפים ובכל נפשך התקשרות חב"ד ומדות ומודו"מ בחב"ד ומדות דא"ס ז"ס ב"פ קדוש דכת השני' ואח"כ בכל מאדך יתיר מגרמי' ונפשי' הוא העסק במצות מעשיות הגם שאין לו בזה טוב טעם כ"כ רק לעשות רצון ה' ועי"ז נתעורר למעלה ג"כ הרצון להיות מהוה מאין ליש בעולם העשי' שזהו צמצום גדול וז"ס הכתר דנוק' וכמ"כ בסדר קדוש הם ג"פ קדוש בפרט ובכלל הם קדוש ברוך וימלוך וד"ל:

(מצוה זו דקדושה לדעת הרע"מ היא מ"ע של תורה כמ"ש הרח"ו משמו בשער הקדושה):

איסור עבודת האדמה והאילנות בשביעית

(פ' בהר) (שכ"ו) **שלא לעבוד האדמה בשביעית**: (שכ"ז) שלא לעשות עבודה גם באילנות שנאמר ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ כו' (ויקרא כ"ה ד'): הנה החינוך מצוה ש"ל העיר ענין הקף השביעית בכל דבר כמו בימים יום השביעי שבת וכן ז' ימי הפסח ופעמים ימנה ז' וא' חוצה לו כמו שמ"ע וכן ז' ימי השבועות דספה"ע ויום החמשים מ"ת ועד"ז ז' שני השמיטה כו' וכ"כ בתשו' הרשב"א שיש בו סוד גדול לחכמי האמת, וכוונתם בזה על הסוד הכמוס אשר גילה לנו האריז"ל והוא ענין עליות העולמות למקורם ששה בחי' הם משך הירידה והשביעית היא העולה הן בימים הן בשנים לפי שכך היתה סדר המשכות החיות ממנו ית' בשי"ב וביום השביעי שבת וכמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א' ל"א) ויכולו השמים והארץ וכל צבאם (שם ב' א') פי' שהוטב לו ית' מאד מה שויכולו השמים והארץ פי' ויכולו מל' כלתה נפשי (תלים פ"ד ג') כלומר שנעשו העולמות באופן שהם חוזרים לעלות אח"כ בכל ימי ההקף אשר קצב ה' ועולים בכלות הנפש למעלה לשורשם ומקורם והוטב לו ית' זה מאד לפי שע"י עלי' זו הם מקבלים אור וחיות ממקור חיי החיים ב"ה להשפיע אח"כ בימי הירידה וכך הם חוזרים חלילה עד שלע"ל יהי' מנוחה לחיי העולמים:

והנה לפי אופן העלייה כך הוא קדושת היום, כמו בשבת העליי' יותר גדולה לכן אסור בכל מלאכה משא"כ ביו"ט הותר מלאכת אוכל נפש ובחוה"מ אפי' מלאכת עבודה

בדבר האבד ובשביעית אינו אסור כ"א עבודת הקרקע וכמ"ש כ"ז הרח"ו בטעמי מצות במצוה זו ותוכן הכוונה שם בענין ההפרש שבין שבת לשביעית הוא שבשבת יש עליות לכל העולמות כולם שכל א' עולה ממדריגתו שהי' בימי החול והוא נהי"מ דעשי' עולים במקום חג"ת וכו' עד המאציל העליון פי' שאפי' אריך דאצי' עולה למעלה ויעלו או"א במקומו, אך בשביעית אינו כן אלא בי"ע עולים כסדר הנ"ל עד המל' דאצילות שעולת לנה"י דז"א ומשם ואילך אין עלי' כלל שכולם נשארים במקומם וז"ס ושבתה הארץ (ויקרא כ"ה ב') בחי' מל' ובי"ע הם חיילות המל' והם בכללה ולכן לא נאסר רק עבודת הקרקע בחרישה וזריעה (הרומזים למ"ן ולא הרומזים למ"ד יעו"ש): ולהבין ביאור הדברים יש להקדים פי' וענין העלי' בכלל מהו, ומה גם שארז"ל ישראל עלו במחשבה (זח"ב קי"ט א') וא"כ מה יתן ומה יוסיף להם העלי' עוד מאחר שבלא"ה עלו ישראל במחשבה, אך הענין כי כבר נת' בכמה מקומות ענין סובב וממלא שאא"ס סוכ"ע וממכ"ע ושתכלית העליות הוא גילוי הסובב ועמ"ש מזה במצות הטלית שהוא רומז לגלוי הארה זו כו' יעו"ש, אך פה נוסיף לך קצת ביאור בענין מעלת גילוי הארת הסובב עם היות שניהם רק מבחי' אורו וזיוו ית' בלבד כלומר בחי' הארת החיות הנמשך ומתפשט ממנו ית' ולא עצמותו ממש ח"ו, והענין כי הנה ארז"ל (בפרדר"א פ"ג) עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד ופי' שמו הוא כידוע ענין השמות למעלה ע"ב ס"ג מלוי יודי"ן מלוי ההי"ן שהם מחברים את האורות עם הכלים דהיינו ע"י שם הוי' במלוי יודי"ן הוא התלבשות אור החכמה בכלי החכמה וע"י ס"ג בבינה כו' וכיוצא בכל הי"ס, וביאור זה הוא כי מודעת זאת שאא"ס ב"ה הוא למעלה מעלה מגדר מדע ומדה כחסד ודין ורחמנות כו' ולאו מכל אינון מדות איהו כלל ולזאת להיות המשכת החיות ממנו ית' בחכמה ומדות הוא ע"י בחי' אותיות, והנה כמו שאותיות השכל הם הכלים שעל ידם נמשך ומאיר השכל ומתגלה למטה ועכ"ז אין גוף האותיות ממהות השכל כלל שהרי שכל א' יכולים להלבישו באותיות שונים כנראה בעליל בדיבור תוס' ורא"ש ור"ן שלפעמים כולם מתכוונים לסברא אחת ודיבוריהם שונים כו' ואינן כערך המדות אל השכל שהתפעלות המדה מהשכל הרי התשוקה מתאחדת עם ההשכלה וכנפש עם הגוף משא"כ האותיות הם לבושים אלא שהמחשבה היא לבוש המחובר והדיבור לבוש הנפרד, ועפ"ז יובן הנמשל למעלה ענין השמות ושרשם מן האותיות דרל"א שערים פנים ואחור שהוא ענין הרשימו הנשאר מאא"ס אחר הצמצום ומקום פנוי וכמ"ש בס' עמק המלך כי בע"ח לא נת' זה ושם נת' דמיו"ד דס"ג דטהירו עילאה נתהוה עולם התהו וכמ"ש בזהר בקע ולא בקע (ע' במק"מ למאמ' בריש הורמנותא כו'). והענין כי פי' האותיות הם

הכלים שבהם ועל ידם נמשך ומאיר האור א"ס ממש שהוא בחי' הזיו המתפשט ממנו ית' כמש"ל והם עצמן אינן בערך האור לא מיני' ולא מקצתי' רק שהם סוד המלבוש כמ"ש בעמק המלך. אך ענין הצמצום הוא שלא יתגלה האור מתוך האותיות והכלים אלא שיתפסו המקבלים רק את האותיות לבד שאינן בערך האור וכנ"ל שהם רק כמו לבוש והיינו כמו עד"מ בהשכלה עמוקה הנכתבת בספר באותיות שאין האותיות מערך עצם ההשכלה כמו השכלת ר"י בעל התוס' הכתובה באותיות שבדיבור התוס', שבודאי אין לומר שמהות השכלתו של ר"י נתאחדה עם האותיות כי השכלתו רוחני' ומנוחתו בגנזי מרומים עם נשמתו אלא שיש בהן השכלה למביני מדע שע"י האותיות יכולים להשיגה אבל כשילמד תינוק עד"מ בתוס' זה ויצרף את האותיות לא יבין ההשכלה מהם כלל אע"פ שיתפוס גוף צירופי האותיות כולם לפי שהאותיות עצמן אינן מערך ההשכלה ועד"ז הי' ענין הצמצום שלא יתגלה למקבלים רק האותיות לבד עד"מ ולא אא"ס שבתוכן ואע"פ שבאמת יש האור בתוכן אלא שלגבי המקבלים אינו מתגלה והוא כדי להיות התהוות י' כלים חכמה ומדות שאינן בערך מהות האור המאיר ממנו ית' ואילו הי' האור מאיר בגילוי לא היו יכולים להתהוות הכלים כלל ואח"כ המשיך קו מהאור לתוך הרשימו כלומר שמעט מזעיר יתגלו לתוך המקבלים מאא"ס ע"י האותיות וז"ס האורות המתלבשים בכלים ע"י השמות כו', וז"ס בורא קדושים ישתבח שמך פי' החכמה נק' קדש כמ"ש במצות קדה"ש וקדושים ל' רבים כמה קדישין אינון לעילא חכמה דאצי' חכמה דעקודים חכמה דא"ק ועוד למעלה וכולם הם מקבלים רק מבחי' שמך שהם האותיות הנ"ל ולכן נק' התהוותם בשם בריאה יש מאין כידוע דגם א"ק נק' אדם דבריאה לפי שהוא מקור לי"ס וסוף כל סוף יתהווה ממנו בחי' אצי' הנק' אדם דעשי' ממש לפי שהם בחי' כלים מדת החסד מדת הגבורה בחי' מדה וגבול כו' ולכן לגבי א"ס ב"ה הפשוט בתכלית הפשיטות נק' התהוותו בשם בריאה יש מאין וכמ"כ ענין ישראל עלו במחשבה היינו ג"כ מבחי' אותיות המחשבה לבד אלא שהם למעלה מן המלאכים הנמשכים מאותיות הדיבור לבד: וזהו ענין העלי' שהעולמות עולי' לקבל הארה חדשה מא"ס ב"ה ביתר שאת על קבלתם בתמידי' מהארת הקו שמאיר בתוך האותיות והשמות הנ"ל לכל א' לפי ערכו כמו חכמה דאצי' שמקבלת ההארה ע"י ש' הוי' דיודי"ן עולה לקבל מן האור המאיר באריך ע"י השם המיוחד לו שזו ההארה גדולה הרבה מההארה שבש' ע"ב דחכמה עד שגם הא"ק עולה לקבל הארה נפלאה יותר מצמצום הארת הקו שבתוך הרשימו וז"ס גילוי הסובב שהוא אור שלמעלה מהרשימו והאותיות ולמעלה מן הקו שהוא אור המאיר בצמצום כנ"ל ועלי' זו היא בשבת דוקא

וז"ס מ"ש בו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות (בראשית ב' ג') פי' שהשביתה היא גם מבחי' ברא שהוא א"ק הנק' אדם דבריאה שהוא מקור דמקור לאצי' הנק' אדם דעשי' וז"ס ברא לעשות שגם א"ק מקבל הארה חדשה מאא"ס שלמעלה מעלה מהארתו התמידי': אמנם בשביעית בכל שנת השביעית יש עליי' בעולמות בי"ע לבד שהם עולי' כאו"א מצמצום קבלת הארתו התמידית לקבל כאו"א ביתרון רב ממקורם שהיא בחי' הארת אא"ס שבמל' דאצי' שהוא מקור לבי"ע כמו שמל' דא"ס מקור לא"ק הנק' ג"כ אדם דבריאה כו' כי הנה מדת מלכותו ית' שבאצילות הרי היא מיוחדת עמו ית' ממש דאיהו וגרמוהי חד ולהיות מחי' הנבראים מאין ליש שהם נפרדים ממש מלאך מיכאל מלאך גבריאל הוא ע"י שהחיות נמשך להם בצמצום רב מאותיות ודבר ה' וע"ד שנת"ל ממש בצמצום ההארה מא"ס להיות התהוות י"ס דא"ק ודאצילות שכמ"כ גם להיות התהוות הנפרדים ממש הוא צמצום עוד מחדש כי הי"ס הם אלקות ממש שהוא המדע והוא הידוע כו' אבל בי"ע הם נפרדים ממש עד שיש להם בחירה גם לעשות היפוך רצונו ית' כדאי' בגמ' (חגיגה ט"ו א') גבי מט"ט דמחיו לי' ס' פולסין דנורא ואינן בערך האצי', ועליותם באצילות הוא ממש גלוי הארת הסובב שהוא אא"ס שבאצי' שסובב ומקיף להן שהנברא עולה ונכלל בבורא שיהי' מתלבש בו אא"ס והיינו ע"י בחי' הביטול שמדרגתו הוא באצי' משא"כ בבי"ע הם בחי' יש ונפרד רק שהוא אוהב או ירא מיכאל באהבה גבריאל ביראה אבל בחי' הביטול למעלה מאהוי"ר והוא בחי' משה ונחנו מ"ה כבד פה, וזהו שנצטוינו בשביעית לשבות מעבודת הארץ (כמ"ש במצוה קי"ב ובאו ע"ז גם ב' ל"ת שכ"ו שכ"ז) שהעבודה מורה על ירידת המל' למטה בבי"ע וגם נצטוינו והיתה שבת הארץ לכם לאכלה כו' ולבהמתך ולחי' אשר בארצך (ויקרא כ"ה ו' ז') שאדם ובהמה שוי' בו שכשכלה לחיה מן השדה צריך לבער מן הבית (ולפי מ"ש הרמב"ן היא מ"ע שנצטוינו בפירות שביעית לאכלה ולא לסחורה ע' בהשגותיו לעשין סי' ג' ולרמב"ם ז"ל נכלל מצוה זו בשארי דיני השביעית שבאו עליהם עשין) דהיינו לפי שאז הוא גילוי הסובב בבי"ע והוא השוה ומשוה קטן וגדול ואדם ובהמה שוים אצלו, כי הנה ידוע דהתחלקות המדריגות בא מחמת בחי' הממכ"ע שמאיר לכל א' לפום שיעורא דילי' שבמדבר מאיר נפש המשכלת ובחי נפש החיונית כו' אבל מצד הסוכ"ע שהוא נעלה מעלה מעלה מכולן הרי כולן שוין אצלו בהשוואה א' ממש, והנה גם בבי"ע יש אדם ובהמה והן בחיות דמרכבה פני ארי' פני שור וחי' בכלל בהמה ובהגלות נגלות בחי' המקיף מאא"ס שבאצי' אז כולם שוים כי באמת כתיב והחיות נושאות את הכסא כמשל המרכבה שמגבהת הרוכב לפי ששרשן מתהו אלא שנפלו אבל לאחר הבירור הם מעלים

לתהו ולכן ע"י עליותם לאצי' שמתבטלים אזי אדם ובהמה שוים ולכן צריך להראות כן גם למטה, וזהו ג"כ שרש ענין מ"ע (פ"ד) להשמיט הארץ בשביעית שר"ל להפקיר הארץ בשביעית וכן באו ע"ז ב' ל"ת (שכ"ח שכ"ט) שלא לקצור הספיחים ושלא לבצור הנזירים כדרך שבוצר וקוצר כל השנה בשלו אלא בשינוי כדי להראות שהכל הפקר אלא שהוא זוכה מהפקר כמו שחבירו זוכה, והיינו מטעם הנ"ל כי מה ששלו, שלו הוא בחי' יש אבל בשביעית שהוא בחי' הביטול כנ"ל שזהו ענין גילוי הארת האצי' בבי"ע וכשמתבטל ממציאותו הרי הוא עם זולתו שוים בזה כו' והיינו מצד גילוי הסובב כנ"ל אבל מפני שממל' דאצי' אין עלי' למעלה לכן זהו רק בקרקעות לבד וחובות שכבר מגיע בסוד השמטת כספים אבל מה שבידו אינו מחוייב להפקיר וכן שאר המלאכות מותרים אז משא"כ בשבת שהוא עלי' עד שרש כל השרשים אז אפי' אוכל נפש אסור וכמ"ש הרח"ו בטעמי מצות שם. אך ענין קבלת שבת הוא ג"כ עלי' בי"ע באצילות לבד וז"ס תוס' שבת שיש בו מחלוקת הפוסקים אם אסור במלאכה מדאורייתא וז"ס ג"פ הבו כנגד בי"ע והשתחוו לה' בהדרת קדש ר"ת קבלה באצי' וכמ"ש במ"א:

מצוה לדון במקח וממכר

של"ו **וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך** (ויקרא כ"ה י"ד), זו מ"ע לדון במקח וממכר ככתוב דהיינו קנין הכסף או המשיכה שמשמשך הלוקח את החפץ הרי הוא שלו ואח"כ מחוייב ליתן לו הכסף המגיע וכידוע פסק הלכה הערוכה במשנה רפ"ד דב"מ הזהב קונה את הכסף וכדפי' רש"י ובגמ' דמ"ה תני הזהב מחייב לפי שכסף הוא מעות לעולם כו', ור' יוחנן שם ס"ל דד"ת מעות קונות ג"כ שבנתינת הכסף קנה את החפץ אבל מד"ס בעי משיכה והכי קי"ל בחו"מ סי' קצ"ח: וביאור ענין זה למעלה הנה בו ית' כתיב קונה שמים וארץ (בראשית י"ד י"ט) וכן קונה הכל, וכל קניניו הם עפ"י התורה במשיכה ובכסף, והענין יובן עפמ"ש בע"ח דמתחלה כשעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא העולמות הי' רק מפני שחפץ חסד הוא להטיב עם בריותיו שיכירו גדלו ותפארתו לטוב להם כל הימים ולכן צמצם א"ע והמשיך קו ואח"כ תלוי במעשה התחתונים שהם בעבודתם גורמים המשכת האלהות, והענין כי ידוע דעצמותו ית' רם ונשא רבבות מדריגות עד אין קץ מגדר ובחי' עלמין ממלא וסובב פי' כי הקו שנמשך ומאיר לתוך העולמות נק' ממכ"ע ואור הא"ס המקיף וסובב לו שהוא העיגול הגדול שלמעלה מן המקום פנוי ולמעלה מן הצמצום נק' סוכ"ע שמחי' את העלמין ע"י שהוא מאיר בהם בבחי' מקיף לבד וגם שמאיר לתוך הקו וכמ"ש כ"ז בלק"א פמ"ח הנה באמת

עצמותו ית' רם ונשא מעלה מעלה אין קץ מהיות בחי' מקיף וסובב לעולמות ולהקו כי אין ערוך ממש אליו ית' אלא שבחי' זו הנק' סובב הוא רק הארה ממנו ב"ה וכמו הזיו שאינו מערך עצמיות המאור וז"ש באורך נראה אור (תלים ל"ו י') פי' באורך הוא הסובב, ונראה אנחנו הקו המתלבש בתוך העלמין שהוא הארה בעלמא מן הסובב וא"כ הוא הארה דהארה (וזהו בראשית העולמות העליונים דהיינו בא"ק אבל באצי' מאיר הארת הקו לבד כו' וכמבואר במאמר המתחיל איהו וחיוהי איהו וגרמוהי חד יעו"ש באגה"ק) וז"ש ויאמר אלקים יהי אור (בראשית א' ג') פי' אור קדמאה הוא סוד הקו שנמשך ע"י בחי' הצמצום בתחלה שז"ס אלקים וכמ"ש בזהר דלאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא ולומר יהי אור יהי רקיע כו' שהוא בחי' התהוות העולמות שנק' מילי דהדיוטא אצלו ית' ואפי' בחי' הסובב שהוא האור שלפני הקו שעליו כיוונו רז"ל באמרם והלא במאמר אחד יכול להבראות (אבות פ"ה מ"א) וכענין מ"ש בר"מ במחשבה א' נבראו כל העולמות שכוונתם על הארתו ית' הנק' סובב שמקיף לכולם בסקירה א' עד"מ וצופה ומביט עד סוף כל הדורות שהרי בה כלולים כל העולמות ופרטי פרטיהם הנה באמת היא ירידה גדולה קמי' ית' והשפלה שמשפיל עצמו ית' במילין דהדיוטא להיות מקור לחיות העולמות וז"ס מארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו (מגילה ל"א א') פי' שהגדולה עצמה שהוא מה שהוא ית' סוכ"ע וממכ"ע שזהו אצלינו גדולה רבה הנה באמת קמי' ית' הוא השפלה עצומה אלא שזהו ענותנותו להשפיל עצמו להיות נק' גדול בסובב וממלא כמו שישפיל עצמו המלך לדבר עם איש נבזה כו' והנה ירידה והמשכה זו בתחלה הי' מאיליו ומעצמו כי חפץ חסד הוא ובבחי' ענוה להטיב עם קטני הערך ואח"כ תלוי במעשה התחתונים שהם ע"י אתעדל"ת שלהם כד אתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא ימשיכו הארת אא"ס ב"ה להיות נמשך בבחי' סובב ומשם בבחי' ממלא בגילוי גדול ועצום ביתר שאת ויתר עז על ההארה הנמשך מתחלה בסוד שרש, והוא סוד תוספת מרובה על העיקר, וזהו הנק' קנין שה' ית' קונה מהתחתונים ובפרט מישראל עם סגולתו שנותן להם כסף הוא סוד המשכת והתגלות אורו הא"ס אשר אליו תכסף נפש כל חי בעבור החפץ שמקבל מהם הוא סוד האתעדל"ת מהתהפכות חשוכא לנהורא, וביאור ענין האתעדל"ת הוא כמ"ש אליך ה' נפשי אשא (תלים כ"ה א') ע"י שמתבונן כי נשמה שנתת בי טהורה היא שנמשכה מבחי' טהירו עילאה ע"י השתלשלות אתה בראתה יצרתה נפחתה בי"ע ואתה עתיד ליטלה ממני כו' וא"כ אחזירנה אליו ית' קודם זמנה ומואס בחייו ממש להעלות נפשו למקור חוצבה טה"ע להיות צרורה בצרור החיים את ה' ממש שבחי' אהבה זו היא נק' אתעדל"ת לעורר עי"ז המשכת אא"ס ב"ה וז"ס

המשיכה שהוא ית' מושך החפץ כלומר שנפש האדם עולת ממקומה בבחי' מ"ן וה"ז העלאה והגבהה מטורי דפרודא מרשות לרשות דהיינו היציאה מרה"ר שהם הקליפות בסוד רבים עם הארץ (שמות ה' ה') לרה"י יחידו של עולם וכמ"ש בחו"מ שם ס"ט שמשיכה אינה קונה ברה"ר כי עיקר המשיכה והעלאת מ"ן הוא לצאת מעלמא דפרודא כדכתיב אליך ה' נפשי אשא (תלים כ"ה א') ואחר המשיכה הוא ית' נותן כסף כי הנה בחי' אהבה הנ"ל הבאה מן ההתבוננות שהוא בבחי' גבול וקצבה לפי ההשגה ונק' אהבה זוטא אמנם יש בחי' אהבה רבה בלי גבול ולצאת מגדרי הגוף כי לא יכול כלי הלב להכיל וזוהי הבאה מאיליה מלמעלה בבחי' מתנה והיינו ע"י קדימת אהבה זוטא הנ"ל שהיא בחי' העלאת מ"ן ועי"ז ממשיך מלמעלה גלוי אא"ס ב"ה בכל העולמות ומשם מאיר הארה רבה ועצומה עד להפליא על נפשו הפרטי' המושרשת בי"ס דאבי"ע כפי מעלתה, והמשכה זו היא הנק' בשם מ"ד וממנה יבא אה"ר זו בנפש האדם אשר בגוף וז"ס הכסף מל' כוסף ואהבה רבה והן מסט' דימינא כהן איש חסד כו' וז"ס מ"ש ברע"מ ד' בחי' דחילו ורחימו רחימו ודחילו דהיינו אה"ז ואה"ר מ"ן ומ"ד בכל נפשך ובכל מאדך. ועש"ז נק' ארץ ישראל ארץ כנען, וכנען מל' סוחר כמ"ש כנען בידו מאזני מרמה (הושע י"ב ח') כי רוב המצות תלויות בארץ שכולם ענינם העלא' רפ"ח ניצוצין שנפלו בשבה"כ ועי"ז נמשך גלוי אא"ס ב"ה מלפני הקו להיות מאיר לתוך החלל שז"ס הקדושה שקדשנו במצותיו. והנה ההעלאה היא המשיכה וכמ"ש אהבת עולם אהבתיך ע"כ משכתיך חסד (ירמי' ל"א ב') וכנ"ל בארוכה שהאהבה הבאה מהתבוננות נק' משיכה ונק' מ"ן וההמשכה הבאה עי"ז נק' מ"ד ונק' כסף הקדשים וכ"ז הוא בארץ כנען ששם עיקר המסחר הזה לפי ששם עיקרי הניצוצות הנ"ל הנק' מ"ן ואחר הבירור נקראת ארץ ישראל: והנה נת"ל דעת ר' יוחנן שד"ת מעות קונות והענין כי לפעמים נותנים הסוחרים הכסף קודם המשיכה וכן יש למעלה ג"כ המשכת מ"ד לעורר מ"ן כידוע שגם כדי שיהי' אתעדל"ת צ"ל סיוע והמשכה תחלה מלמעלה כי אלמלא עוזרו כו' וז"ס ברכות המצות כי המצוה שעושה היא העלאת המ"ן ועי"ז נמשך אח"כ מ"ד והברכה שבתחלה היא ל' בריכה והמשכה מלמעלה ליתן כח ועוז להיות ההעלאה ולכן צ"ל עובר לעשייתן דייקא וס"ל לר"י שד"ת הוא קנין גמור שמשנמשך מ"ד זה הרי בודאי יהי' העלא' מ"ן שהוא סוד הקנין והיציאה מרשות לרשות כנ"ל (ומ"מ עכו"ם לדברי ר"י אינו מקנה אלא במשיכה כי הם נמשכים מג' קליפות הטמאות לגמרי והבירור מהם קשה עד מאד ואינו קנין גמור אלא עד שנגמר ההעלאה בפו"מ שנהפך החשך לאור משא"כ ישראל שהם חלק אלוה ממעל אלא שהגוף מסתיר הנה מיד שנמשך כח ועוז מלמעלה להיות עוזרו והוא המ"ד

המעלה מ"ן בודאי יוגמר הקנין, וה' יראנו נפלאות מתורתו וידריכנו בדרך האמת), ודעת ר"ל ג"כ ודאי אמת כי אלו ואלו דא"ח אלא שביארנו זה עפ"י דעת ר"י כנ"ל שתפסוהו הפוסקים עיקר לדינא וכמ"ש הח"י בהלכות פסח סי' תמ"ח סקי"ג:

איסור אונאה

אל תונו איש את אחיו (ויקרא כ"ה י"ד) זו מל"ת שלא להונות חבירו בממון (של"ז): ענין האונאה מבואר באוצ"ח באורך וגם בטעמי מצות פ' לך לך במצות מילה כמש"ש ג"כ וקיצור הענין שהחסד הג' (מן הה"ח שהם פנימי' הז"א ואורו) המלובש בת"ת שליש ממנו מכוסה ביסוד אי' וב' שלישי' מגולים וכל חסד הוא כ"ו אורות כמנין הוי' ולזאת התחלקות גילוי אורות האלו פעמים מתגלים ח"י למטה ונתאנה שליש העליון ופעמים י' נשאר למעלה ומתאנה ב' שלישי' התחתונים אך כ"ז נק' אונאה פחות משתות ומתקיים המקח כי כן הוא ההשתלשלו' אמנם פעמים יהי' אונאה יתר משתות והוא כי יאיר כל השליש עליון למטה וזהו תוס' הארה עצומה רק שזהו ביטול מקח כי אינו מתקיים כן לעולם אלא ג' זמנים יש שמאיר כן לפי שעה והוא ע"י פריעה ובעת חזרת הש"ץ התפלה משום שמסתלק יסוד אי' המכסה אותו לב"פ קדמאי' דנו"ה דאי' שבחו"ב דז"א ובעת תוס' שבת שעולים נה"י דז"א בחג"ת ומרבוי האור נבקע יסוד אי' כו' (ונ"ל לבאר בזה ג"כ מ"ש במשנה פ"ד דב"מ דנ"ב בכפרים עד ערבי שבתות כי אז הוא זמן הגילוי הגדול ומכיון ששתק אז שוב א"י לחזור בו ומש"ש דמ"ט ב' עד כדי שיראה לתגר או לקרובו י"ל שהם המל' הנק' אשת חיל (משלי ל"א י') היתה כאניות סוחר כו' (שם י"ד) וקרובו הוא יעקב הסמוך לז"א מלפניו שכשמאיר להם מגלוי זה ה"ז קיום כי אליהם אינו מגיע ההארה כ"א ממקום המגולה דהיינו מהחזה ולמטה שכבר נסתיים יסוד אי' וכמ"ש בפע"ח שער י' פ"א שלכן בעת חזרת הש"ץ העמידה הוא עליות יעקב ורחל עד חו"ג יעו"ש), והנה האריז"ל קורא לשליש העליון מוכר שהוא משפיע ולב"ש התחתונים לוקח ע"ש שמקבל ולפי משנת"ל שה' ית' נק' קונה הכל ע"ש הבירורי' שהם החפצים שקונה א"כ מובן שנהפוך הוא והכסף שנותן הוא ה"ח הנ"ל שהם הנק' מ"ד וגילוי אורו הא"ס ית' ובאיכות הגילוי הזה יש ריבוי ומיעוט כמ"ש האריז"ל וזוהי ענין האונאה, אך למטה הוזהרנו אל תונו כו' כי אז גורם יניקה אל הקליפות ח"ו וכמ"ש האריז"ל בענין גניבת יוסף ע"ש, ועוד י"ל שיש אונאה למעלה שאינה טובה והוא עפמ"ש במ"א בביאור הזהר ריש חוקת בענין ת' ד' נ' כמ"ש ולא תונו דעבדת אונאה לבני נשא כו' יעו"ש ולכן צריך ליזהר מלהונות חבירו ח"ו:

מצות וידוי ותשובה

פ' נשא (שס"ד) **להתודות על העונות עם התשובה שנאמר והתוודו את חטאתם אשר עשו** (במדבר ה' ז'), ופי' שעיקר מצות תשובה מן התורה היא עזיבת החטא והוידוי ובקשת מחילה כמ"ש באגרת התשובה פ"א בשם הרמב"ם וסמ"ג, וצריך לבאר שורש ענין ב' דברים אלו שהם א' עזיבת החטא על להבא ובכלל זה החרטה על העבר (כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהל' תשו' ה"ב) הנק' תשובה, ב' הוידוי הנק' בקשת מחילה (כדאי' ברמב"ם פ"א), מה ענינם שבזה יכופר לו על הפגמים שעשה. הנה המצות נקראים מצות הוי' לפי שכל ענינם הוא המשכות וגילוי אא"ס בשם הוי' כי אא"ס ב"ה מצד עצמו הוא לאו מכל אינון מדות כלל ולהיות נק' חכים בחכמה ומבין בבינה שהם י"ה דהוי' וכן להיות חסיד בחסד וגבור בגבורה כו' שז"ס ו"ה הוא ע"י מעשה המצות באתעדל"ת אתעדל"ע אהבה דוחקת להיות מתצמצם במדות אלו כדי להאיר ולהחיות העולמות ויש מהמצות שתלוים ביו"ד ויש בה' וכמ"ש בזהר כענבין דתליין באתכלא ולכן נקראים איברים דמלכא שע"ס הנ"ל הם כמו גוף לגבי האור המתלבש בתוכן מא"ס ב"ה ע"י המצות, וז"ס תמים תהי' עם הוי' (דברים י"ח י"ג) להמשיך רמ"ח איברים וציור קומה אך אם חטא על הנפש בביטול מ"ע או בעברו על ל"ת הרי עושה מום כי ממעט המשכת החיות באותו מדה וספי' וגם ממשיך מהחיות שבתוכן תוספת יניקה לעמקי הקליפות ביתר שאת על מה שנקצב להם ע"י קו המדה מבחי' אחוריים דאחוריים בלבד כי הוא ממשיך להם מפנימי' השפע המלובש בכלים די"ס וגדול עונו מאד וכמ"ש באגה"ת פ"ז שז"ס מלך אסור ברהטים (שה"ש ז' ו') ואין לך עלבון גדול מזה ולכן נק' הקב"ה מלך עלוב וז"ס הפגם אם פגמתי באות יו"ד אם פגמתי באות ה' וכמ"ש ונוקב שם הוי' (ויקרא כ"ד ט"ז) שנוקב ח"ו הכלים די"ס ומוציא האור שבתוכן לחיצונים כנוקב אבר שיוצא דם ה"י, ובכדי לתקן זה ציונו הש"י ברוב רחמיו במצות התשובה שמביאה רפואה לעולם ומשלמת הפגמים הנ"ל. והנה מילוי חסרונות הנ"ל הם ב' דברים בכלל א' למלאות הפגמים והחסרונות במיעוט המשכות אא"ס ב"ה בי"ס כנ"ל ב' להעביר יניקת החיצונים, אך העברת יניקת החיצונים גופא הם ב' ענינים א' שלא ינקו עוד ביותר ב' להעביר מה שעשה כבר, והנה ב' חלוקות ראשונות הוא ע"י המשכת אא"ס מלמעלה בבחי' מקיף שהמקיף מסמא עיני החיצוני' שלא ינקו עוד וגם הוא ממלא כל הפגמים כי איהו שלימא דכולהו וכולא קמי' כטפה מאוקיינוס כי רק הודו על ארץ ושמים כו' וכמשנ"ת במ"א ע"פ כי המצוה הזאת לא נפלאת היא ממך כו' (דברים ל' י"א) והוא ע"י התשובה והחרטה כמשי"ת אי"ה פ"ב, אך החלוקה הג' להעביר יניקת החיצוני' שריבה במאד הנה לזה

צריך וידוי דברים עם החרטה, והענין כי מודעת זאת שהקליפות יש להם ג"כ אור וכלי נפש וגוף והתהוותם ע"י חטא הוא כי ע"י התאוה מתהוה הנפש הרעה ר"ל וע"י המעשה מתהוה הגוף הן אם המעשה היא במחשבה כמו הרהורים רעים הנה מהאותיות מתהוה הגוף של הקליפה הנ"ל ומן התאוה מתהוה הנפש, וכן אם הוא דיבור כמו לה"ר ורכילות ושבועת שוא ושקר וכיוצא וכ"ש במעשה שמזה מתהוה הגוף של הקליפה ומן התאוה שבלב נוצר הנפש של הקליפה וכ"ז הוא לפי שהאדם מושרש למעלה בע"ס דקדושה ועי"כ ע"י התאוה והמעשה שלו ממשיך להם נפש וגוף מיניקה שמי"ס כמש"ל, והנה ז"ס וחטאתי נגדי תמיד (תלים נ"א ה') שהוא הקליפה שהאדם עושה ע"י חטא עומדת נגדו להצר לו כמ"ש תייסרך רעתך (ירמי' ב' י"ט) וכתיב פועל אדם ישלם לו (איוב ל"ד י"א) כדאי' בזהר והנה כשכשב אזי צריך להמית את הקליפות הנ"ל להעבירם מן העולם כדכתיב מחיתי כעב פשעיך (ישעי' מ"ד כ"ב) וזהו ע"י החרטה עם הוידוי כי הנה ע"י החרטה שהוא עקירת הרצון מן החטא בזה מוציא הנפש מן הקליפה שתולדתה הי' מן התאוה שבלב ועתה בעקירת רצונו ותאותו הרי מוציא נפשה כנ"ל אך כדי למחות גופה הוא ע"י וידוי דברים דעקימת שפתיו הוי מעשה ובזה הוא ממחה גופה והי' כלא הי' (ומ"מ ארז"ל איזהו בע"ת זה שבא דבר עבירה ובאותו מקום ובאותה אשה (יומא פ"ו ע"ב ע"ש) כי אז המעשה שעושה למחות גוף הקליפה שוה ממש להמעשה שעשה גופה בעברו העבירה ועתה כשמונע א"ע מעשות זה הרי הורג גופה לגמרי אך אעפ"כ מחסדי האל להשוות מעשה דעקימת שפתיו למעשה גמור למחות גוף הקליפה) וז"ס נפ"א שתיקנו חז"ל לומר אשמנו בגדנו כו' באל"ף בי"ת כי הנה ע"י מחשבות זרות והרהורים רעים שאין אדם ניצול מהם בכל יום ואין שום א' מהם נאבד ומזה יש לאדם כף הקלע שהמחשבות מקיפים נפשו בצאתו מן הגוף להיות נדמה לו כעושה מעניני גשמיי' וחושב ומתחכם בהם וז"ס מלפפתו כו' ולכן ע"י אמירת כ"ב אותיות הנ"ל דאשמנו בגדנו כו' הוא מוחה גוף כ"ב אותיות שבכל ההרהורים רעים אלא שצ"ל עקירת הרצון ג"כ מכל הרהורים רעים כדי להוציא הפנימי' כמש"ל:

ב) **והנה** ענין מלוי הפגמי' הנ"ל ע"י המשכת א"ס ב"ה הוא ע"פ מ"ש אנכי אנכי מוחה פשעיך כו' (ישעי' מ"ג כ"ה) וי"ל מ"ש ב"פ אנכי, אך הענין יובן ע"פ הקדמה להבין מ"ש בע"ח שהכתר הוא הממוצע בין המאציל לנאצלים ויש בו מבחי' תחתונה שבמאציל וגם בחי' שרש הנאצלים והיינו שהכתר נחלק לב' פרצופים עתיק יומין וא"א והנה בחי' ע"י הוא בחי' תחתונה שבמאציל ובחי' א"א הוא שרש הנאצלים, וביאור הענין בהיות כי לפי שבאמת אא"ס אינו בגדר חכמה וחסד כלל כנודע לזאת כדי שיומשך

ויתצמצם להתלבש בבחי' חכמה וחסד הוא ע"י ממוצע והוא בחי' הרצון שעלה ברצונו התהוות החכמה וי"ס ואז מיד נתהוו והיו כלולים ברצונו וע"י הרצון נמשכים אח"כ מהעלם אל הגילוי להיות התהוות כח החכמה בפועל שהיא הנק' ספירת החכמה וכן בחי' הבינה והחסד כו' וכמו עד"מ באדם שע"י הרצון שרוצה באיזו חכמה תומשך נפשו בה להתחכם בה בעומק משא"כ בחכמה אחרת שאין לו חשק בה לא ישכיל בה כ"כ נמצא שהרצון הוא הגורם גילוי הכחות מההעלם והיינו ע"י העונג שמלובש ברצון והנה בחי' עתיק יומין הוא בחי' תענוג העליון שעשוע המלך בעצמותו והוא בחי' תחתונה שבמאציל שאינו עדיין שרש להתהוות נאצלים וזהו פי' עתיק ל' המעתיק הרים (איוב ט' ה') שנעתק ונבדל מיומי' עילאי' דאצי' שהם מקור העולמות כמ"ש ששת ימים עשה ה' את השמים כו' (שמות כ' י"א) אך מ"מ מתלבש ממנו הארה בבחי' א"א להיות מתענג ורוצה בהתהוות עלמין דבי"ע והוא הנק' שרש הנאצלים וזהו פי' שני במלת עתיק מל' מעתיק מספר לספר שהוא בחי' המשכת דבר מה והיינו בחי' מ"ה וב"ן דע"י פנימי' וחיצונית שבו והנה מא"א נמשכים אח"כ או"א ואח"כ זו"נ וכו' ונודע ומבואר ג"כ שעיקר עסק המצות שהם רמ"ח איברים דמלכא ז"א היינו להמשיך הארת א"ס ע"י הכתר בז"א וע"י העון מסתלק אותו האור מאותו האבר וגם נמשך מן האבר יניקה לחיצונים בסוד נוקב שם הוי' כמש"ל ולזאת התיקון הוא ע"י המשכת אור מב' פרצופי הכתר הנ"ל דהיינו מפרצוף ע"י שהוא בחי' תחתונה שבמאציל והארתו היא בבחי' מקיף וסובב על האצי' והמקיף מסמא עיני החיצונים ולא יוכלו לקבל עוד יניקה עכ"פ דרך הפגם ח"ו והמשכת מבחי' פרצוף א"א שרש הנאצלים ועי"ז יתמלאו הפגמים והחסרונות שנעשו בפנימי' הספי' וכמו נהר שנחרב ויבש שחופרים בעומק כדי להמשיך בו משם מים וז"ס אנכי אנכי ב"פ הם ב' פרצופי הכתר ועי"ז יהי' מוחה פשעיך כו' וכ"ז נעשה ע"י התשובה והחרטה בלב כי תשובה פירשו בזהר תשוב ה', והנה אות ה' יש בה מילוי יו"ד כזה ה"י ופי' תשוב ה' עם מלוי יו"ד שבה היינו בחי' בינה שבנפש להתבונן בגדולת ה' ותפארתו ולהוליד מזה צעקה וחרטה בלב על מעשיו הראשונים ולהיות כל חפצו וישעו להתקרב אל ה' והיו"ד שבמילוי ה"י הוא בחי' חכמה תעלומות לב מקרב ולב עמוק והם ב' יסודות דאו"א וידוע דאו"א הם מבחי' מ"ה וב"ן ושרשם ממ"ה וב"ן דע"י עד מ"ה וב"ן דא"ק ועי"ז מעוררים בחי' התגלות אנכי אנכי הנ"ל מ"ה וב"ן דע"י לתקן כל הפגמים כמשנת"ל וז"ס הפסוק כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום (דברים ל' י"א) היא מצות התשובה שהיא מבחי' אנכי בחי' כתר משא"כ שארי המצות נק' מצות הוי' שהם בבחי' ז"א כנ"ל לא נפלאת היא ממך ולא רחוקה היא ממך דייקא כי באמת בחי' ע"י הוא פלא

העליון שהוא נעלם ומכוסה לגמרי ולא אתיידע כי הוא המקיף כנ"ל ובחי' א"א הוא רחוק מהאצי' כמ"ש אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני שהוא למעלה מההשגה וכן נק' ע"י שמים בחי' מקיפים וא"א נק' מעבר לים החכמה ולפי שהמשכת אורות אלו נצרכים במצות התשובה כנ"ל והוא דבר הקשה מאד לכאורה להמשיך אורות אלו המופלאים ורחוקים גם מעולם האצילות לזה אמר לא נפלאת ממך דייקא כי האדם שרשו גבוה מאד נעלה מבחי' א"ק שהוא הכלל הקדום הכולל כל ההשתלשלות בהשוואה א' ונק' רעוא דכל רעוין וכולל גם בחי' ע"י וא"א עם כללות אבי"ע כא' כמ"ש במ"א (ע' במצות מילה ח"ב (פ"ג)) ע"כ יוכל להמשיכם בנקל ולכן ניתנו לאדם ג"כ תרי"ג מצות שהם בחי' שונות כמו אתרוג ולולב המשכת בחי' זו ושבת בחי' זו וכן בשבת גופא סעודת ליל שבת חקל תפוחין ושחרית עתיקא כו' ומלאך א' אין עושה שתי שליחות לפי שהוא בחי' פרטית אבל האדם ששרשו מאור כללי הנ"ל כמ"ש בו נעשה אדם ל' רבים להיות בו מכל ההשתלשלות ע"כ ניתנו לו כל המצות וע"כ אמר לא נפלאת ממך כי לגבך הרי קרוב הדבר מאד להמשיכם וד"ל:

ג) **ובזה** יובן פי' ברכת סלח לנו אבינו כי חטאנו כו' דלכאורה כי זה אינו מובן דמשמע כאילו הוא נתינת טעם למה יסלח לו מפני שחטא וזה פלאי והול"ל אשר חטאנו, אך הענין דקאי עמ"ש בברכה הסמוכה לה לפניה החזירנו בתשובה שלימה לפניך ואזי מבקש עוד סלח לנו הוא ענין המחילה וענינה הוא החזרת הרצון שנסתלק ע"י העוונות כי הנה המצות הם רצון העליון וכשחוטא אזי מסתלק הרצון ממנו וזהו הנק' תרעומות שפירושו סילוק הרצון שאינו מרוצה עוד לפניו הגם שאינו עושה לו מעשה כלל רק שמסתלק רצונו ממנו ואח"כ המחילה היא החזרת הרצון, ואמנם בחי' רצון זה אינו אותו הרצון שהיה תחלה מאחר שהוא נסתלק למה עתה יחזור אלא מבחי' רעוא דרעוין מקור הרצונות שממנו נמשך השראת הרצון מחדש וא"כ הוא יותר נעלה מן הרצון שנסתלק וז"ס סלח לנו אבינו פי' מחול כלומר גלה לנו רצונך מחדש והיינו מבחי' רעוא דרעוין הנק' רצון העליון כי יש גם רצון אחר שלמטה מזה והוא שבמצות, וכ"כ למה כי חטאנו ונסתלק ממנו רצון שהי' נמשך ע"י המצות ומאחר שעשינו תשובה כמ"ש והחזירנו בתשובה כו' א"כ צריך לגלות לנו רצונו העליון ב"ה שז"ס הסליחה, וז"ס שארז"ל זדונות נעשו לו כזכיות (יומא פ"ו ב') וא"כ כל שיש לו זדונות יותר הרי זכיותיו מרובים מאחר שעל כל זדון צ"ל המשכת רצון העליון להיות מחילה והוא בחי' זכיות אחרים שלא כשל הצדיקים שזכיותיהם הם רק המשכת הרצון שבמצות ולכן במקום שבע"ת עומדים צ"ג אינן יכולים לעמוד (ברכות ל"ד ב') וכן כתיב שלום לרחוק שנעשה קרוב ברישא

והדר לקרוב כדרז"ל (ברכות ל"ד ב' ע"ש), ויובן כ"ז עפ"י הקבלה כי הזדונות הם ממה שנפל מבחי' אלה המלכים למטה מטה ונתהוו מזה קליפות הטמאות (שאין להם בירור ע"פ מצות התורה ולכן הרחיקה התורה לא תאכל חלב ודם וכיוצא) ולכן כשמתעלים ע"י התשובה הוא מאד נעלה יותר ממעשה המצות של הצדיקים (שבירורם מקליפת נוגה כי כל מה שנפל למטה ביותר שרשו גבוה ביותר) ולכן ארז"ל ע"פ ארפא משובתם (הושע י"ד ה') שהתשובה מביאה רפואה לעולם (יומא פ"ו א') כי ענין הרפואה שטפה א' מסממני רפואה יש בה כח רב לחזק הגוף יותר מהרבה יין ושמן עד"מ וא"א לגוף לקבל ולהחזיק כ"כ מזונות בתוכו משא"כ בסממנים שפועל כזאת בטפה א' וז"ס ישלח דברו וירפאם (תלים ק"ז כ') שהם צירופי אותיות ודבר ה' שנשלחו ברפואות סארס"ה פריל"ע וכיוצא להוותם וע"י שהאדם מקבל מהם הוא נרפא מזה הדבר ה' שכחו רב יותר מאותו שבמזונות, וכך הוא ענין התשובה שהתהפכות זדונות של הבע"ת נעלה יותר ממעשה המצות של הצדיקים כי לפי שהם למטה ביותר זהו הוראה על היות שרשם בתהו למעלה יותר ולכן גורם התגלות רצון העליון מבחי' רעוא דרעוין ואז ממלא כל הפגמים ביתרון אור (וכמש"ל פ"ב בענין אנכי אנכי מוחה פשעיך שהוא המשכת בחי' ע"י וא"א והיינו ע"י שנמשך לשם ג"כ מבחי' א"ק שהוא כתר הכללי רעוא דרעוין ושם שרש האדם וכמ"ש ג"כ במ"א ע"פ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם כו' (במדבר ל"ג ב')):

ד) **ואחרי** שנת' היטב ענין התשובה מה היא ומעלתה הנפלאה, יובן עוד טוב טעם למה שאין התשובה מועלת אלא בעוה"ז דוקא (קדושין מ"ט ב') שהמקדש את האשה ע"מ שהוא צ"ג ונמצא רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בלבו וכמפורסם בגמ' יש קונה עולמו בשעה אחת (ע"ז י"ז א') משא"כ בעוה"ב שכשמת אדם נעשה חפשי מן המצות (שבת ל' א') וכמ"ש ג"כ בזהר פ' קרח דקע"ח ע"א ע"פ כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול כו' (קהלת ט' י') ולא יימא ב"נ בשעתא דאתינא להההוא עלמא כדין אתבע מן מלכא רחמי ואיתוב קמי' אלא כי אין מעשה כו' אלא ישתדל בהאי עלמא כו' דהא לבתר כד יתכניש מהאי עלמא לאתדנא בדינא תקיפא בדינא דגיהנם לית תמן עיטא וחכמה וסכלתנו לאשתזבא מן דינא, ור"ל שאחר המות בעוה"ב אין תשובה מועלת ולא כלום למי שהי' רשע אלא מצטרך לקבל הדין כסדר כף הקלע וחיבוט הקבר ואח"כ גיהנם כמשפט הראוי עד שיזכה לג"ע אבל בעוה"ז יוכל ע"י הרהור א' תשובה בלב כראוי לפטור עצמו מכל העונשים ולקנות עולמו העליון להתענג על ה' מרוב כל, והטעם בכ"ז כבר נת' בארוכה במ"א ע"פ צו את בנ"י גו' את קרבני לחמי לאשי (במדבר כ"ח ב')

בתורה ושני ביאורים ה'תקס"ה יעו"ש אך קיצור ושרש הענין נביא כאן, והוא שהעוה"ז חסד יבנה אבל העולם העליון הוא מבחי' גבורה כמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו (תלים קמ"ה י"ב) וכמ"ש מה רב טובך אשר צפנת כו' (תלים ל"א כ') וכנרמז ג"כ באגה"ת פי"ב, והענין שלפי שבעוה"ב נהנים מזיו בגילוי בהשגת הנבראים וא"א להיות כ"א ע"י גבורות וצמצומים עד שיהי' מושג לבעל גבול וזהו שכבוד הדר מלכותו מתגלה לבנ"א ע"י גבורותיו דייקא והוא בחי' ממכ"ע ובל' הקבלה אור פנימי אבל בעוה"ז שהאלקות בבחי' העלם מ"מ היא הנותנת שבבחי' העלם יוכל להיות מבחי' יותר גבוה הוא בחי' סוכ"ע ואור מקיף שאינו בבחי' גבורות וצמצומים אלא בחסדים: ולהעמיק בזה יותר הוא כי עוה"ב נק' עולם ברור ראית (פסחים נ' א') שהוא כבר אחר הבירור שכל דבר על מקומו בא כמשל התחלקות איברי הגוף בקומת איש ראש ידים רגלים עד שערות וצפרני' הרי כל א' מובדל לעצמו וא"א להעשות מיד רגל או ראש, משא"כ עוה"ז הוא לפני הבירור עדיין כי כל העסק בו הוא מלאכת הבירורים בו' אלפי שני דהאי עלמא שמתבררים הניצוצים שנפלו מז' מלכין קדמאין דתהו ע"י מעשה האדם והניצוצים שנפלו הם תכלית הטוב אלא שהם מעורבים עם הרע שנפלו שמה והוא כמשל הטפה שכוללת כל איברי הולד הראש והרגל והשערות וצפרנים כא' ואז יוכל להתהפך להיות הרגל נעשה במעלת הראש, והטעם הוא כי הנה הבירורים המה מתבררים ע"י מברר והמברר הוא שם מ"ה שהוא מברר את שם ב"ן והיכולת הזה בש' מ"ה דוקא לפי שבו הוא השראת א"ס ב"ה כמ"ש הוי' בחכמה (משלי ג' י"ט) וכמש"ל פ"ב שבחי' מ"ה דע"י הוא בחי' המקיפים שבו שנעתק ונבדל מסדרי ההשתלשלות משא"כ ש' ב"ן שבו שרש ההשתלשלות כנ"ל וכן בכל עולם עד רום המעלות ש' מ"ה הוא בחי' המקיף כו' ולהיותו בחי' מקיף גדול אורו ורב מאד בבחי' א"ס והא"ס הוא הכל יכול כי אין לכחו סוף ותכלית לברר הבירורים והטוב מן הרע וא"כ יכול לשנות ג"כ מרגל ראש וכיוצא כי קמי' כחשיכה כאורה וגם חשך לא יחשיך כי יהפכנו לאורה שהרע נעשה טוב וז"ס מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק (תענית כ"ה א') וכ"כ ההפכי הצור אגם מים כו' (תלים קי"ד ח') וכמשל התינוק הנ"ל בעודו טפה בבטן האם שנתן בה ה' כח שיחלק מן הטפה לרמ"ח איברים ושס"ה גידים בציור קומה ראש ורגל הנה כמו שנתן בה כח מאתו לחלק כנ"ל כך יכול להפך בכחו מרגל לראש וכעד"ז נתן כח הצומח בארץ והם צירופי אותיות ממאמר תדשא הארץ כו' שהם נצבים ועומדים בה תמיד (כמ"ש בלק"א ח"ב בשם הבעש"ט ז"ל) לחלק מן הגרעין שנזרע בה לפרי יפה וכמו שנתן כח לחלק כך יכול להפך ושמגרעין רע יצמחו פירות טובים ומעולים כידוע

וזהו מי שאמר והמשיך הצירופים בשמן שיהי' טבעו להדליק הרי הוא יכול לומר כלומר להמשיך הצירופים בחומץ שידליק וכ"ז הוא לפי שעוה"ז הוא קודם הבירור ושורה בו המברר הסוכ"ע הכל יכול כנ"ל משא"כ בעוה"ב שכבר הוברר ה"ז כמשל התינוק לאחר שנגדל וכן התפוח לאחר שנגדל שלא נשאר בו רק כח מצומצם להוותו אבל אותו הכח שחילקו לציור קומה כבר נסתלק וא"כ שוב אינו יכול להיות מתהפך מרגל לראש כו' וזהו שאמרנו שעוה"ב הוא מבחי' ממכ"ע שכבר נברר ונק' עולם ברור כי הוא מה שכבר נתקן ע"י שם מ"ה ולהיותו כבר נתקן לכן יש בו גילוי אלקות אבל הגלוי הוא רק בחי' זיו והארה ומבחי' גבורות וצמצומים, ועצמיות ש' מ"ה אינו מאיר בו ולכן אינו מועיל בו התשובה כי א"א להתהפך מבחי' לבחי' וז"ס לית תמן עיטא וסוכלתנו לאשתזבא אלא אם יצא בלבושים צואים שהם המחשבות ודבורי' בטילים המקיפים אותו מראשו ועד רגלו הרי אין לו תקנה ע"י תשובה אלא ע"י כף הקלע ואח"כ יקבל גיהנם להוציא חולאת הנפש כפי הצורך ועד"ז בשאר כל העבירות אבל בעוה"ז שיש בו השראת הסובב לברר הבירורים כנ"ל לפי שהוא קודם הבירור הנה ע"י התשובה הוא מעורר אותו והוא המתקנו מכל וכל לפי אופן תשובתו וכמש"ל פ"א ופ"ב וה' יחזירנו בתשובה שלימה לפניו כי הוא רוצה בתשובה:

מצות משא הארון בכתף

שע"ט **לשאת הכהנים הארון על הכתף שנאמר כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו** (במדבר ז' ט') וענין זאת המצוה פי' הרמב"ם פ"ב מהל' כלי המקדש הלכה י"ב י"ג וז"ל בעת שמוליכים הארון ממקום למקום אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות אלא מצוה לנוטלו על הכתף ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלות נפרץ פרץ בעוזא כו' כשנושאים אותו על הכתף נושאי' פנים כנגד פנים ואחוריהם לחוץ ופניהם לפנים עכ"ל: הנה להבין כ"ז יש לבאר תחלה מעלת הלוחות שהיו מונחים בארון שהיו כתובים משני עבריהם ומבואר בירושלמי דשקלים פ"ו הביאום הרע"ב ותוי"ט פ"ה דאבות מ"ו שהיו נקראים מכל הארבע צדדים וסיים שם התוי"ט בשם הרמ"ע שהי' זה מעשה אלקים בלתי משוער בשכלינו כו' והיינו שלא היתה בהן בחי' פנים ואחור ע"ש: ולהבין ענינם, הוא בהקדים מארז"ל נובלות חכמה שלמעלה תורה (ב"ר פי"ז) שלכאורה אינו מובן אמרם ז"ל שהתורה היא בחי' נובלות בלבד דהא כתיב ואהי' אצלו כו' שעשועים כו' (משלי ח' ל') אצלו דייקא משחקת לפניו לפניו דייקא הרי שהיא אמיתית שעשועים של הקב"ה בכבודו ובעצמו ולא נובלות לבד שהנובלות הוא בחי'

אחוריים וחיצוני לבד, אך הענין דשניהם אמת דמ"ש נובלות חכמה שלמעלה תורה קאי על התורה שניתנה לנו שגם בחי' חכמת האלקות ב"ה המלובשת בה וכפי מה שהשיג מרע"ה נק' בחי' אחוריים דחכמה וכמ"ש במשה וראית את אחורי (שמות ל"ג כ"ג) שהוא בחי' אחוריים דאבא ופני לא יראו שהוא בחי' פנימי' אבא ששם לא הי' למשה שום השגה וה"ז למעלה מחכ' אלקות שנתגלה למשה שז"ס התורה שלפנינו ומ"מ הרי שם דוקא בפנימית אבא שרש התורה ותכליתה ועיקרה וע"ז נאמר ואהי' אצלו כו' שעשועים כו', וביאור הענין נעתיק ל' הזהב באגה"ק (סי' י"ט) ע"פ עוטה אור כשלמה דט"ו וז"ל והנה בחי' חכמת אלהות ב"ה המלובשת בתרי"ג מצות התורה נק' בשם בחי' אחוריים דחכמה כי כל אחוריים שבספירות הן מדריגות החיצונות והתחתונות במעלה שבספירה זו מה שיוכלו לירד ולהתפשט למטה להתלבש בברואים להחיותם, ובחי' פנים היא הספירה עצמה המיוחדת במאצילה ב"ה בתכלית היחוד כגון ד"מ ספירת החכמה שהיא מיוחדת במאצילה א"ס ב"ה בתכלית היחוד כי הקב"ה וחכמתו א' כמש"ל ומה שמאיר ומתפשט מחכמתו ית' למטה בתחתונים שהם בעלי גבול ותכלית ומתלבש בהם נק' אחוריים ונק' ג"כ בחי' עשיה שבאצילות פי' עד"מ כמו שבאדם התחתון שיש בנשמתו ה' מדריגות זו למעלה מזו שהן בחי' השכל ומדות ומחשבה ודיבור ומעשה והמעשה היא התחתונה שבכולם שהחיות המתפשט מהנשמה ומלובש בכח המעשה הוא כאין לגבי החיות המתפשט ממנה ומלובש בכח הדיבור שהוא כאין לגבי החיות המתפשט ומלובש במחשבה ומדות ושכל כן עד"ז ממש הוא בחי' חכמתו ית' מה שיוכל להתפשט ממנה להשפיע בתחתונים כולם הם כאין לגבי בחי' פנים המיוחד במאציל ב"ה דכולא קמי' כלא חשיב וההשפעה לכל הנבראים כולם שהם בעלי גבול ותכלית נחשבת ירידה וצמצום כביכול לגבי המאציל א"ס ב"ה עד"מ כמו שנחשבת ירידה וצמצום לשכל האדם המצומצם באיזה עשיה גשמיות וחומריות ממש ולכן מרע"ה שהשיג עד אחוריים דחכמה זכה שתנתן על ידו התורה שהם נובלות חכ' שלמעלה פי' מה שנובל ויורד למטה ומתלבש בתורה גשמיות שלנו שעיקרה ותכליתה הוא קיום מצות ל"ת ועשה בפועל ומעשה כמאמר היום לעשותם (ע"ז ג' א') וגדול תלמוד שמביא לידי מעשה (קדושין מ' ב') והלומד שלא לעשות נוח לו שנהפכה שלייתו וכו' (ירושלמי ברכות פ"א ה"ב) וכל אדם מוכרח להתגלגל עד שיקיים כל התרי"ג מצות בפועל ממש עכ"ל. ומובן מזה שדוקא בחי' טעמי תורה שנתגלו למרע"ה שעל זה כיון באומרו חכמת אלהות ב"ה המלובש בתרי"ג מצות התורה כו' הוא שנק' בחי' אחוריים נובלות דחכמה שהוא מה שיוכל להתפשט ממנה בתחתונים בע"ג ומרע"ה בכלל, אבל עיקרי טעמי התורה כמו

שהן בידיעת עצמו כביכול זהו פנימי' החכמה וע"ז נאמר ופני לא יראו (כי פנימי' אבא הוא פנימי' ע"י כמ"ש בפע"ח ומובא במ"א ע"פ כי תצא למלחמה בביאור ג' תקס"ה ובחי' ע"י הוא בחי' שעשוע המלך בעצמותו ואהי' אצלו שעשועי' ונעלמה מעיני כל חי (איוב כ"ח כ"א)) וילמד הסתום מן המפורש בכי"ק במ"א ע"פ מארז"ל (ע' סוטה ל"ה א') דוד זמירות קרית להו (אגה"ק סי' ל"ו) כו' מעלתה זו כו' מבחי' אחוריים כו' נובלות חכמה כו' אבל פנימי' שבעומק שהוא פנימי' התורה היא מיוחדת לגמרי באא"ס ב"ה כו' יעו"ש, והנה הלוחות שבארון נמשכו מבחי' פנימית (ובזאת מעלתם יתירה על התורה שלפנינו הכתובה בידי בו"ד כי בלוחות כתיב והמכתב מכתב אלהים כו' (שמות ל"ב ט"ז)) ולכן לא היתה בהן בחי' פנים ואחור גם בגשמיות שזהו נגד השכל להיות כתובים משני עבריהם ויהיו נקראים מכל צדדיהם בשוה אלא מחמת גילוי בחי' פנים העליון בהם ולכן נצטוינו לשאת הארון על הכתף לחבר ולייחד את הכתפים שהן בחי' אחוריים אל עבודת הקדש היא ח"ע בבחי' פנים שמשם נמשכו הלוחות שבארון ע"כ תוכן דבריו שם:

ב) **וביאור** הענין הנה יובן בביאור ענין שכחה דדוד שנשאו על העגלות וארז"ל (סוטה ל"ה א') שזה הי' עונש לו על שאמר זמירות היו לי חוקיך בבית מגורי כו' ששיבח התורה בקראה אותה זמירות וא"ל הקב"ה דוד זמירות קרית להו חייך שאתה נכשל בדבר שאפי' תינוקות של בית רבן יודעים בו שנאמר כי עבודת הקדש כו' ולהבין זה יש להקדים כי הגם שנת"ל שהתורה שלפנינו היא רק נובלות חכמה שלמעלה ובחי' אחוריים בלבד גדולה היא לאין קץ ותכלית מן חיות אלהות שבכל העולמות עליונים ותחתונים ובבחי' זו שיבח דוד את התורה וכמבואר שם בכי"ק וז"ל (סי' ל"ו) ולהבין מהו השבח להקב"ה כשזה אסור או מותר הנה הוא ע"ד מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך (תלים צ"ב ו') כי הנה נודע שכל העולמות עליונים ותחתונים תלוים בדקדוק מצוה א', ד"מ אם הקרבן כשר נעשה יחוד עליון ועולים כל העולמות לקבל חיותם ושפעם, ואם שינה שקיבל הדם בשמאלו ד"מ או שלא בכלי שרת כשר או שהי' חציצה אזי נתבטלה עליות העולמות וחיותם ושפעם מחיי החיים א"ס ב"ה וכן בתפילין כשרות מתגלי' מוחי' דזו"נ שהם מקור החיות לכל העולמ' ובדקדוק א' נפסלין ומסתלקין המוחי' וכה"ג בדקדוקי מצות ל"ת, והלכך המתבונן מה גדלו מעשי ה' שבריבוי העולמות וכל צבאם ואיך כולם בטלים במציאות לגבי דקדוק א' מדקדוקי התורה שהוא עומק מחשבה העליונה וחכמתו ית' אשר בדקדוק קל עולים כל העולמות ומקבלי' חיותם ושפעם או להיפך ח"ו ומזה נתבונן גדולת עומק מחשבתו ית' שהוא בבחי' בלי גבול ותכלית ומעלתה לאין

קץ ותכלית על מעלת חיות כל העולמות שכל חיותם שופע מדקדוק א' ממנה שהוא נמשך ממקורו והוא עומק מחשבתו ית' כמו שער האדם הנמשך ממוחו עד"מ וכנודע מהתיקונים והאדרא וזאת היתה שמחת דהע"ה שהי' מזמר ומרנן לשמח לבו בעסק התורה בעת צרתו, אך מה שהי' משתבח בתהלת התורה במעלתה זו ואמר זמירות היו לי וכו' נענש ע"ז ואמר לו הקב"ה זמירות קרית להו משום שבאמת מעלתה זו שכל העולמות בטילים לגבי דקדוק א' ממנה היא מבחי' אחוריים של עומק המחשבה כמ"ש במ"א בשם האריז"ל על מאמר רז"ל נובלות חכמה שלמעלה תורה (מד"ר ב"ר פי"ז) (אמר המעתיק זה המ"א הוא מה שהבאתי ל' הזהב פ"א) אבל פנימית שבעומק שהוא פנימיות התורה היא מיוחדת לגמרי באוא"ס ב"ה המלובש בה בתכלית היחוד ולגבי א"ס ב"ה כל העולמות כלא ממש ואין ואפס ממש כי אתה הוא עד שלא נברא העולם וכו' והלכך גם לפנימיות התורה אין לשבחה כלל בתהלת חיות כל העולמות מאחר דלא ממש חשיבי ובבחי' פנימיותה אינה שמחת לבב אנוש ושעשועיו אלא כביכול שמחת לב ושעשוע המלך הקב"ה שמשתעשע בה כי אלקים הבין דרכה וידע מקומה ומעלתה בידיעת עצמו כביכול אבל נעלמה מעיני כל חי כמ"ש ופני לא יראו דהיינו בחי' פנימיותה כמש"ש בשם האריז"ל וזש"ה ואהי' אצלו כו' שעשועים אצלו דוקא משחקת לפניו לפניו דוקא דהיינו בבחי' פנימיותה וע"ז נאמר ואהי' אצלו אמון א"ת אמון אלא אומן כו' (זהר ח"ב קס"א א') ועל בחי' אחוריים אמר משחקת בתבל ארצו ושעשועי את בני אדם כי התורה ניתנה פנים ואחור כדכתיב במגילה עפה דזכרי' והיא כתובה פנים ואחור (עי' עירובין כ' ב') ולפי שתפס דוד בבחי' אחוריים לכך נענש בשכחה הבאה מבחי' אחוריים ונעלם ממנו לפי שעה מ"ש עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו (במדבר ז' ט') לחבר ולייחד את הכתפים כו' עכ"ל וכמש"ל ספ"א:

ג) **וביאור** ענין פנימי' וחיצוני' התורה ומ"ש דוד לחיצונית התורה זמירות כו' הנה המצות נקראי' רצון העליון ב"ה ופנימית הרצון הוא התענוג ומצד בחי' הרצון שבמצות שהוא בחי' חיצונית לגבי התענוג הוא השבח הזה ששיבח דהע"ה ואמר זמירות היו לי חוקיך, כי כמו הזמר שיכולים לנגן ולזמר ניגון א' כמה פעמים אע"פ שהכל עריבות ומתיקות א' מ"מ כשערב לו איזה ניגון מנגן וחוזר ומנגן אותו כמה פעמים ולא תקוץ הנפש בו ואדרבה תתענג כל פעם כמקדם מעוצם יפיו, וכך היו לי חוקיך חוק נק' מצוה שאין בה טעם ודעת מושג כמו פרה אדומה ושעטנז שאו"ה משיבים עליהם ובאמת כל המצות נק' חוקים כי הטעמים הגלוי' לפנינו אינן מספיקים כלל ואינן בערך הטעמים האמיתיים כמו שהן למעלה, ונמצא שלעינינו הם רק חוקים גזירת מלך כלומר שכך

רצונו בלי טעם מובן, ואמר שאעפ"כ עריבים עליו עד למאד, להיות כי בחי' הרצון הזה הוא רצונו ית' שהוא למעלה מהיות מושג לשום נברא בעולם ואפי' בעולם האצי' אינו מושג כמ"ש והחכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) שהחכמה נק' עדן שממנו יוצא נהר הוא הדעת לגן היא הבינה שממנה ההתגלות תבונה ודעת בגדולת א"ס ב"ה לנשמות שבג"ע העליון שנהנים ומתענגים תענוג עצום ונפלא בהשגתם זו שהרי גם על געה"ת אמרו מוטב דלידייני' (חגיגה ט"ו ב') שכדאי המה יסורי גיהנם בשביל ליתי לעלמא דאתי וק"ו בג"ע העליון ויש עוד מדריגות רבות גבוה מעל גבוה הגם שלא נז' בספרים רק ב' בחי'. והנה מקור ושרש הראשון הוא בחי' חכמה מקור ההשגה והיא שתמצא מרצונו ית' העליון שרוצה לצמצם עצמו להיות חכים בחכמה ע"י צמצום רב ועצום וז"ס מאין אין ממש דכלא חשיבי' הארתו שמאיר בחכמה לגבי עצמות רצונו ית' הבבע"ג וכמ"ש בע"ח דאבא יונק ממזלא דאריך וכמשל השערות שהם נמשכים מהגלגולת כעין נימא דקה והם בחי' מותרי מוחי' מן המוחי' הפנימים שבתוך הגלגולת שהיא בחי' הכתר הוא רצון העליון ב"ה. וא"כ הרי מה מאד עמקו מחשבות ה' שהם המצות שהם עצמות רצון העליון ב"ה דכלא חשיבי' קמייהו כל חיות העולמות שהרי מקורם ושורש' הראשון היא החכמה והיא נמשכת מבחי' שערות לבד משא"כ ע"י המצות שיתגלה עצמות רצון העליון הרי כל העולמות עולי' עי"ז בעילוי רב לאין קץ ותכלית על מעלתם הראשונה וא"כ הם בטילים ממש לגבי דקדוק א' מדקדוקי התורה ואע"פ שהרצון אינו מושג וא"כ הרצון שבציצית שוה עד"מ אל הרצון שבתפילין מאחר שהכל רצון בלי טעם מושג ה"ז כזמירות שמנגנים ניגון א' כמה פעמים כאשר טוב לפניו ויפה בעיניו כך להפלגת מעלת תהלת הרצון שבמצות שהוא רצונו העליון ב"ה התענג בו דוד בכל מצוה ומצוה ובכל דקדוק ממנה כי הוא רצון ה' שלגבי' בטילים כל העולמות כנ"ל עם שהוא ניגון וצורה א' עד"מ אבל מה טוב ומה נעים ומה יפה הוא עד מאד ומאד. וא"ל הקב"ה דוד זמירות קרית להו כי מעלתה זו הוא רק מצד הרצון שבתורה ומצות כנ"ל שהוא רק בחי' אחוריים וחיצונית לגבי פנימיותם הוא בחי' התענוג העליון ב"ה שיש בכל מצוה ממצות התורה שהוא סיבת הרצון ופנימיותו ותכליתו וחיותו וקיומו כי הנה מעלת התענוג על הרצון הוא גבוה מאד נעלה שהוא בחי' שעשוע המלך בעצמותו שא"ס ב"ה נק' מקור התענוגים ויובן זה עד"מ גם בגשמיות אנו רואים שהתענוג הוא הגדול מאד על כל כחות הנפש ומתפשט במרחב עצום כמו תענוג שבחוש הראי' ובו כמה רבבות תענוגים פרטיי' מינים ממינים שונים, ותענוג שבחוש השמיעה הוא מהות תענוג אחר וגם בו כמה רבבות פרטיי', וכן עד"ז בריח ודבור וטעם ומכ"ש בכחות הנפש הפנימי' שיש בכל א' מהות

תענוג אחר נבדל מן התענוג שבזולתו, מה שאין שום כח מכחות הנפש מתפשט במרחב כ"כ, וכאשר נעריך ונתבונן להבין ולהשכיל מזה על ענין מקור התענוגים למעלה הרי נודע שכל בחי' התענוג שבעוה"ז נתהוה מפסולת דפסולת התענוג עליון ע"י שבה"כ אבל בחי' התענוג שבעולמות הרוחניים אפי' בגעה"ת נעלה הרבה לאין קץ, ואמנם מקור כל התענוגים הוא א"ס ב"ה ואין פי' א"ס על עצמותו ממש ח"ו כי עצמותו אינו בגדר השפעה כלל אלא אורו ית' הוא הנק' מקור התענוגי' להיות כי התענוג הוא בחי' א"ס ממש, והרצון הוא בחי' חיצוניותו ובחי' אחוריים וכמ"ש אחור וקדם צרתני (תלים קל"ט ה') שכל בחי' צורה וגילוי יש בו אחור וקדם הוא בחי' הרצון והתענוג והם בחי' ב' פרצופי הכתר עתיק ואריך שבחי' עתיק הוא בחי' תחתונה שבא"ס ממש וכמ"ש במצות תשובה ובחי' אריך הוא הרצון שרש הנאצלים ובו ועל ידו נמשך הארת התענוג בצמצום עצום להחכמה הנק' עדן דרך המזלא הנ"ל ומזה נהנים מזיו הנמצאים דאבי"ע כנ"ל, והנה מצד בחי' התענוג שבמצות הרי לא יתכן לקרותם זמירות ח"ו כניגון א' הנפלא שמנגנים אותו כמה פעמים מצד פליאותו והפלאה זו הוא מעלת ביטול כל העולמות כנ"ל, כי לא זו הדרך במעלת העונג העליון ב"ה כי אדרבא כל מצוה הרי היא מיוחדת ונבדלת בצורתה מזולתה כי התענוג שבה אינו ממהות וסוג התענוג שבמצוה האחרת וכנ"ל במשל מהתחלקות סוגי התענוג בראי' ושמיעה כו' שכך עד"מ ציצית שרש' הוא ענין תענוג מיוחד ותפילין תענוג מיוחד ועד"ז כל התרי"ג מצות וז' מצות דרבנן שהם תר"ך עמודי אור כמנין כתר, ולזה נק' התענוג בשם פנים והרצון בשם אחור כי עד"מ העורף והצוואר ואחורי הגוף שנקראו בכלל בחי' אחוריים הרי כולן בצורה א' שעור א' מכסה לכולן בשוה ואין התחלקות ביניהם אבל הפנים כל איברים מיוחדים ושונים וניכרים מובדלים בפעולתם ובתמונתם זמ"ז ראי' בעינים ושמיעה באזנים כו' וכך מצד הרצון הרי כל המצות צורה א' להן לומר שכך רצונו עם שהרצון נפלא ונכבד למאד, אבל מצד התענוג שבהם שהוא פנימיותם הרי ניכרים כאו"א בצורה מיוחדת וענין מיוחד ונפלא ביותר לאין קץ ותכלית כי הוא בחי' א"ס ממש שאצלו ית' אין כל העולמות תופסי' מקום כלל ולשבחו בביטולם אצלו דכלא ואין ואפס ממש חשיבי' כנ"ל פ"ב אלא הוא שעשוע המלך המיוחד ב"ה בעצמותו. ולפי שתפס דוד בחי' אחוריים לכך נענש מדה כנגד מדה בשכחה הבאה מבחי' אחוריים וגם השכחה בענין המצוה הוא ג"כ בענין זה שנשכח ממנו ענין המורה על מעלתה מצד בחי' הפנים דוקא שלכן נצטוו לשאת הארון בכתף ופניהם אל הארון כמש"ל בשם הרמב"ם שזהו ע"ד שהי' במ"ת פב"פ דבר ה' (דברים ה' ד') פי' פנים העליון הוא התגלות התענוג עליון שבכל מצוה שנתגלה אז לישראל ולכן

על כל דיבור פרחה נשמתם כי כל דיבור הוא ענין תענוג מיוחד כנ"ל ופנים שבישראל היו ג"כ לעומת פנים זה דהיינו שגם הם הי' כל חפצם ותענוגם רק באלקות בלבד הוא בחי' אהבה בתענוגי' שאין לו שום תענוג בדבר מעניני עוה"ז זולתי אלקותו ית' משא"כ בחי' אחוריים הוא כשכופה עצמו לעשות רצון ה' הגם ששולט על יצרו ומושל ברוחו ועושה רצונו כרצונו אבל הכל דרך כפי' בלתי השתוקקות וכלות הנפש פנימי' מאיליו שתומשך נפשו לזה (וכמ"ש הרמב"ם פ"ו מן הח' פרקים למס' אבות שזהו ההפרש בין הכובש את יצרו ובין החסיד המעולה יעו"ש) ולכן הי' אז במ"ת יחוד נפלא פב"פ ונצטוו ג"כ בנשיאת הארון שנמשך מבחי' פנימי' העליון שלכן לא הי' בהם אחור והיו כתובים משני עבריהם כו' שיהיו ג"כ פניהם אל הארון להיות פב"פ, רומז לענין הנ"ל שיהי' הפנימי' לאלקות ובזה יהי' כל חפצו וישעו ומגמתו ותשוקתו, ואחוריים כלפי חוץ להיות ההשתמשו' בענינים המוכרחים לקיום העולם וגופו ובני ביתו רק בהכרח בלתי עונג בזה אלא שמוכרח לעשותם כדי לקיים גופו וגוף ב"ב כמשפט התורה בכדי שיגיע לתכלית האמיתי הוא עבודת ה' והשגתו ע"י תורה ומצות שלשם פניו מביטים ומסתכלים וחפצו ותשוקתו וזשארז"ל כמי שכפאו כו' (נדרים כ' ב') ועי"ז עולים כל מעשי' שעוש' בבחי' אחוריים להיות מתכללים באור ה' בבחי' פנים העליון וכמ"ש במ"א ע"פ ידך בעורף אויביך כו' ודהע"ה שתפס לשבח התורה בבחי' אחוריים שלה ולא באמיתת פנימיותה לכך נעלם ממנו לפי שעה מצוה זו המורה על מעלת פנימית התורה דוקא כמ"ש עבודת הקדש עליהם כו' וד"ל:

מצות נדרים

מטות **שלא יחל דברו שנאמר איש כי ידור נדר כו' לא יחל דברו** (במדבר ל' ג') (ת"ז):
ובטעמי מצות מבואר שסוד הנדרים בבינה וז"ס נודר בחיי המלך כי הבינה היא בחי' חיות ומוחי' דז"א יעו"ש ובסוף שער היחודים ותיקון עונות באורך, וענין הנדר היינו שהוא מכניס דבר המותר בגדר האסור ע"י אמרי פיו שאומר דבר מותר יהא אסור כקרבן שאסר השם וארז"ל (נדרים י"ד א') דדוקא כשהוא נודר בדבר הנידר שמתפיס בקרבן וכיוצא שהוא דבר מותר בעצם ונאסר ע"י שנידר לגבוה עפ"י התורה אז גם דבר המותר נתפס להיות נאסר כקרבן שהתורה למדתנו שיש בנו כח בכך לאסור המותר כשהתפיסו בדבר הנידר משא"כ המתפיס בדבר האסור כמו שיאמר הרי עלי כבשר חזיר לא אמר כלום וכדאי' במשנה רפ"ב דנדרים ואלו מותרין כו', ולהבין הענין הלז איך יש כח בפה האדם לאסור את המותר באמת ע"פ התורה וגם שהקרבנות שהם מדין התורה יש להם

זמן קבוע כבש א' בבקר כו' והנדר שהוא ע"י דיבור ורצון האדם הוא בכל זמן וגם שע"י נדר יוכל לקדש ולאסור כל דבר משא"כ בקרבנות שאם אמר על בעלת מום הרי זו עולה לא אמר כלום כדאי' במשנה פ"ה דתמורה (מ"ה): ויובן כ"ז בהקדים מעלת הישראל עפמ"ש רעייתי פי' פרנסתי שישראל מפרנסין לאביהם שבשמים שכמו שאנו קוראים אותו ית' רועינו זונינו כך הוא אומר על כנ"י רעייתי שמפרנסין, וידוע דפרנסה כולל ב' דברים בכלל מזונות ולבושים כדאי' שמין לפרנסה וחשיב מזונות ולבושים (כתובות ס"ח א') והיינו מ"ש רז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח (אבות פ"א מ"ב) כי העבודה הם הקרבנות הם בחי' מזון כמ"ש לחמי לאשי (במדבר כ"ח ב') ומגמ"ח נעשה בחי' לבוש למעלה כביכול כמ"ש לבושו צדקה וילבש צדקה כשריון (ישעי' נ"ט י"ז) והתורה היא כוללת שניהם שנקראת מזון כמ"ש לכו לחמו בלחמי (משלי ט' ה') ונקראת לבוש כמ"ש עוטה אור כשלמה (תלים ק"ד ב') ואור זו תורה, ולהבין זה הנה כתיב אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים (נחמי' ט' ו') ולהבין איך הוא לבדו כעת מאחר שעשה את השמים וגם מ"ש אני הוי' לא שניתי (מלאכי ג' ו') איך אין בריאת כל העולמות פועל שינוי בו ית' מקודם הבריאה לאחר הבריאה כמאמר אתה הוא עד שלא נברא ומשנברא בשוה ממש, אך הענין כי בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם (תלים ל"ג ו') מלאכים ונשמות שנתהוו רק מאותיות דיבורו ית' וכללותם הוא דיבור א' כמארז"ל בה' נברא העוה"ז (מנחות כ"ט ב') ובטילים כביטול אות א' לגבי כללות נפש המדברת כידוע, והנה שרש התהוות הדיבור הוא רק מבחי' החכמה וכמ"ש כולם בחכמה עשית (תלים ק"ד כ"ד) וכתיב ה' בחכמה יסד ארץ (משלי ג' י"ט) שבחי' עולם הדיבור נק' ארץ דעבידת פירין ע"י צירופי אותיות שנבראו בהן שמים וארץ וכמו עד"מ בגשמיות כח התחלקות האותיות לה' מוצאות וצירופן בכל דיבור ודיבור בתיבה זו כך ובזו כך הוא ע"י החכמה שבנפש והמופת לזה ממה שהתינוק אינו יכול לדבר הגם שיש לו קול ומחשבה ומדות לאהוב ולשנוא מחמת שאין לו בחי' חכמה המחלקת את האותיות ומצרפתן והיינו לפי שהחכמה היא ראשית לכל כחות הנפש וע"כ יכולה להיות נשפל' ולירד ולפעול מטה מטה עד גם בבחי' הדיבור שהוא האחרון בכחות הנפש שאינו אלא לזולתו שבפ"ע א"צ לדבר וכמשל מדורה גדולה שתאיר גם בריחוק מקום, וכך גם למעלה בדבר ה' ידוע דיש ריבוי נבראים לאין קץ ותכלית וכל א' נבדל ממציאות זולתו והיינו מחמת שינויי הצירופים של האותיות שכפי השתנות הצירוף שהוא שינוי החיות כך ישתנה מהות הנברא והתחלקות אותיות העליונים בה' מוצאות וצירופן בכל מאמר ובכל תיבה הוא ע"י חכמתו ית' וז"ס מה רבו מעשיך ה' שסיבת ריבוי המעשים

הוא לפי שכולם בחכמה עשית שבה ועל ידה הוא ההתחלקות כנ"ל ועמ"ש מזה במצות העומר שעורים פ"א, אמנם מודעת זאת שעצמותו ית' הוא למעלה מעלה מבחי' החכמה שאינו בגדר חכמה ומדע כלל וכלל ובזאת סרו ועוותו הפלסופים החוקרים על ה' בשכל אנושי וטעו בזה כי תיארו בו ית' מציאות וגדר חכמה וקראום חכמת אלהות וגם לא הונח להם התהוות הריבוי בנבראים מן האחדות שהוא ית' יחיד ומיוחד, אבל באמת בחשיכה יתהלכו ולא ידעו ולא יבינו שסיבת ההתחלקות והרבוי בנבראים הוא מחמת שינויי ורבוי הצירופים של אותיות מדותיו כנ"ל ושרש התחלקותן הוא ע"י החכמה אבל עצמותו ומהותו ית' הוא מרומם ומתנשא למעלה מעלה מגדר חכמה ולא יושג בשום חכמה כלל כי אפי' על חכמה עילאה אמרו דלית מחשבה תפיסא בי' והיא שוה אצלו ית' עם בחי' העשי' ממש וגילוי אלקות הוא בבחי' אמונה שלמעלה מהחכמה כעטרה שהיא על הראש (ר"ל שלתאר מציאת ה' עד"ז זהו ענין האמנת אלהות שנצטוינו ע"ז להאמין מציאות האל ע"ד הזה שהוא הפלגת מהותו למעלה מגדר החכמה עד שלא יתכן לומר הוא היודע והוא המדע כי אינו בגדר מדע כלל שלזה נצרך בחי' אמונה משא"כ לידע שיש בורא ממציא נמצאים לזה א"צ אמונה כי מבשרי אחזה אלוה אחזה ממש כמ"ש במצות אכילת מצה יעו"ש) והוא ענין כתר יתנו לך מלאכים עם [עמך] ישראל כו' ומשם הוא התהוות החכמה עילאה כמ"ש והחכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) ע"י צמצום עצום (ואז יתכן לומר הוא היודע והוא המדע בסוד הארת א"ס בחכמה דאיהו וגרמוהי חד וכמ"ש בלק"א ועמ"ש במ"א בכתבי הקדש שהסכים בזה לדברי הר"י ליוא מפראג בהקדמתו לספרו גבורת ה' הובא במצות תפילין פ"ב) והיינו ג"כ ע"י אותיות דשם כי יש בחי' אותיות בלמעלה מן החכמה ע"ד שנמצאו אותיות הדבור שלמטה מן החכמה והוא ענין טנת"א המבואר בכהאריז"ל שאותיות במל' עד שטעמים בכתר והרי באמת גם הטעמים הם בחי' אותיות שהרי הם ג"כ ציורים כמוהם ועד"ז התגין והנקודות אלא שהם בחי' אותיות היותר גבוהים שהאותיות הם בחי' אותיות שבדבר ה' ונק' מל' כי דבר מלך שלטון ולמעלה מהם הנקודות עד שהטעמים הם בחי' האותיות שבתענוג העליון ולכן נקראו טעמים ע"ד מ"ש טעמו וראו כי טוב ה' (תלים ל"ד ט') שהוא בחי' מתיקות ונועם ה' והיינו כי כמו אותיות הדבור נק' אותיות ע"ש הגילוי שבהם מתגלה פנימיותו לזולתו מל' אתא בקר (ישעי' כ"א י"ב) וכך ענין בחי' אותיות דתענוג עליון היינו גילוי בחי' התענוג ולכן נק' טעמים כי הנגינה יש בה תענוג כמו זרקא מקיף שופר כו' שיש מהם ניגון ומתיקות שזה הי' עבודת הלוים בשיר של יום:

והנה בחי' תענוג העליון הוא מאד נעלה במדריגה למעלה מעלה מבחי' החכמה ומבחי' האותיות, וההתגלות שלו בלבד שהם בחי' הטעמים מקבלת החכמה והיא הארה מצומצמת מאד וז"ס ביו"ד נברא העוה"ב שהיא החכמה שנקראת עדן מקור הגן שמצמצום הארת העונג המאיר בה ע"י הטעמים נמשך ממנה אח"כ בבינה ובכל הי"ס ומשם [נמשך] אח"כ בבי"ע ע"י צירופי אותיות הדבור כמש"ל וז"ס בע"ח שהתלבשות אא"ס הוא בחכמה ואח"כ מאיר בכל הי"ס ע"י החכמה כי לולי שהיתה ההארה מתלבשת בבחי' החכמה לא היו יכולים להכיל אורה כלל הגם שהיא הארה מצומצמת מ"מ היא בבחי' א"ס אלא ע"י אמצעות החכמה הם מקבלים וז"ס שהתורה נק' לבוש שנמשכת מן החכמה והיא בחי' לבוש לא"ס ב"ה שעי"ז הוא מאיר ומחי' בעולמות וז"ס באורייתא אתקיים עלמא כי עוטה אור כשלמה כתי' (תלים ק"ד ב') וגם תורת חסד על לשונה (משלי ל"א כ"ו) ועולם חסד יבנה (תלים פ"ט ג') וגם נקראת מזון ע"ש בחי' הארת א"ס המתלבש בחכמה שבתורה שהוא חיות כל העולמות וגמ"ח הן ג"כ בחי' לבושים אלא שהם לבוש החיצון שהמלך מלבישו כשצריך לצאת בחוץ כך יש בחי' לבושים חיצוני' להגין על שפע האלקות הנמשך מטה מטה שלא ינקו ממנו החיצוני' וז"ס וילבש צדקה כשריון כו' וצדקה תציל ממות (משלי י' ב') וחטאך בצדקה פרוק (דניאל ד' כ"ד) וד"ל:

ב) **ולפי** שכל אלו ההמשכות נעשו ע"י הישראל לכן הם נקראים רעייתי שמפרנסי' את אביהם שבשמים בבחי' מזון ולבושים להיות התלבשות אא"ס בחכמה ע"י בחי' הטעמים הנ"ל: וביאור זה הוא ע"ד מ"ש רז"ל כשעלה משה למרום מצאו למלאך סנד"ל שקושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל וענין הכתרים היינו בחי' אותיות עליונים שנק' בשם כתרין בהקדמת זהר בראשית ע"ש והענין שהם בחי' הטעמים שהוא האותיות דתענוג העליון שממנו תמצא החכמה מאין ליש והוא קושר כתרים וממשיך הארת הכתר בחכמה שהיא בחי' תורה כנ"ל והיינו דוקא מתפלותיהן של ישראל שהצירופי אותיות שישראל מוציאים בפיהם בתפלה עולים ברום המעלות עד בחי' אותיות הראשונים שהם הטעמים שהם אותיות תענוג העליון כנ"ל ומשם ממשיכים ההארה ממעלה למטה להיות מתלבשת בחכמה והכח הזה בישראל הוא לפי שניצוץ האלקות שיש בכל א' מישראל שרש שרשו למעלה מעלה גם מבחי' החכמה ולכך אנו רואים שיש יכולת בכל א' מישראל למסור נפשו על קדה"ש שהוא למעלה מן השכל שהרי השכל לא יחייב רק לאהבה את ה' כי הוא חייך (דברים ל' כ') אבל המס"נ הוא רק מצד עצם ניצוץ האלקות שטבעו לחפוץ להכלל במקורו כנר בפני האבוקה והוא למעלה מן

החכמה כנ"ל רק שלהיות הנפש מלובשת בגוף והוא מסתיר ומכסה על הארה זאת. ואמנם בתפלה בהקדמת פסוד"ז הוא מבעיר ומלהיט את הניצוץ אלקי עד שיבא ויגיע בק"ש לבחי' מס"נ באחד שהוא למעלה מן החכמה ואז ע"י אותיות אלו ממשיכים מבחי' אותיות העליונים וכתרין עילאין הנק' בשם טעמים להיות מתלבשים בחכמה וז"ס קושר כתרים לקונו (חגיגה י"ג ב') וכן אנו אומרים אחר ואהבת את ה' וגו' (דברים ו' ה') ודברת בם (שם ד') מל' ידבר עמים (תלים מ"ז ד') ל' הנהגה והמשכה כלומר להמשיך את אא"ס בתוך החכמה דתורה וז"ס רעייתי פרנסתי שמפרנסי' אותו בבחי' לבוש החכמה ע"י התורה וגם זהו גופא מזון לחבר הנשמה עם הגוף שהוא אא"ס שהוא נשמה לנשמות בתוך הכלים שהוא גופא דמלכא, וכל העולמות מקבלים מהם וגם לבוש חיצון ע"י גמ"ח, והקרבנות הם ג"כ מזון כמ"ש לחמי לאשי מטעם הידוע בסוד הקרבנות:

ואחר כ"ז יובן ענין הנדרים שיש כח לישראל לאסור את המותר ע"י אמרי פיו כשמתפיסו בדבר הנדור כו' כי ענין הקרבנות הוא שנעשה קדוש עפ"י גזירת התורה שהיא החכמה עליונה ולכך באים בזמן קבוע דייקא ולא הכל כשרים לקרבן כי אם מג' מינים כבשים ועזים ובהמות ותורים ובני יונה מן העופות לפי שכך חייבה החכמה עליונה בבל תוסיף ובל תגרע, אמנם הנדרים הם גם בדברים שאינם ראוים ליקרב ע"ג המזבח וגם בעידנא דלאו זמן הקרבה הוא ואעפ"כ חל עליהם הקדושה (כמארז"ל שאני קונם דקדושת הגוף נינהו (כתובות נ"ט ב') וס"ד דהש"ס שיהי' בהם דין מעילה) והיינו ע"י אותיות ודיבורי האדם שיש להם כח להמשיך מבחי' אותיות וטעמים העליונים מקורי החכמה להיות משם מאיר על אותו הדבר ונעשה קדש ולכך חלים על כל דבר משא"כ בקרבן שקדושתו עפ"י גזירת החכמה בלבד אבל כשא' מישראל מתפיס דבר בקרבן הרי הוא ממשיך ע"ז צירופי אותיות הנ"ל שלמעלה מן החכמה וד"ל: ובזה יובן דקדוק לשון רז"ל איש כי יפליא לנדור (במדבר ו' ב') וארז"ל במשנה פ"ה דנדה בן שנים עשרה שנה ויום א' נדריו נבדקין כו' ופי' בגמ' (נדה מ"ו ב') שנק' מופלא סמוך לאיש אף שלשאר כל המצות אינו מחוייב מדאורייתא רק כשהוא בן י"ג שנה, והענין כי בחי' דעת אין לו אלא עד י"ג שנה דוקא והיינו לפי שאז מתלבשת בו הנשמה בתוכיותו ופנימיותו ואמנם סמוך לי"ג שנה נכנסת בו ההארה בבחי' מקיף והוא בחי' שלמעלה מן החכמה שמחמת זה יש לו הכח למסור נפשו כנ"ל וזהו ל' מופלא סמוך לאיש, מופלא הוא ל' נפעל והיינו כי סמוך לי"ג שנה מקבל מבחי' פלא עליון וע"כ נדרו נדר כי יכול להמשיך ע"י דיבורו מבחי' פלא עליון להיות אותו דבר קדוש וכנ"ל שהוא ענין המשכת הטעמים שהם אותיות דתענוג עליון הנ"ל שלכן יכול להפלות דבר הנדור ע"י אותיות שמבטא בשפתיו:

(כ"ז מתורה שנת תק"ע בבואו מברדיצוב בבהמ"ד דחעמינאער) יעו"ש. הסיום:

מצות האמנת אלקות

פרק א

יתרו **אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. זו מ"ע לידע ולהאמין שיש אלוה** (חינוך כ"ה), והרמב"ם בס' המצות במ"ע סי' א' ביאר ענין מצוה זו בלשון זה, מצוה א' היא הציווי אשר ציונו בהאמנת האלהות והוא שנאמין שיש שם עלה וסיבה הוא פועל לכל הנמצאים והוא אמרו אנכי ה' אלקיך עכ"ל, והרמב"ן שם כ' בשם בה"ג שלא מנאה בתרי"ג והנראה מדעתו של בה"ג שאין מנין תרי"ג מצותיו אלא גזירותיו יתעלה שגזר עלינו לעשות או מנענו שלא לעשות, אבל האמונה במציאותו יתעלה שהודיע אותה אלינו באותות ובמופתים ובגילוי השכינה לעינינו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצות לא ימנו בחשבונן ונסמך שם מהמכילתא כשם שקבלתם מלכותי קבלו גזירותי עשו קבלת המלכות ענין בפ"ע והמצות הנגזרות מאתו יתע' בע"א כו'. ומ"מ דעת הרמב"ן בעצמו היא כהרמב"ם וכמו שסיים שם זהו דעת בה"ג ויש לו פנים אבל עוד במל"ת אבאר המתחויר לי ובהשגותיו לל"ת סי' א' כתב להדיא כהרמב"ם וז"ל שנצטוינו מצוה ראשונה בקבלת מלכות שמים כלומר שנאמין שיש אלוה פועל לכל הנמצאות מוציאן מאין מוחלט אל היש שהם עליו ואל היש שיחפוץ בו בכל זמן מן הזמנים והוא שאמר יתברך ויתעלה אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים שהיא מצוה באמונה כמו שכתוב וביארנו אנחנו אותו בראי' מדבריהם ז"ל צוה אותנו בזאת האמונה שהיא יסוד התורה עכ"ל לענינינו, וכן כתוב ומפורש ברע"מ פ' וארא דכ"ה ע"א וז"ל ע"פ וידעתם כי אני ה' אלקיכם (שמות ו' ז') פקודא דא קדמאה דכל פיקודין למנדע דאית שליטא עילאה דאיהו רבון עלמא וברא עלמין כולהו שמיא וארעא וכל חיליהון ודא איהו בכללא כו' כיון דידעו פקודא דא בארח כלל כדין אוליף לון בארח פרט כי ה' הוא האלקים דא בארח פרט כמה רזין וסתרין אית ביה עכ"ל לענינינו, מבואר מדבריו שפקודא קדמאה בארח כלל היא מצוה זו דהאמנת אלהות שמנאה הרמב"ם מפסוק אנכי ואח"כ מ"ש בארח פרט היא מצות אחדות השם שמנאה הרמב"ם שם סי' ב' מפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (דברים ו' ד') וכ"כ החינוך תי"ז: וכ"ה להדיא בהקדמת זהר בראשית די"ב ע"א פקודא תליתאה ופקודא רביעאה שהם ב' מצות אלו האמנת אלהות והיחוד יעו"ש:

א) **והנה** באמת צ"ל קושית בה"ג שהאמונה במציאותו יתעלה שהוא העיקר והשרש איך ימנו בחשבון הציווים וכן הקשה הר' חסדאי בספר אור ה' הביאו הר"י אברבנאל בספר ראש אמנה פ"ד וז"ל שטעה טעות גמורה מי שמנה אנכי ה' אלקיך מצוה לפי שהמצוה היא מן המצטרף ולא תצוייר בזולת אלוה מצוה ידוע ולזה כאשר נניח אמונת מציאות האל מצוה כבר נניח אמונת מציאות האל קודמת לאמונת מציאות האל וכו' וכל זה בתכלית הביטול והגנות, אמנם החכם הגדול השלם בדעותיו הר' יצחק אברבנאל החזיק דעת הרמב"ם בפרט כי כן הוא דעת הרעיא מהימנא משה אמת ותורתו אמת, ולזאת תירץ שם פ"ז וביאר שם דברי הרמב"ם שאין כוונתו כפי שהבין בו הר' חסדאי בפי' מצוה זו שהיא אמונת מציאות האל רוצה לומר שהוא נמצא בלבד אשר סותרו הוא הנעדר ח"ו אבל עם העיון הטוב והישר יראה שאינו כן אבל כוונת הרב הגדול בכל דבריו הוא שהעיקר הראשון והמצוה הראשונה הוא שנאמין שהאלוה ב"ה שכבר ידענו שהוא נמצא, מציאותו הוא היותר ראשון ויותר שלם אשר בכל המציאות, שמציאותו אינו אפשר מצד עצמו כיתר הנמצאים אבל הוא מחויב המציאות מצד עצמו כו' וכבר התבאר שהמחויב הוא כי הוא אינו צריך במציאותו לזולתו וכל מה שזולתו צריך במציאותו אליו לפי שהוא נותן המציאות וקיום לכל הנמצאים כו' יעו"ש: והעולה מדבריו שציווי ההאמנה אינה על מציאות האל כי ע"ז לא נצרך לציווי כי כבר ידענו שהוא נמצא כמשי"ת רק הציווי הוא ההאמנה שמציאותו הוא היותר שלם כו', אמנם מה שביאר החכם הנז' ענין שלימות מציאותו שהוא מחוייב המציאות הנה ע"פ דרך הקבלה הוא בענין אחר כמשי"ת לפנינו אי"ה כי גם על היותו מחוייב המציאות א"צ לאמונה כי הוא נכלל בכלל הידיעה שכבר ידענו זה שיש בורא המחי' העולם וממילא שהוא מחוייב המציאו' כמו שביאר בעצמו ענין מחוייב המציאות שהוא זה אלא האמונה היא שהוא ית' רם ונשגב למעלה מעלה ממדריגת החכמה וכמ"ש במצות הנדרים (מצוה ת"ו) (ובכלל זה שהוא ית' מחי' את העולם באופן שהם בטילים במציאות לגמרי לגבי דבר ה' ורוח פיו ית' כביטול אור השמש בשמש כמ"ש בלק"א (ח"ב פ"ו) וכמשנ"ת מצוה י' אלא שי"ל שאמונה זו נכלל במצות האמנת היחוד ובזה יתכן דלכאורה קשה שגם על היחוד אינו נצרך לציווי כלל כי ממילא מושג וכמו שהוא דעת הר' חסדאי שלא למנותו ג"כ בכלל הציווים הובא שם פ"ד אלא שהציווי של ההאמנה הוא כנ"ל) וענין זה הוא הנק' בזהר סובב כל עלמין שע"ז היא מצות האמונה אבל בחי' ממכ"ע אינו נופל ע"ז לשון אמונה אלא כמ"ש ומבשרי אחזה אלוה (איוב י"ט כ"ו) אחזה ממש, והוא תרגום של ראי' והגם שאינו רואה בראיה גשמיות ממש דעיני בשר מ"מ ה"ז כאילו רואה ממש ענין זה

שהקב"ה מחי' את כל העולמות כי ראיית השכל בדבר שנתאמת אצלו ענינו ה"ז כראיה בעיני בשר והתאמתות זו הוא מ"ש ומבשרי אחזה (איוב י"ט כ"ו) כמו מה שנתאמת אצל האדם ענין חיות נפשו שיש מהות נפש מלובשת בגופו המחי' אותו שהרי הגוף אינו חי מעצמו לבד שהרי בעצמו הוא דומם כבשר ועצמות המונחים בקדרה ובתבשיל, אלא שהוא חי מצד חיות הנפש הרוחניות שבו שהוא רוח החיוני המלובש בדם כדכתיב כי הדם הוא הנפש (דברים י"ב כ"ג), וא"כ הגם שמעולם לא ראה אדם מהות הנפש שבו איך ומה היא עכ"ז נתאמת אצלו ברור מציאותה ע"י השכל וזו היא ראיית השכל שהוא אמות חזק כראיית העין ממש, וכך אחזה אלוה ממש בראותו כל העולם חי וקיים כל נברא לפי ערכו הגלגלים מתנועעים והארץ יש בה כח הצומח להצמיח עשבים ואילנות עושים פרי ובע"ח מרגישים וכן הנפש שבאדם, שכל העולם בכללו הוא כמו גוף א' גדול מהלך ת"ק שנה והרי גוף זה הוא בעצמו דומם ומאין בו החיות הזה שבכאו"א הנה זהו חיות האלהות שהוא ית' מאיר ומשפיע בכללו וכמארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא כל העולם (מדרש תלים ע"פ ברכי נפשי), ועד"ז הוא נשמה ג"כ לגופות המלאכים שיש להם גופות רוחניים וחיותן הוא מהתלבשות אור ה' בו וז"ס אחזה אלוה אחזה ממש בראיית השכל כאלו רואה בעין, וא"כ לא שייך על ענין זה ציווי להאמין שהאמונה לא יתכן אלא על דבר שאינו רואה בעיניו ומאחר שענין זה נראה לעין הרואה מה נצרך לאמונה ע"ז אלא ע"ז נאמר דע את אלקי אביך (דה"א כ"ח ט') שדבר זה נתפס בדעת ולא באמונה לבד ופי' דעת הוא ל' הרגשה כמו והאדם ידע וגו' (בראשית ד' א') כי הדבר המושג ע"י ראיית השכל הוא נרגש ממש ולא בחי' אמונה שהדבר האמון אינו בבחי' הרגשה בהמאמין שהאמונה היא למעלה מהשכל, ואמנם מ"מ נופל ע"ז ל' ציווי ג"כ דע דהיינו להתבונן ולהעמיק מחשבתו בזה ולא שיעלה ויעביר הענין במחשבתו לבד בלתי עיון והעמקה שזה נק' בשם הרהור לבד וידוע בזהר דהרהור לא עביד מידי אבל הדעת הוא שיעמיק מחשבתו בדבר הזה (וזה שנצטוינו בזה במ"ע לדעת ר' יונה בשערי תשובה מפסוק וידעת היום וגו' ולרמב"ם נכלל זה במצוה זו כמ"ש החינוך לידע ולהאמין כמשי"ת) וישימו לנגד עיניו ונצטווינו ג"כ בפסוק השמר לך פן תשכח את ה' וגו' (דברים ו' י"ב) שלא יסיח דעתו מזה ולכן נופל ע"ז לשון שכחה כי הדבר נראה בעליל לעין הרואה אלא שהציווי הוא שלא יסיח דעתו מזה לעשות עצמו שכוח ח"ו והרמב"ן מנה זה במנין המצות בל"ת כמ"ש בהשגותיו לל"ת סי' א' אמר שלא לשכוח אמונת האלהות והוא זה, ולהרמב"ם שלא מנה זה בכלל הלאוי' כבר תירץ המגילת אסתר שם לפי שהוא מהציווים הכוללים יעו"ש:

פרק ב

ב) **אך להבין** דלכאורה יש סתירה לדברינו אלה שאנו אומרים שמציאת ה' והיותו מחי' העולם אינו בכלל אמונה אלא בבחי' דעת ממש ממאמר הידוע בזהר דלית מחשבה תפיסא בי' כלל ומשמע שאין הנבראים יכולים להשיג אותו ית' בדעתם והשגתם כלל, אך הנה באמת אין מזה הריסה כלל והכל אמת ויציב, והוא עפמ"ש הרמב"ם שהבורא ית' הוא הידוע מציאותו ולא מהותו וכ"ה בכל ספרי האמת, ור"ל שאנחנו מצד פעולותיו נדע שהוא נמצא אבל איננו מכירים איך ומה הוא וע"ז כתיב החקר אלוה תמצא (איוב י"א ז'), וביאור ענין ידיעת המציאות ולא השגת המהות מובן ג"כ במשל הנ"ל ממה שהאדם יודע ומרגיש שיש בו נפש חיה מחמת שרואה גופו בשר ודם חיים שזה ג"כ אינו אלא ידיעת המציאות בלבד שזה ידוע לו בבירור שנמצא נפש בגופו אבל אינו יודע ומכיר מהותה ועצמותה איך ומה היא, וגם אפי' איכות התלבשותה בגופו איננו יודע איך הוא הגם שיודע בבירור שמלובשת בכל רמ"ח איברי גופו שהרי מיד שיעלה ברצונו לנענע ברגלו תתנענע הרגל תומ"י בלי שיהוי ואיחור כלל ואילו הי' הנפש שורה במוחו ולבו לבד ומשם הי' הרצון נמשך ברגל ואז תתנענע הי' צ"ל שהיית זמן בה שיהי' סיפוק להילוך הרצון מן המוח ללב ואנחנו רואים היפך זה שבו באותה רגע שיעלה הרצון יהיה תנועת הרגל, מזה הוראה שהמחשבה ישנה ממש ברגל, והנה נתברר מציאות התפשטות אור הנפש בכל איברי הגוף ועכ"ז אינו מכיר אופן ההתלבשות וכ"ש שאינו מכיר מהות הנפש מה היא וזהו ענין ידיעת המציאות ולא השגת המהות, וכמו כן הוא ית' הוא הידוע מציאותו שאנחנו נדע שיש בורא מקור החיים המחיה ומהווה העולם אבל מהותו אינו נודע וע"ז נאמר דלית מחשבה תפיסא ביה ר"ל להכיר מהותו ממש שזה אינו מושג לשום נברא בעולם כדכתיב ופני לא יראו (שמות ל"ג כ"ג), והנה דעת בל' התורה הוא המורה על דבר ידיעת המציאות אבל על השגת המהות נופל ל' ראיה שחוש הראות הוא כלי להשגת מהות דבר המוחש, והדעת הוא השגת המציאות, ולכן נאמר מבשרי אחזה שהוא תרגום ואחוריים של ראיה כי הראי' היא השגת המהות והדעת הוא השגת המציאות, ולפי שבאלהות לא יתכן השגת המהות אלא ידיעת המציאות בלבד לכן נאמר אחזה תרגום ואחוריים של הראיה וכן הוא פי' הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים (דברים ד' ל"ה), כלומר ענין זה שה' הוא האלקים תוכל להגיעו בבחי' דעת ממש והוא אמות חזק כמו הראיה ממש שמה שאינו משיג מהותו אינו שום רפיון ושינוי בחזוק אמיתית ברור מציאותו אצלו כאילו רואה ממש מאחר שיודע מציאותו וכמשנת"ל בארוכה ממשל הנפש, אלא שבהשגת מהות האלקות יהי' תענוג עצום ונפלא לאין קץ ותכלית כי הוא

מקור התענוגים וזוהי מעלת הנביאים שנאמר בהם וירא אליו ה' וכו' (בראשית י"ח א') ולע"ל יתגלה אלינו כמ"ש וראו כל בשר (ישעי' מ' ה') עין בעין יראו (ישעי' נ"ב ח') כנודע ומ"מ יוכל כל משכיל על דבר להתענג תענוג עצום ונפלא מרוב כל בידיעה זו שיצייר בדעתו יחוד הש"י אע"פ שלא השיג מהותו ועד"מ כמו ששמח העשיר מהון מרגליות הצרור ומונח אצלו אע"פ שאיננו רואה בעינו כל רגע וכמשנ"ת בלק"א פל"ג:

והנה הדעת הוא הנקרא בזהר מפתחא דכליל שית דהיינו שהוא פנימי' המדות כמו שאנו רואים שהמדות בטילים ונמשכים אחר הדעת כי כשהאדם יודע ומרגיש א"ע הרי אנו רואים בחוש שלפי שהוא מרגיש א"ע וחיותו מאד אזי מדותיו מתפעלים בהתפעלות רב לאהוב הטוב ולשנוא הרע יותר מכפי שיתפעל בעת שאינו מרגיש עצמו כ"כ כגון כשטרוד באיזה ענין גדול שאז אינו מרגיש עצמו כ"כ שאז לא יתפעל כ"כ במדותיו באהבה ושנאה נמצא שהמדות נגררים אחר הדעת שהוא ההרגשה כנ"ל ולכן נק' מפתח לששה המדות החג"ת [נה"י] כמו המפתח שפותח התפעלות המדה ומעוררה או סוגרה ע"י שמסיח דעתו וכו' ושרשו נמשך מאחוריים דיסוד אימא וכמשנת"ל שלגבי השגת המהות אינו אלא בחי' אחוריים בלבד שהוא רק ידיעת המציאות לבד ולפי שכח ההבנה הוא להבין מהות הדבר א"כ כח הידיעה של המציאות הוא בחי' אחוריים שלו לבד שז"ס אחזה אלוה כמש"ל, אמנם האמונה היא הנקראת עטרה בספרים כי היא כמשל העטרה בבחי' מקיף לבד על הראש ואינו נכנס בפנימיותו ואין המדות מתפעלים ממנה לפי שהוא בבחי' ריחוק ולכן גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא (בעין יעקב סוף ברכות), ואומר רבש"ע הושיעני, הרי שמאמין ביכולת רבש"ע ואעפ"כ עושה מעשה למרוד בו והיינו משום שענין האמונה הוא בחי' מקיף ואין מדותיו זזים ממקומם עי"ז אלא ע"י הדעת דוקא שהוא המפתח שלהם כנ"ל, וכמ"כ יובן הענין למעלה שבחי' נה"י דז"א מוחי' לנוקבא וביסוד מלובש מוח הדעת הנמשך מדעת דאו"א הנמשך מדעת ע"י וא"א כידוע והוא בחי' גילוי אא"ס ב"ה בדעת ובבחי' פנימי' וממדת מלכותו ית' שהיא מקור נשמות ישראל מאיר הארת דעת זה לכל נפש מישראל לידע את ה' שיהי' ידוע מציאותו עכ"פ ושהוא חיות כל העולמות והוא מפתח להמדות שהם עיקר האדם שיהיו נמשכים אחר הדעת כדכתי' לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך (דברים ל' כ') ואהבה זו שרש לקיום רמ"ח מ"ע כמו שהאדם אוהב וחפץ לעשות דברים המוכרחים לקיום נפשו וגופו ככה ויותר מכן יחפוץ לעשות מצות ה' שהם קיום המשכת גילוי האלקות בעולמות שזהו החיים האמיתיים, וכן ייראו וירחק מן הל"ת שהם דבר המזיק לקיום חיות זה כמו שהאדם שונא המזיק לנפשו ובורח ממנו כמטחוי קשת, וכל תולדות אלו שבמדות

הוא מהדעת דוקא ונק' מפתחא ושרשו מדעת שנמשך במל' דאצי' שהוא בבחי' פנימי' בה כנ"ל משא"כ האמונה שרשה מבחי' כתר מל' שהוא בבחי' מקיף וסובב על המל' ומה שמאיר מזה בכל נפש אמונת האלהות הרי אמונה זו היא ג"כ מקיף לבד כעטרה שלמעלה מהמוחי' ואינו נכנס בפנימיותם לפתוח המדות כו', ולכן אמר דע את אלקי אביך (דה"א כ"ח ט') דע דייקא דהיינו שכל מה שתוכל להגיע אלקותו ית' בבחי' דעת תשתדל בזה ותעמיק מחשבתך והיינו ידיעת מציאותו ושהוא חיי החיים כנ"ל ואז תהפך לאיש אחר כי יפתחו מדותיך לאהבה את ה' וליראה אותו כי הדעת הוא המפתח כו' ע"י הרגשה זו כנ"ל, אמנם מה שא"א להגיע בו בבחי' דעת הניחהו על האמונה להאמין בו אמונה שלימה אחרי אשר ידעת מציאותו והיותו חיי החיים בהרגשה ממש דומה לראיית העין א"כ מה שא"א להשיג יהי' בבחי' אמונה ושורש זה הוא בחי' הארת הכתר שבמל' ששרשו מכתר עליון שלמעלה מהחכמה ונק' סוכ"ע שאענינו הוא בחי' גילוי האלהות שלמעלה משכל והשגה וכמשי"ת:

ועתה יתבאר דעת מוני המצות שנחלקו בזה אם ימנה זה במנין המצות אם לאו ודעת בה"ג שלפי שעיקר ענין זה דידיעת האלהות הוא מושג ונרגש כנ"ל א"כ לא יתכן ציווי ע"ז כי הציווי אינו נופל אלא בדבר שיש בו בחירה (כמ"ש הרמב"ם פ"ב מן השמנה פרקים) אם בדעות או במחשבה ודבור לחשוב או לא לחשוב, לדבר או לא לדבר, לעשות או לא לעשות אבל דבר המורגש ונראה לעין מה יתכן ציווי ע"ז להרגישו או למנוע מהרגיש אחר שמורגש שהרי אנו רואים העולם חי וקיים מחיי החיים וכמשנת"ל פ"א לכן לא מנה זו במנין המצות אמנם הרמב"ם וסיעתו ור' יונה וסיעתו שמנו זה במנין המצות טעמם כי הציווי הוא על העמקת הדעת וההתבוננות בדבר זה הידוע שע"ז יתכן ציווי כי גם שהדבר ידוע אעפ"כ אם לא יתבונן תמיד בזה ויסיח דעתו לדברים אחרים לא יועיל כלום ואפי' שיחשוב זאת במחשבה והרהור לבד אינו כלום אלא צריך להעמיק דעתו דוקא ואז יפתחו המדות כו' וע"ז נאמר וידעת היום והשבות אל לבבך (דברים ד' ל"ט) וגם הציווי הוא על ההאמנה במה שא"א להשיג בדעת כנ"ל וז"ש הרמב"ם בס' המצות שהציווי הוא בהאמנת אלהות ובריש ס' המדע אמר לידע שיש שם מצוי ראשון כו' וכלל בזה ב' דברים שהם ידיעת מציאותו הנודע בדעת וגם האמונה בו והם מצוה א' להשים דעתו ע"ז וגם להאמין כנ"ל והר' יונה עשה מזה שתי מצות מצות האמונה מפסוק אנכי כו' ומצות הדעת מפסוק וידעת היום, ואמר וז"ל ומעלת התבונן בגדולתו ית' כמ"ש וידעת וגו' נמסרו לנו במצות עשה, וכ"כ בספר חרדים משמו, וז"ש החינוך לידע

ולהאמין שיש אלוה ר"ל מה שאפשר לידע ידע דייקא ומה שא"א לידע יאמין כמשי"ת ואיהו בשיטת רמב"ם קאזיל דקחשיב להו במצוה א' במנין תרי"ג:

פרק ג

ג) **והנה** העיקרים והיסודות שצריך כל א' מישראל להאמין ולידע נאמנה במציאות הש"י הם חמשה עיקרים הראשונים שבי"ג עיקרים שהביא הרמב"ם פ"י דסנהדרין שהד' הם ביאור העיקר הראשון שהוא מציאות הש"י (ולכן מנאם בעל העיקרים בעיקר א' ואמר שהד' הם שרשים מסתעפים מעיקר הראשון והרמב"ם חלקם לעיקרים מיוחדים ונימוקו עמו ומ"מ קרא לעיקר הראשון יסוד היסודות כי הוא עיקר דעיקר וכמ"ש הר"י אברבנאל שם) ושאר השמנה עיקרים שצריך כל א' מישראל לידע הם ביאור ענין תורה מן השמים וענין שכר ועונש יעו"ש, וחמשה אלו, א' שהוא ית' מחוייב המציאות דהיינו שמציאותו מעצמותו ואינו עלול מאיזו עלה שקדמה לו ח"ו, ב' שהוא ית' אחד האמת, ג' שאינו גוף ולא כח בגוף, ד' שאין לו התלות בזמן, ה' שהוא ית' יש לו יכולת בלתי בעל תכלית ושפועל ברצון ומנהיג העולם בעצמו ולכן הוא הראוי לעבדו ע"ש בראש אמנה פ"ז ובכלל זה מה שהביא בעל העיקרים שהוא ית' מסולק מן החסרונות כי זה הוא בכלל בלתי בע"ג ותכלית שהוא השלימות האמיתי וממילא שמסולק משום חסרון ח"ו: והנה בביאור ענין אחד האמת היינו שאינו מורכב משום כחניות ח"ו אלא פשוט בתכלית הפשיטות, ולזאת הוקשה להפלסופי' בענין התוארים המוכרחים לתאר הש"י כגון בשהוא חכם ויודע וכמו שנמצא כתוב בתורה שא"כ הרי החכמה היא דבר נוסף על עצמותו ולתרץ זה אמר הרמב"ם פ"ב מהלכות יסודי התורה וז"ל הקב"ה מכיר אמתו ויודע אותה כמו שהיא ואינו יודע בדיעה שחוץ ממנו כמו שאנו יודעי', שאין אנו ודעתינו אחד, אבל הבורא יתברך הוא ודעתו וחייו אחד מכל צד ומכל פינה ובכל דרך יחוד שאלמלא הי' חי בחיים ויודע בדיעה חוץ ממנו היה שם אלוהות הרבה הוא וחייו ודעתו ואין הדבר כן אלא אחד מכל צד ומכל פינה ובכל דרך יחוד, נמצאת אתה אומר הוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמה הכל אחד, ודבר זה אין כח בפה לאומרו ולא באוזן לשמעו ולא בלב האדם להכירו על בוריו עכ"ל, והודו לו חכמי הקבלה ג"כ בזה כמ"ש בפרד"ס מהרמ"ק וגם לפי קבלת האריז"ל יציבא מילתא בסוד התלבשות אא"ס ב"ה על ידי צמצומים רבים בכלים דחב"ד דאצילות אך לא למעלה מהאצילות וכמ"ש במ"א שא"ס ב"ה מרומם ומתנשא רוממות אין קץ למעלה מעלה ממהות ובחי' חב"ד עד שמהות ובחי' חב"ד נחשבת כעשיה גופנית אצלו ית' כמ"ש כולם בחכמה עשית (תלים ק"ד כ"ד) עכ"ל בהגה"ה בלק"א ח"א פ"ב והאריך בזה שם ח"ב פ"ט יעו"ש:

וביאור הענין להבין מ"ש אך לא למעלה מהאצילות דהיינו ששם לא יתכן לומר אפי' הוא היודע והוא הדיעה כו' ואלא איך הוא כו', הנה הגאון המקובל ר' יהודה ליואי ב"ר בצלאל מפראג רבו של התיו"ט בהקדמתו לספרו גבורת ה' השיג מאד על דעת האומרים ומתארים אותו שהוא היודע והוא הדיעה כו' והרבה להשיב עליהם מכל וכל, ואמר וז"ל ראה שהם אומרים עליו שעצמותו שכל מופשט וכל שכל הוא שיודע הדבר בנפשו כמו שהוא חוץ לנפשו וא"כ יהיה הוא ית' נסמך אל אשר עלולים ממנו ויהיה העלול קודם העלה, ואם יאמרו שהוא משיג עצמו שהוא סבה לאלו נבראים אשר ממנו נמצאו ויאמרו שהשכל והמשכיל והמושכל (ר"ל מ"ש הרמב"ם הדיעה והיודע והידוע) דבר אחד כמו שהאריכו בדברים האלה ויהיה מה שמשיג עצמו שהוא סבה לנמצאים הוא בעצמו המושג והמושכל הנה אחר כל אלו הדברים אשר אמרו הדבר בטל ומבוטל, וזהו כי השכל הוא מיוחד בדבר כמו שאתה אומר כי ענין השכל הוא ידיעת הדבר כמו שהוא ואין אל השם יתברך גדר כלל שיוגדר, ואם אתה אומר שעצמותו שכל הרי בזה אתה נותן לו גדר לכך אין לומר שהוא יתברך מתייחד בדבר לומר עליו שהוא דבר זה מיוחד כו' ולפיכך סכלו האומרים שעצמותו שכל אבל הוא ית' לא תוכל לומר דבר מיוחד אבל אנו אומרים שעצמותו הויה פשוטה לא יוגדר במה ואין ענין זה שכל ואין אנו יודעים הוויתו ומהותו, ואולי יאמרו אם אין עצמותו שכל וגשם ח"ו לומר עליו א"כ מהו יתברך נשוב להם וכי הנשמה שבגוף האדם יוכל לעמוד על אמתתה כל שכן וכל שכן בורא הכל שאין לשאול עליו קושיא זאת כי לא יראני האדם וחי (שמות ל"ג כ') וכל הדברים תוכל ללמוד משמותיו הקדושים כי שם העצם בא בלשון הויה ללמוד כי זהו עצמותו אבל שכל אין זה הויה בלבד ותבין אלו הדברים מאד עכ"ל ואמר עוד שלכן קראו רז"ל הקדוש ברוך הוא ולא נקרא השכל ב"ה כי אמיתת עצמו לא נודע רק שהוא נבדל מכל גשם וגוף ומכל הנמצאים וע"ז נאמר קדוש ברוך הוא שענין קדוש נאמר על מי שהוא נבדל כי הוא ית' פשוט בתכלית הפשיטות ומזה בעצמו שהוא פשוט בתכלית הפשיטות אין דבר נבדל ממנו כי הדבר שיש לו גדר ומיוחד בדבר מה, בשביל אותו גדר נבדל ממנו דבר שאינו בגדרו אבל מפני כי הוא ית' פשוט ואין לו גדר כלל אין דבר נבדל ממנו ואם כן הוא יודע הכל והוא יכול הכל וכ"ז מפני שאין לו גדר יוגדר בדבר מיוחד ובשביל זה הכל נמצא מאתו גם כן כמו שיתבאר עכ"ל. ומה מאד צדקו דבריו בזה כי עצמותו אינו בגדר מדע כלל ח"ו אלא למעלה מעלה עילוי רב עד אין קץ, ובאמת שדבר זה אין כח בלב האדם להכירו על בוריו כי האדם מצייר בשכלו כל הדברים שהן בו ויצייר בשכלו מהות הרצון או מהות חכמה או בינה או דעת או מהות מדת חסד ורחמים וכיוצא בהן שהן

נמצאים בו ואף גם זאת לא יצייר אותן אלא כמות שהן בו, והמעלה ומדריגה הראשונה אצל הנבראים היא החכמה שלכן נקראת ראשית כמ"ש ראשית חכמה (משלי ד' ז'), ולכן כשירצה לצייר מהותו ית' שיהי' מצוייר בדעתו א"א זולת במהות שיכול להצטייר והיא החכמה אלא שיאמר שהוא המדע והוא הידוע וגם זה אינו יכול להצטייר בדעת האדם כי האדם לא יצייר החכמה אלא כמו שהיא בו ולכן כתב הרמב"ם גם כפי דעתו במהות הבורא שדבר זה אין כח בלב האדם להכירו כו' אבל באמת מדריג' החכמה היא כעשייה גופנית ממש לגבי הקב"ה שהוא קדוש ומובדל ופשוט בתכלית הפשיטות ונמנע מהצטייר בדעת האדם כשהוא חי לפי שהוא דבר שאין בו כנ"ל והנה על ענין זה הוא שנופל לשון אמונה להאמין במהותו ית' שהוא רם ונשא רבבות מדריגות אין קץ מבחי' גדר חכמה שהיא המעלה הראשונה בנבראים הגם שלא יוכל לצייר מהות זה בדעתו אלא להאמין אמונה שלימה קבועה וחלוטה בלב שכן הוא וז"ש אנכי הוי' אלקיך (שמות כ' ב') אנכי מי שאנכי שהוא מהותו ועצמותו דלית מחשבה תפיסא בי' להכיר מהו אלא הוא בלבד וד"ל והיא היא הנרצה בציווי ההאמנה:

פרק ד

ד) **אך לפ**"ז צריך להבין בענין התוארים שבאו בו ית' בתורה וכינו לו חז"ל ג"כ כגון חכם וחסיד כו' הנה לתרץ זה אמר הגאון הנ"ל עוד שם וז"ל ומזה בעצמו שהוא פשוט כו' עד כמו שית' (מועתק לעיל פ"ג) ואם לא היה יודע הכל או לא היה נמצא ממנו הכל הי' דבר זה בשביל שיוגדר בדבר מיוחד וזה אינו כי לא יוגדר ודבר זה ברור והוא ית' יודע הכל בחכמתו ופועל הכל בכחו כי אין חלוק בין ההשגה שהוא משיג הנמצאים או מה שהוא פועל שאר פעולות כי ההשגה ג"כ פועל ויבא בל' פועל שיאמר וידע אלקי' כמו שיאמר וידבר אלקים וכו' וכאשר נאמר שאין הידיעה עצמותו שוב לא יקשה לך כלל כי תהי' ידיעתו משתנה ויהי' עצמותו משתנה כי אין עצמותו הידיעה רק הוא ית' מתואר שיודע כל וזהו דרך החיים שראוי לכל ישראל לדעת ולהאמין עכ"ל וכן הביא תלמידו התוי"ט משמו פ"ה דאבות משנה ו' וז"ל ורבינו בד"ח הפליא עצה הגדיל תושי' להסיר זו השאלה (ר"ל ענין שנוי רצון למעלה שאעפ"כ אינו שינוי בעצמותו ח"ו) אמר כי הידיעה והיכולת הכל מפעלותיו כמ"ש וידע אלקים הוא ל' פעולה וכמו ששאר פעולות אין מחייבי' בו שינוי ולא רבוי כך גם אלו ונסמך בזה בחכמת הקבלה ע"ש עכ"ל: ביאור דבריהם כי הם חולקים על הרמב"ם וסיעתו במ"ש שהידיעה היא עצמותו והוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמ' כו' אלא שמאחר שכבר התבאר שעצמותו רם ונשגב למעלה מעלה מגדר שכל אלא הוא הוי' פשוטה לא יוגדר בשום דבר, א"כ מה שהוא ית' מכיר אמתו כמו

שהיא אינו בבחי' ידיעה כלל ח"ו אלא למעלה מעלה עילוי רב כנ"ל ולכן לא שייך ואין מהצורך לומר ע"ז הוא היודע והדיעה וכו' רק שמה שהוא ית' יודע הנמצאי' ממנו ע"ז שייך לומר גדר מדע כי כך בחר לו הקב"ה לידע הנמצאי' בבחי' דעת ובידיעה זו יחיו ויתקיימו כדי שיהיו הם בעלי דעה ובבחי' גבול ותכלית משא"כ אילו הי' מאיר עליהם מאורו הפשוט היו הם ג"כ בבחי' בלי גבול ותכלי' ולמעלה ג"כ מבחי' דעת והשגה, ואם כן הידיעה זה שהוא ית' יודע אותם הוא פעולה,

(**מהדורא קמא**)

כלומר כמו שעושה מעשה הידיעה ע"י הדעת והשכל שהם הספי' והם רק אצלו כמו כלי אומנות שהאומן עושה מלאכה בהם שאין הכלי מערך עצמותו כן הדעת והשכל שהם מכלל הי"ס הם כלים והוא ית' פעל אותם והמציאם כדי שעל ידם ישפיע בנבראי' שעל ידי שידע את הנברא בדעת זה יחייהו מאין ליש וכמו שהוא ית' פועל רבוי פעולות ונבראי' לאין קץ כך פעל את הדעת והשכל, אלא שבזאת מעלתם יתירה על שאר הפעולות שנבראו ממנו בהיותם אצלו כלי אומנות שעל ידיהם פועל ומשפיע לנבראי' ויצא לנו מזה שרבוי התוארי' אינן מחייבות רבוי בעצמותו ח"ו מאחר שהם פעולות שהוא פעל אותם והמציאם ולא שהם עצמותו ח"ו וכן יצא לנו ששינוי הרצון אינו מחייב שינוי בעצמותו ח"ו מאחר שהרצון הוא פעולה ולא עצמותו כו', אלא שדבריהם צריכים לפנים ולפני ולפנים כי אם הידיעה היא כמו כלי ועל ידה הוא יודע א"כ יודע בידיעה שחוץ ממנו ח"ו, אך ביאור זה נת' באורך בפרד"ס מהרמ"ק שער עצמות וכלים פ"ד ושם פאב"ג הביא ג"כ ב' דעות בזה דעת רבי מנחם מרקנטי שהספירות שהם חב"ד וכו' הם כלים ודעת רבי דוד שהם עצמותו וקרוב ענין זה למש"ל ההפרש בין דעת האומרי' שהוא היודע וכו' שהם כדעת ר' דוד ובין דעת הגאון מהר"ל שהוא כדעת ר' מנחם אך שיש לפרשו ג"כ כמו שכתב הרמ"ק שם והוא האמת שהספירות הם עצמות וכלים, ר"ל כי זהו הנח' מקויימת כמו שהניח הגאון הנ"ל שעצמותו ית' הוא הויה פשוט' ואינו בגדר שכל אלא מרומם ומתנשא לאין קץ כו' והשכל הוא נפעל ממנו שפעל והמציא להיות מציאת שכל והוא הנק' כלי החכמה ובתוכו מאיר אור העצמו' שהוא הוי' פשוטה כי האור הוא מעין המאור ואור זה הוא המחי' את הכלי והוא הפועל ע"י הכלי ר"ל שמשכיל ע"י החכמה ויודע הנבראי' ע"י הדעת ומתחסד ע"י החסד ונמצא ע"י הכלי נעשה תמונה באור הפשוט הנק' עצמות להיות נגדר בדבר פרטי כמו חכמ' או בינה או חסד ורחמי' ויצא לנו מזה שאין הוא ית' יודע בדיעה שחוץ ממנו ח"ו כי הרי פעולת הכלי אינה מתייחסת באמיתת אלא להאור וחיות המתלבש בה שהוא העצמו' המאיר בהם

והביא שם משל לזה כמו שחיות הנפש המלובש בגוף שהוא ג"כ פשוט בערך הגוף וכשמאיר בעין נעשה בו תמונת כח הראי' וכשמאיר ברגל נעשה בו תמונת כח ההילוך וא"כ השינוי הוא בכלי' שהם עין ורגל והפעולה מתייחסת באמיתו' לאור הנפש שבהם שהוא פשוט ופועל פעולת שוני' מחמת שינויי הכלי' ועכ"ז הוא הפועל וא"כ כמ"כ למעלה מה שהוא ית' יודע ע"י הדעת ידיעה זו היא דוקא בכח העצמות המאיר בדעת כמו שהראי' היא ע"י חיו' הנפש שבעין ולא מצד גוף העין וא"כ אינו יודע בדיעה שחוץ ממנו ח"ו כי ממנו דוקא הוא אלא שמה שהשיג אור עצמו' זה הפשוט תואר ותמונה פרטי' להיות צורת ידיעה עד"מ זהו לפי שפעל ידיעה זו ע"י הכלי שענינה כלי הדעת לידע דבר שחוץ לנפשו כו' ועכ"ז אינו שינוי אמיתי שנשתנה אור העצמו' שבכלי' ח"ו כי באמת הוא פשוט כמו שהי' אלא ר"ל השינוי הוא לענין הפעולה שפעל פעולה פרטי' אשר היא הידיעה שיודע את הנברא עד"מ שידיעה זו פעולה ממש היא והיא חיו' הנברא ונפעל' ע"י אור העצמו' הפשוט מחמ' שפעל זה באמצעות הכלי שלכן הגם שהפעולה היא בכחו שהוא הוי' פשוטה עכ"ז תהי' הפעולה פרטי' מחמ שינוי הכלי שבאמצעית' פועל כמו שהאדם יפעל בידו שהיא א' פעולות שוני' ע"י כלי' שוני' שבקולמוס יכתוב ובסכין יחתוך וכו' ועד"ז הוא בשאר פעולו' שהוא מתחסד ע"י החסד ונמצא כח הפעולה ע"י אור העצמו' שבחסד שהוא פשוט ומה שפעולתו פרטי' מין חסד זהו לפי שפעל ע"י החסד כו' וכן הוא בכל המדות, וכ"ז הוא לענין הפעולו' שפועל בנבראי' שהוא פועל ע"י הי"ס שהם חב"ד חג"ת נהי"ם שיודע אותם ע"י הדעת ומשפיע חכמה ע"י החכמה כו' ועכ"ז אינו נק' שיודע בדיעה שחוץ ממנו ח"ו כי כל פעולות אלו הם באורו הפשוט כנ"ל, אבל מה שמכיר עצמותו ח"ו אין נופל בזה ל' ידיעה עד שנצטרך לומר על זה שהוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמה כמ"ש הרמב"ם ז"ל כי אינו בעצמותו בערך בחי' מציאו' ידיעה כי מציאו' הידיעה וההשכלה הוא בריאה מחודש' מאין ליש שהוא ית' פעל אותה ע"י הכלי' כנ"ל והוא ית' רם ונבדל מזה ויחוס' אצלו כערך העשי' גופנית ממש וכמו שאינו נופל עליו לומר שאינו נתפס במישוש ח"ו כך ממש לא נופל ל' השגה מושג או בלתי מושג כי כ"ז אינו אלא בדבר מוגבל שהם כל הנמצאי' שנתחדשו אחרי ההעדר אבל הואי ת' שהוא לבדו הוא ואין בלתו אינו מערך זה והוא אחד האמת שאין עוד ממש ואולי תאמר א"כ מהו, כבר כתבתי לעיל פ"ג תשובתו בצדו כי מי הוא ואיזהו אשר מלאו לבו לחקור ע"ז ואיך ובמה יחקור כי כל חוש תופס מוחשו וכמו שלא יוכל לראו' ברגלו כך לא יוכל לתפוס בשכלו מהות בלתי נערך להשכל אלא כלי לתפוס זה הוא ענין האמונה ר"ל להאמין שכן הוא ולא זולתה וד"ל:

והנה אע"פ שאמרנו שהי"ס הם כלים וכמש"ל שעצמותו ית' אינו מערך בחי' דעת ושכל, אעפ"כ אין הכלים נפרדים כמו הגרזן שביד החוצב, אלא הן ג"כ בחי' אלקות והם נמשכים ג"כ מעצם האלקות אלא שהוא ע"י צמצומים רבים ועצומים שנתצמצם ונסתתר האור הפשוט עד שנתהוה ממנו מציאת חכמה ודעת, וזהו פי' ל' אלקות (געטליך בל"א) כלומר שהם התפש' ולא עצמותו ממש, אבל עכ"ז אינן נפרדי' כמו הנברא שהוא בבחי' דבר בפ"ע, ולזאת האור הפשוט מתלבש בתוך הכלים ופועל על ידן, ואז שייך לומר מ"ש הרמב"ם שהוא היודע והוא הדיעה עצמה והוא הידוע כי האור מתייחד עם הכלי ביחוד עצום ונפלא עד שהיו לדבר א' ממש, דהיינו שבחי' הדעת שבו יודע, עם האור הפשוט שבתוכו היודע, הוא א' ממש אחדות גמור, והוא הידוע, ודבר זה אין כח בפה לאומרו ולא בלב האדם להכירו על בוריו איך ומה הוא היחוד הלז, וכמו שעצמותו הוא למע' מהדעת כך אופן התייחדותו עם הי"ס הוא למע' מהדעת וההשגה ולכן נק' הי"ס רזא דמהימנותא שהם בבחי' אמונה ג"כ שלמעלה מההשגה, ובזה צדקו דברי הרמב"ם במ"ש שהוא היודע כו' דהיינו לא כמו שחשבו האומרי' שהכלי' די"ס הם בחי' דבר נבדל מהאלקות כמו הגרזן וכו' אלא שהן הן אלקות והאור הפשוט מתייחד עמהן בתכ' היחוד כנ"ל אמנם עצמותו הוא למעלה מעלה מזה כנ"ל, ולכן מבואר בע"ח שכלי' דאצי' נעשי' נשמה לבי"ע להחיות מאין ליש נבראי' ובע"ג מפני שהן אלקות וכנ"ל, וזהו פי' התוארי' שנק' הוא ית' חכם וחסיד כו' שבחי' החכמה היא כלי החכמה דאצילות שהיא אלקות וכן החסד הוא כלי החסד, אמנם מה שעצמותו ית' שהוא למעלה מעלה מגדר החכ' כנ"ל נק' חכם היינו ע"ש התלבשו' בספי' החכ' שאז הוא מתחכם בה ויודע הנב' בדעת זה כנ"ל:

פרק ה

ה) **אך באמת** צריך להבין עדיין בענין התהוו' הי"ס עצמן שהם בחי' כלים בחי' דעת שאינו מערך עצמותו ית' הפשוט.

(**מהדורא בתרא**)

כלומר כמו שעושה מעשה הידיעה שיודע את הנברא והוא בריאה חדשה כמו מה שברא גוף הנברא, וכמו שרבוי הנבראי' אין מחייבי' בו רבוי ח"ו כי מרבוי הפעולות לא יתחייב רבוי בפועל ח"ו מטעם שכתבו החוקרי' כל א' כשיטתו, כך רבוי הידיעו' שהם ג"כ רבוי פעולות אין מחייבי' רבוי בו ח"ו שידיעה זו ג"כ אינה אלא בריאה ופעולה, ומעתה הגם שלא נוכל לומר מ"ש הרמב"ם שבידיעת עצמו יודע כל הנבראי', שז"א כי ידיעת עצמו אינה בכלל ידיעה כלל אלא למעלה מעלה מגדר מדע כנ"ל, ומה שיודע הנבראי' הוא

בבחי' ידיעה ממש, אעפ"כ לא ישאר קושיא כלל עלינו, כי הרמב"ם הוכרח לומר כן כדי שלא יקשה עליו שרבוי הידיעו' של כל נברא הם בחי' רבוי בו ית' ולזה אמר שיודע כולם בידיע' עצמו שהוא ידיעה אחת, וכל זה הוא לשיטתו שהידיע היא עצמותו וא"כ אם הי' אצלו ידיעות רבות חלוקות ה"ז בחי' רבוי בעצמותו ח"ו שהוא עצמו הידיעה, ולזה אמר שבידיעת עצמו יודע כל הנבראי' אבל מאחר שהתבאר שהידיעה אינו עצמותו ח"ו והיא בריא' ממש ממנו א"כ אין רבוי הידיעות מחייבו' רבוי בו ח"ו וא"כ יתכן שיודע כל נברא והיא ידיעה מיוחדת מידיעה שיודע נברא השני לא שבידיעה א' יודע, ורבוי הידיעו' הם בריאת דברי' רבים הנק' ידיעה כל א' כמו שבריא' גוף הנברא היא בריאה חדשה ורבויים אין מחייבי' רבוי בבורא, כ"ז הוא ביאור דברי הגאון ותלמידו התוי"ט, ואע"פ שדבריו צודקי' מאד במ"ש שהידיעה אינה עצמותו כי הוא רם ונשא מגדר מדע כמש" וא"כ בחי' הידיעה אצלו ממש כערך גוף הנברא וכמ"ש כולם בחכמה עשית שהחכמה ועשייה גופנית שוים, אעפ"כ אין הידיעה בחי' בריאה לענין שהיא בחי' נפרד כמו שגוף הנברא הוא נפרד לעצמו, אלא לענין זה נק' הידיעה בחי' אלקות ממש כלומר שהיא ידיעה שלו שהוא ית' עשה עצמו יודע כמו עד"מ הרב שמשפיל עצמו להתחכם עם תינוק קטן לפי השכלתו, שאעפ"כ צמצום השכלת הרב אז אינו בחי' נפרד והוא הוא ממש אלא שצמצם עצמו, ואע"פ שאין המשל דומה לנמשל כי שכל הרב הוא מהותו ממש, משא"כ הדעת מהותו רחוק ממהות הקב"ה הפשוט בתכלית, אין זה אלא ריחוק יותר שצמצם אורו להיות במהות רחוק יותר, אבל עכ"ז אינו נפרד ח"ו וזהו ל' אלקות (נעטליך בל"א) כלומר התפשטות כחות אלקיי' ולא עצמותו ממש וכמו שנק' המחשבה ודיבור כחו' נפשיות שהם התפשטו' אור הנפש ולא עצמותה, ועכ"ז אינן נפרדי', ולכן יתכן שידיעה שהקב"ה יודע את הנברא היא חיות להנברא ממש כי הידיעה הזאת אע"פ שלגבי מהו"ע של הקב"ה היא רחוקה כריחוק הנברא ממש היינו לענין ריחוק המהות, אבל מ"מ היא בחי' התפשטות אלקית עד שתוכל להחיות הנברא מאין ליש כמשי"ת: והבנת דבר זה לאשורו, יובן עפ"י מה שאנחנו צריכים לבאר התירוץ האמיתי בענין הסתעפות רבוי הנמצאי' מן האחד האמת, כי באמת לכאורה קשי' כי מן האחד הפשוט לא ראוי להיות רק א', וא"כ קושי' זו תהי' ג"כ איך יהי' התפשטו' ידיעות חלוקות מא' הפשוט, ומ"ש הגאון הנ"ל כמו שרבוי הפעולו' אין מחייבי' בו רבוי, כך גם אלו, אעיקרא דדינא קשי' לכאורה, איך נמשך הרבוי המופלג מאחדו' הפשוט, והתירוץ האמיתי לזה הוא מ"ש המשורר מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית, כלומר באמת הי' פליא' לכאורה מה רבו מעשיך איך נמשך הרבוי מאחדו הפשוט, וע"ז השיב כולם בחכמה עשית, כלומר

אילו נמשכו ממנו הפעולות ע"י שהי' מאיר עליהם כחו ואורו כמו שהוא, הי' קושי', אבל באמת בחכמה עשית שעשה אותם באמצעות החכמה שנתלבש בבחי' זו הנק' חכמה ובה ועל ידה האיר והשפיע בנבראי', ומן החכמה כבר יכול להיות התחלקות לפי שאינה בערך עצמותו כנ"ל וא"כ מאחר שהוא משפיע על ידה לא ימנע שאע"פ שהוא א' פשוט יהי' משפיע דברי' חלוקי' מאחר שמשפיע בכחו הגדול השפעה הראוי' להיות ע"י כלי זה הנק' חכמה, וסדר התחלקו' היינו בחי' י"ס שנאצלו מן החכמה שנק' ראשית ועל ידם הוא משפיע בנבראי', ולכן יתחלקו הנבראי' לפי הכלי שהשפיע על ידה כמו ההשפעה הבאה ע"י מדת החסד יהי' כדוגמת החסד והם אור ומים שנבראו ביום ראשון שהאיר מדת החסד, וההשפעה הבאה מכחו ית' ע"י הגבורה יהיו כדוגמת הגבורה והם רקיע כו' ועד"ז בכל המדות כמשי"ת אי"ה ורבוי הנבראי' הם מהתכללו' המדות זו מזו, והכלל בזה כי ההשפעה משתני' לפי הכלי שמשפיע על ידה הגם שכח ההשפעה הוא כח אחד הוא היחיד ומיוחד ב"ה הפשוט בתכ'הפשיטות, והמשל בזה ידוע ומובא בפרד"ס שם פ"ב כעין השמש והאש שבכח א' שבו והוא החום הוא מתיך השעוה ותקפיא דבר לח ותבשל ותשרוף ותשחיר ותלבין וחילוף הפעולות הלז הוא מצד חילוף המקבלים מבלי שיחייב זה רבוי בעצמות האש, ואע"פ שבאמת י"ל שהקושיא מעיקרא דדינא אינה קושיא כלל, ר"ל מה שהקשו איך נמצא הרבוי מן האחד האמת, כי ההקדמה האומרת כי מהאחד לא ימצא ממנו אלא דבר אחד, היא אמת בדברים הטבעיים שאין להם בחירה בפעולתם אלא פועלים כטבעם שהטביע בהם הבורא, ולמה שאין לו כ"א טבע א' לא יפעל כ"א א', ולזה הי' סיבת מה שהאש פועלת ההתכה וההקפאה והבישול וכו' שהם פעולות חלוקות, והיא רק כח א' הוא החום, התחלפות פעולות אלו הוא מצד המקבלים שהם מוכני' להשתנות כן, זה להתכה וזה להקפא' ע"י כח א' הוא החום, משא"כ מצד עצם האש לא יהי' רק פועל א' הוא החום, כי כך טבעה ואין לה בחירה כנ"ל, אבל הש"י שהוא אחד האמת ופועל ברצון ובחירה הנה אע"פ שהוא אחדות הפשוט יוכל להשפיע כמה חלוקות, ואפי' את"ל שהא' לא יפעל רק א' גם בפועל ברצון זהו לפי שהיותו א' מוגדר בגדר מיוחד ונבדל ממנו זולתו משא"כ היותו ית' א' היינו שאינו מוגדר וא"כ אין כל דבר נבדל ממנו ויכול להוות הכל וכמובן ממ"ש פ"ג בדברי הגאון הנ"ל, מ"מ הנה אם הי' משפיע להנבראים בכחו ואורו הגדול כמו שהוא היו הנמצאים ג"כ בלי גבול ומדה, וגם הי' רבוים לאין קץ ממש ולא בבחי' גבול כלל כי מאחר שהוא הבבע"ג ובבע"ת כשירצה לחלק ולהוות נבראים ממנו בבחי' התחלקו' יהי' ההתחלקו' ג"כ בלי גבול כמו שהוא בעצמותו בבחי' א"ס, ומאחר שאנו רואים שהם בבחי' גבול ומדה וגם יש להם שיעור

מן הארץ לרקיע ת"ק שנה ובו נבראים בשיעור מוגבל ובהתחלקות, זהו לפי שהוא ית' מאיר ומשפיע אותם ע"י הכלים הנ"ל שראשית' החכמה ואחריה הבינה והדעת והחסד והגבורה וכו' שהם העשרה לבושים שארז"ל שנתלבש בהן וברא בהן את העולם, ומצד התחלפות מהותן כך ישתנו הפעולות, (וסדר אצילותן והמשכותן הכלי' הנ"ל בעצמן מבואר במ"א בענין עקודים נקודים וברודים שמתחלה היו כולם בכלי א' ואח"כ נתחלקו לי' וי' לי') וא"כ זה הענין האמיתי הוא תירוץ גם לקושיא הנ"ל דהסתעפות הרבוי מן האחדות הגם שאין אנו צריכי' לה מצד עצם הקושי' הנ"ל אלא כפי שאמרנו. ומאחר שנתבאר שהארת החיות ממנו ית' נמשך ע"י החכמה ושארי הט' בחי' שנת"ל שהם הנק' כלים שעל ידם הוא ית' פועל הנמצאי', ומה שנק' כלים היינו שהם בערכו ית' ככלי ביד האומן שבונה על ידו או כותב על ידו, ומ"מ אינן כלים נפרדי' ממש כגרזן לגבי האומן שהוא נבדל ממנו לגמרי, אלא הם אלקות ממש, כלומר שהחכמה הזאת היא חכמתו ממש שבה מתחכם, וכן החסד הוא כח חסדו ממש שבו מתחסד, ואע"פ שבעצמותו לאו מכל אינון מדות איהו כלל, הנה זהו באמת ענין צמצום שצמצם והסתיר אורו הפשוט עד שיתראה ממנו דמיון כחות אלו כח ההתחכמות וכח ההבנה וכח הידיעה שהם הנק' כלים דחב"ד דאצי', וכן עד"ז במדות מהות כח ההתחסדות או כח הגבורה כו' נק' חג"ת, וכנ"ל ממשל צמצום השכלת הרב אך שהיא בדרך נפלאה יותר, ועכ"ז אין כחות אלו פועלי' בעצמם לבד, אלא שהוא ית' פועל בהם, שמתחכם ע"י החכמה וע"י הדעת לידע כל הנבראי' שבעולמות, וכן מתחסד ע"י כח החסד, וא"כ הפעולה ממש ע"י כחו הבלתי בע"ת אלא שבאה באמצעות הכלי ולענין זה הוא כמשל החוצב בגרזן וגם לענין ריחוק מהות הגרזן ממהו' החוצב שכן למעלה מהות החכמה כעשי' גופנית אצל מהותו ית' ומ"מ נק' אלקות ממש ולענין זה אין המשל דומה לנמשל, ולפי שהכלי היא אלקות ממש לכן בזה יתכן מאד מ"ש הרמב"ם הוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמה שמאחר שהדיעה שהיא דעת דאצי' היא אלקות ממש א"כ הוא היודע והוא הידוע בלי פירוד ודבר זה אין ביכולת האדם להבינו לפי שהאדם מצייר מהות דעת כמו שהוא בו שאין הוא ודעתו א' אלא שנים וכמ"ש בלק"א ח"ב פ"ח, משא"כ למעלה מאצי' לא יתכן לומר גדר מדע כנ"ל, ויתכן לומר שבידיעת עצמו יודע כל הנבראים דהיינו פי' ידיעת עצמו שנופל על עצמו ש' מדע היינו בחי' כלי' דאצי' שהן אלקות ממש והם מקורי החיות לכל הנבראי' כמ"ש בע"ח שכלי דאצילות נעשי' נשמה לבי"ע ובזה צדקו דברי הרמב"ם דלא כהחושבים שהכלי' הם בחי' דבר נבדל ח"ו אלא הם אלקות לכן הרי ידיעת עצמו דכלי' הנ"ל היא ממש ידיעת כל הנבראי' שנמשכו על ידן הנבראים וזהו החיות שלהם

ומ"מ לגבי מהותו ועצמותו ממש הרי ידיעה זו פעולה ממש היא כמו שבריאת הנברא היא פעולה, ופעולה זו נעשי' ע"י כלי' הנ"ל ובזה צדקו דברי הגאון הנ"ל דהיינו מ"ש שהידיעה אינה עצמותו, אך לפי שמ"מ היא בחי' אלקות א"כ בזה צדקו דברי הרמב"ם בהפלגת מהות הידיעה ג"כ באמרו שהיא מתייחדת עמו ור"ל עם הארתו המתלבשת בה כמשי"ת אי"ה, שהוא היודע והוא הדיעה וגם שבידיעת עצמו יודע כל הנבראי' ושניהם דברי אלקי' חיים, דברי הגאון הנ"ל צדקו בביאורו ענין מהותו ית' שאין נופל בו גם גדר מוגבל כמו שכל אלא הוי' פשוטה נעלם מאתנו הצטייר מהותו רק בבחי' אמונת אומן שיש מצוי זה, ודברי הרמב"ם צדקו שהיחוד שביאר הוא, הוא ענין התלבשותו בכלים דאצילות שהן אלקות כנ"ל:

ה) **אך עדיין** צריך הענין ביאור, כי יש להבין ענין הכלים הנ"ל איך יתכן שהם אלקות ממש ושאעפ"כ אינן בערך מהותו ועצמותו ית' עד שכאשר נעריך המהות שלהם לגבי מהו"ע ית' הוא ממש כיחס העשי' גופנית הנברא מאין ליש אצלו ית' ששניהם רחוקי' ממנו ית' בהשואה א' ממש, וא"כ איך יתכן שיהיו בחי' אלקות ממש, שזה דבר שאינו מתיישב לכאורה בשכל האדם, גם צריך להבין עוד ענין א', והוא כי התבאר לעיל שהם נקראי' כלים והוא ית' פועל על ידן ע"י החסד הוא מתחסד וע"י הגבורה הוא מתגבר כמ"ש ריבה ריבנו כי אל גואל חזק אתה כו' וסיבת כל שינויי ההשפעות בא מחמת הכלים שהם כלים מכלים שונים מן החסד יומשכו המים והאור וכדומה וכן בעשבים ופירות המתוקים ומן הגבורות יומשכו הרקיע ובעשבים ופירות חמוצים ומרים וכיוצא בכל המדות, והרי מובן למשכיל היטב ומבואר ג"כ לעיל פ"ד שאין הכונה שהכלים פועלים בעצמן ח"ו כפי שנראה משטחיות לשון מקובל א' הביאו הרמ"ק שם פ"א משל למלך שצוה לא' מעבדיו כשתראה איש מהיר במלאכתו העניק תעניק לו מגרנך ומיקבך ולא' צוה כשתראה איש עצל הכה תכה אותו והנה המלך אינו מרע ואינו מטיב לא' מהם אלא הכל במצותו כך הוא ית' משפיע אל המדות לפעול פעולתם והוא אינו משנה את פעולותיו עכ"ל, וכ' עליו הרמ"ק שם פ"ג לפי דעתו שהשכר והעונש נמשך מהמדות כי באלקות לא יצדק לא דין ולא רחמים כו' א"כ נמצא לפ"ז שהמדות הם המשכירות ומענישות לפי טבעם שהטביע בהם המאציל א"כ לפ"ד זה עזב ה' את הארץ ביד המדות וכו' ודברים אלו הם סתירת האמונה ח"ו ולא קיומה וברור לנו כי המקובל הנ"ל מן השקועים באמונה כי נודע אל כל רואי ספריו חסידותו ויושרו כו' אלא שקצרו יד לשונו בהעתקתו אל הקולמוס עכ"ל, אלא ודאי פי' הענין שהוא ית' פועל הכל ע"י הכלים הנ"ל וכמ"ש הרמ"ק שם פ"ד שהספי' הם עצמות וכלים ואור העצמות הפשוט מתלבש בכלים

הללו ופועל על ידן ונמצא הפעולה היא באמת מחמת העצמות ולו מתייחסת רק שסיבת הגבלת הפעולה וסיבת ההשתנות בא מחמת הכלי ולה מתייחס והביא משל לזה מחיות הנפש המתלבשת באיברי הגוף שהיא ג"כ פשוטה בערך הרכבת הגוף והנה החיות המתפשט בעין נעשה בו תמונת כח הראיה ובחיות שברגל נעשה תמונת כח ההילוך ואז פעולתם שונות זה לראות וזה להלוך וסיבת השינוי בא מחמת שינויי האיברים העין מהרגל והפעולה באה באמיתת מאור הנפש שבהם, ואמר עוד שם שעם היות שכשהעצמות מלובש בכלי הרי נעשה בו תמונה עד"מ כמו התמונה שנעשה בחיות הנפש המלובש בעין להיות כח הראי', שמובדל אז מן התמונה שנעשית בכח שברגל שנעש' בו תמונת כח ההילוך, וא"כ לפ"ז הדרא קושי' לדוכתא שיהי' בעצמותו שינוי והתפעלות ח"ו ולזה אמר שהשינוי הזה בהם אינו אמיתי אלא שהוא לענין הפעולה בלבד וכמשל מים שמשתנים לפי גוון הכלי שאין השינוי בהם אמיתי רק למראה העין שכשיצאו מן הכלים חוזרים למראיתם כו' ואמר עוד שגם השינוי הזה גם שאינו אמיתי אינו אלא בעצמות המתפשט בכלים אבל מהו"ע ית' ממש אין בו אפי' שינוי הזה אלא הוא לבדו כמו שהוא קודם בה"ע, וזהו שלימות האמונה שנאמין היות כל הפעולות השונים באים ממנו דוקא בהשגחה פרטית לכל נברא בפרט ע"י ידיעתו בו כנ"ל פ"ד ואעפ"כ נאמין ג"כ שהוא בעצמותו אין בו שינוי והתפעלות ג"כ כדכתיב אני ה' לא שניתי (מלאכי ג' ו') שזהו מעקרי האמונה ג"כ להאמין באחדותו הפשוטה כנ"ל ואין סותרים זא"ז כמו שהתבאר היטב אלו דבריו ז"ל שם ובשער א' פ"ח. וע"פ הבנה זו יש להבין איך אין שום שינוי במאציל ית' מהשתנות הפעולות והרי במשל כשהאומן עושה מלאכה בכלי אומנתו יש בו התפעלות בהכרח לצמצם עצמו במלאכה זו וכשעוסק במלאכה אחרת ע"י כלי אומנות אחרת משתנה לצמצם עצמו כענין מלאכה ההיא ואיך הוא למעלה שהוא ית' הפועל ואעפ"כ אינו משתנה כדכתיב לא שניתי כו'. ואלו שני הקושיות יתורצו ויובן למשכיל היטב בהקדים הקדמה א' והוא הטעם מה שהמקובלים כינו להמשכת החיות אלהות בשם אור ולא כל' הפלסופים שקראו שפע, וע"פ הקדמה זו יובן ג"כ ענין שכללתי בעיקר הה' בשם בעל העיקרים והוא שהוא ית' מסולק מן החסרונות ור"ל בכלל זה שאין בו לאות ח"ו אלא כדכתיב לא ייעף ולא יגע וגו' (ישעי' מ' כ"ח) וכדכתיב אתה הוא ה' לבדך אתה עשית את השמים (נחמי' ט' ו') וכמאמר אתה הוא קודם שנברא ומשנברא כו' בהשוואה א' ממש. והענין כי מלת שפע נופל על ענין פעולה הבאה בהתפשטות כח מעצם המשפיע עד שעצמותו נטרד וזז ממקומו וממצבו ונותן כחו להוליד ולפעול פעולה והשפעה זו ונמצא משתנה בין מקודם שהשפיע שהי'

במקומו (מלת מקום בזה הוא ל' השאלה כלומר בעצמיות מהותו) לאחר היותו משפיע שנטרד בכחו לעסק השפעתו והם כל עניני מלאכות הנעשים ביד ורגל שכח התנועה שביד מתפשט במלאכה עד שמתייגע וכה"ג בהשפעות כחות רוחני' כמו השפעת השכל מכח החכמה שעצמיו' החכמ' והשכל המלובש במוח נטרד להוליד שפע ההשכלה ולכן יתייגע בהעמקתו הרבה במושכלות, ויקראו פעולות אלו שפע בלה"ק, ואמנם ל' אור הוא היפוך זה, שעם היות הוא ג"כ המשכה ממקורו אבל הוא באופן שאין במקורו שום התפעלות ושינוי בין מקודם שהאיר לאחר שהאיר אלא עומד על מקומו ומעלתו בשוה לעולם, גם אם ירבה להאיר לא יטרד ואם ימעיט לא יתוסף כחו עי"ז וכנראה בעליל במאור השמש שהזיו הנמשך ממנו אינו פועל בו שינוי שמאור השמש בעצמותו בהשוואה א' והזיו נמשך ממילא ממנו כי כך היא סגולתו בטבעו שבראו הש"י כך, ולכן אם יהיה ענן ולא יומשך זיוו בחלל העולם לא יתרבה כחו עי"ז מאם יהיה זיוו מאיר אלף שנה, וכיוצא בהם בדברים המאירים שבראם הש"י ונתן בהם טבע זו להיות המשכה מהם שהוא האורה ממילא עד שלא יפעל בהם שינוי כנ"ל משא"כ בשארי הנמצאים שלא הטביע בהם הש"י סגולה זו ולזאת כשישפיעו הם ישתנו בעצמותם כי יתנו כחם ממש בההשפעה כו', וממוצא דבר אתה למד שמאחר שהש"י ברא נבראים שיש בהן סגולה זו א"כ כ"ש וק"ו שבו ית' יש זה כמ"ש המשורר ק"ו זה על ענינים אחרים אמר הנוטע אזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט כו' (תלים צ"ד ט') כלומר שכל השלמות שאנו רואים נמשכים ממנו בברואיו פשיטא שנמצאים בו אלא שהוא במעלה יתירה ונפלאה לאין קץ ותכלית, וכך הוא ג"כ שחיות האלהות שהוא ית' מחי' העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין המשכה זו אצלו אינו מבחי' מהותו ועצמותו ממש אלא כמו ענין הזיו המתפשט מן המאור כנ"ל שאין בהמאור שום שינוי ח"ו ואע"פ שהוא בחי' זיו בלבד הנה הוא בבחי' א"ס ממש כמו שעצמותו א"ס כי האור מעין המאור שהרי זיו השמש ענינו מהות הארה כמו שגוף כדור השמש עצם בהירי וזיו הנפש הוא ענין חיוני (לעבעדיקייט) מתפשט בגוף שהוא מקבל חיות זה וחי ממנו לפי שמהות הנפש היא רוח חיים שכמ"כ יהי' אורו הארה חיונית, וכך להיות הנה מהותו ועצמותו המחוייב המציאות שהוא לבדו הוא ואין זולתו והוא חיי החיים, כשימשיך ויאיר ממנו ויגלה הארה בבחי' זיו כנ"ל ענינה הוא המשכת חיים בבחי' א"ס ממש וז"ש הודו על ארץ ושמים כו' (תלים קמ"ח י"ג) ופי' הוד וזיו, ודי בזה להבין ולהשכיל שאין המשכת החיות בעולמות גורם בו שינוי ח"ו כנ"ל במשל, אלא שזה צריך להודיע שאין המשל דומה לנמשל שבמשל הנה הארה מהשמש באה ממנה ממילא ובחיוב עד שאין כח בשמש

למנוע הארתה, ובזה מעלת המשפיע בבחי' שפע מעולה יותר מן המאיר בבחי' הארה כי השפע מן המשפיע תלויה ברצונו להשפיע או למנוע ובאמת דהא בהא תליא שלפי שבאה בכחו שצריך לטורדו בה ולכן יבחר אם לעסוק או למנוע, משא"כ בההארה מן המאור שבאה ממילא אין לו בחירה בזה, אך זהו בנבראים לבד, אבל בו ית' יש בו שני השלימיות שהרי כולם נמשכים ממנו והיינו שההארה תלויה ברצונו וכשנברא העולם היינו שברצונו הפשוט הוא להאיר ממנו הארה כנ"ל שהארה זו בבחי' זיו לבד הנה היא מקור כל החיים כו' ולכן קודם שנברא העולם הי' האור כלול במאור עד"מ ר"ל שיש ביכולת אצלו ית' להחיות העולם ולהאיר בבחי' זיו כנ"ל שזהו א"ס ואח"כ האיר ממנו זיו זה בבחי' גילוי כי המשכה זו היא ע"י רצון דוקא ולא ממילא ח"ו, וענין אומרינו רצון הוא רצון פשוט שהוא למעלה מבחי' רצון די"ס שהגם שבי"ס ג"כ הוא ורצונו א' ע"ד שכ' הרמב"ם ז"ל הוא היודע והוא המדע כו' כנ"ל כבר אמרנו למעלה שמהו"ע ית' למעלה מעלה גם מזה, ואומרינו רצון שם היינו רק לשלול שאינו בדרך חיוב ח"ו וכבר אמרנו שם שנעלם ממנו השגת וציור מהותו ית' אלא באמונה לבד:

פרק ו

ו) **והנה** בסדר התהוות העולמות ממנו ית' הודיענו הש"י ע"י נביאנו וחכמינו הקדושים ז"ל וכמ"ש האריז"ל אשר רוח ה' דבר בו שכשעלה ברצונו הפשוט לברוא העולם צמצם עצמו בנקודה האמצעית ופנה מקום שוה מכל צדדיו ונק' חלל ומקום פנוי רק רשימו נשאר שם מן האור שהי' קודם ואמנם אינו בחי' מיעוט בהאור ח"ו רק נסתלק לצדדים ואח"כ המשיך לתוכו קו דק, והנה התהוות הכלים הנ"ל פ"ה הוא מן הרשימו והתהוות האורות שהם העצמות דלעיל פ"ה המתלבש בכלים הוא מן הקו וכו'. ולפי פשוטו הדבר פלאי איך יתכן צמצום וסילוק לצדדים באור א"ס שאין לו דמות הגוף, ומה גם שהכתוב אומר אני ה' לא שניתי (מלאכי ג' ו') והרי ענין הצמצום הוא שינוי גדול לכאורה, אך ע"פ האמור לעיל פ"ה ביאור ל' אור א"ס שזהו על הזיו המתפשט ממנו ברצונו הפשוט שלפי שהאור הוא מעין המאור לכן הוא א"ס כמו שעצמותו ית' אין לו תחלה ותכלה ולכן נקרא האור א"ס ולא בל' אין לו תחלה אלא לפי שהוא בחי' התפשטות והמשכה ההארה לכן נופל ע"ז ל' א"ס להתפשטות כו' ובבחי' האור הזה הוא שהי' הצמצום האמור ולא בעצמותו ח"ו, ופי' וענין הצמצום היינו להיות כי יכולת התפשטות ההארה הנ"ל הנק' א"ס ממנו ית' הרי ביכולתו להאיר בלי גבול ותכלית ממש כמו שעצמותו הוא בבע"ג ולזאת לא היו מתהוים ממנו נבראים בע"ג כמו שהם עתה אלא היו בסגנון אחר, ולכן צמצם עצמו שלא יאיר רק מעט זעיר שם מני כללות ההארה מה שלגבי עצם ההארה

כלא חשיבי' וכערך הגבול ממש לגבי הבבע"ג ולכן נק' רשימו כמו הכותב דבר ומוחקו שנשאר רשימו ואין ברשימו כלל מגוף הדבר הנכתב שנטלו כולו רק זכר ורשימו בעלמא כך הארה זו שנשאר להאיר כלא חשיבי' לגבי עצם האור שהוא בבחי' א"ס ממש, והנה האור שנסתלק מלהאיר היינו שנכלל במאור כמו שהי' מקדם שהאיר ולכן אין שום שינוי כלל בעצמותו ח"ו מצמצום זה כמבואר לעיל ממשל גשמי במאור השמש שאינו משתנה בריבוי ומיעוט המשכת הזיו ממנו, וגם בההארה עצמה אין בה שינוי שאינה עולה בשם בפ"ע כלל אלא כלולה במאור כמשי"ת אי"ה, והמשל בזה מחיות הנפש המתפשט בגוף שהוא בחי' זיו עד"מ כנ"ל פ"ה והנה כשמעצים העין נכלל כח הראי' בעצמות הנפש ולא שחלף הלך לו לגמרי שהרי אנו רואים שבפותחו מיד יהי' כמקדם וכן אפי' בסומא שאין הכח ראי' מתפשט היינו שכלול בעצמיות הנפש ולכן הוא מוליד אדם רואה והרי מובן שאין הנפש משתנית עי"ז בעצמות' מצמצום או התפשטות אורה, וכן יובן בכח הראי' עצמו שמתפשט ממנו הארה לראות ברחוק ס' אמה עד"מ אילו יצוייר שביכולת האדם לצמצם שלא יראה רק ד' אמות עד"מ יהי' יתר הכח נכלל בעצם כח הראי' שבעין ולא יתפשט כו' ועפ"י משלים אלו יובן ענין צמצום באור הא"ס שנכלל האור במאור הוא עצמותו ית' ונשאר בבחי' גילוי הארה מצומצמת ונק' רשימו ומ"מ אינו שום שינוי בו ח"ו, (אך איך שאינו שום שינוי גם בהאור כי הגילוי והצמצום אינו אלא לגבי המקבלים אבל לגבי עצמו ית' אין שינוי כלל כי לעולם האור כלול במאור ובטל במציאות ואינו עולה בשם בפ"ע נת' במ"א בביאור האוצ"ח), והנה מהארה מצומצמת הנ"ל הוא שנתהוו הכלים דאצי' וראשיתן החכמה עם היות שענינה בחי' הביטול כי חכמה כח מ"ה שהוא בחי' ההשכלה איך שהא"ס הוא לבדו הוא כו' וכן כל הכלים דאצי' מ"מ הם בחי' מציאות מוגדר ומוגבל כמו שאתה אומר חכמה חסד כו' שאינו בערך עצמותו שהוא הוי' פשוטה כנ"ל והתהוותן הוא ע"י צמצום הנ"ל מן האור והזיו כנ"ל, וענין צמצום זה הוא היפוך מענין השתלשלות עילה ועלול שבההשתלשלות הרי העלול הוא מערך העילה ומ"ש הרמ"ק ענין השתלשלות עילה ועלול וכ"ה בזה"ק פ' בראשית היינו בהשתלשלות הספי' בספי' עצמן משא"כ התהוות הכלים מא"ס ב"ה אילו היה מאיר בבחי' עילה ועלול גם מהאור והזיו לא הי' כלל התהוות מציאת חכמה אפי' חכמה דאצי' מאחר שהיא מקור דמקור להתהוות שכל אנושי דרך רבבות השתלשלות ע"י התלבשות בחכמה שבי"ס דעשי' ואיך שתהי' דקה מן הדקה כמו שיצוייר דקות מתיקות השכל לגבי מתיקות התפוח וכן יצייר מעלת שינוי מהות חכמה הנ"ל מחכמות דבי"ע אעפ"כ אינן בערך האור הפשוט הנ"ל אלא ע"י צמצום עצום דייקא שהוא שינוי ממהות

למהות, אמנם אעפ"כ נקראים הכלים הללו אלקות שאינן בבחי' נפרד וברי' בפ"ע כמו בחי' חסד דמיכאל עד"מ שמיכאל הוא מציאות רוחני נפרד בפ"ע אלא שמשתוקק אליו ית', וסיבת התהוותו בבחי' נפרד לגמרי וכן בכל הנבראים הוא מחמת העלם האור וחיות בהן ממדת גבורתו כדי שיתראה הנברא בפ"ע ליש ונפרד עם שבאמת קמי' ית' הוא כלא חשיב, משא"כ בכלים הנ"ל שאין מהות החכמ' עולה בשם בריאה בפ"ע ח"ו אלא שהיא אלקות ממש שהחכמ' היא חכמתו וכן בינתו ודעתו וחסדו כו' דהיינו שהוא המצמצם אורו להיות מאיר בצמצום עד שיהי' בחי' חכמה ובחי' חסד וכו' מאירים בגילוי ממנו ית' כדי להשפיע ע"י כחות אלו אלהותו בעולמות כדי שיהיו על אופן שהם עתה שזה א"א זולתי ע"י הארתו ע"י י"ס אלו דוקא, ולכן נקראו הי"ס אצילות ולא בריאה כי אצי' נגזר מל' ויאצל מן הרוח (במדבר י"א כ"ה) שהוא הפרשת הארה מרוחו של משה לע' הזקנים בבחי' זיו לבד שכך האצי' המה מבחי' זיו ואור הא"ס ולא בריאה להיות נפרד ח"ו מאחר שהזיו הנ"ל מאיר בהם בגילוי ולא נתצמצם כ"כ ע"ד שמתצמצם כשמחי' את הנברא כמיכאל שנתצמצם כ"כ עד שיראה מיכאל עצמו ליש ונפרד ולכן נק' בריאה משא"כ בי"ס הנ"ל ולכן נק' אצי' גם מל' אצל וסמוך כו' ומ"מ לגבי מהו"ע הוא צמצום עצום מן הזיו הנ"ל ובאמת שמהותן רחוק יותר ממהות אור הא"ס שמתעלה מהן עילוי רב יותר מעילוי מהות הספי' על הנברא הנפרד הגמור עד ששניהם שוים קמי' ית' כנ"ל פ"ד ע"פ כולם בחכ' עשית שספי' החכמה עם הדומם דעשי' שוים ממש קמי' ית' ואפי' לגבי אורו הפשוט עם שהוא זיו בלבד כי האור הוא מעין המאור, ומ"מ נק' אלקות ממש שהם חכמתו ובינתו כו' והם חיות ממש להנבראים להחיותן מאין ליש כמו שמחסד דאצי' יתהווה מיכאל דבריאה שהרי החסד דאצי' הוא חסד שלו ית' וע"י החסד הזה הוא משפיע למיכאל ממהות חסד זה ומהווהו מאין ליש וכן בכל הי"ס וע"ז נאמר איהו וגרמוהי חד שהן אלקות ממש לברוא מאין ליש וד"ל. והנה נתבאר ישוב קושי' הראשונה דפ"ה איך הכלים הם אלקות ממש ואעפ"כ לגבי מהו"ע הם אין ערוך וזה פי' ל' אלקות געטליך ולא אלוה בעצמו ח"ו כמו שאתה אומר כחות נפשיות מחשבת הנפש ודיבורה ואינן עצמיות הנפש אלא התפשטות כחותיה ולא שהם דבר נפרד כראובן לגבי שמעון וכו' וכנ"ל פ"ד והתהוותן ע"י הצמצום הנ"ל, והנה ענין הקו המאיר בכלים הוא מבחי' האור שלמעלה מהצמצום והוא פשוט בתכלית הפשיטות ונעלה מעלה מעלה מאור הרשימו אלא שלגבי האור והזיו בעצמו נק' הארה לבד והוא הארה דהארה ממהו"ע ית' וגם בחי' קו לבד שענין הקו הוא שיש לו אורך ואין לו רוחב ור"ל שמורה על מיעוט האור שזהו מיעוט הרוחב ובחי' האורך מורה על אורך משך ירידתו בעולמות אבי"ע

שמאיר בכל עולם כערכו והיינו ע"י התלבשותו בכלים דאצי' וז"ס העצמות המתלבש בכלים כמ"ש הרמ"ק ואמר שהעצמות הוא פשוט בתכלית אלא שנעשית בו תמונה ע"י ההתלבשות בכלים שההארה המאירה בכלי חכמה נעשה בה תמונה פרטית להיות כח וחיות להחכמה וההארה המאירה בכלי החסד נעשית בה תמונה פרטית להיות אור כח וחיות להחסד אלא שהשינוי בהם אינו קנוי באמיתת עצמותם אלא כמו שינוי המים בכלי ושינוי גוון השמש לפי מראה העששית ולכן יכול להיות התחלפות האורות אור החסד בכלי הגבורה כמ"ש האריז"ל. ולהשכיל קצת ענין התלבשות הקו בכלים יובן עד"מ כי הנה א"ס ב"ה נק' מקור התענוגים כי התענוג הוא הכח המתפשט במרחב יותר מכל כחות הנפש כנראה בעליל מריבוי מיני התענוגים שיש בראי' שמיעה ריח דבור וכל תענוגי עוה"ז הם מפסולת תענוג העליון שנפל בשבה"כ ואין ערוך לגבי תענוג שבג"ע התחתון כמ"ש במ"א ע"פ מארז"ל מוטב דלידייני' כו' (חגיגה ט"ו ב') ויש עליות לאין קץ ותכלית בענין ריבוי התענוג ומקור התענוגים הוא א"ס ב"ה פי' האור וזיו ולא עצמותו ח"ו והארת התענוג מתלבש בכל כחות הנ"ל שהם הי"ס חו"ב ומגדילם ומחי' אותם כמשל באדם שלפי ערך התענוג שיש לאדם בשכל כך יתוסף שכלו לחדש באורך ורוחב כו'. והנה ע"י התלבשות הקו בהכלים הוא חיות הכלים הנ"ל ונק' נשמה לי"ס כמ"ש אלי' כמה גופין תקינת לון שהכלים הם כמשל הגוף שהוא בחי' כלי לאור הנפש שבו אלא שמתאחדים יחד כיחוד הנפש עם הגוף ועי"ז הוא השפעת חיות האלהות בעולמות לברוא מאין ליש בכח הא"ס המלובש בהם ע"י הכלים וכמו האדם שנותן בידו בכח המלובש ביד כו', ועתה יובן ג"כ הקושי' שני' דלעיל פ"ה איך שאין שינוי בא"ס ב"ה ממה שפועל פעולות שונות בכלים שונים ואינו כמו האומן שמשתנה בעצמו מחמת שינויי הכלים כו' לפי שהתלבשות אורו ית' בכלים לפעול על ידן הוא רק בבחי' אור וזיו לבד וגם בחי' הארה דהארה לבד וגם ההארה בעצמה השינוי בה אין אמיתי אבל בו ית' אין שום שינוי כלל ח"ו הגם שכל הפעולות ממנו דוקא כנ"ל:

פרק ז

ז) **והנה** עתה יובן היטב ענין התוארים שכינו לו הנביאים וחז"ל שהתחלנו לבאר לעיל פ"ד, אשר הפלסופים נדחקו מאד בזה ואמרו כי כל מה שאנו רואים שהכתוב מכנה המדות לבורא ית' וית' כמו שנאמר יושב בשמים ישחק (תלים ב' ד'), כעסוני בהבליהם (דברים ל"ב כ"א) כאשר שש ה' וגו' (דברים כ"ח ס"ג) אינו שהוא בעל מדות כי הרי הוא אומר אני ה' לא שניתי (מלאכי ג' ו') ואילו הי' פעמים כועס ופעמים שמח היה משתנה, אלא על הכל אמרו חכמים דברה תורה כלשון בנ"א, ור"ל שהוא פועל פעולות דומות

לפעולות הבאות מאתנו ר"ל מתנועות נפשיות לא שהוא ית' בעל תכונות נפשיות מטעם הנ"ל ועוד שכל מי שהוא בעל מדה הוא שני דברים הוא והמדה, ובלשונם נושא המקרה ונשוא המקרה, וזה לא יתכן בבורא ית' שהוא א' כנ"ל. ראה עד אנה הביאם דחקם ובאמת לפי כוונתם שהמדות הם עצמותו בטוב נדחקו מפני שבו ית' נתחייבנו להסיר הריבוי והשינוי כמש"ל, אבל באמת אינו כן אלא שנמצאו באמת המדות האלו למעלה באלקותו ית' והן העשר ספירות דאצילות, אלא שאינן ממהות המדות שבאדם ונעלים מהם עילוי רב וכמ"ש באגה"ק (סי' ט"ו) בשם הה"מ ז"ל ע"פ ואנכי עפר ואפר (בראשית י"ח כ"ז) וכמ"ש פ"ז, אבל עכ"ז הם מהות מדות ויתכן כפשוטו באמת מ"ש יושב בשמים ישחק (תלים ב' ד') או כעסוני בהבליהם (דברים ל"ב כ"א) וכמ"ש וחרה אף ה' שהוא בחי' מדת הגבורה להתפעל בכעס ודין על המורד ולהענישו, או להיפוך להתפעל במדת האהבה על הצדיק להטיב לו, והמה מדות אלקיי' ממש, ואעפ"כ אין זה מחייב שינוי בו ית' ולא ריבוי לפי שכבר הקדמנו לעיל שעם שנק' אלקות אינן מהותו ועצמותו ממש אלא שנאצלו ונמשכו ממנו בבחי' אור וזיו דזיו וגם זאת ע"י צמצום הנ"ל כדי להנהיג העולמות על ידן ואחר שנתצמצם הארת אלקות עם שהיא הארה אלהית והוא ית' הוא המאיר אותה מ"מ לפי גודל הצמצום יתכן ההתפעלות בחסד וגבורה שחוק וכעס אבל במהותו ועצמותו ית' הוא אומר אני ה' לא שניתי כנ"ל, אמנם לכאורה קשה הל' שאומר כאשר שש ה', וחרה אף ה', משמע שמהו"ע ממש הוא השש או הכועס כי לעולם לא יקרא שם מן השמות אלא על מהו"ע ממש, אך הענין שזהו מצד התלבשות אור העצמות במדות הנ"ל כמש"ל פ"ו ולכן בהתעוררות מדת הגבורה ע"י אתעדל"ת של המורד הרי גם אור העצמות שבמדה הוא יפעול ויחי' המדה של הגבורה והכעס להעניש החוטא א"כ הרי יתכן לומר וחרה אף הוי' ממש, אלא שזו ההתפעלות אינו קנוי באמתת באור העצמות רק שנראה כן וכמשל המים בהכלי שמשתני' לפי גוון הכלי ומראי' כן ומ"מ אין השינוי קנוי בהם. ואמנם במהו"ע ממש שלמעלה מן ההארה דהארה הנ"ל הנק' עצמות שבכלים והוא למעלה מן הצמצום הנ"ל גם התפעלות זו הנראית אינה נמצאת כנ"ל ועד"ז כל התוארים מה שנק' חכם ומבין וחסיד וגבור ונורא הכל מצד התלבשות אור העצמות במדות החכמה והבינה והחסד והגבורה כו' שבהתלבשותו בחכמה נק' חכם על שם שהוא מקור חכמה זו ומחי' אותה ע"י אור העצמות כנ"ל וכן מבין בבינה וכו' וגם שהוא מתחכם על ידי החכמה להאיר חכמה באבי"ע וכן מתחסד ע"י החסד כו' וז"ש רז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו לפי שהגדולה עצמה ענוה גדולה היא להשפיל עצמו כ"כ ע"י צמצום רב להיות נק' גדול כנ"ל, וז"ש אשר ברא

ששון ושמחה שהשמחה שלו היא נקראת בריאה אצלו ולא כמו באדם ששמחתו היא עצמותו לפי שענין השמחה שהיא התפעלות לא יתכן בעצמותו כנ"ל אלא ע"י שצמצם אורו להאיר ברשימו בעלמא כנ"ל ובהארה זו יתכן בחי' התהוות השמחה כדכתיב ישמח ה' במעשיו (תלים ק"ד ל"א) כשעושים רצונו של מקום ואזי מחמת השמחה זאת יבא ג"כ החסד להטיב להם ולהשפיע להם כל טוב ברוחניות ובגשמיות כמ"ש הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד כו' ובחי' שמחה זו שהיא בבחי' כלים דאצי' עם שהיא אלקית מ"מ לגבי עצמותו היא בריאה מאין ליש וזהו אשר ברא כו' ומ"מ גם אור העצמות המתלבש בכלים הללו נראה בו התפעלות השמחה וזהו ישמח הוי' דאצי' במעשיו וד"ל:
והנה מבחי' כלים דאצי' נעשים אורות בבי"ע וכלים די"ס דבי"ע הם נבראים ממש ואינן אלהות והיינו כי באמת המדות דאצילות עם שהם בחי' התפעלות כנ"ל מ"מ מאחר שהם אלהות אינן בערך המדות שבנבראים כלל לא מיני' ולא מקצתי' וכמ"ש הרמב"ם שהוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמה ודבר זה אין כח בלב האדם להכירו על בוריו ונת"ל שזהו בכלי חב"ד דאצילות שלהיותן אלהות א"כ הם איהו וגרמוהי חד שהוא היודע והוא הדיעה וכו' ועד"ז בשאר מדותיו כמו בחסד וגבורה ורחמנות כמ"ש בלק"א ח"ב (פ"ח) שם והם למעלה מהשכלת הנבראים, לזאת כדי שמבחי' התפעלות שבבחי' אצי' יומשך להיות נשפע בעוה"ז השפעות הבאות מחמתן כמו הטובה בבני חיי ומזוני מהחסד כשנתפעל ב"ה בחסד שבאצי' להטיב לו בעשות האדם הטוב והישר בעיניו ית' ולהיפוך שיומשך העונש והדין לעשות נקמה בעוברי רצונו כשנתפעל עליהן במדת גבורתו דאצילות, צ"ל התלבשות המדות הנ"ל דאצי' בכלים דבי"ע שאזי מתעבה מהות ההתפעלות ועד"מ באדם הכעס שהוא בלב בחרון אף גשמי הוא וממנו יוצא הדין והעונש בפועל כשמכהו בידו מחמת זה או מצוה בדברו להכותו כו' ושרש הכעס הוא במוח ושכל הוא בתכלית הרוחני' והדקות דהיינו הקפידא שהוא רק מה שלא יוכל לסבול הדבר במוחו אבל איננו מציאות כעס כלל, ועד"ז יובן ענין התלבשות כלים דאצילות בכלים דבי"ע ויש בזה רבוא רבבות מדריגות ההשתלשלות עד שיתהווה ממדות הנ"ל בחי' התפעלות קרוב לערך שיהי' מהן השפעות גשמיי' הן בחסד והן בגבורה, ומצינו ג"כ שההשפעה נמשכת דרך שלוחים והן המלאכים וכ"ז כדי שיתגשם השפע לבוא בעולם השפל שצריך להיות נמשכת דרך כבוד נברא, הן לטוב הן למוטב לענוש נכסין לשרושי להמית לאסור ולחבל וכו' שכ"ז הוא ע"י המלאכים דיצי' ועשי' הנקראי' רצועה לאלקאה שהם הקרובים אל השינויים והתפעלות הגשמיות תכלית הקורבה אלו דייני גזירות ואלו דייני חבלות ואלו דייני נפשות זה סופר וזה שוקל כו' וכמ"ש הרמ"ק שער כ"ד פי"א, ויש

השפעה שאינה צריכה להתגשם ע"י שלוחים כאלו כמו השפעת אלהות להתענג בג"ע עליון ותחתון כו' ומ"מ הגם שההשפעה נמשכת דרך כלים נבראים כמו הכלים דבי"ע וכ"ש המלאכים הנה מ"מ הוא ית' הוא המשפיע כי השפעתן זו הוא ע"י הארת האצי' שמלובשת בהן כנ"ל שכלים דאצי' מתלבשים בבי"ע ואפי' בארץ הגשמי' יש בה מבחי' כלי החיצון דמל' שבמל' דאצי' שהיא אלהית ממש ובתוכה א"ס ב"ה שהוא בחי' הארת הקו שהאור מעין המאור כמ"ש באגה"ק (סי' כ') המתחיל איהו וחיוהי כו' ועי"ז יש בה כח להצמיח מאין ליש עשבים ואילנות שנמצא כח הצמיחה היא ממנו ית' בעצמו אלא שמה שבא בצמיח' גשמיות זהו מצד התלבשותו בארץ גשמי וכמ"כ ההשפעות שע"י המלאכי' שבתוכם מאיר אור ה' מכלים דאצילות ועי"ז הוא ההשפעה ולכן אומר המלאך על עצמו ל' אלהות כמ"ש בהגר כי לגוי גדול אשימנו כו' (בראשית כ"א י"ח) שכוונתו על אלהות המתלבש בו שהוא העיקר ובכחו ההשפעה אלא שהמלאך הוא כלי לזה והוא סיבת התעבות השפע כנ"ל באורך שהכלים גורמים השינוי וכו' ועמ"ש במצוה ש"ב פ"ב, והנה הגם שהכלים דאצי' מתלבשים בבי"ע ובאים מהן כל הפעולות גשמיים ובהתחלקות רב להשפיע לכל א' כפרי מעללו והן אלהות ממש דהיינו שהם מדותיו ית' חסדו וגבורתו ורחמנותו ונצחונו והודו והתקשרותו ומלכותו, שע"ז מאיר חסדו וע"ז גבורתו וע"ז רחמנותו כי במדה שאדם מודד בה מודדין לו לפי שבאתעדל"ת אתעדל"ע וכמבואר בענין הטיקלא, אלא שמאירים דרך כלים דבי"ע כפי הפעולה שצ"ל על ידן כנ"ל, אעפ"כ אין זה גורם התפעלות ושינוי בו ית', לפי שאצילותן ממנו ית', הוא מבחי' אור וזיו לבד שאינו נוגע להעצם, וגם זאת ע"י צמצום רב ועצום שנתצמצם האור הזה כנ"ל עד שברשימו הנשאר הוא ההתפעלות ואינו נוגע להעצם וכנ"ל במ"ש אשר ברא שמחה כו' ואעפ"י שהאור הקו מתלבש בהן והוא מבחי' שלמעלה מהצמצום ועל ידו כל ההנהגות נת"ל שבו אין ההתפעלות אמיתי' רק שנראה כן לצד התלבשות בכלים כמשל המים לפי גוון הכלי כנ"ל ואמנם עצמותו ית' הוא למעלה מעלה מן הקו וכמשל ביטול הזיו לגבי המאור שאין שינויי הזיו פועלים שינוי בו אפי' שינוי זה גם שאינו אמיתי, ונמצא עלו שני העיקרים כהוגן שהוא ית' המנהיג עולמו וממנו כל ההשפעות כמ"ש בעיקר ה' ואעפ"כ אין בו שינוי כלל כמ"ש בעיקר ב' שהוא א' האמת:

פרק ח

ח) **אחר** שנתבאר בעז"ה בפרקים הקודמים איך שהמדות וההתפעלות שנאמרו בתורה עליו ית' הם אמיתיים באלהותו ושאעפ"כ במהותו ית' אין שינוי והתפעלות כלל כי נאצלו ע"י הצמצום כאמור וסרה תלונת הפלסופי', הנה עדיין חל עלינו חובת ביאור ענין

א' בזה, והוא כי קושיית הפלסופי' על עניני ההתפעלות והמדות שנאמרו בו ית' עד שלזה נדחקו לומר שהם רק שוללים ודברה תורה כל' בנ"א כנ"ל פ"ז, היא ב' דברים א' על עצם ההתפעלות שהיא שינוי ולא יתכן לומר כן בבורא ית' משני טעמים האמורים בדבריהם כנז' לעיל פ"ז, ב' גם אם נניח קושי' זו ונאמר שאין ההתפעלות גורם שינוי, עדיין קשה כי מהיכן יהי' ההתפעלות שבשלמא באדם שיש זולתו דבר מה בערכו יתפעל ממנו וירחם עליו או יכעס עליו אבל בו ית' שאין דבר חוץ ממנו ממי יתפעל בשמחה או בכעס מאחר שהכל הוא ממנו, והנה קושי' זו השניה לא נתבאר ישובה לכאורה מדברינו כי אע"פ שנת"ל שההתפעלות והמדות הם בבחי' הארה אלהית שאחר הצמצום עד שלא יקשה עלינו הקושיא הראשונה שלא יתכן לומר בו ית' שינוי ואילו הי' פעמים כועס ופעמים שמח הי' משתנה מפני שבאמת בו ית' אינו שינוי והשמחה והכעס נמשכו ממנו בבחי' צמצום רב מן הזיו והאור שלו כו' כנ"ל באורך, אבל עדיין קשה למה יתפעל כלומר הרי בהכרח שגם השמחה והכעס שאחר הצמצום הם נמשכים ממנו ובכל רגע הוא מצמצם אורו וזיוו הבבע"ג להיות מתצמצם להיות בבחי' שמחה או כעס א"כ ממי יתפעל מאחר שאין לך דבר שחוץ ממנו כו'. ואמנם באמת תשובת דבר זה ג"כ נתבאר ומובן למשכיל היטב בדברים הנז"ל בענין הצמצום, והוא כי כבר אמרנו שבעצמותו אין התפעלות כלל ואינו לא כועס ולא שמח כי הוא מתעלה ומתרומם על כל מדות אלו, ובערך זה נאמר אם צדקת מה תתן לו (איוב ל"ה ז') ורבו פשעיך מה תעשה לו (איוב ל"ה ו') שאין המצות והעבירות תופסים מקום כלל להיות הוא ית' מתפעל בעצמו מהם וגם בערכו לא יתכן ההתפעלות, ומה שהוא שמח ממעשה הצדיקים וכועס על הרשעים אין זה באמתת עצמותו רק שמאציל מדות אלו מאורו ע"י צמצום, כדי להשפיע על ידן לצדיקים ולרשעים כפי המסתעף מן השמחה וכפי המסתעף מן הכעס. ומעתה קושי' זו השניה אינה נמלטת מב' ענינים שיש לפרשה אם ר"ל קושיתך כך, איך יכול להתפעל ממעשה הצדיקים והרשעי' לזה בשמחה ועל זה בכעס מאחר שבעצמותו אין הנבראים תופסים מקום וממי יתפעל כו' תשובתך בצדך הנה באמת קמי' עצמותו אין הנבראים תופסים מקום כלל ובטילים במציאות ממש כזיו השמש בשמש שאינו עולה בשם בפ"ע כלל כמו שהתבאר בלק"א ח"ב (פ"ג), והנה באמת שהוא בעצמותו אינו מתפעל ממעשיהם כלל וכנ"ל בפי' אם צדקת ורבו פשעיך כו' אבל לגבי ההארה אלהית שהוא מאיר ממנו אחר הצמצום כנ"ל הנה אעפ"י שהיא אלהית לגודל הצמצום העצום שההארה הזאת אינה מערך האור והזיו הבבע"ג לא מיני' ולא מקצתי' ונק' רשימו כמש"ל פ"ו, והארה זו היא בחי' י"ס חב"ד חג"ת כו' יתכן שע"פ הדעת המצומצם (ר"ל לגבי מהו"ע ב"ה נק' מצומצם)

ההוא יהי' התפעלות ממש ממעשה הצדיקים והרשעים ע"ז בשמחה וע"ז בכעס כי בבחי' דעת זה שממנו נמשך ההתפעלות הם תופסים איזה מקום עד שכדאי הם שתנוח עליהם הקפידא והכעס או השמחה כפי מעשיהם, כי בחי' חב"ד ובחי' מדות חג"ת אלו הם בהארה אלהית שכבר נתצמצם ונתעלם ממנה מהו"ע ית' הבבע"ג באמת, ומסיבת הצמצום הזה נראים הנבראים לאיזו יש ודבר אעפ"י שקמי' הם כלא חשיבי' כי זהו קמי' דוקא כמו שהוא בידיעתו שלפני הצמצום (אומרינו שם ידיעה לשכך האוזן כי אינו בגדר מדע) משא"כ בבחי' הארה זו שלאחר הצמצום יתכן ההתפעלות לשמחה או לכעס לחו"ג כו' כי הנבראים תופסים איזה מקום מחמת הצמצום, שזה ענינו להעלים האור והחיות מא"ס ב"ה להיות מהות המתהוה ניכר ליש ודבר כמ"ש בלק"א שם (פ"ד) ע"פ שמש ומגן ה' אלקים (תלים פ"ד י"ב) אלא ששם מדבר בצמצום שמאצי' לבי"ע להוות נבראים בע"ג וכמו כן צמצום הראשון להיות חלל שיתהוו י"ס ג"כ מעין זה שצמצום זה המעלים עד שיוכל להיות חל בחי' התפעלות מאתעדל"ת ע"ד הנ"ל. ואם תעמיק עוד לחזק קושייתך, ותאמר הרי מ"מ הוא ית' עצמו הבבע"ג ובלתי בעל שינוי' והתפעלות, הוא המצמצם אורו להאיר ממנו הארה מצומצמת שיהי' ממנה ההתפעלות, והרי הארה מצומצמת זו אדוקה היא בו וממנו נמשכת בכל רגע, א"כ איך יכול להיות ההתפעלות, מאחר שבעצמותו אין זה תופס מקום כלל, והלא הוא המצמצם עצמו הוא מכיר עצמותו שקמי' גלוי וידוע עצמותו ית' הבבע"ג, א"כ איך יהי' התפעלות בהארה מצומצמת שהוא הוא המצמצם עצמו, הנה התשובה בזה ג"כ גלויה כאשר נעמיק מעט יותר בדברים הנ"ל וטרם כל אציעה לפניך משל גשמי אשר ממנו יתבאר הקושי' יותר ותשובתו בצידו, והוא כמו האב המדריך בנו קטן בן שנתו, להועילו באיזה ענין כמו שמלמדו לילך או לדבר ומראה לו בעשותו רצונו פנים שוחקות וממלא משאלותיו ונותן לו אגוזים וכה"ג ובעוברו רצונו מראה לו פנים זועפות ומונע משאלותיו הללו ממנו, ובאמת בדעת האב עצמו גלוי וידוע שאין הבן למיעוט השכלתו בערך שיחול שם התפעלות אליו אלא שזה מראה לו כן רק כדי שיתחזק הבן בענין הנ"ל ומראה לו איך שראוי להתפעל ממנו עפ"י שכל המצומצם כמוהו ושמתפעל בזה, ועד"ז יובן למעלה שבאמת בעצמותו ית' אין הנבראים תופסים מקום כלל שיחול עליהם שם התפעלות דכלא וכאין ואפס ממש חשיבי' ואיך יהי' התפעלו' על דבר שאינו וכאמרם אין לך דבר שחוץ ממנו כי ממך הכל (דה"א כ"ט י"ד), אך שמעלים אורו הגדול ומגלה רשימו בלבד שהוא ענין דעת המצומצם עד שממנו יוכל להיות נמשך התפעלות על הנבראים, וא"כ תקשה ותאמר כמו שבמשל אין לדעת המצומצם וההתפעלות שהאב מראה לבנו מציאות כלל, שהרי

אין האב מתפעל באמת מפני שקמי' גלוי דעתו הרחבה שאין הבן בערך שיחול עליו ההתפעלות אלא שנראה להבן כאילו מתפעל, ותאמר שכמ"כ למעלה אין להספירות שהם המדות הנ"ל מציאות כלל אלא שנראה אלינו כן, אמנם הענין שאינו כן מפני כי לא מחשבותיו מחשבותינו ולא דרכיו דרכינו שכאשר ידמה האדם בשכלו להוות איזו מציאות שיהיה הנה מחשבתו לא תפעיל והיה כלא היה עד יפעל ויצא לפועל ע"י כלי המעשה ואין כן מחשבותיו ית' כי כאשר עולה ברצונו ומחשבתו להוות ולהאציל הרי די כח מחשבתו ית' להוות ולהפעל האצילות הלז, ונמצא כי כאשר שיערה דעתו ית' לצמצם אורו ולהאיר בבחי' צמצום עד להיות מזה בחי' חב"ד והתפעלות המדות כנ"ל הנה באמת הי' כן ונתהוו מציאות הלז והי' להם מציאות ובערך זה אין המשל הנ"ל מהאב לבן דומה לנמשל שבמשל אין להצמצום מציאות כלל כי אין ביכולת שכל האדם להוות דבר מה משא"כ למעלה כי לא מחשבותיו מחשבותינו כנ"ל, והנה ע"פ בחי' אור שבא לאחר הצמצום הוא שבא ונמשך כל ההשפעות בהעולמות וכמאמר אלי' לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין ושוב לא יקשה הקושי' הנ"ל מפני מה יתפעל כי ההנהגה היא ע"י ההארה שאחר הצמצום ושם ראוי ויתכן להיות ההתפעלות מאתעדל"ת כנ"ל. ומה שאמרנו שהצמצום יש לו מציאות לא קשה לענין המאמר דכולא קמי' כלא חשיב דמשמע שהוא כאין ואפס ממש וכמו שנת' בלק"א ח"ב (פ"ו) כי אין הכוונה בפי' כלא שאין להם מציאות כלל דזהו לא ממש ולא כלא בכ"ף הדמיון וזה הי' קודם שנברא העולם ועוד דהא פי' כולא קמי' כלא חשיבי' קאי על עוה"ז הגשמי והרי אנו רואים שיש דומם צומח חי ומדבר אבנים ובתים ועפר כו' ואיך הוא לא ממש, אלא פי' כלא היינו שאינו עולה בשם בפ"ע כזיו השמש כשהוא בגוף הכדור השמש שאינו עולה בשם בפ"ע כלל להתראות ליש כמו שהוא נראה לעינינו בעוה"ז שאין שם כדור השמש אלא שם לא נראה רק כדור השמש מפני שהזיו בטל במציאות, ואין הכוונה שאינו נמצא שם כלל שזה אינו כי ודאי נמצא שם ביתר שאת אלא שבטל וזהו פי' כלא, שכמ"כ הם ענין כל העולמות לאחר בריאתם שיש להם מציאות אלא שקמי' הוא כלא כביטול הזיו כנ"ל ולא לא ממש וד"ל: והנה נתבאר ישוב קושי' השני' בפן האחד שפירשנו אותה והוא איך יכול להיות ההתפעלות שממי יתפעל כי יכול ויכול הוא. ועדיין יש מקום לפרש הקושי' זו בפן אחר והוא כי למה יהי' מצמצם עצמו להתפעל והטוב טוב הי' אם הי' מנהיג העולם ע"י אורו הגדול שלמעלה מהארה מצומצמת להטיב לכל, אך באמת אין מזה קושיא כלל כי כבר הקדמנו לעיל פ"ו שאם לא הצמצום לא היו מתהוים כלל העולמות כמו שהם בע"ג וכמו שהצמצום מוכרח לצורך התהוותם

כך לצורך ההנהגה בו, ועוד שאל"כ לא היו מגיעים להתכלית וקבלת הגמול ע"י עסקם בתורה ומצות מאחר שלא הי' עונש כלל וכמ"ש בזהר פ' קרח דקע"ח ב' הוא דא עתיקא אלמלא דינא לא אשתכח בעלמא לא הוו ידעי בני נשא מהימנותא עילאה ולא ישתדלון באורייתא ולא יקיימון פקודי אורייתא, ועד"ז ארז"ל טוב זה מלאך חיים מאד זה מ"ה (בראשית רבה פ"ט ע"ש) וכידוע ואין להאריך בדברים הגלוים וידועים בדברי רז"ל: והנה עפ"י משנת"ל יובן היטב המדרש אמת אמר אל יברא שכולו מלא שקרים חסד אומר יברא שכולו מלא חסדים הה"ד עולם חסד יבנה (בראשית רבה פ"ח ע"ש), וצ"ל וכי החסד שהוא ממדותיו ית' אינו אמת ולא יאמר היפוך מן האמת, וכצ"ל ענין מדת אמת שבי"ג מדה"ר מה ענינה וכי כולהו אינן אמיתיים ח"ו, אך הענין כי כבר האריכו בספרים שפי' מלת אמת לא יאמר אלא עליו ית' לבד כמ"ש וה' אלקים אמת (ירמי' י' י') מפני שהוא ית' מחוייב המציאות שמציאותו מעצמותו והיה הוה ויהי' משא"כ בכל הנמצאים שאין להם מציאות מצד עצמן אלא מציאותם תלוי בו ית' דהיינו ע"י החיות שמאיר ומשפיע בהם מזה הם קיימים א"כ אין מהותם הנראה אלינו אמיתי כלל והעיקר הוא החיות המהוה אותו, ולפי מש"ל הנה בחי' אמת הוא כמו שהוא קמי' ית' לפני הצמצום דכולא כלא חשיבי' ולכן אמר אל יברא שכולו מלא שקרים שהעולם נראה ליש ודבר ובאמת שזה שקר כנ"ל אך מדת החסד היא אחר הצמצום שאז הוא שיתכן ההתפעלות כנ"ל אמר שכולו מלא חסדים כי האתעדל"ת תופס איזה מקום כו' וכן הוא ענין אמת שבי"ג מדות שהוא בחי' תרין תפוחי' שבשני לחיים שהוא מקום פנוי משערות והוא בחי' גילוי הא"ס שלמעלה מן הצמצומים שז"ס השערות משא"כ י"ב מדות הנשארים הם מבחי' שערות שהוא בחי' הצמצומים להיות חסד ורחום כו' וכמו שנת' במ"א באורך ע"פ אלה מסעי בנ"י כו' ויכתוב משה כו' (במדבר ל"ג א' ב') יעו"ש:

פרק ט

ט) **והנה** מעתה נבוא לבאר ג"כ הקושיא בענין שינוי רצון אצלו ית' כמו שאנו אומרי' יהי רצון מלפניך כו' שמבקשים שירצה כן שיבנה בהמ"ק שהוא שינוי ממה שמתחלה אינו רוצה ולכן נחרב בהמ"ק ועתה ירצה בו ויבנהו וכן כשמבקשי' יהי רצון שיחיה החולה ויתרפא מחליו הכוונה שישתנה רצונו ממה שמתחלה רצה לחלותו כו' ועד"ז בכל עניני התפלות שענינם הפקת רצון טוב מה', וכבר נתקשו מאד הפלסופים בזה, והנה התוי"ט באבות שם האריך בזה במ"ש הרמב"ם בדעת חז"ל ושבאמת לא כיונו חז"ל בזה ח"ו אלא דעתם כדעת רמב"ם עצמו וכמ"ש למתי אעתיר כו' (שמות ח' ה') שיש שינוי רצון, ועכ"ז אינו שינוי בעצמותו לפי שאין רצונו כרצונינו כמו שאין חכמתו כחכמתינו כי

הוא היודע וכו', וביאור דבריו היינו עפמ"ש בס"י י"ס בלי מ"ה פי' בלי מהות שאינן מערך מהות כחות הנפש המושגים אלינו ועד"מ כמו בכתיבה באצבע שכותב אות אל"ף הרי תמונת האות נמשך מכח המניע שביד שממנו נשפע כל פרטי ציור האות וכל מה שימצא אחר כתיבה על הנייר היה תחלה בכח המניע שבאצבע בפרטי פרטיות ועכ"ז לא היה ממהות אותיות הכתובות על הנייר באצבע ולא מדוגמתם כלל שהרי המה גשמיים בתמונתם ובמהותם וכח המניע המהווהו וממשיכו הוא רוחני כו' ועד"ז יובן איך שמחכמה דאצי' נמשך להוות מהות שכל האדם הוא כמ"כ שאין השכל הנפעל מערך מהות החכמה דאצי' כמו שלא יש אות גשמי בכח המניע שבאצבע ולכך נקראי' הספי' בלי מה כלומר בלי מהות הנפעל מהם פי' שמהות הנפעל מהותו הוא שהוא כח ומקור השכל אבל ספי' חכמה עצמה אינה ממהות זה כלל ועד"ז הרצון שלו ית' אינו ממהות רצון שלנו ולכן לא יקשה עלינו כלל משינוי הרצון שגורם שינוי בו ית' כי זה אינו אלא ברצון שלנו, אבל אחר שאין רצונו ית' ממין הרצון אשר לנו ונעלם תכלית ההעלם לפי שהוא ורצונו א' וכמו שעצמותו נעלם תכלית ההעלם כך רצונו נעלם מהשיג מהו לכן נדע שאין הרצון ההוא פועל בו שינוי ואין להביא ראיה מרצון שלנו על רצונו כי אין ביניהם שום דמיון כלל, וזה שאמר הנביא כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' (ישעי' נ"ה ח'), אלו הם ביאור דברי הרמב"ם ז"ל והנמשכים אחריו בהתרת קושי' ענין שינוי הרצון והוא ע"ד מ"ש לעיל פ"ז דברי הפלסופים בענין התוארים שהם שוללים שכמ"כ נאמר בענין הרצון שלא נאמר בו שהוא פועל ברצון אלא כדי שנבין ממנו שאינו פועל על צד החיוב בלי כוונה ורצון ח"ו, ולפיכך הרצון ההוא אינו מחדש בו שינוי כו'. וכ"ז הוא לשיטתו לעיל פ"ג שהרצון והידיעה הוא עצמותו אבל לפי משנת"ל שהם רק כלים ומהו"ע ית' מרומם ומתנשא מהם ואינו בגדר תוארים אלו א"כ יובן קושי' זו בפשיטות, והוא כי גם שבזה דבריו נכונים בענין שהרצון והחכמה שלמעלה נק' בלי מ"ה שאינן ממהות חכמה ורצון שבנפש כנ"ל מ"מ לגבי עצמותו נק' כלים או לבושים וכמאמ' אלי' דאתקריאו גופין לגבי לבושין דמכסיין עליהון אבל לגבי למעלה מהם גם הם אתקריאו לבושין כו' ולפיכך שינוי רצון הוא שינוי מהתלבש לבוש אדום ללבוש לבן עד"מ שאין זה גורם שינוי בגוף המלך אע"פ שהבגדים שונים זמ"ז, וביאור הענין יובן עד"מ ממה שאנו רואים שינוי התלבשות לבושים שונים ג"כ לגבי כחות הנפש שכמ"כ אין שינוי הלבושים פועלים שינוי בכח הנפש, למשל אדם שהוא חכם במלאכות הרבה שיש לו חכמה ושכל לכתוב ולהתחכם במלאכת הכתיבה לעשותה על בוריה ויש בשכלו ג"כ ידיעה להתחכם במלאכת האריגה והציור וכיוצא בשאר מלאכות, והנה המלאכות

חלוקות זו מזו במהותם כמו שיש הפרש בין מהות הכתיבה למהות האריגה, וכשפועל המלאכה נמשך כח משכלו ואע"פ שודאי אין מהות הגשם בשכלו כנ"ל עכ"ז סיבת ההפרש שביניהם יתהוה תחלה במהות השכל הפועלם שלמלאכה זו יומשך השכלה המיוחדת לה ולמלאכה אחרת יומשך השכלה אחרת ולכן ישתנו המלאכות, וא"א לומר שהם כחות שונים ממש ר"ל שכח השכל הממציא השכלה בכתיבה הוא מהות אחר מכח הממציא השכלות באריגה וכמו שנראה לכאורה מאשר אנו רואים שיש בבני אדם חלוקים זה סגולת שכלו להתחכם במלאכה א' ולא יודע במלאכה אחרת כלל וזה להיפך, ונאמר שזהו לפי ששכלו מיוחד למלאכה זו וחסר ממנו כח השייך למלאכה אחרת, שזה אינו באמת כי כח השכל א' הוא והוא כמו היולי לגבי ההשכלות הנמשכים ממנו שיכול להתחכם בכל מה שירצה וכמו שאנו רואים כשאדם א' יוכל לעשות ב' המלאכות אינו מרגיש שבשעה שעושה מלאכה זו נמשך מכח זה ושבאחרת נמשך מכח אחר, אלא הכל מכח א' הוא כח חכמה שבו, אך עיקר הענין הוא כן באמת שכח השכל א' הוא שיש בכחו לפעול כל ההשכלות שבעולם ונק' היולי, והענין שמתחכם בו הוא כמו לבוש אליו וכשנותנים לפניו לבוש זה מתלבש בו והיינו להשכיל במלאכת הכתיבה כשרוצה בו עד"מ ולפי תואר הלבוש כך יהיו ההשכלות מיוחדים לכתיבה עד"מ שונים מן ההשכלות המיוחדות לאריגה שזהו לבוש אחר, ולכן יומשך מכאו"א פעולה מיוחדת מחמת שינויי הלבושים ועכ"ז לגבי השכל עצמו אין שינוי מהיותו מתלבש בכתיבה או באריגה (ומה שזה סגולתו יותר למלאכה א' מלזולתה זהו לפי שמכיר המלאכה יותר ויודע הלבוש בטוב איך להלביש בו את השכל משא"כ לגבי השני שיודע בטיב לבוש אחר יותר) והנה כמו שלגבי כחות הנפש נק' המלאכות לבושים כך יובן עד"מ למעלה לפי משנת"ל שמהו"ע ית' אינו מערך מהות הספי' כלל אלא הוא הויה פשוטה וא"כ אפי' הספי' בעצמן ומהותן שהם כח החכמה והרצון כו' הם בחי' לבושים לגבי אור א"ס ב"ה המאצילם שמתלבש בהם כי הוא אור פשוט ויוכל להחיות מהות שכל כמו מהות רצון בשוה וכמו שהשכל הוא היולי לגבי המלאכות כנ"ל ואע"פ שי"ס הם בלי מ"ה ואינן בערך כחות נפשיות כנ"ל מ"מ אצלו ית' הם כמו לבושים ואין שינוי בו ית' אם מתלבש בלבוש אדום שהיא מדת הגבורה עד"מ לכשמתלבש בלבוש לבן שהוא מדת החסד עליון ואע"פ שיהי' הפעולות שונות מצד שינויי הלבושים כנ"ל במשל שינוי המלאכות משינוי התלבשות השכל ועכ"ז אינו שינוי כלל באור המתלבש שהוא פשוט ושוה ממש בשעה שמתלבש בחסד עם כשמתלבש בגבורה כמו שאין שינוי לגבי השכל עצמו כנ"ל, ובהקדמה זו שהקדים אליהו שהספי' הם כמו הלבושים שוב לא יעלה על לב משכיל הקושי' בענין

שינוי הרצון למעלה שמתחלה רצה כך ואח"כ באופן אחר כמו מתחלה רצה שיהי' חורבן הבית לגודל העוונות ואח"כ ירצה בהבנותו שינוי רצון זה היינו שהוא ית' החליף מלבוש אדום ללבוש לבן עד"מ שאין שינוי כלל בו ית' הלובש את הלבוש וע"ז נאמר כלבוש תחליפם כו' (תלים ק"ב כ"ז) ומה ששינוי רצון גורם שינוי בהרוצה היינו באדם שרצונו היא כח מורכב בעצמותו וכשרוצה מתפעלת עצמות נפשו וממילא בשינוי הרצון יהי' שינוי ההתפעלות בנפש משא"כ למעלה שהרצון הוא כמו לבוש וכשהוא ית' רוצה בו אינו מתפעל בעצמותו כמו שאין העצמות מתפעל מן הלבוש וכמשל המים בכלי כו' ולפיכך שינוי הרצון אינו גורם שינוי בעצמותו שהרי גם באדם מה שמחליף לבושיו אינו גורם שינוי בעצמותו כו' ואע"פ שלגבי הרצון עצמו יהי' שינויי' כבר אמרנו למעלה שהי"ס ומכללם הרצון נאצלו לאחר הצמצום מן הזיו והאור ואע"פ שנק' אלקות אינו מערך עצמותו והשינוי שבהם אינו פועל שינוי בו ית' אלא שהוא ית' מאיר ומתלבש בהם שהוא ענין הקו שנמשך מהאור שלפני הצמצום ובו אין שינויים כלל רק כמו התחלפות לבושים שפושט אלו ולובש אחרים כו' וזהו שמבקשים יהי רצון מלפניך כלומר שיתלבש בבחי' רצון זה וישתנה הלבוש כו' ובהשתנות הלבוש יומשך רב טוב וחסד לבני ישראל כפי הבקשה שמבקש אך מ"מ הכח הזה לפעול מהמלך השתנות מלבושיו אינו כ"א ע"י מקורב המלך כמו העבד שמכיר בטיב לבושיו וגם יכול להתקרב לגופו של מלך ויפעול אצלו שיחליף מלבוש זה ללבוש אחר משא"כ איש נכרי אשר לא מעבדי המלך הוא אינו מכיר לבושיו וגם אינו יכול להתקרב לגופו של המלך ולבקש ממנו על ככה, ע"כ בקשה זו באמרינו יהי רצון מלפניך כו' אינו אלא לישראל לבדן כדכתיב בכל קראינו אליו מפני שישראל עלו במחשבה פנימי' או"א שרש כל האצילות ויש לנשמתן שייכות ללבושי' של אא"ס ב"ה (כמ"ש אליהו לבושי' תקינת לון דמינייהו פרחין נשמתין לב"נ ולפמ"ש במצוה א' יש בנשמות ישראל ג"כ הארת א"ס שלמעלה מהכלים והוא מבחי' העצמות ע"ש בסיום הדרוש ולכן יכולים להתקרב אל המלך עצמו ולומר לו דיעה בענין הלבושים שיחליף מזה לזה כו') עד שילבישוהו באמרם יהי רצון דהיינו שיתלבש בספי' הרצון ויפעל פעולה חדשה במציאות הנבראים להפוך מים ליבשה כי כל אשר חפץ ה' עשה (תלים קל"ה ו') שברצותו בדבר מיד נעשה כן וכנ"ל פ"ח ע"פ כי לא מחשבותי וגו' וגם ע"י רצונו נמשך לבחי' הדיבור עליון לשנות הצירופים וז"ס מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק (תענית כ"ה א') ואז יתהפך המציאות של הנברא ע"י שינוי צירופו המחי' אותו. וכל שינוי רצון זה ושינוי צירופי הדיבור אינו גורם שינוי באור העצמות המלובש בתוכן דהיינו הרוצה ברצון והמדבר בדיבורו לפי שהן רק כמו לבושים ולא

כרצון האדם לגבי נפשו וכמשל המים בכלי שכתבתי פ"ה בשם הרמ"ק וכ"ה משל הנ"ל לגבי השכל מכתיבה לאריגה והכל עולה בקנה א' לומר שהספי' הם רק כלבושים שאין המתלבש בהם משתנה בשינויים כו', ועיקר סיבת כח זה לישראל הוא מפני שיכולים למסור נפשם על קדה"ש (שזהו מצד שרשם בעצמות כמ"ש במ"א) וכח זה הוא מעלה מ"ן לאו"א להיות גורם יחוד או"א ע"י תוס' אור חדש מא"ס ב"ה וע"פ המשכה חדשה זו שמאו"א שהם השכל ישתנו ג"כ צירופי אותיות הדיבור כי בחכמה יסד ארץ (משלי ג' י"ט) שהדיבור נמשך מהשכל וישתנה צירוף של החולה ממות לחיים כו' ונמשך מההשתלשלות דרך כלים דבי"ע עד שמגיע לעשיי' ממש כנ"ל פ"ז. ועוד ית' תוכן ענין יהי רצון כו' לפמש"ש במצות תשובה פ"ג ע"פ סלח לנו שיש כמה בחי' רצון אית רצון ואית רצון וגם רעווא דרעוין, ופי' יהי רצון שיומשך מרעד"ר רצון המקור לרצונות יומשך רצון חדש למחול לחוטא ואז יחי' מחולאתו שאין יסורים בלא עון, לפי שהעון הוא נגד רצונו שרוצה בקיום מצותיו והמחילה היא המשכת רצון חדש מרעד"ר שהוא למעלה מרצון שבמצות, והתעוררות רעד"ר היינו ע"י צעק לבם מפנימי' הלב, וכן עד"ז אית רצון שלמטה מן השכל והוא ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א והנהגת הרצון זה הוא ע"י השכל ושאלו לחכמה נפש החוטאת במה תתכפר כו' (ילקוט שמעוני יחזקאל שנ"ח ע"ש) אמרה תמות כי היא בחי' דין ג"כ כמ"ש החייט, וכאשר אומרים יהי רצון היינו שיומשך מרצון העליון שלמעלה מהשכל אל רצון הזה ואז מתמלא רחמים וכמו במנחת שבת שנק' עת רצון מצד התגלות מצחא דאריך במצחא דז"א כי מצחא דז"א הוא ההסכם שנשאר מרצון הנולד ע"פ השכל כאשר מסתלק השכל וההתבוננות ונשאר ההסכם לבד שאז יהיו דינין ביותר על העובר רצונו מכפי שיהי' הדין בעת שהשכל מאיר בהרצון כמשל הקטן שהוא אכזרי יותר מחסרון החכמה שהיא מקור הרחמים ג"כ כמ"ש אבינו אב הרחמ' אלא שלגבי הרצון שלמעלה מהחכמה נק' דין, ולכן ממצחא דז"א מתערי כ"ד בתי דינין וכד מצחא דע"ק אתגלי כולהו אשתככו כי הוא מקור הרחמים וזהו פי' יהי רצון כלומר גלה רצונך הפשוט מקור הרחמים ברצון שלמטה בז"א, וכל שינויים אלו איננו שינוי באור העצמות שבהם כנ"ל במשל וכ"ש לגבי מהותו ועצמותו ית' שאור העצמות שבהם הוא זיו לבד שהזיו אינו פועל שינוי במאור שאפי' שינוי זה עם שאינו אמיתי אין בו וכנ"ל באורך פ"ה:

והנה ע"פ כל משנת"ל יובן מ"ש יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב אשר אהב סלה (תלים מ"ז ה'), ואומרים זה לפני תקיעת שופר בר"ה, כי הנה בר"ה הוא חזרת הדברים לקדמותן והוא בחי' עליות (אורות) המל' כמ"ש עלה אלקים בתרועה (תלים שם) וכאשר

הוא עולה בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות בבחי' פנימית הכתר אזי גם החיצונים עולים אחריה בבחי' אחוריים לינק ולקבל ממנה כמו שכתוב כל העמים תקעו כף כו' (שם ב') נדיבי עמים נאספו כו' (שם י') ולהיות כי בחי' פנימי' הכתר הוא בחי' מקור התענוגים שמפני הרוממות בעצמותו יוכל להתמשך גם למי שאינו ראוי כראוי כי הוא למעלה מבחי' רצון שבתורה כדכתיב אם צדקת מה תתן לו (איוב ל"ה ז') וכמ"ש לעיל פ"ח, כענין שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך וכו' (משלי ל' כ"ח) לזאת אנו אומרי' יבחר לנו את נחלתינו פי' שיאיר אא"ס ב"ה מבחי' עצמיות העונג בבחי' חותם ותחום להגביל השפע לישראל לבד בסט' דקדושה כפי מה שבא הרצון בתורה וזהו ענין החתימה ביוכ"פ בנעילה וד"ל:

פרק י

י) **אחר** שנתבארו העיקר הב' וכל פרטי עיקר הה' בפרקים הקודמים ועלו כהוגן ב"ה, נבא לביאור עיקר הג' והוא מ"ש שאינו גוף ולא כח בגוף, וירצו בזה בטול הגשמות שלא תשיגהו מה שישיג לגופים חלילה כמו התנועה והמנוחה והכתוב המורה ע"ז הוא מ"ש כי לא ראיתם כל תמונה וגו' (דברים ד' ט"ו), ולפי משנת"ל פ"ג בענין ביאור ההאמנה שהוא ית' למעלה מעלה מבחי' חכמה ושכל כלל והנה כל הנבראי' הרוחניים הם בחי' שכליים נבדלים ואפי' הספי' שהן אלקות הן מקור החכמה והשכל שבנבראים אבל עצמותו ית' אינו בגדר חכמה כנ"ל באריכות, הנה יתפרש העיקר הזה לפי זה היות שאינו כח בגוף ר"ל שאינו ממהות כחות הרוחניים שהם בחי' שכליים ר"ל שעם היותן רוחניים מתלבשים בגוף ג"כ כנפש האדם שמתלבשת בגוף כו' ונק' כח בגוף, ואפי' השכליים שאינן מתלבשים בגוף אינן רחוקים במהות כ"כ מן המתלבשים בגוף, אבל הוא ית' אינו מערכם ומהותם כלל והוא מופלא ונשגב מהעליונים הרוחניים כמו שנעלם מהתחתונים ר"ל הגשמיים, ואין לומר כלל שמהות הרוחני' קרוב לו יותר מהגשמיות אלא כמו שאין לומר בו גשמיות ח"ו כך ממש אין לתאר בו שכל ורוחני' ח"ו אלא מרומם מהם עילוי רב וכמ"ש בלק"א ח"ב פ"ט באריכות וז"ס מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ כו' (תלים קי"ג ה' ו') ולכאורה קשה הלא אמר רם על כל גוים ה' על השמים כבודו (תלים שם ד') ואיך אומר שאנחנו אומרים שמגביהי לשבת יותר במה שמשפילי לראות גם בארץ אמנם הענין ירצה בזה כי האומות אומרים שעל השמים כבודו של מקום ושמים הוא כינוי לרוחני' גבי ארץ שהיא גשמיות ור"ל שהם מתארים אותו בשהוא רוחני כרוחניות השכליים ולפיכך אומרים שעל השמים כבודו ושם השגחתו על השכליים אבל לא על הארץ הגשמי' ואומרים עזב ה' את הארץ

(יחזקאל ח' י"ב), אבל אנחנו אומרים שמגביהי לשבת יותר עד שאינו מערך השכלייי כנ"ל שהשכל עם העשי' גשמיות שוים אצלו לפי שהתהוותם הוא ע"י הצמצום ומק"פ הנ"ל פ"ו ולכן משפילי לראות גם בארץ כמו שמשפילי לראות בשמים כי בשניהם צ"ל השפלה א' ממש לגבי מהו"ע ית' אלא שהן הן גבורותיו להשפיל עצמו להשגיח כנ"ל באורך וע"כ הוא משפילי לראות בארץ כמ"ש למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ דוקא (שמות ח' י"ח):

פרק יא

יא) **העיקר** הד' הוא שאין לו ית' התלות בזמן, וביאור זה היינו שהוא ית' קדמון ר"ל שאין לו התחלה וכל מה שזולתו אינו קדמון אלא מחודש ממנו ית' וקדמם ההעדר כו' והכתוב המורה ע"ז הוא מ"ש מעונה אלהי קדם כו' (דברים ל"ג כ"ז) והנה לפי מה שנבאר שהוא ית' אין לו התלות בזמן כלל א"כ אומרינו קדמון אינו קדימה זמנית חלילה שנאמר שקדם להעולם בזמן כמו שאתה אומר שנח קדמון מדוד ששניהם הזמן מגבילם וזה קדם זמן מה לזה, וזה אינו בו ית' אלא ענין הקדמות שאנו אומרים בו הוא שהוא קדם לכל וגם לבחי' הזמן כי גם הזמן הוא נברא ממנו ית' כשאר כל הברואים ואין זו קדימה זמנית אלא שהוא ית' הוא לבדו הי' טרם מציאת הזמן וכשברא העולם ברא ג"כ הזמן ונמצא הזמן נתהוה אחר כך וכל העולם בכללו שהם מחודשים והרי הוא ית' קודם להם אלא שקדימה זו נפלאה ביותר מקדימה זמנית שהיא קדימה מוגבלת כי הזמן הוא בעל גבול להיותו נברא כמשי"ת אי"ה וזו היא בלתי מוגבלת כי הוא ית' המחוייב המציאות הי' מעולם ולא שנתהוה ח"ו אלא נמצא תמיד ואומרינו נמצא תמיד היינו עד"מ אילו תאמר זמן בלי גבול ממש אבל באמת הוא נמצא שלא בזמן ר"ל בבחי' שלמעלה מבחי' זמן כלל וגם עתה הוא הוה למעלה מבחי' זמן אלא שהזמן הוא רק בנבראים כו', וביאור הענין הנה גם חכמי הפלסופי' הסכימו והוכיחו שהזמן הוא נברא ובראשם הרב רבי אברהם בן עזרא, ולקרב הדבר אל השכל, בראיה ברורה ומכרחת, הוא שהרי אנו רואים שהזמן הוא דבר המתחלק לחלקים היום א' משס"ה חלקי השנה, ושעה א' מכ"ד ביום, ורגע א' מתתר"ף בשעה, והרגע היא גבולית כמימרי', ובהקבץ תתר"ף חלקים גבוליים כאלו יהי' משך שעה, ובהקבץ כ"ד שעות יהי' משך יום (שהוא משך הקפת הגלגל היומי) ובהקבץ שס"ה ימים יהי' שנה, ובקיבוץ שנים רבות יהי' שמיטה ויובל או אלף שנה או שית אלפי שני דהוי עלמא, ומאחר שהוא מקובץ מחלקים הרי נמנע שיהי' בלי מוגבל בפועל, ור"ל שתאמר שכבר הי' זמן בלי גבול, והיינו שהי' חלקיים גבוליים נקבצים הרבה מאד עד שהי' מזה בלי גבול והוא דבר נמנע כי מן הגבול לא יתהוה הבבע"ג

אפי' אם תקבץ חלקים ברבוי היותר מופלג הכל יהי' גבול מאחר שכל חלק הוא גבולי שהרי לגבי בבע"ג מוכרחים אנו לומר ששוה רבוא רבבות עם א' ממש שלא תמצא בו חלקים רבוא רבבות פחות ממה שתמצא בו חלקים של א' שא"כ הי' גבולי כמ"ש בלק"א (פמ"ח) בפי' אין ערוך כו' ומאחר שא' עם רבוא רבבות עד"מ שוה ממש א"כ איך יתכן שמן הרבוי של האחדים יתהווה הבבע"ג וממש כמו שרגע א' פשיטא שרחוקה מאד מענין בלתי ההגבלה שהרי אין לך מוגבלת יותר מהיות' כמימריה בעלמא ככה ממש מן הרבוי של האחדים לא יהי' רק גבול כו', ועוד שמאחר שהרגע והשעה היא חלק מן כללות הזמן שהי' מעת היותו, הרי בהכרח שיש בו מספר כמה חלקים כמוהו שהרי אנו רואים שכל שיומשך עוד יתרבה הזמן והרי מאחר שמתרבה עם חלק גבולי הנוסף עליו בהכרח שהוא עצמו הי' ג"כ גבול שאילו הי' בבע"ג לא יתרבה מדבר גבולי מאחר שאין ערוך לו הגבול כנ"ל שאל"כ הרי מצאת בבע"ג גדול יותר מבבע"ג אחר כאילו תאמר שבמשך אלף שנה נתגדל ונתרבה הזמן שהי' בבע"ג וזה אי אפשר כו' אלא ודאי שהזמן הוא מוגבל בעצם ולכך יתוסף מרבוי חלקים גבוליים ושכל שיעור גבולי הוא באמת חלק ממנו ויתגדל ברבוי החלקים כו' ומאחר שהוא מוגבל הרי קדמו ההעדר, והנה מה שהי' לפניו הרי בהכרח שלא הי' בחי' זמן כלל, והנה התבאר שהזמן הוא נברא ומחודש מאין ליש ככל הברואים, והוא ית' הי' לבד בלי בחי' זמן ואפי' המשך הבלתי משוער ע"י הגלגל כזמן שלנו לא הי' ח"ו כי סוף כל סוף הרי הוא מתחלק לחלקים גבוליים ובהכרח שהוא בע"ג וא"כ הוא מחודש כנ"ל אלא הי' למעלה מעלה עילוי רב ממציאות שבזמן ואיך ומה הוא נעלם מאתנו כמו שעצמותו ית' נעלם, אבל יודעים אנו בבירור שכן הוא וזוהי מעין ידיעת המציאות ולא השגת המהות שנת' פ"ב, וכמו שאנו יודעים ברור מציאת הרוחנית באופן שלמעלה מגדר ההגבלה במקום שהרי כל החוקרים הסכימו פה א' שלמעלה מגלגל הט' אין מציאת מקום כלל כמ"ש בפרדס מהרמ"ק והוכיחו בראיות ברורות ודעת לנבון נקל שהראי' הנז"ל על שהזמן מוגבל תתפרש ג"כ ביתר שאת כמעט נראה לעין שהמקום ר"ל אפי' הריקות שבחלל העולם מוגבל שהרי הוא מתחלק לחלקים לאמות וטפחים ואצבעות כו' וכנ"ל, והנה המציאות שלמעלה מגלגל הט' מושלל ממציאת מקום כמו מציאת הריקות שבחלל העולם שזהו המקום באמת וכיון שאינו שם יתפלא המשכיל על מהות המציאות ההוא איך יכול להיות בלי מקום שכל גשם שבעולם השפל מדצח"מ א"א להיות עומד אלא במקום שהוא הריקות הנ"ל וע"כ מ"מ כן הוא וזהו ידיעת המציאות ולא השגת המהות וכמ"כ הוא על המציאות

שבלתי זמן אנו יודעים ברור מציאות הנ"ל ולא השגת מהות, וזהו לא יפלא כלל כי כמו שאין המקום מחוייב אלא לגשמי', והרוחני אינו בערכו כמ"כ הזמן כו':

ואמנם ידוע המאמר המבואר במדרש רבה בראשית ג' ע"פ ויהי ערב א"ר יהודה בר סימן מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן, שיראה מדבריו שהי' זמן קודם בה"ע ונדחקו בו המפרשים לפרשו בדוחק, אמנם באמת לק"מ, כי יש הפרש בין זמן לסדר הזמן, וסדר הזמן הוא דק יותר מענין הזמן כמשי"ת ועל סדר הזמן הוא שכוונתו שהי' קודם לכן אך גם הוא איננו קדמון כמו הש"י אלא שנברא ג"כ אחר ההעדר אלא שקדם לעולם הרבה וע"ד שאמר ר' אבוהו שם מלמד שהי' בונה עולמות ומחריבן ואמר דין הניין לי ודין לא הניין לי ומאז שהתחיל בנין עולמות הנ"ל הי' נמצא סדר הזמן כי העולמות הנ"ל הם ענינים רוחניים נעלים מעולם השפל שלנו כמשי"ת עד שלא הי' בהם זמן גשמי כשלנו אלא המציא' הנק' סדר הזמן ולאחר שנברא העולם הי' הזמן גשמי שלנו המשוער בתנועת הגלגל, אמנם קודם בנין העולמות הנ"ל גם סדר הזמן לא היה אלא הי' הוא ית' לבדו הוא שהוא למעלה מן הזמן לגמרי כנ"ל. ולהבין זה, יש להקדים ביאור מאמר זהר בפ' תרומה דקס"א קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא באורייתא כתיב ויאמר אלקים יהי אור אסתכל בהאי מלה וברא לי' וכן בכל מלה ומלה הה"ד ואהי' אצלו אמון אומן לא כתיב לאו דאורייתא ברא עלמא אלא קוב"ה באסתכלותא דאורייתא ברא עלמא עכת"ד לענינינו ע"ש, וצ"ל דמשמע שבלתי ההסתכלות לא הי' באפשרי לברוא ח"ו והלא הוא ית' שכותב התורה הוא המסתכל אח"כ ולמה יצרך להסתכל במה שכתב, והענין כי נת"ל פ"ד שהתהוות הרבוי מן האחד הפשוט ב"ה הוא מחמת היות ההארה נמשכת ע"י הי"ס שהם כלים מכלים שונים ולפי שינויי הכלים כך יהיו שינויי הנפעלים ושם רמזנו ג"כ כי התהוות י' כלים הללו בעצמן שהם בחי' כלים שונים מן האחדות הפשוט ית' הי' ג"כ ע"י בחי' אמצעית והוא שמתחלה לא נמשכו כלל בבחי' י' כלים אלא כלי א' הכלולה מעשר והוא הנק' עקודים שעקודים כולם בכלי א' ולא ניכר בו התחלקות כלל לעשר ח"ו אלא כמו ההיולי כמ"ש בע"ח וכמ"ש במ"א ג"כ משל לזה מראשית ירידת חיות הנפש להתלבש באיברי הגוף טרם שמתלבש בפרטות האיברים שאז נכללים בו כל הכחות המחולקים שנמצאו אח"כ כאחד ממש ואע"פ שלאח"כ הם שונים זמ"ז כמו במוח קרירות ובלב חמימות מ"מ בעודן במקורן אינן ממהות זה כלל עד שהיו בבחי' א' ממש וכן נתהוו כח הי' כלים כלולי' בבחי' א' ממש, וזהו הנק' ע"ס דעקודים בל' האריז"ל ובל' הרמ"ק נקראו י"ס הגנוזות במאצילן שהם שרשים ומקורים לי"ס דאצילות ונקראו צחצחות בל' הגאונים ובהם ועל ידם נמשך מא"ס ב"ה הפשוט להיות אח"כ

י"ס דנקודים שהם י' כלים ממש ואח"כ בברודים מתכללים י' מי' עד אין קץ ומהם התהוות רבוי הנבראים לאין שיעור כי מחסד שבחסד שבחסד יומשך מציאות שונים מן המציאות הנמשך מחסד שבחסד שבגבורה וכו' וכמ"ש במ"א ע"פ [היש מספר לגדודיו כו' (איוב כ"ה ג')] ולגדודיו אין מספר (חגיגה י"ג ב') יעו"ש, והנה י"ס דעקודים הללו הם נמשכים מאח"פ דא"ק כמ"ש בע"ח ונמצא שבחי' אח"פ דא"ק הוא הממוצע בין א"ס ב"ה שהוא פשוט בתכלית הפשיטות ולאו מכל אינון מדות איהו כלל לי"ס דאצי' שהם כלים שונים כנ"ל כי הוא בחי' כללית שכולל הי"ס כא' ועל ידו נמשך מא"ס ב"ה התהוות י"ס וביאור ענינו היינו כמ"ש הרמ"ק בשער י"א פ"ג בביאור ענין ג' הצחצחות (שהם הנק' הגנוזות לדעתו שהם גנוזות בעצמות ממש ולפמ"ש האריז"ל הוא בבחי' אח"פ דא"ק בלבד כמשי"ת) וז"ל לבאר הענין ג' נעלמות אלו ביאור יפה יתיישב בשכל המשכיל והענין כי לא מחשבותיו מחשבותינו ולא דרכיו דרכינו כי כאשר ידמה האדם בשכלו להוות איזו מציאות שיהי' הנה מחשבתו לא תפעיל ואף אם ידמה ויצייר בשכלו צורת המציאות אשר ברצונו להוות עכ"ז הי' כלא הי' עד יפעל ויצא לפועל ונמצא הפועל שלם מהכח כי הכח חסר המציאות ואין לו מציאות ושלימות כלל והפועל הוא העיקר והמציאות וזולתו אין דבר ואין כן פעולתו והוייתו של ממ"ה הקב"ה כי כאשר עלה ברצונו להוות ולהאציל אצילות הטהור והקדוש אז נאצל ונצטייר כולו בעצמותו בלי שינוי בו ח"ו אלא מציאות מתייחד עמו עד שאין בין המאציל והמציאות ההוא הבדל כלל אלא הוא והם הכל דבר א' ועצם א' ושרש א' ואף אם נייחס האצילות ההוא אל בחי' הג' כאשר נבאר שהם אור קדמון צח ומצוחצח אין בחי' חלוקם בערך עצמותם אלא בערך בחי' ענפיהם שהם הספי' המתפשטות ומתאצלות כו' עכ"ל לענינינו, וביאור דבריו מובן שבחי' עלות הרצון לפניו ב"ה להוות י"ס הרי באמת הוא רצון א' מיוחד ואינו ממהות י"ס הגלוים עם שהוא התהוות שרש הי"ס ממש והיינו כמש"ל בענין העקודים שהם כלי א', ולהיות כי מי"ס נתהוו כל העולמות וכל אשר בהם הרי מובן שברצון ההוא שרש הי"ס נשרשו ג"כ כל פרטי הנבראים שבעולם שנמשכו מי"ס שכולם עלו ברצונו להוות וכולם נתהוו ממש ע"י רצון זה אלא שהיו כלולים יחד בבחי' א' למשל כשאדם עולה בדעתו לעשות ענין א' שיש בו כמה מעשיות מ"מ הרצון והמחשבה ההיא אחת היא וכוללת כולם, וז"ס מ"ש בע"ח שרגלי א"ק מסתיימי' בסיום העשי' משא"כ בחי' אצילות שבינו לבי"ע יש פרסא, להיות כי א"ק הוא האור כללי הכולל כל ההשתלשלות כא' ע"כ רגלי א"ק היינו היותו כולל לבחי' עשי' מגיע עד העשי' משא"כ האצי' הוא פרט א' כמו שהעשי' פרט א' וד"ל: והנה מבואר למעלה דבחי' התכללות זו הוא בבחי'

אח"פ דא"ק שהם כלים חיצוני' שבו משא"כ פנימיותו הוא בחי' הקו מא"ס ב"ה הפשוט בתכלית ואינו בערך אפי' להיות נק' אור כללי כי הרי הכלל הוא מעין הפרט ואין בפרט אלא מה שבכלל ואא"ס ב"ה לאו מכל אינון מדות איהו כלל ולכן בחי' הרצון הזה שכתב הרמ"ק הוא באמת נאצל ג"כ לאחר הצמצום כמ"ש למעלה בשם האריז"ל, וז"ש הזהר קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, אסתכל דוקא שהוא מבחי' עיניים דא"ק שמבחי' כלים החיצוני' דא"ק שנק' אור כללי ושם הוא שרש התורה שנק' משל הקדמוני כי היא מבחי' חיצוני' חו"ב דא"ק כמאמר נובלות חכמה שלמעלה תורה (ב"ר י"ז) הנה בה ועל ידה האור א"ס מהוה העולם שע"י הכלל נמשך אח"כ בפרט ולאו דאורייתא ברא עלמא פי' לא שהמחשבה עצמה בורא ח"ו אלא שהא"ס בורא הפרטי' ע"י המחשבה הכללי' באורייתא כתיב ויהי אור היינו מציאת האור שהי' כלול במחשבה כללי' הנ"ל אסתכל בו והמשיכו לבא לידי גילוי בבריאת אור פרטי כו' ולכן ב"נ דעסיק באורייתא מקיים עלמא כי ע"י דיבורו בתורה בכל פרט גורם המשכת האור וחיות מא"ס ב"ה ע"י הכלל אל הפרט וז"ס דברו חכמים בהוה (שבת ס"ה א') שהדיבור של חכמים בח' שרצים עד"מ שהחובל בהן חייב הוא המהוה אותן ושרשן וכן בכל הדברים שבתורה וכמ"ש במ"א, ונמצא מובן מזה שסדר השתלשלות העולמות הוא בבחי' כלל ופרט כדי להיות התהוות פרטי הנמצאים מא"ס ב"ה שהוא למעלה מעלה מן הכלל ג"כ כנ"ל והכלל הראשון הוא בחי' א"ק ואח"כ נפרטו י"ס דנקודים ואח"כ נפרטו בברודים להיות מציאיו' רבות בספי' ע"י התכללותם זמ"ז וכל א' בחי' כלל לגבי פרטי הנבראים שיומשך מכל מציאות ספי' בבי"ע כמו מחסד נמשך מחנה מיכאל ק"פ אלף הרי החסד הוא בחי' כלל לגבי פרטי הנבראים ההם, וכל מה שנמשך יותר למטה הוא בא בבחי' התחלקות יותר ועכ"ז אין בפרט אלא מה שבכלל דהיינו שהפרט אינו התחדשות לגבי הכלל אלא רק מה שבא בהתחלקות פרטיות ולעולם גם בהכלל נמצאו כל הפרטי' אלא שהיו בהתכללות כמו המשנה לגבי הגמרא שכל פרטי הדקדוקים שבגמ' נכללו בכלל שבמשנה וכמאמר אילפא מי איכא מידי דשאיל לי ולא פשיטנא לי' ממתני' (תענית כ"א) וכן מאמר ינוקא דר"ל (שם ט') מי איכא מידי דכתיבי בכתובי ולא רמיזי באורייתא כו' וכנ"ל שהכלל הראשון הוא א"ק שהי' כולל כולם הוא בחי' א' וההי"מ ז"ל קראו אור כללי וממנו נמשך אח"כ בפרטות וז"ס קורא הדורות מראש (ישעי' מ"א ד') פי' ראש הוא בחי' א"ק והדורות הן כל הסדר של ההשתלשלות דאבי"ע שנקראו ממנו לבא לידי גילוי מההעלם כמי שאומר ראובן בא לכאן שמציאותו של ראובן הי' כבר אלא שבקריאה זו נעתק ממקומו לבא לכאן כך כל הדורות הי' בראש בחי' א"ק אור כללי שהוא ענין המחשבה הקדומה שצופה ומביט עד

סוף כל הדורות שבמחשבה זו נתהוו כולם (ולכן אמר הרמב"ם שהמציאות של הנבראים הנראה לנו אינו אמתת מהותן אלא מקרה אשר קרה לו משום שהמציאות אמיתי שלו הוא בעודו במחשבת הבורא ית' ור"ל בבחי' אור כללי הנ"ל שנק' מחשבה הקדומה כנ"ל ונק' צחצחות וי"ס הגנוזות בל' הפרדס):

פרק יב

יב) **ועתה** יובן ג"כ בענין התהוות הזמן ממנו ית' שהוא למעלה מן הזמן לגמרי ואפי' מן המשך הבלתי משוער כנ"ל כמ"ש הרמ"ע אלא הוא בבחי' הוה תמיד ע' תוי"ט באבות פ"ה, והתהוותו הוא ג"כ בבחי' כלל ופרט ע"ד התהוות הריבוי מן האחדות, שהתחלקות הזמן הוא רבוי חלקים גבוליים ע"ד רבוי הנמצאים בע"ג, ויש בחי' אור כללי שכולל כולם כא' וכמ"כ כולל כל חלקי הזמן כא' ממש וזהו בחי' צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א', שסקירה א' כוללת כל הזמן דשית אלפי שני כאחד, ואח"כ נמשך מסקירה זו בהתחלקות לכמה בחי' וכל בחי' כוללת זמן רב אך לא כל הזמן דשית אלפי שני ובבחי' אלו נאמר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול (תלים צ' ד'). שבחי' א' הנק' יום כוללת זמן אלף שנה בבת אחת, ואח"כ מתחלקים לחלקים שכל חלק גם הוא כולל זמן רב אך פחות מזה והוא ענין ראש השנה שבו ביום נמשך בחי' א' שכוללת כל הזמן דשס"ה ימי השנה בסקירה אחת, ואח"כ מתחלק לי"ב ר"ח שר"ח כולל הזמן דל' יום ואח"כ לימים ואח"כ לשעות הם צירופי הוי' ואד' שכללות הצירוף כולל כל הרגעים של השעה בסקירה א' ואח"כ מתחלק לרגעים והוא הזמן היותר אחרון, וביאור הענין איך יכול להיות הזמן נכלל הרבה בבת אחת, הוא ע"פ מה שהקדמנו למעלה שעצמותו ית' למעלה מן הזמן לגמרי אלא בבחי' הוה תמיד, והוית שרש הזמן הוא מחמת צמצום והתפשטות שהי' בהתחלת בריאת העולם כמש"ל פ"ו ונקרא זה מטי ולא מטי בכאריז"ל והנה בחי' הצמצום וההתפשטות הוא גורם שהיית זמן הרגע ולכן כל שיהי' התחלקות השפע לחלקים רבים וכל חלק הרי צריך להתמשך אחר שמסתלק חבירו שקדמו א"כ המשכת והסתלקות הא' נק' מטי ולא מטי התפשטות והסתלקות ורבוי ההתחלקות יהי' רבוי רגעים וכמשל הנשימה שבאדם שהיא בחי' המשכת החיות מן הלב בהסתלקות והתפשטות ומרבוי הנשימות יהי' זמן מה לפי שבהכרח כל א' קודמת או מתאחרת לחברתה, ונמצא אע"פ שאור א"ס ב"ה הוא למעלה מהזמן אבל בנמצאים הנמשכים ממנו יהי' בחי' קדימה ואיחור מחמת סדר המשכותם ולפי שנת"ל שמתחלה נמשך האור כללי הנ"ל שהוא בחי' א' לכן הי' רק בחי' צמצום והתפשטות א' ונק' סקירה אחת וז"ס צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א' ואח"כ שנתחלק לששה בחי' הן ששה מדות

שבפסוק לך ה' הגדולה וכו' (דה"א כ"ט י"א) וכל א' ע"כ נמשכת אחר זולתה יהי' ששה מיני מולמ"ט הנ"ל והן הנק' ששה ימים שכל א' כולל אלף שנה כנ"ל וזהו הנק' סדר הזמן כי באמת אינו זמן גמור כשלנו אלא שנק' סדר הזמן לפי שהמשכותיו בבחי' התחלקות תחלה חסד ואח"כ גבורה ואח"כ ת"ת וכו' רק מבחי' מל' בבי"ע יתהוה זמן גמור וז"ש מלך מלך וימלוך שהוא ענין עבר הוה ועתיד ומ"מ הוא ג"כ בבחי' כלל ופרט כי בבי"ע אין צריך להתחלק השפע לחלקים כ"כ כמו בעולם השפל שלנו ונמצא בחי' א' דבי"ע כולל חלקים רבוא רבבות דעולם השפל ולכן בסקירה א' יוכללו עשרה או ט"ו שנים, ומזה מובן המעשה דבעש"ט שצפה והשיג בר"ה מה שהי' אח"כ כידוע המעשה של גיסו ר' גרשון קוטעבר עם החכם באה"ק שכתב לו הבעש"ט כל המעשה טרם שהיתה בפועל והגם שלא היתה עלית נשמתו בכלל הקדום דא"ק הנ"ל אלא בהיכלות דיצירה מ"מ הרי גם שם יוכל להיות נכללים ט"ו שנים בסקירה א' כנ"ל, ולכן הנה בר"ה שנמשך בו חלק החיות על כל השנה שלכן נק' ראש כשם שהראש כולל חיות כל הגוף הנה כולל ג"כ כל הזמן בסקירה א' וכן עד"ז בר"ח לגבי כל החודש, וז"ס מארז"ל מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן פי' קודם ברה"ע השפל שאז נאצלו עולם הנקודים ששם הי' השבירה כמ"ש דין לא הניין לי' כו' אז הי' כבר סדר זמנים ולא זמן גמור אלא אצילות י"ס שמתחילה נמשך חסד ואח"כ גבורה ה"ז סדר הזמן, ולאח"כ בבי"ע נתהוה זמן גמור, ולהיות כי בעוה"ז צריך שפע עליונה להתחלק לחלקים רבים כ"כ עד שממדה א' דאצי' יתהוה אלף שנה כי תתחלק לאלף מדריגות שכל א' מתחלקת לשס"ה בחי' שכל א' מתחלקת לכ"ד צירופים שהם שעות שכל צירוף כדי שיתלבש חיותו בעוה"ז מוכרח להתחלק לחלקים רבים כ"כ עד שיתהוה מהם משך שעה לפי קיבוץ הצמצום וההתפשטות של כל חלק ששוהה זמן רגע ומקיבוץ הרגעים תתהוה משך שעה כי זהו כלל גדול שכל שהשפע תתמשך למטה יותר מוכרחת להתחלק ביותר כמו אור הנר שבמקומו הוא מחזיק מקום מועט והאורה המתפשט ממנו ממלא מקום גדול כבית וכיוצא וכן ברב לתלמיד כשירצה להשפילו לתלמיד קט הערך יכריחנו להתלבש בתיבות ודברים רבים לחלקו כפי שישיגנו התלמיד כו' וכשישפיע לתלמיד נבון יותר לא יצטרך לדבר דברים רבים כ"כ נמצא המועט מחזיק המרובה ככלל לפרט וכן המחשבה לגבי הדיבור שמה שיחזיק במחשבה ברגע יצטרך בדיבור לשהות זמן רב לפרשו כו', ונמצא מובן מזה עכ"פ שסיבת התחלקות השפע הוא סיבת התהוות הזמן וכל שהשפע היא בהתכללות יותר אזי גם הזמן נכלל שם חלקים רבים כאחד כנ"ל עד שנמצא שבאור כללי הנ"ל נכלל הכל כאחד והיא מחשבה א' וסקירה א' שכולל כל הזמן כנ"ל וזהו ענין מארז"ל תורה חתומה

ניתנה (גיטין ס' א') ולחד מ"ד מגלה מגלה ניתנה כי באמת הרי התורה היא בזמנים חלוקים פ' נח נאמרה בזמן המבול ופ' אברהם אח"כ וכן פ' וישלח יעקב אח"כ ואח"כ מ"ת ואח"כ מצות יוהכ"פ וכיוצא אלא שזהו כפי שבא' בגילוי כמ"ש ויאמר ה' אל משה (שמות ד' ד') מבחי' דבור עליון שמתגלה בבי"ע כפי הזמן שלהם אבל בשרש התורה בא"ק בכלל הקדום הנ"ל כוללת כולם כא' וזהו דעת האומר חתומה ניתנה ולהיות כי נת"ל שגם הכלל הקדום הנ"ל הוא נאצל לאחר הצמצום מאחר שאין בכלל אלא מה שבפרט אבל עצמותו ית' לאו מכל אינון מדות איהו כלל, לכן הוא למעלה מהזמן לגמרי ועיקר עד שגם סקירה א' לא יתכן לומר, וכ"ש סדר הזמן שבמדות דאצילות, אלא שהוא מצמצם אורו להיות בחי' מחשבה וסקירה א' לכלול כל הנמצאים והזמן שבהם כא':

ומזה מובן מעט מזעיר ענין הידיעה ובחירה שהידיעה היא בכלל הקדום שסוקר כל הזמן בסקירה א' ומ"מ אינה מכרחת הבחירה שהבחירה היא למטה כשכבר נמשכו בבחי' פרט מן הכלל, ולפ"ז יובן ג"כ בטוב טעם ביטול הזמן לגבי למעלה מהזמן מאחר שהזמן נתהוה ע"י צמצומים והתחלקות השפע בבחי' הסתלקות והתפשטות ומאחר שכל הצמצומים וההסתלקות אינן אלא לפנינו אבל קמי' ית' כולא כלא וכמו שהי' קודם ברה"ע, א"כ גם מציאת הזמן הוא כלא חשיב ואתה הוא עד שלא נברא כו' וכאילו אינו ממש כמו שהמקום כלא חשיב עד שהוא מקומו של עולם וד"ל:

מצות אחדות ה'

תי"ז **מצות אחדות השם: שנאמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד** (דברים ו' ד'). וז"ל הרמב"ם בס' המצות, מצוה ב' היא הציווי שצונו בהאמנת היחוד והוא שנאמין שפועל המציאות וסבתו הראשונה אחד והוא אמרו יתעלה שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד וברוב המדרשות תמצאם אומרים על מנת ליחד את שמי על מנת ליחדני ורבים כאלה, רוצים בזה המאמר אנחנו אמנם הוציאנו מעבדות ועשה עמנו מה שעשה מן החסדים והטובות על תנאי האמנת היחוד כי אנחנו מחוייבים בזה, והרבה מה שיאמרו מצות יחוד ויקראו ג"כ זאת המצוה מלכות שמים כי הם אומרים כדי לקבל עליו מלכות שמים ר"ל ההודאה ביחוד והאמנתו עכ"ל. והמובן מדבריו שמצוה זו מיוחדת אלינו דוקא משא"כ בני נח אינן מוזהרים על השיתוף וכ"כ הרמ"א בא"ח סי' קנ"ו וכבר הקשה הרמ"ז פ' האזינו בפסוק אשר חלק ה' כו' לכל העמים (דברים ד' י"ט) למה לא מנעם ה' מזה ותי' במש"ש הזהר דאתיהיבו לרברבן הם הע' שרים שהרי כל הסט"א עיקרה בעולם העשי', וכל נפשות העכומ"ז מושפעות משם ומושרשות שם ואין שם אלא ההוא נהירו דקיק מאור

הקדושה שניתן שם מימי מלכי קדם, ולכן הם חייבים להאמין בבורא ית' (היא המצוה כ"ה שנת"ל) אבל השפע הבא להם הוא מבחי' האחוריים שהוא נשמת הממונים שלהם ולהיות שמשם יוצאות נשמתם לכן מותרים להכנע להם עכ"ל, וענין כניעתם להם הוא הנק' שיתוף והוא היפוך מצות האחדות וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' ע"ז (הובא במצות מילה יעו"ש) שזה הי' טעות אנוש ודורו שבימיו הוחל לקרוא בשם ע"ז ר"ל ענין השיתוף שמאמינים בבורא ית' אלא שאומרים שראוי לחלוק כבוד ג"כ למשמשיו כשמש וכירח וכוכבים וכיוצא ומזה נמשכים אח"כ לעבוד ע"ז גמורה ולשכוח על ה' ח"ו כמ"ש כחשו בה' כו' (ירמי' ה' י"ב) אבל אנחנו בית ישראל עליהם הכתוב אומר כי חלק ה' עמו (דברים ל"ב ט') ומצווים במצות היחוד לידע האמת כי הוא אחד וזולתו אין עוד וכל הנמצאים ממנו כמלאכים וכוכבים וגלגלים ויסודות כולם ממונים על פעולותיהם אין להם שלטון בעצמם ח"ו: ולהבין זה, הנה נקדים מאמר הזהר המובא במצות האמנת אלהות רפ"א והוא בוארא דכ"ה ע"א כיון דידעו פקודא דא בארח כלל (ר"ל מצות האמנת אלהות שנת') כו' כדין אוליף לון בארח פרט כו' כי הוי' הוא האלקים דא בארח פרט במלה דא כמה רזין וסתרין אית בי' (הוא מצות היחוד) ודא וההוא דקדמיתא כולא מלה חדא כו' ורזא דא אני ראשון ואני אחרון (ישעי' מ"ד ו') אני ראשון בכלל ואני אחרון בפרט, וכדברים האלה כתוב עוד בפ' תרומה (קס"א) במאמר שהובא ג"כ במצוה הנ"ל פי"א כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי ברזא דמהימנותא כלום וכד אתא משה אוליף לון דאית אלהא עילאה בעלמא, לבתר אמר להו כי ה' הוא האלקים אי תימא מלה זעירא היא למנדע הא כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד (דברים ד' ל"ט) הכא תליא כל רזא דמהימנותא, למנדע רזא דכל רזין מגו דא למנדע סתימו רזא דכל סתימין הוי' אלקים שם מלא וכולא חד וכו' ומאן איהו ה' אחד ושמו אחד, ה' אחד שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד דא איהו יחודא חד, ושמו אחד בשכמל"ו דא איהו יחודא אחרא למהוי שמי' חד, ורזא דא ה' הוא האלקים דא כתי' כד אינון ביחודא חדא, ואי תימא כו' עד כולא חד יעו"ש כי קצרנו, וכ"כ עוד בהקדמת זהר בראשית די"ב ע"א הובא ג"כ במצוה הנ"ל רפ"א פקודא תליתאה למנדע דאית אלהא רברבא ושליטא בעלמא (היא מצות האמנת אלהות שנת') פקודא רביעאה למנדע דה' הוא האלקים כד"א וידעת היום וכו' ולאתכללא שמא דאלקים בשמא דה' למנדע דאינון חד ולית בהון פרודא עכ"ל. והמובן ממאמרי הזהר אלו שמצות היחוד היא לידע ששם הוי' הוא א' עם שם אלהים וכידוע ג"כ בספרי המקובלים ענין שילוב הוי' באד' או אד' בהוי' שהם קרוב לענין זה כי שם אד' הוא במדריגה א' עם שם אלקים, והענין

כי המובן לכאורה מל' הרמב"ם בביאור מצוה זו שהיא האמונה שהוא ית' אחד ואינו מורכב משום כחניות ח"ו וכ"מ ממ"ש בחיבורו הגדול פ"א מהלכות יסודי התורה הלכה ז' אלוה זה אחד הוא וכו' ולא אחד כגוף שהוא נחלק למחלקות ולקצוות אלא ייחוד שאין ייחוד אחר כמותו בעולם עכ"ל, ובאמת זה נכלל במצוה האמנת אלהות לפי מה שביארנו וכמ"ש ברא"מ שגם הרמב"ם כוונתו כן ר"ל כי להאומרים שמצות האמנת אלהות היא על שאלוה ית' נמצא לבד א"כ יתכן שמצוה זו דיחוד הוא שה' ית' אחד בעצמותו ואינו כשאר כל הנמצאים שהם מורכבים מחומר וצורה עכ"פ אבל לפי משנ"ת שעל מציאות האל לא יתכן ל' אמונה כי נראה בעליל א"כ ציווי ההאמנה שבמצוה הנ"ל היא על היות מציאותו ית' מרומם ונשגב למעלה מעלה מההשגה והחכמה כמש"ש באריכות וא"כ בכלל זה שהוא ית' פשוט בתכלית הפשיטות אחר שאינו בערך כל הכחות השכלייי' שיתכן לומר הרכבה או בלתי הרכבה כי אינו מערך זה וכמשנ"ת שם פ"ג בביאור עיקר הב' יעו"ש וא"כ לא יתכן לומר מצות היחוד ע"ז כי כבר נכלל ענין זה במצות האמונה הנ"ל ולזאת כוונת הזוה"ק שמצות היחוד היא יחוד הוי' ואלקים והנה הבנת ענין זה ומה שכיוונו בזה עמוק עמוק הוא ויש בו כמה פנים ופנים לפנים וכל חד מבין לפום שיעורא דילי' ואנחנו נבאר זה ע"פ הפנים העמוקים שלימדנו מיסוד הבעש"ט וההה"מ נ"ע אשר אליו נגלו האלהים כידוע, רק שמתחלה צריך לבאר הפנים הנגלים בזה והוא שכוונת הזהר ע"פ פשוט וכ"ה כוונת הרמב"ם שהגם שכבר ידענו שה' ית' אחד בעצמותו פשוט בתכלית הפשיטות ממצוה שנת' בהאמנת אלהות, באה המצות היחוד לידע שאין עוד אלוה ח"ו ואין לשום א' מהנמצאים שום שלטון ח"ו וזולתו כי כולם פועלים ברצונו ובמצותו ובכח שהוא ית' מאיר ושופע להם נמצא שהוא אלוה אחד ואין עוד, [לאפוקי ממ"ש המין מפלגך ולעילא דהורמיז כו' סנהדרין דל"ט ע"א כמ"ש בלק"ת בד"ה ששים המה מלכות כו' ולהוציא מזה באה המצוה הזו], ואמנם הזהר ביארו זה בענין עמוק יותר והוא יחוד שני השמות הוי' אלקים ר"ל כי שם אלקים בגימ' הטבע והוא ההארה המאירה בבחי' העלם להחיות עולמות הנפרדים שהיא מיוחדת ממש עם שם הוי' הוא ש' העצם שלמעלה מעלה מהטבע וז"ס אני ראשון ואני אחרון, וביאור הענין הוא ענין מ"ש בזהר דקודב"ה איהו סובב כלא עלמין וממלא כל עלמין, ופי' בלק"א ח"א פרק מ"ח שאין פי' שסובב מלמעלה כעיגול כי אינו בגדר מקום ח"ו אלא ר"ל שמאיר בבחי' העלם ואינו בבחי' גילוי ובחי' ממלא הוא החיות שהוא ית' מאיר בבחי' גילוי וכמו שבחי' שכל שבמדבר הוא בבחי' העלם ומקיף בחי והחיות בו בגילוי וע"ז אומר אני ראשון בחי' סוכ"ע ואני אחרון בחי' ממכ"ע ר"ל שגם החיות המאיר ממנו ית' בבחי'

גילוי ע"י צמצומים הנק' ממכ"ע עכ"ז אינה בבחי' נפרד בפ"ע ח"ו אלא הוא אלקות והסובב הוא הממלא, והנה מתחלה יש להקדים ענין הסובב מהו כי אע"פ שהוא בבחי' העלם ומקיף באמת הוא המחי' את הנמצאי' ע"י הקפה זאת ביותר מבחי' החיות שמגיע אליהם מן ההארה הנק' או"פ וממכ"ע, כי ענין הסובב היינו העיגול הגדול שלמעלה מן החלל והקו וחוט שבתוכו והוא בחי' א"ס ממש ונעלה מעלה מעלה מהרשימו שבתוך החלל והקו וחוט שבו הנק' ממכ"ע, וביאור ענין א"ס היינו ע"ד שנת' במצות האמנת האלהות פ"ג שאינו ממהות חכמה כלל וכ"ש שמובדל בערך ממהות שאר הספירות ובאמת שהי' יכול להוות ריבוא רבבות ספי' שונות זמ"ז ולא י' אלו בלבד והי' מהותים אחרים שלא מעין חכמה וחסד וכו' ומה שנתהוו ממנו י' בלבד זהו לפי שהחיות המגיע להספירות מעצמות אורו ית' הבבע"ג אינו בדרך גילוי והתלבשות שתהי' הארתו ית' נתפסת בתוכיותם בגילוי כשפע העילה שמושגת להעלול, כי אילו הי' כן באמת לא היו הספי' כלל מוגדרים ומיוחדים בדבר כמו שאתה אומר ספי' החכמה שאתה נותן לה גדר שהוא מהות שכל ונבדל ממהות חסד ואין אל הש"י גדר כלל כי הוא סובל הכל להיותו הוי' פשוטה, אלא סיבת התהוותם בגדר מיוחד זהו לפי שהארת החיות המגיע להם מעצמיות אורו אינה מתגלית בהם כ"א מקיף עליהם ממעל, ור"ל שהאור והחיות הוא א"ס והוי' פשוטה ואעפ"כ הם חיים ממנו חיי הגבול (ר"ל לגבי אורו הפשוט נק' גבול ע"ש הגבלתם בגדר מיוחד) וזה נק' מקיף, והוא שענין החיות הזה המקיף נק' רצון העליון ופי' רצון הכללי הנק' בזהר רעוא דרעוין ונק' ג"כ מחשבה הקדומה דהיינו מה שעלה במחשבה לפניו לברוא כל הנמצאים דאבי"ע והסכים לזה, שמחשבה והסכמה זו הם נק' רצון שרוצה בהתהוותם ומזה גופא הם מתהוים כי הרי הוא ית' כל יכול ורצונו שרוצה בהתהוות איזה דבר יש בו היכולת הזה להיות ממנו התהוות הדבר וכמ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו' (ישעי' נ"ה ח') (עמש"ש פי"א בשם הרמ"ק) וז"ש ג"כ כל אשר חפץ ה' עשה (תלים קל"ה ו') חפץ דייקא מיד נעשה כן, אמנם אעפ"כ מובן שהרצון שבעה"ר ית' רוצה בקיום הנמצאים אינו ענין גילוי בפנימיותם שיהיו משיגים מהות הרצון רק שהוא המשכה להיות רצויים לפניו ולפיכך אף שזה שהם רצויים לפניו הוא מספיק להתהוותם ממש מאין ליש, אבל עכ"ז אינן בערך עצם הרצון שאע"פ שהוא א"ס ממש כי ז"ס רצון הפשוט אעפ"כ יוכלו הם להיות מוגבלים במציאותם שהרי הרצון בהרצוי אינו גילוי בפנימיותו כענין עילה ועלול, וזהו הנק' מקיף שהוא מחי' ממש אלא שאינו מתגלה כנ"ל ולפיכך קרא בלק"א (פנ"א) לענין זה בשם הארה כי משל הארת השמש מכוונת לזה שמאירה את הזכוכית עד"מ אעפ"כ אינה מתגלית בתוכיותה להיות

מהות הזכוכית כמהות הארת השמש כו' ונגד הארה זו נאמר השוה ומשוה קטן וגדול וכמ"ש בע"ח שמקיף לכל הארבע עולמות בשוה כי אע"פ שבהתהוותם נתהוו על הסדר תחלה אצי' ואח"כ בריאה ואח"כ יצי' ועשי' וכמי שאמר שמים נבראו תחלה (חגיגה י"ב א') אבל בעלות הרצון והמחשבה הקדומה הנ"ל הרי כולם עלו במחשבה כא' מבלי קדימה ואיחור זל"ז וכמי שאמר קורא אני אליהם יעמדו יחדיו (ישעי' מ"ח י"ג) כי המחשבה תופסת דברים הרבה כא' משא"כ ביציאתם אל הגילוי ע"י הדיבור שהוא בחי' ממכ"ע יוצאים כסדר המדריגות זא"ז כי בדיבור שמדבר איזו ענין שיש בו חלקים שונים בהכרח שיהי' לזה קדימה ע"ז כפי מעלתן, ועוד יש בפי' בשוה והוא העיקר, שאין לשום נמצא תוספת או מגרעת על חבירו גם בכמות ואיכות הארת הסובב עליו אלא לכולם בשוה ממש, ומה שהנמצאים חלוקים זה מזה וגבוהים זע"ז לאין שיעור כיתרון האצי' על הדומם הגשמי אשר רבו מלספר ולמנות המרחק זהו מחמת שינויי קבלתם מן ההארה דממכ"ע, אבל אור הסובב הוא בשוה לכולן לאצי' ועשי' כאחד ממש כי בעבור היותו מקיף ואינו נתפס ומושג למקבל כנ"ל בענין הרצון שאילו הי' מאיר בגילוי גם האצי' לא יגבילנו וכיון שמאיר ומחי' ע"י הקפה א"כ גם לעשי' יכול להאיר כן והוא ענין הרצון שרוצה בהתהוותם שרצון והארה זו הוא בשוה לכולן ומקיפתן כאחד, וז"ש דהע"ה למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם (תלים קט"ו ב') שהוא בבחי' איה שאינו מושג לנו כי על השמים כבודו של מקום ובאמת הרי כל אשר חפץ ה' עשה שהרצון הפשוט מאיר בעשי' ממש כבאצילות וכ"כ ה' מלך גאות לבש כו' אף תכון תבל בל תמוט (תלים צ"ג א') כי בחי' רצון הנ"ל סיבתו הוא מדת המלוכה וההתנשאות אנא אמלוך להיות ביטול היש שמחמת זה רצה בהתהוות העולם להיות תבל בל תמוט שיהי' התהוות העשי' גשמיות מן הרצון שרוצה ית' בו:

ב) **והנה** עוד יש המשכת חיות אלהות מא"ס ב"ה בעולמות על דרך ואופן אחר ממש והוא בחי' הקו וחוט הנמשך ממל' דא"ס לתוך המקום פנוי שנעשה ע"י הצמצום שהארת הקו מתלבש בכלים דאצילות ובוקעים המסך ויורדים גם בבריאה באורות הנשמה די"ס דבי"ע והארה דהארה ממנו מתלבש גם באורות נפש ורוח ובכלים די"ס דבי"ע גם שהם נבראים ואינן אלהות ממש, והארה דהארה דהארה מהקו מתלבש בכל נברא פרטי להחיותו ע"י המאמרות וכמ"ש הימים וכל אשר בהם ואתה מחי' את כולם וגו' (נחמי' ט' ו') וכ"ז הוא הנק' ממכ"ע שמאיר לכל חד לפום שיעורא דילי' ולא לכולם בשוה לפי שהוא בחי' חיות אלהות שמאיר ע"י הצמצום ואינו מערך עצמיות האור כמו שהוא למעלה מן הצמצום שהוא בבע"ג כמ"ש במצוה הנ"ל פ"ו ע"כ יכול להאיר בגילוי להתפס

בכלי הנמצאים בחכמה שבכל א' שבה שורה אור א"ס ומהחכמה נמשך לבינה ומבינה למדות, וגם בכל עולם התלבשות אא"ס הוא בחכמה שבו ומחכמה נמשך אח"כ לשאר חלקיו וכן אפי' בכל נברא פרטי כי בכל דבר יש בחי' חכמה כמו באדם הרי יצר האדם בחכמה בסיבוב והילוך הדם שהוא חכמה נפלאה וכן בגלגלים חכמת התכונה, ולצד זה נק' החכמה ראשית שבה ראשית הגילוי וע"כ נפלאה מעלתה על שאר הי"ס ועד"ז כל הנוטל חלק בראש גדול משלמטה הימנו וכן בעולמות זה גבוה מזה ולכן נמצא ראש ורגלים באבי"ע משא"כ אילו הי' הארת הסובב לבד הרי מאיר לכולם בשוה ולא הי' בחי' התחלקות המדריגות אבל עכשיו יש בחי' התחלקות אע"פ שהסובב מאיר לכל א' בשוה אבל מצד הארת הממלא שמאיר לכל נברא לפי ערכו ימצא ההתחלקות, רק שבאמת מ"מ עיקר החיות הוא מהסובב והענין כי בכל נברא יש חומר וצורה כי גם המלאכים יש להם גוף כמ"ש הרמב"ן והצורה שהיא הנפש נמשכת מבחי' הממלא הנ"ל אבל להיות התהוות החומר ובחי' יש א"א להיות בשום אופן ע"י השתלשלות עילה ועלול כי מטבע העלול להתכלל בעילתו בביטול ולא להיות בחי' יש אלא ע"י הארת הסובב שהוא כל יכול וכן אפי' בספירות להיות התהוות החכמה בבחי' יש עד שיתמשך אח"כ ממנה החסד א"א להיות מצד הממלא בבחי' עילה ועלול שמטבע העלול להבטל בעילתו אלא ע"י הסובב הוא רצונו ית', וביותר יובן זה בעולם השפל בהתהוות דברים גשמיים כמו הבהמות מפני שור שאפי' רבוא רבבות צמצומים והשתלשלות עילה ועלול לא יועילו להיות גוף גשמי מפני שור רוחני שבמרכבה אלא נפש הבהמה לבד, אלא שזהו ע"י רצונו ית' הסוכ"ע וכל יכול להוות יש מאין ואפס המוחלט ממש וכעד"ז ממאמר יהי אור שהיא בחי' החכמה אור רוחני כמאמר איזהו חכם הרואה (תמיד ל"ב א') וכנגדו בגולם והכסיל בחשך הולך (קהלת ב' י"ד) אעפ"כ נמנע ממנה התהוות הארה גשמי' דשמש ואור אפי' ע"י רבבות השתלשלות עו"ע שז"ס הממלא אלא ע"י רצונו ית' הכל יכול שאין נמנע ממנו התהוות היש מאין ממש כי המניעה לא יתכן אלא לגבי בע"ג אבל לגבי הא"ס אין שום מניעה נמצאת ובזה סרה קושיית ולאות החוקרים על איך נתהווה גשמית מרוחני' שאין יחס ביניהם כי באמת התהוות הגשמית הוא בכח הא"ס לבד ולא ע"י השתלשלות עו"ע כנ"ל ובזה מובן מעלת מצות מעשיות שהן תכלית ירידת האדם בעוה"ז כי כחם יפה לעורר בעצמיות הא"ס לפי שמשם עיקר התהוותן כי הרי הנברא גשמי כמו דצח"מ הרי רוב ממשו הוא הגשמי' הנמשך מהסובב ובנמצאים הרוחני' הוא להיפוך שמהותו נמשך מהממלא וחומרו וישותו הוא במיעוט בו, ואע"פ שנת"ל שהסובב מאיר לד' עולמות בשוה, אבל השינוי הוא שזה מתפעל יותר מזה כי

באמת אין הכוונה שהסובב מאיר שלא באמצעות הממלא חלילה חלילה אלא שהסובב מאיר ע"י הממלא וענינו הוא שהוא אור א' פשוט בבע"ג והוא כמו היולי שנותן כח ועוז בלתי מוגבל בהארה זו דממכ"ע להוציא לאור כל פעולותיה מה שנמנע מצד עצמה להוציאם אל הפועל לפי שעם היותה אלהית כבר נתצמצמה כנ"ל. לפיכך כל נברא כפי מה שצ"ל מהותו על פי המשכתו מבחי' ממלא כך מתהוה רק שמה שאין סיפוק בהארה דממלא להוות פועל זה הסובב בכחו הבבע"ג שהוא מה שרוצה שיתהווה מדברו הטוב כפי שמדבר ולכן העולם השפל שמציאותו הוא האחרון בהשתלשלו' בצמצום הארת הממלא עד שמצטרך להיות גשמי לפי מיעוט האור שיהי' ריבוי הכלי פועלת בו הארת הסובב ככה ובשאר עולם כל א' לפי ערכו, ולכן נתהוו גם דברים טמאים כמו גמל שפן וארנבת אע"פ שגופם נמשך מהסובב ואין רע יורד מלמעלה אבל באמת המשכותם מהממלא אלא שהסובב הוא כמו היולי שמצוה להיות הארת הממלא מתהוה ממנה גם הגשמי כנ"ל, וז"ס כל אשר חפץ הוי' עשה (תלים קל"ה ו') וכתיב בדבר ה' שמים נעשו (תלים ל"ג ו') דלכאורה סתרי אהדדי ובאמת לק"מ כי בדבר ה' שהוא הממכ"ע נעשו כל הנבראים ע"י חפץ ה' הוא הסובב שרוצה בקיום דברו כנ"ל. והוא בחי' הארת העיגול הגדול לתוך הקו ולפי שבעוה"ז סיום העולמות הרי העיגול הגדול קרוב לו יותר לסיום הקו שאין ביניהם רק עיגולי א"ק כי הקו מסתיים בסיום היושר דרגלי א"ק שבוקעים עיגולי אריך ואין ביניהם להא"ס אלא עיגולי א"ק כמ"ש באגה"ק (סי' כ') וזה מורה על התהוות הגשמי' מהסובב דוקא אלא שזהו ע"י הממלא כי הארת העיגול הגדול מאיר לסיום הקו ומתלבש באצי' שבעשי' ומשם לאור הנשמה שבמל' דעשי' להוות העשי' מאין ליש כנ"ל, וז"ס מעלת מצות מעשיות שכל העולמות כלא חשיבי לגבייהו לפי שכולן אחר הצמצום כנ"ל שאין ערוך לגבי אור הסובב שלפני הצמצום כנ"ל ולצד זה אמר האומר ארץ נבראת תחלה (חגיגה י"ב א') וכן ענין סוף מעשה במחשבה תחלה וז"ש הזהר הוי' אלקים שם מלא וכולא חד, כי הוי' הוא סוכ"ע ואלקים ממכ"ע והם מתייחדים יחוד גמור כי הסובב מאיר בממלא כנ"ל, והיינו כי גם הממלא הוא אלהותו ית' אלא שהוא מה שמאיר בצמצום כביכול והסובב הוא מה שמאיר בבחי' בלי גבול וזש"ש דכד מתייחדי' תרין שמהן אילין דא ביחודא חד, ודא ביחודא חד, כדין תרין שמהן אלין אתעבידו חד, ור"ל שבאמת גם כל א' בפ"ע מיוחדים בא"ס ב"ה ששניהם אלהות כנ"ל וז"ש ה' אחד הוא הסוכ"ע וכמ"כ שמו הממכ"ע אחד שגם הוא אלהות אלא שזהו מה שמצמצם עצמו ואח"כ הסובב מאיר בממלא ואז כתיב הוי' הוא האלקים וזהו פי' הזהר במצות היחוד ע"ד האמת בהפלאת היחוד באור וחיות הנמשך ממנו ית' בעולמות שאין

עוד זולתו ב"ה הוא המאיר בבחי' סובב הוא המאיר בבחי' ממלא וגם שסובב בממלא כנ"ל: ג) וע"פ עומק יסוד הבעש"ט נ"ע בזה"ק יתפרש ענין זה ביותר הפלא ופלא בביאור ענין היחוד מלבד היחוד בשפע האלהות כנ"ל עוד זאת שאין עוד ממש אפי' בנבראים ור"ל שע"פ האמת אין הנבראים בחי' יש ודבר כמו שנראי' אנחנו בעינינו כי זהו אצלינו לפי שאיננו רואים חיות האלהות, אבל לגבי חיות אלהות המחי' אותנו אנחנו בטילים ממציאות ובבחי' אפס ממש כזיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש כו' כמ"ש בלק"א ח"ב (פ"ג) שאילו ניתנה רשות לעין לראות כו' יעו"ש ונמצא שאין עוד שום מציאות כלל זולת מציאותו ית' וה"ז היחוד הגמור וכמאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא בשוה ממש, ור"ל שכמו קודם שנבה"ע לא הי' שום מציאות זולתו כך גם עכשיו באמת בכ"ף הדמיון לפי שגם שנמצא העולם ומלואו אינו יש באמת כמו שנראה בעיני בשר שאין רואים האמת, אלא שם אין ואפס עליהם כזיו השמש כשהוא בכדור כו' וה"ז דמיון לכמו קודם שנבה"ע שאז לא הי' אפי' מציאות זה כלל אלא לא ממש ועכשיו הוא כלא, ועמ"ש במצות האמונה פ"ח, והנה מצוה זו ניתנה לישראל לפי שהם חלק הוי' ואור האחדות מאיר עליהם ולכן צ"ל בחי' אין ואפס וכמותר בעולם ולא לומר אני אלא לעשות מאני אין (עש איז ניטא קיין איך) כמ"ש יעקב קטנתי כו' (בראשית ל"ב י"א) ואומר לא מרובכם מכל העמים כו' (דברים ז' ז') כדפירש"י וזהו התולדה היוצאת ממצוה זו שבהאמנת היחוד שאין עוד מלבדו כנ"ל א"כ צ"ל האדם אין כמו שהוא באמת וזהו אמיתית החסידות ועיקר ההבדל שבין סט' קדושה לסט"א, שבסט"א ואפי' בנוגה שיש שם ג"כ תורה והכל בבחי' יש ודבר כו' ובקדושה להיפוך וכמ"ש קצת מזה במצות מילה ע"ש, משא"כ או"ה הם בחי' יש והגם שיודעים שה' ברא העולם ומחי' אותו כמבואר במצוה כ"ה אבל קרו לי' אלקא דאלקא והם יש לעצמם ור"ל שמכחישים זו הנקודה הנפלאה היוצא ממצוה זו דאחדות שאין עוד ממש כנ"ל והם פטורים ממנה לפי שהם בשרשם ג"כ בבחי' פירוד ואין אור ה' מאיר בהם בגלוי כמו שאין עוד מלבדו אלא ע"י לבושים והעלמים עד שהם נפרדים באמת, והנה יש עוכומ"ז שמכחישים בה' כמ"ש כחשו בה' ויאמרו לא הוא (ירמי' ה' י"ב) ר"ל שמכחישים ג"כ במצוה כ"ה הנ"ל אשר הם מחוייבים ג"כ בה וזה הי' ענין סנחריב מלך אשור ששלח לחרף אל חי ולכן נאמר עליו ביום ההוא יגלח אד' כו' במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה (ישעי' ז' כ'), והענין כי סיבת מציאת אנשים רעים וחטאים בנפשותם כ"כ זהו לפי שהקליפה מתדמית לקדושה והנה כמו שבקדושה האלהית ידוע שיש בחי' המשכה הנקראת בשם שערות כמ"ש ועתיק יומין יתיב לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקא (דניאל ז' ט')

והיינו כשצ"ל המשכה מחכמתו ית' שאין לה חקר ותכלית להיות התהוות גילוי החכמה באבי"ע שאז צ"ל המשכה מצומצמת מאד מחכמתו ית' מבחי' חיצוניות ומותרי מוחי' כי אילו הי' מאיר עצמות חכמתו לא הי' באפשרי כלל להוות מהות החכמה דאבי"ע ונק' המשכה זו בשם שערות שהם המשכה שבפירוד ממהות המקור שמשם נמשכת שהיא המוח לפי שהם רק ממותרי המוחי' ולכן בהחתך השערה לא יכאב לו כו' ולכן יכול להיות מזה התהוות מהות חכמה אחרת שאינה ממהות מקורה ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול, והוא ענין שערות דיקנא דעתיקא כדי להיות התהוות חכמה דאצי' והיינו ענין התורה התלבשות חכמתו ית' בעניני' גשמיים כמו פיאה תרומות ומעשרות על ידי שערות אלו והם שערות לבנים כי הוא מקור הרחמים, ועד"ז שערות דז"א שחורות כדכתיב שחורות כעורב (שה"ש ה' י"א) צמצומים גדולים ביותר להוות בעלי גבול בבי"ע ממדותיו ית' שהם אלהות, וכן שערות דנוק' אדומי' כמ"ש ודלת ראשך כארגמן (שה"ש ז' ו') והם צמצומים גדולים יותר להוות דברים גשמיים ולומר יהי אור יהי רקיע שהם מילי' דהדיוטא. והנה הקליפה מתדמי' ג"כ להשפיע ממנה ג"כ בבחי' שערות ואז ההשפעה נמשכת בדילוג הערך בבחי' ריחוק מהמקור כנ"ל ומסתעף מזה התהוות או"ה הכופרים בה' לגמרי ואילו הי' ההשפעה נמשכת מהם בהדרגה בהשתלשלות עו"ע הי' כולם מודים במציאותו ית' דקרו לי' אלהא דאלהיא לפי שיודעים שהוא ית' מהוה אותם כנ"ל אבל מצד ששולחת ג"כ פארותיה בבחי' דילוג וריחוק הערך יצא מזה התהוות הכופרים לגמרי ואלו שאין להם חלק לעוה"ב ולכן לע"ל יגלח ה' במלך אשור את השערות שלא יצמחו עוד שערות מהקליפות שמתהוה מזה הנפרד הגמור הכופר לגמרי כמלך אשור הנ"ל ודיים להקליפות במציאות או"ה המודים בה' שלא נמשכו מן השערות הנ"ל ואלו יתקיימו כי לא נצטוו כלל על מצות האחדות מטעם הנ"ל, ולנו טובה כפולה ומכופלת שנצטוינו במצוה זו להיות לנו לע"ל פנימיות גילוי אלהותו ית' כמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו כו' (ישעי' כ"ה ט') וכמ"ש במצוה ט' ע"פ עין בעין יראו (ישעי' נ"ב ח') שהמתן שכר הוא מדה כנגד מדה ע"ש:

מצות קידוש ידים ורגלים לעבודה

ק"ו לקדש הכהן ידיו ורגליו לעבודה שנאמר ורחצו אהרן ובניו ממנו את ידיהם ואת רגליהם וגו'. (שמות ל' י"ט), הנה עבודת הכהנים במקדש ידוע שהוא להמשיך גילוי אא"ס ב"ה על ידו כי הוא בחי' חסד שבו ועל ידו ההמשכה וכמ"ש בזהר ע"פ כשמן הטוב היורד על הראש כו' (תלים קל"ג ב') שהוא המשכת מוחא עילאה דע"ק שנמשך

ע"י הכהן ולזאת צריך לקדש ידיו ורגליו שהם בחי' חג"ת נה"י שהם כנגד יצירה ועשי' בכללות העולמות שבאמצעיתם צ"ל ההמשכה למטה כדי להעביר מהם יניקת החיצונים שעיקר התחלתם משם שיצי' הוא בחי' עה"ד טו"ר ויניקתם מצפרני' כידוע והיינו ע"י המים שמטהרים ודוחי' יניקת החיצונים וכל זמן שלא נדחו החיצונים א"א להמשיך גילוי אא"ס שלא יגיע להם ג"כ אך אחר הקידוש אז יהי' ההמשכה (מדברי הרמ"ז פ' עקב) וביאור הענין יובן ממשי"ת אי"ה בענין נט"י:

מצות נטילת ידים לסעודה

מצות נט"י לסעודה והיא מד"ס: וכתב הרמב"ם ז"ל כל הנוטל ידיו צריך ליזהר בד' דברים, במים עצמן שלא יהיו פסולין, ובשיעור שיהי' בהן רביעית לכל שתי הידים (א"ח ק"ס), ובכלי שיהיו המים שנוטלין בהם בכלי, ובנוטל שיהיו המים באים מכח נותן (קנ"ט) ובש"ע כ' רמ"א להחמיר כר' יוסי ספ"ק דידים דבעי' כח גברא וכ"ה בזהר עקב: והענין כי אוכל הוא גימ' אל הוי' שהוא נשמת היצירה והנה אכילה בגימ' אדני שהוא בעשי' וכשז"א דעשי' עולה לקבל שפע מיצירה זהו ענין קבלת האוכל ועלייתו הוא ע"י שם מ"ב כנודע שעל ידו כל ההעלאות ובחי' מ"ב הם ג' הידות יד הגדולה יד הרמה יד החזקה. והנה מן סופי האצבעות דהיינו מן הצפרני' יונקים החיצונים וצריך לרחוץ אותם במימי החסדים להסיר היניקה מהם ולכן צ"ל נתינת המים מכח אדם שהוא שם מ"ה השולט ביצי' כנודע דז"א מקנן [ביצי'] שממנו נמשך המים לעשי' להסיר יניקת החיצוני' כדי שיקבל ז"א דעשי' אח"כ את האוכל להשפיע בעולם העשי':

וביאור הענין יש להקדים מ"ש באוצ"ח דע"ב ע"ג בענין איברי היד שהושמו באופן שיהיו לפעמי' נשפלין ולפעמים נגבהין כי בחי' אור המוחי' דאו"א המלובשים בהם בוקעים ויוצאים מסופי האצבעות מקום התחלת גידול הצפורן ומתלבשי' ברגלי' שהם נה"י דז"א, והצפורנים הם קליפה קדושה עומדים שם כדי להגן מיניקת החיצוני' ביותר מכפי הצורך אך כשהצפורן עודף על האצבע אזי ממנו יניקת החיצוני' ופעולת רחיצת ידים להרחיק הקליפות מקצות האצבעות וצפרנים וכדי שלא יחזרו הקליפות להתאחז באור היוצא מהם צריך להגביהם כלפי ג"ר הנק' קדש כדאי' בגמ' סוטה ואז אור היוצא מהם נכלל במוחי' וגם נעשה חו"ב דלאה, וכענין נ"כ ע"ש ד"פ: והענין יובן בביאור ענין ידים למעלה מהו והלא אין לו דמות הגוף, אך הנה עד"מ באדם הידים מזג חיותם מהנפש הוא באופן שאין בכחם אלא לפעול פעולת העשייה בפועל ממש דהיינו לצייר ולבנות או ליתן צדקה וחסד לעני ופעולה זו המשכה היא אבל כבר נתגשמה ההמשכה

מן החסד שבלב שהוא רוחני לעשות דבר פלוני או ליתן מעות לעני פלוני וכדומה וכמו שכלי החסד עצמו הוא הגבלת אור האהבה לעשות חסד כן יושפל כלי החסד שבלב עוד להיות בפעולה גשמיות באבר היד, ועפ"ז יובן למעלה במדת מל' דאצי' שמדת חסדו של הקב"ה המלובש במדת מל' הוא כל עיקר מקור חיות העולמות כח הפועל בנפעל כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה (תלים פ"ט ג') אך לפי אופן הנפעל כן ישתלשל אור מדה זו בכלים מכלים שונים וא"כ עולם העשי' ובפרט גלגל המזלות ששופע דצח"מ הגשמי מאד הרי א"א לומר שנלקח חיות שר שבגלגל מכלי החסד שבמל' דאצילות הראשון שהרי אין לו ערוך כלל לאור וחיות העליונה הבא ומאיר מחסדו ית' אלא שנלקח מבחי' דרועא ימינא דקודב"ה שהוא עד"מ חיות אבר היד שפעולת החסד על ידו פעולה גשמיות לגבי כלי החסד שבלב והיינו מ"ש בע"ח שכלי החיצון דאצי' מתלבש להיות נשמה לעשי' והוא בחי' יד כלי החיצון של החסד כמ"ש ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים (ישעי' מ"ח י"ג) וביצי' שהוא רוחני יותר מתלבש כלי האמצעי ובבריאה כלי הפנימי כמו החסד שבלב עצמו שנעלה יותר מפעולת החסד שביד כנ"ל, והנה ענין ה' אצבעות שביד הם בחי' ה"ג המחלקים ומפרידים את כח פעולת העשי' שבעצם היד כדי שיהי' פעולת דבר פרטי כמו ציור וכתיבה או נתינה לזולתו שאם לא האצבעות אע"פ שכל כח הפעולה היה ביד בשלימות אבל לא הי' שום נפעל ממנה בפרטות כי כח היד אחד הוא והאצבעות הם הגורמים התחלקות לפרטי' שונים וכענין הידוע בהבל הדבור שמתחלק ע"י ה' מוצאות שהם ג"כ ה"ג המפרידות ההבל ובלעדם הי' הבל א' פשוט ולא הי' התחלקות צירופי האותיות והנה אע"פ שהם בחי' ה"ג עכ"ז הם לתועלת המקבל שאילו הי' קול פשוט לא הי' המקבל שומע השכל אלא דוקא ע"י פירור השפע לחלקים דקים באותיות ותיבות כפי כחו וכעד"ז פירור שפע היד ע"י האצבעות כדי שיוכל המקבל לקבל מבחי' ידים העליונים שהם כללות כח החסד להוות מאין ליש בעשי' מציאות השרים שהוא בחי' נפש היסודות ויתפרדו ויתחלקו שפע הפועל בנפעל פרטי שהוא ע"י האצבעות וכמ"ש אצבע אלקים היא כו' (שמות ח' ט"ו), וזהו ענין מארז"ל אברהם שיצא ממנו ישמעאל (פסחים כ"ו א') פי' התהוות שר של ישמעאל שהוא גלגל המזלות של ארץ ישמעאל דצח"מ גשמי איך יומשך מן החסד דאצי' אלא שהוא ע"י אברהם דרועא ימינא דקוב"ה כלי השלישי דחסד דאצי' שמתלבש בעשי' לפעול העשי' גשמיות שיתהוה שר של ישמעאל ועד"ז מדרועא שמאלא שהוא בחי' יצחק יצא שר של עשו והוא מש"ש באוצ"ח דע"ב ע"ד בענין הצפרנים שהם למגן ולמחסה מן הקליפות והחיצונים שלא ינקו יותר מן הצריך להם כי בהכרח משם יניקתם אלא הכוונה שלא ינקו יותר

מדאי וענין היניקה המוכרחת הוא כנ"ל בהתהוות השרים משפע אלהותו ית', והנה הגם שהצפרנים הם שמירה כנ"ל זהו חלק מהצפורן שכנגד האצבע שיש בו טיפת דם שהוא בחי' מותרות מן הדם שהוא הנפש הרוחני' שבאצבע ונעשו לאחדים והיו לבשר אחד והם היו לבושי אדה"ר בג"ע לשומרו מהחיצוני' אבל מה שעודף מן הצפרנים ויוצא לחוץ מן הבשר שכנגד האצבע זה צריך לחתוך אותם כי משם נתלים החיצונים ויונקים בתכלית ביתר שאת מן אחיזתם בשערות לפי שהשערות הם מותרי מוחי' ומעולים יותר מהם שהם מותרי חו"ג כי אור המוחי' נעלה הרבה עד שגם במותריהם יש יתרון כו' ולכן החמירו רז"ל בענין החציצה שם יותר כמ"ש בא"ח סי' קס"א שצואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר חוצץ וכנגד הבשר אינו חוצץ לפי שמשם התגברות החיצונים בבחי' יש ודבר יותר לחוץ בפני הקדושה האלהית, ועתה יובן ענין נט"י שגזרו חכמי ישראל בהיות כי כל גזירה מי"ח דבר נז' בגמ' זמנה מתי נגזרה ונז' הזמן כשפשטה מלכות פלוני' כו' והענין כי דבר זה תלוי בזמן דוקא שבאותו הזמן השיגו חכמי ישראל עיני העדה שהם מרכבה לחב"ד שבמל' דאצילות שהיא החכ' שבהנהגת המלוכה בבי"ע, שפשטה המלכות הרשעה ונתגברה יניקת החיצוני' מסופי האצבעות למעלה שמשם ניתן להם שיעור וקצבה ליניקתם כנ"ל והם חטפו ביותר ונתגברו אז, ע"כ גזרו מצות נט"י ברביעית מים כי מ' סאה לטהרת טומאה דאורייתא שהם בחי' קליפות הטמאות אבל ידים הם ביצי' והם שניות לטומאה מד"ס בהתחברות קליפות העשי' שהם בחי' ראשון לטומאה לינק מהם ולכן ע"י רביעית מים המשיכו איזו תיקון ממקור החכמה דאצי' עליהם ע"י שפיכה זו כי המים אין להם גוון והוא להיות כי יש בהם בחי' אין שהוא ההעלם וההיולי שאינו תופס גוון אלא יכול לעשות ממנו לכל אופן שירצה כו', ע"כ עיקר נט"י הוא עד קשרי האצבעות לשיטת הרא"ש ורוב הפוסקים וכ"ה בר"מ פ' עקב כי עיקר יניקתם מן האצבעות מקום בקיעת ההארה מסופי האצבעות וזה צריך לטהר וכל י"ד פרקי היד בכלל ולהרי"ף ור"ח ורשב"א צריך לטהר גם פיסת היד לפי שבכללות היד הנחלק לג' פרקין הם פרק א' בחי' פרק עליון חב"ד ומכיון שנתפשט איזו יניקה מראשיתה צריך לטהר כולו, והנה מים ראשונים הם בחי' מ"ן ובחי' גבו' לדחות החיצוני' ומים שניים שמטהרים הראשונים הם בחי' מ"ד, והנה האדם הוא מכללות כל העולמות כנודע ואכילתו לחם הוא עת מלחמה שעש"ז נק' לחם ל' מלחמה כמ"ש בשירת דבורה אז לחם שערים כו' (שופטי' ה' ח') לפי שהמאכל נשפע מגלגל המזלות ומעורב טו"ר ויש ביד האדם אם להגביר הטוב כשיאכלנו לש"ש ואזי יתהפך לטוב גם הרע ויהי' לו מזה נקודת הלב בתפלה באמרו אחד ואהבת ואם להיפך ח"ו יתגשם מאד

ויביאנו לתאוות רעות כמ"ש וישמן כו' ויבעט כו' (דברים ל"ב ט"ו) וכמו"כ למעלה לחם העליון שהקב"ה יושב וזן את כל העולם כולו ומזון עיקרו ביצי' ש' אל הוי' המחי' עולם היצי' כנ"ל ושם הוא טו"ר מעורב ע"כ צריך אז לרחוץ הידים המקבלים האוכל ולדחות החיצוני' כדי שלא יטמאו האוכל ושפע היניקה הנ"ל וכשהאדם עושה כן אז יכול לנצח המלחמה ולהפך המאכל לטוב וככה יהי' למעלה בשרש' בז"א דעשי' בקבלתו שפע היצי' ע"י ידיו כנ"ל ולכן צ"ל המים מן כלי דוקא כי המים אין להם גוון והוא ענין המשכת אא"ס שמלובש בחכמה שאין לו גוון מגווני הי"ס כי לאו מכל אינון מדות איהו כלל, ולכן א"א להתמשך אלא ע"י התלבשותו בכלים דוקא שהכלים מגבילים האורות שיהיו מושגים ולכן נפסלים המים במלאכה ושינוי מראה כי אז אינן רומזים למים העליונים שאין להם גוון כנ"ל:

מצות ק"ש ותפלה

מצות (ת"כ) ק"ש ומצוה (תל"ג) תפלה: ע' בסדור שער הק"ש ובשער ר"ה ע"פ אד' שפתי תפתח כו' (תלים נ"א י"ז) גם פי' ברכה ראשונה דש"ע נתבאר בביאורי הזהר ע"פ המאמר פ' בלק שחורה אני ונאוה כו'. ברכת אתה גבור ע' בכוונת המקוה מהבעש"ט ז"ל. ברכת סלח לנו ע' מצוה שס"ד פ"ג. ברכת ראה נא בעינינו ע' בענין חנוכה ע"פ רבת את ריבם. ברכת רפאנו ע' תורה ע"פ זה, ופי' רפואה שלימה לכל מכותינו הוא סוד הכאת האורות או"י ואו"ח כשפגעו זה מזה ונפלו ניצוצי' מהם ומזה שרש הויות הכלים כו' ע' בע"ח ובביאור מיוחד ע"ז המתחיל להבין מ"ש בע"ח בענין התהוות הכלים מרשימו של הכאת האורות כו'. ברכת ברך עלינו ופי' מיני תבואתה ב' מיני תבואות שעורים וחטים עמ"ש ענינם מצוה ש"ב ש"ז. ברכת תקע בשופר גדול ע' בתורה ע"פ והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול (ישעי' כ"ז י"ג). ברכת השיבה ומלוך כו' לבדך בתורה ע"פ כבוד מלכותך אברהם אתקין לכורסייא. ברכת ולמלשינים אל תהי ת"ק ו"ה פי' שלא יפרידו ח"ו י"ה מן ו"ה אלא יהי' השם שלם ע' ביאור זה מצוה ג'. ברכת צמח דוד וקרנו תרום נת' בענין דוד שנמשח בקרן נמשך מלכותו כו'. ברכת שמע קולנו עמ"ש ע"פ פקח עיניך הטה אזנך כו'. ברכת רצה ענין שינוי רצון נת' מצוה כ"ה פ"ט. ברכת מודים מהו ההודאה ע' תורה בענין כי אל דעות שאנחנו מודים לדעה העליונה וע' תורה ע"פ ציון במשפט תפדה כו'. ענין מודים דרבנן ע' סידור דרוש ל"ג בעומר ע"פ אתה הצבת גבולות ארץ כו'. ברכת שים שלום ע' סידור שער הסוכות בביאור מאמר הזהר פ' אמור דק"ג. ענין וידוי שאחר שמו"ע נת' מצוה שס"ד. ענין נשיאת כפי' שהיא מצוה שע"ח נת' במ"א ע"פ ויפרח מטה

אהרן ויגמול שקדים. ענין אמירת למנצח יענך ה' ובא לציון שהוא ירידת השפע עמ"ש בביאור זהר פ' פנחס ע"פ כאיל תערוג כו' ד' רמ"ט ע"א. תד"א כל השונה הלכות ע' באגה"ק ע"פ מארז"ל ודאשתמש בתגא חלף נת' זה. ת"ח מרבים שלום ע' תורה ע"פ ורב שלום בניך גם תורה ע"פ ביום השמיני עצרת שנת תקע"ב. עלינו לשבח יש תורה מיוחדת ע"ז בביאור ענין שמח בחלקו:

•••

מצות תלמוד תורה (תי"ט) נתבאר בתורה על ענין זה הסמוכה לדרוש דמטה אהרן הנ"ל. גם בביאור ע"פ סדין עשתה כו':

•••

מצוה תי"ח אהבת השם ומצוה תל"ב ליראה מהשי"ת נת' ב' מיני יראות ומיני אהבות בלק"א ובהקדמתו לשער היחוד והאמונה:

מצות מחצית השקל

לתת מחצית השקל בכל שנה (ק"ה) שנאמר זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה', (שמות ל' י"ג): ואפי' דל שבדלים חייב בו ואם אין לו שואל מאחרים או מוכר כסותו שעליו ונותנו שנאמר והדל לא ימעיט (שמות ל' ט"ו) והי' מניחים הכל בלשכה א' שבמקדש ומשם היו מוציאים לקנות תמידין ומוספין וכל קרבן הקרב על הצבור ונסכיהם וכו' ובא' באדר משמיעים על השקלים ולכן עכשיו בעונותינו שאין לנו מקדש נהגו כל ישראל לזכור הדבר לקרות פ' כי תשא בשבת שלפני ר"ח אדר לעולם עכ"ד החינוך שם, ולהבין זה מפני מה הי' כולם שוים בנתינת קרבנות הצבור וענין מחצית השקל דוקא, והנה בטעמי מצות להרח"ו פ' זו כ' בשם התיקונים שמצות מחצית השקל גורם תוס' אורות לא"א והוא כי שערות הראש דא"א נק' שקל ע"ש שהם בחי' יודין וד' יודי"ן דע"ב הם כלולים מי' בגימ' ש"ק ויו"ד במילואה עם י' פשוטה גימט' ל' והנה יש חד אורחא באמצעית הראש פנוי משערות וז"ס מחצית השקל וע"י נתינת מחצית השקל הי' מעוררים אותו וגם המשכות השערות לכסות ראש דא"א שלא ינקו החיצונים וז"ס ונתנו איש כפר נפשו (שמות ל' י"ב) כי א"א הוא נפש האצילות יעו"ש: ולהבין זה הנה מחצית יש בו שני פירושים הא' מלשון חצי כפשוטו ור"ל חצי השקל ובחצי הרי אין בו רק חצי אחד ולא חצי השני, ופירוש הב' במחצית מל' מחיצה כלומר שמחלק את השקל לחצאי' והרי א"כ יש בו משני החצאי' דשקל מאחר שהוא המחלקם. והנה שרש מחצית השקל וענינו

למעלה סובל באמת ב' הפירושים וכמובן מדברי הרח"ו וכ"ה ברע"מ פ' זו מאן מחצית השקל איהו כגון חצי ההין ודא וי"ו ממוצע בין שני ההי"ן, אבנא למשקל בה דא י' עשרים גרה השקל דא יו"ד שר"ל ע"ד הפשוט חצי ההין אינו סובל רק חצי אחד לבד אבל אחר שמפרשו ע"ד הסוד כמו ו' הממוצע בין שני ההי"ן א"כ הרי הוא כלול משני ההין וכן מחצית השקל משני החצאים כנ"ל. והנה מתחלה יש לבאר הענין ע"ד הא' שבמחצית השקל שר"ל חצי השקל כפשוטו, ויש להקדים מ"ש בע"ח דת"ת דז"א נעשה כתר לנוק' ומהחסד (מה' חסדים שבחג"ת נו"ה) המלובש בת"ת מתחלק לשני חצאי' חצי הא' לז"א ונמשך בג' קוין שלו שהן תורה ועבודה וגמ"ח והוא מחצית השקל הנשאר בז"א, ומחצית החסדים נמשך לכתר דנוק' והוא כדי לעשות בה התעוררות להעלאת מ"ן, וזהו המשך הפסוק עפ"י הסוד כי תשא את ראש בנ"י כלומר משה שהוא יסוד אבא מקור ה"ח הנ"ל כשירצה להגביה כתר דנוק' הנק' ראש בנ"י לעלות למעלה מעלה באצי' אזי יתנו כל בנ"י מחצית השקל שהוא מחצית הנ"ל מהחסד שבת"ת שזה הוא בחי' המשכה מלמעלה לגרום בחי' העלאה זו. וביאור הדבר יובן ע"ד מ"ש בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה (תלים ל"ז ג'), פי' רעה כמו הרועה המנהיג צאנו בשדות הוא זנם ומפרנסם תמיד כמו"כ נק' משה רעי' מהימנא שהוא הזן ומפרנס בכל דור לכנס"י הנק' אמונה כי הנה ישראל מאמינים בני מאמינים פי' שנקבע בנפשם האלקית ענין התחדשות הבריאה מאין ליש וכאילו רואים בעין השכל ממש האין השופע ומהוה שמים וארץ וכל הברואים ואיך שהם בטילים במציאות לגבי מקורם הוא חיות אלהות כמ"ש כי עמך מקור חיים וגו' (תלים ל"ו י') הם משיגים כ"ז בתכלית מצד חכמה שבנפשם האלהית ומה שנק' אמונה הוא ע"ש ההטבעה שהוטבע זה בנפשם מצד שרשם האבות הן המרכבה והם נק' אומנים לכנס"י כמו האומן את היונק שמרגילו מעט מעט מקטנותו עד שנעשה כמו טבע בנפשו לכל אשר יחפוץ ללמדו כמ"כ עד"מ אחדות ה' באבות הנק' אומנים הם אשר המשיכו בכללות נש"י המסתעפים מהם מעט מעט כאומן את היונק עד שהוטבע אחדות ה' בכנ"י בבחי' טבעיות כאילו רואה בעין השכל ממש לכך המקבלים שפע זו נק' אמונה וזהו ורעה אמונה פי' מעלת משה יתירה על האבות בזה דהיינו שהוא הזן ומפרנס את אמונה זו וביאור הדבר הוא להיות כי האמונה היא בבחי' ממכ"ע וסוכ"ע לבד דהיינו איך שהוא ית' מהווה מאין ליש במדת מלכותו (כמ"ש במצוה כ"ה פ"א ב' שעל ממכ"ע נאמר מבשרי אחזה (איוב י"ט כ"ו) והאמונה היא בבחי' סוכ"ע שהוא למעלה מהחכמה ואינו מתלבש בעלמין כנשמה בגוף וכמבואר ענינו מצוה תי"ז פ"א ובאמת גם הסובב הוא הארה בעלמא ממהותו ועצמותו ית' כמבואר מענין הצמצום

ומק"פ שהי' בבחי' אורו וזיוו ית' לבד ואותו האור שלמעלה מהצמצום נק' סובב ואינו בערך עצמותו הנק' מאור וכמ"ש קצת מצוה כ"ה רפ"ו) כידוע בענין יתברך שמך בפי כל חי פי' מה שבפי כל הברואים השגת אלהות אינו אלא שמך מדת מלכותו כח הפועל בנפעל (שע"ז נאמר אחזה אלוה) ובחי' סוכ"ע הוא למעלה מהשגתם לגמרי ואומרים קדוש הוי' וגם זאת בכלל האמונה תחשב שמשיגים ומאמינים איך שהוא קדוש ומובדל, אך למעלה מסובב וממלא הוא למעלה מענין האמונה כי בעצמות א"ס ב"ה אין שום תפיסא למקבלים לומר אפי' שהוא קדוש ומובדל מפני שהקדוש ומובדל היינו לשלול ענין ההתלבשות כנשמה בגוף שהוא ממלא והשלילה הזאת יתכן בבחי' האור המתפשט ממנו ב"ה שהוא הסובב שהוא קדוש ומובדל ואינו מתלבש בעלמי' ומחי' אותם בדרך נפלאה מדרך שהנשמה מחי' את הגוף כמ"ש במ"א אבל בעצמותו ומהותו גם קדוש לא יתכן לומר אלא כמ"ש אתה ה' לבדך (ישעי' ל"ז כ'), והנה מבחי' העצמות שהוא ענין לבדך נמשך משם מזון ושפע לרעות האמונה דהיינו שיהי' מושג בבחי' סובב וממלא ששם האמונה וההשגה והמשכה זו הוא ע"י משה שנק' ע"ש זה רעיא מהימנא והיינו ע"י תורה ועבודה וגמ"ח שהם ג' דברים שהעולם עומד עליהם, וז"ש כי תשא את ראש בנ"י פי' ראש בנ"י החכמה שבכנ"י והאמונה שהוטבע בנפשם מן האבות הנק' אומנים כנ"ל והתנשאות והגבהת ראש ומוחי' דכנ"י הוא ע"י משה שזן ומפרנס את האמונה בהמשכה מעצמות א"ס ב"ה כנ"ל, והוא ענין הנז"ל בפי' מחצית השקל שהוא המשכת חסדים לנוק' ומקור החסדים הוא יסוד אבא והיינו ענין משה שהוא רועה ומפרנס האמונה שהיא הנוק' כי שרש החסדים אלו מאד נעלה ממ"ה החדש שממצחא דא"ק כמבואר במצות מילה יעו"ש והוא למעלה מסובב וממלא דאבי"ע ומשם נמשך מזון להנוק' הנק' כנ"י להיות לה כח להעלות מ"ן והוא כענין ימינו תחבקני שהדכר מחבק לנוק' ומחממה ואינה השפעה פנימית כ"א בחי' מקיף ועי"ז מתפעלת להזריע אח"כ המ"ן ואז מזריע הזכר מ"ד שפע פנימי' להוליד ולד וכמ"כ יובן למעלה שיש ב' מיני מ"ד הא' ענין אתעדל"ע לעורר את האהבה במקבלים ממל' דאצי' שיהי' למל' וחיילין דילה נשמות ומלאכים כח ועוז להיות תשוקתם באהבה נפלאה להתפשט מכלי הגבלה ולהיות עולים ונדבקים במקורא דכולא כמ"ש בזהר ע"פ למען יזמרך כבוד כו' (תלים ל' י"ג) וזהו כענין הנ"ל בפי' רעה אמונה למטה לפרנס האמונה בה' בהמשכת אא"ס לגדלה ולחזקה וכמ"כ למעלה מפרנסים לכנ"י ע"ד הנ"ל, והב' הוא מ"ד אחר המ"ן ביחוד קוב"ה ושכינתי' להוליד נשמות ומלאכים אחר העלאת מ"ן וכידוע למשכילים ואין כאן מקומו, והנה הטעם שהמשכת חצי חסד לנוק' והמזון אל האמונה הנ"ל נק' בשם מחצית

השקל, יובן בביאור ענין ורעה אמונה כי הנה נת' שההמשכה שמשה ממשיך לכנ"י הוא ע"י תורה ועבודה וגמ"ח והן ג' קוין, גמ"ח חס דלית להחיות רוח שפלים ענינו למעלה המשכת שפע למל' הנק' דלית, ועבודה הן הקרבנות שהן העלא' מ"ן אשה ריח ניחוח והוא בחי' גבורות והתלהבות התשוקה ממטה למעלה, ותורה היא הממוצע שכלולה מחו"ג כמ"ש מימינו אש דת למו (דברים ל"ג ב') אש שחורה ע"ג אש לבנה, והנה ענין הקרבנות והעלאת מ"ן הי' ע"י שהי' אש שלמעלה יורד לקבל הקרבן וכמ"ש בזהר בענין דמות ארי' שהי' יורד לקבל הקרבן וכן הוא בעבודת ה' נאמר כארי' ישאג (הושע י"א י') והוא המשכת אהבה רבה מפני ארי' אל הימין לעורר את האהבה בכנ"י וביאור הדבר היינו מ"ש מצרף לכסף כו' (משלי י"ז ג') פי' עד"מ הכסף המעורב בסיגים בתכלית התערובות כשנותנים אותו בכור המצרף בשלהבת מתברר ומתפרדים כל החלקים שבו עד שחלק הטוב יוצא נקי בפ"ע וכל חלקי הסיגים מתפרדים ויוצאים מובדלים בפ"ע וכל שיתנו אותו בשלהבת הרבה פעמים יותר יובדל חלקי הסיגים הדקים כידוע וא"כ נמצא שמה שהי' הסיגים בערבובי' תחלה והיו נעלמים הנה ע"י השלהבת נתגלו ואז יתפרדו וכל שנשתהא הכסף בשלהבת יותר, יותר יתגלה כל חלקי הסיגים עד שגם הדק שבדקין יצא להפרד בפ"ע ולא להיות מעורב בטוב, וכמ"כ בעבודת ה' זו תפלה כי הנה הנפש הבהמיות עם הניצוץ אלקי שהן מעורבים בתכלית מטו"ר וע"י שלהבת העולה מאיליה בתפלת ש"ע מחמת שאגת ארי' דלעילא הנ"ל מתבררים כל חלקי הרע ונתגלו קלונם ואזי מתפרדים מן הטוב וזהו הטעם שאנו אומרים סלח לנו בש"ע דוקא להיות כי כל מה שהתבונן ביותר העמקות בק"ש וסדר השבחים בפסוד"ז בהתלהבות רשפי אש של מטה צעק לבם כו' יותר נתעורר למעלה אש של מעלה אהבה רבה כו' ואז גם שמים לא זכו בעיניו מאחר דלגבי עצמות המאציל כלא חשיב המשפיע עם המקבל סובב וממלא וגם למטה נתגלה כל דק שבדקי' שבתערובות טו"ר ואז נעשה חוטא גדול גם בדקות הרע ואומר סלח לנו כי חטאנו מפני שחוט השערה נדמה כהר לגבי אמיתית בעל האמת, כמשל מי שעומד לפני מלך שגם תנועה קלה בפריקת עול האימה כמרד יחשב וגם כל יגיעותיו לא יזכו בעיני המלך לפי שלגבי התנשאות המלך אין לך דבר שיספיק כו' וזהו שאמרו גבי דוקין שבעין דלדידן הוי מומא ולדידהו לא הוי מומא (גיטין נ"ו א') פי' דוקין שבעין הוא ההסתרה שבחכמה והשגה אלקית מצד חומר מחשך הגוף והסתרה זו שלא נתפס בלב סובב וממלא הוא תכלית דקות של הרע משבירת רפ"ח ניצוצי' שבשעת חטא אדה"ר שנתגשמו כל הברואים וכמ"ש בזהר דאחשיך אנפין כו' ולכך לדידהו שנלקחים מבחי' אחוריים דאלקי' אחרים אין זה מום כי הפרידן מאחדותו בתחלה אך לדידן ישראל

עלה במחשבה הוי מום גמור כי ישראל מאמינים כנ"ל וזהו שנאמר בהם עיניים להם ולא יראו (תלים קט"ו ה') מפני הדוקין שבעין החכמה כו' וכמו בבלעם שהי' סומא בעין א' אבל בישראל נאמר וכל בני ישראל רואים כו' (דה"ב ז' ג') וכל הנ"ל שמתברר הדק שבדקות אינו אלא דוקא אחרי שירד לעמקות ההתבוננות וגם בהתלהבות התפלה כדוגמת הקרבן הנ"ל משא"כ מתחלה הי' מעורב טו"ר בתכלית דהיינו כידוע בענין כל דרכי איש זך בעיניו כו' (משלי ט"ז ב') שנדמה לו ההר כחוט השערה והוא כשר וישר בעיניו ואינו מרגיש הרע כלל אבל כשמתלהב ביותר יותר ירגיש אפי' הקל שבקלות כהר גבוה כנ"ל נמצא העולה מזה שסיבת בירור הרע ופרידתו ונקיון הטוב שבנפש הבהמית לשוב לה' באה ע"י קדימת המשכת שלהבת האהבה רבה מלמעלה שהמשכה זו גורמת ההעלאה כו' והוא בין בעבודה שבלב זו תפלה בין בעבודות שבמקדש שהוא ענין הקרבן כנ"ל, וזהו ענין מחצית השקל תרומה לה', כי הנה שקל הקדש הוא כללות המשכת אור הא"ס הנק' קדש העליון שלמעלה מבחי' סובב שנק' קדוש בוי"ו כי עם היותו מובדל מ"מ הוא בבחי' המשכה להיות סובב לממלא כו' אבל עצמותו ית' נק' קדש והמשכתו בג' קוין תורה ועבודה וגמ"ח נק' שקל הקדש שהמשכת קדש העליון נשקל במדה בג' קוין ע"י המצות שבהם ועל ידם אנו מתקדשים כמ"ש אשר קדשנו במצותיו וצונו כו' והנה חצי השקל הוא בחי' המשכה שבקו הימין וע"י גמ"ח ממעלה למטה וחצי השקל הוא לעורר בבחי' א"ח ממטה למעלה (וקו הג' כוללם) וע"ז נאמר מחצית השקל תרומה לה' ארמותא להוי' והוא עליית כנ"י עלה במחשבה בתשוקה נפלאה ממטה למעלה בתפלת ש"ע ע"י אור חסד עליון דקדש עליון שירד לעורר את האהבה בבחי' א"ח וזהו כי תשא את ראש בנ"י לפקודיהם פי' מל' ויפקד מקום דוד (שמ"א כ' כ"ה) שהוא ל' חסרון והענין הוא בהיות כי הרי מבואר למעלה שע"י העלי' הוא בירור הרע כמ"ש בש"ע דוקא סלח לנו וזהו שכאשר תשא ותגביה מוחי' דכנ"י אזי יהי' לתועלת פקודיהם שיפקד ויחסר הרע הנדבק בנשמותיהם בערבוביא, ועלי' זו שמשה מעלה לכנ"י ומפרנס האמונה בהמשכת חצי החסד לנוק' הוא ע"י שיעשו מצוה המעוררת המשכה זו והוא נתינת מחצית השקל ושקל הוא מכסף בחי' חסדים וקדש כי הוא המשכת אור א"ס והי' זה גורם המשכת חסד הנ"ל ולכן הי' מוציאים מן השקלים לקרבנות הצבור שהוא ענין העלאת מ"ן הבא ונולד מחמת המשכה זו וזהו ונתנו כפר נפשו כמו בעי לכפורי ידי' בההוא גברא (ניטין נ"ו א') הסרת הלכלוך ומיאוס שהוא הרע הנדבק בנפשותם כי המ"ד גורם העלאת מ"ן כנ"ל:

ב) **ומעתה** יתפרש ג"כ ל' שקל שבכתוב כי הוא כמו ענין משקולת ששוקלים בו בכף מאזנים שלפי ערך כובד המשקל שבכף הא' הוא מכריע כנגדו בכף השני' וכשיכבד יותר המשקל שבכף הא' כל כמות שיכבד ביותר עד שירד למטה כך לנגד שיעור זה ממש יוגבה כף השני' למעלה וכמ"כ עד"מ קדש העליון הנ"ל נשקל בכף מאזני החכמה ומחציתו הימני יורד בבחי' המשכה מלמעלה למטה להוסיף אורות באצילות ע"י מעשה המצות כנ"ל ומחציתו השמאלי יורד בשביל העליי' והסתלקות שיתעלה ויתרומם למעלה כשיכריענו הכף הימני כנ"ל במשל כי לפי ערך ההמשכה שמתחלה כך הוא שיעור ההעלאה הבאה מכחו אח"כ כי המ"ד הבא לעורר המ"ן הרי המ"ן שאח"כ הוא כפי ערך המ"ד שנמשך מתחלה:

והבנת הענין לאשורו למעלה יובן ע"פ מ"ש הרע"מ מאן מחצית השקל כו' אבנא למשקל בה דא י' עשרים גרה השקל דא יו"ד שהשקל השלם כ' גרה הוא יו"ד במילואו ומחציתו י' פשוטה וזהו שיתנו להיות מזה תרומה לה', כי וי"ו הוא הקול ודל"ת הוא הדבור והקול כלול מאש רוח מים ושרשו הם חג"ת מדות שבלב ושרשן יש ג"כ בשכל כי המדות נמשכים מן השכל וישנם שם בהתכללות כמו השכל הנוטה לאהבה הרי כלול ההתפעלות בשכל וזהו ענין מלוי ו"ד שביו"ד שהמדות והדבור הם כלולים בשכל כעובר בבטן המלאה וכשיוצאים ונמשכים בגילוי להיות דבר בפ"ע אזי נעשים מדות ודבור בפועל ואז הם וי"ו דל"ת מיוחדים בפ"ע ולא אותן שבמלוי יו"ד, והנה הי' עצמו זולת ו"ד הכלולים בו הוא עצמיות החכמה מה שהיא במהותה ועצמותה זולת מה שכוללת את שלמטה הימנה והיא הנקרא' אבנא למשקל בה את ו"ד שהיו בעיבור והתכללות בה כי הנה ידוע דהשבירה שהיתה בעולם התהו הוא רק בבחי' ז"ת שהן המדות הנק' ו"ד כנ"ל אבל בג"ר לא הי' השבירה וכדכתיב ימותו ולא בחכמה (איוב ד' כ"א) ולכן עצמיות החכמה שהיא י' פשוטה היא אבנא למשקל בה ו"ד כלומר שהיא המבררת את הניצוצי' שנפלו מז"ת הנ"ל הנק' ו"ד שזהו כמשל האבן ששוקלים בה וכשמניחים אותו על כף א' מכפי המשקולת היא מכרעת כנגדה את הסחורה המונחת למטה בארץ בכף שכנגדה ומגבהת אותם למעלה כמ"כ החכמה עילא' יורדת ומגבהת את הניצוצים שנפלו בנוגה דבי"ע כי בחכמה אתברירו ואזי מתעלים למעל' בעולמות העליונים להתכלל בעתיק ואריך ובאבי"ע ע"ד מ"ש בע"ח שהמובחר נכלל בעתיק וכו'. והטעם שהחכמה דוקא היא המבררת הוא עפמ"ש כולם בחכמה עשית (תהלים ק"ד כ"ד) שהמשכת אא"ס בכל עולם ועולם הוא ע"י התלבשותו תחלה בחכמה שבאותו העולם ובאמצעות החכמה הוא מאיר אח"כ בכל העולם לפי שהחכמה היא בחי' הביטול ואא"ס אינו שורה אלא במי

שהוא בטל אליו ולא במי שהוא יש ודבר כמשרז"ל אין אני והוא יכולים לדור בעולם א' (סוטה ד' א'), ולכן נמצא השינויים בהעולמות שבאצי' גילוי אא"ס יותר מבבריאה ובבריאה מביצי' וביצי' מבעשי' הגם שאא"ס מצד עצמו הוא שוה ומשוה כולם שכולם שוי' לפניו ממש אלא שזהו מחמת החכמה שבאצי' מאירה יותר והם בביטול יותר לכן אא"ס מאיר שם יותר מבבריאה וכו' כי אא"ס אינו מאיר אלא ע"י החכמה והיא מעטה לבושו ונמצא שהחכמה היא אבנא למשקל בה כמה יהי' גילוי אא"ס בעולם שלפי ערך גילוי החכמה ומשקלה עד"מ כן יהי' מכוין גילוי הא"ס כנ"ל וכמ"כ היא אבנא למשקל בה את הבירורים כנ"ל כי סיבת השבירה שהיתה בז"ת דתהו הוא מפני בחי' היש שהי' בהן כמ"ש וימלוך וימת כו' (בראשית ל"ו ל"ב-ל"ג) והבירור שלהם הוא שיוכללו בבחי' אין וביטול שז"ס שם מ"ה בחי' ביטול ע"ד מ"ש ונחנו מ"ה (שמות ט"ז ח') כידוע, ולכן הבירור הוא ע"י שם מ"ה דחכמה שהיא בחי' הביטול בעצם שלזאת יכול להגיע הביטול גם במי שהוא יש ודבר ולהפכו אל האין וכמ"ש מצוה רע"ז ע"פ הולך את חכמים יחכם כו' (משלי י"ג כ') וזהו ענין בירור הניצוצות כלומר ביטול היש אל האין וכמה ניצוצות יתבררו זה תלוי לפי ערך המשכת כח מ"ה המברר שאם יגדל המשכתו בריבוי יותר אזי יתעלו ניצוצות ביותר כי כל שיהי' המשכת הביטול בעצם יותר אזי יותר יתבטל גם יש גדול ביותר וזהו שהי' הוא אבנא למשקל את ו"ד שהם הניצוצות שנפלו כמה יתעלו כמו הי' פשוטה וכמשל המשקל שבכף הא' שמגביה כמשקלו סחורה מן הארץ שבכף השנית והסחורה הם הניצוצות היקרים דו"ד אשר תשתפכנה בראש כל חוצות דנוגה דבי"ע ובעשי' הגשמי' כו' וכן מובן ממשל מצרף לכסף שכל שיתרבה כח השלהבת יותר יופרדו חלקי הסיגים וכנ"ל בענין דוקין שבעין ואמירת סלח לנו בש"ע כו': ג) והנה ב' מיני משקל אלו שע"י החכמה הנק' אבנא למשקל בה דהיינו הא' כמה יהי' המשכת וגילוי אא"ס בכל עולם הב' כמה בירורים יתבררו וכמה יהי' המ"ן כו' שניהם באמת ענין א' כי לפי ערך המ"ן כך הוא המשכת וגילוי אא"ס אח"כ כי באתעדל"ת דוקא אתעדל"ע, והענין כמבואר בספרי הרפואה באיכות התהוות הולד מזרע איש ואשה שהוא כמו המחבץ שמניח עור הקיבה בכלי מלא חלב אז הקיבה החמוצה מפרדת חלק הטוב שבחלב ומתכווץ בפ"ע והקום הנק' מי חלב יתפרד לעצמו כידוע כן זרע האשה מתקבץ תחלה הנק' מ"ן וטיפת הזכר הבא אח"כ הנק' מ"ד עושה פירוד להפריד במ"ן חלק הטוב שיתכווץ בפ"ע וממנו עיקר התהוות הולד והפסולת שבמ"ן מתפרד בפ"ע וממנו נעשה עור הולד הנק' שליא וכל מיני פסולת כדם הלידה וכמארז"ל אודם מן האם שממנו בשר (נדה ל"א א') אבל מן הלובן אינו אלא עצמות וצפרנים הרי עיקר הולד הוא מזרע

האשה אך לא הי' מתחלק ונפרד בו הפנימית מהחיצונית אלא ע"י זרע הזכר שכח הטפה של המ"ד הוא המעמיד ומכווץ את הטוב מהמ"ן כנ"ל ומה שנק' הולד ע"ש האב היינו לפי שהמ"ד הוא המעמיד והמקיים אבל לא שמהות הולד ממנו כו', וכמשל הזה יובן ג"כ למעלה בהולדה רוחני' ממ"ן ומ"ד דיחודים עליונים שנולדים מזה נשמות ומלאכים עליונים כידוע הנה עיקר מהותם מהמ"ן דוקא שנמשך ממוחי' דנוקבא ג"כ כמו שמ"ד נמשך ממוח הזכר אך שהכח במוחי' דנוק' להזריע המ"ן בא לה מהבירורי' שמבררת ומלקטת מרפ"ח ניצוצי' דתהו שבשבירה ולכן מהמ"ן כל עיקר התהוות המהות של הנשמות ומלאכים וטיפת מ"ד דדכורא דאצי' הוא המברר ומפריד את חלק הטוב שבמ"ן שממנו פנימית הנשמה או המלאך והפסולת שבמ"ן נעשה ממנו בחי' העור הנק' שליא והוא ענין הלבושים של הנשמה הנק' צלם כנז' בזהר בענין הצללים כו' וביאור הדבר הוא שאותו הלבוש הוא כח רוחני הנמוך מכל מדריגות הנפש כערך לבוש גשמי לגוף גשמי לכך ביכולתו לירד ולהתחבר ולהתלבש בנפש הבהמית ובגוף ובו ועל ידו מתחברת גם פנימי' הנשמה הנק' נר"נ ח"י להתלבש בגוף ולכן נאמר אך בצלם יתהלך איש כו' (תלים ל"ט ז') או כמו שאנו רואים בכל ניצוץ אלקי אפי' דעשי' בע"ה יש בו פנימי' וחיצוני' כמו רעותא דלבא מנקודה פנימית הוא תמצית של הנפש אלקית מפנימית המ"ן דנוק' דאצילות שנברר ע"י המ"ד כנ"ל ובחי' החיצונית הוא פעולת מעשה הטוב במחשבה דו"מ כל היום שלא מחמת התפעלות פנימי' והוא מחיצוני' המ"ן כנ"ל ומזה יוכל המשכיל להבין למעלה בכללות ההשתלשלות דכל העולמות מאין ליש מבחי' מ"ן עד שחיצוניות דחיצוניות דק"נ דבי"ע הוא מדם נדות פסולת המ"ן שנשאר בלתי בירור בשעת עיבור ולידה כו' ועכ"פ כל עיקר ההתהוות שבהולדה עליונה הוא מהמ"ן וטפת המ"ד אינו אלא להפריד ולברר בהמ"ן כנ"ל והטעם לזה הוא מפני שבאמת שרש המ"ן יותר גבוה כי הנה כל הולדה מאין ליש הוא ע"י המשכת אא"ס דוקא שהוא הכל יכול לחדש מאין ליש אפס זולתו והמשכה זו הוא ע"י המ"ן דוקא ששרשו נלקח למעלה מהמ"ד כי התהוותו הוא מהבירורים דתהו שעולים עד מוחי' דנוק' ומתחזקים המוחי' שלה עי"ז ואז בכחם להזריע המ"ן והוא כמשל בנקבה הגשמי' שמהמאכלים שאוכלת שנהפך המאכל לדם ועולה ללב ומהלב אל המוח ומתחזק המוח ואז בכחה להוריד המ"ן וידוע שהמאכל שאדם אוכל הוא גבוה בשרשו מנפש האדם מפני שהוא ממה שנפל בשבירה משם ס"ג שלכן המאכל הוא מחי' את האדם וכמאמר ר"נ עד דלא אכילנא בישרא דתורא כו' (ב"ק ע"ב א') שיתחדש כח בנפשו המשכלת לחדש שכל העמוק ההוא מחמת המאכל שהי' בו שכל זה בהעלם שנפל מטעמים העליונים דשם ס"ג מה שלא

הי' יכולת בנפשו מצד עצמות שרשה בחכמה דתיקון לחדש שכל זה כי חכמה שלפני האצי' הגבה מאד נעלה מחכמה דתיקון דאצילות, ועד"ז המאכלים העליונים שנוק' דאצילות אוכלת שהם הברורים דתהו כנ"ל שרשם יותר נעלה ממוחי' דאצי' דתיקון ולכן הם נותנים כח במוחי' שלה להזריע המ"ן מה שממנו יהי' עיקר ההולדה חדשה כי הוא מבחי' א"ס שלפני האצי' וזהו בשעת התפלה שאז מזרעת המ"ן מהבירורים שביררה כל הלילה כמ"ש ותקם בעוד לילה ותתן טרף כו' (משלי ל"א ט"ו) ואח"כ נמשך שפע המ"ד כדי לברר המ"ן בירור שני ולהפריד בין פנימיותו לחיצוניותו להיות מן הפנימי' נשמות הגבוהות וכו' ע"ד הנ"ל ולפי שהמ"ד הוא המעמיד ע"כ נק' ההולדה על שמו כמו שידוע בגמ' שדבר המעמיד אפי' הוא א' מאלף אינו בטל כמו שאור שבעיסה או שמרי היין הרי אף שהיין הוא העיקר בשתי' והעיסה נאכלת ולא השמרים והשאור עכ"ז הם מעמידים אותם ובלעדם יאבדו ויתקלקלו מפני שנותנים כח גדול להתקיים ולכן הכל הולך אחר המעמיד וכמ"כ יובן איך שמ"ד דדכורא הוא המעמיד המ"ן ומבררו כנ"ל אבל עכ"ז עיקר התהוות מהות הנולד הוא מהמ"ן לפי ששרשו מאד נעלה בא"ס נמצא ששני משקלי' שע"י החכמה שניהם ענין א' להם שהחכמה שוקלת כמה יהי' גילוי הא"ס וכמה ניצוצות יתבררו כי לפי ערך הבירורים כך הוא גילוי הא"ס שאח"כ כי המ"ן הוא העיקר כנ"ל וגם שלפי ערך גילוי הא"ס מתחלה במ"ד הבא לעורר המ"ן כך יהי' ערך הבירורים שיתבררו כי הבירור שהוא ענין ביטול היש תלוי בערך הביטול בעצם המגיע אליו מאור החכמה שבה גלוי א"ס והגלוי הוא לפי ערך הביטול כו': וזהו שנצטוינו לתת מחצית השקל דוקא שהוא י' גרה לצורך קרבנות הצבור כי קרבנות הם ענין העלאת מ"ן מהבירורים דתהו והבירורים הם מע"ס דתהו שנשברו לכן המשכת החכ' והמ"ד הבא לעורר המ"ן ג"כ צ"ל מע"ס שבחכמה העצמי' לא פחות ולא יותר כי המשקל צ"ל מכוון כנ"ל, ומתבונן המשכיל במעלת מצוה זו שבנתינת מחצית שקל מעוררים למעלה המשכת עצמיות י"ס דחכמה עילאה מה גם שעי"ז יתבררו הבירורים דתהו שהם המ"ן אשר שרשם גבוה מאד נעלה גם מהחכמה עילאה הנ"ל וכמשי"ת, וזהו שאמר הרע"מ אבנא למשקל בה דא י' שהמשיל לחכמה העצמי' הנ"ל הנק' מ"ד וקראה בשם אבן בלבד לגבי המ"ן, שהוא נערך לגבי המ"ד כמו ערך הסחורה הנשקלת לגבי האבן ששוקלים בו שהסחורה היא העיקר והאבן כלא חשיב נגד הסחורה רק שהוא לתועלת שעל ידו יתברר משקל הסחורה היקרה, כמ"כ המ"ן הבא מהבירורים הוא העיקר שעל ידו נמשך גילוי הא"ס וממנו עיקר ההולדה למעלה והמ"ד אינו אלא לתועלת שעל ידו יתברר המ"ן כפי הצורך וכוונת המאציל, והטעם כנ"ל ששרש המ"ן גבוה יותר, וביאור הדבר כי

מ"ד ומ"ן הם ממ"ה וב"ן ושרשם מ"ה וב"ן דא"ק ושרש שם מ"ה החדש שממצחא דא"ק שהוא מ"ד המברר שרשו מש' ע"ב דחכמה דא"ק שמאיר במצחא ושרש ב"ן דא"ק שהוא שרש המ"ן שרשו מס"ג דבינה דא"ק ומ"ש בחכמה אתברירו שהוא ענין מחצית השקל היינו חכמה דא"ק שמאיר במצחא ומשתלשל עד שם מ"ה שבז"א דאצי' שהוא המ"ד כנ"ל, והענין כי בינה הוא השגת והבנת המושכל שהוא יש ודבר מה ולכך הוא בס"ג אותיות ג"ס ומחמת הרגשת דבר מה שבבינה יפול הנופל בבלבול ההשגה והוא הפירור בחלקים רבים עד שיהי' הטעות נולד ג"כ בשכל זה המורגש וכדומה והוא משל להבין סיבת השבירה בס"ג דוקא, ואמנם בחכמה שלמעלה מההשגה לגמרי לא יפול הנופל בשום טעות זר מפני שהחכמה היינו נקודת ההשכלה ותמציתה בלתי תמשך עדיין לאורך ורוחב באותיות ההשגה כידוע והוא תכלית הביטול והפשטת יש ודבר ולכך נק' כח מה לומר מה פשפשת ולכן לא הי' סיבת השבירה משם ע"ב שבחכמה כח מ"ה להיות כי היא בתכלית הביטול משום הרגשת יש ודבר מה היא קרובה יותר לאא"ס כידוע שאא"ס אין בחי' גילוי השראתו כ"א בדבר שהוא תכלית הביטול כנ"ל פ"ב ולכן הוא רחוק מן שבירה והתהוות היש ונפרד וגם שעל ידו הוא הבירור להגיע הביטול גם במי שהוא יש ולהאיר את החשך כמשל עמקות ההשכלה שתדחה כל טעות ופסולת שנפלו בגילוי ההשגה וז"ש יהי אור והוא החכמה שנק' כן כידוע, ומ"מ נוכל להבין מזה איך שהמתברר גבוה באמת הגבה מאד נעלה מן המברר כי באמת שם ס"ג דא"ק שרש מ"ן דב"ן הוא מפנימי' א"ק יותר מהארת ע"ב שמאיר במצחא שהוא שרש מ"ד דמ"ה כי הנה ענין א"ק ידוע שהוא האור כללי כמ"ש מצוה כ"ה פי"א בשם הה"מ ז"ל וכמו יחידה שבנפש שיש בה בהתכללות כל מה שמסתעף ממנה בנר"נ שכל ומדות והשכל שבה נק' חכמה קדומה והנה חכמה הקדומה במאציל עצמו הוא שם ע"ב הגנוז במצחא ויוצא הארתו דרך כלי המצח בשם מ"ה לברר את הב"ן והארה זו היא הארה בלבד שאין ערוך לגבי עצמיותו שהרי המצח הוא מסתיר לגמרי אור השכל שבמוח וההארה שיאיר במצחא כמו הארת פנים הבא מהשכלה חדשה הרי הארה זו גשמית וחיצונית לגבי חכמת האדם שבמוחו שתאיר פניו משא"כ הארה הנמשכת מס"ג דא"ק שהוא דרך נקבי אח"פ הוא הארה מפנימיותו שהרי ע"י האזן הוא מבחין בין טב לביש, ואע"פ שנקב האזן צר מאד עכ"ז דרך בו מאיר הארה פנימי' ועם שהיא קטנה גדלה מעלתה מההארה שע"י המצח אע"פ שהוא מקום רחב מצד שההארה שע"י המצח באה דרך הסתר המצח עד שהיא חיצוני' לבד, והוא כמו עד"מ אדם שמגלה איזה שכל עמוק שהיה צריך לביאורו רבוי דברים במאד והוא אומרו וכוללו בתיבה אחת, הנה הסתיר והעלים כל עומק השכל

בתיבה זו ולא נגלה ממנו רק אפס הקצה דהיינו מה שמובן קצת מאותיות התיבה לבד, וה"ז דומה לאור הגדול שבבית שמאיר דרך נקב קטן לחוץ שאותו האור שמאיר דרך הנקב הגם שהוא מעצמות האור שבבית אבל הוא מאד מעט מזעיר אך שיכולים להכיר כל האור כי מן המעט יבינו את הריבוי מאחר שמהות אחד הם כמ"כ ההשכלה המעוטה שמשיגים בתיבה זו הוא כמו האור המאיר דרך הנקב מן העומק של כל השכל הנעלם בה אך יכולים להשיג כל השכל ע"י תיבה זו מאחר שהשפעת השכל שבתיבה זו הוא מעצם א' עם השכל, משא"כ אם מעלים כל עומק השכל באיזו משל וחידה או בסיפורי מעשיות כגון סיפורי מעשיות שבתורה שנרמזי' בה כל רזין עילאין כידוע הרי זה אינו דומה כלל למשל נקב שבבית שהרי המשל ענין זר לגמרי הוא ורחוק לאין ערוך מהנמשל ולא כאור שבנקב שהוא מעצם א' עם האור שבבית ולכן אין מובן כוונת הנמשל כלל ע"י המשל. הא למה זה דומה למסך מבדיל כמו הפרכת העב שמעלים האור לגמרי ועכ"ז הארה זורחת ובוקעת דרך תוכו כידוע והארה זו נק' אור של תולדה כי אינה מערך עצמיות האור שלפני המסך, ועד"ז מובן ההפרש בין ההארה שמנקבי א"ק כמו עיניים ואח"פ ובין ההארה שע"י המצחא כי הנקב שבעין יומשך בו הארה פנימי' מהמוח ממש כידוע בענין בת היענה וכן נקבי אח"פ כנ"ל וה"ז כמו האור שע"י נקב וכמו השכל שבתיבה א' שהוא מעצם כללות השכל משא"כ הארת המצחא אע"פ שהוא משם ע"ב שגבוה יותר אבל הוא הארה חיצוני' מאחר שהמצח כלי מסך להסתיר לגמרי אור השכל שבמוח גם כשיבקע האור בו אינה אלא הארה דהארת המוחי' ולא אור המוחי' עצמן, ועוד יובן זה עד"מ אדם המתעורר מעצמו מצד התבוננות שכלו ותבונתו שזהו הארת עצמות שכלו משא"כ מי שמתעורר מהתעוררות אחרים שאותן אחרים נתעוררו משכלם שאצלו הוא רק הארה דהארה (מהשכל ונמצא אור השכל נעלם ממנו לגמרי ואור ההתפעלות שנולד בו מהשכל הוא מהות אחר) ועד"ז יובן ענין ש' מ"ה החדש שממצחא דא"ק אע"פ שהוא המברר הוא הארה בעלמא בחי' הארת פנים לזו"נ דאצי' שיהי' בהן כח לברר משא"כ ב"ן המתברר שרשו מס"ג שהוא הארה פנימי' לכן לאחר שמתברר הוא גבוה ממנו ולכן נאמר לע"ל אחע"ב (משלי י"ב ד') וזהו שהי' העצמי' שהיא ממ"ה דא"ק נק' אבנא לבד לגבי ו"ד שהם מס"ג דא"ק שממנו ב"ן המתברר שנערך אצלו בכמו הסחורה לגבי האבן כי אחרי שנגבהים ע"י האבן דמ"ה ומתבררים אזי נפלאה מעלתם ביותר וכנ"ל שעיקר ההולדה מהמ"ן כו' והם ענין הקרבנות שהקריבו ממחצית השקל זה שהוא המ"ן הנולד מקדימת המ"ד הנק' מחצית השקל כנ"ל:

ד) **וכ**"ז הוא ע"פ פי' הא' שנז' לעיל פ"א בענין מחצית השקל שר"ל מחצה כפשוטו וכמ"כ יובן פי' השני ל' מחיצה כלומר המחלק לחצאים והוא ענין קו המדה שהוא מחלק שני חצאי השקל שהוא י' עם ו"ד שיהי' שני חצאים שוים כדי שאז יוכל הי' להגביה את ו"ד המונחים בארץ כפי גובהו לא פחות ולא יותר מהמצטרך כי הגם שנת"ל שהמ"ד מעלה מהמ"ן כפי ערכו אבל גם המשכת מ"ד תחלה הי' ע"פ מדה מכוונת תחלה מעצמות המאציל וז"ס מחצית השקל שמחלק קדש העליון לשני חצאים שוים שיהי' מחציתו הנמשך מלמעלה למטה מכוין כמו מה שצריכים להעלות המ"ן ממטה למעלה כנ"ל וע"י נתינת מחצית שקל למטה היו מעוררים אותו בחי' המחלק השקל כנ"ל והי' נמשך ג"כ חצי השקל העליון שהוא י' דחכמה דא"ק המברר כנ"ל. ובזה מובן מ"ש האריז"ל בפי' מחצית השקל שהוא חד אורחא שבאמצעי' הראש והיינו כפי הפי' השני ושניהם דברי אלקים חיים. וז"ש העשיר לא ירבה ופי' הרע"מ דא עמודא דאמצעיתא לא ירבה מעשר כמה דתנן בס"י עשר ספירות ולא י"א כו' הנה ידוע בענין מספר י"ס שהכתר פנימיותו אין נמנה בי"ס ולכן כשמונים ע"ס בבחי' פנימי' אין הכתר נמנה אלא הדעת נמנה במקומו כי שרש הדעת למעלה מחו"ב שלכן יכול לזווג חו"ב להביא העלם המושכל לידי גילוי בהשגה וכן לקשר השכל עם המדות כו' וחיצוני' הכתר נמנה בי"ס ולכן כשמונים י"ס בחיצוני' אזי הכתר נמנה ואז אין הדעת נמנה, והנה לזה אמר שת"ת דאצי' הנק' עשיר ע"ש היותו כולל הרבה בחי' ומוחי' דאו"א וחו"ג כידוע לא ירבה מי"ס כי לכאורה הי' יכול להרבות מי"ס לפי שקו האמצעי עולה עד פנימי' הכתר יותר משני קווין חח"ן בג"ה וכמ"ש ג"כ במ"א שגם בכלל שרש המדות שהוא ז"א גבוה מהשכל שהם או"א כי רישא דז"א בעתיקא אחיד ותלייא משא"כ או"א יונקים ממזלות שלכך יוכל להיות ההתפעלות יותר מהשכל המולידם מפני שאין השכל אלא מעביר להוליד ולגלות המדות וכמ"ש במצות תפילין בענין הרצועות כו' וא"כ הי' יכול להרבות ולהמשיך מכתר ודעת ששניהם בקו האמצעי ואז היו י"א ספי' וע"ז אמר וציוה המאציל העליון המחלק השקל כנ"ל שהעשיר לא ירבה מי"ס כי כך רצה להיות מנין זה דוקא, והדל דא צדיק בחי' יסוד ז"א שנק' יתום מאמו בחי' יוסף משום דבינה עד הוד אתפשטת ואינו מגיע ביסוד אבל יסוד אבא ארוך ומגיע עד יסוד ז"א כי הנה מהתבוננות השכל יבא לידי הודאה כמ"ש מודים אנחנו לך (דה"א כ"ט י"ג) אבל יסוד שהוא השפעה דלבר מגופא בבי"ע אין ההתבוננות והשגה עליונה יכול להגיע שם כ"כ כ"א יסוד אבא שהוא בחי' כח מה שלמעלה מהשגה שישנו אפי' בקל שבקלים שכל א' מישראל יכול למסור נפשו כו' ולכן היסוד שהוא הדל לגבי הת"ת דחוק לו להמשיך מספר י"ס ומ"מ ציוה המאציל שלא ימעיט מי"ס כי

עטרת היסוד מל' הדבוקה בו משלמת להארת הבינה כי כאמה בתה, ולכן ציונו ה' יתי שהעשיר והדל שבינינו כל א' לא ירבה ולא ימעיט מנתינת מחצית השקל כי כך צ"ל המשכת י"ס ע"י י' גרה לא פחות ולא יותר כי ע"י י"ס דמ"ד אלו יתבררו י"ס דתהו שנפלו שהם ו"ד הנ"ל ואפי' הדל שאין לו מעצמו שואל מאחרים כי המל' משלימתו כנ"ל. מה נעים חוקיו ומשפטיו ב"ה ה' יגלה לנו נפלאות מתורתו אמן:

מצות קידוש החודש

לקדש חדשים (ד') שנאמר החדש הזה לכם ראש חדשים וגו' (שמות י"ב ב'): ובא הפי' עדות זו תהא מסורה לכם כלומר שמצוה זו אינה מסורה לכל איש ואיש כמו שבת בראשית שכל איש ימנה ששה ימים וישבות בשביעי משא"כ בקביעת החדש שלא נאמר שכשיראה כל איש ואיש ג"כ את הלבנה או ימנה ע"פ החשבון ויקבע ר"ח שא"כ לא עשה ולא כלום וחדשו אינו ר"ח והמועד שנקבע ע"פ חשבונו אינו מועד ומותר לאכול חמץ בפסח של חשבונו וכו' אבל מצוה זו לא יעשו לעולם אלא ב"ד של שלשה הסמוך בא"י והסמיכות ידוע שהוא איש מפי איש עד מרע"ה וזה שהיותינו היום מונים במלאכת העבור שבידינו ואומרים שזה היום ר"ח וזה היום יו"ט לא מפני חשבונינו נקבענו יו"ט בשום פנים אבל מפני שכך קבלנו שר' הלל הנשיא שהי' גדול בדורו ונסמך בארץ הוא קידש חדשים ועיבר שנים העתידים לבא עד שיבא אליהו וע"ז אנו סומכים היום:

א) **ולהבין** שרש הענין, הנה ענין קדוש החדש הוא עליית המל' הנק' חדש באור אבא שנק' קדש העליון כי קדש ל' הבדלה ולפי שבחכמה הוא התלבשות אא"ס שהוא מובדל מכל הנמצאים ואינו מערכם ומהותם כלל לכך נק' החכמה ג"כ קדש, וקידוש החדש שהחדש מתקדש ג"כ היינו עליית המל' לקבל מאור אבא. וביאור הדבר יובן עפמ"ש במ"א בפי' הפסוק והיה מדי חדש בחדשו וגו' (ישעי' ס"ו כ"ג) שנדפס בסידור בהפרש שבין שבת לר"ח שיש מעלה בר"ח מה שאינו בשבת והוא שבר"ח עולה המל' לקבל מאור אבא שלא ע"י ז"א ולכן נאמר בתמיד דר"ח ונסכו (במדבר כ"ח ט"ו) ל' זכר משא"כ בתמיד דשבת כתיב ונסכה (במדבר כ"ח י') ל' נקבה לפי שבשבת היא טפלה לו אבל בר"ח הרי מקבלת בפ"ע ממקור ההמשכה, כי הנה המל' היא דבר ה' וידוע שהדבור הוא הנק' עלמא דאתגלייא ע"ש שמגלה המדות כמו אם יאהוב אדם לזולתו יהי' דיבורו עמו דברי אהבה וחיבה ונמצא מתגלה האהבה ע"י הדבור וכן התפארות שיש בלבו יגלנה ע"י הדבור כו' ונמצא המדות הם המקורים והדבור בחי' מקבל מהם ומצד עצמו ל"ל מגרמי' כלום והנה יש עוד בחי' בדבור נעלה מזה והוא כאשר אינו בחי' מקבל כלל

מהמדות כ"א שמקבל מן השכל כמו כשמדבר דברי חכמה ושכל שאין למדות שייכות לדבור זה כלל אלא השכל הוא מקורו שנובע גילויו בדבור וכמו שהשכל הוא מקור למדות כן הוא מקור לדבור והרי אז הדבור עם המדות בהשוואה א' ומקור א' לשניהן, ועד"מ זה יובן ההפרש בין ר"ח לשאר ו' ימי המעשה שנק' ימי המעשה לפי שבהם מקבלת המל' מן המדות דאצי' יום ראשון מאיר חסד דאצי' במל' יום ב' גבורה כו' ועיקר הארתם כדי לברר רפ"ח ניצוצים שנפלו בנוגה דבי"ע והוא כמו בעבודת ה' בחי' סור מרע ועשה טוב (תלים ל"ד ט"ו) שיש באדם כל היום שזהו עיקר הבירורים והוא בא מחמת רשימו מהאהבה או היראה שהיה לו בתפלה שהן המקוריים לבירור זה והם מקבלים מן השכל כו' וע"כ נק' ימי המעשה ל' תיקון, אבל ר"ח לא נק' יום המעשה אע"פ שמותר בעשיית מלאכה וכמ"ש מחר חדש כו' (שמ"א כ' י"ח י"ט) ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה מכלל שר"ח אינו נק' יום המעשה לפי שבו עולה בחי' דבר ה' לקבל מאור החכמה שלא ע"י המדות ואז נמשך מוחי' חדשים בנוק', פי' כנ"ל במשל שהדבור מקבל מעצמות חכמה עליונה שלא ע"י התלבשותה במדות ואז הדבור בבחי' ביטול יותר מעת קבלתו מן המדות כי כשמקבל מן המדות הוא בחי' יש ודבר כי האהבה בחי' יש וכ"ש כשמתגלים בדבור, אבל כשמקבל מן החכמה הוא בבחי' ביטול כי החכמה היא בחי' אין וכשהדבור מקבל ממנו צ"ל ג"כ בחי' אין וכמא' דברי חכמים בנחת נשמעים (קהלת ט' י"ז) בנחת ובקרירות בביטול מציאותו ולא כשהוא בבחי' יש, ובעבודת ה' הוא העסק בדבר ה' זו הלכה שאינו מדבר מצד עצמו אלא מה ששם ה' בפיו כמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך לא ימושו מפיך (ישעי' נ"ט כ"א) וכמאמר המגיד להב"י אני המשנה המדברת בפיך וכמ"כ למעלה בר"ח מקבלת המל' שהיא דבר ה' מן השכל והחכמה ומדברת מה שהושם בה מחכמתו ית' ואז הדבור בבחי' ביטול כו' וזהו שנק' ראש חדש ע"ש התחדשות מוחי' חדשים מחכמתו ית' בעולם הדבור, והנה יש בזה ג"כ העלאה והמשכה פי' ההעלאה הוא מה שהדבור עולה ונכלל בהחכמה תחלה ואח"כ ההמשכה הוא גילוי החכמה בדבור כי כשהדבור בבחי' יש א"א לו לקבל מאור החכמה אלא ע"י שמתבטל תחלה והוא כמו עד"מ באדם המדבר וכשצריך לגלות עמקות השכל בדבור אזי הוא פוסק מלדבר ומעמיק בשכלו איך לדבר והוא ענין עליית הדבור בחכמה וכן ענין שתיק רב שנז' בגמ' (ביצה ו' א') שענין שתיקה זו הוא ביטול אור הדבור והתכללותו בחכמתו כדי שעי"ז ישוב אח"כ ויתגלה החכמה בדבור להשיב להם וכנזכר ביונת אלם שהשיב להם ע"פ הסוד. וזהו ענין קידוש החדש שהוא העלאת המל' באור אבא מלמטה למעלה ואח"כ נמשך בה אור אבא מלמעלה למטה כמשי"ת, כי הנה באמצע החדש

הלבנה מליאה בבחי' יש ודבר ואז היא רחוקה מהשמש אבל כשנסתרת בסוף חדש ובעת המולד היא נקודה קטנה בבחי' ביטול שאז עולת לקבל מהשמש ואור השמש מאיר עליה בעת המולד הוא אור אבא שצ"ל ע"י ביטול הדבור דוקא כנ"ל והעלאה זו הוא ע"י ב"ד המקדשים את החדש סמוכים איש מפי איש עד מרע"ה וראש ב"ד אומר מקודש מקודש ובאמירתו זאת מתקדש החדש ועולת המל' באור אבא והענין כי הסמיכה ענינה המשכת הארה מהמסמיך אל הנסמך ולכן כשהב"ד סמוכים הרי יש בהם הארת משה שהוא יסוד אבא ואע"פ שנמשכה דרך כמה השתלשלות ממשה ליהושע וכו' מ"מ יש קשר וחיבור למוסמך האחרון עם משה ולזאת כשהוא אומר מקודש הוא נותן סמיכה מיסוד אבא להעלות מדת מלכותו ית' הנק' חדש באור אבא וזולת זה אם הי' איש אחר אומר מקודש לא יועיל כלום כי א"א לו להעלות את המל' באור אבא מאחר שאינו מוסמך מיסוד אבא כנ"ל ואז אין חדשו חדש כו' משא"כ בשבת בראשית שעליית המל' בשבת הוא ממילא בלא פעולתינו כי שבת מיקדשא וקיימא מטעם כי בו שבת הוא ית' מעשייתו העולם בוימ"ב מאין ליש ובשבת הוא נח ושובת מלדבר מילין דהדיוטא יהי אור יהי רקיע וכו' וכן גם מדותיו וחכמתו ית' שהיו מושפלים בעסק מלאכה זו הם עולים בעצמותם ועולם התענוג מתגלה ויורד ונחת ינחת מגמר מלאכתו בכי טוב וככה הוא כל שבת ושבת כי הוא מחדש בכל יום מע"ב וכל שבת הוא שבת בראשית וכ"ז הוא מאליו וממילא ולא על ידינו כי העולם צריך להתהוות עכ"פ וממילא יהי' השביתה ולכן אין השבת שייך לב"ד שיקדשוהו אלא כל איש מישראל ימנה ששה ימים וישבות בשביעי ביום שהוא ית' שובת אבל עליית המל' שבר"ח הוא על ידינו דוקא במה שראש ב"ד אומר מקודש ולכן אם ימנה א' או רבים זולת הב"ד ר"ח אינו כלום כי אינו חודש באמת לצד שלא נעשית עליית המל' על ידם זולתי ע"י המוסמך דוקא:

ב) **והנה** בזמן שהיו מקדשים החדש ע"פ הראי' היו צריכים להיות שני עדים כשרים מעידים על ראיית הלבנה אך א"צ שיהיו סמוכים ולא אפי' שיהיו ת"ח אלא גם ב' הדיוטות כשרים לזה. והענין כי הראי' נמשכת מן החכמה כמאמר איזהו חכם הרואה את הנולד (תמיד ל"ב א') תלה הראי' בחכמה וכן מזה הטעם נקראו החכמים עיני העדה והטעם הוא שרוחנית כח הראי' נמשך מן החכמה שבנפש כי החכמה היא בחי' ראי' רוחניות שהרי מהות השכל הוא להשיג דבר זולתו איך ומה הוא וה"ז בדוגמת הראי' שענינה ג"כ לתפוס ולהכיר דבר מה ולכן כתיב הכסיל בחשך הולך (קהלת ב' י"ד) כלומר שמי שהוא נעדר כח השכל הוא כמי שהולך בחשך ואינו רואה כלום מה בבית כך זה שאין לו שכל א"א לו לראות ראי' רוחנית והראי' גשמיות שבעינים נמשכת מן

החכמה אלא שהיא מבחי' חיצוניות השכל כידוע בספרי הטבע שהראי' בעינים נמשכת מחיצוניות המוח שבראש ובל' הקבלה הוא נו"ה דאבא שהם בחי' תרין עייניו וידוע דנו"ה הם בחי' חיצוניות המדות ונק' ערבי נחל שאין בהם לא טעם ולא ריח וכמבואר אצלינו מצוה ג' בענין ירך יעקב, לכן גם שני הדיוטות כשירים להיות עדים לומר שהם ראו מולד הלבנה כי עם היותם מבחי' חיצוניות הרי כך היא המדה למעלה שנו"ה דאבא שהם בחי' חיצוני' מהם נמשך הראיה על בחי' המ"ל הנק' לבנה שיוכלו עי"ז להעלותה לבחי' עצמיות אור אבא והוא במ"ש הראש ב"ד אח"כ מקודש מקודש כי זהו עיקר העלאת המל' בקדש העליון דאור אבא משא"כ העדות די בהדיוטות שאין זה אלא כמו הכנה בשביל ההעלאה אבל לקדשה ממש צ"ל סמוכים דייקא מבחי' יסוד אבא שהוא הארת פנימי' אור אבא כמ"ש במ"א עפ"י הברכה שלפני המצות באמרינו וצונו שהוא יסוד שזהו עיקר הצוותא וההתקשרות מעצמיות א"ס ב"ה בישראל ע"י היסוד דוקא וכמ"ש ג"כ בפע"ח לה"ר יוסף מערב בדרוש הלולב ממשל ברית קדש שכשמגיע בו מתעורר כללות הגוף עם המוח שבראש כו', וגם צ"ל הראש ב"ד מקודש בפה דוקא כי הדבור שרשו בפנימיות אור אבא דאבא יסד ברתא כידוע דמהבל הדבור נעשה אור מקיף כו' ולפי שכל ההעלאות צ"ל ע"י הגבורות דוקא ולא ע"י החסדים כי מטבע החסד להשפיע ולירד כמים ממעלה למטה אבל האש שהוא מבחי' גבורה טבעו לעלות ולכן אומרים שם מ"ב דאנא בכח לפני ק"ש שעל המטה משום שאז צ"ל העלאת הנשמה בבחי' מ"ן ביסוד דנוק' כמ"ש בידך אפקיד רוחי (תלים ל"א ו') שזהו ע"י שם מ"ב דגבורה דוקא וכן מזה הטעם בקידוש מי חטאת שהם העלאה כשירים נשים לקדש לפי שיש בדעתם עט' דגבורה אע"פ שדעתם קלה ואין בה עט' דחסד משום שמ"מ לצורך העלאה די בעט' דגבורה כו' כמ"ש באורך בתורה ע"פ פרה אדומה כו' לכן גם לצורך העלאה זו דקידוש החדש צ"ל בית דין דוקא שהוא מבחי' דין וגבורה, אך להבין שהרי נת' שב"ד סמוכים הם מבחי' אבא א"כ איזו שייכות יש להם למדת הגבורה דוקא עד שיקראו בשם בית דין, אמנם הענין ע"פ מ"ש הפרד"ס במחלוקת המקובלים אם החכמה בחי' דין או חסד שהחייט כתב שהחכמה היא דין ושאר המקובלים כתבו שהיא חסד והאריז"ל הכריע ששניהם אמת כי מ"ש שהחכמה היא דין היינו בחי' ח"ס דא"א שבה מתלבשת גבורה דע"י ולפיכך נק' דין אבל חכמה דאצי' היא בחי' חסד שהרי חח"ן הוא קו הימין, וביאור הדבר ידוע כי חכמה דא"א היא בחי' קו המדה למדוד שפע האור דכתר עליון שיהי' נמשך במדה וגבול למי שראוי ולא למי שאינו ראוי כי מצד עצם הכתר הוא ארך אפיים לרעים ולטובים וכחשכה כאורה קמי' ית' כי אם צדקת מה תתן לו (איוב ל"ה

ז') ורבו פשעיך מה תעשה לו (איוב ל"ה ו'), אבל ע"י החכמה כשבא לדון הדבר בשכל ימצא טעם ודעת שאין מהראוי להטיב למי שמעשיו אינן רצויים ואם יעמיק בשכלו ימצא גם במי שראוי לכך איזה שמץ פסול הרי השכל הוא בחי' דין וצמצום וכמאמר שמים לא זכו בעיניו (איוב ט"ו ט"ו) וכיוצא בזה מצינו בחכמה שבתורה שיש בה הרבה דינין וצמצומים ודרך כלל הן הנה שס"ה ל"ת לא תאכל חלב ולא תאכל דם ולא תאכל חמץ שזהו בחי' הרחקה להרחיקם ולדחותם בשמאל דוחה מהקדושה האלקית וכמ"ש להבדיל בין הטמא ובין הטהור כו' (ויקרא י"א מ"ז) ונמצא שהחכמה היא בחי' דין ולכן לע"ל בגמר כל הבירורים שמתבררים ע"י החכמה בהגלות נגלות אור הכתר לא יהי' אז בחי' דין וצמצום עד שארז"ל עתיד חזיר להטהר כו' והנה ע"ש מדת גבורה דע"י שמתלבשת בחכמה נק' הסמוכים ב"ד ומחמת בחי' גבורה שבהם יש בהם כח להעלות המ"ל באור אבא שכל ההעלאות הוא ע"י הגבורה וז"ס מקודש החדש כנ"ל. ואחר כל הנ"ל יובן ג"כ ענין ברכת הלבנה שצריך לברך עליה כל חדש בא"י מחדש חדשים כידוע בדברי רז"ל בסנהדרין מ"ב שאמרו שהוא כאילו מקביל פני השכינה ועיקר מצות הברכה הוא מן ז' ימים אחר המולד ואילך, והענין כי יש הפרש בין קדושה לברכה כי הקדושה היא העלאה ממטה למעלה שהרי קדושה ל' הבדלה וזהו ג"כ פי' קדש שאנו אומרים עליו ית' לומר שהוא מובדל מהעולמות ועם היותו מחי' אותם אינו מעורבב עמם להיות כח בגוף ח"ו אלא מובדל ומתנשא מהם ומקיף עליהם וע"י הקפה זו הוא מחי' אותם והארה בעלמא מתלבשת בהם מה שאין ערוך לעצמיותו כו' כמ"ש כ"ז במ"א, אבל הברכה ענינה המשכה ממעלה למטה כמו ענין בריכה שהוא קבוץ מהמשכת מים וגם עליו ית' אנו אומרים ברוך כלומר שאנו ממשיכים גילוי הארה ממנו ית' הקדושה ומובדלת מהעולמות שמ"מ תאיר בהם ותתגלה להם ע"י המצות וזהו פי' הקדוש ב"ה שהוא קדוש ואנו ממשיכים להיות ברוך וכמבואר בפי' מאמר האגדה בפ' הפועלים (ב"מ פ"ו א') קמיפלגי במתיבתא דרקיע קב"ה אמר טהור כו' וז"ש בזהר איהו ברוך ואיהי ברכה פי' אור אבא שהוא המקור שבו שורה הא"ס נק' ברוך ואור אימ' המקבל נק' ברכה מלשון בריכה שלשם הוא קבוץ ההמשכה מא"ס ב"ה להיות משם הארה למטה וכמו מי שרוצה להמשיך מן המעין לשדות שמתחלה עושה בריכה שיתקבץ מי המעין לתוכה ומשם הוא ממשיך בחפירות למקומות המצטרכים כפי המדה הראויה, וכמ"כ בענין הלבנה שמצותה ג"כ ב' דברים אלו קידוש החדש מתחלה ואח"כ ברכת הלבנה שהקידוש ענינו ההעלאה של המל' בקדושה העליונה דאא"ס שבחכמה ע"י סמוכים דוקא כנ"ל ואחר שנתקדשה אנו ממשיכים אותה להאיר הארה זו דאור א"ס ב"ה אלינו והיינו ע"י הברכה

כי איהי ברכה וז"ש רז"ל כאלו מקבל פני שכינה כי היא שוכנת בתחתונים והוא סוד המשכת האלהות כנ"ל ולכן צ"ל אחר ז' ימים משום שבז' ימים אלו שאחר המולד קבלה ההארה מכל ז' ספי' דאור אבא ואם תרצה לידע ענינם הוא כמ"ש במ"א בענין ע' שנים שנתן אדה"ר שהוא חכמה עילאה לדוד שהוא מדת המל' שנתן לה ז' מדות שבחכמה כלולים מעשר שמהם עיקר הדבור כו', ואחר שקבלה האור הזה אנו מברכים אותה להמשיך כ"ז למטה וד"ל: ובכל הנ"ל יובן מאמר הרע"מ פ' תשא דקפ"ז ע"ב פקודא בתר דא לקדש את החדש בגין דסיהרא קדישא איהי כלה דמתקדשת ע"פ ב"ד דאיהי גבורה כו' ולבתר דאתחזי' סיהרא דיאותו לאורה מברך עלי' בא"י כו' ומובן מכל מה שהקדמנו למעלה, ואומרו פקודא בתר דא כי מתחלה ביאר שם מצות מחצית השקל ואח"כ אומרו פקודא בתר דא קדה"ח הגם שאינן סמוכים בתורה כי קדוש החדש בפ' [בא] ומחצית השקל בכי תשא ועוד שאמר על קדה"ח בתר דא ר"ל אחר מחצית השקל ובאמת קדה"ח קדמה בתורה כו' אלא הענין שכוונתו על שרשי המצות למעלה ואמר שהם ענין א' כי התבאר אצלינו מצות מחצית השקל בשקל הקדש שהוא ג"כ המשכת אור אבא הנק' קדש אל המל' להיות עי"ז אח"כ העלא' המל' כמש"ש ע"פ ורעה אמונה כו' ומצות קדה"ח הוא ג"כ העלאת המל' באור אבא, ובשניהם יש העלאה והמשכה אלא שבמצות השקל קדמה ההמשכה להעלאה ובקדה"ח נהפוך הוא שמתחלה הקידוש וההעלאה ואח"כ הברכה וההמשכה אבל מ"מ שניהם ענין א' התאחדות המל' עם אא"ס שבחכמה כמ"ש הוי' בחכמה כו' (משלי ג' י"ט) ולזה אמר על קדה"ח פקודא בתר דא כי באמת שני אלו האופנים צריכים להתקיים אלא שכך המדה למעלה מתחלה המשכה דאור אבא ואח"כ ההעלאה כענין מחצית השקל ואח"כ כענין קדה"ח המשכה שאחר ההעלאה וכו' ובזה מובן מארז"ל (זהר ח"ב קנ"ז ב') בג' דברים שנתקשה משה ושנים מהם החדש ומחצית השקל כי שניהם ענין א' וכן המנורה ג"כ במל' כידוע וד"ל:

מצות נר חנוכה

מצות נר חנוכה והיא מד"ס ואינה ממנין תרי"ג: ומברכים עליה ג' ברכות להדליק ושעשה נסים ושהחיינו, ולהבין מה שתקנו להדליק נרות ע"ש הנס שהי' בשמן שהי' ביום כ"ה בכסלו ולא על נס דניצוח המלחמה עם היונים שהי' בכ"ד כסליו שזהו העיקר לכאורה ולמה עשו מהעיקר טפל, וכיוצא בו מצינו בפורים שקבעוהו ביום המחרת שאחר המלחמה כמ"ש והרוג בשונאיהם כו' בי"ג ונוח בי"ד ועשה אותו יום משתה

ושמחה (מג"א ט' ט"ז י"ז) ובפסח נקבע היו"ט בו בזמן שהי' הנס דיצ"מ ומכות בכורות וגם הטעם שבפסח אין מברכין בל' שעשה ניסים כו':

א) **הנה** מבואר בפע"ח בענין ההפרש בין שבת ומועדי ה' לחנוכה ופורים שבשבת ובג' רגלים הוא יחוד זו"נ פב"פ דהיינו שעולת עד בחי' כתר שלו ומתייחדת עם הז"א, אבל בחנוכה ופורים קומתה רק עד בחי' נה"י כבחול אלא שמקבלת מן ההוד דז"א בעצמה שלא ע"י יעקב ואח"כ מתייחדת עם יעקב, ואמנם ע"י הדלקת נר חנוכה [אנו] ממשיכים לה הארה מן האורות דיחודים עליונים דפב"פ ולפי שהמשכה זו באה בהיותה מקבלת בהוד לכן קבעו לומר על הניסים בהודאה כו', ולהבין ולהשכיל בדברי קדשו של האריז"ל, הנה עיקר ההפרש ע"פ פשוט בין נס דפסח לנס דחנוכה ופורים שנס דפסח הוא היציאה מעבדות לחירות דהיינו מיסורי הגוף ששיעבדו בהם מצרים בפרך בעבודה קשה משא"כ נס דחנוכה ופורים הוא שניצולו משכחת הדת שע"ז לבד היתה עיקר הגזירה כמ"ש ביקש להשכיחם תורתך כו' וכן בפורים ודתיהם שונות כו' (מג"א ג' ח') שאם היו ישראל מכניעים לדתם ח"ו לא היו מבקשים יותר אלא שישראל עם קדושו נתנו נפשם על הדת להלחם עבור זה ונתן הש"י וגברה יד ישראל ונצחום ונמצא הנס הוא מה שנתקיים הדת, והסיבה לזה הוא למעלה שבזמן גלות מצרים הי' הז"א בבחי' קטנות תלת כלילן בתלת ובבחי' עיבור במעי אי' כמ"ש בטעמי מצות להרח"ו בענין קרבן פסח ראשו על כרעיו ועל קרבו כו' והיינו שמדת החסד שעל ידה באה השפעת החיות לכל העולמות היתה בבחי' קטנות מאד דהיינו שהיתה ההשפעה רק בבחי' אחוריים

כמאן דשדי בתר כתפין לפי שכבר מת יוסף וכל הדור ההוא שהיו גורמים שפע הפנימית בעבודתם ומבחי' אחוריים מקבלים מצרים ופרעה ולכן היינו עבדים לפרעה במלאכה ועבודת פרך מהעדר שפע פנימי' ממדת החסד עליון אלינו והיינו טפלים להם והנס דיצ"מ הוא ענין תוספת הארה בחסד דאצילות כידוע שהוא בחי' לידה והמשכת מוחין דגדלות לז"א ועיקרו בבחי' חסד יומם דאזיל עם כולהו יומין ואז האירה מדת החסד אלינו בבחי' פנימיות השפע והיתה הגאולה מעבדות לחירות, ולכן הפסח כנגד אברהם שהי' מרכבה לחסד עליון כמ"ש אברהם אוהבי (ישעי' מ"א ח') והנה כל תוס' הארה במדות הוא ע"י שם מ"ה כי הנה נודע שבחי' קטנות הוא משמות אלקים ובחי' גדלות הוא מש' הוי' אך יש מילוי יודי"ן ומילוי ההי"ן ומילוי אלפי"ן ושם הוי' המתלבש בכלים דז"א שהוא המדות עליונות הוא מילוי אלפין ונק' שם מ"ה ונתבאר אצלינו ענינו בדרוש המילויים שהענין כי אלף הוא ב' יודי"ן א' למעלה ואחד למטה ובאמצע כמין ו' וגם הוי"ו שבאמצע יש כמין עיקום בהתחלתו דהיינו לצד שמאל ובסופו שהוא לצד

ימין אך צד שמאל גבוה מצד ימין והוא ענין אלכסון הנמשך מגבורה שבקו השמאל אל הנצח שבקו הימין למטה ממנה לחברם יחד ושני היודי"ן שעל הוי"ו א' למעלה בחי' חכמה עילאה וא' למטה בחי' ח"ת שכולם מתחברים יחד אך שהם בבחי' צמצום שע"ז הוא רמז מדת הגבורה הכלולה עם הנצח ולהיות ידוע הכלל שהתלבשות אא"ס הוא בחכמה ומהחכמה נמשך אח"כ לכל המדות כמ"ש בע"ח לכן גם תוס' אור במדות הוא ע"י שם הוי' שמתחיל ביו"ד בחי' חכמה וגם המילוי של השם שהוא כח הנמשך מא"ס ב"ה אל המדות מה שיהי' שמור וצפון בהם לצורך ההשפעה אל שלמטה מהם שז"ס המילוי' כמש"ש הנה הוא ג"כ ע"י החכמה ולכן הוא במילוי אלפי"ן שהאל"ף יש בו יודי"ן כנ"ל אמנם לפי שחכמה זו באה בצמצום ע"כ נרמז היו"ד באות אחר שהוא אות אלף וז"ש וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי (שמות ו' ג') כי האבות היו מרכבה לחג"ת דאצי' והיו מקבלים משם גילוי האלהות ולכן לא נתגלה להם אמיתית שם הוי' כמו שהוא אלא ע"י המילוים שלו וגם זאת המילוי דאלפין שהוא צמצום לגבי היו"ד עצמו דשם הוי' כנ"ל וכמשנ"ת שהמילוי הוא מה שצפון בתוך המדות לצורך ההשפעה למטה כמו האבות המקבלי' מהם היו מקבלים ממילוי' דמ"ה ולכן הי' בפסח ההצלה מיסורי הגוף שהוא בחי' השפעה חיצוניות לפי שהוא מבחי' החסד כנגד אברהם כנ"ל, אמנם למשה שהוא מקבל מבחי' חכמה נתגלה אמיתית שם הוי' כמ"ש ויאמר הוי' אל משה (שמות ד' ד') והגם שמאחר שהוא בחי' מקבל מהחכמה הרי בהכרח שמקבל ג"כ ממלוי שם הוי' דחכ' כמשנת"ל שהמלוי של השם הוא הכח הנמשך בו מא"ס להיות צפון בו להשפיע לזולתו מ"מ הרי מילוי שם הוי' דחכמה הוא ג"כ מילוי יודי"ן וכבר אמרנו שיו"ד הוא בחי' חכמה כי היותו נקודה דקה מורה על בחי' הארת החכמה שהיא כמו ענין סקירת השכל שלמעלה מן ההשגה עדיין שהוא בחי' ראיית השכל שם הוא גילוי א"ס משא"כ ההשגה בבחי' התפשטות היא ציור המושג כמו השומע איזו דבר ומציירו בדעתו ולא ראהו כי בראי' תופסו בסקירה א', וא"כ מילוי דשם הוי' דחכמה שהוא ש' ע"ב במילוי יודי"ן יש בו גילוי אא"ס כמו שהוא בחכמה ולא ע"י צמצומים כמו שהוא במילוי אלפין כנ"ל וזה הי' ענין נס דחנוכה בהצלת הדת שהוא בחי' שפע החכמה ולא השפעת טובות גשמיי' כי הנה היונים בקשו להשכיחם תורתך לפי שנתפשטה אז חכמה יונית שהוא הפלסופיא ורצו להתגבר על חכמת הקבלה האלקית ויסודותיה המסורות לנו מא"ס ב"ה ע"י משה בחיר ה' וזהו ענין מארז"ל שטמאו כל השמנים שבהיכל (שבת כ"א ב') שר"ל השפעת החכמה הבאה בהשגה אלינו שז"ס נקודה בהיכלי' כידוע, והוא מה שהפלסופים לא יאמינו דבר אלא ידעו מה שידעוהו

ע"פ שכל האנושי כמו מציאת ה' ואחדותו והיותו קדמון ונצחי בעבור שזה דבר שא"א להאמין בחילוף ח"ו מפאת שכל האנושי המושג בראיית העין כי מבשרי אחזה אלוה, אבל מה שלא ידעוהו כחשו ויאמרו לא הוא ולכן יכחישו על ההשגחה בעבור איזו טענה חלושה אשר יקשה להם ויכחשו כל מצות ה' ויאמרו מה לו אם יאכל בשר בחלב וכה"ג, לא כן השרישנו הקבלה האמיתית להאמין בה' ובמצותיו כי הוא למעלה מעלה מבחי' חכמה והשגה ולית מחשבה תפיסא בי' כלל אפי' חכמה עילאה וכאשר יחפוץ ה' בעדה או ביחיד יודיעו בנבואה שהיא למעלה מן השכל גילוי אלהותו ית' ותכלית החכמה היא האמונה בפנימיות התורה ובסודותיה וזה הי' הנס דחנוכה בהתגברות החכמה האלהית על החכמה יונית שהיא הפלסופיא כנ"ל ושרש נס זה למעלה הוא ע"י תוספת אור בחכמה עילאה ואז נמשך מחכמה ג"כ השפעה בהתגברות החכמה אלהית למטה וז"ס מלוי יודי"ן דשם ע"ב כנ"ל שהיו"ד הוא גילוי שפע פנימי' דחכמה, וז"ש האריז"ל בכוונות להדליק שהוא בגימ' מלוי ע"ב ס"ג מ"ה שכולם נמשכים אל המל' הנק' ב"ן ר"ל שגם שם ע"ב שהוא חכמה נמשך ג"כ להאיר לכללות נש"י, וזהו ענין המאמר שמצאו פך של שמן בחותמו של כה"ג כי השמן הוא החכמה ומצאו חתום שלא נגע בו יניקת הקליפות ח"ו שאינן יכולים להתגבר בחכמה יונית שלהם נגד פנימית חכמה זו דקדושה אשר השמן רומז לה כמשי"ת, ולכן נצטוינו ג"כ להדליק נר חנוכה להמשיך מבחי' עומק חכמה זו הנק' שמן לכנ"י הנק' מנורה כידוע, כי הנה ידוע בענין ניסוך המים בחג הוא השאיבה מן החכמה מים עליונים לקרר בחי' גבורות ורשפי אש המזבח עילאה מל' דאצי' עד"מ יסוד האש שבלב כשמתגבר יפול משכלו והשגתו ואמנם כשיגביר החכמה והעמקות ההשגה יבא לבחי' ביטול מציאותו אזי תקרר ההתלהבות ויומתקו הגבורות ולכן הי' בניסוך המים בחג שמחה יתירה מבניסוך יין שבכל השנה כי היין הוא בחי' בינה שהיא בחי' גבורות ורשפי אש משא"כ מים שהם מהחכמה שגבוה מהבינה וממתקת הגבורות כנ"ל והנה בחנוכת המזבח שעשה משה משח את המזבח בשמן המשחה הי' במדריגה גבוה יותר מזו כי השמן צף ע"ג המים אף שיהי' השמן תחלה למטה מן המים ויתנו המים עליו יעלה הוא למעלה על המים והענין כי הוא רומז למקור החכמה שלמעלה מן השכל הגלוי הגבה מאד נעלה במדריגה שהרי אין ערוך לגלוי עם ההעלם מקורו כמו עשב הגשמי שהמתיקות שבו נמשך ממתיקות רוחני שיש בכח המצמיחו והרי אין ערוך גשמיות המתיקות שבעשב לגבי מהות המתיקות שבכח הצומח עד"מ שהוא רוחניות כמתיקות שכל חדש וכיוצא ועכ"ז אותו המתיקות רוחני' שבכח הצומח הוא המקור למתיקות הגשמי שבעשב להיותו כדוגמתו ולכן יש ארץ מגדלת פירות אלו וארץ

מגדלת פירות אחרות לפי אופן מהות שבכח המצמיח שבארץ וכמ"ש בעל שערי אורה שער א' ע"פ עשיתי לי גנות ופרדסים ונטעתי בהם עץ כל פרי (קהלת ב' ה') שהי' יודע שלמה דרך המשכת השפע לכל המקומות וידע איזה גיד נמשך לכוש נטע בו פלפלין וכן לכל צד וצד הראוי לו נטע בו כו' ועד"ז יובן בהמשכת השכל מלמעלה מן השכל אף שהוא גשמי לערך דקות בחי' שלמעלה מן השכל אבל עכ"ז יש שם כדוגמתו בלמעלה מן השכל שהוא המוציאו מן ההעלם אל הגילוי להיות שכל גלוי וענין בחי' שכל שבלמעלה מן השכל הוא הנק' שכל הנעלם מכל רעיון בל' הגאונים ולמעלה הוא בחי' חכמה סתימאה שבכתר שהיא מקור לחכמה דאצילות ואע"פ שהכתר הוא למעלה מעלה מן החכמה עכ"ז מה שיש בכחו להוות החכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) זהו על היות בו בחי' כדוגמת החכמה בדקות וכמו עד"מ דקות החיות שבמדבר לגבי חיות הגשמי של הבהמה שאין בה בחי' שכל ומדבר כלל כו' והנה השכל הגלוי במוח ולמעלה בחי' חכמה דאצי' נק' מים ע"ש שהורד כבר ממקום גבוה למקום נמוך כמים שיורדים מגבוה לנמוך דהיינו מההעלם אל הגילוי אבל אותו החכמה הנעלמה שבלמעלה מהשכל והוא בחי' ח"ס נק' שמן שנמשך בנחת כי ממנו המשכת החכמה הנק' מים והוא צף לעולם ע"ג מים כי הוא למעלה מהם כנ"ל, וזהו שמשח משה את המזבח בחנוכתו בשמן המשחה ר"ל שעי"ז המשיך הארת חכמה סתימאה במל' שזה הי' חנוכת המזבח כי כל התחלות קשות ולכן צריך להיות חנוכה בתוספת הארה יתירה מכפי הסדר התמידי שבזה יחנכו אותו ולאח"כ די בהארה פחותה מזו ועד"מ התינוק כשמרגילים אותו לילך לבית הספר בתחלה נותנים לו מתנות כדי שיחפוץ לילך משום שההתחלה קשה ואח"כ הולך מעצמו וכן הי' חנוכת המזבח ע"י המשכת הארה רבה ויתירה מאד מסדר ההשתלשלות הוא בחי' החכמה הנעלמה שהיא למעלה מהספירות וכמו שנת' קצת ענינם מצוה כ"ה פי"א, ולאח"כ די בהארה פחותה מזו וכמו ניסוך היין והמים שהם מחו"ב דאצי' כידוע ומטעם זה נצטוינו מצוה ק"ז למשוח כה"ג ומלכי בית דוד בשמן המשחה וכן משחו בו הכלים של המקדש ומשמשחו אותם פ"א שוב אין מצטרך למושחם כי משנמשך תחלה הארה זו רק בתחלה משום שכל התחלות קשות שוב ממילא יהי' קיום אח"כ כנ"ל והנה מצות עשיית שמן המשחה הוא ע"י בשמים ראש שנתנו בתוכו קדה וקנמון כו' כי גם כדי שיהי' אור הח"ס נמשך למטה צריך לזה המשכת כח מא"ס ב"ה מאחר שהיא בעצם בבחי' העלם עד שנק' שכל הנעלם מכל רעיון והמשכה זו הוא מבחי' מקור התענוגים הנק' עתיק יומין שמשם מתלבשת גבורה דע"י בח"ס והוא בחי' הארת התענוג בהתגברות ליתן כח ועוז שיומשך שפע הח"ס כי

כל השפעה הוא בצירוף מדת הגבורה ג"כ משא"כ בחי' החסדים לבד הם בחי' קרירות אגלידו מיא שהוא מניעת השפע וכידוע מענין הדם שהוא הנפש, וזהו ענין הבשמים ראש שהם דבר חריף המשיב את הנפש ושרשו מגבורה שבתענוג בחי' חוטמא ונתנו אותם לתוך שמן המשחה ואז נמשך הארת ח"ס למזבח עילאה מ"ל דאצי' בח' ימי המילואים הם ח' מדות שבכתר שבאמצעיתם צ"ל השפעת הח"ס וזהו שנק' ל' משיחה מחמת אמיתית הביטול שבא במל' ולא בחי' רשפי אש אלא כמ"ש קול דממה דקה כו' (מלכים א י"ט י"ב):

ב) **והנה** עד"ז יובן ג"כ ענין נר חנוכה שהיה הנס ג"כ בהדלקת שמן במנורה והוא ענין המשכת ח"ס הנ"ל במ"ל להאירה מן החשך של יניקת החיצונים והתגברות חכמה דקליפה הנ"ל, אך מפני שהי' בזמן הגלות לא הי' ביכולת להמשיך ע"י בחי' שמן המשחה שעשה משה שהוא בחי' שמן ובשמים ראש דחוטמא אלא ע"י שמן ואור שבהדלקת המנורה וענין האור שבשמן הוא ג"כ ענין הבשמים ראש שבשמן אלא ששם הוא מבחי' חוטמא והאור הוא מבחי' הארת פנים דא"א הנק' שעשועים ש"ע נהורין, שג"כ בחי' האור הוא המכריח גילוי השמן כמו שבשמים ראש הכריחו כנ"ל לפי שהשמן מצד עצמו טבעו להיות בהעלם שהרי הוא עומק השכל שלמעלה מהגילוי כו'. והענין דהנה כתיב חכמת אדם תאיר פניו (קהלת ח' א') כמו ר' אבהו שהאירו פניו מחמת שראה תוספתא חדתא וניכר אדמומית בלחיים ממש ואף שהוא ענין גשמי אמנם סיבתו גבוה מאד נעלה שהוא בחי' עצמיות התענוג שביחידה שבנפש שהיא הנמשכת בכח השכל וגורמת אותו שירד מהעלם אל הגילוי לחדש השכלה חדשה ולכן ניכר התענוג מאד כשממציא שכל חדש מפני שזה רגע שיצא השכל ונולד מהתענוג בהתלבשותו בכח השכל ומצד אותו התענוג יהי' ג"כ הארת פנים הגשמיי' בלחייו ונמצא שאע"פ שהוא הארה גשמי' אבל שרשה נעלה גם מכח השכל והוא בחי' עצמיות התענוג כנ"ל ועד"ז יובן למעלה ענין תיקון ואמת שבתרין תפוחין בלחיים דא"א שע"ז נאמר יאר הוי' פניו אליך (במדבר ו' כ"ה) פי' אל מל' דאצי' שהיא בחשך ראש לשועלים וכמ"ש תתן אמת ליעקב כו' (מיכה ז' כ') הענין כי הח"ס היא בחי' שכל נעלם ומופלא ושיתגלה מהעלמו שזהו ענין התהפכות ושינוי מהותו צ"ל דבר הגבוה ממנו שיהפוך את השכל המופלא להיות יוצא מהעלמו והוא מהארת אור עתיקא שבוקע השכל המופלא וממשיכו לידי גילוי וממנו בא הארת פנים בעת שיוצא החכמה אל הגילוי שנמשך ג"כ גילוי אור ע"י הנ"ל בלחיים ולכן הוא פנוי משערות כי אינו בבחי' צמצומים כלל כמשנ"ת במ"א ע"פ אלה מסעי כו' וע"ז נאמר יאר ה' פניו אליך וזהו ענין ש"ע נהורין הנ"ל שנמשכים מע"י

עצמיות תענוג העליון הנק' שעשועי המלך בעצמותו וזהו ענין האור שבשמן שהוא המכלה השמן וא"כ הוא גבוה ממנו כי לא ידלק השמן לבדו ויהי' חשך ולא אור וכנ"ל שהח"ס היא בחי' העלם וכאשר יאיר האור בו ובאמצעות שהיית זמן כליון השמן באור השלהבת מזה יהי' סיבת זמן קיום ההארה והיינו שע"י אור ע"י הנ"ל שהוא המהפך שמן דח"ס להאיר למל' דאצי' כנ"ל והגם שהארה זו נמשך בכל האצי' אבל עיקרו למל' כי לפי שהיא בתכלית החשך כשמסתתרת בבי"ע להיות ראש לשועלים לכך צריכ' להארה היותר נעלה במדריגה לחזקה ביותר וזהו ענין קישוטי כלה שכל המקיפים נמשכו למל' כמ"ש במ"א שמזה הטעם טבע מראה הנשים יפה מהאנשים. וזהו שנצטוינו להדליק נר חנוכה להמשיך אל המל' מאור ושמן דעתיק וח"ס הנ"ל ואז נותן בה כח ועוז בהתגברות חכמה אלהית על חכמה דקליפה כנ"ל וזהו פי' ברכה שני' שעשה ניסים וכמ"ש בכוונות שעשה הם ש"ע נהורין דהארת פנים הנ"ל שבאים ומתגלים במל' ע"י הדלקת נר חנוכה כו', ופי' ניסים לאבותינו הוא להיות כי כל פועל אלקי הנפעל ונשפע למטה ממש א"א שיומשך ויושפע כ"א ע"י המדות כידוע דרך מעביר עכ"פ ולהיות כי הנס דחנוכה בשרשו הוא ענין תוס' אור בחכמה כנ"ל לכך כשהשפיעו המדות דאצי' הנס של תוספת השמן הטהור במנורה בזה העולם ממש שהוא ענין תוס' אור החכמה כנ"ל הוצרך להיות תחלה הגבהת והעלאת המדות דאצי' בפרצוף הכתר שהכתר הוא למעלה מן החכמה ומשהוגבהו לשם קיבלו ממדות שבכתר תוס' אור זה דחכמה להשפיעו למטה, וזהו שעשה נסים לאבותינו פי' הנס הוא ל' הגבהה והתנשאות מהנמוך לגבוה מאד נעלה כמו הנס על ההרים וכן בל' משנה רפ"ה דב"ב (דף ע"ג א') את התורן ואת הנס כו' והאבות הם חג"ת כנ"ל ובזה הענין דתוס' אור החכמה שבחנוכה הוצרך להיות נס והגבהה גדולה לחג"ת הנק' אבותינו שיוכללו במדות דכתר וזהו בימים הה"ם הידועי' שהם המדות הנק' ימים שלמעלה מהשכל ונק' ג"כ ימי קדם כידוע וקיבלו משם תוס' אור זה ואז ירדו להאיר זה למטה ע"י המל' להעשות בגילוי בזמן ומקום וזהו בזמן הזה כי שרש הוויית הזמן הוא בבחי' מל' מלך מלך ימלוך כו' ולכן מברכים כן גם עכשיו שבכל חנוכה נמשך ע"י הדלקת הנרות תוס' אור החכמה מהכתר במל' והוצרך להיות באמצעות המדות וא"כ צ"ל נסים לאבותינו תחלה, ומפני שתוספת אור החכמה זה הוא מבחי' הח"ס שהוא מאד נעלה מן החכמה וההשגה ע"כ א"א להגיע אליו בשום העלאת מ"ן של אוי"ר כ"א בבחי' הודאה במוחו לבד להלל ולהודות כמשל מלך גדול המתאכסן אצל עני ופחות ערך שאין העני יכול להגיעו בשום אהבה וקירוב אבל בשבח והודאה לבד יכול להגיע אליו וז"ס שהמל' מקבלת בימי החנוכה מהוד ז"א איהו בהוד ודרך

שם זורח לה הארת הח"ס ע"י נ"ח דרך ההוד דוקא וגם לנו ניתקנו ימי חנוכה להודות ולהלל לבד ולא בבחי' שמחה ומשתה כשאר יו"ט כי אור זה הוא למעלה מן השגה, והשמחה אינו אלא מדבר המושג שז"ס היו"ט: וזהו ההפרש שבין חנוכה ופורים לכל היו"ט שהם מן התורה כמו פסח שבועות סוכות שבהם יחוד זו"נ פב"פ שמקבלת מבחי' חב"ד דז"א שהוא בחי' גילוי הארה נוספת מא"ס ב"ה בהשגה ממש ולא בהודאה לבד ולפיכך נאסרו בעשיית מלאכת עבודה שלא ליתן יניקה לחיצונים מהארה זו המאירה בגלוי למטה משא"כ בחנוכה ופורים שאין הגילוי כ"כ למטה בהשגה לכן אין איסור בעשיית מלאכה ומ"מ שרש המשכה זו דחנוכה גדולה יותר שענינה תוס' אור בחכמה משא"כ ביו"ט דאורייתא שהם תוס' אור במדות דאצי' לבד וזשארז"ל (מגילה י"א א') ע"פ לא מאסתים ולא געלתים (ויקרא כ"ו מ"ד) לא מאסתים בימי מדי כו' מחמת כי וזכרתי את בריתי אברהם כו' (ויקרא כ"ו מ"ב) דוקא בימי מדי הי' צריך לזכור על כריתת ברית לאברהם אבל בגלות מצרים לא הי' צריך לזכור על הברית כי ניצולו בזכות אברהם ממש פי' כי ענין כריתת ברית של שני אוהבים הנאמנים אינה לתועלת על זמן שיש האהבה בלב כל א' אל חבירו שלזה אין מהצורך לכרות ברית דהיינו לעשות סימן וזכרון באיזה דבר כו' אבל עיקר הברית הוא שלא ישכח הא' על חבירו ולא תשתנה אהבתם לעולם גם ברבות הימים גם כשיהי' ביניהם דברי נרגן מפרידים הלבבות ולא יהי' האהבה בגלוי בלב מא' אל חבירו אדרבה יהיו פירודים עד שהיו רוצים להלחם זע"ז עכ"ז יהי' הפעולה מחוק הברית שיעמידם שלא יחלקו הלבבות בשום דברי נרגן כי יזכרו עוז אהבתם שהיו לאחדים ממש בעת כריתת הברית וכן דרך המלכים כשעושים שלום ואהבה שמפני היראה פן תנתק האהבה ברוב הזמן עד שירצו להלחם זע"ז אזי יכרתו ברית פי' שיעשו חק קבוע לא יעבור שלא ילחמו לעולם שזהו פעולת כריתת הברית ועד"ז יובן ענין כריתת ברית לאברהם שהי' מרכבה באהבתו את ה' לחסד דאצי' ולכן בהיות השפעת אור א"ס ב"ה ע"י חסד דאצי' זכותו הגין על בניו פי' אור החסד ואהבה דאצי' כמ"ש אהבתי אתכם אמר ה' (מלאכי א' ב') כי עד שם מגעת אהבת אברהם לעורר אהבה עליונה כמים הפנים וכמשל ב' אוהבים כשאהבתם בגילוי בלב אין צריכים לברית ולזכרון כי הרי האהבה עצמה דוחקת. אבל בחנוכה שהוצרך לעשות נסים לאבותינו דהיינו לחג"ת דאצי' עצמן שיוגבהו במדות שבכתר ויקבלו שם תוס' אור החכמה והמדות שבכתר הם בבחי' א"ס ואין ערוך לאהבת אברהם לעורר שם אהבה כי כלא חשיבי' קמי' אז הוצרך לזכור כריתת הברית כלומר שהברית שכרת עמו הוא לבל ישכח עליו גם ברבות הימים גם שיפרדו בריחוק מופלג כזה ולא תהי' האהבה עליונה של אברהם בגילוי כי יהי' ההנהגה ממדות

שבכתר שאין ערוך שם עכ"ז מחמת הברית יזכור עליו איך שהי' האהבה אז בגילוי וז"ש אשר נשבע לאבותיך (דברים ז' י"ב) כאדם הקושר עצמו בשבועה כו' וכמו שענין הברית הוא שנשאר רשימו מאהבת הא' בתוך לב חבירו וכן רשימו מאהבת חבירו בלבבו ע"י הדבר שכורתים בו כן עד"מ רשימו מאהבת אברהם נשאר למעלה גם כי הוגבהו המדות במדות שבכתר וכן רשימו ממדות עליונות יש באהבת אברהם ורשימו זה היא הגורמת להיות וזכרתי את בריתי את אברהם כו', וגם והארץ היא בחי' מל' אזכור ג"כ בהיות ההנהגה ממדות שבכתר משום שגם באמצעית' צ"ל ההמשכה למטה כל תוס' האור דחכמה של השמן הטהור וז"ס שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם דכתר בזמן הזה היא המל' שהיא שרש הזמן. ובזה יובן מ"ש ולבנ"י עשית פורקן ותשועה גדולה כהיום הזה, פי' יום הזה הוא לע"ל שנק' זה כמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה כו' (ישעי' כ"ה ט') לפי שיהי' גילוי אא"ס ממש עין בעין נרא' ונס דחנוכה שהי' על הדת הי' ג"כ דוגמת ענין יום הזה הנ"ל שהי' ההמשכה מבחי' כתר שלמעלה מהחכמה שהוא יום שכולו ארוך שממנו יהי' הגילוי לע"ל ומ"מ הוא בכ"ף הדמיון כי עכשיו אין הגילוי למטה אלא בבחי' הודאה ולעתיד יהי' גילוי זה עין בעין ממש כמ"ש במ"א ומעתה מובן הטעם שבפסח אין מברכים שעשה ניסים כו' לפי שאז לא הוגבהו המדות כ"כ אלא שהי' הגילוי למטה בתוס' אור כנ"ל:

ג) **ואחר** שנתבאר כללות ענין הציווי בהדלקת נר חנוכה עם פי' הברכות שמברכים עליהם, מעתה נבא לבאר פרטי דקדוקי הדינים שציוו חז"ל במצוה הזאת, למען תשכיל כמה גדולים דברי חז"ל אשר גם במצוה שציוו הם יש בה כמה גנזי סודות התורה והמשכות עליונות מאד מאא"ס ב"ה ושבדקדוק א' במצוה שלהם תלוי ענינים גדולים בהמשכת א"ס ב"ה ותדבק נפשך בהם כי חיים הם למוצאיהם ומזה תקיש על שאר כל המצות דרבנן וכן דקדוקי ד"ס שבכל מצוה דאורייתא וכמארז"ל גדולים ד"ס יותר מד"ת שד"ת יש בהן עשה ול"ת וכל העובר על ד"ס חייב מיתה כו' (עירובין כ"א ב') ואמרו ע"פ כי טובים דודיך מיין (שה"ש א' ב') עריבים עלי ד"ס כו' (ע"ז ל"ה א' וברש"י) וטעמם ונימוקם בזה נת' במ"א:

ונתחיל בעזה"י על סדר שנתבארו דיניה בשו"ע או"ח:

א. סי' תר"ע ועינינו שחנוכה מותר בעשיית מלאכה וכבר נת' הטעם לעיל, רק מבואר ג"כ שמה שהנשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בשעת הדלקת הנרות הוא מנהג טוב והטעם כדי שלא יבואו להשתמש לאור הנרות שאסורים מליהנות לאורם כמ"ש סי' תרע"ג. והענין כי אע"פ שחנוכה מותר בעשיית מלאכה לפי שאין ההארה באה בגילוי למטה

במל' רק בבחי' הודאה מ"מ נגד אור הנר עצמו עכ"פ אסור מלהשתמש לאורו לפי שהנר עצמו הוא המשכת אור הח"ס שלמעלה מהשתלשלות ואין בו כדי להיות משתמשים בו לצורך קיום התמידי של העולמות כדי שלא ינקו החיצונים ולכן נהגו שלא לעשות מלאכה כלל בזמן שהנרות דולקים והארה זו מאירה כו'. אבל לאחר הסתלקות הארה זו מותר לעשות מלאכה לפי שאין הגילוי בפנימי' כנ"ל:

ב. סי' תרע"א נתבאר סדר הדלקות הנרות ומקום הנחתן והוא שיום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך וכדברי ב"ה (בשבת כ"א ב') ובית שמאי חולקים שם ואומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך וטעמם שב"ש מדמים זה לפרי החג שמתמעטים והולכים וב"ה אומרים מעלין בקדש ולא מורידין וידוע דהלכה כב"ה, ולהבין שרש ענין מחלקותם כי אלו ואלו דא"ח הם אלא שהלכה כב"ה, יובן ע"ד הפסוק אשור כי יבא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו והקימונו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם (מיכה ה' ד') וידוע דהרועים הם האבות ומשה כו' והנסיכים הם עמרם ישי כדאי' בפ"ה דסוכה (דף נ"ב ב', וע' ילקוט) ומפשט ל' הכתוב משמע שהנסיכים יכולים לפעול יותר מהרועים שמתחלה והקימונו עליו ז' רועים ואם יהי' בלא יועיל הרי ח' נס"א וזה יפלא שהרי מבואר מי המה הרועים שהאבות ומשה בודאי גדולים יותר מעמרם ישי כו', אך הענין כי לא ראי זה כראי זה שהרועים הם המפרנסים כללות ישראל בהשפעות פנימי' אלהות במוחם והשגתם לדעת את ה' ולאהבה וליראה אותו שעש"ז נק' רועים וזה הוראה על היות נשמתן למעלה מבחי' פנימי' משא"כ בהנסיכים, ומ"מ באחת מעלת הנסיכים עודפת שעם היותם מבחי' חיצוני לגבי הרועים הנה הם חיצונית מעולם העליון מן העולם של הרועים ובעבור זה היו מנוקים משום חטא ואשמה כמארז"ל בד' שמתו בעטיו של נחש (שבת נ"ה ב') וכמשל עלי אילן אתרוגים או מננסי"ן עד"מ לגבי איזו פירות האילן שאינו חשוב כמותם שיש מעלה בפירות שיש בהם טעם משא"כ בעלין ומ"מ יש מעלה בעלין משא"כ בפירות שאינן חשובים כמותו שהרי הוא מסוג אחר והנה שרש ענין הרועים למעלה הם מבחי' ז"ת דאצי' המתלבשים בכלים אבל הנסיכים שרשן מבחי' מקיפים ולכן הם ח' כי שרשן משמנה מזלות דא"א הראשונים שהם בחי' מקיפים כי מולאלפים ואילך הוא שרש הפנימי' שהוא השפעה המתמצמת להחיות חו"ב שהם ב' אלפין אאלפך חכמה אאלפך בינה משא"כ המזלות שלפניו הם מקיפים שאינן יכולים להתלבש בכלים ולכן הם יכולים יותר לגרש הרע מהרועים כי מהפנימי' נמשך אחר ריבוי הצמצומים יניקה לחיצונים כידוע בענין אברהם שיצא ממנו ישמעאל וכמ"ש במצות נט"י אבל המקיף יכול לדחות החיצונים וזהו והקימונו עליו ז' רועים ואם עכ"ז

לא יוכנע כ"כ אזי יבאו ח' נס"א ובפניהם לא יוכל לעמוד כנ"ל והנה שרש ענין ח' ימי חנוכה, הוא ג"כ כנגד ח' נס"א הנ"ל, כי מבואר למעלה בענין נס דחנוכה שאז נתגברה חכמה דקליפה ורצו להשכיחם תורתך וחכמה האלהית, ולזה הוצרך להיות תוס' אור החכמה והיינו מהכתר שלמעלה מהחכמה וההשפעה צריכה להתמשך ע"י מדות שבכתר כנ"ל ולפי שהעיקר הם ח' המזלות הנ"ל שהם מקיפים לכן קבעו שמונת ימים כנגד שמונה מזלות שמונה נס"א שע"י כל א' נמשך השמן הטהור לאבד חכמה דקליפה כנ"ל כי המקיפים הם הדוחי' הרע ביותר כנ"ל, ובסדר ההמשכה נחלקו ב"ש וב"ה ב"ש מדמים זה לפרי החג כי באמת הם ענין א' כי הפרים מתחילים מי"ג ומסתיימים בז' ג"כ רומז לענין המשכת המקיפים מיגת"ד הנ"ל וממשיכים אותם בשביל שעי"ז יתבטלו הקליפות כי יוכללו ניצוצי קדושה שבהם במקיפים הללו כנר בפני אבוקה וזהו שהיו מקריבים ע' כנגד ע' אומות שיוכללו בקדושה והיינו כענין הנ"ל בח' ימי חנוכה שהוא ג"כ המשכת מקיפים הללו רק ההפרש הוא שבסוכות אינו בבחי' מלחמה אלא אדרבה בבחי' התקרבות שע"י גילוי חסדים העליונים מבחי' מקיפים העליונים אזי ימין מקרבת גם את הע' שרים לקדושה שלא יהיו יש ונפרדים לגמרי מאחדותו ית' אלא יתבטלו לפני הקדושה, ובחנוכה הוא בבחי' מלחמה להעבירם לגמרי מחמת שנתגברו אז כ"כ עד שלא הי' אפשר לבררם אלא ע"י שיהי' המשכת הארה מבחי' נס"א הנ"ל להעבירם לגמרי (וכמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר פ' ויצא בפ' קומה ה' למנוחתך (תלים קל"ב ח') שיש ב' אופנים בבירור הניצוצות וכנ"ל וע"ש), ולכן דעת ב"ש לדמות זה לזה דכמו בסוכות הי' מתחלה הגילוי יותר רב ואח"כ נתמעט והולך שלכן ביום ראשון הקריבו י"ג פרים וביום שני י"ב וכו' כי מתחלה בכדי שיתבטלו צ"ל הארה רבה ואח"כ ביום שני להיות כי כבר חלש תוקפם ונבררו מעט מהם די בהארה פחותה מזו וכן בכל יום מתמעטת ההארה המתגלית מחמת כי גם השרים המתבררים מתמעטים מדי יום, וכמ"כ דעתם בחנוכה שהוא הדרך הב' שהוא המלחמה עמהם כנ"ל צ"ל תחלה הארה רבה בכדי שיהיו נדחים ונמוגים בפני' ואח"כ יהי' מתמעטת והולכת כי אז אינו נצרך לגלוי רב כ"כ מטעם הנ"ל כי כבר נדחו מהם בימים הקודמים, וב"ה חולקים עליהם ואומרים שיום ראשון מדליק א' מכאן ואילך מוסיף והולך, ול"ד לפרים דסוכות כי חג הסוכות הוא מדאורייתא ואורייתא מחכמה עילאה נפקת מלמעלה למטה וא"כ באה ההארה מצד עצמה ממעלה למטה, ולכן גם הארה היותר גבוה יכולה לבא ולהתגלות בתחלה מאחר שבאה ממעלה למטה מי מונע ומי מעכב, משא"כ הדלקת נר חנוכה שהוא מדרבנן שהם גזרו אומר שיהי' המשכה זו ע"י הנרות כי יש בהם הכח הזה שמזה הטעם נצטוינו

לשמוע בקולם כמ"ש ע"פ התורה אשר יורוך וגו' לא תסור כו' (דברים י"ז י"א) ומ"מ לפי שהוא ממטה למעלה א"א להמשיך כל ההארה הגדולה כא' אלא מעט מעט ומתחלה תפסת מועט ואח"כ הולך ומתרבה כי מעלין בקדש וד"ל:

ג. מעתה נבאר טעם למקום הנחתן שהוא על הפתח משמאל הכניסה כדי שתהא מזוזה מימין ונ"ח משמאל, וגם מצוה להניחם על פתח הסמוך לרה"ר לפרסומי ניסא כמ"ש בש"ע שם והוא בגמ' פ"ב דשבת. והענין כי זה בא להורות ענין גדול ועמוק מאד בסדר המשכת האלהות והוא כי המזוזה היא מצוה מתרי"ג מצות וגם היא כללות כל המצות שהרי הוקשה כל התורה לתפילין וכן למזוזה ובאה הציווי שתהי' קבועה מימין כי כך הוא מעלת המצות כמשי"ת בעזה"י ונ"ח כבר נת' שענינו כנגד מעלת התורה שנתגברה חכמה האלהית כנגד מה שרצו היונים להשכיחם תורתך וצ"ל משמאל כי כך ענינה ואמנם ארז"ל כדי שתהא מזוזה מימין (שבת כ"ב א') הוא לפי שע"י המזוזה שמימין יש סיוע לנ"ח שמהשמאל והוא עדמ"ש נר מצוה ותורה אור (משלי ו' כ"ג) ע"י הנר דמצוה בא אור דתורה, והענין כי הנה נת' למעלה בענין נ"ח שהוא תוספת הארה מחכמה סתימאה שבכתר והנה המשכת אור חכמה זו צ"ל ע"י כלים המקבלים את האור לתוכן והן הן אותיות התורה שהם בחי' כלים לחכמה שבתורה וכן יש למעלה בחי' אותיות שבהם ועל ידם נמשך האור דחכמה וזהו שכתבתי למעלה בשם האריז"ל בפי' להדליק שהוא מלוי דע"ב שע"י אותיות אלו נמשך הארת החכמה, והכח הזה בהאותיות הוא לפי שהן בשרשן למעלה מהחכמה שבתורה עד"מ כ"ב אותיות הגשמיים היוצאים ע"י ה' מוצאות אחה"ע מהגרון כו' לא שהם נולדים בפה ע"י הכאת השפתיים או הלשון ותנועת הגרון כענין הקול היוצא מנגן המנגן בכנור ע"י הכאתו על הכנור שזה אינו דא"כ הי' מצטרך האדם לכוון לנענע השפתיים כשירצה לדבר אותיות בומ"ף ולנענע הלשון כשירצה לבטא אותיות דטלנ"ת וכן בכולן ואנו רואים שאינו כן שהן יוצאות בלי שום כוונה מכוונת באדם להניע הלשון או השפתיים אלא הענין שבאמת אדרבה אותיות דטלנ"ת מניעות את הלשון ובומ"ף את השפתיים כשצריכים להתמשך בגילוי בביטוי בפה כי הם נמצאים גם מקודם וקבועים בנפש עצמה שהיא מלאה אותיות כ"ב אלו לא פחות ולא יותר בכל ע' לשון של ע' אומות והמשכותם בגילוי בפה הוא ע"י ה' מוצאות אחה"ע מתגלים בגרון ובומ"ף בשפתיים כו' וכשרוצה לדבר בומ"ף יוצאים אותיות אלו מקביעותם בנפש ומניעים את המוצא שהוא כלי המיוחד להם ממילא ולכן א"צ האדם לכוין על הנעת כלי הביטוי אלא על ביטוי האותיות שהוא מה שרוצה לומר והאותיות הן המניעים את המוצאות מאליהם וז"ש ויהי האדם לנפש חיה (בראשית ב' ז') ות"א לרוח

ממללא שהאותיות נמשכים מבחי' חי"ה שבנפש האדם שהוא למעלה מן השכל שבנפש כי השכל נמשך מבחי' נשמה שבנפש כמ"ש ונשמת שדי תבינם (איוב ל"ב ח') ומבחי' חיה נמשכים האותיות במו"ד וזהו לנפש חיה מבחי' חיה לנפש, וז"ש בס"י קבען בפה אבל עצמיותן הוא למעלה מבחי' חיה, וכמו שהוא למטה באותיות שבאדם לגבי חכמה שבו כן עד"ז עד רום המעלות כי גם המלאכים יש להם אותיות כמ"ש בגמ' רפ"ג דברכות (דף י"ח ע"ב) שתי רוחות מספרות ושרשן בעצמיות נפשם למעלה מחכמה שבהם, אלא שעכ"ז הם ירדו למטה מן החכמה ונעשו בחי' לבושים להלביש את החכמה וזולתם א"א לתפוס את השכל כי להיותן גבוהים בשרשן לכן יכולין להלביש ולהקיף את השכל כנודע שמחיצוני' עליון נעשו לבוש לפנימי' התחתון כמ"ש בע"ח בדרוש החשמל עמ"ש ע"ז במצות מילה ח"א פ"ד, ובזה יובן מ"ש רז"ל מט"ט קושר כתרים לקונו מתפלותיהן של ישראל (ע' חגיגה י"ג ב') וכ"ה בזהר בשלח נ"ח ע"א ר"ל מהאותיות שבתפלה כי האותיות שרשן למעלה מהחכמה כנ"ל והיינו בבחי' כתר אלא שלהיות דבור האדם גשמי ע"כ התעלותו למעלה הוא ע"י המלאכים שהם רוחניים ודיבור שלהם כמחשבה שלנו ומחשבה שלהם דקה יותר ועניין שהמלאך מקבל את התפלה היינו שאותיות דיבור פיו של האדם נכללות באותיות של המלאך ועי"ז מזדככות ומתפשטות מגשמיותם והיו לאחדים עם מהות אותיות המלאך וז"ש בזהר גפיף לה ונשיק לה שנבלעת בתוכיות המלאך כמי שנושק את חבירו בפיו שנכנס הבל חבירו להבל פיו והיו לאחדים, וגבוה מעל גבוה שומר שמלאך זה מעלה אותה אל מלאך שלמעלה ממנו ע"ד הנ"ל עד שמגיע למט"ט והוא מעלה אותיות אלו שנזדככו להיות כאותיותיו בשרשן בבחי' כתר שיש שם ג"כ אותיות וכמ"ש ביאור ענינם במצות הנדרים (ש"ו ש"ז) וזהו קושר כתרים לקונו. ובזה יובן ג"כ מה שע"י התפלה פועל האדם בקשתו להיות שינוי רצונו ית' שיתרפא החולה וכדומה שהגם שע"פ הרצון שכבר נמשך בחכמה ומאיר על ידה הנה הי' סיבת החולא' כי החכמה מחייבת כן ע"פ התורה שהחטא גורם כידוע שאין יסורין בלא עון עכ"ז ע"י התפלה שמגעת בכתר שלמעלה מחכמה שבתורה נמשך רצון חדש לרפאות החולה כי שם הוא רחמים פשוטים וזהו דוקא ע"י האותיות שמוציא בפיו שמגעת עד הכתר כנ"ל ומשם ממשיכות הארתו וראשית הגילוי הוא בחכמה וכמש"ל ולכן פסקו הפוסקים דהרהור לאו כדבור דמי כמ"ש בש"ע א"ח סי' ס"ב וקפ"ה וק"א ובמ"א שם סק"ב, והנה עד"ז יובן ג"כ באותיות התורה ששרשן ג"כ בבחי' כתר והוא למעלה מן החכמה שבתורה דאורייתא מחכמה נפקת ואותיות מל' אתא כלומר ביאה והמשכה שהן המשכות שעל ידן נמשך להיות התורה כי הנה התורה נק' משל הקדמוני והענין כי

המשל הוא ענין אחר שאינו ממהות הנמשל ורחוק ממנו בערך אלא שאעפ"כ הנמשל מובן מתוכו ע"י שבערכו הוא דומה להנמשל ועד"ז הוא השגת הנביא מהות האלהות כמ"ש וביד הנביאים אדמה (הושע י"ב י"א) וחז"ל המשילו מראה הנבואה לאספקלריא (יבמות מ"ט ב') כמ"ש גבי ישעי' שכמו דמות הצורה הנראה באספקלריא (שיגעל בלעז) אינו גוף אותה הצורה האמיתית רק דמותה וצלמה כך השגת הנביא באלקות הוא רק בחי' דמות וכמו משל לגבי עצמיות אלהותו ית' שבו נאמר כי לא יראני האדם וחי (שמות ל"ב כ') וז"ש בשלמה וידבר שלשת אלפים משל (מ"א ה' י"ב) על כל דבר מד"ת כמו בענין הקרבנות הי' אומר מהו חלב ומהו דם ומהו כהן ומהו בגדי כהונה ברוחניות וכיוצא והשיג שלשת אלפים מדריגות רוחנית בכל דבר וענין מד"ת מה שכל מדריגה גבוה משלמטה הימנה עד שאותה שלמטה הימנה נקראת משל אצלה וכן עד התורה שלמטה הם ג' אלפים בחי' ונק' ג"א משל ואע"פ ששלמה לא השיג אלא ג' אלפים אבל באמת כך הוא גבוה מעל גבוה עד רום המעלות עד אין קץ עד שגם שרש שרשם הוא בחי' משל לגבי קדמונו של עולם דהיינו אא"ס ב"ה ממש שלמעלה מעלה מבחי' וגדר השתלשלות לא בבחי' ממלא ולא בבחי' סובב שמשם נמשכה התורה למטה בחכמה ונק' משל לגבי קדמונו של עולם והמשכה זו הוא ע"י אותיות כנ"ל ששרשן למעלה מהחכמה וע"ז ארז"ל דהע"ה הי' מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה (ע' זח"ג רכ"ב ב') דהיינו שהמשיך אותיות התורה מא"ס ב"ה ממש וזהו פי' נר מצוה ותורה אור שסיבת המשכת אור התורה הנ"ל הוא ע"י נר מצוה שהם בחי' האותיות שעל ידן נמשכה חכמת התורה משרשה בחי' קדמונו של עולם ולכן נק' נר שהוא כלי שבו האור דולק כמו שהאותיות הם כלים והענין כי נת"ל שהאותיות שרשן מבחי' הכתר והנה המצות נמשכים ג"כ משם כידוע שהם רצון העליון והיינו ענין אויר ואור שהיו"ד שבאויר כשמסתלק נק' אור כי היו"ד הוא מקור האור ושרשו ולכן אין הנר דולק אלא במקום שיש אויר סביב וכשישאבו האויר מהבית יכבה הנר ולכן עם היות שכופים קערה ע"ג הנר בשבת צריך להניח אויר תחתיה שאל"כ יש בו משום מכבה כמ"ש המ"א סס"י רע"ז והיינו כענין האותיות שסביב להחכמה ובהם ועל ידם דוקא היא נמשכת כי החכמה נק' אור ואויר הוא בבחי' כתר כידוע בענין אוירא דכיא ושם שרש המצות כנ"ל ולכן נק' המצות בשם צדקה כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור כו' (דברים ו' כ"ה) כי הצדקה היא להחיות רוח שפלים וקמי' ית' הכל שפלים וההמשכות וההשפעות הן הן אור התורה כי אור ושפע הכל א' ולכן האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו (יבמות ק"ט ב') אין לו דייקא, שאין התורה שייכה ומתייחסת אליו רק התורה היא תורה בפ"ע ואינה מאירה

בתוכו רק ע"י גמ"ח נר מצוה שעולה ממטה למעלה למקור בחי' האותיות וממשיכות אור התורה אליו וז"ס רוח אייתי רוח ואמשיך רוח פי' רוח היינו בחי' אויר הנ"ל ומתחלה אייתי רוח מקור בחי' אותיות הנ"ל ואח"כ אמשיך רוח המשכת אא"ס בחכמה להיות התורה אור, וזהו שמזוזה מצוה להניחה בימין שהמזוזה היא העלאה ממטה למעלה ככל המצות שענינם העלא' האותיות שבדברים שנעשה מהם המצוה בשרש' אותיות דכ"ע הנ"ל ובפרט נודע שכותבים שמע והא"ש שכתוב שם אחד ואהבת וגו' עד ובכל מאדך בחי' העלאה וקובעים בפתח הבית להעלות הבית וכל רכושו המונח בכל התיבות שבבית להיות בטילים לאהבת ה' שזהו פי' מאדך ולכן נצטווינו לקובעה בימין כי ימין מקרבת כמ"ש וימינו תחבקני (שה"ש ב' ו') כאדם הבא לקרב את חבירו אליו שהוא ע"י שמחבקו בימינו כך נמשך ימין מקרבת להעלות אליו כל הבא לקרבה אליו ית' אבל נ"ח היא המשכת אור התורה שמלמעלה למטה כנ"ל ע"כ הוא משמאל שהתורה נמשלה לאש שמהשמאל כמ"ש מימינו אש דת למו (דברים ל"ג ב') ובפרט שעיקר ענין ההמשכה מלמעלה למטה שע"י התורה הוא להיות גלוי האור למטה דוקא במקום החשך שזהו ענין לאתהפכא חשוכא כו' דהיינו להאיר את החשך דוקא שבמקום שהי' תחלה חשך והסתר אלהות ובחי' יש יהי' גילוי אור ה' וכמ"כ ענין נ"ח כנ"ל להגביר חכמת ה' על חכמה דקליפה כנ"ל וע"כ תיקנו להניחה בפתח הסמוך לרה"ר שעיקר בחי' החשך והיש הוא בחי' רה"ר טורי דפרודא נפשות עשיו ל' רבים ע"י שכל א' יש בעיניו ונפרד מזולתו רבים המה עם הארץ וכשגברו מלכות בית חשמונאי תקנו להמשיך אור התורה ודחנוכה גם במקום הרבים טורי דפרודא, והנה שרש ז' אומות רישי' דעשיו בעיטפי' דיצחק שהוא מבחי' גבורות שהן בחי' קו השמאל ע"כ תקנו להניח נר חנוכה משמאל להמשיך גילוי ההארה בשרשם שעי"ז יאיר החשך (ויומתקו הגבורות ולא יסתעף מהם היש דקליפות). וכבר נת' למעלה שקיום המצות גורם המשכת התורה כנ"ל בענין האותיות לכן קביעת המזוזה בימין בבחי' העלאה שהיא כללות כל המצות שענינם העלא' בחי' האותיות ע"י הימין הוא הגורם המשכת אור התורה הנק' נר חנוכה בבחי' השמאל וזהו כדי שתהא מזוזה מימין ונ"ח משמאל, מה טובו אמרותיך:

מצות קרבן פסח

לשחוט קרבן פסח בין הערבים (ה') לאכול אותו בליל ט"ו בניסן צלי אש (ו') שלא לאכול אותו נא ומבושל (ז') ומצות צלייתו הוא ראשו על כרעיו ועל קרבו כידוע. ושרש המצוה כתב בטעמי מצות להרח"ו פ' בא וז"ל כבר הודעתיך כי ביציאת מצרים היה

הז"א ג' גו ג' בגו בטנא דאימא עילאה כמבואר אצלינו ואמנם כבר נודע מ"ש בגמ' (נדה ל' ב') התינוק במעי אמו ראשו בין ברכיו [ולכן היה צלוי ראשו על כרעיו] להורות שהי' מקופל במעי אמו ג' גו ג' ועתה הוא בסוד גדול עכ"ל ור"ל שמורים בקרבן פסח הטובה הגדולה אשר נעשה בגאולת מצרים שהוא ענין לידת הז"א והמשכת מוחי' דגדלות כמ"ש במצות מצה שהרי תחלה בגלות הי' בעיבור תלת דכלילן כו'. ובזה יובן ג"כ מה שאנו אומרים בהגדה עבדים היינו לפרעה במצרים (דברים ו' כ"א) כדפי' במ"ח אנו בני ז"א העומד בעיבור בבטן המלאה בינה היינו עבדים לפרעה העומד בעורף א"א שהי' מעכב שלא יצא ז"א ממצרים שהוא "מצר מי" הנק' בינה והי' הז"א בצער וגלות גדול כולד המעובר במעי אמו ויוציאנו הוי' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א, וזהו ביד חזקה ובזרוע נטויה כו': להבין ענין העיבור והלידה והכתיב אני הוי' לא שניתי (מלאכי ג' ו'), אך הענין כי באמת עצמותו ית' מרומם ומתנשא למעלה מעלה מן הי"ס שהם רק בחי' כלים לאורו וזיוו ית' ובבחי' הכלים הוא שנמצא השינויים שפעמים הם בבחי' קטנות ואז מאיר האור בהם ג"כ בקטנות כפי אשר יוכלון שאת ופעמים הם בגדלות ואז מאיר האור בהם בגדלות והנה במצרים הוכרח להיות המדות עליונות שהם בחי' הכלים הנק' ז"א בעיבור שהוא תכלית הקטנות כו' מטעם המבואר בפע"ח, ולסיבה זו הי' הגלות כי מבחי' קטנות יונקים החיצונים וניתנה שליטה לפרעה ואנו היינו עבדים לו וטפלים אליו משא"כ מבחי' גדלות, והנה קודם שנבא אל הביאור יש להקדים ביאור מ"ש בע"ח שמעמד הקליפות בין המקיפים לפנימי' אחוריהם אל המקיף ופניהם אל הפנימי ור"ל מקיף ופנימי עגולים ויושר:

א) **ולהבין** זה הנה ענין עגולים ויושר יובן עד"מ מנפש האדם המתלבשת בגוף שמתחלקים כחותיה לחלקים פרטיים באברי הגוף לפי מזג תכונת כלי הגוף כמ"ש בזהר שבמוח נמצא תלת חללי' דגלגלתא שנים לצד הפנים וא' לאחוריים ובתלת חללין אלו מלובשים ג' מוחי' חב"ד שבשני החדרים אשר לצד פניו מלובשים שני מוחי' חו"ב ובחדר שאחורי כתפין מלובש מוח הדעת וכמ"ש ובדעת חדרים ימלאו (משלי כ"ד ד') ואח"כ מתחלקת לכחות פרטיים יותר המה החושים ראיה שמיעה ריח דיבור שהם כחות פרטיים נמשכים מהמוח שבראש שממנו מתפשט כח בעין לראות ובאוזן לשמוע כו' שכל כח פרטי יש לו מדור בפ"ע לפעול בו פעולתו ולפי מזג הכלי כך תכונת הכחות הנמשך ומתלבש בה, ואח"כ נמשך ומתפשט החיות מן הראש לכל הגוף ושם מתחלקים הכחות בהתחלקות פרטית יותר דהיינו כח המעשה מתלבש בידים וכח ההילוך ברגלים שאף בכח המעשה יש כמה מדריגות שהגם שבדרך כלל נק' הכח המלובש בידים ורגלים

בחי' כח המעשה אעפ"כ יש חלוק והפרש גדול בין כח המעשה דידים לכח המעשה דרגלים שביד יכול לצייר איזו ציור נאה או לכתוב איזו כתב המלובש בו דבר חכמה והיד כותבת דבר חכמה ההיא מוכרח להיות שמלובש בה אז כח החכמה והשכל שלו איך יצייר הציור ויכתוב הכתב אבל בכח המעשה דרגלים אין נמצא התלבשות השכל עד"ז אלא מעשה בעלמא להלוך או לעמוד והיינו מפני שנמצא ע"ס בעשי' עצמה והן הן המדריגות שונות הנמצא בכח העשי' עצמו שבידים מלובש החכמה דעשי' משא"כ ברגלים שמלובש בחי' עשי' דעשי', וכ"ז הוא בחי' התחלקות כחות הנפש לפרטים בכלים פרטיים כנ"ל וכל כחות אלו נמשכים ובאים מהנפש, וא"א לומר שגם קודם התמשכותן לכלי הגוף בעודן כלולים בנפש היו ג"כ בבחי' התחלקות עד"ז שא"כ אתה אומר נמצאת מחלק הנפש לחלקים רבים לפי תכונת איברי הגוף ובאמת שהנפש היא עצם פשוט א', ועוד שהרי אנו רואים שיש כחות הנפש בגוף המתנגדים זל"ז כמו בלב כח החמימות ובמוח הקרירות וכמ"ש בת"ז חכמה מוחא בינה ליבא וחכמה מקור החסדים הנמשכים כמים ובינה מקור הגבורות הנמשלים לאש ואחר התלבשותן בגוף יש להם כלים ומדורות מיוחדים ואין זה מכבה זה אבל אם אתה אומר שכמ"כ נמצאו וכמ"כ היו בשרשן בנפש ושם אין להם מדורות מיוחדים שהנפש רוחנית היא וא"כ היו זה מכבים זה, אלא ודאי מזה מופת ברור שבעוד הכחות בנפש היו בסגנון אחר מכמו שנעשי' אח"כ בהתלבשותן בכלי הגוף כי אז הם נעלים הרבה ודקים ביותר מן התואר שמקבלים אח"כ ע"י התלבשותן בכלים עד שבשרשן אינן מנגדים כלל זה לזה וגם אז הם כלולים כולם יחד בהתכללות בנפש בלתי התחלקות פרטי' כמו שנעשו אח"כ בכלים אלא הנפש שהיא עצם א' היא הכוללת כולם יחד בסקירה א', ועתה שים אל לבך המשל הזה איך מהנפש שהיא עצם פשוט וכוללת כחותיה כא' מתחלקים אח"כ לכחות פרטיי' שונים ע"י הגעתן בכלי הגוף המחולקים כנ"ל והבן מזה בנמשל למעלה ענין עגולים ויושר כי הנה נז' בע"ח שמקור העיגולים הוא העיגול הגדול שלפני הקו המקיף את הכל ומקור היושר הוא מהקו שנמשך מאא"ס אל תוך החלל, והענין שבחי' העגולים יש בהם ג"כ י"ס אלא שהן בחי' התכללות כחות הספי' כמו שהן בשרשן טרם התמשכותן בכלים דיושר להיות כאו"א במדור בפ"ע אלא כמו שהן כלולים יחד עדיין ולכן הם כגלדי בצלים זת"ז כי נכללין כא' כנ"ל במשל מכחות הנפש כמו שהן כלולים בנפש שהם נעלים מכמו שהם אח"כ בכלים שלהם וזהו בחי' משכיל מקור החכמה דאצי', אבל בחי' היושר הוא בחי' האורות המתלבשים בכלים שאז הם כל אור בכלי מיוחד בתלת מוחין מלובש חב"ד כנ"ל וכן חו"ג דרועא ימינא ושמאלא ת"ת גופא נו"ה

תרין שוקין כו' ואז החכמה מובדלת מהבינה זה מקור החסדים וזה מקור הגבורות זה עומד לפעול פעולה זו וזה פעולה אחרת וכנ"ל וכן מתחלקים עוד שי"ס יש בהם ל' כלים י' פנימי' מתלבשים בבריאה וי' תיכונים ביצי' וי' חיצוני' בעשי' לפעול השפעת גשמיים וגם בהם י' בחי' כנ"ל במשל כח המעשה שבידים לגבי כח ההילוך שברגלים וזהו הנק' השתלשלות העולמות כשלשלת זו טבעת תחתון אדוק בטבעת עליון ועליון בעליון הימנו וכנ"ל עד שבאו מהם השפעות גשמיים להוות העוה"ז וכל אשר בו כמ"ש ואתה מחי' את כולם (נחמי' ט' ו') שזהו ע"י היושר כמשל כחות הנפש כשהם בגוף פועלים פעולתן משא"כ בעודם כלולים בנפש כו': והנה תכלית הכוונה של המאציל ב"ה שהאציל וברא ויצר ועשה סדר ההשתלשלות עולמות אבי"ע ידוע שהוא ירידה צורך עלי' שיהיו אח"כ ביטול היש לאין ולכן סוף מעשה והתהוות הנפרדים הוא עיקר המכוין כי אין מלך בלא עם ל' עוממות ר"ל נפרדים דוקא וכשהם בטילים כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים זהו כבוד מלכותו ב"ה וריבוי המחנות של המלאכים היינו ריבוי התחלקות באיכות הביטול כמו מחנה מיכאל ביטולם אל ה' הוא בבחי' אהבה ותשוקה נפלאה לצאת מן הכלים המגבילים ומחנה גבריאל ביטולו בבחי' יראה ופחד כו' וכעד"ז ימצא חלוקי' רבים ג"כ בביטול הנשמות למעלה, אך דרך כלל כולם כאחד הן נשמות הן מלאכים עולים ממטה למעלה בבחי' ביטול אליו ב"ה וזהו תכלית כוונתו ית' שזהו העלי' שבשבילה הי' ירידת החיות ממנו ב"ה להוות העולמות כנ"ל אמנם הקליפות וסט"א שאין בהם בחי' הביטול הרי מובן שא"א להם לקבל החיות והשפע מבחי' היושר שהוא בחי' התלבשות האורות בכלים להיות השתלשלות עולמות אבי"ע מאחר שהשפע עליונה זו היורדת להתלבש בכלים אינה אלא צורך עלי' להיות ביטול היש לאין כנ"ל א"כ אינה מתלבשת אלא בכלים שיש בהם בחי' הביטול והן נשמות ומלאכים ובהגיע השפע לתוך הכלים הנה הכלים מגבילים אותה בלי תומשך להלאה להתלבש בכלים בלתי ראוים הם כלים הטמאים דקליפות שאין בהם בחי' ביטול כנ"ל שאין ראוים לקבלה לקבל בתוכן את האור מא"ס ב"ה ולכן מבחי' אור המתלבש בבחי' יושר הי' נמנע השפע לחיצונים. אכן מה שיכולים לקבל חיות הוא מבחי' העגולים דוקא שהוא למעלה מהתלבשות בכלים וחופף עליהם בהיות שלעוצם רוממותו ועוצם גדולתו אין יכול להיות נגבל בכלים אפי' דקדושה ושם אין מעשה התחתונים תופס מקום כ"כ כמ"ש אם צדקת מה תתן לו (איוב ל"ה ז') ורבו פשעיך מה תעשה לו (איוב ל"ה ו') ולכן יוכל להטיב גם למי שאינו ראוי עד גם שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך (משלי ל' כ"ח) ר"ל שגם להחיצונים יוכל להגיע חיות משם אע"פ שהם אין בהם בחי' הביטול כלל רק דקרו לי' אלקא דאלקא כמאמר בלעם לא

אוכל לעבור את פי ה' (במדבר כ"ב י"ח) שזהו מעט בחי' הביטול ולגבי ביטול דקדושה הוא בחי' יש ממש יחשב אך לעוצם רוממות האור המאיר בבחי' מקיף כלא חשיבי השפע מלדקדק שלא יגיע אליהם ולכן משם יוכלו לקבל יניקה, וזהו שאמר האריז"ל שמעמד הקליפות אחוריהם אל המקיף שמ"מ מעט יניקה מגיע להם מאור המקיף וכמשל החבית המליאה על כל גדותיה נשפך ממנה מים לכל צד משא"כ כשנמשכים דרך צנור וברזא לא יושפך לצדדים רק להכלי הראוי' שהעמידו תחתיה כו' אך מ"מ גם משם מגיע להם יניקה מבחי' חיצוני' לבד וכמאן דשדי בתר כתפין כמו שית' עד שלכן אחוריהם לבד אל המקיף ולא פניהם כי בפניהם אין יכולים להסתכל לאור המקיף שאין רצויים כלל לפניו ב"ה וכמשל השממית שעם היותה בהיכלי מלך לא שהיא רצויה אצלו עד שכדאי שתרקד בהיכלו אלא שלעוצם רוממותו אינו נותן לב להקפיד לגרשה כו': ועוד זאת יש דרך אחרת ליניקת החיצוני' היינו מ"ש בע"ח ופניהם לפנימי כו' ור"ל גם מבחי' היושר והיינו כאשר יורדת השפע עליונה להתלבש בכלים דבי"ע בצמצומים רבים וגדולים ע"י כלים מכלים שונים שאז היא בבחי' קטנות מאד אז יוכלו גם החיצונים לינק דרך שערות דנוקבא כדאי' בע"ח רק בהיות השפע לא נתצמצמה בלבושים רבים כ"כ כ"א מלובשת בהכלים בבחי' גדלות אז אין באפשרי להם לינק מטעם שנתבאר לעיל וביאור ענין הצמצומים הגדולים האלו יש להבין עפמ"ש במ"א במ"ש האריז"ל שא"ל אדנ"י בגימ' צ"ו וידוע דאין צו אלא ע"ז והענין לפי שאל אד' הוא השם השולט בעשי' ומכללו העוה"ז וכל השפעה הנמשכת בעוה"ז נמשכת ע"י לבוש עב וגס שהוא לבוש הטבע עד שיוכל האדם לומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה (דברים ח' י"ז) ובאמת ברכת ה' היא תעשיר אלא שהברכה נמשכת ע"י לבוש עב המסתיר אותה, ומי החכם ויבין את זאת והצדיק הצדיק והרשיע הרשע ויאמר אני ואפסי עוד ולזאת ניתנה הבחירה, והנה לכן אל אד' שעל ידם נשפע השפע בעשי' בגימ' צ"ו ואין צ"ו אלא ע"ז הוא לבוש עב המלביש שפע זו עד שיכול להיות בחי' יש וזהו מ"ש אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם (ישעי' נ' ג') שהוא לבוש שק המעלים כנ"ל ובהיות השפע נמשכת ע"י לבוש שק הנ"ל אין מדקדקים בה כ"כ וגם החיצוני' שהם יש יוכלו לקבל יניקה שהרי אמרנו ששפע זו נמשכת בהעלם גדול עד שיוכל לומר כחי כו' וא"כ גם כשהם בחי' יש יוכלו לינק ומדרך זה יניקתם ביותר מיניקתם מאור המקיף שאחוריהם לבד אל המקיף משא"כ דרך צמצומים האלו הנה פניהם אל הפנימי, נמצא העולה מזה שיש שני אופנים ליניקת החיצוני' הא' מבחי' המקיף כנ"ל, הב' מבחי' קטנות וצמצום השפע דיושר כשמתצמצם בכלים מכלים שונים אז יונקים דרך שערות דנוק' כנ"ל, זולתי מבחי'

הממוצעת דהיינו כאשר השפע מלובשת בתוך הכלים רק היא שם בבחי' גדלות עדיין והוא עצמיות היושר אז אינן יכולים לקבל יניקה משם כלל כנ"ל:

ב) **ועפ**"ז יובן ענין הגלות מצרים שהיו עכומ"ז מושלים על ישראל מפני שהע' שרים עליונים יונקים יותר מדאי והיינו מפני שהגלות הוא בחי' עיבור כמ"ש בפע"ח שבגלות מצרים הי' ז"א דאצי' בבחי' עיבור בבטן אימא וידוע שבהיותו בבחי' עיבור הוא בבחי' קטנות מאד תלת כלילן גו תלת וכמארז"ל שהולד ראשו מקופל בין ברכיו, והענין כי ביארנו במצוה ג' שיש בז"א ג' בחי' חב"ד חג"ת נה"י ע"ש היטב ענינם, והנה הבחי' הג' הנקראת נה"י היא שרש הוויית הז"א בתחלתו דהיינו שרשו כמו שנמשך מהכתר שהרי שרשו מהכתר ולא מאו"א לבד אע"פ שהוא בעיבור אח"כ באו"א וכמ"ש רישא דז"א בעתיקא אחיד ותליא אמנם שרש התהוותו מהכתר הוא בחי' הג' שבו הנק' נה"י לפי שהן עצמיותו לפי מה שנת' ענינם שם במצוה הנ"ל שהם בחי' עצם המדות שבלי טעם ודעת כי במדות יש מושכל מורגש מוטבע והן ג' בחי' שבהם שנת' שם ובחי' מוטבע שבהם הוא כמו שאנו רואים באדם התחתון שיש לו מדות טבעיי' דהיינו שיחפוץ ויאהב דבר המתוק לחיך וישנא דבר המר והמאוס לחיך וזה יש גם בתינוק בן יומו ולא מפני איזה טעם ושכל כלל שהרי התינוק אין לו שכל כלל וגם בבהמה שאין לה דעת כלל יש מדות אלו שהרי תאהוב עשבים טובים ותרוץ אל השוקת אשר אובסים אותה בה ותברח מדברים הרעים והמרים או מן האש וכיוצא, ושרש הוויית מדות אלו שאינן מהשכל היינו שזהו עצמיותן כפי שנמשכו מן הרצון שלמעלה מן השכל ולכן המדות אלו חזקים ביותר לסיבת שרשן שהוא למעלה מהשכל ונעלה מכח השכל וכמ"כ מובן למעלה ששרש הוויית הז"א מהכתר הוא בחי' נה"י שבו שהן עצמיות המדות עליונות והן שרשן למעלה מאו"א וכמשנ"ת במצות תפילין (תכ"א תכ"ב) פ"ב בענין הרצועות ע"ש ואח"כ המדות אלו הם בעיבור במעי אי' ואז ע"י יחוד דאו"א מיתוספים להם מוחי' דיניקה ומוחי' דגדלות שהם ב' בחי' העליונות שבמדות הנ"ל ואע"פ שהמוחי' נמשכים ע"י או"א ובחי' נה"י נמשכו מהכתר מ"מ מעלת המוחי' גדולה מאד נעלה כי כשהמדות מתנהגים ע"י המוחי' היינו עד"מ שהמדה מתנהגת לפי השכל והטעם שהוא חכמתו ית' שהוא היודע והוא המדע וע"פ חכמתו מתנהגים מדותיו להשפיע כראוי לפי חכמתו ואז הם מושבחים מאד ביותר מכפי שאין המוחי' מאירים בהם שאין בהם פנימי' כ"כ כי החכ' תחי' את בעליה וכמ"ש במצות תפילין פ"א ר"ל שהרצון הוא בעליה דחכמה ונעלה ממנה ואעפ"כ החכמה תחי' אותו לפי שבאחת יש בה מעלה יתירה והוא היותה בחי' פנימי' ויש בה טוב טעם משא"כ הרצון הוא בחי' חיצונית וכאשר החכמה תלביש

את הרצון שיתנהג כפי הראוי ע"פ החכמה אז יהי' תכלית השלימות והענין ע"ד משנת"ל בענין העגולים שמשם יוכל להגיע חיות גם לחיצוני' מחמת רוממות אור המקיף שאין מדקדק מלהטיב גם למי שאינו ראוי וכמ"כ בחי' הרצון כשאינו מתנהג ע"פ החכמה הי' מטיב גם לרשעים כמ"ש ארך אפיים וגדל חסד (תלים קמ"ה ח') שמחמת אריכות אורו ית' לאין סוף הוא גדל חסד לזרוק עצמות גם לכלבים כו' וגם הפרורים הפקר שלו גדולים במאד אבל ע"י החכמה יהי' מדה נכונה שלא להטיב אלא למי שראוי ע"פ התורה כידוע שמצד זה נק' החכמה דין אמנם דין זה הוא דין ממותק לפי שעל ידו הוא קיום העולם ושכר לצדיקים ועונש לרשעים, וכמ"כ מובן בענין עיבור הז"א במעי אי' להמשיך לו מוחי' שכפי שהוא תלת גו תלת כמו שנמשך מהכתר בחי' המדות שבלי שכל אע"פ ששרשן מאד נעלה מ"מ הוא בחי' קטנות מאד ובחי' חיצוני' אבל כשהמוחי' נמשכים לו אח"כ ע"י או"א אזי הוא בבחי' גדלות ופנימית: ולזאת סיבת הגלות הי' עיבור הז"א בבטן אי' שאזי הוא בקטנות מאד, וכבר נת"ל שכשאור היושר מתצמצם בכלים מכלים שונים אזי מגיע יניקה להחיצוני' וא"כ כשהיו המדות עליונות בקטנות בלתי מוחי' הרי השפע שהי' על ידם היתה בקטנות מאד בצמצומים שונים ואז הי' מגיע להחיצונים יניקה ביותר והוא ע"פ דרך הב' שנת"ל פ"א ביניקת החיצונים כמ"ש בע"ח ופניהם לפנימי כו', ועוד זאת שעיבור הז"א בבטן אי' הוא הגורם ג"כ יניקתם ע"פ הדרך הא' כי מאחר שהמוחין מסתלקין מלהאיר בו בבחי' פנימי' ונכללי' בבחי' מקיפים שזהו ענין העיבור בבטן אימא שבינה מקור המקיפים ואז מבחי' המקיפים מגיע ג"כ יניקה לחיצוני' כנ"ל שאחוריהם אל המקיף, משא"כ כשהמוחי' דאו"א מאירים בז"א בגלוי אז הוא בחי' גדלות דיושר להיות ההשפעה מן המדות כפי הראוי ע"י החכמה שלכבודי בראתיו כו' ואז אין יניקה לחיצוני' כנ"ל, אבל העיבור הוא הגורם שני הבחי' שמהם מגיע יניקה לחיצונים המדות נעשו בקטנות מאד וההנהגה ע"י המקיפים בחי' הרצון שבלי החכמה כי הא בהא תליא ששרש עצמיות נה"י שבמדות הוא מהרצון שלמעלה מהחכמה כנ"ל וכשהחכמה מלבישתו ומשפעת מוחי' בהמדות אזי נמנע יניקתם כנ"ל: **וזהו** עבדים היינו לפרעה במצרים וכדפי' במ"ח הובא לעיל פ"א שאנו בני ז"א היינו עבדים לפרעה העומד בעורף ומעכב שלא יהי' המשכת השפע בבחי' פנימי' אלא לו והיינו כנ"ל שמבחי' הרצון כשאינו מתלבש בהחכמה יוכל להיות נמשך יניקה גם לחיצונים כי שממית בידים תתפש כו' ומ"מ גם משם יניקתם רק בבחי' אחוריים ולא מבחי' פנים ח"ו שהרי אינן רצויים כלל כדכתיב ואת עשו שנאתי (מלאכי א' ג') וכמ"ש פ"א גם בענין העיגולי' שאחוריהם אל המקיף כו', והענין כי הנה שם הוי'

רומז על השפעת האלהות להוות העולמות, והנה יו"ד ה"א שהם חו"ב הם בחי' צמצום והתפשטות שיש בכל השפעה וקוצו של יו"ד בכתר והוא בחי' הרצון שלמעלה מחו"ב ומקור להם כי כל המשכה ושפע תלוי ברצון המשפיע והרצון יש בו ג"כ פנימי' וחיצוני' והוא הנק' בע"ח פנים ועורף דא"א ובלשון פסוק הוא חפץ ורצון שהחפץ הוא פנימית הרצון והוא כי הדבר שמתענג בו א"כ רצונו בו אמיתי ונק' חפץ כמו חפץ בבת יעקב (בראשית ל"ד י"ט) אבל דבר שאינו מתענג בו ואיננו תכלית אצלו אלא שצריך לכך מחמת איזה דבר המכריחו ולולי שהי' אותו הדבר לא הי' רוצה בו כלל ואדרבה רצונו יותר שלא הי' הדבר ולא הי' מצטרך להדבר שרוצה בו עתה זהו הנק' רצון שהרי אי' במשנה ספ"ה דעירובין (דף כ"א א') כופין אותו עד שיאמר רוצה אני הרי גם מה שאומר ומסכים ליתן הגט על כרחו מחמת הכפי' נק' רוצה לפי שמתרצה עכ"פ עתה עם כי אינו חפץ בו באמת וכמ"כ למעלה השפעת אלהותו ית' שהוא משפיע בתענוג וחפץ בה באמת היא הנמשכת מבחי' פנימיות וזהו ענין פנים דא"א אבל מה שהוא משפיע בלי חפץ ותענוג רק דרך אגב לעוצם רוממותו שאינו מדקדק מלהטיב אפי' למי שאינו ראוי כנ"ל זהו בחי' חיצוני' ונק' עורף דא"א או רצון. והענין כי התורה שהיא רצונו וחכמתו ית' היא בחי' פנימי' רצונו ית' כי כל ענין חכמת התורה הוא ההתחכמות בהמשכות דאא"ס איך ומה שיומשך ושלא יהי' מונע מבית ומבחוץ שזהו כללות העשין ול"ת כי רמ"ח מ"ע הם רמ"ח המשכות אורות בכלים ע"י הסוכה נמשך גילוי אור בבחי' חסד וע"י האתרוג במל' וכיוצא והחכמה שבהם היינו איך ומה שתהי' ההמשכה ואיך שיהי' תמונת הכלי לפי מזג ההמשכה של האור שזהו ג"כ עיקר התורה הנגלות לנו הלכות סוכה איך ומה תעשה הסוכה וכן האתרוג הכל לפי תמונת האור הנמשך על ידם שיהי' ראוי להתמשך ע"י מצוה זו כשנעשית כהלכתה, ומל"ת ענינם לצורך הפרדת הרע להפרידו מסט' דקדושה שלא תומשך שפע אלהות למקום שאינו ראוי וזהו כל האזהרות לא תאכל חלב לא תאכל דם כי ע"י שהאדם מפריד א"ע מסט"א ומקדש א"ע מדברים האסורים במאסר הקליפות שאין להם עלייה הוא גורם ג"כ ככה למעלה וע"כ יש בתורה מבחי' ע"י שהוא פנימיות דא"א דהיינו שיש לו ית' חפץ ורצון פנימי בהמשכה והשפעה זאת ורצויה היא לו ומתענג ממנו שזהו הנק' עתיק יומין כידוע שהוא בחי' עולם התענוג וז"ש בישראל יאר הוי' פניו אליך (במדבר ו' כ"ה) פי' פנימיותך כי ישראל הם המקיימים רצונו ית' שבתורה ומצות והם ארץ חפץ שבהם נשלם חפץ ה' ועש"ז נקראו ישראל ושמם נאה להם שפירושו לי ראש כלומר אמיתת כוונתו כמו שנת' במצות ציצית (שפ"ו) ריש פ"ב, אבל עכומ"ז ושריהם שלמעלה נק' אלקים אחרים שמקבלים

מבחי' אחוריים להיות כי אין לו ית' חפץ כלל בהמשכה שמשפיע אליהם שהרי אינן מקיימים התורה שהיא חפץ ה' כדכתיב ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה (ישעי' מ"ב כ"א), ואע"פ שהם מקבלים שפע ויניקה הוא רק מבחי' אחוריים דהיינו בדרך אגב אחר שכבר נמשך קילוח השפע מאתו ית' בשביל ישראל עם סגולתו אזי מקבלים גם החיצונים מן התמצית הגם שלא נמשכה השפע בשבילם כלל וכמו עד"מ כשעושה המלך סעודה בשביל אנשים מכובדים שמוציא ממון מאוצרו ומפזר בשביל כיבוד זה שמגיע אח"כ גם כן עצמות ושיריים [לפחות ערך] הגם שלא כיון בשבילם כו' כי לעוצם רוממות המלך אינו מקפיד ומדקדק כ"כ והנה גם התמצית והפירורים הפקר שלו יעלו לסך עצום גם בעיני השרים הגדולים כידוע, וזהו מדריגת פרעה שהוא עורף דא"א, פי' כי פרעה אמר לי יאורי כו' (יחזקאל כ"ט ג') מי הוי' אשר אשמע בקולו (שמות ה' ב') שהי' יש ודבר ואעפ"כ קיבל חיות ויניקה מלמעלה והיינו מבחי' אחוריים ושרש השפעה זו היא מבחי' עורף דא"א פי' אחוריים של הרצון ולא פנימיותו כי אין לו חפץ בו כנ"ל וזהו שאמר בע"ח שעומד בעורף דא"א פי' עד"מ העורף גשמי שהוא אחורי הצוואר כי עיקר התפשטות החיות מהראש הוא דרך הצוואר ללב ע"י הווריד' וזהו תוכן ועיקר הילוך החיות שבגוף ואגב מתפשטים ווריד' ג"כ אל העורף ואינו עיקר כ"כ, וכמ"כ פי' עורף דא"א היינו כח ההמשכה הנמשכת בלי חפץ ותענוג אלא דרך טפל שמשם מקום יניקת פרעה, ועם היות בחי' אחוריים הרי רבה היא עד מאד לתת לו ממשלה ושליטה גדולה שהרי הי' מולך בכיפה כנ"ל לפי שגם הפירורים הפקר שלו ית' יעלו מאד להון רב בעולמות המקבלים ממנו כו', ולא עוד אלא שגם אנו בנ"י המקבלים מבחי' פנימיות היינו אז עבדים לפרעה במצרים שהוכרחנו אז לקבל החיות ג"כ בבחי' אחוריים הנק' עורף, והענין כי בחיי האבות שהן הן המרכבה שהיו בביטול תמיד ליוצרם כידוע והיו רצויים לפניו ב"ה וגם השבטים היו ג"כ מעין אבותם כי שבט הוא ל' המשכה שמומשכים משלמעלה מהם הם האבות כו', ע"כ הי' המשכת השפע להם מאתו ית' בחפץ ורצון פנימי והוא פנימי' דא"א כנ"ל בענין יאר ה' פניו אליך אבל לאחר שנאמר במצרים וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא (שמות א' ו') ובנ"י היו בקטנות והי' השפעת השפע להם ג"כ בבחי' אחוריים לבד וזהו שהיו עבדים לפרעה שהוא עיקר המקבל משם והם היו מקבלים דרך השר שלו כו' וכ"ז הוא ענין היניקה ע"ד הא' שנת"ל אחוריהם אל המקיף ר"ל לרוממות הרצון נותן שיריים לכלבים והמה שיריים גדולים ועכ"ז הוא מבחי' אחוריים כנ"ל: ואמר עוד במצרים מצר ים זהו ענין סיבה שני' להגלות והוא ענין עיבור ז"א בבטן אי' הנק' ים או מי שאז הי' בקטנות מאד תלת כלילן גו תלת כנ"ל עצמיות המדות בלי

מוחי' ומחמת הקטנות הגיע להם ג"כ יניקה ע"פ דרך השני כנ"ל באריכות: ויוציאנו הוי' אלקינו או"א שהלבישו לזרועות דא"א וזהו ביד חזקה ובזרוע נטויה והיינו שנתפשט וירד מן עצמות בעל הרצון שיהי' הרצון מתלבש בחכמה ויתנהג על ידה ויהי' זרועותיו מתלבשים בחו"ב שיהי' בו חסדים וגבורות ימין ושמאל לקרב או לרחק כפי הראוי עפ"י החו"ב ואז ויוציאנו ממצרים כי ע"פ החכמה אין ראוי להגיע חיות כ"כ לפרעה האומר לי יאורי כ"א לישראל עם קרובו המקבלים תורה שהיא פנימי' רצונו כנ"ל ובזאת יש ג"כ תועלת להתלבשות הרצון בחכמה שמונע יניקת החיצוני' כנ"ל ועוד זאת שאז הגם שהוא בדרך צמצום יותר משהי' למעלה מן השכל בתחלה, עכ"ז הנה בחכמה תאיר עתה בחי' הפנימי' שברצון הוא בחי' חפץ העליון הנק' ע"י שהרי החכמה תנהיג הרצון להיות כפי הראוי ע"פ התענוג עליון מה שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים וכמ"ש באדר"ז דף רפ"ט (א') ענין חד טורנא דהוה מתתקן לאתנהרא בטש בהאי מוחא כו' שר"ל טורנא ענין שליח והוא בחי' התלבשות אור התענוג מרישא סתימא דעתיקא דלא אתיידע שהוא בחי' ע"י עולם התענוג שמתלבש במוחא דוקא וכנ"ל, וזהו ענין יאר הוי' פניו אליך כו' ואז עי"ז הי' ג"כ לידת הזו"א ויציאתו מעיבורו בבטן אי' שזהו יציאת מצרים מן המיצר דמי ואז נמשכו לו מוחי' ע"י או"א הנ"ל ונעשו בבחי' גדלות ואז נמנע היניקה מפרעה גם מדרך השני ממה שפניהם אל הפנימי כנ"ל ונמצא ענין ויוציאנו ה' אלקינו שהוא הלבשת או"א לזרועות דא"א הנ"ל הי' תועלת למנוע היניקה מחיצוני' ע"פ שני הדרכים מבחי' עורף דא"א וגם מן הקטנות דז"א כי הא בהא תליא כנ"ל: ג) ועתה מובן שרש ענין מצות קרבן פסח שנצטוינו לשחוט שה מן הכבשים או מן העזים וצולי' אותו ראשו על כרעיו צלי אש דוקא, והוא להורות הנפלאות שעשה לנו הש"י שפרעה

הג"ה

ובזה מובן ג"כ פרשה בסדר ואלה שמות בנ"י וגו' בענין שציוה פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו וכל הבת תחיון (שמות א' כ"ב), כי עיקר כוונתו הי' למנוע לידת הז"א והיינו ע"י שכל בן ישראל ששרשו מז"א הילוד היאורה ישליכו אותו ר"ל לבחי' בינה הנק' נהר היוצא מעדן כדי שישאר הז"א בעיבור במעי אימא, כדי שלא תתמנע היניקה ממנו מחמת לידת הבן שהוא בחי' גדלות דיושר כמ"ש זכר חסדו (תלים צ"ח ג') שהזכר בחי' חסד וגלוי אלהו' דלכבודי בראתיו כו' אבל וכל הבת שהנקבה בחי' גבורות וצמצומים וזה לא איכפת לי' כי מריבוי הקטנות יגיע לו ג"כ יניקה לכן אמר וכל הבת תחיון כו' והשי"ת הפר עצתו ע"י משה שמן המים משיתיהו ר"ל מן העיגולים וסובר שממנו יגיע לו יניקה ג"כ כי אחוריהם אל המקיף אך טעה בזה כי משה הי' מן המקיף המאיר בפנימי ולכן על ידו הי' מפלתו. ע"כ ההג"ה:

ביקש להשתעבד בישראל שהוא יקבל כל היניקה מעורף דא"א ע"י שהז"א יהי' בעיבור ג' גו ג' ובקטנות מאד ורצה למנוע הלידה ויקבל יניקה משני האופנים כנ"ל והש"י הפר מחשבותיו והי' לידת הז"א בו בלילה ר"ל גלוי המדות שיהי' בהם התלבשות המוחי' ואז נמנע היניקה מהם ויצאנו ממצרים אנחנו בני ז"א שנפשותינו אצולות משם כנ"ל ולכן אנו שוחטים שה וצולי' אותו ראשו על כרעיו להורות שמה שביקש פרעה לעשות להז"א דאצי' שמשם שרשינו שישאר בבחי' עיבור ראשו מקופל בין ברכיו הפר הש"י עצתו והי' לידת הז"א ונעשה עתה גדול ואנו עושים כן לשה שהוא שרש פרעה כידוע שמצרים עובדים למזל טלה ראשו על כרעיו להורות שאין להם שליטה ובחירה כלל כמי שהוא כפות רק הש"י הוא המנהיג העולם ע"י מדותיו ית' שהם הכלים שהוא ית' מתלבש בהם שהם הנק' ז"א וז"ש (שמות ח' י"ח) למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ דוקא:

מצות דין עבר עברי

לדון בקנין עבד עברי (מ"ב): שנאמר כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם (שמות כ"א ב') וענין מצוה זו הוא שנעשה לו הדברים שנצטוינו בהן, כגון לשלחו בשביעית, או בתוך שש אם פגע בו יובל, או בגרעון כסף, או במיתת אדון שלא הניח בן זכר, ולנרצע ג"כ כדינו הכתוב בו כמו שלימדונו רז"ל בפרק ראשון דקדושין עכ"ל החינוך שם:

א) **לבאר** ענין זה יש להקדים תחלה פי' פסוק זה דכי תקנה שהוא שינוי לשון מכמו שאמר תחלה אשר תשים לפניהם ל' רבים והל"ל כי יקנו, אך הענין דבאמת רוחנית ושרש הדבר למעלה הוא מדבר ענין זה למשה ואלה המשפטים אשר תשים אתה לפניהם והיינו ע"י כי תקנה אתה שמשה יקנה כו' והענין יובן בהקדים מ"ש וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה (ירמי' ל"א כ"ז) שיש ב' מינים בנשמות ישראל א' הנק' זרע אדם, והב' הנק' זרע בהמה, ופי' שהנשמות שנמשכו מבחי' אדם העליון שעל הכסא והם שיש להם דעת באלקות ועש"ז נק' אדם שעיקר ההבדל בינו לבהמה הוא הדעת שחננו ה' ופי' וענין הדעת היינו שמרגישים חיות האלהות בהרגשה גמורה כמי שמרגיש חיי נפשו אע"פ שלא ראה אותה מ"מ ברור לו מציאותה כאילו רואה בעיניו וכנראה בעליל שכאשר ישן מסתלק החיות וכשניעור משנתו תשוב אליו רוחו ונפשו ונרגש פעולתה בגוף וכך יוכלו לידע ולהרגיש חיות האלהות המחי' את כל העולם ומלואו בראותו אותם חיים יודע שיש חיות בתוכם מה' מקור החיים וא"כ אף דלית מחשבה תפיסא בי' להשיג מהותו מ"מ נרגש מציאותו, וכשהאדם יש בו בחי' זו הוא בחי' הדעת בנקל לו מאד

לעבוד את ה' בלב שלם מפני שאין העולם מסתיר להם כלל אחר שמרגישים שהוא כלא כי העיקר הוא החיות שבו ממקור החיים והרגשה זו כאילו רואה בעיניו וכמשנ"ת מצוה כ"ה פא"ב, ונשמות אלו הם הנקראים זרע אדם לומר שיש בהם דעת, ויש נשמות הנק' זרע בהמה הם אותם שאין להם דעת והרגשה באלהות, ואין ר"ל שאין להם שכל להשיג גדולת ה' אלא אע"פ שמשכילים הרבה מאד בגדולת ה' איך שהקב"ה מחי' את כל העולם ואיך שלגדולתו אין חקר וכולא קמי' כלא כמו שנתבאר בספרים כיון שאין השכלה זו בבחי' הרגשה ממש אצלו כמי שמרגיש חיי נפשו כנ"ל שהוא כאילו רואה, אלא כמי שמשכיל איזו דבר וענין שחוץ ממנו שאינו מרגישו אלא שסיפרוהו לו והוא מאמין בו ומשכיל איכותו ומהותו בהשגתו אע"פ שמשכילו בטוב מאד וכיון לאמתתו, לכך נק' זרע בהמה שנמשל כבהמה לגבי אדם שיש לו דעת שה"ז מחוסר דעת והרגשה אלא בבחי' אמונה לבד כי ישראל מאמינים בני מאמינים להאמין באחדות ה' ולמסור נפשו על קדושת שמו, ולהם יהי' העבודה בקושי יותר ויתפעל ממקרי העוה"ז וישתוקק להנאותיו משא"כ מי שהוא בחי' אדם ומרגיש חיות האלהות כחיי נפשו הרי כל אשר לאיש יתן בעד נפשו (איוב ב' ד') בנפש חפיצה באמת לאמתו בלי שום כפי' כי הכל כאין ואפס נגד חיותו ונפשו ועיקר חיות נפשו הוא חיות האלהות כנ"ל, והנה משרע"ה הוא המשפיע בחי' דעת לכנ"י כי הוא אחד המיוחד מן ז' רועים המפרנסים לכנ"י כל א' ממדרגתו כמ"ש כל הנחלים הולכים אל הים וגו' (קהלת א' ז') אברהם באהבה כדכתי' אברהם אוהבי (ישעי' מ"א ח') ויצחק בפחד כמ"ש ופחד יצחק כו' (בראשית ל"א מ"ב), אבל מדרגת משה הוא בחי' הדעת שלמעלה מהמדות ומקור להם והוא המשפיע לכנ"י בחי' דעת ור"ל לאותן שהם זרע בהמה שגם הם יהי' להם בחי' דעת באלהות, וז"ש שנצטווה מרע"ה בסדר וארא לאמר לישראל במצרים בתחלת דבריו וידעתם כי אני ה' (שמות ו' ז') כי מקודם סוף סדר ואלה שמות כתיב ויאמן העם שהיו מאמינים בה' אך באמונה פשוטה בלי דעת וזאת שהשפיע להם משה שמדרגתו מוח הדעת ולכן הוא גואל ראשון וגואל אחרון שהעיקר גאולה דלע"ל הוא שיהי' בחי' דעת ממש בכאו"א מישראל כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' וגו' (ישעי' י"א ט') כי כולם ידעו אותי וגו' (ירמי' ל"א ל"ג) שכ"ז הוא באמצעות משה, ועל המשכת הדעת הוא שמשה רע"ה אומר במשנה תורה ונתתי עשב בשדך לבהמתך (דברים י"א ט"ו) כי עשב הוא שם ע"ב שהוא בחי' דעת עליון והשי"ן שיש בו ג' ראשין מורה על בחי' ג' קוין חג"ת שהם שרשי המדות שמשה משפיע בחי' הדעת בשדך היא בחי' מל' כללות נשמות ישראל הנק' חקל תפוחי' ומשם נמשך לבהמתך הם נשמות הנק' זרע בהמה שגם בהם יהי' הדעת, ובכלל המשכת הדעת

יהי' גם המשכת השי"ן שהוא חג"ת אע"פ שהאבות משפיעים זה כנ"ל אבל באמת הדעת הוא פנימית המדות וקיומם וכמ"ש מצוה כ"ה פ"ב בענין מה שהדעת נק' מפתחא דכליל שית ע"ש וכנראה בעליל בנפש האדם שהוא מעורב טו"ר יחד שמתאוה בטבעו לכל חפצי העוה"ז ולכל תאוות רעות ומגונות כמו גסות ודומה לו וגם נמצא בו בחי' הטוב הוא האהבה והחשק לה' ית' והטו"ר מעורבים יחד וע"י הדעת מברר הטוב מן הרע ואז דוחה את הרע משא"כ ע"י השכל לבד לא יתברר הטוב שבנפשו מן הרע כ"כ שהרי אף כשישכיל בשכלו גדולת ורוממות הבורא ואיך שכולא קמי' כלא חשיב אעפ"כ לא תתהפך לבבו לה' לבדו ולא להתאוות תאוות העוה"ז שהרי התאוה יביאנו לעשות היפוך השכל לפי שהשכל כשאינו בבחי' דעת הרי זהו ג"כ דרך אמונה לבד וישראל מאמינים בני מאמינים אעפ"כ ימצאו בהם גנבים וע"ע כמארז"ל (בע"י סוף ברכות) גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריי' אבל כשיעמיק דעת בזה וירגיש החיות השופע עליו מה' מקור החיים שזהו גילוי אלהות כשמרגיש חיי נפשו כנ"ל אזי יתהפכו מדותיו באמת ויתמרמר על ריחוקו מה' ע"ד שארז"ל לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר (ברכות ה' א') שיהי' ברוגז מאד על הרע ואח"כ יעורר רחמים על נפשו כי ידע הרחמנות שעליו ויאהוב את ה' כמ"ש נפשי אויתיך וגו' (ישעי' כ"ו ט') הרי ג' מדות אלו שהם חג"ת מתבררים ע"י הדעת וזהו ענין העשב הניתן לבהמתך כנ"ל:

ב) **והנה** על קוטב זה הוא יסוד הענין הרוחני המרומז בפרשה זו שבמצוה זאת במ"ש הש"י למשה ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (שמות כ"א א') משפט ל' הליכה כדת"א ע"פ כמשפט הראשון (בראשית מ' י"ג) כהלכתא קדמייתא וגו' ור"ל הולכת והמשכת הדעת שימשיך משה לישראל וגם בל' הקבלה משפט איהו רחמי שהוא קו האמצעי הנמשך מהדעת שלכן כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו (ברכות ל"ג א'), ובהיות שהדעת הוא פנימי' המדות כנ"ל לכן אמר לפניהם ר"ל לפנימיותם, ולהבינו סדר ההמשכה וענינה ותועלת שלה והיכולת שיש למשה להמשיך הוא מ"ש אח"כ כי תקנה דקאי ג"כ על משה הממשיך כנ"ל, ולהבין זה, הנה בתחלה יש לבאר היכולת שיש למשה להמשיך לזרע בהמה לעשותם בבחי' אדם, והבנת הדבר לאשורו הוא ע"י תוספת ביאור בענין זרע אדם וזרע בהמה מהו ההפרש ביניהם בשרש המשכותם ממקורם, והענין כי הנשמות דאצילות נק' זרע אדם שנמשכים מז"א דאצי' שהוא אדם העליון שעל הכסא ונשמות דבי"ע נק' זרע בהמה וכן גם המלאכים דבי"ע נק' בהמות כמ"ש פני ארי' ופני שור כידוע והוא לפי ששרש בי"ע מש' ב"ן שהוא גימ' בהמה, והטעם שהאצילות נק' אדם הוא כי אדם פי' אדמה לעליון כי בחי' התהוות י"ס דאצי' מלמעלה מהאצילות

הוא בבחי' גילוי מההעלם ולא התהוות בריאה חדשה כי כבר היו י"ס בבחי' העלם למעלה מהאצי' אלא שבעודם שם היו בבחי' העלם וענין האצי' הוא גילוי מההעלם והוא נגזר מל' ויאצל מן הרוח (במדבר י"א כ"ה) שנאמר גבי משה על הזקנים שהוא כמדליק נר מנר וכך הוא ענין הי"ס דאצי' לאחזאה איך אתנהג עלמא, לאחזאה הוא בחי' גילוי משא"כ למעלה מהאצילות הוא בחי' סתימא דכל סתימין ומ"מ כיון שהאצי'

הוא רק גילוי ההעלם הרי הוא מעין ההעלם ולכן נק' אלהות וזהו פי' אדם אדמה לעליון שהוא בדמיון הספי' הגנוזות שלמעלה מהאצי', עמ"ש מצוה כ"ה פי"א, וכמ"כ הנשמות הנמשכים מאצי' מיחוד זו"נ נק' זרע אדם והן כמו רשב"י וכיוצא בו והן יש להן דעת גדול מאד בהרגשת האלהות ואזי אין העוה"ז מסתיר להם כלל וכידוע עיקר ענין ההפרש בין נשמה דאצי' לנשמה דבריאה ע"פ ויבא יוסף הביתה לעשות מלאכתו (בראשית ל"ט י"א) ותרגומו בכתבי דחושבנא שהי' עסוק בחשבונות וענינים גדולים מעוה"ז המטרידים מאד ואעפ"כ הי' מרכבה וידוע שבחי' מרכבה הוא בחי' הביטול האמיתי בקביעות וא"כ הי' בבחי' ביטול גם בעודו עסוק בחשבונות הנ"ל וזהו לפי שהי' נשמתו מבחי' האצילות ויכול לתפוס שני מחשבות כא' כי להיות נשמתו אלהות ממש ולגבי אלהות כולא כלא חשיב כאין ואפס ממש א"כ אין עניני עוה"ז נחשבים לענין כלל עד שיהיו מטרידים ומסתירים אע"פ שעסוק בהם, כי עיקר סיבת הטרדא הוא כשהעסק תופס מקום ליש ודבר במחשבתו ע"כ ימנענו מלתפוס אז דבר אחד אבל יוסף שהי' מרגיש ביטול העולמות לאלהות א"כ הכל כלא ואין לגבי אלהות שהוא היש האמיתי והי' בטל לה' תדיר בקביעות אע"פ שעוסק גם בעניני עוה"ז וזהו הנק' זרע אדם שיש בהן בחי' הדעת כנ"ל, אבל הנשמות דבי"ע הם הנק' זרע בהמה לפי שבי"ע הוא עולם הפירוד שאינו אלהות ממש אלא בריאה חדשה מאין ליש ולכן לא נק' אדם אדמה לעליון כי הרי אין ערוך כלל בין נברא לבורא ולכן גם הנשמות הנמשכים משם נק' זרע בהמה ואין בהם בחי' הדעת כ"כ באלהות ולכן העולם מחשיך בפניהם שכשהם טרודים בעניני עוה"ז נפסק הקשר שלהם מדביקותם לה' והנה גם המלאכים נק' בהמה לגבי אדם דאצי' אע"פ שיש בהם דעת מ"מ לגבי דעת דאצי' נמשל כבהמות נדמו, וזהו מדריג' מרע"ה שממשיך בחי' דעת גם בנשמות דבי"ע שיהי' בהם בחי' דעת לה' ע"ד הנ"ל בזרע אדם והמשכה זו הוא בשעת התפלה והוא ענין הקדוש שאומרים מלאכים ג"כ וכן ישראל כי גם המלאכים נקר' בהמות ומקבלים אז דעת ג"כ ע"י הקדוש כמשי"ת בעזר"ה, והכח הזה במשה הוא לפי ששרשו למעלה גבוה יותר מנשמות הנולדים מיחוד זו"נ דאצי' הנק' זרע אדם, כי בו כתיב מן המים משיתיהו (שמות ב' י') ופי' עדמ"ש בס' התמונה דהאי

עלמא הוא בחי' שמיטה שניה שמיטת הפחד ולכן הי' בו חורבן בהמ"ק וצרות רבות ומקודם הי' שמיטה ראשונה ונק' שמיטת החסד והיו בנ"א במעלה יתירה כמלאכים ולכן פתחה התורה בבי"ת בבראשית לומר שהוא שמיטה שניה ושני נשמות לבד נמשכו משמיטה ראשונה לתקן שמיטה זו והם חנוך ומשה כי בחנוך נאמר ויתהלך חנוך את האלהים (בראשית ה' כ"ב) שכבר נתהלך פ"א בשמיטה ראשונה ובמשה כתיב מן המים משיתיהו משמיטת החסד הנק' מים, והנה באמת ע"פ קבלת האריז"ל יציבא מילתא אך לא כמ"ש בס' הנ"ל שהי' עולם ממש כעוה"ז אלא הענין הוא שהוא ענין עולם התהו שהי' לפני התיקון והוא ענין י"ס דנקודים שנמשכו ונשברו הכלים ואח"כ נעשה עולם התיקון ומכללו הנשמות של ישראל הנ"ל הנק' זרע אדם שנולדים מיחוד זו"נ וידוע שי"ס דנקודי' שרשן גבוה יותר בפנימי' א"ק מי"ס דתיקון כי הנקודים שרשן מבחי' אור העיניים דא"ק שהם מבחי' הפנימי' יותר (וכמ"ש מצוה כ"ה פ"ג), ולכן הם בבחי' עיגולים והי"ס דתיקון הם בבחי' יושר וביאור ענין העיגולים הוא שהוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות כדוגמת העיגול שאין בו מעלה ומטה עד"מ כדור הארץ שאנחנו נדמה לנו שבנ"א שבאמעריקא העומדים תחת רגלינו ממש הם למטה ולהם נדמה בהיפוך ואם הי' האמת כא' משנינו הי' מההכרח ששכנגדו יהי' נופל מהארץ ולא כן הוא והיינו לפי שהיא שרשה מבחי' עיגולים שאין בהם מעלה ומטה כלל וכמ"כ י"ס דעיגולים שאין בהם מעומ"ט כי אינם בגדר אור הנמשך בבחי' ההשתלשלות שהולך ומתצמצם אלא הוא למעלה מן ההשתלשלות ולמשל באדם משכל למדות וממדות למחשבה וממחשבה לדבור הוא בחי' השתלשלות אבל בחי' שלמעלה מהשכל לגבי השכל הוא למעלה מערך השתלשלות ואע"פ שמאיר הארה משם אינו כדמיון הארה שבהשתלשלות שעצמיות השכל מתלבש במדות אלא כענין מארז"ל אע"ג דאיהו לא חזי מזלי' חזי (מגילה ג' א') שמפחד ואינו יודע ממה מפחד לפי שמזלו רואה והנה מהמזל לא בא הדבר בגילוי מה הוא הפחד לפי שהוא למעלה מהשתלשלות אלא באה הארה בדילוג הערך והוא שיפחד כו', אך באמת א"א למצוא בחי' ומדריגה זו שלמעלה מההשתלשלות בנפש האדם להרחיב הביאור בזה זולתי למעלה נוכל לבאר יותר להבין הדבר על מתכונתו שענין למעלה מההשתלשלות הוא י"ס דעיגולים הנ"ל שאין בהם מעומ"ט משא"כ בחי' יושר דתיקון הוא צמצום האור להיות בסדר השתלשלות (וכמשנ"ת ענינם במצות קרבן פסח פ"א יעו"ש), והנה בחי' מרע"ה שמדרגתו הוא בחי' הדעת היינו ג"כ שנמשך מדעת הנ"ל שבעיגולים שלמעלה מדעת דתיקון, והענין דכתיב כי אל דעות הוי' (שמ"א ב' ג') שכולל ב' דעות, א' בחי' דעת תחתון המתלבש במדות דז"א והוא כענין הנ"ל בבחי' דעת

שבנשמות הנק' זרע אדם שנמשך בהם מהדעת הזה שהוא פנימי' ז"א, והב' בחי' דעת עליון שלמעלה מחו"ב ומשם שרש משה. וביאור ענינם הנה יובן ע"ד משארז"ל בש"ס בכמה מקומות גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם כו' שיש להבין דקדוק לשונם לומר גלוי וידוע ולמה לא אמרו מי שאמר והי' העולם יודע כו', אך הענין כי הנה ידוע מ"ש הרמב"ם שהוא ית' הוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמה ובידיעת עצמו יודע את כל הנבראים, והנה באמת עצמותו ית' הוא למעלה מעלה מבחי' מדע כי אינו בגדר זה כלל לומר עליו דבר מיוחד כמו דיעה ח"ו אלא הוא פשוט בתכלית הפשיטות ומ"ש הרמב"ם הוא היודע והוא הדיעה היינו בחי' י"ס דאצי' שהן אלהות ור"ל שבחי' דעת דאצי' שהוא אלהות ע"ז יתכן לומר הוא היודע והוא הידוע והוא הדיעה עצמה כי איהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון כמ"ש בזה"ק ומבחי' הדעת זה הנמנה בע"ס שהוא אלהות הוא שבא תואר הידיעה עליו ית' לומר שיודע מעשה בני אדם וכל שאר מעשה בריותיו עליונים ותחתונים ומשגיח עליהן לתת לאיש כמעשהו הן לטוב או למוטב כי כל מעשה של כל א' וא' ידוע לפניו ע"י בחי' דעת הזה שהוא אלהות כנ"ל ובודאי לפי שבחי' דעת הזה הוא מכלל הי"ס שהן בבחי' השתלשלות הרי אינו דומה התפשטותו באצי' להתפשטותו בבריאה וכן מבריאה ליצי' ומיצי' לעשי' עד עוה"ז, שהאצי' הוא אלהות וגם נשמות דשם הן אלהות משא"כ בי"ע שהם נפרדים וא"כ ידיעתו הנשמה דאצי' היא בבחי' דעת דאצי' כמו שהוא וכדי שידע הנברא צ"ל ע"י בחי' צמצום והתלבשות דעת דאצילות בדעת דבריאה עד שידע את הנברא הרחוק ממהות אלהות ע"פ הדעת ההוא ובכלל זה גם נשמות שבג"ע העליון, וכן עד"ז מבריאה ליצי' ומיצי' לעשי' ע"פ צמצום והתלבשות בדעת שבאותו העולם ועד"ז גם בעוה"ז עצמו ידיעתו בני אדם ומחשבותיהם וידיעתו את הבהמות ודמיונות שלהם כמו מחשבת הסוס ה"ז בחי' צמצום בדעת דאצי' המלובש בדעת דבריאה המלובש בדעת דיצי' המלובש בדעת דעשי' שמתצמצם יותר לידע מחשבת הסוס מלידע מחשבת האדם ומעשיו, ונמצא בבחי' דעת דאצי' אנחנו מתארים מעלה ומטה עד"מ, ר"ל שמתחלה יודע האצי' ואח"כ הבריאה ע"י התלבשות כנ"ל ואח"כ היצי' ואח"כ העשיה וכן בפרטי הנמצאים שבהם לפי מעלתן ומדרגתן כנ"ל במשל הסוס לגבי האדם, וה"ז עד"מ כאדם היודע ומקיף בדעתו ציור שמים וארץ ובנ"א שעלי' שמתחלה מקיף ומצייר את הראש כמו שמים ואח"כ ארץ ואח"כ בנ"א דלא סגי בלא"ה שיתפוס כולם בסקירה א' מפני שדעתו מתלבשת בדבר הידוע ומוקף ממנו וא"כ צריך להתצמצם לפי מהות הידוע, אמנם הנה הידיעה שעצמותו ית' יודע כל הנמצאים ע"י בחי' דעת דאצילות הנ"ל אינו ע"ד הנ"ל שיתלבש בבחי' הדעת לידע כל

נברא על ידו ע"י התלבשותו כנ"ל כי א"כ הוא בחי' ריבוי והתחלקות והוא ית' פשוט בתכלית, אלא שלזה אמרו רז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם ולא אמרו יודע שמשמעותו שמלביש דעתו בדבר הידוע עד"מ לידע אותו כנ"ל במשל האדם, אלא ידוע דוקא שהידיעה ממציאות כל הנפעלים שע"י הדעת דאצי' הנ"ל שבהתחלקות באה לפניו וגלויה וידועה קמי' במהותו ועצמותו ית' בדעת שלמעלה מהאצי' ושם אינו בהתחלקו' אלא כמאמר צופה ומביט עד סוף כל הדורות בסקירה א' וכמ"ש בגמ' (ר"ה י"ח א') ע"פ היוצר יחד לבם כו' (תלים ל"ג ט"ו) שמציאת הידיעה מראשית האצי' עם הידיעה מסוף העשי' כמו דמיון הסוס הנ"ל ומחשבות בנ"א שחושבים בחדרי לבותם הם ופרטי פרטיהם נסקרים בסקירה א' והיינו לפי שהוא ית' הוא מרומם ומתנשא למעלה מן הי"ס וחכמה דאצי' עם דומם גשמי שוים קמי' ממש בהשוואה א' א"כ אין שייך שם לומר קדימה ואיחור לפי שמהות זה מעולה מזה וצריך לצמצם בידיעת מהות זה מבידיעת זולתו כי זה אינו אלא בדעת דאצי' הנ"ל משא"כ במהו"ע ית' דלאו מכל אינון מדות איהו כלל א"כ כל הנמצאים שוים וכמאמר שוה ומשוה קטן וגדול ע"כ כולם נסקרים בסקירה א' וזהו ל' ידוע שאינו ענין התלבשות בהידוע אלא שידוע ממילא

הג"ה

מכאן נתברר ענין הידיעה שיש בזה כמה שיטות הרמב"ם כ' שהוא היודע והדיעה והידוע ובידיעת עצמו יודע כל הנבראים לפי שמאמתת מציאותו נמצאו כולם. ומהר"ל מפראג בהקדמתו לס' גבורות ה' נחלק עליו משני טעמים א' שעצמותו אינו גדר מיוחד כמו שהזכרתי למעלה ב' איך בידיעת עצמו ידע דברים שאינו סיבה להם כמו מעשה העבירות שהם נגד רצונו כו' לפיכך כ' שעצמותו אינו בגדר שכל כנ"ל והשכל והידיעה הם נפעלים ר"ל מ"ש וידע אלקים (שמות ב' כ"ה) שפעל ובראו הידיעה כמו שאמר ויברא אלקים (בראשית א' כ"א) זוהי שיטה ב'. ובמ"ש שעצמותו אינו שכל דבריו צודקים כנ"ל אך מ"ש שהידיעה היא בריאה זה אינו אב"א קרא אב"א סברא, אב"א קרא שמלשונות הפסוקים נראה שהידיעה מתייחסת לו לתואר אמיתי כמ"ש ולתבונתו אין מספר (תלים קמ"ז ה') בדעתו תהומות נבקעו (משלי ג' כ'), אב"א סברא דא"כ אתה מסלק הידיעה מעצמותו, ומה שיודע הנפעלים אינו בעצמותו אלא בבריאה שברא כו' לפיכך בזה צודקים ד' הרמב"ם שהידיעה היא ג"כ אלקות אך לא בערך עצמותו כמשי"ת: וגם בזה יש ב' שיטות א' כמ"ש הרמ"ק שהידיעה והשכל הם כלים ובתוכן אורות והאורות הם העיקר כו' וזה צ"ע שהכלים האלו מה ענינם אם הם אלהות א"כ יפלא הרי אתה אומר שהאלהות אינו בערך גדר פרטי ואם אתה אומר שהם כלים נפרדים א"כ הרי יודע בידיעה שחוץ ממנו ואע"פ שעיקר הידיעה היא ע"י האור מ"מ הרי הוא באמצעות הכלי, ועוד שאם אומר אתה שבהאורות שהן ודאי אלהות יש ג"כ גדרים פרטים חו"ב ודעת א"כ אתה נותן גדר פרטי לאלהות, ומחוורתא כמו שעולה ע"פ קבלת האריז"ל שהכלים הן הן החו"ב והידיעה והן אלהות ר"ל געטליך

ומ"מ אינן מהותו ועצמותו כי נאצלו ע"י צמצום עצום כידוע ענין המקום פנוי, ועצמותו למעלה מגדר מיוחד כמ"ש מהר"ל, ומ"מ הכלים אלהות כמ"ש הרמב"ם ולא כמו בריאה ולפיכך אינו יודע בידיעה שחוץ ממנו שהרי הידיעה ג"כ אלהות ולק"מ שאתה נותן גדר פרטי באלהות כי זה אינו אלא בי"ס שנאצלו לאחר הצמצום כנ"ל, וענין האורות המתלבשים בכלים המה מהות פשוט שאינו בגדר מיוחד וע"י הכלים מגיע הידיעה באורות וגם במהו"ע ית' ממש אלא שהוא ע"ד גלוי וידוע שהידיעה שבאלהותו שלאחר הצמ' הנק' כלים ידוע במהו"ע שלמעלה מהצמצום ושם הוא ענין הידיעה כללית כמ"ש הכל צפוי (אבות פ"ג מט"ו) והבחירה יש אעפ"כ למטה כי ידיעה זו שבעצמותו היא מקיף ואינה מכרחת כי אין הנברא מתפעל מזה לפי שהוא מקיף משא"כ דעת תחתון כו' ומ"ש וידע אלקים ר"ל שהגיע הידיעה בדעת תחתון בחי' כלים ועד"ז גם העבירה שאדם עושה אחר שעשה והגיע בדעת תחתון עשה רושם ויניקת החיצונים משא"כ קודם המעשה בהיות הידיעה עדיין במהו"ע לא הי' רושם מזה ועד"ז במעשה המצות ודו"ק היטב בכ"ז כי הוא סולת נקיה, ע' מצוה כ"ה. ע"כ הג"ה:

והיינו בדעת שלמעלה מהאצי' ולמעלה מהשתלשלות שאינו בבחי' המשכה והתלבשות כנ"ל והיינו כמש"ל בענין העיגולים שהן למעלה מההשתלשלות ואין שם בחי' מעלה ומטה כמשל העיגול מבלי שימצא ראש וסוף וכבר נת"ל ששרש משה הוא משם וא"כ הוא למעלה מכל הנשמות דאצי' שהן בחי' זרע אדם שהוא מבחי' דעת דאצי' דעת תחתון כנ"ל ולפיכך יכול להמשיך בחי' דעת גם בנשמות דבי"ע הנק' זרע בהמה כי שם קטן וגדול שוין כנ"ל:

ג) **וז"ש** כי תקנה ר"ל שהמשכה זו נקראת קנין כי הנה ידוע בכוונות ברוך עושך ברוך יוצרך ברוך בוראך ברוך קונך שהם נגד ד' עולמות אבי"ע והאצי' נק' בשם קנין והטעם כי בריאה הוא ר"ל על התהוות דבר מאין ליש אבל קנין אינו התהוות חדשה שהרי הסחורה היתה במציאות כמו שהיא גם קודם שקנה אותה אלא שהוא רק יציאה מרשות לרשות וענינו למעלה הוא בחי' התהוות האצי' שהוא בחי' גילוי מההעלם שלמעלה מהאצי' כנ"ל רפ"ב וזהו שפעם כתיב בורא את הכל ופעם כתיב קונה הכל כי מתחלת ההתהוו' ממהו"ע ית' הוא בבחי' בריאה מאין ליש שהרי גם א"ק נק' אדם דבריאה לפי שהתהוותו מאין ליש ע"י צמצום ומקו"פ ואח"כ התהוות האצי' מהא"ק נק' קנין מהעלם לגילוי כי א"ק הוא אור כללי כמ"ש מצוה כ"ה פי"א ואח"כ בריאה שהם נפרדים ממש נק' בריאה מאין ליש לגבי האצילות שהוא אלהות, והנה על המשכת הדעת שמשה ממשיך שהוא מבחי' עיגולים שלפני האצי' באצי' נק' קנין וזהו כי תקנה עבד עברי ר"ל שגם הנשמות שמבי"ע מסט' דעבד מט"ט הנק' זרע בהמה גם להם יקנה וימשיך מהעלם לגילוי בחי' הדעת וד"ל, וביאור אומרו עבד עברי הוא נתינת טעם לשבח על היכולת הזה להמשיך בחי' דעת דאצי' גם בבי"ע עם היות שכבר נאמר טוב טעם מצד שרשו של משה מבחי'

העיגולים השוה ומשוה קטן וגדול, כאן מוסיף עוד לומר שגם מצד מעלות הנשמות עצמן יש טוב טעם להמשכה זו שהם כלים מסוגלים לזה עם היותן נקראים זרע בהמה שהרי מ"מ נק' עבד עברי ר"ל שהם עבריים ומצד שהם עבריים יש יכולת להמשיך להם בחי' הדעת, והענין כי עברי הוא ע"ש מ"ש בעבר הנהר ישבו אבותיכם (יהושע כ"ד ב') כי הנה כתי' ונהר יוצא מעדן (בראשית ב' י') הוא בחי' בינה שנמשך מהחכמה להשקות את הגן בחי' מל' והוא בחי' סדר ההשתלשלות דאצילות ומשם יפרד בבי"ע אבל עבר הנהר היינו מה שלמעלה מחו"ב דאצילות והוא בחי' המקיפים שלמעלה מהשתלשלות ושם ישבו אבותינו ששרשם משם אלא שמשם נמשכו בבחי' האצילות ובניהם נשפלו גם בבי"ע להקרות זרע בהמה כנ"ל וכיון ששרשם ג"כ משם לכך יש יכולת להמשיך להם בחי' הדעת משם וא"כ ההמשכה ראויה בין מצד הממשיך שהוא משה שמן המים משיתיהו מהעיגולים כנ"ל ובין מצד המקבלים שהם הנשמות ששרשם ג"כ מעבר הנהר מלמעלה מהשתלשלות וד"ל. וזהו ענין הקדושה שאומרים הישראל ומלאכים אומרים ג"כ קדוש ולא מקדשי' לעילא עד דישראל מקדשי לתתא שע"י הקדושה הוא המשכת הדעת כמ"ש בפע"ח וזהו פי' קדש ר"ל הא"ס שהוא קדש ומובדל בא לכלל המשכה ונק' קדוש בוי"ו וענין ההמשכה הוא שיהי' בבחי' גילוי בדעת והרגשת מציאותו כנ"ל ובהיות שיש ג' בחי' מחשבה דבור ומעשה וישראל עלו במחשבה ולאחר התלבשותם בגופות ירדו בעולם המעשה ומלאכים שרשן מעולם הדבור שהרי נבראו בעשרה מאמרות שבוי"ב כמארז"ל עוף זה מיכאל כו' (זח"ג כ"ו ב') לכן שניהם צריכים זה לזה באמירת הקדושה והמשכת הדעת דישראל מצד שרשן ממשיכים במחשבה ולכן המלאכים ממתינים עליהם כי אין זה ביכולתם ששרשם בעולם הדבור ולאח"כ אחר שישראל נשפלו בגופות דעשי' וצריכים להמשיך למטה והיינו באמצעות עולם הדבור לכן מזכירים ביוצר אמירת הקדושה של המלאכים: ואחר שביאר הש"י למשה מה שהוא צריך להמשיך לישראל והיכולת שיש לו בזה כנ"ל והוא מ"ש ואלה המשפטים כו' כי תקנה כו' מעתה ביאר לו ענינה ותכליתה והוא אומרו ית' שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם (שמות כ"א ב') ר"ל שהעבודה שהעבדים שהן הישראלים צריכים לעבוד הוא שית אלפי שני דהוי עלמא ובאלף השביעי הוא אמתת קבלת השכר ואז יצאו לחפשי חנם בלא מצות כידוע שפי' חנם כן הוא מאמרם ז"ל (בספרא בהעלותך) ע"פ זכרנו את הדגה כו' (במדבר י"א ה') כי בימות המשיח יהיו עדיין מעשה המצות שיש מ"ד כן ומביא ראי' ממ"ש רז"ל כיצד מלבישן לע"ל יבא משה ואהרן וכו' (יומא ה' ב') אבל באלף הז' כ"ע מודו שלא יהי' עוד העסק במעשה אלא לקבל השכר (ע' נדה ס"א ב'), וביאור ענין העבודה הוא כמ"ש

בזהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים (בראשית כ"ד א') באינון יומין עילאין והן בחי' לבושי' שנעשו לנשמה ממעשה המצות שלזאת ירדה כי א"א לה להנות מאור א"ס להיותה בע"ג אם לא ע"י לבוש הנעשה מהתורה ומצות שהן בחי' רצון העליון וזהו ענין צרור החיים כמ"ש והיתה נפש אדוני צרורה כו' (שמ"א כ"ה כ"ט) אך בהיות הרצון עליון למעלה הוא בבחי' א"ס ולמעלה מהזמן וע"י המצות נשפל בבחי' מקום וזמן לברר בירורי נוגה ששרשן מאד נעלה ונעשו מהם הלבושים ולכן נק' יומין עילאין ע"ש בחי' המשכת הרצון עליון שלמעלה מהזמן בזמן וז"ש ימי שנותינו בהם שבעים או שמונים שנה (תלים צ' י') כי לכל אדם ניתנו ימי חייו במספר לפי ערך הלבושים שצריך להשלים מבירורי נוגה ע"י שעושה בהם מצות המלך שהם רצונו ב"ה, ולפי שהלבושים נעשי' מבירורי נוגה ע"כ צריכים כיבוס עד"מ ללבנם והוא ענין התפלה שמזככת את התורה ומצות של כל היום והיינו ע"י בחי' הדעת הנמשך בתפלה ע"י מרע"ה שאז הוא זמן המשכת המוחי' דגדלות מזדככים התורה ומצות הנעשים כל היום וז"ש שש שנים יעבוד מל' עיבוד עורות כלומר ע"י המשכת הדעת הנ"ל יהי' עיבוד ותיקון התורה ומצות שבשית אלפי שני דהאי עלמא שמהם נעשו הלבושים וכמ"ש כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה כו' (שה"ש ו' ו') ואז יהי' עי"ז אח"כ באלף השביעי מנוחה לחיי העולמים כי כעת הכל עליות וירידות ואין זה מנוחה אבל בשביעית ישלחו העבדים חפשי להיות להם מנוחה בגילוי אא"ס שאין למעלה הימנו וד"ל:

והנה כל המצות נק' עדות כמ"ש עדות הוי' נאמנה (תלים י"ט ח') בדרך עדותיך ששתי (תלים קי"ט י"ד) פי' כמו העדות הוא גילוי ההעלם שמעידים לפנינו על דבר שלא ראינוהו ומספרים כל ענינו כמו שהוא, כן כל מעשה המצות שלמטה הם דוגמא ועדות למצות שלמעלה שהקב"ה מניח תפילין ומתעטף בציצית כמ"ש במ"א שהם ד' מוחי' ול"ב נתיבות החכמה כך אנו עושים ד' פרשיות ול"ב חוטים ועי"ז אנו מעוררים למעלה כי באתערותא דלתתא אתער לעילא כדאי' בזהר וכמ"ש במ"א במעלת המצות מעשיות לעורר למעלה מעלה ע' מצות מילה ומצות אחדות פ"ב יעו"ש, וכמ"כ בענין מצוה זו שהקב"ה יש לו עבדים עבריים הנ"ל ועובדים כל שש הם שית אלפי שני ובפרט בכל א' הוא בירור ששה מדות שבנפשו הבהמית כידוע ומשלחם חפשי במנוחה בשביעית הוא אלף הז' כנ"ל כמ"כ ציונו הקב"ה להדמות צורה ליוצרה הוא דין קנין עבד עברי ושנשלחהו חפשי בשנה השביעית לפי שעי"ז נעורר כן למעלה כל הענין הנפלא הנ"ל והמנוחה לחיי העולמים:

מצות יעוד ופדיון אמה העבריה

מ"ג **ליעד אמה העבריה**: (מ"ד) לפדותה אם לא רצה ליעדה והוא מ"ש אם רעה בעיני אדוניה אשר לא יעדה והפדה וגו' (שמות כ"א ח') והיעוד הוא שאומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי ואז נוהג בה מנהג אישות ושנינו ספ"ק דבכורות (דף י"ג א') מצות יעוד קודם למצות פדיה, ואם לא רצה ליעדה לא לו ולא לבנו אזי המצוה לפדותה והוא שכשתתן כסף או שוה כסף עבור השנים שהיתה ראויה לעובדו עד סוף שש אזי תצא חפשי וגם הוא מגרע בפדיונה השנים שעשתה אצלו כיצד הרי שמכרוה בששים דינרים ועבדה ארבעה שנים ה"ז נותנת כ' דינרים ותצא, ומצות פדיה נוהגת גם בעבד עברי וכדפרש"י בחומש: והענין כי יש ג' מדריגות בנפש האלקית עבד כנעני ועבד עברי ואמה העבריה שיש נשמות הנמשכים מעולם העשי' הנק' עבד כנעני ויש הנמשכים מעולם היצי' ונק' עבד עברי כי הם מסט' דההוא עבד מט"ט המושל ביצי' ויש הנמשכים מעולם הבריאה והם בחי' אמה העבריה כי בינה שהיא בחי' נוק' מקננא בבריאה וכעד"ז גם בכל נפש יש ג' בחי' אלו כי כל א' כלולה מכל כידוע שיש בחי' נרנח"י גם בנפש דעשי'. והנה בחי' עבד כנעני הוא מ"ש רז"ל עליו עבדא בהפקירא ניחא לי' (גיטין י"ג א') שהנחת שלו הוא בפריקות עול והעבודה עליו משא גדול אבל אעפ"כ מוכרח לעבוד שלא ברצונו מחמת אימת רבו שלא יכהו בשבט, כמ"כ חלק אלוה השורה בנפש החיונית דנוגה כשאין בהשראה בהתגלות השכל ומדות של הנפש אלקית אלא שכלו ומדותיו בתאוות העולם שזהו כל הנח"ר שלו ואעפ"כ עובד ה' במעשה בפו"מ בסומוע"ט מאימת רבו יראת עונש שלא יכהו בשבט זהו הנק' עבד כנעני שכל נפשו האלהית כמעט בגלות בנפש הבהמית זולת בחי' עשי' בפועל ממש כנ"ל ומכלל זה לא יצאו גם הרשעים שעוברים על מצות ה' גם בעשי' והם כמו עבד כנעני החוטא לרבו שאעפ"כ כאשר אח"כ רבו מכהו בשבט מוכרח לחזור לעבודתו כמ"כ ארז"ל (הובא ר"ח שער היראה פ"ג) רשעים מלאים חרטות והיינו מחמת השבט הוא בחי' הארת האלהות שמאיר על נפשו בבחי' מקיף כמארז"ל אכל [בי'] עשרה שכינתא שריא (סנהדרין ל"ט א') שכשמכהו בו ומאיר בו איזו גילוי הארה כענין מזלי' חזי שהזכרתי מצוה מ"א פ"ב אזי הוא שב לה' ומתחרט על חטאיו וזהו סיבת ההרהורי תשובה שנופלים פתאום לבעל עבירה כידוע. ועבד עברי שמבחי' יצירה היינו שמאיר בחי' מדות של הנפש אלהית בגילוי בנפש הבהמית ויש לו אהבה לה' להמשך אחריו ולא ניחא לי' כלל בפריקת עול אע"פ שכשבאים לו עניני עוה"ז הוא מתענג מהם אבל אין רצונו להמשך בהם לכתחלה וכשבאים פתאום ונתפעל בהם מאד הוא במרירות על ההתפעלות נמצא שאין עניני

עוה"ז עיקר רצונו להמשיך עצמותו אליהם כמו בעבד כנעני הנ"ל שבהפקירא ניחא לי', והיינו מפני שהנפש אלקית מאירים כחותיה בגילוי בנפש הבהמי' שמתבונן בשכלו בתפלה בגדולת ה' בהתהוות מאין ליש וכדומה עד שיש לו תשוקה ממש לה' והגם שמ"מ לא נהפכו מדותיו עד שלא יהי' לו חמדה לתאות עוה"ז כי המדות הם עדיין בו כתולדתם אבל רצונו הוא שלא ימשך אחריהם, וה"ז כמו העבד המביא כל הצטרכות בני הבית אכילה ושתיה מן השוק דהיינו בשר ותבואה שהיו בשוק במקום רחוק מן היכל בני המלך שזהו עבודתו להביאם משם אבל הדברים שהוא מביא עדיין הם מגושמים מאד ואינן ראוים לאכילה כלל כמו התבואה ובשר חי שאינם ראוים להאכל כמו שהם עד שיבשלם באש ויהפכו למהות אחר ויתגלה בהם טוב טעם מתוק לחיך. וזהו ע"י האמה שאינה בבחי' שפלות כ"כ לצאת החוצה להביא צרכי הבית אלא עבודתה בפנים לתקן מה שכבר הובא לבית ע"י בישול ואפיה להפכם למהות אחר רוחני ודק כו' וכמ"כ הבאת בירורים דקליפת נוגה שהוא כחות נפש הבהמית כשפועלים פעולה אלהית בתפלה הרי הרוח והגסות דנוגה רחוקה מאד מהשתלשלות דקדושה וכשאדם מביא רוח זה שיפעול פעולה אלהית דהיינו האהבה לה' ועדיין לא נהפך כלל ממהותו ה"ז כמו הבאת העבד התבואה מן השוק והוא אינו ראוי לעלות על שולחן מלכים עדיין וכן הבשר החי, שכמ"כ האהבה שלו לא נשתנה מטבעה כמו שהיא בנוגה אלא שבאה להיכל המלך והוא להיות האהבה זו שהיתה לעוה"ז עתה היא לה' וכן עסקו בתורה ומצות כל היום הוא עד"ז שהרי דבר ההלכה מלובש בעניני נוגה זה טוען כך כו' וגם דיבור פיו הוא מכחות נפש הבהמית דנוגה וע"י קריאתו בתורה הוא ממשיך הארת מדותיו ית' שהם ו"ק דיצי' בדבר ההלכה הוא וכמארז"ל הקב"ה קורא ושונה כנגדו (ע' תד"א ח"א פי"ח), והעלאה והמשכה זו הוא ע"י קדימת האוי"ר בתפלה כי הם גדפין כידוע ואע"פ שהאוי"ר עדיין לא נשתנו מהטבעת הנפש מ"מ הוא העלאת מ"ן כדכתי' אם ישים אליו לבו (איוב ל"ד י"ד) וישים הוא בחי' עשי' שאעפ"כ רוחו ונשמתו אליו יאסוף עי"ז בקריאתו בתורה ומ"מ עדיין רחוק התורה שלו מהתכלל במהות אלהות ממש אע"פ שהוא העלאת מ"ן מטעם הנ"ל והרי זה כמו הבאת העבד התבואה שהיא גשמית עדיין. אמנם האמה הוא בחי' מי שיש לו מוחי' דגדלות בחי' בינה ליבא ובה הלב מבין כשהוא נתפס בעמקי הלב ואז נהפכו מדותיו מטבעם שיהי' התשוקה לאלקות בשינוי ממהות תשוקתו לחמדי עוה"ז ובהתהפכות המדות למשל אם הי' בעל התנשאות יהי' עבודתו לאלקות בשפלות לא מחזיק טיבותא לנפשי' וה"ז כמו עבודת האמה להפוך התבואה להיות מטעמים ערבים ומתוקים וז"ש רבקה ואעשה כו' מטעמים וגו' (בראשית

כ"ז ט'), ועד"ז גם בכל נפש בפרט יש ב' מיני עבדים הנ"ל שהם בחי' נפש ורוח ובחי' אמה הוא בחי' נשמה ומוחי' והוא בחי' גדלות המוחי' שבתפלה להפך מהות המדות ואח"כ עסק התורה בכל יום הוא מרשימו בחי' קטנות בחי' עבד כו': אך כ"ז גם באמה הוא רק הפיכת המדות בחי' תשוקת המדות שבנפש הבהמית ע"י בינה ליבא אבל גסות נוגה דבינה עצמה שהיא דקה ביותר לא נהפכה עי"ז והיינו בחי' יש ודבר ראית איש חכם בעיניו כו' (משלי כ"ו י"ב) ולזה יש ב' תחבולות יעוד ופדיה, היעוד הוא שתעשה כלה וה"ז בחי' עלי' מבריאה הנק' אמה לאצי' הנק' כלה והוא כשיהי' נמשך עליה בחי' שלהבת י"ה מלמעלה בהתגברות הרצון ותענוג שלמעלה מבינה שבנפש ואז יתבטל בחי' מקצת היש שהי' בהשגה ואז תקרא כלה ע"ש כלות הנפש ולא תקרא עוד אמה לעסוק באש של הדיוט כו'. ואם רעה בעיני אדוניה מחמת ריבוי גסות הנוגה שלה שזהו פי' רעה ולכן לא יעדה שלא יוכל להתגלות בה בחי' כלות הנפש ובחי' כתר שלה הנק' כלה אזי והפדה שתתן תחתיה דבר אחר אפי' דיבור שבה שהוא נמוך מאד ואז נחשב כאילו היא עצמה עלתה מגשמיותה והוא ענין מה שהסוס רץ ומיצל יהי' קדש לה' (עי' פסחים נ' א') והוא תא הרצים והיינו אותיות הנפש אלקית והתגלותה כל היום במודו"מ בתורה שתעסוק בקרירות והוא בחי' הקטנות שבה כאשר יהיו האותיות שבה שמורים מרע ועושים טוב אזי ביכולתה להוסיף תוס' קדושה למחר בתפלה בבחי' ראיה שבה עד שלא יחשיך לה נוגה שלה הרגשת היש וכו' והיינו פדיית האמה מנוגה שלה ע"י הפדיון שנתנה האותיות שבה להוי'. וזהו מה שהסוס בחי' אותיות רץ ומיצל יהי' מזה למחר קדש לה' גילוי אלהות בתפלה וזהו ענין שהקטנות מועילים לגדלות ומ"ש והפדה שהאדון נותן ג"כ בפדיונה כי הכח הזה בנפש כל היום לשמור האותיות הוא ע"י בחי' המקיף שבנפש גם בעת הקטנות שהוא בחי' שומר וזהו והפדה שהאדון בחי' מקיף גורם הפדיון: והנה כמו שהוא בכלל שיש נשמות שהן בחי' עבד עברי ויש בחי' אמה כנ"ל כן בפרט בכל נפש יש כל בחי' הנ"ל והן ד' חלקי התפלה עד ב"ש יהי' בחי' עבד כנעני והוא בחי' לאכפיי' לסט"א ואפי' צדיק גמור שלבו חלל בקרבו ומואס ברע עכ"ז באותו רע שאלמלא התורה לא היו רעות כלל כבשר בחלב ושעטנז כו' אל יאמר אי אפשי אלא אפשי וא"כ ניחא לי' הרע זה אלא מה אעשה שאביו שבשמים גזר עליו וכמ"ש הרמב"ם פ"ו מן השמנה פרקים שהקדים לאבות והטעם הוא כי שרש החוקות שהם מצות הנ"ל מאד נעלה מן המצות הראוים ע"פ השכל שהן שרשים להם והוא בחי' חק וגבול נעלם להמשכה שע"י המצות כו' ולכן צריך לעשותם ג"כ כמקבל גזירה בלי טעם כי בזאת שאומר אפשי הרי הוא רחוק מאד מאלהות ואעפ"כ מקבל גזירתו ובזאת מעורר מדת

התפארות שהיא דוקא על הרחוקים ממנו וכנודע מענין יתרו שאמר עתה ידעתי כי גדול הוי' אזי אסתלק יקרא דקוב"ה כו' אבל במצות שהן רעות גם מצד השכל צריך למאוס בהם לזכך נפשו וכמ"ש הרמב"ם שם באורך מדכתיב נפש רשע אותה רע וגו' (משלי כ"א י'). ומב"ש עד יוצר הוא בחי' עבד עברי ברעותא דלבא קצת אלא שהוא נפרד מן השכל והרי ההשגה באלקות שמחמתה מתפעל הוא בבחי' ריחוק אצלו עדיין אלא כמו הלומד שלא בעיון לעמוד על הדבר אלא לומד ליגמר שיודע הדברים לבד במוחו ועדיין אינו מדקדק בהדבר איך ומה הוא שהדקדוק הוא הנק' עיון ובינה שפירושו שמתבונן שהוא מה שעומד על הדבר הרבה ומעיין הרבה במהות הדבר מהו, כמ"כ יובן ענין סידור שבחיו של הקב"ה בפסוקי דזמרה נק' סידור לפי שהוא רק כמו ליגמר ונק' ריהטא שמסדר הדברים אך מ"מ יש מזה התפעלות כמו השומע דבר חדש שמתפעל לבו ממנו מצד החידוש גם טרם שדקדק בו. אבל כשמתפשטת ההתבוננות של השבחים בקירוב גדול לעמוד עליהן הוא ברכת יוצר שמשם מתחיל כניסת ז' היכלות דמדות להפכם לה' מפני שאין הפיכת המהות אלא בבינה ליבא בחי' עיון והתבונ' בגדולת ה' וזהו בחי' אמה העבריה שהיא בבריאה ששם מקננא בינה, ובק"ש נק' היכל האהבה שאז בחי' האהבה בתשוקה רבה בפנימי' עד שנעשי' היכל לה' להיות שורה אלהות בנפשו בהתבוננו באומרו שמע ישראל, ואח"כ היכל ק"ק בחי' חכמה שבנפש שבה ועל ידה עיקר התהפכות המדות כי בחכמה אתברירו כו', ואזי יוכל להיות היעוד בשמו"ע שהוא בחי' השתחוואה וביטול שלמעלה מבחי' רשפי אש של הדיוט ואזי מקבלת שלהבת י"ה והוא היחוד האמיתי. ואח"כ נפילת אפים הוא שעת היחוד שהוא למעלה מן היעוד שבשמו"ע ר"ל שהוא למעלה ממדריגת מס"נ שהוא כשעדיין עסוק במסירה אבל לאחר מסירה והפשטת עצמותו שנעשי' רק נקודה חדא בחי' הרצון שבה לבד ועמך לא חפצתי והנה אח"כ חוזרת ונבנית בי"ס הוא כמשל המתבטל מעצמותו כשרואה דבר נפלא ונעשה רק נקודה א' ואח"כ כשהוא רגיל בו יש לו התפשטות חו"ב אורך ורוחב כמקדם רק שהוא באופן יותר נפלא שאין ערוך לאורך ורוחב הראשון לו, וזהו ענין נפ"א, זהו מצות היעוד. ומצות פדיה הוא כנ"ל אם רעה בעיני אדוניה שלא יוכל לייעד בשמו"ע בבחי' השתחוואה ושלהבת י"ה הנ"ל מחמת הרע המעורב קצת בהרגשת היש וכו' אזי והפדה בנתינת אותיות דמו"ד כל היום לה' דהיינו להיות שמורים מרע ומתקשרים בטוב חכמת ה' שבתורה ואזי יוסיף אומץ להאיר נפשו למחר בתפלה כמשנ"ת למעלה, וכמ"כ נצטוינו בפועל מצות יעוד ופדיה לאמה העבריה שבזה אנו מעוררים כן למעלה להיות

יעוד או פדיה לנפשו ע"ד הנ"ל וכן בכללות העולמות שמט"ט נק' עבד עברי ויש בחי' אמה בבריאה להיות התעלות מדת מלכותו מבריאה אל האצילות להקרות כלה וכנ"ל:

מצות בנין מקדש

צ"ה **לבנות מקדש**, **שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם** (שמות כ"ה ח'): ואלו הן הדברים שהם עיקר בבניין הבית עושים בו קדש וקדש הקדשים ויהי' לפני הקדש מקום אחר והוא הנק' אולם, ושלשתם נק' היכל. ועושים מחיצה א' סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא עזרה והכל נק' מקדש, ועושים במקדש הכלים הכתובים בתורה הארון בקדה"ק ומנורה ושולחן ומזבח הפנימי בקדש, ומזבח החיצון בעזרה:

א) **ולהבין** זה ענין המקדש והכלים, בהיות כי עיקר כוונת עשיית המקדש הוא להיות גילוי אלהות בישראל כמ"ש ושכנתי בתוכם לכך נצטווינו לעשותו כדוגמת סדר ההשתלשלות הנמשך מעצמות א"ס ב"ה כי מבואר במ"ח דרך בריאת העולם כיצד אא"ס צמצם אורו ופנה מקום שוה מכל צדדיו והוא מקום עגול כו' ומשך בתוכו קו אור דק ובדרך ירידתו האיר בחלל ההוא עגול אחר של אור רחוק מעט מאא"ס וברדתו עוד האיר עגול שני עד עשרה עגולים שהם כח"ב כו' ואחריהם באים י"ס דיושר כו' עכ"ד במסכת א"ב בסדר זרעים ע"ש, וביאור הדברים ידוע דאור הפנימי הוא בחי' גילוי אלהות בכל עולם לפי ערכו ואור המקיף הוא מה שנשאר בהעלם ולא בא לידי גילוי שהוא סובב מכל צד בשוה ורצה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים כדוגמת ראשית ההשתלשלות מעצמות אא"ס לכך ציוה לעשות המשכן כדוגמת זה (ועד"ז בבית עולמים) והיינו היריעות והקרשים שבמשכן הם דוגמת אורות מקיפים עליונים שלמעלה מאצי' ומקיפים שבאצי', והכלים הם כמו בחי' א"פ המשתלשלים מן הקו שהם בחי' גילוי אלהות ממש בכל עולם וכך בארון כתיב ונועדתי כו' מבין שני הכרובים (שמות כ"ה כ"ב) וכן במזבח הי' יורד אש שלמעלה ועד"ז גם במנורה עדות היא לבאי עולם (שבת כ"ב ב') שהשכינה שורה בישראל וכן בשולחן שהלחם חם כו' ואמנם לא כל המקיפים שוים כי אין תמונת המקיף אלא לפי אופן הפנימי שיסתעף ממנו עד"מ השפעת גילוי שכל לפי אופן רצון הגילוי כן יהי' המקיף בתחלה לכך הי' תמונת היריעות והקרשים בתמונה פרטית כך וכך כמו אורך היריעה כך וכך וכדומה לזה בקרשים מפני שהתכלית הוא הגילוי אור פנימי ע"י הקרבנות ולפי אופן רצון הגילוי כן צ"ל המשכת המקיפים בתחלה כנ"ל: ולהבין ענין המקיפים ופנימיי' ששניהם צ"ל בבריאת העולם ובכל המשכת אלהות

דלכאורה מאחר שעיקר הגילוי הוא ע"י או"פ א"כ מה תועלת בהמקיף אמנם הענין מבואר במצות היחוד (תי"ז פ"ב) ענין ב' מיני המשכות אלו שמשניהם מגיע חיות להעולמות וכן לכל נברא בפרט וז"ש כל אשר חפץ הוי' עשה (תלים קל"ה ו') הוא בחי' המקיף וכתיב בדבר ה' שמים נעשו (תלים ל"ג ו') הוא בחי' הפנימי. ושם נת' שהמקיף הוא המחי' ג"כ ואדרבה הוא העיקר אלא שאינו מתגלה בהנברא והפנימי מתגלה בו, ועוד זאת שהמקיף העלמו בכולם בשוה מראש לרגל משא"כ הפנימי ישונה אופן גילוייו בין ראש לרגל ועוד זאת שהמקיף אינו מתחלק לחלקים והפנימי יתחלק לחלקים רבים צמצומים שונים, והא בהא תליא כמובן ממשנ"ת ענינם שם, אך כאן נוסיף לך משל ע"ז מבשרי מהתלבשות הנפש שבגוף שמאירה ג"כ ב' מיני חיות לגוף מקיף ופנימי, הפנימי הוא כמו הארת הנפש במוח לב כבד שהם הארות שונות מהנפש לפי תכונת חלוקי הכלים המוח מן הלב ומן הכבד (ועד"ז גם בכל האיברים כמו היד והרגל לפי תכונת כל א' כך הוא מהות חיות הנפש בו) כי השכל שורה במוח והמדות בלב והתנועה באיברים החיצונים ע"י הדם שבכבד. והנה השכל במוח הוא בבחי' גילוי שההשכלה מהותה מורגשת במוח והמוח ממולא ממש ממהותה כהמלאות הכלי מן המים עד שלפי אופן מזגו של המוח אם יבישות או לחלוחית ישונה מהות השכל אם לשכל צח או לא כידוע והטעם כי מזג גשם המוח מסוגל לקבלת השכל ועד"ז גם הדבור בפה הרי הפה הגשמי ממולא ומורגש מאותיות הדבור הרוחני' ועד"ז המדות בלב והתנועה בידים וההילוך ברגלים שידוע שיש גידים ברגל שלפי אופן הרכבתם יהי' תנועת הרגל להילוך וכזה הוא חיות הנפש המתלבש בהם הוא כח ההילוך וא"כ מובן מזה שחיות הנפש באיברים הוא בגילוי גמור וזהו ענין התלבשות או"פ בכלי שהוא בגילוי לפי שהכלי מסוגלת לקבלו כי היא מעין האור ודוגמתו ממש שהרי לא יהלך היד ולא יכתוב הרגל וכו' אלא הרגל יהלך והיד תכתוב והלב יתפעל והמוח ישכיל, והרי חיות זה המתגלה הוא בשינויים ממוח ללב וליד ורגל וגם מתחלק לחלקים רבים שכל ומדות תנועה והילוך דיבור וזהו הפנימי. והמקיף הוא מה שאנו רואים שיש התפשטות החיות מן הנפש בגוף להיות האיברים מתפעלים ממנו ואעפ"כ איננו בגלוי להיות מהותם גלוי אליהם וגם מאיר לכולם בסגנון א' מבלי התחלקות, והוא הרצון כי אנו רואים כאשר ירצה לפשוט ידו ורגלו יפשוט מיד כרגע ואם ירצה לכווץ יכווץ מיד בעלות הרצון ומזה מופת שהרצון מלובש ונמצא ברגל ממש כי אילו היה מציאותו רק במוח ומה שמהאיברים נשמעים לרצונו כמו התפשטות או כיווץ הרגל הוא דרך המשכה שנמשך מרצון שבמוח אל הרגל לעשות כן בעלות הרצון א"כ הי' צריך להיות שיהוי זמן מעלות הרצון לפשוט

הרגל עד שהרגל תתפשט בפועל כדי משך הילוך והמשכת הרצון מהמוח ברגל ולא הי' באפשרי להיות מיד כרגע ומאחר שאנו רואים שבו ברגע העלות הרצון להפשיט הרגל וכדומה תתפשט הרגל ממש מוכרח שהרצון נמצא ברגל ממש ולכן א"צ לשהיית זמן, והאמת כן הוא כידוע שיש עורקים וגידי המוח שמתפשטים בכל האיברים ואין בהם דם רק הם כלי הרצון להיות ממשלתו על ידם בכל אבר להניעו כרצונו, והנה גופה של התנועה הוא ממזג חיות העצמי שביד ושברגל שכבר הם בהכנה מקודם מלובש בדם שבאבר ההוא המתרבה ע"י אכילה ושתיה משא"כ הרצון הוא חיות נפשי לבד וממנו לא יבא גוף התנועה אלא שאופן תנועתו הוא על ידי שהכח המניע שבאבר הוא מניעו כפי הרצון ולא ישנה תפקידו כסוס לגבי רוכבו ואם לא יהי' הרצון להניע ישבת ולא ינוע אע"פ שיש בו היכולת להניע ומיד שיהי' הרצון להניע יניע כח המניע נמצא שהרצון פועל כל פעולותיו באיברי הגוף וגוף הפעולה הוא ע"י החיות הממוזג כבר באבר מהנפש המלובש בדם והוא בגלוי אבל הרצון אינו בגלוי ואע"פ שישנו בכל האיברים כנ"ל אין האבר מרגישו וזוהי הנק' בחי' העלם שר"ל שהדבר נמצא ממש שם אלא שאינו בגלוי לגבי המקבל ולכן אינו בהתחלקות כי הרצון להניע הראש עם להניע הרגל שניהם מהות רצון א' והא בהא תליא שלפי שאינו מתלבש בגלוי בבחי' אור וכלי אלא בבחי' העלם א"כ יכול להיות מאיר ברגל ע"ד שמאיר בראש ולכן א"צ להתחלק משא"כ בהארת הנפש שמאיר בהתלבשות בפנימי' בחי' נר"נ במוח לב כבד הוא בבחי' צמצומים ובבחי' התחלקות לפי שמאיר בבחי' פנימי כנ"ל. ולהבין קצת יותר ענין הרצון שנמצא ברגל ואעפ"כ אין מהותו נתפס הוא כמו מראה הלבן שהוא עצמיות הדבר ואינו דבר נוסף כמ"ש במ"א והנה גוף דבר הלבן הוא מהות ודבר בשטח משא"כ המראה לבן אינו תופס מקום ואיננו נתפס ואע"פ שישנו בכל חלקי הדבר שאם יחתכוהו לחלקים דקים ימצאוהו לבן מאחר שהוא עצמות ותולדה טבעי', משא"כ גוונים הנצבעים כמש"ש, אעפ"כ אינו נתפס זולתי דבר המלובן הרי לך מציאת דבר ועכ"ז אינו נתפס וכמ"כ ענין הרצון שישנו ברגל אבל אינו נתפס משא"כ הדבור בפה נתפס כו': והנמשל מכ"ז למעלה הוא בחי' ממכ"ע וסוכ"ע כי ממכ"ע הוא בחי' חיות האלהות המתגלה בכל עולם לפי ערכו ודרך כלל בי"ע הנה הם ג' חילוקי מדריגות כמו מוח לב כבד הנ"ל בנפש שבבריאה מאירים חכמתו ובינתו ודעתו של א"ס ב"ה שהוא כמו השכל שבמוח באדם. וזהו ענין געה"ע שהנשמות נהנין מזיו שהוא בעולם הבריאה וביצי' מאירים מדותיו של א"ס ב"ה והוא כמו רוח בלב והוא עולם המלאכים שעבודתם באהוי"ר ובעשי' בחי' נפש שהעבודה במעשה, ובכל עולם לפי ערכו הארה זו היא בגילוי ממש כמו

החב"ד בבריאה עד שהנשמות נהנין מהשגתם באא"ס שם בבריאה וכן המדות ביצי' עד שהמלאכים אומרים ביראה ואהבה קדוש כידוע, וכן בעשי' מתלבש חיות אלהות בכל נברא בפנימיותו שכל במדבר וחיות בחי וכו' וה"ז בבחי' צמצומים והתחלקות כנ"ל. אמנם סוכ"ע הוא מ"ש כל אשר חפץ הוי' עשה (תלים קל"ה ו') בחי' רצונו העליון ית' שרוצה בפעולותיו שהרצון הוא בבחי' העלם ומקיף על האיברים ומ"מ על פיו יצאו ועל פיו יבואו והוא המתלבש ונמצא בכל האיברים וכולם בטילים אצלו כסוס לרוכבו, והיינו למעלה בחי' חב"ד ומדותיו של א"ס ב"ה המלובשים בכלים די"ס דבי"ע שמהם באה ההשפעה לכל הנבראים בפנימיו' הם בטילים לגבי רצונו ית' ששולט בהם להיות ההשפעה כרצונו כמו שהרצון באדם מניע מוחו ורגלו לאשר יחפוץ יטנו ובלעדו לא יזיזו כנ"ל כן הרצון עליון מאיר בחב"ד המאירים בבריאה ומנהיג השפעתם כרצונו וכן בעשי' כו' והוא עצמו בבחי' מקיף והעלם שהוא אינו בבחי' גילוי כמו החב"ד בבריאה כו' ומ"מ עיקר הפעולה ממנו ועל ידו וכמשנ"ת ג"כ באורך במצות היחוד (תי"ז פ"ב) וזהו הנק' ג"כ מקיפים ופנימי' שהמקיפים המה מקיפים כל העולמות כא' שהרי עיגולים דא"ק מקיפים לי"ס דא"ק עם י"ס דעשי' כא' והוא בחי' סוכ"ע ששוה ומשוה קטן וגדול בחי' הרצון עליון כנ"ל ובכלל נק' א"ק אדם דבריאה וע"י וא"א נק' אדם דיצי' ואצי' נק' אדם דעשי' והוא בחי' נר"נ והעיגולים סובב לכולם כא', והפנימי' היינו היושר המשתלשל אח"כ בכלים מכלים שונים א"ק ואבי"ע בחי' נר"נ כנ"ל. ובזה יובן ב' כתובים הנראים כסותרים זא"ז כתוב א' אומר מכה"כ (ישעי' ו' ג') וכבודו תרגומו זיו יקרי' בחי' זיו והארה לבד וכתוב א' אומר את השמים ואת הארץ אני מלא (ירמי' כ"ג כ"ד) ואני משמע מהו"ע ית' ממש והענין כי אני מלא היינו בבחי' סובב והעלם וסובב לד' עולמות כא' וע"כ אומר שמים וארץ בהשוואה א' אבל ההארה שבבחי' גילוי אינה אלא מבחי' כבודו זיו יקרי' בחי' ממכ"ע כנ"ל: וזהו ענין יריעות המשכן שבהם הי' השראת המקיפים וכדאי' בע"ח שהעיגולים השראתם בההיכלות ע"ש והי' היכל ק"ק בחי' מקיפים דג"ר והמקום הנק' קדש הוא מקיפים דחג"ת וכידוע שגם בהמקיפי' יש י"ס כנז"ל וכמשנ"ת ג"כ במ"א ענין ע"ס שברצון הרצון להאציל חכמה זהו בחי' חכמה שברצון כו' ע' בביאור למאמר זהר פ' שמות ע"פ תשורי מראש אמנה (שה"ש ד' ח'). והכלים כמו הארון והמנורה כו' הם כלים שבהם הי' גילוי האו"פ כדאי' בלק"א ח"א פנ"ג שבלוחות שבארון הי' גילוי אלקות שלא כדרך השתלשלות העולמות מיצי' ועשי' אלא שחב"ד דבריאה נתלבשו ממש בלוחות שבארון ולפיכך לא הי' הארון תופס מקום כלל כי המקום הי' בטל במציאות לגבי גילוי אלהות שלמעלה מבחי' מקום וכעד"ז גם במנורה ושולחן ומזבח וכנ"ל:

ב) **ועתה** יש להבין פרטי הכלים הנה מזבח החיצון הוא בחי' מל' שנשפלת בבי"ע לברר בירורי נוגה כמ"ש ותתן טרף לביתה ומעלית אותם בסוד מ"ן וכמ"כ הי' ענין הקרבנות נקרבים במזבח החיצון שהבהמה שהיא מבחי' נוגה נשרפת באש ומתבררת והפסולת נדחה לחיצונים כמבואר בענין תרומת הדשן ומה שנתברר נכלל באלהות באש שלמעלה ולכן הי' מזבח החיצון חוץ למקום הנק' קדש כי באצי' לא יגורך רע והבירורים לא שייכים כ"א בבי"ע כו' ולכן על המזבח הפנימי שבבחי' אצי' כתיב ועולה ומנחה ונסך לא תסכו עליו (שמות ל' ט') והוא ל"ת כמ"ש בסדר תצוה (סי' ק"ד) כ"א קטרת שענין הקטרת הוא בחשאי והוא מל' התקשרות שהעולמות נקשרים זב"ז והוא ע"ד מ"ש רשב"י בחד קטירא אתקטרנא בי' בקוב"ה ר"ל התקשרות נפלאה ולא בבחי' בירור להפריד הרע אלא גם אחר שכבר הפריד כל תערובות רע יוסיף אומץ והתקשרות בה' וזה שייך גם במזבח הפנימי ת"ת דאצילות שמבריח מן הקצה אל הקצה ר"ל שעולה מעלה מעלה עד קצה העליונה בחי' כתר ולכן הי' מזה"פ מכוון נגד הארון ועד"ז הוא משרז"ל מיכאל מקריב נשמותיהן של צדיקים ע"ג המזבח (עי' תוס' מנחות ק"י) ואין זה בירור אלא תוספת התקשרות כנ"ל לאשתאבא בגופא דמלכא. ושולחן בצפון בחי' רשפי אש האהבה שהיא כמעלת הזהב על הכסף שנמשכת מגבורה דאצי' ומשם באים כל ההשפעות כידוע בענין גבורות גשמים ולכן הי' מניחים הלחם על השלחן, ומנורה בדרום הוא בחי' חסד, והארון שבקדה"ק הוא בחי' כלי להלוחות הוא בחי' ג"ר כח"ב כי הלוחות הם מבחי' פנימי' הכתר כמ"ש במצוה שע"ט ע"פ הירושלמי שהיו נקראים מכל צד לפי שכולו פנים ואין בהם מבחי' אחוריים וס"ת שכתב משה שהי' מונחת בארון בחי' אור החכמה והארון הי' כלי לכ"ז והכפורת הוא מחיצת יסוד אימא המלביש ליסוד אבא כמ"ש באוצ"ח ע"פ טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת (משלי כ"ז ה') שבחי' חסדים המכוסים ביסוד אי' נק' אהבה מסותרת והוא בחי' אהבה רבה שלמעלה מהשכל שעוברת דרך מעביר ע"י השכל ומתלבשת בו. ושני הכרובים כרוב א' מקצה מזה וכרוב א' מקצה מזה (שמות כ"ה י"ט) הם בחי' זו"נ כי ז"א הוא סוף עולמות הא"ס וזהו מקצה מזה ונוק' היא מקור הנבראים ושורשם ונק' אי' תתאה וזהו מקצה מזה והטעם שנק' כרוב הנה אא"ס לאו מכל אינון מדות איהו כלל כי הוא פשוט בתכלית הפשיטות ועליו נאמר כי לא אדם הוא להנחם (שמ"א ט"ו כ"ט) והתלבשותו להאיר בעולמות הוא ע"י י"ס וכנ"ל במשל התלבשות הנפש בגוף בחי' נר"נ במוח לב כבד ועש"ז נק' אדם אך באצילות החכמה היא בבחי' א"ס וכן המדות ואז נק' אדם הגדול אדם הראשון אבל כשמתלבש ומתצמצם להאיר לבי"ע נק' אנפי זוטרי שהחכמה בבחי' צמצום וזהו ענין

כרוב כרביא כדאי' בגמ' (חגיגה י"ג ב') והכרובים פורשי כנפים למעלה כי ג"פ בכל יום עולים ומתייחדים בבחי' אצילות בג' תפלות שבכל יום והכרובים יוצאים מן הכפרת בחי' יסוד אי' שנעשה כתר לזו"נ והוא בחי' סוכ"ע שכולל שניהם בשוה, (וגפן של זהב שהי' עומדת על פתחו של היכל בבית עולמים (מדות פ"ג מ"ח) בחי' יסוד דעביד פירין, ושתי שולחנות שהיו באולם מבפנים על פתח הבית (שקלים פ"ו מ"ד) אפשר שהם נו"ה וצ"ע). ומשחרב בהמ"ק אעפ"כ יוכל האדם להמשיך כל בחי' ומדריגות הנ"ל ע"י עבודתו שהרי ושכנתי בתוכם כתי' ויוכל להמשיך ע"י עבודתו האורות שהיו שורי' בבהמ"ק ובכליו כי גם בנפשו יש בחי' יריעות וכלים. מזבח החיצון ומזבח הפנימי הם בחי' חיצוני' הלב ופנימי' הלב והנה בחיצוני' הלב הוא בירור הבהמה ר"ל המדות הרעות של נפש הבהמית להשליך התאוות רעות ולעורר התשוקה לה' והוא בתפלה פסוד"ז ויוצר ואח"כ מזה"פ בחי' קטרת בחשאי פנימי' הלב והתקשרות נפלאה לה' והוא באמת ויציב ט"ו ווי"ן שהם חיזוק דבר הנאמר בק"ש איך שהוי' אחד, גם מזבח הפנימי הוא בחי' התעוררות רחמים רבים, ושולחן בצפון בחי' יראה, ומנורה בדרום בחי' אה"ר הנ"ל ששרשה למעלה מהשכל ונק' אהבה מסותרת אלא שמתגלי' ע"י אמצעות השכל, והארון שבו הלוחות הוא בחי' ת"ת שכנגד כולם והיינו כשלומד בבחי' ביטול ודברי אשר שמתי בפיך (ישעי' נ"ט כ"א) כמאמר המגיד לב"י אני המשנה המדברת בפיך. וענין המשכת המקיפים שהיו ביריעות היינו ע"י ביטול רצון לאכפיי' לסט"א עשה רצונך כרצונו הגם ששכלו ומדותיו אין חפיצים בכך אעפ"כ עושה נגדם והוא למעלה מבחי' בחירה שע"פ השכל והתאוה ובזה מעורר בחי' רצון העליון שהי' שורה ביריעות הנ"ל שהוא למעלה מבחי' חו"ב כנ"ל, ועוד יש דרך להתעוררות המקיפים שהיו שורים ביריעות והוא בהקדים שהיריעות נעשו מד' דברים תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר והיו שזורים יחד והמה נגד ד' כלים הנ"ל שבמקדש שהם מנורה ושולחן ומזה"פ וחיצון שהם חגת"ם אלא שבכלים הוא בחי' חגת"ם שבפנימי' וביריעות הוא בבחי' מקיפים וביאור הענין הנה תכלת דומה לים עד לכה"כ (מנחות מ"ג ב') הוא בחי' מל' שממנה באה מדת היראה מורא ואימת המלך, וארגמן בחי' ת"ת שכולל כמה גוונים כי הת"ת מכריע בין חו"ג והוא מדת הרחמים ליעקב אשר פדה את אברהם (ישעי' כ"ט כ"ב) בהתעוררות רח"ר על נפשו האלהית גם הוא קלא פנימאה דקטרת פנימי' הלב כנ"ל בחי' מזבח הפנימי, ותולעת שני הי' אדום היינו בחי' האהבה ברשפי אש שבבחי' השולחן כנ"ל, ושש הוא בד פשתן שעולה יחידי הוא האהבה מסותרת שאינה מורכבת בשום דבר להיות' למעלה מהשכל והוא בחי' המנורה אלא שהמנורה היינו כשבאתה לגילוי בלב באמצעות השכל אבל

טרם גילוי' כמו שהיא בשרשה הוא בחי' הארון וכנז"ל שהחסדים המכוסים ביסוד אי' נק' אהבה מסותרת כו'. והנה האדם יש בו ג"כ מקיפים ופנימי' ובשניהם ימצא ד' בחי' הללו והענין כי עיקר האדם הם המדות שבו שהוא בחי' פנימיותו אבל כשהדבר אצלו רק בשכלו אבל מדותיו נוטים להיפוך ה"ז נק' בחי' מקיף לבד וכמו שנת' במצוה מ"ב בענין זרע בהמה שגם שישכיל גדולת ה' כ"ז שלא נגע ללבו ה"ז כמו דרך אמונה לבד ע"ש פ"א וכמ"כ למעלה כי ז"א דאצי' הנק' אדם עיקרו הוא ו"ק אבל המוחי' הם בו בסוד תוספת ולא בסוד שרש, ולכן הנה כשיתבונן המשכיל בגדולת ה' הסוכ"ע וממכ"ע גם שיתפעל מאד בשכלו וימצא בשכלו אז ד' בחי' הנ"ל שהזכרתי שהם חגת"ם שבשכל כידוע שגם בשכל יש מדות כו' הרי הם בחי' מקיפים עליו ובזה יעורר אורות המקיפים דיריעות הנ"ל ולאחר שיצאו מן ההעלם אל הגילוי בלב אז יהיו בפנימיותו ואז יעוררו הכלים שבמקדש שהם בחי' אורות פנימי' שבכלים כנ"ל, וזהו הטעם שביריעות הם משזר שד' דברים הנ"ל שזורים יחד והיו לאחדים משא"כ בכלים הם במקומות חלוקים שולחן בצפון ומנורה בדרום וכו' כי המקיפים הם כלולים כא' משא"כ בפנימיי' הרי יש לכל א' כלי ומדור בפ"ע וכן באדם חדוה ומרירות אהבה ויראה כשהם בפנימיותו ר"ל בגילוי בלב יש לכל א' כלי מיוחד וא"א להיות שני הפכים יחד ואם אוהב אינו ירא כו' אבל בשכלו הנה כשמתפעל מדבר א' המושכל בשכלו שיש בו להתפעל לאהבה גם ליראה הנה ישכנו שניהם יחד וז"ש ועת לכל חפץ תחת השמים (קהלת ג' א') שמים הם בחי' מקיפים ותחתיהם ר"ל בבחי' הפנימי' יש לכל חפץ עת וכלי מיוחד ע"ד הנ"ל אבל בהמקיפים הכל כלולים יחד וזהו משזר וד"ל, וז"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים (דברים ד' ל"ט) כי ענין שהוי' הוא האלקים ז"ס מצות היחוד שנצטוינו בו אנחנו בית ישראל כמ"ש במצוה הנ"ל פ"ג והוא עיקר ויסוד ההתבוננות, והענין הזה צ"ל באדם בבחי' ידיעה בשכל בחי' מקיפים כנ"ל וזהו וידעת ואח"כ והשבות ענין ההשבה אל הלב בחי' פנימי' כי שניהם כאחד טובים לעורר מקיפים ופנימי' הנ"ל דיריעות וכלים:

ג) **ועכ**"ז יובן מה שמשה ציוה בפ' תרומה לעשות כלים ואח"כ היריעות ובצלאל עשה בהיפוך תחלה היריעות ואח"כ הכלים וידוע מארז"ל בברכות נ"ה (ע"א) על זה בשעה שציוה משה לעשות ארון וכלים ומשכן אמר לו בצלאל משה רבינו מנהגו של עולם אדם בונה דירה ואח"כ מכניס לתוכה כלים שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים א"ל בצל אל היית וידעת, והענין כי בצלאל אמר לו הרי ידוע בענין סדר ההשתלשלות מאא"ס שמתחלה נמשכו הי"ס דעיגולי' שהם בחי' המקיפים המתעגלים ואח"כ נמשכו לתוכן י"ס דיושר אורות בכלים וא"כ גם המשכן צריך לעשותו דוגמא זו מתחלה היריעות

שהם המקיפים ואח"כ הכלים כנ"ל שהם מוקפים מן עיגולים המקיפים, והודה לו משה. ובאמת צ"ל מעיקרא מאי קסבר מרע"ה ובודאי תורת ה' תמימה גם מה שציוה מרע"ה מה' הוא, אך הענין הוא כי הנה העיגולי' והיושר שניהם נמשכים מן הקו שממנו מתעגלים העיגולי' ואח"כ היושר ועל בחי' היושר הזה הנמשך מהקו הוא שאנו אומרים שהעיגולי' קדמו לו אבל הרי יש בקו מקום שלמעלה מהעיגולי' והוא ראשית המשכתו מאא"ס טרם שנתעגלו ממנו עיגולים דא"ק ונמצא הקו יש בו מקום שלמעלה מהעיגולים ומקום שלמטה מהם והוא כשנמשך ממנו היושר כו' שהרי הקו נמשך עד סיום רגלי א"ק דיושר המסתיימים בעשי' כידוע וביאור הדבר הוא עד"מ באדם בהשפעת שכל מרב לתלמיד ששכל הרב עמוק הוא גם מתלמידו הנעלה ביותר עד שמה שהרב משיג בפנימיותו ומושג בשכלו ישאר על התלמיד בבחי' מקיף רק מעט מזעיר יומשך בהשגתו בבחי' פנימי ואותו התלמיד הנעלה כשישפיע ממה שקיבל לנמוך ממנו ישאר גם הוא עליו בבחי' מקיף עד כמה מדריגות זה למטה מזה פנימי שבעליון נעשה מקיף לתחתון וכמו משה מסר תורה ליהושע ויהושע לזקנים כו' ועד"מ זה הקו הנמשך מאא"ס לאחר הצמצום עם שלגבי אא"ס הוא צמצום עצום שלכן נק' קו שהוא הארה מועטת ואין בו שטח לומר שכלא חשיב לגבי הא"ס הנה הוא למעלה מעלה מכל הנמצאים עד שכשיומשך ממנו לא"ק יומשך תחלה הארה בבחי' מקיף ואח"כ מעט מזעיר בבחי' פנימי' ועד"ז מא"ק ולמטה וכו'. וטענת מרע"ה שציוה לעשות הארון תחלה מפני שבו מונחים הלוחות שבהם י' הדברות אנכי ולא יהי' לך ששרשן מאד נעלה באא"ס והוא בחי' ראשית המשכת הקו מאא"ס טרם שנמשכו ממנו ציור עגולי' ויושר שה"ז מאד נעלה משניהם, וביאור הדבר נת' במ"א בענין מה שנאמר או יחזיק במעוזי שלום יעשה לי יעשה שלום לי (ישעי' כ"ז ה') וארז"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה (סנהדרין צ"ט ב'), ונת' שם ענין השלום הוא כי מאחר שבכל נברא וכן בעולם בכללו יש ב' מיני חיות מבחי' ממלא ומבחי' סובב כמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה (תלים קל"ה ו') וכתיב בדבר ה' שמים נעשו (תלים ל"ג ו') שבכל נברא חיותו ע"י חפץ ה' בקיומו ז"ס סובב, וע"י דברו הטוב שהוא שרש הנברא בע"מ כמ"ש בלק"א (ח"ב פ"א) כי שניהם צ"ל דוקא כמ"ש במצות יחוד פ"ב וא"כ צ"ל בחי' שלישי המחבר שניהם יחדיו והוא בחי' שלמעלה מסובב וממלא תענוג העליון שלמעלה מרצון וחכמה והוא המחבר אותם כי התענוג בהדבר הוא סיבת הרצון והחכמה ור"ל השעשועים שלו ית' בביטול היש הוא המחבר רצונו וחכמתו להוות העולם וזהו ענין שלום בפשמ"ע ובל' הקבלה ידוע בחי' ע"י הוא המחבר א"א עם החכמה ואח"כ שלום בפשמ"ט בנבראי'

הנמשכי' מהם שיש בהם מסובב וממלא וכן בכלל חיבור גשמי' ורוחני' שהגשמי' עיקרו מסובב ורוחני' ממלא ובאדם מתחברים יחד נפש וגוף והמשים שלום הוא התורה ששרשה מתענוג עליון הנ"ל כמ"ש ואהי' אצלו כו' שעשועים (משלי ח' ל') ולכן הי' תנאי להקב"ה במע"ב אם יקבלו ישראל את התורה (ע"ז ג' א') כי אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ (ירמי' ל"ג כ"ה) דמקיפים ופנימי' הנ"ל לא היו מתחברים וע"כ ציוה משה לעשות הארון והכלים תחלה וגם המה העיקר שהיריעות הם רק למכסה ולאהל עליהם שהרי שרשן מאד נעלה כנ"ל, ומ"מ למעשה הי' דעת בצלאל נכון לפי שזה אינו אלא מצד התורה ששרשה שם אבל הכלים עצמן הם מבחי' היושר שלמטה מהקו ולכן ראוים היריעות להקדימם אלא שאח"כ אנחנו יכולים להמשיך התורה בתוך הכלים וליתן הלוחות בארון ואז יהיו הם נעלים וכמ"כ ברוחני' יכול כל אדם ע"י עסק התורה להמשיך בחי' אא"ס שלמעלה מעיגולים ויושר למטה מטה עד שיתגלה לע"ל בעוה"ז דוקא וכמ"ש במ"א בענין ת"ת:

איסור לא תבערו אש

קי"ד **לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת** (שמות ל"ה ג'): הרמב"ם מנה זה בל"ת מיוחד והוא שלא לענוש בשבת וכדאי' בירושלמי מכאן לבתי דינין שלא יהו דנין בשבת, (עמ"א סי' של"ט סק"ג), וכ' החינוך ועם כל זה שלמדנו יש לדרוש בו מה שדרשו בו עוד ג"כ הבערה לחלק יצאת, והנה במקדש הותר הבערה וכיוצא מאבות מלאכות בהקרבת הקרבנות כדאי' במשנה פי"א דמנחות כלל אמר ר"ע כו': ולהבין זה יש להקדים ענין הידוע בפע"ח ששבת הוא בחי' עליות העולמות ובמוסף הוא עליות זו"נ לכתר דאו"א ולכן אומרי' בקדושת כתר שמע ישראל המורה על יחוד או"א כי יחוד זו"נ אז הוא דוגמת או"א כו' עד שבמנחה הוא עליית הז"א שמקבל ממצחא דאריך ולכן נק' עת רצון על גילוי רצון העליון דא"א בז"א, וביאור הדברים הוא כמ"ש בזהר דאית רצון ואית רצון פי' אית רצון התחתון שלמטה מן החכמה בחי' ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א ואית רצון העליון שלמעלה מהחכמה והוא בחי' כתר הכללי דא"א, ויובן ע"ד הידוע בעבודת ה' כי בצלם אלקים עשה את האדם (בראשית ט' י') דהנה הרצון שנעשה בק"ש בפסוק ואהבת את ה' (דברים ו' ה') לשון אבה שפירושו רצון היינו ע"י התבוננות באחד דוקא איך שהוא אחד בז' רקיעים והארץ ובד' רוחות העולם כי כל חיות העולמות הוא רק בחי' זיו והוד כמ"ש במ"א וזהו הנק' רצון התחתון הגם שהוא בבחי' עומקא דלבא ונק' רעותא דלבא מ"מ מאחר שנולד ע"י ההתבוננות הרי הוא למטה מן השכל

הגם שלגבי המדות אהוי"ר שהם למטה מהשכל ומקבלים מהשכל הארה נמוכה יותר מהארת השכל שהוליד הרצון שלכך הרצון הוא בבחי' עומק הלב ולכן נק' רעותא דליבא שהוא עטרה ומקיף על המדות שבלב עכ"ז לגבי מקור השכל עצמו הוא למטה ממנו ונק' רצון התחתון, אבל בחי' רצון העליון הוא הרצון מבחי' יחידה שבנפש והוא למעלה מהשכל והטעם לגמרי והיינו בחי' אהבה רבה שלא נולדה ע"י התבוננות כלל אלא היא באה בבחי' מתנה מלמעלה למטה בנפש האלהית וזהו בחי' רצון העליון בחי' הרצון שלמעלה מן השכל וההתבוננות של הנפש בק"ש כנ"ל, אך אין דרך אה"ר זו לבוא כ"א אחר שיש כלי למטה שתאחז בה והכלי היא האהבה והרצון שנולד ע"י ההתבוננות שאז ע"י העלאה מרצון התחתון לרצון העליון הנ"ל יבא בגילוי להאיר ברצה"ת עד שיהי' למעלה מהשכל והטעם כנ"ל. והמחברם יחד הוא הדעת כי ידוע בכהאריז"ל ומבואר במ"ח מסכת ב' מסדר זרעים שהדעת לקח חיצוני' הכתר הראוי לו מבחי' היותו במנין ספירות, ור"ל כי פנימי' הכתר הוא הרצון שענינו התקשרות לדבר הרצוי וחיצוניותו הוא הדעת שענינו ההכרה בזולתו ואז יתקשר אליו והנה בחי' הדעת באלהות הוא המחבר רצה"ע ברצה"ת להיות גילוי האה"ר בלב, וכן יובן למעלה אית רצון ואית רצון כביכול בו ית' אנו מתארים ב' מיני רצון א' הנק' כתר דז"א כי מדותיו ית' חסדו וגבורתו ורחמנותו וכו' הנק' ז"א הם המאירים בששת ימי המעשה להחיות העולמות יום ראשון מאיר מדת חסדו ושארי מדות כלולים בה ויום שני מדת הגבורה ושאר מדות כלולים בה וכו' כדאי' בלק"א ח"ב (פ"י) וגם נמשכים מוחי' במדות אלו מחכמתו ובינתו ודעתו של א"ס ב"ה להיות המדות מתנהגים ע"י החכמה והוא ענין נה"י דאו"א שנעשו מוחי' לז"א שהיא בחי' אחרונה שבחב"ד דא"ס ב"ה הוא שנמשך להיות מוחי' למדות אמנם בחי' הכתר דז"א ר"ל הרצון שבמדותיו הללו שהוא הרצון להתחסד וכו' עדמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה (תלים קל"ה ו') שבכל השפעה ועשי' שממדותיו ב"ה יש לזה חפץ ורצון והוא הנק' כתר דז"א שמאיר ג"כ בכל ששת ימי המעשה להחיות העולמות כשם שהמדות עצמן מאירים כנ"ל הנה הוא נמשך מת"ת דאימא שהת"ת הוא גבוה מבחי' נה"י כי נה"י הם לבר מגופא ות"ת גופא כידוע ור"ל שנמשך מבחי' גבוה שבחב"ד שלו ב"ה מבחי' המוחי' של המדות וע"כ הוא כתר ועטרה להם ועכ"ז נק' רצון התחתון מאחר שהוא רצון הנולד ע"פ החכמה והשכל. אמנם אית רצון העליון כתר הכללי הנק' אריך שהוא למעלה מעלה מחב"ד כי הוא ית' למעלה ממהות חכמה ושכל אפי' מחכמ' דאצי' כידוע ובחי' מהות הרצון עליון דאריך הוא למעלה ממהות החכמה ואצ"ל שהוא למעלה מרצון התחתון הנמשך מהחכמה: והנה בשבת הוא עליות העולמות כנ"ל הענין הוא

שהרצון התחתון הנק' כתר דז"א להיותו יורד כ"כ בששת ימי המעשה להחיות העולמות עד תחתית עולם העשי' הי' נחסר ונתמעט מאורו ע"י סיבת ריבוי הלבושים והעלמים ברוב ההשתלשלות וגם הי' יורד מאד למטה יותר מדאי ע"כ צריך הוא לעלות בכל שבת ולקבל מבחי' כתר הכללי כדי שיתחזק כחו ואורו כמבראשונה והוא ענין חיבור רצה"ע ברצה"ת, וזהו שבת שבתון לה' (שמות ל"ה ב') פי' רצה"ע נק' שבת שבתון והוא מתגלה בהוי' דז"א והמחברם הוא בחי' הדעת עליון שהוא חיצוני' הכתר וז"ס מארז"ל מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה לך והודיעם (שבת י' ב') וכמ"ש במ"א, והנה ע"י גילוי רצה"ע בז"א לשכון בבחי' אור בכלי אז מיתוסף בו אור גדול כמשל אדם כשאין מתגלה בלבו האה"ר שלמעלה מהשכל הרי נשאר בטבעו כמו שהי' בתחלה במדותיו כי בחי' האה"ר היא מסותרת ובבחי' מקיף בלבד היא עליו ונשאר המקיף למעלה והאדם שהוא הלב נשאר למטה והן מובדלים ומרוחקים זה מזה אך כשהאה"ר מתגלה בלבו ממש אזי הלב מקבל ההארה ג"כ ונתהפך למהות רצון, והוא כדוגמת הפתילה כשמקבלת אור השלהבת תדלק ותאיר גם היא, וע"כ נקראת הארה זו דהתגלות הכתר בכתר דז"א בשם אש כמשי"ת בע"ה, וזהו ג"כ ענין הדלקת המנורה כי במנורה כתיב אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (במדבר ח' ב') ופרש"י ששה קני המנורה יהיו פונים אל נר האמצעי והענין כי ו' קנים הם ו"ק דז"א וקנה האמצעי הוא בחי' כתר דז"א שכל הקנים מקבלים ממנו כי הוא מכתירם כנ"ל שבכל מדה צ"ל חפץ ורצון כדכתיב כל אשר חפץ וגו' ולכן הי' כפתור (כמין תפוחים בולטים) תחת שני הקנים ממנה (מתוך הכפתור היו הקנים נמשכים משני צדי קנה האמצעי אילך ואילך), והענין כי אין התחברות עליון בתחתון כ"א ע"י אתעדל"ת ונק' העלאת מ"ן בע"ח שאזי נמשך אתעדל"ע מן העליון ונק' מ"ד ומתחברים מ"ן ומ"ד יחדיו וכענין אין לך טפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולים כנגדה מלמטה (זהר ח"ג רמ"ז ב') וא"כ במקום שהאתעדל"ע מתחבר עם האתעדל"ת ר"ל מ"ד ומ"ן יש שם אור נכפל שכפול משניהם וה"ז כמו הקשר שקושרים ב' חוטין שבהכרח מקום הקשירה הוא עב וגס יותר משארי המקומות שאין שם רק חוט א' זה או זה ובמקום חיבורם המה שנים כאחד, וכן הי' ענין הכפתור במקום חיבור מ"ן ומ"ד דו"ק עם הכתר שהוא ענין ו' קני המנורה עם קנה האמצעי שהרי מקום זה כלול ממשפיע ומקבל דכר ונוק' יחד וזהו ג"כ ענין קשרין הנז' בזהר בדוכתי טובא, וכ"ז הוא צורת המנורה אמנם ענין הדלקתה הוא הארת הכתר הכללי בכתר דז"א וממנו אח"כ בכל הו"ק וכנ"ל בענין חיבור רצה"ע ברצה"ת שהארה זו נמשלה להדלקת האש בפתילה, וזהו ענין הציווי לא תבערו אש בכל מושבותיכם, לפי פשוטו דקאי על הבערה שהיא א' מל"ט

אבות מלאכות, והענין כי הנה התחברות הכתרים הנ"ל הוא הנק' אש כי כל המשכה והתגלות אלקות נק' אור עד"מ מי שאינו משפיע שכל וחכמה מכל מה שמשכיל ויודע לעצמו נק' חשך לגבי המקבלים ולא אור הגם שיהי' חכם גדול לעצמו ולא נק' אור אלא כשמאיר עיני חכמים בהשפעות שכליות כמ"ש במ"א דלכך נאמר על החכמה מאמר יהי אור הגם שהוא בחי' ירידה מעצמותו נק' עכ"ז אור משא"כ כשהכתר נעלם בעצמו נאמר בו ישת חשך סתרו וגו' (תלים י"ח י"ב), אמנם כתיב כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא (דברים ט' ג') שנמשל לאור שבאש והוא כי טבע האש להסתלק למעלה באש היסודי ואז למטה חשך ולא אור אא"כ יש כלי שיאחז בו האש כמו פתילה ועצים אזי יהי' אורו מאיר למטה כמ"כ נת"ל שהארת הכתר עליון אינו מאיר אא"כ יש כלי למטה והוא בחי' רצה"ת וכנ"ל בעבודת ה' בחי' רעותא דלבא שע"י התבוננות הוא כלי לאה"ר וכן למעלה בשבת שאזי כתר דז"א עולה אזי יהי' כלי להשראת כתר הכללי ואזי יהי' מאיר בו כתר הכללי ויקרא אור משא"כ כשלא יהי' הכלי אזי יסתלק במקורו ולכן נק' הארה זו בשם הבערה כמו שמדליקים האש להאחז בפתילה כו'. והנה לפי שבשבת הוא זמן הארת הכתר הנ"ל הנק' אש הוזהרנו בהבערה שלא יבערו אש בכל מושבותיהם ביום השבת. פי' מושבותינו הוא בחי' עולם הפירוד דבי"ע שהן עולמות הנפרדים כמ"ש ומשם יפרד וגו' (בראשית ב' י') לפי שכבר נפסק הקו וחוט דא"ס ואינו מאיר בהם כבאצילות וע"כ הוזהרו שלא יעשו בעולם הפירוד כדוגמא העליונה שבאצילות כי דוקא באצילות דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד בהון יתכן להיות גילוי אור הכתר העליון בכלים דאצי' אבל לא בעולמות הנפרדים. וזהו שהאיסור הוא בכל מושבותיכם דוקא ולא בבהמ"ק שהרי במקדש הי' אש על המזבח גם בשבת וגם בנרות המנורה כל מעשה המשכות אורות בכלים אדרבה היא מצוה גם בשבת ע"י הדלקת המנורה כנ"ל לפי שבהיכל ק"ק הי' שם מבחי' הארת הקו"ח שבאצילות כידוע דבחי' עתיק דבריאה הי' מתגלה שם אלא שבמושבותינו הוזהרנו לא תבערו כו' (דוגמא לדבר עמ"ש במצות העריות ובמ"ש יעקב עתידה תורה לאוסרן כו' (פסחים קי"ט ב')):

ב) **ועתה** יובן ג"כ שרש ענין איסור העונש בשבת והוא המצוה שהוציא הרמב"ם מפסוק זה. והענין כי הנה גם בענין הבערת האש שהוזהרנו לא תבערו כפשוטו וביארנו הטעם לפי שבבי"ע א"א להיות המשכת הכתר כו' ולכן אסור לעשות דוגמת היחוד של הכתרים שבאצי' הנה יש עוד דברים בגו להוסיף טוב טעם מיני' וביה והוא כי לפי שא"א להמשיך הארת הכתר הנ"ל בבי"ע א"כ ע"י הבערת אש מעורר בזה ג"כ הבערת ותוקף גבורות קשות שבבי"ע (משא"כ במקדש גורם עי"ז הארת הכתר כנ"ל בהדלקת המנורה

כו') הנק' ג"כ בשם אש כמשי"ת בעז"ה. והענין כי בשבת הוא מנוחה שאין גבורות קשות דנוגה פועלים בעולם כלל מחמת התגברות קדושה העליונה וכדאי' בהקדמת הזהר י"ד כיון דאתקדש יומא ושלטא קדושה על עלמא ההוא סט"א אזעירת גרמה ואטמרת כל לילא דשבתא ויומא דשבתא כו' ולא שלטין (במ"ש) עד דיהון נהורין מרזא דשרגא בגין דמנהורא דנורא דנגדא אתיאן כולהו ושלטין על עלמא תתאה. וכל דא כד בר נש אדליק שרגא עד לא שלימו ישראל קדושא דסדרא כו'. ויובן ע"פ הקדמה להבין מארז"ל שחזר הקב"ה את התורה על כל האומות ולא קבלוה (ע"ז ב' ב') בני שעיר אמרו מה כתיב בה לא תרצח כבר בירכו אביו ועל חרבך תחי' (ספרי ברכה) וזהו וזרח משעיר למו וכו' (דברים ל"ג ב'), והענין כי ידוע בענין ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום (בראשית ל"ו ל"א) שהן ז' מלכין קדמאין דתהו שמתו ונפלו למטה בבי"ע כמ"ש וימלוך וימת וכולן היו מבחי' הגבורות דב"ן ושרשם הוא המלך הראשון בלע שנאמר בו ושם עירו דנהבה (בראשית ל"ו ל"ב) דין הבה כלומר בחי' גבורות כמ"ש בריש אדר"ר וידוע דענין הגבורות שלהם היו תכלית הקדושה דהיינו שהיו בבחי' ההסתלקות להכלל ולהדבק במקורן הא"ס ולהפרד מהכלים אך אחר שנסתלקו האורות ונפלו הכלים למטה בבי"ע נתגשמו בחי' הגבור' שבהם ונתערב בהם רע, ומהן נבראו כל שלוחי הדין שלמעלה והמקטרגים והמסטינים שכל חפצם ותשוקתם לפעול פעולת הדין בבנ"א והן הנקראי' בזהר רצועה לאלקאה, והיינו ע"ד דוגמא מאשר אנו רואים למטה שיש בנ"א שעיקר חיותם הוא כשפועלים דין בבנ"א כנראה בחוש כאשר יקרה לבנ"א הללו אנשים עוברי עבירה תיכף מתחמם לבבם ויתמלאו חימה וכעס להענישם ולהכותם מכות אכזרי ורציחה ממש ובפועל ידם דוקא ולא ינוחו ולא ישקטו עד עשות בהם פעולה הרעה בתכלית והיינו מצד שטבעם רע בעצם ע"כ זאת הרעה שיפעלו בבנ"א תחי' אותם חיות וקיום נצחי ובלעדו אין להם חיות כלל ובבוא לידם פעולת הרציחה כאילו מתחדש נפשם מצד שזה חיותם. והנה הגם שילבישו הדבר לש"ש על שעבר עבירה אין זה אמת כלל כי באמת הרי הוא ית' מלא רחמים וחסד וכמ"ש באור פני מלך חיים (משלי ט"ז ט"ו) לפי שהוא מקור החיים ומקור הטוב והחסד ומקור התענוגים ואין פעולת הרע באה מחמתו כלל כמארז"ל (מד"ר בראשית פנ"א) אין רע יורד מלמעלה (ומה שנסתעף הדין הוא ע"י שבה"כ שנבראו שלוחי הדין שתובעים דין והש"י מסכים לזה לא לנקמה על העובר עבירה ח"ו אלא כמו רפואה שמרפאים חולי הנפש הנעשי' מהעבירות ע"י היסורים וגיהנם כמו שהאומן מוציא כתם מבגד ע"י מתכת חם כו') אלא שזהו מצד מזג רוע הנפש מוטבע' מגבורות קשות להריע ולהעניש כו' ועד"ז הם שלוחי הדין הרוחני' מבחי' גבורות קשות וחפצם

בדין לפעול פעולת הדין ובזאת יחיו כו'. אך להבין איך היתה התהוות גבורות קשות הנ"ל מגבורות דתהו הקדושים שהם תכלית הטוב. יובן ע"פ מארז"ל (חגיגה י"ג ב') ע"פ סערת ה' חימה כו' מתחולל על ראש רשעים יחול (ירמי' כ"ג י"ט) ושזהו הגיהנם שנעשה מזיעתן של חיות פי' זיעתן של חיות הוא עד"מ באדם הזיעה היא פסולת החמימות שיוצא כמ"כ הגם שחיות הקודש בחי' ההתלהבות שלהם הוא בקדושה האלקית עכ"ז מבחי' הפסולת של ההתלהבות יומשכו גבורות קשות כמשל הכעס שיכעס האדם שהי' לו התלהבות בתפלה על הרשעים והוא ענין בינה דינין מתערין מינה ר"ל הדיני' מתערי' על אותו שאינו מתבונן משא"כ חכמה בחי' ביטול מקור החסדים כנ"ל בענין באור פני מלך חיים שאין מתערי' ממנו דיני' כ"כ גם על מי שאינו בטל וז"ש אב הרחמן וכמ"ש במ"א, והנה גבורות קשות הנ"ל הנק' זיעתן של חיות היוצא מהפסולת ממנו יוצא נהר דינור ר"ל שמזה מתהוי' שלוחי הדין הנ"ל שתובעים דין תמיד כי זה מגמתם. ועד"ז יובן ענין התהוות גבורות דנוגה משבה"כ דגבורות דתהו הנ"ל. וזהו מאמר שר של אדום במה שנמנע לקבל התורה משום דכתיב בה לא תרצח, שכל מגמת התורה לברר בירורי נוגה שהם גבורות קשות הנ"ל ולהעלותם לקדושה ואז יומתקו ע"י החסדים וזהו ענין מ"ע ומל"ת של"ת הם הפרדת הרע לא תרצח שלא ליתן מקום להתפשטות גבורות קשות הנ"ל שמהם בא הרציחה ואח"כ מ"ע המשכת חסדים. ולכן מיאן האדום בחי' גבורות קשות בזה באמרו שכבר בירכו אביו ועל חרבך תחי' (בראשית כ"ז מ') כי עיקר חיותו מפעולת הדין כנ"ל וא"כ התורה מנגדת לו ואיך יקבלה, ושרש הענין כי יניקת קליפות הטמאות הוא באמצעות הקליפת נוגה שמעורבת טו"ר וע"י הטוב היא מקבלת מהקדושה וע"י הרע משפעת לקליפות הטמאות ועיקר כוונת התורה להפריד טוב שבנוגה מן הרע שבה ואז בלע המות לנצח כי רע בלבד אין לו קיום וזה הי' טענת אדום שהרי על חרבו יחי' ממה שמקבל מרע דנוגה שהנוגה נק' להט החרב המתהפכת כו' (בראשית ג' כ"ד) וא"כ בלאו דרציחה שיופרד הטוב דנוגה מן הרע שבו לא יהי' לו קיום והכל עולה לכוונה א' עם משנת"ל בענין הגבורות קשות שהם מהרע דנוגה כו': והנה כ"ז הוא בחול אבל בשבת שאז זמן עליות העולמות כולם אז הקליפות כולם מתחבאים כנ"ל וכ"ה בזהר ויקהל דף ר"ג ע"ב שאפי' חייביא דגיהנם נייחי' והטעם שאז אין לגיהנם שרש יניקה למעלה כלל שהרי התהוותו מפסולת היוצא מהגבורות הנק' זיעתן של חיות וזה אינו נמשך אלא בחול שאז זמן ירידת העולמות ממעלה למטה וא"כ יוצא הזיעה הנ"ל אבל בשבת שכולם בבחי' עליי' לא נמשך כלל זיעתן של חיות בבחי' ירידה ולפיכך הגיהנם נח בשבת ובחול חוזר האור לירד אז חוזר הגיהנם לקבל

מזיעתן כו' ועד"ז כל שלוחי הדין אין שולטי' בשבת שיניקתם ג"כ מפסולת הגבו' ובשבת אין נמשך פסולת כו' ושרש הענין לפי ששבת הוא גילוי אלהות שלמעלה מבחי' הצמצומים עד שיהיו התהוות הדינים וכמשל המלך כשהוא בתענוג גדול מתמתקים הגבורות כידוע ואינו בבחי' צמצומים כלל. גדולה מזו אמרו בשבת שאפי' הטוב שבנוגה נפרד מן הרע שבנוגה בשבת ע"י שלהובא דבטש בנוגה בע"ש שדוחה את הרע דנוגה למטה מטה כמ"ש בזהר ויקהל שם וכדפי' במק"מ ע"ש האריז"ל ומזה יצא מצות רחיצת פני' ידים ורגלים בחמין מע"ש שהוא דוגמת שלהובא לדחות הרע דנוגה שבגוף ונפש הבהמית ויהי' כולו טוב בשבת ואז יוכלל הטוב דנוגה בקדושה האלהית הן למעלה והן באדם, וכמו ששמעתי מפיו הקדוש של מורינו ורבינו נ"ע בכפר פייענא בימים שלפני הסתלקותו בטבת תקע"ג על ענין האכילה בשבת ששמענו מפ"ק כמה פעמים ע"פ צדיק אוכל לשובע נפשו שהאכילה דשבת אינה כשל חול לברר בירורים כמ"ש ובטן רשעים תחסר (משלי י"ג כ"ה) ר"ל לברר ניצוצו' מהקליפות הנק' רשעים להוציא בלעם מבטנם אבל בשבת בורר אסור אלא האכילה היא כמ"ש רישי' דקרא צדיק אוכל לשובע נפשו ר"ל ע"י העונג באכילה ממשיך תענוג העליון ואז עולה המאכל ונכלל בתענוג העליון דאא"ס ואין זה בדרך בירור טוב מרע שזה אסור כנ"ל אלא דרך העלאה שמעלים הטוב למעלה יותר וכנודע שיש ב' מיני בירורים א' בירור ראשון להפריד הטוב מהרע, ב' בירור שני שהטוב הנברר הנק' מ"ן מבררו מ"ד והוא ענין העלאה וע"ד בירור ב' הוא אכילה דשבת כו', ושאלתי ממנו אז מאחר שהאכילה היא מאכלים גשמיים שהם מעורבים טו"ר שהרי אותו הלחם והבשר מתבואה ובהמה א' שאוכלים ממנו בחול שמעורבים טו"ר כידוע שכל הדברים שבעוה"ז מעורבים טו"ר ושרש' מק"נ כמ"ש בלק"א א"כ איך יתכן לומר שבשבת אין מבררים הטוב מן הרע אלא מעלים הטוב דא"כ מה נעשה ברע שהי' במאכל וא"כ בהכרח שמתברר כו', והשיבני שזה אינו כי בשבת נפרד הטוב שבנוגה מן הרע שבנוגה מערב שבת למעלה וכן בכל דברים גשמיים הנמשכים מנוגה ומלובש בהם הנוגה ובחול מעורבים טו"ר כמו שהנוגה מעורבת טו"ר אבל בשבת גם מהם מתפרד הרע דנוגה ונשארים רק טוב (וזה נעשה בפנימיו' הכח שבמאכל ולפיכך אין ניכר מבחוץ לעין הרואה) וא"כ כל המאכלים בבוא שבת נעשים רק טוב ולכן א"צ לבירור אלא כוונת האכילה הוא להעלות הטוב למעלה מעלה כו': העולה מזה שבשבת נפרד הטוב מהרע עד שגם הטוב דנוגה נפרד מהרע וא"כ מובן מזה שבשבת אין שולטין בעולם הגבורו' קשות הנ"ל שהם שלוחי הדין הנמשכים מהרע דנוגה ולפיכך נצטוינו בלאו דהבערה כי כשמדליק האדם אש יעורר ח"ו למעלה התגברות גבורות קשות הנ"ל

מה שהם אינן שולטים בלא"ה בשבת (משא"כ במקדש היו מעוררים אש העליון שנמצא בשבת בחי' התגלות הכתר הנ"ל שבמקדש לבד יכולים לעוררו כו'). וא"כ מובן ג"כ שרש ענין האזהרה שלא לענוש בשבת שהוא ג"כ מטעם הנ"ל שלא לעורר שלוחי הדין שלמעלה הנמשכים מגבו' קשות שאין שולטים בשבת כו' ולפיכך נדרשו שניהם מפסוק א' הבערה והעונש כי שניהם ענין א' וד"ל: ואחר כל הנ"ל המעיין בזהר ויקהל דף ר"ג ע"ב ימצא כל דברינו אלה ברמז ת"ח כיון דעאל שבתא כל אשין דאשא קשי' אתטמרו ואפי' אשא דגיהנם ובגין דלא לאתערא אשא אחרא כתיב לא תבערו אש כו' אשא דמדבחא אמאי אלא כו' וכ' המק"מ שהתירוץ הוא מ"ש ד' ר"ח ע"א כל אשין אחרנין אטמרו בר אשא חד דקדושה עילאה דאתגלי' ואתכליל בקדושה דשבתא ור"ל כמ"ש למעלה שהקליפו' הנק' אש נכנעי' ומתחבאים ולפיכך לא תבערו אש שלא לעוררם רק אש א' קדוש נעלה מעלה מאיר בשבת ואותו אין ממשיכים אלא במקדש וכמ"ש למעלה פ"א, וע"ש בזהר שביאר שפעולת ברכת מאורי האש בהבדלה הוא שנמשך הארה מאש הקדוש הנ"ל להכניע הקליפות הנק' אש והיינו ע"י הברכה כו':

מצות אכילת קדשי קדשים ושיירי מנחות

ק"ב **לאכול הכהנים קדשי קדשים במקדש שנאמר ואכלו אותם אשר כפר בהם וגו'** בסדר תצוה (שמות כ"ט ל"ג). וכן באה עוד מצוה (קל"ד) בסדר צו לאכול הכהנים שיירי מנחות שנאמר והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל במקום קדוש בחצר אוהל מועד יאכלוה. וז"ל החינוך מצוה ק"ב כלל הדבר כל בשר קרבן החטאת והאשם היה נאכל לזכרי כהונה בעזרה כו' ובאכילה זו תשלם כפרת המתכפר כמ"ש רז"ל כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים (פסחים כ"ט ב'):

א) **ולהבין** זה הנה ארז"ל ע"פ ואם האכל יאכל (ויקרא ז' י"ח) בשני אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם (ר"ל אכילת כהנים) ואחת אכילת מזבח (זבחים י"ג ב'), והענין הוא דאכילת מזבח הוא שהיו מקריבין הבהמה עליו ואש שלמעלה יורד ואכיל קרבנין כמארז"ל כדמות ארי' הי' יורד ואוכל קרבנות כו' (עי' יומא כ"א ב') והיינו בחינת הבירורים שמתבררים הניצוצים דתהו שנפלו דרך שבירה לנוגה דבי"ע ומתעלים לקדושה שנבלעים במל' דאצי' מקור דבי"ע וכמ"ש מלכותך מכ"ע (תלים קמ"ה י"ג) שמל' דאצי' נשפלת בבי"ע לברר בירורי נוגה כמ"ש ותתן טרף (משלי ל"א ט"ו) ואותן הניצוצו' נכללים בה וכמ"ש בזהר שזהו ענין אלף טורין דאכלה לון בהמה רבה וכמ"כ הי' ענין קרבן הבהמה שנלקחה מנוגה ע"ג מזבח החיצון שהוא מל' דאצי' המתלבשת

בבי"ע (כמ"ש מצוה צ"ה פ"ב) ומהניצוצות האלו נעשו סוד מ"ן דנוק' וזהו ענין אכילת מזבח. ואח"כ יורד המ"ד דאצי' לברם בירור אמיתי עד שיהיו אלהות ממש כמ"ש במ"א (ע' מצוה רע"ז) אבל אכילת האדם הוא להמשיך מבחי' האדם דלעילא דאצי' שעל הכסא דמות כמראה אדם דהיינו בחי' ז"א דאצי' שנק' אדם שכלול מרמ"ח איברים דמלכא ושס"ה גידים וכאשר צריכים להמשיך השפע מבחי' אדם דלעילא ולמטה מוכרח להיות האתעדל"ת דדוגמא זו ממש והיינו שיאכל אדם שלמטה דוקא כי אדם נעשה בדמות וצלם העליון כמ"ש נעשה אדם בצלמינו (בראשית א' כ"ו) (וכהן דוקא כי הוא דוגמת ז"א שרובו מהחסדים כמ"ש בזהר אנפוי דמלכא נהירין וכמ"ש בביאורי הזהר ע"פ התוספתא בשלח נ' ע"א) ולכן ע"י אכילת האדם שלמטה יגרום אכילת אדם דלעילא והיינו שימשיכו השפע מעצמות אור א"ס ב"ה לתוך האדם דלעילא ואזי ממילא יומשך השפע מאדם הנ"ל שהוא ז"א למטה בבי"ע וכמ"ש במ"א בסידור ע"פ ברוך שאמר משל לזה כמו חבית כשמתמלאת על כל גדותיה ממילא נשפך מתוכה ע"ש. אך תחלה צ"ל אכילת מזבח להקריב החלב ודם ע"ג המזבח שמצטרך הבהמה דנוגה להתברר תחלה ליפרד מן הרע עכ"פ ולהעלות לקדושה עד שיקרא מ"ן כנ"ל ואח"כ כשנשאר בשר הזבח שגם הוא כבר נברר עי"ז בירור הנ"ל אז כשהכהנים אוכלים אין אכילתם ע"ד בירור לברר הטוב מהרע (כמו בשארי אכילות הצדיקים) מאחר שכבר נברר כו' אלא הענין שאכילתם הוא בכוונה אחרת והענין שלפי שכבר נברר הבשר אזי יש כח בהם שע"י אכילתם ימשיכו ג"כ להיות אכילת אדם דלעילא את המ"ן שנברר ע"י המל' וענין אכילה זו נק' המשכת מ"ד מז"א ולמטה בנוק' ובעלמין תתאין דבי"ע אך באמת א"א לז"א להשפיע כ"א ע"י שיקבל תחלה מעצמות א"ס ב"ה שהוא מקור כל ההשפעות והמשכה זו בז"א מעצמות א"ס הוא הנמשך לו ע"י אכילתו את המ"ן כי שרשו נעלה לעורר באא"ס וזהו הנק' אכילת אדם שנמשך כח באדם הנ"ל מעצמות הא"ס ואח"כ נמשך מהאדם העליון למטה בבי"ע כו' וכ"ז נעשה ע"י אתעדל"ת בזה שהכהני' אוכלים שכמ"כ נעשה למעלה אכילת אדם העליון, ולכן תקנו חז"ל לברך אקב"ו על אכילת הזבח (ע' רש"י פסחים קכ"א א' ד"ה ברכת). כי הברכה היא המשכה מעצמות אור הא"ס לאדם דלעילא הנ"ל ומה גם שצריכים להמשיך תחלה כח ועוז מלמעלה שיהי' כח בהכהן לעורר ע"י אכילתו בשר הזבח גשמי אכילת אדם דלעילא הרוחני'. וביאור הדבר בהיות ידוע שעצמות המאציל ית' הוא מרומם לבדו ואין ערוך אליו שכל השתלשלות העולמות כולן מרום המעלות עד סוף כל המדריגות ובכללן בחי' האדם העליון הנק' ז"א שהוא הארה אלהית להיות מקור החיות לבי"ע כו' כולם כלא חשיבי' קמי' ית' שבטילים בתכלית כטפה לגבי ים אוקיינוס

שהטפה א' הנמשכת ממנו היא בטילה במציאות לגבי הים אוקיינוס עצמו הסובב כל העולם כמה אלפים פרסאות שנמצאו בו ריבוא רבבות טיפין כאלו שילאה שכל האדם לשער הריבוי המופלג כמו כן ויתר על כן הוא ערך החיות הנמשך ממנו ית' להאיר בבחי' השתלשלות העולמות כולן אשר מכללן הוא גם ההארה הנק' אדם דאצילות (ע"ש היותה מקור לבי"ע ע"י חב"ד שבהן נברא העולם וכן עולם חסד יבנה (תלים פ"ט ג') במשפט יעמיד ארץ (משלי כ"ט ד') ורחמיו על כל מעשיו (תלים קמ"ה ט') וכו') לגבי עצמיותו ית' שהמשכותו ממנו ית' הוא רק כמו טפה א' מים אוקיינוס ויותר על כן רחוק הערך ביניהם עד שאין המשל דומה לנמשל כי הטפה מאוקיינוס אף שהיא בטילה במיעוטה בים הגדול הכולל חלקים וטיפים כאלו אין מספר אעפ"כ אין זה אלא לענין הרבוי ומיעוט אבל מצד עצם מהותם הרי יש להם ערך ששניהם מהות א' והוא מים (רק שזה רב וזה מעט וגם הריבוי יש לו מספר כמה מילי' מילייאן טיפים עד"מ כדאי' בגמ' (הוריות י' א') על שיוכל לשער כמה טיפים יש בים וא"כ גם מצד הריבוי יש להם ערוך עכ"פ) אבל למעלה אין בחי' הארה אלהית הנמשכת ממנו בהשתלשלות אין לה ערך ויחס לעצמות המאציל הנשגב לבדו ואינו ממהותה כלל כמאמ' אלי' ולאו מכל אינון מדות איהו כלל כי קמי' ית' אצי' ועשי' שוים ממש לפי שהפלאתו על שניהם בשוה, (וגם לענין הריבוי ומיעוט אין ערוך ממש ולא שיהי' הריבוי בגדר מספר אלא כלא ממש חשיבי' וכמ"ש בלק"א (פמ"ח) שזהו פי' אין ערוך כו'). והנה בתחלת הבריאה הי' המשכה זו מהמאציל ית' להיות סדר ההשתלשלות והתהוות הארה מצומצמת הנ"ל ממילא ומעצמו כי לא הי' עדיין מי שיעורר כמ"ש ואדם אין לעבוד כו' (בראשית ב' ה') אלא שנתעורר מעצמו מצד כי חפץ חסד הוא, אבל עתה צריכים להעלאת מ"ן כדי להמשיך ממנו ית' בבחי' ההארה שבהשתלשלות בסוד תוספת מרובה על העיקר, אי לזאת הוא אכילת אדם שלמטה את הזבח שבזה מעורר אכילת אדם העליון ר"ל שממשיך תוספת אור חדש מא"ס ב"ה להיות נמשך לתוך אדם העליון שהוא הארה שבהשתלשלות שבבוא בו אור חדש מתחזק כחו ונק' אכילת אדם עד"מ (והמשכת אור חדש זה הוא דוקא ע"י אכילת בשר הזבח שכבר נברר ונעשה מ"ן שאזי עולה וממשיך מ"ד ממקורא דכולא להאדם כנ"ל אך כדי לעורר כ"כ למעלה צריך לברכה תחלה) וע"ז מברכים תחלה קודם אכילת הזבח להמשיך ע"י הברכה ממקור כל החיים בחי' עצמותו ית' שישפיע השפע לתוך האדם העליון ומה גם שיהי' לנו

הג"ה

ובזה יובן מ"ש בשמואל (שמואל א' ט' י"ג) כי הוא יברך הזבח אחרי כן יאכלו הקרואים, ענין ברכת

הזבח הוא כנ"ל להיות המשכת אא"ס באדם דלעילא ולהיות כח ועוז להאוכלים להמשיך כו' ולפי ששמואל הי' רואה כמ"ש אנכי הרואה (שמ"א ט' י"ט) ור"ל שהי' מבחי' חכמה הנק' ראייה ע"ש גלוי אלהות שבה לכך הי' ביכולתו לברך את הזבח כי כל ברכה והמשכה מאא"ס הוא ע"י החכמה דוקא שבה הוא מתלבש כו' אחרי כן יאכלו הקרואים (שמ"א ט' י"ג) ר"ל אותן ששרשן למעלה מבי"ע שהם מקבלים אח"כ מהשפע שהמשיך שמואל משא"כ הם בעצמן לא היו יכול' להמשיך בעצמם להיות כי בי"ע הם בע"ג ותכלית ולא היו יכולים להעלות מ"ן במס"נ ממש למעלה מהכלים וע"כ נקראו קרואים ולא קוראים שאין ביכולתן לקרוא ולהמשיך בעצמן המשכה זו מאא"ס אבל שמואל בקוראי שמו כתיב (תלים צ"ט ו') שע"י העלאת מ"ן שלו במס"נ ממש הגיע למעלה מהכלים דאצי' לכך הי' יכול להמשיך בחי' עצמות א"ס שלמעלה מהכלים למטה, ואז יוכלו גם בי"ע לקבל מהשפע שכבר נמשכה וזהו אח"כ יאכלו הקרואים ל' נפעל שהם נקראים (זייא ווערין גילייענט) וה"ז כמו עד"מ למטה בעבודת ה' יש שר מתפעל בעצמו באהבה רבה ומס"נ לה' אחד ויש אשר אינו מתפעל בעצמו זולת כשרואה חבירו מתפעל באהבה רבה לה' אזי יתפעל גם הוא ממנו ויתעורר ג"כ באהבה, נמצא שהוא מקבל מחבירו האהבה שמעצמו לא הי' יכול להתעורר, זהו מבחי' הקרואים שאין יכולים להמשיך השפע בעצמם רק שאחרי שהמשיך הממשיך יכולים לקבלה והקוראים הם אלו הממשיכים בעצמם וכמ"כ מובן ההפרש בין קרואים לקוראים להמשכת אא"ס כו' כנ"ל: כתבתי זאת דרך הג"ה הגם שעל פסוק זה הי' המאמר (שבת פ' ויחי בסעודת שחרית שנת תקס"ה) לפי שיוצא מן המכוון לענין ביאור המצוה (עד כאן הג"ה):

הכח והיכולת הזה שע"י אכילת האדם הכהן שלמטה בשר הזבח גשמי יעורר אכילת אדם דלעילא שגם לזאת צריכים להמשיך הארה מלמעלה למטה וז"ש בנוסח הברכה שם ומלכות דוקא כדאי' בברכות מ' ע"ב שכל ברכה שאין בה שם ומל' אינה ברכה בהיות כי המשכת ההארה למטה על נפש האדם מצטרך להתמשך ע"י הנוק' מל' דאצי' שהיא מקור דבי"ע וע"ז אנו אומרים ברוך שיומשך האור לבחי' מלך העולם דוקא וממילא שמשם יאיר למטה כנ"ל ואז אקב"ו וצונו ל' צוותא והתקשרות שאזי יהי' לנו התקשרות להמשיך ע"י אתעדל"ת של המצוה את האתעדל"ע כנ"ל: ובזה מובן מה שהי' הבשר דחטאת ואשם נאכל לזכרי כהונה כדי לגרום אכילת אדם דלעילא שהוא הז"א עלמא דדכורא כידוע וגם היו אוכלים מעומד בבחי' ביטול כי כל המשכה שבאצי' הוא בבחי' עמידה כידוע בענין ההפרש בין ק"ש לש"ע שק"ש היא מיושב לפי שהוא בעולם הבריאה אבל שמו"ע שהוא באצי' הוא מעומד דוקא (עמ"ש מצוה רע"ז בסופו):

ב) **והנה** משחרב בהמ"ק ואין אנו יכולים לעשות חובותינו בהבאת הקרבנות להיות אכילת מזבח ואכילת אדם ובעלים מתכפרים, זאת יתן אל לבו מארז"ל (ברכות נ"ה א') על פסוק (יחזקאל מ"א כ"ב) זה השולחן אשר לפני ה' פתח במזבח מזבח ג' אמות וסיים

בשולחן לומר לך שעכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו, כי גם ענין כוונת האכילה הוא בשביל הבירורים כמ"ש ובטן רשעים תחסר (משלי י"ג כ"ה) ר"ל להוציא ניצוצות דתהו שנפלו בשבירה בק"נ וכידוע שזהו הטעם שהמאכל שהוא מצומח וחי מחיה את האדם המדבר כי אין לך עשב שאין לו מזל והמזל הוא כח רוחני שהוא מחי' את העשב ורבוי המזלות הם ריבוי מיני חיות פרטיים לכל עשב ועשב בפ"ע שיהי' טעמו וממשו כך וכך ולכך יש ארץ מגדלת פירות אלו ויש מגדלת פירות אחרים דוקא לפי אופן השר שממנו נשפעים הכח וחיות הנק' בשם מזל לעשבים ופירות אותה המדינה:

והנה ע' שרים המשפיעים בארץ כל שר במדינתו המה מקבלים כ"ז החיות מתענוג אלקי שנפל בשבה"כ מז' מדות דתהו והורד בנוגה דבי"ע להיות ממנו התהוות תענוגים אשר לא לה' המה וגם תענוגים גשמיים מעורבים טו"ר וע"כ כשהאדם אוכל המאכל הגם שהמאכל והתענוג שבו הוא מגושם ונמשך מקליפות כי בא"י שאין הקליפ' שולטת מ"מ קליפת נוגה שולטת ואפי' עבירות עשו שם שהוא רע גמור מקליפות הטמאו' לגמרי רק שלא בבחי' שליטה כו' מ"מ כשהאדם שיש בו חלק אלוה ממעל מי"ס דתיקון אוכל המאכל הוא מבררו מן הרע ומעלה את התענוג שבו שהי' מעורב ברע להיות נכלל למעלה בקדושה במקור התענוגים ממקום שהורד ונפל ומחמת כח זה הוא מחי' את האדם שהרי שרשו גבוה מהאדם כמ"ש לפני מלוך מלך לבנ"י (בראשית ל"ו ל"א) וה"ז כענין אכילת מזבח כמשנת"ל רפ"א שהוא ג"כ לברר הניצוצו' דתהו מק"נ וזהו ובטן רשעים תחסר (משלי י"ג כ"ה) שכשמבררים הניצוצות מהם תחסר בטנם כי כל חיותם אינו אלא מהם וז"ש חיל בלע ויקיאנו מבטנו יורישנו אל (איוב כ' ט"ו), וכמ"כ יובן למעלה שולחנו של אדם העליון היא המל' שנק' שולחן להז"א הנק' אדם עד"מ השולחן שעליו מביאים מזונות לאדם ומקבל חיות משם כמ"כ המל' נשפלת בבי"ע לברר בירורים ומלקטת שם הניצוצי' דתהו שנפלו שם ומעלית אותם לאדם העליון ועי"ז ניתוסף בו אור וחיות יותר מכפי מהותו העצמי ולכן הוא מכפר על האדם שממלא הפגמים שנעשו ע"י החטאים בהמשכת אור חדש ע"י המאכל (עמ"ש מצוה שס"ד פ"ג), אך כ"ז בענין שולחנו של אדם הוא רק דוגמא לאכילת מזבח שבשניהם ענינם הבירור של הניצוצות להעלותם מק"נ בקדושה אבל אינו דוגמא לאכילת אדם של הכהנים שענינו ההמשכה מאא"ס מלמעלה למטה ולפיכך אין אנחנו מברכים על אכילתינו אקב"ו על האכילה כמו שהיו מברכים הכהנים כי אינו דומה כלל לאכילת כהנים אלא לאכילת מזבח ועל אכילת מזבח לא היו מברכים (שברכה הוא המשכה ואכילת מזבח היא העלאה כו').

אך האכילה שלנו בשבת הוא כענין אכילת כהנים שהיא ג"כ המשכה מלמעלה למטה,

דלכאורה יש להפלא במצות האכילה בשבת שהרי בורר הוא מל"ט אבות מלאכות ואנו אומרים שהאכילה ענינה לברר בירורים כו' אמנם הענין כי כוונת הבירורים הוא רק באכילה דחול אבל בשבת הוא ע"ד וסגנון אחר והוא כמ"ש צדיק אוכל לשובע נפשו וזהו המכוין באכילה דשבת כמשי"ת בע"ה ומ"ש אח"כ ובטן רשעים תחסר הוא הכוונה באכילה דחול כנ"ל, והענין כי אכילה דשבת אינה בכדי לברר שזה אסור אלא שהיא כדי להמשיך בחי' עונג העליון למטה, כי בכל ג"ס דשבת אף בסעודה דחק"ת משתתף בחי' עתיקא קדישא שהוא מקור התענוגים ג"כ עמהם כמאמר וע"ק אתי' לסעדא בהדי' או בהדה כו' וזהו פי' צדיק אוכל לשובע נפשו בכדי להמשיך עונג העליון להשביע נפשו היא המל' שנק' נפש שממשיכים לה תענוג עליון מע"ק ע"י האכילה של ישראל למטה והשפעה זו מעצמות המאציל נמשכת דרך כל פרצופי האצי' דהיינו מאו"א ומאו"א לז"א עד שהברכות מגיעות לראש צדיק עליון בחי' יסוד וממנו נמשך לנפשו היא המל' וכמ"ש אז תתענג על הוי' (ישעי' נ"ח י"ד) שהתענוג נמשך לתוך ש' הוי' דאצי' שכולל פרצופי' הנ"ל כי י"ה חו"ב ו"ה זו"נ כו': וביאור הענין הנה כתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן (בראשית ב' י') וידוע דעדן הוא חכמה דאצי' שנקראת עדן מפני שבה מלובש העונג עליון של המאציל ב"ה אמנם לא שהחכמה עצמה היא העונג כי העונג הוא מהות לעצמו ונעלה למעלה מעלה מהחכמה רק שהוא יורד ומתלבש בחכמה וכמו עד"מ באדם כשנופל במוחו איזו השכלה חדשה יתענג מאד ולא שהתענוג הוא השכל דא"כ הי' ראוי להיות מתענג כ"ז שיחזור ההשכלה במוחו גם שתתיישן אצלו ואנו רואים שאינו כן שכשמתיישן הדבר אצלו לא יתענג כלל כ"א עיקר התענוג הוא בהתחדשות, אך הענין כי העונג למעלה מהשכל ושורה במקור השכל אך ראשית גילוי העונג הוא בשכל והנה כשמחדש השכלה מחודשת להיות כי זה רגע שנולדה מכח התענוג ומקור השכל לכך יהי' בה העונג מאד משא"כ כשמתיישן. וכמ"כ למעלה בחי' עונג העליון הוא למעלה מהחכמה שהוא נמשך ממקורו עצמות המאציל כמ"ש כי עמך מקור חיים (תלים ל"ו י') והוא מקור התענוגים אך שהוא מבחי' מל' דא"ס בלבד בחי' תחתונה שבמאציל שנעשית עתיק לאצילות כי עצמות המאציל ב"ה מרומם ונשגב גם מבחי' מקור התענוגים רק בחי' מלכות והוא בחי' שמו נעשה עתיק לאצילות ולכן הוא בחי' א"ס ומקור החיים והארה מצומצמת שז"ס גבורה דע"י מתלבשת במו"ס מקור החכמה ומשם בחכמה דאצי' שבחכמה הוא גילוי תענוג עליון מכל הספי' כי ראשית חכ' כתיב (תלים קי"א י') ומחכמה נמשך ג"כ להיות התלבשות התענוג בבינה ע"י ל"ב שבילין ונתיבו' ומבינה נמשך לזו"נ ע"י נ' שערים וז"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן

(בראשית ב' י') שהיא בחי' מלכות, וזהו ענין ל"ב ויאמר אלקים שבפ' בראשית שהם ל"ב צמצומים שעל ידן נמשך התענוג עליון בחכמה ומחכמה למטה כנ"ל כי ענין התלבשות העונג היינו שיתענג ממעשה בראשית ע"ד וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א' ל"א) ובאמת שזהו שפלות וירידה גדולה אצלו ית' כי במה נחשב אצלו כל ההשתלשלות כולן שיתפוס מקום שיתענג ממע"ב הלא אף החכמה ראשית האצי' כעשי' גשמיות תחשב אצלו כמ"ש כולם בחכמה עשית (תלים ק"ד כ"ד), וה"ז כמו האדם הגדול בחכמה שמשפיל שכלו להתעסק במלאכה מעשיות כמו לצייר ציור נאה ושיתענג מזה שזהו השפלה גדולה אצלו להתענג מדברים תחתונים כ"כ שאינו מערך חכמתו שיאות לו להתענג משכליים נפלאים, אלא שזהו ענין צמצום שמצמצם שכלו ותענוג הרחב להיות יורד ממעלתו הרמה להתלבש ולהתענג בדברים תחתונים, כמו"כ ויתר על כן לאין ערוך הוא בחי' השפלה אצלו ית' להתענג מכל סדרי השתלשלות דאבי"ע שהם כטיפה מאוקיינוס כנ"ל פ"א אלא שהמשכת העונג הוא ע"י צמצומים דל"ב אלקים הנ"ל ובחי' גבורה דע"י הנ"ל: אך הצמצומים אינן אלא בחול אבל בשבת כתיב ויכל אלקים כו' כי בו שבת כו' פי' ויכל ל' כליון והפסק שנסתלקו הצמצומים דל"ב אלקים שהיו גורמים צמצום המשכת התענוג ואז ממילא הוא בחי' העלי' לעצמותו ית' וזהו השביתה, אך א"כ לא היה קיום להעולם כי הרי עונג העליון הוא מקור החיים של כל העולמות כנ"ל וכיון שנסתלקו הצמצומים שעל ידן הי' נמשך העונג א"כ לא הי' נמשך העונג, אי לזאת הוא מצות עונג שבת שע"י שישראל מתענגים למטה בשבת הם גורמים המשכת תענוג העליון כמו שהוא מבלי צמצומים כ"כ וזהו מצות האכילה דג"ס בשבת, כי הנה באכילה גשמיות יש ב' ענינים א' חיך אוכל יטעם שכשלועס הוא טועם הטעם הטוב שבמאכל בחכו ומתענג מזה, ב' שביעת הכרס שכשהמאכל הלעוס נכנס לכריסו משביעו ויתהוה לדם כידוע, והם ב' מיני חיות באמת שיש במאכל א' הטעם שבו ב' גופו וממשו, והנה הטעם נכלל בחיך כנראה בעליל שאם יחזור ללעוס המאכל שכבר לעסו פ"א שוב לא יתענג ממנו כי כבר הוציא החיך כל העונג שהי' בו וגוף וגשם המאכל שנכנס לכרס ומשביע ומיישב דעתו ומרבה דם. והם באמת שני מיני חיות שיש במאכל מצד שרשו מש' ב"ן דתהו שנפל בשבירה שהרי ש' ב"ן הנ"ל כלול מטנת"א וכולם נשברו ומצד עצמיות ב"ן נתהוה גוף חיות המאכל אבל מבחי' טעמים שבו נתהוה הטעמים והעונג שבמאכלים וכדומה לזה בכל הדברים. והנה בחול כ"ז מעורב טו"ר וצריכים להתברר הן התענוג הן גוף חיות המאכל (כי התענוג יכול לגשם וכמ"ש וישמן כו' ויבעט (דברים ל"ב ט"ו) וכידוע בענין חמרא דפרגיתא ומיא דדיומסס כו' (שבת קמ"ז

ב') וכן מצד גוף המאכל כתיב פן תאכל ושבעת כו' ורם לבבך כו' (דברים ח' י"ב י"ד) ולכן צריכים לברר זה כנ"ל בענין בטן רשעים תחסר) אבל בשבת א"צ לבירור כי כבר מבע"ש נפרד הרע והלך לו ונשאר רק הטוב שבנוגה בכל המאכלים וכמ"ש מצוה קי"ד פ"ב אלא שכשאוכלם ומתענג בהם אזי גורם ג"כ למעלה המשכת התענוג עליון בחכמה כמו שבו מתגלה התענוג בחיך שהוא בחי' חכמה ח"ך מ"ה כמ"כ יעורר למעלה גלוי אור עתיקא בחכמה מה שבחול הי' נמשך ע"י צמצומים דאלקים יומשך בשבת שלא ע"י צמצומים ואזי מחכמה נמשך אח"כ למטה בכל הי"ס וכנ"ל וע"י השביעה שהיא בחי' השנית שבמאכל נמשך בשבת ג"כ מלמעלה למטה השפעות החיות להשביע כמ"ש צדיק אוכל לשובע נפשו (משלי י"ג כ"ה) כי מבואר בע"ח שיש ב' מיני מזון הנמשכים מלמעלה באצי' א' לאו"א ב' לזו"נ והיינו מ"ש אכלו ריעים שתו ושכרו דודים (שה"ש ה' א') ופי' בזהר אכלו רעים לעילא ור"ל מזון דאו"א שהם הנק' ריעים כי הם לא מתפרשין לעלמין ושתו ושכרו דודים לתתא ור"ל מזון דזו"נ שנק' דודים ע"ש שיחודם הוא לפרקים, וביאור הענין הוא מ"ש למעלה שיש ב' דברים בכל השפעת החיות א' גוף השפע ב' התענוג שבו והנה בחי' התענוג העליון הוא המזון דאו"א כנ"ל שגילוי העונג הוא בחכמה וממנה נמשך לבינה ואח"כ לכל הספי' וגוף השפע הוא המזון דזו"נ וע"ז נאמר לשובע נפשו כו' ובשבת נמשך כ"ז מלמעלה למטה מא"ס ב"ה באצי' ע"י אכילת הישראל לעונג ולשובע נפשו כו' ולא מבחי' הבירורים כבחול, וכמ"ש במ"א שזהו פי' כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם (דברים ח' ג') ר"ל שלא מבחי' הבירורים לבד יגיע חיות להאדם העליון ז"א דאצי' כענין האכילה בחול אלא שגם על מוצא פי ה' יחי' ר"ל ע"י המשכת אא"ס מלמעלה למטה כנ"ל בענין כוונת האכילה דשבת גם עי"ז יוכל האדם לחיות כי המשכה זו הוא מבחי' תענוג העליון שהוא מקור החיים וזהו פי ה' מל' דא"ק שנעשי' עתיק לאצי', וזהו ענין מארז"ל שכל האומר ויכולו כאילו נעשה שותף להקב"ה במע"ב (שבת קי"ט ב') דלכאורה יפלא הרי בשי"ב כבר נברא העולם וא"כ איזה חלק יתן בעולם בשבת ע"י אמירתו ויכולו עד שיהי' נק' שותף. אבל הענין לפי שבשבת כתיב ויכל אלקים והי' מסתלק תענוג העליון שנתלבש בחכמה בחול ע"י צמצומים וא"כ לא הי' העולם יכול לחיות וע"י הקידוש ועונג שבת הוא חוזר וממשיכו א"כ נותן חיות בעולם ונק' שותף ע"ד מארז"ל ג' שותפים באדם אב מזריע כו' והקב"ה נותן נשמה כו' (נדה ל"א א') וכמ"כ כאן ע"י אתעדל"ת שלו הוא ממשיך תענוג העליון ויש לו חלק בהמשכת החיות בעולם וד"ל:

והנה ענין אכילה זו דשבת הוא על סדר וסגנון א' עם אכילת כהנים ששניהם בחי' המשכה מלמעלה למטה כנ"ל (עם שבפרטות ודאי יש בזה חילוקים רבים באיכות המשכה זו או זו) ולכן כמו שבאכילת כהנים היו צריכים לברך תחלה כדי שעי"ז יהי' המשכת אא"ס ושיהי' לו כח להמשיך ע"י האכילה כמ"כ כדי שיוכל להמשיך ע"י עונג שבת את תענוג עליון הנ"ל צריך מקודם להתפלל בכוונה שאם יאכל בשבת בלא תפלה בכוונה לא יעשה כלום ויתפשט התענוג גשמי של המאכל בחיצוני' (כמ"ש בזהר על מאן דלא טאס באוירא כו' ע"ש) זולתי כאשר יתעורר תחלה בתפלה בקריאת התפלה בכוונה אזי ימשיך אח"כ באכילתו את העונג העליון כמו שהי' בבשר הזבח דכהנים הברכה תחלה כמ"כ בשבת הקריאה דתפלה הוא כמו ברכה על מצות האכילה בשבת וד"ל: והכח הזה שיש באדם להיות מעורר ע"י מה שהוא מתענג במאכל את גילוי התענוג בחכמה כנ"ל הוא מצד ששורש האדם מבחי' א"ק שממנו נמשך ש' מ"ה דאיהו אורח אצי' ר"ל המחבר כל האצילות שיהיו חו"ג מתחברים וכדומה שהכח הזה בשם מ"ה לפי ששרשו מא"ק שהוא אור כללי הכולל כל העולמות כמ"ש מצוה כ"ה פי"א בשם הה"מ ז"ל ולכן גם אחר שכבר יצאו לגילוי ממנו בסוד קורא הדורות מראש (ישעי' מ"א ד') יכול ש' מ"ה לחברם יחד שיתכללו זה מזה וע"כ נק' ארח כמו השביל שהולך ממקום זה למקום אחר ומחברם יחדיו, וכמ"כ האדם שנמשך משם כי אדם גימ' מ"ה יכול הוא לעורר כל המדריגות שהרי כולם כלולים בשרשו וע"כ ע"י מה שמתענג הוא ממאכל גורם למעלה המשכת תענוג מא"ק בז"א דאצי' שז"ס אכילת אדם ומז"א נמשך אח"כ למטה עמ"ש מצוה א' ושס"ד ע"פ לא נפלאת ממך כו' ועמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר פ' יתרו דפ"ח ע"א כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין כו' שם נת' ענין זה היטב:

מצות הקרבת עולה ומנחה

פ' ויקרא (קט"ו) **לעשות העולה כמשפטה שנאמר אם עולה קרבנו וגו'** (ויקרא א' ג') (קט"ז) לעשות המנחה כמשפטה שנאמר ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' וגו' (ויקרא ב' א'), והנה גם בקרבן העולה נצטוינו להביא מנחת נסכים כמ"ש פ' שלח עמ"ש ע"ז בכתבים שלי במאמר המתחיל להבין מארז"ל כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים וכן בתורה ברבים בפ' שלח בפ' נסכים כי תבואו אל ארץ מושבותיכם (במדבר ט"ו ב') שם נת' היטב ענין הקרבנות והנסכים גם בתורה ע"פ לבבתיני בביאורה נת' זה אך ענין קרבן המנחה ע' בדרוש ע"פ וישלח יעקב כו' מנחה

לעשו אחיו (בראשית ל"ב ד' י"ד) שפי' מ"ן ח' ה' כלומר המ"ן עולה וממשיך מ"ד ממזל השמיני הנק' ח' לה' היא כנ"י הנק' ה' כידוע בענין בה' בראם:

איסור הקטרת שאור ודבש ואפיית שיירי מנחות חמץ

(קי"ז) **שלא להקטיר שאור ודבש שנאמר כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ וגו'** (ויקרא ב' י"א), וכן באה מצוה (קל"ה) שלא לאפות שיירי מנחה חמץ ע' בסידור בפי' מזמור לתודה (תלים ק' א') במה שהתודה היתה באה י' חלות חמץ ומשם תבין האיסור בשארי מנחות ע"ש, וענין דב"ש הוא דין דגדלות כידוע בכוונת שופ"ר לכן אסור להקריבו ונת' זה בתורה שנת תקס"ג ע"פ שמות בביאור המתחיל להבין שרש הדברים הנ"ל שרש ענין חלב ודבש כו':

מצות זכירת ומחיית עמלק

תר"ג **לזכור מה שעשה לנו עמלק**. (תר"ד) למחות זרעו מן העולם. (תר"ה) שלא לשכוח מה שעשה לנו: והפרשה שממנה יוצאי' ב' מ"ע וא' ל"ת האלו הוא ידוע זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך וגו' תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח (דברים כ"ה י"ז י"ט): וז"ל הרמב"ם בביאורו מצות הנ"ל בספר המצות. מצוה תר"ג (למנין של החינוך על סדר הכתובות בתורה) היא שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק בהקדימו להרע לנו, ולשנוא אותו בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו ונזרז העם לשנוא אותו עד שלא תשכח המצוה ולא תחלש שנאתו ותחסר מהנפשות עם אורך הזמן והוא אומרו ית' זכור את אשר עשה לך עמלק יכול בלבבך כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור שתהא שנאתו בפיך הלא תראה שמואל בהתחילו לעשות המצוה הזאת איך עשה שהוא זכר תחלה מעשהו הרע ואח"כ צוה להורגו והוא אמרו ית' פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל (שמ"א ט"ו ב'): והמצוה תר"ד (למנין הנ"ל) היא שצונו להכרית זרע עמלק בלבד משאר זרע עשו זכרים ונקבות קטנים וגדולים והוא אמרו יתעלה תמחה את זכר עמלק וכבר קדם לנו ג' מצות נצטוו בנ"י בכניסתם לארץ למנות להם מלך ולבנות בית הבחירה ולמחות זרע עמלק (סנהדרין כ' ב') ומלחמה זו היא מלחמת מצוה וכבר התבארו משפטי מצוה זו בפ"א מסוטה: והמצוה (תר"ה (למנין הנ"ל) הזהירנו משכוח מה שעשה לנו זרע עמלק והקדימו להזיק לנו וכבר ביארנו במצות עשה תר"ג (למנין החינוך) לזכור מה שעשה לנו עמלק ולחדש שנאתו וכן אנחנו

מוזהרין מהשליך זה מלבינו ומשכוח אותו והוא אמרו ית' לא תשכח ובספרי זכור בפה לא תשכח בלב כלומר לא תשליך שנאתו ולא תסירנה מנפשך. עכ"ל הרמב"ם ז"ל:

א) **והנה** להבין הטעם למה הכניס הקב"ה עצמו לתגר זה כ"כ מה שלא עשה כן לשום אומה מצרינו לחזור ולהזהיר על המעשה בקיום המצוה וגם להבין מארז"ל שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק (ע' תנחומא תצא) פי' בזהר ריש ויקהל קצ"ד ע"ב קוב"ה בכולהו קרבין דעבדו שאר עממין לגבייהו דישראל מ"ט לא אקשי קמיה, כהאי קרבא דעבד עמלק לגבייהו, אלא ודאי קרבא דעמלק הוה בכל סטרין לעילא ותתא דהא בההוא זמנא, אתתקף חויא בישא לעילא ואתתקף לתתא, מה חויא בישא כמין על פרשת אורחין, אוף ה"נ עמלק חויא בישא הוה לגבייהו דישראל דכמין לון על פרשת אורחין, דכתיב אשר שם לו בדרך בעלותו ממצרים כו' (שמ"א ט"ו ב'), והמובן מדבריו שעיקר הקפידא על עמלק הוא לפי שארב לישראל על פרשת אורחין, והרמ"ז והמק"מ פירשו שהענין כי עמלק הוא דעת דקליפה ומקומו נגד דעת דבין כתפין דקדושה והוא מראשית עולמות הטומאה המתחילים מכנגד אחורי היכל הרצון דבריאה וטעם הדבר כי שם הי' המקום הראשון שנפלו בו מלכין קדמאין כי כלי דעת דאצילות שם היתה נפילתן ולכן שם התחיל כח להשתלשלות העולמות דקליפה, וגם ידעת שאח"כ ירד הדעת עד סוף הבריאה ששם היכל לבנת הספיר שהוא יסוד דבריאה וכו' בסוד העטרה, וז"ש הזהר קרבא דעמלק הוה בכל סטרין ר"ל בו"ק ומ"ש לעילא ותתא היינו היכל הרצון ולבנת הספיר וז"ש כמין על פרשת אורחין שעמד לו בשני היכלות העליון והתחתון ששם מעבר לעקריות השפע כו' וכוונתו הי' לסתור כל בנין הקדושה ולמנוע הילוך השפע בקדושה ולהסירה לצד הטומאה ר"ל יעו"ש. ולהבין ענין קליפת עמלק הנה כתיב השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל (דברים כ"ו ט"ו), ופי' כי לשון השקפה וכן הבטה הוא מלמעלה למטה כי על העומד במקום גבוה ורואה במקום נמוך לא יתכן ל' ראיה שהיא מקרוב כ"א ההבטה מרחוק, אבל העומד במקום נמוך ורואה במקום גבוה יתכן ל' ראיה כי באמת יתקרב אליו בראיה כמו השמש וכוכבים עם שהם רחוקים מאד מהארץ נראים קרובים אצלינו העומדים למטה לפי שהם בגובה, ובהבטה מלמעלה למטה הוא בהיפוך שמדמה לעין ההרחק יותר ממה שהוא כשמביט בבור עמוק וכדומה וכמבואר בס' הטבע, ולפיכך כשרצה לומר ענין ההשגחה האלהית מלמעלה למטה אמר בל' השקפה השקיפה ה'. והענין דכתיב אל דעות ה' (שמ"א ב' ג') שכולל ב' דיעות הא' הדיעה שלמעלה הוא היש האמיתי וכל מה שלמטה כלא חשיב כי הוא רק הארה בעלמא ונק' אין וכמ"ש

מצוה תי"ז פ"ג בפי' אין עוד כו' וזוהי הדיעה שלו דהיינו כמו שהוא קמי' ית'. הב' היא כמו שנראה לגבי הנבראים שנדמה להם שהם בחי' יש ודבר ואומרים שהבריאה יש מאין ור"ל שהאלהות הוא בחי' אין ע"ש שאינו מושג והנבראים הם בחי' יש ודבר נרא' לעין וזהו פי' שהבריאה היא יש מאין ר"ל שהנבראים שהם יש נבראו מאין בחי' אלהות שאינו מושג כנ"ל והנה אנו אומרים מודים אנחנו לך (דה"א כ"ט י"ג) פי' שאנחנו מודים שהאמת כמו שהוא קמי' ית' שלמעלה הוא היש ולמטה הוא אין וזהו כל עיקר מצות האמנת היחוד לפמש"ש פ"ג בשם הבעש"ט ז"ל ומה שהעולם ומלואו נראה ליש ודבר זהו מצד הצמצומים וההעלמים כדכתיב אל מסתתר (ישעי' מ"ה ט"ו) שע"י צמצום זה נראה הנברא ליש ועפ"י צמצומים אלו הוא הדעה הב' אבל אנו מודים לדעה העליונה כמו שהוא קמי' ית' שהרי הוא למעלה מן הצמצומים וגם הוא המצמצם הצמצומים ונמצא הוא כולל ב' הדעות וז"ש אל דעות ה' ובאמת הצמצומים אינן אלא לפנינו אבל קמי' ית' אין הצמצומים אמיתיים כלל ונמצא האמת כמו שהוא קמי' בדעה העליונה וע"ז אומרים מודים כו' משא"כ או"ה אינן מצווים במצות היחוד לפי שהתהוותן בשרשן אחר הצמצומים וההעלמי' כשהאלהות מסתתר להחיות הנבראים בבחי' יש ואז האלהות אינו מושג ונק' אין והוא בחי' הדעה הב' שלמטה ולפיכך אינן משיגים כלל הענין הנפלא הזה איך שהעולם בטל במציאות ונק' אין ושהאלהות הוא היש אמיתי כנ"ל מאחר ששרשן בקבלת החיות למעלה הוא אחר הצמצומים ששם הוא הדעה הב' הנ"ל ולא זו בלבד אלא אף זו שמצד ריבוי הצמצומים שמתצמצם האור האלהי עד שהאומות מקבלים בשרשם מבחי' שערות מסתעף בהם בחי' היש ביותר וכמש"ש באריכות שיש בהם כמה מדריגות שונות לפי אופן ריחוקם מאלהות ובכלל ז' אומות הכנעני והחתי כו' הם ז' מדות רעות ותאוות שונות הנולדי' מן הרוח שטות המכסה על דעת האלהות וכמארז"ל אין אדם ע"ע אא"כ נכנס בו רוח שטות (סוטה ג' ב') וענין הרוח שטות הוא שעושה העולם ותאוותיו ליש ודבר ומרחיק גילוי האלהות עד שיתאווה לתאוות העוה"ז ולפי ערך הרוח שטות איך וכמה שיעלים ויכסה על האלהות כך יהיו התאוות אם בהיתר או באיסור כו', ואמנם אנחנו בית ישראל המצווים על מצות היחוד ותכלית אמיתית הכוונה בפי' מצוה הנ"ל הוא להאמין שהאמת כמו שהוא בדעה העליונה שהוא ית' היש אמיתי והעולם הוא אין ואפס ממש וכמ"ש אתה ה' לבדך (ישעי' ל"ז כ') אתה עשית את השמים ואת הארץ (ישעי' ל"ז ט"ז) פי' לבדך היינו כמו שהי' קודם שנברא העולם ואח"כ כאשר אתה עשית השמים ר"ל בחי' התהוות העולם וכמו שהוא באמת גם אתה לבדך כי העולם בטל במציאות כנ"ל וזה נק' שמים בחי' דעה עליונה שמלמעלה למטה. ואח"כ את הארץ הוא

בחי' העולמות שלמטה שהאלהות מצומצם כנ"ל עפ"י דעה הב' ומ"מ באמת אתה ה' לבדך גם עתה כי כל הצמצומים אינן אלא לפנינו שנראה לנו כן אבל קמי' ית' כולא כלא ואין ממש חשיבי' ואילו נתנה רשות לעין לראות האלהות לא הי' העולם נראה כלל כו' וזהו פי' שמע ישראל ה' אחד (דברים ו' ד') וז"ש גוי אחד בארץ (שמ"ב ז' כ"ג) פי' שישראל עושים שגם בארץ יהי' גילוי בחי' אחד כמו שהוא למעלה קמי' ית' שאין עוד כו'. ולפיכך באים ישראל בטענה ואומרים השקיפה ה' ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל (דברים כ"ו ט"ו) פי' שיומשך אליהם הברכה ממעון קדשו מן השמים שמשם ישקיף עליהם וכבר נת' שהשקפה הוא פי' השגחה אלהית שמלמעלה למטה וענין מלמעלה למטה היינו שכמו שהוא למעלה בדעה העליונה דקמי' כלא חשיב כך יומשך ויתגלה למטה ואז יהי' תוס' ברכה בעולם שלא כפי שנמשך השפע ע"י צמצומים והשתלשלות וטענתם באמרם השקיפה כו' לפי שהם מודים מלמטה לדעה העליונה ועושים אחד בארץ א"כ ראוי שיומשך אליהם המשכה משם וגם שלא יתברכו רק הם לבד ולא האומות זולתם שמצד שפע האלקי המוסתר תוך כל הנבראים יש להם ג"כ שייכות ויניקה מבחי' אחוריים דאחוריים וכנ"ל אבל מצד ההשקפה וההבטה מן השמים לא יתברכו אלא ישראל לבדם, כי אין לאומות שייכות ואחיזה שם כי שרש ז' מדות הרעות הנ"ל הנולדים מן הרוח שטות המכסה על דעת אלהות אין שרש התהוותו כ"א אחר הצמצומי' והיניקה מדעה הב' כנ"ל משא"כ בהגלות נגלות גילוי אלהות כמו שהוא בדעה העליונה יתפרדו כל פועלי און כו' וכמו שהוא בעבודת ה' ע"י התבוננות איך שלמעלה היש ולמטה האין דכלא חשיב נופלים כל התאוות רעות, וז"ש עוד אשר בחרת באברם כו' (נחמי' ט' ז') לתת את ארץ הכנעני והחתי כו' (נחמי' ט' ח') שהם ז' מדות הרעות הנ"ל שיתבררו ע"י דעת באלהות ואז יהיה ותקם את דבריך פי' דבר ה' המחי' כל העולמות שהי' בגלות להחיות מדות רעות הנ"ל עי"ז הי' לו קימה והיינו כי צדיק אתה בחי' יסוד המשפיע לדבר ה' למהוי אחד באחד שיהי' גם למטה כמו דעה עליונה כו', אמנם כ"ז הוא בז' אומות הנ"ל שהם ז' מדות רעות הנולדים מרוח שטות ובגילוי דעת אלהות הם נופלים אבל עמלק רוח אחרת היתה בו והוא כמשרז"ל עליו יודע רבונו ומכוין למרוד בו ופי' המרידה הוא ענין חוצפה שענינה לא מחסרון הדעת באלהות אלא אדרבא יודע ומכיר היטב גדולת הבורא ואעפ"כ לא ימאס בהבלי עוה"ז מצד אבירות לב שלא יפול לבבו משום דבר גדול והוא החוצפה והתנשאות שבלא טעם וטענה כלל והוא כענין החצוף בגשמיות שיודע ומכיר פחיתותו וחסרונו היטב ואעפ"כ יכול הוא להעיז את שר גדול או צדיק עתק כו' וזהו מה שכתבתי למעלה בשם הרמ"ז שקליפת עמלק

הוא עומד כנגד אחורי היכל הרצון דבריאה ששם הוא בחי' גילוי ספי' הדעת שהוא גילוי אלהות כנ"ל בענין דעה העליונה ועם היותו יודע רבונו הנה הוא מכוין למרוד בו בחוצפה בלא טעם וכן הי' עמלק הגשמי שראה גילוי אלקות באותות ומופתים שנעשו בפרעה ועמו ואעפ"כ מלאו לבו ללחום בישראל אין זאת כ"א מצד החוצפה וההתנשאות בלבד כי החוצפה תקיפה משאר כל המדות רעות שכולם נופלים מצד הדעת באלקות משא"כ החוצפה שענינה להתעקש כנגד הדעת וזהו ראשית גוים עמלק (במדבר כ"ד כ') שהוא הקליפה שכנגד הדעת שהוא ראש לכל המדות כידוע בענין מפתחא דכלי שית וכל האומות הם הקליפות שכנגד המדות אבל בגילוי הדעת הם נופלים כנ"ל (ע"כ מתורה פ' זכור שנת תקס"ב):

ב) **אחר** שנת' בפרק הקדום ענין עמלק מעתה יש להבין ענין המלחמה שלו עם ישראל אשר שם לו בדרך בעלותו ממצרים (שמ"א ט"ו ב') דוקא כנ"ל, ומתחלה יש לבאר ענין יצ"מ אשר הוא מצוה ג"כ לזוכרו כל יום כמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך (דברים ט"ז ג') (והרמב"ם והחינוך והרמב"ן שלא מנאוה בתרי"ג י"ל שנכללת במצוה כ"א לספר ביצ"מ בליל ט"ו דאין לומר שנכללת במצות ק"ש שהרי החינוך כ' מצוה ת"כ לקרות פסוק ראשון שמע כו' דמדאורייתא סגי בהכי לדידי' וצ"ע) ומיד צריך לזכור מעשה עמלק אשר שם לו בדרך, כתיב אעלה אתכם מעני מצרים (שמות ג' י"ז) אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש (שמות ג' ח') ופי' כי כנ"י נקראת לבי כמ"ש לבבתיני אחותי כלה (שה"ש ד' ט"ו) וכן לך אמר לבי (תלים כ"ז ח'), דכמו הלב באדם ידוע שחיות של הנפש הוא בלב בדם הנפש הכנוס ומקובץ בו וממנו סובב והולך החיות לכל האיברים וחוזר ללב, ונמצא הלב בחי' ממוצע שהוא בחי' מקבל בלבד מחיות הנפש וגם הוא משפיע מה שמקבל לכל האיברים, כמו"כ כנסת ישראל היא מקום בית קיבול וכניסה לאסיפת החיות הנמשך מישראל דלעילא הנק' יש"ר א"ל כי שרית עם אלקים (בראשית ל"ג כ"ח), והיינו ע"י עבודה שבלב של ישראל באוי"ר למטה, ואח"כ מהם יבא החיות לכל העולמות, והנה הלב יש בו קטנות וגדלות והיינו שכשנקודת הלב היא באה רק מבחי' אמונה לבד ולא מדעת ושכל והרחבה אז נקודה של הלב בבחי' קטנות וזה היה בגלות מצרים דכתיב ויאמן העם (שמות ד' ל"א) כי ישראל מאמינים, וע"כ נא' אעלה אתכם מעני מצרים (שמות ג' י"ז) מבחי' העוני שבחסרון הדעת באלהות רק בחי' אמונה קטנות המוחי' אל ארץ טובה ורחבה היינו לבחי' הרחבת הדעת וההתבוננות בגדולת אא"ס ב"ה כמ"ש וידעתם כי אני ה' (שמות ו' ז') וכן וידעת היום ואז נק' כנ"י ארץ טובה ורחבה ע"ש התרחבות הלב לקבל ההתבוננות שבהרחבת הדעת

בגדולת הבורא וזהו בחי' גדלות שנקודת הלב שבכנ"י מתפשטת לאורך ורוחב גדול, ואז נקראת ג"כ ארץ זבת חלב ודבש שהענין הוא קבלת תענוג וטוב טעם באלקות כמ"ש טעמו וראו כי טוב ה' (תלים ל"ד ט') בבחי' מתיקות ועריבות וזוהי אהבה בתענוגים והיינו דוקא מחמת הרחבת הדעת וההתבוננות בה' אחד איך דכולא קמי' כלא חשיב ואני ה' לא שניתי וכיוצא בזה ולכן פי' בזהר דמ"ש אכלתי יערי עם דבשי זהו ק"ש ע"ש המתיקות והתענוג הנפלא שבהתבוננות בגדולת ה' וכדכתיב אז תתענג על ה' (ישעי' נ"ח י"ד) וזהו בחי' גדלות שבלב כנ"ל, וז"ש ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך (דברים ו' ד') פי' בבחי' תוך הלב יהי' ה' אלקיך מתקבל בהרחבה ותענוג ואז נק' כנסת ישראל שכונסת בחי' ישראל דלעילא הוא אחדות ה' כי שרית כו' בתוכה ופנימיותה, ואח"כ כתיב בכל נפשך שאחר שנכנס ישראל דלעילא בכל לבבך תוך הלב הנק' נקודת הלב אז מתפשט האור הזה לבחי' מודו"מ שהן לבושי הנפש לקשר מחשבתו במחשבת ה' ודיבורו בדבר ה' זו הלכה וזהו ודברת בם והגם שנאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם (ישעי' נ"ה ח') והיאך יתקשר ויתחבר מו"ד של האדם במחשבה ודיבור שלו ית' הענין הוא כמ"ש סיפי' דקרא ולא דרכיכם דרכי כלומר אימתי כי לא מחשבותי מחשבותיכם בזמן שלא דרכיכם דרכי שאינן עוסקים בדרכי ה' שהם המצות אבל כשדרכיכם דרכי יוכל להיות מחשבותי מחשבותיכם כשיחשבו בהם וידברו בהם כנ"ל, וכל זה הוא בחי' ההתפשטות מנקודת הלב שבגדלות הבאה ממרחב ההתבוננות והתענוג בה', וזהו ענין היציאה ממצרים אל ארץ טובה ורחבה אך בינתיים הלכו במדבר כמ"ש לכתך אחרי במדבר (ירמי' ב' ב') וכמ"ש ויסב אלקים את העם דרך המדבר (שמות י"ג י"ח), ויש להבין למה הוצרך לזה, אך הענין הוא כי מבחי' מצרים שהוא קטנות המוחי' לגמרי רק בחי' אמונה לבא ולהגיע לאהבה בתענוגים שע"י הרחבת הדעת בחי' ארץ טובה ורחבה ה"ז מן ההיפוך להיפוך מן הקצה אל הקצה ממש והאיך אפשרי כ"כ להיות הדילוג כ"כ ממדריגה למדריגה הרחוקה בערך כזו לכן צ"ל ממוצע בינתיים עד שיגיע לבחי' ארץ טובה ורחבה והוא מה שנסעו במדבר, שנק' נסיעה זו בשם לכתך אחרי והוא בחי' אחוריים וכמ"ש אחרי ה' אלקיכם תלכו (דברים י"ג ה') וכן במשה וראית את אחורי (שמות ל"ג כ"ג) כידוע שיש למעלה שמות שהן בבחי' פנים ושמות שהן בחי' אחוריים עד"מ באדם יש פנים ואחור שבפנים הוא עיקר החיות וחושים המעולים שכל ראיה שמיעה ריח דיבור טעם והעורף שמאחוריים אין שם חושים מעולים וחיות פנימי כ"כ אלא חיצוני' ונק' לכך אחוריים (עמ"ש מצוה ה' ו' ז' פ"ב בענין עבדים היינו לפרעה האוחז בעורף דא"א) וכן גם בתורה נאמר והיא כתובה פנים ואחור (יחזקאל

ב' י') וכמ"כ בלב האדם שבו משכן המדות שבנפש האלהית (שהן עיקר האדם שהרי ע"ש המדות נק' איש וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש (משלי י"ב ח') הרי שאיש הוא דבר לעצמו והן המדות אלא שלפי שכלו יהולל וכמ"ש מצוה צ"ה פ"ב) יש בה פנים ואחור, בחי' פנים הוא מ"ש למעלה בפי' זבת חלב ודבש שהוא ענין התענוג בה' כי התענוג הוא פנימי' המדות וכשהאהבה היא בתענוג זהו הנק' פב"פ ר"ל שמקבלת שפע המוחי' בפנימיותה והסימן לזה שההתבוננות באור א"ס יהי' לה לבחי' אור וחיות ממש להשיב נפשה וכמ"ש לאהבה את ה' כו' כי הוא חייך (דברים ל' כ') וממקור החיים שהוא מקור התענוגים שבהתבוננות זאת נמשך החיות ועונג באהבה להיות מתענג מאד בה' ואוהבו וחפץ בו כי זהו חיותו ונגדו כל תשוקתו, וזהו הנק' לב אחד לאביו שבשמים כי מכיון שכל תשוקתו ותענוגיו אינן אלא לו ובו ית' וממילא מסתלק הרצון לדבר זולתו שהרי אינו אהוב ומעונג אצלו כלל וע"ז נאמר מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ (תלים ע"ג כ"ה), ונקרא בחי' זו פב"פ ר"ל פנימית ההתבוננות שהוא הנק' מוחי' מתלבש בפנימית המדות, ונקרא ג"כ בל' הזהר אתהפכא ר"ל שנהפכו המדות (שהן עיקר האדם שעל פיהם הוא מתנהג ומודד מעשיו הן בינו לקונו והן לבריות) עד שאינן מתאוי' כלל לתענוגי עוה"ז כ"א לה' והרמב"ם פ"ו מן הח' פרקים קרא לבחי' זו חסיד שהוא נמשך בפעולתו אחר מה שתעירוהו תאוותו ותכונתו, ויעשה הטובות והוא מתאוה ונכסף אליהם עכ"ל (ע' מצוה שע"ט ספ"ג) משא"כ בחי' אחוריים הוא כשהמדה שהיא התפעלות האהבה אינה מקבלת ההתבוננות בתוך תוכה ופנימיותה אך ורק בבחי' אחוריים וחיצונית שלו בלבד הענין הוא אשר אנו רואים שיוכל להיות התפעלות האהבה עפ"י השכל דוקא אך התפעלות זו לא באה רק דרך הכרח וחיוב בלבד דהיינו שהשכל מכריח ומחייב שיתפעל באהבה כמו כאשר ישכיל ויתבונן איך שהוא ית' עיקרא ושרשא דכולהו עלמין ע"ד שנת"ל פ"א ובבחי' סובב וממלא אז יכריח השכל מאד כי לו יאתה לאהבה ולדבקה בו ולא בטפל אבל אין זה רק ענין הכרח בלבד בהאהבה, ולא שעצמיות חמדת הלב באהבה זו כי עצמיות האהבה שבלב הוא דוקא להטפל ויש ואליהן תשוקתו אך ורק מפני שהשכל מכריח ומחייב אותה ההיפוך שיאהב העיקר, ע"כ הוא אוהב ורוצה, כי המוח שליט על הלב בטבע תולדתו פי' שליט הוא ע"ד ממשלת האדון על העבד שיכריחנו ע"כ לעשות מלאכתו. כמ"כ בטבע המוח יש בחי' השליטה והממשלה על הלב להיות הלב מסכים ורוצה ומתפעל לעשות כפי שמחייב השכל וגוזר אומר כי לו יאתה לאהבה ולדבקה בו והוא בחי' הכרח להלב אבל מצד עצמו אינו חפץ לזה ולא נהפך לבו בקרבו לגמרי להיות נכסף ומשתוקק למעשה הטוב רק בשעת ההתבוננות מוכרח

לשמוע וזה נק' אחוריים ר"ל ששפע המוחי' אינו מתלבש כ"א באחוריים של המדות ולא בפנימיותם שלכן לא ימצא בהאהבה בחי' התענוג שאינו אלא בבחי' הפנימי' ונק' בל' הזהר אתכפי' ופירושו כנ"ל בענין מוח שליט על הלב והרמב"ם שם קרא לבחי' זו כובש את יצרו או מושל בנפשו שהמושל בנפשו אע"פ שעושה המעשים הטובים והחשובים, הוא עושה אותם והוא מתאוה אל הפעולות הרעות ונכסף אליהם, ויכבוש את יצרו, ויחלק בפעולותיו על מה שיעירוהו אליו כחותיו ותאותו ותכונת נפשו, ויעש הטובות והוא מצטער בעשייתם ונזוק עכ"ל ור"ל שיש לו רצון לעשיית הטוב ולא חפץ וחמדה ותשוקה כי שם רצון נופל גם בדבר הבא מצד הכרח כמו כופין אותו עד שיאמר רוצה אני אלא שם המכריח מחוץ לו ולפיכך הוא רק אומר בפיו ובשפתיו ולבו רחק מזה לגמרי לפי שאין לו מכריח מתוכו שיכריח ללבו וכאן הוא מתוכו ר"ל שכלו מכריח מדותיו ולבו והוא רוצה בע"כ בלבו לזה והרצון אמיתי הוא אבל אינו מעונג אצלו וז"ש הרמב"ם והוא מצטער בעשייתם שהצער הוא היפוך התענוג ואע"פ שרוצה בעשייתו וזהו בחי' אחוריים כנ"ל, ואמנם הגם שהתפעלות זו נק' אחוריים הנה עכ"ז יכול להיות בבחי' בנין שלם בכל חלקיו דהיינו גם בבחי' המוחין בשלימותן כי הגם שהוא בדרך הכרח עכ"ז כל אור השכל וההתבוננות בא ומאיר בהתפעלות אוי"ר זו שהרי דוקא עפ"י השכל נולדים ונמשכים רק שהוא בבחי' הכרח שהשכל מחייב ומכריח אותם כנ"ל וכמ"כ יהיה מזה התפשטות בלבושי הנפש שהן מודו"מ לקשר מחשבתו ודיבורו במחשבת ודיבורי ה' בדבר הלכה וע"ד שנת"ל בפי' בכל נפשך אלא ששם נת' איך שהוא בא מסיבת פנימי' הלב שיהי' בזה תענוג עצום וכאן הוא בבחי' רצון עכ"פ שזהו חיצוני' ומ"מ יש בזה כל הבנין המצטרך בשלימות בכל חלקיו מוחי' ומדות ולבושים שהן מודו"מ, והנה בחי' זו הנק' אחוריים היה להם בנסעם המדבר כדכתיב לכתך אחרי במדבר (ירמי' ב' ב') כי אז קיבלו עליהם עול מלכות שמים בלבד ופי' עול ידוע שהוא ענין כפיפת הרצון בע"כ והסתלקות המונע לזה בלבד והוא לבטל את רצונו המנגד לזה ולהסירם מלבו נגד רצון ה' בע"כ וזה הי' בחי' הממוצע בין מצרים שהוא תכלית הקטנות לא"י שהיא טובה ורחבה וזבת חלב ודבש שא"א לאדם לדלג פתאום לבא לבחי' פב"פ באהבה בתענוגים הבאה מאיליה וממילא אם לא שמתחלה יהי' בבחי' אחוריים שהוא בחי' לעשותה לעשות את האהבה הבאה בדרך כפיי' והכרח ולא מאיליה וממילא והוא בחי' אתכפי' עד כי יורגל ויבא ממילא לבחי' אתהפכא: והנה בעוד שהיו ישראל בבחי' זו בא עמלק להלחם בהם וזהו אשר שם לו בדרך בעלותו ממצרים, כי הנה נת' לעיל פ"א ענין עמלק שהוא בחי' החוצפה שהיא הקליפה שכנגד הדעת למרוד ברבונו עם שיודע שהוא רבונו ושאין

עוד זולתו כנ"ל, וכאן מצא מקום להלחם לפי שישראל לא היו עדיין בבחי' אתהפכא להיות מהות מדות שבהם מצד עצמן נכספים ומשתוקקים למעשה הטוב שא"כ לא הי' יכול לפעול בהם מאומה להמשיכם לצד הרע מאחר שהטוב כמו טבע בנפשו ובמדותיו ואינן מסכימים כלל לנטות אחר חוצפה שלו, אבל הן הנה היו בבחי' אחוריים שטבעיות מדותם נוטים אחר הגופות זולתי שרוצים באלקות מצד הכרח שהדעת מכריחם כי מוח שליט על הלב כנ"ל ולזו נלחם כי הרי כל מגמתו להעיז את הדעת בחוצפה בעלמא עד שיסיר ההכרח שהדעת מכריח למדות ושהם מוכרחים לשמוע בקולו והוא מסיר הכרח זה כי זהו ענינו כענין פעולת החצוף להעיז את אדם גדול עד שלא יוכרחו לשמוע למצותו. ואז נשארו המדות אחרי טבעיות נטייתם שהוא לצד הרע כנ"ל וזהו ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ר"ל שהמשיך רע במי שהוא עדיין בבחי' אחוריים ומלחמה זו לא יכול להיות כ"א בהיותם בדרך בצאתם ממצרים משא"כ אם כבר באו לארץ טובה ורחבה בחי' פנימיות לא הי' לו מקום כלל להלחם:

ג) **ואחר** שנתבאר ענין מלחמת עמלק שבנפש כל א' מישראל בעבודת ה' יובן ג"כ ענין מלחמה זו למעלה בהשתלשלות עולמות העליונים. כי הנה ידוע בענין היחודים עליונים שבי"ס שיש יחוד בבחי' פב"פ ויש יחוד שהוא בחי' אב"א וידוע בע"ח שא"א להיות עליון ותחתון מתייחדים פב"פ כ"א שיוקדם לזה היחו' בבחי' אב"א דהיינו שמתחלה לא יקבל המקבל כ"א בבחי' אחוריים שלו מבחי' אחוריים של המשפיע ואח"כ מתהפך לקבל בבחי' פנימי' שלו מפנימי' של המשפיע וא"כ צריך המקבל להבנות תחלה בבחי' פרצוף בכל חלקיו בבחי' אחוריים ג"כ ואח"כ יבנה מחדש בבחי' פנימי' וכידוע כ"ז בענין יחוד זו"נ. והענין דהנה כתיב להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו (תלים קמ"ה י"ב) פי' לפי שאין מלך בלא עם ופי' עם ל' עוממות הוא דבר נפרד, ובאמת אין לך דבר חוץ ממנו ית' וא"כ על מי ימלוך, אך הענין הוא דע"י צמצומים וגבורות המסתירים ומעלימים אור א"ס שבאצילות יכול להיות יש ודבר מה עד שיהי' מלך על עם וזהו להודיע לבני האדם גבורותיו בחי' הצמצומים ואז כבוד הדר מלכותו מתפשטת והיינו ענין קבלת המל' מבחי' אחוריים דז"א לבד שהוא בחי' צמצום ואעפ"כ יש בה בנין שלם בכל חלקיו בבחי' פרצוף חב"ד חג"ת נה"י שהרי במדת הממלכה צ"ל התלבשות חב"ד איך להנהיג העולמות דבי"ע ובחי' חג"ת ליתן שכר טוב לצדיקים ע"י החסד ולהפרע מן הרשעים ע"י מדת הגבו' ובחי' רחמים הוא מדה ממוצעת מלך במשפט יעמיד ארץ ומשפט איהו רחמי וכן צ"ל נה"י כידוע בענין והנצח זו בנין ירושלים כו' ע' מצות מילה ח"ב אך כל בחי' י"ס אלו נק' אחוריים כי הם באים ע"י גבורות וצמצומים המעלימים

גילוי א"ס ב"ה עד שיהי' הנברא יש ונפרד שיתכן אז מדת המלוכה וההתנשאות עליו. וזהו שמקבלת מאחוריים דז"א חיצוני' המדות נמשכים בדיבור בחי' מל' דבר ה' להחיות העולמות ולומר יהי אור יהי רקיע כו' ואח"כ יש יחוד פב"פ והוא שיהי' אח"כ בחי' גילוי פנימי' אלהותו ית' שלמעלה מהצמצומים במדת מלכותו ית' ואילו הי' יחוד זה מתחלה לא היו התהוות הנפרדים כלל ולכן צ"ל תחלה אב"א (אבל אחר שהי' התהוות הנפרדים יוכל להיות יחוד פב"פ ואעפ"כ לא יתבטלו הנבראי' ע' באוצ"ח שכ' דוגמא זו גבי התהוות וקרישת הכלים ע"י הסתלקות האור ואילו הי' האור מאיר כמו שהוא לא היו מתהוים הכלים כלל ואעפ"כ אחר שנתהוו הכלים יוכל להיות האור מאיר בתוכן ואינן מתבטלי') ואח"כ דוקא יחוד פב"פ, והנה פי' פנים ואחוריים למעלה היינו שכשמאיר במדות עליונות מבחי' תענוג עליון הנק' עתיק יומין שיש לו חפץ בהשפעה נק' פנים אבל כשאין התענוג מאיר נק' אחוריים ולזאת כשהמ"ל מקבלת מנה"י דז"א נק' אחוריים כי אין בהם התלבשות אור עת"י כ"כ שהרי הם לבר מגופא, וביאור הדברים הנה ידוע דכל מדה נחלקת לג' מדריגות חב"ד חג"ת נה"י שהן רת"ס ונק' סת"ר דהיינו ע"ד דוגמא מדת החסד שהוא ימצא מב' סיבות א' מצד האהבה שאוהב לזולתו והרי האהבה זאת היא בחי' הפנימי' של אותו החסד וא"כ האהבה הזאת הוא בחי' המוחי' של אותו החסד כלומר כמו בחי' השכל והטעם לאותו החסד והוא אור האהבה שהוא מפני איזה טעם ושכל בודאי כידוע ונק' האהבה בצירוף השכל הגורם אותה חב"ד שבחסד מפני שהיא המוחין של החסד, והחסד עצמו שהוא הויתור של ההשפעה הוא בחי' חסד שבחסד שהוא עצם מהות מדת החסד והוא שפע החסד שימצא שלא מצד האהבה כלל כי גם שאינו אוהבו כלל ואין לו היכרות עמו כלל משפיע לו רב טוב מצד מהות טבעיות חסדו דהיינו מפני שהוא וותרן בטבעו וכמו אברהם אבינו ע"ה שנק' איש החסד מפני שהי' וותרן בטבעו גם שלא מפני האהבה כמו שנתן ממון ורב טוב גם לערביים אורחים ועוברי דרך יהי' מי שיהי' הגם שאינו מכירם כלל ואין לו אהבה אליהם כלל וכלל שהרי הערביים ודאי לא אהב אותם כלל מפני רוע מעשיהם. אך מפני שהי' איש החסד בטבעו דהיינו בבחי' חסד שבחסד שהוא מהות מדת החסד עצמו וזהו מדריגה השנית שבחסד. ומדריגה השלישית הוא בחי' נצח שבחסד שהוא ענף החסד והענין הוא דהנה בחסד שבחסד הנ"ל הגם שיוכל להיות בלא אהבה כלל עכ"ז יהי' אור שפעו בוותרנות שהוא מפני התענוג שיש לו בטבעו מן הנתינה וההשפעה לזולתו יהי' איך שיהי' וכמו אברהם שבודאי הי' נהנה הנאה גמורה כשהאכיל והשקה האורחים אבל יש חסד שאין לו תענוג כלל בנתינה והשפעה זו ואינו מוותר מפני רצונו לוותר אלא מפני הניצוח לבד

דהיינו שכך עלה ברצונו להטיב חסדו עם זולתו הגם שאינו לפי טבעו אלא רק בדרך נצחון שמנצח א"ע ועומד על נפשו להיות מוותר בלא טעם ודעת (כענין כך עלה ברצונו כו') ובלא וותרנות טבעיות כלל וא"כ אין כאן אלא ההשפעה עצמה דהיינו רק בבחי' עשי' שהרי לא נשאר רק ההשפעה עצמה בעשי' ופו"מ לבד בלי ימצא בה איזה ענין פנימי' ותענוג וזהו שנק' בחי' נה"י שבחסד בחי' האחוריים שהוא בחי' העשי' בלבד כי נסתלק ממנה כל הפנימיות דחב"ד וחג"ת הנ"ל. וזהו משל להבין למעלה ג"כ במדותיו ית' שיש בהם ג"כ ג' בחי' הנ"ל מוחי' ועצם המדה שיש בהן התלבשות התענוג והבחי' ג' הוא בחי' נצח ענף החסד והוא ענין ההשפעה הבאה בבחי' ניצוח לבד שאינו בבחי' חפיצה וחשיקה מחמת איזה מונע וטענה המעכבת אלא רק בדרך ניצוח לבד כענין המאמר שתוק כך עלה במחשבה (מנחות כ"ט ב') ואין בזו התלבשות התענוג וז"ש בזהר שנו"ה נק' ערבי נחל לפי שאין בהם לא טעם ולא ריח מפני שהם מסולקים מבחי' פנימי' דמוחי' ומדות אלא בניצוח לבד וכמ"ש כ"ז במצוה ג' פ"א ע"ש קצת הנמשל באורך יותר, ועד"ז יש בכל פרצוף ופרצוף ואפי' בכל נקודה יש בה ג' המדריגות הנ"ל וגם בפרצוף אבא שרש כל האצי' יש בחי' סת"ר, וחב"ד וחג"ת שבו הן הפנימי' ובחי' נה"י שבו הוא החיצונית והן הנק' אחוריים וז"ש במשה כשבקש הראיני נא את כבודך (שמות ל"ג י"ח) שר"ל השגת פנימי' החכמה שנק' כבוד ל"ב נתיבות שבה והיתה התשובה וראית את אחורי (שמות ל"ג כ"ג) בחי' אחוריים דחכ' ומ"ש משה זכה לבינה היינו בהתלבשות אחוריים דאבא בבינה, והנה עליי' המל' בכל בקר מבי"ע לאצי' בשחרית הנה מתחלה מלבשת אחוריים דז"א והוא בחי' נה"י שבו דהנה באמת הלא ידוע שאין ערוך בין נברא לבורא מאחר שהנברא הוא בע"ג יש מאין, וא"כ גם בחי' המל' מאחר שיורדת בבי"ע להחיות עולמות הנפרדים בבחי' יש מאין אין לה ערך כלל לכמו שהיא עולה בבחי' האצילות שהאצילות הוא בחי' אלקות ממש, ולכן בראשית עלייתה באצי' א"א לה לקבל מאוא"ס שבפנימי' המדות דאצי' מאחר שאין ערוך כלל ביניהם אלא תחלה מקבלת מבחי' אחוריים והחיצוניות וזהו ענין נה"י דז"א שנעשו מוחי' לנוקבא ומשם מקבלת שפעה מבחי' השפע שע"י ניצוח לבד שהיא בחי' חיצונית (ע' דוגמת ענין זה במצות מילה ח"ב פ"ג במ"ש ביאור למ"ש בע"ח שההשתלשלות העולמות מתחיל מנצח דא"ק ומשם תשכיל כמ"כ בבי"ע לגבי אצי') עד כי אח"כ מקבלת בבחי' פנימית והיינו ג"כ ענין ההלבשה שהמל' מלבשת לנה"י דז"א ואח"כ חוזרת פב"פ כידוע, והנה כמ"כ גם בז"א דאצי' עצמו שמקבל המוחי' דאו"א מתחלה מקבל ג"כ מבחי' אחוריים והוא מוחי' דקטנות שנמשכים מנה"י דישסו"ת ואח"כ מקבל בבחי' פנים והוא בחי' מוחי' דגדלות

שהם מחג"ת דישסו"ת כידוע, והענין כי הנה ענין המוחי' הם ג' בחי' חב"ד אך שהדעת מתחלק לב' מוחי' חו"ג ולכאורה צ"ל מה ענין חו"ג אלו שנק' מוחי' והלא בו"ק דז"א עצמן יש חו"ג ולא נק' מוחי' אלא מדות אך הענין כי החו"ג שבו"ק הם המדות שבלב כנ"ל בענין החלוקה הב' שבשלשה בחי' שיש בכל מדה דהיינו עצם המדה אבל החו"ג הנמשכים מהדעת הם בחי' שכליים הנוטים לחו"ג שהם נמשכי' מהדעת ולזאת יש בכאן ג"כ ב' בחי' המבואר למעלה פ"ב שמתחלה

הגה"ה

להבין קצת ענין קבלת המדות מהמוחי' תחלה בבחי' אחוריים כמו מוח שליט איך יתכן זה למעלה דבשלמא באדם ניחא שטבעו נוטה אחר עוה"ז ושכלו מכריחו לאלהות ויש בזה תחלה אתכפי' כנ"ל אבל למעלה בי"ס שהן אלהות איזה הפרש יש לומר שמתחלה אינן מקבלים הארת המוחי' בפנימית כ"כ. אך הענין כי כבר נת' מצוה כ"ה שהספי' הן כלים ומ"מ הן אלהות אבל לא שהן עצמותו ח"ו ע"ש היטב, וע"ש סוף פ"ח בענין ההפרש בין אמת לחסד שהחסד הוא אחר הצמצום עד שהנבראים תופסים מקום קצת שיתכן לומר החסד או רחמנות עליהם משא"כ אמת, והנה אמת הוא בחי' החכמה והיינו בחי' דעה עליונה שנת"ל פ"א ממצוה זו שהיא האמת דכולא קמי' כלא חשיב וענין המוחי' הוא המשכה מבחי' חכמה ודעה עליונה זו במדות שהם מצומצמי' והיינו המשכת אמת בחסד וכמו שנת' ג"כ מצות תפילין (תכ"א תכ"ב פ"א), ולהיות שגילוי זה במדות הוא המשכת הארת א"ס בעילוי ושינוי יותר ממהותם לפיכך יתכן שמתחלה אינן יכולים לקבל זה בפנימית מהותם כ"כ אלא בבחי' אחוריים כנ"ל עד שאח"כ נמשך ונקלט גילוי זה בפנימיותם, ע"כ הגה"ה:

אין נמשכים אלא בבחי' חיצונית כענין מוח שליט על הלב וזהו בחי' מוחי' דקטנות שנמשכים מנה"י שהם בחי' חיצוני' לעמוד בניצוח ולהתגבר על המדות ולשלוט עליהם ואח"כ נמשכים בבחי' פנימית וזהו ענין מוחי' דגדלות ששרשן מאד נעלה ויש בהם גילוי אור התענוג וכמ"ש במ"א ששרש המוחי' דגדלות הוא שנמשך הטפה מעתיק כידוע, אך א"א להיות המשכת המוחי' דגדלות אא"כ יוקדם בחי' הקטנות תחלה, ועתה יובן שרש ענין מלחמת עמלק למעלה שעומד כנגד הדעת דבין כתפין מאחוריו ור"ל שאינו מניח להיות התפשטות המוחי' בתוך המדות עליונות ע"י בחי' החוצפא שלו שהוא להעיז נגד בחי' הדעת שלא יתפעלו המדות מהדעת וכנ"ל בענין יודע רבונו ומכוין למרוד בו והיינו כשנמשך השפע בבחי' אחוריים ע"י שהמוח שליט על הלב אזי הוא מעכב זה כמו שנת' באורך לעיל פ"ב במשל בנפש האדם, וז"ש אשר שם לו בדרך בעלותו ממצרים (שמ"א ט"ו ב') כי ענין מצרים היינו כשהמוחי' נמשכים מן המוח לירד ללב יורדים דרך מיצר הגרון ושם הוא קליפת פרעה העומד בעורף ויונק משם כמ"ש מצוה ו' ומיד כשצריכים לצאת מן המיצר לירד ללב עומד עמלק ומעכב, והנה מובן מזה שבחי' עמלק

שהוא לעכב התפשטות המוחי' במדות ישנו בהרבה בחי' כי ידוע שבכל השתלשלות העולמות נעשים מנה"י שבעליון מוחי' לתחתון ובכל בחי' הוא מעכב וז"ש מלחמה לה' בעמלק מדר דר (שמות י"ז ט"ז) פי' ל' דרי דרי כלומר שורות שורות כי כל הציור של השתלשלות הוא רק שורות שורות זה למטה מזה וכל שורה היא שלשה כמו חב"ד היא שורה העליונה וחג"ת היא שורה שלמטה הימנה ונה"י היא שורה השלישית ושלש של שלש אלו יש בכל א' מהן וכמבואר למעלה שיש בחי' חב"ד חג"ת נה"י גם בכל נקודה והנה מנה"י שבעליון נעשו מוחי' לתחתון ויש בכל המשכת מוחי' מנה"י שבעליון לתחתון בחי' עמלק העומד ומעכב בלי יתפשטו המוחי' וא"כ המלחמה עמו בכל שורה ושורה להעבירו שלא יהי' מעכב המשכת המוחי' וזהו מדר דר. וז"ש הרמ"ז שעמלק עמד לו כנגד היכל העליון שהוא היכל הרצון והיכל התחתון שהוא לבנת הספיר, שהוא נגד בחי' המשכת מוחי' לז"א שהוא בהיכל הרצון ונגד המשכת המוחי' לנוק' מנה"י דז"א שהוא לבנת הספיר ושם עמד לו לעכב השפע שלא תומשך וזהו אשר שם לו בדרך כנ"ל על פרשת אורחי':

ד) **והעצה** היעוצה מגדול העצה להעביר את עמלק הוא ע"י מצותיו ית' שציוה לנו לזכור מה שעשה ולמחות זרעו כו', כי הנה התעוררות יחודים עליונים הנ"ל דאב"א ופב"פ למעלה וכן המשכת המוחי' הנ"ל תלוי הכל באתערותא דלתתא דהיינו שע"י עבודת האדם בבחי' שעובד מעורר כך למעלה, הן בחי' אחוריים כמו שנת' לעיל פ"ב בענין אתכפיא ומוח שליט על הלב מעורר כן למעלה המשכת המוחי' במדות בבחי' זו, והן אח"כ ע"י בחי' אתהפכא מעורר למעלה בחי' המשכת המוחי' במדות בבחי' פנים ונק' מוחי' דגדלות ועד"ז גם בבחי' מל' שע"י שהאדם מקבל על עצמו עול מלכות שמים בבחי' עבודה כענין שונה פרקו ק"א פעמים שבפעם זו היתירה על רגילתו וכופה את עצמו ואת טבעו בעבודה והוא בחי' אחוריים מעורר ג"כ למעלה בנין המל' ע"י הגבורות והצמצומים שמקבלת מאחוריים דז"א כנ"ל רפ"ג, ואח"כ ע"י שבמצותיו חפץ מאד מעורר יחוד קוב"ה ושכינתי' פב"פ כידוע ולפי שא"א להיות יחוד פב"פ מבלי קדימת אב"א לכן גם באדם שהוא המעורר כ"ז הנה בתחלת היום בעמדו ממטתו להיותו עדיין אחוז וקשור בחשכת חומריות גופו הבהמי שהרי בשעת השינה הי' הסתלקות הפנימי' מכל וכל אזי תיכף לא יכול לקבל בנפשו אא"ס רק בבחי' האמונה בלבד וכענין שהי' במצרים ויאמן העם ואח"כ צ"ל יצ"מ ועולה במעלה ומדריגה בפסוד"ז מתחלה בחי' אחוריים מוח שליט עד שבק"ש באמרו ואהבת בכל לבבך אזי באים אוי"ר ברשפי אש ע"י התבוננות חב"ד והיינו בבחי' פנימי' ותענוג והוא מעורר כמ"כ ככל זה למעלה ענין עליי' המל' מבי"ע עד

שמתייחדת פב"פ וכן ענין המשכת המוחי' בז"א כנ"ל. ולכן נמצא שהמלחמה של עמלק למטה בהיותו מעכב המשכת ההתבוננות במדות כשהוא בבחי' אחוריים כנ"ל פ"ב הרי מלחמה זו עצמה גורמת העיכוב גם למעלה כנ"ל שהרי באתעדל"ת אתעדל"ע וכשמעכב התחברות המדות עם השכל בבחי' אחוריים שזהו צ"ל קודם לפנים מתעכב גם יחוד פב"פ ומתעכב כ"ז למעלה, ולפ"ז יתפרשו דברי הזהר דלעיל רפ"א במ"ש לעילא ותתא כפשוטו ר"ל שמלחמת עמלק היתה למטה בישראל ולמעלה בע"ס כנ"ל כי הא בהא תליא, ולכן כשימחו את זכר עמלק מתחת השמים למטה בגשמיו' וברוחניו' בעבודת ה' ממילא יהי' כן למעלה: והנה העברת עמלק למטה הוא ע"י מ"ש זכור את אשר עשה כו' והוא ע"ד מ"ש אם זכרתיך על יצועי (תלים ס"ג ז') כי בחי' הזכרון הוא למעלה מהדעת וההשגה כי ההשגה הנגלית מכח השכל נופלת בגדר שכחה שהיום ישכילנה ולמחר ישכחנה וכאילו לא היתה מעולם ולהיכן הלכה אלא שהלכה למקורה הנעלם בכח השכל כמו קודם שהוציאה לגילוי ונמצא שכח הזכרון כשזוכר דבר ההשגה ימים רבים זהו הוראה על הארת מהות כח השכל הנעלם במהותו ועצמותו שכל עצם לא ישתנה לעולם ואין מצידו הפרש בין כשהוא ער או ישן או ריבוי הזמן, אבל לשכל הנפעל ממנו בגילוי אותו יסתיר הזמן וכן השינה וכדומה ונמצא מוח הזכרון הוא למעלה מגלוי השכל והרי הוא מכח השכל בעצמו ואף שפעמים ימצא זכרן בטבעו ואינו בעל הבנה להוליד שכל חדש זהו מפני שכח הזכרון חלק נבדל ומהות בפ"ע זולת מהות כח השכל אבל שוה הוא בערך מדריגה אחת עמו, וכמ"כ יובן בעבודת ה' שמי שאין בנפשו השכחה על ה' אלקים כל היום זהו הוראה שאין עבודתו באוי"ר מצד הדעת הגלוי לבד כ"א גם מצד החכמה שבנפשו שלמעלה מגלוי השכל וההשגה והוא הנק' חכמה שבכתר ונק' שכל הנעלם שבה מלובש אא"ס ולפיכך אינו רוצה ליפרד ממנו בלי טעם ולמעלה מהדעת עד שימסור נפשו על קדושת שמו וכמ"ש ועמך לא חפצתי (ע' בלק"א ח"א (פי"ח)) וזהו אם זכרתיך על יצועי שהשכיבה בעת פשטו רגלו במטה ומתעצל בגופו כעפר וקרירות והקימה בעת צעקתו בתפלה לצאת מנרתק הגוף לגמרי ביציאות הנפש שוין אצלו במדריגת דביקות א' בה' אלקים והוא מפני שהוא בבחי' זכירה שלמעלה מדעת המושג שכמו שיזכור הבן על האב שאין בזכירתו שום התבוננות בשכל וטעם לאהבתו אליו לפי שהוא כרעא דאבוה ממש כמ"כ ע"י גילוי בחי' חכמה שבנפש שבה מלובש אא"ס א"כ הוא דבוק בה' ממש וכמו גוף לנפש שכל היום אוהב אדם א"ע בשוה בין מתבונן בטובת נפשו או אינו מתבונן ולכן נאמר זכרתיך על יצועי שלא יסתיר לו השינויים בין כשיהי' בבחי' נפילה בקטנות או בגדלות הכל שוה אצלו לענין ועמך לא חפצתי וכמ"ש בגבורים

אשר לדוד (דה"א י"ב ל"ג) בלא לב ולב שניהם שוי' לעזר וכמ"ש בשכבך ובקומך, ולזה אמר זכור כי נגד קליפת עמלק אין עצה כ"א הזכירה על ה' למעלה מהדעת כשיעורר בלבו הרצון שיש בטבעו לה' בחי' ועמך לא חפצתי בלי טענה שכליית כי ע"פ הדעת וההתבוננות א"א לו לנצחו שהרי גם שיוסיף דעת והתבוננות בגדולת ה' מה יועיל זה נגד החוצפא שבלא טעם לעמוד נגד כל ההתבוננות שבעולם אלא דוקא ע"י בחי' זכירה הנ"ל, וכמ"כ יובן למעלה שיש ג"כ שם בחי' המשכת הארה מלמעלה מן הדעת והיא המנגדת לבחי' עמלק ונותנת כח להיות התפשטות המוחי' במדות מה שעמלק מעכב זה כנ"ל. וענין הארה זו הוא מ"ש בע"ח שבחי' קוצא דשערי משערות דא"א הוא נמשך בז"א והוא מכה באחורי עורף דז"א ויורד ג"כ עד הדעת דבין כתפין ומכה שם וע"י הכאה זו נותן כח להיות התחלקות מוח הדעת לשני מוחי' חו"ג, פי' כי ענין התחלקות מוח הדעת לשני מוחי' חו"ג כבר נת' פ"ג שהוא ענין שכליי' הנוטים לחו"ג ונק' מוחי' לחו"ג דמדות כמו האהבה שהיא פנימי' החסד וסיבתו כנ"ל ולזאת כדי שיתפעלו המדות מן השכל שזהו ענין מוח שליט על הלב בחי' שליטה וממשלה הגם שמצד המדות עצמן לא היו מסכימים ובמה איפוא יש להמוח שליטה על הלב זהו מצד קוצא דשערי שנמשך מא"א שהוא בחי' הרצון שלמעלה מעלה מהחכמה והשכל וממנו בא כח השליטה הזאת במוחי' שהמדות יהיו נכנעים לשמוע להסכמתם וזהו ג"כ מנגד לבחי' עמלק שענינו להעיז נגד הדעת בחוצפא משא"כ נגד בחי' זו דרצון שלמעלה מהחכמה אין חוצפא שלו מועלת וכנ"ל בענין ועמך לא חפצתי כו', ובזה יובן מ"ש מרע"ה כי עם קשה עורף הוא וסלחת (שמות ל"ד י') שזהו פלאי לכאורה מה זו מעלה טובה שמצא משה להציל את ישראל מפני שהם קשה עורף, אך הענין הוא לפי שידע משה שעפ"י ההנהגה שבסדר השתלשלות העולמות מהחכמה ואילך לא היו ראוים לסליחה על חטא הגדול כחטא העגל אך ורק מלמעלה מסדר ההשתלשלות והוא מכתר עליון יכול להיות להם מחילה וסליחה גם לחטא העגל כי כתר עליון כולו רחמים פשוטים וכידוע שי"ג מדה"ר נושא עון כו' נמשכים ממנו לפי שהוא מרומם מאד נעלה ע"ד שנאמר אם צדקת מה תתן לו (איוב ל"ה ז') ורבו פשעיך מה תעשה לו (איוב ל"ה ו'), אך האיך הי' ביכולת להמשיך לבנ"י מכתר עליון, לזה מצא מרע"ה בהם מעלה יתירה במה שהם קשה עורף ועי"ז המשיך עליהם מכ"ע, והענין הוא בחי' החוזק והקושי שיש בעורף שלהם לקיים בחי' אתכפיי' ובחי' כובש את יצרו ע"ד שנת"ל פ"ב שהוא ענין מוח שליט על הלב וזהו ע"י הקושי שבעורף שהעורף הוא הממוצע שבו וע"י נמשך שפע המוחי' למדות שבלב וענין הקושי שבו הוא לנצח את המדות שישמעו להמוחי' גם אם הם בלתי מסכימים

לזה מצד טבעם ועצמיותם ושרש הקושי והשליטה הזאת היא מצד קוצא דשערי דא"א המכה שם שהוא הנותן כח זה בעורף וא"כ מצא מרע"ה בישראל הארת א"א וע"כ ראויין לסליחה על חטא העגל בהמשכת אור א"א מצד מעלה זו שבהם ששרש' משם ולכן אמר כי עם קשה עורף הוא ע"כ וסלחת, וזהו שפעם כתיב מחה אמחה (שמות י"ז י"ד) ובפ' תצא כתיב תמחה (דברים כ"ה י"ט) והענין כי באמת כהיום אין בכחינו למחות את זכר עמלק כי הרי כל כח האדם הוא להתבונן בגדולת ה' ומה מועיל זה נגד עמלק שהוא החוצפא נגד ההתבוננות בלא טעם אלא שה' ית' אומר מחה אמחה ע"ד מ"ש ה' ילחם לכם (שמות י"ד י"ד) והגם שנת"ל הפעולה להעביר את עמלק ע"י זכור ע"ד אם זכרתיך על יצועי מ"מ כיון שהזכירה היא ענין שלמעלה מהשכל אין זה כ"כ בכח האדם אלא שה' ית' הוא עוזרו בזכירה זו והוא ית' המוחה את זכר עמלק, אבל לע"ל כתיב בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב בארץ אשר ה' אלקיך נותן לך (דברים כ"ה י"ט) שהוא ענין ארץ זבת חלב ודבש בבחי' אתהפכא אהבה בתענוגים ויחוד פב"פ אזי תמחה אתה את זכר עמלק כמשנת"ל פ"ב שנגד הפנימי' אין לו מקום להלחם כלל. ופי' לא תשכח שלא תהי' בבחי' שכחה שהיא ההיפוך מבחי' זכירה הנ"ל כי אדרבה זכור כו', ולע"ל יהי' כ"ז ממילא לפי שיהיו בבחי' פנימי' לא יהי' בהם בחי' השכחה שהיא מבחי' אחוריים דחכמה ל' תש כח אלא ממילא יהיו בבחי' זכור אבל כהיום הוא ציווי כנ"ל, וז"ש רז"ל אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק (ע' תנחומא תצא), ר"ל שאין התחברות י"ה בו"ה שהוא ענין מוחי' במדות וכן בבחי' כסא שהיא המל' שנה"י דז"א נעשו לה מוחי' ועמלק מעכב כ"ז ולכן אין שלימות החיבור עד שימחה זרעו של עמלק בחי' הזריעה שנזרע ממנו בכל א' מישראל בחי' החוצפא כמו שאנו רואים שפעמים שיתבונן האדם בגדולת ה' ולא יתפעל והוא מצד בחי' חוצפא שנזרע בו מעמלק ולכן צריך למחות זריעה זו ע"י עצות הנ"ל זכור ולא תשכח ומחה כו' ולע"ל כשימחה כל זרעו יהי' שלימות התחברות בש' הוי' שלא יתפרדו המוחי' מהמדות וכן ממדות במל' ואז כתיב ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד (זכרי' י"ד ט'), כי כהיום יש עליות וירידות שפעמים נמשכים המוחי' ופעמים מסתלקים אבל לע"ל יהי' שלימות ההתחברות וד"ל:

מצות שריפת פרה אדומה

מצוה (שצ"ז) שריפת פרה אדומה שנאמר ויקחו אליך פרה אדומה תמימה וגו' (במדבר י"ט ב') וז"ל הרמב"ם המצוה היא שצונו לעשות פרה אדומה כדי שיהי' אפרה מזומן למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת כמו שאמר והיתה לעדת בנ"י (במדבר י"ט ט')

וכבר התבארו דיני מצוה זו במס' פרה: ביאור הדברים צריך להעתיק אי"ה מכתב ידי בביכעל המתחיל כי ביום הזה יכפר כו', את התורה ששמענו פ' פנחס על המשנה דמס' פרה הכל כשרים לקדש כו', וענין התולעת לא נת' שם אך נת' בתורה ע"פ וידבר ה' אל משה כו' זאת חוקת התורה וביאורה שנת תקס"ה כ"י דו"ח הרב שי':

מצות הזאת מי חטאת

מצוה (שצ"ט) **דין להזות מי חטאת שנאמר והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי** (במדבר י"ט י"ט), וז"ל הרמב"ם המצוה היא שצונו והורנו במשפטי מי נדה שאמרו שיטהרו בענין אחד ויטמאו בענין אחר כמו שיתבאר בדקדוק מצוה זו עכ"ל וכ' החינוך שזהו עיקר הפליאה שבמצות פרה אדומה ע"ש, ביאור הדברים נת' ג"כ במאמר שעל המשנה הנ"ל דהכל כשרים לקדש כו' אך מה שמטמא את הטהורים לא נת' שם ונת' בביאור למאמר זהר בפ' חוקת פרה דקבילת מן שמאלא כו' משנת תקס"ג כ"י כדו"ח הרב שי':

מצות טומאת המצורע

פ' תזריע: (קס"ט) **מצות ענין טומאת המצורע שנאמר אדם כי יהי' בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן וגו'** (ויקרא י"ג ב'), וז"ל החינוך כלומר שמצוה היא עלינו שכל מי שיהיה מצורע שיבא אל הכהן לשאול על צרעתו והכהן יטמאנו או יטהרנו והוא יתנהג עפ"י התורה הכתובה כאשר יצונו הכהן, וענין הצרעת הוא שילבין מקום אחד או הרבה מקומות בעור בשר האדם ויהיו אותם המקומות לבנים הרבה עד שידמה הלובן שלהם ללובן קרום ביצה ולמעלה ממנו בלבנינות אבל כל זמן שיהיה כהה למטה ממראה קרום ביצה אין זה צרעת אלא בוהק הוא כלומר חולי אחר שאינו ממין הצרעת כלל אלא כמיני הגרב ושאר מיני נגעים, ואין המראה לבן לבד מטמא עד שיולד סימני טומאה וג' סימני טומאה הן שיער לבן ומחית בשר חי ופשיון, כיצד מי שנולד בו שאת או ספחת או בהרת ובה שער לבן או מחיה כשיראנו הכהן יאמר לו מיד שטמא מוחלט הוא, וכ' הרמב"ם פ"ב מהט"צ הלכה ו' שאין שיער לבן סימן טומאה עד שתקדם הבהרת את השיער הלבן שנאמר והיא הפכה שיער לבן שתהפך אותו הבהרת אבל אם קדם שיער לבן את הבהרת הרי היא כבהרת שאין בה סי' טומאה ויסגיר: והנה שרש ענין הנגעים מבואר באוצ"ח דף פ"ז פ"ח עפ"י ביאורו ל' הזהר בסדר תזריע דף מ"ט ע"ב א"ר יצחק הכי תנינן נגע צרעת נגע הוא דינא תקיפא

דשריא בעלמא צרעת כתרגומו סגירו דנהורא עילאה סגירו דטיבו עילאה דלא נחית לעלמא כי תהי' באדם באדם סתם (הוא פרצוף ז"א הרמ"ז) והובא אל אהרן הכהן דא כהן דלתתא דהוא אתתקן למפתח ההוא סגירו ולאדלקא בוצינין דישתכח על ידוי ברכאן לעילא ותתא ויתעבר ויסתלק ההוא נגע וישרי נהירו דרחמי על כולא וכוונת דבריו הוא כי נגע הזה הוא קדוש אלא שהוא דין והוא דוחה את רוח הטומאה אשר באדם או בבית המנוגעת והגורם לנגע הזה הוא הצרעת אשר תרגומו סגירו פי' כי סגיר נהורא עילאה שהם המוחי' דזעיר מצד אבא חכמה עילאה שלא נגלו בזעיר הוא גרמת הצרעת שהיא אחיזת החיצונים, דהנה כאשר יש סגירו דנהורא עילאה שהם מוחי' מצד אבא ואין שם מוחי' רק מצד אימא אז נק' נגע, והוא מ"ש בזהר שהוא כח דדינא קשיא דקדושה עילאה המגרשת את החיצונים והקליפות כנודע כי בינה דוחה את החיצונים בסוד התכלת אלא שאין כח זה בבינה רק בהיותה יחד עם החכמה אבל עתה שהיא לבדה בלתי החכמה אינה כך, לכן והובא אל אהרן הכהן שהוא יגלה אותה סגירו דנהורא עילאה וימשיכם למעלה בז"א כי הנה הכהן הוא מצד אבא ובבא המוחי' מצד אבא אשר בזעיר אז יאירו בחסדים של מוחי' אי' ויסתלק הצרעת שהוא אחיזת החיצונים בהם כי שם הוא כל אחיזתם להיות כי בחי' בינה דינין מתערין בינה בפרט בהיותה נפרדת מאבא, וז"ש בזהר והובא אל אהרן דסלקין לה לעילא עכ"ד בקצרה. ולכאורה דבריו סותרים זה את זה כי תחלה אמר שהנגע הוא דין קדוש ודוחה את רוח הטומאה ואח"כ אמר שמשם יונקים החיצונים כי בינה דינין מתערין כו' וקושי' זו הקשה הרמ"ז בפ' תזריע בביאורו למאמר הזהר הנ"ל ותירץ ואמר הבן ענין גדול שאין טומאת הצרעת ככל שאר טומאות שזו אין טומאתה נודעת ולא מטמאה עד שיבא הכהן כנודע. וא"כ אין כח לחיצונים לינק או להאחז שם עד יבוא הכהן ואז כבר יש כח לדחותם וידוע דהצרעת בא מה' לעורר נפש החוטא שישוב בתשובה ואם הוא שב לה' ממהר וקורא את הכהן ששרשו מאבא ואז יש כח לדחות את החיצונים (כי בהאיר אור אבא בבינה אז הדינין המתערי' מינה הם על החיצונים לדחותם ע"ד מ"ש מצוה קי"ד פ"ב) אבל אין ספק שאם בא הכהן וטמאו והוא לא שב אל ה' אז יתאחזו שם כל החיצונים עכ"ד בשינוי לשון קצת לתוס' ביאור:

א) **ולהבין** כל זה מה ענין יניקת החיצונים ממוחי' דאימא כשמסתלקים מוחי' דאבא, הענין הוא כי מסיבת אורות ומוחי' דאבא יהיה התרחבות הכלים בכלים מכלים שונים משא"כ מסיבת מוחי' דאימא הוא ההיפוך זה שנתמעטו הכלים מיעוט אחר מיעוט ומזה בא סיבת הנגעים ותיקונם הוא להמשיך אור אבא כדי שיהי' התרחבות הכלים וזאת הוא ענין טהרת הנגעים, וביאור הדברים הנה יובן כ"ז למעלה בהקדים מציאת הענין

הלז בעבודת ה' באדם כי בצלם אלקים עשה את האדם (בראשית ט' ו') התחתון, והנה באדם התחתון יש בו בהתלבשות מבחי' מוחי' דאימא ומבחי' מוחי' דאבא והוא בחי' רצוא ובחי' שוב פי' כי ע"י התבוננות בגדולת הבורא איך שהוא ית' ממכ"ע וסוכ"ע ורק הודו על ארץ ושמים נולד מזה ההתפעלות באהבה בבחי' רצוא שהוא רשפי אש כענין מ"ש כלה שארי ולבבי (תלים ע"ג כ"ו) ל' כליון והסתלקות ליכלל באור ה' ומונע ומבטל כל רצונות שיש לו דברים זרים והוא הנק' בחי' רצוא כמ"ש והחיות רצוא ושוב (יחזקאל א' י"ד) וע"ד מ"ש בס"י אם רץ לבך שוב לאחד והענין הוא העדר האחיזה וההתקשרות באיזו דבר אלא מפשיט א"ע מכל בחי' התקשרות זרה והיינו רץ לבך כמו הרץ ברגליו שנידח ממקומו וממעמדו הראשון כמ"כ מרוצת הלב הוא שנפשט ונדח מהתקשרותו הראשון שהיה לו באיזו דבר ואין לו אחיזה בו כלל וכלל, ומרוצת הלב להסתלק הוא בחי' כלות הנפש שכלה תכלה אור הנפש ותסתלק מן הכלים שבלב, וכ"ז הוא הנק' מוחי' דאימא לפי שבחי' כלות הנפש נולד ע"י ההתבוננות בגדולת ה' בשמחה כמ"ש ישמח ישראל בעושיו (תלים קמ"ט ב') והשמחה הוא מצד ההתבוננות וההשגה בגדולת ה' כמ"ש אם הבנים שמחה (שם קי"ג ט') וכל מה שתגדל השמחה בההתבוננות יותר יוכל להפוך המדות מן הקצה לקצה ולבוא לבחי' רצוא וכלות הנפש ביותר וזהו אם הבנים שמחה פי' הבנים הם המדות ואם הבנים היינו בחי' בינה הנק' מוחי' דאימא שהוא ההתבוננות שכשמתלבשת בצמצום במדות אזי הם בטבעם אבל כאשר אם הבנים שמחה יותר אזי יופשטו המדות מן הכלים שלהם להיות בכלות הנפש, ונמצא שבחי' מוחי' דאימא בהתגלותם גורמים הסתלקות המדות למעלה והוא בחי' מיעוט הכלים שלא יהי' בחי' התפשטות למטה אלא להסתלק למעלה וליכלל באור ה', אבל מוחי' דאבא הוא בחי' שוב להיות כי ידוע דהחכמה הוא למעלה במדריגה מהבינה כי בינה הוא השגה והתבוננות והיא כמו בחי' שמיעה שמשיג הדבר ועכ"ז אינו רואה מהותו ולכן ההתפעלות ורשפי אש שנולד ממנה הוא בבחי' יש ודבר מה כי יש מי שאוהב כו' אבל החכמה היא בחי' ראיה שהיא מקרוב כי בה גילוי אא"ס ביותר לכן נולד ממנה בחי' הביטול במציאות לגמרי ואין לו כח כלל להתפעל ברשפי אש בבחי' יש ודבר אלא הוא כאבן דומם בלא דבור והוא ענין ההשתחוואה בפישוט ידים ורגלים שלמעלה במדריגה מן ההתפעלות ורשפי אש. וכמו שאנו רואים בבוא העבד לפני המלך כל שיש לו כח ועוז עדיין לדבר לפני המלך ולהציע דבריו וחיבתו עדיין אין בו מאמיתית אימת המלך לכך יש לו כח להיות קצת יש ודבר מה, אבל כשבא מקרוב מאד לעמוד לפני המלך אז לא נשאר בו כח ועוז כלל אפי' לדבר ומכ"ש להציע דבריו בהשכל, אלא יפול כאבן דומם

לארץ והוא ההשתחוואה שהיא מקרוב והוא מפני שנתבטל ממציאותו לגמרי והוא בחי' הביטול, ואין זה בעבודת ה' כ"א ע"י החכמה כח מ"ה בחי' ביטול מה פשפשת מצד הראי' באלהות בבחי' קירוב והנה בחי' זו נק' שוב להיות כי מצד הביטול המופלג הזה יבא ההשבה להתפשט בכלים מכלים שונים למטה דוקא היפוך מן הרצוא דבינה שענינו להפשיט א"ע מהכלים ולעלות במעלות כי העלי' לא יתכן אלא כשיש עדיין היכן לעלות ואפשר בכחו לעלות וזוהי דוקא בבינה שהיא בבחי' ריחוק עדיין מגילוי מהות האלהות כנ"ל בפי' שמיעה לכן יהי' הרצוא לעלות למעלה עד גילוי מהות אלהות וגם העולה יכול לעלות כי הוא יש ודבר מה עדיין יש מי שאוהב כנ"ל אבל בחכמה ששם גלוי אלהות מקרוב בבחי' ראיה וגם שם כבר הגיע הביטול במציאות לגמרי א"כ לא יתכן לומר רצוא ועלי' אלא אדרבא הביטול כאבן דומם ובהיות כן יאמר ללבו מאחר שא"א לעלות עוד א"כ זאת עבודתי תמה להמשיך אא"ס למטה להתפשט בכלים מכלים שונים במחשבה ודבור ע"י עסק התורה בביטול ובמעשה ע"י קיום המצות כו' וזהו ע"ד מ"ש וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק (שמות כ' י"ח) להמשיך אלהות מבחי' מרחוק ה' נראה לי (ירמי' ל"א ב'), והוא עד"מ הרץ בהר שעולה ממדריגה למדריגה מנמוך לגבוה כאשר בא למקום הנעלה ביותר שלא יוכל לרוץ עוד ולהתעלות לשם אזי בהכרח שיעמוד שם ואז אח"כ ישוב לאחור, וכעין זה יש ג"כ בחיות הקודש וזהו שנאמר והחיות רצוא ושוב מתחלה רצוא ע"י ההתבוננות דמוחי' דאימא ואח"כ יתבטלו כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים (נחמי' ט' ז') ע"י החכמה שבהם ואז נק' שוב וז"ש בס"י אם רץ לבך שוב לאחד, תחלה רצוא ממוחי' דאימא שבאדם ואח"כ השוב ע"י מוחי' דאבא להמשיך אא"ס בכלים מכלים שונים במדו"מ: וביאור ענין השוב וענין הכלים מכלים שונים שנמשך בהם אא"ס ע"י מוחי' דאבא, הוא ע"פ מ"ש באוצ"ח שם בענין התלבשות מוחי' דאימא בז"א שמה"ח שבמוח הדעת שלה המלובש בז"א יוצאים ג' אורות ללאה ורחל א' מדעת ב' מת"ת במקום שנבקע יסוד אימא ע"י יסוד אבא ג' מיסוד ז"א אך אין אורות אלו יוצאים מהחסדים דאימא כ"א כשהמוחי' דאבא מלובשים ג"כ במוחי' דאימא שבז"א אזי יוצאים האורות הנ"ל אבל כשמסתלקים המוחי' דאבא ולא נשארו רק המוחי' דאימא אזי נאחזים החיצונים ולכן תמורת ג' אורות אלו אשר מוציאי' ומתקנין את לאה ורחל באחורי ז"א הנה תמורת אלו יוצאים ג' מיני נגעים הנק' שאת ספחת בהרת אשר מהם יניקת כל החיצונים ואין נעשה שם פרצוף לאה ורחל, וזכור כלל זה שאין נעשים אלו הפרצופים של לאה ורחל כאן אלא אחר התגלות מוחי' דאבא בז"א ואל תתמה מזה כי הנגע איננו הטומאה עצמה רק בחי' דינא קשיא קדוש אשר ממנו יונקים

החיצונים הטמאות ואינו ניתקן אלא ע"י אהרן הכהן אבא עילאה כנז' עכ"ד בקצרה: וביאור דבריו כי לאה ורחל הם מלבישים לז"א וידוע ענינם עד"מ באדם הם בחי' מחשבה ודיבור שהם לבושי הנפש שהרי כשמצטרך להשיג השכל או המדה שבלב כשמתגלים בו הוא ע"י לבוש המחשבה שחושב בזה אלא שהמחשבה היא לבוש המחובר שהוא תמיד עמו והדיבור לבוש הנפרד שכשמצטרך להשפיע לזולתו מתלבש א"ע בדיבור, והנה ענין יציאת ותיקון פרצופי לאה ורחל ממוחי' דאו"א יובן ג"כ בעבודת ה' באדם שהוא בחי' העסק והתקשרות מחשבתו ודיבורו במחשבת ה' ודיבורו דהיינו העסק בת"ת אחר קדימת הרצוא ושוב בתפלה ע"י מוחי' דאו"א שהאירו במדותיו, שאז אותיות מחשבתו ודיבורו קדושים כמו שמדותיו ושכלו קדושים שהרי הן בבחי' רצוא ושוב כנ"ל והאותיות דמו"ד הן לבושים להלביש שכלו ומדותיו הקדושים (ע' לק"א פ"ד), ולפיכך אין נעשים אלו בחי' לאה ורחל שהן מו"ד אלא אחר התגלות מוחי' דאבא שבמדות האדם כמשנת"ל שמצד הביטול דחכמה יבא סיבת השוב להיות נמשך ומתפשט בכלים מכלים שונים להמשיך בהן אא"ס דהיינו ענין התקשרות מחשבתו ודיבורו במו"ד ה' שזהו ענין המשכת אא"ס במחשבה ודיבור של האדם שהן הכלים מכלים שונים והלבושים כי ריבוי האותיות הן ריבוי כלים, וזהו ענין דירה בתחתונים שארז"ל (תנחומא נשא) אשר נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, דאין הפי' שדירה זו הוא ע"י התלבשות ריבוי הצמצומים והעלמות האור כדרך השתלשלות דמה חידוש יש בזה שהרי כבר הוסד סדר ההשתלשלות באופן זה ולמה מתאוה לדבר שיש כבר במציאות, אך הענין דדירה זו הוא שיהי' גילוי אלהותו ית' למטה כמו שהוא מתגלה למעלה בלתי העלם וצמצום שזהו נק' דירה כאדם הדר בבית שגופו של אדם דר שם בלי העלם וצמצום, ודירה זו היא ע"י המשכת אא"ס שממשיך האדם בבחי' שוב שענינו אחרי שכבר הגיע לביטול במציאות בבחי' גילוי וראיי' האלהות ימשיכנו כמ"כ למטה ע"י שימשיכנו בלבושים דמודו"מ שלו הנ"ל בתורה ומצות (ע' לק"א פרק נ'), אבל כשאין התגלות מוחי' דאבא במדות שבאדם שהוא השוב אלא מוחי' דאימא לבד ואז הם בבחי' רצוא לבד הרי זה ענין ההסתלקות מן הכלים והלבושים דמודו"מ בעסק התורה ומצות אלא רק בתשוקה התדירית בכלות הנפש ואעפ"י שזהו תכלית הקדושה עדיין עכ"ז דינין מתערין מינה ר"ל כיון שאין מחשבתו ודיבורו עסוקים כל היום בהמשכת אלהות יסתעף מזה בחי' דינים במחשבה ודיבורים שלו והסוף שיוכל להיות מזה יניקת החיצונים והוא ענין מו"ד בטילים אשר לא לה' המה כי באמת אינו יכול להיות כל היום בכלות הנפש ומיד שיפסיק יתאחזו החיצונים וזהו ענין ג' מיני נגעים שיוצאים תמורת פרצופי לאה ורחל ר"ל מחשבות

ודיבורים קשים שאינן מערך מו"ד שבעסק התורה ומצות הנק' לאה ורחל הנ"ל ועם שאינן רע רק דינים דקדושה מ"מ מהם יניקת החיצונים ר"ל הסתעפות הרהורים רעים שמתגברים בלב פנוי מן החכמה דתורה כמ"ש הרמב"ם סוף הלכות איסורי ביאה וכ"ז בא מסיבת הסתלקות מוחי' דאבא שבאדם כנ"ל, והנמשל מזה למעלה יובן ג"כ שהמדות דאצי' הנק' ז"א כשמתלבשים בהם מוחי' דאו"א ולפי שהחכמה בה השראת אא"ס ממש ונק' ראי' מקרוב ע"כ יצאו פרצופי לאה ורחל והמה בחי' לבושים קדושים בחי' מחשבה ודיבור המלבישים שפע מדותיו ית' להשפיע על ידם החיות בעלמין סתימין המקבלים מאותיות מחשבתו ית' ובעלמין דאתגליין המקבלים מאותיות דיבורו ורוח פיו ית' כי החכמה ומוחי' דאבא הם הגורמים סיבת המשכת השפע מלמעלה למטה אבל כשמסתלקים מוחי' דאבא ונשאר רק מוחי' דאי' שמהם בא סיבת הרצוא להיות הסתלקות אורות המדות למעלה אז אינן יוצאים ומתקנין פרצופי לאה ורחל שענינם בחי' המשכה ממעלה למטה כנ"ל אלא יוצאים תמורתם בחי' הנק' שאת או בהרת שהם בחי' דינא קשי' דקדושה ובהם יכולים אח"כ להיות מתאחזי' החיצוני' הקליפות ר"ל והיינו כשיש שיער לבן בצרעת שהוא סי' טומאה המורה על שנתאחזו בו החיצונים, משא"כ כשאין שיער לבן עדיין הגם שהוא צרעת בהרת עזה כשלג הוא רק דין קשה דקדושה עדיין ואינו טמא עדיין כידוע:

ב) **ולהבין** פרטי דין הנגעים במ"ש שאין נק' נגע צרעת אא"כ הוא לבן ביותר כא' מד' מראות השנויים במשנה וכנ"ל בשם החינוך אבל אם אינו לבן כ"כ נק' בוהק והוא טהור, הענין הוא דכתיב והחכמה תחי' (קהלת ז' י"ב) שכל המשכת החיות הוא ע"י החכמה לפי שבה דוקא הוא השראת אא"ס כנ"ל אמנם ידוע ג"כ מ"ש כי הדם הוא הנפש (דברים י"ב כ"ג) ר"ל שנפש כל בשר שורה בדם והיינו באמצעות החכמה שמתלבש בה חיות הנפש ומתלבש בדם וכבר נת' ענין הנגע שהוא הסתלקות החכמה בחי' מוחי' דאבא לכן הסימן לזה הוא מה שמלבין מקום אחד או מקומות הרבה בעור בשר האדם והיינו שמסתלק הדם מאותו מקום שמחמתו הי' האדמומית בעור בשר האדם וכשנסתלק נעשה לבן ואז נסתלקו ג"כ בחי' מוחי' דאבא בחי' החכמה תחי' שהיתה מלובשת בדם שבאותו המקום כנ"ל וזהו הנק' צרעת כתרגומו סגירו ופי' שנסגרו המוחי' דאבא מהיות נמשכים עוד ולכן אינו נק' צרעת אא"כ הוא לבן כא' מן ד' מראות הנ"ל שהם לבנים ביותר שזהו סימן שנסתלק כל הדם לגמרי מאותו המקום ונסתלקו מוחי' דאבא משם לגמרי אבל אם הוא כהה מכאן כבר יש שם איזו הילוך לדם הוא הנפש ולא נסתלק לגמרי ולפיכך הוא טהור, אמנם גם אם הוא לבן ביותר עד שנסתלקו המוחי' דאבא הנ"ל עדיין

אינו סי' טומאה אא"כ יש שיער לבן כי השיער הוא מורה על יניקת החיצונים שהיניקה זו שהחיצונים יונקים נק' שיער כמ"ש בע"ח שמשערות דנוקבא הם יונקים, ואף גם זאת אינו טמא אא"כ קדמה הבהרת להשיער לבן כמש"ל בשם הרמב"ם, הענין כי הנה ידוע שיש י"ס דקדושה באבי"ע ויש ג"כ י"ס דנוגה והם ג"כ בבחי' השתלשלות נוגה דאצילות נוגה דבריאה נוגה דיצירה נוגה דעשיה, והענין כי באצילות איהו וגרמוהי חד ממש שהי"ס מתכללים זה מזה חסד מגבורה וגבורה מחסד, וכמ"ש בזהר לאכללא שמאלא בימינא וימינא בשמאלא והיינו מצד הארת אא"ס שבהן המלובש בחכמה שמייחד אותן (כי לגבי אא"ס מתבטלים חו"ג ונעשה שלום במרומיו ולכן גם מדת הגבורה מסכמת להיות החוטא יכופר גם שאין מיתה בלא חטא כו' מ"מ יתרפא החולה ולא ימות), אמנם זהו בי"ס דקדושה (שהם בלי מ"ה בלי מהות ובבחי' ביטול לגמרי לגבי אא"ס, ולכן מתלבש בתוכיותן וע"כ הם מתייחדים זה עם זה חסד בגבורה כו') אבל בחי' נוגה דאצילות עם שהיא ג"כ בחי' אלקות שהרי באצילות לא יגורך רע כתיב (תלים ה' ה') אבל הם בחי' ענפין מתפרדין שהחסד אינו סובל את הגבורה ואינן מתייחדים זה עם זה והיינו מצד שהם נרגשים ליש ודבר עד שאינו סובל זולתו (עיין במצות פרה אדומה במאמר המתחיל הכל כשרים לקדש כו' נת' זה) והסיבה לזה הוא מצד שאין אא"ס מלובש שם רק בבחי' מקיף לבד וע"כ נק' קליפת נוגה שהקליפה היא שאין לה טעם ולחלוחית (ר"ל שאין אא"ס מלובש בתוכן) ומזה נמשך בנוגה דבי"ע בחי' יש ממש וצבא השמים. והנה מאחר שהשם יתברך ברא אותם מסתמא צריך להיות כן, רצוני לומר שיש צורך בהתהוות הקליפות וא"כ ממילא מובן שצריך להיות נמשך להם יניקה תמיד מן הקדושה כי בלא יניקה מהקדושה לא היו מתקיימים, אך הענין כי יניקה זו הקצובה להם ממנה ית' היא כדי סיפוקם להתקיים אמנם לפעמים הם חוטפים יותר מהראוי להם ע"פ הקצבה וזה מחמת איזו עון וחטא שיחטאו בני אדם כידוע וע"ז צריך תיקון ובירור להשיב הגזילה אשר גזלו, וזהו ג"כ בענין הבהרת שהיא הסתלקות החיות דאור אבא כמו שנת' למעלה ואז יכולים החיצונים לקבל יניקה ביתר שאת על המדה הקצובה להם, כי הנה מבואר למעלה ההפרש בין סט' דקדושה לסט"א שסט' דקדושה הם בחי' ביטול לאלקות עד שמתייחדים שני הפכים והיו לאחדים ממש מעוצם הביטול, משא"כ סט"א כמו נוגה דאצי' הוא בחי' יש ולכן אין אא"ס מתלבש בתוכן כבסט' דקדושה, וכ"ז נבחן ע"י החכמה שהיא בחי' הביטול כמו שנת' למעלה בענין ביאור מוחי' דאבא, ובה ועל ידה מתלבש אא"ס בעולמות לכן אינו נמשך החיות בשפע מאא"ס אלא במקום שיש בו בחי' הביטול כראוי ע"פ החכמה שהיא זה, ולפי שהסט"א ואפי' נוגה דאצי'

היא בחי' יש לכן אין החכמה ממשכת להם המשכת אא"ס בשפע כי אם מעט מזעיר כדי להחיותם ולספקם, והוא מ"ש לעיל שיניקתם משערות דנוק' לבד, וכל זה אינו אלא כשמוחי' דאבא מאירים ר"ל שהמשכת אא"ס נמשך ע"י החכמה שהיא בחי' הביטול ולכן אינו נמשך אלא במקום שבטל אליו ב"ה כי החכמה היא המונעת שלא יגיע במקום היש, משא"כ כשמסתלקים מוחי' דאבא רק מוחי' דאימא אז יכולה הנוגה דאצי' לקבל יניקה ביתר על המדה הקצובה לה עם היותה בחי' יש מחמת העדר המונע מהגיע השפע במקום היש שהיא החכמה בחי' ביטול משא"כ במוחי' דאימא כמש"ל פ"א, ולכן אין נק' הצרעת טמא אא"כ קדמה הבהרת ואח"כ נולד השיער לבן כי השיער לבן הוא סי' טומאה על היותו מורה על יניק' לחיצוני' אמנם כבר נת' שיש יניקה הקצובה להם וא"כ מפני מה נק' סימן טומאה מאחר שכן צריך להיות עפ"י סדר הבריאה, אך הענין שלזה הטעם אין השיער לבן סימן טומאה אא"כ קדמה הבהרת שהיא המורה על הסתלקות אור אבא ואז היניקה הנמשכת להם אח"כ ע"י שיער לבן ודאי היא ביותר מן המדה הקצובה להם כי מאחר שלא הי' נמצא המונע ואז הוא סי' טומאה כי נתאחזו החיצונים בעור אדם העליון וחטפו יניקה ממנו ביתר שאת ע"י השיער לבן מפני הסתלקות המוחי' דאבא ממנו מכבר, אבל אם השיער לבן קדם לבהרת טהור, ר"ל שאם נמשך היניקה אל החיצונים בעוד שהארת חכמה שהיא המוחי' דאבא היו מאירים באדם העליון אינו סי' טומאה כי הרי יניקה צריך להיות להם מעט מהקדושה ומאחר שהיניקה זו נמשכה בעוד שמוחין דאבא היו מאירים בודאי לא לקחו יותר מהשיעור הראוי להם עד שיהי' נק' סי' טומאה כי הרי החכמה מונעת היניקה מהם להיותם בחי' יש וא"כ לא הגיע להם על ידי השיער לבן כ"א כפי המדה הקצובה וזה צריך להיות עפ"י כוונה מכוונת ממנו ית' ולכן הוא טהור:

ג) **ואחר** שנתבאר כל הנ"ל יובן ג"כ דין אם ספק אם בהרת קדם לשער לבן או שער לבן קדם לבהרת שמצינו אגדתא במסכת ב"מ דף פ"ו קמיפלגי במתיבתא דרקיע אם בהרת קודמת לשער לבן טמא ואם שער לבן קודמת לבהרת טהור ספק הקב"ה אומר טהור וכולהו מתיבתא דרקיע אמרי טמא, ואמרי מאן נוכח נוכח רבה בר נחמני דאמר אני יחיד בנגעים אני יחיד באהלות, אמר טהור טהור כו'. ובמקום אחר נתפרש הטעם משום שנאמר בתורה לטהרו או לטמאו (ויקרא י"ג נ"ט) וממה שנאמר תחלה לטהרו ואח"כ לטמאו הוכיח רבב"נ שספיקו טהור: ולהבין זה, צריך להבין ענין מתיבתא דרקיע ואיך יתכן שיחלקו בדין עם הקב"ה, והענין יובן בהקדים ענין התנאים ואמוראים שאנו רואים גודל הנסים שהיו יכולים לעשות כמו ברפב"י שאמר גינאי חלוק לי מימך (חולין

ז' א') ומיד נתקיים והרי זה הי' פלא בקיבוץ ס"ר מישראל בקי"ס וכן מצינו שאמרו זוטרא דבכו מחיה מתים (ע"ז י' ב') וכהנה רבות, גם צריך להבין מה שקראו חז"ל לו ית' בשם קדוש ברוך הוא, והענין כי יש השתלשלות ולמעלה מהשתלשלות והוא פי' תיבת קודשא בריך הוא כלומר קדוש וברוך, ברוך הוא בחי' חכמה כמ"ש בזהר דאיהו ברוך ואיהי ברכה ופי' איהו ברוך הוא חכמה והטעם שנקראת כן החכמה הוא לפי שבמלת ברוך יש שני פירושים א' מלשון והמלך שלמה ברוך (מ"א ב' מ"ה) שפירושו שהוא איש ברוך מזולתו כלומר שהוא איש שקיבל הברכה מהשם ית', והפי' השני בתיבת ברוך היינו שהוא המברך לזולתו ומשפיע לו, ושני הפירושים האלו אמת ושניהם נמצאים בחכמה כי חכמה היא ראשית האצילות שממנה נמשכים כל הי"ס כמשל באדם שהתפשטות ההשגה הנקרא בינה הוא מסקירת השכל המבריק כעין ברק שהוא ענין המשכת החכמה ומהבינה נמשכים ונולדים אח"כ המדות נמצא ששרש ומקור הספירות היא החכמה וזהו פי' איהו ברוך וכידוע דר"ת ברוך הוא ראש ומקור כל ברכה והיינו שהחכמה הנק' ברוך היא מקור כל הי"ס שמתפשטים ממנה והחכמה היא ראשיתן ופי' איהי ברכה היא הבריכה שהיא השפע הנמשכת מהברו"ך והיינו בחי' בינה שבה נובע שפע מהחכמה, והפי' השני בברוך ר"ל שהוא מקבל ברכה מזולתו ג"כ אמת בהחכמה והוא שהיא מקבלת הברכה והמשכת אא"ס מלמעלה מהחכמה, ונמצא שמצד התלבשות אא"ס בחכמה נק' ברוך, אך הנה כתיב והחכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב) ר"ל שהתהוות החכמה מלמעלה מהחכמה אינו כמו ע"ד המשכת הי"ס שלמטה מהחכמה מן החכמה שהם נמשכים בדרך השתלשלות מעלה לעלול משא"כ החכמה לגבי הכתר נמשכת בדילוג הערך וז"ס מאין תמצא שהוא ד"מ כמו המוצא איזו חפץ שאינו יודע מאין באתה לו כמ"כ התהוות החכמה מהכתר אילו הי' דרך השתלשלות כהתפשטות המדות מן ההתבוננות שמהות ועצם ההשכלה מתלבשת בההתפעלות הנה זה לא יתכן לקרות מציאה כי הרי נודע מאין יצא העלול מן העלה שקרובים במהותם זל"ז בערך ויתכן לומר זה הוליד זה אבל להיות החכמה מתהוי' מהכתר ע"י צמצום עצום בדילוג הערך עד שנק' כמו מציאה לומר כמו שאינו ידוע מאין נולדה כי הרי מהות הכתר מרומם ונשגב מעלה מעלה מהיותו מתייחס מקור לחכמה בגילוי כי אינה מערכו, והנה גם הכתר נמשך רק ממל' דא"ס ובחי' המל' היא נק' בשם אור וזיו מהעצמות א"ס ב"ה וכמו הזיו שאינו פועל שינוי תוספת או מגרעת בהמאור כנודע, ולכן עצמותו ית' שהוא מרומם למעלה מן ההשתלשלות נק' קדוש שפירושו לומר שהוא מובדל מן המדריגות שבהשתלשלות, וזהו פי' קריאת שם קדוש ברוך שקראו לו חז"ל, מצד עצמותו

כמו שהוא למעלה מהחכמה נק' קדוש והוא בחי' שלמעלה מהשתלשלות, ומצד היותו מתלבש אח"כ בחכמה להאיר בהשתלשלות נק' ברוך ושני אלו הבחי' נק' בזהר סובב כ"ע וממכ"ע, ולהיות כי הוא ית' הוא הסובב הוא המצמצם עצמו להיות ממלא ע"כ קראוהו קב"ה ששם זה כולל שני הבחי' האלו: והנה התנאים ואמוראים היה כל עסקם בהמשכת אא"ס ע"י התורה כי כל עבודתם היה בעסק התורה כדאשכחן בר"י דהוה מצלי מתלתין יום לתלתין יום (ר"ה ל"ה א') ועיקר עבודתו הי' הלימוד בתורה וכן רחב"א הוה מהדר תלמודי' כל תלתין יום כדאיתא פ"ו דברכות (ל"ח ב'), והענין הוא כי הנה ענין התורה והתפלה הוא שהתפלה היא הקדמה לתורה והוא מה שמתבונן בגודל הפלאת מעלת הא"ס ב"ה איך שלגדולתו אין חקר ובכל העולמות מריש כ"ד עד סוף כ"ד אין מאיר ממנו ית' רק הארה א' כטיפה מן הים עד שכל הקרוב קרוב קמיה יותר כלא מפני שמכיר יותר פחיתת השגתו בו ית' ואי לזאת יפול מאד בדאגה ובמרירות וע"ז כיוונו באמרם ז"ל אין מוסרין ס"ת אלא למי שלבו דואג בקרבו (ע' חגיגה י"ג א') שהדאגה אינה עצבון גשמי ח"ו רק מהעדר גילוי האלהות, ואמנם ע"י התורה ישמח לבו כדכתי' פקודי ה' משמחי לב (תלים י"ט ט') ומדקאמר משמחי משמע שמתחלה לא הי' שמח והיינו מחמת הדאגה מהעדר גלוי אלהות, וע"י לימוד התורה משמח לבו כי עי"ז ממשיך אא"ס הסוכ"ע להיות מאיר על נפשו בהיותו לומד בחכמתו ורצונו שנעשה כלי להשראתו והוא כמו השלהבת שהיא קשורה בגחלת שהיא בהעלם וכדי שתבא לגילוי צריך לנפחה וכל שינפח בחוזק יותר כך יוסיף התגלותה כמ"כ התורה יש בה בבחי' העלם התלבשות אור הא"ס בחי' קדוש הנ"ל שכל המצות הם רצונו ית' ואע"פ שאין מושג לנו בגילוי ה"ז כדמיון האוחז כלי מלא דינרים ששמח בהם אע"פ שאינו רואה אותם בפועל רק מצד שיודע שהם שם בודאי, וככה ביתר שאת היא השמחה בגילוי רצון העליון בו בלימודו התורה הגם שאינו משיג מהות הרצון מ"מ משיג הוא התורה שבה נמצא האלהות וידוע בגמרא (סוכה ל"ז א') דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה, וז"ש כי אמרתך חיתני (תלים קי"ט נ') והוא מצד האור דתורה גם שהוא בהעלם, ואמנם התנאים שהיו מבחי' מוחין דגדלות הי' בכחם להוציא אור דתורה בגילוי וכמשל הנופח בשלהבת, וע"כ היה בכחם לעשות נסים ונפלאות גדולים וכמו רפב"י דאמר גינאי חלוק לי מימך ומיד נתקיים לפי שים ויבשה הוא אתכסי' ואתגליא ואין זה אלא בבחי' השתלשלות ששם יש העלם וגילוי אבל ע"י אור דתורה שנמשך מבחי' סכ"ע וקמי' שוים אז נהפכו מים לחרבה. וזהו ענין מתיבתא דרקיע. כי הנה התורה ישנה באצי' ובבי"ע וכמו מצות ציצית והלכותיה שהיא למטה מצמר כבשים וכן באצילות יש בחי' כבשים כמ"ש והכבשים הפריד יעקב

(בראשית ל' י') ויש בהם צמר שהוא מ"ש ושער רישי' כעמר נקא (דניאל ז' ט') וכן תפילין יש ד' מוחין וקשר של ד' הוא מל' דתבונה שכשם שלמטה הוא מן עור כך למעלה יש בחי' לבושי' והוא עד"מ השכל שבנפש שפעמים מתלבש בדבר חכמה כשחושב חכמה אלקי' ופעמים חושב חכמה אחרת והם לבושים נמוכים ופעמים חושב דברים בטלים שהם לבושים גסים ביותר וכמ"כ למעלה יש כמה לבושים לאור השגה עליונה דבינה ובחי' מל' דתבונה נק' עור והוא ענין לבוש החשמל וכיוצא בזה בכל המצות, והנה אותן הנשמות שלמדו למטה ותלמודו בידו הוא יושב ג"כ בג"ע ולומד היינו שמשיג איכות וכמות המצוה שבאצי' כמו הציצית והתפילין וכל פרטי דיניהם תכלת ולבן שהם הכל מדריגות מדריגות כו' וכנודע לי"ח: והנה יש כמה מקומות שלומדים למעלה ג"ע עליון שהוא בבריאה וג"ע התחתון שהוא ביצי' וכיוצא פרטי המדריגות והיינו הכל ערך ואופן התפיסה שלהם וההשגה באותן המצות, ומתיבתא דרקיע הם הנשמות היושבים בג"ע העליון שמאיר שם מהארת בינה דאצי' כמ"ש בת"ז בינה מקננא בכורסייא שהוא עולם הבריאה והיא הנק' רקיע ע"כ נק' ישיבה זו מתיבתא דרקיע, כי הנה ידוע ע"פ ועל ראשי החיות רקיע (יחזקאל א' כ"ב) שהם ב' מיני חיות א' חיון תתאין שהם מרכבה דבי"ע פני ארי' פני שור כו' והרקיע שעל גביהם הוא מל' דאצי', ב' חיון עילאין הם חג"ת דאצי' והרקיע שע"ג הוא בינה כמ"ש בזהר השמים שמים ב"פ רקיע עילאה ותתאה, והטעם שנק' בינה רקיע, הוא ע"ד הידוע בענין אמ"ר ר"ת אור מים רקיע שהאור הוא בחי' חכמה הנעלמה שהוא כח השכל (ואויר ביו"ד הוא אור הכתר שנק' ישת חשך סתרו כמו האויר שאינו מושג לחוש הראות) וכשנמשך ממנו הארה בגילוי שהוא ענין בריקה וסקירה הנופלת פתאום במוחו מכח השכל נק' סקירה זו מים לפי שהים הם מציאת דבר הנתפס ואינו כמו האור ומ"מ המים ניידי ואינו כשאר דבר גולמי וגם משתנים לפי גוון הכלי וכך סקירה זו אינה נגלית בהשגה גמורה ומרחפת על מוחו והתיישבותה בהשגה ישתנה לפי ההשגה והעמקת הדעת, וכאשר באה בהשגה בבחי' בינה הנק' רחובות הנהר ע"ש מרחב ההשגה נק' רקיע שהוא גולמי מוגבל ומושג בכל פרטיו וז"ש רקיע כעין הקרח שנגלמו ונגלדו המים ונעשו קרח, ועל כן הבינה היא המאירה בג"ע העליון להשגת הנשמות וזהו שנקראו היושבי' שם מתיבתא דרקיע, ונחלקו בדין הבהרת באם ספק אם בהרת קדמה כו' ור"ל כי זה פשיטא להו שאם בהרת קדמה טמא כי ינקו החיצונים מאדם העליון ואם שיער לבן קדם טהור כי לא ינקו ביותר כנ"ל פ"ב, אבל אם ספק הקב"ה אומר טהור, וכולהו מתיבתא דרקיע אמרי טמא, טעמם הוא שהם מדמים זה לכל ספיקות שבתורה שספיקן טמא וגם כאן שמא קדמה הבהרת וקבלו יניקה ביתר

מהקצבה וה"ז טמא, ופסקו זה עפ"י השגתם בהלכות נגעים הבאה להם בג"ע העליון מהבינה דאצי' בחי' רקיע שהוא השגה עליונה, אבל הקב"ה שהוא אא"ס הסוכ"ע אומר טהור והיינו משום שגם שקבלו יניקה מ"מ מאחר שהוא ספק ואינו ידוע בבירור אין בכך כלום או שלא קבלו יניקה יותר מהראוי כלל גם שקדמה הבהרת מפני שלא נודע, או אף שקבלו לא יהיה מזה התעוררות דינים, וכיוצא בזה הוא בממזר שספיקו טהור מצד זה ר"ל שגם לו יהי כן מ"מ מפני שלא נודע בבירור אינו מזיק כלום. ואמנם זהו למעלה מההשגה ולכן לא ידעו המתיבתא דרקיע מזה שעיקר לימודם הוא מה שבא בהשגה בג"ע כי מה שלמעלה מהשגה נק' עדן שעין לא ראתה. רק הקב"ה שמובדל הוא למעלה מחו"ב הוא אמר טהור עפ"י טעם כמוס הנ"ל. ומאן נוכח פי' שיבא להתאמת אצלם שהם מוגבלים בהשגה, אמרי נוכח רבה בר נחמני שהוא יחיד בנגעים יחיד באהלות, פי' כי אע"פ שהתורה היא בבחי' השגה אצלם מ"מ יש בה הארה שלמעלה מהשגה והוא מ"ש בע"ח שהאור מקיף בוקע הארה בתוך האו"פ והיינו שהאו"פ הוא המוגבל בהשגה והמקיף הוא מה שאינו מוגבל וא"כ היה האו"פ בלתי משיג כלל בהמקיף שלו אך ורק הארה בוקעת מהמקיף ונכנסת בהאו"פ להיות אעפ"כ מרגיש מה שלמעלה בבחי' מקיף, וכמ"כ בתורה הנה הארה מלמעלה מהחכמה מתלבשת בתוך חכמת התורה המושגת במתיבתא דרקיע והוא בחי' בקיעה ומהארה זו היה מדריגת רבה בר נחמני ומפני זה נק' יחיד בנגעים ואהלות (ר"ל מבחי' הארת המקיף הנק' יחיד) והוא מצא דרש ורמז בתוך התורה על דין זה אע"פ שהוא למעלה מהשגה (מ"מ הארה ורמז מאיר בההשגה) והיינו מ"ש בתורה לטהרו תחלה כנ"ל:

מצות טהרת המצורע

מצוה (קע"ג) **טהרת המצורע**. וז"ל הרמב"ם סי' ק"י המצוה היא שצונו שתהיה הטהרה מן הצרעת כמעשה הכתוב והוא עץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי צפרים חיות ומים חיים ושיעשה בהם כל מה שנאמר ובזה המעשה בעצמו יטהר האדם כמו שבאר הכתוב הנה כבר התבאר לך כי מיני הדברים המטהרים מן הטומאה ג' מינים אחד כולל ושנים מיוחדים בשני מינים ממיני טומאות, אמנם הכולל הוא הטהרה במים (ר"ל במי מקוה והוא המצוה קע"ה) שהיא טהרה כוללת לכל הטומאות זולת הזב שצריך טבילה במים חיים והמין השני מי נדה והוא דבר מיוחד בטומאת מת (הוא המצוה שצ"ט) והמין הג' עץ ארז ואזוב ושני תולעת ושתי צפרים ומים חיים והוא דבר מיוחד בצרעת וכבר התבארו משפטי מצוה זו כולם ר"ל טהרת מצורע במס' נגעים עכ"ל ובטעמי מצות

להרח"ו כ' וז"ל ב' צפרים אלו הם סוד הנז' בפ' ויחי ושחוטה הוא מוח בינה דנוגה והחי' חכמה דנוגה הנק' חיה בסוד והחכמה תחי' את בעליה עכ"ל והנה ענין מים חיים מה מעלתם נגד מי מקוה נת' במצות פרה אדומה (שצ"ז שצ"ט) גם שם נת' ענין עץ ארז ואזוב ושני תולעת יעו"ש:

•••

מצוה (קע"ה) שיטבול כל טמא במי מקוה שנאמר ורחץ את בשרו במים וטהר (ויקרא י"ד ט') ע' ביאור הענין בסידור חלק שני בראשית שער השבת שני דרושים נחמדים ע"ז:

מצות תגלחת המצורע

(קע"ד) **שיגלח המצורע כל שערו כשיטהר שנאמר והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח** (ויקרא י"ד ט') ואמרו ז"ל שלשה מגלחין ותגלחתן מצוה הנזיר והמצורע והלוים (נגעים פי"ד מ"ד), ואולם שלשה אלו אינן שוים לכל דבריהם שגילוח הלוים היה לשעה במדבר ואינה נוהגת לדורות (ולפיכך לא מנאה בתרי"ג) וגילוח מצורע ונזיר נוהגת לדורות, ולפיכך מנה מצות גילוח הנזיר ג"כ מצוה והוא חלק ממצוה שע"ז שיגלח הנזיר ויביא קרבנותיו ביום מלאת ימי נזרו וכשיטמא שנאמר בסדר נשא וגלח הנזיר וגו' אך זהו דוקא במלאת ימי נזרו או כשנטמא שכשנטמא אפי' באמצע ימי נזירותו מצוה שיגלח ויביא קרבן ואז ישוב ויגדל פרע כבתחלה בקדושה מנין כל ימי הנזירות שאסר על נפשו אבל בימי נזירותו הרי הוא אסור בתגלחת כמ"ש מצוה שע"ג שלא יגלח הנזיר שערו כל ימי נזרו שנאמר תער לא יעבור על ראשו (במדבר ו' ה') ואדרבה מ"ע שיגדיל שערו כמ"ש מצוה שע"ד שיגדיל שערו כל ימי נזרו שנאמר קדש יהי' גדל פרע שער ראשו: להבין זה הנה יש לבאר כ"ז ע"פ מה ששמענו ע"פ וגלחה את ראשה (דברים כ"א י"ב) שנאמר ביפת תאר, כי נתבאר בתורה ע"פ הנ"ל שיפת תואר היא חלק הנשמה שאינה מתלבשת בגוף כ"א עומדת בבחי' מקיף ממעל שנקראת כן על סיבת היותה נמשכת מבחי' כללות כמה בחי' שמזה בא היופי כמו בגשמיות גוון אחד אינו יפה כ"כ אבל כשדבר א' יש בו כמה גוונים יחד הוא יפה ונחמד למראה וכן בחי' תפארת כלולה מחו"ג יחד כנודע לי"ח, ואשת יפ"ת היינו חלק מהנשמה המלובש בגוף שהוא בחי' מקבל מחלק הנשמה הבלתי מתלבש בגוף הנק' יפת תאר, והנה כאשר האשת יפת תואר היא בבחי' גלות בנפש הבהמית ובגוף שהוא משכא דחויא שאז מדות ולבושי נה"ב שולטים על נפש האלהית ע"ד שנתבאר בלק"א ח"א פי"א, זהו ענין מ"ש וראית בשביה אשת יפת תאר

(דברים כ"א י"א), וכאשר יתעורר האדם להוציא ממסגר אסיר להוציאה מן הגלות עד שתהא היא המושלת בגוף ע"ד שנת' בלק"א ח"א פ"י ופי"ב, אז נאמר וחשקת בה כו' וגלחה את ראשה, פי' וחשקת בה הוא ענין התהפכות המדות רעות כמש"ש פי' וגלחה את ראשה הוא בחי' העברת הלבושים צואים דנה"ב עכ"פ כמש"ש פי"ב, ופי' וענין הלבושים צואים דנפש הבהמית המה כל המחשבות ודיבורים אשר לא לה' המה ולרצונו ולעבודתו ובכלל זה ההתחכמות היתירה במילי דעלמא אפי' בעסק מו"מ שבזה הוא מטמא בחי' המדות ובחי' חב"ד שבנפשו האלהית בטומאת קליפת נוגה כמו שמשמע בלק"א פ"ח ואע"פ שהמשא ומתן יש בו צורך לעבודת ה' מ"מ כיון שהוא בהתחכמות יתירה שאינו כראוי עפ"י ציווי התורה בהנהגת המו"מ ה"ז בחי' לבושים צואים ממש, ולכן צ"ל העברת לבושים צואים אלו ועז"נ וגלחה את ראשה. אך הטעם שנקראו לבושים צואים אלו בשם שערות, הענין כי הנה מצינו בתורה פעם הגביה מעלת השערות במאד כמו בנזיר קדש יהי' גדל פרע שער ראשו וכמ"ש גבי שמשון (שופטים ט"ז י"ט) שכל כחו הי' בשערות ופעמים מצינו שהשערות השפילה אותם התורה מאד כנ"ל בענין המצורע והלוים, וכן אמרו ז"ל שער באשה ערוה (ברכות כ"ד א'), וכן למעלה בעולמות העליונים יש ג"כ חילוקים כי שערות דע"ק הם מקור חיות כל העולמות כי אבא ראשית האצילות יונק ממזל השמיני כנודע משא"כ שערות דנוק' יש מהם יניקת החיצונים, והענין כי השערות הם מותרי מוחין ולכן ענין מעלתם הוא כפי המקום שמשם הם נמשכים כי בחי' ע"ק שהוא א"ס ממש הנה גם בחי' מותרות שלו הם יש בהם חיות רב להחיות כל העולמות ואדרבה דוקא בהם וע"י נמשך החיות בעולמות כי מבחי' ע"ק כמו שהוא במהותו ועצמותו א"א לעולמות לקבל כלל כי לא יוכלו לסבול גילוי החיות בבחי' א"ס אלא ע"י שמתצמצם בבחי' שערות ולכן השערות הם קדושה רבה ונפלאה וכמ"ש עתיק יומין יתיב לבושי' כתלג חיור ושער רישי' כעמר נקא (דניאל ז' ט') והנה בחי' הנזיר בימי נזירותו הוא שמאיר הארה משם ומתלבשת בשערות שלו כמ"ש האריז"ל בטעמי מצות פ' נשא לכן הוזהר שלא יגלח ומצוה לגדל פרע כנ"ל וגם בכל אדם אפי' אינו נזיר הנה בשערות הזקן ובפאות מאיר הארה מקדושת שערות העליונות דדיקנא עילאה ודפאות לכן הוזהרו שלא לגלחם וכמ"ש מצוה רנ"א רנ"ב מפסוק לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנך כו' (ויקרא י"ט כ"ז) ואולם הנזיר מאיר בו קדושה עליונה דע"ק בכל שער ראשו, משא"כ בחי' נוק' דאצילות שהיא בבחי' צמצום לגבי ע"ק אז מבחי' מותרי מוחי' שלה יוכל להיות יניקת החיצונים ולכן הנשים הוזהרו על גילוי שערות כמשרז"ל שער באשה ערוה, וביאור הדבר לקרב אל השכל יובן ע"ד מארז"ל

(סוכה כ"א ב') ע"פ ועלהו לא יבול (תלים א' ג') אפי' שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד והיינו כי הת"ח לגודל חכמת אלקי' אשר בקרבו הנה גם במה שאומר כלאחר יד שהוא כמו בחי' מותרי מוחי' שאינו מפנימיות חכמתו כ"א בחי' חיצוני' ומותרות מחכמתו שיחה בעלמא אעפ"כ צריכה לימוד עד שהיא חכמת אלהות ממש כמו שאמר ר"ש (בסוכה כ"א ב') משיחתו של ר"ג למדנו שני דברים כו' שהן הן רצון עליון ב"ה, משא"כ כשאדם שאינו ת"ח יאמר שיחת חולין בכלל דב"ט יחשב שהוא בחי' לבושים צואים הנ"ל ומטמא בזה נפשו האלהית לפי שמלביש אותה בלבושים צואים חלף מה שראוי לו להלבישה בלבושים קדושים דתורה ומצות וכדאי' ביומא (דף י"ט ב') שהשח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת בם (דברים ו' ז') ולא בדברים בטלים, והיינו אפי' באדם כשר יודע התורה מ"מ אין בו חכמה כ"כ עד שגם שיחת חולין שלו יהיו בהם ד"ת אלא השיחת חולין שלו הם דב"ט ממש, והיינו שמותרי מוחי' שלו הם גרועים אבל המוחי' עצמם שלו טובים הם והוא כשלא ישיח שיחת חולין כ"א יעסוק בתורה משא"כ בת"ח שגם מותרי מוחי' שהוא שיחת חולין שלו יש בהם קדושה. ועד"ז הוא מ"ש בזהר (ח"ג מ"ז ב') שרב המנונא סבא הי' אומר פירקא דשטותא לתלמידיו טרם שהתחיל במילי דחכמתא וענין פירקא דשטותא אינו שטותים ממש ח"ו כ"א בחי' נובלות חכמתו כענין שיחת חולין של ת"ח וכן רבה הוה אמר מילתא דבדיחותא ובדחי רבנן ולבתר פתח בשמעתתא (שבת ל' ב'), משא"כ כשאחר יאמר שטותא יהי' שטות ממש. ולהעמיק בדבר יותר להבין איך שיש הכרח שיהי' ההשפעה מקדושה עליונה דע"ק ע"י שערות דוקא ולזאת עיקר הקדושה תלוי בהם שזה אינו מובן עדיין היטב ממשל שיחת חולין של ת"ח הנ"ל דלכאורה קשה אם אמנם אמת שגם שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד, דמ"מ תורתו וחכמתו פשיטא שמעולים ביותר בכפלי כפלים לתושי' וא"כ למה זה השיחת חולין שלו יעסוק רק בתורה הפנימי' וכן למעלה יהי' הקושיא למה היתה זאת ההמשכה ע"י השערות ומותרי מוחי' אם אמנם אמת שהם מעולים ונכבדים עד מאד מ"מ הטוב טוב היה אם הי' ההמשכה מעצמות הע"ק. [אך] קצת נת"ל שמבחי' ע"ק כמו שהוא א"א לעולמות לקבל וביאור הענין במשל ובנמשל, הוא ע"פ מ"ש שלמה המע"ה להבין משל ומליצה (משלי א' ו') וכתיב וידבר שלשת אלפים משל (מ"א ה' י"ב) וכן בר"מ אמרו משמת ר"מ בטלו מושלי משלים (סוטה מ"ט א') דהוה אמר תלת מאה משלים (סנהדרין ל"ח ב'), והענין כי מפני עומק חכמתם ברזי התורה וסודותיה לא אפשר לתלמידים להבין ולהשכיל דברי קדשם בתעלומות חכמה אא"כ יאמרו להם משל והוא מה שיעלימו עומק המכוין והחכמה ההיא באיזו דבר

אחר שהוא דוגמת דבר חכמה ההיא ועפ"י הבנת הדוגמא יצטייר בלב התלמיד שמץ מיני' מתעלומת החכמה שבנמשל, ובהיות לסיבת עומק תעלומת החכמה כי רבה היא הנה גם הדוגמא שלה היא למעלה מהשכלתם ותבונתם אשר לזאת יצטרך המשל למשל ר"ל דוגמא לדוגמא ולפי ערך חכמת שהע"ה הי' נצרך לג' אלפים משלים שיוריד עומק תעלומת חכמתו ברבוי הורדות זו אחר זו ממשל למשל עד כי במשל ודוגמא האחרונה הי' אפשר לבני אדם להשיגם במוחם ותבונתם ור"מ הוה סגי לי' להסביר חכמתו ע"י ג' מאות משלים והורדות, והנה המשל לגבי הנמשל הרי הוא בחי' לבוש גס ועב והוא כמו השערה שמלבשת ליניקת המוחי' שבחלל השערה שהיא חלולה כדאי' בגמ' בנזיר (דף ל"ט א' ב') ובפ"ק דב"ב (דף ט"ז א') גבי איוב ונק' המשל מותרי מוחי' שאינו מערך עצמיות הנמשל שבמוחו והנה בחכמים גדולים כשלמה ור"מ וכיוצא הנה גם המותרי מוחי' שהוא המשל הי' בהם תועלת רב וקדושה רבה וחכמה עצומה ואדרבה היו לצורך גדול שבלעדם לא הי' יכול להיות כלל השפעה מהם לזולתם משא"כ בשאר חכמים קטנים בערכם לא היו [יכולים] לומר משלים כמ"ש בגמרא בטלו מושלי משלים והיינו לפי שחכמתם קטנה בערך ויכולה להיות מושגת לבנ"א בלא משלים ודוגמות אלא כמו שהיא ולכן אינן מצטרכים למשל, ואם ירצו להמשיל משלים לדבריהם יהיו שטותים ודברים בטילים כי אין צורך בהם, ועפי"ז יובן כן למעלה שהמשכת החיות מע"ק שהוא א"ס א"א להתקבל בעולמות גם באצי' שלא יתבטלו ממציאותם אלא דוקא ע"י לבושים שהם הנק' שערות כנ"ל ועיין בסידור בפי' האל אב הרחמן המהולל בפה עמו משובח כו' כנודע שאו"א יונקים ממזלות דכתר, משא"כ כאשר כבר נתצמצם האור בבחי' נוקבא דז"א אזי ההארה הנמשכת ממנה בבחי' נובלות ומותרי מוחין אינן בערך ודוגמת מותרי מוחי' דע"ק עד שמהם יוכל להיות יניקת החיצוני'. וכעד"ז כל שהאור הולך ומתמעט יוכל להיות מבחי' השערות והנובלות שבו אחיזת החיצוני' ביותר, ומזה הטעם הוזהרו הלוים במדבר להעביר תער על כל בשרם כי דרכם והילוכם בקדש הוא בבחי' התלהבות וכלות הנפש להסתלק מן הכלי שזה הי' עבודתם בשיר של יום בקול רינה ונעימה וכמ"ש בלק"א ח"א פ"נ ומאחר שעבודתם בהסתלקות מהכלי הנה האור שבכלי מצומצם כי כל עיקרו עולה מהכלי א"כ אם יהי' המשכה מרשימת האור שבכלי יהי' מזה יניקת חיצונים. והנה עפ"ז יובן ג"כ מצות תגלחת המצורע בהיות כי המצורע מוחלט נת"ל (מצוה קס"ט) שענינו הסתלקות מוחי' דאבא ופרצופי לאה ורחל שהם בחי' לבושים הקדושים ותמורתם יצאו הנגעים שאת או ספחת או בהרת שהם דינים תקיפים ומהם יונקים אח"כ החיצונים ע"י שיער לבן כמבואר שם, ובעודו טמא נצטוה שלא לגלח שער

הנתק כמ"ש מצוה ק"ע מפסוק ואת הנתק לא יגלח (ויקרא י"ג ל"ג) וכן מוזהר שלא יקוץ שאר סימני טומאה כמ"ש מצוה תקפ"ג בסדר תצא מפסוק השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות וגו' (דברים כ"ד ח') וירצה בזה שלא יקוץ סימני טומאה שמהם יונקים החיצונים כנ"ל בענין השיער הלבן, ור"ל שלא ידמה בנפשו להעביר יניקת החיצונים עי"ז שיקוץ סימן טומאה שממנו הם יונקים וידמה בנפשו שבהפרידו סימן זה ממנו בחזקה הוא מדחה אותם כי לא זו הדרך כי ח"ו יתגברו יותר לפי שאין הש"י בא בטרוניא על בריותיו וכשם שמפרנס כל צבא מעלה הקדושים כך נותן יניקה וחיות גם לסט"א כדי סיפוקם עד עת קץ הימין, ומאחר ששורת דין תורה נותן שמגיע להם יניקה זו משרש נפשו של זה ומלבושים די"ס עליונות שמושרשת בהם נפשו של זה המצורע לא ימנע מהם בלי טענה ואם יקוץ זה סימן הטומאה יוכל להיות שיתגברו ביותר על נפשו כי בזה שנותנים להם המגיע להם מסתפקים שלא לחטוף ביותר, וע"ד מ"ש בזהר בענין שעיר המשתלח וכ"ה בענין עגלה ערופה, ולזה הזהיר השמר מאד וגו', אלא הדרך להעביר יניקתם הוא ע"י תשובה ואז ימשיך מוחי' דאבא והוא דוחה החיצונים ע"פ התורה ע"י כהן כנ"ל מצוה קס"ט וכאשר שב לה' ונרפא ואין יניקה לחיצונים ממנו אז נצטוה לגלח שערותיו כי אעפ"י שטהר מתוך טומאה זו מ"מ שערות שלו שהם הנובלות ומותרי מוחי' שלו יוכלו החיצונים להתאחז בהן כי הם דינים קשים לסיבת קטנות האור עדיין בו שאין בו עדיין מבחי' קדושה עליונה שמהם נמשכים לבושים קדושים הנ"ל דשערות, משא"כ כשאח"כ מאיר בו קדושה עליונה דאבא אזי כתיב לא תקיפו פאת ראשכם וגו' (ויקרא י"ט כ"ז) כי מהם המשכות לבושים קדושים כנ"ל:

ב) **ומענין** לענין יש לבאר ג"כ הנהגה לכל אדם בעסקיו מיוסד ע"פ וגלחה את ראשה (דברים כ"א י"ב) והיינו ברוחני' ג"כ גילוח השערות הצריכים גילוח כי הם מותרות אשר מהם יונקים החיצונים, והיינו מה שמרבה האדם ומטריד דעתו ולבו בעסקיו במו"מ ומרבה בעסקים שזהו ללא צורך, וביאור הדבר הנה כתיב וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה (דברים ט"ו י"ח), ויש להבין למה אמר אשר תעשה למה לו לאדם לעסוק במו"מ ושבזה יברכו ה' ויתן לו טרף נפשו ונפשות ב"ב, מאחר שכבר נכתב ונחתם לו פרנסתו בר"ה ויוהכ"פ כמשרז"ל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה ועד יו"כ (ביצה ט"ז א') ומאחר שהם קצובים א"כ לכאורה גם אם לא יעסוק במו"מ יהי' לו פרנסתו שהרי מה שקצב הש"י ודאי יקיים כי ההוא אמר ולא יעשה ח"ו ובודאי שגם אם יעסוק לא ירבה על הקצבה וא"כ למה לו טרדת העסק. ויובן בהקדים להבין משרז"ל אדם נידון בכל יום (ר"ה ט"ז א') מאחר שמזונותיו קצובין לו מר"ה ויוכ"פ א"כ מהו ענין הדין בכל יום,

ועוד צ"ל מה שמבקשים בכל יום בשמ"ע רפאינו ה' כו' ברך עלינו את השנה הזאת, מהו ענין בקשה זו מאחר שכבר נקצב הכל בר"ה ויוכ"פ גם בזהר מצינו שרב המנונא סבא הי' מתפלל בכל יום על מזונא ולא הי' אוכל טרם שיתפלל ואמר עד דאתייהיב מבי מלכא (עי' זח"ב ס"ב) וזה פלאי שהרי כבר קצב לו הש"י בר"ה ויוכ"פ: אמנם הענין יובן בביאור ענין החותם בנעילה דיוכ"פ שאומרים וחתמנו ופי' האריז"ל שהוא המשכת ה"ג דעתיק במל', והפי' כך הוא כי מודעת זאת שבר"ה נמשך חיות כללי מא"ס ב"ה להחיות העולמות על שנה זו שכל האור משנה העברה מסתלק לשרשו בער"ה שהחדש מתכסה בו ואח"כ ע"י תקיעת שופר והתפלות נמשך אור חדש להאיר לארץ העליונה היא בחי' מל' מקור דבי"ע ולדרים עליה הם כל העולמות עליונים ותחתונים המקבלים חיותם ממנו דהיינו מן האור א"ס ב"ה וחכמתו המלובשת במדת מל' כמ"ש בחכמה יסד ארץ (משלי ג' כ') וכנודע לי"ח שבר"ה הוא הנסירה ומקבלת מוחי' חדשים כו' עי' אגה"ק (סי' י"ד) המתחיל לעורר את האהבה כו'. והנה המשכה זו הוא בחי' חיות כללי שנמשך אא"ס ב"ה בבחי' מל' וכדי שיתחלק לפרטי פרטיות להיות מאיר הארה ממנו לכל נברא לפי ערכו הן בעליונים והן בתחתונים זהו ענין החותם שמקבלת ה"ג שמטבע הגבורות לפרר כמ"ש אתה פוררת בעזך ים (תלים ע"ד י"ג) והם המחלקים להיות הארת אא"ס ב"ה שהוא החיות כללי הנמשך במל' מתחלק לפרטי פרטיות מיני המשכת החיות מחולקים לכל או"א כפי ערכו וכפי עבודתו ומעשיו בשנה העברה וכידוע ג"כ בענין הה"ג שהם המפרידים הבל הלב שיתחלק לכ"ב אותיות שהם מיני המשכת חיות שונות וכמ"ש בלק"א ח"ב (פי"א) ומשינויי צירופי האותיות והתמורות ותמורות דתמורות נמשך שינוי והתחלקות החיות להנבראים כמשנ"ת שם, וזהו הנק' חותם כי מה שמקבלים ה"ח דעתיק זהו עצם החיות כללי והאור חדש הנמשך מא"ס ב"ה שהוא בחי' השפעת החסד להחיות העולמות כמ"ש הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד אך להיות חיות כללי לכל העולמות לא ניתן בו התחלקות לפרטי' וההתחלקות לפרטים הוא ע"י ה"ג ואז ניתן קצבה לשיעור החסד הנמשך לכל נברא בפרטות כמה לזה וכמה לזה וכמארז"ל קצובין לו מר"ה ויוכ"פ שלכל א' יש לו קצבה ומדה כמה שנמשך לו, וע"כ נק' חותם שכאשר נחתם בטבעת המלך אין להשיב, משא"כ בהיות עדיין החיות בכללות הי' יכול להשתנות ולהיות נמשך לזה יותר ולזה מעט ולכן תלוי בתשובה עד יוכ"פ שאז מתחלק החיות ע"י ה"ג ואם יתקן מעשיו עד יוכ"פ בעת נעילת שערים יומשך לו חלק גדול מחסד וכן להיפך ח"ו אבל כאשר כבר נתחלק וזהו פי' החתימה שוב אין לשנות. והנה לפ"ז א"כ לכאורה תתוסף הפליאה במה שמבקשים כל הבקשות מדי יום רפאינו כו' מה

יועיל זה אחרי אשר נחתם בטבעת המלך והרי אין להשיב. והענין כי הנה בחי' חסד זה שנתחלק ע"י ה"ג ונקצב ממנו חלק לכאו"א, הנה החסד הזה שהוא בבחי' מל' דאצי' הרי הוא מרומם ונשגב מעלה מעלה מהשפעת טובות גשמיים שבעוה"ז כמו בני חיי ומזוני ובכללם כל הטובות גשמיות שהם טובות בעוה"ז כי הרי מהות מדת החסד הוא להטיב ולהשפיע חסדו וטובו אשר בלבו לזולתו. והטוב אשר הוא למעלה באצי' הוא להשפיע גילוי אלהות שהוא מקור החיים ומקור הטוב, ושגבה מדריגת טוב זה מהיות נמשך ממנו ענינים גשמיים שהם נחשבים לטוב בעוה"ז דכלא ממש חשיבי' למעלה, ואין דרך להמשכת טוב וחסד גשמי מן חסד עליון הנ"ל אלא ע"י ריבוי המשכות והתלבשות שיתלבש החסד שבמל' דאצי' בלבושים דכלים דחסד די"ס דבי"ע עד שיהי' מהשפעת חסדו ענינים גשמיים, ויש כמה וכמה היכלות שדרך בם עובר שפע החסד דאצי' עד שמגיע בעשי' להיות ממנו השפעות גשמיים שבעברו מהיכל להיכל מתעבה השפעתו להיות נמשך ממנו כפי מעלת הטוב שבאותו היכל עד שכשמגיע לעוה"ז יומשך ממנו טוב שלפנינו בבני וחיי ומזוני שבהם נכלל כל טובות עוה"ז, וע"ז אמרו רז"ל אדם נידון בכל יום, שבכל יום יש דין האם כדאי וראוי הוא האדם שיומשך אליו מן החסד הנקצב לו ביוהכ"פ טובות גשמיים דהיינו שירד אותו החסד ממדריגה למדריגה עד שיתלבש בעוה"ז ומעיינין במעשיו אם הוא ראוי לזה, ואם לא אז ישאר החסד למעלה ויתוספו לו עבורו טוב רוחני בעולם העליון, וזהו שמבקשים רפאינו ברך עלינו ר"ל שיומשך מן חסד הנ"ל טוב גשמי בעוה"ז מה שהאדם צריך ולא ישאר למעלה לגמרי, כי אם ישאר למעלה לא יהי' לו טוב בעוה"ז כלום, ובזה עלו כהוגן ב' המאמרים משרז"ל קצובים לו מר"ה ויוהכ"פ היינו שנמשך לו חסד קצוב על נפשו אבל החסד הזה יכול להיות ממנו כמה מיני טובות וכדי שיתגשם צריך להיות דין בכל יום אם ראוי האדם שיתגשם היום שפע החסד אליו לטובות העוה"ז וזהו אדם נידון בכל יום ולכן מועיל התפלה והבקשה לעולם:

ג) **ועפ**"ז יובן ג"כ טוב טעם למה שנצרך העסק במו"מ לצורך פרנסה והיינו כי אף גם שהוא נידון בכל יום לטוב שיהי' לו פרנסה מ"מ אם לא יעסוק במו"מ לא יהי' לו כלום וכמו שאמר ר' ישמעאל הנהג בהן מנהג דרך ארץ (ברכות ל"ה ב') (וגם רשב"י לא נחלק עליו אלא כדי להגיע למצות ידיעת התורה לבד כמ"ש תורה מה תהא עליה אבל לא במי שכבר יודע התורה גם שחובה עליו והגית יומם ולילה כמ"ש הקב"ה ליהושע מ"מ צריך לעסוק בד"א לפרנסתו ואם אי אפשר לו להשיג פרנסתו בריוח אא"כ יעסוק הרבה די בפ"א שחרית ופ"א ערבית כמ"ש רשב"י עצמו במנחות פי"א (דף צ"ט ב')) ופסקו כמותו הרמב"ם וש"ע א"ח סי' קנ"ו וכן אר"י בנדה ע' ע"ב לענינו דהא בלא הא לא סגי כו'

והטעם הוא עפ"י מה שנתבאר למעלה שהשפע הנמשכת בעוה"ז צריכה לירד ממדריגה למדריגה עד שתתלבש בלבוש עב להיות ממנו חסד גשמי שבטובות עוה"ז ולזה האדם נידון בכל יום כנ"ל. והנה סיבה זו היא הנותנת ג"כ למה שנצרך לעסוק במו"מ, כי השפע בעוה"ז נמשכת דרך לבוש הטבע פי' שהיא מתלבשת ומתעלמת ומסתתרת עד שנראה כאילו עולם במנהגו נוהג דרך הטבע ובאמת הכל בא מהש"י בכבודו ובעצמו אלא שהוא מסתיר שפע אלהותו כ"כ עד שלא יראה בגילוי דבר ניסי ויוצא מנהוג העולם כ"א שיראה הכל כאילו הוא דבר טבעי למשל כשנותן פרנסה לאיש הישראלי די סיפוקו אינו נותן לו ע"י נס כמו שיוריד לו מן השמים לחם ובשר כמו לאוכלי המן שזהו דבר בלתי טבעי אלא הוא שולח ברכתו שירויח זה במו"מ בעסק והנה הריוח שע"י מו"מ הוא דבר טבעי ר"ל שיכול האומר לומר כחי ועוצם ידי עשה לי את כל החיל הזה וחכמתי עמדה לי שידעתי בטוב המסחור מה לקנות ואימתי למכור וכה"ג ובאמת לא לחכמים לחם כתיב (קהלת ט' י"א) אלא לאשר יצוה ה' ברכתו ויגזור בהשגחתו מוריש ומעשיר משפיל ומרומם אלא שאינו נותן שפעו כ"א ע"י לבוש הטבע הנ"ל ר"ל שיתעלם ויסתתר ולא יתראה בגילוי אלא שאדרבה יוכל האומר לומר כחי ועוצם ידי פעל לי בטבעי' העולם כנ"ל. והמכוון בזה עמוק עמוק מאד כי זהו מדת גבורתו להעלים ולהסתיר חיות אלקות וכמ"ש בלק"א ח"ב (פ"ה) שזהו סוד משרז"ל מתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין והוא בחי' הלבושי' והסתרות הנ"ל אלא שראה שאין העולם מתקיים שתף עמו מדה"ר והוא התגלות אלקות ע"י אותות ומופתי התורה וכן ע"י יחידים ושרידים אשר ה' קורא עליהם כדאשכחן בגמ' ואחריהם צדיקי עליון. וז"ש האריז"ל ע"פ צו את בנ"י שהוא בחי' ש' אל אדנ"י שעולה בגימ' צ"ו וידוע מארז"ל אין צו אלא ע"ז (עי' סנהדרין נ"ב ב') והיינו שבחי' ע"ז יונקת מש' אל אדני וזהו הכוונה באמירת פ' התמיד להתיש כחה ע"ש, ולכאורה יפלא מה ענין ע"ז לשם אל אדני, אלא הענין כי שם זה הוא השולט בעשי' שבו ועל ידו נמשך חיות מא"ס ב"ה בעולם העשיה וההשפעה הנמשכת בעשיה צריכה להסתתר בלבוש גס ועב עד שיתראה כאילו עולם כמנהגו נוהג וזהו ענין ע"ז שהוא בחי' היש וכפירה באלקות לומר אני ואפסי עוד וכחי ועוצם ידי כו' כנ"ל רק דקרו לי' אלקא דאלקייא כמ"ש בלק"א ולכן אמרז"ל אין צו אלא ע"ז ששפע אל אד' נמשכת דרך לבוש הטבע שהוא בחי' ע"ז ובחי' יש כנ"ל, ולכן גם שהאדם בקש רחמים שישלח לו ה' פרנסתו ושיתגשם שפע חסד עליון שנמשך על נפשו ביוכ"פ לבא לעוה"ז מ"מ לא סגי אא"כ יעסוק ג"כ במו"מ והוא שיכין לבוש שבו ועל ידו יומשך השפע מלמעלה בעשיה והיינו כשיהי' לו עסק נכון שלפי טבע העולם יכולים להרויח סך הנצרך לו בעסק זה הרי

זה לבוש טוב שבו יעלים ה' ברכתו ויתננה דרך לבוש זה ר"ל שישלח לו ריוח זה מחסדו העליון ית' שירד להיות ממנה שפע זה ע"י אמצעות לבוש זה המסתיר על חסד זה שהרי יכולי' לומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה מאחר שטבעי' העולם להרויח כך ומכיון שיכולים לומר כך הרי זה לבוש נכון לחסד זה ובו ועל ידו ישלח חסדו וברכתו כי כך היא המדה. וזהו ב' הכוונות טובות שיכוין האדם במו"מ א' לבקש רחמים מה' שישלח חסדו העליון ב"ה להתגשם בזה העולם להיות ממנו פרנסה, ב' בעסקו במו"מ יכוין שמאמין שהשפע ברכת ה' היא כשארי הניסים הגלוים כמו שהוריד המן וכיוצא אלא שהוא עושה לבוש לו ית' להעלים ברכתו ע"י עסק זה כי כך הוא רצון העליון ב"ה להנהיג עולמו כך עד עת קץ הימין שתוציא ארץ גלוסקאות וכו' (שבת ל"ב) וז"ש רבי יהושע בנדה שם (דף ע' ב' ע"ש) ירבה בעסק ויבקש רחמים דהא בלא הא לא סגי (אמנם מ"ש ירבה בעסק היינו למי שרוצה להעשיר ור"ל שרוצה שרוב החסד שנמשך על נפשו למעלה יתלבש בעשירות ע"כ ירבה בעסק להכין לבושים גדולים וגם יבקש רחמים שיתלבש חסדו בעשירות ולכל אדם שאינו אץ להעשיר אלא להשלים טרף נפשו ונפשות בני ביתו אינו צריך להרבות בעסק כ"כ וכמשי"ת בע"ה אלא לפי ערך ואף גם מי שהוא אץ להעשיר מ"מ אין ריבוי העסק מועיל לו כלום אא"כ מבקש רחמים מה' שישלח וישפיע רובו של החסד העליון שנקצב לנפשו בעשירות וכשיודע לבקש רחמים משא"כ כשנוהגים רוב העולם שאינו מפקיר נפשו לבקש שיומשך רוב החסד השייך לו בעושר ואף אם מפקיר אינו מבקש רחמים ע"ז וכשאינו מבקש הרי אין הש"י שולח לו אלא מה שצריך לפרנסתו לשעה וא"כ די לזה עסק מועט וריבוי העסק אינו מועיל כלום מאחר שלא נקצב לו יותר וכמשי"ת בע"ה. ובזה יובן המעשה מהבעש"ט שבא אליו אדם חשוך בנים לבקש שיתפלל לה' שיהי' לו בנים והיה האדם עשיר ואמר לו שאם ירצה שיהי' עני יהי' לו בנים וקבל על עצמו והי' לו בנים ונעשה עני, והענין שהבעש"ט ראה חלק החסד שנקצב על נפשו שכשימשיכו לעוה"ז לא יספיק על בנים ועושר יחד אלא על אחד מהם וזאת פעל שהחליף שיהי' מחסד זה בנים ולא עושר): והנה אחר כל הדברים האלה כל אדם החרד על נפשו ואינו רוצה לתת מגרעות בבחי' החסד עליון שנקצב על נפשו בר"ה ויוכ"פ להמשיכו כולו בממון וכה"ג ואינו אץ להעשיר אלא למלאות נפשו כי ירעב ונפשות בני ביתו ומלבושים ודירה המצטרך לפרנסתו כדי לעבוד את ה', זאת ישים אל לבו ויחשוב ערך סך מעות הנצרך לו להוצאות אלו ויבקש רחמים מה' שישלח חסדו הטוב שיהי' ממנו שפע זו ואח"כ יכין לו לבוש לפי ערך לבד כגון אם הצטרכותו חמשה מאות רובל למשל ימצא לו עסק שעל ידו יכולים להרויח סך כזה במדה ממוצעת כגון

שיהי' העסק מסך אלף או ט"ו מאות וכה"ג לפי ערך הנהוג להרויח כמה למאה ממו"מ זה ובהכינו לבוש זה ישלח לו ה' ברכתו וז"ש וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה (דברים ט"ו י"ח) דוקא כי אם לא יעשה הלבוש לא יומשך החסד למטה ויהי' לו ממנו טובות רוחניו' בעוה"ב לבד ויהי' מחוסר מזון וענוש יענש עבור זה בהיותו גוזל נפשו, אבל לא ירבה בעסק לעסוק במו"מ רב ללא צורך כי למה לו לעשות לבוש גדול יותר מערך האור המצטרך להתלבש בו כי גם אם ירבה במו"מ מה יהי' וייגע לריק מאחר שקצבה הנצרכת לו יכולה להתלבש בלבוש קטן מזה א"כ זה הלבוש הוא ללא צורך מאחר שבאמת לא המו"מ גורם הריוח כ"א ברכת ה' היא והנה הברכה היתה יכולה להתמשך בלבוש פחות מזה א"כ המרבה בלבושים לא העדיף מאומה ואדרבה מקלקל יותר הא למה זה דומה לאדם שתופר לו בגד שצריך לתופרו כמדת גופו ואם הוא ב' אמות ועושה לו לבוש מג' או ד' אמות ה"ז מקלקל וגורם שיכשל בו ויפול לגמרי וד"ל: וזהו וגלחה את ראשה (דברים כ"א י"ב) פי' כי שערות הראש הם נמשכים מהחכמה ונק' מותרי מוחי' ובאדם גדול כמו תלמיד חכם הם מעולים כנ"ל פ"א בענין שיחת חולין של ת"ח כו' אבל בשאר בנ"א הנה מותרי מוחי' שלו הוא ההתחכמות היתירה במילי דעלמא במו"מ שעושה לו לבושי' גדולים יותר מכפי המצטרך וזהו השערות שהם לבושים והם מותרות והם גרועים במאד מאד ופוגמים בחכמת הנפש אלהית כנ"ל וע"כ צוה וגלחה את ראשה כי לא לחכמים לחם (קהלת ט' י"א) ומ"ש והחכמה תחי' בעליה (קהלת ז' י"ב) זהו כשעושה הלבוש כראוי כפי המצטרך שלא יעדיף ולא יגרע כנ"ל אבל המותר יגלח ויעבירם לגמרי כמאמר אל תתחכם הרבה כו' ומזה ילמד האדם בשאר עסקי העולם ובעניניו לנהוג עד"ז שלא להתחכם ביותר ולעשות תחבולות כ"א שצריך להתגלגל בסיבות להשיג הטוב הנראה לו עפ"י התורה ויעשה הענין המצטרך לפי דעתו שיהי' לבוש שבאמצעיתו ישלח ה' הדבר ההוא וה' יעשה הטוב בעיניו שהוא הטוב האמיתי הנאות לו:

מצות מינוי מלך

פ' שופטים: למנות מלך מישראל שנאמר שום תשים עליך מלך (דברים י"ז ט"ו) (תצ"ז): הנה צריך להבין מה שקצף שמואל על בנ"י כששאלו ממנו תנה לנו מלך (ש"א ח' ו') וגם הש"י אמר לו כי לא אותך מאסו כו' מה החרי אף הזה הלא זוהי מצותו ית' כמארז"ל ג' מצות נצטוו בנ"י בכניסתם לארץ ואחת מהם למנות להם מלך (סנהדרין כ' ב'). הנה שרש ענין המכוון במינוי המלך הוא שבו ועל ידו יהיו הישראל בטילים לה' כי כל ישראל צריכים להיות בטילים למלך וסרים למשמעתו בכל אשר יגזור כמ"ש

שמואל וזה יהי' משפט המלך וגו' (שמ"א ח' י"א) והנה המלך בעצמו בטל לאלהות וכמ"ש דהע"ה אם לא שויתי ודוממתי (תלים קל"א ב') דהיינו שנגע הביטול לה' כ"כ בלבבו עד שגם בגשמיות לא הי' יכול להרים עיניו ולהגביה לבו בבחי' יש ודבר מה אלא היה כמו בחי' דומם שאין לו תנועה וזהו העיקר במלך שמחמת זה נק' מלך שהוא מרכבה למדת מלכותו ית' שבאצילות וידוע דפי' מרכבה הוא בחי' הביטול כמו ביטול המרכבה לגבי הרוכב ומאחר שהמלך הוא בטל למלכות שמים וישראל בטילים למלך הרי נמצא בו ועל ידו הישראל בטילים לאלקותו ית' וזאת היא עבודת המלך תמיד להיות בו ועל ידו הנבראי' בטילים לה' ע"י שהוא בטל והם בטילים אצלו כו', ועוד יש טעם פשוט במינוי המלך שינהיג את העם כראוי כי אלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו, והמלך במשפט יעמיד ארץ להצדיק את הצדיק ולהרשיע את הרשע. והנה שני כוונות אלו שבמינוי המלך אינן שייכים לצורך תלמידי חכמים שבישראל, כי הנה בנשמות ישראל יש ב' מינים א' אותן שאינן ת"ח והם ריקנים מתורה וחכמה ואעפ"כ הם מלאים מצות וזהירים בתכלית בסומע"ט ואפי' בדקדוק קל של ד"ס, וזהו מצד מזג ותכונת שרשן שלמעלה שאינו ראוי לקבל בתוכו בחי' תורה וחכמה רק בבחי' מעשה בלבד וכמו שאנו רואים בעליל שיש כמה אנשים שלומדים אצל רב ומיד ביציאתם ממנו מניחים התורה ומשכחים עליה כאילו לא היה ועוסקים בחיי עוה"ז. והב' הן הנשמות הגבוהות אותן שהם ת"ח בעלי תורה המשכילים בחכמת ה' ובתורתו יהגו יומם ולילה, והנה לפי ב' הטעמים הנ"ל אנו מוצאים שהנשמות הפשוטות הן לבד הצריכים למלך שינהיג אותן כראוי עפ"י טעם הב' אבל מי שתורתו אומנתו ויודע בעצמו האסור והמותר והכל ברור לו כשמש ואצ"ל שבודאי הוא צדיק ולא יעשה בזדון כי סתם ת"ח הוא י"ש כו' הרי אינו צריך למלך כלל רק לנביא ושופט כשמואל וכיוצא, וגם עפ"י טעם הראשון בענין הביטול לה' ע"י המלך זה אינו שייך ג"כ אלא לאותן שאינן ת"ח שהם בחי' יש מצד עצם מציאותן למעלה שלכן אינן ת"ח כי החכמה היא בחי' ביטול כח מה וע"כ כל גיא שוטה כי מבחי' החכמה א"א להיות הסתעפות הישות אלא אדרבה בחי' ביטול דוקא, ולכן הם צריכים למלך כדי שיתבטלו ביטול היש כביטול העבד לפני המלך כמ"ש שום תשים עליך מלך (דברים י"ז ט"ו) שהרי המלך בטל לה', אבל הנשמות הגבוהות הנק' ת"ח הם בבחי' ביטול מצד עצם שרשן שלמעלה כי איזהו חכם הרואה את הנולד שהחכמ' היא בחי' ראיה שרואה איך שנולד מאין ליש ומחדש בכל יום מע"ב והם שנק' אחים וריעים למקום או בנים הרי אינן צריכים למלך כלל להיות מתבטלים על ידו ביטול היש כעבד לפני המלך שהרי הם בטילים מצד עצמן בבחי' ביטול שלמעלה מביטול היש,

ולכן המלאכים יש עליהם מלך מפני שהם ג"כ בחי' יש ודבר כמו מיכאל וגבריאל הגם שעומדים באהוי"ר תמיד הרי מ"מ הוא מציאות נפרד לעצמו ירא ה' ואוהבו ע"כ יש עליהם מלך הוא מ"ש מלכותך מלכות כל עולמים (תלים קמ"ה י"ג) וכן הם הנשמות דבי"ע כנ"ל אבל הנשמות הגבוהות כמו נשמת רשב"י וכיוצא הם בבחי' בנים והם למעלה מבחי' גדר קבלת המלך ב"ו שלמטה עליהם שאינו אלא למי שהוא עבד דייקא דהיינו שהוא דבר נפרד כנ"ל שהרי אפי' על אלף בנים לא יקרא האב מלך (כי הם מבחי' אצי' שהוא אלהות ממש עיין ביאור ב' מיני נשמות אלו מצוה מ"ב פ"ב) ולכן לא רצה שמואל להמליך עליהם מלך כי רצה שיהיו כולם במדרגיה זו ואז לא יצטרכו למלך ב"ו וזהו שאומרים אבינו מלכנו ב' הבחי' ובאבינו אומרים חטאנו וחטא היינו בשגגה ובמלכנו אומרים פשענו ופשיעה היינו בזדון:

ב) **והנה** אחר שאעפ"כ ציוה ה' לשמואל שימשח להם מלך מאחר שהן עכ"פ במדריגה זו שצריכים לביטול היש, הנה דוד המלך ע"ה זכה בכתר מלוכה זו לעולמי עד ופי' מצוה זו שנשמור המלוכה לזרע דוד ע' בחינוך, ומה שזכה לזה הוא לפי שהי' בחי' מרכבה למל' דאצי' ונק' רגל רביעי וע"כ חותמים בו מגן דוד. וביאור הענין יש להקדים שמעלת ומדריגת דוד המלך בענין מלכותו על ישראל היה למעלה מעלה מן המדריגה של שאר כל המלכים שהיו אחריו מזרעו כי בכל המלכים שאחריו הי' הכוונה כנ"ל פ"א שבהם ועל ידם הישראל בטילים לה' ובחי' זו הוא היותר תחתונה שבמדת המל' ולא זה כל מעלת דהע"ה אלא מעלת המלכים שאחריו אבל בדוד מעלה יתירה וגדולה מזו הרבה היתה בו בענין מלכותו. אלא כמ"ש האשה התקועית לדוד ואדוני חכם כחכמת מלאך אלקים (ש"ב י"ד כ') דהיינו בחי' החכמה שבמדת המל' שמעמיד מלכותו בחכמה וכמ"ש ויקחהו ממכלאות צאן כו' לרעות ביעקב עמו (תלים ע"ח ע"א) שכמו הרועה מנהל עדרו ומנהיגם בהשגחה פרטית על כל כבשה וכבשה שתהי' רועה במרעה טובה ולא יזיקוה המזיקים, כך דהע"ה הי' מנהיג עמו ומשגיח עליהם להשפיע להם כל הצטרכותם ברוחניות ובגשמיות לכל נפש פרטי מעמו וכמ"ש וכל דבר לא יכחד מן המלך (שמ"ב י"ח י"ג) שהיה מזהירם על קיום המצות ומצדיק את הצדיק כו' וכן בגשמיות עמך ישראל צריכים פרנסה שאין הקומץ משביע כו' (ברכות ג' ב') לכו ופשטו ידיכם בגדוד. והנה בחי' חכמה שבמדת המל' הי' בדהע"ה משא"כ בכל המלכים שאחריו הגם שהיו צדיקים גדולים וחכמים מאד שהרי בשלמה נאמר ויחכם מכל האדם (מלכים א' ה' י"א) וכן חזקי', שלא היה הארת חכמה מלמעלה מאיר בהם לענין הנהגת מלכותם ע"ד הנ"ל בדוד והגם שהיו חכמים היינו בניצוץ הפרטי שלהם שבו האירה

מבחי' חכמה (להבין ולהשכיל בתורת ה' ובכל אשר בעולם) אבל בבחי' המל' שלהם במה שהם מלכים על העם בזה לא האירה בחי' החכמה ע"ד הנ"ל אלא בדוד להיותו נשמה כללית, משא"כ בשאר המלכים שענין מלכותם לא הי' אלא על אופן שנת"ל פ"א שכל העם בטילים אצלו והוא בטל לאלקות והוא בחי' עשי' דמל' דוד. וביאור הדבר בענין מלכות דוד שהי' בו גם מבחי' החכמה במלכותו הנה יובן עפ"י הקדמה להבין מארז"ל (ילקוט שמעוני בראשית סי' מ"א) שאדה"ר נתן לדוד ע' שנה משלו כשהראה לו הקב"ה דור דור ומנהיגיו וראה דוד שהי' בר נפלא, ועל כן חסרו לו ע' שנה משני חייו שהיו ראוים להיות אלף שנה, ומבואר בזהר פ' וישלח דקס"ח ע"א שגם האבות נתנו לו ע' שנה אברהם שבק לי' חמש שנין דהוה לי' לאתקיימא מאה ותמנין שנין ואתקיים מאה ושבעים וחמש שנין חסרין חמש, יעקב הוה לי' לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם ולא אתקיים אלא מאה וארבעין ושבע שנין חסרין תמניא ועשרין יוסף דאתקיים מאה ועשר שנין הוה לי' לאתקיימא קמ"ז שנין כיעקב וחסר מנהון תלתין ושבע שנין הא שבעין דשבקו לי' לדוד מלכא לאתקיימא בהון, ויש להפלא מה ענין כפל הע' שנים שנתנו לו אדם והאבות ומדוע לא חי כ"א ע' שנה דלכאורה הי' צ"ל ימי חייו ק"מ שנה כפי השנים שנחסרו מחיי אדם והאבות והענין כי אדה"ר הוא בחי' חכמה עילאה דאצי' והיא בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא ר"ל שאינה בערך וסוג להיות ממנה חכמה ידיעא בבי"ע איך להיות הנהגת הנבראים כי היא מרומם למעלה מעלה מבחי' זו ולזאת הי' דוד בר נפלא כי שרש בחי' דוד הוא בחי' דבר ה' ורוח פיו המחי' כל העולמות, והנה הדיבור הי' כלול ובטל בהחכמה ד"מ כשאדם טרוד בעמקות חכמתו אינו יכול אז לדבר ולהשפיע לזולתו, וע"כ לפי ששרש נשמת דוד מבחי' דיבור העליון הי' בר נפלא לפי שהי' כלול באדה"ר ח"ע וכדי שיהי' נמשך מהעלמו באדה"ר הי' ע"י הארת הכתר בחכמה שמחמת תוס' הארה בחכמה לא הי' ביכולתה לסבול והוכרח להיות נמשך ממנה הדבור עליון ד"מ באדם כשנוספים לו שכליים רבים פתאום ע"י רוה"ק וכיוצא שאז לא יוכל להתאפק ולהעטיף כל אלה בעצמותו ומוכרח לגלות לזולתו מעט שעי"ז ירווח וינוח לו, וזהו ענין ע' שנים שנתן לו אדה"ר שהם בחי' ז' מדות שבחכמה הכלולים מעשר שבהם ועל ידם נמשך הארת ח"ע בהדבור, וז"ש דהע"ה (תלים ל' ב') ארוממך ה' כי דליתני פי' ע"י שנמשך מבחי' ארוממך שהוא כתר בהוי' שהוא חכמה עי"ז כי דליתני ר"ל שדלה דלה את הדבור לבא אל הגילוי מהעלמו בחכמה. אך הנה ענין המשכת החכמה מאדה"ר לדוד הוא בחי' המשכה מחכמה העצמיות שאינו נוגעת למדות, ואמנם יש עוד בחי' חכמה והיא החכמה שבמדות כמו איך להיות הנהגת המלוכה עפ"י חסדים וגבורות כמ"ש

מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כ"ט ד') וכנ"ל בענין דוד שהי' בחי' חכמה במלכותו והוא זה. וג"כ צריך להיות המשכת עצמיות החסד במדת המל' וכמו שכתוב בדוד [חסדי דוד הנאמנים (ישעי' נ"ה ג')] ויהי דוד עושה חסד לכל עמו (שמ"ב ח' ט"ו) שהי' בחי' המלוכה שלו מיוסדת על טבע החסד להשפיע לעמו וזהו ענין ה' שנים שנתן לו אברהם שהם ה' חסדים כי אברהם הי' איש החסד וכמ"ש בו שהי' מכניס אורחים ומאכילן ומשקן. ואמנם לכאורה צ"ל מאחר שהכל הוא בחי' כחות והשפעות רוחניים למה נחסרו כמספרן במקור שמשם נמשכו עד כי אדה"ר חי פחות מאלף ע' שנה וכן באברהם כנ"ל והרי המדליק נר מנר אינו מכחיש ומחסר עי"ז אור הראשון, אך הענין כי המשכת החיות זו מאדם והאבות בדוד הוא בחי' השפלה עצומה שלא כפי ההדרגה כי הנה נת"ל שדוד הוא בחי' מל' דאצי' וכתיב בי' וכל דבר לא יכחד מן המלך (שמ"ב י"ח י"ג) שהשגחת המלך היא על כל פרטי מעשה אנוש מעמו לא נעלם ממנו דבר ולמעלה היינו ג"כ ירידת המל' דאצי' בעולמות בי"ע להחיות ולקיים כל פרטי העולמות שבבי"ע אלף אלפים ישמשוני' כו' (דניאל ז' י') ולהשפיע לכל אחד כפי מזגו ותכונתו וכן להשגיח בהשגחה פרטיות על כל מעשיהם ומחשבותיהם ותחבולותיהם וה"ז בחי' השפלה בערך שלא כפי ההדרגה כלל לגבי אורות דאצילות עצמן כמו שהם באצילות שהם בבחי' א"ס ממש. ולזאת כאשר צ"ל המשכה מבחי' האצילות, כמו להיות המשכה מח"ע במדת המלוכה שתהי' ההנהגה בחכמה וכן מהמדות עליונות כנ"ל באברהם, א"א שתהי' ההארה ממקומה ומעצמותה שבאצי' מגעת עד שם כי רחוק מאד הבדל הערך שביניהם, אלא אם נמשכה איזו הארה והשפעה מאצילות להאיר בבחי' זו דמל' להנהגת העולמות בי"ע אזי בהכרח שהיא מסתלקת ויוצאת ממקומה וממעמדה לגמרי עד שלא המצא תמצא עוד במקומה ובמעמדה הראשון מפני שכבר יצא' ונמשכה במקום הרחוק בדלוג הערך מאד כנ"ל, ואינו כמשל אור הנר שהגם שעומד על מקום א' קבוע מ"מ אורו מאיר ומגיע גם בכל הבית כי זה אינו אלא כשהמקום קרוב בערך ולמעלה ג"כ היינו באצילות עצמו מבחי' זו לבחי' זו שגם כשהיא במקומה עומדת תוכל להאיר ולהשפיע בחברתה כו' אבל כשהם רחוקים מאד בדלוג הערך לא תגיע ההארה המאירה ממקומו (פי' מעצמותו ומהותו) של העליון אל התחתון כנ"ל כ"א כאשר יזיז ויעבור עצמו העליון ממקומו אל התחתון כנ"ל. הא למה זה דומה לאור הנר שממקומו מאיר עד עשר אמות וכשרוצים שיגיע אורו במקום הרחוק עשרים אמה אזי בהכרח לקרבו עשר אמות להלאה ממקום מצבו ומעמדו, ככה ממש למעלה דבאצילות עצמו יוכל להיות גילוי ההארה המאירה ממקום ובחי' היותר עליונה נמשכת עד בחי' היותר תחתונה הגם שהוא בריחוק עשר

ספירות מ"מ הרי כולם בסוג וערך א' דאיהו וגרמוהי חד שמיוחד בהן בתכלית שהוא המדע כו' ולכן לא נעשה חסרון בהמאור במה שמאיר מאורו לבחינות זולתו כי אין בזה הליכה ויציאה מעצמותו, אבל להיות ההארה נמשכת ומגעת גם בבי"ע אי אפשר להיות אם היא מאירה ממקומה ומהותה ועצמותה שבאצילות כי רחוקים מאד זמ"ז בדילוג הערך כנ"ל אם לא ע"י שתרד ממקומה עשר מעלות אחורנית הם י"ס דאצילות ותתלבש בראש הבריאה שאז תתפשט ותגיע אורה בכל אותו העולם, וא"כ בהכרח שכבר היא מסתלקת ויוצאת מכלל עולם האצילות כנ"ל במשל. ולכן השנים שנתנו אדה"ר והאבות לדהע"ה נחסרו ממש משני חייהם כי הם בחי' המשכות אורות עליונים בדרך ירידה גדולה בדילוג הערך מאצי' לבי"ע וכשהם יורדים בבי"ע בהכרח שמסתלקים מאצילות ונחסרים משם ולכן נק' זה בשם מתנה כמ"ש חיים שאל ממך נתת לו (תלים כ"א ה') כמו הנותן מתנה לחבירו שמשנותנה לחבירו נחסרת אצלו. והנה יצחק לא נתן לדוד כלום והטעם לפי שמדרגתו הוא דין כמ"ש ופחד יצחק הי' לי (בראשית ל"א מ"ב) ואין מהצורך לדוד לקבל הארה והשפעה דבחי' דינים אלו ממנו, כי גם בלא"ה הרי דינא דמלכותא דינא כמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כ"ט ד') אלא שיצחק הוא בחי' ב"ד העליון ונק' דינא קשי' ומל' היא ב"ד התחתון ונק' דינא רפיא וא"כ הרי אין דוד צריך לקבל כלל מיצחק שלא יתוספו ויתגדלו הגבורות והדינים אלא נהפוך הוא שצריך לקבל תוס' חסדים והיינו מאברהם, ויעקב נתן לדוד כ"ח שנה, הוא ענין מ"ש במרע"ה יגדל נא כ"ח אד' (במדבר י"ד י"ז) שהוא המילוי ומילוי דמילוי של שם אדנ"י שעולה כ"ח אותיות ובחי' זו נתן יעקב לדוד. והענין כי שם אד' הוא מקור דבי"ע ומתלבש בהם להחיותם כי שם אדנות הוא דוקא כשיש עבדים כמ"ש בזהר דאנת אשתמודע אדון על כולא, ופי' מילוי אד' היינו בחי' ההעלם שבו מה שאינו יכול להתגלות בבי"ע להחיותם ולהיות בבחי' גילוי האדנות והשררה אלא נעלם וכמוס הוא בו שזה נק' בשם מילוי, עד"מ המילוי של האותיות של התיבה שהם בבחי' העלם והסתר תוך אותן האותיות שהרי זולתו אינו שומע רק מה שיוצא מפיו מפורש שהם גוף האותיות אבל המילוי שלהם כמוס בתוכן בבחי' העלם, וכך בחי' אד' הוא הגילוי הנמשך בבי"ע להחיותם ע"י מה שהוא אדון עליהם ומלכותו מל' כל עולמים שזהו גופא הוא המחי' אותם, אבל פנימית ועצמותו אינו יכול להתגלות בבי"ע אלא נעלם וכמוס הוא בו וזהו ענין המילוי שלו שעולה בגימ' כ"ח דהיינו כחו ופנימיותו,

הג"ה

עיין ביאורי הזהר פ' תשא בענין מחצית השקל מבואר שם פי' וענין מילוי שהוא כמו אדם המדבר

איזה ענין ויש לו בזה כוונה עמוקה שאינה נראית בגילוי מתוך דברו אלא שהיא אצלו במוחו בעת שמדבר והדבור הוא ענין אחר ונמצא אותו הכוונה היא פנימי' הדבר שמדבר כו' ועד"ז יתפרש מילוי אד' שהוא פנימי' שם אד' כנ"ל:

ולכן מרע"ה כשרצה להמשיך סליחה ומחילה לישראל על חטא העגל אמר יגדל נא כח אד' שיתגלה בחי' הכח וההעלם של שם אד' שעי"ז יהי' נושא עון, כי הוא מבחי' ארך אפים שהוא נושא עון, וזהו ג"כ משרז"ל ולכן מרע"ה כשרצה להמשיך סליחה ומחילה לישראל על חטא העגל אמר יגדל נא כח אד' שיתגלה בחי' הכח וההעלם של שם כל העונה איש"ר בכל כחו קורעים לו גז"ד של ע' שנה (ע' שבת קי"ט ב' זח"ג כ' א') פי' בכל כחו של איש"ר שיש בו כ"ח אותיות וכן מיתגדל עד איש"ר יש ג"כ כ"ח תיבות והם בחי' המילוי דאד' שהוא כח ופנימית דאד' (ולכן קורעים לו גז"ד ע"ד הנ"ל במשה), וזהו ג"כ ענין כ"ח שנה שנתן יעקב לדוד פי' שהמשיך הארה זו שהיא מילוי אד' ועיקר כחו להתלבש במדת המל' המאירה במלכות דוד, כי יעקב הוא בריח התיכון שמבריח מן קצה עליונה דכתר עד קצה התחתונה דמל' כי הוא בחי' רחמים וע"י רחמנות מעורר מלמעלה מעלה כמ"ש ברחמיך הרבים רחם עלינו לכן הוא דוקא שהמשיך בו בחי' כ"ח אותיות דמילוי הנ"ל, יוסף נתן לדוד ל"ז שנה, הוא י"ס כי ג"ר נק' ל' לפי שכל א' מהם כלול מעשר וז"ת נק' ז' וכענין המבואר בזהר בפי' ויהיו שני חיי שרה מאה שנה בחי' כתר ועשרים שנה או"א שכל א' כלול מעשר ושבע שנים הם ז"ת וכך הוא ענין ל"ז דיוסף שהג"ר נק' ל' וז"ת הם ז' כמספרן, אך להבין מהו ענין ג"ר שנתן יוסף לדוד והלא אדה"ר נתן בו ממדרגתו שהוא בחי' החכמה, אך הענין כי נת"ל שיש ב' מיני המשכות החכמה במל' א' היא החכמה עילאה ב' החכמה שבמדות כי הנה החכמה שבמדות היא איך להיות הנהגת העולמות ואיך יהי' המשכת החסד או הדין או הרחמנות, ונק' מוחי' דז"א, אבל החכמה דאצי' בעצמותה היא למעלה מעלה מגדר המדות ואפי' מהיות מוחי' וטעם למדה להנהיג את המדה, אלא היא בחי' חכמה עצמיות כמו עד"מ שיש למטה חכמות שאינן נוגעי' למדות כמו חכמת התלמוד ושארי חכמות כו' וכמ"ש בסידור בפי' מאמר הזהר תלתא דאינון זמינין מקדש שבפ' אמור ע"ש ביאור ענין קדש מלה בגרמה הוא, והנה בבחי' מל' נמשכים ג"כ מב' מיני חכמה אלו יוסף השפיע מבחי' החכמה שבמדות דהיינו להיות בחי' חכמה במל' להנהיג את המלוכה בחכמה להשפיע לכ"א כפי מזגו ותכונתו לא להוסיף ולא לגרוע וזהו הנק' בחי' חכמה תתאה אבל אדה"ר ששרשו מחכמה עילאה השפיע בו עצמיות החכמה שאינו נוגע למדות כלל, ולפי שיוסף הוא השליט על הארץ שהי' מבחי' יסוד ז"א צדיק עליון שהוא עיקר המשפיע במדת

המל' כמ"ש ויוסף כו' הוא המשביר כו' (בראשית מ"ב ו') ולכך נתן הוא ביחוד מכל הע"ס לדוד שהוא בחי' מל' ג"ר וגם ז"ת שהן הן ל"ז שנה הנ"ל: והנה מכל אורות אלו הנמשכים למעלה במל' דאצי' מכל בחי' הנ"ל אדם והאבות מכולן נמשך בדוד כי כללות מל' דאצי' האירה במל' דוד, להיות במלכותו ג"כ ב' מיני חכמה הנ"ל וה"ח דאברהם וכ"ח אד' דיעקב וז"ת ע"י יוסף כו' והא ע"ד מ"ש ביהושע איש אשר רוח בו (במדבר כ"ז י"ח) שיכול להלך נגד רוחו של כל או"א (ספרי פ' פנחס ק"מ) דהיינו שנמשך בו מבחי' כללות חכמה עליונה שכוללת כל ס"ר דעות של ס"ר נשמות כו' וכך בדוד גם במה שהי' מלך על כל העם נמשך ונתלבש ג"כ מבחי' חכמה והיא בחי' כללות החכמה שכולל לכל הדיעות כו' משא"כ בכל המלכים שמה שהיו חכמים היינו שנתלבשה בחי' החכמה בניצוץ הפרטי שלהם כפי מה שהוא במזגו ותכונתו, אבל אין זה נוגע כלל לכל העם וה"ז פרט ולא כלל וד"ל. ולסיבה זו זכה דוד בכתר מלוכה לפי שהי' מרכבה ממש להמל' כנ"ל, אמנם ענין שאול הוא שהי' מבחי' בינה שלמעלה מן המל' וכמ"ש שאול מרחובות הנהר (בראשית ל"ו ל"ז) וידוע דהבינה נק' רחובות הנהר ולפי שהוא למעלה מן המל' לכן לא נתקיימה המלוכה בידו (וגם לעוצם מעלתו הי' הקפידא עליו ביותר עד שבאחת עלתה לו עדמ"ש וסביביו נשערה מאד (תלים נ' ג')) אלא ששאל נשאל מבחינתו הגבוה לעולם התחתון כדי להמציא ענין המלוכה לפי שכל התחלות קשות וצ"ל ממקום היותר גבוה כידוע בענין חנוכת המזבח (ע' מצות נר חנוכה ובמש"ש ביאור מצוה ק"ז):

ג) **אך עדיין** צ"ל מהו שהמשיח ג"כ יהי' מלך דלפי משנת"ל פ"א קשה כי בזמן ביאת משיח בב"א יהיו כל בנ"י ת"ח כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' (ישעי' י"א ט') וכתי' ולא ילמדו עוד איש את רעהו (ירמי' ל"א ל"ג) וא"כ למה צריכים למלך. וכן קשה על המצוה שבתורה למנות מלך בישראל והלא תורה א' לכולנו וא"כ גם ת"ח נצטוו בכך וא"כ קשה לפי משנת"ל פ"א. אך הענין דבאמת שייך בחי' מלוכה גם על ת"ח הגם שמשכילים בתורת ה' ואינן נצרכים להיות בבחי' ביטול כעבד ע"ד הנ"ל פ"א אלא שהיא בחי' מלוכה יותר נעלית. והענין כי התורה היא בחי' בלי גבול וכמאמר ילכו מחיל אל חיל (תלים פ"ד ח') שיש בחי' מדריגות אין קץ ותכלית הכל בבחי' עילוי אחר עילוי באופן השגת התורה, והנה לע"ל יהי' גילוי אלקות בהשגת פנימי' התורה והיינו ע"י משיח שהוא ילמוד פנימי' התורה לכל העם גם מה שהי' כעת בהעלם, אכן אעפ"כ בודאי הוא בעצמו יכיר יותר כי לא כל מה שמשיג בעצמו יכול לגלות וללמד לכל העם כי לא יוכלו להשיג והנה מחמת בחי' זו נק' מלך, דכמו ענין המלוכה שלמטה הוא רק בחי' הביטול היינו מה שהוא למעלה מהגבלת שכלו כי לדבר שמתיישב בשכלו בטוב טעם

ודעת אין צריך ע"ז לפקודת המלך שהרי גם בלא מצותו נכון הדבר מצד עצמו וטוב הוא בעיניו אלא הפקודה הוא רק על דבר שהוא נגד שכלו והוא פלאי ממנו שאעפ"כ מצד הפקודה והגזירה מוכרח לקיים אותה ומבטל רצונו לרצון המלך כי אינו יודע לב המלך (וטעמו הכמוס) וה"ז בחי' ביטול לגבי למעלה מן החכמה שלו שאע"פ שאינו מתיישב בשכלו שומע לגזירת המלך שאצלו נכון הוא ויש לו טוב טעם. ועד"ז יובן ג"כ בענין התורה שיש בה מצות וחוקים המצות הם המושגים כמו ציצית ותפילין, והחוקים הם כמו פרה אדומה ושעטנז שצמר ופשתים כל חד לחודי' שרי וכן כל א' מהם עם משי רק צמר ופשתים יחדיו לא תלבש כו'. והנה טעמי תורה יתגלו לע"ל ע"י המשיח אכן לו בעצמו יתגלה הרבה יותר לאין קץ ותכלית ממה שיוכל הוא לגלות לעם וכמ"ש בו הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד (ישעי' נ"ב י"ג) והם ה' עליות ישכיל מאברהם כו' וגבה מאד אותיות אדם שיהי' למעלה גם מאדה"ר שהוא ח"ע כי למשיח יתגלה יותר, ולכן יהי' משיח ג"כ מלך על ישראל הגם שיהיו אז כולם במדריגת ת"ח עד שגם טעמי התורה יתגלה להם מ"מ הרי לא כל מה שיתגלה למשיח יתגלה להם אלא יהא בחי' מקיף עליהם ומצד זה נק' בשם מלך עליהם שהמלוכה היא מה שלמעלה מן השכל של המקבל. ועפ"י הקבלה הוא כך כי הנבראים דבי"ע יש עליהם מלך תתאה מל' דאצילות שנעשה עתיק לבריאה והיינו בחי' עתיק הוא מה שלמעלה מהשכל מלשון המעתיק הרים (איוב ט' ה') שנעתק ונבדל מן השגת הנבראים שבג' עולמות בי"ע אלא הוא בבחי' מקיף עליהם כמשל גזירת המלך על העבד שהעבד מבטל רצונו כי הוא למעלה מהשגתו כו' ונק' זה בשם מל' דאצי' על בי"ע, אבל לגבי הנשמות דאצי' הנק' אחים לזו"נ אין זה בחי' מקיף והעלם כלל שהרי נק' אחים ממש להספי' כנ"ל ומ"מ הרי גם עליהם יש בחי' מקיף והוא מה שמל' דא"ק נעשה עתיק לאצילות פי' עתיק דאצי' מה שמתנשא מימות עולם הם יומי' עילאי' שהם מדות דאצי' ונעתק ונבדל מהם והגבה מאד נעלה מהשגתם הוא בחי' המל' דא"ק על אצילות ושם יהי' שרש המשיח וזהו וגבה מא"ד שנאמר בו ועליו נאמר חיים שאל ממך נתתה לו (תלים כ"א ה') ולא כמו בדוד שהי' ממל' דאצי' שקבל חיים מאדה"ר והאבות שהם הספי' דאצילות כנ"ל פ"ב משא"כ במשיח נתת אתה הא"ס בעצמו כו' ומצד זה יהי' בחי' מלך על ישראל הגם שיהיו ת"ח והגם שיתגלו טעמי מצות אבל לא כל מה שיתגלה לו. ולכן נק' רב ומלך מפני מה שיגלה טעמי מצות בהשגה לישראל יהי' נק' רב ומפני מה שישאר בבחי' מקיף עליהם נק' מלך ועד"ז יובן ג"כ עוד ענין מל' דא"ס כתר לא"ק כו' והמ"ל:

מצות עגלה ערופה

לערוף את העגלה בנחל (תק"ל): שלא לעבוד ולזרוע באותה קרקע (תקל"א): שנאמר והורידו זקני העיר ההוא את העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע וערפו שם את העגלה בנחל (דברים כ"א ד'). ופי' כשנמצא הרוג נופל לארץ לא נודע מי הכהו, ב"ד של העיר הקרובה אל החלל מביאים עגלת בקר משל אנשי אותה העיר ומורידים אותה אל נחל ששוטף בחזקה וזהו איתן האמור בתורה, ועורפים אותה שם בקופיץ מאחריה ורוחצים ידיהם ואומרים ידינו לא שפכה וכו' ואם נמצא ההורג אחר עריפתה ה"ז יהרג, והנחל שנערפה בו העגלה אסור בזריעה ועבודה לעולם שנאמר אשר לא יעבד בו ולא יזרע עכ"ל הרמב"ם פ"ט וי' מה' רוצח ע"ש: ולהבין ענין העגלה ערופה שיצאתה מכלל הקרבנות שקריבים בפנים ע"ג המזבח, אך הענין שכל הקרבנות באים לכפר חטא האדם אם עשה בשגגה שלא הודע לו ומתחייב קרבן לכפר על נפשו וענין הכפרה הוא ע"י שמוציאים הדם ומזים ממנו, והענין כי הנפש אלהית שבאדם מצד עצמה לא היתה חוטאת כלל כי היא חלק אלוה ממעל זולתי לפי שמתלבשת בנפש הבהמית והיא הנפש החוטאת ולזאת ע"י שמוציאים דם מן הבהמה שהוא עיקר החיות שלה (שבה מלובש נפשה) ומעלים אותו במקום גבוה ומאד נעלה נמשך משם כפרה עלי' (ר"ל על נפש הבהמי' שבאדם שממנה נמשך החטא ופגם גם בנפש אלהית) ולכך היו קריבים על המזבח דוקא, משא"כ העגלה ערופה שאינה באה לכפר על החוטא כי אינו מתכפר בזה כלל לפי שהוא מזיד והמזיד גדול עונו מנשוא ואיננו מתכפר ע"י קרבן

הג"ה

כמבואר באגה"ק (סי' כ"ח) המתחיל למה נסמכה פ' מרים כו' שהשגגות הן מהתגברות נפש הבהמית שמנוגה כמ"ש בלק"ת פ' ויקרא ולפיכך מכפרים עליהם הקרבנות שהן בחי' העלאת מ"ן מנפש הבהמית שמנוגה, משא"כ הזדונות שהם מג' קליפות הטמאות שלמטה מטה מנוגה אין הקרבן והעלאת מ"ן מנוגה מכפר עליהם אלא ע"י המשכת מבחי' נוצר חסד כו' ע"כ הג"ה:

שהרי כשימצא הרוצח אחר עריפת העגלה יהרג כנ"ל וכן אם הי' ידוע מתחלה מי הרוצח לא הי' מביאים עגלה ערופה וכמש"ל בשם הרמב"ם, רק שהיא באה להסיר הקטרוגים מכל ישראל שהרי כל ישראל עריבים זה לזה וע"י העגלה נפטרים מן החטא המוטל על כללות ישראל מחמת הערבות. והענין כי הנה גם מקרבנות הבאים לכפרת החטא והן הנקרבים ע"ג המזבח, מ"מ היו צריכים ליתן מעט יניקה מן הקרבן לחיצונים בכדי להשתיקם ולסתום פיהם נגד החטא שחטא החוטא, וכמבואר בזוהר שמהעשן שהי' יוצא מהקרבן היו יונקים החיצונים (ועם היות שעיקר כוונת הקרבן הי' להיות העלאת

מ"ן מנוגה ועי"ז הי' המשכת מ"ד מז"א שבזה מתכפרים ומתמלאים הפגמים שבנפש הבהמית דנוגה מ"מ מהעשן היו נותנים יניקה לחיצונים להשתיקם כנ"ל) וכמ"כ הי' כל ענין הקרבן של העגלה ערופה שהוא מה שנותנים חלק לחיצונים שינקו משם בכדי שבזה יפטרו כל ישראל ויועבר ויסורו הקטרוגים מעליהם, ודוגמא לזה ענין שעיר המשתלח ביוהכ"פ שהיו שולחים אותו לעזאזל להשתיקו ולפוטרו נגד מה שהי' מגיע לו יניקה מן החטאים והעונות שחטאו ושעוו. והנה גם הוא הי' בא על העוונות שבמזיד (כדתנן פ"ק דשבועות על שאר כל עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות כו' תשובה ושעיר המשתלח מכפרים) ולא הי' בא לכפר החטא ממש רק להסיר (ומ"ש במשנה מכפרין היינו עם התשובה שהתשו' מכפרת והשעיר גורם הסרת הקטרוגים) הקטרוגים מכל ישראל שהם עריבים זה על זה כנ"ל. ולכך שניהם לא היו קריבים ע"ג המזבח כי אינן שייכים שם כלל מאחר שאינן באים לכפרה,

הג"ה

וזהו ששנינו פ"ק דחולין כשר בפרה פסול בעגלה כו' ופי' הרע"ב פרה אדומה ועגלה ערופה שניהם נעשים בחוץ אלא שפרה אדומה בשחיטה כשרה בעריפה פסולה, עגלה ערופה בעריפה כשרה בשחיטה פסולה נמצא הכשר בפרה פסול בעגלה והכשר העגלה פסול בפרה, והענין כי הפרה חטאת קריי' רחמנא (ע"ז כ"ג ב') לפי שע"י האפר הוא בחי' העלאת מ"ן וקידוש מי חטאת הוא מהשכת מ"ד כבכל הקרבנות הקריבים בפנים שהם לכפרה ואדרבה מעלתה גדולה יותר שנמשך מ"ד מבחי' נוצר חסד דח"ס דא"א שלמעלה מעלה ממ"ד דז"א הנמשך ע"י הקרבנות שבפנים ולכן היא מטהרת טמא מת שלמטה מטה מנוגה משא"כ בכל הקרבנות (וע"כ נעשי' חוץ לג' מחנות אלא שהכהן מתכוין ורואה בפתחו של היכל בשעת הזיית הדם) וכמבואר באגה"ק הנ"ל וג"כ נת' אצלנו במ"א ולפיכך היא כשירה בשחיטה דוקא שהיא מן הצואר ככל הקרבנות שמוציאים דמם ומעלים אותו למעלה באלהות כנ"ל אבל בעריפה היא פסולה שמהאחוריים יונקים החיצונים כנ"ל משא"כ העגלה שהיא מה שנותנים יניקה לחיצונים מצותה בעריפה דוקא שמשם הם יונקים כנ"ל אבל בשחיטה היא פסולה שלא זו הדרך, נמצאת אומר שלש מדות בקרבנות א' קרבנות שבפנים הבאים לכפרה כנ"ל, ב' השעיר והעגלה שבאים בחוץ ליתן יניקה לחיצונים להסיר הקטרוגים כנ"ל, ג' פרה אדומה שהיא ג"כ בחוץ אבל ענינה כמו הקרבנות הנעשים בפנים ואדרבה נעלית מהם ביותר, וכמ"ש באגה"ק הנ"ל שלכך נמשל מיתת צדיקים לפרה אדומה לפי שמכפרי' על הזדונות משא"כ בכל הקרבנות ע"ש:

אדרבה היו צריכים לשולחם אל מקום הטומאה מדור החיצונים. השעיר נשלח אל ארץ גזירה המדברה שהוא שממה מקום מדור החיצונים וכן העגלה אל נחל איתן אשר לא יעבד בו ולא יזרע שהוא ג"כ מקום הקליפות שלכך לא יזרע דאל אחר אסתרס ולא עביד פירין שאין יכולים להשפיע וכמו היתוש מכניס ואינו מוציא וכן לעלוקה שתי בנות

הב הב (משלי ל' ט"ו) וכמ"ש במ"א שזהו לעומת והיפוך הקדושה האלהית שטבעה להשפיע טוב וחיים לעולם כמ"ש משמיא מיהב יהבי מישקל לא שקלי (תענית כ"ה א'), וכח הצומח שבארץ הוא מדבר ה' שבעשרה מאמרות תדשא הארץ כו' והמדבר שאינו מצמיח הוא מן הקליפות הרחוקים מאלהות שהם הכל לגרמייהו ולא להשפיע לזולתו ולכן עפר מדבר פסול לכסוי הדם (ע' חולין פ"ח ב') כמ"ש במ"א. ושם בנחל איתן היו עורפים את העגלה והענין שהשליכוהו להחיצונים שינקו ממנה ולכך הי' מצותה בעריפה דוקא שהיא מן העורף כי מן האחוריים הוא שהחיצונים מקבלים יניקה כידוע שמזה הטעם נקראו אלקים אחרים על היות יניקתם מבחי' אחוריים דקדושה, אך הנה השעיר המשתלח הי' נשלח המדברה בח"ל ששם הוא ודאי מדור הקליפות והעגלה הי' נשלחת לנחל איתן שהיו מוצאים מקום באה"ק עצמה שיש בו חיצונים, ועוד זאת יש הפרש בין שם לכאן ששם הי' שעיר וכאן עגלה והענין שמבחי' שעיר יש לו יניקה גם בתמידית שלכן שערותיו ארוכות ומן השערות הוא מקבל יניקה והנה על עבירות אחרות חוץ מן הרציחה היה מסתפק גם ביניקה זאת לפי שאין חמורות כ"כ כהרציחה אבל על הרציחה הוצרך להביא עגלה פני שור מהשמאל שהוא יותר נעלה מהשעיר ובזה דוקא הי' מסתפק שלא לקטרג עבור הערבות. ונכפר להם לישראל:

מצות ברכת כהנים

פ' נשא: **לברך הכהנים את ישראל בכל יום שנאמר כה תברכו את בנ"י וגו'** (שע"ח). להבין ענין התועלת המגיע לישראל מברכה זו שהכהנים דוקא מברכים אותם, הנה יובן עפ"י מ"ש והנה פרח מטה אהרן כו' ויגמול שקדים (במדבר י"ז כ"ג) ולהבין אמאי שקדים, הנה שקדים הם הממהרים לפרוח מכל הפירות והתבואות כמו זית גפן תאנה כו' שכולם שוהים זמן רב יותר מהם כי השקדים מתמלאים ונראים בג' שבועות מן הפריחה ולכן נק' שמם שקדים שהוא לשון זירוז כמ"ש בירמי' (א' י"א) מקל שקד אני רואה ואמר לו הש"י הטבת לראות כי שוקד אני כו' (א' י"ב). וענין מהירות זו הוא רמז על הכהונה, כי הנה אהרן אותיות נראה שעל ידו היו כל ההתגלות וההמשכות האורות מלמעלה למטה. והנה ההמשכות הנמשכים על ידו יוצאים ונמשכים במהירות גדולה בלתי שום עיכוב, כי הנה אנו אומרים הזן את העולם כולו בטובו בחן ובחסד ולהיות מתהוה מטובו וחסדו העליונים השפעות גשמיים צריך להיות ירידת החסד דרך מדריגות רבות מאד עד שיתגשם להיות מהות חסדו על התחסדות והשפעות גשמיים (ע' מצוה כ"ה (פ"ז)), וע"י אהרן נמשך השפעת חסד זו מלמעלה מעלה למטה בעוה"ז בלי שום

עיכוב במדריגות שבינתיים אלא במהירות, וה"ז ממש כמשל השקדים שמתמלאין מן הפריחה עד גמרן בזמן קצר בג' שבועות. וביאור הענין הנה נת' מצוה קע"ד פ"ב הקושי' מהו שמבקשים בכל יום רפאינו ברך עלינו, הרי כבר נגמר דינו של האדם בר"ה ויוהכ"פ ונכתב ונחתם ושוב לא ישונה וא"כ ממ"נ הבקשה ללא צורך, אך הענין כי באמת מה שנכתב ונחתם דין האדם למעלה אף שנמשך לו חסד היינו על מקור נפשו כמו שהיא למעלה וצרכיה שם הוא ברוחניות להשיג השגות ולהנות מזיו השכינה והיינו מ"ש בטובו בחן ובחסד שלו שהוא חסד עליון ב"ה שהתחסדותו הוא בהשפעות רוחניים, ולהיות נמשך חסד זה למטה עד שיהי' התחסדותו בגשמיות כצרכי הנפש בגוף, הוא צריך לירד ולהשתלשל מדריגות רבות מהיכל להיכל ירידה אחר ירידה עד שיתגשם להיות חסדו בענינים גשמיים לרפאות הגוף ולברך השנים, וע"ז ארז"ל אדם נידון בכל יום (ר"ה ט"ז א') שנדון לפי מעשיו האם ראוי וכדאי הוא שיומשך החסד עליון הנמשך על נפשו לירד ממדריגה למדריגה מרוחניות לגשמיות, או אינו ראוי ואז ישאר החסד למעלה ושם יקבלנו במה שיוסיפו לו תענוג בג"ע, והשפעת חסד זה גם כשהוא נדון להיות נמשך בעוה"ז הוא מתעכב ושוהה בדרך התמשכותו שהרי בכל הליכה ועקירה מהיכל להיכל הוא ע"י דינים אם ראוי הוא ומעיינים בדינו ויש מי שמעכב לומר שחטא ואינו ראוי לזה, אבל כשנמשכה השפע ע"י אהרן וכל כהן הנושא את ידיו ומברך את העם אזי היא נמשכת במהירות גדולה מן העולם היותר עליון עד העולם השפל שלנו דרך כל הממוצעים באין מונע ומעכב ואין מעיינים בדין כלל, וז"ס ברכת כהנים יברכך ה' וישמרך וארז"ל (במד"ר פי"ב) יברכך בממון שנמשך החסד עליון הרוחני מיד כרגע בגשמיות להיות הברכה בממון, יאר ה' פניו היינו בחי' הארת פנים, ויחונך שנמשך למטה מטה. ואמנם הסיבה לזה על היות המשכת חסד אהרן במהירות באין מעכב ומונע נגדו הוא לפי ששרשו מבחי' רב חסד שהוא בחי' חסד גדול מאד שיורד כמים מגבוה לנמוך במהירות גדולה ואין שום א' יכול לעכב על ידו, עד"מ נחל גדול מאד שהליכתו בזרם גדול ועז עד אשר לא יוכלו לעכבו ולהסתירו כדרך שעושים לנהרות הקטנים שאין מימן גדול כ"כ ואין שטפם בתגבורת עזה כ"כ שמסתירים הזרם וההליכה ע"י עצים ועפר וכיוצא עד שעושים שם בתי הטחינה (שקורין מילען) אבל זו להיות מימיה רבים אזי כח התפשטותם גדול ועצום ולא יוכלו לעמוד בפניו ולעכבו:

מצות נזירות

(פ' נשא) **ענין מצות הנזירות** שיגדל הנזיר פרע [(שע"ד)] ואסור לו בל"ת לגלח שערו כל ימי נזרו [(שע"ג)], וגם אסור ביין [(שס"ח-שע"ב)] ומלטמא למתים [(שע"ה, שע"ו)]: ופי' האריז"ל כי הנזיר ידמה לעליון ר"ל לבחי' א"א וע"ש בטעמי מצות פ' נשא. וביאור הדברים יובן עפ"י מארז"ל במגילה במה הארכת ימים א"ל מימי לא הקפדתי כו' והם הכל מדת חסידות, וצ"ל מהו השאלה במה הארכת ולמה לא סגי להם אם האריך ימיו מצד שקיים התומ"צ כדין וכהלכה כדכתיב כי היא חייך כו' וגם למה הוצרכו להשיב להם שטעם אריכות הימים שלהם הוא מצד אותן המדות חסידות דוקא:

אך הענין דמבואר בזהר שלח ע"פ היש בה עץ אם אין רמז להם רמיזא דחכמתא על מה דשאילו בקדמיתא היש הוי' בקרבנו אם אין אמר תמון תחמון אי הוה אתחזי' להאי או להאי אמר לון אי תחמון דאיבא דארעא כשאר ארעי דעלמא יש בה עץ אילנא דחיי ולא מאתר עילאה יתיר ואי תחמון דאיבא דארעא יתיר ומשניא מכל אתר דעלמא תנדעון דהא מעתיקא קא נגיד ואתמשך ההוא שינוייא עילאה מכל אתרי דעלמא ובדא תנדעון היש בה עץ אם אין כו' עכ"ל, וע"ש בפי' הרמ"ז ובמק"מ דהכוונה אם ההשפעה מז"א או מא"א וזהו אם עץ או אין ואע"ג דכל ההשפעה מקורה מא"ס ב"ה וא"כ מאי נפקא מיניה בין זו לזו הרי מ"מ ע"כ מקורה מא"א וגם מלמע' מזה מאוא"ס ממש, אך הענין שההשפעה הנמשכת מז"א הוא בבחי' חו"ג שהגבו' מצמצם שיהי' בבחי' מיעוט כראוי לפי המקבלים ואע"ג דשרש השפעה זו מאוא"ס מ"מ היא נמשכת בהתלבשות ממש תוך הז"א ויורד עפ"י מדותיו כו' משא"כ ההשפעה הנמשכת מא"א שהוא רב חסד ובלי גבול ולכן אם איבא דארעא יתיר ומשניא כו' היינו מפני שנמשך מא"א שאינו בבחי' צמצומי' כלל ואע"ג שגם השפעת א"א נמשך באמצעות ז"א היינו דרך מעביר לבד ואינו משתנה האור (ע' רמ"ז שם ועמ"ש במצות ברכת כהנים), עכ"פ למדנו מהזהר שיש השפעות בעוה"ז ג"כ מבחי' א"א ממש שנמשך רק דרך מעביר בז"א והשפעות אלו הם בלי צמצומי' ובשינוי' עילאה משאר השפעות עוה"ז שרובם ככולם ע"י הז"א כו':

ועפי"ז יש לפרש מארז"ל במה הארכת ימים ר"ל בשינוי יותר מנוהג העולם ששינוייא עילאה זה ודאי הוא מהשפעת א"א דוקא שממנו נמשך אורכא דיומין וכדפי' בר"ח ולכן שאלו במה הארכת ופירש"י באיזה זכות ר"ל באיזה זכות זכית שיומשך עליך השפעת א"א בעצמו שלא ע"י התלבשות בז"א בגבורות וצמצומי' רק דרך מעביר לבד ולא הוה סגי לי' בקיום התורה ע"פ שורת הדין לבד שהרי התורה נמשכת מז"א כמ"ש מימינו אש כו' לכן השיבו שקיים מילי דחסידות וע"ש בגמרא שרובם רומזים למדות דא"א כמו לא

עמדתי על מדותי שהרי כן בא"א נאמר נושא עון וכן מדת הוותרנות וכן לא נסתכלתי בדמות אדם רשע שכן הוא ית' טהור עיניים כו', ומזה למדנו שאם ירצה האדם להמשיך עליו שפע מא"א צריך לעשות איזה זכיות הנוגעי' שם דוקא: ובזה יובן ענין הנזיר שנק' קדוש לפי שגידול שערותיו ומניעתו מיין וטומאה רומז הכל לא"א כי שערות הוא בחי' השפעה שמבחי' מותרי מוחין והנה בא"א להיותו א"ס לכן אף במותרי מוחין שלו יש בהם קדושה נפלאה והרי כתיב וזרח משעיר למו שמשערות דא"א נמשך התהוות ח"ע מקור התורה כו' משא"כ בז"א יוכל להיות איזה יניקה לחיצוני' מהשערות וכנז' אצלינו במ"א בביאור מארז"ל דר' בנאה הוה מציין מערתא ואשכח דשרה מעיינא לי' לאברהם ברישי' כו' ולכך בז"א מספר ראשו כנז' בלקו"ת [להאריז"ל] שם שהוא העברת השערות וע' זהר ע"פ ואיש כי ימרט ראשו טהור הוא כו' ולכך כל אדם מותר לו לגלח שערותיו (לבד הפאות והזקן שהם מהארת א"א בז"א) לפי שצריך לידמות למדות דז"א וא"כ אדרבה המגדל שערותיו ניוול הוא וממהות הטהרה לגלחם כנז' בר"ח, משא"כ הנזיר שמתדמה לא"א צריך לגדל פרע כמו שהוא בא"א וזרח משעיר כו' קדוש יהיה ואסור לשתות יין שרומז על הגבורות ובא"א כולו חסדים וכן אסור מלטמא כי הוא ית' טהור עיניים כו':

•••

מצות תמיד בכל יום [(ת"א)] עמ"ש פ' ויצא ע"פ והכשבים הפריד כו':

•••

מצות פרט עוללות [(ר"כ - רכ"ג)] עמ"ש ע"פ ורחל היתה יפ"ת כו':

•••

מצות ד' שומרים [(נ"ז, נ"ט, ס')] עמ"ש בענין לשמרה שמור זו משנה בתורה ע"פ כנשר יעיר קינו:

•••

הוספה למצות טומאת המצורע

קד, א. שו"ה יהי כן - אינו מזיק כלום.

והטעם לזה י"ל כי הנה שבה"כ הוא מספי' הדעת, ולכן נק' חטא עה"ד שיש בו טו"ר וכל שלא נודע למטה אינו מזיק כי למעלה מהדעת לא יש שבה"כ וכמו"כ הטעם בפסק ממזר כי ממזר כי ממזר עם הכולל גימטריא רפ"ח והיינו רפ"ח ניצוצין שנפלו בשבה"כ, ובאמת הממזר עצמו אינו חייב בדבר העבירה כלל ולכן כל שלא נודע למטה שהוא וודאי ממזר הוא כשר למעלה מהדעת אין שבה"כ.

בסיום המאמר נוסף שם:

וי"ל כמו ספק טומאה בר"ה טהור, ואפ"ל דמבואר לעיל סעיף ב' ענין אור מים רקיע הם כח"ב והשגת המתיבתא זהו מבחי' בינה הנק' רקיע, משא"כ קוב"ה קדוש הוא מבחי' כתר שהוא למעלה מההשגה וכמו שתוק כך עלה כו' שעומק הטעם זהו מבחי' ח"ס חכמה שבכתר כו', כן יש בתו' ענינים שלמעלה מההשגה וע' במשנה ספ"ז דנזיר יפה אמרת אלא כן אמרו הלכה, ואפ"ל עוד שענין ספק דבהרת ושער לבן מורה על ספק אריכות חורבן בהמ"ק. דהנה תיבת ספק לא נזכר בתנ"ך בלה"ק כ"א [בלשון תרגום] ע"פ יתומים היינו ואין אב אמתינו כאלמנת באיכה סי' ה' ג' איתא בתרגום אמהתנא כארמלין דאזלי גבריהון בקרוי ימא ומספקא להון אם אינון קיימין עכ"ל. ובמד"ר פ' משפטים פ"ל דקמ"ו ע"ד מוכח דאמותינו קאי על ציון, ובמד"ר כי תשא ס"פ מ"ו. ובאיכה ד"פ ע"ג על פסוק זה. ובאסתר ע"פ כי אין לה אב ואם. ובספר לחם דמעה על פסוק זה פי' אין אב ר"ל שהקב"ה שאמר בנים אתם לה' הסתיר פניו ממנו, וכמארז"ל ע"פ היתה כאלמנה שהלך בעלה למדנה"י, ועיין בסידור ע"פ יתום ואלמנה יעודד דהיינו ענין קוב"ה בגלותא סליק לעילא לעילא והיינו בבחי' ים החכ', או שעלה בבחי' משאלה"ס שהם בכתר, ופי' אמתינו לשון רבים פי' הלחם דמעה אמתינו הגשמי' וכנס"י, וי"ל ג"כ אמתינו אימא תתאה ואימא עילאה, ע"ד נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושמ"ע שהוא בינה כו', אך לפ"ז צ"ל מהו הספק ומספקא להון וצ"ל הספק שמצד אריכות ומשך החורבן כמעט מתייאשים עכ"פ על אריכות הזמן, וכמ"ש אותותינו לא ראינו כו' אין אתנו יודע עד מה ות"י וכן פירש"י אותותינו שהבטחתנו ביד נביאך אין אנו רואים בימים רבים שאנו בגולה כו', או הספק כמ"ש בסוף מדרש איכה ע"פ כ"א מאס מאסתנו קצפת עלינו עד מאד אמר רשב"ל אם מאוסה היא לית סבר ואם קצופה היא אית סבר דכל מאן דכעיס סופיה לאתרצה, והנה טומאת צרעת זהו חורבן בהמ"ק כמ"ש במד"ר פ' מצורע ס"פ י"ז ע"פ נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם זה בהמ"ק כו' והגיד לכהן זה ירמי' כו', וגם ס"פ תזריע נגע צרעת זה אדום כו' וסיבת אריכות חורבן בהמ"ק מחמת נגע צרעת כו' שיונקים מעור האדם ע"י בהרת ושער לבן כו', ולכן בספק אם בהרת קדמה אומר הקב"ה טהור, והיינו כדי שלא יהא אמתינו כאלמנות וישוב אליה ממדה"י, וכמ"ש כי הנני מושיעך מרחוק וכתיב כי לא אלמן יהודא וישראל מאלקיו. והיינו שנפשט הספק לצד הטוב דמען דכעיס סופיה לאתרצה כמ"ש ורציתי אתכם כי תהיו אתם ארץ חפץ ומאחר שכן מוכרח להיות הדין דספק דבהרת ושער לבן לטהר.

שרש מצות התפלה

פרק א

בשרש מצות התפלה. יש מחלוקת בין הפוסקים אם הוא מ"ע מדאורייתא או מדרבנן וכמו שהובא בס' החינוך מצוה תל"ג, והנה רוב מוני המצות כמו הסמ"ק והרשב"ץ (וכ"ד הרמב"ן בחינוך שם) העלו דהתפלה בכל יום והנוסח התפלה הוא מצוה מדרבנן, אך מדאורייתא הוא המצוה שיתפלל האדם ויבקש בעת מן העתים אשר יצטרך לדבר מן הדברים כמו בעת צרה וכיוצא, אז היא מ"ע מדאורייתא שציונו הש"י בזה שיבקש האדם זה ממנו ית' לבד שיושיעו ע"ז, וזהו משרשי האמונה והוא לפי שעי"ז ידע ויבין שהש"י הוא לבדו המנהיג עולמו ומשגיח בכל פרטי בריותיו וכי לו לבדו היכולת להושיע כו' וכמ"ש הרמב"ם בפי' המשניות בסנהדרין במשנת כל ישראל יש להם חלק כו' בעיקר החמישי מן הי"ג עיקרים שלו ע"ש, ועפ"ז פשוט הוא שמצות התפלה אינה מיוחדת דייקא לכל אשר הוא מקורב ועומד לפני ה' כצדיקים וכיוצא, אלא גם לכל מי שצריך לבקשה מ"ע שיבקש בקשתו מהש"י ופעמים יקובל וימולא בקשתו ופעמים לא, וה"ז כמו עד"מ המוסר בקשה למלך ב"ו שיוכל כל איש למסור לו בקשה אף מפחותי הערך מאד ואפשר שימלא המלך משאלותיו כי מטבע הטוב והחסד של המלך לשמוע דייקא אל השפלים כו', ואין לייחס זאת אל ענין ההתקרבות והריחוק כלל כ"א בבקשה כלליות בדבר גדול כו' אבל לא לפרטי צרכי האדם כו' וכמו כן הוא ית' בענין התפלה שמתפללים אליו ומבקשים ממנו הוא שומע תפלת כל פה כו':

פרק ב

ב) **והנה** להבין מעט מזעיר ענין התפלה, ידוע בפע"ח דההפרש בין ק"ש לתפלה הוא שע"י ק"ש נעשה יחוד או"א וע"י תפלה נעשה היחוד דזו"נ, ולפי שיחוד דאו"א הוא נעלה יותר לכן מצות ק"ש גדולה יותר עד שאפי' מי שתורתו אומנתו חייב בק"ש אע"פ שפטור מן התפלה, אמנם מ"מ יש מעלה יתירה בתפלה שהיא בעמידה לפי שזהו באצי' ממש משא"כ הק"ש שהיא מיושב לפי שהיא עדיין בבריאה כי אין בנו כח לעורר היחוד דאו"א בהיותינו באצי' אך ורק בהיותינו בבריאה ובחי' הבריאה נק' מושבותיכם וכמ"ש בפי' ממושבותיכם תביאו לחם תנופה כו'. והנה קודם שית' ענין יחוד זו"נ מהו יש להקדים הערה א' להפשיט הדברים מגשמיותן דהנה מלבד ההפשטה הידוע לכל שכל מה שדברו המקובלים וכינו לאלקותו ית' בערכי הכינויים הגשמיים כמו ראש וידים ורגלים כו' ודומיהן, הכל משל ומליצה ומקרא מלא כתיב כי לא ראיתם כל תמונה כו'

וכמ"ש באד"ר, אלא שהם כחו' אלקיי' שנקראו כן לפי שהם מקור דמקור להתהוות הדברי' הגשמיי' שבעוה"ז שנק' על שמם כן כמ"ש בשל"ה, וגם לפי שמהותם וענינם למעלה ברוחניו' באלקו' לפעול פעולת דוגמת פעולת האיברים שבאדם שנק' על שמם כגון כמו שיד האדם פעולתו ליתן בו דבר לזולתו או ליקח ממנו כמ"כ למעלה בחי' כח החסד להשפיע מאורו ית' להנבראים נק' דרועא ימינא כו' וכעד"ז בשארי הכינויים, אך עוד זאת צריך לדעת הפשטה והוא כי מה שייחסו המקובלים שמות אלקיים למדות פרטיים כמו שם אל בחסד ואלקי' בגבורה כו' אין הכונה על גוף הספירה ממש כמו שדימו קצת מקובלים אחרונים והוא דעת מגושמת מאד שהרי הספירה היא מדה א' פרטיות והיא כח אלקי שנאצל ממנו כמו כח החסד או כח הגבורה כו', ואינה עצם האלוה שהוא ית' לאו מכל אינון מדות איהו כלל כידוע ומבואר היטב בדוכתי טובא איך שאפי' החכמה ראשית האצי' אין לה ערוך כלל אליו ית' המרומם ומתנשא ממהות חכמ' כו' וכמ"ש בלק"א ח"ב פ"ט, וא"כ א"א לומר דהשמות הנ"ל קאי על הספירות ממש, שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו וכשאנו קורי' בתורה שם מן השמות הידועים שהוא ית' נק' בהן כוונתינו וכן הוא הפי' באמת על עצם האלוה ית' הבורא כל הנמצאי' מהאין המוחלט והוא המצוי הראשון שמציאותו מעצמותו, הממציא כל הנמצאים אחר ההעדר, והוא לבדו שלא קדמו העדר ח"ו, וא"כ מאחר שכל שם מהשמות הנ"ל הכוונה בו עליו ית' ממש, איך אפשר לומר ששם זה יהי' מורה רק על ספי' ידוע כמו אל בחסד כו' והרי החסד הוא מציאות שנתהוה ממנו ית' כשאר כל הנמצאים שקדמם העדר, ואע"פ שהוא כח אלקי ואיננו נברא ונפרד, מ"מ איננו ג"כ עצמותו ממש, והוא כמו עד"מ המחשבה באדם שאיננה עצמות הנפש אע"פ שהוא מכחות והתפשטות הנפש כו', ויש בזה אריכות דברים להטעים הנמשל למעלה אבל נת' במ"א, ועכ"פ כן הוא כדפרישית שהספי' הנ"ל אע"פ שהן אלהות אינם עצמות הבורא ממש ח"ו, וא"כ האיך אפשר לומר ששם אל ר"ל ספי' החסד דא"כ אין הפי' בו על הבורא ממש, וזה אינו, אלא ודאי הכוונה בשמות הנ"ל על הבורא ממש, וכגון שם שכינה נק' בלשון הקבלה נוק' דז"א והרי באמת עצמות אלקות נק' שכינה כמארז"ל אכל עשרה שכינתא שרי' כו' ושאל המין לרבן גמליאל כמה שכינתא אית לכו והשיב לו משל לאור השמש כו' וא"כ מובן מוהשיב זה ששכינה היינו אור וגלוי מא"ס ב"ה ממש שהאור מעין המאור ממש ולא ספי' ומדה פרטית ח"ו, ומזה הטעם ציוה הבעש"ט שלא ללמוד ס' הקבלה כי מי שאינו יודע להפשיט הדברים מגשמיותן מתגשם מאד ע"י לימוד זה כשנותן ציור בעניות דעתו

לאלקותו ית' לפי מדות פרטיים, ואע"פ שדברי האריז"ל הם נאמנים ואמיתיים וכשקראו שכינה למדת מל' כן הוא באמת, וכן הוא באמת שם אל בחסד ושם אלקים בגבורה כו':

פרק ג

ג) **הענין** הוא דר"ל על בחי' הארת הבורא ית' ממש המתלבש ומתפשט בהספירות כנודע שאור א"ס ב"ה מאיר ומלובש בספירותיו וכמ"ש איהו וגרמוהי חד כו' דר"ל איהו על עצמות אא"ס וגרמוהי הן הכלים די"ס דאצי' שהוא ית' מתייחד ומתלבש בהן, והאור הוא מעין המאור בבחי' א"ס ממש ולפיכך יתכן עליו השם משמות הנ"ל כמו ענין שם אל בחסד אע"פ ששם אל רצונינו לבורא עולם ממש מ"מ הרי באמת כן הוא דכוונתינו בזה לבורא עולם כשמאיר ובא במדת חסדו כו', ושם אלקים כוונתינו לבורא עולם כשמאיר ובא במדת גבורתו כו' ושכינה היינו כשמאיר ובא במדת מלכותו כו', ונמצא אע"פ שהן עשרה שמות לע"ס שונות ממש שהחסד הוא אינו גבורה רק שכלול ממדת הגבורה ומ"מ עיקרו חסד וכן הגבורה אינה חסד רק שכלולה מהחסד ועיקרה גבורה וכן בשאר כל המדות, מ"מ אין שינויים בהשמות, שמ"מ כיון שהכונה בהן לבורא עולם ממש, א"כ מאי איכפת לן אם כוונתינו לו כשמלובש במדת חסדו או במדת גבורתו, כיון שכוונתינו לו ממש והרי הוא אור א' פשוט ממש בין האור המלובש בחסד ובין המלובש בגבורה ותדע לך שמה"ט אמרו דאחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבורה וכו' כי האא"ס עצמו מופשט ומושלל מחו"ג כו', וה"ז עד"מ כמו מלך ב"ו כשנותן מתנה לזולתו פעמים בידו ימנית ופעמים בידו השמאלית, שהגם שהידים מובדלים זה מזה, מ"מ כולא חד, כי בשניהם אנו אומרים שהמלך נתן והיינו על פנימיותו והיד אינו אלא כלי שנותן על ידו וא"כ אע"פ שהידים הם שנים המלך א' הוא והוא נפשו ושכלו כו' שהוא חיות הידים כו' וכמ"כ אע"פ שהספי' הם יו"ד בחי' מחולקות מ"מ האא"ס המתפשט בתוכן א' הוא שהוא אור הא"ס ממש הבורא עולם ולו אנו מכוונים בקריאתינו אל אלוה כו' ושאר כל השמות מידועים לו או שכינו לו חז"ל:

פרק ד

ד) **ואם** תאמר א"כ למה נק' בשמות מחולקים ולמה נק' האור שבחסד אל ולא אלקים והאור המתפשט בגבורה נק' אלקים ולא נק' אל, כיון שהוא אור א' פשוט א"כ מ"ט יהי' התחלקות השמות כו', ועוד דא"א לומר שכל השמות הם בבחי' א' ממש, שהרי באמת שם אל מורה על המשכת חסד ממנו ית' כמ"ש אל ה' ויאר לנו וכתיב חסד אל כל היום ושם אלקים מורה על פעולת הדין, שלכן נק' ג"כ הדיין בשם אלקים כמ"ש והגישו אדוניו אל האלקים וכתי' אלקים לא תקלל כו' דפי' על הדיין כו' כמ"ש בס'

החינוך סי' ס"ט וכתי' אשר ירשיעון אלקים דר"ל הדיינים כו', ואי איתא כמו שנת' למעלה שהשמות הנ"ל מורים על עצמות הבורא ממש דלאו מכל אינון מדות איהו כלל א"כ אין התייחסות פעולת החסד לשם אל יותר מלשם אלקים שהרי שני השמות מורים על עצם הבורא ממש, אך התשו' בזה הוא דאע"פ שהאא"ס המלובש בהספי' הוא עצם א' פשוט בתכלית הפשיטות מ"מ לענין פעולתו והשפעתו בעולמות יהי' שינוי שכשמתלבש במדת חסדו ובה ועל ידה יאיר בעולמות יהי' הפעולות בחי' גלוי חסדים ורב טוב לעולמות, וכשמתלבש במדת גבורתו ובה ועל ידה יאיר בהעולמות יהי' הפעולות בחי' דינים ח"ו, ולא שיש שינוי ח"ו בעצם האור בין האור המלובש בחסד להמלובש בגבורה, דזה אינו כיון שהוא אא"ס ונאמר בו לא שניתי כו' אלא שהשינוי הוא בההשפעה, והיינו משום שהאא"ס אינו משפיע החיות בהעולמות כ"א ע"י הספי' הנ"ל שהן הכלים להגיע החיות אצל הנבראים, ולא שהוא ית' מצד עצמו צריך לכלים הנ"ל אלא משום שהעולמות הן בבחי' מדה וגבול מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו' וכן קרסולי החיות ושוקי החיות כו' הן ג"כ במדה וגבול, וא"א לבע"ג לקבל החיות מאא"ס עצמו הבלתי בע"ג משום דא"כ הי' ג"כ המקבל בבחי' בלי גבול כו' וסיבת היותן בבחי' גבול הוא משום שאא"ס מחי' אותן ע"י הכלים הנ"ל שמהן בא ההגבלה וכמו שביאר זה באגה"ק ע"פ מאמר וילבש צדקה כשריון כו' ובמאמר איהו וגרמוהי כו', וכיון שכן הרי מבואר שההשפעה הנמשכת מאא"ס להעולמות ע"י הכלים הנ"ל הנק' י"ס דאצי' היא נעשי' ומתצמצמת לפי ערך הכלי להיות בבחי' גבול ותכלית ולא כמו שהאא"ס עצמו הוא בלי גבול כו', וממילא מובן שהיא ג"כ נעשית ונשפעת כפי תמונת ומהות הכלי שעל ידה נשפעת כגון ההשפעה הנמשכת ע"י כלי החסד נתהוו ממנה ברואים המורים על מדת החסד כגון האור והמים כו' וההשפעה הנמשכת ע"י כלי הגבורה נתהוו ממנה ברואים המורים על הגבורה כגון הרקיע המבדיל כו' וכן בשאר כל המדות, והנה אע"פ שהאא"ס המלובש במדת החסד ומשפיע השפעות מבחי' חסדים ע"י מדה זו איננו משתנה ח"ו ממהותו הפשוט להיות בבחי' מדה פרטית ח"ו מ"מ הרי לענין זה יש שינוי בין זה האור להתלבשותו בבחי' גבורה והוא במה שכשמתלבש בחסד משפיע חסדים וכשמתלבש בגבורה משפיע גבורות כו' ולכן שפיר אמרו ששם אל הוא בחסד דייקא ולא בגבורה אע"פ שכוונתינו בשם זה לבורא עולם מ"מ היינו שהבורא נק' בשם זה כשמשפיע חסדים כו' ונק' בשם אלקים כשמתלבש במדת הגבורה לעשות דין ח"ו ועד"ז הוא בחי' ש' הוי' כשמתלבש במדת רחמים לרחם עמו כו' ונמצא א"ש שהשמות יש לכל

א' פעולה מיוחדת מזולתו ש' הוי' בחי' רחמים וש' אלקים בחי' דין וש' אל או אלוה בחי' חסד כו' ואעפ"כ בכולם הכוונה על הבורא ית' ממש:

פרק ה

ה) **וזהו** משארז"ל במ"ר פ' שמות בענין מאמר מרע"ה ואמרו לי מה שמו מה אמר להם שהי' מבקש משה שיודיענו הקב"ה את שמו הגדול, א"ל הקב"ה למשה שמי אתה מבקש לידע לפי מעשי אני נקרא פעמים שאני נק' בשם אל שדי, בצבאות, באלקים, בהוי', כשאני דן את הבריות אני נק' אלקים וכשאני עושה מלחמה ברשעים אני נק' צבאות, וכשאני תולה חטאיו של אדם אני נק' אל שדי, וכשאני מרחם על עולמי אני נק' הוי' שאין הוי' אלא מדת רחמים עכ"ל המדרש, והובא בפרדס שער ד' פ"ב, והנה ממדרש זה נ' להדיא שהשמות הם על עצמות הבורא ית' ממש כמו שאמר אני נק' אל שדי, אני נק' אלקים כו' דר"ל הוא ית' ממש, ואעפ"כ ממ"ש לפי מעשי אני נק', מובן שהשמות אלו אינן לו ית' מצד מהותו ועצמותו ממש, אלא מצד מעשיו, והיינו מצד התלבשותו בספירותיו לפעול בהן ועל ידן המעשים בעוה"ז לדון את הבריות ע"י מדת גבורתו הכלולה מחב"ד ושאר מדות הקדושות, ואז נק' הוא ית' ממש אלקים ששם זה מורה על הדין אלא שאין השם להמדת דין בלבד אלא למהו"ע ית' המתלבש בבחי' דין משא"כ המדה מצד עצמה יש לה שם אחר והוא גבורה או דין או פחד ולא נקרא אותה בשם אלקים כי איננה אלוה אלא נאצל כו', וכשהוא ית' מתלבש בבחי' נצח והוד להלחם עם הרשעים (שזהו ע"י בחי' הנצח וכמ"ש ויז נצחם על בגדי כו' וארז"ל והנצח זו בנין ירושלים כו' וגבי מלחמת עמלק כתיב ג"כ וגם נצח ישראל לא ישקר כו' כמ"ש במ"א), אז הוא ית' ממש נק' בשם צבאות ע"ש היותו מתלבש במדות הנ"ל וכמו בחי' צבא המלחמה כו', (ועוד יש ביאור פרטי בשם זה מכאאזמו"ר נ"ע וממנו יובן היטב ג"כ ענין הנ"ל בשאר השמות):

פרק ו

ו) **ומ"מ** מובן היטב ג"כ איך שהוא ית' מצד עצמותו ממש אין שום שם שיורה עליו כי אינו נתפס בשום אות או מדה ח"ו כמ"ש כל המקובלים, ואע"פ שאמרנו שאדרבה צריך לידע איך שהשמות הנ"ל מורים על עצמותו ולא על המדות לבד, והמכוין לשמות הנ"ל על המדות בעצמן הרי הוא כאילו מתפלל לאל שאינו אלוה כלל כו', אבל הענין כדפרישית, שהרי נת' שהשמות מורים על מדות פרטיים שם אל בחסד כו', והוא ית' לאו מכל אינון מדות איהו כלל, א"כ א"א שיהי' לו ית' ממש שם פרטי, אלא דהיינו דוקא מצד מהו"ע טרם שמתלבש בספירותיו, אבל כשמתלבש בספירותיו ע"י שמצמצם אורו

הגדול ית' להתלבש בספי' חסד או גבורה כו', שנמצא בהתלבשו בהן קנה לו שם ותואר פרטי כגון בהתלבשו במדת חסד נק' חסיד וחסדן ובהתלבשו במדת גבורה נק' גבור כו' ודיין כו' (הגם שאין נעשה בו ית' שינוי באמת ח"ו להיות במהות פרטי אלא שנראה כאילו הוא כן מצד פעולתו וכמ"ש בפרדס ממשל המים שבזכוכית שהגוון נעשה בהם כפי הזכוכית ואין השינוי קנוי בהם באמתת כו' ע"ש בשער ד' פ"ד) אז מצד תואר זה אנו קורין לו ית' ממש שנראה בו ית' התואר הנ"ל בשם משמות הנ"ל המורים על תואר פרטי זה אל או אלקי' כו' ואין השם להתואר ולהמדה אלא לו ית' מצד קנייתו תואר זה ומדה זו כו' וכמו ההפרש בין חסיד לחסד, שהמדה נק' חסד והאדם שקנה מדה זו נק' חסיד וכן ההפרש בין חכמה לחכם שההשכלה נק' חכמה והאדם שקנה חכמ' נק' חכם כו' ונמצא שם זה הוא להאדם ממש שאינו מהות חכמה מצד שנעשה בו תואר זה של התלבשותו בחכמה כו', וכמ"כ למעלה מצד התלבשות אורו הפשוט ית' להיות חכם בחכמה אנו קורין לו שם מן השמות המורה על החכמה והוא שם י"ה ומצד התלבשותו להיות חסיד בחסד אנו קורין לו ית' שם אלוה כו', ונמצא שם זה אינו למדת החכמה והחסד אלא למהו"ע ית', רק ששם זה נק' לו ית' כאשר צמצם פשיטת אורו הגדול להתלבש בתואר פרטי להיות חכם בחכמה כו', ואע"פ שצמצם עצמו הרי מ"מ הוא ית' המלובש במדת החסד הוא ממש אחדות פשוט כמו שהוא קודם הצמצום אלא שנראה בו הצמצום לענין ההנהגה וזהו לפי מעשי אני נק', אני ממש שהרי אני כמו שאני הוא קודם ההתלבשות במדה זו כו' רק שמצד ההתלבשות יכולים לקרוא לי שם אל או אלקים או הוי' כו', משא"כ כשאינו מתלבש עדיין בספירותיו אין לו שם ומדה שיורה עליו משום דלאו מכל אינון מדות איהו כלל וכו':

פרק ז

ז) **ועפמשנ"ת** יובן הקושי' הידוע דהנה בספרי אמרו ע"פ מי כה' אלקינו בכל קראנו אליו, אליו ולא למדותיו כו', ובמ"א ארז"ל וכי אפשר לידבק בשכינה כו', אלא הדבק במדותיו כו', ועם היות כי יש לחלק בין מצות הקריאה אליו להדביקות מ"מ עדיין יקשה ממארז"ל מפני מה ישראל צועקין ואינן נענין מפני שאין יודעין לכוין בשם, דלכאורה קשה כיון שנצטוינו לקרוא אליו דהיינו למהו"ע ית' שאינו נתפס בשום אות ומדה א"כ מאי איכפת לן אם א"י לכוין בשם שהשמות ענינם בספירות ומדותיו ית' שם אל בחסד כו' שהוא למטה ממהו"ע ית', והרי כל ישראל קוראי למהו"ע ית' ממש כמ"ש אליו כו', אך הענין מובן עפמש"ל דיש הפרש גדול בין מדותיו ית' להשמות, שהמדות אע"פ שהן מיוחדים בו ית' ונק' אלהות מ"מ אינן מהו"ע ית' אלא שנאצלו ממנו וקדמם

ההעדר, משא"כ שמותיו ית' שהן מורים על מהו"ע ית' ממש, ואף שאין הוראה זו על מהו"ע ית' ממש כמו שהוא קודם התלבשותו במדותיו שאז אין שום שם שיורה עליו אלא שנתפס ברעיון הלב ובמחשבה ר"ל שיודעים מציאותו שיש מציאות זה ולא תפיסה והשגת מהותו ח"ו דלית שום מחשבה תפיסא בי', אבל השמות הן מורים על מהו"ע ית' כשמתלבש במדותיו ונק' חכם וחסיד וגבור ודיין ורחמן כו', מ"מ עכ"ז הרי הוא מהו"ע ית' כמו שהוא בעצמותו פשוט בתכלית הפשיטות ואין השינוי בו אמיתי ח"ו כנ"ל וכיון שכן משארז"ל בספרי ולא למדותיו, ר"ל להמדות בעצמן שאינן אלוה כלל אלא נאצלים ואסור לנו להתפלל אליהן כי אין בידן להועיל לנו שהן רק כלים וכמ"ש היתפאר הגרזן כו' ואפי' להתפלל אליהן שהן יעוררו רחמים עלינו לפני מהו"ע ית' אסור לנו וכמ"ש הרמב"ם בעיקר החמישי שלו שאסור לנו לשומם אמצעים ומליצים בינינו ובין הש"י אלא שיכונו כל המחשבות לנגדו ויתרחקו מזולתו כו' (ומה"ט גמגם הגאון בעל המחבר ספר קרבן נתנאל ספ"ק דר"ה, על החרוז שאומרים בנעילת יוהכ"פ, מדת הרחמים עלינו התגלגלי ולפני קונך תחנתינו הפילי, דמדקאמר ולפני קונך כו' הרי משים המדה לאמצעי בינינו ובין הבורא ית', וזה אסור, ודבריו נכוחים ולפע"ד הי' ראוי לומר אב הרחמים גלגל עלינו מדת הרחמים, ותו לא), אבל מה דמשמע מרז"ל שצריך לכוין בהשמות, כמו באתה חונן צריך לכוין ש' הוי' בניקוד פתח שהוא בחכמה כו' כי פתח ל' פתיחו וגילוי והחכמ' היא ראשית הגילוי כו', אין זה בכלל הקריאה למדותיו ח"ו, רק למהו"ע ית' ממש, שהוא הנק' בשם הוי' בניקוד פתח כשמתלבש בבחי' חכמה להשפיע חכמה באבי"ע וכמאמר אתה חונן לאדם דעת כו', והאיך הוא, אם לא ע"י כלי החכמ' דאצי' שאא"ס מתלבש בה ומשפיע על ידה חכמה בכל עולם האצילות, ואח"כ מלביש השפעתו ע"י חכמה דבי"ע להשפיע החכמה בג"ע עד שמשפיע גם בעוה"ז כו', והרי החכמה דאבי"ע היא רק כגרזן ביד החוצב בו לאא"ס המשפיע על ידה וכשמשפיע בה אנו קורין לו חכם בחכמה וע"ז מורה השם הוי' בניקוד פתח, ונמצא כשאומר בא"י חונן הדעת, ומכוין שם הוי' בניקוד פתח, הוא קורא אליו ית' ממש, אלא שמכוין לו ית' בהיותו מלובש בכלי החכמ' יען שאז דייקא הוא משפיע ענין ובקשה שבברכה זו וכו' משא"כ אם יכוין באתה חונן בשם הוי' בניקוד סגול שמורה על מהו"ע ית' כשמלובש בכלי החסד להשפיע חסד בעולם, הרי אז אין דרך לבקשתו שהרי ע"י כלי הנ"ל אין האא"ס משפיע חכמה כו', והגם שביד האא"ס המלובש בחסד להתלבש בחכמ' להשפיע לזה. מ"מ לזה צריך זכות גדול ועצום, משא"כ כשקורא לו ית' להשפיע לו חכמה כשאא"ס מלובש במדת חכמה הוא פועל בקל יותר, וכמשל המבקש דבר מהמלך, שאם אותו הדבר שמבקש מהמלך היא אז ממש ביד המלך

הוא פועל בקל יותר כגון שמבקש נדבה מהמלך בשעה שהמלך באוצרותיו וכסף וזהב לאין קץ מונח לפניו שיפעול בקל יותר משיבקש זה בשעה שהמלך עוסק באיזו ענין אחר הגם שגם אז ביכולת המלך לפנות מעסק הנ"ל וליתן לו הנדבה מאוצרותיו מ"מ לזה צריך בקשה רבה וכשיראה המלך עוצם לבבו הנאמן איך שראוי ליתן לו כו' משא"כ כשיבקש הנדבה מהמלך בשעה שהוא באוצרותיו לא ידקדק כ"כ עמו כו', וזהו ענין מארז"ל שאין יודעין לכוין בשם כו' שאם היו יודעין לכוין בשם לכוין השם המורה על מהו"ע ית' כשמתלבש באותו מדה שעל ידה צריך להתמשך בקשתם היו נענין במהרה יותר ויותר מה"ט דאמרן, ונמצא מובן שמארז"ל אליו ולא למדותיו, עם ענין לכוין בשם לא סתרי אהדדי כלל, (ואמנם בחי' הדבק במדותיו ממש כמארז"ל מה הוא רחום אף אתה רחום כו' הוא ענין אחר שזהו בכלל מצות דביקות שהוא הנהגת האדם עם הבריות וגם מצות ת"ת הוא מעין זה להתדבק בחכמתו שבה שורה אא"ס כו' ועוד יש בפי' אליו ולא למדותיו דהיינו למהו"ע ית' ממש כמו שהוא למעלה מהתלבשות במדותיו והוא ענין מצות ק"ש שקדמה לתפלה, ואפשר שגם בתפלה יש לכוין כן באמרו בא"י, דאתה היינו למהו"ע כמו שהוא טרם התלבשותו במדותיו, שאין שם המורה עליו רק באמרו אתה לנוכח, והוי' הוא כמו שהוא מתלבש אח"כ במדה ההיא שבברכה ההוא שם הוי' בניקוד פתח בחכמה, ובצירי בבינה כו'):

פרק ח

ח) **והנה** במ"ש יבואר לנו ישוב נכון לקושיית הריב"ש ז"ל בתשובותיו סי' קנ"ז על המכוונים בתפלתם בענין הספירות, ומתחילה צריך אני להעתיק קצת לשונו וז"ל, ופעם א' שאלתי לו (להמקובל דון יוסף ז"ל ששבחו מאד הריב"ש איך שהי' חכם בתלמוד וחסיד גדול) איך אתם המקובלים בברכה אחת מכוונים לספירה ידועה ובברכה אחרת לספירה אחרת ועוד הכי יש אלהות לספירות שיתפלל אדם להן, וענה לי חלילה שתהי' התפלה כי אם לשם ית' עלת העלות אבל הדבר הזה כמו מי שיש לו ריב ושואל מן המלך שיעשה לו דין יבקש ממנו שיצוה אל היושב על המשפט שידין לו לא שיצוה זה אל הסוכן הממונה על האוצרות כי תהי' שאלתו בטעות, וכן אם ישאל מן המלך שיתן לו מתן לא יאמר לו שיצוה אל השופט אבל שיצוה אל הסוכן, וכן אם ישאל ממנו יין יבקש שיצוה זה לשר המשקים ואם ישאל לחם יאמר לשר האופים לא בהפך זה, כך הוא בענין התפלה שהיא לעולם לעלת העלות אלא שמכוין המחשבה להמשיך השפע לאותה ספירה המתייחסת לאותו דבר שהוא מבקש עליו כמו שתאמר שבברכת על הצדיקים יכוין לספי' הנק' חסד שהיא מדת רחמים ובברכת המינין יכוין לספירה הנק'

גבורה שהיא מדת הדין והקש על זה, זה ביאר לי החסיד הנז' מכוונת המקובלים והנה טוב מאד, אמנם מי מכניס אותנו בכל זה הלא טוב להתפלל סתם לשם ית' בכונה והוא ידע באיזה דרך ישלים המבוקש כמאמר הכתוב גל על ה' דרכיך ובטח עליו והוא יעשה, וזה מה שאמר הרב הגדול רבי שמשון דקינון ז"ל שהזכרתי למעלה, אני מתפלל לדעת זה התינוק כלומר להוציא מלב המקובלים שמתפללים לספי' כו' עכ"ל. והנה בתחלה צריך לבאר קצת דברי המקובל הנ"ל, שלא יחשוב המעיין שהמשל דומה לנמשל ממש שלהמשיך השפע לאותה ספירה כו' הוא כמו שאמר במשל שמבקש מהמלך שיצוה אל הסוכן כו', לפי שלמטה במשל הסוכן או השופט הם אנשים נפרדים ולא המלך והשופט הוא הדן ולא המלך וכן הסוכן נותן המתן לא המלך אלא שהמלך מצוה כו', ואין כן למעלה בו ית' שהוא בעצמו ית' הוא הבורא הוא הדיין כו' כמו שמבואר באבות ספ"ד, ואע"פ שהדין נמשך ע"י ספי' הגבורה שאינה הבורא עצמו ית' (אע"פ שהיא אלהות כנ"ל) מ"מ אין ההמשכה מהספי' בעצמה אלא מהבורא ית' שדן ע"י ספי' הנ"ל ונמצא הוא הדיין כו' וכן הוא הנותן המתן ע"י ספי' החסד ולא כמו שבמשל הסוכן בעצמו נותן ולא המלך כו' ואין לומר דא"כ לא א"ש מ"ש כי מי שיש לו ריב כו' יבקש מהמלך שיצוה אל היושב על המשפט לא שיצוה אל הסוכן כי תהי' שאלתו בטעות, דהניחא במשל שהיושב על המשפט והסוכן הם שני אנשים נפרדים ושניהם אינן המלך ואין בכח האיש היושב על המשפט לתת מתן כו' ומש"ה כששואל שיצוה אל השני הוא שאלה בטעות, משא"כ למעלה בנמשל שהבורא ית' הוא עצמו היושב על המשפט ע"י התלבשותו בספי' הגבורה והוא עצמו הסוכן הנותן מתן ע"י החסד. וא"כ אף אם האדם שואל המתן מהמלך ממ"ה הא"ס ב"ה שיצוה אל השופט כו' האיך יקרא זה שאלה בטעות שהרי הוא ית' הוא השופט והוא עצמו הנותן מתן כו', דמ"מ כיון שהבורא ית' דרכו להשפיע המתן ע"י התלבשותו בחסד ולא ע"י התלבשותו בגבורה א"כ כששואל ממנו המתן לשישפיע לו ע"י התלבשותו בגבורה הוא טעות, והן אמת כי הבורא ית' יוכל להשפיע חסד ג"כ ע"י הגבורה כי מדותיו ית' כל א' כלולה מכולן אלא שלזה צריך זכות גדול להפך מדה"ד לרחמים כי במדת הדין דרכו לדקדק כמ"ש שמים לא זכו בעיניו כו' וארז"ל ע"פ וימהר משה מה ראה אמת ראה כו' אם לא ע"י זכות גדול ועצום משא"כ ע"י מדת החסד דרכו להטיב לרעים ולטובים כו', ואמנם קושיית הריב"ש ז"ל מי מכניס אותנו בכ"ז הלא טוב להתפלל סתם לשם ית' כו' ר"ל לעלת העלות כמו שהוא למעלה מהתלבשותו בי"ס עדיין והוא ידע באיזו דרך ישלים המבוקש אם ע"י שיתלבש בספי' החסד כו' לפי ענין בקשתו של זה והיא קושיא אלימתא לכאורה: (וליישב זה צ"ל ענין ההלל שמשבחים לו

ית' כדי להמשיך עי"ז המדות מהעלם לגלוי דאל"כ הרי לאו מכל אינון מדות איהו כלל וע"י ההילול מתלבש בהן כו' וכמ"כ ע"י הזכרת השם השייך להספי' ההוא מתלבש בה ויומשך בקל יותר המבוקש כו'):

פרק ט

ט) **אך ליישב** זה צריך להקדים בקצרה משנ"ת אצלינו בענין ההלל דלכאורה תמוה וכי הוא ית' צריך לשבחים שלנו שאנחנו משבחים אותו והלא כל דיירי ארעא כלא חשיבי' וא"כ למה זה נצטוינו להודות ולהלל כו'. והגם כי יש מי שיישבו ענין זה והוא כדי לזכך נפשותינו בזה שנהיו מכירים ויודעים בטובת הש"י העודפת עלינו וכי לו ית' לבדו היכולת לשנות היש לכל אשר יחפוץ כו' וכשנזכך נפשותינו יהיו כלי מוכן לקבלת הטובה כו', עכ"ז באמת יש בזה ענין נסתר וכונה עמוקה, והוא שכבר הקדמנו שהי"ס הן כלים שבהן ועל ידן הא"ס פועל בעולמות להחיותן ולבנות ולסתור ולהרוס ולנטוע כו', ובלי אמצעות הספי' א"א להעולמות להכיל ולקבל ההארה מאא"ס בעצמו שלא יתבטלו במציאות וכמ"ש באגה"ק ע"פ וילבש צדקה כשריון כו', ואמנם מודעת זאת שבאמת לגבי עצמות אא"ס, הי"ס בטלין ממש ואפי' חכמ' שהיא ראשית הי"ס היא נחשבת כעשי' גופנית ממש לגבי עצמות א"ס ב"ה, ולזאת כדי שיתלבש האא"ס בי"ס לפעול על ידן בהעולמות הוא השפלה גדולה וכנודע ממה שפי' קדוש ה' הה"מ ז"ל ע"פ מארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו דהיינו שההתלבשות במדת גדולה הוא ספי' חסד עליון להחיות עולמות אין קץ ממש היא ענוה גדולה אצלו ית' שישפיל עצמו כ"כ להתלבש במדה זו דכלא חשיבא ממש קמי', וכמ"ש במ"א שזהו פי' מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ ר"ל שאא"ס הוא גבוה ורם כ"כ עד שמשפילי לראות בשמים כו' שהתלבשותו בשמים הם עולמות עליונים וי"ס דאצי' בכלל הוא השפלה אצלו ממש כמו התלבשותו בארץ דעשי' גשמיות שאצלו ית' שניהם שוים ממש, והנה בוימ"ב האיר ה' מעצמו ומאליו וצמצם אורו להתלבש בי"ס וגם אח"כ עתה יש הארה ממנו ית' בסוד שרש להתלבש בי"ס שאינו תלוי במעשה התחתונים אולם הארה זו בצמצום ועיקר האור נמשך ע"י מעשה התחתונים בסוד תוספת והיינו מטעם הנ"ל כיון שבאמת הוא השפלה גדולה כו', וזהו ענין ההלל שע"י שמשבחים לפניו פעולתו שפועל על ידי הספירות כמו שמשבחים חסדו וגבורתו וחכמתו כו' עי"ז הוא ית' נמשך ומאיר לתוך הי"ס וז"ס המ"ן הממשיך מ"ד וכמשל האדם החכם שכשמשבחים אותו איך שהוא חכם עי"ז מתעורר כח חכמתו כו' כמש"ש באריכות ולכן הלל הוא מל' הארה כמו בהלו נרו כו', וכמ"כ יובן בענין הכוונה בשם בשמ"ע שמבקשים חננו

מאתך חכמה כו' והשפעה זו צ"ל ע"י ספי' חכמה וכן רפאנו ה' ע"י מדת ת"ת ולכן צריך להמשיך תחלה התלבשות אא"ס בחכמ' ות"ת כנ"ל והיינו ע"י שמהללים לפניו ענין התלבשותו בחכמ' ובת"ת שפועל על ידן פעולות גדולות בהעולמות כמ"ש אתה חונן כו' כי אל מלך רופא נאמן כו' ועי"ז נמשך האא"ס ומתלבש בהן ולכן צריך לכוין בשם ההוא שעל ידו מתלבש באותה הספי' דהיינו הך משום שעי"ז פועלים ביותר התלבשות אא"ס בהספי' ואז יפעל מבוקשו בקל כו', ומעתה לק"מ קושיי' הריב"ש שהוא ית' יודע באיזו דרך ישלים כו' דודאי דבריו אמת, אבל מ"מ ע"י הכוונה בשם עדיף טפי טובא משום שזהו הדרך להמשיך אא"ס בהספי' ההוא המיוחדת לפעולה ההיא ע"י ההילול והשבח משום שבאמת השפלה גדולה הוא כו' וע"י הכונה והשבח של הברכה נמשך האור א"ס בתוך הספי' ההיא ובה ועל ידה יפעל לו בקשתו ושאלתו):

פרק י

י) **ועפ"י** המבואר למעלה, יצא לנו ביאור נחמד בענין היחודים העליונים שהתחלנו לדבר בהם לעיל אות ב', דהנה ידוע לכל מעיין בס' המקובלים כמו בפרדס ובכהאריז"ל איך שעיקר מגמתינו בתומ"צ ובק"ש ותפלה הוא ליחד יחודי' עליונים יחוד זו"נ או או"א ויש כמה מעלות ומדריגות בענין היחודים ולפי מהות ומעלת היחודים כך הוא מעלת היום כמו בשבת היחוד באופן זה וביו"ט באופן אחר וכן בר"ח כו', ולכאורה אינו מובן מהו הרעש כ"כ בענין היחודים הלא נודע שכל השתלשלות העולמות הוא רק כטפה מאוקיינוס לגבי א"ס ב"ה ואפי' א"ק שהוא ראשית כל העולמות וכללותן נמשך מאא"ס ע"י צמצום עצום והוא ענין המק"פ המבואר בע"ח שנסתלק האור ונשאר רק רשימו ומאותו הרשימו הוא שרש דשרש להתהוות א"ק, ואח"כ נתצמצם א"ק וע"י הצמצום נתהוו ממנו עולמות שלמטה ממנו ואח"כ יש כמה השתלשלות עד שנתהוו או"א וזו"נ כו', וא"כ מובן היטב איך שאין ערוך כלל לי"ס דאצי' הנק' או"א או זו"נ לגבי אא"ס ב"ה ויותר ממה שאין ערוך הטפה א' לגבי ים אוקיינוס כו' לפי שהים יוכלו לשער כמה טיפין יש בו משא"כ הספי' לגבי אא"ס אין ערוך ממש כלל, וכיון שכן לכאורה תמוה שהרי כל עיקר מגמתינו הי' ראוי להיות בהמשכת אור א"ס ב"ה עצמו ממש שממנו יתד ממנו פנה והוא עיקרא ושרשא דכולהו עלמין ואליו תכלה נפש כל חי כו' אבל מה יתן ומה יוסיף לנו כ"כ ענין היחודי' וזיווגי המדות וספי' עליונו' הגם שיהי' ע"י היחוד תוס' גלוי אור מ"מ כיון שכללות הספי' כלא ממש חשיבי' ואין ערוך כלל לאא"ס וא"כ איך יהי' כל עסקינו בענין הטפה א' לבד כו', והיא לכאורה קושיא עצומה ופליאה נשגבה, ועוד קשיא דבאמת מבואר בזוה"ק בדוכתי טובא דיחוד י"ס עליונות נק' יחוד

קוב"ה ושכינתי'. והאיך הוא כיון שהי"ס אין ערוך ממש לגבי הבורא ית' הנק' קוב"ה או שכינתי'. וגם צ"ל מהו החילוק בין פי' קוב"ה לשכינתי' דלכאורה שני השמות מורים על הבורא ית' א"כ איך שייך לומר היחוד בין עצם א'. אמנם לפמש"ל יתיישב כל זה. והוא דעם היות שהיחוד הוא זיווגי המדות מ"מ הרי במדות וספי' אלו מלובש ושורה אור א"ס ממש וא"כ הרי ע"י יחוד המדות הוא יחוד וגילוי האור א"ס ממש שבאותו המדה העליונה שמאיר ומתגלה במדה שלמטה הימנה כמו ע"ד דוגמא ענין יחוד או"א הנה בחכמ' הנק' אבא שורה אור א"ס משום שהחכמ' היא כלי הביטול וכמ"ש הוי' בחכמ' כו' וע"י יחוד או"א מאיר ומתגלה האור א"ס שבחכמ' בתוך ספי' הבינה כו' ולכן נק' היחוד הזה יחוד הוי' אלקים או הוי' אהי' והנה שני השמות האלו מורים על הבורא ית' שמצד התלבשותו בחכמ' נק' הוי' ומצד התלבשותו בבינה נק' אלקי' או אהי' וע"י יחוד זה נמצא מאיר ומתייחד האור א"ס שבחכמ' הנק' הוי' עם בחי' האור שבבינה הנק' אלקים כו', וא"כ הרי מובן שמעלת היחודים הוא גלוי אור א"ס ממש ולא כדקס"ד מעיקרא שהוא זיווגי המדות לבד. ואם יאמר האומר כיון שמעלת היחודים הוא מצד המשכת האור א"ס שבי"ס א"כ מהו הצורך כ"כ ביחוד הספי' עצמן יהי' הכונה להמשיך האור א"ס עצמו כגון בענין יחוד או"א שרצונינו להמשיך אור א"ס בבינה שממנה יומשך אח"כ למטה כמ"ש ונהר יוצא מעדן כו' א"כ למה לנו לכוין ביחוד חו"ב שע"י החכמ' יומשך האור בבינה הי' לנו לכוין להמשיך אור א"ס בעצמו בבינה, וכן עד"ז ביחוד זו"נ שהענין שהאור א"ס המלובש בז"א יאיר ויתגלה בנוק' וממנה יומשך לנו למטה בעולמות בי"ע המקבלים ממנה. ומה צורך לנו ביחוד הז"א דוקא הי' לנו לכוין להמשיך אור א"ס עצמו בנוק' כו'. והתשובה בזה הוא דכמו שנת' למעלה שא"א להעולמות לקבל שום המשכה מאא"ס עצמו בדרך גלוי אם לא ע"י הספי' משום דאל"כ יתבטלו ממציאותן כו' כמו"כ הטביע המאציל העליון בבחי' הי"ס שהאציל שיהיו מקבלים ההארה וההשפעה זה מזה דייקא כמו עד"מ באדם יש שכל ומדות ומודו"מ. עם היות שכולן שרשן ומקורן מהנפש עצמה, מ"מ המשכת אור הנפש בתוכן הוא מתחלה בשכל ואח"כ ע"י אמצעות השכל דייקא נמשך אור הנפש בהמדות לזככן ולתקנן ולא יומשך מהנפש במדות שלא ע"י אמצעות השכל כנראה בעליל שעיר פרא אדם יולד ואינו יודע איך יטה מדותיו מה ירצה ומה לא ירצה אבל ע"י השכל נמשך אור הנפש לתקן המדות להתאוות דברים גדולים שראוי להתאוות עליהם ולמאוס דברים שאין ראוים הגם שמצד המדות עצמן הי' חומד אותן. ולכן הקטן ששכלו קטן מתאוה לדברים קטנים וכשמתגדל שכלו ימאוס באותן הדברים ויתאוה למה שראוי להתאוות לאהבה את ה' ולעבדו כו' וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש

כו', וכן עד"ז ע"י המדות מקבל המחשבה שא"א שיחשוב באיזו דבר בלתי שיהי' לו איזו חשק ורצון במחשבה זו ולפי המדה כך יהי' המחשבה אם הוא ענין אהבה ותשוקה או כעס וקפידא או התפארות כו'. וכן הדבור מקבל ע"י המחשבה דייקא ובלתי אפשר להגיע אור הנפש בדבור אם לא ע"י אמצעות המחשבה כו', וכמ"כ עד"מ זה יובן ג"כ למעלה ענין המשכת האור א"ס בי"ס שמתחלה מאיר האור בחב"ד ואח"כ ע"י חב"ד דייקא מקבלים המדות הנק' ז"א ואין דרך להגיע השפע במדות מבלי אמצעות חב"ד וכן ע"י ז"א נמשך אח"כ לנוק' בבחי' מחשבה ודיבור כו'. ונמצא כשצ"ל יחוד והמשכת אור א"ס במל' הנק' נוק' צ"ל ע"י אמצעות המדות עליונות הנק' ז"א שמתחלה מתלבש האור בתוכן ואח"כ על ידן נמשך בדיבור העליון הנק' מל' או במחשבה הנק' לאה. וכעד"ז יחוד והמשכת אור א"ס בבינה צ"ל ע"י החכמ' דייקא וזהו ענין יחוד או"א ויחוד זו"נ שהוא ענין המשכת אור א"ס ע"י אמצעות זיווגי המדות כו', ונמצא שע"י יחוד וזיווג המדות הנק' ז"א ונוק' מתייחדים ממש שני שמות הוי' ואדני או הוי' אלקי' שהוא בחי' התלבשות האא"ס שבמדות הנ"ל שבז"א מאיר האור בגלוי יותר ונק' הוי' ובמל' מאיר בצמצום יותר ונק' אד' אמנם ע"י זיווג המדות מתגלה בחי' הוי' באדני דהיינו שבשם א"ד שהוא בחי' צמצום ההארה להחיות נפרדים ובע"ג לאשתמודע אדון על כולא כו' יהי' שם גילוי האור א"ס ביתרון עצום מבחי' הוי' שהוא כמו שמאיר בז"א שלא ע"י צמצום כ"כ, וזהו הנק' ג"כ יחוד קוב"ה ושכינתי'. כי האור א"ס שבמל' הנק' דיבור נק' שכינתי' ע"ש ששוכן ומתלבש בעולמות התחתוני' והאור א"ס כמו שמלובש בז"א נק' קוב"ה ע"ש שהוא קדוש ומובדל מהתלבשות זו אלא שהוא ג"כ ברוך ונמשך להאיר בגילוי באצי' כו' ופי' יחוד קוב"ה ושכינתי' היינו גלוי אוא"ס כמו שהוא בז"א שיתגלה בבחי' הדיבור העליון עלמא דאתגליא כו':

פרק יא

יא) **מיהו** עדיין קשה לכאורה דעם היות שהיחוד דזיווגי המדות הנ"ל הוא ממש המשכת אא"ס המלובש במדות כו' ולא זיווג המדות לבד. עכ"ז כיון שהמדות הם רק כטפה מאוקיינוס וא"כ לכאורה האור א"ס שבתוכן נמשך ע"י הצמצום הידוע הנק' מק"פ וא"כ עדיין אינו ערוך לגבי האוא"ס עצמו שבו כל מגמתינו וחפצינו ותשוקתינו כו', אך הענין הוא כי אע"פ שהתהוות הי"ס עצמן הוא ע"י הצמצום ומק"פ הידוע מ"מ האור א"ס שמתלבש בתוכן הוא הארה מאור א"ס ממש כמו שהוא למעלה מהצמצום וה"ע הקו מהאוא"ס שנמשך אחר הצמצום וביאור ענין הרשימו והקו נת' במ"א ואמנם ענין היחודים הנ"ל הוא להמשיך הארה חדשה מאור א"ס ממש בתוספת עילוי רב לאין קץ

על הארה הראשונה ויומשך ההארה למטה עד שיהי' יחוד זו"נ כו' ע"ד דוגמא. ולהבין ביאור הדברים הנה יש להקדים ענין הק"ש שלפני שמ"ע מהו, דהנה ק"ש היא הקדמה לש"ע כי בש"ע הכוונה בהמשכת אא"ס בהספירות ומהם למטה כדלעיל, ואמנם בק"ש בפסוק ראשון שמע ישראל כו' שהוא הנק' קבלת עול מלכות שמים בגמ', הענין הוא להמשיך הארה ממקורא דכולא דהיינו מבחי' עצמות האור א"ס כמו שהוא בעצמותו למעלה מעלה מהתלבשות הארתו שבי"ס שהיא מבחי' הארת הקו לבד שהקו עצמו מלובש בא"ק והארתו מלובש בי"ס דאצי' כמ"ש מו"ר באגה"ק ע"פ איהו וחיוהי כו', אבל בק"ש כוונתינו להמשיך הארה חדשה ממקורא דכולא ממש, ואחר שכבר נמשך הארה זו בכלל ע"י ק"ש אנו ממשיכים גלויה בפרטות בכל הי"ס ע"י ח"י ברכאן דש"ע ומשם נמשך אח"כ למטה להיות רופא חולים ומברך השנים כו', וזהו עיקר הפי' במאמר הספרי אליו ולא למדותיו דהיינו אליו ממש והוא מהו"ע ית' שלמעלה ג"כ מהארתו המלובשת בי"ס. והיינו בק"ש שאז כוונתינו להמשיך הארה משם ממש, וביאור הדברים הנה מבואר בפע"ח שיש בכל יום ממש מעין ר"ה דהיינו כשם שבר"ה הוא חזרת הדברים לקדמותן ומשם נמשך מחדש בנין זו"נ שהם מקור חיות העולמות כו' כך ממש יש בכל יום דרך פרט והוא ענין מצות ק"ש ושמ"ע כו', והנה ידוע שבר"ה הוא בתחלה הסתלקות ועליות החיות עד המקור הראשון הוא האא"ס בעצמותו ומהותו ממש ואח"כ חוזר ונמשך משם הארה וחיות חדש ממש להיות בנין הי"ס מחדש באו"כ והעיקר להיות בנין הנוק' שהיא מקור חיות עולמות הנפרדים, ואחר שנבנית בפרצוף שלם אזי נמשך הטפה בשמ"ע כו' והנה המשכת החיות מחדש מאוא"ס בר"ה העיקר הוא ע"י השופר כידוע ומבואר בכתבי הק' מכ"ק נ"ע ונרמז ג"כ בקצרה באגה"ק ד"ה לעורר את האהבה כו', וכמ"כ יובן למשכיל בבחי' המעין זה בדרך פרט שבכל יום, שבאמירת פסוק ראשון דק"ש (ואפשר עד בכל לבבך וי"ל דבהא פליגי תנאי ר"פ הי' קורא אי עד על לבבך בעמידה או פסוק ראשון לחוד עיי"ש) ע"י האהבה שבבחי' מאדך וידוע ג"כ שצריך למסור נפשו באחד, הנה עי"ז הוא גורם בחי' עליות החיות עד המקור הראשון הוא אא"ס ב"ה להמשיך משם חיות חדש ממש ובהיות כי המשכה זו ראשית התגלותו היא בח"ע שהיא ראשית האצילות וגם היא הכלי לגלוי אא"ס, לכן מבואר בפע"ח שבק"ש הוא יחוד או"א דהיינו המשכת החיות והאור מאא"ס בחכמ' ומשם נמשך לבינה שהן בחי' אין ויש תרין ריעין דלא מתפרשין כו', ונמצא שהמשכה זו ע"י המס"נ ואהבה דבכל מאדך הוא מעין ודוגמת המשכה הכללי' שבר"ה ע"י תקיעת שופר אלא שבר"ה הוא המשכת חיות כללי לכל השנה כולה שהוא כולל לכל המשכות הפרטי' שבימות השנה

ובכל יום הוא ההמשכה בפרט לאותו יום בלבד, ואח"כ בשמ"ע נעשה ונמשך מהמשכה זו התחלקות והמשכות פרטיות לבנות פרצופי זו"נ שיהיו ראוים ליחוד ולזיווג והעיקר הבנין הוא בברכת אבות ואח"כ ג"כ באתה גבור בחי' שמאלו תחת לראשי ובאתה קדוש בחי' וימינו תחבקני והוא ג"כ כמו שמר"ה מתחיל בנין הנוק' בפרטו' מבחי' שמאלו תחת לראשי ולכן הן ימי הדין ואח"כ מתחיל בחי' וימינו תחבקני מבחי' יוהכ"פ עד סוף ימות החג כידוע אלא שבר"ה ויוהכ"פ וסוכות הוא הבנין בכללות ואח"כ בכל יום הוא רק בנין פרטי לאותו היום, וכמו שמבנין הנוק' דר"ה ויוהכ"פ נעשה אח"כ היחוד והזיווג העיקרי בשמ"ע ואז הוא המשכת הטפה מאוא"ס ממש בבחי' מקור נשמות ישראל הנק' נוק' דז"א וזהו עצרת תהי' לכם כו', כמ"כ ע"י בנין זו"נ בח"י ברכאן דצלותא נמשך אח"כ הטפה בשים שלום והוא ההמשכה הפנימי' מאא"ס שנמשך כללות' בק"ש רק שנמשכ' מעילה לעילה עד שנמשכה בזו"נ אולם לא הי' אפשר להתמשך בזו"נ אם לא ע"י שיבנו זו"נ מתחלה בבחי' פרצוף שיהיו ראוי' להוליד, ולזה בתחלה בג"ר דשמ"ע הוא הבנין דזו"נ ע"י המשכת אא"ס בהם בבחי' המוחי' ואח"כ נעשה ההמשכה הפנימי' בשים שלום, ואח"כ מקבלים מהמשכה זו ג"כ העולמות דבי"ע, בובא לציון מקבל עולם הבריאה ובשיר של יום בעולם היצי' ובפטום הקטורת בעשי', נמצא שנמשך גלוי החיות והמשכה החדשה מאור א"ס ממקורא דכולא בכל יום עד שנמשך ג"כ בבי"ע ממש ובכל פרטי הנבראים שבהם שמתחדש בהם החיות בכל יום וכמ"ש בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כו' וכ"ז הוא ע"י ק"ש ושמ"ע ושאר סידור התפלה:

פרק יב

יב) **ולהבין** זה בפרטות בעזה"י, הנה יש להקדים מ"ש בפע"ח שפרשה ראשונה דק"ש יש בה ש' מ"ב כנגד מ"ב תיבין שמואהבת עד ובשעריך, ופ' והי' אם שמוע יש בה ש' ע"ב כנגד ע"ב תיבין שמוהי' עד ושמתם כו' ולכאורה תמוה בהיות ידוע דפ' שמע והי' הן חו"ג וא"כ כיון ששמע הוא חסד איך שייך בו שם מ"ב שהוא מבחי' גבורה דמש"ה כל העליות הוא ע"י שם מ"ב משום שמבחי' הגבורה בא סיבת העליה וההסתלקות כמו שטבע האש לעלות למעלה, וכן והי' אם שמוע שהוא בחי' גבורה דלכך נא' בפרשה זו וחרה אף הוי' כו' איך שייך בו שם ע"ב שהוא חסד שהוא בגי' ע"ב וכידוע, ומה ששמענו התירוץ ע"ז הוא דאחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבו' ואור הגבו' בכלי החסד כמ"ש בזהר ובע"ח, והנה בפ' שמע האור הוא מבחי' גבורה ולכן השם הוא מ"ב שהשם הוא בחי' האור כנ"ל באותיות הקודמי' באריכות, ואמנם הכלי הוא חסד ומש"ה נז' בו ואהבת שאהבה היא בחי' חסד כו', ובוהי' אם שמוע האור הוא חסד ולכן השם הוא ע"ב והכלי

היא בחי' גבורה, (ואל יקשה המעיין ממ"ש בסידור להיפוך דשמע הוא אור החסד בכלי הגבורה כו', דבאמת אלו ואלו דא"ח הם, והנה כאשר אני כותב כאן כן שמענו מפה ק' כאאזמו"ר נ"ע בליל ש"ק פ' נח שנת תקס"ה באריכות בעת היות משולחי הרב הק' ר' אהרן מטוטיאב נכד הבעש"ט ז"ל אצל כ"ק ועמהם יחד שמענו מאמר הנ"ל, ומ"ש בסדור נ"ל שאמר ג"כ כן בפעם אחר, והאמת כי שניהם אמת כי השמות הם ממוצעין בין אורות לכלים וכנז' אצלינו ע"פ את שבתותי תשמרו כו' עיי"ש בהביאור). והענין יובן בהקדים מתחלה קצת ביאור ענין יש מאין, דהנה בחי' התהוות יש מאין הוא באמת בכל העולמות היינו למטה שמים וארץ גשמיים מתהוים בכל רגע מאין ממש להיות יש ודבר כמו שהם עתה וכמאמר המחדש בכל יום מע"ב כו' והתהוות זו הוא ע"י המשכת החיות מעצמות אא"ס ממש הבלתי בע"ג ולמעלה מהזמן כו', וכן למעלה בחי' חכמה עילאה היא מתהוה מאין ליש ממש מא"ס ב"ה כדכתי' והחכמה מאין תמצא שאא"ס שהוא למעלה מעלה הרבה מהנאצלים נמשך להיות אנת חכים ולא בחכמה ידיעה כו' אמנם הנה ידוע שיש הרבה עולמות לאין קץ ובדרך כלל הם ד' עולמות אבי"ע, ובכל עולם ועולם יש י"ס, והחכמה שהיא ראשית הי"ס היא מתהוה בבחי' מאין ליש מא"ס ב"ה המאיר באותו העולם משא"כ הט"ס נמשכים מהחכמ' בבחי' השתלשלות מעילה לעלול שהוא יש מיש כנז' בפרדס והובא באגה"ק במאמר איהו וחיוהי כו', (ואמנם הנבראים שבאותו העולם הנמשכים ממדת מל' שבאותו העולם הוא ג"כ בבחי' מאין ליש, והשתלשלו' עו"ע הוא רק בהספירות עצמן זולתי בחי' החכמ' שמתהוה מאין ליש וז"ש מגיד מראשית אחרית פי' מגיד ל' המשכה כמו נהר דינור דנגיד כו' מראשית בחי' ח"ע שמתהוה מאין באחרית היא המל' שיש בה הכח להוות מאין ליש וכמ"ש במ"א על פסוק זה), והנה זהו ענין המבואר בע"ח שמל' דאצי' נעשי' עתיק לבריאה ומל' דבריאה עתיק ליצי' כו', פי' שמבחי' אחרונה דאצי' שהיא המל' נעשה בחי' עתיק לבריאה שהוא בחי' א"ס עדיין לגבי עולם הבריאה והחכמה דבריאה מתהוה ממנה בבחי' יש מאין וכנודע שפרסא מפסקת בין האצילות לבריאה והאור המאיר בבריאה עובר ע"י פרסא זו והוא אור של תולדה בבחי' מאין ליש, ועד"ז מל' דבריאה נעשי' עתיק ליצי' וחכמ' דיצי' נמשך ממנה מאין ליש אמנם מחכמ' דיצי' עד מל' דיצי' הוא בחי' השתלשלות עו"ע וכעד"ז מחכמ' דבריאה עד מל' דבריאה כו' כנ"ל, ומל' דיצי' נעשי' עתיק לעשי' ונמשך ממנה החכמ' דעשי' מאין ליש, ואח"כ מחכמה דעשי' עד מל' דעשי' הוא בחי' השתלשלות עו"ע, ואמנם זהו בי"ס עצמן, ואח"כ מבחי' מל' דעשי' מתהוים מאין ליש הנבראים דעשי' והשכל אנושי שבנפש השכלית שבאדם כו' שנמשך משמרי האופנים

כו', והנה המשל לזה איך שהחכמ' מתהוה יש מאין ושאר הט"ס נמשכים מהחכמ' בבחי' עו"ע הוא מובן ג"כ בנפש שהמדות אנו רואים שנמשכים מהשכל בבחי' עו"ע שממהות השכל ממש מתהוים המדות והשכל מתלבש בתוכן להיות להם לאור וחיות כנראה בעליל שלפי השכל וההתבוננות כך היא המדה אהבה או יראה וכמ"ש לפי שכלו יהולל איש וכעד"ז המדות מתלבשי' במחשבה הרי שמהות המדה ועצמותה ממש נגלית בהמחשבה כו' משא"כ התהוות השכל מלמעלה מהשכל אינו כן שאין בחי' הכח שלמעלה מהשכל מתגלה כלל בהשכל אלא שנולד השכל ממנו בבחי' מאין ליש דהיינו שאין המשפיע מתגלה כלל מפני רוב הגבהותו מן המושפע וז"ש החכמה מאין תמצא ל' מציאה כמו המוצא מציאה שאינו יודע ממי באה מציאה זו כך תמצא החכמה מאין בבחי' מציאה כו', וכ"ז הוא לפי שהחכמ' היא ראשית כחות הנפש והתהוות' מהנפש השכלי' עצמה לכך הוא בבחי' מאין ליש משא"כ המדות והמחשבה ודיבור שהתהוותן הוא ע"י החכמה הוא בבחי' יש מיש עילה ועלול כו', והנמשל מובן לי"ח שהחכמ' שהיא ראשית הי"ס הואיל והתהוותה הוא מא"ס ב"ה עצמו לכך הוא בבחי' מאין ליש שהרי אא"ס מרומם ונשגב מאד, אבל שאר הי"ס שהתהוותן הוא ע"י החכמ' הוא בבחי' יש מיש עו"ע כו' (רק נ"ל דמ"ש ששאר הט"ס מתהוי' מהחכמ' בבחי' יש מיש עו"ע, היינו בבחי' השפעה שמקבלים מהחכמה אבל בחי' התהוות מהותן ועצמותן שהוא ג"כ מהאא"ס עיין לעיל אות יו"ד, ודאי שזהו ג"כ מאין ליש וזה פשוט אלא שי"ל שכשנתהוה החכמ' מאא"ס מאין ליש נתהוו ג"כ עמה הט"ס מאין ליש והיו בבחי' העלם והתכללות בחכמה וזהו ענין ו"ד של מילוי היו"ד כנודע. ואח"כ התהוותן בבחי' גלוי מההעלם דחכמה הוא בבחי' יש מיש שהרי כבר נמצא מהותן בהחכמה, ולפיכך אנו אומרים שהחכמה מתהוה מאין ליש והט"ס נמשכים ממנה בבחי' יש מיש, ר"ל שהחכמה ראשית התהוותה בבחי' גלויה הוא ממש מהא"ס מאין ליש אבל הט"ס התהוותן גלוין כמו שהן באצי' הרי הוא מהחכמה וא"כ הוא יש מיש כו', והתהוות שרשן שבחכמ' שנמשך מאין ליש מהא"ס הוא נעלם מאד, ואין שמן נק' עליהם עד שמתאצלים בבחי' גלוי מהחכמה, ע"כ הג"ה).
אך הנה זהו בכל עולם כמו שהוא בערך עצמו, אבל לגבי העולם שלמטה ממנו הרי בחי' המל' שבעולם העליון נעשה ראש ומקור להיות מתהוה ממנה בחי' החכמ' שבעולם שלמטה מאין ליש כו', והיינו משום שחכמ' דאצי' היא מרומם הרבה ממהות החכמ' דבריאה ולא שייך כלל בזה השתלשלות עו"ע אלא מאין ליש ממש וכעד"ז החכמ' דבריאה לגבי החכמ' דיצי' והחכמ' דיצי' לגבי חכמה דעשי' והחכמה דעשי' לגבי שכל האנושי שלנו כו' כולם נמשכים זה מזה בבחי' מאין ליש, אמנם כ"ז הוא בערך אבי"ע

עצמן אבל לגבי אור א"ס ב"ה עצמו כמו שהוא מרומם ונשגב למעלה מהספירות, הרי אצלו ית' שוין ממש בהשואה א' ממש בחי' החכמ' דעולם האצי' עם החכמה שלנו ממש עם היות כי כשנעריך אותן זה לגבי זה הריחוק ביניהם גדול ועצום מאד עד להפליא כמובן מהסבר הנ"ל איך שהחכמ' דאצי' היא ראשית הי"ס דאצי' וכולם נמשכים ממנה בבחי' השתלשלות עילה ועלול ויש כאן עשרה ירידות דרך כלל עד התהוות המל' דאצי' והמל' מהוה מאין ליש החכמ' דבריאה וממנה נמשכים בהשתלשלות עו"ע שאר הט"ס דבריאה ע"ד הנ"ל באצי' כו' עד שהמל' דבריאה מהוה מאין ליש החכמ' דיצירה וממנה נמשכי' שאר הט"ס דיצירה בבחי' עו"ע זה מזה בכמה ירידות עד שנתהוה המל' דיצירה שהיא נעשית מקור ושרש להוות מאין ליש החכמ' דעשי' שממנה נמשכים הט"ס דעשי' ע"ד הנ"ל ביצירה עד שהמל' דעשי' היא מהוה מאין ליש הנפשות השכלי' שבמין האדם וע"י כמה ירידות שהרי נמשכים משמרי האופנים כו'. וא"כ ילאה השכל מהשיג שפלות ודלות ערך השכל האנושי לגבי החכמה דאצילות שהרי אין לשער כלל רבוי הצמצומים והירידות העצומות שיש בהתהוות השכל האנושי מהחכמ' דאצי' ובאמת יש צמצומים רבים אין קץ ומשנ"ת כאן הוא רק הצמצומי' כלליים כו', ויותר הרבה ממה שאין ערוך טיפה א' לגבי הים אוקיינוס כו', עכ"ז כשנעריך אותן לגבי הא"ס ב"ה עצמו ימצא ששניהם שוים אצלו ית' ממש, דכמו שאין השכל האנושי ערוך לו ית' כלל שהרי אינו ערוך לגבי החכמה דאצילות כנ"ל והחכמה דאצילות אינה ערוך כלל לאא"ס, כמ"כ ממש אין ערוך החכמה דאצילות לאא"ס ממש כמו שאין ערוך לו ית' החכמ' דעשיה בהשואה א' ממש והיינו משום שאא"ס כשמו כן הוא ולגבי דבר שבלי גבול הרי מספר אחד עם ריבוא רבואות פעמים אלפי אלפים וריבוא רבבות הן שוים ממש בלי שום יתרון והעדפה לזה על זה כלל וכלל, שאילו תאמר שבבחי' הבלי גבול נמצאים ריבוא רבואות פחות מאחדים א"כ אינו בלי גבול, (וכמו שכתבו חכמי המחקר שא"א שיהי' בלי גבול גדול מבלי גבול וכיון שבבחי' בלי גבול נמצאי' ריבוא רבואות בלי גבול א"כ א"א לומר שהאחדים נמצאים בו יותר דא"כ תאמר שבלי גבול גדול מבלי גבול כו' וזה אינו) א"ו הן שוים ממש. וכמ"כ עד"מ לגבי אא"ס שוים ממש החכמה דאצי' עם החכמ' האנושי', ולא דוקא החכמ' דאצי' עם החכמ' האנושי' ששניהם נק' בשם חכמה אלא אפילו החכמה דא"ק עם הדומם והצומח דעשיה הן שוים ממש לגבי האא"ס וכמו שאנו אומרים השוה ומשוה כו':

פרק יג

יג) **אמנם** הנה השואה זו הוא לגבי עצמות אור א"ס ממש והוא שלמעלה מהארה המתלבש' תוך העול' אלא שסוכ"ע, משא"כ מצד הארתו המתלבש' בהעולמות בבחי' ממכ"ע הרי אדרבה יש מעלה ומטה שבאצילות הארה זו בגלוי רב ועצום יותר מבבריאה וכו' ע"ד הנ"ל, והנה המשכת החיות מאור א"ס בתוך העולמות בתחלת הבריאה היה זה מצד עצמו בבחי' חסד חנם כי חפץ חסד הוא וכמ"ש בזהר כד סליק ברעותיה כו', ואח"כ באתעדל"ת תליא מילתא להמשיך ההארה ע"י תפלתינו ותומ"צ, אך ההארה שממשיכים היא ג"כ בתוספת מרובה על העיקר משום שההמשכה היא מבחי' אור א"ס הסכ"ע השוה ומשוה כו' שממנו נמשך הארה מחודשת ממש בכל יום להתלבש תוך העולמות מה שלא הי' כזאת אתמול כי הוא בחי' א"ס כו' ולגבי הארה זו מתבטלים הספי' והעולמות וזהו ענין היחוד כו', והנה כבר נת' שהכלי לקבלה שיתלבש אור א"ס בתוכה היא בחי' החכמה משום שהיא בחי' כח מה בחי' ביטול וזהו הכלי להשראת אא"ס שאין עוד מלבדו וכולא קמי' כלא חשיבי' כו' ואח"כ התלבשותו בשאר הט"ס הוא ע"י אמצעות החכמה שהחכמה מתלבשת בבינה שבתוכה אא"ס כו', לכן בק"ש שאז הוא המשכת הארה החדשה מאא"ס הוא נק' יחוד או"א דהיינו שאבא הוא בחי' ח"ע מקבל בראשונה הארה זו מאא"ס ומאיר ומשפיע אח"כ בבינה כו', ואמנם זהו לגבי הארת האא"ס המתלבשת באצי' ובודאי יש כמה וכמה עולמות לפני האצילות והארה זו נמשכת תחלה בתוכן (וג"כ מתלבש' תחלה בחכמ' שבאותו העולם כו') עד שאח"כ מגיע באו"א דאצי', ומשנ"ז יחוד או"א היינו בבחי' אצי' ולמעלה מזה לא רצו לדבר במקום גבוה כזה אבל הכלל הוא שבק"ש נמשך ההארה מחודשת ממש ממקורא דכולא הוא האא"ס הסכ"ע ממש, וכ"כ להדיא בלק"ת פ' וירא וז"ל ואין לך שום זיווג דזו"נ שאין זיווג או"א קודם להם כו' גם או"א לוקחי' חיות יותר מלמעלה עד המאציל העליון כי הוא לבדו יש בו כח לחדש תמיד לפי שאין לו סוף משא"כ בנאצלים שאין להם אלא לעצמן מה שניתן להם מלמעלה לכן דע שאין זיווג למטה בז"א שאין זיווג ההוא נמשך מלמעלה עד א"ס וזה כוונת יחוד ק"ש באמיתתה כי כבר ידעת שהוא זיווג או"א להמציא מוחי' חדשים לז"א הבנים שלהם כדי שיוכלו גם הם להזדווג ולהוציא בנים אחרים ולכן צריך בשעת ק"ש לכוין להשלים הזיווג עד א"ס כי ז"א יקבל מאו"א ואו"א מכתר וכתר מעתיק עד א"ס ובעונותינו לא נמסר בידינו עכ"ל, וזהו עיקר פי' אליו ולא למדותיו כי בק"ש הכונה להמשיך האור מאא"ס ממש מקורא דכולא שלמעלה מכל הנאצלים והנמצאי' שנאצלו כו' והארה זו נמשכת אח"כ בתחלה בבחי' החכמ' ואח"כ מתייחדי' החכמ' עם

הבינה וזהו פי' שני התיבות הוי' אלקינו שבפסוק ראשון דק"ש הוי' הוא בחי' האא"ס הנמשך ע"י יחוד זה ומאיר ומתלבש בחכמה וכמ"ש הוי' בחכמה כו' (ויש לכוין בחכמ' דאצי' וגם בחכמה דא"ק שלפני האצי' וכו'), ואלקינו הוא בחי' התלבשות אא"ס שבבינה כי הנה בינה הוא בחי' השגה והבנה שהיא בחי' גילוי משא"כ החכמה היא בבחי' העלם והיא בחי' עדן עין לא ראתה כו' ולפיכך נק' האור שבבינה אלקינו כלומר שמעתה הוא שלנו שהוא מושג ומובן לנו (כי בינה מקננא בכורסייא ומאירה בג"ע העליון לנשמות גבוהי' כו'). ואח"כ תיבות הוי' אחד הוא התלבשות אא"ס בזו"נ. כי הנה פי' אחד אין שייך לומר על אא"ס כמו שהוא בעצמותו ומהותו כיון שהוא פשוט בתכלית הפשיטות וא"כ מאי איצטריך לומר שהוא אחד, וממי ישלול כו' ואיך אפשר לומר ההפך ח"ו עד שיצטרך לומר שהוא אחד, וכמו שמצינו בגמ' שאמרז"ל על מחלוקת ב"ש וב"ה אלו ואלו דברים אלקים חיים הם, דאם לא הי' שני דיעות מחולקות רק דיעה אחת לא הי' צ"ל שהוא דא"ח דמהכ"ת לחוש להההפך, אבל מאחר שהן ב' דיעות והי' אפשר שא' מהן טעה לכך הוצרך לומר שאלו ואלו דא"ח, וכמ"כ פי' אחד היינו מצד התלבשות אא"ס בז"א שהז"א יש בו התחלקות חסד שבגבורה וגבורה שבחסד כו' שהי' אפשר לומר שהוא בחי' פירוד לכך בא לומר שעכ"ז הוא אחד ממש, והיינו מצד המשכות אא"ס שמתלבש בו שעי"ז מתייחדים הספירות וזהו א' חד ע"י אלופו של עולם נעשה חד ממש, והנה בפרטות הכוונה א"ח הוא ט"ס דז"א וד' רבתי היא בחי' לאה (בחי' דיבור שבמחשבה ולפיכך הוא ד' רבתי), ואח"כ בשכמל"ו היא בחי' רחל מל' דאצי' שמתלבשת בג' עולמות בי"ע המרומזי' בג' תיבות שם כבוד מלכותו כו' ונמצא שענין פסוק זה הוא התלבשות והמשכת האור והחיות בתוספות עילוי רב מן המקור הראשון הוא האור א"ס ע"י או"א עד שנמשך ג"כ בזו"נ כדי להתלבש בבי"ע שיהי' לו דירה בתחתונים כו':

פרק יד

יד) **ועתה** י"ל איך וע"י מה ומי הגורם להמשכה הנ"ל, אך ע"ז באו בתחלה שני תיבות שמע ישראל, לומר שההמשכה היא ע"י התשובה לברר הבירורים מה שהאדם אוכל ומתפלל אח"כ בכח זה וכן כל ל"ט מלאכות החורש כו' שהבירורים העולים אח"כ ע"י התפלה הם הגורמים המשכה זו ונרמז זה בתיבת שמע שם ע' ונז' בכוונות האריז"ל דש"מ היינו רפ"ח ניצוצים המתבררים ע"י שם ב"ן דתיקון במילוי ההין המברר אותם כי ב"ן ורפ"ח בגי' שם, והענין לפי שכל ענין השבירה והתיקון אינו רק אצלינו בערך הספירות והעולמות שהרי הבחי' היותר גבוה שהגיע בה הפגם ע"י השבירה הוא רק בבחי' האורות ואף גם הם לא נשברו ח"ו רק שנסתלקו למעלה וניצוצים לבד נפלו מהם

כו', אמנם לגבי עצמותו ית' אין שום שייכות בעצמותו ח"ו מהשבירה שהרי האור כלא חשיב לגבי המאור וכמו שאין שום שינוי בהשמש עצמה ע"י שהענן מסתיר אורו וזיוו, ולפיכך רפ"ח וב"ן שהם השבירה והתיקון נק' שם שהוא כמשל השם שאין נוגע להעצם וכך כתיב אני הוי' הוא שמי כו', והנה עליות הבירורי' הוא בבחי' ע' רבתי היינו בחי' ז' מדות שמשם הי' שרש השבירה ולפי שכל א' כלולה מיו"ד לכן הם ע' ונק' רבתי כי הם בבינה והמדות הכלולי' בשכל הם גדולים יותר מהמדות שבלב כי הלב אינו מקבל רק הארה בלבד וזהו שנק' המדות שבלב זעיר אנפין ע"ש הקיצור והצמצום ושם הם ג"כ אתוון זעירין משא"כ בבינה הוא אתוון רברבין וזהו הע' רבתי שלשם הוא עליות הבירורים והוא בבחי' רצוא לך הוי' הגדולה כו' ואח"כ תיבת ישראל הוא המשכה מלמעלה למטה בבחי' שוב כי ישראל הוא נהירו דחכמתא הנק' אל וכמ"ש השמים מספרים כבוד אל ואי' בזהר מנהרין ומנצצין כו', וע"י בחי' רו"ש נמשך אח"כ ההמשכה מאא"ס והיחוד בתיבות הוי' אלקינו כנ"ל: ואהבת את ה', הנה מכאן עד ובשעריך הוא מ"ב תיבות ומכאן מתחיל שם מ"ב וענין שם מ"ב הוא שכל ההעלאות הם על ידו כמ"ש בשתים יעופף כו' והוא בחי' עליות הנשמה ולכן בכ"מ שצריך לבחי' עליות הנשמה אומרים אנא בכח כמו בק"ש שעל המטה שצ"ל עליות הנשמה בסוד בידך אפקיד רוחי לכן אומרי' תחלה אנא בכח כו', והיינו משום ששם זה הוא מבחי' גבורות שענינם בחי' עליי' והסתלקות לכן כל העליות הוא ע"י שם זה, אלא שצריך לבאר הקושי' שנת"ל אות י"ב דהרי פ' שמע הוא בחי' חסד וא"כ איך שייך בו דייקא ש' מ"ב דגבו' ונת' שם הענין בקצרה שהוא בחי' אור הגבורה שבכלי החסד, דאי' בזהר אחליפו דוכתייהו ופי' בע"ח דאור החסד נכנס בכלי הגבו' ואור הגבורה בכלי החסד, וזהו ענין ב' פרשיות דק"ש שמע והא"ש, שמע הוא בחי' אור הגבורה שבכלי החסד, וזהו דהשם הוא מ"ב שהוא מבחי' גבורה והוא מורה על בחי' האור שהרי האור הוא בחי' פנימית לגבי הכלי וכמ"כ השם מ"ב המרומז בפ' שמע הוא בחי' פנימית לגבי התיבות עצמן שבפרשה זו שהרי השם אינו מפורש בתורה, והתיבות המפורשים הן בחי' הכלים לכן הכלי הוא בחי' חסד כמ"ש בפ' זו ואהבת וידוע דאהבה הוא חסד, אך האור הוא בחי' גבורה וכמו השם מ"ב שבא ברמז כו', ובפ' והא"ש הוא בהיפוך כדלקמן אי"ה, וביאור הדברים הנה בפ' שמע כתי' ואהבת בכל מאדך אבל בפ' והא"ש לא נז' אהבת מאדך ואהבה זו דמאדך הוא ענין שם מ"ב שהוא אור הגבורה בכלי החסד, ופי' דאהבת מאדך הוא בחי' אהבה שבלי גבול שזהו פי' מאד ור"ל בלי גבול היינו למעלה מהגבלת הכלי שלא תוכל האהבה להתיישב בכלי הלב אלא שירצה להפרד מן הכלי וליכלל במקור החיים א"ס ב"ה, והוא בחי'

האהבה העולה על כולנה הנזכר בלק"א פרק נ' שהיא כמעלת הזהב על הכסף מבחי' גבורות עליונות דבינה עילאה דהיינו שע"י התבוננות בגדולת א"ס ב"ה דכולא קמי' כלא ממש חשיב תתלהט ותתלהב הנפש ליקר תפארת גדולתו כו' וליפרד מהפתילה ועצים שנאחזת בהן כו' ואח"כ בא לידי כלות הנפש ממש ע"ש ונמצא שאהבה זו היא מבחי' גבורות שמהם בא סיבת העלי' וההסתלקות וכמ"ש בלק"א שהוא מבחי' תגבורת יסוד האש שבנפש אלהית כו' אך אור הגבורה הוא בכלי החסד שהרי עלי' והסתלקות זו נעשית ונגמרת ע"י האהבה והאהבה עצמה היא בחי' חסד כנודע ונמצא הכלי היא בחי' חסד והוא בחי' האהבה דואהבת כו' אלא שאור הגבורה נכנס ומתלבש בה והוא שיהי' אהבה זו ליפרד מהפתילה כו', ונמצא שהמכוון באהבה זו הוא בחי' גבורה דהיינו הסתלקות מהכלים, וכונה זו הוא בחי' האור עם היות שהאהבה עצמה והיא בחי' הכלי שעל ידה נשלם מכוון זה היא בחי' חסד כנ"ל:

פרק טו

טו) **אך** הנה כתיב לא לתהו בראה לשבת יצרה דהיינו להמשיך אורות בכלים, והיינו ענין פ' והא"ש ששם לא נז' בכל מאדך רק בכל נפשך שהוא ענין המשכה למטה (בג' לבושי הנפש מודו"מ) וזהו בחי' רצוא ושוב כי בחי' אהבת מאדך שבשמע היא בחי' רצוא וכמ"ש בלק"א שם ואח"כ בוהא"ש הוא בחי' שוב בחי' ביטול, והנה בפ' זו הוא בחי' שם ע"ב דהיינו ע"ב תיבות מן והי' עד ושמתם והוא בחי' ע"ב גשרים שבבחי' חסד והיינו אור החסד בכלי הגבורה שהשם והוא האור הוא חסד אבל הכלי הוא גבורה ומש"ה כתי' בפרשה זו וחרה כו', וביאור הדברים, הנה הגשרים הם עשוים כמו חדרים חדרים מיוחדים שהם עשוים לעכב המים של הנהר שלא ילכו בשטף רב כדרכן אלא שיתעכבו מחמת הגשר הנ"ל רק יומשכו בצמצום והתחלקות דרך חדר זה כך ודרך חדר זה כך כו' וכך יובן למעלה ענין ע"ב גשרים הוא בחי' צמצומים במי החסד העליון שלא יומשכו למטה כמו שהם למעלה שאילו היו נמשכים כן לא הי' יכול להיות כלל התהוות בריאה מוגבלת כמו שנתהוו מהם עתה ביום הראשון משימ"ב שהאיר החסד עליון ונתהוו ממנו מים ואור כו' שעם היות שניהן נתהוו ממדת החסד עכ"ז הרי הם שני בחי' שונות ממש. וזה נעשה ע"י שמי החסד הנ"ל נמשכו ע"י ע"ב גשרים שהם בחי' צמצומים להיות מזה כמה מיני המשכות שונות ובבחי' מדה וגבול להיות התהוות בריאה מוגבלת ונמצא שהגשרים הם בחי' צמצומים לצמצם האור והשפע אך המכוון בהם הוא חסד גמור כדי שיוכל להיות התהוות הנבראים וזהו ענין אור החסד בכלי הגבורה שהאור והמכוון הוא חסד אך הוא נשלם ונגמר לבא לידי פועל ממש ע"י מדת הגבורה דייקא לצמצם האור

והחיות וזהו ששם ע"ב דחסד יש בו רי"ו אותיות שהוא בגימ' גבורה משום שהוא אור החסד בכלי הגבורה, ומבחי' זו הוא בחי' גבורות גשמים שיורדין בגבורה כמ"ש מוריד הגשם באתה גבור והיינו שהכלי הוא גבורה לחלק ההשפעה לטפין טפין אבל האור והמכוון בזה הוא חסד גמור שהרי אם הי' שטף כמו ארובות השמים נפתחו בימי המבול לא הי' גידול התבואה כלל, וזהו שאמר מרע"ה בפ' זו ונתתי מטר כו' ולא נז' כלשון הזה בכל התורה שיאמר ונתתי הגם דשכינה מדברת מתוך גרונו כו' אלא לפי שפ' שמע קדמה ולוהא"ש והי' לו מס"נ בפ' שמע והרי אינו כלום רק הגילוי אלקות שבו ולכך אומר ונתתי כו', וכן:

פרק טז

טז) **ומעתה** יובן מה שהתחלנו לבאר לעיל אות י"א איך שבק"ש ממשיכים ההארה ממקורא דכולא דהיינו מאא"ס ממש (אלא שהארה זו הנמשכת מתלבשת בחכמה תחלה ונק' יחוד או"א כו'), וזהו בחי' אליו ולא למדותיו, והמשכה זו נמשכת ע"י בחי' אהבת דמאדך שזה דוקא הוא בחי' ההעלא' מ"ן לעורר המשכת אוא"ס ב"ה ממש ממקורא דכולא וכמ"ש בקו"א דלק"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח וז"ל והלכך כדי להמשיך אור א"ס ב"ה למטה א"א בלי העלא' מ"ן מלמטה דוקא כו' והעלא' מ"ן במוחו ולבו של אדם הוא בחי' רשפי אש בלי גבול ונק' מאד"ך כדי לעורר בחי' א"ס והיינו ע"י גבורות דס"ג שהן הן הרפ"ח ניצוצין כו' עכ"ל, הנה מבואר מדבריו שעיקר ההעלא' מ"ן הוא מבחי' מאדך והלכך כשצריכי' להמשיך האור ממש בגלוי בבי"ע וידוע שכשצ"ל ההמשכה למטה מטה מוכרח להיות המשכה ממקום היותר גבוה כידוע מענין אני ולא מלאך כו' ואע"פ שהתפלה נק' שם חיי שעה היינו משום שההארה שבבי"ע הוא מבחי' מל' דאצי' מקור הזמן אבל מ"מ שרש הגלוי הוא מאא"ס ממש שממנו נמשך כל אור חדש כידוע ומבואר ג"כ במ"א שכל המשכות אור חדש צ"ל מעצמות המאציל דייקא, ולפיכך לעורר ההמשכה משם צ"ל העלא' מ"ן בבחי' מאדך דייקא אלמא דעיקר העלא' מ"ן לעורר מבחי' א"ס הוא ע"י רשפי אש דמאדך כמבואר מדבריו להדיא, וזהו משנת"ל אות י"ד בפ' ראשונה דק"ש שהיא בחי' שם מ"ב שענינה הוא בחי' אהבה זו לצאת מהכלי שזהו בחי' גבורות ורשפי אש כו', והנה הטעם לזה שזהו עיקר העלאת מ"ן לעורר בחי' א"ס, הוא ע"י בחי' מאדך, יובן ע"פ מ"ש במ"א בענין מ"ן ומ"ד דלכאורה תמוה איך הנברא המוגבל יעורר באהבתו את בחי' אור א"ס הבלתי מוגבל אשר אין ערוך ממש, ונת' שם שזה גופא שהמ"ן יעורר מ"ד הוא ע"י שכך עלה ברצונו הקדום דהיינו שהי' תחלה הכנה לזה ברצונו הקדום שיהי' נמשך ומתגלה ע"י אתעדל"ת, ומ"מ צ"ל האתעדל"ת

מעין האתעדל"ע וא"כ עדיין קשה איך שייך שיהי' אתעדל"ת מעין האתעדל"ע מאחר שהאתדל"ע היא המשכת אא"ס הבלתי בע"ג הרי אין ערוך אליו ואין שייך לומר אפי' כטפה מהים וכנ"ל אות י"ב, וא"כ איך שייך כלל ערך להמשכת אורו, אך הענין דאין הכוונה שבאמת יש ערך להאהבה עם אור והמשכה שממנו ית', אלא הענין שיש ב' בחי' אהבות הא' כשהאהבה מתיישבת בלב שהלב יכול להכיל את אור האהבה שחפץ לקרבת אלקי' כו', והב' כשהאהבה היא בתגבורת גדול דהיינו שע"י התבוננות בגדולת אא"ס ב"ה במהותו ועצמותו דכולא קמי' כלא חשיב ממש (ואיך שאפי' בחי' א"ק הוא קמי' כמו עשי' גופניות ממש כי הוא ית' מרומם ונשגב מכל גדר מציאות נאצל או נברא כו') תתלהב ותתלהט הנפש באהבה רבה ועצומה עד שאהבה זו לא תתיישב בלב כלל מעוצם האהבה רבה שרוצה ליפרד מהגוף כו' ולאשתאבא בגופא דמלכא, או לאסתכלא ביקרא דמלכא ותפארת גדולתו הבלתי מוגבלת כו', הנה אהבה זו הוא בחי' מקיף על כלי הלב דהיינו שאין כלי הלב יכול להכיל אהבה זו וכמשנ"ת קצת באגה"ק ע"פ אין ישראל נגאלין, בענין פנימית הלב שהיא עד"מ כמו במילי דעלמא לפעמים יש ענין גדול מאד מאד שכל חיות האדם תלוי ונוגע עד נקודה פנימי' הלב ועד בכלל וגורם לו לפעמים לעשות מעשים ולדבר דיבורים שלא בדעת כלל וזלע"ז ככה הוא ממש בעבודה שבלב דהיינו לפי שבחי' נקודת פנימי' הלב היא למעלה מן הדעת המתפשט ומתלבש במדות כו' ע"ש, ונמצא אהבה זו היא בחי' מקיף ולמעלה מהגבלת המדות שבלב דהיינו שאין כלי הלב יכול להכילו, וזהו הנק' אהבת בכל מאדך ומאד פי' בלי גבול דהיינו שאין האהבה נגבלת בכלי הלב ולא שהיא בליגבול באמת דאדרבה לגבי אדם צדיק וחסיד וחכם יותר ממנו תהי' אהבה כזו מתיישבת אצלו בכלי שלו שהיא רחבה יותר ובחי' מאדך שלו היא אהבה גדולה יותר וכו' וגם היא מוגבלת לגבי אהבת המלאכים ונשמות שלמעלה כו', ולפיכך נק' מאדך מאד שלך שאצלך הוא בלי גבול דהיינו למעלה מהגבול שלו, ומ"מ הואיל והיא למעלה מהגבול שלו ה"ז בחי' העלאת מ"ן לעורר בחי' א"ס שהוא הבלי גבול באמת, וזהו שאמרנו שהאתעדל"ת היא מעין האתעדל"ע לא שיש ערך ביניהם ח"ו שהרי אין ערוך אפי' בין אהבת אברהם או מיכאל כהנא רבא לגבי אהבה וחסד דאצי' ואצ"ל לגבי אור א"ס כו' אלא שנק' מעין האתעדל"ע הואיל והיא למעלה מהגבול של האדם ונק' מאדך ולכן זהו המ"ן לעורר בחי' א"ס, אע"פ שאין לו ערוך לו ח"ו הרי כבר אמרנו שכך עלה ברצונו שיומשך אורו ע"י אתעדל"ת, לכן הואיל שבק"ש צ"ל ההמשכה ממקורא דכולא לכך צ"ל העלא' מ"ן בבחי' זו וזהו ענין למסור נפשו באחד וענין אהבה דבכל מאדך והוא בחי' שם מ"ב כנ"ל באריכות, ואז נמשך ההארה ממקור

הראשון מאור א"ס ממש בבחי' עולמות הא"ס שלמעלה מהאצי' ושם אין אנו רשאים לדבר בפרטות איך ומה הוא ענין המשכה זו אך בבוא המשכה זו בעולם האצילות אנו קורים לזה יחוד או"א כי הגלוי הראשון הוא בחכמ' כמ"ש הוי' בחכמ' ושם הוא בבחי' העלם עדיין ואח"כ נמשך בבינה שהיא בחי' גלוי וזהו הו"י אלקינו דהיינו שלנו ממש מצד שמבינה הוא בחי' הגלוי כו':

פרק יז

טו"ב) **והנה** אח"כ בשמו"ע הוא בחי' יחוד זו"נ דהיינו שלהיות נמשך אור וגלוי זה בבי"ע צ"ל ע"י יחוד זו"נ שהן בחי' יחוד קול ודיבור שע"י נמשך גלוי אא"ס לזולתו כו' כמו הדיבור שהוא גלוי לזולתו כו', אך מתחלה צ"ל הבנין דזו"נ דהיינו להמשיך להם מוחי' וזהו ענין ברכת אבות כמבואר בפע"ח, והענין כי המשכה זו מאא"ס עיקר גילויה הוא ע"י המוחי' חו"ב ודעת כדלעיל, ולפיכך צריך להמשיך תחלה בחי' המוחין, והמשל לזה נת' במ"א שהוא עד"מ כמו שאדם רוצה ללמוד איזו חכמה רמה ומפוארה, וא"א לו ללמוד החכמה עד שילמוד תחלה הלשון שמדברים בו החכמה, ונמצא מתחלה צריך ללמוד חכמת הלשון וגם הוא חכמ' גדולה, אלא שמ"מ הוא רק כלי לבד להגיע על ידו לאותה החכמ' מפוארה, וכמו עד"מ א"א ללמוד חכמת התושב"כ ושבע"פ בלתי שילמוד תחלה חכמ' הלשון הקודש כו', ועד"מ זה יובן שזהו ענין המשכת המוחי' לזו"נ שעי"ז יוכלו להגיע אח"כ ולקבל הארת אא"ס הנמשך להם מאו"א כו' כי השראת וגלוי אא"ס הוא בחב"ד ואם לא הי' נמשך להם מוחי' אלו לא היו יכולים לקבל גלוי אורו כלל, והנה אחר שממשיכים גילוי המוחי' והתלבשות אא"ס בזו"נ בג"ר אז עי"ז אח"כ בי"ב אמצעיות מבקשים הבקשות דהיינו שישפיע אור א"ס ע"י י"ס אלו השפעות כל טוב בבי"ע, בחונן הדעת יהי' השפעת החכמ' ע"י ספי' החכמ' דזו"נ כו' ובהשיבנו לעורר תשובה ע"י ספי' הבינה שהיא בחי' תשובה כנודע ובסלח לנו הוא המחילה והחזרת הרצון אחר שכבר שבו בתשובה והיינו ע"י החסד כמאמר וימינך פשוטה לקבל שבים כו' ואח"כ ברכת גואל ישראל ע"י בחי' גבורה וריבה ריבנו כו' ורפואה ע"י ת"ת כי לא שייך רפואה אא"כ קדם מכה בתחלה והדין והמכה נמשך מבחי' גבורה לכן הרפואה מבחי' תפארת שאחר הגבורה שהיא כלולה מחו"ג והיא בחי' מדה"ר לרחם על המוכה כו' וברכת השנה ע"י הנצח כו' ועיין לעיל סוף אות י"א:

פרק יח

יח) **והנה** יש להבין קצת פי' המלות דק"ש ותפלה אי"ה. ובפרט ההתבוננות בפסוק ראשון דק"ש, הנה שמע ישראל לי ראש שהקב"ה אומר על נשמות ישר' שהם כביכול

לי ראש כי הנה הראש כולל מוחין וגלגלת והגלגלת היא בחי' הרצון והמוח הוא הטעם הכמוס בתוך הרצון ולהיות כי תכלית הבריאה הי' בשביל ישראל כמארז"ל במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים א"כ הרי הן הן שעלו ברצונו ית' ובשבילן נבה"ע וא"כ הם בחי' לי ראש שנמשכים מבחי' רצה"ע ופנימי' הח"ע שהוא הטעם הכמוס ברצה"ע ב"ה ולכן ארז"ל כשישראל אומרים אישר"מ הקב"ה מנענע בראשו שע"י אישר"מ הם גורמים גילוי והמשכת רצה"ע עם פנימי' הח"ע וזהו ענין הנענוע בראשו כביכול, ולהיות כן שישראל הם עם קרובו ממש שהם כביכול לי ראש ע"כ אומר אליהם שמע והתבונן בזה כי בך הדבר תלוי להמשיך גלוי והמשכת אא"ס ב"ה שאין עוד מלבדו כו' להיותך נמשך מבחי' לי רא"ש כו' וכנ"ל בענין מנענע בראשו כו':

והנה פי' וענין הוי' אלקינו הוא בחי' יחוד או"א שהם בחי' תרדל"מ בחי' אין ויש שאא"ס מאיר ומתגלה בח"ע כמ"ש הוי' בחכמ' וע"י החכמ' מאיר ומתלבש בבינה ומשם נמשך הגלוי בעלמין סתימין וגם געה"ע שנהנין מזיו הוא ע"י שמקבלים מבחי' בינה כי אי' מקננא בכורסייא ועמ"ש בסידור ע"פ אד' שפתי תפתח בדרוש דר"ה בענין בקול דברי אלקים חיים כו' שהוא מבחי' בינה הנק' אלקי' חיים שממנה שרש ההשפעה של השגת אלקות לנשמות ומלאכים כו' יעו"ש, ובזה יובן ג"כ למה לא מצינו לשון זה על שום שם מן השמות שיאמר בו בפסוק כמו בשם אלקים שנאמר בו אלקינו ר"ל שהוא שלנו ומ"מ לא נאמר כן על שם הוי' או אהי' ושאר השמות, והענין כי פי' שלנו היינו שאור א"ס המלובש באותו השם מתגלה ממש ומתאחד בנו וזה א"א רק ע"י הצמצום וזה נרמז בשם אלקים דייקא שהוא המצמצם, ובינה נק' ג"כ אלקי' כי היא מקור הגבורו' שיש בה ה"ג כו' ועכ"פ פי' הוי' אלקינו הוא המשכת גלוי אור א"ס בח"ע ומשם בבינה עד שנמשך בנו ג"כ להיות אלקינו שלנו ממש: הוי' אחד, הנה צ"ל למה אמר פעם ב' הוי' והל"ל הוי' אלקינו אחד, אך הענין כי הנה צ"ל מלת אחד שאינו מורה לכאורה על אמיתית יחודו ית' שהוא לבדו הוא ואפס זולתו ואין מלת אחד מורה ע"ז שהרי יש אחד המנוי ג"כ, עד"מ יעקב הי' לו י"ב שבטים ואעפ"כ ראובן נק' אחד, אך יצחק נק' בנך יחידך וגם כאן הל"ל ה' יחיד, אך הענין הוא שבאמת לגבי הקב"ה מצד עצמותו ומהותו ית' לא שייך עליו מלת אחד כלל, שהרי הוא יחיד והוא לבדו הוא, אלא כמא' רז"ל שהוא אחד בשבעה רקיעים ובארץ ובד' רוחות העולם, ר"ל שגם בשמים ובארץ ובד' רוחות העולם שהם בחי' ששה קצוות העולם בחי' התחלקות ופירוד אעפ"כ שורה ומתגלה יחודו ואחדותו ית', ואינון מתייחדין באחד שכולם בטילים לגבי אור ה' השורה ומתגלה בהם וכמ"ש וצבא השמים לך משתחוים, והם ששה קצוות גשמיים וששה קצוות רוחניים דהיינו בחי'

מעלה ומטה שיש בכל העולמות למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית כי גבוה מעל גבוה כו', דהיינו מה שהוא מותפס בשכל והשגת הנבראים שבכל העולמות נק' מטה לגבי העליון שאינו נתפס ומושג בשכל והשגת הנבראים שלמטה ממנו ולית מחשבה דילהון תפיסא בי', וכן ד' רוחות העולם כי חסד דרועא ימינא שהוא דרום וגבורה דרועא שמאלא שהוא צפון כו' וכולם מתאחד' ונעשים אחד ליחודו ית' השוכן בתוכם, משא"כ לגבי הקב"ה בכבודו ובעצמו שהוא יחיד ומיוחד הרי הוא רם ונשא רבבות מדריגות עד אין קץ מגדר הקצוות גשמיות ורוחניות וכמ"ש לך הוי' הגדולה והגבורה וגו' פי' שבחי' גדולה וגבורה וכו' בטלים לו ית' שאינו נק' בשם גדולה וגבורה כלל כי כל בשמים ובארץ פי' שהכל בטלים אליו ית' ולפניו כחשיכה כאורה ומעלה ומטה שוין כי מהו"ע נמצא למטה כמו שנמצא למעלה ממש בלי שום חילוק ושינוי כלל לא בבחי' ממכ"ע ולא בבחי' סכ"ע כי אינו בבחי' וגדר עלמין כלל וכדכתי' כי נשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ ושמים הודו בלבד בחי' זיו והתפשטות והארה ממנו בלבד ואף גם בבחי' זו ארץ קדמה לשמים כו' וכמ"ש במ"א ולכן אומרי' מכה"כ והמלאכי' אומרים איה מקום כבודו להעריצו כו', ונמצא מובן שהקב"ה כמו שהוא מצד מהותו ועצמותו נק' יחיד והוא לבדו הוא, אלא שבהתלבשותו בבחי' ו"ק העליונים חו"ג כו' שהם בבחי' התחלקות ופירוד לכאורה חסד הוא מהות בפ"ע הפך מדת הגבורה כו' אלא שאעפ"כ הם מתייחדים מצד גילוי אא"ס ב"ה השורה ומתגלה בהם דאיהו וגרמוהי חד ובטילים במציאות לגבי אור ה' שבתוכם כביטול זיו השמש בשמש כו' לכך מצד התלבשות זו שאא"ס מלובש בהן שייך לקרותו אחד לומר שאע"פ שנאצלו הו"ק הרי ע"י התלבשותו ית' בהן הן בטילים ממש עד שהוא ית' אחד בהם דהיינו שאין עוד שום דבר ממש כי הם חשיבי אין ואפס כמו זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש, (ואין שייך לומר יחיד שהרי מ"מ יש אצילת ו"ק אלא שבטילים וזהו כלא חשיבי בכ"ף הדמיון, אבל אוא"ס מצד עצמו נק' יחיד. והבן) וכעד"ז הוא ממש בו"ק הגשמיים שהן ז' רקיעים והארץ שבאמת קמי' ית' כולא כלא חשיבי והם בטילים במציאות ג"כ כזיו השמש בשמש כמ"ש בלק"א רק שלגבינו מסתירים הצמצומים כו' כמבואר שם, וזהו אמיתת הפי' באחד דאין ר"ל רק לשלול שאין עוד אלוה ח"ו דלא הי' צורך כ"כ לומר זה בכ"י וכמ"ש בלק"א וכי תעלה על דעתך כו' אלא ר"ל שהוא ית' אחד והעולם וכל אשר בו בטל במציאות עד שהוא כאילו אינן במציאות רק שהש"י לבד נמצא, ולא שאנו אומרים שאין כאן עולם כלל ח"ו אלא שלפי האמת ביטול העולם הוא כביטול זיו השמש כשהוא בגוף כדור השמש שהרי זה כאילו אינו לעוצם ביטולו עד שיתכן לומר שאין כאן רק כדור השמש לבדו, כך העולמות בטילים גם

לאחר שנבראו עד שיתכן לומר שהרי זה כאילו אינן בכ"ף הדמיון עד שרק הוא ית' לבדו הוא הנמצא, וזהו אחד שהוא אחד ואין נמצא עוד שום דבר ממש, ולכך שייך ע"ז לשון אחד דוקא, שהרי מ"מ נבראו העולמות שהם הז' רקיעים והארץ אלא שבטילים לגבי האלף שהוא ית' יחידו של עולם אמנם לגבי עצם מהות הא"ס ב"ה אין שייך לקרותו אחד רק יחיד והוא יחיד ומיוחד עתה לאחר שנבה"ע כמו שהי' יחיד ומיוחד קודם שנבה"ע ממש, רק שענין ציור ביטול העולמות אצלו ית' שבטלים כ"כ עד ששם אין ואפס עליהם והרי א"כ בהם ג"כ אלקותו ית' מתלבש ע"ז שייך לומר אחד שהז' רקיעים והארץ בטילים להאור המתלבש בהן עד שכאילו אינן במציאות כלל רק הוא אחד בהם ג"כ והם כאילו אינן וזהו פי' ואין עוד מלבדו (וע' בשל"ה מס' שבועות דפי' קרוב למה שכתבתי):

פרק יט

יט) **עוד** יש לפרש בתיבת אחד, שהאל"ף הוא בחי' מהו"ע ית' יחידו של עולם והחי"ת הוא בחי' חכמה עילאה והדלי"ת רבתי הוא בחי' דיבור העליון דבר מלך שלטון הוא מדת מלכותו ית' ובזה נרמז כל סדר ההשתלשלות והתהוות הרבוי מן האחדות הפשוטה ית' שהוא ע"י אמצעות התלבשות אא"ס בח"ע כמאמר בראשית ברא בחוכמתא ברא כו' ואבא יסד ברתא הוא בחי' עולם הדיבור שממנו שרש התהוות רבוי הנמצאים והוא ע"ד מאמר מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך ופי' שהקושי' מה רבו מעשיך היינו איך יכול להיות התהוות הריבוי מן האחדות הפשוטה אלא שהתירוץ הוא לפי שכולם בחכמה עשית ומבחי' החכמ' נתהווה הריבוי ע"י הדיבור העליון וזהו מלאה הארץ קנינך הוא בחי' עולם הדיבור כו', וביאור הדברים הנה כתיב אתה ה' לבדך אתה עשית את השמים כו' וצ"ל איך הוא לבדו מאחר שעשה את השמים וגם להבין מ"ש אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם שנבה"ע ומשנברא כו' בשוה ממש שאין הנבראים פועלים שום שינוי בו ית' ולא כמו בהשתלשלות עילה ועלול שהעילה משתנה בעצמו כששופע לעלול ממנו כמו בהשפעת רב לתלמיד כו', והענין כי בדבר ה' שמים נעשו שהשמים ושמי השמים וכל צבאם מלאכים ונשמות נתהוו רק מאותיות דיבורו ית' וכללותם הוא דיבור א' כמארז"ל בה' נברא העוה"ז וכמשל ביטול אות א' לגבי כללות נפש המדברת שיכול לדבר דיבורים עד אין קץ ותכלית כך הוא ביטול כל העולמות הנבראים בדיבור א' לגבי מהו"ע ית' ולכן אינן פועלים שינוי כלל בו ית' וז"ש ג"כ אתה הוא לבדך ממש כי ביטול זה הוא כביטול אות א' בעודו בכח חכמתו טרם שיצא בגילוי בפה שאז הי' אין ואפס כו' כמ"ש בלק"א פ"כ כ"א לפיכך אע"פ שאתה עשית את השמים מ"מ אתה הוא לבדך ממש מאחר שהשמים והארץ וכל אשר בהם

בטלים במציאות כאילו אינן כביטול הדיבור בעודו במחשבה או בכח חכמתו וכו', והנה שרש התהוות הדבור הוא מבחי' החכמה וכמ"ש כולם בחכמה עשית וכתי' ה' בחכמה יסד ארץ אלו צירופי אותיות העליונים שנבראו בהם שמים וארץ שכמו עד"מ בגשמיות באדם אנו רואים שכח התחלקות האותיות בה' מוצאות אחה"ע מהגרון בומ"ף מהשפתים כו' וצירופן בכל דיבור ודיבור בתיבה זו כך ובתיבה זו כך הוא ע"י החכמה שבנפש שלכך התינוק אינו יכול לדבר הגם שיש לו קול ומחשבה ומדות רק מחמת שאין לו בחי' חכמה המחלקת ומצרפת האותיות הרי שהתחלקות האותיות בה' מוצאות וצירופן בכל תיבה נמשך דוקא מבחי' כח החכ' שבנפש, והיינו לפי שהחכמה היא ראשית לכל כחות הנפש לכך יכולה היא להיות נשפלת מטה מטה דהיינו לירד גם בבחי' הדיבור וכמשל מדורה גדולה שתאיר גם בריחוק מקום, וכך עד"מ יובן ג"כ למעלה דהנה ידוע שיש ריבוי נבראים לאין קץ ותכלית וכל א' נבדל ממציאת זולתו והיינו מחמת שינויי הצירופים ואותיות הדיבור העליון שמהם הם חיים וקיימים כנ"ל והתחלקות זו של האותיות ושינויי הצירופים הוא ע"י בחי' החכמה לפי שח"ע נק' ראשית לכך נשפלת למטה בבחי' עולם הדיבור להיות התחלקות האותיות וצירופן וכמ"ש בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וז"ש מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית פי' שריבוי ההתחלקות בנבראים שהוא בא ונמשך מצד ריבוי הצירופים אותיות הדבור כ"ז הוא ע"י החכמה אבל עצמותו ומהותו ית' הוא למעלה מגדר חכמה. ובזה טעו ועוותו הפלסופים החוקרים בשכל אנושי ותארו בו ית' מציאות וגדר חכמה וקראום חכמת אלקות וגם לא הונח להם ענין התהוות הריבוי מן האחדות דכיון שהוא ית' יחיד ומיוחד איך נתהוה הריבוי והשינוי בנבראים שכאו"א משונה מזולתו, אבל באמת בחשיכה יתהלכו ולא ידעו ולא יבינו כי סיבת ההתחלקות בין הנבראים הוא מחמת שינויי הצירופים של אותיות מדותיו ית' כנ"ל ושרש התחלקותן הוא ע"י החכמה אבל עצמותו ומהותו ית' מרומם ומתנשא למעלה מגדר חכמה ולא יושג בשום חכמה כלל כי אפי' על ח"ע אמרו דלית מחשבה תפיסא בי' והיא שוה אצלו ית' עם בחי' העשי' ממש וגילוי אלקות הוא בבחי' אמונה שלמעלה מהחכמה כעטרה שהיא על הראש וה"ע כתר יתנו לך מלאכים עם ישראל כו' ומשם התהוות החכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא, ונמצא מובן עכ"פ איך שבחי' עולם הדבור העליון שממנו שרש התהוות העולמות ואשר בהם נמשך ונתהוה מבחי' ח"ע ובטל לגבי הח"ע כביטול האותיות בעודן בכח חכמתו כנ"ל והחכמ' בטילה במציאות ממש לגבי א"ס ב"ה כנ"ל וזהו פי' אחד שהחית והדלית שהם הח"ע והדבור העליון הנמשך מח"ע שממנו שרש התהוות העולמות וחיותם וקיומם כנ"ל הם בטלים

במציאות ממש לגבי יחידו של עולם הא"ס ב"ה דכולא קמי' כלא חשיבי' כנ"ל ממשלים הנ"ל מביטול זיו השמש בשמש כו' וא"כ הרי אין עוד ואפס זולתו ממש ע"ד שנת"ל סוף אות י"ח וזהו הפי' במ"ש שהוא ית' אחד וכנ"ל:

פרק כ

כ) **והנה** להבין בתוס' ביאור בעניין התהוות הריבוי בנבראים שהוא מחמת ריבוי הצירופים כנ"ל יש להקדים מארז"ל דאי' בפ"ב דחגיגה כתוב א' אומר אלף אלפים ישמשוני' וריבוא רבבון קדמוהי יקומון וכתוב א' אומר היש מספר לגדודיו, תניא רבי אומר משום אבא יוסי בן דוסאי אלף אלפים ישמשוני' מספר גדוד א' ולגדודיו אין מספר, ופרש"י אלף אלפים הוא מספר של כל גדוד וגדוד אבל אין מספר כמה גדודין יש, והעניין דהנה פי' גדוד היינו המקור של יניקת וחיות כת ומחנה א' ממלאכים כי כמו שישראל נתחלקו לארבעה דגלים ובכל דגל כמה שבטים כמו כן המלאכים בתקונא דלעילא הם ד' תקוני דשכינתא דגל מחנה מיכאל ועל ידו כמה מחנות וכן בדגל מחנה גבריאל כו' ושרש יניקתן מבחי' האצילות הוא מי"ב גבולי אלכסון (שמזה נמשכו למטה בבריאה בחי' י"ב בקר שהים עומד עליהם מלמעלה שהם י"ב מלאכי' כללי' שלכל א' יש מחנה א' כמו י"ב שבטים שבט ראובן כו') והנה ענין האלכסון הוא בחי' האור הנעשה ממזיגת המדות והתכללותן זה עם זה, כי ידוע דחח"נ הוא בקו הימין ובג"ה בקו השמאל וההמשכה מבחי' חכמה להוד נק' אלכסון וכן הבינה עם הנצח כשמתכללי' זה עם זה נק' אלכסון והוא ענין הארה חדשה שנעשה מזיגה חדשה ע"י התכללות הספי' זה עם זה מקו הימין לקו השמאל או מקו השמאל לקו הימין וזהו ענין י"ב גבולי אלכסון שכל בחי' אלכסון הוא ענין האור הנעשה ממזיגת והתכללות המדות והוא מקור השפע וחיות של מחנה מלאכים דבריאה והוא הנק' גדוד, והנה ההמשכה ממדות אלו דאצילות בבי"ע להיות התהוות המלאכים הוא באמצעות המל' שהיא בחי' דיבור העליון המלביש להמדות ומצירופי אותיות הדיבור מתהוים המלאכים כי מכל דיבור נעשה מלאך א' וזהו ענין צירופי השמות של המלאכים הדריאל יופי כו' כמ"ש בספרים ששמו אשר יקראו לו הוא הצירוף המחי' אותו, ויובן עד"מ מהמשכת וגילוי המדה שבלב בדיבור שבהיות המדה עדיין בלבו כגון כשאוהב ומתאוה לאיזו דבר בלבו הרי אז עדיין אותה האהבה והתשוקה היא מציאת א' פשוט משא"כ כשמגלה ומפרש אותה לזולתו ע"י אותיות הדבור הרי היא מתחלקת לחלקים שבכל דיבור ודיבור יש חלק והארה ממנה מאחר שבדיבורים הללו היא נגבלת כולה ממילא שיש חלק ממנה בכל דיבור פרטי, הרי אנו רואים שע"י הדיבור נעשה התחלקות בהמדה שמתחלה כשהיתה בלבו היתה עצם פשוט אחד וכשמתגלית

בדיבור היא מתחלקת לחלקים רבים וכך יובן למעלה שהתהוות ריבוא רבבות מלאכים דבי"ע מגדוד א' שהיא מדה א' דאצילות הנעשי' ממזיגת והתכללות המדות כנ"ל, הוא דוקא ע"י שהמדה דאצי' נמשכת ומתלבשת בדיבור העליון שהיא בחי' מל' דאצי' ששם בדיבור דוקא מתחלקת המדה לחלקים רבים שהוא ריבוי הצירופים כנ"ל במשל ומכל צירוף מתהוה מלאך א' ומחמת שינוי הצירופים לכן הוא שינוי המלאכים זה מזה, ולכך הם ג"כ בע"ג ותכלית כמו אהבת מיכאל וכן השגתו שהם מוגבלים בודאי מאחר שהוא מוגבל בעצם ואילו הי' נמשך לו אהבה בלתי מוגבלת היה כלה ונפסד לגמרי והיינו לפי שמקבל הארה ממדות עליונות ע"י המל' ששם נעשה צמצום והתחלקות השפע לחלקים ושיהי' השפע בגבול ותכלית משא"כ המדות דאצי' כמו שהם בעצמותן הם בבחי' א"ס, וכן בבחי' פחד מחנה גבריאל נהר דינור יוצא מזיעתן כו' ומ"מ מוגבלת היא והיינו מפני שהארת הפחד הנמשך להם מפחד עליון דאצילות הוא ע"י התחלקות כנ"ל ומצירוף א' מקבל גבריאל כו' משא"כ מקור הפחד עליון באצי' הוא בבחי' א"ס, וזהו ענין אמרם ז"ל אלף אלפים בגדוד א' שיש מספר כמה וכמה מלאכים שמתהוים משפע מדה א' דאצי' שהוא ענין גדוד כנ"ל והיינו מפני שהשפע נמשכה בבחי' התחלקות לחלקים מוגבלים שיהי' מכל חלק התהוות מלאך בע"ג כנ"ל וממילא שיש ג"כ גבול למספר ההתחלקות (ובאמת שזהו ע"י ב' בחי' גבורות שיש בבנין המל' הא' לצמצם מהות שפע המדות הנמשך בדיבור עד"מ באדם שאין התלבשות המדה בדיבור כמו שהיא בעצם ממש הב' הוא שיהי' התחלקות השפע לחלקים רבים ע"י ריבוי הצירופים וכמ"ש ע"פ אד' שפתי תפתח ע' בסידור בשער ר"ה). אבל לגדודיו אין מספר פי' למקור היניקה שלהם דהיינו בחי' המדות שבאצילות עצמן אין להם מספר כלל לפי שיכול להיות כמה וכמה מזיגות בהמדות חסד שבחסד שבגבורה וחסד שבחסד שבת"ת כו' וכל מדה הנעשית מהתכללות המדות זו בזו כגון בחי' מדת החסד שבגבורה הנעשה מהתכללות ומזיגת מדת החסד עם מדת הגבורה שע"י התכללות זו נולד מדה ומזיגה חדשה והיא בחי' חסד שבגבורה הרי היא מדה ממדותיו ית' שהיא מקור השפע לנבראים ונק' גדוד כנ"ל וכעד"ז מדת החסד שבחסד שבגבורה וכו' וע"ז אמרו ולגדודיו אין מספר משום דאיהו וגרמוהי חד שאפי' הכלים הנק' גרמוהי הם מיוחדות במאצילן ב"ה וכמו שהוא ית' אין לו סוף ותכלית כך מדותיו ית' החסד והגבורה כו' שהוא מתייחד בהן הם ג"כ בלי גבול ותכלית וע"כ גם בחי' ההתכללות ומזיגה שבהן הם ג"כ לאין סוף ממש, ועפ"ז יובן מ"ש ולתבונתו אין מספר, דלכאורה תמוה איך נופל לשון מספר על התבונה והל"ל אין חקר, אך הענין דתבונה אותיות בן ובת כי הנה יש בינה עילאה ובינה תתאה פי' בינה עילאה

היינו עצמיות ההשגה שאינה מקור למדות עדיין ובינה תתאה היינו כשנעשית מקור ושרש להולדת המדות ובעבודת ה' היינו כשמתבונן בגדולת ה' ותפארתו ונעשה ההשגה וההתבוננות מקור להתפעלות שנמשך מזה בשכלו איך שראוי לאהבה אותו וליראה ממנו וזה נק' תבונה בן ובת שהם כללות המדות הכלולים בהשגה דבינה הנק' תבונה ולכן שייך ע"ז לומר אין מספר כי הולדת המדות עליונות בן ובת שנולדים ונמשכים מן הבינה הם בריבוי לאין מספר ממש בלי גבול מצד התכללות המדות זה עם זה וזהו ענין ולגדודיו אין מספר כנ"ל אבל בכל גדוד יש מספר כמה מלאכים נתהוי' ונמשכים ממנו לפי שהמדה נמשכת בבי"ע ע"י המל' ששם נעשה ההתחלקות ע"י צירופי אותיות שיתהוו מלאכים בעלי גבול כנ"ל וגם כמה מלאכים יומשכו מכל גדוד כו' במספר מטעם הנ"ל רק שהוא מספר רב ועצום אלף אלפים וריבוא רבבות נולדים ונמשכים ממדה א' הנעשית מהתכללות המדות והיא הנק' גדוד כנ"ל ולגדודיו אין מספר:

פרק כא

כא) **נמצא** מובן מכ"ז סיבת התהוות הריבוי בנבראים אשר אלף אלפים מספר גדוד א' ולגדודיו אין מספר וכולם בהשגות שונות זה מזה פני ארי' אל הימין ופני שור כו' הוא נמשך מצד שינויי הצירופים של אותיות הדיבור העליון ית', וריבוי שינויי הצירופים הוא מחמת ריבוי התכללות המדות עליונות שהחסד מתכלל מגבורה וגבורה מחסד וכו' וכנ"ל והם נמשכים כולם בגילוי בבחי' דיבור העליון לכן מתהוה מזה ריבוי צירופים שונים שאין דומים הצירופים שמבחי' חסד לצירופים שמבחי' גבורה שמבחי' חסד נמשך אור מים ומבחי' גבורה רקיע כו', ומ"מ כח התחלקות האותיות וצירופן נמשך מבחי' ח"ע דוקא אלא שהח"ע מאירה בדיבור ע"י המדות וגם המדות מתלבשות בהצירופים וכמ"ש במ"א באריכות שזהו פי' יחוד יעקב ורחל שיעקב הוא יוצא מז"א אלא שהוא מבחי' יסוד אבא שבז"א ונמשך לרחל הוא בחי' עולם הדיבור והיינו שהתהוות ריבוי הצירופים בעולם הדיבור הוא ע"י הארת ח"ע שמבקע המדות וזהו פי' יעקב יבקע כמ"ש אז יבקע כשחר אורך וע"י בקיעה זו נמשך ג"כ אח"כ מן המדות לדיבור שיהי' התחלקות צירופי אותיו' ושיהיו התפעלות המדות מתלבשים בהצירופים, משא"כ מקודם שנמשך הארת ח"ע בהמדות אין כח כלל בהמדות שיומשך מהם הדיבור ואז נק' המדות אבנין סתימאן וע"י הארת ח"ע שבוקע בהן נעשו אבנין נקיבין כמ"ש בתוספתא דבשלח דנ"א עד לא אשתקע אוירא דכיא ולא נהיר נהרין אבנין נקיבין הוו סתימאן, דהיינו שמקודם גילוי בחי' אוירא דכיא שהוא הארת ח"ע אזי לא נמשך מן המדות בדיבור כלל כמשל התינוק שאע"פ שיש לו מדות א"י לדבר מחמת

שלא נשלמו בו גילוי המוחי' לכן נק' אז המדות סתימאן שהם סתומי' ואין נמשך מהם גילוי למטה, וע"י הארת ח"ע נעשה בהם בקיעה ונעשו אבנין נקיבין וזהו פי' יבקע צורים כו' ואז נמשך מזה הדבור התחלקות הצירופים ונמצא מקור התחלקות והתהוות הדיבור העליון הוא מח"ע אלא שהוא דוקא ע"י אמצעות המדות וכמובן ג"כ ממ"ש שהמדות הם מתגלים בדיבור ולכן לגדודיו אין מספר כו' (וז"ש באגה"ק ע"פ ויעש דוד שם וז"ל הנה ידוע לחכמי לב כי רבוי העולמות וההיכלות אשר אין להם מספר כמ"ש היש מספר לגדודיו ובכל היכל וגדוד אלף אלפין וריבוא רבבן מלאכים כו' הנה כל רבוים אלו ריבוי אחר ריבוי עד אין קץ ממש הכל נמשך ונשפע מריבוי צירופי כ"ב אותיות דבר ה' המתחלקים ג"כ לצירופים רבים עד אין קץ ותכלית ממש עכ"ל דקדק בלשונו הזהב שהעולמות וההיכלות אין להם מספר ממש ובכל היכל יש מספר אלף אלפין כו' שהוא כמש"ל שההיכלות נמשך מבחי' הגדודי' שהם מדות עליונות שאין מספר כלל לריבוי ההתכללות של המדות שמכל התכללות נעשה אור חדש, ואח"כ הנבראים שנתהוים מן גלוי כל מדה פרטי' בדיבור יש להן מספר אלף אלפין וריבוא רבבן, ומ"מ כיון שכל המדות מתגלים בדיבור לכך אין קץ ממש להצירופים וז"ש מעודד ענוים ה' שמחזק הענוים שהם לאה ורחל אותיות מו"ד להכיל גילוי אורות עליוני' שבבחי' א"ס כו'):

פרק כב

כב) **והנה** הגם שכח התחלקות האותיות וריבוי הצירופים נמשך מן החכמה מ"מ החכמה במהותה ועצמותה היא למעלה מההתחלקות כי היא בבחי' ביטול לאור א"ס ב"ה המאיר ושוכן בה כמ"ש הוי' בחכמה, וידוע שלגבי אור א"ס ב"ה כל הנבראים והנאצלים הם בבחי' ביטול ממש כזיו השמש כשהוא כלול במאור השמש וכמ"ש הודו על ארץ ושמים שמבחי' זיו ממנו ית' נתהוו ארץ ושמים כו' וכיון שאור א"ס ב"ה מאיר ומתגלה בח"ע וכמאמר איזהו חכם הרואה את הנולד דהיינו איך שנולד ונתהוה מא"ס ב"ה, א"כ היא בבחי' ביטול אמיתי לאור א"ס ב"ה, וזהו פי' חכמה כח מ"ה לשון ונחנו מה כו' וא"כ היא למעלה מבחי' התחלקות שהרי הביטול הוא הפך ההתחלקות, אלא שמהחכמה נמשך הכח להיות התחלקות בהאותיות וצירופן והיינו ע"י אמצעות המדות כנ"ל, וגם ההמשכה הנמשכת מח"ע לבקע את המדות ולהיות מזה התחלקות האותיות, הוא בחי' אות ו' קול פשוט והוא מ"ש ונתתם לי אות אמת דא וי"ו וכתי' תתן אמת ליעקב בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, והוי"ו מורה שאין בו התחלקות שהרי הוא רק קו אחד, אלא שעכ"ז אף שהוא בעצמו אין בו התחלקות מ"מ הוא בחי' כח המחלק שיהי' התחלקות האותיות במל', וזהו פי' חד דאחד שהוא ענין המשכת עולם

הדיבור הנרמז בדלית רבתי מן החכמ' שהוא החית, אך הנה להיות התהוות והמשכת ח"ע מעצמות אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מגדר חכמה ולאו מכל אינון מדות איהו כלל ושיומשך בבחי' חכמ' להיות אנת חכים הוא ירידה גדולה ע"ד מארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו שהגדולה עצמה נמשכ' ע"י ענותנותו להשפיל א"ע במדת גדולה דכלא חשיבא ממש וכמ"כ ממש להתלבש להיות אנת חכים כו', והנה המשכה זו הוא ע"י בחי' ורב חסד שהוא החסד שלמעלה מהחכמ' והוא בחי' מים שיורדים מגבוה לנמוך ונמשך בחי' נוצר חסד נוצר אותיות צנור דהיינו שנמשך השפע בבחי' צמצום גדול כדי שיוכל להתלבש בבחי' חכמה וזהו פי' נוצר חסד לאלפים, והוא ענין אלפים שנה קדמה תורה כו' שהם ב' אלפין אלף חכמה אלף בינה, ואלף משמע ל' להבא אאלפך חכמה שעתיד להתגלות וכענין אהי' אשר אהי' אנא זמין לאולדא דהיינו קודם שנתהוו מציאות חו"ב בפועל רק שנמשך מקור להתהוותן זהו בחי' אלף חכמה כו' שיהי' מקור למציאת החכמ' וזה נמשך מבחי' נוצר חסד הנ"ל שמשם נמשך מקור להתהוות החכמה וזהו נוצר חסד לאלפים, וזהו האלף דאחד והוא בחי' האין שממנו תמצא החכמה. והחית היא החכמה עצמה, שממנה נמשך אח"כ הדלי"ת דיבור כנ"ל, נמצא מרומז באחד כל סדר המשכה מא"ס ב"ה להיות התהוות העולמות, שהרי האלף הוא היות נמשך ממנו ית' מקור למציאת החכמה שהיא ראשית ההשתלשלות והחי"ת הוא התהוות החכמ' שעי"ז נמשך אח"כ התחלקות צירופי אותיות הדיבור שבהן נבראו העולמות, והנה הדיבור בטל בחכמ' בתכלית והחכמ' לגבי האין שממנו תמצא, עד שנמצא שגם אחר התהוותן הם בטלים כזיו השמש בשמש לגבי א"ס ב"ה, וזהו הפי' אחד שהוא ית' אחד ממש גם לאחר שנבה"ע דכלא ממש חשיבי' העולמות וכאילו אינן כנ"ל, (ואמנם אור א"ס מצד עצמו נק' יחיד וכמש"ל אות ח"י) והם בטלים ממש לגבי האור א"ס המתלבש בהן ע"י החכמה וזהו בחי' יחודא עילאה שהוא בחי' הביטול במציאות שהנאצלים בטילים לגבי אור א"ס ב"ה שמאיר ומתגלה בהם שאין עוד מלבדו ממש ואח"כ בשכמל"ו הוא יחו"ת דהיינו כמו שנראי' לגבי דידן בבי"ע שהנברא נדמה לו שהוא בחי' יש כו' אלא שאעפ"כ הוא בטל כו', והנה מבואר בספרים שצריך למסור נפשו באחד, והענין כי זה יבוא מחמת התבוננות הנ"ל שמע ישראל כו' שהוא מלשון הבנה שהיא התבוננות בגדולת א"ס ב"ה איך שהוא אחד כמו קודם שנבה"ע בלי שום שינוי כמ"ש אני ה' לא שניתי, דהיינו שהעולם ומלואו בטל במציאות ממש ושם אין ואפס עליהם כנ"ל באריכות וכמ"ש אתה הוא עד שלא נברא כו' אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים פי' אלקים הוא השם המעלים ומסתיר שיהי' העולם נראה יש ודבר

כמו שהוא לפנינו אבל לפניו ית' אין שום העלם מעלים ומסתיר כלל וא"כ כולא קמי' כלא חשיב ממש וכמאן דליתנהו דמיא עד שרק הוא ית' לבדו הוא הנמצא וזהו אחד, ואי לזאת ולא תחללו את שם קדשי כו' שלא לעשות מקום חלל להיות דבר נפרד ממנו ית' וממילא בטילים כל התאוות והישות ולגרמי', מאחר שאין עוד מלבדו ממש, וזהו ענין המס"נ באחד שכשיתבונן איך שהוא ית' אחד כנ"ל יומשך מזה המס"נ להבטל מכל בחי' לגרמיה כו':

פרק כג

כג) **והנה** אח"כ צ"ל בשכמל"ו והוא בחי' יחו"ת כי ועד הוא אחד בחלופי אתוון, כי הנה בכאן בא לומר ענין התהוות ג' עולמות בי"ע ע"י מדת מלכותו ית' המתלבשת בהן ושם כבוד מלכותו הוא ענין התלבשות המל' בג' עולמות בי"ע כמש"ל סוף אות י"ג, והנה לשון בריאה בלה"ק הוא על התהוות יש מאין דהיינו שהנברא הוא בחי' יש ודבר נפרד בפ"ע, והגם שהיש הנברא הוא ג"כ כלא חשיב קמיה דהיינו שבטל במציאות לגבי הכח והאור השופע בו מהכלים די"ס דאבי"ע שהקו אור א"ס ב"ה מאיר בהם וכזיו השמש בשמש כמ"ש בלק"א ח"ב, היינו קמי' דוקא שהוא ידיעתו ית' מלמעלה למטה אבל בידיעה שממטה למעלה היש הנברא הוא דבר נפרד לגמרי בידיעה והשגה שממטה כי הכח השופע בו אינו מושג כלל וכלל וגם אין ערוך זה לזה כלל וכלל לא מיני' ולא מקצתי' מהערך שמהעלול אל העילה שהעלול יודע ומשיג איזה השגה בעילתו ובטל אצלו ע"י ידיעה והשגה זו וגם במהותם ועצמותם אין הפרש גדול כל כך רק שזה עילה וזה עלול ולא מיני' ולא מקצתיה מההפרש שבין מהות היש הנברא למהות הכח ואור השופע בו להוותו מאין ליש ולכן נק' מאין ליש דוקא עכ"ל, וביאור דבריו שבא לבאר מהו ההפרש בין בריאה לאצי', שבריאה בלה"ק הוא על התהוות מציאות נבראים שהם בבחי' נפרדים משא"כ מציאות הנאצלים שהן בבחי' ביטול לגמרי כזיו השמש בשמש אין שייך ע"ז לשון בריאה כו' רק לשון אצילות שהוא מלשון ויאצל מן הרוח לשון הפרשת הארה כזיו השמש מן השמש וגם לשון אצל וסמוך שלפי שהן בבחי' ביטול גמור הרי הן אצל וסמוך לא"ס ב"ה עד"מ, וע"ז מקשה לנפשו ואמר והגם שהיש הנברא הוא ג"כ כלא חשיב קמי' דהיינו שבטל במציאות כו' וא"כ קשה מ"ט יקרא בשם בריאה יש מאין מאחר שבאמת אינו נפרד כלל אלא בטל במציאות לגבי הכח והאור השופע בו ג"כ כביטול זיו השמש בשמש ור"ל כביטול הנאצלים שהוא כזיו השמש בשמש כנ"ל שכמ"כ באמת גם בי"ע ואפי' העולם הגשמי שלנו ומלואו בטלים עד"ז ממש, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא לכאורה מ"ט יקרא זה אצי' וזה בריאה כו', וע"ז תי' ואמר היינו

קמי' דוקא כו' אבל בידיעה שממטה כו', ור"ל דמה שאמר שהיש הנברא ג"כ כלא חשיב ובטל כזיו כו' היינו קמי' דוקא ר"ל שבאמת כן הוא, אבל אצלינו נדמה שהעול' ומלואו הוא בבחי' יש ודבר נפרד לגמרי, וכידוע ומבואר במ"א ע"פ אל דעות ה' שכולל ב' דעות דהיינו שדעה עליונה הוא כמו שהוא קמי' ית' שהוא ית' הוא היש האמיתי ואבי"ע הם בחי' אין וכלא ממש חשיבי' כזיו השמש כשהוא בתוך מאור השמש ששם אין ואפס עליו, ודעה התחתונה הוא מה שנדמה אצלינו שהעולם ומלואו הוא בבחי' יש ונפרד ולמעלה הוא בחי' אין שאינו מושג לכן אומרים שהבריאה יש מאין פי' שלמטה הוא היש ולמעלה הוא האין שאינו מושג. וענין מודים אנחנו לך היינו שאנו מודים שהאמת הוא כמו שהוא קמי' ית' שלמעלה היש ולמטה האין כו' אלא שזהו בבחי' הודאה לבד ולא בראיה והשגה נגלית ממש, לכן מצד זה שהנברא רואה א"ע בבחי' יש ודבר נפרד נק' בריאה בלה"ק שנברא מציאות דבר שהרי הוא דבר ויש ונפרד לגמרי בידיעתו והכח השופע בו ומחייהו מאין בא לו בהסתר והעלם עד שנדמה לו כאילו הוא יש משא"כ בחי' אצילות הוא שגם בידיעתן והשגתן ממש הם רואים ומשיגים איך שאינן נפרדים כלל ובטלים כזיו השמש בשמש, לכן לא שייך ע"ז כ"כ לשון בריאה רק לשון אצילות כנ"ל, והנה התהוות זו שיהי' הנברא בבחי' יש ודבר נפרד הוא ממלכות דאצי' כי אין מלך בלא עם כו' ולזאת נק' עלמא דאתגליא כי בה נגלה כח אור א"ס לברוא יש מאין שלא ע"י השתלשלות עילה ועלול אבל ט' ספי' הראשונות נאצלו בהשתלשלות עו"ע ואור הא"ס מלובש בחכמ' לבדה עכ"ל, וביאור דבריו הוא שביאר במה שאמר תחלה שהאצי' הן בבחי' ביטול בידיעתן והשגתן ג"כ כביטול הזיו במקורו שהוא לפי שנאצלו בהשתלשלות עו"ע, ור"ל שחסד נאצל מן הבינה והחכמ' בדרך עו"ע ולפי שהעלול יודע ומשיג איזה השגה בעילתו לכן הוא בטל אצלו ע"י ידיעה והשגה זו והעלול הוא מוקף מהעילה ובטל במציאות אצלו כזיו השמש בשמש, משא"כ היש הנברא הואיל והכח השופע בו אינו מושג לו כלל לכן אינו בטל במציאות בידיעתו והשגתו שממטה כו' וזהו בריאה יש מאין היינו שלא כדרך השתלשלות עו"ע כי אם היה ההתהוות שלהם ע"י המשכת החיות בהדרגה והשתלשלות מעילה לעלול לא הי' יכול להיות התהוות מציאות הנבראים כמו שהם עתה יש ודבר בפ"ע רק היו בטלים ממציאותם בתכלית הביטול ולא הי' יכול להיות נפרד בפ"ע כלל אפי' כרגע מאחר שהחיות השופע עליו להחיותו ולהוותו מאירה בו בגילוי שמושג לו ממילא שהוא עצמו בטל במציאות לגמרי אל החיות המהוה אותו וכזיו השמש בשמש, וכמ"ש בהקדמת ס' פע"ח ביאור ענין עילה ועלול שכל עילה מקיף את העלול והעלול מוקף ממנו שהוא כמשל הרב המשפיע

שתופס ומקבל את כל השגת התלמיד המקבל מכל צד ופינה דהיינו מפני ששכל הרב מופלא הרבה ממנו ע"כ שכל הרב משיגו בבחי' הקפה מכל צד ושכל התלמיד בטל לגבי השגת הרב וכמו עד"מ כשאדם רוצה להשיג איזה שכל שהוא עמוק הרבה משכלו הנה שכלו נעשה מוקף בתוך עומק השכל ההוא ובטל אצלו והשכל ההוא מקיף לשכלו כו', וזהו מ"ש בפרדס ענין י"ס דעגולים שאין הכוונה כעיגולים גשמיים ח"ו אלא ע"ד הנ"ל שהם השתלשלות עשר בחי' מעילה לעילה שהתחתונה מוקפת מעליונה הימנה ובטילה אצלה כו' וז"ש רז"ל קרסולי החיות כנגד כולן שוקי החיות כנגד כולן קרני החיות כו' שכל בחי' עליונה היא כנגד כולן של התחתונ' לפי שהעילה מקיף את העלול וכנ"ל, ועפ"י לשון חסידות נק' בחי' זו בחי' ביטול שהמקבל בטל לגבי מקור החיות המהוה אותו והוא בחי' יחודא עילאה כמו דקמי' כולא כלא חשיבא, אמנם בחי' יחו"ת הוא בחי' מדת מלכותו ית' ואין מלך בלא עם היינו להיות התהוות נפרדים דוקא שיהיו בעיניהם כאילו הם יש ודבר נפרד בפ"ע אלא שאח"כ יהי' בטל מדעתו ורצונו לקבל עליו עול מלכות שמים והוא בחי' ביטול היש (שהיש מבטל א"ע מדעתו ורצונו שמקבל עליו עומ"ש כאשר מתבונן שה' אחד כו' ואין זה כביטול דיחו"ע שהוא ממילא לפי שה' מתגלה בהם וגם שם הוא ביטול אמיתי כזיו כו' משא"כ בביטול היש שמ"מ הוא יש כו') וכענין שום תשים עליך מלך כנודע שלשון מלוכה לא שייך אלא כשמקבלים עול מלכותו עליהם ברצון כו' וא"א להיות כ"ז כ"א ע"י שיהי' התהוות הנפרדים דוקא כנ"ל והיינו ע"י צמצום והסתר והעלם החיות שמסתתר ומתעלם כאילו הם יש ודבר נפרד כו' ולא בבחי' גילוי כמו בעו"ע:

פרק כד

כד) **והנה** עפ"ז יובן מ"ש בע"ח שבין אצי' לבריאה יש מסך ופרגוד כי המסך הוא הלבוש המעלים ומסתיר כדי שעי"ז יהי' בחי' יש ודבר נפרד ולא בבחי' עו"ע כו' והוא כמשל המסך גשמי שמסתיר האור ואע"פ שהאור בוקע המסך הוא רק אור של תולדה כו' וכמו אור הלבנה שהוא הארה דהארה מאור השמש דהלבנה מקבלת האור מהשמש ונסתר בה אור השמש ומה שהיא מאירה אח"כ היינו הארה דהארה כו' ובמ"א מבואר ג"כ ענין הפרסא עפמ"ש לקטו אבנים ועשו גל אם אני לא אעבור אליך כו' שאבנים הן אותיות שמזה נעשה הפרסא והוא כמשל אותיות המשל שמסתירים ומעלימים לגמרי עומק הנמשל וכענין משלי שלמה שהלביש רזין עילאין במשלים מענינים גשמיים הרי אותיות אלו מעלימים ומסתירים אור השכל ומה שמושג מזה איזו הארה אין ערוך כלל לגבי עצם הרזין עילאין (משא"כ כשאומר השכל בגלוי באותיות זהו בחי' עו"ע כו'), והנה כתיב

השמים כסאי פי' שהפרסא נק' כסא דהנה הכסא היא שבה ועל ידה נשפל גוף האדם למטה שמתחלה היה נצב הקומה וכשיושב על הכסא משפיל א"ע למטה וראשו וגופו נשפלים למטה והגוף הוא היושב על הכסא, והנמשל מזה למעלה כי המדות עליונות נק' בחי' גופא דמלכא חסד דרועא ימינא כו' ת"ת גופא כו' שבהם ועל ידם אור א"ס משפיע חיות לעולמות שהם כלים שעל ידם ההשפעה כנ"ל אמנם כשצ"ל ההשפעה נמשכת בבי"ע צ"ל עוד ע"י לבושים המעלימים ומסתירים כדי שיהי' כח לנבראים לקבל שלא יתבטל ממציאות כו' ונק' לבוש זה כסא כס א' שהוא כיסוי והסתר לבחי' אלף הוא גילוי אלקות שבאצי' אלופו של עולם, וכמשל הכסא שבו נשפל הגוף כו' וה"ע הפרסא הנ"ל המפסקת בין אצי' לבריאה, וכסא זו הוא מבחי' השמים מקיפים עליונים שלמעלה מעלה מהמדות הוא בחי' סוכ"ע כי המקיף הוא מקיף ראש ורגל כא' לפיכך נעשה למטה בחי' כסא כו' והענין כי שרש הפרסא מחיצונית בינה שלמעלה מהז"א ונמצא שהיא מבחי' מקיפים כי מת"ת דאימא נעשה כתר לז"א אלא שלמטה נעשי' מסך מתחת רגלי זו"נ, והטעם כי באמת שרש המסך גבוה מאד שלכן יש בו הכח להסתיר ולהעלים על או"כ דז"א וכמו בגשמיות שהמשל נמשך מעומק החכמ' דוקא וכמו שאמרו משמת ר"מ בטלו מושלי משלים הרי דוקא ר' מאיר שהי' יחיד בדורו הוא שיכול למשול משלים וכן בשלמה כתיב משלי שלמה לפי שהי' חכם מכל האדם כו' וכך יובן למעלה ששרש המסך שיהי' ההשפעה ע"י העלם והסתר נמשך ממקום גבוה יותר מהמדות עצמן וזהו שמים תכין אמונתך בהם פי' אמונתך הוא בחי' מל' היורדת בבי"ע להחיותן מאין ליש וע"י שמים שהם מקיפים עליונים שמהם נעשי' הפרסא תכין אמונתך שיהי' התהוות מאין ליש ע"י ההסתר וההעלם, וזה נעשה ע"י אתעדל"ת דבע"ת בבחי' בכל מאדך בלי גבול מבחי' יחידה שבנפש שנגע עד נפשו ממש מצד הריחוק כו' שעי"ז מעורר ג"כ למעלה מקיפים עליונים להיות השמים כסאי וכמ"ש באריכות על פסוק השמים כסאי בעזרה"י:

פרק כה

כה) **ועפי"ז** יובן מ"ש רבינו ז"ל שלזאת נק' המ"ל עלמא דאתגליא כי בה נגלה כח אור א"ס לברוא יש מאין שלא ע"י השתלשלות עו"ע כו' ור"ל שבענין הבריא' מאין ליש בבי"ע דאע"פ שמצד עצם הנבראים הם למטה מטה במדריגה מהנאצלים ואין ערוך ממש ביניהם, מ"מ בבחינת כח האלקי המהוה אותן מאין ליש, ניכר בזה יותר כח אור א"ס ב"ה הבלתי בע"ג ממה שניכר גדולתו ית' ע"י השתלשלות הנאצלים, כי אף שמעלת הנאצלים גדולה מאד לאין ערוך על מעלת הנבראים מ"מ התהוותן מן החכמה ולמטה הוא בבחי' עו"ע כנ"ל משא"כ התהוות הנבראים שהוא מאין ליש ממש הרי זה

הפלא ופלא גדול ועצום לאין ערוך ממש מההשתלשלות עו"ע שהוא בחי' יש מיש, וא"כ בהבריאה מאין ליש הוא שנגלה כח א"ס ב"ה כי הוא לבדו בכחו ויכולתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום סיבה אחרת קודמת ליש הזה, מה שאין ביכולת שום נברא ונאצל להוות אפי' כנף קטן של זבוב מאין ליש מאחר שהנבראים ונאצלים אין מציאותן מעצמותן שהרי נמצאו אחר ההעדר שהוא ית' המציאם מן האין והאפס המוחלט אל היש שהם בו והרי א"כ יש להם עצמן סיבה קודמת שבו תלוי מציאותם ומהותם ואיך יהי' ביכולתן להוות יש מאין ואפס המוחלט בלי שום סיבה אחרת קודמת ליש הזה, דא"א לשום נמצא להשפיע מה שאין בכחו כו', אלא הוא ית' שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו ואין לו סיבה אחרת קודמת לו ח"ו, לכן נק' הוא ית' בספרים סבה הראשונה דהיינו שהוא ית' קדמון כו' ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט בלי שום סיבה אחרת קודמת ליש הזה, וכח ויכולת זה של הא"ס ב"ה לבדו נראה ונגלה בהבריאה מאין ליש שהוא התהוות הנבראים דבי"ע כנ"ל שנק' יש מאין כדלעיל, אבל בחי' השתלשלות הספי' עצמן זמ"ז הוא בחי' השתל' עו"ע כנ"ל לפיכך אע"פ שמעלת הספירות רמה ונשגבה באין ערוך על הנבראים וכמ"ש באגה"ק ע"פ ואנכי עפר ואפר שאפי' מדת החסד והא' שמאצי' כשירדה למט' להתלבש בגופו של אאע"ה שהי' מרכבה כו' אין דמיון וערך מהות אור האהבה המאיר בו אל מהות אור אהבה וחסד עליון שבאצי' אלא בערך ודמיון מהות העפר כשנעשה אפר ע"י שריפת העץ אל מהותו ואיכותו כשהי' עץ נחמד למראה וטוב למאכל עד"מ ויותר מזה להבדיל באלפי אלפים הבדלות רק שדברה תורה כלשון בנ"א להמשיל לאפר כו', ואם כך אין ערוך מהות האהבה שמאצי' כשירדה למטה בבי"ע מכ"ש שהנבראים עצמן אפי' הרוחניים ושכליי' נבדלים ומכ"ש נבראים גשמיים שאין לשער ממש איך שאינן ערוך לגבי י"ס דאצי' שהן אלקות, ואעפ"כ נראה ונגלה כחו ויכולתו ית' הבבע"ת, יותר בבריאת הנבראים, מהשתלשלות הנאצלים, כי באמת איך שיהי' מעלת הנאצלים הם כלא חשיבא לגבי א"ס ב"ה ובהשתלשלותן זה מזה מעילה לעילה אין נראה ונגלה כ"כ כח א"ס ב"ה כמו בהבריאה מאין ליש שאע"פ שהנבראים מצד מהותן יותר כלא חשיבי' מ"מ כח ויכולת זו שבבריאה מאין ליש היא גילוי כח ויכולת א"ס ב"ה כו' כנ"ל, ויותר מכל זה נראה ונגלה כח הא"ס ב"ה בהתהוות הנבראים גשמיים שבעוה"ז שהרי אף גם צמצומים רבים מאד לא יועילו להיות התהוות הגשמיות מן הרוחני' מאחר שאין ערוך ממש ביניהן וא"א להיות ע"י השתלשלות עו"ע אלא להיות התהוות רוח הבהמה מפני שור שבמרכבה כו' אבל התהוות גוף הבהמה או התהוות גשם עב כעפר א"א בשום אופן

להתהוות מן הרוחניו' אפי' ע"י צמצומים רבים מאד זולתי ע"י א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו שהוא כל יכול וכמבואר במ"א באריכות עפמ"ש כל אשר חפץ ה' עשה דהתהוות העשי' גשמיות הוא דוקא מבחי' חפץ ה' שהוא רצה"ע ולא ע"י השתלשלות עו"ע מטעם הנ"ל שאפילו אלף אלפים צמצומים לא יועילו להיות התהוות הגשמיות מן הרוחניות שאין ערוך ביניהם כלל אלא התהוות זה הוא רק מחמת חפץ ורצון העליון שיתהוה הגשמיות והוא ית' כל יכול וזהו בחי' סוכ"ע שהוא בחי' מקיף ואעפ"כ הוא מחי' דהיינו ענין רצון העליון שהוא בחי' מקיף ואינו מושג ועי"ז נתהוה הנברא כו' וזהו שאמר דהע"ה במזמור דברכי נפשי גדולת הבורא ית' במה שברא בריאות גשמיים כמו הרים הגבוהים ליעלים כו' וכל הענין ולמה לא הזכיר גדולתו ית' בהשתלשלות הספירות, אלא לפי שבזה נראה יותר כח א"ס ב"ה ויכולתו שהוא כל יכול במה שברא ברואים גשמיים מטעם הנ"ל:

פרק כו

כו) **וזהו** שאמר רבינו ז"ל דעיקר התהוות היש ודבר נפרד לגמרי הוא ממל' דאצי' כו' כי בה נגלה כח אור א"ס לברא יש מאין שלא ע"י עו"ע אבל ט"ס הראשונות נאצלו בהשתלשלות עו"ע ואור הא"ס הוא מלובש בחכמה לבדה וז"ש נעוץ תחלתן בסופן כו' יעו"ש, כי כח זה של הבריאה יש מאין הוא דוקא ע"י גילוי כח ויכולת א"ס ב"ה שהוא לבדו כל יכול וכיון שהתהוות בי"ע שהן בחי' היש ונפרד הוא ע"י מל' דאצי' דבר ה' א"כ בה נגלה כח ויכולת זה של אור א"ס ב"ה הכל יכול משא"כ בט"ס שלמעלה מהמל' אין בהם גילוי כח זה כיון שנשתלשלו בבחי' עו"ע, והגם שהארת הקו אור א"ס מלובש ע"י החכמ' בכל הט"ס מ"מ במל' יש הארה יתירה ונפלאה יותר מצד ששם הוא סיום הארת הקו ואז מאיר ממטה למעלה בבחי' אור חוזר ולכן המל' דאצי' נק' כתר ממטה למעלה משום דנעוץ תחלתן בסופן דוקא שבסיום הארת הקו מאיר בבחי' א"ח ע"ד הארתו בכתר עליון שלמעלה מעלה מהחכמה וכנודע ג"כ ממשל הגשמי מהארת חום השמש שבאויר התחתון מאיר יותר מבאויר האמצעי שאויר האמצעי הוא קר ואויר התחתון חם זהו לפי שבסיום ההארה על הארץ נעשה אור חוזר ממטה למעלה, והלכך יש הארת הכתר ממש במל' שהוא למעלה אפי' מהארה שבח"ע שהרי החכמה מאין תמצא אבא יונק ממזלא כו' בחי' שערות לבד מותרי מוחי' לכך כמו שבכתר נגלה כח אור א"ס להאציל החכמה יש מאין כי דוקא מחכמה ואילך נשתלשלו הספירות בבחי' עו"ע אבל החכמה עצמה מאין תמצא ולא בהשתלשלות עו"ע כי אוא"ס מרומם ונשגב מח"ע ונחשבת כעשי' גופני' אצלו ית' והתהוותה מאין ליש ע"י אמצעות הכתר עליון כי כתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים כו' וז"ש אין כל חדש תחת השמש פי' שמש היא ח"ע ומשם ואילך

הוא השתלשלות עו"ע עד המל' ולא חידוש מאין ליש אבל לעילא מן שמשא יש חידוש מאין ליש ממש שהחכמה מאין תמצא הנה כח ויכולת זה שמאיר מא"ס ב"ה בכ"ע להוות החכמ' מאין ליש נגלה במל' דאצי' להוות בי"ע מאין ליש וזהו נעוץ תחלתן בסופן כו', והנה בחי' יש זה דבי"ע היינו אפי' התהוות הכלים דע"ס דבי"ע ונשמות ומלאכים דבי"ע, ומשם ואילך נמצא ג"כ ענין השתלשלות עו"ע דהיינו האופנים מקבלים משלמע' מהם עד החיות שבמרכבה שמהם משתלשל מעילה לעלול עד שנמשך מהם נפשות הבעלי חיים כדלעיל בענין רוח הבהמה מפני שור שבמרכבה ונפשות העופות מפני נשר ונפשות החיות מפני ארי' כו', אכן כשצ"ל התהוות העשיה גשמיות דהיינו גופות הבע"ח או גוף האדם ומכ"ש דומם וצומח וארמ"ע והשמים וכוכבים ושמש וירח, אזי א"א להיות ע"י השתלשלות עו"ע כנ"ל אלא בבחי' יש מאין דוקא ובזה נגלה כח א"ס ב"ה יותר בהיותו בורא ברואים גשמיים ממש שאינן ערוך ממש לרוחניים אפילו לגבי בחי' הרוחניים שהם בחי' יש ונפרד כמו המלאכים דבי"ע כנ"ל מ"מ הם רוחניים ושיתהוה מזה גשמיות הוא דילוג הערך לאין ערוך ממש וכנ"ל שאפי' אלף אלפים צמצומים לא יועילו להיות גשם עב כעפר מהשתלשלות הרוחניו' משכלים נבדלים אפי' של המלאכים כו' כי ריחוק זה דגשמיות מרוחניות הוא דילוג הערך באין ערוך ממש, אלא שזהו רק ע"י כח א"ס ב"ה שהוא הכל יכול כנ"ל ע"פ כל אשר חפץ ה' עשה כו', ויובן מזה א"כ איך שבעשייה הגשמיות נראה ונגלה כח א"ס ב"ה יותר אפי' ממה שמראה כחו בהתהוות הנבראים רוחניים אע"פ שהם ג"כ נבראו יש מאין כנ"ל מ"מ התהוות העשייה גשמיות הוא דילוג יותר כו' שאינן ערוך ממש כלל וכלל אפי' לגבי המלאכים ושכליים נבדלים כנ"ל באריכות, וכל זה הוא לפי דנעוץ תחלתן בסופן כנ"ל הלכך כמו שבמל' דאצי' שהיא סוף כל דרגין דאצילות נגלה מבחי' תחלתן שהוא בחי' הארת אור א"ס שבכתר עליון ראשית האצילות כנ"ל כמ"כ בסופן ממש דהיינו בבחי' מל' דאצי' המלובשת במל' דעשיה שהיא סוף כל העולמות ממש לכך נעוץ שם מבחי' תחלתן ממש ותחלתן ממש הוא בחי' הארת אור א"ס שהאיר בבחי' הקו להתהוות בחי' אדם קדמון שא"ק הוא למעלה מעלה מאצי' והוא הנאצל הראשון ובכללות העולמות נק' הוא בחי' כתר, ואצי' הוא בחי' חכמה כו' ועשיה בחי' מל', א"כ כמו שבמל' דאצי' נעוץ מתחלתן בחי' כתר דאצילות כך בעשי' שהיא המל' בכללות העולמות נעוץ מבחי' תחלתן ממש שבכללות העולמות שהוא הא"ק שנק' כתר הכללי כנ"ל, והנה בא"ק מלובש הקו מאור א"ס ממש משא"כ באצי' אפי' בכתר דאצי' הוא רק הארת הקו כו' וא"כ בחי' הא"ח שבסיום הארת הקו שבמל' דאצי' מאיר בא"ח ממטה למעלה מבחי' תחלתן היינו מהארת הקו שבכ"ע

לכן עי"ז מהוה מאין ליש בבי"ע כנ"ל. ובסופן ממש דהיינו בעשיה ששם מסתיימים רגלי היושר דא"ק ששם מסתיים הקו עצמו ממש נעשה בחי' א"ח להאיר ממטה למעלה מבחי' תחלתן ממש דהיינו ראשית הקו המאיר בכתר דא"ק. והארתו מאיר באור הנשמה שבמל' דעשי' והיא הארה נפלאה יותר מההארה שבמל' דאצי' כנ"ל שהיא רק מהארת הקו שבכתר דאצי' אבל הארה זו דבחי' א"ח שבסיום רגלי א"ק היא מבחי' תחלתן ממש, והלכך כמו שבתחלתן ממש הי' עי"ז בריאת א"ק דלגבי אור א"ס ב"ה הרי הוא בריאה מאין ליש ממש כדלקמן אי"ה שא"ק נק' אדם דבריאה לגבי אור א"ס דלאו מכל אינון מדות איהו כלל, והתהוות בחי' א"ק מאור א"ס הוא דילוג ממש ויותר אפי' מהדילוג שבין עשיה לגבי א"ק כי לגבי א"ס ב"ה שוה א"ק עם עשייה גופנית ממש ונמצא שבתחלת הקו מאור א"ס הי' עי"ז הבריאה מאין ליש בחי' א"ק שהוא דילוג הערך לגמרי להיות התהוות א"ק מאור א"ס. כך עי"ז בסיום הקו ממש שנעשה בחי' א"ח ומאיר בו מבחי' תחלתן ממש ועי"ז נעשה התהוות העשיה גשמיות שהוא ג"כ דילוג הערך לגמרי שאין ערוך כלל גשמיות לגבי רוחניות:

פרק כז

זך) **והנה** התהוות זו של הבריאה מאין ליש אע"פ שנת' שהוא ע"י הקו המלובש בתוך הי"ס שהאור הוא מעין המאור שהוא מהו"ע של המאציל ב"ה שהוא לבדו בכחו ויכולתו לברוא יש מאין כו' אך באמת הנה הקו וחוט הוא רק הארה בעלמא מהאור א"ס ב"ה שלכך נק' בשם קו בעלמא. וכנודע שמתחלה הי' האור ממלא מקום החלל ואח"כ נסתלק האור ונכלל במאור ונשאר חלל ומקום פנוי ואח"כ נמשך קו דק שהוא רק הארה קטנה זעיר שם לגבי האור א"ס המקיף את המק"פ, אלא עיקר התהוות היש הוא דוקא ע"י בחי' סוכ"ע שהוא האור א"ס שלמעלה מהחלל ומק"פ ולמעלה מהקו שמקיף את כל הארבע עולמות בשוה וע"י הארתו שמאיר עליהם נותן כח ועוז לבחי' הכלים די"ס דאצי' עם הקו שבתוכם להוות בחי' היש מאין כי הרי אור זה הוא א"ס ממש הכל יכול ואע"פ שמאיר בבחי' מקיף מ"מ פועל ישועות בהם ע"י הארתו זו כי גם המקיף נק' אור מקיף שמאיר עכ"פ הארה ומתפעלים ממנו רק שאינו בגילוי והשגה וזהו מש"ל שהארה זו היא בחי' הרצון העליון כמ"ש ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה שגילוי רצון זה אינו מושג בהנברא ואעפ"כ מתהוה עי"ז יש מאין כי הוא ית' ורצונו אחד ובבחי' א"ס ולכן ע"י רצון זה מתהוים ממש יש מאין וזהו בחי' סכ"ע ונק' רעוא דכל רעוין. וע' באגה"ק איהו וחיוהי במש"ש ורגלי א"ק מסתיימים בתחתי' עשייה ותחת רגליו מאיר אור א"ס ב"ה הסכ"ע בלי הפסק רב כו' ור"ל שהארת סכ"ע מאירה בקירוב יותר בתחתי' העשייה

ע"י רגלי א"ק והיינו ממש נעוץ תחלתן בסופן דכמו שבראשית דא"ק מאיר הארת סכ"ע בקירוב ממש כך גם בתחתי' העשי' מאיר בקירוב ממש, ולכך יש כח ועוז לבחי' מל' דעשי' להוות היש הגשמי דעשייה שהוא דילוג בערך לגמרי לגבי הרוחניות וגם לכך יש כח ביסוד העפר להצמיח תמיד יש מאין כו', וכמו שע"י הארה זו הי' הדילוג הראשון דהיינו שיהי' בריאת א"ק שהוא דילוג הערך לגמרי לגבי אא"ס ויותר דילוג אפי' מדילוג ערך העשיה גשמיו' לגבי א"ק, ואין זאת אלא ע"י כח האור א"ס ב"ה הכל יכול ואין שום מניעה לפניו כלל וזהו ענין קול דודי מדלג על ההרים כו', ומ"מ יובן למשכיל דענין בחי' סוכ"ע הוא רק בחי' אור א"ס דהיינו הארה וזיו ממהותו ועצמותו ב"ה שהארה זו היא בחי' א"ס ממש כיון שהיא הארה ממנו ית', אבל מ"מ כיון שהיא הארה וזיו בעלמא לכך אינו פועל שום שינוי במהותו ועצמותו ית' ואתה הוא עד שלא נברא כו' ואני הוי' לא שניתי, ועל מהו"ע ית' לא שייך כלל לומר סובב כולא עלמין כי אינו בגדר עלמין כלל, וכמבואר ממשל הנ"ל דענין אור מקיף הרי נק' ג"כ אור שמאיר בהכלי אלא שהיא הארה בבחי' העלם וכמשל הרצון הנ"ל ונק' לכך סובב לעלמין אבל מהו"ע ית' אינו בגדר עלמין כלל וכמ"ש בכמה מקומות באריכות:

פרק כח

כח) **והנה** להבין מש"ל שגם א"ק נק' בריאה יש מאין וכמבואר בכתבי האריז"ל שא"ק נק' אדם דבריאה דלכאורה תמוה הלא אפילו כלים די"ס דאצילות הם אלקות ממש כמאמר איהו וגרמוהי חד וכמ"ש הרמב"ם שהוא היודע והוא הדיעה כו' הכל אחד, וידוע שאצי' אינו ערוך כלל לגבי א"ק כי א"ק נק' אדם דבריאה ועולם העקודים נקודים נק' אדם דיצי', ועולם האצי' נק' אדם דעשיה וכמבואר בע"ח והובא ג"כ בלק"א שיש כמה צמצומים מא"ק ואילך עד שיתהוה עולם האצי', וא"כ כיון שהאצי' הוא אלקות איך יתכן שיקראו ג"כ בריאה יש מאין ומכ"ש איך יתכן כן על א"ק שלמע' מעלה מאצי', הלא בחי' הנברא עם בחי' אלקות הם ב' הפכיים, והנה כדי להבין זה יש להקדים ביאור למ"ש בלק"א ח"א פ"ב בהג"ה עמ"ש הרמב"ם שהוא היודע והוא הדיעה והוא הידוע, וכ' ע"ז וז"ל והודו לו חכמי הקבלה ג"כ בזה כמ"ש בפרדס מהרמ"ק וגם לפי קבלת האריז"ל יציבא מילתא בסוד התלבשות אור א"ס ב"ה ע"י צמצו' רבים בכלים דחב"ד דאצי' אך לא למעלה מהאצילות וכמ"ש במ"א שא"ס ב"ה מרומם ומתנשא רוממות אין קץ למעלה מעלה ממהות ובחי' חב"ד עד שמהות ובחי' חב"ד נחשבת כעשייה גופנית אצלו ית' וכמ"ש כולם בחכמה עשית עכ"ל ובח"ב פ"ט האריך בזה וכ' שם בהג"ה ודרך וענין ההמשכה ואיך ומה ידוע למשכילים סוד הצמצום באור א"ס ב"ה וצמצום א"ק

וסוד הדיקנא שסוד כל הצמצומים לצמצם האור שיתלבש בבחי' כלים די"ס, והנה אחר שנתלבש אור א"ס בבחי' כלים דחב"ד אז שייך לומר מ"ש הרמב"ם הוא היודע והוא המדע והוא הידוע ובידיעת עצמו כו' לפי שבחי' כלים דאצי' נעשים נשמה וחיות לבי"ע ולכל אשר בהם אבל בלי צמצום והלבשה הנ"ל לא שייך כלל לומר הוא היודע והוא המדע וכו' כי אינו בבחי' וגדר דעת ומדע כלל ח"ו אלא למעלה מעלה עילוי רב עד אין קץ אפי' מבחי' וגדר חכמה עד שבחי' חכמה נחשבת אצלו ית' כבחי' עשיה גשמיות עכ"ל. הרי מובן היטב מדברי קדשו כל מש"ל שבחי' הי"ס נק' בריאה יש מאין כיון שכתב שבחי' חכמה נחשבת אצלו ית' כבחי' עשייה גשמיות, והעשייה גשמיות היא ודאי בריאה יש מאין כנ"ל באריכות שהיא דילוג הערך לגמרי אפילו לגבי שכליים נבדלים מחומר ומכ"ש לגבי הספירות ומכ"ש לגבי א"ס ב"ה, וא"כ מדכתב שבחי' חכמה נחשבת אצלו ית' כבחי' עשייה גשמיות, מובן שהיא ג"כ בחי' דילוג הערך לגמרי לגבי א"ס ב"ה כדילוג ערך העשי' לגבי א"ס ב"ה, ואע"פ שאצלינו יש דילוג כמה ערכים מעשייה גשמיות לגבי החכמה כנ"ל, מ"מ לגבי א"ס ב"ה שמרומם ומתנשא רוממות אין קץ ממש מהספירות הוא שוה ומשוה ממש בחי' הח"ע עם העשייה גשמיות, עד"מ שלגבי דבר שבלי גבול ממש שוין אחת עם אלפי אלפים וכמ"ש במ"א, והואיל שהחכמה היא דילוג הערך לגמרי ממהות אור א"ס ב"ה הרי זו בחי' בריאה יש מאין ולא בחי' השתלשלות מעילה לעילה ח"ו, ומדכתב שאחר שנתלבש אור א"ס בכלים דחב"ד אז שייך לומר מ"ש הרמב"ם הוא היודע והוא המדע כו', הרי שהוא וחכמתו ודעתו א' ממש והן אלהות וכמבואר שם בפנים, וזה לכאורה תרתי דסתרי, ואמת שכ' שם שיחודו שמתייחד עם מדותיו שהאציל מאתו ית' ג"כ אינו בבחי' השגה להשיג איך מתייחד בהן ולכן נק' הספירות רזא דמהימנותא שהיא האמונה שלמעלה מהשכל, אך אעפ"כ מבואר שם פ"י שע"י משל האור יובן לנו קצת ענין היחוד כו' יעו"ש. וע' באגה"ק דאיהו וגרמוהי הקשה ג"כ איך הא"ס חד עם גרמוהי כו' ותי' שם שהכוונה לומר שהם אלקות לברוא יש מאין כמו הא"ס ולא בבחי' השתלשלות עילה ועלול כו' וצ"ל לפמש"ל שמן עצמן ג"כ בחי' בריאה יש מאין ואיך יכולים לברוא יש מאין כו':

פרק כט

כט) **אך** הענין דהנה הגאון החסיד רבי יהודה ליואי ב"ר בצלאל מפראג רבו של התוס' יו"ט בהקדמת ספרו גבורת ה' השיג ע"ד הרמב"ם במ"ש הוא היודע והוא הדיעה כו' והרבה להשיב עליהם, וז"ל ראה שהם אומרים עליו שעצמותו שכל מופשט, וכל שכל הוא שיודע הדבר בנפשו כמו שהוא חוץ לנפשו, ואם כן יהיה הוא ית' נסמך אל אשר

עלולים ממנו ויהיה העלול קודם העילה, ואם יאמרו שהוא משיג עצמו שהוא סבה לאלו הנבראים אשר ממנו נמצאו, ויאמרו שהשכל והמשכיל והמושכל (ר"ל מ"ש הרמב"ם הדיעה והיודע והידוע) דבר אחד כמו שהאריכו בדברים האלה ויהיה מה שמשיג עצמו שהוא סיבה לנמצאים הוא בעצמו המושג והמושכל, הנה אחר כל אלו הדברים אשר אמרו הדבר בטל ומבוטל, וזהו כי השכל הוא מיוחד בדבר כמו שאתה אומר כי ענין השכל הוא ידיעת הדבר כמו שהוא, ואין אל השם ית' גדר כלל שיוגדר, ואם אתה אומר שעצמותו שכל הרי בזה אתה נותן לו גדר, לכך אין לומר שהוא ית' מתייחד בדבר לומר עליו שהוא דבר זה מיוחד כו', ולפיכך סכלו האומרים שעצמותו שכל, אבל הוא ית' לא תוכל לומר דבר מיוחד אבל אנו אומרים שעצמותו הויה פשוטה לא יוגדר במה ואין ענין זה שכל ואין אנו יודעים הווייתו ומהותו, ואולי יאמרו אם אין עצמותו שכל וגשם ח"ו לומר עליו, א"כ מהו ית', נשוב להם וכי הנשמה שבגוף האדם יוכל לעמוד על אמתתה כל שכן וכש"כ בורא הכל שאין לשאול עליו קושיא זאת כי לא יראני האדם וחי, וכל הדברים תוכל ללמוד משמותיו הקדושים כי שם העצם בא בלשון הויה ללמוד כי זהו עצמותו אבל שכל אין זה הויה בלבד ותבין אלו הדברים מאד עכ"ל עוד כ' וז"ל ולכן קראו רז"ל הקדוש ברוך הוא ולא נק' השכל ברוך הוא, כי אמיתת עצמותו לא נודע רק שהוא נבדל מכל גשם וגוף ומכל הנמצאים, וע"ז נאמר קדוש ב"ה שענין קדוש נאמר על מי שהוא נבדל כי הוא ית' פשוט בתכלית הפשיטות, ומזה בעצמו שהוא פשוט בתכלית הפשיטות אין דבר נבדל ממנו, כי הדבר שיש לו גדר ומיוחד בדבר מה בשביל אותו גדר נבדל ממנו דבר שאינו בגדרו, אבל מפני כי הוא ית' פשוט ואין לו גדר כלל אין דבר נבדל ממנו, ואם כן הוא יודע הכל והוא יכול הכל, וכ"ז מפני שאין לו גדר יוגדר בדבר מיוחד ובשביל זה הכל נמצא מאתו גם כן כמו שית', ואם לא הי' יודע הכל או לא הי' נמצא ממנו הכל הי' דבר זה בשביל שיוגדר בדבר מיוחד וזה אינו כי לא יוגדר ודבר זה ברור, והוא ית' יודע הכל בחכמתו ופועל הכל בכחו כי אין חילוק בין ההשגה שהוא משיג הנמצאים או מה שהוא פועל שאר פעולות כי ההשגה ג"כ פועל ויבא בלשון פועל שיאמר וידע אלקים כמו שיאמר וידבר אלקים כו', וכאשר נאמר שאין הידיעה עצמותו שוב לא יקשה לך כי תהי' ידיעתו משתנה ויהי' עצמותו משתנה כי אין עצמותו הידיעה רק הוא ית' מתואר שיודע כל וזהו דרך החיים שראוי לכל ישראל לדעת ולהאמין עכ"ל הגאון החסיד מהר"ל מפראג זצ"ל, והובא ג"כ דברי ק' בקצרה בתוס' י"ט פ"ה דאבות במשנה עשרה דברים נבראו בע"ש ביהש"מ שהביא שם דברי הרמב"ם ז"ל לתרץ הקושיא בענין שינוי הרצון למעלה דהיינו בענין המופתים שנעשי' ע"י הנביאים שהרי חידוש המופת הוא

חידוש ברצונו וא"כ הוא שינוי ח"ו וע"ש שתירצו כי לא דרכיכם דרכי כו' ע"ש, ובשם הגאון מהר"ל מפראג כ' התוי"ט לתרץ וז"ל ורבינו בדרך חיים הפליא עצה הגדיל תושי' להסיר זו השאלה, אמר כי הידיעה והיכולת הכל מפעולותיו כמ"ש וידע אלקים הוא לשון פעולה וכמו ששאר פעולות אין מחייבין בו שינוי ולא ריבוי כך גם אלו ונסמך בזה בחכמת הקבלה עכ"ל, ופי' כי הוא ז"ל נחלק על מ"ש הרמב"ם שהידיעה היא בחי' עצמותו וכמ"ש שהוא המדע והוא היודע כו', ולכן קשה לדברי הרמב"ם קושיא מענין שינוי רצון שא"כ הוא שינוי בעצמותו ח"ו מאחר שרצונו הוא עצמותו, משא"כ לדבריו שעצמותו ומהותו מרומם ומובדל מגדר ומהות פרטי וא"כ לא שייך כלל לומר במהותו ועצמותו גדר רצון וחכמה ודעת, אלא מרומם ומתנשא עילוי רב ממהות וגדר חכמה, (אלא שאנחנו אין בכחינו לצייר מהו מהות שלמעלה מגדר חכמה כמ"ש בלק"א ח"ב פ"ח ע"ש הטעם), ובחי' רצון וחכמה ודעת הם מפעולותיו ר"ל שפעל ויצר את בחי' החכמה ואת בחי' הרצון, דהיינו כשנאמר וידע אלקים היינו בחי' פעולה כמו שאתה אומר וידבר או ויעש. אבל עצמותו למעלה מגדר ומהות מדע, (ולא שח"ו אינו יודע, דבודאי אין דבר נעלם ממנו, כי מאחר שיצר בחי' הדעת מכש"כ שאין דבר נעלם ממנו וכמ"ש הנוטע אזן הלא ישמע היוצר עין הלא יביט, אלא שמה שאין דבר נעלם מעצמותו, הוא בבחי' שלמעלה מעלה לאין קץ מגדר ומהות דעת, אבל מ"ש וידע אלקים שהוא בחי' דעת ממש, היינו בחי' פעולה ור"ל אצילת ספירת הדעת דאצי' שבידיעה זו יודע את כל הנבראים בבחי' דעת ממש), וכן הוא בענין הרצון, ומש"ה חידוש ושינוי הרצון אינו שינוי בעצמותו ח"ו מאחר שעצמותו למעלה מגדר ומהות רצון, ואע"פ שהרצון נמשך ונפעל ממנו, א"כ כשנפעל רצון חדש ה"ז פעולה והמשכה חדשה ממהותו ועצמותו, ע"ז אמר כמו ששאר פעולות אין מחייבין בו שינוי, ר"ל כמו בריאת שמים וארץ שנבראו מאין ליש, ומקודם לא היו כלל וה"ז פעולה חדשה מן העצמות ובודאי שאין זה פועל שינוי ח"ו במהו"ע וכמאמר אתה הוא עד שלא נבה"ע כו' ומשנברא כו' בשוה ממש, כמ"כ פעולת המשכת חידוש הרצון אין פועל בו שינוי, שהוא ג"כ פעולה ע"ד בריאת שמים וארץ כך ברא רצון חדש כו', והטעם שבאמת אין כל הפעולות גורמים שום שינוי במהו"ע ידוע למשכילים שהוא לפי שמקור ושרש חיותם וקיומם הוא רק מבחי' הארה וזיו בעלמא ממנו ית' כמ"ש הודו על ארץ ושמים כו' וכמו שהזיו אינו פועל שום שינוי בהמאור כמ"ש במ"א, וכמ"כ חיות והתהוות הרצון והחכמה והדעת ממנו ית' הוא ג"כ ע"י זיו והארה בעלמא לכן שינוי הרצון אינו מחייב שינוי בעצמותו ח"ו, עכ"פ יצא לנו מדברי הגאון מהר"ל הנ"ל שנחלק עמ"ש הרמב"ם שהוא המדע כו' אלא עצמותו

ית' למעלה מגדר בחי' מדע, ובחי' מדע וחכמ' ורצון הם פעולותיו ור"ל שהם העשר ספירות שנאצלו ממנו שהם בחי' רצון וחכמה ודעת כו' והם פעולה והמשכה ממנו כשאר הנמצאים אבל עצמותו ומהותו ית' מרומם ונשגב מגדר הע"ס ולפיכך נק' הקדוש ב"ה ולא נקרא השכל ב"ה לפי שהוא קדוש ומובדל מגדר בחי' חכמה שספי' חכמ' הרי הוא גדר מיוחד וכן חסד אבל השי"ת אין לו גדר אלא פשוט בתכלית הפשיטות, וז"ש התוי"ט שנסמך בזה בחכמת הקבלה שה"ע הע"ס כו':

פרק ל

ל) **והנה** באמת מאד צדקו דברי הגאון מהר"ל בזה (כן אמר רבינו ז"ל להדיא באריכות) במ"ש שעצמותו ומהותו למעלה מעלה מגדר ובחי' מדע ולפיכך נק' קדוש כו' וכמ"ש ג"כ בכמה מקומות באריכות, אך מ"מ דברי הרמב"ם ז"ל ג"כ אמת במ"ש שהוא המדע כו' בסוד התלבשות אור א"ס ב"ה ע"י צמצומים רבים בבחי' הע"ס דאצי' שאז שייך לומר הוא המדע כו' וכמשי"ת אי"ה. דהנה אע"פ שזה אמת מ"ש הג' מהר"ל שהידיעה הוא פעולה כו' מ"מ אינה דומה ממש לשאר פעולות כמו לבריאת שמים וארץ או אפי' שכליים נבדלים שהן כולם בחי' יש ונפרד ממש ואפילו מלאך מיכאל הוא בחי' יש ונפרד ירא ה' ואוהבו בכלות הנפש ממש, משא"כ בחי' דעת ה' וחכמתו ורצונו אע"פ שהן ג"כ פעולה והמשכה שנאצלו ונפעלו ממהותו ועצמותו ית' הפשוט בתכלית הפשיטות שלמעלה ממהות חכמה כו', מ"מ אינן בחי' יש ודבר נפרד ח"ו ממהותו ועצמותו, שהרי החכמה נק' חכמתו וכן הרצון נק' רצונו וכו' וכמאמר אלי' אנת חכים אנת מבין כו' והיינו שאור א"ס ב"ה מתלבש בהחכמ' להיות חכים בחכמה ומבין בבינה כו' והחכמה מיוחדת בתכ' היחוד עם בחי' האור א"ס הפשוט בתכלית הפשיטות המתלבש בה עד שהוא וחכמתו אחד ממש ואז שייך לומר הוא היודע והוא המדע כו' ואע"פ שנת' שהחכמה אין ערוך ממש למהו"ע הפשוט בתכלית מ"מ מתייחד עמהן בתכלי' עד שהוא אחד ממש עמהן ויחוד זה אין ביכולת אדם להבינו וכמש"ל, ועז"נ מכון לשבתך פעלת ה' דאע"פ שהע"ס יש גדר מיוחד לכאו"א מהן עכ"ז הם מכון לשבתך הוא האור א"ס הפשוט בתכלית הפשיטות שמתלבש בהן ומתייחד עמהן ולפי שזה קשה מאד איך הספי' שיש לה גדר מיוחד יכול להיות כלי להשראת אור א"ס המושלל מכל גדר כנ"ל ע"ז נאמר פעלת הוי' שזהו באמת מצד כח ויכולת שלו ית' הבלתי בעל תכלית שהוא כל יכול לכך אין לתמוה ע"ז כי זהו פעולותיו ית' שפעל אותן באופן זה שמ"מ יהיו מכון לשבתו ית' וזהו למעלה מהשגותינו, רק זה נשכיל ההפרש שבין הספי' לנבראים שהנברא הוא יש ונפרד כנ"ל משא"כ הספירות הם בטלים בתכלית במציאות ממש לגבי כח השופע עליהם מא"ס

ב"ה להוותם מאין המוחלט והם בטלים כביטול הזיו השמש כשהוא עודו בגוף כדור השמש כמבואר למעלה לפיכך אין שם יש עליהם וזהו ע"ס בלי מה פי' בלי מהות ויש ודבר, וע"כ מצד ביטול זה אור א"ס מתייחד עמהן עד שהוא וחכמתו א' כיחוד הזיו עם המאור כו', ונמצא בזה צדקו ד' הרמב"ם שהוא היודע והוא המדע כו' דהיינו שהאור א"ס המלובש בספי' החכמ' והדעת הוא מתייחד ממש עם הספי' שהיא החכמה והדעת עד שהן אחד ממש מכל צד ופנה, ולכן אינו יודע בדיעה שחוץ ממנו כי הוא ודעתו א' כנ"ל, אמנם כ"ז לגבי האור שמתלבש בכלים אבל מהו"ע ית' הוא למעלה מעלה מגדר ההתלבשות בכלים די"ס רק הארה וזיו ממנו מתלבש בהן ואף גם זאת ע"י צמצומים דהיינו הצמצום ומק"פ ואח"כ נמשך רק קו כו' ואח"כ צמצום א"ק וסוד הדיקנא שההמשכה בבחי' שערות לבד ואז אח"כ מתלבשת ההארה בע"ס דאצי' ואז שייך לומר הוא המדע כו' אבל מהו"ע ית' ממש מרומם ומתנשא לאין קץ ואין לומר בו גדר מיוחד כלל חכמה או מדע כו', ובזה טעו כל הפילסופים החוקרים באלקות בשכל אנושי ותארו בו ית' מציאת וגדר חכמה וקראום חכמת אלקות, אבל באמת מהו"ע ית' למעלה מעלה מגדר חכמה כנ"ל א"כ לא שייך כלל לחקור עליו בבחי' חכמה (ועמ"ש במ"א שהי' יכול להיות ממנו ית' התהוות ספי' אחרים שאינן לא חכמה ולא חסד ולא דין כו' וכמ"ש בת"ז שהי' יכול להיות ס"ר ספי', והיינו מאחר שמהו"ע ית' אין לו גדר מיוחד כלל) וגילוי אלקות הוא בבחי' אמונה שהיא למעלה מהשכל וכמ"ש במ"א:

פרק לא

לא) **ומעתה** יובן הקושיא דלעיל אות כ"ח איך יתכן שהאצי' הוא אלקות ונק' ג"כ בריאה יש מאין כי אפי' א"ק נק' אדם דבריאה לגבי א"ס ב"ה, דלפמשנ"ת הוא מובן כי מאחר שא"ס ב"ה הוא למעלה מעלה מגדר ומהות הע"ס שהן יש להן גדר מיוחד חכמה או מדע או חסד כו' והוא ית' מובדל לגמרי מגדרים אלו (וכהבדל השכל מן הגשם ויותר מזה לאין קץ) א"כ התהוות בחי' חכמה או חסד ממנו ית' ה"ז דילוג הערך לגמרי והתהוות בריאה ממש יש מאין, כיון שא"ס ב"ה מרומם ומובדל מגדר זה כו', ואין התהוות החכמ' בבחי' עו"ע מהא"ס ב"ה שאם הי' נמשך החכמ' בבחי' עו"ע מן האור והזיו המאיר ממנו ית' הי' ההתהוות פשוט בתכלית הפשיטות כמו הא"ס ב"ה שהאור פשוט בתכלית כי האור מעין המאור כו' ולכן להיות התהוות החכמה מא"ס ב"ה הוא ע"י צמצום עצום בבחי' דילוג לגמרי שלא בדרך השתלשלות, וה"ז התהוות החכמ' יש מאין, ומ"מ נק' ג"כ אלקות, ר"ל שהיא התפשטות אלקות (ונק' געטליך בלשון אשכנז) אבל לא שהן ח"ו מהות האלוה ממש, אלא כמו עד"מ המחשבה לגבי הנפש הנה היא התפשטות כח

ממנה אבל אינה ערוך למהו"ע הנפש, ועד"מ זה באלף אלפים הבדלות לאין קץ ותכלית הוא בחי' הע"ס לגבי א"ס ב"ה שנק' אלקות שהם התפשטות ממנו ית' והיינו לפי שאין התהוותן שיהיו בחי' יש ונפרד לגמרי כמו המלאך כו' אלא הן בביטול אמיתי לגבי הא"ס הואיל והן רק זיו מאורו ית' בלי הסתר פנים, ונמצא אע"פ שנתהוו יש מאין דהיינו שהוא התהוות מהות חכמ' וגדר מיוחד שזהו בחי' היש ודילוג לגמרי מא"ס ב"ה עכ"ז בטלים כזיו כו' והם אלקות שהא"ס ב"ה מתייחד עמהן כנ"ל, משא"כ הנבראים שהן יש ונפרד לגמרי בידיעתן אע"פ שבאמת הן ג"כ בטלים כזיו כו' וכדלעיל אות כ"ג: (ועיין בפרדס שער עצמות וכלים פ"ד מה שביאר ענין י"ס דכלים שבהם מתלבש אור העצמות הפשוט כו' אמנם לפי דרכינו יובן שגם הע"ס דכלים אינן נפרדים ח"ו דא"כ הדרא קושייתו שם דפ"ג לדוכתה דא"כ ח"ו הוא ית' יודע בדיעה שחוץ ממנו אלא הכלים הן ג"כ אלקות וכנ"ל באריכות והכלים היינו מהות חכמ' הנאצל ממנו ית' ומהות חסד אבל האור הוא פשוט בתכלית הפשיטות והוא מתייחד עם הכלים וזהו הוא המדע והוא היודע ובידיעת עצמו יודע כל הנבראים כיון שלמ"ד כלים דאצי' הן נשמה וחיות לבי"ע, אמנם מהו"ע ית' הוא למעלה מעלה מכלים הנ"ל ומבחי' האור המתלבש בהכלים שהוא רק מבחי' הקו כו' כנ"ל):

ובכל הנ"ל יובן ענין יחו"ע ויחו"ת, יחו"ע הוא ביטול אמיתי שהנאצל בטל במציאות לגבי המאציל א"ס ב"ה כביטול הזיו במאור וזהו בעולם האצילות ואע"פ שהם ג"כ בריאה יש מאין כנ"ל היינו במה שהם בבחי' גדר מיוחד כו' שזהו בריאה חדשה ממש ודילוג הערך לגמרי מן המאציל ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל. וכשנאצל ממנו מהות חכמה ה"ז בריאה חדשה יש מאין אמנם מ"מ מהות חכמה זו בטילה לגבי כח המהוה אותה כביטול הזיו של השמש כשהוא עדיין מיוחד בתוך כדור השמש עד ששם אין ואפס עליו, וזהו פי' אחד דהיינו שאין עוד מלבדו ממש שום מציאות כו' כמש"ל באריכות אות י"ח וכ"ב אבל יחו"ת היינו ביטול היש של הנבראים שהם בידיעתן בחי' יש ודבר נפרד (הגם שבאמת הם ג"כ בטלים כזיו כו' אלא שזהו קמי' כנ"ל אות כ"ג) אלא שאעפ"כ בטלים לה' כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים כו' זהו בחי' יחו"ת, ובזה יובן ג"כ מ"ש בלק"א ח"ב פ"ד בענין הגדול והגבור כו' ופי' הגדול היא מדת חסד והתפשטות החיות בכל העולמות וברואים לאין קץ ותכלית להיות ברואים מאין ליש וקיימים בחסד חנם כו' ומדה זו היא למעלה מהשכלת כל הברואים והשגתם שאין כח בשכל שום נברא להשכיל ולהשיג מדה זו ויכולתה לברוא יש מאין ולהחיותו כו' וכשם שאין ביכולת שום נברא להשיג מדת גדולתו שהיא היכולת לברוא יש מאין ולהחיותו, כך ממש אין

ביכולתו להשיג מדת גבורתו של הקב"ה שהוא מדת הצמצום ומניעת התפשטות החיות מגדולתו מלירד ולהתגלות על הנבראים להחיותם ולקיימם בגילוי כ"א בהסתר פנים שהחיות מסתתר בגוף הנברא וכאלו גוף הנברא הוא דבר בפ"ע ואינו כהתפשטות הזיו כו' יעו"ש, והמובן מלשונו בביאור שהבריאה יש מאין וההסתר שהנברא הוא נראה נפרד בפ"ע הן ב' דברים ונמשכים מב' מדות חו"ג ואם לא הי' נמשך מבחי' גבורה רק מהחסד בלבדו אזי הי' הבריאה יש מאין רק שהיו הנבראים בטלים במציאות כביטול הזיו בשמש, כ"מ שם להדי'. ולכאורה אינו מובן דממ"נ אם הי' בטל במציאות א"כ אין שם בריאה יש מאין עליו אלא אין ואפס ממש כמבואר שם פ"ג באריכות שמה שנראה ליש זהו מצד ההסתר כו' וא"כ בחי' הבריאה יש מאין נמשך ממדת גבורתו דוקא שהיא מדת הצמצום להסתיר כו' וזה הפך ממ"ש שהבריאה יש מאין היא ממדת חסדו דוקא, אך הענין מובן עפמש"ל דבאמת הן ב' ענינים, שהרי עולם האצי' הוא נחשב בריאה יש מאין לגבי א"ס ב"ה אע"פ שאצי' בטל במאצילו כביטול הזיו בשמש כנ"ל, אלא שאעפ"כ מה שנאצל מהות חכמה או חסד אע"פ שחכמ' זו בטילה כביטול הזיו לגבי המהוה אותה מ"מ נמצא מציאות חכמה, ולא שאין מציאות חכמה כלל אלא שחכמ' זו היא רק התפשטות החיות מהאור הנמשך מא"ס ב"ה כהתפשטות הזיו מהשמש ובטילה כביטול הזיו כו', אבל מ"מ זה שנתפשט מהזיו הפשוט בתכלית הפשיטות להיות תואר ותמונת מהות החכמ' ה"ז בריאה יש מאין כנ"ל, משום דא"ס ב"ה עצמו לאו מכל אינון מדות איהו כלל. ועד"ז יובן ג"כ מאצי' לבי"ע שהתהוות הנמצא הוא ממדת גדולתו וחסדו אלא שמ"מ הי' בטל במציאות כביטול הזיו וזהו ענין הנשמות דאצי' שהן נשמות ממש ובטלים כזיו כו' לפיכך הן בחי' אלקות, אע"פ שבודאי לגבי א"ס ב"ה הן בריאה יש מאין במכש"כ מן הע"ס שהן ג"כ בריאה כו', וא"כ זה שניתוסף בבי"ע שהנברא נראה יש ודבר בפ"ע כאילו אינו התפשטות החיות והרוחניות כהתפשטות הזיו והאור מהשמש אלא הוא דבר בפ"ע ובאמת אינו דבר בפ"ע אלא כמו התפשטות האור מהשמש, הנה הסתר זה הוא מחמת מדת גבורתו להסתיר ולהעלים כו', וזהו ענין בשכמל"ו כי בנין המל' הוא מהגבורות לפי שאין מלך בלא עם דהיינו נפרדים דוקא וזהו ע"י מדת גבורתו כנ"ל והמכוין מזה כדי שאח"כ יקבלו עליהם מלכותו ברצון להיות בטילים ממש לאור א"ס ב"ה ביטול היש כו':

פרק לב

לב) **והנה** כמו שנת' לעיל (אות י"ט עד כ"ב) שהתהוות הנבראים דבי"ע הוא ע"י אותיות דבר ה' מבחי' מל' דאצילות שאותיות אלו הם המהוים אותם מאין ליש והן העשרה

מאמרות שבהן נבה"ע וכמבואר בלק"א ח"ב באריכות, כמ"כ יובן גם בענין חכמה עילאה דאצי' שנז' למעלה שהתהוות' מא"ס ב"ה הוא ג"כ יש מאין וכמ"ש והחכמה מאין תמצא, והיינו שהתהוות' הוא ג"כ מבחי' אותיות שלמעלה מהחכמה, כי כמו עד"מ בגשמיות באדם אנו רואים שיש אותיות הדבור ויש אותיות המחשבה ועד"ז יובן הנמשל למעלה שיש כמה בחי' אותיות דהיינו אותיות הדבור עליון ויש בחי' אותיות המחשבה עליונה שמהם נמשכו עלמין סתימין ועלמין דאתגליין ויש ג"כ בחי' אותיות בחכמ' שלמעלה מהמחשבה עד שיש ג"כ בחי' אותיות בתענוג שלמעלה מהחכמה וזהו ענין ד' בחי' טנת"א הנז' בע"ח שבחי' האחרונה הם האותיות (דהיינו אותיות הדבור ואפשר גם אותיות המחשבה בכלל זה) ולמעלה מהם הם בחי' התגין שהם ג"כ כמו בחי' אותיות אלא שהם האותיות שבבחי' עליונה יותר מאותיו' הדבור, ולמעלה מהתגין הם הנקודות ולמעלה מהן הם הטעמים זרקא מקף שופר כו' שהם בחי' האותיות של התענוג העליון, כי הנה הטעם יש בו בחי' תענוג כמ"ש טעמו וראו כי טוב ה' והנה בטעמים יש נגינה שהניגון יש בו תענוג ומתיקות נמצא הטעמים הם בחי' גילוי התענוג והרי הם לגבי התענוג בחי' אותיות כי ענין האותיות הוא בחי' התגלות מל' אתא בוקר וכך הטעמים הם בחי' גילוי תענוג העליון וכנראה בטעמים שבנגינה הגשמיות זרקא מקף שופר כו' שיש מהם ניגון ומתיקות שזה הי' עבודת הלוים בשיר היום לנגן כו'. והנה בחי' התענוג העליון הוא מאד נעלה במדרגה למעלה מעלה מבחי' החכמה (כי בחי' עתיק יומין שהוא בחי' עולם התענוג נק' בחי' תחתונה שבמאציל כמ"ש במ"א) לכך מבחי' האותיות בלבד דשם מקבלת החכמה שהאותיות אינן ערוך לגבי עצמות התענוג (וכמו שאין ערוך אותיות המו"ד לגבי עצם השכל כו') וז"ש רז"ל ביו"ד נברא העוה"ב כי היו"ד הוא רק נקודה א' שזה מורה על צמצום הארת התענוג ומזה שרש התהוות העה"ב שהוא מקום תענוג הנשמות כו' שמקור ושרש העה"ב הוא מבחי' עדן העליון שהיא הח"ע שנק' עדן ע"ש הארת עונג העליון מטעמים עליונים אכן התהוותה הוא רק מן יו"ד א' בלבד כנ"ל ולכן נק' החכמה אור וכמ"ש ותורה אור לפי שהוא בחי' אור וזיו בלבד מא"ס ב"ה. והנה באמצעות החכמה מקבלים אח"כ גם כל הנבראים הארת והמשכת החיות מא"ס ב"ה וכמש"ל באריכות, ולולי שהי' הארה זו מתלבשת תחלה בחכמה לא היו יכולים להכיל אורה כלל כו' וזהו עוטה אור כשלמה אורה זו תורה שנק' אור כנ"ל והיא הנקראת ג"כ שלמה שהיא בחי' לבוש הפנימי שבה מתלבש אור א"ס ב"ה ובה ועל ידה נמשך אח"כ לשאר הט' ספירות שכולם מקבלים הארת אור א"ס ע"י החכמ' דוקא וכן מהם נמשך אח"כ בבי"ע כנ"ל וז"ש בזהר באורייתא אתקיים עלמא

וכן כתיב עולם חסד יבנה והיינו ע"י התורה שנקראת תורת חסד וזהו שנק' ג"כ התורה בשם מזון כמ"ש ותורתך בתוך מעי כו' כי ע"י המשכת אור א"ס בחכמה נמשך אח"כ החיות והקיום לכל העולמות ולכן נק' מזון כמו שהמזון מחבר הנפש עם הגוף כך ע"י התורה נמשך אוא"ס בח"ע ובכל העולמות ע"י אמצעות החכמה: והנה ארז"ל ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים, דהיינו שהם הממשיכים התלבשות אור א"ס בח"ע שזה נק' פרנסה כי פרנסה כוללת מזון ולבוש כדאי' בכתובות (דס"ח ע"א הא באכילה כו' נ"ל) והתלבשות אור א"ס בח"ע נק' מזון ולבוש כנ"ל, ואיך הם ממשיכים, הנה ארז"ל גבי משה כשעלה למרום מצאו למלאך סנד"ל שיושב וקושר כתרים לקונו מתפלותיהם של ישראל, וענין הכתרים היינו בחי' אותיות עליונים שנק' בשם כתרין כמ"ש בהקדמת זהר בראשית ע"ש, והענין כי הם בחי' אותיות והתגלות התענוג העליון הנ"ל שהוא בחי' האין שממנו תמצא החכמה וזהו שקושר כתרים לקונו שממשיך מבחי' תענוג עליון הנ"ל להיות בחי' האותיות וההתגלות שלו הנק' בשם טעמים נמשכים ומתלבשים בחכמה שהיא בחי' התורה, וזהו דוקא מתפלותיהם של ישראל פי' מדיבורי וצירופי אותיות שהישראל אומרים בתפלה הם עולים עד רום המעלות עד בחי' אותיות שלמעלה מהחכמה שהם בחי' הטעמים עליונים שהם אותיות התענוג ומשם ממשיכים ההארה מלמעלה למטה להיות מתלבש בחכמה, והכח הזה בישראל הוא לפי שניצוץ אלקות שיש בכל נפש מישראל שרשה למעלה מהחכמה (וכמבואר במ"א באריכות שעשר בחי' חב"ד כו' שבנפש הם רק כלים לגבי הנפש שהיא במהותה ועצמותה למעלה מן השכל כי היא חלק אלוה ממעל וא"כ יש בה הארה מבחי' א"ס שהוא פשוט ולמעלה מהחכמה וכמש"ל באריכות וא"ש מ"ש הג' מהר"ל וכי הנשמה שבגוף כו' ע"ל אות כ"ט ודו"ק) ולכך אנו רואים שיש בכח כל א' מישראל למסור נפשו על קידוש השם שהוא למעלה מהשכל שהרי מהשכל לא נמצא טעם רק לאהבה את ה' כי הוא חייך אבל על מס"נ לא נמצא טעם בספרים אלא שזהו מצד עצם הניצוץ אלקות שטבעו לחפוץ להכלל במקורו כנר בפני האבוקה ולא להיות נפרד ממנו ח"ו בשום אופן אפי' במס"נ ממש וזהו בחי' שלמעלה מהחכמה רק שלהיות הנפש מלובשת בגוף ונה"ב שהגוף הוא מסתיר ומכסה על הארה זו לכך צריכה להתבונן מאד בהעמקת הדעת בגדולת ה' בתפלה להעביר חושך הגוף ונה"ב והנה בתפלה ע"י הקדמת פסוד"ז הוא מבעיר ומלהיב את הניצוץ אלקי עד שיבוא ויגיע בק"ש לבחי' מס"נ באחד שהוא בחי' שלמעלה מהחכמה ואז ע"י אותיות אלו ממשיכין מבחי' אותיות עליונים וכתרין עילאין הנק' בשם טעמים להיות מתלבשים בחכמה וזהו שנאמר בק"ש אחד ואהבת ואח"כ ודברת בם כי מתחלה צ"ל

המס"נ באחד ואהבת ואז אח"כ יבוא למדרגת ודברת בם שהוא לשון המשכה והנהגה כמו ידבר עמים ובם היינו בד"ת ור"ל שימשיך הארת התענוג בחכמה הנק' תורה (והנה במ"א מבואר שהמשכה זו הוא ע"י רננא דאורייי ובלילה שירה עמי שבזה ממשיך גילוי תענוג עליון בח"ע בחי' טעמי תורה וכאן מבואר שהוא ע"י אותיו' התפלה ושניהם אמת כי יש אותיות זכרים ואותיות נקבות כמ"ש באריכות ע"פ מאמר הזהר בשלח בפסוק לסוסתי בענין סוסין דוכרן כו' והיינו בחי' אותיות נקבות הם העלאה ממטה למעלה לעורר בחי' אותיות התענוג הנ"ל וזהו אותיות שבצלותא שנק' סולם ממטה למעלה ואח"כ ההמשכה ממעלה למטה ע"י אותיות דוכרן רננא דאורייתא) ועיין לקמן אות מ"ג באריכות מענין זה:

פרק לג

לג) **והנה** כמ"כ יובן ג"כ למעלה יותר דהיינו התהוות א"ק מהא"ס ב"ה הוא ג"כ מבחי' אותיות שמו ית' בלבד ולכן נק' א"ק בריאה יש מאין, וכמבואר במ"א באריכות ע"פ את שבתותי תשמרו כו' שיש שבת תתאה ושבת עילאה שבת תתאה עליי' בי"ע שהבריאה נכלל באצי' דהיינו עליית הנברא באלקות כו' ושבת עילאה העליות מאצי' ולמעלה עד שגם א"ק שנק' אדם דבריאה עולה ונכלל במאציל העליון דלגבי המאציל ב"ה גם א"ק נק' בריאה יש מאין ובשבת יש לו עלי' למעלה (עד"מ עליי' הבריאה באצי' כו') וזהו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות דלכאורה אינו מובן הלשון ברא לעשות, אלא הענין כי לעשות היינו אדם דאצי' שנק' אדם דעשיי' לפי' שאצי' הוא בחי' כלים מדת החסד מדה"ד כו' שהם בבחי' מדה וגבול (רל"ו אלפים רבבות פרסאו' כו' כמ"ש ריש המאמר דאיהו וחיוהי כו' שבאגה"ק) ויש בהם התחלקות חסד בפ"ע וגבורה בפ"ע והתכללות חו"ג כו' לכן נק' עשיה. ועולם העקודים שאינו בבחי' התחלקות עדיין אלא כל הי"ס עקודים בכלי א' נק' אדם דיצירה וא"ק שהוא למעלה גם מעקודים כי עקודים הם י"ס ממש אלא שעקודים בכלי א' אבל א"ק הוא למעלה מזה אלא אעפ"כ הואיל שהוא מקור לי"ס וסוף כל סוף מתהוה ממנו בחי' אצי' לכן נק' אדם דבריאה, שלגבי המאציל א"ס ב"ה (דלאו מכל אינון מדות איהו כלל) גם הוא נק' בריאה יש מאין, וזהו ברא אלקים לעשות שברא את בחי' א"ק כדי שיהי' מקור להתהוות אדם דאצי' הנק' עשייה לגבי א"ס ב"ה ובשבת הוא השביתה ועליי' גם מבחי' א"ק כנ"ל וזהו כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא כו' והוא בחי' שבת עילאה כנ"ל, ועכ"פ יצא לנו מזה שגם א"ק נק' בריאה יש מאין, והתהוותו מבחי' אותיות כנ"ל והענין ע"פ מאמר בורא קדושים ישתבח שמך, פי' קדושים היינו בחי' חכמה הנק' קדש כידוע בזוהר, וקדושים לשון רבים כי יש הרבה

בחי' חכמה עד רום המעלות חכמה דאצי' חכמה דעקודים חכמה דא"ק ועוד למעלה כו' וזהו וקדושים בכל יום יהללוך סלה עליות לאין קץ, וכל בחי' קדושים הנ"ל הם בריא' יש מאין לגבי א"ס ב"ה וזהו בורא קדושים והיינו ישתבח שמך שהתהוותם הוא מבחי' אותיות שמו הגדול ב"ה וזהו משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול כו' אבל מהו"ע ית' מרומם ונשגב לבדו. ולהבין זה יש להקדים ענין בחי' שם הנז' בכתוב ובפרקי דר"א עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו לבד, מהו ענין שמו, כי הנה השמות הם המחברים האורות עם הכלים, עד"מ שם האדם שבו ועל ידו הוא מפנה לקוראיו אבל כשהוא בפ"ע אינו צריך לו, אלא שע"י השם ממשיכים אותו שנפנה לקוראו בשמו, כלומר שמתגלה לזולתו על ידו כמ"כ למעלה ענין השמות ע"ב ס"ג מילוי יודין מילוי ההין כו' ענינם שהם המחברים האורות שהם הגילוי מא"ס ב"ה הפשוט בתכלית הפשיטות כי האור מעין המאור כנ"ל ושיומשך להתלבש בהכלי שהכלי היא מהות חכמה או בינה כו' הוא ע"י השם שע"י אותו השם נמשך האור ומתלבש בהכלי (ע"י שם ע"ב נמשך אור החכמה ונמצא השם לגבי האור הפשוט כמשל שם האדם לגבי עצמות האדם שאינו בערך עצמותו כלל רק שעל ידו פונה לקוראו כו'), וביאור הענין הוא כי הנה השמות הם בחי' אותיות, והנה עד"מ באדם התהוות גוף אותיות המח' הוא מהשכל ומ"מ אינן מערך מהות השכל כלל רק שהם לבושים להשכל שעל ידם הוא נתפס, דהנה השכל עצמו הוא מהות ההשכלה, וממנו נמשך התפעלות המדות להתאוות ולחמוד מה שהשכיל כי טוב הוא (ונמצא המדות מקבלים ממהות השכל בבחי' עו"ע ובקירוב ויש להן ערך ושייכות להשכל). אבל האותיות אינן ממהות שכל כלל, רק שהן לבושים להשכל שבהם ועל ידם הוא נתפס ומתגלה ונק' לבושים הפנימיים שהרי אפי' האדם בפ"ע כשתופס ההשכלה הוא ע"י האותיות כו' וא"א כלל להשיג ההשכלה בלי אמצעות האותיות (ואפי' המדות אין מקבלים מהשכל רק ע"י האותיות), ומ"מ הן בעצמן אינן בערך מהות השכל ולכן כלבוש יחליפם פושט אלו ולובש אחרים, ויותר מזה ניכר באותיות הכתב עד"מ דיבור תוספת הנה השכלת ר"י בעל התוספת מבוארת באותיות אלו והנה גוף הדיבור שבכתב ובדפוס הן אותיות גשמיים ואין להן ערך כלל למהות השכלת ר"י בעל התוס' ז"ל שמיוחדת עמו בגנזי מרומים, רק שאותיות אלו הן לבושים שעל ידם יכולים להשיג ההשכלה אע"פ שהאותיות עצמן אינן בערך ההשכלה, ועד"ז יובן קצת למעלה ענין שמו הגדול ב"ה, דהנה ידוע ענין הצמצום שהי' באור א"ס שהאור א"ס נסתלק לצדדי' ונעשה מקום פנוי רק רשימו נשאר מהאור, ובע"ח לא נזכר כלום מענין הרשימו, רק בס' עמק המלך מבואר שענין הרשימו הוא בחי' אותיות רל"א שערים פנים ואחור כו'. והענין יובן ע"פ

הנ"ל שהאותיות הן ענינן שבהן ועל ידן מתגלה האור ומ"מ הן בעצמן אינן ערוך כלל וכלל למהות האור וזהו בחי' שמו הגדול ית' שע"י אותיות אלו הוא נמשך ומתגלה אורו ית' כנ"ל שע"י השם פונה לקוראו כו', אמנם לא הי' באפשרי שיתהוו העולמות אם הי' הגילוי אור הא"ס ממש לכן הי' צמצום ומקום פנוי דהיינו שהאור נסתלק והיינו שהוא בהעלם. כי הנה האותיות מצד עצמן אינן בערך האור כנ"ל רק שעל ידן מתגלה האור אבל הצמצום הי' שלא יתגלה האור כלל רק האותיות לבד יתגלו וזהו שנק' רשימו כי אינן בערך מהות האור כלל (רק שאח"כ נתגלה קו מהאור ומתלבש בהרשימו כו'). ואותן האותיות הן הנק' שמות (ע"ב ס"ג כו') ומבחי' יוד אחרונה שבש' ס"ג נתהוה עולם התהו וכמ"ש בזהר בקע ולא בקע כו' כמש"ש בעמק המלך, ולכן נק' א"ק בריאה יש מאין שהרי התהוותו מבחי' הרשימו שהם האותיות כנ"ל שאינן ערוך כלל וכלל לגבי האור ומכ"ש לגבי מהו"ע ב"ה. וזהו בורא קדושים ישתבח שמך שכל בחי' הקדושים עד רום המעלות חכמ' דאצי' חכמ' דעקודים חכמ' דא"ק ועוד למעלה כו' הם רק בריאה יש מאין לגבי א"ס ב"ה שאינו מערך חכמה כלל רק שנמשכו מבחי' הרשימו שהם האותיות וזהו ישתבח שמך כו' (ולפ"ז ענין עליי' א"ק בשבת היינו בבחי' האור שלמעלה מעצם האותיות וכמשל גילוי קצת מההשכלה ע"י האותיות ויש בזה עילוי אחר עילוי לאין קץ ותכלית כיון שהאור בחי' א"ס כו' וכנודע):

פרק לד

לד) **והנה** להבין זה בתוס' ביאור ענין הצמצום המבואר בתחלת ספר אוצ"ח שכשהי' צריך המאציל להאציל העולמות צמצם את אורו ית' בנקודה אמצעית ונעשה חלל ומקום פנוי והוא מעמד כל העולמות ואמנם אינו בחי' מיעוט בהאור ח"ו רק שנסתלק לצדדים כו' יעו"ש, שהדברים לפי פשוטן הם תמוהים איך יתכן ענין צמצום וסילוק לצדדים באור א"ס שאין לו דמות הגוף כו' וכתיב ג"כ אני הוי' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא כו' ומשנברא בשוה ממש, אך הענין יובן בהקדים תחלה פי' וענין לשון אור א"ס, כי הנה אור א"ס ב"ה הוא מקור התענוגים פי' כי הנה חיות כל העולמות וכל אשר בהם הוא התענוג כנראה בעליל בעניני עוה"ז שהתכלית מכל פעולה שיפעל האדם הוא התענוג שיתענג מאותו דבר וזהו הנק' טוב ובהפוך הרע הוא מה שיצטערו ממנו, והנה יש ריבוי התחלקות בבחי' התענוג שיש תענוג בראיה ובשמיעה ובריח כו' וכל תענוגי עוה"ז בכללן אינו אלא פסולת מבחי' תענוג העליון שנפל למטה ע"י שבה"כ ואינו ערוך לגבי בחי' התענוג שלמעלה שהנשמות מתענגים מזיו השכינה שהוא עצום ורב מאד עד שארז"ל מוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי שכדאי כל יסורי גיהנם י"ב חדש ואש שלנו

א' מס' בגיהנם בשביל שיקבל העונג בג"ע והיינו אפילו בג"ע התחתון אבל ג"ע העליון הוא רם ונעלה הרבה ממנו ויש נהר דינור המפסיק כו' וכן יש עוד עליות מדריגות רבות לאין קץ בבחי' קבלת התענוג זה למעלה מזה, והכל הוא בבחי' אורו וזיוו ית' כמאמר נהנים מזיו כו' כי מקור כל התענוגים הוא בחי' אורו וזיוו ית' המאיר ומתפשט להיות מקור חי כל העולמים והוא הנק' אור א"ס אבל עצמותו ומהותו ית' קדוש ומובדל לגמרי מהיות גם מקור לבחי' התענוג כי הוא מרומם ונשגב לבדו כו' והודו על ארץ ושמים דהיינו זיו והארה ממנו ית' שאינו ערוך אליו כלל כמו הארת השמש לגבי עצם מאור השמש, והארה זו היא מקור חיות כל העולמות והיא בחי' מקור כל התענוגים כי עיקר חיות כל העולמות הוא בחי' התענוג הנמשך משם כנ"ל, ולהבין ביאור ופי' לשון אור א"ס הוא עד"מ חיות הנפש שמחיה את הגוף שאין החיות שהגוף חי על ידה מהות ועצמות הנפש דהיינו החיות שבעין ואזן עד"מ שהעין רואה ואזן שומעת והפה מדבר והרגלים מהלכים, הנה אין חיות זה שבהם מהות ועצמות הנפש, שא"כ הי' מהותה ועצמותה מתחלק לרמ"ח חלקים שונים מתחלקים ברמ"ח מקומות כפי ציור חלקי איברי הגוף כו' וזה אינו שהנפש עצמה היא עצם אחד רוחני פשוט ואינה מתחלקת לחלקים כלל וכמ"ש בלק"א ח"א פנ"א, אלא הענין שהחיות שבהאיברים הוא רק בחי' הארה לבד ממהות הנפש עצמה, שלפי שהנפש במהותה ועצמותה היא מהות ומציאות החי חיות רוחני (שאע"פ שאנחנו לא נדע מהו הנפש עכ"ז זאת נדע ודאי שהיא מציאות רוחני חי חיות נצחי וגדולתה במעלתה מן השכליים הנבדלים שהן המלאכים), על כן גם התפשטותה והארתה כשמתלבשת בגוף הנה התפשטות זו הוא בחי' כח וחיות להחיות את הגוף ועל כן הגוף חי ממנה וחיות זה הוא רק הארת והתפשטות הנפש ולא מהו"ע ממש וכדמיון האור המתפשט ומאיר מהשמש לחדרי חדרים, והרי מובן שהתפשטות והארה זו אינה ערוך כלל לגבי עצם הנפש, וכך יכולים להשכיל מזה עד"מ, דענין אור א"ס ב"ה שהוא מקור כל חי העולמים כנ"ל אין הכונה על מהו"ע ית' ממש, רק שהוא בחי' התגלות והתפשטו' הארה ממהו"ע ית', שהארה זו נק' אור א"ס שהיא מקור וחיות לכל העולמים כולם, כי לפי שמהו"ע ית' הוא שהיה והוה ויהיה ומקור חיי החיים ע"כ גם ההארה וההתפשטות והתגלות ממנו ית' הוא מקור החיים להחיות ולהוות נמצאים מהאין ואפס המוחלט ממש ולהחיותם ולקיימם (כי האור הוא מעין המאור), ובחי' התגלות זו נק' בשם הארה לומר שאינו נוגע לעצמותו ית' כלל, כי המשל מהתפשטות חיי הנפש בגוף אין דומה לנמשל כ"כ, שהרי התפשטות חיי הנפש שבגוף עם היות שאינה מהות ועצמיות הנפש ממש מ"מ הוא התפש' מהנפש הדומה לבחי' השפעה ג"כ

(ולא בבחי' הארה לבד כנודע ההפרש בין אור לשפע שזיו השמש אין פועל שום שינוי בשמש משא"כ שפע השכל שכח השכל מתייגע כשמוציא לאור איזו השכלה עמוקה, וכך התפשטות חיי הנפש בגוף אינו דרך הארה לבד דא"כ לא היתה הנפש מתפעלת כ"כ ממקרי הגוף שאינן לפ"ז רק בהארתה וזיוה, אלא לפי שהוא דומה לבחי' השפעה) שהיא ממהות המשפיע והמשפיע משתנה במהו"ע בין קודם ההשפעה ללאח"כ וכן אנו רואים בחיי הנפש שבגוף כמה שינויים לפי העתים כשהוא ישן אין החיות פועל בגוף רק לחלום חלומות וחלומות שוא ידברו ובהקיצו משנתו הנה עין רואה ואזן שומעת וחושב מחשבות משכל ודעת והיינו מצד שההשפעה קרובה ויש לה ערך ויחוס לגבי הנפש לכך לא יהי' השפע בשוה כו' (דבר זה צריך ביאור עדיין דהרי גם בהארה נמי יש שינויים לפי הכלים המקבלים שאם הבית אפל רק חלון א' קטן פתוח יהי' הזיו מועט משא"כ כשיש הרבה חלונות או באכסדרה וכן יהי' השינויים לפי זיכוך הזכוכית כו' וא"כ מהו ההכרח מכאן שהתפשטות הנפש בגוף הוא דרך השפעה לפי שיש שינויים שהרי השינויים הם מצד שינוי כלי הגוף כו' ולכאורה ממה שהנפש מתפעלת ממקרי הגוף יש ראי' יותר וכנ"ל וצ"ע במקומות אחרים שנת' ראי' זו ג"כ בלשון הנ"ל), משא"כ בעצמותו ית' שהוא קדוש ומובדל לגמרי מערך ההתגלות וכמ"ש אני הוי' לא שניתי כו' לכן אין לכנות הגילוי הזה הנמשך ממנו ית' להיות מקור החיים רק בשם אור דוקא כי האור המאיר מהמאור הוא רחוק מאד ממהות וערך המאור עד שאינו נוגע אליו כלל ואינו פועל שום שינוי בהמאור, כגון אור הנר שמאיר בבית שאין ההארה שבבית בדומה כלל למהות ועצמות שלהבת הנר שהוא ממשי ושורפי משא"כ ההארה שבבית היא לא מיניה ולא מקצתיה, וכן אור השמש המאיר לארץ ולדרים אינה כלל ממהות גוף מאור השמש שהאור אין בו שום ממשות ומאור השמש הוא כדור גדול עצום ורב, ואעפ"כ הרי האור מעין המאור דהיינו שלפי שהשמש הוא דבר ומציאות הזך ובהיר לכך יתנוצץ ממנו זיו והארה להאיר לארץ כו' ואין שום שינוי או התפעלות בהשמש ממה שנמשך ממנה ההארה לפי שאינו מערך מהותה ועצמותה רק זיו בלבד, ועד"מ זה יכולים להשכיל באלף אלפים הבדלות לאין קץ ותכלית פי' וענין לשון אור א"ס ב"ה, דהכוונה על גילוי והתפשטות מקור החיות ממנו ית', שבחי' מקור זה הוא רק הארה בעלמא ממהותו ועצמותו ית' כי מהו"ע ית' מרומם ונשגב לבדו רק הודו וזיוו הוא הנמשך להאיר ארץ ושמים שהם עולמות עליונים ותחתונים לכן אין בו שום שינוי בין קודם שנברא העולם ובין לאחר שנברא כמו עד"מ שאין שום שינוי בהמאור מחמת התפשטות הזיו (וזה א' מן הטעמים שכינו חכמי הקבלה לגילוי החיות ממנו ית' בשם אורות ולא בלשון

שפע שנשתמשו בו הפילוסופים כי השפע פועל שינוי בהמשפיע בין קודם ההשפעה לאח"כ כי יש לה שייכות וערך למהות המשפיע כיחס העלול אל העילה משא"כ הזיו לגבי המאור) אך מ"מ אין המשל דזיו השמש דומה לנמשל כלל שהרי זיו השמש נמשך מהשמש ממילא בלי בחירה ורצון מהשמש עצמה שכך נברא השמש שיתפשט ממנה זיו אף שלא ברצונה אבל למעלה בו ית' הנה התפשטות הארה זו תלוי ברצונו הפשוט להמשיך ממנו הארה זו וברצונו למנוע התפשטותה אזי הי' כלא הי' והי' מתבטלים כל הנמצאים כמו קודם אצילות ובריאת העולמות כו' אלא שהוא ית' פועל ברצון ובחירה להאיר ולהמשיך ממנו הארה זו כו': והנה בבחי' גילוי והתפשטות החיות שממנו ית' שבחי' גילוי זה נק' אור א"ס כנ"ל, הנה שייך לומר שבחי' זו הוא מקור כל התענוגים והוא שרש ומקור לכל ההתהוות כי החכ' נק' עדן והיינו לפי שהחכמה היא ראשית ההשתלשלות כמ"ש ראשית חכמה לכך בה ראשית גילוי התענוג לכך נק' עדן וכנראה בעליל שבהשכיל על דבר חכמה יתענג מרוב כל ומחכמה ואילך משתלשל בחי' התענוג דרך עו"ע עד למטה מטה ומקור דמקור כל התענוגים הוא בחי' גילוי הראשון שממנו ית' הנק' אור א"ס כו' ובבחי' זו הנק' אור א"ס הוא שהי' הצמצום וכמ"ש בס' מבוא שערים תחלה הי' אור א"ס ממלא מקום החלל ואח"כ צמצם את אורו ונסתלק לצדדים ונשאר רשימו כו' (ור"ל שהצמצום הי' בהאור בלבד ולא בהמאור הקדוש שהוא מהו"ע ממש ב"ה שבמהו"ע אין שייך ח"ו אפי' לומר מקור התענוגים שהוא קדוש ומובדל לגמרי כו' ועיין בס' שומר אמונים ויכוח שני ד"ה מ"ש הרמ"ע ז"ל בענין הרצון ובעה"ר כו' שכ"ד הרמ"ע דהצמצום לא הי' רק בבחי' המתפשטת ממנו ית' הנק' א"ס ונק' ג"כ שמו ורצונו (והוא בחי' רצון קדום וה"ע משרז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד כו') ולא במהו"ע ח"ו, והמחבר שם הבין שהרמ"ק חולק על הרמ"ע וס"ל דמהו"ע ית' נק' א"ס ואין שם רצון קדום כלל, ולפמ"ש דבחי' זו הוא רק בחי' הזיו המאיר ממנו ית' וקודם שנבה"ע הי' הזיו כלול במאור ושם אין ואפס עליו א"כ אין שום דבר קדום זולתו ח"ו גם להרמ"ע וכמו הזיו מהשמש כשכלול בשמש שאין במציאות רק השמש לבדו ואין כאן מחלוקת כלל ועכ"ז א"ש משרז"ל היה הוא ושמו בלבד ששמו הוא בחי' הזיו הכלול בו כו'. וראיתי כי"ק ממו"ר הגדול באזמו"ר נ"ע שכינה לבחי' זו בשם יכולת, ונלע"ד שאפשר כוונתו שענין הזיו כשהי' כלול במאור עד שלא נבה"ע הוא רק ענין מה שיש ביכולת המאור הקדוש ב"ה להאיר ממנו הארה לכשירצה להאיר, וזה דק יותר הרבה ממשל הזיו השמש הכלול בשמש ששם יש עכ"פ התכללות הזיו ממש משא"כ למעלה במהו"ע ית' הוא מה שביכולתו להאיר כו' וא"כ אפס זולתו ממש, ותדע שזיו השמש

מאיר מהשמש שלא בטובת ורצון השמש משא"כ למעלה שברצונו שלא יאיר הי' כלא הי' ההארה א"כ ראוי לקרוא יכולת ועוד דאפי' לאחר שנבה"ע הרי הם בטלים קמי' כזיו כדלעיל באריכות, וא"כ קודם שנאצל העולם אפ"ל שענין מקור החיות המתפשט ממנו ית' ברצונו קודם שנתפשט והי' כלול במהו"ע ית' שייך לקרותו רק יכולת שיש במהו"ע ית' להאיר כו' ולאחר שהאיר הרי ההארה בטילה ג"כ כזיו השמש כשהוא כלול בשמש ובבחי' הארה זו הי' הצמצום וד"ל:

פרק לה

לה) **והנה** להבין ענין צמצום זה, יובן עד"מ ממה שאנו רואים בנפש האדם ענין בחי' צמצום והסתלקות, כגון שלמד איזו מסכת ויודע אותה בע"פ עם כל ענייניה ופרטי דקדוקיה וסברותיה באר היטב שכולם שגורים בפיו וכאילו מונחים בקופסא, והנה בעידנא דעסיק במסכת אחריתי שמחשבתו ודיבורו שקועים ומובדלים בעניני סברת אותה המסכתא או שיושב בטל לגמרי הרי הגם שאינו חושב אז על עניני המסכת הראשונה, מ"מ בודאי ישנם בשכלו בשלימות מכל וכל ולא יעדר הפרש והבדל כל שהוא מכמו שהיו אצלו בשלימות בעת למדו אותה מאחר שהם כמונחים בקופסא, ואין הפרש כלל רק שאינם מאירים באותיות שבשעה שהי' לומד אותה היו השכליים מאירים ומלובשים באותיות המחשבה והדיבור ואח"כ כשפסק מללמוד או שלומד מסכת אחרת אין השכליים הראשונים מאירים אז בגילוי באותיות מו"ד אבל מהותם ומציאותם ישנם במוחם בשלימות אלא שמסתלקים מהתגלותם באותיות ומתכללים באור השכל כמו שהוא מופשט מאותיות וזהו בחי' צמצום והסתלקות רוחני בשכל הגלוי שמסתלק מהתלבשותו באותיות ונכלל במקורו והרי מובן שאין זה העדר ושינוי כלל במהות השכל כי יש מציאותו בשלימות רק שמסתלק מלהתגלות באותיות, וכך יוכל להשכיל עד"מ באלף אלפים הבדלות לאין קץ ותכלית ענין הצמצום שהי' בהאור א"ס ב"ה, שאין זה שום שינוי ח"ו גם לגבי בחי' האור א"ס (שהוא הזיו שממהו"ע ית' כנ"ל) שכמו שהי' קודם הצמצום שהי' האור ממלא כל מקום החלל עד"מ לשכך האזן כך הוא אח"כ ג"כ רק שההפרש הוא שמתחלה הי' מאיר בגילוי בבחי' אותיות שהי' מאיר בהם (עיין לעיל סוף אות ל"ג) והצמצום הי' שלא יאיר בגילוי בהאותיות וכלים שהיה מאיר בהם ונכלל במקורו:

פרק לח

לח) **והעולה** מכל הנ"ל (ממ"ש אות כ"ח ע"כ) דכמו שהתהוות הנבראים דבי"ע הוא ע"י אותיות דבר ה' מבחי' מל' דאצי' כמ"כ גם התהוות ח"ע דאצי' הוא מבחי' אותיות

דכתר עליון הנק' טעמים ולכן נק' התהוות החכמה יש מאין וכמש"ל אות ל"ב. וכמ"כ התהוות א"ק הוא ג"כ מאותיות דטהירו עילאה שהן הרל"א שערים ונק' ג"כ יש מאין מטעם הנ"ל והתהוותו ע"י צמצום רב הנק' מקו"פ שהוא הסתלקות האור מהאותיות כו' וכמו שנת"ל בענין ביטול הנבראים לגבי א"ס ב"ה הואיל והתהוותם רק מבחי' אותיות והאותיות בטלים במציאות לגבי השכל כו' וכמ"כ ממש ה"ע ביטול בחי' א"ק לגבי א"ס ב"ה שהתהוותו רק מבחי' אותיות דטה"ע הנ"ל והם בטלים לגמרי לגבי בחי' האור א"ס שלמעלה מעלה מהאותיות שהרי האותיות נק' רשימו בלבד והאור א"ס הוא ג"כ זיו בלבד ממהו"ע ית' ובטל ממש לגבי מהו"ע ית' כזיו השמש כשהוא בתוך מאור השמש כנ"ל א"כ אין עוד שום מציאות לבד מהו"ע ית' ממש וזהו פי' אחד וכמש"ל באריכות. ומ"מ עד בחי' אצי' ועד בכלל נק' יחו"ע לפי שהם בעיניהן ג"כ בביטול אמיתי כזיו השמש כנ"ל ומבריאה ואילך נק' יחו"ת לפי שהם בידיעתן בחי' יש ודבר נפרד רק שבטילים ביטול היש וכדלעיל אות ל"א וזהו ענין בשכמל"ו. ותכלית הבריאה הוא שיהי' התהוות הנפרדים כדי שיהי' המאציל מלך עליהם כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. ובהתהוות הדברים השפלים והתהוות הגשמיות ניכר יותר כח וגדולת הבורא וכמש"ל אות כ"ד באריכות: ופי' ועד הוא אחד בחלופי אתוון הענין דכבר נת"ל אות י"ט שבתיבת אחד מרומז ענין התהוות הריבוי מן האחדות הפשוטה והוא שהאל"ף הוא מקור החכמ' דהיינו צנור הנמשך מבחי' נוצר חסד לאלפים שיהי' בחי' אאלפך חכמה, והחי"ת היא החכ' בעצמה שממנה נמשך התחלקות אותיו' הדבור הנק' ד' רבתי, אמנם בדבור זה יש ב' מדר' הא' כמו שהוא באצי' ששם מאיר בגילוי והמתהוי' ממנו בטילי' במציאות לא"ס ב"ה כנ"ל בענין יחו"ע וה"ע התהוות נשמות הגדולות שמבחי' אצי' כמו נשמת אדה"ר שנא' בו ויפח באפיו וכמו נשמת האבות והנביאים וכיוצא בהן שהיו מרכבה לה' ממש ובטילים ממש במציאות אליו כו' ובחי' דבור הנ"ל נק' ד' רבתי. והב' הוא בחי' מל' דאצי' כשמתלבשת במלכות דבי"ע להוות ולברוא נשמות ומלאכים דבי"ע והעוה"ז ממש וזהו ענין ועד שהוא ד' שאינו רבתי לפי ששם הוא ע"י צמצומים ומסכים שהאלקות מוסתר מאד כנ"ל והנה המשכת אותיות אלו דמל' דבי"ע הוא ג"כ ע"י אמצעות החכמ' וכנ"ל בענין אחד אלא שזהו בחי' ועד דהיינו מבחי' האל"ף נעשה וי"ו ר"ל שהוא בחי' המשכה שנמשך א"ס ב"ה למטה גם בבי"ע לברוא נשמות ומלאכים ועולמות דבי"ע כי הוי"ו מורה על ההמשכה למטה ומן החי"ת נעשה עי"ן כי עי"ן הוא ג"כ בחי' חכמה ולכן נק' החכמים עיני העדה וגם ראיית העין נמשכת מן החכמה כנודע אלא שהיא בחי' חיצוני' החכמה (מבחי' נו"ה דאבא כמ"ש במ"א בענין קידוש החדש דלכך עדים

כשרים אפי' הן הדיוטות לפי שהראי' היא מחיצוניו' דאבא יעו"ש בביאור מאמר הר"מ ר"פ תשא פקודא בתר דא לקדש החדש כו') והיינו לפי שבכאן הוא מה שנמשך מח"ע בבי"ע שיהי' התהוות אותיות הדיבור דמל' דבי"ע לכך נמשך לשם רק מחיצוניו' הח"ע וזהו העי"ן דועד ואח"כ הדל"ת הוא התהוות אותיות הדבור דמל' דבי"ע. ונמצא מרומז בתיבת ועד ג"כ ענין ביטול הנ"ל שבאח"ד שהוא מה שהנבראים בטילים במציאות לגבי אותיות הדבור שבדלי"ת דועד המהוה אותן מאין ליש והדלי"ת בטל לגבי החכמה מקור האותיות שהוא עי"ן דועד והחכמ' בטילה להארת אור א"ס המתלבש בה שהוא הוי"ו המורה על המשכה זו מהא"ס ב"ה כנ"ל וא"כ אפס בלעדו ממש וכנ"ל בפי' אחד רק שבאחד הוא בגילוי לפי שהוא בחי' יחו"ע שהם בטילים באמת בידיעתן ג"כ עד שאין עוד ממש שזהו פי' אחד משא"כ בבי"ע שהם נפרדים בידיעתן רק דקמי' כלא חשיב לכך בא המשכה זו דרך חלופי אתוון שמורה על בחי' העלם ההמשכה כדי שיהי' הנברא בחי' יש ודבר ונפרד ושיתבטל אח"כ ביטול היש כנ"ל שזהו תכלית הבריאה כנ"ל:

פרק לט

לט) **והנה** ע"פ כל האמור למעלה יוכל כל משכיל על דבר להעמיק בדעתו בגדולת הבורא ית' כי יתן לבו להתבונן איך שמקור כל החיות של כל העולמות הוא רק זיו והארה ממהו"ע ית' שנק' הארה זו אור א"ס דהיינו שהוא רק אור וזיו בלבד שאינו פועל שינוי ח"ו במהו"ע ית', והארה זו להיותה בבחי' א"ס לא הי' באפשרי כלל שיהי' ממנה התהוות העולמות ע"ד שהם, לכן הי' בחי' צמצום ומקו"פ שהוא הסתלקות והעלם הארה זו. ובחי' צמצום זה הוא דילוג לגמרי וגדול מכל מיני הצמצומים שאח"כ ונשאר רק רשימו והיא אותיות דטה"ע ונק' רל"א שערים כנ"ל ונמשך אח"כ קו דק כו', ומזה נברא בחי' א"ק שהוא בריאה יש מאין לגבי א"ס ב"ה, ועכ"ז לא הי' כ"ז מספיק שיהי' יוכל להיות התהוות עולמות שאחר הא"ק לכן הי' מוכרח להיות צמצום א"ק ואח"כ נמשך הארה ממנו מבחי' מצחא ומבחי' עיניים שהיא הארה שאינה ערוך כלל וכלל למהות א"ק בעצמו כערך אור הראי' היוצא מעיני האדם לגבי מהותו ועצמותו של הנפש שבאדם, ומזה נתהוו בחי' עולמות נקודים והתהוות ע"י וא"א, ועכ"ז לא הי' מספיקים צמצומים אלו להתהוות עולם האצי', עד שאח"כ הוצרך להיות צמצום הדיקנא דהיינו שנמשך האור רק מבחי' שערות וכמשל ערך החיות שבחלל השערה שאינה ערוך כלל לגבי חיות שבמוחין שהרי בהחתך השערה לא יכאב לו ומבחי' שערות אלו הנמשכים מכתר עליון הוא התהוות הח"ע כמ"ש במ"ת וזרח משעיר למו דהיינו ע"י שערות כו' ואורייתא מחכמה נפקת, ולכן נק' התהוות החכמה יש מאין לגבי הכתר כנ"ל ואח"כ

יש כמה בחי' השתלשלות עו"ע עד התהוות המל' דאצי' אותיות דבר ה' מבחי' ח"ע, ומבחי' המל' מתהוה בי"ע בבחי' דילוג יש מאין כי אין ערוך כלל בריאה לאצי' והיינו ע"י מסך ופרסא כמש"ל (אות י"ב) ושם יש ג"כ רבוא רבבות השתלשלות בכל עולם ובין בריאה ליצי' יש פרסא וכן בין יצירה לעשי' ואח"כ התהוות הגשמיות דעוה"ז מהרוחניו' הוא ג"כ דילוג יותר גדול ממהות למהות ממש וכל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין בטילים במציאות לגבי מהו"ע ית' מאחר שגם שרש כל התהוותם הוא רק מן זיו והארה בעלמא כו' כנ"ל, ואח"כ יתבונן ג"כ ממטה למעלה ביטול כללות העוה"ז וגופו ונפשו בכלל לגבי רוחניו' עולם העשי' כי החיות שבעוה"ז בכלל הוא רק בחי' פסולת וצואה יחשב לגבי חיות שבג"ע התחתון כמ"ש במ"א ע"פ וכל קרבי את שם קדשו שיש מלאכים הנק' קרביים שהם מבררים השפע ומבדילים בין פנימי' לחיצוניו' כמשל הקרביים שמבררים המאכל והפנימי' נמשך לחיזוק הלב והמוח ושאר הגוף והפסולת יוצא לחוץ ע"י כח הדוחה, כן השפע אלקי' מתבררת ע"י מלאכים הנ"ל והמובחר נמשך לג"ע שיהי' תענוג נשמות ומלאכים נהנים מזיו השכינה ופסולת השפע הנדחה לחוץ ממנה התהוות תענוגי עוה"ז נמצא הם בכלל כל תענוגי עוה"ז רק כמו צואה יחשבו לגבי תענוג הנשמות בג"ע התחתון וזשארז"ל יפה שעה א' של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז ואמרו מוטב דלידייני' כו', וג"ע התחתון אינו ערוך לגבי ג"ע העליון דכמו שהנפש בפטירתה מהגוף צריכה לשכוח על חיזו דעוה"ז עד שתוכל לעלות בגעה"ת דאל"כ מבלבל אותה שם ולא תוכל להשיג ג"ע התחתון כלל כמ"כ א"א לנשמה העולה מגעה"ת לגעה"ע להשיג האור דגה"ע עד שתטבול בנהר דינור לשכוח על תענוג דגעה"ת שמבלבל בגעה"ע כמו מ"ז כו' ויש מעלות ומדריגות לאין קץ ממש שגבוהים מגעה"ע וכמ"ש ילכו מחיל אל חיל וקדושים בכל יום יהללוך סלה וכולם נמשכים מח"ע הנק' עדן והחכמה כלא חשיבא לגבי הכ"ע ונמשכת מבחי' שערות לבד כנ"ל וכ"ע כלא חשיב לגבי א"ק כנ"ל וא"ק הוא בריאה יש מאין וכלא חשיב ממש לגבי האי"ס ב"ה עד דלגבי א"ס ב"ה שוה ממש בחי' א"ק עם דומם גשמי דעשיה כי שם אין ערוך כלל וכלל לא מיני' ולא מהערך שאין ערוך הדומם לגבי א"ק כו' עד ששניהם שוים ממש אצלו ית' כי אין עוד מלבדו ממש וכל הנמצאי' זולתו נמצאו מאמתת המצאו ע"י הארה וזיו בעלמא וע"י הארה דהארה והארה דהארה כמ"ש במאמר איהו וחיוהי כו' וע"י צמצומים רבים לאין תכלית, ובטילים ממש יותר לאין קץ מביטול הזיו בשמש כנ"ל באריכות, ומהתבוננות זו יבוא האדם לבחי' ועמך לא חפצתי שלא לחפוץ שום תענוג גשמי ורוחני ואפי' געה"ע ושלמעלה ממנו רק למהו"ע ית' לבד וזהו ועמך לא חפצתי ר"ל מה שהוא

בחי' ועמך דהיינו אפי' בחי' מקור חיים נק' עמך כמ"ש כי עמך מקור חיים שהוא בטל לגבי מהו"ע ית' לכן נק' עמך שהוא דבר הטפל ובטל אצלו ית' הנה ועמך לא חפצתי רק למהו"ע ית' לבד וכענין לאשתאבא בגופא דמלכא שבזוה"ק:

פרק מ

מ) **ובאור** ענין אהבה זו דבחי' ועמך לא חפצתי, נ"ל לבאר ע"פ מה ששמענו בחורף תקע"ב בחתונת גיסי וב"ד ר' נחום נ"י ע"פ מ"ש שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה כו' שהוא תרתי דסתרי דאם היא עקרה מנין לה בנים, והענין דהקב"ה נק' איש כמ"ש ה' איש מלחמה וכתיב תקראי לי אישי וכנס"י נק' אשה כי מאיש לוקחה זאת, וידוע מארז"ל אשה מזרעת תחלה יולדת זכר כו' והענין שכשאכשר דרי ויש אתעדל"ת מישראל לה' ה"ע אשה מזרעת תחלה ונק' העלאת מ"ן בספרי הקבלה ועי"ז נמשך אתעדל"ע ממקום גבוה עד דאולידת דכר והוא בחי' זכר חסדו פי' שנמשך מלמעלה גילוי חסד עליון שיהי' אהבה גדולה בנש"י שבגופים לה' ית' שבחי' אהבה עליונה זו נק' לשון זכר כדלקמן, אמנם אם ח"ו לא אכשר דרי וליכא אתעדל"ת עכ"ז יצוה הוי' חסדו מאליו לעורר את ישראל שיהי' להם אהבה וזהו ענין איש מזריע תחלה ונק' בחי' זו אתעדל"ע הנמשך לעורר אתעדל"ת ובלשון קבלה מ"ד המעורר מ"ן, והאתעדל"ת הנמשך מזה הוא בחי' זרע האשה שאח"כ לפיכך יולדת נקבה ר"ל שהאהבה שנתעורר עי"ז בישראל אינה במעלה ומדריגה כמו אהבה הנק' זכר שבחי' נשים דעתן קלות כמשי"ת אי"ה, ולפי שלא אכשר דרי ולא הי' ההתעוררות מישראל עצמן ע"כ הדין נותן שדי כשיעוררו אותם מלמעלה שיהי' בהם אהבה זוטא כו' (משא"כ כשאכשר דרי כנ"ל) והנה בבחי' זו נק' כנס"י עקרה ר"ל שלא הי' התחלת ההזרעה מצידה כלל רק מלמעלה איש מזריע תחלה ואז יולדת אהבה זוטא הנק' נקבה, ופי' כי יש ב' מדריגות ממכ"ע וסוכ"ע, ממכ"ע הוא ההארה אלקי' שנמשך להיות מושג לנשמות בגעה"ע שיושבים ונהנים מזיו כו' וההנאה אינה אלא מדבר המושג דוקא ושרש גילוי זה הוא מבחי' ח"ע שנק' יו"ד וז"ש רז"ל ביו"ד נברא עוה"ב שהיא בחי' ח"ע הנקראת עדן העליון המשתלשלת ומתלבשת בכל העולמות כמ"ש כולם בחכמה עשית כו' והחכמה תחי' כו' בג"ע היא בבחי' גילוי ההשגה לכל חד לפום שיעורא דילי' כנודע שעונג הנשמות בג"ע הוא מהשגת סודות התורה שעסק בעוה"ז בנגלה כדאי' בזה"ק פ' שלח ובגמ' בעובדא דרבה בר נחמני, והנה החכמ' נק' יו"ד לפי שהתהוותה בבחי' צמצום עצום מא"ס ב"ה הסכ"ע אבא יונק ממזלא כו' כמש"ל באריכות, וכ"ז כדי שיהי' יכול להיות מושג ונתפס בהשגה ונק' הארה זו ממכ"ע, אבל בחי' סכ"ע הוא שאין הארתו בבחי' צמצום וגבול ותכלית עד שיהי' מושג בהשגה כו'

אלא הוא בבחי' בלי גבול ותכלית וכמ"ש בלק"א פמ"ח ביאור ענין סכ"ע שאינו כמשמעו כמו עיגול ח"ו אלא שאינו בבחי' התלבשות וכו' יעו"ש היטב, ולכן א"א להנשמה להשיג ממנו בהשגה ממש אף גם בג"ע העליון כי הוא למעלה מבחי' החכמה ודעת שבג"ע כנ"ל שבג"ע אין הגילוי רק מבחי' ממלא כו' ואעפ"כ תשוקת האדם השלם ראוי להיות דוקא להכלל במקור החיים בבחי' הסוכ"ע דוקא אף שא"א להשיגו בהשגה ממש אלא שבעלותה לשם תתבטל ממציאותה ומהותה הראשון כי שם הוא למע' ממהות חכ' ודעת והשגה כו' ולא כמו בג"ע שהנשמה היא במהותה ממש ונהנית בהשגה ולפיכך נק' הג"ע יש להנחיל אוהבי יש, אבל בעלותה למעלה מעלה מתבטלת בבחי' ביטול ואין ממש אעפ"כ טוב הרבה יותר להיות בביטול המצי' ממש ושיתגלה לה איזו גילוי מבחי' סכ"ע הבלתי בע"ג משתהי' בבחי' יש בשלימות ושיהי' לה הגילוי רק ממכ"ע שהוא צמצום עצום כו' כי אין ערוך כלל בין הארה דממכ"ע לסכ"ע כו' וז"ש טוב לחסות בה' מבטוח באדם הידוע בחי' אדם שעל הכסא בחי' ממכ"ע שמשם יוכל להיות גילוי בהשגה וזהו לשון מבטוח לשון וטח את הבית ואעפ"כ טוב יותר לחסות בה' הסכ"ע אף שמשם א"א להיות הגילוי בהשגה ממש אלא בבחי' מקיף וזהו לחסות כו' וכמ"ש במ"א על פסוק זה באריכות בעזה"י ע"ש, ובחי' אהבה זו נק' זכר שהזכר הוא בעל דעה שלימה ומתאוה לדבר שראוי להתאוות משא"כ בחי' נקבה היינו האהבה ע"מ לקבל פרס לשון פרוסה היא הארה שבג"ע שהיא רק מבחי' ביו"ד נברא לפיכך נק' לשון פרס ופרוסה שה"ע חלק לבד מכל הדבר, והיינו משום שבג"ע נשארה הנשמה במהותה ממש ע"כ מי שהוא בחי' נקבה שדעתו קלה בוחר בזה יותר שישאר במהותו ובמקומו ושיהי' נהנה בהשגתו ממש הגם שיהי' לו רק הגילוי מבחי' ממכ"ע, ולא כן תשוקת מי שהוא בחי' דכר שהוא בעל דיעה שלימה שמתאוה וחפץ להכלל בא"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא עיקרא ושרשא דכולא הגם שיהי' שם בבחי' אין ואפס ויתבטל שם במציאות כו' (ע' לק"א ח"א ר"פ י"ט), וז"ש שוש תשיש ותגל העקרה בקבוץ בניה ר"ל שאף גם כשהיא עקרה דלא אכשר דרי וליכא אתעדל"ת עכ"ז יצוה ה' לעורר אתעדל"ע באופן שהאתעדל"ת הנמשך מזה יהי' בחי' בניה דהיינו בחי' דכר שיתעוררו ישראל באהבה גדולה הנ"ל, וזהו לפני ולפנים משורת הדין ששוה"ד הוא דאיש מזריע תחלה יולדת נקבה כדלעיל, ומפני מה יהי' זה לזה אומר שוש תשיש כו' בשמחה והיינו ע"י שמחה של מצוה שבישראל שע"י שמחה גורמים גילוי הפנימית ואז יוצא מהגדר והמדה וכך מעוררים גילוי הארה שלמעלה מבחי' קו המדה ואז נמשך שגם בדליכא אתעדל"ת אלא שנמשך אתעדל"ע לעורר אתעדל"ת ונק' אז כנס"י עקרה אעפ"כ תהי' יולדת זכר להיות בישראל אהבה גדולה הנ"ל שלא ע"מ

לקבל פרס מבחי' ממכ"ע אלא להכלל ולהבטל בבחי' סוכ"ע כו' כנ"ל, וזהו שרש ענין אהבה דבחי' ועמך לא חפצתי שלא לחפוץ שום דבר זולתו ית' ולא אפי' שמים וארץ שהם ג"ע עליון ותחתון כי רק ביו"ד נברא כו' אלא תהי' האהבה רק לו ית' לבד דהיינו למהו"ע ית' ממש, (וכך הי' נשמע הלשון ממורינו ורבינו נ"ע בדביקותו שהי' אומר בזה"ל איך וויל זע גאר ניסט איך וויל ניט דאיין ג"ע איך וויל ניט דאיין עוה"ב כו' איך וויל מער ניט אז דיך אליין) וזה נמשך מההתבוננות המבואר למעלה איך שיש רוממות מדריגות אין שיעור ממש מבחי' ג"ע התחתון עד בחי' ח"ע שהיא מקור ושרש ההארה דבחי' ממכ"ע שבג"ע כנ"ל ועכ"ז בחי' הח"ע מאין ממש תמצא דהיינו מבחי' שערות לבד ואינה ערוך כלל לגבי הכ"ע וכ"ע כלא חשיב לגבי א"ק שהרי בחי' עקודים נקודים שלמעלה מהכ"ע נמשכו רק מהבלים דאח"פ דא"ק שהיא הארה חיצונית ממש לגבי מהו"ע דא"ק כמו ההבל היוצא מהפה או מהאזן כו' שאינו ערוך לשכל ומדות של האדם, וכללות א"ק הוא בריאה יש מאין לגבי אור א"ס וכמש"ל ע"פ בורא קדושים ישתבח שמך כו' ואי לזאת יומשך מזה האהבה להתאוות למקורא ושרשא דכולא שהוא מהותו ועצמותו ית' ממש וזהו ענין טוב לחסות בה' כו' וזהו מי לי בשמים ועמך לא חפצתי דהיינו אפי' בחי' ועמך מקור חיים רק למהו"ע ית' לבד, והוא ענין מארז"ל שלא ע"מ לקבל פרס דהיינו שלא לחפוץ בבחי' ההארה הנק' פרס אף ששם ישאר במהותו כמו שהוא ויהי' נהנה בהשגה ממש אבל יהיה עיקר תשוקתו למהו"ע ית' ממש וכנ"ל:

פרק מא

מא) **וע"פ** האמור למעלה בענין פי' אחד ופי' ועד שהוא אחד בחלופי אתוון והן הן בחי' יחו"ע ובחי' יחו"ת, יובן ענין ב' בחי' מס"נ שיש בק"ש הא' למסור נפשו באחד, והב' ואהבת בכל נפשך אפי' נוטל את נפשך, ויש להקדים מתחלה מה שידוע שהקב"ה נק' חתן וכנ"י נק' כלה וכמארז"ל ביום חתונתו זה מ"ת ולכן המשמח את החתן זוכה לתורה שניתנה בה' קולות כי חתן חות דרגא דהיינו ירידת והמשכת אור א"ס ב"ה להתלבש בתורה, וכנס"י היא מקור נשמות ישראל וכן כל ניצוץ וניצוץ מישראל בפרט הוא בבחי' כלה, דהנה כלה יש בו ב' פירושים הא' מלשון כליון שמכלה ומבלה הכל מלשון כלה כי מלת כלה הוא שם דבר המורה על הפעולה כמו רכה זכה דקה ונק' כלה ע"ש שמכלה כו', והב' מלשון כלתה נפשי כו' תשוקת הנפש לידבק וליכלל באורו ית', וב' בחי' כלה אלו הן ב' בחי' מס"נ הנ"ל שבק"ש, דהנה הבחי' הא' למס"נ באחד הוא מחמת שמע ישראל כו' כי שמע מלשון הבנה שהיא התבוננות בגדולת א"ס ב"ה איך שהוא אחד כמו קודם שנבה"ע בלי שום שינוי כמ"ש אני הוי' לא שניתי כו' אתה הוא עד שלא נברא כו'

אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים פי' אלקים המעלים ומסתיר כו' כי לפניו ית' אין שום העלם מעלים ומסתיר כלל כי כולא קמי' כלא חשיב כו' ואת השמים ואת הארץ אני מלא כמו קודם שנברא העולם בלי שום שינוי וכל הגילויים הוא רק זיו והארה בלבד וכל העולמות בטילים ממש כזיו השמש במקורו, ואי לזאת יומשך מזה ולא תחללו את שם קדשי כו' שלא לעשות מקום חלל להיות דבר נפרד ממנו ית' וממילא בטלים כל התאוות וישות ולגרמיה, וזהו כלה לשון כליון שמכלה לגרמיה כו' ויש מס"נ זה בכח כל א' מישראל משום שנשמתו היא חלק אלוה ממעל ע"כ יש בכחו שכאשר יתבונן באחד כנ"ל יתבטלו כל רצונותיו שהי' לו ולא ישאר שום רצון זולתי התשוקה אליו ית' מאחר שאין עוד מלבדו ממש אחר שנברא כמו קודם כו' וכל העולמות הם כאין ואפס ממש כנ"ל, וזהו פי' וענין מס"נ באחד היינו ע"י התבוננות בהוי' אחד יתבטלו כל רצונותיו ולא ישאר אצלו שום רצון זולתו ית' וזהו מס"נ ממש באחד וזהו בחי' כלה הא' לשון כליון שמכלה כל בחי' היש ולגרמיה כו' כנ"ל (וע"ל סוף אות כ"ב) והבחי' הב' היא מלשון כלתה שהיא בחי' ביטול היש דהיינו שהוא יש ודבר אלא שמבטל א"ע שרוצה ליכלל וליבטל והוא בחי' ואהבת בכל נפשך שהאה' היא בחי' יש שהרי יש מי שאוהב והוא למטה במדריגה מבחי' המס"נ באחד, ולכן מפסיקים בין ב' בחי' מס"נ הנ"ל בבשכמל"ו, כי אחר שאמר אחד שהוא בחי' יחו"ע איך שאין עוד שום דבר ממש כו' לא שייך כלל בחי' ואהבת בבחי' יש מי שאוהב אלא ע"י בחי' בשכמל"ו שנאמר בינתיים שהוא בחי' יחו"ת, שמבחי' מלכותו נתהוו כל הנבראים מאין ליש לפי שאין מלך בלא עם זהו מקור קיום וחיות כל הנבראים וכתיב מבלעדי אין אלקים מבלעדי דווקא דהיינו חוץ ממנו ית' ח"ו אבל הוי' בעצמו הוא אלקי' אני הוי' אלקיכם אני בעצמי כו' שמצמצם ומסתיר אור א"ס ב"ה הבלתי בע"ג להיות גילוי בחי' נבראים בבחי' יש וכהדין קמצא דלבושא מיני' וביה ומבחי' זו של בשכמל"ו נמשך להיות ואהבת בבחי' יש מי שאוהב כו' להמשיך תמיד בחי' גילוי אלקות להיות הוי' הוא האלקי' וזהו ואהבת את הוי' אלקיך שיהי' גילוי בחי' הוי' למטה זה אלי כו' וזהו בחי' כלה שני' לשון כלתה נפשי שהכלות הנפש הוא בבחי' יש עדיין יש מי שאוהב כו' משא"כ יחו"ע הוא בחי' ביטול ממש במס"נ לשון כליון לגמרי כנ"ל, וב' בחי' אלו נק' בזה"ק שכינתא עילאה ושכינתא תתאה והוא ג"כ בחי' יחו"ע ויחו"ת, דהיינו המקור והשרש שיהי' בכל א' מישראל בחי' מס"נ הנ"ל נק' שכינה ששוכן בתחתונים שמשם מקבלים נשמות ישראל והמקור והשרש לבחי' מס"נ וכליון הנ"ל באחד שהוא מבחי' יחו"ע נק' שכינתא עילאה והמקור והשרש לבחי' ואהבת בכל נפשך בכלות הנפש ותשוקה שהוא מבחי' יחו"ת נק' שכינתא תתאה, והן

הן ב' בחי' כלה שנאמרו בשיר השירים שכל שיר השירים מדבר על ב' בחי' כלה הנ"ל כידוע כי ב"פ נאמר ונשנה בשה"ש החיבוב שבין חתן וכלה ורומז על ב' בחי' כלה הנ"ל, (ובזה נ"ל שאפשר לתרץ ג"כ הקושי' ששמעתי ששאל אחד מנכדי הרב המגיד הקדוש רבו של רבינו ז"ל, מרבינו ז"ל בהיותו בבארדיטשוב, איך יתכן בחי' ואהבת לאחר בחי' מס"נ באחד שהרי מס"נ למעלה במדריגה מהאהבה, ולפמ"ש א"ש שזהו מחמת בחי' בשכמל"ו שנאמר בינתיים כנ"ל, אמנם מ"מ קשה שהרי מרע"ה בתורה לא אמר כלל בשכמל"ו ואנשי יריחו לא אמרו בשכמל"ו א"כ איך יתכן להם הירידה ממס"נ לאהבה, ודוחק לומר דמדאורייתא (היינו אם לא יאמר בשכמל"ו) סגי במס"נ בכל נפשך, שנמשך מההתבוננו' באחד כסדר מתחלה אהבה כמ"ש ואהבת בכל לבבך, ואח"כ מעלין בקדש להיות לו מס"נ, וכשאמרו לומר בשכמל"ו שהוא בחי' יחו"ת, אז הצריכו למס"נ באחד שלא יהי' ההפסק בין מס"נ דיחו"ע ליחו"ע, משא"כ אם לא אמר בשכמל"ו ליכא הפסק בין אחד לבכל נפשך, מיהו זה דוחק דמסתמא אנשי יריחו הי' להם ג"כ מס"נ באחד ממש, ואפשר שאע"פ שלא אמרו בדבור ממש בשכמל"ו, מ"מ התבוננו ביחו"ת ונמשך מזה ואהבת כו', ועוד יש ליישב בדרך אחר לפמ"ש בלק"א פי"ח ופכ"ה בביאור תיבת מאד שבפסוק כי קרוב אליך הדבר מאד שבכל עת ובכל שעה בידו של אדם וברשותו לעורר אהבתו לה' אחד המסותרת בודאי בלבבו בלי שום ספק ונכלל בה גם דחילו שלא ליפרד בשום אופן מיחודו ואחדותו ית' אפי' במס"נ ממש וע"ש רפי"ח דאפי' מי שדעתו קצרה בידיעת ה' ואין לו לב להבין בגדולת א"ס ב"ה להוליד ממנה דחילו ורחימו שכליים אפי' במוחו ותבונתו לבד אעפ"כ קרוב אליו הדבר מאד לעורר האהבה מסותרת להוציאן מהסתר הלב אל הגילוי במוחו ותעלומות לבו (ע' ס"פ ל"ט) משום שבחי' א"ס ב"ה מלובש בבחי' חכמה שבנפש האדם יהי' מי שיהי' כו' יעו"ש וע' ג"כ פל"ט הנ"ל שמהות ומדרגת עבודת ה' בדחילו ורחימו בהתגלות לבו (וה"ה בתעלומות לבו רק שהם דו"ר שכליים עיין פט"ז) הנמשכות מן הבינה ודעת בגדולת א"ס ב"ה מקומה בי"ס דבריאה ועבודה בדו"ר הטבעיים שבמוחו בי"ס דיצירה, מזה משמע לכאורה דדו"ר שכליים הם גבוהים מן דו"ר טבעיים שהיא בחי' האהבה מסותרת אע"פ שהיא בבחי' מס"נ וע' פמ"ד שמ"מ שרש האהבה מסותרת גבוה יותר ונק' אהבה רבה כו' ומ"מ לפי דרך זה יש ליישב ג"כ דמדאוריי' סגי במס"נ באחד בהתעוררות האהבה מסותרת במוחו ומחשבתו לבד, ואז בחי' ואהבת שאח"כ שהיא בחי' דו"ר שכליי' אינה חשובה ירידה כלל ודו"ק, אמנם המס"נ באחד מצד ההתבוננות בגדולת א"ס ב"ה ודאי גבה מדריגתו מדו"ר שכליים שהרי המס"נ מצד עצמו גבוה מהאהבה אלא שמעלת הדו"ר שכליי' לפי

שנמשכים מן ההתבוננות בגדולת ה' א"כ כשהמס"נ ג"כ נמשך מזה ודאי גבוה יותר, אלא שע"ז יתיישב לפמש"ל שההעתקה ממס"נ לאהבה הוא מחמת הפסק דבשכמל"ו, וכ"ז במס"נ בכח אבל מס"נ בפ"מ ודאי גבוה יותר מדו"ר שכלי' וכמ"ש בפע"ח שמעלים מ"ן לבינה עי"ש):

פרק מב

מב) **והנה** פי' בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר והנפש השכלי' ישוב לאהבת ה' מחמת ההתבוננות הנ"ל שגם השכל יסכים ע"ז, ובכל נפשך אפי' נוטלי' את נפשך כנ"ל וגם פי' בכל נפשך היינו בכל חלקי הנפש ור"ל התקשרות ג' לבושי הנפש מודו"מ במודו"מ שלו ית' מו"ד בתורה שהיא חכמתו ודיבורו ית' ומעשה במעשה המצות וע"י התקשרות הלבושי' בלבושים תתקשר ג"כ מהות ועצמות הנפש בא"ס ב"ה המלובש בחכמתו כו' וכמ"ש במ"א בענין מצות עבודה ותלמוד תורה ע"ש מזה באריכות, ובכל מאדך הוא האהבה שמבחי' יחידה שבנפש כי בכל נפשך כולל ד' בחי' נרנ"ח ומאד פירושו בלי גבול והיינו מבחי' יחידה שלמעלה מד' חלקי הנפש שהם מוגבלים וע"כ נאמר מאד שלך שאינו נק' בלי גבול אלא נגד הגבול של הנפש בגוף כו' וכמש"ל אות ט"ז באריכות, וז"ש רז"ל ובכל מאדך בכל ממונך, דלכאורה תמוה איך שייך הממון לאה"ר זו דמאדך, והענין עפמ"ש וצדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת, פי' חטאתם של ישראל שאין צדיק בארץ אשר לא יחטא הוא הגורם חסד והשפעה לעוכומ"ז כי ע"י החטא נמשכת ומתלבשת הנפש בחיצונים והוא ענין הפגם שנעשה בה ובמקור שורשה והיינו ע"י הנה"ב שהיא המורידה וממשכת גם את הנה"א בעמקי הקליפות ח"ו, ואמנם צדקה תרומם גוי אלו ישראל והיינו נפשות הבהמיות שבהם, שע"י הצדקה שהאדם עושה נפרדת ונבדלת נפשו הבהמית מן הרע הגמור ומתרוממת גם היא להיות כל מדותיה ולבושיה לה' לבדו, ואז יגיע לבחי' ומדריגת אה"ר הנ"ל דמאדך והוא בחי' בע"ת שהפליגו חז"ל במעלתם ואמרו במקום שבע"ת עומדים כו', והוא מפני שהמדות שבנה"ב במהותן ומציאותן הן תקיפים וחזקים יותר ממדות שבנה"א וכמשל הבהמה שהיא בעלת כח וגבורה יותר מהאדם והיינו משום ששרשן מבחי' יד החזקה לפני מלוך מלך כו' רק שנפלו בשבה"כ וע"י התשובה דאתכפיא ואתהפכא סט"א נכלל בחי' תוקף זה ותגבורת זו בקדושה בחילא יתיר לכן במקום שבע"ת עומדים כו' וזהו בכל מאדך וז"ש דוד המלך ע"ה הצילה כו' מכפירים יחידתי שיהי' היחידה שהיא פנימי' הרצון בלי גבול רק לא"ס ב"ה ליחידו של עולם ולא תפול ח"ו ג"כ בתגבורת הרצון שבסט"א הנק' כפירים ע"ש תגבורת המדות דנה"ב כו', והוא ג"כ פי' תרומם גוי שיתהפכו המדות

שבנה"ב להיות לה' לבדו והיינו ע"י הצדקה דוקא כי ע"י שמרחם על העני להחיות נפשו עי"ז מעורר רחמים רבים על נפשו לרוממה משפלותה להיות בה האה"ר לה' וכמאמר מחי' מתים ברחמים רבים כו' ועיין מזה באגה"ק ע"פ זורע צדקות מצמיח ישועות, וע' ג"כ שם ע"פ זורע צדקה שכר אמת:

עוי"ל בענין ג' אהבות אלו בכל לבבך ונפשך ומאדך, דהנה פי' בכל לבבך היינו שכל לבו יהי' מלא וגדוש מאהבת ה', והענין שהלב יש בו שני חללים חלל הימני מלא רוח חיים וחלל השמאלי מלא דם וכאשר ב' חללים אלו יהיו מליאים מאהבת ה' היינו בכל לבבך וכ"מ בלק"א ח"א פ"ט, וביאור הדברים הוא דהנה חלל השמאלי הוא מלא דם וידוע דהדם הוא בחי' גבורות ושיהיו הגבורות בעבודת ה' הוא שיהי' במרירות על ריחוקו מה' בימי שנותינו ע' שנה איך שכל מגמותינו וחפצינו בענינים גשמיים בפרנסה ולעזוב לבניו אחריו וכי בשביל זה ירדה נשמתו בעוה"ז (שהיתה עומדת לפני ה' וירדה בגוף ירידה צורך עלי' ע"י אתכפיא ואתהפכא והי' ראוי להיות כל מגמתו ותשוקתו בזה לאשתאבא כו' ונהפוך הוא שכל תשוקתו וחפצו בעניני עוה"ז) וכשיתבונן בזה יתמרמר לבו מאד, אך זהו בחלל א' הוא החלל השמאלי המלא דם שממנו נמשך בחי' מרירות וגבורות דקדושה, וחלל הימני מלא רוח חיים הוא בחי' שמחת הנפש במצות ה' שהם רצונו העליון ית' שנתלבש בעשיה וע"ז נאמר ישמח ישראל בעושיו, וזהו ענין ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך פי' שבחי' הוי' יהי' אלקיך שיהי' בבחי' גילוי אצלך והיינו ע"י שב' חללי הלב יהיו מליאים מאהבת ה' ע"ד הנ"ל המרירות מריחוקו מה' בחלל השמאלי והשמחה מרוב כל בעבודת ה' בתומ"צ בחלל הימני, ודרך זה הוא בבינונים והם הגורמים להיות כמ"כ גם בצדיקים אלא שהוא באופן אחר כי הצדיקים הרע מאוס אצלם לכן אין שייך שיהי' אצלם מרירות גשמי ע"ד המרירות שבבינונים שהוא מפני שאינו מואס ברע עדיין אלא שמושל ברוחו ולפי שתשוקתו עדיין לתאוות גשמיות לכן יתמרמר מאד ע"ז כנ"ל משא"כ בצדיקים שהרע מאוס באמת אצלם וכל תשוקתם לה' א"כ אין שייך כ"כ להיות אצלם מרירות הנ"ל, רק שהוא בחי' פחד ויראה מה' ומהדר גאונו ואח"כ השמחה היא בחי' אהבה בתענוגים כו' וזהו ענין בכל לבבך בב' חללי הלב כנ"ל בבינונים לפי ערכן ובצדיקים ג"כ לפי מעלתן הרמה, ועמ"ש במ"א ע"פ לבבתיני אחותי כלה, וענין ההפרש בין האהבה דבכל נפשך לבחי' האהבה דבכל מאדך הוא שבחי' בכל נפשך הוא האהבה שמצד הנפש עצמה דהיינו שההתפעלות אהבה נמשכת מצד ההשגה בהתבוננות בגדולת ה' בדברים המעוררים את האהבה אבל בכל מאדך היא האהבה הבאה מצד הריחוק והמנגד דהיינו מצד הירידה בגוף שמאד מסתיר על אהבת

ה' שמצד ההסתר והמנגד תהי' האהבה הרבה בתגבורת יותר מאד ממה שהיא מצד מהות ועצמות התבוננות והתפעלות הנפש לפום שיעורא דילה ולכן נק' אהבה זו מאדך שמאד היינו בלי גבול, והענין כי הנה הנפש אלקית עם היות שהיא חלק אלוה ממעל מ"מ היא מוגבלת בגבול ושיעור שהשגתה בגבול ושיעור וכן התפעלות האהבה הנמשך מהשגה זו היא האהבה בגבול ומדה וזהו בחי' בכל נפשך דהיינו כל חד לפום שיעורא דילי' ממקור חוצבו, וא"א לה להגיע לבחי' מאד שהוא בלי גבול ומדה ולהתכלל בא"ס ב"ה שאין לו תחלה ותכלה אלא ע"י נפש הבהמית דוקא והגוף שהם מסתירים על אהבת ה' וכאשר גם הם נהפכים ממרירו למיתקא שתהי' הנה"ב ג"כ חפיצה וחשיקה לדבקה בו ית' והיינו שמצד הריחוק תתעורר האה"ר לצאת מריחוק ומיצר זה, הנה אהבה זו היא בבחי' בלי גבול וכמשל מרוצת המים כשמעכבים מרוצתם ע"י דף שמשימים במקום הילוך זרם המים שהוא מונע ומעכב הילוכם ואח"כ כשהמים בוקעים ההסתר והעיכוב שהי' מעכב מרוצתם אז ביקוע זה הוא בתגבורת ומרוצה גדולה יותר ויותר לאין שיעור מערך הילוכם הראשון שהיו הולכים לאט ועתה ע"י העיכוב נעשה ההילוך בתגבורת גדול כו' כמ"כ אהבת בכל מאדך שבאה מצד התבוננות בריחוקו מה' היא בתגבורת גדול יותר מערך שיעור האהבה שהי' בהנפש מצד עצמה כו' וזהו ענין ירידת הנשמו' בגוף שהיא ירידה צורך עליה כנודע, והענין כי הנשמה קודם בואה לעוה"ז בהתלבשות בחומר הגופני היתה בבחי' עומד כמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו וענין עומד הוא שהוא תמיד במדריגה א' ולא יעלה ולא יגרע ממדרגתו לעולם וכן המלאכים נקראים עומדים שהן בחי' עצי שטים עומדים וכמ"ש ג"כ ונתתי לך מהלכים בין העומדים דעומדים קאי על המלאכים שעומדים תמיד מוי"ב במדריגה א' באוי"ר והיינו בחי' אהבה דבכל נפשך דכפי כח ההשגה שיש בנפש המלאך או בהנשמה כפי קבלת' ממקור חוצבה כך הוא התפעלות האוי"ר כו' משא"כ אוי"ר שתתפעל הנפש מצד ירידתה בגוף להיות כי החשך והצמצום מסתיר לה אזי תתגבר בהתפעלות לצאת מן ההסתר והוא התפעלות שלמע' מהגבלת הכלי עד שאין כלי המגביל שלה מסתיר לה ותוכל לילך בעילוי המדרגות בלי שיעור אחר שיצאתה מגדר גבול הכלי ועי"ז נעשי' הנשמה בבחי' מהלך לילך בעילוי אחר עילוי ברום המעלות בבחי' א"ס וזהו ונתתי לך מהלכים וכמ"ש בענין אם בחקתי תלכו כו' וזאת היא תכלית ירידת הנשמות שקודם ירידתם הי' השגתם ואהבתם ויראתם בבחי' גבול ושיעור מבחי' ממכ"ע שנמשך לכל חד לפום שיעורא דילי' וע"י ירידתם בגוף וזוכים לבחי' אהבה דבכל מאדך מצד ההסתר נעשים בחי' מהלכים בעילוי אחר עילוי בחי' גילוי סוכ"ע הבלתי בע"ג והיינו ע"י אה"ר זו דמאדך שהיא ג"כ בחי' בלי גבול

כנ"ל, וגם ארז"ל בכל מאדך בכל ממונך כי הצדקה לתת מיגיעו היא ג"כ בחי' ביטול היש לאין וזהו יסוד כל המצות שתכליתם הוא בחי' לעשות מיש אין שמזה נעשה צחוק ותענוג למעלה כמ"ש במ"א בענין צחוק עשה לי אלקים ובענין לויתן זה יצרת לשחק בו כו', אלא לכאורה קשה עדיין הרי גם אהבה דבכל מאדך הבאה מצד הריחוק אינה אהבה בלי גבול באמת כי האדם הוא בע"ג רק שהיא למעלה מהגבלת הכלי שלו ונק' לכך מאדך מאד שלך ר"ל שאצלך הוא למעלה מהגבלת הכלי אבל באמת מוגבלת היא וא"כ איך תעורר אהבה זו בבחי' א"ס ב"ה בלי גבול האמיתי עד שתהי' הנשמה נעשי' בבחי' מהלך מחיל אל חיל בבחי' גילוי הסוכ"ע שהוא בלי גבול באמת, אך הענין כי באמת מה שבאתעדל"ת אתעדל"ע הוא לפי שכך עלה ברצונו במחה"ק שיהי' אתעדל"ע מאתעדל"ת הגם שאין ערוך ביניהם אלא שאעפ"כ צ"ל האתעדל"ת מעין האתעדל"ע וכמא' רז"ל במדה כו' לכן כיון שאהבה זו הוא לגבי האדם בבחי' בלי גבול וזהו מאדך ע"ז מתעורר למעלה גילוי בחי' הא"ס שבלי גבול באמת. ועוד דשרש נה"ב והגוף הוא מרפ"ח ניצוצים שנפלו בשבה"כ מעולם התוהו שהאורות דתוהו היו בבחי' א"ס לכך מעוררים בשרשם, ועוד משום דשרש גשמיות גבוה יותר מרוחני' שנמשך מבחי' סוכ"ע הכל יכול כדלעיל (אות כ"ה) וכמ"ש במ"א באריכות ולכן ע"י האהבה דמאדך הנלקח מצד הירידה בגוף יעורר למעלה יותר כו':

פרק מג

מג) **והיו** הדברים כו', להבין ענין והיו הדברים ואח"כ ודברת בם כו', יובן עפמש"ל אות מ"א שהקב"ה נק' חתן וכנס"י נק' כלה ונת' שם איך שיש ב' פירושים בכלה וה"ע ב' מיני מס"נ ונק' שכינתא עילאה שכינתא תתאה, וכמ"כ יובן בענין שהקב"ה נק' חתן לשון חות דרגא ע"ש הירידה והמשכת והתלבשות א"ס ב"ה בהעולמות, והנה יש ב' בחי' ירידות והמשכות וכמשי"ת אי"ה, וזהו ענין מצהלות חתנים מחופתן חתנים לשון רבים כי יש ב' בחי' חתן והיינו שמב' בחי' מס"נ שהן ב' בחי' כלה נמשך אח"כ ב' בחי' המשכות שהן ב' בחי' חתן, וזהו"ע והיו הדברים ואח"כ ודברת כו' שהם ב' ההמשכות שלאחר ב' מס"נ הנ"ל דאחד ובכל נפשך כו', ולהבין זה, הנה בגמ' ובמדרשים קוראים לו יתי' הקב"ה, והטעם לזה כי אנו אומרים מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול וכן ארז"ל עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, ולכאורה תמוה איך שייך בחי' שם קודם שנבה"ע דהלא ענין השם הוא מה שזולתו קוראו בו ואיך שייך זה קודם שנבה"ע שהי' הוא לבדו הוא, אך הענין כי הנה התהוות העולמות מאא"ס ב"ה אינו ע"י השתלשלות עו"ע, כי בהשתלשלות עו"ע נעשה שינוי בהעילה ע"י ההשפעה כמו הרב המשפיע

להתלמיד, שא"א להיות ההשפעה אא"כ יצמצם שכלו בכדי שיהי' מובן להתלמיד לכך בעת עסקו להשפיע א"א לו להתבונן בשארי ענינים שלו כי כל התבוננותו ועיונו בזה הדבר שמשפיע, ונמצא מהות ועצמות המשפיע נתפס וטרוד בההשפעה הרי נעשה בו שינוי מקודם שהשפיע לאח"כ משא"כ בו ית' כתיב אני הוי' לא שניתי אתה הוא לאחר שנבה"ע כמו קודם שנבה"ע בשוה ממש וא"כ א"א שיהי' ההשתלשלות בדרך עו"ע אלא שהתהוות כל העולמות ממנו ית' הוא רק מבחי' הארה וזיו בעלמא, ונקראת בחי' הארה זו בחי' שם בלבד היינו שם כבוד מלכותו כמו מלך ב"ו שנק' מלך על המדינה אין לו בעצם חיבור עם המדינה רק שמו נק' עליהם, כמ"כ התהוות כל העולמות הוא רק מבחי' שם כבוד מלכותו שהמאציל ית' נק' מלך עליהם, וזיו מאתו ית' הוא מחי' ומהוה כל העולמות, דהיינו מה שעלה ברצונו שיהי' בחי' מלך עליהם ואין מלך בלא עם, זהו מחיה ומהוה כל העולמות, ונגלה בחי' מלכותו ע"י כמה צמצומים והסתרים שיהיו נעשים בחי' עם לשון עוממות בחי' נפרדים שאז שייך בחי' מלוכה, אבל באמת את השמים ואת הארץ אני מלא כמו קודם שנבה"ע כיון שכל העולמות מקור חיותם והתהוותם רק מבחי' הארה וזיו כו', וזהו ענין מארז"ל קודם שנבה"ע הי' הוא ושמו בלבד, פי' שמו שהי' קודם שנבה"ע היינו המקור והשרש והיכולת שיש באא"ס ב"ה שיהי' יכול להתהוות ממנו כל העולמות שיעלה בחפצו ורצונו ע"י התגלות ההארה וזיו שיוכל לגלות ממנו ית', שבחי' יכולת גילוי זה נק' שמו הגדול ראשית הגילוי, אבל עצמותו ית' למעלה מעלה מהארה זו שהארה זו בטילה במהו"ע ית' כטפה מאוקיינוס ויתר ע"כ לאין ערוך וכזיו השמש במקורו כמש"ל באריכות, אלא שלאחר כמה דילוגים וצמצומים שיש בהמשכת הארה וזיו הנ"ל אז יש בחי' השתלשלות עילה ועלול כו' דהיינו בהשתלשלות הספירות בספירות עצמן כמש"ל, אבל ההמשכה ממה"ע ית' היא בדילוג הערך ולא בהשתלשלות עו"ע וכנ"ל רק מהארה וזיו וגם זה נמשך ע"י צמצומים עצומים הידועים בע"ח. וזהו ענין הפסוק שיר השירים אשר לשלמה, מלך שהשלום שלו, דהיינו שכדי שיהי' נמשך הארה משמו הגדול להתלבש בהעולמות וראשית כל העולמות היא הח"ע והיא בחי' אורייתא דמחכמה נפקת, הנה המשכה זו משמו הגדול בהתורה הוא ע"י בחי' שיר וה"ע נגינות טעמי התורה זרקא סגול, דלכאורה צ"ל מה נצרך זה לאותיות התורה, אמנם הענין כי אורייתא מחכמה נפקת והנה לגבי מהו"ע ית' הוא צמצום גדול וכמאמר אנת חכים ולא בחכמה ידיעא כו' ולאו מכל אינון מדות איהו כלל, לכך כדי שיהי' הארה משמו הגדול להתהוות ספי' חכמה הוא ע"י נגינה ושיר פי' בחי' תענוג נתאוה הקב"ה ועלה ברצונו הפשוט שיהי' התהוות עולמות אבי"ע עי"ז נתהוה בחי' ספי' חכמה אנת חכים

ונתגלה חכמת התורה, והנה יש בחי' שיר בפסוק שהוא בלשון זכר (כמ"ש שיר חדש) ויש שירה שהוא לשון נקבה כמ"ש את השירה הזאת והענין כי ההמשכה וההתגלות מלמעלה למטה הוא ע"י שיר ותענוג כנ"ל, וכמ"כ גם העלא' העולמות ממטה למעלה הוא ע"י שיר וכידוע בפי' מ"ש רז"ל כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר דהיינו בחי' תשוקה וכלות הנפש לעלות ולהתכלל במאצילן ב"ה וכמו בניגון שיש בו קולות עולין ויורדים שהם בחי' רצוא ושוב ולמעלה מעלה הוא בחי' מטולמ"ט ויש כמה מיני עליות לאין קץ ושיעור והכל בבחי' שיר וזהו כל בעלי השיר יוצאין בשיר כו', והנה כל השירים הללו שמלמטה למעלה נק' שירה בה' לשון נקבה בחי' כלה ומבחי' כלה נמשך שמחת חתן מהעלם לגילוי משמח חתן עם הכלה פי' ע"י הכלה, שע"י בחי' השירה בה' בחי' כלה נמשך שיר העליון בחי' דכר הוא המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע מבחי' שמו הגדול טעמי התורה ורננא דאורייתא להתלבש בתורה, וזהו שיר השירים פי' שיר העליון המשכת סוכ"ע שממנו מקבלים השירים שלמטה דהיינו שבעלי השיר יוצאין בשיר כו' בחי' כלה כו' והוא ענין יחו"ד דו"נ, שיר עם השירים, אשר לשלמה, כענין עושה שלום במרומיו מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ב' הפכים כו' כך להיות התחברות והתכללות שני הפכים ממטה למעלה ומלמעלה למטה כי הוא ית' קדוש ומובדל ואין ערוך כו' וכטפה מים אוקיינוס כו' והעולמות הם בחי' יש נפרד, וכדי להיות התחברות אא"ס בטפה זו שאין ערוך ממש כו' מוכרח להיות המשכת עונג עליון שיתענג בהמשכת הטפה כו' ועונג זה הוא ענין השיר שמזה נעשה השלום התקשרות המשפיע במקבל כו' ושלמה בחולם מלך שהשלום שלו היא המשכת טפת דכר וגם שלמה בה' מורה על לשון נקבה היא בחי' ההעלאה שמלמטה למעלה שבהתחברות שניהם נעשה יחוד עליון ונמשך שיר להשירים, והגורם כ"ז הוא מ"ש ישקני מנשיקות פיהו, כי ענין נשיקין גילוי אהבה פנימית כאהבת האב לבנו יחידו שמרוב האהבה הגדולה אשר תוכו רצוף אהבה כאש בוערה אינה יכולה לצאת מכח אל הפועל בגילוי כ"א בבחי' צמצום גדול שמתצמצמת בהבל הפה ורוח פיו, כך התשוקה הגדולה הזאת והענג העליון הזה להיות התגלות והתלבשות אא"ס בבחי' הטפה וההשפעה שבתורה היא בבחי' דילוג וקפיצה שלא בבחי' השתלשלות כ"א בבחי' צמצום גדול יושב ועוסק בתורה כו' משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. וזהו יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי שיומם ע"י ישראל העוסקים בתורה ממשיכים חסד עליון בכל יום בחי' השפעה מלמעלה למטה וכמארז"ל שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן שלישי' יושב וזן כו' שהוא ענין התלבשות אור א"ס בהשפעה, אבל בלילה שירה עמי הוא שיר של המלאכים

ממטה למעלה שהוא אחר המשכות ישראל ביום יומם יצוה ה' חסדו כו' ושירה כתיב שירה קרי בחולם הוא ענין יחוד דו"נ כי שירה בה' הוא בחי' נוק' אבל שירה בחולם בחי' דכר ולכן כתיב ישקני מנשיקות פיהו ולא פיו בתוספת ה"א בחי' יחוד דו"נ, והנה כ"ז הוא בחי' חתן הא' חות דרגא המשכת אא"ס להתלבש בתורה ח"ע חכים ולא בחכמה ידיעא כו' ובזה יובן ג"כ מה שכינו חז"ל לו ית' הקב"ה היינו שבאמת הוא קדוש ומובדל מכל העולמות כמו קודם שנבה"ע וחכמ' היא בחי' עשי' לגבי מהו"ע ית', ואעפ"כ ברוך הוא דהיינו ענין יושב ועוסק בתורה שיושב ומשפיל עצמו להיות מתלבש בתורה כאדם היושב שמשפיל קומתו ונק' לכך חתן חות דרגא כנ"ל וירידה זו היא פי' ברוך הוא לשון ברכה והמשכה כנודע: ובחי' חתן הב' הוא כשכבר נמשך ונתלבש אור א"ס בתורה שיהא נמשך גם למטה בבי"ע ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל להיות גילוי אור א"ס למטה כמו למעלה ויהא נמשך גם למטה עונג העליון בתורה ומצות דבי"ע וזהו אשר קדשנו במצותיו אשר הוא עונג העליון נמשך במצותיו ובתורה כי התורה אינה רק פי' וביאור המצות. והנה במצות נאמר אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם פי' שהאדם עושה אותם להיות מצות וכמ"ש ועשיתם אותם אתם כתיב ואח"כ וחי בהם שמקבל מהם חיות שהן למעלה ממדריגת האדם, דהנה כל המצות הם מדברים גשמיים אתרוג סוכה ציצית וקרבנות מן הבהמה ומן הבקר קרבנו ששרש הבהמה היא מבחי' התוהו לפני מלוך מלך לבנ"י כו' למעלה מבחי' אדם וכמארז"ל אפי' יתוש קדמך אלא שנפל למטה בשבירה ומה שהי' יכול להתברר וליכלל בקדושה נתהוו מלאכים מיכאל וגבריאל כו' ומה שלא הי' יכול להתברר נפל למטה מטה עד שבעולם העשיה נתהוו בהמות וחיות גשמיים וכל אשר נעשה תחת השמש, וע"י האדם ששרשו משם מ"ה דתיקון בחי' חכמה שמעלה ומקריב קרבנו ע"ג המזבח הנה זאת תורת הבהמה היא העולה למקורה ושרשה שבעולם התוהו למעלה מבחי' האדם עד שהאדם הוא מקבל חיות מהם וחי בהם כו', ועד"ז הוא בכל המצות שציצית הוא מצמר גשמי ותפילין מקלף כו' הוא ג"כ עד"ז שלמטה הנה האדם הוא העושה אותם להיות מצוה שיומשך בהם המשכת אור א"ס אבל למעלה הנה מעלת המצוה הגבה ומאד נעלה כי תרי"ג מצות דאורייי' וז' דרבנן גי' תר"ך עמודים כמו העמוד שמחבר מעלה ומטה וז"ש אחור וקדם צרתני כו': והנה המשכת ב' חתנים הנ"ל להיות חות דרגא הוא ע"י ב' בחי' כלה משמח חתן עם הכלה כי מבחי' כלה הא' בחי' מס"נ וכליון גורם אתעדל"ע המשכת אור א"ס שמו הגדול להתלבש בתורה ח"ע והחכמה מאין כו' ומבחי' כלה הב' כלתה נפשי כו' בחי' יש מי שאוהב כו' כנ"ל נמשך ח"ע להתלבש גם בתורה ומצות דבי"ע, ולכן אחר

המס"נ באחד ואהבת בכל נפשך כתי' והיו הדברים כו' ודברת בם כו' שהם ב' המשכות הנ"ל והיו הדברים אשר אנכי כו' מי שאנכי מצוך כו' היינו המשכת בחי' א"ס שהוא אנכי מי שאנכי להיות מצוך שיתלבש בתורה ח"ע וזהו בחי' חתן הא' כנ"ל ואח"כ ודברת בם הוא בחי' חתן הב' דהיינו שיומשך הגילוי גם למטה וכענין אני המשנה המדברת בפיך וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך שהדברים שהאדם מדבר בד"ת למט' הוא ממש כביכול דבורו ית' אשר שם בפיו שנמשך ונתלבש למטה בדיבור האדם וזהו ודברת בם ל' הנהגה והמשכה כמו ידבר עמים תחתינו היינו שמוליך וממשיך בחי' אא"ס המלובש בח"ע שהיא התורה להאיר למטה ע"י דיבורו בד"ת וכמ"ש רז"ל הקב"ה יושב ושונה כנגדו, וב' המשכות אלו נעשים ע"י ב' בחי' העלאות שהם ב' בחי' כלה דהיינו מס"נ באחד ובחי' ואהבת בכל נפשך ובכל מאדך כו', (וכעין זה נת' במ"א ע"פ לבבתיני אחותי כלה שהקב"ה אומר לכנ"י שהיא עושה אותו להיות בחי' לב והלב עד"מ נמשך ממנו ב' המשכות הא' רוח חיים מחלל הימני והב' דם שבחלל השמאלי ורוח החיים מתלבש בדם ועד"מ למעלה ה"ע ב' המשכות הנ"ל והיינו ע"י אחותי כלה ב' העלאות הנ"ל ודו"ק ועיי"ש), וזהו משכיל לאיתן כו' חסדי ה' עולם אשירה פי' איתן הם תנאים (כי איתנים אותיות תנאים כנודע) שע"י תורתם ועבודתם הם ממשיכים בלימוד התורה בחי' משכיל ח"ע להיות נמשך לעולם בבחי' חסד וזהו חסדי ה' עולם אשירה שנמשך לעולם ע"י בחי' שיר ותענוג נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים והיינו ע"י כלות הנפש ומס"נ שמלמטה שהוא בחי' השיר שמלמטה למעלה שעי"ז נמשך השיר שמלמעלה למטה שיר השירים יחוד חתן וכלה כו' והנה מצהלות חתנים מחופתן כי מקודם שיומשך ויתגלה בחי' חתן שהוא התלבשות שמו בח"ע צ"ל מקודם המשכת בחי' חופה ומקיף הוא בחי' סוכ"ע כי על מהותו ועצמותו אין שייך לומר אפי' בחי' סובב שאינו בגדר עלמין כלל רק בבחי' הזיו שייך לומר שהוא בחי' סוכ"ע והיינו שכדי שיומשך איזה גילוי צ"ל מקודם בחי' חופה וסובב ואח"כ מתגלה ונחית הארה בבחי' פנימי' התלבשות בח"ע וזהו קול מצהלות חתנים מחופתן דוקא שמבחי' המקיף נמשך אח"כ הגילוי כו' וז"ש ודברי אשר שמתי בפיך היא בחי' המשכה ע"י התורה כנ"ל ובצל ידי כסיתיך הוא בחי' המקיף כנ"ל:

פרק מד

מד) **והנה** י"ל מ"ש אשר אנכי מצוך היום וארז"ל היום לעשותם ולא למחר לעשותם שעוה"ז דוקא הוא לעשותם ובו נתנה הבחירה ביד האדם לבחור בטוב, ולא עוד אלא אפילו אם כבר עשה עבירה יכול לשוב בתשובה ולחזור לעבודת ה' משא"כ בעוה"ב

אין הבחירה ביד האדם רק כמו שנמשך בעוה"ז כך נשאר בעוה"ב והגם שרואה שם גילוי אלקות ביתר שאת ושם הוא ביטול הנבראים כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים ואפי' הקליפות וס"א הם שם בבחי' ביטול דקרו לי' אלהא דאלהא אעפ"כ אינו יכול לשלוט בנפשו להוציא ממסגר ומאסר הגוף וכוחותיו נה"ב שנמשך אחריהם בעוה"ז והוא ענין כף הקלע שמקלעין ומשליכין ומפילין אותו במחשבתו שנמשך בהם בעוה"ז בהבלי העולם שמתלוצצין ממנו ומראין לו כאילו עודנו עומד בעוה"ז וחושב ומדבר ועושה כדרכו, כי הנה מחדו"מ שהן ג' לבושין כנודע שנתלבש בהן בעוה"ז הם נעשו לו לבושי שק ובגדים צואים לעוה"ב שמלבישים את הנפש מראשה עד רגלה וכמארז"ל מלפפתו כו', ואין חבוש מתיר א"ע רק כענין שנאמר הסירו הבגדים הצואים כו' הסירו דייקא וטעם ההפרש והבדל שבין העוה"ז לעוה"ב הוא כי בעוה"ב אין לך דבר שאין לו מקום שכל מדריגה היא מובדלת מחברתה מלאכים ונשמות דקדושה הם מובדלים בפ"ע בהיכלות דקדושה ומלאכי חבלה הם במדור בפ"ע ואין להרע עם הטוב שייכות כלל ולכן במקום שנמשך רע לא נמשך טוב כלל משא"כ בעוה"ז נמשך טוב גם במקום שיש רע ולכן אע"פ שעשה עבירה יכול לעשות מצוה ויכול הוא לשנות את טעמו מרע לטוב, והענין כי הנה בעוה"ב שם נמשך גילוי אור א"ס ב"ה כי לכן ג"ע הוא תענוג הנשמות שמתענג על ה' בהשגתם והשכלתם באור א"ס ב"ה הנמשך להם בבחי' גילוי ההשגה, ובכח גילוי זה והשגה זו נעשה ריבוי התחלקות המדריגות לאין קץ מעולם ועד עולם במלאכים ונשמות הגם שכולם מקבלים מאור א"ס ב"ה ה"ז כדמיון הנשמה המתפשטת בגוף שעם היות שבנשמה עצמה אין בה התחלקות מ"מ העין מקבל כח הראי' כו' וכל אבר מקבל כח פרטי שאינו מקבל חבירו עד שאין פעולת א' דומה לחבירו וכך עד"מ כל סדר ההשתלשלות מחנה מיכאל באהבה דוקא ומחנה גבריאל ביראה כו' וכל צדיק יש לו מדור בפ"ע וכשם שא"א לשנות פעולת האיברים לעשות מראש רגל ומרגל ראש, כך א"א לשנות גילוי סדר ההשתלשלות בעוה"ב וגילוי זה נק' בשם ממכ"ע שהוא לכל עולם לפי מדריגתו ולכן מאחר שהמשיך האדם ע"ע לבושי עוה"ז ובגדים צואים שוב א"א להמשיך עליו גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ב משא"כ המשכת אור א"ס ב"ה שבעוה"ז הוא ע"י תומ"צ אשר יעשה אותם האדם במודו"מ שהמשכה זו היא סוכ"ע שע"י קיום התומ"צ שבהם מלובש אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו כביכול דלית מחשבה תפיסא בי' ממשיך אור א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע על נפשו שהוא למעלה מעלה מגילוי ההשגה שבג"ע (וכמ"ש בלק"א פמ"ח דסוכ"ע הוא בחי' העלם והסתר וממכ"ע היא בחי' גילוי רק שהיא בצמצומים רבים ועצומים ובחי' גבול משא"כ סוכ"ע הוא בחי' א"ס כו') כי בחי' הגילוי ההוא הוא

רק זיו לבד מתורתו ועבודתו כו' וכמ"ש לעבדה ולשמרה שהאדם הוא ממשיך ג"ע דהיינו גילוי אלקות שבג"ע לתענוג הנשמות כו' וכמ"ש במ"א ואור א"ס ב"ה עצמו הסוכ"ע הוא השוה ומשוה קטן וגדול ולפניו כחשיכה כאורה והמלאכים שואלים זה לזה איה מקום כבודו ואומרים מכה"כ ולכך אע"פ שירד מטה מטה יכול לעלות מעלה ונעוץ סופן בתחלתן וזהו ענין כח התשובה להשיב החיות הנמשך למטה מטה אל מקורה ושרשה להיות סופן בתחלתן כי מה שירד מטה הוא בבחי' ממכ"ע שנמשך ממדת מלכותו ית' מלכותך מלכות כל עולמים ומלכותו בכל משלה שמזה נמשך השתלשלות המדריגות מעולם ועד עולם שכל מה שיורד מטה מטה מתמעט גילוי אור א"ס ב"ה שהגילוי ההוא להיות ביטול אינו בערך עולם האצילות כו' ותכלית ירידת המדריגות דקדושה במדריגות תחתונות דעשיה הוא ענין כריעה במודים שע"ז אמרו רז"ל מאן דלא כרע במודים שלא הגיע אפילו לכלל ביטול זה ה"ז נחש דקליפה וס"א ובזהר אמרו דלא יקום בתחה"מ, והנה רגליה יורדות מות כתי' שיורדת בסתר המדריגות להחיות ולהתלבש בע' שרים שמשם נמשך ונשפע השפעת גשמית וכח הרע כו' ובכח התשובה שהיא הארה מבחי' סוכ"ע ישוב החיות למקורן ושרשן ונעוץ סופן בתחלתן דהיינו אתהפכא חשוכא לנהורא כו' וצ"ל תחלה אתכפיא דהיינו שאהבת דברים זרים בפ"מ יהיה בבחי' אתכפיא ולא תתורו אחרי לבבכם כו' אשר אתם זונים זונה נק' מי שלבו להוט אחר דברים זרים ואפי' עניני גופו הצריכים לו לא יהי' בהתלהבות והתלהטות הלב רק בקרירות וכאילו כפאו כו' וכח התשוקה הנשאר בלב יתהפך לה' לבדו ואל אישך תשוקתך לזאת יקרא אשה אש ה' כי מאיש לוקחה זאת אש יו"ד והיינו מפני שנעוץ סופן בתחלתן וזהו יפה שעה א' בתומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב כי חיי העוה"ב הם בבחי' גילוי ממכ"ע הנמשך ממדת מלכותו ית' וכמאמר יחיד חי העולמים מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול פי' יחיד הוא לבדו ית' וחי העולמים מלך הוא שכל חיות העולמות אינו אלא בחי' מלך ומה שהוא משובח ומפואר אפי' עדי עד הוא רק שמו הגדול בחי' שם בלבד משא"כ תשובה ומע"ט הם מבחי' סוכ"ע, וזהו שובה ישראל עד ה' אלקיך פי' שתשוב כ"כ עד שהוי' אור א"ס ב"ה הסוכ"ע יהי' אלקיך בבחי' גילוי ועד"ז נאמר ואהבת את ה' אלקיך וקאי על אחד דלעיל מיני' כלומר אחד ואהבת דהיינו בחי' יחיד שהוא בחי' סוכ"ע יהי' בבחי' גילוי בחי העולמים מלך והיא בחי' יחו"ת והיינו לקשר ולייחד יחו"ע ביחו"ת, וכ"ז הוא אשר אנכי מצוך היום דוקא בעוה"ז שבעוה"ז דוקא יכולים להמשיך גילוי הסוכ"ע כנ"ל:

פרק מה

מה) **ולהבין** ביאור הדברים בשרש הטעם שהתשובה היא דוקא בעוה"ז ולא בעוה"ב, יש להקדים שרש ענין ג"ע ובמ"ש בו לעבדה, דהנה כתיב להודיע לבני האדם גבורותיו וכבוד הדר מלכותו, פי' שכדי להיות הנשמות נהנין מזיו השכינה בג"ע עליון ותחתון והוא הנק' כבוד הדר מלכותו אינו בא ונמשך כ"א ע"י בחי' הגבורות והצמצומים דוקא, והענין דהנה ידוע בס' הקבלה בר"ח ופרדס וגם בכהאריז"ל דשרש עוה"ב הוא נמשך ממדת הדין דוקא (וז"ש מה רב טובך אשר צפנת ליריאיך כו') ושרש עוה"ז נמשך ממדת החסד דוקא כמ"ש עולם חסד יבנה והטעם לזה הוא להיות ידוע דעצמות אא"ס ב"ה הוא קדוש ומובדל לגמרי מכל ענין ערך ההשתלשלות ולית מחשבה תפיסא בי' כלל, וא"כ א"א שיומשך מאתו גילוי אור שיושג ויותפס בהשגת נשמות שהן בעלי גבול עד שיהנו מהשגה זו ויתענגו בה שזהו ענין נהנין מזיו שההנאה אינו אלא מדבר המושג, כ"א ע"י שיתצמצם בתחלה האור ואח"כ יומשך להם האור המצומצם ואז יוכל להתקבל בהשגת הנשמות ומלאכים וזהו ענין מארז"ל ביו"ד נברא העוה"ב פי' בבחי' צמצום דוקא כמו צורת היו"ד שאינו אלא נקודה חדא שזה מורה על היות המשכת ההארה בבחי' צמצום גדול, וזהו להודיע לבנה"א גבורותיו פי' שכדי שיוודע ויושג להם ההארה מאור א"ס אין זה כ"א ע"י גבורותיו וצמצומים דוקא שאז נמשך להם גילוי זיו השכינה שהיא הארה לבד ונק' כבוד הדר מלכותו וזהו שעוה"ב נמשך ממדה"ד דוקא דהיינו משום שהגילוי בג"ע להשגת הנשמות מוכרח להיות ע"י גבורות וצמצומים דוקא, ואמנם עוה"ז נמשך ממדת החסד דוקא מים יורדים מגבוה לנמוך שיורד ונמשך האור כ"כ למטה דהיינו בעוה"ז הגשמי שאין למטה ממנו לברוא ברואים גשמיים שיהיו בבחי' יש ונפרד ואין ירידה זו רק מצד החסד שטבעו לירד למטה ומפני שאינו בבחי' צמצום לכן לא יכול להיות האור בגילוי רק בבחי' הסתר והעלם גדול הפך מעוה"ב שבג"ע שם הוא ביטול הנשמות מפני השגתם בהארה קצת מהא"ס ב"ה שההשגה היא מפני שנמשך האור ע"י גבורות כנ"ל: ולכן נקראו היסורין שבאי' על האדם בעוה"ז יסורים של אהבה לפי שנמשכים ממדת החסד (ופנימית החסד הוא האהבה כנודע) כי הנה כל מדה כלולה מיו"ד ומדת החסד הנה היא כלולה גם מגבורה ונק' גבורה שבחסד ומדת הגבורה כלולה גם מהחסד ונק' חסד שבגבורה וההפרש ביניהם הוא שבחסד עיקר הוא בחי' החסדים והגם שכלול בו גם מבחי' גבורה אבל מעט מזעיר הוא וא"א שיומשך ממנו דין קשה אא"כ יהי' החטא גדול במאד ובמדת הגבורה הוא להפך. והנה עד"מ באדם מי שהוא חסדן בטבעו גם כאשר ירגז ויקצוף על עבדו וכיוצא ויפסוק עליו עונש לא יהי' עונש חמור אלא יהי'

קל מאד אא"כ יהי' החטא גדול ביותר וגם בזה יראה להקל עליו כל האפשרי משא"כ במי שאינו חסדן יפסוק עונש חמור להכותו מכה רבה וכש"כ כשהחטא גדול ביותר כו', ולכן יסורי גיהנם הם קשים ביותר כי אם אמנם העונש בגיהנם הוא רק כדי לתקן פגם הנפש מן החטא לטהרה מהפסולת שנדבק בה ע"י החטא כמארז"ל מלפפתו כו' ואין דין אמיתי ח"ו מ"מ כיון שעולם הנשמות הוא מבחי' גבורות כנ"ל לכן שם עונשים חמורים כדין הראוי לעוברי רצונו, אבל בעוה"ז מפני שהוא ממדת החסד לכך לא יהי' העונש חמור כ"כ לכן ביסורים קלים שבעוה"ז נפטרים מעונש חמור דגיהנם ולכן נקראו יסורים של אהבה שנמשכים ממדת החסד כו' דאע"פ שהיסורים הם בחי' דין אבל הוא גבורה שבחסד וכנ"ל דעוה"ז חסד יבנה. וע' באגה"ת פי"ב מזה:

ועפ"ז יובן ג"כ מש"ל אות מ"ד שבג"ע ההארה הוא מבחי' ממכ"ע אבל בעוה"ז נמשך מבחי' סוכ"ע ומתחת זרועות עולם כו' שהוא ג"כ כמו שנת' לפי שבג"ע הוא ע"י גבורות לכן מאיר בגילוי וזהו בחי' ממכ"ע שההארה נתפסת בהשגה ממש, ונקרא' או"פ ולכן יש שם ריבוי התחלקות בג"ע נשמות ומלאכים אין מספר ויש מלאכים נק' מארי דעיינין ומארי דאודנין ויש נק' קרביים כמ"ש וכל קרבי את שם קדשו וזהו לפי שבחי' ממכ"ע מאיר בגילוי לכן הוא בהתחלקות כמו הארת הנפש שמתפשטת בגוף שהיא לפ"ע הכלי' בעין מאיר כח הראי' ובאזן כח השמיעה ובקרביים ומעיים ג"כ הכח השייך לכל א' וא"א לשנות לעשות מרגל ראש או מראש רגל, אבל בעוה"ז שאין מאיר בגילוי רק בבחי' העלם ובבחי' העלם מאיר בחי' סוכ"ע שהוא בחי' מקיף ולמעלה מבחי' התחלקות וכמשל עצמות הנפש כמו שהיא בעצמותה למעלה מהתפשטות' באיברי הגוף שאז כוללת כל הכחות המתפשטי' ממנה ביחד וכך בחי' מקיפים עליונים הוא למעלה מבחי' התחלקות והוא בחי' עיגולים ובחי' יושר הוא בחי' או"פ, והנה ביאור ענין או"מ ואו"פ, הוא כי בכל השתלשלות השפע מעילה לעילה יש בחי' או"מ ואו"פ דהיינו שאור המקיף יבוא בתחלה מן המשפיע ומבחי' התחתונה שבמקיף בלבד יתצמצם להיות בבחי' או"פ והוא עד"מ שאנו רואים בהשפעת שכל לזולתו שלא יוכל איש להוציא לידי גילוי בדיבור כמו שהשכל הוא בהשכלתו ממש וא"כ מוכרח שאותו אופן המצוייר בהשכלתו ממש נשאר בבחי' העלם ומקיף וסובב לדיבור כי אינו מושג כלל בדבור רק אפס קצהו הוא אשר מושג ומתלבש ממש בדבור ונעשה בחי' או"פ ר"ל שמושג לזולתו על ידי האות' וצירופים שאו' בדבור ועד"ז משכל למדות שלא כל ההתבוננות ממש כמו שהוא בהרחבה נכנסת ומתלבשת תוך התפעלות המדות אלא עיקר ההתבוננות הוא בבחי' מקיף על המדות רק אפס קצהו מן ההתבו' מתלבש ממש בהמדות בבחי' או"פ, ועד"מ זה יובן למעלה

בהשתלשלות ענין או"מ ואו"פ דרק אפס קצהו מהעילה נמשך בבחי' או"פ בהעלול ועיקר האור הוא בבחי' מקיף ומתחלה נמשך המקיף ואח"כ נמשך ממנו הארה בבחי' או"פ וכנ"ל במשל. והנה בחי' זו יש בכל השתלשלות ממדרגה למדרגה נמשך או"מ ואו"פ אך בדרך כלל בכללות ההשתלשלות הוא בחי' שם מ"ה ושם ב"ן והם בחי' דכר ונוק' היינו שם ב"ן הוא בחי' או"פ ושם מ"ה הוא בחי' או"מ והגם שיש או"פ גם בשם מ"ה מ"מ לגבי בחי' ב"ן דנוק' בשם מקיפים יחשבו כל האורות דמ"ה, כי רק אפס קצהו משם מ"ה מתלבש להיות בחי' או"פ בשם ב"ן, (וב' בחי' אלו הם ג"כ בחי' סוכ"ע וממכ"ע), והנה שם מ"ה הוא המברר ב"ן והמובחר מהבירורים נכלל באצי' ומה שלא יכול ליכלל באצילות נדח ויורד לבריאה ושם הוא נכלל ומה שלא יכול ליכלל בבריאה נדחה ליצירה ומיצירה לעשיה עד דמה שלא יוכל להתברר גם בעשי' נדחה לגמרי ונעשה פסולת ורע גמור כו' והענין כי הנה גילוי אור א"ס אינו אלא במה שהוא בבחי' ביטול אליו ית' ולכך גילוי אור א"ס הוא בחכמה דוקא לפי שמדרגת החכמה הוא בחי' ביטול כח מה כנודע, אבל מה שהוא בחי' יש ודבר הוא בחי' מסך מבדיל שאין אור א"ס מתגלה בו, ובחי' הביטול יש בו מדרגות הרבה דהיינו שהוא בכל עולם לפי ערכו ומדרגתו שבאצי' הביטול בתכלית והביטול שבבריאה נחשב בחי' יש לגבי הביטול דאצי' כנודע ההפרש בין ביטול אמיתי לביטול היש וכמבואר למעלה באותיות הקודמים בענין יחו"ע ויחו"ת) ועכ"ז חשוב ביטול לפי מהות הנבראים דבריאה ויכול להיות להם גילוי אלקות לפי ערכן ומהותן ע"י ביטול זה אבל א"א להיות הגילוי כמו שהוא באצי' דלגבי אצי' הוא בחי' יש כו' וכעד"ז מבריאה ליצירה ומיצירה לעשי' וזהו ענין השתלשלות הבירורים דשם מ"ה בכלל הוא בחי' הביטול לכן מברר ב"ן שיהי' בהם ג"כ ביטול זה ומה שיכול משם ב"ן ליכלל באצי' היינו להיות בבחי' הביטול שלפי ערך עולם אצי' נכלל באצי' ומה שלא יכול לקבל ביטול זה א"א לו ליכלל באצי' דשם חשוב בחי' יש וא"א להיות בו גילוי אור א"ס כמו שהוא באצילות ונכלל בבריאה דלגבי בריאה חשוב ביטול ויוכל להיות בו גילוי אלקות ע"ד שאור א"ס מתלבש בבריאה כי אור א"ס ב"ה נמשך ומתלבש בכל עולם לפ"ע הביטול שבו כו' וכן מבריאה ליצירה ומיצירה לעשי' וז"ש רז"ל דמאן דלא כרע במודים נעשה נחש כי הכריעה במודים שהוא בחיצונית גופו לבד הוא הביטול היותר נמוך שבמדרגת הביטול והוא ממדרגות תחתונות דעשי' ועכ"ז כשיש לו ביטול זה הוא מכלל סט' דקדושה ויש בו התלבשות אלקות לפי ערכו אבל כשלא כרע במודים אין לו תקנה עוד וא"א לו ליכלל בסט' דקדושה שהוא מה שבטל אליו ית' אלא נעשה

נחש שהוא קליפה וסט"א והיינו כנ"ל דמה שלא יכול ליכלל בעשי' נדחה לגמרי ונעשה פסולת ורע גמור ולכן אמרו בזהר דלא יקום בתחה"מ:

ומעתה יובן ג"כ שרש מש"ל הטעם שהתשובה אינה מועלת רק בעוה"ז דוקא, כי עוה"ב נק' עולם ברור ר"ל שהוא כבר אחר הבירור ואז כאו"א על מקומו יבוא שכך וכך יומשך התענוג לנשמות וכך וכך למלאכים ועד"ז בכל פרטי פרטיות לכל פרטי הנבראים דמסט' דקדושה וכן גם לסט"א נמשך יניקה כפי החוק הקצוב להם ואין שום תערובות ח"ו בין סט' דקדושה לסט"א ולכן נק' עולם ברור דהיינו שכבר נברר ניצוצי ב"ן דשם ע"י שם מ"ה, וא"כ נסתלק שם מ"ה המברר כיון שכבר נגמרו הבירורים שם, ולהיות כן א"א שם לעשות תשובה להתהפך מחשוכא לנהורא מיד כרגע שזה אינו כ"א ע"י שם מ"ה המברר שיכול להפך מחשוכא לנהורא כיון שהוא מבחי' מקיפים בחי' סוכ"ע דקמי' גם חשך לא יחשיך כו' ומאחר ששם בעוה"ב הוא לאחר הבירור ונסתלק שם מ"ה המברר לכן א"א לאהפכא כו' דכל א' על מקומו יבא והרע הוא נפרד ונבדל מהטוב, ולכן א"א להיות נקיון הנפש אלא ע"י סדר והדרגה כף הקלע וגיהנם כו', משא"כ בעוה"ז שהוא עדיין באמצע עסק הבירורים שזהו עבודת האדם בעוה"ז לברר ולאהפכא חשוכא לנהורא וא"כ מאיר בו שם מ"ה המברר שהוא מבחי' מקיפים עליונים כנ"ל ונמשך למטה ע"י תורה ומצות שהם המשכת הסוכ"ע והוא כל יכול לאהפכא חשוכא לנהורא דקמי' כחשכה כאורה כנ"ל ולכן אין התשובה מועלת רק בעוה"ז דוקא היום לעשותם היום דוקא ולא למחר בעוה"ב, לכן זאת ישים אדם על לבו בכל יום איך שהיום בעוה"ז דוקא הוא יכול לשנות טעמו מהקצה אל הקצה וכמארז"ל בפ"ב דקדושין ע"מ שאני צדיק אפי' רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה בדעתו, והיינו משום שע"י הרהור זה כשהוא באמת ממשיך שם מ"ה המברר שמאיר בעוה"ז ואתהפכא חשוכא כו', אבל אם לא עכשיו ח"ו אימתי שבעוה"ב כל אילי נביות לא יועילו כיון ששם אין מאיר שם מ"ה לברר כנ"ל ולכך היום לעשותם דוקא ולמחר לקבל שכרם:

פרק מו

מו) **ולתוספת** ביאור להבין באר היטב ענין הנ"ל איך שבעוה"ז דוקא יוכל לשנות טעמו ולעשות תשו' משא"כ בעוה"ב, ויובן בהקדים ענין התהו והתיקון שעיקר ההפרש ביניהם הוא כך שבבחי' התהו היו רק בבחי' נקודות בלבד והן זמ"ל שמלכו בארץ אדום שנק' בשם ז' נקודות ונק' עולם הנקודים, ובתיקון נעשו מהם פרצופים מבחי' נקודת חכמה נעשה פרצוף אבא כו' ומוי"ו נקודות נעשה פרצוף ז"א ומנקודה הז' נעשה פרצוף הנוק' כמבואר בע"ח, וענין ההפרש בין נקודה ספירה פרצוף שהנקודה הוא בחי' א'

נקודת החסד היא בחי' חסד לבד וכן גבורה כו' וכאשר כל בחי' כלולה מיו"ד שבחי' החסד כלול מעשר בחי' חב"ד חג"ת כו' נק' ספירה, וכאשר נבנית בציור קומה של פרצוף אדם דהיינו חב"ד שבו הם המוחי' וחג"ת הם זרועות וגופא כו' וכן שאר פרטי האיברים עד"מ אז נק' פרצוף. ויובן זה ע"פ ב' משלים האחד מענין צמיחת האילן מן הגרעין הנטוע בארץ דהנה בהאילן יש ריבוי דברים העץ והפרי הצומחת ממנו וענפי האילן והעלין וכן גם בהפרי עצמה יש קליפה ופרי וגרעינין, וכ"ז צומח מגרעין האחד וצ"ל בהכרח שכל בחינות אלו היו כלולים בהגרעין שהרי צמחו וגדלו מהארץ ע"י זריעת הגרעין דוקא אלא שבהיותם בהתכללות בהגרעין לא היו בבחי' התחלקות כל בחי' בפ"ע כ"א כולם כלולים יחד בבחי' א' הוא הגרעין ואח"כ ע"י זריעת הגרעין בארץ שנכלל בכח הצומח שבארץ אזי כח הצומח מוציא כל פרטי כחות הכלולים בהגרעין מהעלם אל הגילוי להצמיח אילן שיש בו ענפים ועלין ופירות רבים בקליפתן וגרעיניהן ועוקציהן כו' שכל בחי' יוצאת לגילוי בפ"ע בבחי' התחלקות מזולתה, והמשל השני הוא מן גידול והתהוות הולד בבטן האשה מזרע האב ואם, שהולד יש בו רמ"ח איברים ראש וגוף ידים ורגלים ואיברים הפנימים מוח ולב וכרס ובני מעיים כו' והתהוותו מן הטפה שהיא רק בחינה א' אך שבאמת בהטפה הי' בהעלם כל פרטי הרמ"ח איברים (לפי שהטפה נמשכת ממוח האב שכלול שם רמ"ח כחות הנפש המתפשטים ברמ"ח איברים כמ"ש בלק"א פ"ג וע"ש פנ"א ועיין בר"ח שער הקדושה ר"פ י"ז שא"א לטפת הזרע לצאת אלא ע"י חימום כל איברים כו') אלא שהיו בבחי' התכללות יחד בהטפה ואח"כ ע"י שהייתה בבטן האם נתהוה מזה ולד בבנין רמ"ח איברים ממש דהיינו ע"י יציאת כחות שבהטפה מהעלם אל הגילוי כו'. ואמנם המובן משני משלים אלו שאע"פ שהאילן נתהוה ע"י נטיעת הגרעין והולד ע"י טפת אב ואם עכ"ז היינו דוקא ג"כ ע"י הכח הצומח שבארץ שהוא המצמיח הנטיעה ע"י הגרעין ולכן צ"ל ג"כ גשם לרוות הארץ ואז והולידה והצמיחה כו' וכן באשה יש בה הכח הזה להיות התהוות הולד ברחמה מהטפה וצ"ל ג"כ הולד אוכל ממה שאמו אוכלת בט' ירחי לידה שעי"ז ג"כ מתגדל כו' והיינו משום שיציאה זו מהעלם אל הגילוי מהגרעין להיות אילן ומהטפה ולד שהיא הגדלה ותוספת ברכה ובשינוי גדול ממהות למהות ממש שהרי מהותן ועצמותן של הפירות מעולה בעילוי רב ועצום למעלה מעלה ממהותו ועצמותו של הגרעין וכן מהות גוף האדם מעולה בעילוי רב ועצום מאד מאד ממהות הטפה כו' ואע"פ שהטפה והגרעין כוללים במהותם מעין איברי הגוף ופירות האילן עכ"ז הוא בשינוי המהות הרבה כו' אלא שע"י כח הצומח שבארץ ממאמר תדשא כו' הוא שמצמיח הפירות ע"י הגרעין כו' וכעד"ז הגדלת הולד מן

הטפה בבטן הנקבה (ועיין באגה"ק ע"פ זורע צדקות). והנמשל מזה יובן למעלה בענין התוהו והתיקון שהגדלת פרצופי התיקון מבחי' נקודות דתוהו הנ"ל הוא כעין גידול הולד מהטפה והאילן והפירות מהגרעין, דהנקודה אע"פ שכוללת בבחי' העלם מה שנתחלק אח"כ ממנה בתיקון בחי' פרצוף שהוא מוחי' ודרועי' כו' הרי בהנקודה הי' הכל בהעלם גדול וקיצור נמרץ כערך הטפה לגבי הולד כו' אלא שאח"כ בעולם התיקון היינו שנתתקן שיצא מההעלם אל הגילוי להיות מזה פרצוף שלם. והנה כמו שבאדם עד"מ כשגדל הולד אז נגדלים גם שערות וצפרנים שהם המותרות כו' ומתחלה בהטפה היו כלולים יחד עם כל האיברים כמ"כ למעלה ג"כ בבחי' נקודות דתוהו הכל היה בהתכללות א' אבל בתיקון יצאו בגילוי ונעשה כל בחי' ניכרת בפ"ע דהיינו שבתחלה נתקן בחי' כתר ואח"כ בחי' ראש ומוחי' חב"ד ואח"כ חג"ת כו' עד שיצאו ג"כ בחי' צפרנים ושערות כנודע, ומבואר בע"ח דבכל זמן מזמני העיבור יניקה ומוחי' נמשכים אורות עליונים מלמעלה לנוק' מאימא עילאה ומבחי' עתיק יומין ומלמעלה למעלה עד אין סוף המתלבשי' בנוק' כל ט' או ז' ירחי לידה שעי"ז דוקא הוא גידול הנשמות בבטן הנוק' ועד"ז גידול הז"א בבטן אימא כו' והיינו כנ"ל במשל בגידול האילן עם פירות מהגרעין שאין זה אלא ע"י כח הצומח שבארץ שהוא בחי' דבר ה' ממאמר תדשא כו' ולכן צ"ל ג"כ המשכת גשמי' לרווות הארץ שיתגלה כח הצומח שבה, כך למעלה גידול הפרצופים מהנקודות דתוהו הוא ע"י המשכת אורות עליונים מא"ס ב"ה בהנוק' שעי"ז נעשה גידול זה כו', וכמו שהכח הצומח לא יוציא מעצמו רק כאשר יהי' מתחלה העלא' מ"ן ע"י זריעת הגרעין שנקבר בארץ ונכלל בכח הצומח אז נמשך כח הצומח להגדיל האילן כך למעלה צ"ל העלא' מ"ן בתחלה וה"ע הבירורים שנזכר תמיד בע"ח דאו"א העלו מבחי' ז"ת שבו בע"י ואח"כ עי"ז נמשך אור המברר לבררם ולתקנם ועד"ז זו"נ העלו למעלה באו"א כו' והעלא' זו הוא ממה שנפל מנקודות דתוהו שהן עולים בבחי' מ"ן ואח"כ נמשך עי"ז לשם אורות עליונים מא"ס ב"ה לתקנם ולעשותם בבחי' פרצופים וכמשל גידול הולד בבטן הנקבה מן הטפה וכן האילן מן הגרעין כו': ומעתה יובן היטב הטעם שהתשובה אינה מועלת רק בעוה"ז דוקא שהוא עולם המעשה היום לעשותם, דהנה מבואר ענין ההפרש בין נקודות דתוהו לפרצופים דתיקון שהנקודות הם שנכלל כל הכחות בבחי' נקודה א' כמו שיש בגרעין בהעלם מה שיוכל ליגדל ממנו אח"כ אילן ועלין וענפים ופירות וגרעיניהן כו' שכל פרטי בחי' אלו המחולקים ושונים במהותן ועצמותן זה מזה לאחר צמיחתן הם היו בהתכללות יחד בלי התחלקות בהגרעין ואח"כ ע"י הצמיחה יוצאים להיות כל א' מהות בפ"ע ומשונה מזולתו כמו מעלת הפירות על העץ כו' וזה נעשה ע"י כח הצומח, וכמ"כ

למעלה ידוע שהנקודות דתוהו נפלו ונשברו בשבה"כ ונתערב בהם רע, והנה מאחר שהיו בבחי' נקודות שכלול כל הבחינות שונות ביחד נמצא שהרע נתערב עם הטוב בתכלית שבכל חלק מהטוב נמצא קצת רע וזה כמו שבגרעין כלול כח הפרי עם כח העץ ממש כאחד וכן בהטפה נכלל הולד והשליא יחד, וכשנקודות דתוהו מתתקנים להיות נכללים בעולם התיקון ששם הוא בחי' פרצופים שענינם שיוצאים הכחות מההעלם אל הגילוי כגידול הפרי והאילן מן הגרעין כו' והולד והשליא מן הטפה, ונעשה כל בחי' במהות ניכר בפ"ע ומובדל ממהות זולתו, א"כ אז מתברר ג"כ הטוב מן הרע ויתפרדו כל פועלי און ולא יהיו מעורבים יחד וכמו הבדל קליפת הפרי מן הפרי כשגדלה הפרי וכן הבדל השליא מן הולד וכן דמי נדה שיוצאים בבחי' פסולת כו', ובירור זה ותיקון זה הוא ע"י המשכת אורות עליונים מא"ס ב"ה המתקנים בחי' תוהו להכלל בתיקון וכנ"ל, ואורות אלו הוא בחי' שם מ"ה שנמשך ממצחא דא"ק לתקן בחי' תוהו לתיקון כי שם מ"ה הוא המברר בחכמה אתבירו, וכבר נת"ל אות מ"ה שבירור זה יש בו מדריגות רבות שהמובחר מניצוצות דנקודות דתוהו נכלל באצילות ומה שלא יכול להיות נכלל באצי' נתברר ונכלל בבריאה ומה שלא יכול להיות נכלל בבריאה נתברר ונכלל ביצי' ומה שלא יכול להיות נכלל בקדושת העשי' הוא הסיגים שנדחו בקליפות, והנה עוה"ז הוא עדיין קודם הבירור וכמ"ש בלק"א ח"א פ"ז שקיום וחיות הדצ"ח המותרים הוא מקליפת נוגה כו' רובו ככולו רע רק מעט טוב מעורב בתוכו כו' וכל עבודתינו בתומ"צ לברר ק"נ והיינו שע"י עסק התומ"צ ממשיכים את שם מ"ה המברר לאהפכא חשוכא לנהורא אמנם עוה"ב וג"ע הוא לאחר הבירור שכבר נברר הטוב מן הרע דהיינו שהנקודות דתוהו כבר נעשו בבחי' פרצופים שאז כל בחי' ניכר מהותו ומציאותו ואי לזאת שם בג"ע הרי נסתלק שם מ"ה המברר כיון שכבר נברר שם הכל וכל א' על מקומו בא ואין לך דבר שאין לו מקום וא"כ א"א לשם לאתהפכא מחשוכא לנהורא וכמו במשלים הנ"ל שלאחר שכבר גדלו האילן והפירות א"א לשנות ולהעשות מעלין פירות כו' וכן אחר גידול הולד א"א להעשות מרגל ראש אלא הרגל נשאר רגל והראש הוא הראש, אמנם בעוה"ז שהוא קודם הבירור ומאיר שם מ"ה המברר ומתקן כו' לכן עתה הוא הזמן לעשות תשובה ומהני התשו' דהיינו עד אשר לא תחשך השמש שלא יסתלק שם מ"ה המברר כי מאחר ששם מ"ה המברר מאיר לברר ולתקן הנקודות דתוהו שלא נבררו עדיין והוא הארת א"ס ב"ה הסוכ"ע דקמי' גם חשך לא יחשיך ויוכל להפוך חושך ממש לאור ומרירו ממש למיתקו וכמו עד"מ בכח הצומח ממאמר תדשא שבעוד שלא גדלו הפירות יוכל להיות ברכת ה' להצמיח מאה שערים כו' וכן בהטפה קודם שנצטייר הולד יוכל להשתנות

ולהיות הולד כך או כך וכמארז"ל עד מ' יום יוכל לבקש רחמים שיהי' זכר כו' והיינו מפני שאותו כח האלקי' המצמיח הפירות או מגדל הולד כמו שיש ביכלתו להגדיל ולהצמיח הפירות ולהצטייר הולד כמ"כ יש ביכול' לשנות בו כפי הרצון ית', אבל לאחר שכבר נגמר הגידול שוב מסתלק אותו כח האלקי ואז אין דרך שישונה דבר בהולד ולכן ארז"ל שהמתפלל אחר מ' יום הוא תפלת שוא כו' וכמ"כ בנמשל בעוה"ב שהוא לאחר הבירור וכאו"א על מקומו בא א"א להשתנות שיהופך הרע לטוב כמו שא"א שיעשה הרגל ראש לאחר בריאת הולד כו' הלכך אע"פ שגם הרע רואה הביטול שבעולמות העליונים שם וצבא השמים לך משתחוים עכ"ז א"א לו להתהפך מרע שלו והיינו משום דלאחר הבירור מסתלק המברר כו' אבל בעוה"ז יוכל האדם לשנות טעמו מהקצה אל הקצה ולעשות תשו' כרגע כמו ר' אלעזר בן דרודייא שקנה עולמו בשעה א' דהיינו משום שעוה"ז הוא קודם הבירור ומאיר ש' מ"ה המברר ולכך יוכל לאהפכא מחשוכא כו', וזה ע"ד שאמר רחב"ד מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק שיוכל להיות התהפכות ושינוי הצירוף המחי' וכמ"ש ההפכי הצור אגם מים דהיינו כמ"ש לעיל מיני' מלפני אדון חולי ארץ כו' שהוא ית' הא"ס הוא הכל יכול שיהופכו הגבורות לחסדים ועד"ז גם כן להיות אתהפכא חשוכא לנהורא כו':

פרק מז

מז) **ושננתם** לבניך כו' וקשרתם לאות כו'. (היינו כסדר התקשרות ג' לבושים מודו"מ של האדם בתומ"צ דמתחלה על לבבך היינו הגיון הלב והמחשבה ואח"כ ודברת בם לבוש הדיבור ואח"כ וקשרתם מעשה). וי"ל דבפ' שמע כתיב תחלה מצות תלמוד תורה ואח"כ ענין המצות כמ"ש ושננתם ואח"כ וקשרתם ובפ' והא"ש כתיב בהפך תחלה וקשרתם ואח"כ ולמדתם, ויש להקדים להבין מארז"ל בספ"ק דקדושין תלמוד גדול או מעשה גדול נענה ר"ט ואמר מעשה גדול נענה ר"ע ואמר לימוד גדול נענו כולם ואמרו לימוד גדול שהלימוד מביא לידי מעשה, והענין דהנה כתיב וזאת המצוה כו' שמע ישראל. כי ק"ש היא מצוה כללית ושננתם וקשרתם והוקשה כל התורה לתפילין וכדי להיות ושננתם וקשרתם צ"ל תחלה שמע ישראל שמע לשון התבוננות כו' וענין הוי' אחד מבואר למעלה שהז' רקיעים והארץ וד' רוחות העולם בטלים ליחודו ית' וזהו ענין לך הוי' הגדולה והגבורה כו' שהגדולה היא התפשטות גדולתו על הנבראים עד אין קץ כמ"ש ולגדולתו אין חקר הן הן גבורותיו כי הוא ית' קדוש ומובדל המתנשא מימות עולם ולאו מכל אינון מדות איהו כלל, ולכן כדי שיהי' נק' בשם חכים הוא ע"י בחי' גבורה להתצמצם ולהשפיל עצמו בבחי' חכים וכמ"ש להודיע לבנה"א גבורותיו וכבוד הדר מלכותו וכדפי'

לעיל וזהו שאומרים בכל המצות לשיקבה"ו פי' קודשא היינו בחי' עצמותו ית' שהוא קדוש ומובדל סוכ"ע ושכינתי' היינו בחי' מל' ושכנתי בתוכם, ולהיות נמשך מבחי' סוכ"ע בבחי' ממכ"ע הנה היחוד הזה הוא ע"י המצות שה"ע אתכפיא ובטל רצונך כמ"ש לאהבה את ה' אלקיך ולעבדו שאהבה לבדה אינה עבודה תמה אלא דוקא עבודת עבד וביטול רצון כי אינו דומה מי ששונה פרקו ק' פעמים כו' שעל א' היתירה על הרגילות נק' עובד וארז"ל איזהו גבור הכובש את יצרו שהיא מדת הגבורה להתגבר על תאוותו ורצונו ומזה נמשך ג"כ להשפיל עצמו להחיות שפלים בנתינת צדקה, וכמ"כ למעלה באתעדל"ת אתעדל"ע מעורר בחי' אתה גבור כו' היינו כביכול שמסלק ומניח את עצמות אורו ית' הבבע"ג דלאו מכל אינון מדות איהו כלל ומצמצם א"ע להשפיל ולהתלבש בבחי' חכמה להיות אנת חכים כו' וזהו ברכות והודאות לשמך היינו שאנו מודים אותו שהשפיל א"ע בבחי' שמך שזהו ענין יחוד קוב"ה ושכינתיה וכמ"ש במצות צדקה זורע צדקות ומצמיח ישועות פועל ישועות בקרב הארץ כוס ישועות אשא כוס גי' אלקים שהוא כלי שמקבל הישועות שהם החסדים כו' וכן בכל המצות שהם דרך כלל חסדים וגבורות חסד דרועא ימינא שהוא רמ"ח מ"ע וגבורה שס"ה ל"ת ודרך פרט רמ"ח מ"ע רמ"ח איברים כמו האבר שנמשך בו הדם הוא הנפש וכך המצות הם בחי' כלים שיומשך בהם רצונו ית' כמא' רז"ל הוקשה כל התורה לתפילין שכמו שתפילין הם קלף גשמי וכותב עליהם בדיו גשמי הוי' אחד שאם נכתב כדין אזי שורה בו אור א"ס קדש חכמה כו', וזהו ענין מעשה גדול שע"י המעשה ביטול רצון מעוררים למעלה רצונו ית' להיות בחי' צמצום והשפלה בבחי' חכים כנ"ל, ואעפ"כ נמנו וגמרו לימוד גדול שמביא לידי מעשה כי הנה להיות גילוי אור א"ס במעשה המצות הוא ע"י התורה דאורייתא מחכמה נפקת, וחכמה כח מ"ה היא בחי' ביטול ולכן נק' התורה אדם כמ"ש וזאת התורה אדם שם מ"ה בחי' ביטול והנה כתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותינו, בצלמינו היינו בחי' תושב"כ וידבר ה' כו' משנה תורה שכינה מדברת מתוך גרונו כו', כדמותינו תושבע"פ איסור והיתר שההיתר ומותר יכול להיות בו השראת אור א"ס וכן כשר ופסול כו' מל' פה תושבע"פ קרינן לה וע"י התורה בחכמה אתברירו יכול להיות השראת אור א"ס במעשה המצות שהוא ענין ביטול היש דוקא, וזהו המשך הפסוקים פסוד"ז בחי' אם רץ לבך כו' רוממות אל כו' והאופנים ברעש כו' שמע ישראל הוי' אחד ז' רקיעים והארץ בטילים אליו ית' כענין לך הוי' הגדולה כנ"ל ואח"כ שוב לאחד ואהבת פועל יוצא הוי' סוכ"ע יהי' אלקיך ממכ"ע היינו שיהי' בחי' יש ושיהי' ביטול היש והיינו ע"י התורה בחכמה אתברירו ושננתם כו' ואח"כ וקשרתם מעשה המצות וזהו תלמוד גדול שמביא

לידי מעשה לכן נאמר תחלה ושננתם ואח"כ וקשרתם כו' (ובפ' והא"ש נאמר תחלה וקשרתם וזהו כנ"ל דמעשה גדול מצד עצמו אלא שהתלמוד מביא כו' ומצד זה הוא גדול):

פרק מח

מח) **ולהבין** ביאור ענין מעשה גדול ותלמוד גדול, הנה ידוע דיש בחי' ממכ"ע וסוכ"ע פי' ממלא הוא מה שנמשך בע"מ יהי אור יהי רקיע כו' שמאמר יהי רקיע נמשך ומתלבש בתוך הרקיע להחיותו מאין ליש כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו ומחדש בטובו בכל יום תמיד מע"ב ומתלבש החיות בתוך תוכם ופנימיותם של כל הנבראים והיינו שמתחלק החיות ונמשך לכל חד כפום שיעורא דיליה, עד"מ בגשמיות העוה"ז יש ד' מדרגות בכלל דצח"מ והנה הגם שהדומם נתהוה ג"כ בע"מ ונמשך ומתלבש בו צירוף מע"מ שהוא חיות אלקות המחי' אותו כמו שנמשך צירוף וחיות במדבר, וכמ"ש בלק"א ח"ב בתחלתו יעו"ש מ"מ החיות של הדומם הנמשך בו הוא במיעוט וקטנות אפי' נגד החיות שמתלבש בצומח וכמ"כ בצומח החיות במיעוט נגד החיות שבחי כו' עד שבמדבר נמשך בו חיות יותר בפנימיותו ותוכיותו שהוא בחי' חי מדבר כו', וכמ"כ בפרטות בכל בחי' מדצח"מ נמשך חיות משונה מהחיות אשר נמשך למדבר זולתו ולכן אין דיעותיהם שוות כו', ועד"ז בעולמות הרוחניים יש התחלקות ג"כ מדרגות רבות עד אין מספר אשר לכל א' נמשך חיות משונה מן החיות הנמשך לזולתו והכל נמשך ממדת מלכותו ית' הנק' ממכ"ע ומאין ליש מחי' ומהוה אותם ע"י חיות זה המתלבש בתוך כל א' לפום שיעורא דילי', אבל סוכ"ע הוא בחי' הארה מהא"ס שאינה מתלבשת בבחי' גילוי אור בהתגלות ואינו מושג בהשגתם רק מקיף ומאיר עליהם מלמעלה ולא בפנימיותם וכמ"ש בלק"א ח"א פמ"ח ע"ש וכיון שכן הוא מאיר ומקיף על כולם בשוה ולא שייך לומר שמקיף ע"ז העולם יותר מזה מאחר שהוא מקיף לכולם לכן נק' סוכ"ע כי כל העלמין לא יוכלו לקבל את האור בפנימיותם רק שהוא סובב ולכן הוא שוה ומשוה כו':

וזהו פי' שני כתובים דסתרי אהדדי לכאורה כתוב א' אומר את השמים ואת הארץ אני מלא וכתיב מלא כל הארץ כבודו ולא נז' שמים וגם שם לא נזכר כבודו רק אני סתם דמשמע מהותו ועצמותו וכבודו היינו רק זיו, והענין שהם ב' בחי' סוכ"ע וממכ"ע סובב היינו בחי' א"ס ממש לכן נאמר ע"ז אני מלא אני ממש ולהיותו סוכ"ע בשוה ע"כ נאמר שמים וארץ בהשוא' א', אבל כבודו היינו בחי' הארה וזיו בחי' ממכ"ע שמתלבש בכל חד לפום שיעורא דילי' לכן נזכר ארץ ביחוד (דל"ד כלל ההארה שבארץ לגבי שמים אלא דמ"מ גם בארץ יש הארה כו' גם י"ל בהפך דדוקא בארץ יש גילוי יותר והיינו למאי דבעינן למימר דאין כבוד אלא תורה ולא בשמים היא אלא תנה הודך על הארץ דוקא

ושני הפי' אמת דבודאי גילוי אלקות מבחי' ממכ"ע הוא יותר בעולמות הרוחניי' הנק' שמים מבארץ אבל המשכת אלקות שממשיכים ע"י התורה הוא דוקא בארץ כו'): ובזה יובן ג"כ ענין תלמוד ומעשה דהיינו מעלת התורה ומעלת המצות כי התורה נעשה מזון לנפש אלקית וכמ"ש ותורתך בתוך מעי שהוא כמו מזון עד"מ הנכנס בתוך האדם ומחי' אותו בפנימיותו וכך ע"י התורה דאורייתא מחכמה נפקת ע"י ל"ב נתיבות וכמשל הנתיב שהוא שביל לעבור בו ממקום למקום כך מבחי' ח"ע חכמת התורה נמשכה ההשפעה ממקום למקום בהתחלקות להיות מושג לכל א' חכמת התורה בפרטיות ובגשמיות ממש כשר ופסול ובתרומה ומעשר והיינו מכה"כ שנמשך ע"י התורה כי אין כבוד אלא תורה והוא בחי' ממכ"ע שנמשך בארץ בגשמיות ממש והיא היא המחי' כ"ע כי באורייתא ברא קוב"ה עלמא ואשים דברי בפיך ממש ממכ"ע ומחי' אותם אבל ע"י המצות נמשך גילוי אור מבחי' סוכ"ע שהוא רצון העליון שהוא בחי' מקיף (ע"ל אות ז"ך) והיינו שהמצות הם לבושים לנפש אלקי' כמו הלבוש הוא על גוף האדם ואינו נכנס בפנימיותו וכך ההמשכה שנמשכה ע"י המצות הוא בחי' רצה"ע סוכ"ע שלמעלה מהשגה וע"כ הלבושים יותר יקרים מהמזון כי בשרשם הם נעלים כו' וז"ש במצות תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, כל הוא בחי' ג"ע השגת אלקות נהנין מזיו השכינה בבחי' פנימיות אבל המצות הם מרוב כל יותר גבוהים ונעלים מפני שהם מבחי' מקיפים ולכן אמר האומר מעשה גדול, אך אעפ"כ נמנו וגמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה כי א"א להיות התעוררות המשכות סוכ"ע ע"י המצות שהם מדברים גשמיים ציצית מצמר וכדומה אם לא ע"י התורה שהוא הממוצע המחברם כמו עד"מ באדם שהדיבור הוא ממוצע המחבר ומוציא רצונו וחפצו מההעלם אל הגילוי:

פרק מט

מט) **ולתוספת** ביאור ענין תלמוד גדול ומעשה גדול וגם להבין דעת ר"ע דאמר לימוד גדול מצד עצמו, דלכאורה עפ"י הנ"ל אין שום מקום לומר כן מאחר שהמצות הם מבחי' סוכ"ע והלימוד בחי' ממכ"ע ובודאי מעלת הסובב גדול יותר כנ"ל, ונהי דהלימוד גדול מצד שמביא לידי מעשה, אבל מלשון לימוד גדול דאר"ע משמע דס"ל שהלימוד מצד עצמו גדול יותר, אלא ששאר כל החכמים נענו והסכימו דהוא גדול מצד שמביא כו'. הנה מעשה המצוה הן בירורי נוגה לברר טוב מהרע שבנוגה ד"מ באכילה יש זולל וסובא ויש אכילת קדשים סעודת מצוה בשבת ויו"ט וכדומה והמצות באין לברר טוב מרע מה שנפל בשבה"כ כי השבירה הוא בשם ס"ג כולו סג יחדיו נאלחו ונעשה ב"ן בחי' יש ודבר וימלוך כו' עד עולם הגשמי והבירור הוא ע"י שם מ"ה ליכלל בבחי' ביטול לכן כל

עיקר הבירור הוא בשלשה עולמות בי"ע אבל אצי' א"צ תיקון כי מיוחד במאצילו בלא"ה איהו וחיוהי וגרמוהי חד ולכן גם הנשמה עצמה א"צ תיקון כי הנשמה היא מעולם אצי' ואפי' נשמה דבי"ע היינו מאצי' דבי"ע כי למ"ד כלים דאצי' נעשי' נשמה לבי"ע, ולכך הואיל שהבירור הוא ע"י מעשה המצות דוקא לכן אמרו מעשה גדול כי אחר הבירור יהי' ס"ג גדול ממ"ה בסוד אחע"ב, והנה מה שבתפלה הוא ג"כ בירורים כנודע היינו משום דעקימת שפתיו הוי מעשה כי כל הבירורים הם רק ע"י מעשה דוקא (וכמ"ש באגה"ק בקו"א ד"ה עיין ע"ח שער הנקודות ש"ח פ"ז שאין החזרת פב"פ כ"א ע"י מצות מעשיות דוקא כו' כי צריך תחלה להעלות מ"ן דנוק' דז"א ומ"ן דנוק' הן בחי' עשי' כו'), גם ע"פ קבלה מעשה מקורה מבחי' כתר לשון כותרת ומקיף הכל שהוא בחי' רצה"ע שלמעלה מהחכמ' שהיא התורה לכן מעשה גדול, (נ' דמתחלה ביאר שמעשה גדול מצד הבירור שנעשה ע"י המצוה ועכשיו אומר איך שגדול כ"כ מצד האור הנמשך מלמעלה ע"י המצוה שהוא מבחי' כתר), אך בבחי' אחרת תלמוד גדול שהיא חכמת התורה שהיא בחי' ש' מ"ה שמברר ב"ן וכמו בתורה שמברר ומבאר איך יהי' המצוה דהיינו שכך וכך יהי' תבנית הסוכה וכך יהי' האתרוג ואזי הם כשרים ויוכלו להיות לרצון לפני ה' ואם לאו הן פסולין והיינו ענין בחכמה אתברירו, ועוד זאת כי מבחי' חכמה יורד ונמשך ומתגלה ההארה בבחי' פנימיות שמושג ויש בזה טוב טעם ותענוג וזהו ענין טעמי התורה כענין ישקני מנשיקות כו' מסתר צפוניה כו' אבל המעשה הגם ששרש' גבוה יותר מבחי' כתר אבל משם אינו יורד ומתגלה כ"א חיצונית הכתר בחי' הגלגלתא דעם היות דחפיא על מוחא מ"מ המוחא היא בחי' פנימי' ועד"מ באדם הרי ניקב קרום של מוח במשהו וגלגלת שנחבסה ברובה והיינו לפי שגלגלתא היא חיצונית הכתר כו' וז"ד ר"ע דאמר לימוד גדול דהיינו מצד מעלה יתירה זו שבתורה על המצות דעם היות' מבחי' פנימיים והמצות מבחי' מקיפים מ"מ הנה בחי' התורה היא גילוי הארה פנימית והמצות הם בחי' חיצונית כי להיותן ממקום גבוה ביותר בחי' כ"ע אין יכול להיות הגילוי רק בחיצונית, (וכמ"ש במ"א באריכות בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות משלי' לזה מענין משלי שלמה ומאבוקה שמאיר למרחוק כו'), ונמנו וגמרו שאף עם היות החיצונית שממקום עליון נעלה מדריגתו במאד עכ"ז תלמוד גדול שמביא לידי מעשה כי התהוות מעשה המצוה שיומשך ויתלבש בה הרצה"ע והארה מבחי' כתר הוא ע"י התורה שהיא המשכת אור א"ס למעשה המצות מבחי' כ"ע כו' וכנ"ל, ובזה נתקיימו ב' מקראות את השמים ואת הארץ אני מלא היינו בחי' כ"ע הסוכ"ע ונמשך ע"י המצות ומכה"כ אין כבוד אלא תורה ונתגלה בארץ עולם העשי' ע"י התורה, ועוד ית' בענין גדול תלמוד שמביא לידי

מעשה והוא כי ההמשכה מא"ס ב"ה הוצרך להיות ע"י צמצום ומקו"פ ואח"כ נמשך קו וחוט ומהקו הזה מתעגלים העיגולים שהם מקיפים ואח"כ חוזר ונמשך בבחי' פנימי ופנימי שבעליון נעשה מקיף לתחתון כנודע, והרי א"כ ראשית הקו קודם שנמשכו ממנו העיגולים הרי הוא בחי' או"פ וזה כי לפי שמא"ס ב"ה א"א להיות המשכת ההארה רק ע"י קו בעלמא כו' וא"כ הרי התורה שהיא מבחי' או"פ היא המביאה לידי מעשה כי בשרש כל השרשים נמשך מתחלה האו"פ ואח"כ פנימי זה נעשה מקיף כו' (ועיין מ"ש במ"א ע"פ ביום השמע"צ איך שהתורה משים שלום בפשמ"ע שמחבר סובב וממלא כתר וחכמ' מפני שבשרשה גבוה משניהם וזה מצד שרשה בראשית הקו הנ"ל שלמעלה מכל המקיפים כו', ובזה יובן שבפ' שמע ששם מתחיל להיות ההמשכה ממקורא דכולא מהא"ס ב"ה אחר ההעלאה דבכל נפשך ומאדך, הלכך צ"ל מתחלה תורה ואח"כ מצות דהיינו שמתחלה נמשך הקו בבחי' או"פ וממנו מתעגלים העיגולים אח"כ לכן נאמר תחלה ושננתם ואח"כ וקשרתם שתלמוד מביא לידי מעשה כנ"ל, אבל פ' והא"ש שהיא קבלת עול מצות דהיינו כאשר כבר נמשכו התומ"צ מבחי' גלגלתא ומוחא ואזי מעשה גדול לכן נאמר וקשרתם ואח"כ ולמדתם, וכה"ג נת' במ"א ע"פ ויקהל משה בשנת תקס"ה במה שנצטוה משה בענין מלאכת המשכן מתחלה על הכלים ארון ושולחן כו' ואח"כ על המשכן ואח"כ סמך לזה הש"י ציוי על השבת כמ"ש פ' תרומה תצוה תשא ומרע"ה בפ' ויקהל כשאמר זה לישראל שינה הסדר מהקצה אל הקצה ואמר מתחלה ציוי השבת ואח"כ המשכן ואח"כ הכלים, דהש"י אמר לו כפי סדר ההמשכה מלמעלה למטה מהא"ס ב"ה שהי' ע"י צמצום ומקו"פ ואח"כ נמשך הקו"ח שהוא בחי' או"פ לכן קדם ציוי הכלים שמורים על או"פ ואח"כ מהקו נמשכו המקיפים שהם יריעות המשכן ואח"כ שבת בחי' א"ח כדי שלא יתפשט האור יותר מדאי כו' אכן בסדר האתעדל"ת צ"ל בהיפוך שהאדם ימשיך תחלה האו"מ ואח"כ מהאו"מ נמשך או"פ וא"א להיות המשכת פנימי בלי מקיף תחלה וז"ש רז"ל כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר כי אם לא המשיך המקיף תחלה ע"י התפילין מנין יומשך לו האו"פ וז"ש רז"ל כל האומר אין לי אלא תורה כו' לכן כתיב בפ' והא"ש מצות תחלה כו', ועיין עוד מענין תלמוד ומעשה בתורה דפ' ציצית ובשאר דוכתי בעזה"י):

(שייך לדרוש שרש מצות התפלה)

חב"ד למעלה מקנה, רשפי הסתכלו' בתענוג, למעלה מרשפי אש אהבה כו' זו"נ שוי', תמתי כתר דנוק' מעורר כתר דא"א נעוץ, תמתי שלימו', יחידה למעלה מענפי' איש תם לפי שמבריח, סיבות התאחדו' כתר דנוק' בדא"א, לפי שרגלי יושר דאצי' מגיעי' עד

עיגולי אריך, ובהיפוך ברצון זר ממשיך כתר דקליפה וזהו פושעי' בי כו': ע"י מאדך דוקא המשכה ממקור הראשון, כי ההמשכה מעין העלא', ומהו מעין לא"ס, אך עכ"פ מאד שלך למעלה מגבול שלך זה מעורר בא"ס, ואמנם ק' הא זהו עליו' האורו' אך ע' בזה פרק ה' דשער מ"ן:

בנין הכלים בשמ"ע כמו לימוד הלשון, או"א היינו חו"ב אלהי אברהם כו' מוחי' דז"א, הגדול כו' חג"ת, אל עליון יש ע"ז תורה מיוחד' ע"פ חגרה בעוז שבאגה"ק, וגם ע' במאמר זהר דינוקא בלק שחורה אני ונאוה, וענין האל ה' אל נלע"ד לבאר עפמ"ש בענין צו' וזהו ענין תלת עלמין ע' בביאור דמשה ידבר בזה:

הדבק במדותיו יובן בדרוש דת"ת כי ע"י התדבקו' המדות למדותיו נמשך ג"כ האור שבמדותיו כו' אך אין זה דרך קריא' דא"כ צ"ל אליו כו' אלא כמו ע"י אתרוג ממשיכי' כו':

מאמרי אדמו"ר הצמח צדק

פרק א

ענין ההלל

להבין ענין הלל תחלה יש להבין מהו לשון הילול סתם שהוא להלל ולשבח שבחי הבורא ית' שהוא ג"כ כללות המכוון במה שתיקנו לומר פסוקי דזמרא בכל יום כמ"ש ר' יוסי (שבת קי"ח ב') יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום ופירשו בגמ' פסוקי דזמרא ופרש"י שני הילולי' הללו את ה' מן השמים הללו אל בקדשו, וענין ההלל שאומרים בימי' שנעשה בהם נס ביו"ט ובר"ח הוא הילול יותר גדול ועצום ולכן אמרו כל האומרו בכל יום ה"ז כמחרף ומגדף (ע' רש"י שם ויש עוד טעם לפי שההלל הזה נאמר על ענין הניסי' ושינויי הטבע ולפיכך אין לאומרו בכל יום כ"א על הנס שהוא שינוי הטבע אבל ההלל דפסד"ז ענינם להודות לה' על מה שמהוה העולם תמיד כפי הטבע כי גם הטבע שהוא גימ' אלקי' הוא ממנו ית' כי הוי' הוא האלקי' ע' ת' ח"צ סי' י"ח) אבל מ"מ שניהם ענינם ההילול והשבח לה' וע"ד שדרש ר' שמלאי לעולם יסדר אדם שבחו של מקום כו', וצריך להבין זה לאיזה ענין הוא וכי הוא ית' נהנה במה שמשבחי' אותו חלילה וחס והלא כל דיירי ארעא קמי' כלא חשיבי, ובשלמא ענין הברכות שאנו מברכי' אותו כמ"ש ברוך אתה או יתברך כו' עם שלכאורה הוא פלאי ג"כ וכי הוא ית' צריך לברכה והלא הוא שלימו דכולהו וכתי' אני ה' לא שניתי, כבר נאמר ונשנה הפי' בזה שפירש וענין ברכה זו הוא לשון המשכה וגילוי כמו המבריך את הגפן שכופף קומתו כו' וגם כאן הכונה בברכה זו ר"ל שיומשך אלהותו ויתגלה למטה וזהו יתברך פי' יתגלה עד שיאמרו

הנה אלהינו זה (ע' חינוך ת"ל דלפמ"ש א"ש בפשיטו') ר"ל שיתגלה מהות האלהות ולא כמו שעכשיו ידוע מציאותו ולא מהותו, אבל ההילול והשבח שמשבחים את הבורא ית' מה ענינו, אך הענין יובן עד"מ כשמזכירין לאדם שבחיו איך שהוא חסדן ונדיב לב או איך שהוא חכם הנה הוא מתפעל מאד מן השבחים הללו והנה ההתפעלות שהוא מתפעל גורמת יציאת המדה מן ההעלם אל הגילוי והיינו באותו דבר שמשבחי' אותו בה שמתעורר בו אותה המדה ששיבחוהו בה ויוצאת אל הגילוי כמו כאשר משבחי' אותו שהוא רחמן וחסדן יתפעל להיות חסדן ורחמן באותו השעה וכן אם משבחי' אותו בחכמה יתפעל ויתעורר בו כח חכמתו להשפיע שכל וכיוצא בזה. ומובן מזה שאין השבח גורם התחדשות אמיתי שאם לא הי' החסד מוטבע בו בהעלם תחלה בלבבו לא הי' מועלת הקריא' וההתעוררות בפרט בעת שהוא בכעס ורוגז, אך להיות כי בלבבו יש בהעלם כח טבע רחמנות גם כשלא יבקשהו, לכך ע"י הבקשה וההתעוררות שיעוררו אותו יעוררו את העלם הכח לבא לידי גילוי בלב עד שגם בעת שהוא בכעס ורוגז על המבקש החסד מ"מ כשיקראוהו בהכנעה שהוא רחמן וחסדן יפול הכעס ויתעורר ברחמי' עליו שהרי הרחמי' והחסד יש בלבבו בהעלם גם כשהוא בכעס. ונמצא מובן שע"י השבחי' יצאו המדות בלבו מן ההעלם לגילוי והיינו הטעם שנק' השבח בלשון הילול כמו יהלו אורם בהלו נרו שהוא בחי' הבהקה ובהירות אור כי הרי המדות יוצאין מן ההעלם לגילוי אור ע"י השבח כנ"ל, וכך ממש יובן הנמשל למעלה, דהנה עצמות אא"ס הרי אמרו שהוא אור פשוט בתכלית הפשיטות לא יוגדר בשום דבר וא"כ אין בו ההתחלקות להיות י"ס חכים ומבין וחסדן וכיוצא ח"ו שאלו כולם הם מהות ניכר שגדרו מיוחד מה שהוא ית' אינו מערך זה כלל, רק שבבחי' ההעלם הוא שנק' חכים ומבין ע"ש העתיד שיומשכו ממנו אלו הי"ס באצילות בגלוי וכמאמר אלי' חכים ולא בחכמה ידיעא מבין ולא בבינה ידיעא אבל מצד עצמותו אמר לאו דאית לך צדק ידיעא וכו' ולאו מכל אינון מדות איהו כלל וכנ"ל שהוא אחדות פשוטה, אך ע"י השבחי' שמשבחי' בפד"ז והלל וכיוצא איך שהוא חסדן ורחמן גדול וכיוצא נתעורר בו בחי' המדות הללו לצאת מן ההעלם לבא בבחי' גילוי אור להקראות חסדן בשפע וגילוי אור ממש, ובאותה המדה שמשבחי' אותו בה הוא מתעורר להביא' ולהמשיכה מן ההעלם לגלוי אור כנ"ל במשל והיינו פי' יהללו מן לשון בהלו נרו כנ"ל ואז עי"ז מאיר גילוי ההארה בכל העולמות והיינו שרש כללות ענין פד"ז וענין ההלל כל א' לפי מדרגת המדות המרומזים בהשבחי' שבהם המה מתעוררי' עי"ז לבא מההעלם לגילוי כנ"ל:

אלא שעדיין יש בזה מקום עיון, והוא כי לכאורה אין מהמשל דומה לנמשל כי במשל באדם שהמדות ישנם בו בכח לעולם ע"כ ע"י ההילול והשבח יצאו מההעלם אל הגלוי אבל למעלה בא"ס ב"ה מאחר שהוא פשוט בעצמו בתכלית הפשיטות איך ע"י ההילול יתהוו הוי' מחודשת הרי נת"ל שפעולת ההילול הוא להוציא מהעלם לגילוי בלבד ולא לגרום התחדשות אמיתי, וכדי להבין זה יש להקדים מתחלה להבין מה שאנו מוצאי' בספרי הקבלה שיש י"ס הגנוזות במאציל כמ"ש בפרדס בשם הגאונים, וזה יפלא לכאורה שהרי א"כ נתת בו ח"ו הרכבה גדולה כזאת מי"ס ואע"פ שתירץ שם הפרדס באמרו שענין גנוזות אין הענין שי"ס אלו דאצי' נמצאי' בו אלא שרשם בלבד, הנה אין הענין כמשל שלהבת הקשורה בגחלת כן יהי' ערך הרצון והחכמה דאצילות לגבי עצמות א"ס ב"ה שהרי השלהבת ישנה במציאות בהעלם בגחלת ממש, ובעצמות אור א"ס לא יורכבו הרצון והחכמה גם בהעלם מאחר שהוא פשוט בתכלית הפשיטות, וגם מה שהמשיל שם הפרדס משל יותר דק אמר כמו אבן החלמיש שמוציאי' ממנו ניצוצות ע"י בטישת ברזל בו שאין לומר שהניצוץ הי' מהותו ממש בהחלמיש אלא שיש בו כח חום לבד כו' ע"ש, גם זה אינו משל אמיתי לומר שכמ"כ יש העלם כח ושרש הי"ס בא"ס שהרי גם שאין מהות הניצוץ בהחלמיש מ"מ יש שם כח החום שהוא מקור הניצוץ ומוגדר ג"כ בגדר מיוחד כמו הניצוץ ששניהם ענין החום אלא שזה דק יותר מזה והוא כמו מתיקות שבתפוח הנולד ממזל המכה בו ואומר לו גדל שגם במזל יש רוחני' המתיקות וענינו כמשל מתיקות שבהשכלה או בשמיעת כלי זמר ולכן לכל עשב יש מזל מיוחד לפי שמהות המזל מיוחד כפי מהות אותו העשב ממש אלא שהוא דק ממנו אבל משונה הוא ממהות הראוי לעשב אחר כמו שהעשבים עצמן משונים זמ"ז וכמ"ש בענין מצות נ"ח פרק א' בשם ס' שערי אורה, וככה ממש הוא משל החלמיש לגבי הניצוץ, ומובן מזה שא"א לומר כן על א"ס ב"ה לגבי הי"ס שיהי' הי"ס גנוזות בו ממש ויהי' ענינם כמו עד"מ המתיקות שבמזל שגבוה מאד נעלה ממתיקות שבתפוח ככה י"ס הגנוזות בו יהיו ענינם למעלה מעלה ממדרגת הי"ס דאצילות, ולפ"ז הי' נכון ענין ההלל והשבח להמשיך י"ס הגנוזות לגילוי בי"ס דאצילות כנ"ל, אבל באמת זה אינו שהרי לפי משל הנ"ל הרי איך שיהי' הי"ס הגנוזות נעלי' ממהות הי"ס הגלוי' עכ"ז הם מוגדרי' ג"כ בגדר מיוחד כל א' נבדלת מזולתה כנ"ל מהתחלקות המזלות ממש כהתחלקות העשבים אלא שהוא בדקות כו', וא"ס ב"ה הוא פשוט בתכלית הפשיטות ואין בו גדר מיוחד שתאמר כי הוא זה ח"ו כ"ש וכ"ש שיהי' בו התחלקות י' כחות ח"ו אבל באמת ענין מציאת י"ס הגנוזות הוא בדרך נפלאה יותר מזה, והוא שהם עד"מ קריאת שם בלבד וזהו שאמר

בזהר דכל אורות הנאצלים הם רזא דשמיה לבד וכן בע"ח מבואר דכל התהוות נאצל אינו אלא בבחי' שמות דע"ב ס"ג וכו' כי הנה השם יש בו איזה הארה מהעצם ולא שהוא הסכם לבד והראי' לזה ממה שמצינו באדה"ר שניסהו הש"י אם יש בו חכמה לקרות שמות לבהמות וחיות ועופות וכתי' וכל אשר יקרא לו האדם זה שמו ר"ל שכיון לאמיתת שמות שלהם כמו שצריך להיות באמת ואם היה השם הסכם לבד מה שייך לומר כיון או לא כיון, א"ו שהשם הוא מכוין לפי העצם שכך צ"ל שמו, למשל הדוב ראוי שיקרא דוב והארי ארי וכו', ומ"מ לא שהשם הוא חלק מחלקי הנפש כמו השכל והמדות או מודו"מ שהרי כשהאדם לעצמו א"צ לשם כלל וכך יהי' שלם במהותו אם קראו לו שם או שנזדמן שלא קראו לו שם כלל, וכל עיקר פעולת השם הוא רק שעל ידו יפנה לקוראו והוא כמו בית יד לכלי שעל ידו יקחו הכלי אבל אינו שייך לעצם הכלי כלל כך אין להשם יחס במהותו לגבי מהות העצמות כנראה בעליל שאין ערוך ג' אותיות א' ד' מ' שבשם אדם לגבי מהותו ועצמותו של האדם ושכלו ומדותיו כך עד"מ הארת החיות שהוא ית' מאיר וממשיך ממנו להוות הי"ס אינו ממהותו ועצמותו ח"ו שאינו מערכם כלל ואינו מתחלק לחלקי' ח"ו עד שתאמר בעצמותו י"ס חס וחלילה, אלא הארה שאינו מערך עצמותו וכלא ממש חשיבי' כדוגמת השם וזהו ענין השמות ע"ב ס"ג שהם מקור החיות להתהוות י"ס באצילות, ועתה יובן ענין י"ס הגנוזות לא שהם גנוזות בעצמותו כשלהבת הקשורה בגחלת או אפי' כהניצוץ בחלמיש וכמתיקות הפרי בהמזל או כגלוי השכל בכח המשכיל שמהות הגלוי יש ממש בהמקור והוא בחי' התהוות יש מיש, אבל כאן אינו כן שמהותו ועצמותו ית' פשוט בתכלית הפשיטות ולא תערוך אליו הי"ס דקמי' ספי' חכמה דאצי' ודומם גשמי שוי' ממש כמ"ש כולם בחכמה עשית, הנה השוה החכמה לעשי' וכמו שהוא ית' רחוק מגדרי הגוף ואע"פ שמהוה הגוף כך הוא רחוק מגדר בחי' חכמה שמהוה אותה, אלא שלאחר שעלה ברצונו הפשוט ב"ה להוות הנאצלים היינו עולם האצי' האציל תחלה ענין השמות שיהי' הוא ית' נק' בשם ע"ב להיות שם זה שאינו ערוך להעצמות כנ"ל במשל מקור ושרש להתהוות החכמה באצילות וכן שם ס"ג בבינה, ושמות אלו הן הנקראי' י"ס הגנוזות להיותם שרשי' לי"ס דאצילות, וע"פ הקדמה זו יובן ג"כ ענין ההלל והשבח לבורא ית' כי כשאנו קוראי' אותו ית' חכם הרי בזה אנו מעוררים אותו השם שהוא מקור להתהוות החכמה ומהוה ומאיר עי"ז באור החכמה דאצילות ביתר שאת ויתר עז וכן ע"י שאנו קוראי' אותו חסיד מעוררים אותו השם שהוא מקור להתהוות החסד ומאיר עי"ז באור החסד דאצי' ביתר שאת, וכן בכל השמות, והוא עד"מ מקריאת שם חכם באדם התחתון שעי"ז מעוררים העלם כח חכמתו אל הגילוי

בקריאה זו שאנו קוראים אותו חכם הגם שבאמת אין המשל דומה לנמשל שהאדם חכם בהעלם כנ"ל, אבל מ"מ גם שלמעלה אין בחי' חכמה גם בהעלם עכ"ז מאחר שע"י השם הוא מהוה החכמה, א"כ בזה המשל הוא דומה במה שיכולים לעורר את כח העלם חכמה שבו אל הגלוי בקריאה זו, ונמצא שקודם שקראוהו חכם לא היה יודע בעצמו מחכמתו עם שהיתה בהעלם אך שעוררו את מה שהי' בהעלם בו וכאילו עתה נעשה חכם בקריאה זו, כמ"כ למעלה שע"י קריאת שם שאנו קוראי' אותו חכם חסיד ככל השמות שבאו בתורה מעוררים להיות המשכת השם מהעצמות להיות החכמה או החסד ועד"ז בשאר כל הנאצלים הנה שרשם הוא שמות של העצמות כנ"ל, באופן שקודם הקריאה הי' פשוט בתכלית הפשיטות שגם בהעלם לא ימצא בו מציאות מקור אורות הנאצלי' וכנ"ל ומ"מ ע"י ההילול וקריאת השם ממשיכי' השם לידי גילוי להוות הע"ס, מאחר שכך היא סדר התהוותם ונמצא מובן שענין הפעולה של ההלל למעלה הוא ממש כדוגמת ההילול שמשבחי' את האדם עד"מ שאותו השבח שבו משבחי' אותו מעוררי' אותו לידי גילוי אלא שבזה אינו דומה שבאדם הוא גילוי ההעלם לבד כי אילו לא הי' בו החכ' בהעלם לא הי' מועיל השבח כנ"ל כי בזה שיקרא עצמו חכם לא יועיל ולא כלום להמציא השכלה אילו אינו חכם בעצם, משא"כ למעלה עם שהוא בעצמו למעלה מעלה מגדר החכמה הנה בקריאה זו שנק' חכים די להוות החכמה כי הוא א"ס וכל יכול א"כ ע"י קריאה שאנו קוראים אותו חכם מעוררי' שיקרא כן עצמו חכם ובזה יהוה החכמה עם שבעצמותו הוא למעלה מהחכמה ולא שהוא גילוי העלם העצמו' ח"ו כי העלם העצמות נשגב לבדו למעלה מעלה ממדרגת החכמה כנ"ל בענין כולם בחכמה עשית אלא שע"י שנק' חכים מהוה החכמה וכן שאר כל הי"ס, והגם שאמרו הגאונים ל' גנוזות (י"ס הגנוזות) דמשמע שנמצאי' בו בהעלם אין ר"ל שנמצאי' בעצמותו ממש בהעלם כמו מציאת החכ' בנפש בהעלם שהו"ע אמיתי מצד עצמה ותכונתה, חלילה לחשוב כן למעלה, אלא שזה נעשה ע"י הקריאה והעלא' מ"ן, וכמו שהגילוי מן ההעלם נעשה ע"י העלא' מ"ן, כמ"כ גם ההעלם נעשה באותו פעם מן עצמות הפשוט ולכן נאות לזה המשל מקריאת שם ולא שארי משלים כמו הגחלת וחלמיש וכח המשכיל או המזל הנ"ל כי בכולם הגילוי נמצא בהעלם ממש גם מקודם כאשר נת"ל משא"כ משל השם שהרי שמו של אדם אינו כ"כ גם בהעלם בו קודם שיקראוהו (משא"כ הרצון והחכמה) ומ"מ ע"י שיקראוהו יפנה לקוראו, כן עד"מ יהי' המשכות שמות העליונים מן העצמות להקרא רב חסד בחסד דע"י ועי"ז מתהוה החסד דע"י בגילוי וגם בהעלם העצמו' נק' אז כן, ונמצא מובן שדוגמת התעוררות ההעלם למטה באדם ה"ז למעלה ענין י"ס הגנוזות

(ר"ל שאינן כמו ההעלם עצמו באדם אלא כמו ענין התעוררות ההעלם לגילוי באדם כך הוא ענין גנוזות למעלה, כי בעצמו' ההעלם לא יתכן גנוזות כנ"ל אלא ע"י קריאת שם דוקא):

והנה בזה הרווחנו ביאור יפה אף נעים לענין ההלל במה שצריכי' להלל ולשבח לפניו כדי להמשיך המדות הללו, דלכאו' קשה הלא כבר המשיכם המאציל עצמו בעת אצי' העולמות ע"י דקרא גרמי' חכים ומבין וחסיד וגבור כו' ולמה לנו לחזור ולהמשיכם עוד, אך הענין דהנה כתי' והחיות רו"ש, שהחיות אלהות הנמשך ממנו להחיות העולמות סדר המשכותו הוא בבחי' רו"ש דהיינו שמיד שנמשך למטה הוא חוזר ומסתלק למעלה וחוזר ונמשך וחוזר ומסתלק וחוזר ונמשך וזה"ע הרו"ש והוא כמשל דפיקת החיות שבדפק האדם שיש בו ג"כ הסתלקות והתפשטות, והטעם למה הוא כן בבחי' רו"ש הוא מטעם שנת"ל שהמשכות החיות ממנו הוא ע"י בחי' שם לבד כי הא בהא תליא, כי הנה יש ב' מיני השפעות החיות הא' בחי' השתל' עו"ע והוא ענין התהוות יש מיש דהיינו שהעלול אינו התהוות דבר חדש לגמרי כי כבר הי' לעולמי' בהעילה ר"ל שבמהו' העילה הי' כלול מהות העלול אלא שהי' בדקות ונמצא יציאתו אל הגילוי להיות מהות בפ"ע אינו הוי' חדשה כ"א יש מיש וכנ"ל במשל צמיחת המתיקות שבתפוח מן המתיקות שבכח רוחני המגדלו הנק' מזל שהגם שהמתיקות שבתפוח הוא גשמי מאד לגבי מתיקות הרוחני שבהמזל המגדלו עכ"ז אינו הוי' חדשה כי גם מתיקות הרוחני מתיקות הוא אלא שהוא דק מאד ואינו נרגש לחיך גשמי כמתיקות התפוח אלא לחיך רוחני, וכיוצא בזה למעלה הוא ההשתל' בבי"ע מ' דבריאה כתר ליצי' ודיצי' לעשי' וכן מד' חיות שבמרכבה דבריאה נמשכו ליצי' ומיצי' לעשי' הכל בבחי' עו"ע עד שגם הנפשות שלמטה בבנ"א ובבהמות וחיות ועופות נמשכו מהם בבחי' עו"ע שמבחי' פ"ש דאופני' נמשכו נפשות הבהמות ומפ"א נפשות החיות מפ"נ נפשות העופות ולהיותם רוחניים נמשכו מחיות דמרכבה הנ"ל שהם רוחניים בבחי' עו"ע יש מיש והוא כמשל הנ"ל ממתיקות דתפוח מהמזל או כמשל השפעת שכל הרב לתלמיד ששכל הרב דק הרבה משכל התלמיד ועכ"ז הוא מערך א' ואינו הוי' חדשה כ"א עו"ע ועד"ז יש כמה מיני ירידות מתלמיד זה לתלמיד אחר קטן ממנו ולשלישי ולרביעי כענין משה שקבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים כו' עד שהגיע אלינו וגם כי רב המרחק בינותינו להשגת מרע"ה כי בו ית' נאמר ותחסרהו מעט מאלקי' ואנחנו נמשל כבהמות נדמו כמארז"ל אם הראשונים כמלאכי' כו' עכ"ז גם השגתינו שכליית היא ולא נשתני' ממהות השגת מרע"ה להיות מהות אחר כערך דומם לגבי השכל אלא בין דקות לגסות וזהו נק' עו"ע יש מיש. כמ"כ יצייר

המשכיל השתל' עו"ע מבריא' עד העשי' שיש ריבוי ירידות וגם בכל עולם יש הרבה ירידות עכ"ז הוא יש מיש כנ"ל שגם נפש השור רוחני' היא וכמו פ"ש שבמרכבה שהוא רוחני אלא שהוא מעולה הרבה ממנה כו', ובכל אופן השתל' זו דעו"ע הנה מעצמו' העילה ממש נמשך העלול ולכן הי' העלול מתחלה כלול בעילתו וכלום ניתוסף עליו ביציאתו והויתו אלא גלוי מן ההעלם וכמו שלהבת הקשורה בגחלת שגם טרם יציאתה לגילוי היתה נמצאת בהגחלת, אמנם הבחי' השני' בהמשכת החיות היא המשכה שלא בבחי' השתל' עו"ע אלא מאין ליש, והוא המשכת הנמצאי' ממנו ית' כי הגם שממך הכל כתי' אין לומר בהם שרוחניותם ודקותם יש מתחלה בהעלם בהמשפיע הס מלהזכיר כנ"ל שאין הוא ית' מערכם כלל ולפיכך לא נכנהו בשם עלה כמו שקראוהו הפלוסופי' כי כל עילה הוא מערך העלול בחי' יש מיש כו' אלא שהם בחי' התהוות הוי' חדשה ממש ולא שהי' כלול מקדם בו ית' כי הוא כל יכול לחדש מאין ליש:

וביאור הענין הוא שלא זו לבד שמהות וחומר הנמצאי' הוא הוי' חדשה ונק' יש מאין אלא גם זו דהיינו שגם הצורה והחיות שבהם המהוה אותם הנה כללות חיות זו אחר שמתלבשת בתוכם היא ג"כ הוי' מחודשת מאין באופן שאין לומר בה שמקודם היתה כלולה בעצמותו כי אינה מערך עצמותו כנ"ל באורך, והיינו משנת"ל שבחי' חיות זו הוא בחי' שמו ית' שהשמות הן מקור הי"ס שהן חיות כל הנמצאי' וכבר נת"ל שהשם אינו מערך העצמיות אלא שעל ידו יפנה לקוראו אבל כשיופסק הקריאה לא יהי' שייכות וערך כלל מאותיות השם לגבי העצמיות ואינו כמו שלהבת הקשורה בגחלת, ולפיכך המשכ' השם להחיות הי"ס ה"ז המשכת החיות מאין ממש ליש ר"ל חידוש מעיקרו ולא בבחי' עילה ועלול:

וע"פ הקדמה זו יובן ענין והחיות רו"ש, שהוא בחי' הסתלקות והתפשטות והכוונה בזה שכל רגע צ"ל המשכת החיות ממנו ית' להחיות העולם ומלואו ולא די לו בהמשכת החיות שנמשך ממנו ית' להעולם בתחלת הויותו אלא צ"ל תמיד המשכה חדשה וכמאמר מחדש בכל יום מע"ב וכן אומר ועושה כו', והטעם הוא שאילו הי' המשכת החיות ממנו להעולם בדרך עו"ע שהוא יש מיש לא היו צריכי' להתחדשות החיות תמיד אלא היה די להם בחיות הנמשך להם בתחלת הויותם והיו אם כן נפרדים לעצמן כמו שישאר התפוח נפרד לעצמו אע"פ שכל גידולו מהמזל המגדלו, והיינו מפני שגם המזל הוא דבר מה והמתיקות שבו היא מערכו וכל התהוות עו"ע שהוא מהות ממהות יהי' הנולד נפרד לעצמו, אבל כשאין ההתהוות של הנברא עלולה בהמשכת ממשית, אלא מאין ליש כמו משל קריאת השם לבד הרי תמיד יצטרך להארת המהוה ולא יוכלו להיות

נפרד אפי' רגע ולא כמו שאם יכרתו התפוח מן כח המגדלו יתקיים אבל אם ח"ו הי' נכרת בחי' קריאת אותיות שמו ית' מעל הנמצאי' היו כלא היו, כמו שאם תופסק הקריאה ישכח על שמו לגמרי וד"ל ובזה נתגלה טעות הפילוסופי' שאומרים עזב ה' את הארץ כי הם מדמי' שההשפעה היא בבחי' עו"ע כנ"ל אבל באמת לא כן הוא אלא בבחי' שם לבד. וביאור הענין הוא כמ"ש בלק"א ח"ב פרק ב' תשובת המינים הכופרים בהשגחה פרטית שמדמי' מעשה ה' למעשה אנוש כי כאשר יצא לצורף כלי שוב אין הכלי צריך לו כו' אך טח מראות עיניהם ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש שהוא יש מיש רק שמשנה הצורה והתמונה למעשה ה' שהוא יש מאין כו' ע"ש. והיוצא מדבריו שבמעשה אנוש אין הכלי צריך להאומן לפי שלא חידש ולא ברא חומרה וישותה לכן הוא מתקיים בלעדה ושינוי הצורה אינו כלום כי אין בצורה זו שום דבר נוסף על העצם שיתכן לומר שלא יתקיים בלעדה משא"כ מעשה ה' שכל החומר והצורה שניהם מחודשי' מאין ולפיכך צ"ל כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימה מאין כו'. ועפ"ז יתבאר יותר מ"ש למעלה שבהשתלשלות עילה ועלול שהוא יש מיש יהי' הנולד נפרד לעצמו משא"כ כשהנולד הוא מאין ליש, ור"ל כיון שהנולד נמשך בבחי' יש מיש שממהות העילה נולד העלול א"כ אין חידוש כ"כ בהתהוות חומרו ומהותו כי כבר הי' לעולמים כמשל שינוי הכסף ע"י הצורף שאינו מחדש מהות הכסף אלא צורתו ולפיכך יהי' נפרד לעצמו זולתי העילה שלו, משא"כ כשהנולד הוא יש מאין והוא כנ"ל בענין השם שלא יתכן לומר כלל שחיות זה הי' מתחלה נמצא בהעלם כי באמת השם אינו כלום כשאין קורא בשמו ולא יתכן לומר כלל עליו גם העלם כנ"ל וה"ז התחדשות מאין ממש לכך צ"ל תמיד התחדשות הארה זו ובחי' קריאת אותיות שמו ית' כדי שיתקיימו הנבראים כו':

(**והנה** הגם שהמשל דמעשה אנוש אינו דומה כ"כ גם לענין השתלשלות עילה ועלול כי במעשה אנוש אין שום שינוי כלל בחומר הכסף מקודם שעשו כלי לאחר שנעשה כלי ולפיכך יתקיים בלי האומן משא"כ למעלה בהשתלשלות עילה ועלול יש שינוי עכ"פ ממהות העלול כשהי' כלול בעילה לאחר יציאתו להיות בפ"ע מדקות לגסות כנ"ל ממתיק' התפוח לגבי מתיקת שבמזל כו' מ"מ לק"מ כי כוונתו במ"ש שיהי' הנולד נפרד לעצמו, אין ר"ל אלא על החיות הנמשך מהעילה שיכול להתקיים בלעדו לפי שהוא מהות ממהות אבל למה שנשתנה ונתגשם באמת צריך לקבל חיות תמיד. אלא שקבלה זו אינו מעצם העילה. כי כח הגשמ' זו הוא ע"י א"ס הסובב כ"ע דוקא כמ"ש במ"א בארוכה שיש ב' מיני חיות לכל נברא א' בבחי' עו"ע המתלבש בו וא' מבחי' סוכ"ע המקיף עליו שהוא הוא הפועל כל הגשמה ושינוי מהות ובאמת שממנו צריך לקבל

תמיד כנ"ל שבכל השפעה יש מאין צ"ל המשכת כח הפועל תמיד כו' ולכן לא אמר אלא שיהי' נפרד מהעילה, אבל פשיטא שצריך לקבל תמיד חיות מא"ס כמו שהעילה עצמה צריכה לקבל תמיד מא"ס לצורך הגשמתה, וגם לצורך עצם מהותם כי בשרשם הרי כולם מחודשים מאין ע"י אותיות שמו ית' כנ"ל, אלא כוונתו לומר רק שהוא נפרד מהעילה ואע"פ שהמשכת חיות זו התמידי' מא"ס להעלול נמשך ע"י העילה כי הסובב מאיר ע"י הממלא כמש"ש, מ"מ אין העלול צריך לשפע העילה עצמו וממנו הוא נפרד אלא שצריך לשפע הא"ס כמו שהעילה עצמה צריכה לזה וד"ל. ואין העילה לגבי העלול אלא כמו מעביר שבאמצעותו נמשך לו היניקה. משא"כ לגבי עצמותו ית' שכולם צריכי' לו לקבל חיות תמיד להחיותם מאין וממך הכל כתי' לפי שהוא מחדשם מאין ממש ולא מהות ממהות ודוק. ע"כ הג"ה):

והנה בזה מובן ענין ההלל במה שצריכי' לשבח לפניו כדי לעורר את המדות הנ"ל כי צ"ל התחדשות החיות תמיד. ולהיות כי התחדשות החיות הוא ע"י רו"ש הסתלקות והתפשטות לכן האתעדל"ת צ"ל ג"כ בזה האופן בחי' רו"ש והרצוא הוא התלהבות רשפי אש התשוקה לצאת מחשכת גופו להכלל ולהבטל במקור החיים. והשוב הוא העבודה בעשי' המצות ובקריאת התורה והברכות וכעד"ז ענין הלל ושבח להודות לשם הוי' שבזה ממשיכי' גילוי הא"ס ב"ה במדותיו כנ"ל:

הללויה. מה שהקדים תחלה שם י"ה. הוא משום כי עיקר תכלית השבחי' הוא להוציא המדות דאצי' בגילוי אור בהשפעה ממש כנ"ל והרי ידוע שיש יניקה גם לחיצוני' במדות דאצי' כשמתפשטי' בבי"ע כענין המאמר רישי' דעשו בעיטפי' דיצחק כי מותרי הגבו' דעשו יוצאי' מגבו' דקדושה וכן מותרי החסדי' דישמעאל מאברהם איש החסד וכמ"ש במ"א ולהיות שצריך שלא יקבלו גם החיצוני' יניקת אור מן הקדושה האלקי הנה לזאת עיקר הכוונה בהילול ושבח הנ"ל הוא דווקא בבחי' חו"ב שבמדות הנק' י"ה כי השבירה בז' מלכי' הי' רק בבחי' המדות אבל לא בג"ר כידוע וכמ"ש ימותו ולא בחכמה וגם מטעם שבחי' חו"ב הם קרובי' יותר לבחי' הארת אא"ס כי אין התלבשות אא"ס אלא בחכמה מצד שבחי' הביטול הוא בחכמה כו' והכל ענין וטעם א' הוא שמחמת זה א"א לחיצוני' לקבל יניקה מן המדות כי לא יגורך רע כתי' וזהו פי' הללויה שהקדים תחלה להמשיך מוחי' דאו"א שמלובשי' במדות דאצי' וד"ל:

ואחר שהקדים הילול והמשכת מוחי' דאו"א הנק' י"ה שבהם ועל ידם מגיע השפע לקדושה לבד ולא לחיצוני' אמר אח"כ הללו עבדי ה' כלומר כל סט' דקדושה המה יהללו

את כללות שם הוי' בשלימות כי כבר חזק בריחי שעריהם שלא יהי' לזרים חלק ונחלה אתם ע"י המשכת שם י"ה תחלה כנ"ל:

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם. הנה המל' נק' עתה עת ה' כי שרש הזמן מתחיל בה כמ"ש בלק"א ח"ב בענין מלך מלך וימלוך ולכן נקראת ג"כ חיי שעה, והנה ה' מקבל מוי"ו כמ"ש בזהר להיות כי אע"פ שהוויות הזמן הוא ממדת מל' שרשו ומקורו הוא מויו מדות דז"א שהם המקורות לשי"ב כידוע שביום ראשון האיר מדת החסד במל' ועל ידו נבראו אור ומים וביום ב' מדת גבו' וע"י נברא הרקיע כו' אלא שבוי"ו מדות הנ"ל אינו זמן גמור רק נק' סדר הזמן והוא מ"ש במדרש מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן וכמ"ש במ"א שענינם רק מאחר שנאצלו ששה מדות אלו ע"כ יש קדימה ואיחור שמתחלה נאצלה מדת החסד וכשהי' צ"ל אצי' הגבו' שהיא הפכי' להחסד ע"כ הי' צ"ל הפסק מהתפשטות אצי' החסד שאל"כ הי' הכל חסד ולא מציאות אחר כלל וכן עד"ז מגבו' לת"ת כו' והפסק זה הוא נק' סדר הזמן שהוא קדימ' ואיחור כדוגמת הזמן עם שאין שם זמן גשמי עדיין אלא שע"י הארתם במל' מתהוה הזמן שיהי' שייך לומר מלך מלך וימלוך כנ"ל והנה ששה מדות הנ"ל הם שרשי' לשית אלפי שני דהאי עלמא שממדת החסד מתפשט חיות אלף שנה וכן ממדת הגבו' וכמ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול ר"ל יום מו' ימים דאצי' שהם ו' מדות הנ"ל הם חיות אלף שנה. והנה שרש ומקור ו' מדות הנ"ל הוא מן החכמה ולכן נק' שי"ב ע"ש התמשכותם מהחכמה הנק' ראשית וידוע מ"ש מחדש בכי"ו מע"ב ששה ימים שהם ששה מדות שבכל שבוע מתחדשי' ונמשכי' בכל שבוע מהחכמה כי כל שבת הוא שביתה ועלייה בלמעלה מהזמן ואח"כ בו' ימי החול חוזרים ונמשכי' ששה מדות הנ"ל מהחכמה ולכן אין יום דומה לחבירו כי בחי' חסד זה שביום א' דהיום לא הי' מעולם וכן בשאר כל הימים. אמנם עכ"ז התחדשות זו הוא רק בחי' פרטי' שיום זה הוא ד"מ חסד שבחסד שבחסד כו' אבל בכלל הם רק ששה מדריגות הנ"ל דשי"ב וכן השבת הוא שבת בראשית רק שמתחדשי' להמשך באופני' שוני' מידי שבוע, וטעם הדבר יובן עד"מ מבשרי אחזה מן השכל יומשך לזכות במדות שבלב פעמי' באופן זה ופעמי' באופן אחר והכל א' בשרשו וכן לחוב במדת הגבורה. ואמנם שכל וסברא חדשה לגמרי יוליד חדשות במדות חו"ג באופן חדש שלא הי' מקודם לגמרי, וכמ"כ יובן למעלה שחו"ב ת"ר מולידי' ששה מדות הנ"ל שהם ששת ימי המעשה מאא"ס המצומצם בחו"ב וגם שנתחלקו לכמה פרטי פרטי' דכל ימי השבוע דשית אלפי שני דהוי עלמא כללותם בשרשם באצי' הוא רק בחי' ומדרגה א' ולכן כל שבת הוא שבת בראשית ממש רק שהוא מפרטי פרטיות אבל באלף הז' יאירו מוחי' חדשי' לגמרי בחו"ב דאצי' מה שלא

הי' מקודם לגמרי והוא בחי' עצמות אא"ס שבחו"ב ולא כאשר כבר הוא מצומצם בהם בראשי' האצי' וזהו שיאמרו לע"ל כי אתה אבינו כו'. ולכן נק' המל' המקבלת מששה מדות הנ"ל בשם עתה שהוא ל' הוה ופירושו רגע קטנה שיפול עליו ל' עתה משא"כ כשיומשך זמן מה לא יהי' שייך ל' עתה כי יהי' בו ג"כ עבר ועתיד והוה, אבל עתה אינו אלא רגע קטן שבה יתכן ל' עתה כלומר זו הרגע, ולגבי א"ס ב"ה הנה כל ימי עולם ושית אלפי שני שהם ו' מדות הנ"ל הנמשכי' מהמל' הוא רק כמו רגע קטן מאחר דשית אלפי שני שהם ו' מדות הנ"ל הנמשכי' במל' הם רק בחי' ומדריגה א' ממדרגות הרבות שיוכלו להסתעף מאא"ס שבחו"ב כנ"ל: והנה כתיב ועתה יגדל נא ביוד רבתי ביגדל כו' ונת' במ"א שכוונת מרע"ה להגדיל בחי' המל' הנק' עתה ע"י שימשיך לה מיו"ד רבתי בחי' ח"ס שהוא למעלה מחכמה הגלויה שממנה נמשכי' המדות הנ"ל ובחי' המשכת יוד רבתי הוא הנק' כח אדני כלומר עיקר כח ומקור דש' אדני וזה"ע איש"ר בכל כחו דהיינו המשכ' בחי' שמו הגדול מל' דא"ס במל' דאצי' ועי"ז נמתקי' כל הדיני' וקורעי' לו גז"ד של ע' שנה שהוא יניקת ע' שרים ע"ש בארוכה, ועפ"ז יתפרש ג"כ הפסוק הזה יהי שם ה' מבורך מעו"ע כי נת"ל שענין קריאת ההלל הוא להמשיך האור מהעלם אל הגילוי והיינו מי"ס הגנוזות הנ"ל הנק' שמות וההמשכה הזו הוא עד בחי' מל' סופא דכל דרגין דאצי' כידוע דנתחב"ס ואח"כ אומר עוד יהי שם הנ"ל מבורך ומתגלה מן המל' הנק' עתה ועד עולם ר"ל שיומשך בבי"ע ג"כ לנשמות ומלאכים ולנשמות שבעוה"ז בגופות כי עיקר כוונת האדם צ"ל להמשיך גילוי אלהות בנפשו בפרט ובכל עולם בכלל כידוע: **ממזרח** שמש עד מבואו מהולל שם ה'. כתי' אין כ"ח תחת השמש פי' כי חכמה נק' שמשא ע"ש האור כי טוב שכמ"כ השכל הוא מאיר עיני חכמים להשיג דבר שחוץ לנפשו כמו שע"י האור יראה דברי' שחוץ לנפשו, וידוע שחכ' ראשית האצי' ומחכמה נמשכי' כל הי"ס בבחי' השתל' עו"ע כמשל המשכת המדות מהשכל והדבור מהמדות משא"כ החכמה מלמעלה מהחכמה נמשכ' בבחי' יש מאין וז"ש והחכמה מאין תמצא וכמ"ש במ"א וזהו אכ"ח תחת השמש מחכמה ואילך הוא בחי' השתל' יש מיש מהות ממהות ולא הוי' חדשה וכנ"ל בענין השתל' ולמעלה מהשתל' שהשתלשלו' אינו נק' חידוש כי המקבל הי' כלול בהמשפיע, אבל החכמה מלמעלה מהחכמה נמשכת יש מאין, והוא חידוש ממש, אמנם בחי' השתל' זו היינו רק בי"ס דאצי' עצמן מזה לזה והיינו עד בחי' המל' ועד בכלל כי היא א' מצלעותיו ומיוחדת בו ית' אבל מן המל' בבי"ע הוא ג"כ בריא' מאין ליש וז"ש מגיד מראשית אחרית פי' מן החכמה הנק' ראשית במל' הנק' אחרית שכמו שבחכמה יש התחדשות מאין ליש כך המל' מהוה מאין ליש ע"י

התגלות אור הכתר בה כי נעוץ תחלתן בסופן כנ"ל בענין יגדל נא כח אדני כו', וזהו ממזרח שמש עד מבואו פי' מהתחלת התהוות החכמה מהכתר עד המל' שהיא מבואו דשמשא כי אבא יסד ברתא וכמ"ש ואל מקומו שואף זורח הוא שם כי עד שם הוא בחי' התפשטות החכמה משא"כ בבי"ע שהם נפרדים ומחודשים כו' ור"ל בכל בחי' אצי' מהולל ש' הוי' שנמשך ומתגלה ע"י ההילול כנ"ל ולהיות כי באצי' לא יגורך רע כי אפי' קליפות דאצי' עומדים בבריאה ולא באצי' לכן אמר ששם גילוי ש' הוי' בתכלית כי אין מונע ואין מפסיק כלל, משא"כ כשהשפע צריכה להתמשך בבי"ע צריך להעלים שלא יגיע לחיצונים וכנ"ל, והיינו מ"ש אח"כ רם על כל גוים ה' כו', שכשיומשך בבי"ע לא יומשך לחיצוני' ח"ו אלא הוא בבחי' רם ומקיף בלבד עליהם וכמשי"ת משא"כ לישראל נמשך בפנימיותם וז"ש מי כה' אלקינו המשפילי לראות כו', וביאור הדברים יובן בענין מ"ש אצלינו במ"א ע"פ וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ע"ש היטב משנ"ת ענין יעקב ועשו כי בשרשן הם אחים ממש כי עשו הוא בחי' המקיפים דעולם התוהו ויעקב הוא בעל עולם התיקון וידוע ההפרש בין תוהו לתיקון שבתוהו היו האורות מרובים עד שלא יוכלו להתלבש בכלים והיו בבחי' מקיף והמקיף גדול מן הפנימי' וע"כ נק' עשו בנו הגדול כי אורו גדול משל יעקב וגם נק' בכור מ"ה כי התוהו קדם לתיקון. ויעקב הוא בחי' התיקון שבו האורות מועטים עד שמתלבשים בכלים והוא בחי' א"פ, ואור זה קטן מאור המקיף דתוהו ושמו של יעקב מורה ע"ז י' עקב כי י' הוא בחי' נקודה להורות על שהאור הוא מעט כנקודה זו ור"ל לגבי א"ס ב"ה הוא רק נקודה בלבד וז"ש רז"ל ביו"ד נברא העה"ב וכמ"ש במ"א, ולהיותו מעט יכול להתלבש בכלים עד שנמשך למטה לכל הנשמות גם לנשמות היותר נמוכות שבכולן שורה ומתלבש הארת אלהות וזהו י' עקב שהיוד נמשך גם בבחי' עקביים שהן הנשמות הנמוכות שהן מבחי' עקביים כידוע, ובזאת מעלת יעקב נפלאה ממעלת עשו שאע"פ ששרשו קטן משל עשו מ"מ אדרבה מצד זה יש מעלה שלכן האור מתלבש בתוכיותו ובפנימיותו בבחי' גילוי משא"כ בעשו שאורו הוא בבחי' מקיף עליו לבד, ולכן עשו של מטה היה רשע וכן יוצאי חלציו כי הוא מע"ס דקליפות ממש ושרשו שבתוהו מאיר עליהם בבחי' מקיף לבד והוא בחי' לבונה שבי"א סממני קטרת ושאר הי' סממני' הם כנגד ע"כ מסאבותא שיש בתוכן ניצוצי קדושה בבחי' גלות ממש, שהקליפה מסתרת עליו לגמרי כמו קליפת האגוז המסתרת על הפרי שבתוכו ועל כן מגביהים עצמן לומר אני ואפסי עוד ואינן בטילים לאלהות כלל משום צד לא מחמת הניצוצי קדושה שבתוכן מפני שהן בסוד גלות בתוכן כנ"ל אלא מצד שרשן בתוהו כי אור זה הוא בבחי' מקיף עליהם ואינו מאיר בפנימיותם משא"כ

ביעקב שרשו שבתיקון מאיר בנפשו בבחי' גילוי ממש, ולכן כל סט' דקדושה הם בבחי' ביטול לאלהותו ית' והן כל יוצאי חלציו שהן ענפי י"ב בניו שבכולן מאיר הארת אלהותו בבחי' גילוי כנ"ל, וזהו רם על כל גוים הוי' פי' שמדבר באיכותי ענין המשכת האלהות מא"ס ב"ה לעולמות ומתחלה ביאר ההמשכה בעולם האצי' כמש"ל בפי' הלליויה ובפי' ממזרח שמש עד מבואו כו' שפי' ענין ההמשכה עד המל' הנק' מבואו דשמשא בזהר ר"פ ויצא, ובאצי' אין שום קליפות כלל, ואח"כ כשהגיע לפרש ענין ההמשכה בבי"ע שהם עלמין דפרודא מדור הקליפות פי' תחלה ההמשכה של עשו כי הוא בחי' בכור כנ"ל ואמר רם על כל גוים ה' שהמקיף דתוהו שהוא שרשו של עשו מאיר עליהם בבחי' מקיף לבד ולא בגילוי וזהו שהוא רם ונפלא מהם וגם הוא על כל גוים ועל ר"ל מלמעלה בבחי' מקיף והן עצמן בבחי' יש רק דקרו לי' אלהא דאלהא מצד המקיף הנ"ל וזהו על השמים כבודו פי' שהגוים אומרים עזב ה' את הארץ ואין אור השגחתו מאיר בתחתונים רק על השמים כבודו בעולמות הרוחנים, וזהו ענין אלהא דאלהא והוא בחי' מקיף בלבד, משא"כ בעולמות דקדושה ובפרט נשמות ישראל שבהן האלקות מאיר בבחי' גילוי ממש ע"ז אמר אח"כ מי כהוי' אלקינו פי' ל' אלקינו שהוא שלנו ממש מפני שמאיר בנו בבחי' גילוי ולא בדרך מקיף לבד, כי כשהאור בבחי' מקיף אינו שייך כ"כ לנו, שהמקיף אינו בגילוי וגם מקיף לכולם בשוה, ואמנם להיות כי סיבת הגילוי בנשמות ישראל הוא מחמת צמצום האור עד שיוכל להתלבש בהן וכל צמצום הוא ע"י שם אלקים כמ"ש במ"א ע"פ שמש ומגן הוי' אלקים, לכן הוסיף כאן לומר הוי' אלקינו משא"כ תחלה לא נז' שם אלקים רק רם על כל גוים ה' כי להיותו בבחי' מקיף ואינו מאיר בפנימיותם לא נתצמצם להאיר בתוכן וז"ש הוי' לבד אבל כשמצטרך להאיר בפנימיות המקבלים אז נאמר הוי' אלקינו שבחי' שם הוי' מתצמצם להאיר בכלים ע"י שם אלקים, והנה בזה יובן קושיא עצומה:

פרק ב

תוס' ביאור על הנ"ל (משנת תקפ"ו)

להבין בתוספת ביאור מ"ש בפי' הלל בענין י"ס הגנוזות שהם כמשל השם של האדם שאינו מחלקי הנפש כמו שכל ומדת שהן חלקי הנפש כו', ולפיכך אין ענין מציאת י"ס הגנוזות סותר למה שהוא ית' אחדות פשוט מאחר שאינן בערך מהותו, דמ"מ קשה שהרי מבואר שהשם יש לו איזה שייכות להמהות שלפי המהות כך יהי' מתייחס לו שם זה דוקא ולא שם זולתו כמובן ממ"ש בענין חכמת אדה"ר שכיון לקרות שמות כל א' כפי מהותו (ובפרט לפמ"ש בלק"א ח"ב פ"א וזה שמו אשר יקראו לו בלה"ק כפי

הצירוף המחי' אותו א"כ הרי מובן שהשם יש לו יחס גדול להעצם, ואם שמ"מ אין זה סותר למה שביארנו איך שהשם אינו מערך העצמות כי מ"מ אותיות שלנו שאנו קוראי' לו בהם באמת אינן בערך עצמות המהות, ואע"פ שלמעלה לא נוכל לומר כן ח"ו כי מציאותו ממהותו ואין לו עלה קדמה לו ח"ו מ"מ) אם השם מתייחס באמת לפי המהות איך יהי' י"ס הגנוזות שהם מקור י"ס דאצי' שהם מהותים מוגבלים שמות למי שהוא אחדות פשוט בלתי מוגבל כלל וכלל כי מאחר שהוא פשוט איך יתחייב לו שם זה המורה על מציאות מוגבל זה דווקא כו' אך הענין יובן בהקדים תחלה בקצרה עיקר כוונתינו בהמשיל משל זה דוקא ולא זולתו, וכמו שמצינו במקרא מפורש ל' שמי כמה פעמים כמ"ש בישעי' אני הוי' הוא שמי וכן בפרקי ר' אליעזר משתמש בל' זה כאומרו עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, וחכמי הקבלה הוסיפו עוד לקרות ל' אור אמרם אור א"ס אורות עליונים ונת' במ"א טעמם ונימוקם בבריחותם מל' שפע שנשתמשו בו הפלסופי', כי אור ושם שניהם עולים בקנה א' משא"כ שפע, וההבדל ביניהם הוא בד' דברים, הא' כי השפע היא מהות ממהות משא"כ האור שאין הזיו של השמש מערך ומהות גופו של כדור השמש הנק' מאור והוא כלא חשיב במאור ונק' אין וכן הוא משל השם שאינו מערך מהות האדם, הב' שהשפע יש מיש ואינה הוי' חדשה והאור הוא הוי' חדשה כי התכללות השפע בעודה במשפיע היתה חלק מחלקי מהותו ונק' יש בעודו שם משא"כ התכללות האור במאור אין לומר בו שהוא מחלקי המאור ח"ו וא"כ שם הוא כלא ואין ואפס ויציאתו לגילוי נק' הוי' חדשה ולכן כשתעריך המשכת החיות בבחי' זו שאינה ממהות המאור הקדוש ב"ה נק' יש מאין וכ"ה משל השם שאינו מערך המהות ובעודו במקורו אינו מחלקיו כנ"ל, הג' שאין המאור טרוד בהמשכת ההארה משא"כ המשפיע בשפעו ולפיכך נא' למעלה לא יעף ולא יגע, הד' שההארה צריכה תמיד למאור כי בשקיעת השמש תחת הארץ הי' כלא הי' הזיו משא"כ בשפע שתתקים בלתי המשפיע כתפוח אחר שכרתוהו מעצו והא בהא תליא לפי שההארה היא מאין ואינה ממשי' כהשפע שהיא יש מיש והנה משל השם מכוין ג"כ לאור ולפיכך כתי' והחיות רו"ש מחדש בכל יום מע"ב, ומעתה יובן שגם שי"ס הגנוזות הם פרטיי' יוכלו להיות כלולות במאצילן המאור הקדוש ב"ה מאחר שהתכללות זו היא כמו אור במאור שהוא שם בטל ושם אין ואפס עליו ולא כהתכללות העלול בעילתו א"כ יתכן שהמוגבל יהי' בטל בא"ס ב"ה ואינו בערך עצמותו הפשוט ח"ו וכמו שכל העולם בטל בא"ס אלא שזהו קמי' משא"כ לפנינו שנדמה העולם ליש כו', אך מ"מ הקושיא דלעיל קשה עדיין מי חייב מציאת י"ס אלו, ובזה התשו' שבאמת אצילותם הי' ע"י רצונו הפשוט שרצה

שיתהוו מאורו הפשוט י' שמות אלו שהם מקור לי"ס ובזה אין המשל דשם אדם דומה לנמשל כי שם אדם מוכרח לו כנ"ל משא"כ למעלה שרצה שיקרא רחום וחנון וחכם כו', אמנם האור טרם שנאצל ממנו י' שמות אלו הי' פשוט בתכלית הפשיטות ג"כ כי האור אע"פ שאינו מערך מהות המאור מ"מ מעין זה הוא כמו שזיו השמש הוא הארה מאירה לפי שגוף השמש עצם בהירי אלא שאינו מהות ממהות כו'. והנה פשיטות האור הזה הוא המאיר ג"כ בי"ס ונק' אורות שהם הנמשכים מהקו שהוא פשוט ונמשך מעצם האור שלמעלה מן השמות אמנם הכלים שרשם מן השמות שהם הנק' י"ס הגנוזות וכמ"ש במ"א שהשמות הם ממוצעים בין אורות לכלים כו' ע"ש ע"פ את שבתותי תשמרו כו':

פרק ג
שנת תור"ה

הנה לפ"ז ענין ע"ס הגנוזות נתהוו אח"כ, ובענין הי' הוא ושמו בלבד י"א דהפי' ששמו הוא קדמון כמו בעל השם אלא דלפמש"כ זהו האור הפשוט שהוא קדמון כמו המאור ולא כמו אור השמש שהשמש מוכרח להאיר אבל למעלה המשכת האור הוא בבחירה ורצון, וזהו ע"ד את האור כי טוב שהמשכת וגילוי האור הוא ע"י מדת טובו הטוב כי לא כלו רחמיך כמ"ש בת"א פ' בשלח בד"ה אשירה להוי', ושנאצלו י"ס בהאור זהו אח"כ ואינם קדמון, אבל י"ל עוד דהנה בעה"ק ח"א פ"ח, שמשלימות הא"ס שלא יחסר בו גם כח הגבול, ר"ל להאיר ג"כ בבחי' גבול, וזה הכח הגבול הם הע"ס, א"כ זה הכח י"ל ג"כ לא חסר בו מעולם, וזהו ענין ההתכללות בחי' ספירות בהאור, וא"כ הי' כלול בו ב' בחי' הא' הכח והיכולת להאיר בבחי' א"ס וזהו ענין שמו שהי' כלול בו ונק' שמו הגדול כמ"ש בלק"ת ס"פ שלח בד"ה אני דפ' ציצית, השני, והב' הכח להאיר בבחי' גבול שכלול ג"כ בהאור וזה נק' ע"ס הגנוזות רק שגבול זה נק' גבול לגבי אור א"ס אבל לגבי העולמות נק' בלי גבול כמו משאל"ס כו', והכל רק שמות, שאינו נוגע להעצמיות וכן ראיתי בכ"י ר' פנחס שקלאוער ז"ל שכ' אות באות מפי רבינו וז"ל וכל שם ספירה לא שייך לקרוא בעצמותו ומהותו רק בבחי' אור אין סוף שם שייך לקרוא בשם ספירה אבל לא בבחי' עשר ספירות כי גם בבחי' אור א"ס ב"ה אין מספר ואף בעקודים היה הכל עקוד בכלי א' רק אח"ז יחשב לע"ס בעולם הנקודים זת"ז אבל באור א"ס ב"ה לא יש מספר לספי' רק כי באא"ס ב"ה שייך לקרוא בשם ספירה, וקודם שנברא העולם היה הוא ושמו בלבד, אבל בעצמותו ומהותו לא שייך שם ספירה כלל עכ"ל הר"פ ומ"ש הוא ושמו בלבד פי' ושמו היינו אור א"ס והוא קדמון ושם הי' שייך בחי' ספירה זהו כנ"ל בענין הכח להאיר

בגבול שהיה נמצא ג"כ בשמו, רק אינו בחי' ע"ס, ובחי' ע"ס זהו בעקודים כמ"ש בת"א פ' נח ואפ"ל שזהו ענין ע"ס הגנוזות כמש"ש:

פרק ד

קדושים תהיו (תקס"ב)

בעזר"ה

קדושים תהיו כי קדוש אני כו', להבין זאת מה זה נתינת טעם כי קדוש אני והלא לא נערוך אליו קדושתו וכתי' אין קדוש כה', גם להבין מ"ש רז"ל ע"פ והי' הנשאר כו' קדוש יאמר לו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש, הנה איתא במדרש בענין ג"פ קדוש שבקדושה משל לבני מדינה שעשו ג' עטרות למלך מה עשה המלך הניח בראשו א' ושתים בראש בניו כו' הה"ד כי קדוש אני והתקדשתם והייתם קדושים עכ"ל, ולהבין כ"ז גם להבין מארז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, צריך להקדים הפסוק לרוקע הארץ על המים כל"ח פי' כי התהום שהוא הים אוקיינוס סובב העולם מכל צד כחגורה ומתחלה היתה הארץ מובלעת בתוך התהום לגמרי ולא היתה נראית כלל עד שאמר ביום ג' למע"ב יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה וזהו ענין לרוקע הארץ על המים כידוע דהיינו שנתגלה הארץ מלמעלה וירדו המים למטה, והנה המעיינות והנהרות המתפשטים בארץ שרשם ומקורם הוא ממימי התהום אלא שיוצאים מהתהום לתוך עובי הארץ ע"י גידים דקים דארעא חלחולי מחלחלא ובמקום שבוקעים ויוצאים מעובי כדור הארץ להיות נובעים ומתפשטים בגילוי שם הוא ענין גילוי המעיין והנהר והוא ענין מים הנובעים שנובעים מן הארץ ע"י גידים כידוע. והנה אף שמי המעין והנהר נמשכים מן התהום כנ"ל מ"מ אנו רואים שנשתנו לעילוי מאד ע"י שנובעים דרך הארץ שהרי מי הים הם מלוחים וגרועים מאד משא"כ מי המעיין נק' מיים חיים שהם באמת חיים וצלילין ומתיקין ומים זכים כו' וכל זה גרמה להם על ידי שנמשכו דרך עובי כדור הארץ שעי"ז נתבררו מהפסולת שיש במי התהום עד שכשבקעו אח"כ להתגלות מעובי הכדור לחוץ הם זכים וחיים וצלילין ומתיקין כו', והנמשל מזה יובן למעלה בענין ירידת הנשמות להתלבש בגוף בעוה"ז ירידה צורך עלייה שהוא כמשל התפשטות מי התהום בעובי כדור הארץ שהוא למטה במדרגה מיסוד המים כדי שעי"ז יזדככו המים ויהי' להם יתרון רב ועילוי עצום מאד כשיבקעו אח"כ דרך עובי הארץ להתפשט לחוץ במעיינות ונחלים כו'. כי הנה שרש הנשמות כולם הוא ג"כ מבחי' מים עליונים שהם הנק' מיי' דוכרין בס' הקבלה על היותם נמשכים מלמעלה למטה כי בחי' המשפיע נק' זכר כידוע והוא בחי' אור זרוע לצדיק כו' ומשם נמשכים בבחי' אוצר ששמו גוף הוא בחי'

ארץ העליונה דעבידת פירין כדי שמשם יומשכו אח"כ לעוה"ז (ויש ג"כ בחי' מיין נוקבין למעלה ומשניהם נולדה הנשמה כידוע) וזהו ענין ואתה נפחת בי כמ"ש ויפח באפיו בא להורות שכמו עד"מ מעט המים המתפשטים מהאוקיינוס ונכנסים בעובי כדור הארץ היו נכללים תחלה במים הרבים ועצומים דהאוקיינוס כבכלל מאתים מנה, וכן הענין ברוח אלקי שנפח הנשמה בגוף שרוח הנשמה שבגוף היתה תחלה כלולה בעצמות כח רוח אלקי המנפח כבכלל מאתים מנה, וזהו שאמר אליהו חי ה' אשר עמדתי לפניו וענין עמידה זו היינו כשהיתה נשמתו עדיין במקורא דכולא בחי' מים עליונים דהיינו בחי' מ"ד ומ"ן דאצי' והוא ג"כ ענין צרור החיים שנזכר גבי דוד והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, ונק' בשם צרור דהיינו שכמו עד"מ דבר הנקשר שהוא בלתי מופרד ליש ודבר בפ"ע כלל וכמ"כ הנשמות בעודם שם לפני ה' הם בבחי' ביטול בתכלית ממש והיו לאחדים ממש עם אלקות ונק' ע"ש זה נוני ימא דהיינו כמשל הדגים שהם לאחדים עם הים וכל חיותם הוא ממנו שהרי לא יוכלו להתקיים בלתי מים כלל וכך הנשמות כשהם שם אינן בבחי' פירוד כלל ממקורן שהם מיין עילאין הנ"ל, וזהו לשון אשר עמדתי לפניו שעמידה היא בחי' ביטול כידוע בענין תפלת ש"ע שבעמידה מה"ט, והנה משם ירדו בבחי' ארץ העליונה והוא ענין לידת הנשמות כמ"ש בפע"ח ע"פ ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים כו' כדי להתלבש אח"כ בגופות בעוה"ז ועם היות כי הוא ירידה עצומה מ"מ הוא צורך עלייה גדולה ונפלאה דהיינו שע"י התלבשות זו דוקא יגיעו למדרגה נפלאה ביותר מכמו שהיו תחלה וכמו שנז' במשל הנ"ל שהמים הבוקעים דרך הארץ דייקא נק' מים חיים וגדלה מעלתן הרבה מכמו שהיו תחלה במקורן באוקיינוס שלא היו נק' חיים כלל (וגרועים מהם ג"כ לענין הדין שפסולין לקדש בהן מי חטאת ולטהרת זבים ומצורעים כדתנן במס' פרה ובמקוואות) וכך הוא ענין עילוי הנשמה ע"י התלבשותה בגוף, וביאור הענין הנה יש ב' בחי' אהבות בכל נפשך ובכל מאדך, בחי' בכל נפשך הוא כמ"ש נפשי אויתיך כו' דהיינו כמו שהאדם אוהב חיי נפשו כך יש לו לאהוב להקב"ה שהוא צור חיינו דהיינו שהוא ית' מחיה כל העולמות ע"י שמתלבש בתוכן בבחי' ממכ"ע וכמאמר ואתה מחיה את כולם דהיינו בחי' מל' ית' שבאצי' שמתלבשת בבי"ע להחיותן ובכל נברא בפרט ממש וגם מחיה אותם ע"י שהוא ג"כ סוכ"ע, והנה בחי' מים דוכרין הנ"ל שמשם שרש הנשמות הוא בחי' סובב ומקיף כמשל הים שמקיף להארץ, וזהו ענין בכל נפשך שהאדם מתאוה ותאב לאא"ס ב"ה שהוא חיי החיים האמיתיים להמשיכו בקרבו כו' וכמו שהיתה הנשמה קודם ירידתה בגוף שהיתה צרורה בצרור החיים כנ"ל לכך גם עתה אחר ירידתה בגוף מתאוה היא להמשכת שרשה ומקורה

שהוא נפשו וחיי' האמיתים של נשמתו כו', אך בחי' בכל מאדך הוא אהבה רבה וגדולה מזו כי מאד פי' בלי גבול ותכלית דהיינו ליכלל באא"ס ב"ה עצמו שהוא למעלה מעלה מהארתו הנשפלת בבחי' ממלא וסובב דהיינו כענין שיהי' לעתיד ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים פי' אפילו לבחי' חיי העולמים כולם שהוא בחי' ממכ"ע וסוכ"ע הנ"ל יהי' מנוחה ושביתה ועילוי ע"י גילוי עצמות אא"ס ב"ה דקמי' עצמותו כולם שוים כמאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא כו' בשוה ממש, כי התחלקות דבחי' ממלא וסובב אינו שייך אלא בבחי' השתלשלות שבי' מאמרות נבה"ע הוא בחי' ממכ"ע שנתחלקו לע"מ יהי רקיע בפ"ע תדשא הארץ בפ"ע והיינו מצד התחלקות האותיות עליונות אבל כללותם הוא רק מאמר א' והוא מאמר בראשית דהיינו בחי' חכמה שבמל' בחי' סוכ"ע, וגם הוא נק' מאמר ע"ש שהושפל מאחדות האמיתי להיות מקור לבחי' כח הפועל בנפעל, משא"כ מהו"ע ית' הוא למעלה מעלה מזה שאין ערוך כלל כל העולמות לגבי עצמותו ית', ולזאת ענין אהבת בכל מאדך היינו התשוקה הנפלאה להכלל ולהבטל באא"ס ב"ה עצמו שלמעלה מבחי' סובב וממלא, והוא ענין למסור נפשו באחד, ואהבה זו א"א להנפש להגיע אליה כ"א ע"י ירידתה והתלבשותה בגוף דוקא בעוה"ז, שלפי שהגוף מסתיר מאד לכן עי"ז דוקא תבוא הצעקה הנפלאה בבחי' מאד ממש, וכמ"ש ויצעקו אל ה' ופי' בזהר שהצעקה הוא למעלה מהתפלה ואין ענינה צעקת קול גשמי אלא ענינו הוא צעקת הלב ופי' כי צעקה הוא ל' אסיפה וקיבוץ כמו ויצעק איש אפרים כו' וכמ"כ ענין צעק לבם הוא אסיפת וקיבוץ כל חלקי הלב אל מקום א' דהיינו לצאת מכל רצונות נכריות שמצד חומר הגוף ולהיות רצונו רק בדבר א' לבד דהיינו לה' אחד ואין זר אתו כלל וכמ"ש ועמך לא חפצתי כו' (נא"ך עפי"ש וויל איך ני"ט מער ניט אז דיך אליין) וזהו ענין מס"נ באחד פי' שנפשו ורצונו הוא רק באחד לבד ולא בשום תערובת זר אתו ח"ו שאם מתעורר לבבו לה' ועדיין יש בלבבו ג"כ מהתקשרות הלב בתענוגי עוה"ז אין זה מס"נ כו' אלא מס"נ הוא כמשל המוסר עצמו לזולתו שיעשה בו כרצונו ולא יהי' ברשות עצמו כלל כמ"כ קיבוץ חלקי הנפש מכל רצונות נכריות שנתקשרה בהן ולהיות לה רק רצון א' ולב א' לאביו שבשמים נק' מס"נ באחד, והנה בענין צעקה זו כתי' ויצעקו אל ה' בצר להם וכתי' מן המיצר קראתי כו' דמחמת המיצר שצר לו מאד מפני כי הרצונות הזרות מסתירים על האהבה ומרחיקים אותו מלהתקשר קשר אמיתי בה' אחד לכן יצעק מאד אל ה' והוא ענין חולת אהבה כאדם שאינו יכול להגיע למחוז חפצו ותשוקתו הנפלאה שיחלה חולי האהבה וימאס בחייו ממש וכמ"כ הוא בעבודת ה' ענין נבזה בעיניו נמאס שמואס בחייו הגשמיים בבני חיי ומזוני כו' מפני תגבורת תשוקתו

לה' לבדו ואין זר אתו, ונמצא מובן שענין הצעקה והצר דכתי' ויצעקו בצר כו' ענין א' הם, דדוקא מחמת שצר לו מהתקשרותו בעניני עוה"ז יבא לבחי' הצעקה והמס"נ באחד והוא ענין בכל מאדך כו' וכן להיפוך שלפי ערך גודל עוצם תגבורת התשוקה לה' לבדו דייקא כן יהי' יותר ענין בחי' נבזה בעיניו נמאס למאוס בחיי עוה"ז ובתאוות הגופנים ולשנוא אותם בתכלית, וזהו שענין ירידת הנשמה בגוף בשביל שתגיע לאהבת מאדך הוא כמשל הזדככות מי התהום ע"י שעוברים דרך עובי כדור הארץ החומרי דוקא, וכמ"כ בנשמה שע"י שהושפלה בחומר גופני והוא המסתיר על אור קדושת הנשמה ונמשך אחר רצונות נכריות מפסולת הגבורות קשות דקליפת נוגה והנשמה המלובשת בו נתקשרה ג"כ בהן ואמנם עי"ז בצר לה מהתקשרות זו תעלה ותבא ותגיע לבחי' הצעקה אל ה' בתשוקה נפלאה ובתגבורת רב למס"נ באחד ממש ואז נמתקו הרצונות הזרים הנק' מים מלוחים מפסולת הגבורות דנוגה הנק' ים המלח ונעשים מיין מתיקין מים חיים, והוא אהבת בכל מאדך בלי גבול ותכלית להכלל באחדות פשוט במהו"ע ית' דקמי' שוין הסובב וממלא כנ"ל, וזהו ענין קדוש הראשון מג"פ קדוש שבקדושה, כי קדוש הוא ל' הבדלה שמובדל בערך והוא בחי' עצמות אא"ס ב"ה שמובדל בערך מהעולמות ומבחי' ממלא וסובב כנ"ל ולשם תגיע הנשמה ע"י אהבת בכל מאדך שנכללת בקדש העליון הנק' קדוש מצד שמהו"ע ית' נבדל ומרומם מן העולמות כו' וזהו נקדישך פי' שאנו מעוררים בחי' קדושה העצמי' כמ"ש אין קדוש כה'. והנה ענין קדוש הא' הזה הוא בחי' העלאה ממטה למעלה ע"י מאדך להגיע לבחי' קדושה עליונה דעצמות אא"ס ב"ה:

ב. ואח"כ יש עוד ב"פ קדוש בקדושה והן בבחי' המשכה מלמעלה למטה. והענין כי אחר בחי' ההעלאה דקדוש הא' שהוא בחי' אהבת מאדך ליכלל בא"ס ב"ה ומואס בחייו הגופניים באמת, אזי אח"כ צ"ל בבחי' שוב שיבטל רצונו מפני רצון העליון ב"ה שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, ואי לזאת יש להמשיך מבחי' קדושה עליונה דעצמות א"ס ב"ה למטה דייקא והיינו ע"י מעשה המצות שבהן ועל ידן נמשך קדש העליון הנ"ל שהוא מצד עצמו מובדל ומרומם להיות בגילוי ההשגה לנבראים וזהו שאנו מברכים אשר קדשנו במצותיו קדשנו דייקא לומר שעל ידן נמשך בחי' קדש העליון למטה כמו ע"י הצדקה שהוא בחי' חסד מעוררים ג"כ למעלה בחי' חסד אל כל היום ועד"ז ע"י לבישת הטלית פריסו דמלכא (ואמנם יש מצות שהן ג"כ בחי' העלאה כמו קרבנות ותרומות והיינו ע"ד הנ"ל בענין קדוש הא'). וזהו ענין הקדוש הב' שהוא מלמעלה למטה, והקדוש הג' הוא כמו ממוצע בין ב' הקדושות הנ"ל כי עם היות שהוא ג"כ בבחי' המשכה מלמעלה למטה אך המשכה זו הוא ליתן כח ועוז שיוכל להיות העלאה ממטה למעלה

בקדוש הא' דהיינו שיהי' בהם בחי' אהבה דבכל מאדך כי מפני שהנשמה מלובשת בחומר גופני הרי נקודת הלב שלה לה' נעלמת בתוך הגוף המכסה ומסתיר על נקודה זו ונק' מה"ט תעלומות הלב, ויציאתה אל הגילוי הוא ע"י הארה אלקי' מלמעלה מעלה וכמארז"ל אלמלא עוזרו כו' שהארה זו גורמת גלוי אה"ר מהעלמ' כמשל המים היוצאים ונובעים מהסתר העפר או כמשל החטה שצומחת מהסתר העפר שהי' מכסה עלי' תחלה כמ"כ הוא ענין עד יערה עלינו רוח ממרום שפועל גילוי האה"ר, והנה הארה זו נמשכ' מלמעלה מעלה דהיינו מקדושה עליונה ממש כי בכדי שתוכל לפעול התפעלות בגוף ממש שהוא למטה מאד במדרגה צ"ל המשכה ממקום גבוה ביותר שיוכל להתלבש כ"כ למטה וכנודע מענין ועברתי באמ"צ אני ולא מלאך כו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו פי' בכבודו היינו בחי' ממכ"ע ובעצמו היינו סוכ"ע והיינו משום שקליפת מצרים הי' למטה במדרגה מאד לכן א"א לשום מלאך להתלבש שם אלא הקב"ה עצמו דקמי' כחשכה כאורה, וכמ"כ עד"ז בענין המשכת גילוי אלהות מלמעלה לעורר האהבה בנשמות ישראל המלובשים בגופים שמק"נ המסתירים מאד צ"ל המשכה זו ממקום גבוה ביותר והוא בחי' הקדוש הג' שנמשך מבחי' קדש העליון הנ"ל פ"א המרומם לבדו ממש, ומאיר למטה לעורר אהבת בכל מאדך (שהוא ענין הקדוש הא' שהוא מה שיגיעו ישראל ע"י אהבה זו לבחי' קדש העליון הוא מהו"ע ית' ממש), וזהו ענין על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, עבודה הוא עבודת הקרבנות ובכלל זה התפלה שכנגד תמידין תקנום והוא בחי' אהבת בכל מאדך שהוא ענין הקדוש הא' שהוא ההעלאה מלמטה למעלה בקדושה עליונה דעצמות אא"ס ב"ה, וגמ"ח הם הצדקה ומעשה המצות שהם המשכות קדושה עליונה הנ"ל מלמעלמ"ט, והתורה הוא ענין קדוש הג' שהוא ההמשכה המעוררת גילוי האהבה והוא כמו בחי' ממוצע בין ב' קדושות הנ"ל שהא' היא מלמטה למעלה והב' היא מלמעלה למטה ובקדושה זו הג' יש בה התכללות מב' הבחי' שהיא המשכה מלמעלה למטה לעורר ההעלאה מלמטה למעלה. וכן באמת בענין עסק התורה יש ב' מצות הא' מצות הקריאה בדיבור דוקא בפה להמשיך גלוי אא"ס מלמעלה למטה והב' מצות הגיון ועיון במוח שהוא מלמטה למעלה. ועתה יובן המדרש בענין הג' עטרות שהניח א' בראשו ושתים בראש בניו, פי' א' שהניח בראשו הוא בחי' הקדוש הא' שהוא ההעלאה עד עצמות א"ס ב"ה ממש והוא מקור כל הקדושות, ושתים שבראש בניו הוא מה שנמשך מקדושה עליונה הנ"ל ג"כ מלמעלה למטה ב' מיני קדושה ע"י מעשה המצות וע"י עסק התורה כנ"ל, וזהו קדושים תהיו פי' שמבטיחם שבודאי יהיו קדושים אפי' בעל כרחם כי לא ידח ממנו נדח כתי' שאפי' הרשעים מלאים מצות

כו' ולפי שקדושה זו הוא מה שממשיכים מלמעלמ"ט ע"י תומ"צ והם ב' קדושות לכן אמר קדושים תהיו וכמ"ש אח"כ והתקדשתם והייתם קדושים ב' מיני קדושות כמאמר המדרש, כי קדוש אני הוא קדושה העצמי' דאא"ס ב"ה, והוא נתינת טעם למה תהיו קדושים לפי כי קדוש אני ואתם מוסיפים תוספת קדושה בקדושה זו ג"כ ע"י אהבה דבכל מאדך כנ"ל לכך יש שייכות וערך שיומשך אח"כ ג"כ מקדושה זו מלמעלמ"ט ע"י תורה ומצות כנ"ל, ובכל זאת יובן מה שיסד הפייט יוקדש בא' משלש קדושות דהיינו כי קדוש אני בחי' קדושה הא', ויובן ג"כ ענין עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש שהוא לפי שהם ע"י אהבתם הגדולה בבחי' מאדך הם מגיעים לבחי' קדושה העליונה הנ"ל מקור כל הקדושות לכך גם המה יתקדשו בקדושה זו ולמלאכים יומשך ג"כ הארה מקדושה של ישראל ולכן יאמרו לפניהם קדוש וד"ל:

פרק ה
ביאור לד"ה קדושים

להבין שרשי הדברים הנ"ל באר היטב בענין ג"פ קדוש שבקדושה יש להקדים מאמר הר"מ פ' אמור צ"ג א' ונקדשתי בתוך בנ"י וגו' פקודא דא לקדשא לי' בכל יומא לסלקא קדושתי' מתתא לעילא כמה דאיהו קדיש לעילא כו' עד דאסתלק ו' רזא דשמים עילאין לעילא כיון דאינון שמים אסתלקו לעילא נהיר ההוא קדש בהו וכדין אקרי לעילא קדוש, ולבתר נהיר כו' ואינון שמים תייבין לדוכתייהו כדין אקרי קדוש, ולבתר נחית כו' עד דנטיל כולא חד צדיק כו' כדין אקרי קדוש עכ"ל בקצרה, ובפע"ח שער הק"ש רפ"ב ובשער חזרת העמידה רפ"ג נתבאר הענין והוא שהקדוש הא' הוא ת"ת העולה לקבל הארה מחכמה קדוש ב' בת"ת החוזר עם הארה למקומו קדוש ג' להמשיך הארה זו שירדה עם הת"ת להורידה עד נה"י דידי' וז"ס ה' צבאות יסוד ונו"ה ואח"כ הם ממלאים לארץ עליונה היא המל' משפע זה הנק' כבוד ו' וזהו מכה"כ עכ"ד ובזה מבוארים ד' הר"מ הנ"ל ע"ד הקבלה, אך להבין ביאור ענין העליה וההמשכה הזאת, הנה יש להקדים תחלה פי' וענין אור א"ס למה נק' אור, וענין אורות וכלים, גם מ"ש בלק"א שהשכל ומדות הוא עצמות הנפש דלכאורה הוא נגד מ"ש במאמר דאליהו דאתקריאו גופין כו', אך הענין דבאמת השכל ומדות הם כלים לבד לעצמות הנפש ולא שהשכל הוא מהות הנפש שהרי נ' בחוש שישכיל האדם איזו שכל פעמים כך ופעמים כך והרי בהנפש עצמה לא שייך שינויים, א"ו שהוא רק הארה מהנפש, ואמנם מ"מ הן בחי' התפשטות החיות מהנפש שמתפשטת בהשכל ומדות ע"ד הגוף הגשמי ב"ו שמתפשט ושורה בו החיות הרוחני שג"כ א"א לומר שהגוף הוא ממהות החיות הרוחני אבל הוא התפשטות החיות

מהנפש בהגוף ממש משא"כ בלבושים שמתלבש בהן שאע"פ שהנפש והגוף מתלבשים בבגד שלובש ויש ללבוש קצת אחיזה בהגוף מ"מ אין שום התפשטות החיות מהנפש והגוף בתוכיות הלבוש ממש אלא ששורה בו כאדם השוכן בבית שהבית מלבישו אבל אין מתאחד כלל עמו ולכן ברצותו יפשטנו מעליו כו' ולא כן הוא ענין התפשטות חיות הנפש בגוף שמתקשרים יחד והיו לאחדים ממש ולכן כשיחשוב האדם לכתוב מיד תנוע האצבע לכתוב הרי שמהות המחשבה עצמה נתפשטה בהאצבע והיו לאחדים עמה עד שמאליה תתנוענע משא"כ הבגד לא ינוע ע"פ המחשבה, וזהו ההפרש בלה"ק בין התפשטות החיות להתלבשות שבחי' התפשטות החיות הוא כענין חיות הנפש שבגוף שהיו לאחדים ממש וכן הוא ענין התפשטות חיות הנפש בשכל ומדות, שאע"פ שמהות ועצמות הנפש קודם התלבשותה בגוף היא למעלה ממהות שכל ומדות מ"מ היא מתפשטת להיות נמשך ממנה שכל ומדות ע"י התלבשותה במוח ולב ונמצא מתאחדת ממש עם השכל ומדות משא"כ מודו"מ הם בחי' לבושים לבד, וז"ש בלק"א שהשכל ומדות הם בחי' עצמיות הנפש היינו לפי שבהן התפשטות החיות מהנפש ממש כנשמה שבגוף משא"כ בחי' מודו"מ שהם לבושים לבד שאין חיות הנפש מתאחדת עמהן כלל רק שמתלבשת בתוכן כאדם שלובש בגד כו', והנה מובן מזה שהנפש עצמה היא למעלה משכל ומדות אלא שחיות הנפש נמשך בשכל ומדות ומתפשט ומתאחד עמהן כנשמה בגוף, והנמשל מזה יובן ג"כ למעלה בענין אורות וכלים שהע"ס שהן מהות החב"ד והחג"ת כו' נק' כלים לבד כי באמת אא"ס ב"ה עצמו לאו מכל אינון מדות איהו כלל ולא שייך לומר עליו בחי' חכמה כמ"ש בלק"א ח"ב באריכות, ולכן נק' הספירות גופין לבד במאמר דאליהו כמ"ש חכמה מוחא חסד דרועא כו' כי ערכם לגבי האור הנמשך ומאיר לתוכן מהא"ס הוא רק כמו הגוף לגבי הנשמה ויותר מכן אין ערוך כדלקמן אי"ה, כי הנה האור הוא בחי' גילוי הא"ס ממש אלא שגלוי זה הוא רק כמו זיו השמש לגבי השמש שאין שום התפעלות ושינוי במהו' השמש מהתפשטות הזיו כי מאיר ממילא ומאליו כו' ואינו כמשל התפשטות חיות הנפש בגוף שהנפש מתפעלת מהתפשטות זו לפי שמתלבשת ומתאחדת עם הגוף כדלעיל משא"כ הזיו המאיר מהשמש שאין השמש עצמה מתלבשת כלל אלא שזיוה זורח על כל הארץ, וכמ"כ למעלה אין שום התפעלות ושינוי כלל במהו"ע ית' ממה שמאיר לתוך כל העולמות להחיותן כי הוא רק כמו זיו והארה לבד ולכן נק' הארה זו בשם אור, ומ"מ הרי האור הוא מעין המאור ולכן הוא א"ס ממש כמו שמהו"ע ית' אינו בבחי' גבול ותכלית כלל ח"ו, ולכן אין ערוך כלל לכלים דאצי' שהן מהות חב"ד כו' לגבי אור זה וכמו ערך העשי' גופנית ממש, אלא שאעפ"כ

הארה מאור זה נמשך ומאיר ומתפשט בתוך הי"ס ע"ד הנ"ל בהתפשטות הנשמה בשכל ומדות ובגוף וזהו ענין האורות המתלבשים תוך הכלים שמתאחדים עמהן ג"כ כיחוד הנשמה עם הגוף ועם השכל כנ"ל, אמנם בחי' האור א"ס שאינו מתלבש בהכלים הוא למעלה מעלה עדיין מלהיות נעשה אור לכלי אלא הוא זיו הא"ס ממש הפשוט בתכלית הפשיטות (ועוד זאת נ"ל שאפילו האור המלובש בהכלים אינו כמשל התפשטות חיות הנפש המלובש בשכל ומדות ובגוף שאע"פ שהוא מצד עצמו ג"כ למעלה ממהות שכל וממהות גוף מ"מ כשמתלבש בתוכן נקשר עמהן והיו לאחדים ממש שהרי אין ביכולת חיות הנפש להסיר מעליה התקשרותה בגוף כי כבר היו לאחדים אם לא שהש"י יכול להפריד ביניהן, משא"כ אור הא"ס המלובש בהכלים הרי הוא מיוחד במאור ממש וברצונו מאיר לתוכן וברצונו מסתלק כמאמר כד אנת תסתלק כו' א"כ גם בעודו מאיר לתוכן אע"פ שהוא להן כנשמה לגוף מ"מ אין השינוי קנוי בו באמיתות שיהי' נהפך ח"ו להיות כח לכלי ר"ל כח החכמה וכח החסד, כדרך שחיות הנפש המתפשט במוח אפשר שנעשה בו תמונה באמיתות להיות כח השכל כו' אלא הוא פשוט בתכלית כמו שהי' לפי האמת אלא שמ"מ הוא מחיה את החכמה וה"ז דומה לזיו השמש המאיר בזכוכית אדומה שנראה גם הוא אדום שאין השינוי קנוי בו באמיתות וכן שינוי המים לפי גוון הכלי כנזכר בפרדס שאין השינוי קנוי בהם באמיתות רק לעין הרואה כו' ומה"ט יכול להיות אחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבורה כו', ומ"מ לגבי הכלים יתכן לומר שמקבלים ממש חיות הא"ס כגוף שמקבל חיות הנפש שהרי אינן כמו הלבוש שאין החיות מתפשט לתוכו כלל, ונמצא לגבי הכלים דאצי' יתכן משל הנ"ל מן הגוף שמתאחדת עם הנפש ולגבי האורות אין המשל מכוון מיהו לפמ"ש בפרדס שער עצמות וכלים פ"ד מבואר שגם בענין התפשטות חיות הנפש שבגוף ג"כ אין נעשה בחיות הנפש שינוי אמיתי ע"ש במ"ש שאין שינוי בין נפש היד לנפש העין כו' ולפי"ז מה שאין המשל מכוון כ"כ לנמשל הוא רק מה שאין ביכולת הנפש לחלוץ עצמה מהגוף וד"ל, ולכשיצוייר אילו הי' האדם נברא באופן שהי' רואה נשמתו ושהי' ביכולתו לחולצה מהגוף ולחזור להלבישה תוכו כו' שאז הי' מכוון לאו"כ הנ"ל אלא שבאמת אין זה בחק הנברא, כי זהו בחק הבורא וזהו ענין אורות וכלים שלמעלה, אמנם האא"ס שלמעלה מהכלים הוא למעלה מעלה מערך זה שאין בו השינוי כלל וכלל ואצ"ל במאור עצמו) אלא שהארה ממנו לבד מאיר ומתלבש בתוך הכלים שהם הי"ס ומחיה אותן כנשמה שמחיה את הגוף ונק' לכך הכלים בשם גופין ומ"מ מה"ט גדלה מעלתן הרבה מהלבושים אף ששניהם אינן בערך האורות כנ"ל מ"מ יש הפרש גדול בין הספירות הנק' גופים

לגבי הלבושים, שהגוף הרי הוא כלי מחובר אל הנשמה ומיוחד עמה ביחוד גמור וכמשל שבטילים ומתייראים מפני המלך דהגם שעיקר היראה והביטול הוא מפנימיותו וחיותו ולא מגופו שהרי כשישן אין שום יראה ממנו אעפ"כ הרי לעיני בשר לא נראה רק גופו ומתייראים ובטילים ואומרים זהו המלך על גופו והיינו מפני שהשכל ומדות שלו מיוחדים בתכלית עם הגוף ואין הגוף ניכר לדבר בפ"ע כלל משא"כ הלבושים שהמלך מתלבש בהן הם דבר נפרד ממש אלא ששורה בתוכן כו' וככה ההפרש בין בחי' הי"ס שהם מיוחדים באא"ס ב"ה המאיר לתוכן שמקבלים האור לתוך תוכן ממש וחיים וקיימים ממנו משא"כ בחי' הלבושים הם נפרדים (וע' באגה"ק במאמר המתחיל איהו וחיוהי כו' שם נת' ההפרש בין הכלים ללבושים והיכלות), והנה יש ב' בחי' כלים למעלה ונק' פנימיות הכלים וחיצוניות הכלים, והענין דכמו עד"מ בגשמיות יש ב' מיני כלים הא' הוא כלים פשוטים כמו הסכין והגרזן שהן פועלים פעולת החיתוך ונמצא לא נכנס דבר מה בגופן של כלים אלו רק שהן ממוצעים שבהן ועל ידן תעבור פעולת היד שפעולת היד עברה דרך הסכין והגרזן והוא משל ודוגמא לבחי' חיצוני' הכלים למעלה שבחי' כלים אלו היינו שבהן ועל ידן פועל א"ס ב"ה פעולתו כמ"ש כולם בחכמה עשית והוא בחי' חיצוני' כלי החכמה שבה ועמה עשה העולמות שדרך בה עבר הכח והחיות מאלהותו ית' להחיות העולמות, אך הבחי' הב' בהכלים הם כלי קבלה כמו הכוס שאין הכוס פועל מאומה אמנם מקבל הוא דבר מה בתוכו והיא מקבלת אותו דבר ומקפת אותו מכל צד, והוא משל לבחי' פנימי' הכלים דהיינו פנימיות כלי החכמה שבו שורה אא"ס ב"ה, והענין כי פנימי' כלי החכמה הוא בחי' כח מ"ה שהוא כלי השגת הביטול איך שקמי' ית' כולא כלא חשיבי' וכמארז"ל איזהו חכם הרואה את הנולד שרואה איך שנולד מאין ליש ורואה ומשיג שהיש כלא חשיב, והוא בחי' משה ונחנו מ"ה, ולכן שורה הא"ס ב"ה בכלי פנימי דחכמה זו כי א"ס שורה במי שבטל דייקא כמבואר בלק"א והוא בחי' כלי קבלה לקבל האור המאיר ובא מא"ס ב"ה כנ"ל והאור עצמו הוא למעלה מהכלי ואצ"ל האור שאינו מתלבש בכלים כלל ואצ"ל המאור עצמו ב"ה:

ב. **ועתה** יובן ענין הקדוש הא' שהוא מה שהת"ת הנק' ו' עולה לקבל הארה מחכמה הנק' קדש ונעשה קדוש כו', והענין כי הכוונה שכלי הת"ת עולה ומלביש לאור החכמה וממילא כלי החכמה עולה יותר ומלביש להאור שלא הי' מאיר בחכמה כלל שהוא למעלה מהיות מתלבש בכלי החכמה ועכשיו הוא מאיר ומתלבש תוכו ולכאורה אינו מובן איך שייך לומר שהת"ת מלביש לאור החכמה מאחר שאינו ממהותו כלל כמו שלא יתכן לומר שכח השכל יפעול בכלי אחר זולתי המוח כו' אך הענין מובן ע"פ

מה שנת"ל שהאורות מצד עצמן הם למעלה מבחי' כלים כי האור מעין המאור הפשוט בתכלית הפשיטות ולא שייך לומר בו בחי' חכמה וחסד אלא אחר התלבשותו בכלי החכמה אז הוא מחיה בחי' חכמה וכיון שמצד עצמו הוא פשוט בתכלית ע"כ יכול להאיר ג"כ בבחי' חסד או בבחי' ת"ת כמו שמאיר בחכמה שהרי אינו ממהות החכמה ג"כ כמו שאינו ממהות ת"ת והוא כמשל אור השמש שמאיר בזכוכית לבנה ואם יסירו זכוכית זו וישימו אחרת תחתיה יאיר אותו הזיו עצמו בה (והיינו משום שגם בעודו לתוך הזכוכית הראשונה לא נשתנה מהות הזיו לפי האמת להיות כמראה הזכוכית הנ"ל אלא שלעין הרואה הי' הזיו כן ולכן יכול לצאת ולזרוח בזכוכית שמראיתה מראה אחרת וכ"ה באורות המאירים בכלים שעם היות שנעשים כח וחיות להכלי אעפ"כ הם באמת פשוטים כמו שהיו ואין השינוי בהם אמיתי ולכן יכול להיות אחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבורה) כמו שהי' מאיר בזכוכית הראשונה אע"פ שזו זכוכית לבנה וזו אדומה ויהי' נראה בראשונה הזיו נוטה ללובן ובשני' נוטה לאודם והיינו משום שהזיו עצמו מופשט באמת מב' המראות כו' אלא שנעשה בו גוון לפי הכלי שזורח בו וכן הוא במים שמשתנים לפי גוון הכלי שהם בו מאודם ללובן וכה"ג (ובחי' הארה כזו אין לקרותה אפי' בלשון התלבשות הגם שהלבוש רחוק מן המתלבש בו יותר מהגוף לנשמה כנ"ל מ"מ הרי הלבוש עשוי לפי מידת המלובש בו ויש לו זרועות ובתי ידים כתמונת הגוף משא"כ בחי' הזכוכית לגבי זיו השמש אין לו ערך ויחס כלל וכן בחי' הכלים לגבי האורות כיון שהאור הא' יכול להתלבש בכלי החסד ובכלי הגבורה א"כ אין לומר שכלי זה היא דוקא שייכה לו ולא אחרת והיינו משום שבאמת האור הוא מעין המאור שאין הכלים ערוך לו כלל וכלל, רק שמ"מ הכלים נק' גופין להאור שהם קרובים יותר אפי' מלבושי' והיינו משום שמ"מ האור מחיה אותן כנשמה שמחיה את הגוף ולא כמו הלבושים שהם נפרדים כו' אבל מ"מ מצד מעלת האור עצמו הוא נבדל מהן בתכלית כנ"ל) ולכן יתכן ענין עליי' כלי הת"ת לקבל בתוכו אור החכמה: (הג"ה: ועוי"ל כי בת"ת יש מוחין חב"ד היינו חב"ד דז"א לכן שפיר י"ל שהת"ת עולה בחכמה היינו חב"ד דת"ת מלבישים החכמה וגם כי יסוד דאבא הוא דעת עליון דז"א לכן א"ש עליית הדעת שבת"ת לקבל מהחכמה, עכ"ה):

ועליי' זו הוא ע"י אהבת בכל מאדך שמעורר למעלה בחי' מאד העליון שהוא האור א"ס שלמעלה מהתפשטות והתלבשות בכלים עדיין מפני שא"א בהכלים להגבילו ולהכילו עדיין, וע"י התעוררו' זו אזי עולה החכמה לקבל האור א"ס שלמעלה מהכלים שעי"ז יאיר ויזרח בכלי החכמה הפנימי' שהיא כלי קבלה לקבל האור כנ"ל ואז עולה ג"כ

הת"ת לקבל האור שהי' מאיר תחלה בפנימי' כלי החכמה שהוא ג"כ עכ"פ ראשית גילוי האא"ס שבאצי' ונק' קדש ממש וגם מקבל כלי הת"ת מהארת אא"ס שלמעלה מהכלי שמאיר עתה בכלי החכמה וזהו בחי' קדוש הא' שקדש העליון בחי' האא"ס שלמעלה מהכלים מאיר בבחי' הוי"ו שהוא הת"ת כו' ע"י שהת"ת עולה בחכמה כנ"ל, וזהו מן המיצר קראתי ענני במרחב, פי' דמה שהוא עליית החכמה לקבל ממרחב העליון שהוא האא"ס שלמעלה מהאור המתלבש בכלים הוא רק לפי שקראתי מן המיצר דוקא בבחי' מאדך וזהו כמו ענין תקיעת שופר שתוקעין בשופר שצדו הא' קצר והולך ומתרחב קצת עד שבצדו הב' הוא רחב וכשנותן הקצר בפיו הקול יוצא בדוחק והולך ומתרחב עד שבסופו שחללו רחב הוא מתרחב מאד ונמצא סיבת התרחבות הקול בסופו הוא מפני שהיתה יציאתו מתחלה מתוך הדוחק שאם הי' רחב ג"כ מתחלתו לא הי' הקול מתחזק כ"כ בסופו כי כל חוזק בא מחמת מיצר ודוחק בתחלה, כמ"כ ענין מן המיצר קראתי שאז בא לבחי' צעקת הלב והוא בחי' אהבה דבכל מאדך שהיא בהתרחבות גדול עד אשר לא תכיל הלב הצעקה ועי"ז נעשה ג"כ למעלה העליי' בהאור א"ס שלמעלה מהגבלת הכלים וזהו ענין הקדוש הראשון כנ"ל:

ג. **ומעתה** יש לבאר ענין הקדוש הב' שהוא בת"ת החוזר עם הארה למקומו דהיינו שהחכמה מאיר בת"ת כו', והענין כי הנה מבואר בכהאריז"ל דיסוד אימא מסתיים בחזה דז"א ואז החו"ג שהיו מכוסים ביסוד אימא יוצאים ובוקעים מחיצת יסוד אימא מחמת צרות המקום ומתגלים בז"א וגם יסוד אבא שהי' מלובש ביסוד אימא בוקע גם הוא מחיצת יסוד אי' הנ"ל ומתגלה בתוך הז"א כו'. וביאור הדברים הנה מתחלה יש לבאר ענין יסוד אי' כי הנה בחי' בינה הנק' ג"כ אימא ידוע שהוא ההשגה באלקות ויסוד אי' הוא בחי' ההתקשרות שמקשר עצמו בההשגה האלקי' וענין החו"ג המכוסי' ביסוד אימא הוא התפעלות והאהבה שמתפעל ומתאוה לה' ע"י התקשרותו בחוזק בהשגה והתבוננות בגדולתו ית' ובהיות התפעלות זו במוחו ושכלו עדיין ומכוסה בתוך ההשגה וההתבוננו' זהו ענין חו"ג המכוסים ביסוד אי' וענין יסוד אבא הוא ענין השגת הביטול שרואה את הנולד מאין ליש אע"פ שגם זאת נתפס בשכל והשגה עכ"ז מאחר שאינה בהשגת דבר מה כ"א רק השגת הביטול לזה יקרא בשם חכמה ויסוד אבא ומלובש ג"כ תוך יסוד אי' שהוא ההשגה כנ"ל, והנה כ"ז הוא כשהוא עדיין בהשגה לבד, אבל כשצריך להתגלות בלב להיות ההתפעלות בלב ממש אזי מסתיים יסוד אימא פי' כיון שהלב הוא מהות אחר ע"כ כדי שיגע ההתפעלות בו ממש שהוא מהות אחר ואינו מהות שכל אזי צריך להסתיים מהות ההשגה וההתבוננות ואז יתגלו החו"ג בלב ויהי' מזה בחי' אהבה

כרשפי אש שהוא בחי' הגבורות המתגלים בלב או אהבה כמים בבחי' חסדים המתגלים כו', (ע' מענין חסדים המכוסים והמגולים בפי' מאמר הזהר ע"פ אלה תולדות נח שם נת' ענין עה"ח ועה"ד וע' מענין מי ברא אלה שזהו ענין פלג אלקים מלא מים בביאור ע"פ והי' מספר בנ"י), והנה מחמת שהחו"ג המתגלים בלב הוא בא ע"י בקיעת היסוד במקום שמסתיים לזאת מתגלה שם ע"י זה הארה גבוה יותר מכמו שהיו תחלה מכוסים והוא כמשל מים רבים ההולכים וכשמעמידים בפניהם מסך שיעכבם ומסלקים אותו אח"כ אזי יהי' הילוכם במקום הסרת המסך ברעש גדול יותר ויותר מכמו שהיה הילוכם תחלה כשלא הי' המסך מעכבם, וענין הארה זו המתגלי' בחו"ג המגולים הוא מבחי' הכתר שלמעלה מאו"א והוא בחי' האה"ר שלמעלה מהדעת והוא ענין עומקא דליבא כמ"ש ממעמקים קראתיך ונזכר בזהר שהם ב' עומקים והוא בחי' ב' היסודות דאו"א הנ"ל שבמקום סיום יסוד אי' שהוא בלב מתגלה הארת עומקא דכולא מה שלא הי' נגלה מתחלה כשהיו החו"ג מכוסים כי כל דבר שהוא מסתיים הוא בכח גדול יותר מבאמצע כידוע, (וע' בע"ח שכ"ה שע"י גילוי החו"ג הם מתרבים ויש להעיר מענין נהרא מכיפי' מבריך), ואמנם סיבת המצא בחי' עומק גדול בלב שלמעלה מהאורות דאו"א הוא מפני שיש באורות דאבא ג"כ למעלה מהחכמה (כנ"ל בענין הקדוש הא' שכלי החכמה מקבל מהאור שלמעלה מהאצילות) ובעת ירידת השפע לאימא מתצמצם ע"כ בסיום ותכלית האורות בחזה הלב מפני גודל ההכאה נעשה שם כמו בחי' אור חוזר למעלה כמש"ל שכל מיצר ודוחק מביא לידי גודל ההרחבה, וגם כאן מפני שבחזה שם האורות במיצר מאד כמ"ש בע"ח לכן כשבוקעים מחיצת היסוד אזי מתגבר מאד הגילוי וזהו ענין שיש עומק בלב שלמעלה מאו"א והוא בחי' האה"ר שלמעלה מהשכל והדעת, ונמצא מובן שאותה האה"ר דבחי' בכל מאדך שהיא ממטה למעלה ע"י צעק לבם מתוך המיצר והדוחק כנ"ל היא נמשכת אח"כ ג"כ ממעלה למטה ע"י ההתבוננו' וההשגה ונק' עומקא דליבא כנ"ל וזהו ענין הקדוש הב' שהוא ענין המשכת אור הכתר מלמעלה למטה בתוך בחי' הת"ת שהוא ענין לב וחזה דז"א דהיינו מה שמתחלה הי' גילוי הארה זו בחכמה ות"ת ע"י עליית הת"ת ממטה למעלה כנז' לעיל עכשיו הוא יורד ומתגלה בהת"ת ממעלה למטה ע"י בקיעת יסוד אימא שיסוד אבא בוקע ג"כ היסוד אי' ומאיר בז"א ובתוכו יש הארת הכתר שהוא האור שלמעלה מהכלים כנ"ל בענין קדוש הא' ובחי' זו בעבודה י"ל עסק התורה בבחי' ביטול להיות ודברי אשר שמתי בפיך ע"ד ונתתי עשב כו' א"נ בחי' שמחה של מצוה מרוב כל, והנה ענין קדוש זה הב' הוא הראשון משני העטרות שהניח הקב"ה בראש בניו כנז' במדרש במשל למלך כו', והענין כי ע"י גילוי החו"ג מתוך היסוד אימא

אזי מאירים למל' דאצי' הנק' רחל העומדת אחורי ז"א דרך הנקב שבחזה ונעשה מזה כתר לרחל כמ"ש בע"ח, וביאור הענין הנה פי' כתר דרחל הוא בחי' הרצון שבדיבור כי המל' היא בחי' דבר ה' ועלמא דאתגלייא ושיהי' נמשך בחי' רצון לזה והוא הנק' כתר דרחל הוא נמשך מחזה דז"א פי' כמו שאנו רואים באדם שכשהוא שמח וטוב לב אזי הוא מרבה לדבר דהיינו שהדיבור הוא אז לו בנקל מאד שמשפיע הדיבור אף בהרחבה גדולה ולא יהי' לו למשא כלל אף להסביר הענין כמה פעמים ובעת שהוא בעצבות אזי יהי' לו למשא גדולה לדבר אפילו פ"א ובקצרה, והטעם לזה הוא מפני כי הרצון של הדיבור תלוי ונמשך מהמדות לכן אם הם שמחים הנה גם הוא בתגבורת כחו ממילא ואם לאו יהי' חלוש כו' וכמ"כ למעלה הרצון בהדיבור העליון תלוי ונמשך מהמדות עליונות הנק' ז"א ולכן כשנמשך בחי' הקדושה שהוא הארת אור המאציל שלמעלה בחכמה בחזה דז"א כנ"ל אזי ממילא ומאליו נמשך בחי' כתר דרחל שהוא רצון שבדיבור העליון שמקבל ג"כ מקדושה זו והוא ענין עטרה א' משני העטרות שבראש בניו שמל' דאצי' היא מקור כללות נשמות ישראל כידוע:

ד. **והקדוש** הג' הוא כמ"ש בפע"ח שהוא מה שנמשך מהארת הקדושה הנ"ל לנה"י ומשם מקבלת המל', וביאור הדברים להבין ההפרש בין ענין מה שקיבלה המל' מחזה דז"א מאחוריו שהוא בכתר המל' ובין מה שמקבלת מנה"י דז"א שהוא מה שנמשך לשאר הט"ס שלה, הענין דהנה ענין הרקיע המבדיל בין מים למים הוא ענין הפרסא שמפסיק בין מים עליונים שהוא בחי' הכתר שבמל' למים תחתונים שהוא החכמה ושאר הט"ס דמל' שהט"ס דמל' נשפלין בבי"ע להחיות רוח שפלים ולכן בכדי שיהי' יוכל להיות התהוות מציאת הנפרדים שיהי' בחי' נפרד מאלקות שיתכן עליו לומר שיש לו אהבה או יראה, זה א"א להיות רק ע"י פרסא ומסך המסתיר אלהותו ית' והוא ענין הרקיע, ולכן נק' כל הנבראים בשם מים תחתונים שנק' מי בוכין שבוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא ובזאת הם מעלים מ"ן אל רחל וגם היא בראשית עלייתה באצי' לקבל שפעה תבא בבכי' על עוצם ירידתה בעולמות הנפרדים וז"ש ותבך ותפול לפני רגליו והוא ענין שנעשית נקודה ת"י, אמנם אח"כ נעשה הזווג פב"פ ונמצא אז מקבלת את הפנימי' של כתר הקדושה ונעלה יותר ממה שקבלה תחלה מהחזה שהי' רק מבחי' אחוריים ועכשיו מקבלת מבחי' הפנימיות אלא שהשפע הולך ע"י בחי' נה"י דז"א (ויובן זה שבכתר דרחל יהי' רק ההארה מן אחוריים ובשאר ט"ס מפנימי' ממשל שפע השכל שבדיבור שהוא גילוי פנימי יותר מרצון הדבור) וענין קבלה זו הוא בחי' הקדוש הג' להמשיך הקדושה בנבראים שבבי"ע שמתחת לרקיע והענין כי כשהמל' נעשי' נת"י היינו שרצונה ליכלל

למעלה ולא להיות ראש לשועלים, וענין זה יובן ע"פ מ"ש בזח"ג בלק קצ"א א' בענין שחורה אני כו' עד עושי דברו שתהי' בבחי' ה"א ע"ש בבה"ז, ולזה נמשך לה הקדוש הג' שהוא הארת הא"ס שתשפל עצמה דוקא להחיות רוח שפלים דבי"ע והוא כמו עד"מ למטה בעבודת ה' ענין בע"כ אתה חי שאף שיש לו אה"ר דמאדך להכלל בה' וליפרד מהגוף אעפ"כ צ"ל בטל רצונך מפני רצונו שנתאוה להיות לו דירה בתחתונים להמשיך אלהותו למטה דייקא בעוה"ז ע"י העסק בתורה ומצות, וכמ"כ הוא למעלה שנמשך הארת אא"ס להמל' שתשפיל עצמה למטה להחיות נפרדים כדכתיב ומשם יפרד כו' שיהי' התהוות הבע"ג ויש ונפרד ויהי' עליהם התפשטות המלוכה שיהיו זעות מחיל כסא כו' ואימתך עליהם, ועמ"ש בלק"ת פ' שלח סד"ה כי תבואו אל ארץ מושבותיכם שזהו ענין והוא ימשול בך, והוא ענין העטרה השנית משני העטרות שהניח בראש בניו שהוא מה שנמשך מקדושה עליונה הנ"ל במל' דאצי' וממנה נמשך בבי"ע כנ"ל, וזהו ענין המדרש בג' עטרות הא' נתן בראשו הוא בחי' עליית הת"ת בחכמה והחכמה עולה לקבל מהאור שלמעלה מהחכמה והוא אור הכתר שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ושרש הנאצלים ומצד שהוא מבחי' תחתונה שבמאציל הוא בבחי' מקיף ולא ימנה בכלל י"ס ונק' עטרה ועטרה זו נתן בראשו היינו בבחי' חכמה (ראשית האצי') ובבחי' ת"ת (שהוא עצמות הז"א הנק' קב"ה) ועמ"ש ע"פ הזהר פ' חיי דקכ"ג בענין קב"ה דאתכליל מאתר עילאה סדכ"ס שבת"ת להיותו מחבר חו"ג צ"ל הארת הקו יותר מבחו"ב. וב' עטרות נתן בראש בניו היינו מה שנמשך מאור הכתר הנ"ל הנק' עטרה מלמעלה למטה בחזה דז"א שמשם מאיר למל' מאחוריו ונק' כתר מל' וכן מבחי' יסוד ז"א מאיר לה ג"כ הארה זו בבחי' פנימיו' כנ"ל ולפי שזה נמשך להמל' והיא מקור נשמות ישראל ע"כ אמר בראש בניו כו' (ועמ"ש בלק"ת סד"ה שובה ישראל עד, ועמ"ש ע"פ אלה פקודי בענין משכן העדות כו' ושיומשך במ' הנק' עד מבינה הנק' משכן העדות ל' בעדי עדיים המשכת הכתר ע"ש), וזהו ג"כ ענין מארז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח, עבודה היינו הקרבנות ונז' בזוהר דרזא דקרבנין סליק לעילא עד אין סוף (ע' בפ' נח ובפקודי דרס"ח ע"ב ורס"ט א') כו' וקיימי כולהו בסליקא כו' ע"ש והוא ענין עליות העולמות בעילוי אחר עילוי עד הא"ס ב"ה והוא בחי' הקדוש הראשון שעניינו העליה מלמטה למעלה עד א"ס כדלעיל, ותורה הוא המשכת קדושה עליונה הנ"ל בז"א מלמעלה למטה ששם שרש התורה כידוע. והנה נת' שבבקיעת יסוד דאי' מתגלים בז"א ב' מיני אורות והם ה"ח וה"ג שהיו מכוסים ביסוד אימא וידוע שהחסדים הם ההמשכה מלמעלה למטה והגבו' ענינם ההעלאה ועם היות שהם מתגלים בבחי' המשכה מלמעלה

למטה מ"מ המשכה זו היא לעורר ההעלאה וזהו שרש ענין הנז' לעיל (בתורה בפנים ספ"ב) בענין הקדוש שהוא בחי' ממוצע שנמשך מלמעלה למטה לעורר ההעלאה והוא בחי' תורה וכמ"כ יש באמת בענין עסק התורה ב' מצות הקריאה בדיבור פה דוקא והוא להמשיך האור למטה ובזה אמרו דהרהור לא עביד מידי משום שלא יומשך האור למטה עי"ז והב' מצות עיון והגיון והוא בחי' העלא' מ"ן לקשר חב"ד שלו ושל מקור נש"י בחב"ד דז"א שהוא התורה והוא ענין ממטה למעלה והיינו כנגד ב' בחי' חו"ג שבקדושה זו דתורה, וגמ"ח הוא ענין הירידה וההמשכה של ת"ת במל' פב"פ להמשיך הקדושה עליונה למטה בנבראים ממש והוא ענין הקדוש הג' ונק' גמ"ח דהיינו כענין החסד שהוא השפעה גשמיות להחיות רוח שפלים ממש ככה הוא למעלה המשכת קדושה עליונה הנ"ל בבי"ע שזהו להחיות רוח שפלים ממש שיתלבש האור למטה בנבראים בעלי גבול כו', ובכל הנ"ל יובן ג"כ מאמר הזהר ע"פ אין קדוש כהוי' כמה קדישין אינון לעילא ישראל קדישין אורייתא קדישא וכולהון אין קדוש כה', פי' קדושת התורה וישראל הם ב' מיני קדוש שמלמעלה למטה קדוש דתורה הוא התלבשות האא"ס בז"א ודישראל הוא מה שנמשך במל' דאצילות כנ"ל וכולהון לאו אינון קדישין כה' הוא הקדוש הא' שהוא העטרה שנתן בראשו שהוא בחי' עצמות אא"ס כמו שהוא למעלה לפני התלבשותו בכלים כנ"ל ואמנם מ"מ מקדושתו העצמיות נמשך אח"כ ירידת שפע הקדושה בת"ת ומל' וכמ"ש קדושים תהיו כי קדוש אני וכדלעיל בפנים ספ"ב:

פרק ו

תוס' ביאור לד"ה קדושים (שבת פ' אמור)

להבין בתוס' ביאור ענין הקדוש הג' שהוא ענין גמ"ח, צ"ל לשון גמילת חסדים מהו ל' גומל וכ"ה ל' גומל חסדים טובים כו', כתיב כי חסד חפצתי ולא זבח ולהבין הפסוק דהנה נת"ל בענין בחי' הקדוש הג' שהוא מה שנמשך להמל' מז"א פב"פ אחר שנעשי' תחלה נת"י ואח"כ מתגדלת להיות פרצוף ומתייחדת עם ז"א פב"פ, והענין דהנה המל' מסתתרת בבריאה להחיות נבראים בעלי גבול ולזאת נעשי' בבחי' נקודה חדא כי נסתר כל פרצופה שבבחי' אצי' והמוחי' שהיו מאירים בה מאו"א וז"א שאילו הי' כל האורות האלו מאירים בה בגילוי בעת שמסתתרת בבריאה לא הי' יכול להיות כלל התהוות בעלי גבול שזה אי אפשר אם לא ע"י צמצומים והסתרות וזהו ענין הפסוקים שנאמר גבי אסתר ויהי אומן את הדסה היא אסתר כו' ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת, כי הדסה היא מל' דאצילות וכשמסתתרת בראש הבריאה נק' אסתר ע"ש הסתר אסתיר פני כי מסתלקים ממנה האורות עליונים שהאירו בה בעודה באצילות שאז מאירים בה

כל האורות עליונים בגילוי ממש ונק' מה"ט כנישתא דכל נהורין משא"כ כשמסתתרת בבריאה אינן מתגלים בה וזהו ענין כי אין לה אב ואם שנסתלקו המוחין דאו"א שהיו מאירים בה באצילות, ואזי לקחה מרדכי לו לבת כי הנה אחר הירידה הרי חוזרת לעלות באצילות והיינו ע"י מרדכי הוא בחי' יסוד אבא כמשי"ת אי"ה והוא האומן את הדסה מל' אומן את היונק שמאכיל אותו מעט מעט ומרגילו לאכול כמו ענין אמון פדגוג שנזכר במדרש והיינו משום שאילו הי' מאכילו הרבה לא הי' יכול לקבל מרוב קטנותו וע"י ההרגל מעט מעט הוא מרגילו שיוכל לאכול כראוי, כמ"כ התחלת עליי' המל' להקימה מעפרה שהוא מעולם הבריאה הנק' עפר אשר בקרקע המשכן ולהעלותה באצילות הוא בהדרגות כי א"א לה לקבל בבת אחת כל הגילוי אא"ס שבאצי' כי אין ערוך בין אצילות שהוא אלהות לבריאה שהוא בחי' בעלי גבול ואף שהיא מיוחדת בו ית' מ"מ כיון שנתצמצם בה האור וגילוי החיות להיות מקור לבע"ג אין הכלים שלה בערך לקבל גילוי האור הבלתי בע"ג שבאצי' ולכן בראשית עליותה נעשית נקודה ת"י דאזעירת גרמה כמ"ש במ"א ע"פ מאמר הזהר שחורה אני כו' שהענין דמכל בנינה שהי' בבי"ע נעשה אח"כ באצי' רק נקודה א' לבד ואח"כ מתגדלת עוד מעט מעט עד שמתייחדת עם ז"א פב"פ, וכ"ז הוא ע"י מרדכי הוא בחי' יסוד אבא שלא במקומו פי' כי מקומו דיסוד אבא הוא שמלובש ביסוד ז"א אמנם כשמסתלקים המוחי' מז"א לצורך בנין הנוק' אזי מתלבש יסוד אבא בהמל' שיסודה קצר ומתגלה הארת יסוד אבא לחוץ והוא בחי' מרדכי ופי' כי מרדכי מירא דכיא מר דרור פי' מר הוא מוחין דאבא כי מר הוא שמן המור ששמן הוא חכמה ומור שבחכמה הוא בחי' הריח והוא ענין גבו' דאבא שביסודו ודרור הוא מוחי' דאימא כי בינה נק' דרור עלמא דחירות והנה בחי' יסוד אבא הנ"ל הוא האומן את הדסה שמגדיל בחי' המל' לאט לאט (וזהו ג"כ ענין ששה חדשים בשמן המור כי כשצריכה הנערה שהיא המל' לבוא לפני המלך צריכה להתקשט ששה חדשים בשמן הוא מוחין דאבא וששה חדשים בבשמים הוא מוחין דאימא), וזהו הנק' גמילת חסדים פי' גומל כמו ויגמל שקדים שהוא תחלת הפריחה כשהוא פורח עדיין ולא נגמר לצאת כולה נק' גמול וכן הוא ענין עד יגמל התינוק שבעת שנגמל ונפרש מן המינקת והוא בקטנות נק' גמול כמו גמולי מחלב כו' וכמ"כ ענין החסדים עליונים כשצריכים להתמשך אל המל' בעלייתה בבריאה שצ"ל הגידול מעט מעט נק' גמ"ח שההמשכה בקטנות, וביאור הדברים דהנה כתיב והוכן בחסד כסא פי' כסא היא המל' והוכנה בחסד עליון דז"א להשפיל עצמה להחיות הנבראים ע"י עשרה מאמרות ואמנם באמת חסד דז"א הוא מרומם ומובדל הגבה למעלה מחסד קטן כזה להיות ראש לשועלים ולהחיות

רוח שפלים דנבראים המוגבלים וכמו שאמרו בזהר דלאו אורחי' דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא לומר יהי אור יהי רקיע כו' (אלא בי' הדברות שהן חכמתו העצמיות) וע"כ החסדים הנמשכים לכונן המל' נק' גמ"ח שהחסד עליון דז"א משפיל עצמו להיות חסד קטן שזהו פי' וענין גמול כנ"ל, והנה עם היות כי המשכות חסדים אלו ובחי' אומן את הדסה הנ"ל הוא בעליי' המל' מבריאה לאצילות אך המכוון בזה הוא בשביל שאחר קבלתה האורות אלו תחזור ותרד לבריאה להחיות רוח שפלים וזהו בחי' הקדוש הג' שהוא מה שנמשך גילוי האור א"ס הנק' קדש במל' שתשפיל עצמה בבי"ע כנ"ל וזהו ג"כ בחי' הגמ"ח ממש וז"ש כי חסד חפצתי ולא זבח שהוא ית' חפץ חסד דהיינו שתשפיע המל' בתחתונים להחיות רוח שפלים ולא זבח שהוא ההעלאה מלמטה למעלה, ואמנם תכלית ירידת המל' הוא ללקט הניצוצים שנפלו בשבה"כ מעולם התהו ששרשן גבוה מאד נעלה משם ס"ג אלא שנפלו למטה וע"י ירידת המל' המה מתבררים ומתגלה בזה שרשן הנעלה שבתהו וזהו ענין זורע צדקות כו' שנזרע בחי' המשכת חסדים וצדקות הנ"ל הנמשכים במל' שתרד לבי"ע ונק' גמ"ח שהם בחי' קטנות מאד וכמו הזרע הנרקב בארץ כדי שאח"כ יהי' מצמיח ישועות בתוס' מרובה ע"י הבירורים הנ"ל וד"ל:

פרק ז

לרוקע הארץ (תקס"ב)

לרוקע הארץ על המים כל"ח: להבין ענין העלאת מ"ן מהו והגם שבס' לק"א ממורו נ"ע נת' טעם למה שהמ"ן מעורר למעלה לפי שענין ההתהפכות ממרירו למיתקא הוא דבר חידוש וכמו צפור המדברת, ע"כ מצד החידוש ימשיך למעלה באצי' ירידת השפע. עדיין אין זה מתיישב אל השכל שהרי ממך הכל כתי' שהוא ברא את החשך ואת האור וקמי' ית' כחשכה כאורה ממש שוין א"כ מהו החידוש אצלו שנעשה חשך לאור. וגם ענין השני שבהעלא' מ"ן והוא הנז' בזהר דבאתערותא דלתתא אתעדל"ע ג"כ צ"ל האיך יתכן לומר כן באלקות הבבע"ג שיתעורר מהתעוררות הנבראים בע"ג. דבשלמא בבנ"א יתכן לומר כן שכמים הפנים לפנים כן לב האדם באהבתו לחבירו מעורר אהבת חבירו אליו לפי ששניהם שוין בבחי' הגבול. אבל באלקות שהוא בלתי בע"ג איך יתכן ההכרח שיהי' מתעורר לפי ערך התעוררות התחתונים דהיינו שבמדה שאדם מודד בה יהיו מודדין לו כידוע (במשנה וגמ' פ"ק דסוטה) והלא אינן שוים במדותיהן שאדם הוא בגבול ותכלית ואין לו שייכות וערך ויחס כלל לאלקות הבבע"ג. אך הענין הוא דבאמת לא שהדבר הכרח מצד עצם האתערות' אלא שכך עלה במחשבה הקדומה שיהי' ההמשכה מאצי' לבי"ע ע"פ אתעדל"ת ושיהיה ההמשכה לפי המדה שאדם מודד כו' ופי' מחשבה

הקדומה הוא בחי' א"ק ונק' ג"כ קדמות השכל שהוא קודם לאצילות ושם הוא הטעם והשכל למה שלא יהי' ההמשכה כ"א ע"י אתעדל"ת ויובן כ"ז עד"מ באדם התחתון שגומר בדעתו איך שיתנהג עם בנו במדה ובמשפט ולעצור האהבה בלבבו שאינה במדה להיות ההנהגה עמו במדה כו' וכיון שרוצה כן הרי מתנהג עמו כן אע"פ שזהו נגד האהבה שבלבו כי הרצון שליט על כל כחות הנפש. וכמ"כ יובן בנמשל למעלה דבחי' א"ק הוא ענין רעוא דכל רעוין הנז' בזהר פי' הרצון המקור לכל הרצונות ושם הוא שנעשה הכנה לשיהי' באתעדל"ת אתעדל"ע וכיון שכן עלה ברצונו ממילא כן ההנהגה מאצי' לבי"ע. ונמצא מובן שלא מצד עצם האתעדל"ת נעשה ההתפעלות והאתעדל"ע כי באמת אינן הנבראים בערך כלל שיעוררו ויעשו התפעלות אלא לפי שכך עלה ברצונו שיהי' התעוררות והתפעלות למעלה מאתעדל"ת. ועתה יש לבאר מהו ענין ההמשכה שנעשה ע"י העלאת מ"ן. הענין דהנה ידוע פי' וענין אור א"ס שההארה הנמשכת ממהו"ע ית' אינו בבחי' התפעלות במהו"ע ית' ח"ו עי"ז וגם אינו בבחי' התלבשות כמו השפעת השכל במו"ד שמתלבש בתוכן וגם מתפעל כשטרוד בהשפעה זו משא"כ בו ית' שהוא לבדו הוא כמו שהי' בלי שינוי ח"ו ומה"ט נק' הגילוי בשם אור דוגמת אור וזיו השמש שגם ביומא דעיבא שאין מאיר עלינו הזיו מחמת שהענן מפסיקו אין במהות השמש שום שינוי ותוס' או גרעון כלל עי"ז מכמו שהוא ביום צח שהזיו מגיע אלינו. (וגם נת' במ"א שגם בהאור המאיר ממהו"ע ית' אין בו שום בחי' התפעלות ושינוי ח"ו במהות ועצמות האור משינויי הכלים וגם אינו בבחי' התלבשות כלל עבמ"ש בביאור דקדושים תהיו פ"ב בהג"ה). ואמנם הגם שאינו בבחי' התפעלות והתלבשות אין האור למעלה כדוגמת אור הגשמי של השמש שהוא הכרחי שמאליו יאיר השמש אורו. אבל למעלה אור המאציל הוא ע"פ רצונו הפשוט וא"כ צריך לזה העלאת מ"ן שעי"ז יומשך האור כי מצד עצמו הרי כתי' כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא פי' כמו שהאש הגשמי טבעו להסתלק תמיד לשרשו האש היסודי והוא היפוך טבע אור השמש המאיר ממילא ומאליו למטה משא"כ האש שאינו מאיר אלא ע"י אחיזתו בכלים הן הפתילה והעצים אבל מיד כשיכלו מסתלק למעלה ואינו מאיר למטה כלל, כמ"כ עד"מ האור המאיר ובא מעצמותו ית' חפצו ותשוקתו להסתלק למעלה וליכלל במקורו הוא מהו"ע ית' וז"ש המתנשא מימות עולם שהוא מתנשא אפי' מיומי' עילאי' ליכלל במקורו אלא שבתחלת הבריאה האיר מעצמו בתורת חסד חנם כנז' בע"ח ועכשיו הדבר תלוי באתעדל"ת שיעוררו להיות המשכת האור והזיו מלמעלה למטה בתוך הכלים והעולמות. ואלא מיהו יש להבין כיון שענין המשכה זו הוא מהאא"ס שלמעלה מעלה מכל הנאצלים שיהי' מאיר ובא ממהו"ע ית' ממש איך

יתעורר להאיר ע"י אתעדל"ת כי הלא ידוע שכל העלאת מ"ן צ"ל בדוגמא דדוגמא לירידת השפע שנשפעת להמקבל אח"כ עכ"פ ואע"פ שנת' שמה שבאתעדל"ת אתער לעילא הוא מפני שכך עלה ברצונו מ"מ צ"ל האתעדל"ת מעין האתעדל"ע שהרי במדה שאדם מודד בה דייקא מודדים לו אפי' לענין הטובה אלא שאע"פ שהאתעדל"ת היא בגבול ותכלית עלה ברצונו שמ"מ יתער לעילא אע"פ שהוא בלתי בע"ג אבל מ"מ צ"ל מעין ודוגמא דדוגמא עכ"פ מהאתעדל"ע וכמו בגשמיות תלמיד המחכים את רבו שאינו אלא ע"י קושיא דייקא ולא ע"י אהבה וכדומה, וכיון שכן מה יהי' האתעדל"ת לעורר גלוי האא"ס ממש האיך ימצא בנבראים בע"ג באתעדל"ת שלהם בחי' מעין דדוגמא דדוגמא להאא"ס המאיר ובא ע"י העלאת מ"ן שלהם, אך הענין הוא דעיקר האתעדל"ת והמ"ן הוא ענין אהבה דבכל מאדך הנז"ל בתורה ע"פ קדושים תהיו פ"א שזהו המעורר למעלה באא"ס ממש והוא בחי' ומדרגת הקדוש הראשון מג"פ קדוש שבקדושה כמשנ"ת שם באריכות, והענין כי אהבה זו ענינה הוא האהבה הגדולה והרבה שאינה נגבלת בכלי הלב דהיינו שאין הלב יכול להכיל בתוכו אהבה זו כי רבה היא והוא בחי' צעק לבם אל ה' דהיינו שנתפעל כ"כ ביותר ונגע ללבו מאד ולעצמיות נפשו עד כי לא יכול לסבול בתוכו אהבה והתפעלות זו ולהסתירה ולכן יצעוק פתאום צעקה גדולה כמי שצועק בשנתוודע לו ענין הנוגע לחיי נפשו כו' וזהו בחי' אהבה שלמעלה מהכלי' ונק' מאדך פי' מאד הוא ריבוי גדול (זייער בל"א) שאינה נגבלת בכלי הלב, וכיון שאהבה זו היא דבר שאינו נגבל בכלי ה"ז כמו בחי' הוראה על בחי' א"ס שהוא האור שלמעלה מהכלים לכן בחי' אהבה זו היא המ"ן לעורר גילוי האא"ס, ואף שבאמת גם אהבה זו היא בבחי' גבול ותכלית, שהרי אנו רואים שבמי שדעתו ולבו רחבים יותר אזי יכולה אהבה כשיעור התלהבות של זה להתיישב בו ולא יצעק כלל אך אם יצעק גם הוא יהי' מדבר גדול יותר מאותו הדבר שנתפעל זה וגם צעקת השני שלמעלה מכלי לבבו לגבי השלישי הגבוה ממנו ודעתו ולבו רחבים יותר ג"כ יתיישב בו ההתפעלות של זה ויכילה בלבו ולא יצעק כלל וכן עד כמה מדרגות כו' וא"כ מאחר שאנו רואים שבחי' ההתלהבות דמאדך של זה יש לה תכלה וקץ בלב השני וכן אפי' המאדך של הנשמות היותר גדולות יש להן קץ וגבול באמת שהרי כל הנשמות הם בבחי' גבול כידוע וא"כ מה שהוא למעלה מהכלי שלו מעט עדיין הוא ג"כ בבחי' גבול באמת, והיאך יהי' זה מעורר המאד האמיתי הוא האא"ס שאינו בבחי' גבול ותכלית כלל באמת ח"ו והלא לגבי דבר שהוא בלתי בע"ג אין ערוך כלל כל הבע"ג ושוה ומשוה קטן וגדול כו'. אך הענין הוא דמאדך כתיב מאד שלך פי' שאף בראשון שדעתו ולבו קטנים ומה"ט גם אהבה שאינה גדולה כ"כ באמת היא אצלו בבחי'

מאד למעלה מהכלי שלו מ"מ כיון שעכ"פ אצלו אהבה זו היא למעלה מהכלי שלו הרי היא למעלה מהגבול שלו לכן היא מעוררת באא"ס שלמעלה מהגבול באמת, שהרי כבר נתבאר שמה שבאתעדל"ת אתעדל"ע אינו מצד עצם מעלת האתעדל"ת שמצד עצמה לבד תהי' ראויה לעורר אתעדל"ע שז"א משום שאין ערוך כנ"ל אלא משום שכך עלה במחשבה בבחי' קדמות השכל הנק' א"ק כנ"ל שיהיה נמשך אתעדל"ע מאתעדל"ת אלא שמ"מ האתעדל"ת צריך להיות בדוגמא להאתעדל"ע דהיינו כמשארז"ל במדה שאדם מודד כו' וכיון שכן הרי אהבה זו כיון שאצלו היא למעלה מהגבול שלו ממש הרי היא אצלו בחי' בלתי גבולית (ר"ל לגבי הגבול שלו) לכן מעוררת למעלה בחי' האא"ס הבבע"ג באמת, וז"ש מאדך מאד שלך לבד, מה שאצלך הוא למעלה מכלי הלב הוא המעורר למעלה אע"פ שלגבי אחר יכולה אהבה זו להתיישב בכלי הלב מ"מ כיון שאצלך הוא למעלה מהכלי ה"ז מעורר למעלה מבחי' גלוי האא"ס שלמעלה מהכלי כנ"ל (ואיה"נ שהשני לא יעורר שם ע"י אהבה כזו כיון שמתיישבת בכלי שלו ואינו בבחי' מאד אצלו ולא יעורר שם אלא ע"י אהבה יותר רבה מזו שתהיה גם אצלו בבחי' מאד וכן עד"ז כל הגדול מחבירו צ"ל אתעדל"ת באהבה יותר גדולה עד שתהיה גם אצלו בבחי' מאד וזהו פי' מאדך לכל א' למעלה מכלי שלו וז"ש רז"ל לפום גמלא שיחנא כו'):

ובכל הנ"ל יובן מ"ש בע"ח שעיקר המ"ן הוא משיורי המלכים שלא נבררו, והענין כי בעולם התוהו הי' השבירה לפי שהיו הכלים קטנים והאורות היו גדולים ולא יכלו הכלים להכילם ונשברו הכלים והאור נסתלק למעלה, והוא עפמשנת"ל בענין בחי' בכל מאדך שמחמת קטנות הכלי לא תוכל להכיל האור וכמ"כ למעלה הכלים הם הספי' עצמן חכמה ובינה כו' והאור הוא החיות הפשוט המאיר לתוכן מא"ס ב"ה וכשהי' האור והחיות מאיר בהם בתוקף גדול לא יכלו הכלים להכילן ונסתלק האור לשרשו באא"ס ממש, והנה מהכלים הנשברים נתהוו עלמין דבי"ע כידוע לכן כשנתבררו ובאי' לשרשן היינו שיהי' בחי' רצוא בהם ע"ד שהי' בכלים דתהו שנאמר הסבי עיניך מנגדי כו' והוא בחי' מאדך ואז מעורר בשרשן באורות דתהו שהם גבוהי' מאד נעלה שמחמת גודל אורן לא יכלו הכלים להכיל, וכמשנ"ת שבחי' המאד שלמטה מעורר המאד עליון שהוא בלי גבול האמיתי והיינו שמתעורר עי"ז בחי' האורות דתהו וגם האא"ס שלמעלה מעלה מכל הכלים, ונמצא עכ"פ יצא לנו מזה שעיקר המ"ן והאתעדל"ת הוא משיורי המלכים דהיינו בחי' מאדך והוא שיהי' אהבה למעלה מכלי הלב וכענין הרצוא דעולם התהו שבא ג"כ מצד קטנות הכלים משא"כ בעולם התיקון שהכלים רחבים כמשי"ת אלא שבתהו היה שבירה אבל כשלמטה יהי' אהבה זו לה' לבד ולא יתערב בה זר זהו ענין הבירורים

לשיתעלו הכלים כמו שהי' בתהו לפני השבירה בבחי' רצוא דקדושה ובזה מעוררים גלוי האא"ס ממש שלמעלה מעלה מהאורות המתלבשים בכלים כנ"ל מטעם הנ"ל:

ב. **והנה** כיון שעלה בידינו שעיקר ענין העלאת מ"ן הוא מהבירורים שמעולם התהו שיתבררו להיות בהם הרצוא והאהבה דמאדך כמו שהי' בכלים דתהו לפני השבירה, מעתה יש לבאר היטב ענין הרצוא שהיה בהכלים דתהו ומהו הענין הנז' בע"ח שהיו הכלים קטנים כו' ומה שאח"כ בתיקון נעשי' כלים רחבים שיוכלו להכיל האורות ולא ישברו ומזה נמשך שרש ענין המ"ד הנמשך אחר המ"ן והרצוא דמאדך כמשי"ת לקמן אי"ה, וי"ל כ"ז מהו ענין כלים קטנים וכלים גדולים ומתחלה יש להקדים ענין עגולים ויושר הנז' בע"ח שמתחלה יצאו י"ס בבחי' עגולים והם בחי' נפש בכללות העולמות ואחריהן יצאו י"ס בבחי' יושר והם בחי' רוח כו', וכח"ב דיושר עומדים בתוך חלון העגולים דהיינו במקום שמתחילים העגולים להתפשט ולהתעגל ושאר ז"ס דיושר עומדים למטה בתוך חלל העגולים כנז' כ"ז בע"ח ובמ"ח בתחלתו יעו"ש, והנה בחי' עגולים הוא שהכלים הם קטנים ולכך נק' בחי' נפש לבד ולכן שם היה השבירה משא"כ ביושר שהוא בחי' רוח החשוב מן הנפש והכלים רחבים יותר לכן שם לא הי' שבירה אדרבה שם הוא בחי' התיקון. וביאור הדברים הללו, יובן עד"מ בגשמיות במה שאנו רואים ההפרש בין כלי קטן לגדול דהיינו בין תינוק לאדם גדול, שהתינוק אינו יכול לסבול שום דבר שיעשו נגד רצונו שמיד מתכעס וימלא חימה וקצף גדול מבלי שום עיון בזה אולי הדבר טוב מצד אחר והיינו מפני ששכלו קטן לכן כשתופס בהשקפה ראשונה שזה הדבר הוא רע לו הרי מתמלא כל מוחו בזה ונעשה כולו כעס וגבורה ע"ז ולא נשאר אצלו שום מקום פנוי במוחו לשיוכל לעיין בהטוב הנמצא בדבר זה מצד אחר משא"כ מי שהוא בר דעת ודעתו ושכלו רחבים לא יכעוס כ"כ מדבר שנגד רצונו שעם היות שהוא בכעס מצד הצער שעושי' לו נגד רצונו כיון שמוחו רחב נשאר בו מקום וכח לשיוכל לעיין ולהבין בטוב הנמצא ג"כ בדבר הרע הזה מצד אחר ומחמת זה לא יהיה בכעס כ"כ, ומה"ט נמי יוכל להפך בזכות מי שמיצר לו ועושה לו רע לומר שאעפ"כ נמצא בו דבר טוב מצד אחר כי שכלו רחב ונשאר מקום פנוי לשיעיין ג"כ בזכותו בשעה זו שרואה ברעתו, וכמו שמצינו זה במדותיו של הקב"ה והוא משרז"ל ע"פ באשר משפטו שם פעלו שעונש שני הרעב הי' על ב' דברים והוא מ"ש אל שאול ואל הגבעונים על שאול שלא נספד כהלכה ועל הגבעונים שהמית שאול, הרי שבשעה שנז' עון שאול שהמית הגבעונים אז ממש נז' ג"כ זכותו וטובו עד לענוש עבור העדר כבודו שלא נספד כהלכה, והיינו משום שהכלים די"ס שעל ידן הנהגת העולמות הם

רחבים ויוכל לעיין בזכותו ובחובו בעת א' והוא ענין שהחסד כלול מגבורה כו' כדלקמן אי"ה (וכן מצינו עוד דבר זה במדותיו ב"ה ממ"ש כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה כו' ועכ"ז היה אז הרבה גלוי אלקות בבהמ"ק אפילו אחר שנשא בת פרעה והיה האש שלמעלה יורד לקבל הקרבן והיינו משום שההנהגה ע"פ בחי' יושר דתיקון שהוא כלים רחבים שמצד שנשא בת פרעה ושאר עבירות שעשו בנ"י הוא בבחי' גבורה לומר כי על אפי כו' ומצד אחר הוא אז ממש בחסדים עליו ועל כללות ישראל לגלות להם אלהותו ית' ולהשפיע ג"כ כל טוב בגשמיות), משא"כ במי שדעתו קטן כשמתכעס על א' עבור איזה דבר לא יוכל אז לעיין בזכותו כלל והיינו מצד קטנות הכלי שלא נשאר מקום פנוי כו', ועפ"ז יובן הנמשל למעלה שבבחי' י"ס דעגולים שיצאו תחלה היו הכלים קטנים שהיו בבחי' נפש לבד והענין הוא שהיו כולם זה תחת זה דהיינו שאין התכללות בהכלים להיות כלי החסד כלול ג"כ מגבורה וגבורה מחסד כו' אלא הן כל א' בתוקף במדרגתו לבד מבלי שיסבול מדרגת זולתו וז"ש המלכים דתהו אנא אמלוך כו' והיינו מפני קטנות הכלי לכן כשהוא בבחי' גבורה עד"מ הרי כולה גבורה ולא נשאר בהכלי מקום פנוי לשיוכל לסבול בתוכו בחי' החסד כלל, וכמו עד"מ מהתינוק הנ"ל, משא"כ בחי' י"ס דיושר שיצאו אח"כ היו הכלים רחבים שהיו בבחי' רוח והיינו שיש התכללות בחסד ג"כ מגבורה ובגבורה מחסד דהיינו שגם בעת שהוא בגבורה ורוגז שכלי הגבורה מאיר אעפ"כ יוכל להיות ג"כ השפעת חסדים מכלי זה עצמו אז ממש מצד אחר והיינו מצד התרחבות הכלים שכל כלי יהי' כלול מכל הי"ס וכנ"ל בענין באשר משפטו כו', ובזה יובן ג"כ מה שהכלים קטנים נק' בשם עגולים והגדולים בשם יושר, כי הנה כמו עד"מ הנ"ל מהתינוק אנו רואים עוד הפרש בינו ובין גדול והוא שמכיון שהתינוק כשמתפעל מאיזו דבר אזי כל מוחו ולבו ממולא מזה לבד ולא נשאר מק"פ כנ"ל אזי מחמת זה מחשבתו מקפת אותו דבר ההתפעלות והדבר מוקף ממנה מכל צד ופנה והיינו להיות' רק מחשבה א' לבד בלי התחלקות לפרטים וכיון שהיא בלתי חלקים ה"ז כדבר א' המותפס תוך דבר אחר המקיפו והוא כמו עיגול שאין בו התחלקות משא"כ הגדול שדעתו רחבה ותפיסתו הענין אינו בכללות לבד אלא בהתחלקות לחלקים ולפרטים להעמיק בכל חילוקי ענינים שבזה לטוב ולמוטב כנ"ל ולזאת אין שייך לומר שמחשבתו מקפת הדבר כמו עיגול כיון שהדבר אצלו בהתחלקות לחלקים (כמו ראש תוך סוף כציור פרצוף כו') שזהו היפוך ענין העגולים שהעגולים הם בלי התחלקות אלא דבר א' כדלעיל, וכמ"כ יובן הנמשל למעלה שבחי' י"ס דעגולים היינו כשהכלים קטנים שאז אין סובל רק דבר א' לבד אם חסד חסד לבד וכן בגבורה גבורה לבד כנ"ל,

ולזאת הכלי בבחי' עיגול שמקיף דבר ההוא כמו בחי' הקפה דמחשבה אחת שמקיף הדבר שמחשב כו' בלי התחלקות בציור פרצוף משא"כ בי"ס דיושר שהכלים רחבים לתפוס בחי' חו"ג יחד בכלי א' וכן שאר המדות שכל א' כלול מיוד ויוד מיוד כו' וכיון שהכלי רחב הרי הדבר בבחי' התחלקות לחלקים ופרטים רבים מה שיש בזה לצדד לזכות בפ"ע ומה שיש בזה לצדד לחוב בפ"ע וכן שארי ענינים וה"ז בבחי' התחלקות כציור פרצוף אדם ראש וזרועות ימין ושמאל כו', והוא בחי' היושר שהוא ציור פרצוף אדם היפוך ענין העגולים. ועתה יובן ענין השבירה שהיתה בכלים הקטנים שהם בחי' התהו שהיה בבחי' עיגולים, והענין הוא עד"מ אדם שמבשרים לו פתאום איזה בשורה טובה עד מאד אשר אין הכלי שלו יכול לקבל יכול להיות שימות תיכף מן רוב השמחה שלא יכול הכלי שלו לקבל ולהכיל (וכידוע בענין שרה שפרחה נשמתה כשהגידו לה מבשורת יצחק שלא נשחט בהעקידה כו' ע"כ לא יגידו לאדם הבשורה הנפלאה כ"א מעט מעט) וענין הסתלקות נפשו הוא משום כי הנפש היא מליאה אותיות כידוע וכאשר בא אליהם אור שאינו יכול לקבל אזי מתפרדים האותיות זה מזה (מפני שאין ביכולת האותיות שהם הכלים והכחות של הנפש לקבל השפע הנפלאה כו') ולכן תסתלק הנפש מהגוף, וכמ"כ יובן הנמשל בענין השבירה שהיה בכלים דתהו דהיינו לפי שהיו הכלים קטנים לא יכלו לקבל ולהכיל בתוכן האור הגדול שהיה מאיר לתוכן מהא"ס ב"ה כי האורות היו גדולים והם מבחי' מקיפים אלא שיש ב' מיני מקיפים הא' מקיף הישר שאינו נכנס בכלי כלל הב' מקיף החוזר שנכנס בכלי וחוזר ויוצא לפי שא"י להתיישב בכלי ומסתלק לשרשו דרך שערות שהם דיני' תקיפין מפני ששרשו הוא בחי' גבו' אש אוכלה בחי' הסתלקות ובעולם התהו היו האורות מבחי' מקיף החוזר הנ"ל והכלים לא יכלו להכיל האורות לכן נשברו פי' שנתפרדו חלקיהם כמשל פירוד אותיות הנפש הנ"ל ונפלו לבי"ע, והנה ידוע ומבואר ג"כ במ"א באותיות תיבה א' כאשר המה מתפרדים שעם היות שמסתלקת מהן ההשכלה שהי' מלובשת בתוכן כשהיו מצורפים יחד כגון תיבת אדון עד"מ שבהיות הד' אותיות אלו מצורפים יחד כסדר הזה יש בתוכן השכלת ענין האדנות והממשלה וכשיתפרדו האותיות זמ"ז הרי נסתלקה מהם ההשכלה הזאת ומ"מ יש בכל אות אף כשהוא לבדו רשימו מן ההשכלה הנ"ל שהי' בו בעודם מחוברים בו כי כן דרך כל דבר להניח רשימו אף אחר שמסתלק משם, וכמ"כ למעלה בשבה"כ דתהו שנתפרדו לחלקים אף שנסתלק מהן האור שהי' בתוכן קודם שנשברו מ"מ נשאר איזו רשימה ממנו בהכלים הנשברים והוא ענין רפ"ח ניצוצי' שנפלו ג"כ עם הכלים הנשברים כידוע בע"ח. והנה מהכלים הנשברים ומהניצוצים הנ"ל נתהוו בי"ע ומכללן ג"כ הדצ"ח

המותרים שבעוה"ז וגוף ונפש הבהמית שבישראל ועל כן ענין העלאת מ"ן הוא מהם דייקא כי להיותן מכלים דתהו הנ"ל לכן הכלים בהם ג"כ קטנים ביותר ולכך קרוב הדבר ביותר להיות בהם העלאת מ"ן בבחי' מאדך שהוא רשפי אש בלי גבול של הכלי והיינו ע"י בחי' גבורות דס"ג שיש בהן מהניצוצים שנפלו ג"כ בהן מאורות דתהו הנ"ל והעלא' מ"ן בבחי' מאדך הוא דוקא המעורר בחי' א"ס כדלעיל פ"א, אבל בתיקון הוא להיפוך דהיינו כשנתבררו הכלים כבר ונעשו בבחי' הרחבת הכלים שהוא בחי' יושר אזי יכול האור להתיישב בהן שלא יסתלק כלל בבחי' רצוא, ומזה יצא בחי' השוב שצריך להיות באדם לאחר הרצוא דמאדך להמשיך גלוי אא"ס למטה ע"י תורה ומצות שהם מבחי' התיקון וזהו אשר קדשנו במצותיו להיות בהם ועל ידם המשכת קדושה עליונה והוא ענין המ"ד שאחר המ"ן וזהו העיקר בעבודת ה' וז"ש לא לתהו בראה לשבת יצרה פי' שעם היות שהאדם צ"ל בבחי' רצוא דמאדך ברשפי אש בלי גבול שזהו מבחי' ומדרגות המלכים דתהו הנ"ל מ"מ אין התכלית לישאר בזה בבחי' תהו ולהסתלק מן הכלי (דא"כ ישארו הכלים שממה ח"ו וה"ז כענין שבה"כ שהי' בתהו כו') אלא עיקר רצונו ית' שיהיה לשבת יצרה פי' שיהיה אח"כ בחי' שוב דייקא והוא ע"י כלים גדולים ורחבים שיתיישב האור בתוכן והן הן תורה ומצות שרמ"ח מצות הם רמ"ח איברים דמלכא, ומ"מ צ"ל שניהם תחלה הרצוא דמאדך כדי לעורר בחי' א"ס ואח"כ השוב להמשיכו למטה ע"י כלים רחבים והוא כמש"ל בענין ג"פ קדוש שמתחלה צ"ל הקדוש הא' בבחי' העלאת מ"ן דמאדך בא"ס ואח"כ יומשך למטה ע"י תומ"צ בב"פ קדוש שאח"כ:

ג. **וזהו** לרוקע הארץ על המים כל"ח, כי הנה השמים הם עיגולים והם מבחי' הי"ס דעגולים וכן הג' יסודות אש רוח מים שמתחת לרקיע המקיפים את כדור הארץ הם ג"כ מבחי' עגולים ואמנם כדור הארץ אע"פ שהוא ג"כ עגול מ"מ הוא מבחי' היושר כי רגלי א"ק מסתיימים על הארץ כו' וכמ"ש והארץ הדום רגלי והוא סוף בחי' היושר (ולכן העגולים היותר תחתונים שהם הגלגלים וג' יסודות אר"מ מקיפי' את הארץ כי כן הוא שביושר כל הפנימי מכולם משובח מכולם והיותר חיצון הוא הנמוך מכולם ונמצא הארץ שהיא היותר שפלה במדרגה היא החיצונה ובעיגולים נהפוך שהפנימי מכולם גרוע מכולם לפיכך העגולים היותר גרועים שהם גלגלים דעשיה ואר"מ הם היותר פנימי' מכולם ולכן הן הסמוכי' לארץ ועל גביהם עגולי' די"ס דעשי' כו') והמופת לזה שהארץ הוא מבחי' יושר הוא ממה שאנו רואים שהארץ אינה שוה בכל המקומות שבמקום זה מצמיח אילנות ובמקום זה עשבים וכן במקום זה נמצאו חיות ובנ"א שונים ובמקום אחר לא ימצאו חיות כו' וכן יש ארץ הרים ויש מקום שהוא בקעה כו' הרי שיש בה

חלוקים רבים במקומותיה ומזה הוראה שהארץ היא מבחי' היושר כי הלא מבואר ענין היושר שהוא בבחי' התחלקות לרבוי רבבות חלוקים ולא יחסר כל בו כי הוא כלול מכל ההפכים והמנגדים כנ"ל משא"כ הים אנו רואים שהוא שוה בכל חלקיו שאף באלף פרסאות הוא שוה ממש שהכל מראה א' מים והיינו להיותו מבחי' עגולים שהעגולים הם שכל דבר הוא במדרגתו לבד ואינה מתכלל כ"כ מזולתו ולכן כל חלקיו בהשואה א' וכדלעיל פ"ב. והנה מתחלה בבריאת שמים וארץ היו המים מקיפים את הארץ מכל צדדיה והיינו משום שהעגולים מקיפים על היושר עד שאמר הוא ית' יקוו המים כו' ותראה היבשה והוא ענין לרוקע הארץ על המים כו' והטעם בזה הוא כמשנ"ת לעיל פ"ב שהעגולים הם מבחי' התהו ונפלו בשבירה ולכן המים מעורבים טו"ר ומה"ט מי הים מלוחים מחמת הפסולת מהגבורות הקשות שהוא בחי' המלח ולכן צריכים להתברר ע"י הארץ שהוא בחי' היושר והוא המברר את העגולים כי מ"ה מברר ב"ן וזהו שכשמי הים עוברים דרך הארץ נעשי' מים חיים כי נתבררו ע"י הארץ ונפל הפסולת מהם ונעשה מהפסולת שקצים ורמשים וכן הים המלח הנק' לעבער ים ומהמובחר שנתברר נעשי' מים חיים כו' וזהו סדר הפסוקים לעושה השמים בתבונה כו' לעושה אורים גדולים עד לרוקע הארץ על המים וכל ענין סדר פסוקים אלו הוא לספר איך שהוא ית' הוא מתקן ומברר את בחי' העגולים ע"י אמצעות היושר, ותחלת העגולים מקבלים מכח"ב דיושר כנז' לעיל פ"ב שכח"ב דיושר עומדי' בתוך חלון העיגולים דהיינו המקום שמשם מתחילים להתעגל ולהתפשט זהו הנק' חלון העיגולים ולשם עומדים כח"ב דיושר והענין כי מובן כבר ממש"ל שהעגולים והיושר הם ב' הפכיים שהיושר נחלק לג' קוין ויש בהם ראש תוך סוף (כציור פרצוף אדם שהוא בהתחלקות רמ"ח איברים כו') והעגולים אין בהם רת"ס כלל כי אינו בהתחלקות כלל אלא בהשואה א' בכל חלקיו ולכן א"א להעגולים להתעגל מן בחי' היושר אלא מכח"ב דיושר מפני ששם אינן הפכים כ"כ כי הג"ר כח"ב אינן עדיין בבחי' התחלקות לקוין לכן אפשר להעגולים להתפשט משם כו' משא"כ בסוף היושר שנחלק לקוין ולהתחלקות מדרגות רבי' א"א להעיגולים לקבל משם לכן בסיום העגולים והיושר רקע ה' הארץ על המים כדי שהמים שהם סוף העגולים יתבררו ע"י הארץ שהוא מבחי' היושר כי יושר הוא שם מ"ה המברר עיגולים שהם שם ב"ן כי בחכמה יסד ארץ כתיב ובחכמה אתברירו וכנראה בעליל ממימי התהום האוקיינוס המלוחים שבעברם דרך הארץ נעשי' מים חיים והמה מי מעיינות ונהרות כו' וכדלעיל. ובעבודת ה' הוא ג"כ ענין רוקע ארץ על המים, והוא כי המים הוא האהבה שלמעלה מן הכלי מפני קטנות הכלי והוא מבחי' עולם התהו כנ"ל אך הוא יכול ליפול

ממנה לאהבה זרה מפני שבעולם התהו הי' שבירת הכלים לזה צ"ל בחי' רוקע הארץ על המים היינו שמתחלה צ"ל בחי' חרישה דמרפי ארעא, דהיינו המרירות בחי' לב נשבר ונדכא שע"י החרישה דמרפי ארעא יכולים המים לצאת בארץ ואח"כ כשיוצאים בארץ הארץ היא מבררת להפריד מהם הפסולת ויתבררו המים שהוא האהבה להיות צלולין (וזהו ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלי' אל הים הקדמוני, פי' שמה שמתברר ועולה בבחי' מיין נוקבין מירושלים עולה למעלה מעלה אל היום הקדמוני:

ובכל הנ"ל יש לפרש הפסוק מה לך הים כי תנוס כו' מלפני אדון חולי ארץ. דלכאורה קשה דהל"ל חולי ים כי אם שואלים לים ממי נתייירא ה"ל להשיב מלפני אדון חולי ים. גם מ"ש אח"כ ההפכי הצור אגם מים, אינו מובן השייכות לכאן דאדרבה הכא המים נסו וכו'. אך כי פי' חולי ארץ פי' רבינו יונה ז"ל שהוא כמו ותחולל ארץ ותבל שהוא לשון בריאה, והיינו רמז למה שבבריאת הארץ רקע הארץ על המים ע"י מאמר יקוו המים כו', ומפני זה נרתעו המים ונסו כו' כדפי' בספר רוממות אל. וביאור הדברים מובן ע"פ הנ"ל דהים הוא מבחי' עגולים דתהו שענינם בחי' הרצוא ולכן גלי הים מגביהים א"ע למעלה שזה מורה על תשוקתם ליכלל במקור חוצבם כמ"ש בזהר פ' נח. וענין הים ראה וינוס ונהפך ליבשה הוא התהפכות מבחי' אם רץ לבך להיות בבחי' שוב לאחד שהן הן קיום התורה ומצות מעשיות הנק' ארץ שהן בחי' שוב כנודע ומבואר במ"א שלכן נק' בחי' ארץ לפי שנתלבשו בעשייה גשמיות, משא"כ בחי' ים נוני ימא עבודתם ברוחניות בעליות העולמות כמו הדגים ששטים בים כו', ועל כן שואלים לים למה נס ונתבטל מבחי' שלו שתשוקתו ליכלל במקורו, וע"ז השיב מלפני אדון חולי ארץ כי בחי' השוב נמשך מצד בחי' שלמעלה מעלה ממקור הבחי' שמשם נלקח הרצוא כו' כמבואר במ"א ע"פ אשירה כי גאה גאה כו' שלכך ירדה הנשמה ממקורה שהיתה עומדת שם באהוי"ר גדולים כדי לקיים התומ"צ מעשיות שהן מבחי' נורא תהלות אדון הנפלאות כו' משא"כ הרצוא הוא בחי' קדושים בכל יום יהללוך כו' ע"ש, וכמ"ש ג"כ לעיל דבחי' יושר שהוא בחי' ארץ הוא בחי' רוח שהוא למעלה מבחי' ים שהוא עיגולים בחי' נפש, וז"ש ג"כ ההפכי הצור כו' כי הצור הוא אבן שממנו מוציאים האש והוא מקור ושרש הגבו' שהן בחי' רצוא וההפכי הצור להיות אגם מים הוא בחי' התהפכות הרצוא לשוב:

פרק ח

דרוש שני (בו ית' ענין המ"ד הנמשך אחר המ"ן כנז' לעיל ספ"ב)

ד. **והנה** אחר שנת' ענין העלא' מ"ן מהו ושהוא בחי' בירורי הרפ"ח ניצוצי' שנפלו בשבה"כ מעולם התהו שמתבררים ע"י ש' מ"ה כדלעיל ספ"ג ואזי עולים בבחי' מ"ן

והוא ענין רשפי אש בלי גבול ונק' מאדך לעורר בחי' א"ס כו', מעתה יש להבין ענין בחי' מ"ד הנז' בע"ח שזהו בחי' לשבת יצרה כנז' לעיל ספ"ב דלא לתהו ברא' שיהי' הסתלקות מן הכלי אלא לשבת יצרה להמשיך אא"ס בכלי' וזהו ענין מצות מעשיות שהם ג"כ מבחי' התיקון (כי רמ"ח מ"ע הם רמ"ח איברים דמלכא בחי' ז"א דיושר דתיקון), ולהבין ביאור הענין יש להקדים לבאר מה שנז' לעיל פרק ב' בענין כלים קטנים וכלים גדולים שבתהו היו כלים קטני' ולפיכך היו בבחי' רצוא והסתלקות למעלה וכמ"כ הוא בהנבראי' דבי"ע שנתהוו משבה"כ וזהו ענין המ"ן, ובתיקון הכלי' גדולי' ורחבים ולפיכך האורות מתיישבי' בהן וצ"ל כי הנה ענין כלים רחבים מבואר שם שהוא מה שיכול לסבול ב' דברים (או יותר) עם היותן הפכי' כענין באשר משפטו שם פעלו שזהו מצד שהכלי רחב וכשמקבל דבר א' נשאר בו מק"פ עד"מ לשיקבל עוד דבר כנ"ל בהפרש בין התינוק לבר דעת, ומ"מ עדיין צ"ל דהתינח שמצד הכלי נשאר מקום לקבל עוד דבר אבל מ"מ איך ישכנו ביחד ב' דברים הפכים וא"כ יפלא בענין האורות עצמן איך ימצאו ב' הפכי' בכלי א' כמו חו"ג אך הענין דהטעם הוא ע"ד מ"ש רז"ל ע"פ עושה שלום במרומיו בין מיכאל וגבריאל שר של מים ושר של אש ואין מכבין זה את זה ופי' לפי שיורד ונמשך אליהם הארה מאא"ס ואזי מתבטלים שניהם לגבי הארה זו דכלא חשיבי קמי' ולפיכך יתחברו יחד מאחר ששניהם בבחי' אין וביטול ממציאות. ובזה יובן ג"כ טוב טעם למה שהאורות מתלבשי' בכלים ואין מסתלקים למעלה שהרי מבואר למעלה שהאור מצד עצמו הי' מסתלק ליכלל במקורו כמ"ש אש אוכלה הוא כדלעיל פ"א וגם הוא חיות פשוט ומופשט מכל תואר ותמונה פרטיות והכלי מגבילתו לשלא יסתלק למעלה ושנעשה בו תואר ותמונה לשיהי' נק' אור החכמה אור החסד כו', וצ"ל מנין יש להם כח להכלים להגביל את האור ואין לומר שהאור מתאחז שם דרך אונס והכרח (כמו שהאש הגשמי מתאחז בפתילה ועצים אע"פ שטבעו להסתלק למעלה מ"מ המה מכריחי' אותו היפוך טבעו עד שמכלה אותם ואז מסתלק למקורו) שזה אי אפשר כי צ"ל עבודה בשמחה וברצון ולא דרך הכרח ח"ו, אך הענין הוא ע"ד הנ"ל בענין עושה שלום במרומיו שהוא מחמת גלוי הארה שלמעלה מערך שניהם שלכן מתבטלי' ממציאותם ומתחברי' יחד היפוך טבעם, וכמ"כ בענין חיבור ויחוד או"כ אף שהם הפכיים הוא לפי כי שרש הכלים הוא ממקום גבוה מאד נעלה משרש התהוות האורות דהיינו מבחי' אח"פ דא"ק שמבחי' אזן נעשה שרש להתהוות הכלי' בעקודים כו' ואע"פ שבאצי' האור הוא למעלה במדרגה מהכלי אבל בבחי' א"ק שהוא שרש כל האצי' קדמו ונעלו שרשי הכלי' משרש האורות, וזהו ענין נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן וסוף מעשה שהן

הכלים עלו במחשבה תחלה, ולכן אף גם באצילות שנשפלו הכלים למטה מן האורות מ"מ שופע עליהם אור משרשן שהוא מבחי' אח"פ אך הארה זהו אינה שופעת עליהם בדרך גילוי כמו אורות האצי' רק בדרך העלם והסתר שהוא אור גנוז ומוסתר, אך העלם זה אינו אלא לגבי הכלי עצמה שהיא כבר ירדה פלאים (אבל לגבי האורות המתלבשי' בכלים שהן נעלים במדרגה בגילוי שהרי הם הארת אא"ס וזיוו ממש אזי אצלם גם ההארה ששופע על הכלים משרשן הוא בבחי' גילוי יותר ממה שמתגלה להכלי) וכיון שכן האור מתבטל לגבי הארה זו, בחי' אור הגנוז בהכלי, שהיא נעלית ממנו כנ"ל ומה"ט יתלבש האור בכלי היפוך טבעו ותשוקתו ליכלל במקורו כיון שבטל ממציאותו לגבי הארה זו שבכלי' הנעלי' ממנו לכן יתחבר עם הכלי אף שהיא עצמ' למטה ממנו וכענין הנ"ל בפי' עושה שלום במרומיו כו' וזהו ענין לשבת יצרה שיצרם באופן שיתיישבו האורות בהכלי' ולא יסתלקו זמ"ז וגם ישכנו יחד ב' הפכי' חו"ג והיינו מצד גלוי הארה שלמעלה מהאו"כ עצמן והוא המתגלה בכלי' דעולם התיקון ומה"ט הם הנק' כלים רחבים, וכמ"כ יובן ג"כ למטה ענין עבודת השוב והוא בחי' המצות וזהו לא לתהו בראה שהן הכלי' קטנים לצאת בבחי' רצוא למעלה כ"א לשבת יצרה והוא ענין השוב בתומ"צ שהם כלים רחבים רמ"ח איברים דמלכא דרמ"ח מ"ע הם רמ"ח איברים דמלכא שהם ג"כ בחי' כלים גדולים ורחבים ולכן יתיישב המשכת אא"ס בתוכן וזהו בחי' לשבת יצרה כו' והיינו ג"כ מפני שבבחי' מעשה המצוה עצמה שהיא הכלי עד"מ יש הארה בהעלם שלמעלה משרש האור הנמשך ע"י המצוה ע"ד הנ"ל בענין או"כ למעלה רק הארה זו היא בבחי' העלם במעשה המצוה ולכן נק' המצות לבושי' שהארה זו היא בהן בבחי' העלם והסתר ולבוש, אבל מ"מ לגבי האור דהמצוה הוא בגילוי ולכן יתיישב האור בהכלי' ולא יסתלק למעלה, וזהו פי' אשר קדשנו במצותיו וצונו פי' וצונו לשון צוותא והתקשרות שחיבר אותנו להמצות שהן הכלים ששרשן למעלה מן האורות כו', וכמו ע"ד דוגמא במצות תפילין שארז"ל פושעי ישראל בגופן מאי ניהו קרקפתא דלא מנח תפילין, וי"ל הלא ידוע שענין התפילין הוא שנמשכים מוחי' דזו"נ שהם חו"ב חו"ג ע"י ד' פרשיות שבתפילין בקדש חכמ' והי' בינה שמע והא"ש חו"ג, וידוע ג"כ שענין מוחין הנ"ל בנפש האדם היינו שחו"ב הוא בחי' הראי' ושמיעה בהשגה אלקי' היינו חכמה בחי' ראי' איזהו חכם הרואה את הנולד מאין ליש והוא כלי השגת הביטול כמש"ל ע"פ קדושים תהיו כו' ובינה היינו שמיעה והתבוננות בהשגת אלקות וחו"ג הן דו"ר שכליים כו' וא"כ קשה למה לא יומשכו מוחי' עליוני' דזו"נ ע"י אתעדל"ת בנפש האדם בבחי' דו"ר שכליים בצעקתה לה' בתפלה ע"י התבוננות בחי' ראי' ושמיעה הנ"ל ולמה לא יהי' זה עולה

במקום הנחת תפילין ולמה יהי' נחשב מפושעי ישראל בגופן כשמתפלל בדו"ר שכלייי' בלא תפילין וכשמתפלל בתפילין ש"ד אע"פ שאין לו דו"ר כו', אך הענין הוא דבמצות יש ג"כ אורות וכלים דהיינו הקלף של התפילין הוא בחי' כלי המצוה שבו ישכון אור החכמה בפ' קדש הכתובה בה ואור הבינה בוהי' כו' והיינו כשהכלי כתיקונה דהיינו שהוא על קלף בהמה טהורה ושלא יהיו האותיות חק תוכות ויהיו נכתבין כסדרן כו' וכל פרטי מעשיהן כדינן אזי יתגלו בהם המוחי' דזו"נ, והענין כי הקלף והדיו הוא מבחי' נוגה דעשי' והיינו ממה שנפל בשבה"כ מבחי' ס"ג דתהו ולכך עלה במחשבה הקדומה של המאציל שיהי' הכלי מצות תפילין באופנים אלו דייקא שעי"ז מתבררים ע"י ש' מ"ה שבתורה דאורייי' מחכמה נפקת ומאיר בהן שרשן שהוא בחי' ס"ג דא"ק הנ"ל והוא למעלה משרש האורות כדלעיל בענין או"כ עליוני' דמה"ט שרש הכלי' גבוה מהאורות כו' ולכך ישרה בתפילין אלו מוחין דזו"נ ויתיישבו בהכלי' מפני שמתבטלי' לגבי ההארה שבכלי' מצד שרשן בס"ג דא"ק שהוא למעלה מהאורות ולכן ישרו ויתלבשו בהכלים אף שטבעם ותשוקתם מצד עצמן ליכלל במקורם וכנ"ל שזהו ענין עושה שלום במרומיו כו' ולכן מי שאינו מניח תפילין נק' פושעי ישראל בגופן, בגופן דייקא דהיינו שאינו עושה הכלים שיתגלו בהן האורות עליוני' הנ"ל ולכן אף שמתפלל בדו"ר שכלייי' לעורר האורות עליוני' שבתפילין אינו מועיל כלום כי העיקר הוא תיקון הכלים ששרשן גבוה מאד נעלה מהאורות שלכך דוקא ישרו ויומשכו ויתלבשו האורות בהן משא"כ כשאינו מנ"ת אף שיש לו דו"ר לעורר האורות אינו מועיל כלום אבל כשמנ"ת ועושה הכלים אע"פ שאין לו דו"ר שכליים מ"מ נמשך האור בתוך הכלים המוכנים לו והיינו משום שקדש ישראל לה' מצד ירושתם נר"נ מהאבות שהם מבחי' ש' מ"ה דתיקון שהוא מבחי' האורות הנ"ל ולכן כשהוא עושה המצוה הרי מתקן הכלי בטוב ע"פ ש' מ"ה המברר וגם ממילא זורח לתוכו מהאורות שמשם שרש נשמ' ישראל, וזהו אקב"ו פי' שלפי שנשמת ישראל שרשם מבחי' קדושה עליונה דהאורות עליוני' לכן צונו כלומ' שעשה אותנו בחי' צוותא והתקשרות למעשה המצות שהם הכלי' הנ"ל שהכלים שרשן גבוה יותר כנ"ל (ועמ"ש במ"א בפי' וקבל היהודים כו' שזהו פי' וענין שהקדימו נעשה לנשמע נעשה בחי' הכלי ונשמע בחי' האור כו'):

ה. (**ואחר** כל הנ"ל יובן היטב הפסוק דלא לתהו בראה, דהנה מבואר למעלה עיקר ההפרש בין תהו לתיקון והוא שבתהו היו הכלי' קטני' ולזאת לא יוכל להתיישב האורו' בהכלי' ומזה יצא למטה ענין האהבה דבכל מאדך בבחי' בלי גבול של הכלי ועי"ז מעורר למעלה בלי גבול האמיתי ולפי שכ"ז בבחי' ההסתלקות מן הכלים לכן

אמר לא לתהו בראה כי עיקר הכונה בענין הבריאה להמשיך אלהותו למטה והיינו לשבת יצרה בהמשכת המ"ד והוא בבחי' התיקון שהכלים רחבים ויתיישב בהן האור והיינו מצד השרש של הכלי שלמעלה מהאורות וכנ"ל, ואמנם באמת צ"ל דהא כיון שבחי' מאדך הוא המ"ן לעורר בחי' א"ס א"כ עי"ז ג"כ נמשך הארה מלמעלה למטה וכדלעיל בפ"א דמצד עצמות האור הי' מסתלק במאור כמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא והמשכתו לשיאיר בעולמות הוא ע"י אהבה דמאדך וא"כ כיון שע"י המ"ן דבחי' מאדך נמשך ג"כ המשכה עליונה מלמעלה למטה מהו ההפרש בין ענין בחי' לתהו בראה שזהו ענין אהבה הנ"ל לבחי' לשבת יצרה שהוא ענין המצות מעשיות להמשיך האור בכלי' רחבים הלא ע"י שניהם נמשך המשכה מלמעלה למטה. אך הענין כי) הנה התורה נדרשת בכלל ופרט, ויש ב' מיני העלא' מ"ן הא' העלא' מ"ן דאורות, הב' דכלים. והוא עד"מ בענין תלמיד המחכים את רבו, דהיינו ששואל ממנו קושיות ואבעיות וזהו ענין שמעלה מ"ן אליו. ויש בזה ב' ענינים הא' בחי' העלא' מ"ן דרך כלל לעוררו בעסק החכמה ההיא שיתעסק בה ותצא אצלו מן ההעלם לגילוי, כי כשהרב אינו עסוק בענין החכמה ההיא אזי החכמה אצלו בהעלם ובבחי' שינה וכשהתלמיד צריך לשאול ממנו דבר חכמה הרי מתחלה צריך להעלות מ"ן אליו והוא שיזכירו שהוא חכם בחכמה ההיא וישבח אותו ואז עי"ז תתעורר החכמה מן ההעלם לצאת אל הגילוי ויוכל להשיב אח"כ שואלו דבר וזהו ענין העלא' מ"ן דרך כלל לעורר גילוי כללות החכמה מהעלמה והוא מה שיתעסק באותה החכמה ושלא תהי' החכמה בבחי' שינה אצלו. והב' הוא אח"כ כששואל ממנו הפרטי' שמסתפק בעניני החכמה והוא מעיין בזה ומתחכם להשיב לו זהו העלא' מ"ן לעורר המשכות החכמה בפרטות העניני'. רק שמתחלה צ"ל העלא' מ"ן דרך כלל ואח"כ דרך פרט כו'. והנמשל מזה יובן ג"כ למעלה בענין העלא' מ"ן לעורר המשכת אא"ס בכלי' שיש בזה ב' ענינים הא' לעורר בחי' גילוי האא"ס דרך כלל דהיינו לעורר הגילוי מן ההעלם שהרי מצד עצמות האור הי' מסתלק להכלל במאור כנ"ל בענין אש אוכלה כו' ולזה צריך להעירו שיתגלה מן ההעלם והוא ענין המשכת הקו וחוט מן ההעלם דהמקום פנוי שהמק"פ הוא ענין התכללות האור במאור כמ"ש במ"א באריכות והקו"ח ענינו הגילוי מן ההעלם והמשכה זו מתעוררת ע"י העלא' מ"ן דמאדך שהוא בחי' רשפי אש בלי גבול של הכלי שעי"ז מעורר בחי' א"ס שיתגלה מן ההעלם. וענין העלא' מ"ן זה למעלה הוא בחי' העלא' מ"ן דאורות. כי כמו באדם העלא' מ"ן שבמוחו ולבו הוא כמו בחי' אורות לגבי כלים נגד בחי' העלא' מ"ן דמצות מעשיות שלו כמ"כ למעלה הוא מעורר בחי' העלא' מ"ן דאורות והוא ע"ד הנ"ל בענין בחי' התהו כו' והוא

שוה בכל הזמנים ויו"ט שהוא רק דבר אחד העלאה בבחי' רצוא למעלה וכמ"כ מעורר למעלה וממשיך מ"ד לפי העלא' מ"ן והוא שהמ"ד הוא ג"כ בכללות שמאיר ומתגלה אור מלמעלה ג"כ בדרך כלל וזהו ענין העלא' מ"ן ומ"ד דאורות שנדרשת דרך כלל (רק שלפעד"נ שיש חילוק בין בחי' התהו שלשם נסתלקו האורו' לגמרי וגם הכלי' היו קטני' ונשברו, משא"כ העלא' מ"ן דאורו' שבתיקון ושבבי"ע אף שבי"ע הן ממה שנפל בשה"כ וניתקן מ"מ נשארו הכלי' קיימין וכידוע שבר"ה הוא ענין עליות האורות מתוך הכלי' שהרי הוא סוד דורמיטא מ"מ העולם וכל אשר בו קיים ולא נשברי' הכלי' ח"ו מפני שנשאר בהם הארה מהאורות, וענין עליו' העולמו' דשבת ויוהכ"פ הוא עליו' הכלים כמ"ש בפע"ח שער השבת פי"ב), ואח"כ ענין העלא' מ"ן דכלים הוא בפרטיות שעוסק במצוה מעלה מ"ן למקור בחי' הכלים וזהו נק' דרך פרט כי בכל מצוה יש כוונה אחרת ומעלה מ"ן למקור בחי' א' בפרטות כמו ההעלא' דמצות סוכה אינו שוה להההעלא' דאתרוג והמשכת מ"ד הוא ג"כ בפרטות לכל מצוה ומצוה כפי מדרגתה ותכונתה סוכה מקיפי' דאימא וע"י לולב ואתרוג נמשכי' החסדי' בנוק' כו' וכה"ג בכל רמ"ח מ"ע הם כולם המשכו' מיוחדי', מה שנמשך ע"י מצוה זו הוא אור פרטי ומיוחד מה שלא נמשך ע"י מצוה האחרת וכן בכולם והיינו מפני שכמ"כ ההעלא' מ"ן שע"י הכלים הוא ג"כ בשינוי ובדרך פרט שהעלא' מ"ן דאתרוג אינו דומה לדסוכה וכו' כי זהו בבחי' כלים אלו וזהו בבחי' כלי' אחרי' לכן עי"ז נמשכי' אורות אלו ועי"ז נמשכי' אורות אחרי' וזהו עיקר ענין לשבת יצרה להמשיך אא"ס בכלים רבים כלים מכלים שונים וכפי ריבוי הכלי' כן יתרבה האור הנמשך כו', ותחלה צ"ל ממשיכים האורות בדרך כלל אור עליון כללי ואח"כ האור כללי מתחלק בפרטות בהכלים בכל מצוה ומצוה בפרט וזהו שא"א לאורות בלא כלים ולכלים בלא אורות וכמ"כ מובן בעבודת ה' באדם בכל יום צ"ל ב' הבחינות, הא' הוא בחי' העלא' מ"ן בתפלה בבחי' צעק לבם שנתעורר בלבבו בחי' מס"נ דרך כלל וההתקשרות בה' אחד ללכת אחריו כל היום בסומע"ט, אך עדיין אינו בבחי' פרטו' רק ביום אחר התפלה אז הוא העלא' מ"ן בפרטות שע"י לימודו בתורה ממשיך אא"ס בחכמה וע"י צדקה בחסד וכדומה לזה בשארי המצות והוא בחי' התיקון מכלים שונים ונמצא שבנקודת הלב שבתפלה בבחי' צעק לבם הי' ההעלאה וההמשכה דרך כלל ואח"כ ע"י תומ"צ בכל היום הרי ההעלא' וההמשכה דרך פרט והוא בחי' לשבת יצרה (ועמ"ש באגה"ק בקו"א ללק"א ואף גם זאת דוקא עליי' הכלים לאורות עליוני' כו' דמשמע שם שהעלא' האורות הוא חסרון לגבינו וזה לכאורה סתירה למשנ"ת דצ"ל ג"כ בחי' זו אבל באמת לק"מ דשם כוונתו אם אין אח"כ העלא' מ"ן דכלים שאז לא נמשך

האור למטה בכלי' הרחבי' ומה שנתעורר גלוי האור דרך כלל לבד לא מהני כ"כ והרי באמת גם כאן נת' שעל העלא' מ"ן דאורות לבד נאמר לא לתוהו בראה כו' אבל בצירוף העלא' מ"ן דכלים שאח"כ אזי מהני העלא' מ"ן דאורות שבו ועל ידו נמשך הגלוי דרך כלל ואח"כ נמשך בפרטות ע"י העלאה דכלים והרי גם בעליו' דר"ה נמשכי' מוחי' חדשי' אח"כ עי"ז והיינו ג"כ ע"י השופר שהוא בחי' העלא' מ"ן דכלים שאחר הדורמיטא ועליו' האורות, כנלפע"ד לקשר הדברים, ועמ"ש במ"א ע"פ ראה ריח בני כריח שדה כו' שם נת' ג"כ ענין ב' מיני העלא' מ"ן הא' לעורר בחי' מקיפי', הב' לעורר בחי' פנימיים ונת' שם ג"כ שענין העלא' מ"ן דמקיפים היינו בחי' מאדך, ולפעד"נ ג"כ שזהו כענין ב' מיני העלא' מ"ן דאו"כ הנ"ל ודו"ק כי בשניהם הכוונה א' רק שהלשון מחולק, ועמ"ש בביאור ע"פ ונקדשתי בענין ג"פ קדוש, הקדוש הראשון זהו העלאת מ"ן דהאור וב' בחי' קדוש זהו העלאת מ"ן דכלים תורה ומצות ועמ"ש בד"ה קחו מאתכם תרומה ענין ב' תרומות היינו ג"כ בחי' ב' מיני מ"ן הנ"ל הא' להמשיך סוכ"ע הב' להמשיך מסוכ"ע בממכ"ע ועמ"ש בד"ה לבבתיני מענין ב' בחי' אלו, והגם שכאן נת' שהעלאת מ"ן להמשיך האור זהו ע"י מאדך בלי גבול ובד"ה קחו מאתכם תרומה נתבאר שזהו ע"י אתכפיא לחם עוני י"ל כמ"ש בד"ה צדקת פרזונו בענין והנצח זו ירושלים צדקה כו' שפזרן כו' שבחי' נצח ואתכפיא זהו עולה כמו בכל מאדך כו'):

פרק ט

דרוש שלישי מד"ה לרוקע

(בו ית' משנז"ל פ"ד איך שבכלי' יש בהעלם הארה למע' מהאורות איך הוא, גם ית' ההפרש בין כלים דתיקון לכלים הנתקני' מבירורי הרפ"ח והוא ג"כ ענין הכלים דמצות מעשיות):

ו. **ולתוספת** ביאור להבין ענין הנז"ל פ"ד איך ששרש הכלים הוא למעלה מהאורות ומאיר עליהם הארה משרשן רק שהיא בהעלם לגבי הכלי גופא ומ"מ לגבי האור היא בגילוי ומה"ט מתבטל האור לגבי הארה זו ומתלבש לתוך הכלי אף שהוא היפוך טבעו כו' (ויש להבין בזה כמה דברים דא"כ מפני מה נשברו הכלי' דתהו הלא גם בהם יש הארה למעלה מן האורות מסתמא כמו שיש בכלי' דתיקון ולמה לא נתבטלו האורו' לפני הארה זו שלא יסתלקו לשרשן מחמת זה. גם צ"ל דא"כ כיון שכלי' דתיקון רחבים לקבל האור הנעלה מהא"ס א"כ מהו הפעולה בקיום המצות מעשיות שהם ג"כ תיקון הכלי' כיון שבלאה"נ הכלי' דתיקון רחבים ועכצ"ל שיש איזה הפרש בין כלי' דתיקון למה שנתתקן ע"י מצות מעשיות). ולהבין זאת הוא עד"מ מזון האדם הוא מדגן ובשר כו' שהם בחי' צומח וחי

והנה האדם הוא למעלה מהם שהוא בחי' מדבר שהמדבר הוא גבוה במדרגה מצומח וחי ומ"מ א"א להנפש להתקיים בגוף בלעדי אכילה ושתיה והטעם הוא מפני שנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן ולכן אף שהלחם עצמו הוא רק בחי' צומח שהוא למטה במדרגה מהנפש החיונית מ"מ יש בחי' שמלובש בהלחם שלמעלה מהנפש עצמה והוא בחי' טעמים שיש במאכלים ששרשן מחיצוניות בינה דאצילות ושרש נפש האדם הוא רק מבחי' ז"א דאצילות ולכן מצטרכ' הנפש לאכילת הלחם שבו מלובש אור וחיות שלמעלה מהנפש עצמה כו', וכמ"כ יובן בענין או"כ שכמו שהם באצי' הרי האורות למעלה מהכלים אך שרש הכלי' נעלה מהאורות והוא ששרשן מאח"פ דא"ק שמשם יוצא הארה ממהותו ועצמותו ממש דא"ק, וא"ק הוא מבחי' עולמות הא"ס משא"כ האורות הם רק הארה וזיו מהא"ס ומה"ט יש כח בכלי להגביל האור לשלא יסתלק בשרשו כדלעיל פ"ד. אמנם מ"מ יש כלים קטנים וכלים גדולים פי' שכלי' דבי"ע הם הקטנים שהם בבחי' גבול ומדה ממש והתהוותן ממה שנפל בשבה"כ מס"ג דתהו כנז"ל פ"ב וכלי' גדולים הם הכלי' דאצילות שהם רחבים לקבל האורות, והנה עיקר ענין המ"ן והמ"ד הוא נעשה ע"י הבירורי' בבי"ע דייקא וזהו שרש ענין אהבת מאדך והמצות מעשיות שאחר הבירור מעלתן יתירה מהכלי' דתיקון דאצי' עצמן, והענין כי אהבת מאדך בלי גבול הוא דייקא מצד הכלי' הקטנים שכיון שאין הכלי מגבלת לאור האהבה ע"כ יהי' רשפי אש למעלה מהכלי ובחי' אהבה זו הוא ענין בירורי הניצוצי' דתהו ששרשן מס"ג שמתבררי' ועולין בבחי' מ"ן ע"י אהבה זו בגבו' ורשפי אש אך הבירור הוא דייקא ע"י ש' מ"ה דתיקון דאצי' שהוא המברר ב"ן להפריד מעליו הפסולת ומגביהן למעלה אך כשמגביהן לאצילות אז אינם יכולי' לשרות אף בכלי' דאצילות הרחבים משום שאז מאיר בהן משרשן שהוא מאורות דתהו שזהו ענין הניצוצים שהוא מה שנפל מאורו' דתהו כנז"ל פ"ב ואורות דתהו הם גדולי' מאד ולא יכילום גם כלי' דתיקון הרחבים (ואף שנת' לעיל שהשבירה בתהו הי' מחמת שהיו הכלי' קטני' א"כ משמע מזה דבתיקון שהכלי' רחבים יוכלו האורות לשרות בהן זהו לגבי אורו' דתיקון שהם קטנים מאורו' דתהו אבל אורות דתהו שהיו גדולי' מאד אין יכולים הכלי' דתיקון להכילם כי השבירה היתה בתהו מחמת ב' דברים שהאורות היו גדולים והכלי' קטני' והתיקון הי' ג"כ בב' דברים אלו שהאורות קטנים והכלים רחבי' א"כ בחדא מינייהו לא סגי לשיתיישבו האורות בכלים ולכן בעליי' בירורי הרפ"ח לאצי' ומאיר בהן משרשן מאורו' דתהו אינן מתיישבי' בכלי' דתיקון אלא ע"י מצות מעשיות דייקא שבהם ועל ידם נתקני' ג"כ הכלים ומתרחבי' ביותר דהיינו שנעשו כלי' ג"כ מבירורי' דשבה"כ שבבי"ע וכלי' אלו יכילו לאורות דתהו הרחבים)

אלא יוצאי' בבחי' א"ח והוא בחי' השערות דראש ודדיקנא שהם כתר וחכמה שהוא מה שבוקעי' בבחי' א"ח לשרשן בחי' אח"פ, ונמצא שבירורי' דשם ב"ן כשנתבררו ע"י שם מ"ה הם גבוהי' יותר מש' מ"ה עצמו המברר והטעם כנ"ל בענין או"כ דשם מ"ה הוא רק בחי' הארה בעלמא מא"ק ומאיר ממצחא משא"כ הבירורי' ששרשן מס"ג שהוא מבחי' אזן ושם יוצא הארה פנימית מא"ק כו' וכמ"ש במ"א באריכות (בענין מחצית השקל יעו"ש). וזהו מה שנת"ל שאהבת מאדך היא המ"ן לעורר בחי' א"ס ממש כי באמת עליי' הרפ"ח הוא למעלה מכלים דתיקון אלא באא"ס ממש שלא יכילוהו הכלים כלל, אמנם כתי' דלשבת יצרה דייקא והוא ע"י המצות מעשיות שהם ג"כ כלים כי רמ"ח מ"ע הם רמ"ח איברים כו' והנה הכלים דמצות הם נעשי' מנוגה דבי"ע שהוא קלף התפילין וצמר הציצי' וסכך הסוכה והשופר והלולב וכו' והם מרפ"ח שלא נבררו וכשנעשי' מצוה הם מתבררים וכבר נת' שאחר הבירור שופע בכלים אלו הארה משרשן שהוא אח"פ דא"ק ועי"ז יוכלו האורות לשרות בהן כנ"ל אך אמנם לפי שנפלו מאד למטה בנוגה דבי"ע מזה הוראה על שבשרשן הם נעלי' יותר מכלי' דאצי' וכנ"ל באריכות ולכן יתלבשו בהן האורות עליוני' מה שלא הי' יכולי' הכלי' דאצי' להכיל והוא בחי' אורו' דתהו (וכנז"ל בענין קדושי' תהיו בב' פעמי' קדוש שאחר הקדוש הא' שענינם הוא המשכת הקדש עליון דעצמו' אא"ס שאינו מתלבש בכלי' דאצי' שעכשיו יאיר ויתלבש ע"י כלי' דתומ"צ עיי"ש בארוכה), וזהו פי' אשר קדשנו במצותיו וצונו, פי' וצונו הוא שקשר אותנו להמצות שהמצות הם יותר גבוהים מאתנו כי שרש ישראל משם מ"ה והמצות שרשן מס"ג כנ"ל, וזהו פי' מן המיצר קראתי י"ה ענני במרחב פי' התחלת הקריאה הי' מחמת המיצר והוא ענין שהכלי' קטנים שמזה בא אהבת מאדך בלי גבול ואז הולך ומתרחב האור ממטה למעלה עד כי ענני במרחב כו' שהרי בעלות הבירורי' דרפ"ח הם מתרחבים כ"כ עד שלא יתיישב ג"כ בכלי' הרחבים דתיקון אלא שזהו הבקשה ענני במרחב והוא שמ"מ ישכון ויתלבש האור בהכלים ע"י מצות מעשיות כנ"ל והיינו שיוכל בחי' מרחב יה לקבל ולהכיל האו"ח כו'. ומעתה יובן ג"כ כל הסדר הנ"ל בעבודת ה' כי הנה כשצועק בלב נשבר ונדכה נעשה בחי' אין עי"ז, ובלתי השבירה למאוס בחייו כו' לא יוכל לבא לידי ביטול המציאות בחי' מ"ה ואין כו' כי הביטול יבא מתכלי' דקות ההשגה באחדות ה' שהוא בחי' הארה משם מ"ה דאצי' וזה לא יהי' כ"א אחרי קדימת לב נשבר דוקא כידוע, ואמנם מחמת ההתבוננות באחדות ה' יבא הביטול במציאות לפי ערך כלי מוחו ולבו לבד אבל מה שיגיע לאהבת בכל מאדך לא לפי ערך השגתו וכלי לבבו שהרי בלתי יכולת בהם לקבל שמחמת זה יצעוק כו' כידוע אין זה מצד שם מ"ה שגרם הביטול אלא

למעלה הרבה מזה והוא ענין אור החוזר שבא מצד קטנות הכלי דוקא והיינו מחמת הלב נשבר מקודם נמשך בכל מאדך אחרי הביטול ונמצא שענין הלב נשבר הוא בחי' הבירורי' בהפרדת הרע כו' והביטול הוא הארת שם מ"ה דתיקון ובכל מאדך הוא בחי' אור החוזר בבחי' מ"ן שעולה בבחי' שערות למעלה מהכלים והוא ג"כ למעלה מבחי' הביטול דשם מ"ה ועדשנת"ל, ואח"כ קיום מצות מעשיות הוא לשיומשך האור הזה תוך הכלים שע"י מצות מעשיות וזהו שביקש משה ליכנס לארץ אע"פ שהי' בבחי' ונחנו מ"ה אלא כדי לקיים מצות התלויות בה כמו תרומו' ומעשרות כו' שהוא בבחי' בירורי נוגה דבי"ע שבזה יש לאחר הבירור מדרגה גבוה יותר משם מ"ה דתיקון וכנ"ל באריכות:

הנרצה בשער הזה לבאר ענין הידוע בזהר שבאתעדל"ת אתעדל"ע, ונק' בע"ח מ"ן ומ"ד ובלשון חכמי המשנה במדה שאדם מודד בה מודדין לו, מהו האתעדל"ת מבעל גבול לעורר בלתי בעל גבול, ויתבאר ענין השבה"כ שהי' בעולם התהו מחמת רבוי האור ומיעוט הכלים ושמכלים אלו שנפלו כשמתבררי' יהי' המ"ן והאתעדל"ת בין בבחי' אורות לעורר בחי' א"ס ובין בבחי' כלים שהן המצות מעשיות להמשיך האור בכלי' אלו והכלי' האלו הם כענין כלים דתיקון שהם הנק' כלים רחבים ולכן מתיישבי' בהן האורות דתיקון אמנם מ"מ אורות דתהו אין מתיישבי' בהם להיותן גדולים מאד אבל בכלים דמצות מעשיות יתיישבו ג"כ האורות הגדולים דתהו ונת' מעלת הכלים בשרשן על האורות:

פרק י

כי תבואו גו' ושבתה הארץ (תקס"ב)

כי תבואו אל הארץ כו' ושבתה הארץ שבת לה'. וצ"ל דמשמע מיד כי תבואו אזי תיומ"י ושבתה הארץ והלא באמת צריך שהיה ששה שנים עד שאח"כ בשנת השביעית תהי' שנת השמטה, והענין יובן בהקדים להבין במה שלפעמים מצינו שת"ת עדיף מתפלה כמארז"ל ת"ת כנגד כולם היינו אף כנגד עיון תפלה וגמ"ח ובמ"א משמע להפך כמו שאמרו הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו וכיוצא בזה מצינו דגמ"ח עדיף מתורה ותפלה כמו שאמרו רבה דעסיק בתורה לחוד חי מ' שנין כו' גם כתי' חסד חפצתי ולא זבח וחסד היינו תורה שנק' תורת חסד וגמ"ח שהם למעלה מתפלה הנק' זבח במקום קרבן תיקנו וכו': הנה ארז"ל ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר ורב שלום בניך א"ת בניך אלא בונייך אלו ת"ח שעוסקי' בבנינו של עולם וי"ל הלא עולם הוא ל' זכר ואיך אומר בונייך שהוא ל' נקבה ויובן כ"ז ע"פ מארז"ל הידוע דבעשרה מאמרות נברא העולם והלא במאמר א' יכול להבראות כו' פי' המאמר האחד הוא מאמר דבראשית שהוא

הכולל כל הי"מ וכמ"ש בזהר ע"פ בראשית ברא את השמים ואת הארץ את השמים לאכללא כל עובדוי דבשמים כו'. והענין הוא כי בראשית הוא בחי' חכמה וכתיב כולם בחכמה עשית שבחכמה נכללו כל שאר המאמרות והוא עד"מ כמי שחושב במחשבה א' שנכלל בה הרבה דיבורים שידבר אח"כ כמ"כ המאמר דבראשית הוא בחי' מחשבה א' דאנא אמלוך שעלה במחשבתו ית' להבראות השמים והארץ וכל אשר בהן שמיד שעלה במחשבתו נתהוו כולם ע"י מחשבה זו וכדאי' בדברי רז"ל שבמחשבה א' נברא העולם, וז"ש שבמאמר א' יכול להבראות, שהרי באמת נתהוו כולם ע"י מאמר זה הא' רק שלא יצאו לגילוי כמו שהן עתה אלא ע"י ט' מאמרות שאח"כ שע"י אמרו ית' יהי רקיע יצא הרקיע מההעלם שהי' במחשבה אל הגילוי להיות יש ודבר כמו שהוא כי בעודו במאמר דבראשית לא הי' כ"כ בבחי' יש כמו עתה, וכעד"ז בשאר כל המאמרות, והטעם שהיה כן הוא לפי שאם לא היה הנבראים נמשכים בבחי' גילוי ע"י ט' מאמרות שהוא בחי' דיבור העליון אלא שהיה חיותם וקיומם מבחי' המחשבה הא' לבד לא היו כלל בבחי' יש ודבר כלל אלא היו בטילים במציאות וגם ההתחלקות לחלקים רבים הוא ע"י הדבור כמשל השכלה א' שבדיבור נחלקת לכמה וכמה תיבות שבכל תיבה יש חלק קטן מההשכלה כו' וע"י התחלקות זו וירידת החיות בבחי' צמצומים והסתרות רבות הוא שהי' יכול להבראות גם הנבראים הגשמיי' וד' יסודות גשמיים בבחי' יש ממש והיינו ע"י החילופים והתמורות מצירופי האותיות כמ"ש בלק"א: והנה כתיב ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה פי' כי בראשית הבריאה בי' מאמרות הי' מצד עצמות אלקות כי חפץ חסד הוא אבל אח"כ צריך לעורר תמיד השפע אלקית שבמחשבה א' הנ"ל שתתחלק תמיד לי"מ וזהו ע"י העבודה ברמ"ח מ"ע ולשמרה בשס"ה ל"ת והוא ענין שארז"ל שת"ח עוסקים בבנינו של עולם שהי' בנין עולם הדיבור והמשכתו מבחי' העלם המחשבה א' אל הגילוי ולכן בונייך הוא ל' נקבה רמז לעולם הדיבור הנ"ל הוא מדת מלכותו ית' (וע' בזהר ר"פ זו וברמ"ז שם ע"פ היא העולה דמה"ט נמי נק' היא העולה ל' נקבה אע"פ שבאה מן הזכרים דוקא אלא לפי שרומז לכנס"י היא מדת מלכותו ית') והמשכה זו היא ע"י תורה שנק' תורת חסד וכן ע"י גמ"ח שעי"ז ממשיכים גילוי בחי' כי חפץ חסד הוא להיות עולם חסד יבנה וזהו כי חסד חפצתי כו' ולכן ת"ח דוקא נק' בונייך. וביאור הענין איך הוא המשכה זו ע"י תומ"צ וגם ענין ויניחהו בג"ע לעבדה כו' שנמשל לעבודת הארץ שצריך זריעה וחרישה ולהבין ענין המשל הנה ג"ע הוא זיו השכינה ופי' זיו הוא ענין גלוי והיינו בחי' תוספת הארה על חיות העולמות שיהיו משיגים ונהנים בהשגתם מהארה זו וכמשל שיביאו שלהבת גדולה בבית אע"פ שיש שם האור של הנר מ"מ נעשה

תוספת אורה מכמו שהיה, כמ"כ הוא ענין זיו השכינה שבג"ע שהוא בחי' תוספת אור וגלוי אלהות בהשגתם, והו ענין המאיר לארץ ולדרים עליה שממשיך ומאיר תוספת אור לארץ העליונה הנק' ארץ החיים ולדרים עליה המקבלים ממנה וכנז' בסידור בפי' מרחם על הארץ ואח"כ על הבריות כו', אך מהיכן באה תוספת הארה זו זהו ענין מארז"ל שת"ח עוסקים בבנינו של עולם הג"ע ר"ל שהם ממשיכים תוספת אור וגילוי ממדת מל' ית' בבי"ע (כי החוק הקבוע להמשכת החיות בעולמות א"צ למעשה התחתונים ומעשה התחתונים הוא רק להמשיך תוס' אור כמ"ש בפע"ח בהקדמה) והיינו ע"י תומ"צ שלהם כי שכר המצוה הוא נמשך מהמצוה עצמה כידוע שזהו פי' שכר מצוה מצוה וכן הוא בתורה כו' שמהתורה עצמה שלמדה למטה נעשה זיו השכינה להאיר לנשמה זו שלמדה התורה למטה אך איך הוא שמגשמיות לימוד הלכה המדברת בענינים גשמיות כמו שנים אוחזין בטלית כו' יתהוה בחי' זיו השכינה, הענין שזהו פי' לעבדה שנמשלו רמ"ח מ"ע לעבודת הארץ בזריעה וקצירה, שהזרע עצמה הנזרע בהקרקע נרקב מכל וכל ולא נשאר ממנו מאומה אלא שע"י זה נכלל כחם בכח הצומח שבארץ ונתאחד עמו ואז ע"ז מוציא כח הצומח את כחו אל הפועל ומשפיע חיות לגדל שבולת מעין הזרע וכן פירות בעילוי רב ועצום למעלה מעלה ממהותו ועצמותו של הגרעין הנטוע כו' כמ"כ פשט ההלכה של שנים אוחזין בטלית וכדומה שמדברת בענין סיפור מעשה גשמיות בשנים שמצאו טלית וזה טוען כולה שלי וא' טוען שקר, כ"ז יתבטל והי' כלא הי' דהיינו כשלומד הלכה זו בג"ע שהוא בחי' זיו השכינה הנולד מלימוד הלכה הגשמי' שלמד בעוה"ז לא נז' שם כלל סיפור מעשה זו בגשמיות בשנים אוחזין בטלית גשמי ח"ו כי אין שם טלית גשמי ואין שם טענת שקר, אלא הוא גילוי השכל אלקי מח"ע שיש בהלכה זו למה יהיה הדין והפסק שיחלוקו שיש בזה למעלה סוד ה' ע"פ חכמתו ית' דאיהו חכים ולא בחכמה ידיעא אלא שנתלבשה במעשה זו הגשמיות, ולכן בג"ע הלבושים הגשמיים דאורייתא נרקבו והיה כלא היה אבל החכמה אלקית שיש בזה נשארה שם להוסיף אור וגילוי לנשמתו שישיג ויבין השגה זו האלקית והוא ענין זיו השכינה שארז"ל שצדיקים יושבי' ונהנין מזיו והיינו זיו תורתם ועבודתם ממש וכענין רבה בר נחמני ששאלוהו במתיבתא דרקיע אם ספק אם בהרת קדמה כו' דמשמע שם שהנשמות לומדים שם כל מה שלמדו כאן (ולפי שרבה היה יחיד בנגעים ואהלות לכן שאלו ממנו ספק זה כי לתחתונים דוקא יש כח זה לפסוק הדין שמסתפקים בו מחמת שהקליפות מעלימי' על הלכה זו והתחתונים יש בהן כח לברר ולהעלות מהשבירה לפי שהן מלובשים בגוף כו' עמ"ש באגרת הק' בביאור מאמר הר"מ פ' נשא והמשכילים כו' דכ"ג ע"ב). וענין לשמרה

הוא כי השמירה היא לעדור ולחרוש הכרם ולסקלו מן האבנים והקוצים שבו, והן שס"ה ל"ת לבער הרע מקרבו כמשל זריקת הקוצים, והחרישה הוא בחי' המרירות ולב נשבר ונדכא שזהו כמשל החרישה דמרפי ארעא שאזי דייקא תצמיח הזרע כמ"כ בכדי שיהיה כלי לשבו ועל ידו יהיה צמיחת זיו השכינה ע"י זריעת התומ"צ צ"ל מתחלה בבחי' לב נשבר כו' כמ"ש כתית למאור להעלות נר שדייקא ע"י הכתיתה יומשך אח"כ בחי' מאור ונר וזיו השכינה וד"ל:

ב. **והנה** אנו אומרים אקב"ו, והוא שיש יתרון מעלה לישראל שקדשם שיעשו מצות [ולא לעכו"ם] שהרי עכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה ואם יניח תפילין אינו ממשיך כלום להיות מזה זיו השכינה בג"ע, והטעם בזה הוא דהנה כתיב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, לבני אדם דייקא ואתם קרוים אדם כו', ופי' כי עסק התומ"צ הוא כמשל עבודת הארץ בזריעה וחרישה וקצירה וכדלעיל פרק א' וכח זה ניתן לישראל דייקא שהם יעבדו את הארץ בזו כו' וגם כי באמת הוא עבודת ארץ העליונה להמשיך אא"ס למטה ע"י התלבשותו תחלה במדת מל' היא בחי' ממכ"ע הנק' ארץ כי שמים הוא בחי' סוכ"ע, וארץ הוא בחי' ממכ"ע כי ארץ היא דעבידת פירין וכמ"כ מדת מל' נשפלת בבי"ע להחיותם בבחי' כח הפועל בנפעל כו' והוא מדרגה התחתונה שבמל' כמשל המלך ב"ו שמה שהוא מושל ומלכותו מתפשטת על אנשי מדינתו זהו רק חיצוניות אצלו ולא פנימיות שלו שהפנימי' הוא שכלו ומדותיו, וכמ"כ כתיב הארץ הדום רגלי שמה שמדת המל' הוא בחי' כח הפועל בנפעלים המוגבלים ועבידת פירין זהו רק בחי' חיצוני' שבה דכלא חשיבי' לגבי עצמיות מדת מל', ולזאת הארץ נתן לבני אדם להמשיך שם תוס' אורות עליונים ביתרון רב ועצום עד להפליא ע"י העסק במעשה המצות וכנ"ל ומשם יאיר ההארה בג"ע וזהו ענין זיו השכינה וכנ"ל אך עם היות שזה נעשה ע"י המצות מ"מ היינו דוקא כשהעושה המצוה הוא איש ישראלי והיינו משום דכתיב קדש ישראל לה' ששרש נשמתם מבחי' ח"ע שנק' קדש העליון והוא בחי' אדם שעל הכסא ועל כן הם דייקא שבכחם להמשיך אא"ס ע"י מעשה המצות וזהו אשר קדשנו במצותיו פי' שהביאם למדרגת קדש העליון עד שבאמצעות ישראל דייקא תעשה המצוה ולכך וצונו דייקא ל' התקשרות וחיבור כמו ל' צוותא והיינו שחיבר וקישר את המצות אליהם שיהיו המצות על ידם דייקא, ובזה יובן הטעם למה על קצת מצות מברכין בלשון על כמו על ד"ת על מצות תפילין ויש מצות שמברכין בלמ"ד להתעטף בציצית להניח תפילין כו' והענין כי המצות שבעל הוא רומז שישראל ממשיכים אל המצות והם עצמן למעלה מהמצות כי ישראל עלו במחשבה וזהו פי' על שהוא נצטוה על אודות המצוה שהוא עצמו למעלה

ממנה וממשיך בה מלמעלה והמצות שמברכין בלמ"ד הוא רומז על שהישראל מקבל מן המצוה והמצוה למעלה ממנו והיינו כמו שהוא בג"ע שהנשמות נהנין מזיו תורתם ועבודתם וכנ"ל (ונלע"ד שאין הכוונה שאותן המצות שהן בעל הם למטה מהישראל ואותן שבלמ"ד הם למעלה כו' אלא דכל מצוה מתחלה מקבלת מהישראל שהוא העושה ומתקנה ומבררה ואח"כ היא למעלה ממנו ואז הוא מקבל ממנה וע"ז אמרו ישראל מתקשראן באורייתא רק שלהראות ענין זה תיקנו חכמים בקצת מצות ל' ע"ל וגם המצות ההם הם בחי' מקיפים ובקצת מצות תיקנו בלמד והם בחי' או"פ) וזהו כללות ענין הנרמז בפ' זו כי תבואו אל הארץ כו' שש שנים תזרע שדך כו' הכונה על מעשה המצות שהם בחי' זרע שנזרע בארץ העליונה שעי"ז אח"כ ואספת את תבואתה הוא בחי' הבירורים של הניצוצות להעלותם בשרשם ע"י מעשה המצוה ואזי נמשך עי"ז תוס' אורות בג"ע ועיקר שכר המצות הוא לעתיד וזהו ובשנה השביעית שבת לה' רמז לאלף הז' כדלקמן אי"ה, והנה כמו שהזרע הנזרע בארץ צריכה מתחלה לרקוב בארץ ואח"כ תצמיח ועשתה פרי וכמ"כ הוא במעשה המצות והתורה כנז' לעיל שגשמיות המעשה וההלכה יתבטל רק שיצמח מזה המשכת גלוי אלהות, וזהו ענין התפלה שע"י התפלה יפול הפסולת דגשמיות מעשה המצוה במה שמוסר נפשו באחד בק"ש שעי"ז מגביה עמו התומ"צ למעלה ונופל מהם הפסולת והוא בחי' המוץ והתבן שהם הלבושים דאורייתא כנז' בזהר, והענין שהתפלה וק"ש למסור נפשו באחד ולצאת מגדרי הגוף כו' כי אחד הוא בחי' יחו"ע שז' רקיעי' והארץ וד' רוחות העולם כולם בטילים לגבי אלופו של עולם וקמי' כולא כלא נחשב כדכתיב אני ה' לא שניתי ולכן הד' של אחד הוא רבתי שמורה על מקור בחי' הדבור כנ"ל אות ב' והוא בחי' יחו"ע כו' ואח"כ בשכמל"ו להמשיך בחי' יחו"ת אין מלך בלא עם כו' ואח"כ ואהבת את הוי' שירצה ליבטל וליכלל בשם הוי' אשר אני הוי' לא שניתי* כי רק משם אדנות בחי' בשכמל"ו נמשך כח הפועל בנפעל כו' ואח"כ והיו הדברים האלה ודברת בם ביטול רצון להיות בע"כ אתה חי חסד חפצתי להמשיך האור למטה ע"י תומ"צ עוסקים בבנינו של עולם, ועי"ז נתברר עסק התומ"צ להיות זורע צדקות ומצמיח ישועות גלוי א"ס ב"ה בארץ העליונה, וזהו מה שלפעמים מצינו דתפלה עדיפא מגמ"ח ותורה וכאמרם ולואי שיתפלל כל היום והיינו משום שאם לא ע"י התפלה היו נשארים התומ"צ למטה ולא היו נקלטים כלל בארץ עליונה כי ע"י התפלה הם מתעלים ונופל הפסולת ומה שפעמים משמע דתומ"צ עדיפא היינו משום שבאמת עיקר הזיו השכינה הוא מהם כנ"ל דשכר המצוה נמשך מהמצוה עצמה והם כמו הזרע שמזה הוא עיקר הצמיחה כו' וזהו כי חסד חפצתי שעיקר הגילוי וההמשכה

הוא ע"י תומ"צ הנק' חסד כנ"ל ובזה יובן מ"ש בזהר ובטעמי מצות להרח"ו ס"פ לך לך ע"פ ואברהם יושב פתח האהל כחם היום פי' שאברהם תיקן תפלת שחרית הוא יושב בפתח האהל שהוא ענין התגלות החסדים במל', והענין כי פתח האהל היינו כמ"ש זה השער לה' שהוא בחי' תרעא דג"ע שבו נכנסים הנשמות להנות מזיו השכינה וכבר נת' שהזיו הוא מתורתם ועבודתם ממש והוא ענין ואברהם יושב כי אברהם הוא מקור כל החסדים עליונים והוא יושב ונמשך לשם החסדים ע"י מעשה המצות ופי' כחם היום הוא תגבורת גלוי האור והזיו והוא קיבוץ גדול שכל החסדים עליונים שממעשה המצות מתקבצין כשמטיבים ישראל מעשיהם בתורה ומצות ונמשכי' ומתגלי' בפתח האהל הזה, אך ענין הישיבה פתח האהל היינו כמ"ש בזוהר דמלכא בתרעא יתיב שהוא סימן לתגבורת גלוי החסדים כי כשהמלך יושב בחדרו אזי אין הכל יכולים לראותו אבל בזמן השמחה שהוא מטיב חסדו עליהם יושב בשער הבית גלוי לכל מי שירצה יראה אותו כו' וכמ"כ למעלה הוא ענין גלוי אלהות וחסדים עליונים בג"ע והיינו ע"י המצות כנ"ל ובצירוף העבודה בתפלה תחלה להעלות התומ"צ כו' וז"ש רז"ל בת"ח שאין בו י"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו בהי עייל, פי' מפתחות החיצונות הוא בשביל פתח האהל הזה שהוא בחי' תרעא דג"ע הנ"ל שמכיון שאין לו י"ש שהוא כענין התפלה שהיא המעלה את התומ"צ לשלא ישארו למטה כו' א"כ אף שיש לו תומ"צ שעל ידן הי' נמשך גילוי אא"ס בג"ע מ"מ בהי עייל כי אין לו מקור בג"ע שהוא בחי' פתח האהל הנ"ל שיהי' נמשך לשם האור והזיו אלא הזרעת התומ"צ שלו הוא כמו הזרע שזורעי' בקרקע ונרקב ונאבד כו' וכמ"כ להיפוך בתפלה בלא תומ"צ אין לו מה להכניס, כ"א בצירוף שניהם כא' התפלה והתומ"צ אזי התפלה מעלה ומגביה את התומ"צ בארץ העליונה הנק' פתח האהל להיות שם עי"ז אח"כ גילוי אלקות ותוס' אור כנ"ל, וזהו כי תבואו אל הארץ ואזי תיומ"י ושבתה הארץ, פי' וענין כי תבואו ר"ל שתמשיכו לשם גלוי אלהות ברמ"ח מ"ע ואזי תיומ"י ושבתה הארץ שגורמי' לה מנוחה כנז' בזהר ר"פ זו בהיות כי מדת מל' שהיא הארץ העליונה היא בבחי' רצוא ושוב לקבל מאא"ס שבאצילות כמ"ש בזהר ע"פ למען יזמרך כבוד ולא ידום דנהורא תתאה קרי תדיר ולא שכיך לנהורא עילאה וכמ"ש אלקי' אל דמי לך אל תחרש כו' והיינו כמשל הנשימה שבאדם התחתון בלבבו שהיא דופקת בכל רגע כו' וכמ"כ למעלה שבכל רגע החיות אלקי מהארץ העליונה הנ"ל בבי"ע רוצה להסתלק למקורה באצי' ומיד היא חוזרת להאיר לנבראים כמ"ש רצוא ושוב כמראה הבזק כו' ואמנם ע"י המשכות אא"ס שנמשך לשם ע"י מעשה המצות וכנ"ל בענין ואברהם יושב פתח האהל כו' אזי יהיה

לה מנוחה, כי מאחר שלשם יהי' גילוי אא"ס ממש א"כ להיכן תחפוץ להתעלות עוד כו' וז"ש אח"כ שש שנים תזרע שדך כו' שהם שית אלפי שני דהוי עלמא שהיום לעשותם בעבודת הארץ לחרוש ולזרוע כו' ועי"ז אח"כ ובשביעית שבת לה' ר"ל באלף הז' שאז יהיה גילוי האא"ס למטה ולכן תשבת הארץ ולא תזמר עוד לצאת מנרתקה ומה"ט נק' אלף הז' מנוחה לחיי העולמים משום שלא יהיה כדעכשיו שהוא בבחי' רו"ש וכמ"ש מכנף הארץ זמירות שמענו לפי שעדיין אין גלוי אא"ס ממש בארץ העליונה לכן היא בבחי' רצוא לקבל מאא"ס כו' אבל לעתיד שיהיה הגילוי מכל העבודה שבשית אלפי שני אזי יהיה בחי' מנוחה לחיי העולמים וזהו ושבתה הארץ כו':

פרק יא

ביאור ושבתה (תקס"ב)

להבין שרשי הדברים הנ"ל. צ"ל ענין שבה"כ, ותחלה י"ל ענין כלים דאצילות מה הם (דהנה ידוע המאמר דאיהו וגרמוהי חד וגרמוהי הם הכלי' וצ"ל האיך הא"ס חד עם הכלים הרי הכלים הם בבחי' גבול כמ"ש בפרקי היכלות ובע"ח רל"ו אלפים רבבות פרסאות שיעור קומה כו' והיינו בבחי' הכלים) והענין כי ענין הכלי היא שמגביל את האור ופי' הגבלה זו אין ר"ל כמו שהשמים והארץ ושאר כל הנבראים הם מגבילים להחיות אלקי שבתוכן שבאמת החיות אלקי שמלובש בתוכן הוא בבחי' גבול ותכלית כדי שיהיו השמים ג"כ בגבול ותכלית מהלך ת"ק שנה וכ"ש בנבראי' פרטיים שהם בגבול יותר קטן מזה שהחיות המתלבש בהם הוא מעט מזעיר בגבול ותכלי' (ע' בלק"א פמ"ח) וא"כ אם נאמר שכלים דאצי' הם ג"כ בגבול ותכלית ממש והרי הם מגבילים להאור א"כ ח"ו יש ענין הגבלה באלקות וזה א"א לומר שהרי הוא ית' אין לו תחלה ותכלה כו', אך הענין הוא דאע"פ שהכלי' הם בבחי' גבול מ"מ אינו כלל ע"ד ענין הגבול של החיות אלקי שמתלבש בתוך הנבראי' שהוא בבחי' גבול ממש מהלך ת"ק שנה משא"כ בחי' כלים דאצי' שהן אלקות ממש בבחי' א"ס אלא שענינם הוא שהם מגבילים את האור ר"ל שהוא בחי' כח ההגבלה והצמצום שיש בעצמות האצי' במה שלא יומשך הכח והשפע אלקי מהאא"ס יותר מדאי ויהי' בו צמצום ועכבה לעכוב ולעצור את השפע עד שתהי' ההשפעה בבחי' גבול, והכח של הצמצום והעכבה הזה בעצמות הוא כח מיוחד לצמצם שפע הכח של העצמות הנק' אור, וכח הצמצום זה נק' כלי ונמצא שהכלי עצמו אינו בבחי' גבול כלל אלא רק שמגביל לשתהיה ההשפעה הנשפעת מהאור בבחי' גבול ממש, כי מצד האור הי' השפעת החיות בבחי' א"ס ממש שהאור הוא מעין המאור ואז לא היו הנבראי' בגבול ותכלית כלל וכדי שיהיו בגבול ומדה נתלבש האור בכלי

דהיינו שיהי' השפעת האור ע"י כח אלקי המגביל ומצמצם לענין שתהי' ההשפעה בגבול ומדה, ואע"פ שכח זה עצמו אינו מוגבל כלל רק שמגביל ההשפעה כו', ויובן דוגמת זה באדם התחתון כשפועל בכח שבידו לכתוב וכדומה והנה הכתיבה היא המשכת הכח היד בצמצום לכתוב תחלה רק אות אלף בתנועה של הולכה והובאה כזו ואח"כ אות ב' שהוא ג"כ הולכה בסגנון אחר וכ"ז הוא צמצום לגבי עצמו' כח היד שיוכל להתפשט הרבה מאד ואילו הי' מתפשט כן לא היו מתהוי' כלל אותיות הנ"ל וצמצום זה הוא ממה שיש בכלי היד כח רוחני מכח היד עצמו שפעולתו לעצור ולעכב את כח המעשה שביד שלא יתפשט אלא בקצבה כך וכך דהיינו לכתוב ציור אות אלף כו', ונמצא יש כאן ג' דברים הא' כח המעשה שביד שמצד עצמו הי' מתפשט בלי קצבה וצמצומי' כ"כ הב' הכח שביד שפעולתו לעכב ולצמצם הג' ההשפעה הנמשך מכח המעשה שביד ע"י כח המצמצם והוא כשמקיים בפועל ממש צמצום זה וכותב רק אלף לבד הרי בא כח היד לידי השפעה והוא שנמשך מכח היד בפעולה נגלית על הנייר לכתוב אות אלף ואמנם השפעה זו הוא מוגבל ומצומצם בצמצום גמור רק כדי התהוות אות אלף לבד והוא כלא חשיבא לגבי עצם כח שביד שיכול להתפשט כחו הרבה מאד יותר מכח זה המעט מזעיר כו', ואמנם הכח הב' והוא הכח שביד שפעולתו לעכב כנ"ל שגרם סבת צמצום הזה הוא אינו בבחי' צמצום וגבול כמו הכח הג' שהוא מה שמתפשט מכח היד על הנייר ממש שהרי הכח המעכב הנ"ל לא נמשך על הנייר כלל אלא הוא בעצמות כח היד כמו עצם כח המעשה שביד שאינו נמשך כולו על הנייר רק מעט מזעיר ממנו כנ"ל אלא שכח המעכב הזה הוא רק שעושה הגבול והצמצום בכח המעשה שביד לענין ההשפעה ולא שהוא עצמו מוגבל ומצומצם כענין הגבול של ההשפעה לא מיני' ולא מקצתי' כנ"ל, והנמשל מזה יובן למעלה בענין כלים דאצי' שעם היות שנאמר עליהן בס"י ל' רל"ו אלפים רבבות פרסאות וכל פרסא מכך וכך מספר אותיות כו' והנה ל' רל"ו אר"פ הוא כמו לשון מהלך ת"ק שנה בענין הגבול של הנבראים אבל באמת אינן דומים זה לזה כי בנבראי' החיות מוגבל ממש במדה וקצבה, משא"כ בענין הכלים דאצי' היינו בחי' הכחות לצמצם ולעצור כח הפועל של עצמות האצי' שיהי' השפעתו במדה וקצבה, ואותו כח המצמצם אינו בגבול ומדה כלל (אלא הוא בחי' א"ס כמו שעצם כח הפועל הוא א"ס והוא בחי' האורות דאצי' שמיוחדין במאצילן ב"ה וכמ"כ הוא יחוד הכלים ויובן ע"ד מארז"ל בענין שדי שאמר לעולמו די הרי שהוא ית' עצמו הנק' שדי שאין לו סוף ותכלית הוא המצמצם להיות העולם בגבול ומדה, א"כ הא קמן שאע"פ שהוא א"ס מ"מ יוכל להיות על ידו דייקא הצמצום שיהי' ההשפעה בגבול והיינו באמת

ע"י התלבשותו בכלים שהן בחי' כח הצמצום והעיכוב עם היותן בעצמן א"ס וע' בלק"א ח"ב ספ"ד, ומ"ש רל"ו אר"פ היינו שכך עולה שיעור התפשטות השפע הנמשך בנבראי' ולפי שמדת והגבלת שפע זו מהאא"ס נעשה ע"י הכלים לכן אמרו זה על הכלים ועמ"ש בסידור ע"פ גדול אדונינו ורב כח כו') ולכן אמרו בזהר דאיהו וגרמוהי חד ממש שכח המצמצם הזה הוא מתייחד ממש בתכלית היחוד עם כח השופע מאא"ס הנק' אורות, רק שגורם להיות השפע בגבול ומדה. (אמנם באגה"ק דט"ז א' במאמר איהו וחיוהי כו' נראה להדיא שהכלים הן בבחי' גבול ממש, ואעפ"כ הן אלקות לברוא יש מאין עיי"ש באריכות, ועל מאמר הנ"ל יש לסמוך יותר כי הוא מגוף כי"ק דמו"ר נ"ע אשר כ' בימים שלפני הסתלקותו בכפר פייענא, וכן אמר עוד בביאור מאמר הזהר דפ' פנחס דרמ"ט ע"פ כאיל תערוג כו', ומ"מ גם לפ"ז המשל הנ"ל צודק ואמיתי דמ"מ אין ההגבלה של הנבראי' מערך ושיעור הגבול שבכלים דאצי' וכלא חשיבא ממש קמייהו כטפה לגבי הים והוא כמשל כתי' האלף לגבי כח המצמצם שביד כנ"ל, אמנם לפ"ז יקשה בענין האורות כיון שמתלבשי' תוך הכלים א"כ הן ג"כ בגבול ותכלי', והרי האור מעין המאור שהוא א"ס כו', אך באמת לק"מ כי אע"פ שהאור מעין המאור מ"מ בחינת היותו מתגלה תוך הכלי לזה יש גבול ומדה והיותו בעצמו אור זה בבחי' א"ס זה אינו מתגלה תוך הכלי כלל כ"א הוא בחי' מקיף עליה וז"ס אורות מקיפי' שבע"ח, משא"כ הא"פ דהיינו מעט מזעיר מהאא"ס שמאיר לתוך הכלים במדה וכנז' בע"ח שער א' ענף ב' שהקו הוא דק מאד כדי שיהיה האור הנמשך אל הנאצלים במדה וקצבה כו' ואע"פ שהוא במדה וקצבה מ"מ הוא כעין המאור שמציאותו מעצמותו ולכן הוא לבדו בכחו ויכולתו לברוא יש מאין משא"כ בכלים שמהותן מוגבל חו"ב ואינו מעין המאור אלא שע"י התלבשות האור בתוך הכלי הוא הבריאה יש מאין וזה מתבאר במאמר איהו וחיוהי הנ"ל שבאגה"ק שם):

ב. **אחר** שנת' בפרק הקודם ענין כלים דאצי' מעתה יש לבאר בפרק זה ענין שבה"כ שהי' בעולם הנקודים שהוא בחי' אצילות דתהו שהי' השבירה בהכלים דשם כידוע, והנה ענין השבירה מבואר במ"א שהוא פירוד ופיזור הכלי לחלקי' כמו עד"מ תיבת אדון שארבע אותיות אלו כאשר הם בצירוף תיבה אחת זאת הם כלי להשכלת בחי' אדנות וממשלה, דהיינו שהשכלה זו שהוא ענין אדנות מתלבשת ונתפסת בתוכן וכשנתפזרו אותיות תיבה זו להיות האלף בפ"ע וכו' אזי השכלה זו מסתלקת מתוכן רק שעכ"ז נשאר רשימו בעלמא מהשכלה הנ"ל בכל אות, וזהו משל להסתלקות אורות די"ס דתהו כשנשברו הכלים רק שנשאר רשימו בעלמא מהאורות בתוך הכלים והוא ענין הרפ"ח ניצוצי' כידוע בע"ח, והנה מבואר בע"ח ש"ז פ"א שעיקר השבירה הי' בשם ס"ג והתיקון

הי' ע"י שם מ"ה שיצא ממצחא ומברר הנקודות דס"ג שנפלו בשבירה ונעשו ב"ן כמבואר ש"ט פ"ב, ולהבין ההפרש בין בחי' נקודות דס"ג לבחי' שם מ"ה שנק' ברודים הוא כענין ההפרש שבין נקודה לספי' ופרצוף דהיינו שבנקודה אין בה כלל עדיין התחלקות עדיין לי"ס וי' לי' רק היא נקודה א' לבד והוא בחי' הכתר לבד וספי' היא כשמתחלקת לי' וי' לי' כו' ובאור הדבר היינו כענין כלל ופרט שאין דבר מחודש בהפרט שנאמר שדבר זה לא הי' בהכלל שהרי הכלל כולל כל פרטיו ממש (כמו המשנה שכוללת בקיצור לשונה פרטי הטעמים שנאמרו בגמ' בזה כמ"ש אלפא בתענית י"ט מי איכא מידי בברייתא דלא פשיטנא לך ממתניתא כו' ועד"ז אמר ינוקא דר"ל לר' יוחנן דליכא מידי בנ"כ דלא רמיזא באורייתא) רק שלא הי' נגלה עדיין דבר זה כשאמר דרך כלל וכשפרט הכלל נתגלה הדבר וכמ"כ ענין בחי' הי"ס דנקודים הנה הנקודה שאין בה התחלקות בפועל לי' וי' לי' היינו שכוללת כל הי' רק שאינן שם בגילוי כ"א בבחי' העלם אבל בתיקון הוא בחי' התחלקות לפרטיו' ממש שכל ספי' מתחלקת לי' וי' לי' והמה בגילוי ממש, וזהו ענין מארז"ל באבות דבע"מ נה"ע והלא במאמר אחד יכול להבראות ונת"ל בתורה דר"ל במאמר דבראשית כו' ופי' מאמר א' היינו שכולל כל הע"מ וכמו בתהו שהנקודה כוללת מה שנתחלק אח"כ לי' בתיקון כמו הכלל לגבי הפרט וכיון שכן שהכלל כולל כל פרטי הי"מ שאח"כ א"כ הרי במאמר זה הא' יכול להבראות אלא שמ"מ בע"מ נה"ע כי כך רצה המאציל ב"ה לברוא העולם ע"י עולם התיקון שנתחלקו לי"ס וי' לי' כו' (ויותר נ"ל דכוונתו דבמאמר א' היינו בחי' עקודים ששם היו כלולים כל הי"ס בכלי א' וא"כ היינו מאמר א' ממש ובו יכול להבראות כי באמת הוא כולל כל הפרטי' שנפרטו אח"כ בתיקון ועמ"ש במ"א בפ' נח בדרוש דדור הפלגה שם נת' ענין העקודים ונקודים וברודים ומשם ראיה למה דפרישית) וזהו שבמאמר דבראשית נזכרו ונתרבו כל הפרטי' של הי"מ דהיינו ברבוי דאת השמים נתרבו הפרטי' שבמאמר יהי רקיע ובואת הארץ נתרבו הפרטי' שבמאמר תדשא הארץ תוצא הארץ כו' לפי שהוא המאמר א' הכולל כולם (וכמ"ש באור החיים ע"פ בראשית ברא כו' אות א' עיי"ש שכתב קרוב לכל הנ"ל) ובזה יובן ג"כ הטעם לסיבת השבירה שהי' בנקודי' דייקא דהיינו ג"כ מה"ט דכיון שהכלים היו רק בבחי' נקודות א"כ היו הכלים מועטים לכך לא יכלא למסבל האור משא"כ בתיקון הכלי' רחבים כיון שמתחלקי' וכלולי' כל א' מי' וי' לי' כו'. ובאור הדבר הוא כי הנה בתיקון הנה כל ספי' כלולה מכולן שזהו פי' וענין ההתחלקות לי' וי' לי' דר"ל שבכל א' יהיו בגלוי כל הי' בחי' דהיינו שבמדת החסד יהי' בחי' גבורה ג"כ לצמצם החסד לתועלת המקבלים ואע"פ שגבו' זו הוא הכל מדת חסד עכ"ז הצמצום הוא מבחי'

גבו' ויש עי"ז בחי' התחברות והתקשרות של ב' מדות אלו ההפכיי' חו"ג וכעד"ז בכל המדות, וכיון שהם כולם בהתכללות והתאחדות ממש לכן לא יפול האור המתלבש תוכן שהרי יש לו כלי רחב דהיינו בכל ספי' יש מכל הי' כלים כו' משא"כ בתהו שאינם רק בחי' נקודה א"כ בנקודת החסד לא נמצא שום בחי' גבורה כלל בגילוי ע"כ לא יש שום התחברות בין חו"ג ולכן הכלים קטנים ועוד זאת דמה"ט הוא סיבת השבירה כיון שכל בחי' הוא בפירוד מזולתו וכנז' באד"ר בענין וימלוך וימת שכ"א אמר אנא אמלוך כו' לכן כשנתלבשו האורות במדת חסד עד"מ לא יכלא הכלי למסבל האורות מפני שמדת הגבו' מנגדה משא"כ בעולם התיקון שהם בהתכללות ואחדות ואינן מנגדי' זל"ז לכן יכלו לסבול (וז"ש רז"ל לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום ועולם התיקון יוכיח, וזה הי' ענין כוונת דור הפלגה בבנין המגדל לשיהי' אחדות ביניהם שבזה ימשיכו עליהם השפע כי אפי' חבור עצבים אפרים הנח לו כתי', ומזה נ"ל ראי' עוד למש"ל דפי' במאמר א' יכול להבראות היינו בעולם העקודים דייקא ושם היו ג"כ בהתכללות ואחדות לגמרי כיון שהיו בכלי א' וכן בברודים שאח"כ הוא ג"כ התכללות משא"כ בנקודים וכמש"ש באריכות בדרוש דדור הפלגה הנ"ל), והנה באמת ז"ת דנקודים הנ"ל שנפלו כליהם למטה בבריאה המה בשרשם גבוהים יותר אפי' משם מ"ה שממנו התיקון והטעם הוא משום דשם מ"ה החדש אינו ממהות ועצמיות האורות שבא"ק אלא הארה בעלמא מהם שמאיר דרך מצחו משא"כ בחי' כלים וניצוצים הנ"ל דס"ג הרי הוא מעצמיות האור שבא"ק וכמ"ש בע"ח ולפ"ז מובן שאחר ששם מ"ה מברר ומתקן הכלים דנקודים הנ"ל הרי לאחר התיקון הם גבוהי' יותר וזה יהי' לע"ל בגמר הבירורי' שבחי' ב"ן יתעלה להיות ס"ג כמו שהי' קודם השבירה ונמצא המתברר גבוה מהמברר וזהו ענין א"ח עטרת בעלה והטעם לזה למה עשה המאציל כך שיהי' מתברר דבר שגבוה מן המברר היינו לפי שכלל גדול הוא בכל מה שהאציל ית' שנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן פי' מבלי שימצא ראש וסוף בנאצלים כי יהי' בסוף מהראש ובראש מהסוף וא"כ אין ידוע מי הוא הראש ומי הוא הסוף כו' וכמו ענין אורות וכלים עד רום המעלות לא ידוע מי גבוה כי בגילוי הרי האור הוא עיקר השפעת החיים הנמשך מא"ס והכלי הוא מקבלו ובשרש ומקור התהוות האו"כ שרש התהוות הכלי' קודם במדרגה להאורות וכמש"ל ע"פ לרוקע הארץ פ"ד ופ"ו באריכות, והיינו ענין נעוץ תחלתן בסופן מבלי שימצא הסוף סוף אמיתי והראש ראש אמיתי. וכ"ז הוא לפי ששרש כל ההתהוות הוא מאא"ס ב"ה שאין לו ראש וסוף ע"כ כל פעל ה' הוא ג"כ באופן זה שלא יהי' ראש וסוף אמיתי כו' (וע' בסידור הנדפס בשער תלמוד תורה שאחר עלינו לשבח) ועוד זאת הטעם הוא כי הנה עיקר

השבירה הי' בשביל התהוות עולמות בי"ע והתהוותם הוא ע"י שם ב"ן שנתקן ע"י מ"ה (וממה שלא נתברר עדיין נתהוו היכלות דק"נ וקליפות הטמאות) והנה בי"ע הושפלו בצמצומי' ותכלי' השפלות לגבי האצי' ולכן לא יוכלו להתהוות אלא מבחי' שיותר גבוה בעצמותו שלכן יוכל להוריד שפעו מאד למטה, ולפי שבחי' נקודים דס"ג שרשן מאד גבוה ע"כ גם בפיזור ושבירת האותיות והכלים כשנפלו למטה ביכולתם עדיין להוות עולמות בי"ע ושיהיו בתכלית הצמצום כזה משא"כ אם הי' השבירה בשם ב"ן ממש (ולא שם ס"ג שנעשה אח"כ ב"ן) לא הי' ירידת השפע כ"כ שלא תמצא בהם היכולת הזה כ"כ כו' וד"ל:

ג. **ואחר** שנת' ענין הכלים וענין השבירה שהי' בכלים דנקודים כנ"ל. מעתה יובן שרש הדברים הנז"ל בתורה בענין המצות. דהנה המצות מעשיות נעשי' בדברים גשמיים כמו האתרוג והלולב וקלף התפילין וצמר דציצית שהם מרפ"ח דנקודים הנ"ל שלא נבררו וכשלוקח האתרוג עד"מ ומקיים בו מצות ה' שהוא מרמ"ח איברי' דמלכא אזי אותו האתרוג בא לשרשו כמו שהי' החיות המלובש בו בשרשו בז"ת דנקודים קודם שנשברו. ועי"ז מעוררים המשכת האור משרשו ומקורו שבס"ג להיות נמשך ומתלבש ברמ"ח כלים דז"א ובנוק' כו' ומשם נמשך ומאיר ג"כ בג"ע לנשמות שיושבי' ונהנין מזיו. וזהו שנמשלו הרמ"ח מ"ע בל' זריעה כמ"ש לעבדה כו' כי באמת להיות שהשכר מצוה הנמשך מהמצוה עצמה הרי הוא למעלה מעלה מערך ומהות המצוה כמו אפילו המצוה שברוחני' התלוי' במוחו והשגתו של אדם שהוא ההתבוננות בגדולתו ית' באיזו השגה שמשיג מפלאות בורא עולם ב"ה והשכר מזה הוא שתשיג השגה זו בג"ע, הרי באמת השגה זו שמשיג ומתבונן במוחו והשגתו בעוה"ז אינה מעין ומערך ההשגה שמשיג בג"ע שהרי מחשבת האדם בעוה"ז הוא מנוגה דעשי' שהרי באותה המחשבה שחשב באלקות חשב תחלה דברים בטילי' דומם דעוה"ז דנוגה ומאחר שהיתה גסה מתחלה כ"כ עד שציירה והקיף במחשבתו הדומם גשמי א"כ אע"פ שבעת שמחשב באלקות מהות המחשבה היא יותר זכה וברה קצת מ"מ כיון שמחשבה זו עצמה יש בכחה לחשוב הדומם אחר התפלה א"כ גם בעת חושבו באלקות גשמית היא כגשם הדומם והצ"ח דעשי' כו' ואיך יתכן שיתמשך מזה ההשגה בג"ע דהיינו שתשאר מחשבה זו והשגה זו בג"ע העליון להיות אפי' לבוש להנשמה בהשגת' אז זיו השכינה שהרי אפילו לג"ע התחתון א"א לעלות עד שישכח חיזו דהאי עלמא כדאי' בזהר כ"ש וכ"ש לג"ע העליון, אך הענין הוא דבאמת מהות ועצמיות מחשבה זו שבעוה"ז מתבטלת ונשרפת בנהר דינור והי' כלא הי' מעולם רק שנשאר ממנה כחה ופנימיות נקודתה והוא האור והחיות שהי'

בה משבה"כ שמתברר ע"י שחשב במחשבתו זו התבוננות אלקי' והרי הוא בא לשרשו כמו שהי' קודם שנשברו הכלים, ועי"ז מעורר המשכת אור חדש משם בכל העולמות עד שמגיע גם לג"ע שישיג הוא ונוטל חלק בראש כו' וה"ז כמשל הזריעה שהזרע עצמה כלה ונרקב רק שכחו נשאר והוא הגורם המשכת כח הצומח שמדבר ה' תדשא להצמיח והיינו מפני שהזרע שרשו ג"כ משם שהרי בתחלת הבריאה צמחו הצמחי' ע"י דבר ה' תדשא בלי זריעה לכן מעורר בשרשו כו', וזהו ענין והי' מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כו' שאז יש תוס' גלוי אלקות לנשמות, והוא בחי' אור חדש על ציון תאיר דהיינו הארת שם מ"ה החדש שממצחא שנמשך במל' דאצי' ומשם נמשך לציון הוא בחי' ג"ע העליון והוא ג"כ ענין קב"ה אתי לאשתעשעא בצדיקייא בג"ע בכל חצות לילה כידוע בזהר, והענין כי זהו ע"י רמ"ח מ"ע שע"י בירורי רפ"ח ניצוצי' שבהם ע"י שם מ"ה דתיקון דבחכמה אתברירו שישאר בהם רק שרשם כמו שהיו בס"ג אז עי"ז נמשכו רמ"ח אורות דנקודים הנ"ל שהם למעלה מעלה משם מ"ה המברר כדלעיל ובאים ומתלבשים בכלים דאצי' ובמל' דאצי' והוא ענין האור חדש שמאיר ג"כ בג"ע, ובזה מובן ענין הג"ע מהו כי הנה הג"ע הוא מבחי' זיו השכינה שהוא הארת המל' דאצי' וצ"ל (דא"כ למה צריך לעבדה) הלא בלאה"נ מל' דאצי' נעשי' עתיק לבריאה בכל עת ושעה וא"כ מהו ענין הארת זיו בג"ע שבשבת וחדש דייקא, אך הענין דאז נמשך האור חדש ששרשו משם ס"ג (ונמשך ע"י בירור מ"ה תחלה ברפ"ח) שהוא בחי' גלוי אלהות מעצמו' ופנימי' האורות שלמעלה מהארה שבעולמות בלא"ה וכנ"ל, וזהו א"ת בניך אלא בונייך עוסקים בבנינו של עולם כי ע"י לימוד ההלכה בגשמיות כמ"כ לומדה אח"כ בג"ע העליון בלא לבוש הגשמי רק כח החכמה שבה שמבחי' חב"ד דס"ג דפנימי' א"ק כו' וזהו האור חדש למל' דאצי' שהוא מקור בנין העולמות ונק' בונייך ל' נקבה כי היא נק' כן כידוע, ודוקא מי שלמד תחלה ההלכה בזה העולם אזי הוא לומדה אח"כ בג"ע ומוסיף אור חדש אבל מי שלא למד לא יש ברורי נוגה דעשי' שיבררנה שם מ"ה ושיומשך האור מס"ג ומהיכן יהי' האור חדש וזהו אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו דייקא דהיינו שלמד בעוה"ז ויומשך עי"ז אור חדש אמנם מ"ש בידו ר"ל שהובא לג"ע ולא הניחו בעוה"ז והיינו שנתברר ממנו פסולת הלבושים עד שישאר רק כחו וכמשל רקבון הגרעין שאזי דייקא יומשך כח הצומח משא"כ כשהגרעין שלם שלא מתגלה כחו כלל ואין מתעורר כח הצומח כו', והנה הבירור הוא ע"י שם מ"ה כנ"ל שמברר הרפ"ח כו' וענין שם מ"ה שבאדם הוא מה שהנפש אלקית מתדבקת במקורה בשעת ק"ש ותפלה בהתבוננות ביחודא עילאה הוא בחי' שם מ"ה שאין עוד מלבדו ממש וכולא כלא חשיב ועי"ז יבא למס"נ באחד ואזי בכח

זה הוא מברר ומעלה התומ"צ שעשה כל היום שיופרדו הלבושים מהם וישאר פנימיותם ויעלה לס"ג אבל האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו מפני שנשארים בגשמיותם בשבה"כ שהם הדברים דנוגה שבהן מדברת הדבר הלכה כו' לכך כל מי שאין תורתו אומנתו חייב בתפלה כי התפלה היא עליי' העולמות עד שם מ"ה שבברכות דשמ"ע ברוך אתה הוי' שכורע וממשיך מלמעלה למטה שהוא בחי' השתחואה וביטול וכענין קול דממה דקה שהוא מבחי' שם מ"ה שאחר הרעש וצעקת הלב בק"ש ופד"ז כידוע, (והנה ע"י עלי' זו הוא מעלה עמו ג"כ התומ"צ דכל היום ומה"ט נק' התפלה סולם כמ"ש במ"א), אך מי שתורתו אומנתו הוא ממשיך בלא תפלה מצד שרש נשמתו מחכמה דס"ג כו'. ובזה יובן שרש ענין הנז"ל בתורה דפעמים המצות גבוהים מנפש האדם כמ"ש קדשנו במצותיו כו' ופעמים משמע שנשמות ישראל גבוהים מהמצות וכמאמר ועשיתם אתם כאילו עשאוני ואם יקיים גוי המצוה לא עשה ולא כלום, והענין דשניהם אמת דנשמות ישראל הם מעולם התיקון שכבר נתברר ע"י שם מ"ה וזהו אשר +קדשנו" בקדש עילאה ולכך וצונו לעשות המצות שבהם ועל ידם דייקא יהי' בירורי רפ"ח והמשכות אורות דס"ג כי הבירור הוא ע"י מ"ה כנ"ל ומצד זה הנפש גבוה מהמצוה, אבל לאחר שנעשה המצוה ונתבררה הרי שכר המצוה מצוה עצמה כמו שהיא בשם ס"ג הנ"ל והנשמה נהני' מזיו זה והוא מתן שכרה, מצד זה המצות גבוהים מן הנפש והם חיי עולם להנפש, וגם בזה מובן משנז"ל בתורה דפעמים משמע שתפלה גדולה מתורה כי הבירור והעליה הוא ע"י התפלה כנ"ל ועיקר ההמשכה ע"י תומ"צ כדלעיל. ואחר כל הנ"ל יובן שרש ענין הפסוק כי תבואו אל הארץ אזי תיומ"י ושבתה הארץ ר"ל כשתבואו אל הארץ העליונה שהיא בחי' שם ב"ן כל המשכות אורות דס"ג ברמ"ח מ"ע כנ"ל אזי ושבתה הארץ כי תתעלה בבחי' ס"ג עצמה ותהיה עט"ב ולא תקבל עוד בבחי' רו"ש שהוא בחי' דפיקו דלבא מז"א בעלה ואז נאמר ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים חציים אל הים הקדמוני כו', והמשכות אלו הוא רמ"ח מ"ע כנ"ל והוא ענין שש שנים תזרע שדך שנאמר אח"כ שהמצות נמשלו לזריעה כדלעיל ועי"ז גדלים תבואות בארץ והוא בחי' המשכות אורות דס"ג הנ"ל בשם ב"ן הנק' ארץ ועי"ז ושבתה הארץ כו' והוא ענין ובשנה השביעית שבת שבתון כו' כי ו' אלפי שני דהאי עלמא הוא זמן העבודה ובירורים ואח"כ באלף הז' יהיה יום שכולו שבת שכל השבתות דעכשיו יהיה להם עליה ביום שכולו שבת והיינו לע"ל שיהיה עשיה דעכשיו כמו קודם השבירה שהיה עשיה דס"ג גבוה מאצי' דעכשיו כידוע שנקודים נק' אדם דיצירה וברודים אדם דעזי' וא"כ אצי' דעכשיו יתעלה עוד יותר הגבה מאד כו':

פרק יב
להבין ענין פסח ומצה

להבין ענין פסח ומצה, שהוא המשכת מוחי' דאו"א בז"א ויש בהם בחי' גדלות ראשון וגדלות שני וכולם נמשכי' אז בז"א ביחד וזהו הנס דיצ"מ משא"כ בשאר יו"ט ואפי' בשבת אינן נמשכי' רק בסדר והדרגה כו' יעו"ש בפע"ח, וזהו ענין הכוסות והמצה, הכוסות כנגד מוחי' דאי' והמצה בחי' מוחי' דאבא. להבין כ"ז, צ"ל תחלה מהו ענין מוחי' דאבא ומהו ענין מוחי' דאימא, ומתחלה יש להקדים ענין הי"ס דאצי' שאינן מתגלי' לנבראי' רק מציאותן ולא מהותן, וביאור הדברים הנה יש להבין מ"ש מלכותך מל' כל עולמים שמדת מל' היא חיות כל העולמות דבי"ע, והלא מבואר בזהר דמדת מל' היא אספקלריא דלא נהרא, דלית לה מגרמה כלום, ופי' דבר זה הוא כי אין מלך בלא עם עד"מ המלך בלא אנשים אין לו על מי להתפשט מדת ההתנשאות ולא יקרא אז בשם מלך כלל אלא הוא כשאר אנשים א"כ עיקר הסיבה למדת ההתנשאות של המלך הוא ע"י העבדים מלמטה למעלה וזהו לית לה מגרמה כלום כ"א ע"י העלא' מ"ן מלמטה שמלכותו ברצון קבלו עליהם (משא"כ מדת חו"ג י"ל דשייך אף כשאין עם וכש"כ פנימי' מדות שהם אהוי"ר וגם חו"ג שייכי' גם כשהוא בפ"ע שהוא נדיב לב בטבע שאם הי' צריך איזה אדם לקבל שפע ממנו ישפיע לו חסד וכן להיפך גבורה בטבע (רק כשאין עם אז אין המדות פועלי' פעולתן והם בבחי' העלם) משא"כ מדת ההתנשאות לא שייך כ"כ לומר ע"ז גם בחי' העלם כמו בחסד כו' וכמשל השם של האדם שאין שייך כ"כ לומר עליו שהוא בהעלם כשאין קורא בשמו כמ"ש במ"א, א"נ י"ל דחו"ג שייך בלא עם רק על בנים וכה"ג משא"כ מלוכה והתנשאות לא יתכן רק על נפרדים דוקא), ולפ"ז צ"ל איך יתכן מ"ש מלכותך מכ"ע שע"י מדת המל' הוא התהוות העולמות ולפי המשל מהתנשאות שלמטה לא א"ש דהא אין מלך בלא עם א"כ כשכבר נבראו עם אז שייך בחי' מלוכה ואיך נהפוך הוא שממדת מלוכה נתהוו הנבראי' מאין ליש א"כ קדמה בחי' המלוכה קודם התהוות בחי' עם ואדרבה ממדת מלוכה והתנשאות נתהוו העם, וזה תמוה לפי המשל הנ"ל מהתנשאות שלמטה דלא שייך כלל התנשאות כשאין עם, אך באמת עיקר הפי' בענין לית לה מגרמה כלום הוא דלית לה להשפיע להחיות רוח שפלים דבי"ע בלתי שתקבל תחלה השפעת מ"ד מלמעלה, ולא דלית לה כלום ממש רק שאין לה כדי להשפיע כו' וכמו ענין סיהרא לית לה מגרמה כלום, ובאמת ידוע בס' התכונה שהלבנה יש לה אור מצד עצמה ג"כ רק שלא תוכל להאיר על הארץ עד שתקבל מאור השמש, וכך הוא במדת המל'. אך צ"ל דלפי משל הנ"ל משמע דלית לה מגרמ' כלום ממש כ"א

ע"י העלא' מ"ן מלמטה דוקא אז נתהוה עיקר מהות המלוכה כנ"ל, וכבר נת' דא"א לומר כן ממ"ש מלכותך מלכות כל עולמים ואתה מחי' את כולם, ומ"מ באמת כל הפירושים הנ"ל יש להם מקום וענין:

ב. **ולהבין** זה יש להקדים עוד ענין אחד והוא ההפרש בין השגת הנביאים להשגת החכמים ובעלי רוח הקדש, דהנה שרש השגת הנביאים הוא מבחי' נו"ה דבי"ע ופי' מבחי' אצי' המתלבש בבי"ע, רק החילוקי מדרגות הנביאים הוא בענין ההתלבשות, ישעי' היתה נבואתו מנו"ה דבריאה היינו מבחי' אצי' המלובש בנו"ה דבריאה ויחזקאל לא השיג רק מיצי' היינו הארת האצי' המלובש ביצי', מלבד מרע"ה שהיתה נבואתו מבחי' נה"י דאצי' ואף גם זאת בהמשכתן דרך מעביר בבריאה רק שאינו בבחי' התלבשות גמור בבריאה כמו בשאר הנביאים שהוא ע"י התלבשות גמור, והנה מרע"ה השיג ג"כ בחי' אחוריים דיסוד אבא המלובש בז"א אבל פנימיותו לא השיג וע"ז נאמר וראית את אחורי ופני לא יראו, ואותן שנכנסו לפרדס שהם בעלי רוח הקדש שלא הגיעו למדרגת הנבואה הוא שלא השיגו רק אורות היצי' עצמן משא"כ הנבואה היא בחי' אצי' המלובש בבריאה או ביצירה כנ"ל, ולפ"ז יש לתמוה לכאורה איך רשב"י וחביריו שלא היו נביאים (ולא נז' עליהם בגמ' שנכנסו לפרדס ואף אם נכנסו הלא נת' שאין זה רק השגת אורות דיצי' לבד) השיגו השגות גבוהים ונעלים מהשגת הנביאים שמדבר באד"ר מעניני פרצופי א"א וע"י וא"ק וכן האריז"ל השיג בזה כמבואר בכהאריז"ל ואיך השיגו יותר ממשה רבן של כל הנביאים שלא השיג פנימי' יסוד אבא כו' רק אחוריים לבד כנ"ל והם השיגו אפילו בע"י וא"ק כו', ואף שארז"ל חכם עדיף מנביא הלא הנביאים היו ג"כ חכמים, אך הענין הוא דההפרש בין ידיעת החכמים כמו רשב"י או האריז"ל, ובין השגת הנביאים הוא ההפרש בין ידיעת מציאות להשגת המהות, שהנביאים מה שהשיגו השיגו המהות ממש וכמו שאנו רואים במקרא שהשגת הנבואה היא נקראת ראיה ממש וראית את אחורי ואראה את ה' וירא אליו ה' ואף שזהו דרך משל ואינה ראיית עין גשמי ממש מ"מ הנמשל צ"ל דומה למשל וכדתרגום וירא אליו ה' ואתגליא לי' כו' בחי' התגלות שנגלה אליו הנעלם ב"ה, להיות משיג המהות ממש של בחי' המדה והמדרגה הנגלה אליו וכמו הראיה שהיא ראיית המהות, משא"כ השגת החכמים היא אינה גילוי והשגת המהות ממש רק ידיעת המציאות לבד ולא השגת המהות, ולכן הנביאים לא השיגו רק בבחי' נהי"מ כי לא יוכלו לירד ולהתגלות אליהם בהשגת המהות רק מדרגות התחתונות שהן נהי"מ שהן הן היורדות תמיד ומתגלות מהמשפיע למקבל בבחי' מוחין וחיות כידוע שהן הן כלי ההשפעה והורדת החיות מהעליון לתחתון בכל

העולמות והמדרגות ולכן ג"כ הן הן המתגלות לנביאים בגילוי והשגת המהות ממש ובתוכן מלובש אור הבינה שהיא בחי' הבנת האלהות מאור א"ס ב"ה ובתוכה מלובש אחוריים דחכמה שהיא מדרגה שלמעלה מהשכל וההבנה כו', אבל פנימי' החכמה א"א לירד ולהתגלות לנביאים וכש"כ מה שלמעלה מהחכמה שא"א לירד ולהתגלות להיות מושג המהות, משא"כ החכמים השיגו אפילו בא"ק לפי שהוא רק ענין ידיעת המציאות לבד ועדיין המהות נעלם ומופלא מהם ולכן ידיעה זו השיגו במדרגות עליונות שלמעלה מעלה מהמדרגות שיוכלו להתגלות בנבואה בהשגת המהות וז"ש רז"ל חכם עדיף מנביא לפי שיוכל לידע בחכמתו למעלה מעלה ממדרגות שיוכלו לירד למטה בבחי' התגלות לנביאים במראה נבואתם, ואף שהוא רק ידיעת המציאות מ"מ ידיעה היא עכ"פ ומ"מ גם הנביאים היו חכמים, והשיגו ג"כ בחכמ' ידיעת המציאות למעלה ממה שיוכל להיות מושג בנבואה רק שנבואתם לא הי' רק עד נהי"מ (וא"כ פי' חכם עדיף מנביא היינו מעלת החכמה על הנבואה):

ג. **וביאור** ענין ידיעת המציאות והשגת המהות, הנה יובן עד"מ ממה שיש ב' ידיעות אלו גם בנפש האדם, הנה המדות והשכל שבאדם, הנה האדם יודע מציאותם, ועכ"ז אינו משיג מהותם ממש, עד"מ יש אדם שהוא וותרן בעצם שהוא מפני טבע רוחניות שהוטבע כן בלבו להיות מוותר משלו לזולתו ויש שהוא קמצן וקפדן שהוא טבע הדין והגבורה המוטבע בלבו, ובודאי שהאדם יודע בנפשו היטב מדות אלו איך ומה שהוא אם בטבע זו או בזו ויודע ומרגיש ממש מציאותם, ועכ"ז הרי אינו משיג ממש מהותם שאינו מכיר מהות החסד איך ומה הוא מהותו וכן מהות הקפדנות, ויותר יובן זה מענין המחשבה, אשר אנו רואים שיזכור האדם איזו שכל וסברא שלמדה כבר כמה שנים ולא עלתה על מוחו בינתיים רק אח"כ בעיונו בהלכה יזכור אותו השכל, וא"כ מוכרח שהיתה זו ההשכלה טמונה בשכלו גם קודם שנזכר עליה, שלכך מיד שיזכור עליה ימצאנה, והלא האדם אינו מרגיש מזה כלל, דהיינו שאינו מרגיש כלל ענין ההשכלה הטמונה אצלו בכח חכמתו בעידנא דלא עסיק בה, והיינו לפי שהשכל אינו דבר יש אלא רוחני ואינו משיג מהותו, ולכן אין כל אדם יכול להשיג איכות ומהות השכל שאנו רואים שזה חכם וזה טפש אף ששניהם יש להם מוח גשמי רק החסרון הוא מצד כח החכמה הרוחנית, ואין גוף גשמי יכול להשיג מהות רוחני רק שידע מציאותן שיודע בבירור שזה חכם או שזה סכל אבל לא יכיר מהות חכמה זו שבו. ומ"ש ב' רוחות מספרות זו עם זו היינו לאחר פרידתה מן הגוף אזי הנפש הרוחנית כשהיא אינה מסותרת ומלובשת בגוף גשמי אזי תשיג רוחני זולתו ולכן מספרות זע"ז, משא"כ כשהיא מסותרת בגוף גשמי, הנה

הגוף הגשמי אינו יכול להשיג אפילו הרוחנית המלובש בו ממש רק מציאותן ולא מהותן ממש כנ"ל ממשל המדות והשכל כו', וגם בכללות הנפש כך הוא שהגוף יודע ומרגיש שיש בו נפש המחי' והמשכלת ואינו משיג מהותה כו' כמ"ש במ"א באריכות, אמנם כ"ז הוא בהמדות והשכל שמרגיש מציאותן ולא מהותן כנ"ל אבל הדבור שבאדם הנה האדם משיג מהותו ממש ג"כ, לפי שהוא בערכו להיות מושג מחמת שהוא גשמי כמוהו כי הנה הגם שנודע שהכ"ב אותיות הם מהנפש ואע"פ שיוצאים מן ה' מוצאות אחה"ע מהגרון כו' אין ר"ל שמתהוים ממש בהגרון רק שיוצאי' מהנפש ומכים בגרון ועושים בו הקול וכן בומ"ף בשפתים כו' והרי אותיות שבנפש הם רוחניים, וא"כ איך יהי' בהן השגת המהות. אך באמת אין הכוונה שגשם האותיות הוא מהנפש כי גשם האותיות הוא הקול שהוא גשמי רק שכ"ב אותיות הנפש מתלבשים בו אחה"ע מתלבשים בקול שבגרון כו' ולהיות שיש להם עכ"פ חומר גשמי לכן נתפסים ומושגים מהותם ממש להאדם שהרי האדם המדבר משיג מהות קול הדברים שמוציא מפיו ואינן כמו המדות והשכל שאינו משיג מהותם ממש רק שיודע ומרגיש מציאותם כנ"ל:

ד. **וע"פ** משל זה בנפש האדם איך שאפילו השכל שבאדם ממש אין האדם משיג מהותו כנ"ל משא"כ הדבור שהוא השגת המהות, יובן היטב ענין ההפרש בין השגת החכמים להשגת הנביאים, שמה שידעו המקובלים ואפי' הרשב"י ע"ה, אף גם בענין ע"ס דאצי' ענין חכים ולא בחכמה ידיעא ע"ד דוגמא, היינו רק ידיעת המציאות שידע שיש בחי' חכים ולא בחכמה ידיעה, אבל לא השיג מהות אותה חכמה מהו, כי אין לדמותו כלל לשכל האדם לא מיני' ולא מקצתיה, שהרי החכמה שלנו איננה מהוה שום דבר כלל, משא"כ החכמה עילאה הנה החכמה תחיה שהיא מהוה נשמות כו' וכן בהשתלשלות המדרגות נתהוו מחכמה שמן ומים כידוע שהאור והמים והשמן יתייחסו כולם אל בחי' החכמה שממנה נתהוו היינו ע"י המשכה והשתלשלות מח"ע וזה א"א למוח להשיג על בוריו שמחכמה יתהוו נשמות כו' או השמן ומים, הרי אין מהות הח"ע מושג כלל, כי באמת אין שכל אנושי מערך זה כלל, כי הרי מקור התהוות שכל אנושי הוא רק בבחי' יש מאין מכלים דעשי', ועשי' לגבי יצי' אין ערוך וכן יצי' לגבי בריאה ובריאה לגבי אצילות רק שע"י פרסות שהוא צמצומים והעלמים רבים שמתצמצם אור ושפע החכמה דאצילות מתהוה ממנה חכמה אנושית, וע"כ אינן ערוך זל"ז כלל שהח"ע תחי' מאין ליש משא"כ השכל אנושי, וזהו לא בחכמה ידיעא שאינה מערך חכמה שבנבראי' הנק' חכמה ידיעא, לכן הרי א"א להשיג בחכמה האנושי' מהות חכמה עליונה ית' רק מציאותה בלבד (והא דמבואר במשל אות ג' שאפי' החכמה שבאדם אינו משיג מהות' א"כ למה אמר כאן

דדוקא חכמה דאצי' הוא שאין מושג מהותה, דמשמע דחכמה אנושית מושג מהותה. נ' דלעיל כוונתו על מהות כח החכמה המלובש במוח שממנו נובעי' ההשכלות שהוא אינו מושג כלל מהותו, אבל גילוי ההשכלה מושגת להאדם המשיגה. וכאן ר"ל דאין להעריך כלל הגילוי מח"ע שהוא מערך וסוג השכל אנושי כי באמת לא מיני' ולא מקצתיה כנ"ל) ועד"ז השיג רשב"י ע"ה מה שהשיג בבחי' אצילות ואפילו למעלה מהאצי'. וכל אלה לא נפלאו גם ממרע"ה ופשיטא הוא. אבל מ"ש שמרע"ה היתה נבואתו רק בנהי"מ דאצי' שבבריאה היינו בבחי' השגת המהות שבחי' זו השיג מהותם ממש עם בחי' אור הבינה ואחוריי' דאבא שבנהי"מ דאצילות, וכזה השיג ישעי' בבריאה וז"ש וארא כו' שרפים עומדים ממעל לו ונודע שהשרפים הם מעולם הבריאה, והוא למטה מהשגת מרע"ה כנ"ל ויחזקאל ביצירה כו', הכל השגת המהות ממש והוא עד"מ באדם כמו שמשיג מהות הדבור שלו כנ"ל שהיא השגת המהות ולא ידיעת המציאות לבד:

ה. (**ונ**' דבידיעת המציאות ג"כ ודאי יש לחלק דהנה נת' שהרשב"י והאריז"ל לא השיגו המהות רק ידיעת המציאות, וא"כ לכאורה מאי נפקא מינה בין השגתם להשגת שאר המקובלים שרואים ג"כ כתוב בזהר וע"ח הסודות שבפרצופי עליוני' דע"י וא"ק כו' ובודאי הריחוק ביניהם בהשגה סוד אחד כרחוק שמים מארץ ועוד דהא מבואר בפע"ח שער ט"ז פרק א', שישן האריז"ל בשבת ונכנס אליו תלמידו רבי אברהם הלוי וסיפר לו האריז"ל איך שעסק עכשיו בישיבה של מעלה בפרשת בלק ובלעם כו' שאם היה דורש פ' שנים רצופים מה ששמע עתה אינו יכול להשלים, ובחי' השגה זו להשיג ברבע שעה או אפי' בשעה מה שצריך זמן לבאר זה פ' שנים בודאי אינה כלל ממין השגה דשכל אנושי, אך הענין כי הרשב"י והאריז"ל מה שאמרנו שלא הי' להם רק ידיעת המציאות היינו בבחי' י"ס דאצי' שבבי"ע משא"כ הנביאים השיגו אצי' שבב"י כנ"ל אבל הרי היו רשב"י והאריז"ל בעלי רוה"ק וא"כ השיגו מהות אורות היצי' עצמן השגת המהות, שהשגה זו ג"כ אינה מערך שכל אנושי כנ"ל ששרש השכל אנושי נתהוה מאין ליש מכלים דעשיה. ולפ"ז נ' דגם בידיעת המציאות בי"ס דאצי' וע"י וא"ק, יש חילוק גדול בין רשב"י והאריז"ל לשאר מקובלים. דעם היות שנת' דשם אין להם רק ידיעת המציאות ולא השגת המהות מ"מ י"ל שהם יודעי' המציאות די"ס דאצי' וע"י וא"ק, ע"ד שידוע מציאות זה בעולם היצי' שעד שם משיגים הם המהות כנ"ל הלכך כמו שידוע שם מציאות אצי' וא"ק כנ"ל עד"ז ממש ידעו הרשב"י ואריז"ל. משא"כ השגת שאר המקובלים וידיעתם המציאות הוא בידיעה שבעשיה הגשמיות שאינה ערוך אפילו לחכמה הרוחני' דעשי' כנ"ל שנתהוה משם מאין ליש מכש"כ שאינה ערוך לי"ס דיצירה כו'. ועפ"ז יש לפרש

מארז"ל אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אדם כו' וידוע דהמלאכים הם בעולם היצירה ולפי שרוב בעלי רוה"ק השגתם ביצירה לכך אמר אם הראשונים כמלאכים:

ו. **ויובן** יותר באר היטב החילוק שבידיעת המציאות די"ס דאצי' וא"ק בין הרשב"י ז"ל לשאר מקובלים, ע"פ משנת"ל אות ג' דהשכל ומדות שבאדם ג"כ אין האדם משיג רק מציאותן ולא מהותן ממש. והנה גם הח"ע דאצי' ג"כ ידוע לנו מציאותה ולא מהותה, והרי מ"מ יש ריחוק גדול לאין שיעור בין ידיעת מציאות השכל שבאדם לידיעת מציאת הח"ע שהרי הח"ע אינו מערך ומהות השכל אנושי שהחכמה תחי' כו'. הלכך מה שיודע מציאת ח"ע אין ידיעה זו כלל ממהות ידי' שיודע השכל אנושי שהיא ידיעה גמורה. אך ביאור ענין החילוק יובן עפמ"ש במ"א ע"פ וידעת היום כו' שיש חילוק בין דעת לאמונה דשם נת' שהרגשת המציאות נק' דעת עד"מ מה שהאדם יודע שיש בו נפש המחי' אותו אין שייך ע"ז ל' אמונה שהרי זה נרגש אצלו ממש שכשרואה חיות הגוף וקיומו יודע ומרגיש כי נפשו הוא בו שהיא היא המחיה את הגוף ובלעדה אין לו חיות וקיום. ומ"מ אין זה השגת המהות שאינו משיג מהות הנפש איך ומה היא כו' ועד"ז למעלה ג"כ בבחי' ממכ"ע דהיינו להאמין שהקב"ה מחי' את כולם והוא ברא כל העולמות מאין ליש א"צ לזה אמונה שהרי זה נרגש וע"ז נאמר אחזה אלוה מאחר שרואין העולמות שהן כמו גוף גדול מהארץ לרקיע ת"ק שנה כו'. מזה נרגש שיש בהן חיות מא"ס ב"ה המהוה ומחי' אותם ומקיימם כמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וידיעה זו מורגשת כאילו רואה כו' כמו שנרגש אדם מנפשו ע"י שרואה חיות הגוף וקיומו כנ"ל וע"ז נאמר דע את אלקי אביך כו'. שענינו הרגשה ממש רק שהיא הרגשת וידיעת המציאות ולא השגת המהות כי הוא ית' הוא הידוע מציאותו ולא מהותו. אך הנה דעת והרגשה זו הוא בבחי' ממכ"ע אבל בבחי' סוכ"ע כתי' אני ה' לא שניתי ואתה הוא קודם שנברא העולם שאינו בגדר עלמין כלל ואינו כדמיון הנשמה המתפשטת בתוך הגוף שמתפעלת ממקרי הגוף וממקרי המקום והזמן קור וחום כו' אבל הוא ית' אינו נתפס בגדר מקום שאינו בגדר עלמין כלל. ובבחי' זו לא שייך דעת והרגשה שאין נתפס בשום שכל והשגה איך אין שינוי לפניו ית' אלא זו היא בחי' אמונה להאמין בה' שהוא ית' אינו בגדר עלמין ולפניו כחשיכה כאורה. והנה הרי ענין אמונה זו היא ג"כ ידיעת המציאות שאנו יודעים ומאמינים שהוא ית' סכ"ע ואני ה' לא שניתי כנ"ל והדעת וההרגשה בבחי' ממכ"ע הוא ג"כ ידיעת המציאות לבד ולא השגת המהות. והחילוק ביניהם שידיעת המציאות ממכ"ע הוא בחי' הרגשה ממש כמו שהאדם מרגיש חיי נפשו כנ"ל משא"כ בבחי' סכ"ע לא שייך דעת והרגשה רק אמונה כו', וקרוב לזה הוא החילוק הנ"ל בידיעת המציאות

בשכל ומדות שבאדם עצמו שאין בהם ג"כ השגת המהות כנ"ל ועכ"ז מרגיש מציאותן הרגשה גמורה כמו שמרגיש חיי נפשו, שהרי השכל מתגלה במוחו והמדות בלבו ומרגיש אהבתו או השכלתו כו' רק שאינו משיג מהות ענין כח השכל איך ומה הוא, משא"כ ידיעת המציאות דח"ע אינו עד"ז רק ע"ד ענין האמונה בסכ"ע, ומלבד החילוק שבין הרגשה ודעת לבחי' אמונה הרי מובן למשכיל שידיעת המציאות שבבחי' הרגשה ממש הוא ענין קצת ידיעה והשגה והכרה כמשל בכח השכל שבאדם שאע"פ שאינו משיג מהותו מ"מ קצת הכרה שייך בו ע"י שמתגלה במוחו גלוי ממנו כו' משא"כ בח"ע אין שייך לומר כן שאין שום מוח משיג ענין הח"ע שהחכמה תחיה מאין ליש נשמות ושמן ומים ואור כו' שאין זה מערך ומהות שכל שלנו א"כ אין אתנו שום הכרה והרגשה בענין מהות הח"ע רק הידיעת המציאות הוא שאנו יודעי' ומאמינים שיש בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא כו', ועד"ז יובן ההפרש בידיעת המציאות בע"ס עליונות בינינו להרשב"י והאריז"ל דענין ידיעה שלנו הוא ע"ד האמונה שלכך נק' הי"ס רזא דמהימנותא ואין לנו שום הכרה בבחי' ח"ע כו' משא"כ ידיעת הרשב"י ז"ל עם שאינה השגת המהות כנביאים מ"מ י"ל שהיא ידיעה והרגשה ע"ד שהאדם נרגש ויודע מכח השכל שבו אע"פ שאינו משיג מהותו כנ"ל:

ז. **וממוצא** דבר נת' לנו, שיש ג' בחי' הא' השגת המהות ונק' ראי' והיא מעלת הנביאים דכתיב בהו וארא כו', והב' השגת החכמים שהיא ידיעת המציאות לבד ולא השגת המהות, רק שנת' שבידיעת המציאות יש ג"כ שני בחי' הא' הנק' דעת והוא הידיעה שבבחי' הרגשה ממש שנרגש המציאות אע"פ שאינו רואה אותו ובחי' ידיעה כזו היא הכרה ממש, והב' הוא מה שאין בו שום ידיעה והרגשה רק בחי' אמונה לבדה ואין שייך בבחי' זו הכרה כו', ובין הכל הם ג' מדרגות היינו אמונה ודעת וראיה, והנה מצינו שג' בחי' אלו ישנם אפילו למעלה בעולם האצילות, והוא משנ"ת בסידור בפי' ברוך שאמר והי' העולם, ברוך הוא, שהם בחי' רדל"א וגלגלתא דא"א, והנה גלגלתא נק' הוא ל' נסתר כי גם באצי' ידוע מציאותו ולא מהותו, והענין כי חכמה היא ראשית הגילוי באצי' ונק' לכך אתה כמ"ש כי אתה אבינו שאור אבא נק' אתה ע"ש שהוא בחי' גילוי, משא"כ גלגלתא אין בה שום השגת המהות גם בעולם האצי' שהיא מופלא ונעלם מהם ונאמר ע"ז ישת חשך סתרו שאינו מושג כו' לכך לא שייך ע"ז ל' אתה שהרי אין בה השגת המהות אך מ"מ יש בה ג"כ ידיעת המציאות, וכמו עד"מ באדם שהנה הוא יוכל להשכיל כל חכמה ושכל בגילוי אור וידוע שגילוי ההשכלות יש להם מקור ושרש שממנו נמשכים ונולדים והוא הנק' משכיל בפסוק לשון מפעיל מפני שמשכיל כל

ההשכלות, והנה כח המשכיל אע"פ שאין מהותו מושג לאדם מ"מ נרגש ויודע מציאותו שכשרואה א"ע שנופל לו סברא והשכלה חדשה במוחו ה"ז יודע ומרגיש שבודאי יש לו כח במוחו שמשכיל וממציא השכלה זו, ה"ז הרגשת המציאות ולא השגת המהות וכמשנת"ל דהשכל שבאדם ידוע מציאותו ולא מהותו, וכך עד"מ זה הוא למעלה בחי' גלגלתא דא"א שהיא מקור הח"ע דאצילות הלכך אע"פ שאין הגלגלתא בבחי' גילוי ממש באצי' כמו הח"ע שנק' אתה מ"מ נרגש וידוע מציאות' והוא הידיעה במקור הח"ע כנ"ל במשל ההרגשה בבחי' המשכיל כו' וע"כ נאמר ע"ז ברוך הוא דפי' הוא מורה על הנסתר דוקא שאינו רואה מהותו רק שיודע ומרגיש מציאותו כו', אמנם בחי' רדל"א שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ואין ערוך כלל בין המאציל לנאצלים ואינו עדיין מקור לנאצלים רק ע"י כמה צמצומים כו', הלכך לא שייך ידיעת מציאותו באצי' ע"ד דשייך בגלגלתא דשם שייך בחי' דעת והרגשה מצד היותה מקור לח"ע כו' משא"כ בחי' זו שאינה מקור עדיין כלל לח"ע ע"כ נק' רישא דלא אתיידע שאין שייך בבחי' זו שום ידיעה כו', ומ"מ הדבר פשוט דהפי' שאין שייך שם ידיעה והרגשה ממש שהיא בחי' הכרה כנ"ל במשל ההכרה שבבחי' המשכיל שמכירים שהוא מקור השכל, אבל ידיעה שבבחי' אמונה שייך גם שם, שהרי אפי' האריז"ל שהיתה השגתו להשיג המהות בבחי' יצירה כנ"ל דרש כמה דרושים בבחי' רדל"א, מכש"כ שידוע באצי', אבל הענין דאין שייך שם בחי' הידיעה וההרגשה אפילו באצי'. הרי נת' ג' בחי' אלו גם באצילות והן בחי' ח"ע שנק' אתה שמושג המהות, גלגלתא נק' הוא שידוע המציאות ולא המהות ובחי' ג' הוא רדל"א דלא אתיידע גם המציאות רק בבחי' אמונה):

ח. **ועתה** נחזור לענינינו שהתחלנו לעיל אות א' בענין בחי' המל' איך שייך התנשאות קודם שנתהוו בחי' עם כו'. אך הנה לפי המבואר למעלה בענין חכים ולא בחכמה ידיעא שאין אנו משיגים ומכירים כלל מהות הח"ע רק שידוע שיש מציאות ח"ע, כך הוא ג"כ בבחי' מל', שאנו יודעים שיש מדת מל' דאצילות דהיינו מה שהוא ית' נקרא מלך עלינו ועי"ז שהוא ית' כביכול מתנשא עלינו להיות בבחי' מלך עלינו הנה זו ההתנשאות מחיה ומהוה אותנו מאין ליש שנהי' בחי' עם כו', אבל אין לנו שום השגת במהות וענין התנשאות זו מה היא, שהרי בודאי אינה מערך ומהות וסוג התנשאות של המלך ב"ו שמתנשא על עמו ונק' מלך עליהם שהרי בגשמיות המלך שמתנשא על העם, אינו מחיה את העם בהתנשאותו עליהם, ולמעלה הוא בזה גופא שהוא ית' כביכול מתנשא ומולך עלינו הוא מחיה אותנו ממש שזה חיינו ממש מה שמתנשא כו' שמהתנשאות זו אנו חיים ומתהוים מאין ליש, וזה א"א להשיג המהות ממש איך ההתנשאות יחיה

ויהוה הנברא מאין ליש, כי למטה בגשמיות כשהמלך מתנשא על העם למלוך אינו מחי' בהתנשאותו על העם כו' את העם כלל, רק המדת התנשאותו מחיה אותו בלבד כנראה שכשהאדם הוא בהתנשאות אז מצהיב פניו שהוא ע"י ההתנשאות שהיא גופא מחייהו לכן מצהיב פניו כו' אבל אין שייך כלל שיחי' זולתו עי"ז שאין מתפשט החיות של התנשאותו לזולתו להחיות זולתו, אבל למעלה המדת ההתנשאות גופא היא המחיה את כל הנבראים ומהוה אותן מאין ליש, ולכך א"א להשיג מהות וענין בחי' התנשאות זו שאינה כלל מערך וסוג התנשאות הגשמיות ח"ו, גם בלאה"כ התנשאות שאנו מציירים בשכלנו הוא מגושם מאד שמציירים כהתנשאות שבגשמיות שמיכאל משתחוה כו' והוא ב"ה מתנשא עליהם ובאמת הוא מגושם נגדו ית' שאינו כן לא מיני' ולא מקצתי', הלכך מובן שאין לנו שום השגת במהות ההתנשאות ואפילו רשב"י והאריז"ל לא השיגו המהות מדת מל' דאצי', רק הנביאים השיגו המהות ממש כמ"ש בישעי' וארא את אדני יושב על כסא רם כו' ושם אד' הוא בחי' מל' דאצי' רק שישעי' ראה בחי' מל' דאצי' כמו שהוא בהתלבשותה בבריאה כנ"ל שבחי' אצי' בלא התלבשות לא השיג ישעי' (רק מרע"ה שהשיג אצי' כמו שהוא דרך מעביר בבריאה כו' ולא בהתלבשות והחילוק בין דרך מעביר לדרך התלבשות הוא חילוק גדול ואכ"מ) וז"ש וארא את אד' יושב על כסא רם כי עולם הבריאה הוא נק' כסא כנודע, וכן יחזקאל ראה מהות האצי' כמו שמלובש ביצירה כו' משא"כ אפילו החכמים הראשונים כרשב"י לא השיגו מהות המל' דאצי' כלל רק ידיעת המציאות, ומכש"כ שאר אנשים ומקובלים כו' שאם הראשונים כמלאכים כו', ולפ"ז לא יקשה עלינו ענין הקושיא הנ"ל דהא אין מלך בלא עם ובשלמא באדם התחתון יש אנשים במציאות קודם שנעשה זה מלך עליהם הלכך שפיר שייך התנשאות משא"כ למעלה הנבראים נתהוו מההתנשאות וא"כ קדמה ההתנשאות עד שלא היו הנבראים ואיך שייך זה התנשאות כשאין עם כו', אך באמת זה הי' קשה אם הי' ההתנשאות מערך וסוג התנשאות גשמיות אבל מאחר שאינו מערך זה כלל שהתנשאות מהוה מאין ליש כו' שא"א לשכל לשער כלל א"כ אין אנו יודעים מהו התנשאות זו א"כ תו לק"מ קושיא הנ"ל:

פרק יג

מה יפו פעמייך

(שה"ש ז' פסוק ב') **מה** יפו פעמייך בנעלים בת נדיב. ודרשו רז"ל בפ"ק דחגיגה כמה יפין רגליהן של ישראל בנעלים בשעה שעולין לרגל בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב כמ"ש נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם, הנה ענין עקבות משיחא היינו נשמות שבבחי'

עקביים דאדם תתאה מל' דאצי' הנק' רגלי השכינה, כי הנה בחי' ממכ"ע הוא בבחי' ציור אדם ראש ורגל מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין דהיינו מעולם הבריאה עד עולם העשי' דכתי' הארץ הדום רגלי פי' כי מדת מלכותו ית' בכל משלה והיא מחיה ומהוה את כל הנבראים מאין וזהו ממכ"ע שהוא כמו הנשמה הממלא את הגוף שהיא ממשכת שפע וחיות לכל אבר כפי מזגו מראש עד רגל כן כל העולמות דבי"ע הם בדוגמת איברים דשכינתא כידוע והשכינה עצמה מל' דאצי' היא כנשמה להם שממשכת להם שפע וחיות, והנה באיברי' יש חלוקי מדרגות שיש איברים פנימיים כמוח שבראש וכדומה ויש איברים חיצוניי' כמו הרגלים שאינם רק לקיום ומעמד גוף העיקרי כו', ואמנם בכלל כולם הן כלים שחיות הנפש שורה ומתאחד בהם כך למעלה בעולמו' דבי"ע שהם בחי' כלים להארת המל' דאצילות יש רבוי חלוקי' ראש ורגל דהיינו מתחלת הבריאה שהוא בחי' ראש עד סיום העשי' שהוא בחי' רגל ומ"מ כל הבחי' שהם נק' כלים ואיברים לשכינתא הם פנימי' העולמו' דבי"ע שהם הכלים שהארת המל' דאצילות שורה בהן וכמו הרגל שגם בו יש חיות הנפש ממש ע"ד שיש בראש ובכולן יש ב' בחי', החיות של כל אבר וגוף האבר עצמו כן עד"מ כל העולמות דבי"ע הפנימיי' הקרובי' אל אור וחיות אלקי שבי"ס דבי"ע הם כערך גוף האבר לגבי חיות האבר דהיינו ממכ"ע שיורד ושופע לכל אבר ואבר ויש בכל אבר ב' בחי', החיות של אלקות שממל' דאצי' שבו והאבר עצמו כו', אמנם עולמות החיצוניי' ביותר הם בחי' לבושים לגבי איברים אלו כמו הלבוש שהוא דבר נפרד לגמרי ואין חיות הנפש מתלבשת ומתאחדת בתוכיותו כלל ע"ד שמתלבשת בגוף לא מיני ולא מקצתי', כך אותן העולמות אינן בערך הפנימיי' להיות איברי' לשכינתא אלא נק' לבושי'. והנה הארץ הדום רגלי שהוא עולם העשי' יש בו פנימי' שהוא בחי' רגלי השכינה סוף כל דרגין ממדרגת שפע החיות ממל' דאצי' שמתלבש' בו שנק' בשם רגל, והחיצוני' דעשי' שהם בחי' ההיכלות והמלאכי' נק' לבושי' להרגל, אמנם הנשמות שהם מפנימי' העולמו' והם מן האיברים עצמן ולכן הנשמו' דעשי' נק' עקביים שהעקביים הן מן הרגל עצמו עכ"פ וזהו עקבות משיחא. והנה כמו שלמטה באדם התחתון הלבוש של הרגל הוא המנעל שהוא היותר גס מכל לבושיו שעל גופו שהרי הלבוש שמלביש הידים והחזה והשוקיים הם של צמר וכדומה שהוא דק ולבוש המנעל הוא של עור שהוא גס מאד. כמ"כ למעלה לבוש דרגלי השכינה שבעשי' הוא של עור ונק' מנעל שהוא לבוש גס יותר מלבושי' דיצי' ועשי'. והגם שבודאי העיקר הוא גוף הרגל וחיותו הפנימי ואין העור של המנעל תופס מקום לנגדו שהרי מנהיג את המנעל לאותו צד שיפנה הרגל ע"פ רצון החיות האלקי שבתוך הרגל שהיא הנשמה של

הכלי כנ"ל, וא"כ לכאורה מה יתן לך ומה יוסיף לך עביות המנעל מאחר שעכ"ז בטל להרגל. אך באמת גם שע"פ האמת אין עביותו גורם כלום לבטל הנהגת הרגל, כי הוא בטל להרגל ולכל אשר יחפוץ יטנו, עכ"ז לעין הרואה הוא גורם הסתר והעלם, שהוא מסתיר מאד את הרגל יותר משיסתיר לבוש הצמר ופשתן את הגוף שהרי מתוך הדקות של לבוש הצמר ופשתן יכולים להביט קצת בגוף ולהכיר אפס ושמץ מיני', אבל מתוך גסות העור בלתי אפשר כלל להכיר אפי' שמץ מן גוף הרגל, וכמ"כ עד"מ למעלה חיות האלקי שבכלים דעשי' שהן הנק' רגלי השכינה הגם שהוא העיקר והמקור אמיתי וכל הברואים שבעולם העשיה ומנהיגם כרצונו להשפיל ולהרים על מלכי האדמה וכל פרטי הצטרכותם וחיותם וקיומם ושינויי הזמן של כל פרטי הנבראי' דעשי' ארמ"ע ודצח"מ וצבא השמי' ממנו הוא, ואין בחי' הלבושי' מסתירי' לו באמת כי הם טפילי' ובטילי' לו ית' לכל אשר יחפוץ יטנו. עכ"ז אצלינו הם גורמים הסתר והעלם. להיות כי הלבוש מנעלים דעור הם בחי' קליפות גסות ומוסתר ומצומצם בהם כ"כ האור האלקי בתכלי' ההסתר, עד שהן נראי' כאילו הם נפרדי' ממש ויש ודבר בפ"ע, ולא יושג ויוכר מהם ההשגחה אלקית, וזהו הטעם שבדורות הראשונים היה מצוי האותות ומופתים ניסים נפלאים כידוע ועכשיו אותותינו לא ראינו שהרי אינו מצוי כ"כ שיהי' נס נפלא רק מוסתר ומצומצם מאד בסיבות הטבע. לפי שנשמות של דורות הראשונים היו הלבושים שלהם דקים ביותר כמו לבוש הצמר ופשתן שעל הגוף כנ"ל (כי הנשמות הן מפנימי' העולמות שנק' גופים ואיברי' לשכינתא, והנשמו' של דורות הראשונים היו מבחי' איברי הגוף כמו הראש ואח"כ הכתף והידים כו' שהלבושי' שעליהן הם דקים כנ"ל), לכן הי' לפעמים עת הכושר שיאיר האור אלקי ויתגלה לחוץ לעין כל רואה מתוך דקות הלבוש וזה הי' הניסים הנפלאים שהן גילוי אלהות ממש כידוע, אמנם עכשיו בעקבות משיחא שהוא ענין הנשמות שמבחי' עקביים דשכינה כנ"ל והלבושים שלהם גסים מאד הוא נוגה דעשי' כמשל העור של המנעל שמסתיר על הרגל לגמרי לכך האור אלקי מוסתר מאד בצמצום הנהגת הטבע ואינו מצוי כ"כ שיהי' גילוי אור אלקי בנס נפלא:

ב. **והנה** כתי' רחצתי את רגלי. פי' כל כל הנ"ל בענין המנעלים שהשכינה מל' אצי' מתלבשת בהם עד"מ על רגלי' אינו אלא כשנשפלת בבי"ע להחיות רוח שפלים בבחי' גלות, שאז מוכרחת להתלבש בלבוש המנעלים, כמו עד"מ מי שהולך במקום שיש בו טנופת ולכלוך שמתלבש מנעלים שלא יתטנפו רגליו, כך עד"מ ירידת השכינה בבי"ע שיש שם קליפות שרוצים לחטוף יניקה יתירה, לכן יהי' ההתלבשות שלה ברגלי' שלא יהנו החיצוני' מרגלי השכינה, כי רגלי' יורדות מות מקום שיש שם יניקת החיצונים.

וגם לצורך עלמין דקדושה כי השפע צריכה להתעלם ע"י המנעלים כנ"ל, אבל בעלותה באצילות אומרת רחצתי את רגלי שכבר רחצה אותם מכל טנוף ולכלוך כי באצי' לא יגורך רע כתי' שאין מקום ליניקת החיצוני' שם, וה"ז כמו הנכנס בהיכלו שמנקה רגליו ומנעליו מהלכלוך והטנוף שבחוץ, והנה כמו שהוא למעלה בהשכינה מל' דאצי' שהיא מקור נשמות ישראל, כך בישראל עצמן בעלותן לרגל, דכתי' יראה כל זכורך את פני הוי', סוכ"ע שבאצילות, למעלה מזמן ומקום, אני הוי' לא שניתי מבלי שימצא שם ראש וסוף בהשתלשלות (ולכן יראה כל זכורך כי קטן וגדול שם הוא), ולכן כתיב ע"ז מה יפו פעמייך בנעלים, כי להיות עליה זו בבחי' אצילות ואז להיות כי עלתה המל' בתכלית העילוי מתייפה גם הלבוש שק של המנעלים כי רחצה אותם מכל טנוף ולכלוך אחיזת החיצוני' דעשי' קודם שעלתה כו' וזהו מה יפו פעמייך בנעלים. אך להבין איך יתכן שגופו של לבוש שק יהיה יפה ויעלה גם הוא לבחי' אצי', ר"ל גם שרחצה המנעלים מכל לכלוך וטינוף הלא מ"מ נשארו עור שהוא לבוש גס ועב ומהו היופי בו כ"כ עד שיעלה בבחי' האצי' ויאמר עליו מה יפו פעמייך בנעלים. אך הענין להיות כי ידוע דשרש לבושים דנוגה דבי"ע נפלו בשבה"כ וקודם שנפלו בשבירה היו במדרגה היותר נעלה מבחי' האצי' כמ"ש לפני מלוך מלך לבנ"י כידוע דכל שנפל למטה מוכרח להיות שהיה במעלה גדולה יותר קודם שנפל כו', אלא שאחר שנפל הוא לבוש גס ועב כנ"ל אבל כשמתעלה לשרשו שקודם השבירה הרי הוא מאד נעלה במדרגה. וזהו שהמנעלי' כמו שהם בעשי' הוא בחי' לבוש שק, אבל כשעלה המל' באצי' אז המנעלים דעשי' מגיעי' לשרשן שקודם השבירה שהיו מאד נעלה לכך נאמר ע"ז מה יפו פעמייך בנעלים. וכן בישראל למטה כשעולין ברגל. וזהו שאמר עוד מה יפו פעמייך בנעלים בת נדיב ופי' רז"ל בתו של אברהם שנק' נדיב כי הנה עיקר סיבת הנפילה בהשתלשלות רבות עד שיש יניקה גם לע' שרים החיצונים הוא מחמת תגבורת חסד העליון כאשר הוא רב חסד משפיע חיות לכולם גם למי שאינו ראוי כמו הנדבן וחסדן בטבעו שישפיע גם לנבזים ושפלים כמו לגדולי הערך כו' וזהו בת נדיב כמ"ש נדיבי עמים נאספו כו' כמו שאמר אברהם לו ישמעאל יחי' שמחמת שהי' מסט' דחסד הי' גם מותרי השפע ממנו לישמעאל כמ"ש במ"א והגם שאותו החסד שירד במותרות נשתלשל מאד למטה ומחי' לקליפה גשמי' כישמעאל מ"מ בשרש שרשו הוא מאור חסד עליון האלקי ממש כנ"ל, וזהו שאומרים כלה נאה וחסוד"ה פי' כשרוצים להעלות המל' הנק' כלה מזכירים איך שהיא בת נדיב כלומר שבא מותרות שפע החסד מצד תגבורת אור חסד העליון כי רב חסד הוא רק שאח"כ בא מזה סיבת ריבוי ההשתלשלות כנ"ל ובזאת הוגבהה ונתעלית

לגבי בעלה או אביה מקור החסדים הוא אברהם שהי' אב המון גוים כו' וזהו חסוד"ה לשון נפעל דהיינו החסדים שלה להחיות ע' שרים הוא ממקור תגבורת החסד דאברהם וזהו העליה שלה ע"י אהרן שושבינא דילה להיות כי הכה"ג מזכיר שרש שרשה במקור החסדים כנ"ל מביאה אל בעלה בזה וד"ל:

ג. **ועתה** יש להבין ענין מה יפו פעמייך מהו היופי של ההילוך כי פי' פעמייך היינו ההילוך לבד, ומ"ש בנעלים הוא ענין ב' לומר שההילוך עם הנעלים יפה ביותר מיופי ההילוך מצד עצמו, אבל עכ"ז ההילוך מצד עצמו יפה ג"כ. ויש להבין מהו ענין היופי שבהילוך, כתיב עוז והדר לבושה, פי' כי אנו רואים בלבושי' הגשמיי' שבאדם, הגם שהלבוש הוא נפרד לגמרי ממהות האדם הנה יבא לגוף האדם ע"י הלבושים יתרון מעלה מה שלא הי' מוצאו ע"י עצמו, והוא הפאר ותפארת שיתפאר ויהי' הדר מאד ע"י לבושים נאים כידוע, והרי ע"י הפאר ההוא נתעלה בגופו מאד והי' לאיש אחר ממש וגם הוא חשוב ונכבד בעיני כל רואה מה שלא הי' מוצא עילוי זה וכבוד זה לנפשו וגופו מצד עצמו, וי"ל מהיכן כח זה ללבושים הנפרדים, אמנם הענין הוא דידוע הוא שהת"ת עולה עד הכתר פי' שהוא בחי' אין כמו בחי' אין של המקיף הנק' כתר על כן יש בכח התפארת להגביה ולהעלות מהות הדבר משפלות לעליי' שהרי אנו [רואי'] שהגוונין (של הלבוש שהם עיקר התפארת) אינו עצם מהות הדבר והוא בחי' אין לבד ועל ידי הגוונין יוגבה ויתעלה מהות הדבר, אין זה כ"א מחמת הארת הכתר שיש בתפארת, כי הנה המקיפים שורים על הלבושים כי שרשם הוא מהמקיפים אלא שנתגשמו כמ"ש במ"א על כן יש הארת התפארת בהלבושים עד שיפארו את האדם ויתעלה על ידם בתכלי' העילוי והיופי שבלבושים אינו הלבוש עצמו אך הוא שרש הלבוש כמו שהי' בבחי' מקיף כו' וזהו עליית הלבוש כאשר יתראה בו היופי והתפארת כי כל ת"ת הוא מעלה בבחי' התנשאות ויוקר מופלג כנ"ל, וזהו ענין היופי בנעלים פי' כי כאשר הלבושי' מכסי' על המל' להסתירה ולהעלימה בעולמות דבי"ע אינן יפים כלל אדרבה כתיב אל תראוני שאני שחרחרת כו' אך כשהיא עולה בתכלית העילוי באצי' (וגם הלבושי' מתבררי' ומגיעי' לשרשם דתהו כדלעיל פ"ב) אז הלבושים בבחי' התפארת והיופי שבלבושים כנ"ל והן משבחין ומעלין אותה בעילוי היותר גבוה מכמו שהיתה תחלה (באצי' קודם ירידתה בבי"ע ללבוש לבושי נוגה לבררם) וא"כ הגם שהנעלים היו בחי' לבוש שק מתחלה נעשי' יפים ביופי ות"ת העליון שניתן בלבושים וכתי' מה יפו פעמייך בנעלים שהנעלים יתנו תוספת יופי לה כו' וד"ל. ועתה יש להבין ענין היופי הב' שהוא היופי דפעמייך שפעמיה יפים מצד עצמם מלבד היופי דנעלים כנ"ל, והענין הוא להיות כי עליית המל' הוא בבחי'

רו"ש ששרשו ממטי ולא מטי כו' כמו טבע האש שהסתלקותו למעלה אינו הסתלקות לבדו אלא כלול מהסתלקות והתפשטות ר"ל עלי' וירידה שהרי מתנענע בהסתלקותו והיינו לפי שהוא עולה וחוזר ויורד מעט וחוזר ועולה וכו' ומזה בא הנענוע משא"כ ההסתלקות לבדו שאינו כלול מירידה הוא שעולה בבת אחת לגמרי ממטה למעלה, והנה אופן העלי' של המל' מבי"ע לאצי' אינו בבת א' ובבחי' הסתלקות לבד, אלא בבחי' שכלול מירידה ג"כ הגם שהעיקר הוא העלי' שהרי עולה מבי"ע לאצי' אבל בכל עלי' ממדרגה למדרגה יהיה אח"כ ירידה קצת ואח"כ חוזר ועולה ביותר וזהו בחי' רצוא ושוב שהגם שהעלי' בחי' אור חוזר וגבו' רשפי אש הוא כלול מבחי' השוב ג"כ, (וכמ"ש במ"א בענין הקניגי דלעתיד שישחוט הלויתן את שור הבר בסנפיריו ואי' במדרש פ' שמיני והלא פגימה היא אלא שאמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא ששחיטה זו כשרה, ונת' שם הענין לפי שבכל עלי' שהיא ממטה למעלה במדרגות רבות רוממות זע"ז צריך להיות הפסק בינתיים שאחר שעלה מדרגה והיכל א' עד"מ ינוח שם עד שיתאחד עם מהות אותו ההיכל והעולם שעלה בו ושוב יעלה אח"כ בבחי' גבוה יותר כו' וזהו ענין הפגימות שבין הסנפירים ע"ש והנה בחי' ההפסק הוא ענין השוב) ועד"ז הוא ענין מטי ולא מטי אלא שהוא לפני האצי' ובאמת בחי' רו"ש שרשו גבוה יותר מבחי' מטולמ"ט כי מבחי' מטולמ"ט הוא שרש התהוות הכלים בנין הנוק', והיינו ענין מרקדין לפני הכלה שהרקידה יש בו עלי' וירידה בכל רגע וזהו רמז על עליי' המל' הנק' כלה, וזהו ענין היופי בהילוך פעמי' כי הנה כל יופי הוא דוקא מהתכללות כמה דברים יחד כמו בגוונין שגוון א' לבן או אדום או ירוק לא יתכן לקרותו יפה כ"כ אבל כשיש גוונים הרבה על הבגד כלולים יחד נק' יופי מחמת מזיגת הגוונים כ"ש כשהם במדה נכונה כפי הנאות ועד"ז גם בכלי זמר עיקר יופי הניגון כשיהי' ממזיגת קולות הרבה משונים זמ"ז כמו חדוה ומרירות וכשיהיו יחד בניגון א' יהי' נערב לקול השומע משא"כ קול א' פשוט אין בו עריבות כ"כ. וכעד"ז גם למעלה בענין עליי' המל' אם היה העליה רק בחי' הסתלקות לבד לא היה יתכן לשבחו ביופי כ"כ אבל להיותו כלול מירידה ג"כ ושניהם במדה נכונה כפי הראוי לא לגרוע ולא להוסיף לכך משבח הכתוב מה יפו פעמייך שהילוך פעמי' של המל' מצד עצמן בעלי' וירידה יפים ביותר, עד"מ כמו שמשבחים לא' ביופי הרקידה שיוכל לכוין (הטאק) ר"ל שתנועת רגליו יהיו מכונים לתנועת הניגון שהרי הניגון כלול מתנועות עולות ויורדות כנ"ל ככה יהיו נוטות תנועות וקול היוצא מהכאת רגליו אם לשמחה או למרירות וכשמכוין הטיב נק' יופי, כך עד"מ ענין היופי בעליית המל' שהעלי' מצד עצמה יפה ביותר להיותה כלולה מירידה ג"כ בבחי' רו"ש. וזהו שאומרים כלה

נאה וחסודה פי' חסודה כבר נת' לעיל פ"ב שהוא כשהשושבין שלה רוצה להעלותה לאצי' מזכיר איך שהיא חסודה והוא מעלת הלבושים ששרשם מחסד עליון כנ"ל ובחי' נאה הוא השושבין השני המעלה אותה שמזכיר שבחה ויופי ההילוך שלה מצד עצמו זולת הלבושים שהוא יפה ג"כ והוא התנועה הפנימי' והוא התפארת העצמי לבד תפארת הלבושים שהוא ענין חסודה כנ"ל:

ד. **והנה** עתה יובן ג"כ ענין ב' מיני יופי הנ"ל בעבודת ה' בתפלה כי התפלה היא ג"כ עליי' המל' מבי"ע לאצי' כמ"ש בפע"ח ובפרט הוא עליית הניצוץ אלקי שבאדם שהוא הארה פרטי' מהמל' כי כל ישראל בני מלכים הם וענין עליית' היינו לצאת ממאסר הגוף ונפש הבהמית שהם מסתירים עליה ולהפך המדות דנפש הבהמי' ממרירו למיתקא ע"י התבוננות בגדולת ה' ותפארתו והיינו כענין רחצתי את רגלי הנ"ל פ"ב שהמנעלים נעשים יפים כי הנפש הבהמית נק' ג"כ מנעל של עור על היותה נמשכת מבחי' נוגה שהיא בחי' לבוש שק הנק' מנעל של עור וכמש"ל פ"א ולכן היא מסתרת על אור הנפש האלהית ע"ד בחי' הסתר הנוגה לגבי המל' דאצי' הנ"ל פ"א, וכשמתהפכת בתפלה לאהבת ה' ויראתו הרי המנעלים נעשים יפים מצד שרשן בעולם התהו (כנ"ל באורך פ"ב ג') זהו יופי של הנעלים, יופי ב' הוא יופי פעמייך פי' יופי ההליכה מצד עצמה כנ"ל כי הנה התפלה נק' סולם כמו הסולם שעשוי ממדרגות ועל ידו עולים מלמטה למעלה כך ע"י התפלה עולים מעשי' לאצי' והיינו ענין ד' חלקי התפלה עד ב"ש הוא עליית העשי' ומב"ש עד יוצר הוא עליית היצירה ומיוצר עד ש"ע הוא עליית הבריאה ובש"ע האצי' ובכל עולם מעולמות אלו יש ג"כ עליי' כמה פרטי מדרגות, והן הן כל פרטי הפרשיות והמזמורים שבפד"ז וברכות ק"ש שביוצר וכו', והנה אנו רואים שהפסוקים שבפד"ז שסידרו אנשי כה"ג הן ג"כ יש בהם כמה בחי' יש פסוק שהוא בחי' עליה ויש שהוא בחי' ירידה, דהיינו שהשבחים הנזכרי' בהפסוקים האלו יש שבח שמשבח על עוצם בחי' ההתנשאות והעליי' שהוא מוגבה בעצמותו ית' כמו לך ה' הגדולה וכו' וכדומה, ויש שבח שמשבח בהפלאת ירידתו להתפשט להחיות רוח שפלים דבי"ע כמו מונה מספר לכוכבים, מצמיח חציר וכו', והענין כי הנה השבחי' שהן מרמזי' על י"ס עליונות וי' כלולי' מי' כולם הם רק בחי' לבושי' לבד לגבי עצמותו ית' שהוא ית' לא בחכמה ידיעא ולאו דאית לך צדק ידיעא כו' אלא שמתלבש בחכמה ובשאר כל המדות וענותנותו הוא שמתלבש בבחי' גדולה כידוע, ולהיות שהם רק בחי' לבוש אעפ"כ כמו שע"י הלבוש מגיע תפארת ללובשו כנ"ל פ"ג ובפרט כשהוא כלול מכמה גוונין שונים במראה שהוא עיקר היופי וההידור, כך הוא ית' משובח ומפואר ע"י לבושי' הנ"ל והעיקר כשהם

כלולים מכמה בחי' שונות שזהו ענין פרטי השבחים והנפש המתפללת ומדברת שבחים אלו בפסוק שמדבר מבחי' עלי' הרי גם היא בבחי' עלייי' לה' ובפסוק שבבחי' ירידה גם היא כן, ונמצא הילוכה ודרכה בקדש שבתפלה הוא בבחי' עלייי' וירידה ועם שעיקר היא העלי' אעפ"כ היא כלולה מירידה ג"כ וזהו עיקר יופי ההילוך כדלעיל פ"ג, וזהו יופי פעמייך, ולפי שהילוך זה היפה מצד עצמו שבתפלה הוא ג"כ בצירוף התהפכות נה"ב שהוא ענין יופי הנעלים שבהן היא מהלכת הילוך יפה ע"כ אמר מה יפו פעמיים בנעלים וכנ"ל ע"ש הצטרפותן שני מיני יופי הנ"ל:

פרק יד

ואולם חי אני

ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ. וכן כתוב לשון כזה בתהלים (ע"ב י"ט) וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ, וצ"ל לשון זה דברוך שם כבודו שהוא ענין ברכה והמשכה שיהי' נמשך בחי' שם כבודו לעולם וכמ"כ אנו אומרים בק"ש בשכמל"ו שהוא בקשת ברכה והמשכה שיהי' כבודו נמשך לעולם, וכמ"כ לשון וימלא כבוד ה' כו' שהוא לשון עתיד, והלא כתיב (ישעי' ו) מלא כל הארץ כבודו, וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא, וא"כ איך כאן אומר וימלא לשון עתיד דמשמע שעדיין אינו מלא, וסתרי הכתובים אהדדי. גם להבין מהו משרתיו שואלים זל"ז איה מקום כבודו כו' והלא הם אומרים קק"ק מכה"כ, וכיון שאומרים בעצמם שמכה"כ א"כ מהו השאלה איה מקום כבודו (וכך י"ל ענין ברוך כבוד ה' ממקומו, דלשון ממקומו היינו מפני שאין יודעין איה מקום כבודו וכדפי' הרד"א בסידור קדושה, וק' כנ"ל דהא אומרים מכה"כ): הנה ארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד, ולכאורה אינו מובן ענין מציאת שמו קודם שנברא העולם שהרי בפני עצמו אין שייך ענין שם, שהשם אינו רק שזולתו קוראו בו אבל בפ"ע אין צריכים לשם, וא"כ קודם שנברא העולם שלא הי' עדיין שום מציאות זולתו ית' שיהי' קוראו בשמו, א"כ מהו ענין שם זה. ויובן ע"פ מ"ש כי לא מחשבותי מחשבותיכם ופי' הרמ"ק דהכוונה כי הנה מחשבת ב"ו הבל המה ואין בם מועיל להתהוות ממחשבתו שום דבר גם כשיחשוב על דבר מה כמה שעות לא יוכל להוסיף אור וחיות בדבר ההוא מלבד שיש מציאות לדבר ההוא בלתי מחשבתו אבל מחשבתו לא תוסיף בו מאומה עד תצא לפועל ע"י כח המעשה דוקא, משא"כ במחשבתו ית' כי במחשבה א' נבראו כל העולמות, והיינו מחשבת אנא אמלוך וכמ"ש בע"ח כשעלה ברצונו הפשוט ובזהר כד סליק ברעותיה למיברי עלמא הנה ע"י רצון זה נתהוו העולמות ממש וכמ"ש הוא אמר ויהי, ויאמר אלקים, שהוא אמירה בלב, וז"ס מארז"ל בראשית

נמי מאמר הוא (והוא בחי' מאמר הכולל כל הט' מאמרות שאח"כ שע"י מאמר זה נתהוו כל הנבראים ממש רק שנפרטו אח"כ בט' מאמרות. ומה שהוצרכו להפרט בט' מאמרות ולא די להם בהתהוותם ע"י המחשבה אחת דאנא אמלוך הוא מפני שבהתהוותם ע"י המחשבה היו מציאותם דק ורוחני למעלה מעלה מהמציאות שהם עכשיו וכמו ענין עלמין סתימין דלא אתגליין שהם נתהוו רק מבחי' המחשבה א' הנ"ל, ועד"ז הי' ג"כ מציאות כל העולמות בהתהוותם ע"י מחשבה זו שהיה אז מציאותם נעלה ורוחני ביותר, וכדי שירדו במציאותם זה שהם עכשיו בבחי' עלמין דאתגליין הוא ע"י דבורו ית' כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו וכו' ויהי אור כו')* נמצא שע"י בחי' מחשבה נבראו עלמין סתימין דלא אתגליין וע"י דבורו ית' נבראו עלמין דאתגליין כו':

ב. **והנה** מחשבת אנא אמלוך הנ"ל נק' בשם כבוד (כי הכבוד מתייחס לבחי' מלוכה דוקא שלכך מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול ועוד כי כבוד הוא לשון לבוש כמו קארי למאנא מכבדותא וכך בחי' מחשבה היא לבוש וכן בחי' מלכות נק' לבוש כמ"ש ה' מלך גיאות לבש) וכמ"ש כבוד מלכותך יאמרו כו' וכבוד מלכותו כו' וזהו לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהן ג' עולמות עולם הנשמות ועולם המלאכים ועולם העשיה הם לכבודי, דהיינו כדי שיהי' בחי' אנא אמלוך כי אין מלך בלא עם עם דייקא שהם בחי' נפרדים דוקא משא"כ על בנים לא שייך ענין מלוכה. והנה בחי' מלוכה זו וכבוד זה הוא בחי' ירידה גדולה לפניו ית' כי על מי הוא מולך אחרי שכל העולמות במחשבה א' נבראו וכולא קמיה כלא ממש (וכמו שאין שייך כלל לומר באדם שיתפאר לפני זבוב כן יותר מזה אין הנבראים תופסים מקום אצלו ית' ולכך כדי שיומשך רצון להיות בחי' אנא אמלוך הוא ע"י ירידה והשפלה גדולה וז"ש ולפני כבוד ענוה שכדי שיהיה התהוות בחי' הכבוד שהוא מחשבת אנא אמלוך הוא ע"י ענוה והשפלה וכמארז"ל במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כמ"ש במ"א). ולזאת צריך ברכה והמשכה להמשיך בחי' מלוכה זו ממקומה ושרשה, דהיינו שיהי' הוא ית' נמשך ומתצמצם בבחי' מחשבה א' זו דאנא אמלוך הגם דכלא חשיבי' קמי' ית', וכמאמר ברכות והודאות למלך אל חי וקיים, שאנו ממשיכי' ברכה לבחי' מלך כו', וזהו פי' מ"ש ברוך כבוד ה' ממקומו פי' ממקומו הוא בחי' מקור חוצבו של בחי' הכבוד דהיינו שעצמותו ומקורו נק' מקומו, ע"ד מארז"ל השגור אצלם ממקומו הוא מוכרע שאינו מקום גשמי רק שרש של אותו דבר ומקורו שבתורה הוא נק' מקומו וכך הוא בחי' מקומו דכבוד ה' הוא בחי' מקור מחצב של בחי' מחשבה זו דאנא אמלוך, ומקור מחשבה זו הוא בחי' כח המחשבה, ומבשרי אחזה דהנה אנו רואים שכח המחשבה שבאדם אינו נפסק לעולם והגם שאינו חושב שום ענין ואין

המחשבה בגילוי* מ"מ הוא תמיד בכחו לחשוב וכשבא לו איזה ענין לחשוב מתגלה כח המחשבה ובאה לידי גילוי, וכן הוא למעלה בו ית' ג"כ יש בחי' מחשבה הנגלה ובחי' כח המחשבה המיוחד עמו והוא המדע כו', ולהיות כן הנה המשכת מחשבה זו דאנא אמלוך היא נמשכה מבחי' כח המחשבה המיוחד עמו ית' (שהיא בטילה שם במקורה במציאות כביטול מחשבה א' לגבי כללות כח המחשבה שבנפש) וזהו ענין בכה"מ פי' שיומשך גלוי המחשבה דאנא אמלוך הנק' כבודו ממקומו שהוא מקור מחצבו שהיא בחי' כח המחשבה המיוחד עמו כו', ובזה מובן ג"כ מארז"ל עד שלא נה"ע היה הוא ושמו בלבד, היינו קודם שנתגלה בחי' מחשבת אנא אמלוך שבהגלות נגלות מחשבה זו מיד נתהוו העולמות כנ"ל אבל קודם גילוי והמשכת מחשבה זו אז עד שלא נברא העולם, ומ"מ היה הוא ושמו פי' שמו הוא כח המחשבה המיוחד עמו שבחי' זו הוא מקור וכח להמשכת המחשבה דאנא אמלוך כו':

ג. **ובזה** יובן מה שפעם נאמר מלך יחיד חי העולמים מלך תחלה ופעם נאמר יחיד חי העולמים מלך, דהיינו בב"ש אומרים יחיד חי העולמים מלך כי ב"ש הוא המשכה מלמעלה למטה מרום המעלות להיות כח להתחתונים לעלות ושרש ומקור ההמשכה הוא מבחי' יחיד שהוא למעלה עדיין מבחי' המחשבה דאנא אמלוך שהיא מקור ושרש התהוות העולמות ומשם ממשיכים להיות בחי' המשכה זו דהיינו התהוות בחי' מלך, אבל בישתבח אנו אומרים ישתבח שמך כו' שיר ושבחה כו' שהוא העלאה ממטה למעלה לכך אנו אומרי' מלך יחיד שבחי' מחשבת אנא אמלוך מתעלה להיות נכלל במקורה ושרשה שהוא בחי' יחיד. ומצינו בחי' זו שהרי זהו ענין הוא ושמו בלבד דבחי' שמו הוא מחשבת אנא אמלוך כשהיתה כלולה במקורה ומחצבה קודם שנמשכה לגילוי כנ"ל לכך גם אחר שנמשכה לגילוי יש בחי' עלי' לפעמים במקורה וזהו מלך יחיד כו' (והוא כענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת שמבואר במ"א דבחי' מלך עולה בבחי' קדוש ומובדל, ובזה אפשר לפרש מה שנק' יוהכ"פ קדוש ד' מכובד כי עיקר עליי' זו דהמל' בבחי' קדוש הוא ביוהכ"פ כנודע ע"כ נק' בב' בחי' קדוש ומכוב"ד ע"ש עליי' המל' הנק' כבוד בבחי' קדוש גם י"ל דמכובד הוא מקור הכבוד כי כבוד נק' המל' כשנמשכ' בבחי' גילוי אנא אמלוך אבל בעליי' במקורה בבחי' יחיד וקדוש נק' מכוב"ד שהיא מקור שיומשך ממנה בחי' הכבוד בגילוי אח"כ כו' והמ"י). אך הנה בכדי שיהי' נמשך כבוד ד' ממקומו דהיינו מבחי' יחיד יומשך בחי' מלך צ"ל כמה צמצומים כמ"ש זכר רב טובך יביעו וצדקתך ירננו פי' צדקתך היא בחי' מלכותו ית' שממנה חיים העולמות שבחי' זו הוא נק' צדקה להחיות רוח שפלים למאן דלית לי' מגרמיה כלום ובחי' זו ירננו המלאכים

שהוא השירה והביטול שלהם כשמשיגים התהוותם מאין ליש כמ"ש במ"א ע"פ רני ושמחי כו', וכדי שיתהוה ויומשך בחי' צדקתך הוא ע"י רב טובך שיש ריבוי בחי' טוב שההשפעה נק' טוב כמ"ש אמרו צדיק כי טוב (ונודע דצדיק הוא מדת יסוד המשפיע שנק' צדיק להיותו מקור ההשפעה כי צדיק פי' נותן צדקה וזהו ג"כ פי' יחיד מלך כי בחי' יסוד נק' יחיד כנודע) ויש ריבוי השפעות והמשכות עד שנמשך בחי' צדקתך, ודרך כלל הם ג' מיני צמצומים כלליים והוא מ"ש ג"פ קדוש ואח"כ אומרים מכה"כ כי קדוש פי' מובדל רק שנמשך המשכה מצומצמת והוא הוי"ו דקדוש לכן יש ג"פ קדוש נגד ג' מיני צמצוצים כלליים עד שנמשך להיות מכה"כ שהוא המשכת מדת מלכות הנק' כבוד כנ"ל, ובזה יובן מה שהמלאכים שואלים איה מקום כבודו הגם שאומרים מכה"כ, דלפי הנ"ל מובן דפי' מקום כבודו הוא למעלה מעלה מבחי' כבודו, כי כבודו היינו בחי' מחשבת אנא אמלוך שהיא מקור חיות העולמות, וע"ז נאמר מכה"כ שהיא בחי' ממכ"ע המתלבשת בתוך כל נברא לפום שיעורא דילי', אבל מקום כבודו הוא מקור ושרש זו המחשבה שהיא בחי' כח המחשבה המיוחד עמו וה"ע בחי' שמו שארז"ל שגם עד שלא נה"ע היה הוא ושמו בלבד, ובחי' זו נעלם תכלית ההעלם ואינו מושג כלל לכן אומרים איה כו', ומ"ש ברוך כבוד ה' ממקומו הגם שאומרים מכה"כ שמאחר שמכה"כ בהכרח נמשך הכבוד למטה מ"מ אומרים ברוך כבוד כו' היינו להיות ברכה והמשכה חדשה ממקומו בבחי' הכבוד כי בכל יום צ"ל המשכה חדשה ממקורא ושרשא דכולא (ומיהו מ"ש וימלא כבודו וכו' ל' עתיד והלא גם עכשיו מכה"כ עדיין צריך ביאור וית' לקמן אי"ה), ובזה ית' לנו בענין מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן בענין בחי' הכבוד הנאמר בתורה במ"ש וכבוד ה' נראה כו' דהרמב"ם ס"ל דבחי' כבוד זה הוא כבוד נברא ונחלק עליו הרמב"ן וס"ל דהוא ממש אלהותו ית' כמבואר באריכות בהרמב"ן פ' ויגש ודבריו עיקר רק מ"מ יש למצוא איזה קיום לסברת הרמב"ם והוא דבחי' הכבוד אינו ממש עצם הבורא ית' רק בחי' החיות הנמשך ממנו ית' להוות העולמות כנ"ל וא"כ הוא מקור הנבראים ושורשם. ולפיכך הכבוד נראה לנביאים, ומ"מ הוא אלהותו ית' ממש ולא נברא ממש ח"ו. וע' בסידור בפסוק כי על כבוד חופה נת' שם ישוב ענין הנ"ל דאיה מקום כבודו ומכה"כ בענין אחר לכאורה, והוא שיש ב' מיני כבוד הא' כבוד תתאה הנק' כבוד נברא ואין ר"ל נברא ממש ח"ו רק בחי' ממכ"ע שהוא מקור הנבראי' כנ"ל, ועל בחי' כבוד זה תרגומו זיו יקרי' זיו והארה בלבד, והב' כבוד עילא' והוא מ"ש כבוד ל"ב נתי' החכמ' עילא' בסוד כבוד חכמי' ינחלו ונגד זקניו כבוד שהוא למעלה מההארה דממכ"ע וע"ז נאמ' איה מקום וכו' ובכה"מ ע"ש, ולכאורה זה סתירה למ"ש כאן דממ"ש כאן לא נת' רק

בחי' כבוד א' שהוא מחשבת אנא אמלוך, רק שיש עוד בחי' מקום כבודו כח המחשבה כו', מיהו לקמן בהביאור שעל תורה זו ית' אי"ה דלא סתרי אהדדי משום דבחי' מקום כבודו שנת' כאן הוא למעלה גם מבחי' כבוד עילא' שנת' שם בתורה דכי על כל כבוד כו' רק ששורה בכבוד עילא' ע"ד הידוע שאור א"ס שלמעלה מעלה מהחכמ' שורה ומתייחד בהח"ע, אבל א"א לומר דבחי' מקום כבודו שנת' כאן הוא ממש ענין כבוד עילא' הנז' בתורה דפסוק כי על כל כבוד כו' הנ"ל, שזה אינו מכמה טעמים חדא דלשם נת' דכבוד עילא' הוא בחי' ח"ע שהיא מקור כבוד תתאה בחי' דבר ה' כמו שהשכל מקור הדיבור, וא"כ א"א לומר שזהו ג"כ ענין מקום כבודו הנז' כאן שהרי נת' שבחי' מקום כבודו הוא ענין משרז"ל היה הוא ושמו בלבד, ובחי' זו דשמו בלבד הוא למעלה מעלה ממדרגת הח"ע מאחר שהי' עד שלא נברא העולם והיינו ג"כ קודם עולם האצילות והחכמה היא מכלל עולם האצי', וא"כ בחי' זו דשמו הוא למעלה מבחי' כבוד עילאה שהוא ח"ע, ועוד דלשם נת' ג"כ איך שעל ב' בחי' כבוד הנ"ל יש חופה ומקיף מבחי' סכ"ע שלמעלה מעלה מבחי' הכבוד עילאה ג"כ, ואין שייך כלל לומר בחי' חופה ומקיף למעלה מבחי' שמו וכו' והמ"י, אולם האמת דבחי' שמו הגדול יש לכנותו לבחי' חופה ומקיף על ב' בחי' כבוד הנ"ל והגם שהוא עדיין למעלה גם מבחי' המקיף מ"מ ממנו הוא נמשך כו', לפ"ז ענין מקום כבודו שנת' כאן הוא ענין הנז' שם בחי' החופה שעל ב' בחי' הכבוד, והשתא א"ש שנק' מקום כבודו כמו החופה שהוא מקום המקיף לחתן וכלה שהם ב' בחי' כבוד הנ"ל כמבואר שם, וא"ש נמי מ"ש איה מקום כבודו דבחי' איה הוא סכ"ע ממש כמ"ש במ"א ע"פ איה סופר וכו', ועוד זאת יובן למשכיל דבחי' מחשבת אנא אמלוך שנת' כאן הנק' כבוד כוללת ב' בחי' כבוד הנז' שם, דהא מבואר בענין כי לא מחשבותי מחשבותיכם שע"י מחשבה זו נתהוו עלמין סתימין וזהו בראשית נמי מאמר הוא ותרגום בחוכמתא ברא, א"כ היינו בחי' כבוד עילאה ח"ע, וכשצ"ל עלמין דאתגליין הי' צ"ל עוד ירידה בבחי' הדבור בדבר ה' שמים נעשו וזהו כבוד תתאה וכו', ובזה אפשר לפרש מ"ש (משלי כה ב) כבוד אלקי' הסתר דבר וכבוד מלכים חקור דבר, כי הנה בסידור בפי' המלות דאשרי מבואר ענין כבוד מלכותך לנוכח וכבוד מלכותו נסתר שהם בחי' מחשבה ודיבור ע"ש היטב וא"ש לפמש"ל דמחשבת אנא אמלוך כוללת ב' בחי' כבוד הנ"ל כשהוא עדיין בחי' מחשבה נק' כבוד עילא' וזהו כבוד מלכותו ל' נסתר וע"ז נאמר כבוד אלקי' הסתר דבר כי המחשבה אתכסיא, וזהו הסתר דבר שהאותיות הם בבחי' הסתר ונק' מם סתומה מאמר סתום, וכשנמשך אח"כ בדבור להוות עלמין דאתגליין זהו כבוד תתאה כבוד מלכותך לנוכח וע"ז נאמר וכבוד מלכי' חקור דבר כי הדבור הוא

גילוי מ' פתוחה, וע' בר"ח שער היראה פ"ב הביא כמה מאמרים מהזהר דלפעמים נק' הכתר כבוד בסוד הראיני את כבודך ולפעמים החכמה וכו' ולפי הנ"ל יובן כי מקום כבודו הוא הכתר. והנה בכ"ז יובן הטיב פי' הפסוק ליראה את השם הנכבד כו' ופי' בר"ח שם דהשם הוא מקור הכבוד וזה ממש כנ"ל דבחי' שמו הוא מקור דכבוד עילא' וכבוד תתאה. עוי"ל דכבוד כולל כל הע"ס דאצי' הכ' בכתר כמ"ש הר"ח בשם רע"מ דפ' פנחס, והבי"ת הם חו"ב והוי"ו הם הששה מדות והד' דבור והשם הנכבד הוא מקור ושרש להן כנ"ל):

ד. **והנה** המשכה זו שיומשך בחי' הכבוד ממקומו, שהוא מקור מחצבו המאד נעלה, להיות מכה"כ להחיות עולמות אשר כלא חשיבי' וכטפה מים אוקיינוס הוא ע"י אתעדל"ת כדכתיב תתן אמת ליעקב. כי הנה יעקב אמר בשכמל"ו ואנו אומרים אותו בק"ש אחר אחד, שע"י מס"נ באחד אנו ממשיכים להיות בשכמל"ו, דפי' מס"נ הוא מסירת הרצון שהרצון נק' נפש כמו אין נפשי אל העם וכך פי' אליך ה' נפשי אשא היינו מסירת הרצון לבטל נפשו ורצונו לאמר מי לי בשמים כו' שהוא בחי' ביטול היש לאין דהיינו שנעשה מיש אין שמבטל א"ע ממש, הנה ע"י אתעדל"ת זו אתעדל"ע להיות מאין ליש דהיינו שהש"י ג"כ יצמצם א"ע להיות רוצה במלוכה הנ"ל ולעלות במחשבתו אנא אמלוך שזהו בחי' ביטול רצון העצמות דכולא קמי' כלא חשיב ממש להיות רוצה במלוכה וזה נמשך ע"י מס"נ וביטול רצון שבאדם והמס"נ נק' אמת וזהו תתן אמת ליעקב. ולכן מפסיקים בין אחד ולואהבת בבשכמל"ו הגם שלא אמרו משה מפני שהוא עיקר תכלית היחוד להיות ברוך שם כבוד כו' ממקומו הנ"ל, ע"י ישראל, שמע ישראל, מסירת נפשם ליכלל באחד ע"י ודברת בם להיות נכלל מחשבה במחשבה כו' שזהו מכלל ענין מס"נ וביטול רצון שאין לו רצון אחר רק רצון הש"י וזהו ג"כ ענין עסקו בתורה להעמיק שכלו איך רצונו ית' ואינו מהרהר בצרכי עצמו כלל. וזהו ענין פ' ראשונה דק"ש שהיא קבלת עול מלכות שמים, ובפ' שניה נאמר ואספת דגנך כו' ולכאורה אין לזה שייכות לק"ש, אך הענין דהנה עיקר היחוד הוא ע"י העלאת כל המאכלים ומלבושים שהם בחי' אותיות ששרשן משבה"כ וימלוך וימת כו' (ר"ל שהאותיות המלובשי' בהמאכל או המלבוש, כנודע שבכל דבר מלובש בחי' אותיות המחיה את הדבר, ואותיות אלו הן בחי' אותיות שנפלו בשבה"כ מעולם התהו שהכלי' הן בחי' אותיות כמ"ש במ"א עד"מ תיבת אדון עולם הוא כלי לבחי' ההשכלה המלובשת באותיות אלו שהוא ענין אדנות וממשלה, וענין שבה"כ הוא עד"מ פיזור ופירוד האותיות כאו"א בפ"ע שאז מסתלק ההשכלה מהם ומ"מ נשאר בהם רשימו מההשכלה, ועד"מ

זה הוא ענין שבה"כ ונפילת אותיות הנ"ל ונתלבשו בדצ"ח הגשמיים ג"כ שהם נמשכים מכחות רוחניי' עליוני' שנפלו בשבה"כ כנודע) כי שרש הבהמות מפני שור שבמרכבה ושרש החיות מפני אריה ועופות מפני נשר ונפש החיונית מפני אדם כו' וע"י מס"נ באחד נאספים כל בחי' אותיות הנ"ל להתעלות לשרשן וזהו ענין ואספת דגנך וכו' שאומרים בק"ש אחר המס"נ באחד כי אז דוקא ע"ז יהי' העלאת האותיות לשרשן וזהו פי' וימלא כבוד ה' את כל הארץ היינו שכדי להיות ימלא כבוד ה' הוא ע"י עליית האותיות הנ"ל שנפלו בשבה"כ למטה וזהו את כל הארץ היינו האותיות מא' עד תי"ו שנפלו בארץ דהיינו בעניני גשמיים וע"י העלאת האותיות ע"י המס"נ באחד שנכללי' למקורן ושורשן הגבוה מאד נעלה בחי' לפני מלוך מלך לבנ"י, ע"ז נמשך להיות וימלא כבוד ה':

ה. **ועליה** זו הוא ע"י בחי' יעקב תתן אמת ליעקב כי הנה האבות הן המרכבה. דהיינו בחי' אברהם הוא בחי' פני אריה מדת אהבה ויצחק בחי' פני שור מדת יראה ויעקב בחי' פני נשר מדת רחמנות כדלקמן, וכתיב והחיות נושאות את הכסא כו' שהם המעלי' את בחי' הכסא לבחי' ומדרגה גבוה מאד נעלה כמ"ש הטעם במ"א ע"כ גם העלא' האותיות הנ"ל לשרשן ומקורן לפני מלוך וכו' הוא בהן ועל ידן, אך העיקר הוא ע"י יעקב בחיר שבאבות דכתי' והאכלתיך נחלת יעקב אביך וארז"ל (שבת דקי"ח) שהיא נחלה בלי מצרים לא כאברהם כו', אבל ביעקב נאמר ופרצת ימה וקדמה כו' דהנה אברהם הי' מרכבה לבחי' חסד אברהם אוהבי בבחי' רצוא ושוב הלוך ונסוע בחי' רצוא הוא ממטה למעלה ואמנם הי' ג"כ מכניס אורחים אפילו ערביים הוא בחי' אהבה שמלמעלה למטה להמשיך חסד וכו' וכן יצחק היה מרכבה לבחי' גבורה ולבחינות אלו יש מצרים כי מצד החסד הי' ההתפשטות להטיב בלי די אך יש לו מיצר מצד מדת הגבורה המעכבת כנגדו וכן להפך, משא"כ מדתו של יעקב שהיא מדת הרחמנות היא בלי גבול ומיצר שאע"פ שע"פ הדין הוא חייב מ"מ שייך רחמנות וזהו ופרצת ימה וקדמה וכו' שהם ו"ק, וכמ"כ בבחי' עומק רום ועומק תחת הנה מדת הרחמנות דוקא נק' בריח התיכון המבריח מן הקצה העליונה עד הקצה התחתונה וז"ש ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי שלהיות ואביא אתכם אלי הוא דוקא ע"י רחמנות שהוא בחי' נשר וכו' כמ"ש במ"א, ולכן העלא' בחי' אותיות הנ"ל הוא ג"כ ע"י בחי' יעקב אך במה מעוררים בחי' רחמנות הוא ע"י הבכיה, מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא, פי' (שבבכיה זו מעוררים רח"ר על עוצם ריחוקם מאחד, כמשל בן המלך שנשבה שכשנתרחק מאביו ואינו משים לב על שרחוק מהמלך גם המלך יוכל לשכוח עליו כיון שהוא רחוק ממנו אבל כשלבו מר לו על ריחוקו וצועק אל אביו בבכיות להעלותו משם אז נתעורר רחמי

האב על הבן כך) בחי' האותיות שנפלו למטה בחשך החומרי דעה"ז נק' מים בוכים שצועקים לעלות וליכלל באחד, ועי"ז מעוררים הרחמנות. והנה יובן ממשל (הנ"ל) מבן המלך שהי' בשביה שכשחזר מן השבי' אל אביו אז מתעורר ביתר שאת רחמי האב על הבן ממה שהי' קודם שהי' בריחוק מקום ממנו וזהו מ"ש בבכי יבואו כו' כך ע"י עליי' בחי' אותיות כנ"ל נתעורר מדתו של יעקב מדת הרחמים לרחם גם על עולמות עליונים שגם עליהם שייך רחמנות דכולא קמי' כו' וזהו ברחמיך הרבים רחם עלינו שאין אנו משיגים גודל הרחמנות. וזהו תתן אמת ליעקב אמת הוא בחי' המשכה מאל"ף בחי' פלא עליון עד תי"ו סופא דכל דרגין (שהיא בחי' כבוד תתאה מדת מלכותו ית') ע"י מדתו של יעקב מדת הרחמנות (והיינו ע"י שמתחלה הי' ההעלאה בחי' את כל הארץ אותיות מא' עד תיו שנפלו בשבה"כ ע"י רחמנות מים תחתונים בוכים כו' שאז נמשך ע"י רח"ר בחי' אותיות עליונים שלמעלה משבה"כ והוא ענין המשכת כבוד ה' ממקומו שהוא בחי' שמו הגדול שהוא ג"כ בחי' אותיות כח המחשבה כמ"ש במ"א רק שזה נק' אמת ראש תוך סוף דכל האותיות, וא"כ מבחי' את נעשה אמת). והנה בבחי' המשכת רחמנות הנ"ל דיעקב כלולה בה ג"כ בחי' שמחה כמ"ש וצדקתך ירננו וכתיב רננו צדיקים בה' שע"י העלא' הנ"ל נתעורר רחמנות בשמחה כמשל בן המלך הנ"ל ופי' רננו צדיקים היינו בחי' צדיק עליון וצדיק תחתון, פי' צדיק תחתון הוא בחי' כנס"י בהעלאו' הנשמות והוא ענין מ"ש למען יזמרך כבוד ולא ידום נהורא תתאה קרי תדיר וכו' והגלוי שנמשך בזה מאור א"ס ב"ה נק' צדיק עליון וזהו רננו צדיקים וכו' וכ"ז ע"י בחי' יעקב שממשיך המשכה זו להיות בכה"מ שיומשך ברכה והמשכה להכבוד תתאה הנ"ל ממקומו שהוא בחי' אור א"ס ב"ה וזוהי ממש בחי' רננו צדיקים וכו' ולכן אמר יעקב דוקא בשכמל"ו (ובזה אפשר לבאר מה דמשמע בגמ' בחולין דצ"ב סע"א דהמלאכים האומרים בכה"מ יש בהם מעלה יתירה מהאומרים קק"ק כו' יעו"ש כי ע"י קק"ק נמשך ע"י צמצומים עד שנמשך להיות מכה"כ משא"כ ענין בכה"מ שבחי' מקומו מאיר בהכבוד כו' כנ"ל. אלא דצ"ע דשם משמע דהאופנים הם למעלה מהשרפים ומש"ה הם האומרים ברוך וזה נגד מה שמבואר אצלינו בדוכתי טובא ע"פ כהאריז"ל דהשרפים הם בבריאה ואופנים בעשי', ועמ"ש ע"פ אם יתקע שופר וכו' ובענין שייכות אופנים לבחי' עיגולים דאופן הוא ל' עיגול):

ו. וזהו ואולם חי אני כו' כי הנה המרגלים טעו לאמר כי חזק הוא ממנו, וכוונתם הוא כי הנה מלכותך מלכות כל עולמים כתי' ומלכותו בכל משלה, דהיינו שגם ע' שרים מקבלים חיות מבחי' כבוד מלכותו. ומהיות שבחי' כבוד זה הוא בחי' ממכ"ע המתלבש

בתוכיות העולמות והנבראים להיות להם לנשמה וחיות פנימי, אי לזאת סברו המרגלים שכמ"כ מה שנמשך חיות מבחי' מלכותך להחיצונים הוא ג"כ שהוא בבחי' התלבשות בתוכם ממש כהתלבשות הנשמה בגוף ונה"ב שעם היות הנשמה ממקום קדוש נתלבשה בגוף אפל וחומרי, וסברו שכמ"כ עד"ז התלבשות כבוד מלכותו הממכ"ע בתוך החיצונים מאחר שהיא מחיה אותם, וע"כ על בחי' הארה זו שנתלבשה בתוכם אמרו כי חזק הוא ממנו ולא על מהו"ע של הבורא ית' כיוונו ח"ו רק על בחי' הכבוד המתלבש בתוכם לפי דעתם שכיון שמתלבש בתוכם בבחי' פנימי' והתלבשות אמרו כי חזק הוא ממנו וכהתגברות הנה"ב והגוף על נפש האלקית המתלבש בתוכם אף שהנה"א גבוה מהם לאין קץ. אך באמת טעו כי וכבודי לאחר לא אתן כתיב שאינו מתלבש הכבוד בתוכם ח"ו, וחיותם הנמשך להם מכבוד ה' הוא רק בבחי' מקיף עליהם מלמעלה וע"י המקיף מחיה אותם ולא שמתלבש עצם הכבוד בתוכיותם ח"ו. וזהו שאמר להם כלב סר צלם מעליהם שהחיות המחיה אותם הוא רק ע"י שהוא בחי' צל ומקיף עליהם וא"כ ח"ו לא שייך כלל המשל מנה"ב נגד נה"א המתלבשת בה לומר כי חזק כו' ח"ו. אלא כבר סר צלם מעליהם כיון שהי' רק בחי' מקיף מי מעכב על ידו מלהסתלק מעליהם. וזהו ואולם חי אני פי' עצמותו ומהותו ית' ע"י וימלא כבוד ה', פי' חי אני הוא התפשטות החיות שמהו"ע ית' מחיה העולמות שהוא ע"י וימלא כבוד כו' שע"י בחי' הכבוד שהוא מחשבת אנא אמלוך הוא מחי' העולמות , וכדי להיות ברוך כבוד ה' ממקומו הוא ע"י את כל הארץ (דהיינו העלא' אותיות שבה"כ שבארץ שעי"ז וימלא כבוד הנ"ל) ועי"ז סר צלם (של החיצונים כי בהתברר מהם האותיות שנפלו בשבה"כ הרי סר צלם וכו', וע' בענין י"א סממני הקטורת שבחי' לבונה הוא המקיף הנ"ל וע"י הקטרת נוטלים החיות מהם) והיו כלא היו כו' וזהו רננו צדיקים צדיק עליון וצדיק תחתון שמתחברים יחד שזהו ענין וימלא כבוד כו' ובכה"מ כנ"ל, והשתא אתי שפיר ל' דוימלא שהוא ל' עתיד כי עכשיו קודם גמר כל הבירור והעלא' אותיות הנ"ל עדיין אין הכבוד בגילוי למטה ממש (ומכה"כ הוא ע"י צמצומים רבים לפי שיוכלו העולמות שאת כו') אבל כשיהי' ואת רוח הטומאה אעביר אזי ימלא כבוד ה' שבחי' כבוד ה' ממקומו יתגלה למטה ממש וזהו לישרים נאוה תהלה ישרים בחי' יושר והשואה שמעלה ומטה שוין:

ז. (**וביאור** הענין כי הנה המרגלים טענו שני טענות א' על הארץ עצמה והוא מ"ש ארץ אוכלת יושביה היא, הב' על יושבי הארץ שהם גבורים מאד כי חזק הוא ממנו אפי' בעה"ב אינו יכול להוציא כליו ח"ו. ולכאורה שני טענות אלו קצת כסותרות זא"ז כמ"ש בשל"ה. אך באמת המכוון הכל א' שהם לא רצו בעבודה זאת לירד לעסוק במצות

מעשיות התלוים בארץ דוקא שכמעט כל המצות תלוי' בארץ והמכוון הכל להעלות ניצוצי קדושה שנפלו בשבה"כ כנ"ל בענין את כל הארץ. וכן ע"י כל אכילה ושתיה וכו', ולכן טענו ע"ז כי זה דבר הקשה מאד להשפיל א"ע כ"כ ולהעלות שהרי אפי' בעה"ב א"י כו' כי חזק הוא ממנו, שבחי' הכבוד נתלבש בתוכם כהתלבשות הנשמה בגוף ושייך לומר כי חזק וכו', ואי לזאת ארץ אוכלת יושביה היא ופי' הה"מ ז"ל שאמרו שהנמשך אחר העשי' בגשמיות ומתענגים בתענוגי עה"ז, וזהו יושביה שמתעכב שם, מוצאים מקום לפרוש מהקב"ה וכו', ולכן לא רצו כלל העסק במצות מעשיות רק ברוחניות בדו"ר וכמו שהיו במדבר אוכלי המן כו'. וא"כ דבתם הי' על בחי' כבוד תתאה המתלבש בבי"ע ורצו שיהי' העסק בתומ"צ רוחני' כמו שהוא עדיין בבחי' כבוד עילאה שמשם הי' שרשם מבחי' כבוד מלכותו ל' נסתר ולא מבחי' כבוד מלכותך שהיא כבוד תתאה, לכן מיד וכבוד ה' נראה כו' כי בבחי' זו פגמו ובאמת שגו ברואה מטעם הנ"ל (דכבודי לאחר לא אתן רק מבחי' שערות יונקים, עמ"ש ע"פ אגדתא דר' בנאה הוה מציין מערתא, שבקדושה הוא בחי' התלבשות והשתלשלות עו"ע מבחי' למד כלים דמל' דאצי' שנעשי' נשמה לבי"ע משא"כ השאר אין יונקים רק מבחי' שערות כו' והנה אף שזהו טעם מספיק אלמעלה אבל מ"מ הנה"א מלובשת בנה"ב אך באמת ע"ז אמרו אלמלא עזרו וכו' וע' בענין דרוש דנחש ועה"ד ההפרש בין פנימי למקיף. ועי"ל דגם באדם בחי' יחידה אינה מתלבשת בסוד ומכלב יחידתי, וע"ז נאמר ג"כ וכבודי וכו' שהנשמה נק' כבוד. והנה פי' ואולם חי אני י"ל דה"פ דכמו שמהו"ע אינו מתלבש בשום נברא אפי' מהספי' כי למת"ב כך כבודי אינו מתלבש בהסט"א ח"ו ואי לזאת וימלא כבוד כו'). ולא זו אלא דדוקא ע"י העלא' זו דגשמיות יומשך גלוי רב יותר דהיינו שימלא כבוד ה' שהוא בחי' גלוי מקור הכבוד הנק' מקומו ונק' ג"כ חופה שלמעלה גם מבחי' כבוד עילאה שיתגלה דוקא ע"י עסק העלא' אותיות דשבה"כ הנ"ל כי שרש בחי' כבוד תתאה גבוה מאד נעלה בסוד אחע"ב וזהו שמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול משא"כ חכם שמחל על כבודו כבודו מחול שבחי' המל' שרשה למעלה מהחכמה וע"ז נאמר גלה כבוד מלכותך והוא בביאת המשיח שיהי' נק' מלך אך הוא מלך עילאה שלמעלה גם מהחכמה כו' ומלך תתאה שרשו ממלך עילאה כו' ולכן משרע"ה שהי' למעלה מעלה משרש המרגלים שהי' מבחי' ח"ע אעפ"כ ביקש מאד ליכנס לארץ. ומה שלא אמר בשכמל"ו נ' משום שאז קודם שנכנס לארץ לא היה אפשר להמשיך בחי' זו וכמ"ש במ"א בענין שתיקן רק ברכת הזן ולא ברכת הארץ כו' יעו"ש דשייך לזה, כי ברכת הארץ ובשכמל"ו ענין א' הוא. וענין הראיני את כבודך שביקש משרע"ה הוא בחי' גילוי איה מקום כבודו וכו'

והושב ושמתיך בנקרת הצור וכו' וכמ"ש במ"א ענין הצור מהו, בעזר הצור ב"ה, והנה פי' וימלא כבודי היינו שיתגלה בחי' איה מקום כבודו שע"ז נאמר גלה כבוד מלכותך כמ"ש בביאור ע"פ עד הגל כו' ע"ש):

*

מהו וימלא כבוד וכן בשכמל"ו הלא מכה"כ. ומהו בכה"מ ואיה מקום כבודו כיון שמכה"כ. פי' כי לא מחשבותי כו' כי ע"י מחשבת אנא אמלוך נתהו כל העולמות בראשית נמי מאמר הוא ואמירה בלב אך עלמין דאתגליין נמשכו ע"י הדבור:

ומחשבה זו נק' כבוד לכבודי בראתיו וכו' וזהו ירידה גדולה ע"כ צריך ברכה והמשכה וזהו בכה"מ פי' ממקומו כח המחשבה, ברכות והודאות למלך וכו' וזהו עד שלא נה"ע הי' הוא ושמו שהי' מחשבה בכחו ומיוחדת עמו:

(**וזהו** בב"ש יחיד מלך וכו' שמבחי' יחיד נמשך להיות מחשבת אנא אמלוך, ובישתבח העלא' מלך נכלל בבחי' יחיד כמו שהי' הוא ושמו כו' אך להיות המשכת מלך הוא ע"י צמצומי' זכר רב טובך וכו'. ג"פ קק"ק אח"כ מכה"כ, ולכן המלאכים שואלים איה מקום כבודו אף דמכה"כ אבל מקום כבודו הוא בחי' איה היה הוא ושמו וכו'. (לפמ"ש ע"פ כי על כל כבוד מובן דיש כבוד תתא' וכבוד עילא' מל' וחכמה, גם י"ל דכבוד עילא' נק' מל' דתבונה ע' סידור כבוד מלכותך כבוד מלכותו וחופה שעליהם מקום כבודו הנ"ל וזהו כבוד אלקי' וכבוד מלכים כו'):

והמשכת הכבוד ע"י אתעדל"ת מס"נ באחד מסירת הרצון מיש לאין וממשיך מאין ליש ואספת דגנך העלא' אותיות וזהו וימלא כבודי את כל הארץ:

ועליי' זו ע"י יעקב תתן אמת ליעקב והחיות נושאות וכו' ויעקב נחלה בלי מצרים רחמנות וע"י העלא' אותיות מים תחתונים בוכים נתעורר רחמנות כבן המלך שיצא משביה ובא אצל אביו שנתעורר הרחמנות משא"כ בעודו רחוק ממנו, וזהו תתן אמת א' פלא עליון נמשך עד תיו סופא דכל דרגין, רננו צדיקים כי ברחמנות זה כלול ג"כ שמחה:

וזהו ואולם חי אני כי המרגלים טעו לאמר כי חזק הוא ממנו כיון שמלכותך מכ"ע שגם ע' שרים מקבלים חיות מבחי' כבוד מלכותו וסברו שחיותם הוא ג"כ בבחי' התלבשות בתוכם ממש וכו' ובאמת טעו כי כבודי לאחר לא אתן כתיב וחיותם אינו אלא בבחי' מקיף עליהם מלמעלה בבחי' צל וזהו ואולם חי אני עצמותו ומהותו ית' ע"י וימלא כבודי את כל הארץ כנ"ל ועי"ז סר צלם והיו כלא היו וכו' וזהו רננו צדיקים צ"ע וצ"ת לישרים נאוה תהלה בחי' יושר שמומ"ט שוין כו':

המרגלים רצו שיהי' תומ"צ ברוחניות כבוד עילאה ולא כבוד תתאה ובאמת זה אינו כי נעוץ סופן וכו':

פרק טו
ביאור לד"ה ואולם

להבין שרשי הדברים ע"פ ואולם חי אני כו': הנה להבין ענין בכה"מ מהו ענין ממקומו, שנת' בפנים שיש ב' בחי' היינו בחי' הכבוד עצמו ובחי' מקומו של הכבוד שהוא ענין הי' הוא ושמו בלבד, דהיינו שבחי' שמו הוא ענין מקום כבודו וע"ז אומרי' איה מקום כבודו, להבין זה הנה יש להקדים הקדמה א' בענין ע"ס דאצילות שמבואר בפרדס שיש ב' מדרגות בהן הא' בחי' ע"ס דאצילות ממש והב' בחי' ע"ס הגנוזות במאצילן שהם שרש ומקור של י"ס דאצי' הגלויות (ולפי קבלת האריז"ל נת' במ"א בביאור ע"פ ועשית בגדי קדש שהן ע"ס דעתיק או דא"א וע"פ ארדה נא וארא נת' שהן ע"ס דעקודים, והמכוון הכל א' כי מה שלמעלה מאצי' נחשב בכלל בחי' עולם הא"ס לגבי האצי' כמבואר בפי' הרמ"ז פ' שלח בענין תלת עלמין אית לי' לקוב"ה, לכן הע"ס שלפני האצי' נק' י"ס הגנוזות והם למעלה מעלה מבחי' ע"ס דאצילות). וביאור הדבר כי הנה מבואר בס"י שהעשר ספירות הם כשלהבת הקשורה בגחלת, וי"ל הטעם למה המשילו דוקא לשלהבת הקשורה בגחלת, אך הענין דהנה משל זה כולל כללות יחוד הע"ס במאצילן היינו י"ס הגנוזות וי"ס הגלויות, כי בענין משל דשלהבת הקשורה בגחלת יש ב' ענינים הא' השלהבת הטמונה ונעלמת בתוך הגחלת ממש ואינה מתפשטת כלל חוץ מעצם הגחלת, ולפ"ז פי' קשורה בגחלת היינו גנוזה ממש בהגחלת, הב' היינו השלהבת שנתפשטה ע"ג הגחלת מבחוץ דהיינו בגחלים בוערות ולפ"ז פי' קשורה בגחלת אין ר"ל גנוזה בגחלת אלא שמתאחדת ומתקשרת עם הגחלת, וענין חיבור וקשר זה היינו ששלהבת זו שע"ג הגחלת קשורה עם שלהבת שבתוכיות הגחלת הטמונה וגנוזה בהגחלת, שהיא המתאחדת ממש עם עצם הגחלת ביתר שאת ויתר עז מקשר ויחוד השלהבת שמבחוץ לגחלת, ומ"מ גם שלהבת זו שמבחוץ היא קשורה ממש עם הגחלת כמובן, זהו המשל, ושני הענינים האלו שבמשל, רומזים ג"כ בנמשל למעלה בענין המשכת הע"ס ממאצילן ב"ה ויחודן עמו לשני בחי' הנ"ל בהע"ס, שהן ע"ס הגנוזות וע"ס הגלויות, שבחי' גלוי השלהבת נמשל לבחי' י"ס הגלויות דאצילות שהן בחי' גילוי אור לכך נמשלו לשלהבת המתגלה מחוץ לגחלת, וכך ע"ס אלו נמשכו לאנהגא בהון עלמין כו', ובחי' ע"ס הגנוזות שהן נעלמים תכלית ההעלם וכמוסים וגנוזי' במאצילן הם נמשלו לבחי' כח השלהבת שבתוך הגחלת ממש, ומ"מ גם בחי' י"ס הגלויות הם קשורים ומיוחדים ממש בא"ס ב"ה

דאיהו וגרמוהי חד ממש, רק שמ"מ ענין יחוד והתכללות הע"ס הגנוזות במאצילן הוא ביתר שאת ויתר עז וזהו ענין מאמר אליהו בתיקונים אנת הוא חד ולא בחשבן כו' אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינן להון ע"ס וכו' ולבסוף בסיום המאמר אמר אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא כו' והפי' דמתחלה אמר דאפיקת ע"ס הגלויות דאצי' לאנהגא בהון עלמין כו' אבל הוא ית' עצמו הוא חד ולא בחשבן י"ס כלל, ולבסוף אמר דאנת חכים כו' ר"ל אף שגם שלמעלה מאצי' שייך ג"כ בחי' חכים ומבין שהם י"ס הגנוזות שרשי י"ס דאצילות אך הם למעלה מעלה ממהות הי"ס דאצילות ולכך אע"פ שהם י"ס הם מיוחדים ביחוד נפלא הפלא ופלא יותר מיחוד הע"ס דאצי' עד שאין שייך בהם בחי' התחלקות כלל, ולפיכך מה שלמעלה מאצילות נק' חד ולא בחושבן י"ס דאצי' אע"פ שלמעלה מאצי' יש עדיין י"ס הגנוזות (דהיינו בעקודים או בע"י כנ"ל):

ב. **אמנם** הגם שמשל זה דשלהבת הקשורה בגחלת צודק הוא שמרומזים בו יחוד ע"ס הגלויות והגנוזות במאצילן, אך מ"מ להשכיל יותר ענין ע"ס הגנוזות במאצילן דהיינו איך שאע"פ שהם ע"ס שייך לומר ע"ז חד ולא בחושבן כו' (וכמשנת"ל דהגם שע"ס הגנוזות הוא לפי קבלת האריז"ל בחי' עקודים או ע"י מ"מ הקדמנו שכל מה שלמעלה מאצי' נק' עולם הא"ס ושייך לומר ע"ז חד ולא בחושבן עם שאינן בערך למהו"ע ית' ח"ו כנודע מע"ח רבוי הצמצומים עד התהוות עולם העקודים כו') יובן יותר ממשל התכללות כחות הנפש בעצם הנפש. כי הנה כחות הנפש שנתפשטו ברמ"ח איברי הנפש כמו הראי' בעין ושמיעה באזן כו' הרי הם נמשכים מהנפש וא"כ מתחלה היו כלולים בעצם הנפש ושם לא היו כלל בבחי' התחלקות כמו שהם אח"כ כאו"א בכלי בפ"ע רק היו כלולים יחד ממש והיינו מפני שבעודם כלולי' בהנפש הם ג"כ נעלה יותר מהותן ועצמותן מכמו שנמשכו אח"כ כשנחלקו כאו"א בפ"ע להיות בגלוי בהאיברי הגוף ע"כ היו כלולים יחד ממש והיו ג"כ מתאחדים עם עצם הנפש ובטלי' אצלה בתכלי' יותר מכפי שהם אח"כ כשנתלבשו באיברים שעם היות שגם אח"כ הם בטלים לגבי הנפש אין זה בערך לגבי הביטול כשהיו כלולים ממש בהנפש, וכך יובן עד"ז ענין י"ס הגלויות שהם כאו"א בכלי בפ"ע הוא עד"מ כחות הנפש המלובשי' באיברי' והם ג"כ בטלים לגבי הנפש. אך בחי' י"ס הגנוזות הוא עד"מ כחות אלו כשהם עדיין כלולי' בעצם הנפש שהוא למעלה מבחי' התחלקות (ולכן עקודים הם הכל בכלי א') וגם הם במהותן נעלי' הרבה ביתר שאת וגם ביטולן יותר כו' (ובמ"א ע"פ כמים הפנים לפנים נת' משל אחר. והוא ענין גלוי השכל וכח המשכיל שהכח המשכיל מיוחד עם עצם הנפש ביתר שאת מגלוי השכל שהגלוי השכל נרא' ומורגש במוח ליש ודבר בפ"ע משא"כ כח המשכיל כלול ומיוחד

ממש בעצם הנפש ובטל אליה ביתר שאת והוא כשלהבת שבתוך הגחלת משא"כ גלוי השכל הוא כשלהבת שנתפשט' חוץ לגחלת, ומה"ט בכח המשכיל הנה שם יש ג"כ כח המדות עד"ז וכולם מיוחדי' בעצם הנפש יותר מגלוי השכל וגלוי המדות כו' יעו"ש, ומשל זה נ"ל צודק יותר, כי מבואר בפרדס שער הצחצחות פ"ו דענין י"ס הגנוזות הם שרשי הכלי' דאילו האורות הם פשוטים בתכלית הפשיטות אפי' בי"ס הגלויות וכך מבואר בכמה מקומות באריכות דמצד האור אין שייך לקרותו חכמה או חסד שהרי הוא פשוט כו', וכיון שהם שרשי הכלים א"כ אין צודק כ"כ משל הא' דהרי מעלת כחות הנפש כשהיו כלולים בעצם הנפש יותר מכמו שנעשו אח"כ כשנתלבשו באיברים הוא מצד שאז לא היו מלובשים בהאיברים, דהתלבשותן באיברים גרם להן שינוי זה, כמ"ש במ"א ע"פ ויאמר מלך מצרים למיילדות כו', וא"כ משל זה מכוון למעלת האורות כשהיו מופשטין מהכלים שאז היו נעלים יותר מכפי שהם אח"כ בהתלבשותן בכלים שהכלים גורמי' להם תמונה אחרת כנז' אצלינו ע"פ ביאור מאמר זהר פ' בלק שחורה אני כו' יעו"ש, ובמעלת ע"ס הגנוזות על ע"ס הגלויות לא שייך לומר כן מאחר שגם ע"ס הגנוזות הם שרשי הכלים כנ"ל א"כ אין שייך להביא ע"ז משל מה שירד הכח מצד התלבשותו בכלי, דבנמשל לכאורה אין שייך לומר כן בזה. אבל משל הנ"ל מכוון הטיב דמעלת כח המשכיל על גלוי השכל אינו מצד הכלי רק מצד שהכח המשכיל הוא בחי' ההעלם והשכל הוא הגלוי וכך הוא ענין מעלת שרשי הכלים הגנוזי' שהם בחי' ההעלם כו' וגם הנה מבואר במ"א דהשכל הוא כלי לגבי עצם הנפש שהיא למעלה מבחי' שכל ע"כ ענין כח המשכיל הוא כח הכלי הכלול בנפש וזה מכוון להנמשל, ומ"מ יש לקיים גם משל הראשון דמאחר שאפילו כח השכל הוא כלי לגבי הנפש כש"כ שאר כחות שבעין ואזן כו' ובעודן כלולי' בנפש היו נעלים ג"כ מצד שהיו בבחי' העלם כנ"ל במשל כח המשכיל לגבי שכל הגלוי. וגם זה אמת שהאיברים פועלי' בהם שינוי והאיברים הם כלים חיצונים והרי למעלה ג"כ יש כלים חיצונים ופנימים כנז' בע"ח בענין מוחי' וכו' וע"ס הגנוזות הם ודאי שרשי פנימי' הכלים כו' ע"כ צודק ג"כ המשל הנ"ל שבעודן כלולים הכחות בנפש היו נעלי' יותר מצד ההעלם ומצד שלא נתלבשו בכלים החיצוני' וכו' וכך מובן הנמשל. ועכ"פ מובן מזה איך שיחוד ע"ס הגנוזות הוא ביתר שאת מע"ס הגלויות והיינו כשלהבת שבתוך הגחלת ממש. רק שזהו משל בגשמיות ומשל רוחני הוא כמו בחי' כח המשכיל הכלול בנפש הוא שלהבת שבתוך הגחלת וגלוי השכל הוא כשלהבת שמחוץ לגחלת):

ויובן עוד ענין משל השלהבת שע"ג הגחלת ושבתוך הגחלת שהיא מיוחדת ביחוד אמיתי יותר עם הגחלת ע"פ משל אחר רוחני, בכחות הנפש עצמן הגלויים, והוא עד"מ

המדות נמשכים מהשכל, שע"י התבוננות בגדולת ה' יוליד התפעלות לאהבה אותו, ויש בהתפעלות זו ב' בחי' הא' כשההתפעלות כלולה עדיין בתוך ההתבוננות ממש שהיא שם מהות התפעלות שכליית דהיינו שעיקר הגלוי הוא ההתבוננות והעמקת הדעת בגדולת ה' אלא שכלול בזה התפעלות והוא מה שתטה הנפש ותדבק בו במחשבת' בו ותתאוה ותכסוף אליו, והב' הוא כשיצא' האהבה בגילוי להיות חפיצה ותשוקה מורגשת בלב ומ"מ גם אז מקבלת חיות מההתבוננות, והנה הבחי' הא' הוא התכללות העלול בעילתו וזה כשלהבת הגנוז בתוך הגחלת, והבחי' הב' הוא כשנמשך העלול להיות בפ"ע שזהו כשלהבת שמחוץ לגחלת, והנמשל מובן בענין ע"ס הגלויות וע"ס הגנוזות כנ"ל מיהו הגם ששם אין זה בגדר עילה ועלול כמו ממדות לשכל מ"מ לענין ההעלם וגלוי הוא כוונת המשל וכו':

ג. **והנה** כתיב לך ה' הגדולה והגבורה כו' לך ה' הממלכה, דבחי' מדת מל' ג"כ בבחי' לך ה' שבטילה לגבי מקור חוצבה כמו שאר הספי' חו"ג שע"ז נאמר לך ה' הגדולה כו', והיינו שנכללת ג"כ בבחי' ע"ס הגנוזות, דכמו שבמדת חסד יש בחי' גלוי חסד ויש בחי' חסד הכלול בכח בנפש כנ"ל ומשם נמשך הגלוי כך הוא ג"כ בחי' מל' שבחי' גלוי מדת המלוכה וההתנשאות היא בחי' מל' דאצי', ובחי' מקור ומחצב מדת מל' הוא בחי' מל' דא"ס, וסוף מעשה עלה במחשבה תחלה ששרש בחי' המל' גבוה יותר כנז' באוצ"ח דשרש הט"ס הם ט' היכלין הנז' בזהר פ' נח ושרש המל' בבחי' רדל"א שלמעלה מהם יעו"ש, וזהו שרש ענין מכה"כ וענין איה מקום כבודו, כי הנה כתיב לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שבחי' המל' הנק' כבוד מתלבשת בג' עולמות בי"ע וצ"ל ג' צמצומים כלליים כדי להיות ההתלבשות בכל עולם וזהו ענין ג"פ קדוש עד שאח"כ מכה"כ בעשי' (וענין ג' צמצומי' היינו אל שדי מאיר בבריאה ואל הוי' ביצירה כי בריאה נק' חשך והעלם וזהו מבחי' שאמר לעולמו די, ויצי' גלוי כדבור לגבי הוי' לכך הוא בחי' אל הוי' כמ"ש אל הוי' ויאר לנו, ואל אד' בעשי', כך מ"כ, ובפע"ח ליתא כוונה זו בג"פ קדוש אמנם לפמש"ש ענין ג"פ ק' שער י' פ"ד דקדוש א' בע"ק ב' באו"א ג' זו"נ ג"כ הפי' פשוט שהם ג' צמצומים עד שנמשך מא"ס להיות מכה"כ שמתחלה נמשך בע"ק ואח"כ צמצום ב' להיות או"א דיונקים רק ממזלא וצמצום ג' להיות זו"נ ואח"כ המל' היא מכה"כ), אמנם מ"ש אח"כ ברוך כבוד ה' ממקומו היינו כי אומרים איה מקום כבודו שאינו מושג כי מכה"כ היא בחי' מל' דאצי' אבל שרש המל' שבבחי' ע"ס הגנוזות שהיא מל' דא"ס נק' מקום כבודו שהיא שרש ומקור דבחי' המל' דאצי' הנק' כבוד כנ"ל וע"ז נאמר איה מקום כבודו ואח"כ משם ממשיכים להיות בכה"מ שיומשך מבחי' מל' דא"ס במל' דאצי'

וז"ש ראו כי אני אני הוא וכמאמר אני ראשון ואני אחרון דהיינו אני ראשון הוא בחי' מל' דא"ס ואני אחרון בחי' מל' דאצילות: אך י"ל דהא בפע"ח מבואר בכוונת בכה"מ דהיינו מבחי' אור אבא, דלפ"ז מבואר דבחי' מקומו דכבוד הנ"ל הוא בחי' אור אבא שהוא ח"ע וזה סותר לכאורה למש"ל דבחי' מל' דא"ס הוא נק' מקום כבודו, ובאמת כנים הדברים דבחי' ח"ע היא מקור ושרש של מדת המל' דאצי' וכנודע דאבא יסד ברתא וכמ"ש במ"א (ע"פ ומרדכי יצא כו') ממה שאנו רואים באדם שהדבור נמשך מהחכמה שבנפש וכמו שאנו רואים התינוק קודם שנגדלו המוחין שלו לא יוכל לדבר והיינו משום שהתהוות צירופי האותיות הוא ע"י החכמה, וכך בחי' מל' דאצי' שהיא דבר ה' כמ"ש באשר דבר מלך שלטון שרשה ומקורה מבחי' הח"ע וז"ש בפע"ח בפי' ברוך כה"מ דהיינו מבחי' ח"ע, וגם לפי' זה א"ש הקושיא איך אומרים ממקומו דמשמע שאין יודעים מקום כבודו והלא אומרים מכה"כ דבחי' מכה"כ הוא בחי' מל' דאצי' שהיא בחי' דבר ה' המתלבשת בבי"ע כמ"ש הדובר בי אבל מקומו דכבוד שהוא בחי' ח"ע היא למעלה מעלה מהשגתם ואומרים ע"ז איה מקום כבודו וכנ"ל, אלא דקשה דהא נת"ל שמקום כבודו הוא בחי' מל' דא"ס, אך באמת שני הפירושים אמת ושניהם עולים בקנה א' והוא בהקדים הידוע דהשראת אור א"ס הוא בחכמה עילאה וכמ"ש הוי' בחכמה, והענין כי אור א"ס הוא למעלה מעלה מבחי' ח"ע ונק' סתימו דכל סתימין, והחכמה היא בחי' ראשית הגילוי ואף שלגבי הבינה נק' החכמה אין שאינו מושג מ"מ לגבי בחי' א"ס שלמעלה מהחכמה הנה החכמה בחי' גלוי וכנודע ענין סקירת ובריקת השכל שהוא בחי' גלוי לגבי הכח שלמעלה מהשכל ועדיין אינו גלוי ממש בהשגה כו' ולכן נק' החכמה אתה, והנה מפני שהחכמה היא בחי' אין ובחי' ביטול ע"כ בה הוא השראת אור א"ס עם היותו למעלה מעלה לאין קץ ותכלית מבחי' הח"ע, וא"כ ההמשכה מבחי' מל' דא"ס הנמשכת לבחי' מל' דאצי' היא נמשך ע"י הח"ע שמתחלה נמשכת ההארה בח"ע ומשם נמשך בבחי' מל' אבא יסד ברתא, וא"כ לא סתרי כלל מ"ש בפע"ח דבכה"מ הוא מבחי' אור אבא עם מש"ל דהוא מבחי' מל' דא"ס, כי בודאי עיקר ושרש מקום כבודו הוא בחי' מל' דא"ס רק שההמשכה משם למל' דאצי' הנה הוא ע"י שנמשך תחלה בח"ע (ודוגמא לדבר הנה מבואר בכהאריז"ל ביחוד או"א שבק"ש דההמשכה נמשך מבחי' א"ס ממש רק שנז' יחוד או"א לפי שראשי' גלוי המשכה זו באצי' הוא בבחי' ח"ע וכמ"ש במ"א באריכות בביאור ע"פ ונקדשתי בתוך בנ"י יעו"ש), ולפמש"ל עיקר ותמצית הענין הוא דהח"ע היא בחי' כבוד עילאה בסוד כבוד חכמים ינחלו והמל' היא כבוד תתאה, ע' זהר תרומה ובר"מ פ' קדושים דפ"א ע"ב, וא"כ בחי' כבוד עילאה הוא מקומו ושרשו דכבוד תתאה,

אמנם מל' דא"ס היא מקור ושרש האמיתי לבחי' מל' דאצי' וה"ע החופה שעל ב' בחי' כבוד שהם בחי' כבוד חתן הנק' כבוד עילאה וכבוד כלה הנק' כבוד תתאה, ויובן בזה איך שרש הכבוד תתאה למעלה מכבוד עילאה כי הרי המל' דא"ס היא שרש האמיתי דבחי' מל' דאצילות, וזהו כי אני אני הוא, ובזה יומתק פי' איה מקום כבודו, דאיה כולל ב' בחי' מקומו דכבוד הנ"ל כי י"ה הוא בחי' או"א והאלף הוא פלא עליון שלמעלה מהחכמה, ובחי' איה זה הוא מקומו דכבוד כי מבחי' מל' דא"ס פלא עליון נמשך בח"ע ומשם למל' דאצילות כנ"ל:

ד. **אך** הנה כדי להמשיך ההמשכה זו מבחי' א"ס ב"ה, דהיינו שיומשך להיות בכה"מ הנ"ל, הוא ע"י אתעדל"ת (ובזה יובן ג"כ עוד טוב טעם שהמשיל בס"י ענין יחוד הע"ס במאצילן שהוא כשלהבת הקשורה בגחלת לומר שההמשכה מא"ס ב"ה בהע"ס תלוי באתעדל"ת כמו עד"מ יציאת והמשכת השלהבת מהגחלת הוא ע"י שמנפחים עליה וכמ"ש במ"א כך ענין המשכה מבחי' ע"ס הגנוזות במאצילן שהוא עד"מ השלהבת הגנוזה בתוך הגחלת שיומשך במל' דאצילות שהוא בחי' גלוי השלהבת מהגחלת תלוי באתעדל"ת) וכמש"ל בפנים אות ד' שהוא ע"י מס"נ באחד והעלא' אותיות שנפלו בשבה"כ כענין ואספת דגנך כו' ונת' שם אות ה' שההעלא' זו הוא בחי' יעקב שהוא התעוררו' רחמים וכמ"ש תתן אמת ליעקב נחלה בלי מצרים כו'. ולהבין למה דוקא ע"י בחי' יעקב, הוא בהקדים שההמשכה מאור א"ס ב"ה באצילות צ"ל ע"י בחי' ממוצע כי אצי' אין ערוך כלל לגבי א"ס ב"ה, והממוצע הוא בחי' כתר שהוא נק' ממוצע בין המאציל לנאצלים שיש בו מבחי' תחתונה שבמאציל ושרש וראש לנאצלים, ולכן ההמשכה להיות בכה"מ דהיינו מבחי' מל' דא"ס באצילות צ"ל ע"י אמצעות הכתר דוקא וממנו נמשך בח"ע ואח"כ במל' דאצילות, וע"כ זו ההמשכה הוא ע"י יעקב דוקא שהוא בחי' ת"ת קו האמצעי שעולה עד הכתר, ולכן נק' נחלה בלי מצרים משא"כ חו"ג שיש להם מצרים, כי חו"ג שרשן מב' קוין ימין ושמאל שהם חו"ב א"כ הרי החסד יש לו מיצר לצד מעלה דהיינו בחי' חכמה כו' אבל הת"ת עולה עד הכתר הוא בחי' בלי מיצר וגבול כי הרי פנימי' הכתר הוא בחי' מל' דא"ס שהוא בחי' בלי גבול ממש ולכן הוא בחי' י"ג מדה"ר להיות נושא עון כו' (משא"כ אפילו חכמה דאצי' שהיא ראשי' האצי' עכ"ז יש בחי' מיצר לבחי' החסד הנמשך ממנה כמאמר שאלו לחכמה נפש החוטאת במה תתכפר אמרה תמות, אבל בחי' י"ג מדה"ר דכתר הוא בחי' נושא עון) וכמו שמצינו שמרע"ה כשהי' צריך להמשיך מחילה לישראל הזכיר י"ג מדה"ר בחטא העגל וכן במרגלים והיינו שנק' רחמים רבים שהם בחי' רחמי' בלי גבול ממש (ובחי' מדה"ר דיעקב ת"ת דאצילות

נק' רחמים סתם ומ"מ כיון ששרשו בכתר לכן ה"ז נחלה בלי מצרים ע"ש שרשו שהוא בחי' בלי גבול ולכך גם למטה הוא מייחד חו"ג כמ"ש בענין והנורא והיינו נמי פי' בלי מצרים כי חו"ג יש לכל א' מיצר כי א"א להיות המשכת החסד רק בשיעור מחמת מדת הגבורה שכנגדו וכן להפך מדת הגבורה היא בשיעור מחמת מדת החסד שכנגדו אבל בחי' רחמנות אין לה מנגד דאע"פ שחייב ע"פ הדין מ"מ שייך רחמנות), ולכך כדי שיהי' בכה"מ שהוא מבחי' מל' דא"ס ע"י אמצעות הכתר עליון הוא ע"י בחי' יעקב דוקא בחי' רחמים שעולה עד הכתר שהוא בחי' התעוררות רחמים רבים כמאמר ברחמיך הרבים כו' שאפילו על עולמות עליונים שייך רחמנות דכלא חשיבי קמי' ית', ועי"ז תתן אמת ליעקב שנמשך מבחי' אלף פלא עליון עד בחי' המל' תי"ו סופא דכל דרגין (ובמ"א ע"פ אלה מסעי מבואר פי' תתן אמת שהוא בחי' תיקון ואמת שבי"ג מדה"ר שלמעלה משאר התיקונים כי הוא בחי' הארת פנים דא"א תרין תפוחין יאר ה' פניו וכו' ונמשך אמת זה ליעקב ז"א דאצי' וממנו למל' כו' יעו"ש). אך מהיכן יהי' התעוררות המשכת רח"ר הנ"ל הנה הוא דוקא ע"י העלאת מ"ן מלמטה שנקרא בחי' מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא דהיינו שרוצים לעלות ולהכלל ג"כ באור א"ס ב"ה והיינו בחי' העלאה של האותיות דנפלו בשבה"כ למטה מאד ועי"ז מתעורר למעלה בעצמות המאציל בחי' רח"ר הנ"ל כמשל בן המלך שנפל בידי האויב בשביה כאשר יוצא חפשי מבית השביה ובא אל אביו שמתעורר בהאב רחמים גדולים עד שירים קולו בבכי מרוב הרחמים וז"ש בבכי יבואו כו' וע"י התעוררות רח"ר שהוא מבחי' י"ג מדה"ר נמשך ההמשכה מאור א"ס ב"ה ע"י אמצעות הכתר להיות ברוך כבוד ה' ממקומו כדפרישית לעיל וזהו ענין תתן אמת ליעקב בחי' אמת הוא המשכת אור א"ס תתן ליעקב דוקא ע"י התעוררות רח"ר בחי' יעקב כו' והתעוררות רחמים הוא ע"י העלא' האותיות וזהו וימלא כבודי את כל הארץ פי' את הוא העלא' אותיות דשבה"כ שעי"ז נמשך להיות וימלא כבודי. וזהו רננו צדיקים בה', צדיקים היינו צדיק עליון בחי' יוסף יסוד ז"א וצדיק תחתון בנימין יסוד דנוק' ופי' כי בנימין הוא בחי' העלאה ממטה למעלה ולכן נק' בנימין בן אוני שהוא העלא' משבה"כ וגם ל' ימין מקרבת שההעלא' הוא הקירוב, ויוסף צד"ע הוא ההמשכה מלמעלה למטה מאור א"ס ב"ה (והוא ענין בכה"מ שנמשך ההמשכה מאור א"ס בבחי' כבוד שבחי' כבוד הוא מל' כנ"ל וההמשכה מאור א"ס הוא ע"י יסוד ז"א, כי היסוד נק' יחיד שמגיע בכתר, ע' בסידור סוף פי' ברוך שאמר גבי יחיד חי העולמים מלך כו', וזהו ואולם חי אני וימלא כבוד כו' כי היסוד נק' חי וכדפי' בספר שערי אורה תחלת שער ב' על פסוק זה דואולם חי אני שהמשיך חיים מאל חי למדת אני שהיא המל', ואם אמנם

לעיל בפנים נת' דואולם חי אני קאי על מהו"ע ית' המ"י שהכוונה א' דכשמדבר בבחי' מל' דאצי' הנה המקור המשפיע לה הוא בחי' יסוד ז"א וכשאנו מדברים בשרש בחי' המל' כמו בבחי' מל' דא"ק הנה המקור המשפיע הוא יסוד דא"ק כו', ולמעלה מעלה בא"ס ב"ה דלא שייך כינוי ספי' פרטיים הנה ענין ההמשכה הוא ממהו"ע ית' הנק' יחיד לבחי' אנא אמלוך כו' וזהו ואולם חי אני ואח"כ יומשך ממל' דא"ס למטה להיות וימלא כבוד כו'), וז"ש ל' רננו, כי רננא ברמשא ושמחה בצפרא, ופי' רננא הוא העלא' ממטה למעלה ולכן הוא ברמשא מדת לילה בחי' מל' למען יזמרך כבוד כו' ושמחה היא המשכה מלמעלה למטה, ולפי שמתחלה צ"ל העלא' כנ"ל בפי' את כל הארץ כו' לכן אמר רננו (אך עדיין אינו מדוקדק דהא כאן יש המשכה ג"כ, אך י"ל דרננו כולל ההעלאה וההמשכה, כי העלאה מצד עצמה היא במרירות והתעוררות רחמים מי בוכים הנה הוא בכי' וצעקה לבד ולא שייך אפי' רינה, וההמשכה מצד עצמה היא בחי' שמחה וחדוה וגילוי אור, ולא שייך בכיה ומרירות, אבל מצד היחוד והקירוב של המקבל ומשפיע כבן המלך שיצא משביה ובא אל אביו שנתעורר עליו רחמנות הנה יש כאן תערובות חדוה שהיא שמחה עם בכיה ורחמנות יחד וזהו ל' רננו וז"ש רננו צדיקים מצד יחוד צ"ע וצ"ת ע"כ אמר רננו כו'. כך מ"כ וצ"ע בתורה ע"פ רני ושמחי בת ציון):

ה. **ובכל** הנ"ל יובן שרש ענין הפסוק ואולם חי אני וימלא כבוד, ומשנ"ז לשון וימלא לשון עתיד והלא גם עכשיו מכה"כ, כי הנה מתחלה י"ל טעות המרגלים שאמרו כי חזק הוא ממנו, כי הנה מל' דאצי' נק' ממכ"ע שמתלבשת בבי"ע להחיותם דהיינו כדמיון התלבשות הנפש הרוחנית בגוף גשמי, שהגוף יחי' מחיי הנפש הרוחנית, וכך יובן למעלה כמ"ש ואתה מחיה את כולם בחי' הארה דהארה דהארה מהקו מתלבש בכל נברא להחיותו, וזהו בחי' כח הפועל בנפעל, משא"כ בחי' סוכ"ע הוא שאינו מתלבש כלל, אך הנה כ"ז הדמיון אינו אלא לענין בחי' התלבשות כח האלקי דמל' דאצילות בפנימיות הג' עולמות דבי"ע דהיינו בבחי' ע"ס דבי"ע באורות וכלים והיכלות דקדושה, אבל בחי' כח אלקי הנשפע לע' שרים ואפילו לבחי' הנוגה שמקבלים מבחי' אחוריים וחיצונית דכלים ולבושים דע"ס דקדושה דבי"ע וכמ"ש ומלכותו בכל משלה, הנה אינו כלל כמו התלבשות הנפש בגוף ח"ו שהרי נאמר וכבודי לאחר לא אתן, וכמבואר בר"מ פ' תצא (וז"ש ג"כ כל כבודה בת מלך פנימה ר"ל שהכבוד מתלבש רק בפנימי' שהוא כל סט' דקדושה ולא בקליפות ח"ו), ובזאת טעו המרגלים וסברו שהכבוד מתלבש בע' שרים ג"כ בהתלבשות ממש, וכמו שמצינו דבר זה התלבשות הנפש אלקי' בנה"ב, אף שמצד עצמן רחוקים זמ"ז בתכלית, שהנה"ב נמשכת מק"נ ולכן טבעה לימשך אחר תאוות

גשמיות כמו רוח הבהמה כו', והנשמה היא חלק אלוה ממעל שעולה תמיד לידבק באלקות, ואין להם ערך כלל זל"ז מצד עצמן, ועכ"ז הנה"א מלובשת בנה"ב, וכאשר הנה"ב תמשך אחר הגשמיות אזי בהכרח שגם הנה"א תמשך אחריה הגם שרחוקה לגמרי מגדר תאוות גופניים אך היא מתלבשת שם בהכרח מצד תפיסתה בנה"ב וזהו בחי' גלות ובית האסורים וכמ"ש בלק"א ח"א ס"פ כ"ד שגם בשעת החטא (אם הוא מחטא שאין בו כרת) היתה הנה"א באמנה אתו ית' רק שהיתה בבחי' גלות ממש תוך נה"ב מסט"א המחטיאה את הגוף ומורידתו עמה בעמקי שאול כו' יעו"ש, ולפעמים אור הניצוץ אלקי גובר על הנה"ב ותבטל ותכניע תאוות וחומריות נה"ב ולפעמים בהפך וכמ"ש ולאום מלאום יאמץ כו', וסברו המרגלים שעד"ז ג"כ הוא התלבשות השכינה בקליפות, פי' דנהי דלא דמי להתלבשות נפש החיונית הבהמית בגוף שמתפעלת ממש להמשך אחר תאוות הגופניים וצר לה מאד מהעדר כו', והיינו מפני שהיא ג"כ מבחי' ק"נ רק שהיא רוחני' ונתלבשה בגוף גשמי, משא"כ הקדושה וסט"א הם ב' הפכים, אבל מ"מ דימו זה להתלבשות הנה"א בנה"ב שאע"פ שהנה"א היא חלק אלוה ממעל מ"מ מתלבשת ממש בנה"ב רק שהוא בבחי' גלות ולא כדרך התלבשות נפש החיונית בגוף שאינו בבחי' גלות דאדרבה מתפעלת כו', וסברו הם שהתלבשות השכינה הוא ג"כ ע"ד ענין נה"א בנה"ב עד שי"ל ולאום מלאום יאמץ דלפעמים מתגברת הנה"א ופעמים להפך ח"ו, כי האדם בעל בחירה כו', וכך דימו הם למעלה במל' דאצי' לומר אפי' בעה"ב א"י להוציא כליו מצד התגברות הקליפות שנתלבשה בהם (לפי דעתם) שהם בתוקף מאד מצד שרשן בתהו כו' וכחוזק הבהמה מן האדם כו' ולכן עלה לפי דעתם שיכול להיות שעד שיבוררו כל רפ"ח ניצוצין דתהו שנפלו בשבה"כ דהיינו לע"ל כשיהי' ואת רוח הטומאה אעביר, הנה עד כה הקליפות הם בבחי' התגברות כענין עת אשר שלט האדם כו' ומלך אסור ברהטים כו', דהיינו בחי' גלות השכינה:

אך הנה כלב אמר להם שטעו טעות גמורה, כי וכבודי לאחר לא אתן ואין המשל דומה לנמשל, וזהו ואולם חי אני דהיינו מהו"ע שאינו מלובש כלל וסכ"ע כך ג"כ וימלא כבוד ה' הוא בחי' זיו יקרי' ממכ"ע אע"פ שמלובש מ"מ ומלכותו בכל משלה כו' הוי' הוא האלקי' וכולא חד כו':

פרק טז

אחרי ה"א תלכו

אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו וגו' עד ובו תדבקון. פרט הכתוב ששה דברים בעבודת ה' תלכו תיראו תשמרו וגו', הנה מה כתיב לעיל מיני' כי מנסה ה' אלקיכם

אתכם לדעת וגו', ולהבין מהו כי מנסה כו' (וכבר עמדו בזה רבותינו ז"ל מפרשי התורה הלא הש"י יודע בראש מה שיהי' בסוף וא"כ איך שייך לומר שצריך לנסות בפועל לידע אם יעמוד בנסיון כו' הלא בלא"ה הכל גלוי וידוע לפניו כנ"ל, ואע"פ שהבחירה והרשות נתונה ביד האדם אם ירצה יעשה ואם ירצה לא יעשה מ"מ אעפ"כ הש"י ידע מקודם מה שיבחור כמבואר בספרים, ולמה צריך לנסותו. והתירוץ המבואר ע"ז בהרמב"ן ס"פ וירא שהוא כדי שיצא המעשה מכח אל הפועל להיות לאדם שכר מעשה טוב ולא שכר לב טוב לבד, אך לכאורה דחוק בכאן ל' הפסוק דכאן כי מנסה כו' לדעת כו' דא"כ מהו פי' לדעת). הענין כי הנשמה קודם ירידתה בעה"ז היתה עומדת בעולם העליון וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו ושם היה לה גילוי אלקותו ית' ואח"כ ירדה בסתר המדרגות בעה"ז השפל להיות בהסתר פנים וריחוק מקום מאור ה', ותכלית ירידתה הוא בשביל הנסיונות שבאין לאדם שהן מהסתר פנים והסתלקות חיות השפע במניעות בריאות הגוף (כמו באיוב שנק' נסיון כמ"ש באיוב ד' ב' הנסה דבר אליך תלאה) ובמניעות ממון כדי להסתיר על אור וחיות ה' וקדושתו ית' ולהיות מונע מבית ומבחוץ לאדם שבא להתקרב לה' ולעבודתו ית' כי דרך רשעים צלחה וזהו ובא האות והמופת לאמר נלכה וכו' כלומר ששם גילוי האות והמופת הגבהת קרנם בהגדלה וריבוי החיות ולכן אומרים ידינו דוקא רמה כו' ומגביהין כנשר קרנם, וצריך האדם התגברות יתירה לעמוד בנסיון שלא לחוש לשום מניעה ח"ו, ובשביל כך באין לו הנסיונות כדי שיתגבר עליהם (כמ"ש הרמב"ן שם דה' צדיק יבחן צדיק דוקא כשהוא יודע בצדיק שיעשה רצונו כו' יצוה אותו בנסיון כו'), כדי שעל ידי כן יבא למעלת ומדרגת לדעת, דהיינו שיהי' אצלו בחי' דעת והרגשה בו ית' בבחי' ראיה והשגה שהדעת הוא נמשך מבחי' ראיה כדכתיב אתה הראת לדעת שהוא בחי' מבשרי אחזה אחזה ממש (ובזה מובן פי' כי מנסה כו' אתכם לדעת כו' דאין הפי' לדעת הישכם אוהבים כו' שיהי' הקב"ה יודע כו' שאיך יתכן שלנסיון הוא צריך כדי לדעת והלא הכל גלוי לפניו ית' וכנ"ל אלא הפי' כי מנסה כו' לדעת ר"ל שעי"ז יבואו ישראל למעלת ומדרגת לדעת) דהיינו כמו שמרגיש את נפשו כאלו רואה שהיא היא המחיה את הגוף ובלעדה אין לגוף קיום וחיות כו' כך יהא מורגש אצלו כי הוא ית' חיי החיים כאלו רואה כו':

ב. **והטעם** שהנסיונות מביאין את האדם לידי דעת, כי הנה הנסיונות הגם שירדו בהסתר פנים להיות מסתירים על חיות ה' וקדושתו ית' הנה מוסתר בהם חיות אלקי כענין ה' אמר לו קלל, וכמארז"ל גלו לבבל שכינה עמהם, שהיא היא המסתתרת ומתלבשת בשר של בבל להיות הוא המושל ולהיות נתונים תחתיו בגלות, והנה החיות אלקי שירד

מטה מטה בהעלם והסתר פנים יסודתו בהררי קדש ממקום גבוה מאד נעלה ממדרגות עליונות דקדושה כנודע ממשל נפילת החומה כו', אלא שנפל וירד מטה מטה בסתר המדרגות וכשעומד האדם בנסיון ומתגבר נגד כל מונע אזי קורע כל המסכים המסתירים ומעלימי' אור וחיות ה' ונמצא שיוצא אור וחיות ה' מהעלם אל הגלוי ונמשך גלוי זה בנפשו להמשיך לה בחי' דעת והתגלות אלקותו ית' וכמו מוצא פי ה' שבמאכל שמחיה את האדם לפי ששרשו מאד נעלה כו' כמ"ש במ"א. (אלא שזה הניצוץ המלובש בבחי' הסתר פנים בהנסיון גדול ורם מהניצוץ שבמאכל שהרי נפל למטה יותר כו' והמ"י. והנה כמה מיני בחי' נסיון נזכרו בתורה הא' והאלקים נסה את אברהם (דפ' וירא) והוא למסור נפשו על ציווי השם, הב' ושם נסהו (שמות ט"ו כ"ה) והוא ענין אם יקבלו היסורים ברצון דהיינו שלא יתלוננו על העדר המים, וכן מענין זה נסיון דאיוב הנז"ל, הג' כי לבעבור נסות אתכם בא האלקי' דגבי מ"ת (שמות כ' כ') ופי' הרמב"ן שזהו נסיון ממש אם יוסיפו עבודה על גמולת הטובה, הד' ענין נסיון דדהע"ה אם ישבור תאוות היצר כשיבא מעשה לידו שנק' ג"כ נסיון כמ"ש בחנני ונסני כו', הה' ענין נסיון הנז' כאן ובא האות והמופת כו' כי מנסה כו' והוא ענין הנסיון שיגביר האמונה בה' ולא יתנענע מאות ומופת דע"ז כו'. ונסיון דגבי מן הגם שלכאורה הוא ע"ד נסיון הב' כמ"ש לענתך לנסתך כו' אך א"א לומר כלל כן שהכתוב משבח המן וטעמו כצפיחית בדבש אלא הנסיון הי' שלא ישאירו ממנו עד בקר ולא יהיו מקטני אמנה כו' לפ"ז הוא ג"כ ע"ד נסיון דכאן כו'. והנה ע"י הנסיון נתברר ויוצא הטוב המוסתר שנפל מעולם התהו שנפל למטה בהדבר המסתיר שממנו בא הנסיון כמו נ"נ * לחמו"ע וזהו א"כ בירור ג"ק שלמטה מנוגה לפ"ז יובן מארז"ל גבי הרוגי לוד אין כל ברי' יכולה לעמוד במחיצתן משמע שגבוהים מבע"ת אע"ג דבע"ת גדולים מצ"ג לפי שמבררי' מג"ק וצ"ג מבררי' רק נוגה אך ע"י הנסיון מתברר ג"כ מג"ק הנ"ל, וצ"ל מהו ההפרש בין קיום ל"ת לקיום נסיון דדבר ערוה, וי"ל הנה ע"י ל"ת נדחה ג"ק הטמאות ולא אתהפכא ממש וא"כ בע"ת שהוא אתהפכא גבוה יותר. אך היינו בסתם ל"ת כשאינו בגדר נסיון אבל כשהיא בגדר נסיון שמצטער בנפשו ועכ"ז דוחה, הנה ע"י זה הצער שהקליפה מצערת אותו וסובל צערה בזה י"ל שמוציא הטוב שבה ונהפך לטוב ממש וכעין מ"ש האוה"ח פ' שמות ע"פ וכאשר יענו אותו כו' ומל' עינוי דעבודת פרך או עינוי דקמצטער בנפשי' וסובל ומדחה כו' וחילוק זה מצאנו ג"כ במשנה סוף מכות בין לאוין דדם ללאו דגזל ועריות כו' אך גבי נסיון דאברהם צ"ל שם לא הי' הצער ע"ד נ"נ לחמו"ע רק הש"י ציוהו שימסור נפשו א"כ איך עי"ז נתברר מג"ק ואפ"ל ע"ד מ"ש בזהר ויהי אחר הדברים האלה והאלקי' נסה, דבחי' אחר הדברים הוא

היצה"ר דאתיא לקטרגא ומזה נמשך הנסיון א"כ נתברר מבחי' זו כו'. והנה יובן למשכיל דמבחי' תהו נפלו זמ"ל והם ז' בחי' דעת חג"ת כו' א"כ הגם שע"י כל הנסיונות מתגדל הדעת כו' מ"מ נ' דעיקר גידול המדה הוא שאם הנסיון בבחי' אהבה רעה והוא עומד בנסיון נגדל עי"ז האהבה אלקית וכמ"ש במ"א בענין ודא הוא רזא וע"פ המשל הנז' בר"ח באחד שחמד בת מלך כו' ונתהפך האהבה לה' רק מ"מ נגדל הדעת ג"כ שהוא פנימי' כל המדות. אכן אם הנסיון ג"כ בבחי' דעת וכמו במש"כ ובא האות והמופת כו' כי מנסה עי"ז ודאי עיקר הבירור בבחי' דעת דתהו שנפל בג"ק וז"ש כאן כי מנסה לדעת דוקא וכן במן כתיב לנסתך לדעת א"ש לפמ"ש דנסיון דמן הוא ג"כ בענין זה כו'. ובזה ית' מה דקשיא טובא מדוע יחס הכתוב נסיון דעקידה לאברהם הלא יותר היה נסיון ליצחק וכדאי' קושיא זו בזהר שהרי יצחק הי' אז בן ל"ז שנה, ואילו לא רצה כו'. ותירץ הה"ק ר' מענדל מהרדאק ז"ל דעיקר הנסיון בעקדה אינו ענין המס"נ דלגבי אבותינו הקדושים שהן הן המרכבה מילתא זוטרתא היא אע"ג דדבר גדול הוא בישראל, אלא עיקר הנסיון הי' שלא הרהר אברהם אחר מדותיו ית' אתמול אמרת כי ביצחק יקרא לך זרע ועכשיו אומר קח נא כו' וה"ז יכול לחשוב שזהו שינוי רצון וכתיב לא שניתי כו' ואברהם נתחזק ולא הרהר כלל. א"כ זהו ג"כ נסיון בבחי' דעת ואמונה ולכן א"ש מ"ש אח"כ עתה ידעתי כי ירא כו' שנתברר מבחי' דעת דתהו ונכלל בתיקון ע"י נסיון זה):

ג. (**אך** הנה ארז"ל אם אין בינה אין דעת ור"ל דהגם שע"י שעומד בנסיון בא לידי בחי' דעת את ה' אך היינו כשיתאמץ בזה להגיע לבחי' זו ע"י התבוננות בה') והיינו כאשר תתבונן נפש המשכלת בגדולת א"ס ב"ה כל חד לפום שיעורא דילי' וכמארז"ל אם אין בינה אין דעת (שע"י ההתבוננות דוקא הוא הכלי להגיע לבחי' הדעת והרגשה בה' והלכך אע"פ שע"י הנסיון נתברר בחי' החיות אלקות שהוא בחי' הדעת מ"מ לא יוכל להמשיכו בנפשו רק ע"י הבינה שהיא הכלי לזה וכמו עד"מ במו"מ גשמי כתיב וברכך בכל אשר תעשה דוקא הרי שאע"פ שנקצב לו פרנסה מ"מ צריך לעשות כלי לזה שבזה יומשך הברכה כך צריך להתבונן כדי שעי"ז יתרבה הדעת כו' ואם אין בינה לא יומשך הדעת בנפשו אע"פ שבירר החיות אלקי ע"י הנסיון ישאר למעלה בבחי' מקיף כי כדי שיומשך בגלוי הוא ע"י הבינה דוקא) שע"י ההתבוננות נעשה הרחבת הדעת להגדיל האהבה המסותרת בלב שהיא בהעלם בבחי' נקודה חדא וע"י ההתבוננות נגדלת ונתרבה האהבה ויוצאת מהעלם אל הגלוי כו'. וענין התבוננות זו שגורמת הגדלת האהבה זו היא מבואר בפסוק אחרי ה' אלקיכם תלכו כי הנה ביאור ענין אחרי וביאור ענין תלכו, הוא ע"פ מה שנודע מאמר המחדש בטובו בכל יום מע"ב שבכל יום מתחדש חידוש

הבריאה מאין ליש וכמו שהיתה תחלת הבריאה בששת ימי בראשית מאין ליש ממש כמ"כ עתה מתחדשת הבריאה יש מאין ממש, ולהבין ענין יש מאין והלא כתיב כי ממך הכל (א"כ ר"ל איך שייך לומר מאין והלא חיות אלקות מתלבשת בתוכיות הנברא ומזה נתהוה כו' וא"כ אינו מאין ממש), ועוד דהכתי' וכולא קמי' כלא כו' שכל מה שלמטה מטה הוא קמי' כלא ואין כו' ולמה נק' הבריאה יש מאין והרי נהפוך הוא (שלמעלה היש ולמטה הוא אין), אך ע"ז אמר דהע"ה כי עמך מקור חיים באורך נראה אור שהאמת הוא שמקור חיים הוא עמך כי ממך הכל ומ"מ נק' יש מאין כי באורך נראה אור פי' באור וזיו בעלמא כמשל זיו השמש מהשמש שאינו מערך מהותו כלל, כך השתלשלות והתהוות כל העולמות הם רק בחי' הארה והארה דהארה בעלמא, באורך הם עולמות עליונים, נראה אור, הם עולמות תחתונים שהם הארה דהארה כו', וכולם נשתלשלו מבחי' זיו והארה בלבד ולכן אמר כי עמך ולא אמר כי אתה, דהוה משמע שאתה בעצמך כביכול הוא המתלבש כו' אבל כי עמך פי' שמקור החיים הוא טפל ובטל עמך שנמשך מבחי' זיו בלבד כי מהותו ועצמותו כביכול אינו בגדר השתלשלות והתלבשות כלל, ולכן נק' הבריאה יש מאין דהיינו מבחי' שהוא כאין ואפס וכלא נחשב שאינה מבחי' עצמותו ומהותו ית' כלל רק זיו והארה ממנו ית' והיא בחי' ומדת מלכותו ית' וכמ"ש מלכותך מל' כ"ע שע"י שעלה במחשבתו אנא אמלוך כו' שבחי' מלוכה היא רק בחי' שם שהיא התפשטות לזולתו להיות שמו נק' מלך עליהם שאין זה אלא זיו כו'. (אך עדיין אין מיושב ענין בריא' יש מאין דפירש מאין היינו שנתהוה היש ודבר הנברא מאפס המוחלט ממש, וזהו גודל החידוש וגדולת א"ס ב"ה שהוא לבדו שבכחו לברוא יש מאין ואפס המוחלט, ולפי הנ"ל קשה איך נק' זה יש מאין כיון שיש חיות אלהות המתלבש בהנברא א"כ אינו מאין ואפס כו', והענין כי הנה ענין עלה ועלול הוא שהעלול יש לו ערך לעילתו כמו המדות לגבי השכל אבל התהוות הגשמיות מן הרוחניות כיון שאין הגשם מערך וסוג מהות הרוחני' שאינו בגדר מקום ומדה ודמות גוף כו' א"כ אפילו רבוא רבבות השתלשלות לא יועילו להיות התהוות גוף גשמי מן הרוחנית, רק הוא ית' לבדו הכל יכול, וא"כ אף שהחיות רוחני מתלבשת בהגשם להחיותו ה"ז נקרא יש מאין ממש כיון שאין ערוך זל"ז כלל ויש מיש אינו רק בבחי' עלה ועלול שהעלה הוא ממהות וסוג העלול א"כ התהוות העלול אינו חידוש מאין ממש שכבר הי' לעולמים בבחי' העלה וזה כמו התהוות המדות מהשכל כנ"ל או גשמיות מגשמיות כמו הוצאת הכסף וזהב מעפר הארץ כו' משא"כ גשמיות מרוחני' ה"ז יש מאין אע"פ שהחיות הרוחני מתלבשת בגשמי וכמו שאין ערוך גשמיות לרוחניות כך ממש אין ערוך אפילו נשמות ומלאכים

לגבי חיות אלהות המהוה אותן ואפילו בחי' ח"ע היא כעשייה גופנית לגבי א"ס ב"ה עד שעם היות מתלבש בהן חיות אלהות מ"מ נק' יש מאין מטעם הנ"ל בגשמיות לגבי רוחניות שזה נרגש ונראה איך שהוא יש מאין ממש אע"פ שהרוחני' מתלבשת בגשמיות וכך הוא ממש אפילו בחי' ח"ע לגבי הארת א"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל וכנודע שאדם דאצי' נק' אדם דעשי' הלכך הוא בחי' יש מאין ממש וכמ"ש והחכמה מאין תמצא, ועוד יובן בטוב טעם איך שהוא מאין ואפס המוחלט ממש ע"פ המבואר במ"א שכל נברא יש בו שני מיני חיות הא' המתלבש בפנימיותו ונמשך מבחי' ממכ"ע והב' הוא החיות שאינו מתלבש בו והוא בחי' סכ"ע וכמ"ש כי הוא צוה ונבראו כו' נז' לשון נבראו כאילו הוא ממילא להיות עיקר החיות מבחי' סכ"ע דוקא שהוא בחי' א"ס שממנו דוקא נמשך התהוות היש מאין משא"כ מבחי' ממכ"ע שהוא בחי' הארה מוגבלת כיון שמתלבש בהנברא ובעל גבול כו' וכיון שסכ"ע רק מקיף ממעל ובבחי' למעלה מהשגת כל העולמות ולית מחשבה דילהון תפיסא בי' ע"כ נאמר ונבראו מצד הריחוק שאין ערוך אליו כלל, ועד"ז נת' ג"כ במ"א פי' וענין החכמה מאין תמצא כו', ולהיות כן שעיקר החיות והתהוות היש הוא דוקא מבחי' סכ"ע שאינו מתלבש כלל בהעולמות א"כ ה"ז מאין ואפס המוחלט ממש שהרי אין החיות המהוה אותו מתלבשת בו כלל רק כי הוא צוה ונבראו כו' וכל אשר חפץ עשה ורצון וחפץ זה הוא בבחי' מקיף על הנברא כו', ואף שמלובש בהנברא חיות מבחי' ממכ"ע שמתלבשת בתוכיותו ממש מ"מ הרי עיקר התהוות הנברא דוקא מבחי' סכ"ע כנ"ל שאינו מתלבש בו כלל, ועוד זאת ג"כ אמת שאפילו לגבי חיות זה דממכ"ע המתלבשת בו שייך לומר יש מאין ממש כנ"ל, שהרי התהוות גשמיות הנברא מרוחניות החיות המתלבשת בו אין לך יש מאין גדול מזה, מאחר שהגשמיות אינו ממהות וסוג הרוחניות כלל ועד"ז אפי' בעליונים המלאך אינו בערך החיות אלקות עד דשייך לומר ע"ז יש מאין, כמו ששייך בגשמיות לגבי רוחני' וכנ"ל באריכות. נמצא יש ג' ענינים בפי' יש מאין הא' שאפי' מצד החיות המתלבש בהנברא שייך לומר יש מאין ולא יש מיש כיון שאינו בערך כנ"ל, אך עכ"ז החיות מתלבש בו מבחי' ממכ"ע, אך להיות דעיקר התהוות העולמות הוא דוקא מבחי' סכ"ע כמבואר במ"א בארוכה, וכמבואר הטיב בס' מבוא שערים בתחלתו שהי' יכול להיות התהוות העולמות ע"י בחי' זו בלבד ולא הי' התלבשות החיות רק כדי שיהי' בחי' ראש וסוף כו' ע"ש, אבל עכ"פ עיקר ההתהוות הוא מבחי' זו לבד האינה מתלבשת א"כ ה"ז מאין ואפס המוחלט ממש, ועוד זאת פי' ג' בענין יש מאין דגם בחי' החיות המהוה העולמות, הנה היא רק בחי' אור וזיו לגבי מהו"ע ית' וכלא חשיבא קמי' ונק' אין ואפס

וז"ש כי עמך מקור חיים שבחי' המקור חיים שממנו נמשך החיות בכל נברא הוא רק עמך טפל ובטל למהו"ע ית' שאינו בגדר עלמין כלל, וענין באורך נראה אור ג' לשונות אלו ה"ע הארה והארה דהארה והארה דהארה דהארה הנז' באגה"ק ד"ה איהו וגרמוהי חד כו' ע"ש שזהו בחי' ממכ"ע והבן). וזהו ענין ג"פ קדוש א' נגד יש מאין דממכ"ע ב' סוכ"ע ג' אפילו סוכ"ע אין לגבי עצמותו שאינו בגדר עלמין:

ד. **וזהו** אחרי ה' בחי' אחוריים ומזה נמשך תלכו היא בחי' אהבה שנק' בשם הליכה כמ"ש הלוך ונסוע שכאשר יתבונן ויעמיק בשכלו ותבונתו מקרב איש ולב עמוק שכל השתלשלות העולמות (והתהוותם מאין ליש) אינן אלא מבחי' זיו כו' וכנ"ל (שאפי' מקור חיים בחי' סכ"ע שמזה הוא התהוות העולמות מאין ואפס המוחלט ממש, הוא רק בחי' זיו ואין ממש לגבי מהו"ע ית' ונק' עמך), ממילא יומשך לאהבת ה' לבדו וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' (ומבואר הפי' במ"א שאינו חפץ בבחי' עמך מקור חיים רק למהו"ע ית' ממש, א"כ לפ"ז הפי' כאן בענין אחרי ה' תלכו דבחי' אחרי הוא בחי' עמך מקור חיים הנ"ל ומזה נתעורר ההליכה והאהבה ע"י התבוננות זו איך שמקור חיים נק' עמך ונק' אחרי ה' כו' אבל האהבה היא למהו"ע ית' ממש) ולהיות בחי' הליכה באהבה זו ממדרגה למדרגה שכמה דרגין על דרגין עד אין חקר לאהבה זו גדולה ונפלאה לאין קץ ותכלית להתענג על ה' ממש תענוג נפלא ועצום מאחר שבאמת כל העולמות אינן אלא זיו כו' וכתי' הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו לבנ"י עם קרובו שהם קרוביו ממש כי חלק ה' ממש עמו לזאת מה מאד תהי' שמחת הנפש גדולה לאלקים ואהבה בתענוגים וע"ז נאמר עבדו את ה' בשמחה היא שמחת הנפש המשכלת ומתבוננת בה' חיי החיים ב"ה וארז"ל יפה שעה א' בתומ"ט בעה"ז מכל חיי העה"ב לפי שחיי העה"ב אינן אלא זיו ממנו ית' משא"כ תשובה ומע"ט שענין תשובה הוא להשיב את הנפש ולדבקה בו ית' מקורא ושרשא דכולא (וכמ"ש במ"א ע"פ ובבואה לפני המלך כו' בענין שמות בארץ) וזהו ג"כ בשמחה ובטוב לבב מרוב כל דהיינו יותר מהעה"ב שנק' כל, יום שכולו ארוך כו' (וזהו ענין קשר הפסוק כי מנסה לדעת כו' אחרי ה' אלקיכם תלכו שע"י שעומד בנסיון יתגלה הדעת את ה' בנפש אך אם אין בינה אין דעת וההתבוננות הוא בענין אחרי ה' כנ"ל ולפי האמת ענין הבירורים שע"י הנסיונות יש להם שייכות לבחי' אחרי ה' דוקא כי הבירורים הוא ממה שנפל בשבה"כ וידוע ע"פ שמע שם ע' דרפ"ח עם ב"ן גימ' שם לפי ששבה"כ הוא רק בבחי' שמות בלבד שאין שייך לא"ס ב"ה ממש כמשל השם שאינו נוגע לעצם האדם כו' ע"כ ע"י בירור שע"י הנסיון עולים הניצוצות ונכללי' בשרשן וזהו בבחי' אחרי ה', וענין תלכו כי הבירורי' שמלמטה למעלה

יש בהם עליות רבות כו' כמ"ש במ"א, ועניין אם אין דעת [אין] בינה היינו כי יש ד"ע המקשר חו"ב וע"ז נאמר אם אין דעת אין בינה ובחי' ד"ת הוא התקשרות הבינה במדות והוא הדעת המתפשט במדות וע"ז נאמר אם אין בינה אין דעת): ואותו תיראו, היא בחי' שוב כי תלכו הוא בחי' רצוא הלוך ונסוע ממדרגה למדרגה באהבה כנ"ל, והשוב הוא להיות תיראו יראה בושת היא יראה פנימית מפני גדולת א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלית מחשבה תפיסא בי' וכל נהוראן מתחשכאן כו' כי אית יראה ואית יראה, יראה חיצונית היא מפני התפשטות גדולת מלכותו ית' כמורא מלך ב"ו מפני התפשטות גדולת מלכותו על ריבוי עם ומדינות כו' וכך כתי' אלף אלפין כו', ועד"ז תקנו ברכת יוצר אור ששם נאמרה ונשנית יראה זו יוצר משרתים ואשר משרתיו עומדים ומשמיעים ביראה כו' כולם כאחד עונים באימה ואומרים ביראה כו' והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול כו', שמזה מקבלים ישראל ג"כ בחי' יראה זו כמשל הרואה שרים משתחוים לפני המלך כו' וכמ"ש במ"א, והנה יראה זו קודמת לבחי' אהבה שעי"ז שמקבלין יראה זו נמשך מדרגת האהבה האמורה באהבת עולם אהבתנו כו' ויחד לבבינו לאהבה כו' הבוחר בעמו ישראל באהבה עד שבק"ש נמשכה מדת האהבה העליונה לקיים ואהבת את ה' אלקיך כו', ועל בחי' יראה ואהבה זו נאמר אכלתי יערי עם דבשי יער הוא שבו כל עץ ועצי שטים עומדים הם המלאכים, שרפים עומדים, וזהו בברכת יוצר אור ששם נאמר ענין המלאכים שעומדים ומשמיעים ביראה והאופנים ברעש גדול כו', ודבשי היינו מתיקות ותענוג היא האהבה בתענוגים שנמשכה בק"ש ואהבת בכל לבבך שגם תוכיות הלב שהוא בהעלם והסתר האהבה המסותרת יהי' גם תוכו רצוף אהבה בהתגלות ובכל נפשך מחשבה במחשבה כו' ובכל מאדך בלי שיעור והפסק שהאהבה בתענוגים אין לה קץ וסוף שיש להתענג מרוב כל כנ"ל (וכמ"ש עיני האדם לא תשבענה כו' דקאי על אהבה בתענוגים דבחי' לאסתכלא ביקרא דמלכא הנק' דבשי וכמו שיש אהבה מאדך בלי שיעור בבחי' צעק לבם אל ה' כך יש ג"כ בלי שיעור בבחי' האהבה בתענוגים וכמ"ש בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, בעיניך היינו בחי' לאסתכלא הנ"ל שהוא כחדשים בכל יום כו'), ומבחי' אהבה זו יבא ויגיע למדרגת יראה פנימית בחי' ביטול במציאות ממש, והיינו בחי' השתחוואה שבתפלת י"ח כי בחי' יוצר אור היא מדרגת המלאכים ויראתם והשתחואתם שהיא בבחי' חיצוני' משא"כ תפלת י"ח היא בחי' ביטול והשתחוואות הנשמות שהם בבחי' פנימית דהיינו להיות בחי' ביטול במציאות ממש מפני אור א"ס ב"ה בעצמו ובכבודו דלמת"ב בחי' סכ"ע והקדוש בשמים ובארץ שאין לפניו ית' בחי' שמים ולא בחי' ארץ שמעלה ומטה שוין אצלו ואין תופס מקום לפניו ית' גשמיות כמו רוחניות ממש ולכן

יכול להיות נמשך בחי' ביטול גם בגשמיות כי הכל רק בבחי' באורך נראה אור באורך ג"ע העליון ונראה אור ג"ע התחתון וכולם אינם רק אור וזיו כו' וכנ"ל:

ה. **ואת** מצותיו תשמרו ובקולו תשמעו. הנה במצות כתיב אשר אנכי מצוך היום על לבבך פי' כדי להמשיך לבבך אליו ית' כמים הפנים כו' שע"י המצות שהן רצונו ית' אשר קדשנו במצותיו שנמשכו למטה על נפש האדם יתעורר רצון הנפש ג"כ אליו ית' כמים הפנים וזהו עשה רצונו כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו פי' שימשיך רצונו ית' שהן המצות למטה כדי שיומשך רצון הנפש אליו ית' וזהו ענין נר מצוה דהיינו שמהמצוה נמשך נר והארה בנפש היא הארת הרצון והאהבה שבלב (ולכן ארז"ל ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי וכמ"ש בסידור ע"פ הקל קול יעקב) (ודרך כלל נחלקי' המצות לג' דברים שהעולם עומד עליהם תורה ועבודה וגמ"ח שע"י גמ"ח ממשיך בבחי' חסד דרועא ימינא וע"י עבודה בבחי' דרועא שמאלא ותורה היא קו האמצעי וזהו ועל הכסא דמות כמראה אדם כו' וג' קוין אלו נחלקים דרך פרט לרמ"ח איברים וזהו ענין נר מצוה, וכמבואר בפע"ח בענין נר שבת שהוא בחי' רמ"ח איברים עם תרין דרועין כו' והיינו בחי' אהוי"ר הנמשכי' מלמעלה ע"י קיום המצות שזהו בחי' תרין דרועין ימין ושמאל תפרצי וזהו ענין על לבבך כו', וזהו מ"ש אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' וכתיב ג"כ ויצונו ה' את כל החוקים ליראה את ה' היינו שע"י קיום המצות יומשך מלמעלה בחי' אהוי"ר להנפש, אך בחי' התורה אור הוא בחי' קו האמצעי שלמעלה מב' קוין הנ"ל וכדלקמן), אך הנה המצות צריכות שמירה דהיינו הנר שנמשך מהן וכענין לא כאברהם שיצא ממנו ישמעאל כו' וארז"ל עבירה מכבה מצוה דהיינו מכבה את הנר ונשקע אש האהבה (אבל אינה מכבה גוף המצוה עצמה ח"ו לומר כי לא תזכרנה לו המצות בחשבון ח"ו שהרי מי שיש בידו מחצה זכיות ומחצה עוונות ה"ז מנוחלי העה"ב אלא שנפרעין ממנו על עונותיו ואינו מאבד זכיותיו ח"ו רק דהכוונה שמכבה הנר וההתפעלות הנמשך בהנפש ע"י קיום המצוה) וצריך שמירה שלא יבא לידי איבוד ח"ו, והיינו ע"י כי ובקולו תשמעו כו' היא קול התורה כי עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה והטעם שעם היות שהמצות הם הארת רצון העליון ב"ה עכ"פ הרי ירדה למטה בנפש ונגבלה בבחי' כלי והרי יש בחי' זלע"ז שכשם שע"י המצוה הוא מקיים הרצון כך הנה בעבירה הוא עובר הרצון ולכן עבירה מכבה הארת המצוה, אבל התורה היא אלפים שנה כו' אורייתא מחכמה נפקת כו' היא המאירה את הנר מצוה וכמ"ש כי נר מצוה ותורה אור (אח"כ מצאתי להרמ"ז ר"פ בהעלותך פי' ג"כ טעם לזה) שהתורה היא האור להנר של המצוה כי מקור התורה ושרשה היא הגבה למעלה מקורא ושרשא דכולא מבחי' י"ג

מדה"ר הנמשכי' בחדש אלול (כמבואר במ"א בפי' הרועה בשושנים א"ת שושנים אלא ששונים ונודע דשושנה אית בה תליסר עלין שהם בחי' יגמה"ר)* כי אז הוא זמן ועת רצון למעלה ובכל שנה ממשיכים י"ג מדה"ר ע"י התורה כי מקור תרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן בגימ' תר"ך הם תר"ך עמודי אור מקורות הרחמים והסליחות ושם נושא עון ופשע ולכן אין עבירה מכבה תורה לפי שנמשך בחי' נושא עון כו' (וכמ"ש במ"א ע"פ ואתחנן חנם בלא מצות שהיא בחי' אתעדל"ע שבלא אתעדל"ת שמשם שרש התורה יעו"ש באריכות). וזהו ובקולו תשמעו כי כל קול הוא בחי' המשכה מלמעלה למטה כך התורה היא נמשכה מלמעלה ממקום גבוה מאד ע"י תנאים ואמוראים מארי מתני' וגמ' והלכה זו שנאמרה מפי ב"ש וב"ה היא דבר ה' עצמו וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפיך ודברי ממש וזהו ובקולו תשמעו כי כל הקורא ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו רק אתם תשמעו כענין שמע השמע לאזנך מה שאתה מוצא מפיך פי' שאתה היא בחי' תשבע"פ שהיא דבר ה' המדברת בפיך (וז"ש אזכיר את שמי שהוא ית' עצמו המדבר בפיו להיות התורה בחי' אתעדל"ע שבלי אתעדל"ת א"כ אני עצמי המזכיר את שמי בפיך כו'):

ואותו תעבודו ובו תדבקון. פי' תעבודו להיות בחי' עבד וכמ"ש עבדו את ה' בשמחה כי צ"ל בב' בחי', בחי' בן ובחי' עבד. בן היא האהבה ושמחת הנפש להיות תלכו ממדרגה למדרגה ובחי' עבד לעבוד כמו העבד שעובד את אדונו שאין כוונתו רק לעבוד את אדונו למלאות רצונו הגם שלא יהי' לו שום טעם והשגה בעבודתו וגם אינו יודע טיב העבודה ומהותה שיהי' לו חפץ ותשוקה מצד העבודה עצמה אעפ"כ הרי הוא עובד בלב שלם מחמת שמקבל עול רבו לעבדו בכל כחו כך צריך כל האדם לקבל עול מלכות שמים ולקיים מצותיו ית' מחמת שכן צוה לו המלך כו' הגם כי מצות צריכות כוונה וכוונת' היא השמחה באהבת ה' כמים הפנים מפני שבה ועל ידה נמשך רצון העליון ב"ה אשר קדשנו במצותיו מ"מ צ"ל ג"כ בחי' עבודה, כי הגם שעבודה זו היא מדרגה התחתונה שבנפש נגד השמחה באהבת ה' מ"מ הרי יש בה מעלה אחרת מצד ההכנעה והביטול כו' וכמ"ש במ"א שזהו שהוכיח שמואל את שאול הלא שמוע מזבח טוב כו', וגם הנה עי"ז ובו תדבקון ל' רבים כי יש בנפש ג' בחי' נר"נ שהם מחשבה דבור ומעשה, ומעשה היא בחי' עבד עשייה וצריך האדם לאכללא דבור בדבור ומחשבה במחשבה כו', והנה התקשרות המחשבה היא בדביקות הנפש ושמחתה באלקים חיים אך המעשה שהיא מדרגה האחרונה וצריכה ג"כ להעלות ולקשר בה' אין התקשרותה אלא ע"י בחי' עבד שהוא בחי' עשי', וגם למי שאין יד שכלו ותבונתו מגעת להוליד מהן אהבה עזה בבחי' תלכו תהי' זאת עבודתו תמה לעבוד עבודת עבד ועי"ז ובו תדבקון בתוספת נו"ן פשוטה

שהנו"ן פשוטה יש לה רגל ארוכה ומשוכה למטה ורמז שתתפשט ותומשך הארת גלוי אלקותו ית' למטה מטה עד שאפילו בחי' עשיה יהיה כולו קדש לה' שאז לא יהי' יניקה לסט"א וחיצוני' כלל כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר כו':

הנה ירידת הנשמה הוא בשביל הנסיונות שבאין לאדם כדי שיתחזק לעמוד בנסיון ועי"ז יבוא למעלת ומדרגת לדעת את ה' בבחי' הרגשה וזהו כי מנסה לדעת: והטעם כי ע"י שעומד בנסיון מתברר חיות אלקי שנפל בשבה"כ בהדבר המסתיר שזהו גוף הנסיון כו' ומזה נמשך בחי' הדעת: אך אם אין בינה אין דעת וההתבוננות הוא מ"ש אחרי ה' תלכו ענין יש מאין הגם כי ממך הכל אך הוא רק מבחי' זיו והארה בעלמא כי עמך מקור חיים כו' המקור חיים טפל ובטל אצלך וזהו בחי' אחרי ה': ומהתבוננות זו נמשך להיות תלכו באה"ר ושמחה טוב לב כי וירם קרן לעמו למעלה מבחי' הזיו כו' וזהו בחי' רצוא ואח"כ השוב ואותו תיראו יראה עילאה מצד עצמותו ית' כי יש יראה תתאה ביוצר אור בחי' יערי ואח"כ דבשי מתיקות האהבה בק"ש בחי' תלכו ואח"כ שמנה עשרה בחי' ואותו תיראו יר"ע: ואח"כ ואת מצותיו תשמרו אנכי מצוך להיות עי"ז על לבבך כמאמר עשה רצונו כו' כדי שיעשה להיות רצונך כרצונו וזהו הנר הנמשך מן המצוה אך עבירה מכבה נר זה ולכן צ"ל תשמרו ע"י התורה ובקולו תשמעו שאין עבירה מכבה תורה בחי' נושא עון י"ג מדה"ר דאלול רק צ"ל השמע לאזנך כו' ואח"כ ואותו תעבודו:

פרק יז

(ביאור לד"ה אחרי ה"א)

להבין שרשי הדברים הנ"ל. הנה שרש ענין אחרי ה' תלכו. שיש בחי' הליכה לאין קץ ותכלית בבחי' אחרי ה' בחי' אחוריים עליונים. הוא דהנה ידוע שכל סדרי ההשתלשלות דאבי"ע נמשכים ומשתלשלים מבחי' הקו המאיר מאור א"ס ב"ה לאחר הצמצום שנעשה חלל ומקום פנוי ובתוכו נמשך הקו והוא מבחי' מל' דא"ס שהוא בחי' הארה בעלמא מעצמותו ית' שבחי' הארה זו היא מקור כל סדרי ההשתלשלות כולן וזהו אחרי ה' תלכו שכל עליות העולמות ממטה למעלה לילך מחיל אל חיל ממדרגה אל מדרגה עד ראש כל המדרגות שיש בזה עליות לאין קץ ותכלית ממש (כנודע שבחי' ג"ע התחתון כלא חשיב לגבי ג"ע העליון וא"א לעלות מגעה"ת לגעה"ע אלא ע"י טבילה בנהר דינור לשכוח כו' וגעה"ע הוא בעולם הבריאה דכלא חשיב לגבי אצי' ועד"ז יש מדרגות אין קץ עד ראש כל דרגין שלמעלה מעלה מאצי' וזהו ענין תלכו בלי שיעור וכמאמר יהללוך סלה וכ"מ שנאמר סלה אין לו הפסק כו' וכל עליות אלו) הוא הכל בבחי' אחרי ה' בחי' מל' דא"ס שמבחי' זו הוא מקור כל חיות העולמות כו' אבל עצמותו ית' הוא המרומם לבדו שלכך

בחי' הארה זו אשר היא מקור חיים של כל העולמות נחשבת לבחי' אחוריים לבד דכלא ממש חשיבא (וזהו כי עמך מק"ח שהמק"ח הוא עמך טפל ובטל כו' ולכן נק' הבריאה יש מאין מבחי' שהוא אין וכלא חשיב לגבי מהו"ע ית' דהיינו שאפילו א"ק הנק' אדם דבריאה הנה הוא בריאה יש מאין והאין הוא הקו בחי' מל' דא"ס שאינו ערוך כלל לגבי מהו"ע ית'. ועמ"ש באריכות ע"פ את שבתותי תשמרו בענין בורא קדושים ישתבח שמך כו'. וגם יובן עוד בע"א ממ"ש ע"פ אז תשמח בתולה במחול איך שקודם היחוד פב"פ צ"ל בחי' אב"א וכשצ"ל עוד עליה גדולה יותר בבחי' פב"פ צ"ל פעם שנית בבחי' אב"א תחלה וכמשל הריקוד ומשל הבלולות. וזהו ג"כ אחרי תלכו ע"י שיהי' תחלה בבחי' אחוריים עי"ז תלכו, אך פי' זה אינו לענין הכוונה שבתורה זו):

והנה להבין שייכות ענין אחרי ה' תלכו לענין הנסיונות דכתיב לעיל מיני' כי מנסה לדעת, (ובאמצע ענין הפסיק בפסוק אחרי ד' תלכו, ואח"כ סיים ענין הראשון והנביא ההוא כו' וכמו שהקשה קושיא זו בס' אור החיים) וכמ"ש בפנים שע"י הנסיונות יהי' גדלות הדעת כו', כי הנה ענין הנסיונות הוא בחי' הבירורים דרפ"ח ניצוצי' שנפלו למטה בבי"ע, וידוע שהן בשרשן גבוה' מאד יותר מעולם התיקון דאצילות ולכך מחמת שמרבוי האור לא יכלו הכלים להכיל כו' ונשברו ואז נפלו למטה מטה ביותר כי כל דבר הגבוה יותר כשנופל למטה נופל למטה ביותר כנודע, ולכן נפלו בקליפות דבי"ע. וביאור לשון קליפה הוא עד"מ קליפת האגוז שהיא קשה והנה בתוכה יש פרי והוא האגוז אך הקליפה מקפת אותו מכל צד עד שאינו נראה כלל הפרי רק הקליפה ההיא לבד אך ורק כשישברו את הקליפה אז תתגלה הפרי שהיתה כמוסה ונעלמת בתוך הקליפה ואם לא ישברו את הקליפה אין תרופה להוציא את הפרי כלל, וככל המשל הזה כך הוא ענין נפילת הרפ"ח ניצוצי' בק"נ דבי"ע דהרפ"ח ניצוצי' הם גבוהי' מאד נעלה וכמשל הפרי הנ"ל אך נפלו ונבלעו בק"נ והקליפה מסתרת עליהם לגמרי עד שאינן נראים כלל רק הקליפה לבדה היא הנראית אלא שבתוכה יש בחי' הניצוץ דקדושה בבחי' גלות, ולכן כדי להוציא הניצוץ ולהחזירו לשרשו צ"ל ע"י שבירת הקליפה דוקא שעי"ז יתגלה הניצוץ ויתעלה וכמשל שבירת קליפת האגוז כו', וענין שבירת הקליפה זהו ע"י שהאדם עומד בנסיון, כי הנה ענין הגוף דבר הנסיון ה"ז מבחי' קליפה הנ"ל רק שמוסתר בזה ניצוץ עליון דקדושה מבחי' רפ"ח הנ"ל, וכמו מ"ש בקללת שמעי לדוד כי ה' אמר לו קלל, והנה גוף ענין מעשה זו דשמעי מה שקלל את דוד קללה נמרצת זהו בחי' רע ממש שנמשך מבחי' הקליפות ממש, כמבואר בלק"א פ"ז שחיות וקיום הדבורים האסורים הוא מבחי' ג"ק הטמאות שלמטה מטה מנוגה, רק שבזה הי' מוסתר ניצוץ דקדושה המחי' קליפה

זו והוא מ"ש כי ה' אמר לו קלל, והיכן אמר לו קלל, אלא שזהו חיות הנמשך מלמעלה מבחי' דבר ה' להחיות את שמעי בשעה זו שקלל ג"כ שאלמלא הי' מסתלק ממנו החיות מבחי' דבר ה' המחי' כל העולמות אזי היה כלא היה, ונמצא החיות אלקי הי' מלובש בו אז ג"כ כשקלל ה"ז כענין התלבשות רפ"ח ניצוצי' בקליפות שהקליפה מכסה ומסתרת לגמרי עליהם וכך הי' דבר ה' המחי' בבחי' גלות כשקלל כו' וע"י שעמד דוד בנסיון קרע המסך המסתיר וזהו כענין שבירת קליפת האגוז ונתגלה הפרי כו', ועד"ז יובן ג"כ בשאר כל מיני נסיונות כמו משלוות הרשעים ויסורי הצדיקים כמ"ש מדוע דרך רשעים צלחה כו' (ירמי' י"ב) וכש"כ כשמגיע רע לצדיק ע"י הרשע עצמו כמ"ש (בחבקוק ד') כי רשע מכתיר את הצדיק, ואמר עוד למה כו' תחריש כבלע רשע צדיק ממנו, וענין נסיונות אלו הוא ע"ד הנ"ל בענין ה' אמר לו קלל, שעם היות שהמיצר הוא מבחי' הרע אך יש בתוכו חיות מרפ"ח ניצוצי' המחיה ומהוה אותו בשעה זו שמיצר ממש, והמכוון בזה כדי שיתחזק לעמוד נגד הנסיון הזה ולסבול כל מיני טורח ועמל ויסורים שלא ליפרד מא"ס חיי החיים ב"ה שעי"ז נשבר הקליפה ומוציא את הפרי הוא הניצוץ דרפ"ח המלובש בדבר נסיון ההוא, שיחזרו לשרשן בחי' עולם התהו שלפני האצי' עולם התיקון וגבוה יותר מעולם התיקון כמש"ל, וכנודע המשל מאבן או לבנה הנופלת מראש החומה שתפול למרחוק יותר מלבנה ואבן הנופלי' מתחתית החומה שזו תפול סמוך לחומה, אבל הנופלי' מראש החומה יפלו למטה בריחוק יותר מן החומה כך עד"מ למעלה כל דבר היותר גבוה כשנופל דרך שבירה יפלו למטה ביותר ולכך הניצוצים דתהו ששרשן גבוה מאד לכך בשבה"כ ירדו בסתר המדרגה כנ"ל אך כשמתבררים ע"י ישראל ונשבר הקליפה המכסה עליהם אזי חוזרין לשרשן הנעלה שלמעלה מאצי' כו', וכ"ז הוא ע"י הנסיונות שע"י שמתחזק לעמוד בנסיון וסובל בזה נשבר הקליפה שהיא גוף דבר הנסיון ומתגלה הניצוץ כו' (והטעם כמ"ש בזהר ע"פ עת אשר שלט האדם באדם לרע לו שע"י שליטה זו ששולט הרשע ומצער את הצדיק עי"ז יוצא הניצוץ דקדושה שהי' בבחי' גלות בתוכו וכמ"ש באוה"ת פ' שמות ע"פ וכאשר יענו כו'):

והנה כל זמן שהאור אלקי הוא מוסתר ונעלם בבחי' הקליפות שהוא גוף הנסיון לא נראה וניכר עדיין עוצם רוממות מדרגתו כמו הפרי אגוז כשמכסה עליו קליפה הקשה של האגוז אינו נראה כלל אך כשמתבררי' הקליפות ונשברו המסכים ה"ז כמשל שמשברים קליפת האגוז שנראה מיד הפרי ואז טוב הפרי למאכל כך כשיבוער הרע מן הארץ ויסור מכנ"י ההסתר פנים שהן היסורים אזי יתגלה האור אלקי שהיה גנוז וצפון ונעלם בהם שהוא גבוה מאד נעלה, וז"ש (יחזקאל ל"ט) ולא אסתיר עוד פני מהם משא"כ עכשיו

זמן הנסיונות נק' הסתר פנים כדלקמן, ומ"מ גם עכשיו ע"י שעומד בנסיון הרי מתגלה הניצוץ וממנו מאיר בתוספת וריבוי האור בנפש האדם יותר מכפי ערך נפשו בתחלה משום שניצוץ זה שמבחי' תהו גבוה יותר מנפש האדם שמבחי' תיקון ולכך ביכולתו לבוא בנפשו בחי' הדעת וז"ש כי מנסה כו' לדעת, שעי"ז יתהוה אצלו בחי' גדלות הדעת בה' מה שלא הי' כן קודם הנסיון, דהיינו שיעלה ויבא ויגיע לבחי' הדעת באלקות בבחי' גילוי ממש בבחי' הרגשה נגלית כמו שמרגיש חיי נפשו אע"פ שאין רואה המהות כו' ויתפעל לאהבה את ה' באה"ר בלב ונפש חפיצה, והיינו הכל מצד שעמד בנסיון משום שעי"ז בירור הניצוצות שמהן נמשך ונתגדל בחי' הדעת כדלקמן, אך הנה ארז"ל אם אין בינה אין דעת, והענין כי הנה ידוע שהספי' דתהו שנשברו הן היו בבחי' נקודות ונק' עולם הנקודים ונמשכו מבחי' ס"ג דס"ג כמ"ש בע"ח, ובירור שלהן הוא בבחי' בינה דאצי' שם הוא מקום הבירורים להיות נעשים בבחי' פרצוף כי ענין עולם התיקון הוא להיות בבחי' פרצוף אדם, ותיקון הניצוצי' דתהו הוא שאחר שנבררי' ועולי' מהרע ליכלל בקדושה הם מתתקני' להיות בבחי' פרצוף כו', ולכן בירור ותיקון זה הוא בבחי' בינה דוקא, כי כמו עד"מ בגשמיות בהתהוות הולד הנה אב מזריע הטפה שהיא כוללת רמ"ח איברי הולד בבחי' העלם והתכללות, וע"י שהיה ששוהה טפה זו בבטן האם נעשה מזה ולד שלם ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, והרי טפה זו אף שיש בה כללות רמ"ח איברים וממנה עיקר התהוות הולד מ"מ היא אין בה עדיין מהות ולד כלל, ואם לא תהיה בבטן האם לא יתהוה ממנה כלום רק דוקא ע"י שהייתה בבטן האם בה הוא שיש הכח הזה להוות מן הטפה ולד שלם, וע"י ששוהה ט"ח בבטן האם ואוכל ממה שאמו אוכלת מתגדל ומתחזק כו'. וכך יובן ג"כ עד"מ למעלה ענין התיקון מנקודה לבחי' פרצוף הוא כמו עד"מ להיות מטפה ולד כו' כי ענין פרצוף הוא התכללות הי"ס טפ"ט ורת"ס כו' משא"כ הנקודה הוא רק בחי' א' הכוללת כולן בהעלם לבד ואין בה בחי' גילוי כו' והוא ג"כ כמשל התהוות גידול הפירות מן הגרעין כו' כמ"ש במ"א, ולכן בירור ותיקון זה הוא בבחי' בינה דוקא שנקראת אימא עילאה כמ"ש אם הבנים שמחה, והיינו שהמדות נמשכי' ומתהוים מן ההתבוננות כהתהוות הולד ע"י שהייה בבטן האם, וזהו אם אין בינה אין דעת, דהנה הדעת הוא פנימית המדות וחיותן וקיומן (והוא בחי' דעת תחתון דבין כתפין המתפשט במדות) ולכן תיקון והגדלת נקודות דתהו הנ"ל להיות בבחי' פרצוף נק' בחי' דעת כי נקודות הנ"ל הן בחי' ז' מדות שנפלו שהן הז' מלכים ומלך הראשון הוא בחי' הדעת ותיקון זה הוא ע"י העיבור בבטן אימא דוקא לכן אם אין בינה אין דעת. (וענין אם אין דעת אין בינה הוא בחי' דעת עליון המייחד חו"ב):

ויובן ענין זה בנפש האדם, כי הנה האהבה המסותרת שיש בכל א' מישראל היא נק' בחי' נקודה כיון שמסותרת במצפוני לבו ואין בה גידול והתפשטות עדיין, וכשהיא יוצאה מההעלם והסתר אל הגלוי להיות נראית ונגלית שיהי' תוכו רצוף אהבה ותתפשט ג"כ בכל איברי הגוף להיות האהבה ברשפי אש כו' ה"ז ענין תיקון והגדלת המדות שמבחי' הנקודה נעשה גידול כנ"ל וזהו ע"י ההתבוננות דוקא בגדולת ה' ית' כפי אשר יוכל מוחו שאת להעמיק בגדולת ה' נמצא שע"י הבינה דוקא נמשך ונגדל בחי' הדעת שהוא פנימית המדות. משא"כ אם אין בינה אין דעת כו'. ובזה יובן ענין שהגלות נמשל לעיבור כמארז"ל (במשנה פ"ד דברכות) אפי' בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברה כו' כי הגלות נק' ג"כ הסתר פנים כמ"ש ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא ומחמת הסתר פנים זה נמשכו בחי' הנסיונות כמ"ש ומצאוהו רעות כו' וכמשנ"ת שהנסיון הוא כדי לברר הניצוצו' המובלעים בעמקי הקליפות שמוסתרים שם בתכלית. ובירור זה נק' עיבור בבחי' בטן אימא שעי"ז נגדל הדעת לכן נמשל הגלות לעיבור והתכלית הוא כדי שיגיעו לבחי' דעת בה' כנ"ל:

ועדיין צ"ל מהו שכ' בענין הנסיונות כי מנסה כו' לדעת, שעי"ז יגיעו לבחי' הדעת לפי שעי"ז מתבררי' ניצוצות דתהו שמהם נמשך בחי' הדעת, הלא בירור ניצוצות הוא ע"י מצות עשה ג"כ שלוקחי' האתרוג נתברר הרפ"ח שבו כו' וכן בתפילין וכן ע"י התפלה הוא עיקר בירור הניצוצות כמ"ש בפע"ח שער א' להדיא וא"כ למה דוקא ע"י כי מנסה כו' יגיעו לבחי' הדעת. אך הענין נ"ל דידוע שהקליפות נחלקים לב' בחי' הא' הוא ק"נ הכלולה מטו"ר שממנה נמשך חיות וקיום דברים המותרים, והב' נקה"ט שלמטה מנוגה שהם רע גמור שממנה נמשך חיות וקיום דברים האסורים לגמרי, וזהו שרש ענין ערלה ורבעי כי ג' שני ערלה נגד ג"ק הנ"ל ובשנה הרביעי הוא ק"נ יוכל להתברר לכן יהי' כל פריו כו' כנז' בפרדס שער כ"ה פ"ז, אבל ג"ק הנ"ל אין יכולים לבררם, וזהו שרש ענין מ"ע ומל"ת דע"י מ"ע מבררי' ק"נ, אבל דברים האסורים נמשכו מג"ק הנ"ל שא"א לבררם לכן באו הל"ת לא לאכול חלב ודם כו' להרחיק ג"ק הנ"ל שלא ינקו מהקדושה, אך ידוע ג"כ שא"א להיות חיות וקיום לשום דבר כ"א מהקדושה האלקי' א"כ גם בג"ק אלו יש ניצוצים דקדושה מרפ"ח שנפלו רק שנבלעו כ"כ עד שאין להם דרך בירור כמו ק"נ, לכן מרחיקי' הקליפה עם הניצוץ שבו כיון שאין דרך אחר וע"כ נק' הל"ת שחורות כעורב אכזריות להרחיק הניצוץ דקדושה ג"כ, מחמת כי אין דרך אחר כנ"ל, והנה לפי הכלל הנ"ל שכל דבר שנפל למטה יותר שרשו גבוה יותר כמשל הנפילה מראש החומה כו' א"כ ניצוצים אלו שנפלו בג"ק הנ"ל שלמטה מטה מנוגה שרשם גבוה יותר ויותר

לאין ערוך מן הניצוצים שנפלו בק"נ, שהרי נפלו למטה מטה לאין שיעור מנוגה, עד שזהו התר וכשר ומותר, וזהו אסור ופסול וטריפה אשר הוא תועבת ה' אשר שנא, וא"כ הניצוץ המחיה את האיסור נפל למטה לאין שיעור מן הניצוץ המחיה את ההתר כנ"ל, וזה הוראה שבשרשו גבוה יותר לאין שיעור ממנו וכמ"ש במ"א בענין אריה ושור כו', אלא שמ"מ הואיל ונפל למטה כ"כ ואין באפשר לבררו הרי מרחיקים אותו לגמרי עד עת קץ, ובזה מובן מעלת הבע"ת על הצדיק שהרי ע"י תשובה שהזדונות נהפכו לזכיות נתברר מג"ק הנ"ל ונתהפכו לטוב שזה גדול יותר מהצד"ג שלא ביירר רק מנוגה, ומג"ק א"א לברר רק שע"י ל"ת דוחה אותם ולא שיתהפכו לטוב, וא"כ הבע"ת שמהפכם לטוב לכן במקום שבע"ת עומדים כו', ותדע שבירור זה גדול יותר לאין קץ מבירורי ניצוצות דק"נ, שהרי ל"ת גבוהים ממ"ע כמ"ש במ"א ע"פ אלה פקודי, ובל"ת ליכא רק דחיה שמדחה הג"ק, וא"כ אפילו דחיה שלהם גבוה מבירור וקירוב ניצוצות דק"נ, א"כ בירור ניצוצות דג"ק גדול לאין שיעור ממש. והנה הצדיק אין לו דרך כלל לברר ג"ק הנ"ל דהאומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו כו', אך ענין הנסיון אשר ה' צדיק יבחן כמו ע"י נ"נ לחמו"ע הנה כשעומד בנסיון זהו ממש בירור והעלא' ניצוצות דג"ק הנ"ל, שהרי גוף הנסיון והשלכתם לאש זהו מג"ק הנ"ל שמהם נמשך רע גמור כזה כו' וכבר נת' שע"י שליטה זו ששלט האדם על האדם יוצא הטוב ממנו א"כ זהו בירור ג"ק הנ"ל וכן עד"ז בכל הנסיונות אשר רשע מכתיר את הצדיק, ואפילו נסיון דאיוב הרי נאמר הנו בידך כו' וכן באברהם כמ"ש בזהר ע"פ ויהי אחר הדברים כו' שהשטן הנק' אחר הדברים קטרג להיות הנסיון כו', ולכן בירור זה נמשל לשבירת קליפת האגוז הקשה שאין דרך להוציא הפרי רק ע"י שבירת הקליפה דוקא, להיות מבואר בתיקונים הובא בפרדס שם ענין ד' קליפות שיש באגוז שהן נגד ג"ק הנ"ל ונוגה היא הרביעית וא"כ הקליפה הקשה היא מג"ק הנ"ל שאין להם דרך בירור כ"א ע"י שבירה לגמרי וזהו ע"י הנסיון או ע"י מכות ואותות מלמעלה כמ"ש במ"א בענין וידעו מצרים כו', משא"כ ק"נ יוכלו לברר ע"י קיום מ"ע ותפלה שאין בזה צער ויסורים. ולבאר ההפרש בין קיום ל"ת שהוא דחיה לנסיון שהוא בירור הרי הנסיון הוא ג"כ קיום ל"ת שאינו משתחוה לע"ז, אך כשקיום הל"ת אינו ע"י יסורים הוא רק דחיה כנ"ל אבל כשסובל יסורים גדולים זהו ענין אשר שלט האדם באדם ועי"ז נשבר הקליפה כנ"ל וכן אפילו בדבר ערוה כשלבו בוער ומושל ברוחו ה"ז סובל י"ל שזהו ג"כ בירור מטעם הנ"ל דעכ"פ מצטער טובא וסובל, וכמעשה נתן דצוציתא. וזהו הכלל דע"י סבלנות היסורים מבחי' ג"ק הנ"ל הוא בירור ממש. ולכן ארז"ל (בפ"ק דב"ב ד"י ע"ב) הרוגי לוד אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן, משמע

דגבוהים מבע"ת ג"כ והטעם כנ"ל דמעלת הבע"ת שעל ידם מתברר מג"ק הנ"ל ונתהפכו לטוב, והרי ע"י נסיון גדול כזה מברר ג"כ מג"ק הנ"ל א"כ גדול הוא מהם שהרי הוא צ"ג וגם מברר כנ"ל, וגם י"ל דבירור זה הוא העלא' ניצוצים יותר גבוהים אפי' מבע"ת כנז' בע"ח ענין מ"ן דאימא, וזהו כי מנסה כו' לדעת, דעי"ז נגדל הדעת ביותר מפני העלא' ניצוצים היותר גבוהים במאד מאד מבירור שע"י מ"ע ול"ת וכנ"ל:

והנה נז"ל ענין אם אין בינה אין דעת שבירור המדות הוא ע"י העיבור בההתבוננות כמשל גידול הולד בבטן האם כו', ויש בחי' גידול שני שהוא כמו אחר שנולד הולד, הוא יונק מחלב אמו להגדיל איבריו, וכך יובן ג"כ בענין גידול המדות שמבחי' נקודת האהבה המסותרת נעשה גידול להיות אה"ר, ואח"כ יש גידול שני והוא מ"ש אם הבנים שמחה שנמשך בחי' שמחה ותענוג מההתבונות להגדיל מדות אלו שכבר יצאו בגילוי וזהו בחי' חלב המגדיל את הולד, (ויש ג"כ בחי' עיבור שני לקבל מוחי' חדשי' והכלל שכל עלי' הוא ע"י עיבור בבטן אימא דהיינו כי אם אין בינה כו' והמ"י). וזהו אחרי ה' תלכו שהוא ההליכה בקדש מחיל אל חיל ממדרגה למדרגה והכל הוא בבחי' אחרי ה' דהיינו בבחי' הודו ית' המתפשט על ארץ ושמים שכל עליות הם בבחי' הארת הקו ממל' דא"ס כנ"ל:

(הג"ה. ובכ"ז יובן ענין מעלת היסורים הנז' בגמ' כי זהו בירור ג"ק, וע' בהרמ"ז פ' שופטים מה שפי' על ענין שאמר רבי על עצמו כשנקף אצבעו, רבים מכאובים לרשע, דהכוונה שיסורים אלו הנמשכים מסט"א הנה עי"ז נתברר הטוב מהם א"כ זהו מכאוב לרשע, וע"ש בדף רע"ד ד"ה ובדרוש ד' מיתות, איך ענין מיתת ב"ד הוא ג"כ עד"ז שהקליפה הממיתה ממיתה א"ע כי עי"ז יוצא הניצוץ ממנה כו' ע"ש, ובזה יובן ג"כ פי' משנה ה' פ"ו דסנהדרין א"ר מאיר בזמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, והכוונה שהמקום מצטער כביכול מזה המעשה שמוכרח להיות הצער להאדם ואעפ"כ אינו רוצה כביכול להניח לו כדי שיכופר עוונו וזהו פי' לקני מראשי קלני מזרועי, ופי' הרמב"ם שהוא עד"מ כמו שאומרים בני אדם, כשרוצים לענות ולצער לאדם א' מצד איזו הכרח ומצטערים בצערו, והם אומרים אין הנאה בזה המעשה ולא בהנחתו, דהיינו שאע"פ שאין הנאה מזה המעשה ומצטערים בצערו וזהו קלני מזרועי ר"ל זרועי כבד עלי מזה המעשה, אעפ"כ מוכרחים לעשותו שאם לא יעשוהו יהי' הפסד יותר גדול וכו' וזהו קלני מראשי שאם לא יעשו יהי' ראשו כבד שהוא הפסד יותר גדול וכו', והנמשל מובן דסיבת יסורים הבאים לכפר עוונות הוא שע"י העוונות המשיך האדם חיות דקדושה לג"ק הטמאות, שאין דרך להעלות ניצוצים אלו רק ע"י

יסורים שניתן רשות לקליפה זו לשלוט על האדם ובזה יוצא הניצוץ כנ"ל בפי' רבים מכאובים וכו' (דהעלא' ק"נ יוכל להיות ע"י תומ"צ ואכילה ושתי' בכוונה כנ"ל משא"כ העלא' מניצוצים שבג"ק) ובודאי ענין זה שיהי' ממשלה לקליפות על הקדושה אלקי' שהיא נשמת האדם הוא צער גדול למעלה וזהו ענין קלני מזרועי דהיינו בחי' השיב אחור ימינו מפני אויב דאילו היה הימין בגלוי א"א לסט"א לשלוט כדכתיב ימינך תרעץ כו', ומ"מ הכרח לעשותו כי בהנחת המעשה יש הפסד יותר גדול שישאר הניצוץ וגם הנשמה שהמשיכה הניצוץ לסט"א יהיו עשוקים תח"י הסט"א ח"ו וזהו קלני מראשי כי ישראל נק' לי ראש שיהיה עשוק תח"י הסט"א ה"ז ראשו כבד וכו' ח"ו, לכן ההכרח שיהיה שלט האדם כו' לפי שעה מועטת שעי"ז יוצא הניצוץ כנ"ל. ובכ"ז יובן ג"כ מה שאין מחוייבי' למסור א"ע עקד"ה בשעת הגזירה על מ"ע, ומחוייבי' למסור על ענף דענף מל"ת כמו ערקתא דמסאנא שהוא רק שינוי מנהג, והענין כי המ"ע הוא בירור ק"נ ולבירור ק"נ א"צ מס"נ, משא"כ הל"ת וכל איסורי דרבנן הם מג"ק ואין דרך לבררם רק ע"י דרך זה כנ"ל. לפ"ז צ"ל ענין הנס שנעשה לפעמים להמנוסים כמו בחמו"ע א"כ כיון שלא שלטו עליהם הקליפות איך נתבררו, אך הענין דנת' במ"א ענין אותות ומופתים דמצרים עי"ז נשברו הג"ק ג"כ, וז"ס וידעו מצרים ל' שבירה כמו ויודע בהם אנשי סוכות וזה הי' המכות וכו' ודוקא האדם א"י לבררם רק ע"י שסובל מהם יסורים, משא"כ הש"י כל יכול לשוברם וכו' וזהו מ"ש באיוב (מ' ט') ואם זרוע כאל לך כו' עדה נא גאון וגובה כו' והדוך רשעים תחתם ר"ל שיוכל לשבור הקליפות בעוד לא נתמלא סאתם, כי כשהקליפה פועל רע ממילא יוצא הניצוץ כנ"ל וזה יוכל הצדיק ג"כ לעשות ע"י הנסיון וכו' אבל להיות והדוך רשעים תחתם בעודם בתקפם ומליאי' מניצוצי קדושה כו' הנה זה אין בכח האדם רק בכח הש"י לבד כענין מכות מצרים שעי"ז הוציא מהם הניצוצים וכך יובן ענין נס הנ"ל ומ"מ הי' קצת שליטה לסט"א עליהם שהפילום לכבשן וכו' לכן אין אדם רשאי למס"נ ע"ד שיעשו לו נס וכו' דא"כ אין עושין לו נס, והענין דכבר נת' שא"א לברר רק ע"י שליטת הסט"א על האדם, א"כ כשמסר א"ע ע"ד שיעשו לו נס לא הסכים לסבול מהם כלל, אבל כשמוס"נ באמת הרי הסכים לסבול מהם, אז יוכל להיות שיעשה לו נס לשבור מלמעלה מאחר שמ"מ שלטו קמת וכו'):

נס ל' הרמה. א"צ למס"נ אעשה רק אל"ת ואפי' ד"ס כי זה בירור ג"ק משא"כ עשה נוגה, ענין נס צ"ל איך נתבררו ג"ק אך כענין וידעו מצרים ששוברים מלמעלה קליפת האגוז ואם זרוע כאל לך כו', נמצא כמה בחי' בירור: כנר בפני האבוקה בימי שלמה, ב' ותתן

טרף מלחמ' לחם מלחמ' אך טורפי' את הקליפות, ג' הפך שלט האדם כו' נסיון, ד' בע"ת, ה' וידעו מצרים. וזה יובן מעלת מס"נ בכל יום:

ע' רמ"ז שופטים בענין ד"מ דס"מ ממית א"ע וע"ש ענין רבים מכאובים איך יסורים ג"כ בחי' זו מזה יובן ענין מעלת יסורים דע"י תומ"צ בירור נוגה אבל ע"י הנ"ל בירור ג"ק וגם בג"ק יש ריבוי מדרגות עמ"ש ע"פ מסעי ענין מסעות ראשונות בלא ארון כו' לכן הקליפה היותר תחתונה כמו המסתיר על בחי' אנכי ולא יהיה כו' כשמבררי' ממנה מנוגה.

מן נסיון אמונה כן פי' רבינו הא"ש דכתיב לדעת. אם אין ד"ע אין בינה אם אין בינה אין ד"ת. נסיון דאברהם ע"י אחר הדברים ונתברר להיות אחרי ה':

*

הנה ל' נסיון בתורה הא' והאלקי' נסה את אברהם (בראשית כ"ב א') והוא מס"נ על מ"ע לקיים ציווי השם, הב' ושם נסהו (שמות ט"ו כ"ה) והוא אם יקבלו ברצון היסורים שלא הי' להם מים לשתות וכדפרש"י אם יבקשו בלשון יפה והם נתלוננו, וכן מענין זה הוא (שמות ט"ז ד') למען אנסנו הילך בתורתי דגבי מן וכ"ה (דברים ח' ב') למען ענותך לנסותך וכדפי' הרמב"ן בשמות שם שהי' חשוב נסיון לילך במדבר בלי לחם לסמוך על המן, וכן מענין זה הוא (באיוב ד' ב') הנסה דבר אליך תלאה, וע' (בשמות כ' כ') כי לבעבור נסות אתכם פי' הרמב"ן ג"כ נסיון ע"ד אם יוסיפו עבודה לש"י מחמת רבוי הטובה, ענין ג' (דברים י"ג ד') כי מנסה ה' כו' שלא ימוטו מעבודתם ע"י אות ומופת נביא שקר ועד"ז מהצלחת עוכמ"ז לפ"ז נסיון זה הוא בענין חוזק הדעת וא"ש מ"ש לדעת כו' וכן מענין זה (שופטים ב' כ"ב) למען נסות בם הנסיון כשיראו שהעוכמ"ז גוברי' כו', ענין ד' נסיון דדוד בשבירת התאוה על ל"ת:

הוספות

פרק א

קיצור תניא

פ"א. יקשה על ברייתא שבספ"ג דנדה היה בעיניך כרשע ממתני' פ"ב דאבות ואל תהי רשע בפני עצמך (והפי' של הברייתא נת' פי"ג ופי"ד). יקשה עוד על הברייתא שאם יהי' בעיניו כרשע לא יוכל לעבוד ה' בשמחה (ופי' משנה ובריתא זו נת' מפכ"ט עד פל"ד ושם בסופו נת' תירוץ לקושיא זו) יאמר שכדי להבין זה יש להקדים להבין ה' חלוקות שבגמ' צדיק כו' עד בינוני. ואין פי' בינוני מחצה זכיות ומחצה עונות וצדיק רובו זכיות שז"א אלא לענין שכר ועונש אבל לענין אמיתת שם בינוני אין בו שום עבירה וכמשנ"ת

פי"ב בו וצדיק נת' בו פ"י. ובאור הענין הוא עפמ"ש הרח"ו שלכל איש ישראל יש ב' נפשות נפש א' מצד הקליפת נוגה ונק' בהמית וממנה מדות רעות שמד' יסודותי' וגם מדות טובות שבטבע באי' ממנה כי ק"נ כלולה מטו"ר משא"כ נפשות או"ה שהן מג' קליפות הטמאות לגמרי:

פ"ב. יבאר הנפש השנית שבישראל שהיא חלק אלוה ממעל כי בני בכורי ישראל ונמשכי' ממוח האב חכמתו ית' דאיהו חכים והוא וחכמתו א' ואפי' נר"נ של ע"ה שמעשיה מושרשים שרש שרשם שם בחכמה עילאה אלא שירדו וכמו הצפרנים שנמשכים ג"כ מהטפה ומ"ש בזהר שהעיקר תלוי שיקדש עצמו בשעת תשמיש היינו להמשיך לבוש קדוש לנשמת בנו אבל הנשמה עצמה לפעמים נשמת אדם גבוה לאין קץ בא' להיות בנו של נבזה:

פ"ג. יבאר שכל בחי' מנר"נ כלולה מי', ג' אמות חב"ד וז' כפולות חג"ת נהי"ם, ופי' כי חכמה הוא השכל שבנפש המשכלת וכשמתבונן נק' בינה ומה שמקשר דעתו ותוקע מחשבתו בחוזק נק' דעת והוא כולל חו"ג פי' אהבה ויראה שנולדים מהתבוננות זו ושארי המדות הן ענפי האוי"ר:

פ"ד. יבאר שיש לכל נפש אלהית ג' לבושי' שהם מודו"מ של תרי"ג מצות התורה בחי' חב"ד שבנפשו מלובשת בהשגת התורה שהוא משיג בפרד"ס והמדות שהם אוי"ר וענפיהן מלובשות בקיום המצות במעשה ובדבור כי האהבה שרש רמ"ח מ"ע ויראה שרש שס"ה ל"ת, גם יבאר איך שהגם שג' לבושי' אלו שמהתורה ומצותיה נק' לבושי' לנר"נ עכ"ז גבהה וגדלה מעלתן לאין קץ על נר"נ עצמן שהרי אורייתא וקב"ה כולא חד שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה שהוא היודע והדיעה כו' ולית מחשבה תפיסא בי' כלל כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצותיה אזי היא תפיסא ומתלבשת בהקב"ה ממש שאור ה' ממש מקיפה וכמ"ש כצנה רצון תעטרנו שהוא רצונו ית' שבתורה ולכן אמרו יפה שעה א' בתומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב שבעוה"ב אין משיגי' כ"א זיו לבד משא"כ ע"י התורה ומצות תפיסא במהו"ע ממש:

פ"ה. יבאר מעלה יתירה גדולה ונפלאה לאין קץ אשר במצות ידיעת התורה והשגתה על כל המצות מעשיות כי ע"י כל המצות שבדיבור ומעשה הקב"ה מלביש את הנפש ובידיעת התורה מלבד שהשכל מלובש בחכמת ה' הנה גם חכמת ה' בקרבו מה שהשכל מקיף ותופס בשכלו מה שאפשר לו להשיג מידיעת התורה והוא יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא בערכו נמצא כלל בגשמיות להיות לאחדים ומיוחדים ממש מכל צד ופנה וז"ש אליהו תפיס' וז"ש ותורתך בתוך מעי וע"כ נק' מזון שהוא א"פ והלבושי' מקיפי'

וזשרז"ל ששקולה ת"ת כנגד כל המצות לפי שהמצות הם לבושי' ותורה היא לבוש ומזון הן בעיון התורה וכ"ש בדבור:

פ"ו. יבאר כי בהיות שזלע"ז עשה האלקים לכן גם הנפש הבהמית כלולה מע"כ מסאבותא הם ז' מדות רעות הבאים מד' יסודות הרעים הנ"ל פ"א ושכל המולידן הנחלק לג' שהן חב"ד מקור המדות כי המדות הן לפי ערך השכל כי הקטן מתאוה לדברי' קטנים כו' ויש לה ג"כ ג' לבושי' והיינו כשאדם מחשב או מדבר או עושה מה שחפץ מעשר בחי' טמאות הנ"ל הרי מחשבתו שבמוחו ודיבורו שבפיו וכח המעשיי שבידיו ושאר איבריו נק' לבושים לעשר בחי' טמאות האלו בשעת המודו"מ והן כל המו"ד אשר לא לה' המה שזהו ל' סט"א וממנה הן מושפעות כמ"ש בו פכ"ט אלא שהקליפות הן נחלקות לשתי מדרגות המדרגה התחתונה היא ג' קליפות הטמאות ואין בהם טוב כלל (ר"ל בעצמותם אבל בבחי' גלות בו יש חיות אלהות ניצוץ מי"ס דעשי' שבתוכו י"ס דיצי' שבתוכו כו') ומהם נמשכות נפשות או"ה ובע"ח האסורים באכילה וקיום גופם וקיום וחיות מאכלות אסורות מהצומח וכן קיום וחיות מודו"מ של שס"ה ל"ת וענפיהן (והן לבושי' לנפש הבהמי' וטמאי' יותר ממנה):

פ"ז. יבאר המדרגה העליונה שבקליפות הנק' קליפת נוגה רובה ככולה רע ומיעוט טוב יש בה וממנה נמשכות נפש הבהמית שבישראל ושאר כל דברים המותרים דצומח וחי וכן קיום וחיות של המודו"מ בעניני עוה"ז שאין בהם צד איסור ואפי' הוא צורך הגוף וקיומו וחיותו אלא שכוונתו אינה לש"ש כדי לעבוד את ה' בגופו לא עדיפי מודו"מ אלו מנפש החיוני' עצמ' ונמשך מנוגה (והן לבושי מסאבו לנפש הבהמי' כערכה ומ"מ תאוות היתר גרועים יותר מנפש בהמי' כי נכללי' לפי שעה בג' קליפות הטמאות כמ"ש בענין זוללי בשר) אבל כשכוונתו לש"ש כדאמר רבא חמרא וריחא כו' אזי נתברר חיות הבשר ויין שהי' נשפע מק"נ ועולה לה' כקרבן וכמ"ש בע"ח שפעמים ק"נ נכללת בקדושה אך פעמי' נכללת בג' קליפות הטמאות והיינו מי שהוא בזוללי בשר וסובאי יין (וק"נ כמו שהיא בעצמה היינו צורך הגוף שלא לש"ש כנ"ל) אך זהו רק לפי שעה שלפי שהי' היתר יין ובשר כשר יכולים לעלות אח"כ שאינו קשור ואסור בידי החיצונים רק שהרשימו נשאר בגוף וצריך לחיבוט הקבר משא"כ במאכלות אסורות וביאת אסורות (וכן שארי לבושי' טמאי' דספ"ו) שאסורי' בידי החיצוני' עד קץ הימין או עד שיעשה תשו' מאה"ר שזדונות נעשו כזכיות, ר"ל שעולי' מיד, הואיל ועי"ז בא לאה"ר זו ומ"מ החיות שבטפות ז"ל לפי שלא נתלבשו בנוק' דקליפה יוצאי' גם ע"י כוונה עצומה בק"ש שלמטה מאה"ר זו, משא"כ במאכלות וביא' אסורות שאין עולי' עד עת קץ אף שה' יסלח

לו גם ע"י תשו' שלא מאה"ר, וכשהוליד ממזר ונתלבש בגוף בשר ודם גם תשו' מאה"ר אין מועלת להעלותם:

פ"ח. יבאר שגם האוכל בשוגג מאכל איסור לש"ש מ"מ אין המאכל עולה (ע' א"ח סי' קצ"ו להרמב"ם), גם יבאר שעל דברים בטילים בהיתר כגון ע"ה (עפ"ז לבושי' מק"נ עצמה) צריך לטהר נפשו ע"י כף הקלע, אבל לדיבורים אסורים ליצנות ולה"ר (לבושי' דספ"ו) וכן מי שאפשר לו לעסוק בתורה ועוסק בדברים בטילים צריך גיהנם לבד עונשי' חמורי' שמענישי' על ביטול תורה בפרטות והעוסק בחכמת אוה"ע בכלל דברים בטלי' יחשב לענין ביטול תורה ואדרבה מטמא חב"ד שבנפשו האלהי' ומלבישם בזה אא"כ עושה אותם קרדום לחתוך בהן לש"ש שאז עולי' בקדושה כדאמר רבא כנ"ל פ"ז:

פ"ט. יבאר איכות מלחמות שתי הנפשות הנ"ל ויאמר שמשכן נפש הבהמית בחלל השמאלי שבלב והאלהית במוח וגם בחלל הימני שבלב, וכתי' ולאום מלאום יאמץ כי הגוף נק' עיר קטנה והנפשות נלחמות עליו האלהית חפצה שתהא היא לבדו המושלת עליו ויהי' לבוש לעשר בחינותי' וג' לבושי' הנ"ל פג"ד ולא יהא לנפש הבהמי' שום התפשטו' בגוף (עדמ"ש פי"ב) ועוד זאת רצונה להגביר האהבה כ"כ עד שתתפשט גם בחלל השמאלי לאכפי' ולהפך התאוה דנפש הבהמי' לשנותה לאהבת ה' כמ"ש בע"ח שיצה"ר נהפך להיות טוב גמור בהסיר הבגדים צואי' ממנו והיינו בחי' אהבה בתענוגי' (ע"ד מ"ש פ"י) אך נפש הבהמי' רצונה להיפך ממש לטובת האדם שיתגבר עליה וינצחנה כמשל הזונה שבזוה"ק:

פ"י. יבאר מי הנלחם עד שנק' צדיק, ואומר שכשנלחם כ"כ עד שנהפך הרע לטוב נק' צדיק וטוב לו דהיינו שהסיר הבגדים הצואים לגמרי מהרע דהיינו למאוס מאד בתענוגי עוה"ז למלאות תאות הגוף בלבד ולא לעבודת ה' מפני היותם נמשכים מהקליפה (עפ"ז שר"ל מק"נ או שנכלל לפי שעה גם בקליפות הטמאות לגמרי) וכל מה שהוא מס"א הצדיק גמור שונאו בתכלית השנאה מחמת אהבתו בתענוגים לה' כי הם זלע"ז, וצדיק שאינו גמור שאין השנאה והמיאוס ברע אצלו בתכלית וע"כ היינו שנשאר איזה שמץ אהבה ותענוג לשם ולא הוסרו הבגדים הצואים לגמרי מכל וכל ולכן לא נהפך היצה"ר לטוב מאחר שיש לו אחיזה עדיין בבגדים הצואים אלא שהוא בטל במיעוטו וכלא חשיב ולכן נק' צדיק ורע כפוף ובטל לו, וע"כ גם אהבתו לה' אינו בתכלית ונק' צדיק שאינו גמור ויש בזה כמה מדרגות והן הן בחי' צדיקים הרבים שבכל הדורות ועל מעלת צ"ג אמר רשב"י ראיתי בני עליה ע"ש שמהפכין ומעלי' הרע ועוד שעבודתם צורך גבוה

מתחסד עם קונו והכל א' כי ע"י מ"ן ממשיך מ"ד יחוד קב"ה ושכינתי' כברא דאשתדל (ע' פמ"א):

פי"א. יבאר מי הוא הנק' רשע, ואומר כי רשע וטוב לו שיש בו טוב אלא שכפוף להרע ע"ד הנ"ל פ"י בכפיפת הרע לטוב בצדיק ורע לו ויש בזה כמה רבבות מדרגות יש שהכפיפה אצלו מעט ולעתים רחוקי' שמתגבר הרע וכובש מקצת העיר קטנה שיהי' סר למשמעתו להתלבש בו א' מלבושי' או במעשה או בדיבור אבק לה"ר או במחשבה הרהור עבירה או שמפנה לבו לבטלה ואח"כ גובר הטוב ומתחרט, ויש מי שהרע גובר בו יותר לכבוש כל העיר קטנה לשעה ואח"כ מתחרט וז"ש רז"ל רשעים מלאים חרטות, אבל רשע ורע לו הוא שאינו מתחרט לעולם לפי שהרע לבדו נשאר בקרבו כי גבר על הטוב עד שנסתלק ממנו לגמרי דוגמת שגבר הטוב בצדיק וטוב לו שהרע נסתלק ממנו לגמרי ומ"מ אינו דומה כי מדה טובה מרובה שברשע ורע לו מ"מ הטוב עומד בובבחי' מקיף ולכן אכל בי עשרה שכינתא שריא:

פי"ב. יבאר מי הנק' בינוני, ואומר שהוא אשר לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם ולא נק' עליו שם רשע אפי' רגע א' כי ג' לבושי נפש הבהמית אין גוברין בו לעולם להתלבש בגוף אלא ג' לבושי נפש האלהית לבד שהם מודו"מ של התורה ומצות, ואעפ"כ אינו נק' צדיק מפני שיתרון הזה אשר לנפש אלהי' אינו אלא בשלשה לבושיה הנ"ל אבל לא למהותה ועצמותה שהן עשר בחינותיה על מהותה ועצמותה של נפש הבהמית שהן עשר בחינותיה הנ"ל פ"ו שהם בתוקפם אלא שבשעת התפלה הם כפופים וכישן דמי (ע' פי"ג) אבל אחר התפלה יכולים להתאוות לכל עניני עוה"ז אלא שלזה מועיל הרשימו ממוחי' דתפלה שלא יהא להרע שליטה להוציא תאוותו אל הפועל להתלבש בשלשה לבושי' בגוף ח"ו הן בעבירות שבין אדם למקום הן שבינו לבריות:

פי"ג. ישוב אל הכוונה לפרש הברייתא שבספ"ג דנדה דלעיל פרק א', ואומר שאמרם היה בעיניך כרשע ולא רשע ממש כדתנן באבות ואל תהי רשע בפ"ע, אלא שיחזיק עצמו לבינוני שהבינוני הוא הנק' כרשע ולא רשע לפי שהרע בו בתוקף ואפי' כל העולם אומרים לו שהרע שבו נתבטל ע"ד שנת' פ"י לא יאמין אליהם:

פי"ד. יבאר שכל אדם יכול להיות בינוני דהיינו סור מרע ועשה טוב במודו"מ נגד תאות לבו באמרו ללבו אינני רוצה להיות נפרד ח"ו מה' וזהו אל תהי רשע, משא"כ בדבר המסור ללב דהיינו שיהא הרע מאוס ממש בלב ע"ד הנ"ל פ"י שזה תלוי בהיות לו בחי' אהבה בתענוגים להתענג על ה' ואין לאדם משפט הבחירה כ"כ ע"ז אלא שזהו מתנה מלמעלה כמ"ש איוב בראת צדיקים ומ"מ צריך האדם להרגיל עצמו למאוס ברע ולשמח

לבו להתענג בה' לקיים השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק וכולי האי ואולי תתעבר בו נשמת איזה צדיק:

פט"ו. יפרש הפסוק ושבתם וראיתם בין צדיק כו' שנק' עבד ה' שכבר גמר המלחמה עם הרע לעובד אלהים שפירושו שהוא באמצע העבודה והמלחמה והיינו הבינוני, ויש ג"כ בינוני הנק' אשר לא עבדו כגון שאינו מצטרך להלחם כ"כ עד שיהי' במדרגה הנ"ל פי"ב מצד טבעיות ולפיכך די לו לזה באהבה מסותרת וזו אינו עבודתו כי היא ירושה מאבותינו:

פט"ז. יבאר כלל לבינונים שהעיקר הוא למשול על הטבע ע"י אור ה' המאיר כשמתבונן במוחו בגדולת ה' להוליד מבינתו אהוי"ר, ויתר על כן גם אם אין שכלו ובינתו משיגו' להוליד אהבה בהתגלות לבו רק האהבה במוחו ותעלומות לבו כשמבין דכולא קמי' כלא חשיב אשר ע"כ יאתה לו ית' שתכלה אליו נפש כל חי וגם נפשו ורוחו כך יאתה להן לצאת מהגוף לדבקה בו רק שבע"כ צרורות בגוף כאלמנות חיות ואי לזאת יאתה להן לחבק את ה' בכל לב ונפש מאד ע"י קיום התרי"ג מצות במדו"מ כנ"ל פ"ד-ה. וכשמקיים כפי שנגמר במוחו הרי תבונה זו מתלבשת במודו"מ התורה ומצותיה להיות להם בחי' מוחי' וחיות לפרחא לעילא בעולם הבריאה מקום עליית התורה והמצות הנעשים ע"י דו"ר שכליים אשר בהתגלות לבו וזה רמזו רז"ל באמרם מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה אבל בלאה"נ עולים ליצירה ע"י דו"ר טבעיי' המסותרים בלב כל ישראל:

פי"ז. יאמר שע"פ מש"ל פט"ז יובן מ"ש כי קרוב אליך הדבר לעשותו, כי מוחו ברשותו וכשיתבונן בו בגדולת א"ס ב"ה ממילא יוליד במוחו עכ"פ האהבה לה' לדבקה בו בקיום מצותיו ותורתו, נמצא נקל לכל אדם להוליד אהבה המביאה לידי עשיית המצות עכ"פ:

מפרק י"ח עד ספכ"ה. יבאר ענין כי קרוב מאד והוא שאפי' מי שדעתו קצרה מלהוליד האהבה דפט"ז הנ"ל במוחו, אעפ"כ קרוב אליו הדבר מאד לשמור ולעשות התומ"צ ע"י אהבה מסותרת, והיא מה שיש בכח כל איש ישראל למסור נפשו עק"ה שלא ליפרד מיחודו ית' אפי' רק במחשבה או דיבור או מעשה וא"כ יזכיר לעצמו שכמ"כ ראוי לו לסבול יסורים קלים ממיתה עכ"פ שלא ליפרד מיחודו ע"י שס"ה ל"ת וענפיהן וכ"ש בשביל לדבקה בו ע"י תומ"צ שהן בחי' יחוד הנפ"א בא"ס ב"ה ע"י התומ"צ:

פרק ב

בשם הה"ק ר' מענדיל בארער נ"ע ע"פ שלח תשלח

בשם הה"ק ר' מענדיל בארער נ"ע. שהי' נוהג א"ע שלא הי' אומר ד"ת כ"א במקום שנותנים לו נדבה, וסמך הדבר ע"פ שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, פי' תורה

ומצות נק' בנים, ובחי' אם הוא בחי' הסיבה ע"י מה שהתומ"צ באים ונמשכים, ובזמן שבהמ"ק הי' קיים היתה הסיבה מלמעלה כמו בנביאים שה' ית' ציוה אותם מלמעלה כמו הלוך וקראת כו' וכיוצא, מפני שבחי' אם העליונה לא היתה בבחי' גלות וממנה הוא שנמשך להיות בחי' בנים אבל משחרב בהמ"ק ואזי סוכת דוד הנופלת מטה מטה ונתלבשה בגשמיות, לכן גם הסיבה לתורה ומצות הוא בבחי' סיבות גשמיי' שהמוכיח והדורש צריך לפרנסה ומוכרח להיות מקבל מההמון ועי"ז צריך להיות מוכיח ודורש להם, והיינו מפני שבחי' אם שהיא הסיבה להבנים ירדה מטה מטה וד"ל, ומ"מ כתיב שלח תשלח את האם כו' שלא יעשה עיקר ח"ו מן הסיבה שהוא לקיחת הממון וצ"ל שלח תשלח כו', כי באמת אין זה תכלית הכוונה רק שהכוונה שעי"ז יכול להיות אח"כ ואת הבנים תקח לך שהוא בחי' התורה ומצות שיוכיח וילמד להעם וד"ל (אבל בלא סיבה אין ראוי מעצמו להגיד לעם ולהוכיחם מכמה טעמים שיש בדבר חדא דכתיב התקוששו וקושו קשוט עצמך כו' ועוד והוא העיקר שאין מהצורך להתחיל מלחמה עם הס"מ שהרי להוציא יקר מזולל, היינו להוציאם מבחי' שכנגדו הנק' זולל, וזהו ענין מלחמה ויש חשש בדבר כ"א כשהוי' ית' ציוה להנביאים ואמר להם הלוך וקראת כו'. וגם עתה כשיש סיבה בדבר שע"י אותו סיבה צריך הוא להגיד להם (ולכן הר' מענדיל נ"ע הנ"ל אתרחיש נסע בעיר א' שלא הי' להם מה ליתן לו רק שהעבירו סחורה עניש שהי' מוליך בלא מכס אזי דרש להם שם הגם שהדרוש שלו הוא ענינים שעומדים ברומו של עולם) כי אז יודע שבמקום זה ראוי לו להוציא ההבל והאותיות הקדושים, ואפשר ששם יש מי שיתפעל מזה ואז יש צורך בזה וד"ל:

(שרש הענין אפשר כי הבנים הם זו"נ שהוא בחי' תורה שהיא בחי' ז"א ומצות שהם מל' מצות המלך ובינה היא אם הבנים, וזהו שעל ידה נמשכו הבנים, אבל באמת המשכה זו היא רק דרך מעביר, כי שרש המדות למעלה מהשכל רק שנמשכים דרך השכל, וכידוע שהשכל אינו אלא כמו מראה מקום להמדות כו', ולכן בזמן שבהמ"ק קיים שאז הי' הנבואה שנמשכת מבינה ומשם התעוררות לתורה ומצות, אבל אחר החורבן שהשכינה בגלות בע' שרים ובחי' אימא מלובשת בגשמיות, וע"כ התעוררות לתורה ומצות צ"ל ג"כ ע"י סיבות גשמיים כו', ומ"מ שלח תשלח את האם כו', כי הרי האם אינה רק פעולה שע"י נמשכו המדות שהם הבנים בדרך מעביר לבד, אבל שרשם נעלה יותר כו' וד"ל, על כן את הבנים תקח לך):

פרק ג

אגה"ק מכ"ק אדמו"ר צ"צ, לעורר לבבם הט'

לעורר לבבם הט' ואהבתם והתקשרותם עוז לדברי אלקי' חיים דברי רבותינו ז"ל אשר האצילו מהודם עליהם ועל זרעם והזריחו הארה בנפשותם ורוח בינתם להיות להם לדרך ומבוא לעבודת הש"י בעיון תפלה מעומקא דליבא ולהתבונן בגדולת ה' א"ס ב"ה ממכ"ע וסוכ"ע וכו' וההתבוננות בעסק התורה ובמצות מרוב כל, וע"ד מארז"ל והעמידן על אחת (מכות כ"ד א'):

והנה להבין מהו הפי' והעמידן על אחת, הלא כתיב (דברים ד' ב') לא תוסיפו על הדבר ולא תגרעו כו', אך הענין ע"ד מארז"ל (קדושין ל"ט ב') כל העושה מצוה אחת מטיבין לו כו', דהנה יש אחת ויש אחד, אחד לשון זכר אחת לשון נקבה, אחד הוא שם הוי' ב"ה, כי הנה בשם אלקים נמצא בכתוב לשון רבים כמ"ש (יהושע כ"ד י"ט) אלקים קדושים, והוי' הוא אחד, דהנה ידוע פי' אור א"ס ב"ה שהוא זיו והארה ממנו ית' כמשל אור המאיר מהשמש שהאור הזה שמתפשט מהשמש להאיר על הארץ אינו אלא זיו ואין לו ערוך ויחס לגבי עצמיות השמש אף שנמשך ונתפשט מהשמש, כך החיות המתפשט לקיום והתהוות העולמות עליונים ותחתונים מריש כל דרגין אין זה אלא בחינת זיו ובטל במציאות לגבי מהותו ועצמותו, אך הנה מ"מ האור מעין המאור וא"כ הוא פשוט בתכלית הפשיטות וא"כ איך נתהוה ממנו ריבוא רבבות ברואים לאין קץ המתחלקים למיניהם כל א' אינו דומה לחבירו בדומם צומח חי מדבר כו' וכ"ש בעולמות עליוני' כו' מלאכים ונשמות שאין כל א' דומה לחבירו כו' אך זהו ע"י שנתלבש האור והזיו הפשוט בבחי' כלים ואותיות שהן כ"ב אותיות שכל אות הוא כלי מיוחד בענין אחר מאות השני שהאלף מורה על המשכה זו ובית המשכה בענין אחר כו', וכמו עד"מ השכל באדם הוא בחינת השכלה אחת ובדיבור מתחלק בתיבות הרבה עד שנמצא ההשכלה מתחלקת לחלקים ובכל תיבה מלובש זעיר שם מכללות ההשכלה, והנה האותיות הן בחי' כלים וזהו ענין ש' אלקים וכמ"ש בעיר אלקינו דפי' עיר היינו מן הרבה בתים ובית היינו צירוף אותיות כשנעשה מהן תיבה א' כמ"ש בס"י שתי אבנים בונות שתי בתים כו' ולכן נאמר על ש' אלקים ל' רבים כי הוא רבוי התחלקות צירופי' אין קץ מה שאין הפה יכול לדבר כו' וזהו בחי' עיר אלקינו, וכן גם עתה בכל יום ושעה נמשכי' צירופי' חדשים כמאמר אומר ועושה ל' הוה ולפי שינויי הצירופים כך הוא שינויי העתים לטוב כו', אך ש' הוי' הוא בחי' כללות האור והחיות המאיר מא"ס ב"ה קודם שמתחלק בריבוי התחלקות הצירופים בבחי' עיר אלקינו ולכן הוא בחי' אחד פשוט בתכלית הפשיטות, ולא עוד אלא גם אחר התלבשו' האור בריבוי הכלים הנה באמת אין שום שינוי כלל בהאור שלכך

אמרו בזהר וע"ח אור החסד בכלי הגבורה, ואור הגבורה בכלי החסד ועיין בביאור הזהר פ' בלק:

והנה פי' אחד היינו כמ"ש (מלאכי ג' ו') אני ה' לא שניתי, וה' אחד כמו קודם שנברא העולם שאין התהוות העולמות פועלים בו שום שינוי ח"ו (ד"ה ששים מלכות) לפי שהתהוות העולמות רק מבחי' זיו והארה בעלמא ואפילו ג"ע העליון הכל הוא רק זיו והארה בעלמא, ולא כמו מעשה אנוש כשפועל איזו דבר שכלו מתלבש ונתפס באותו הדבר ומחשבתו מלובשת באותו הדבר עד שאינו יכול לחשוב אז מחשבה אחרת, אבל כי לא מחשבותי מחשבותיכם כתיב (ישעי' נ"ה ח') שהוא ית' ומחשבתו קדוש ומובדל אע"פ שהכל גלוי וידוע לפניו ואין דבר נעלם והשגחה פרטית, ואין אדם נוקף אצבעו כו' (חולין ז' ב') מ"מ אין המחשבה בבחי' התלבשות עד שיהי' שינוי כו' ח"ו אלא כמו קודם שנברא העולם וזהו הלשון גלוי וידוע כו' וזהו ענין זיו והארה כו', וזהו אין קדוש כהוי' שהרי הוי' היינו מה שמהוה מאין ליש בכל רגע והיינו ע"י המשכה מאלקותו ית' בהנברא ואעפ"כ מהותו ועצמותו ית' קדוש ומובדל, משא"כ בשאר השתלשלות עילה ועלול כשהעילה נמשך ומשפיע להעלול הוא מתפעל ומלובש בו ואינו נבדל ממנו, אבל הוא ית' מהוה ואעפ"כ קדוש ומובדל והיינו לפי שאינו ע"י השתלשלות עילה ועלול כ"א ע"י זיו והארה כנ"ל ובזה יובן מ"ש פרעה לא ידעתי את הוי' (שמות ה' ב') ומרבע"ה אמר לו שם הוי' וידעו מצרים כי אני הוי' (שמות י"ד ד'), כי הנה פרעה לא האמין בזה אשר נאמר אני ה' לא שניתי כמיו קודם בריאת העולמות לפי שההמשכה רק ע"י הארה וכנ"ל עד שהוא בחי' קדוש ומובדל אע"פ שמהוה ומחי' מאין ליש, אלא הי' סבור שהבריאה הוא בדרך השתלשלות עילה ועלול ולכן כתיב (תלים קי"ג ד') רם על כל כו' הוי' דקרו לי' אלקא דאלקא דהיינו שלדעתם שם הוי' הוא בבחי' רוממות שאין מקבלי' חיותם משם כ"א משם אלקים שהוא אחר ריבוי השתלשלות עילה ועלול לדעתם לכן אומרים שאחר ברוא אלקי' את השמים ואת הארץ אז עיקר ההשפעה משם אלקים וכך ראוי לדעתם שיהי' שם הוי' בבחי' רוממות כי מה שהוא דרך השתלשלות עילה ועלול והעילה מתלבש בעלול ומקבלים שינויים זה מזה לכן אמר איך אפשר שיהי' ש' הוי' שהוא העילה הראשון מתלבש כ"כ למטה שהרי יהי' זה שינוי גדול אצלו וטהור עינים מראות ברע לכן הי' נכון לדעתם ששם הוי' הוא בחי' רוממות בלי השגחה פרטית ועיקר ההשפעה למטה ע"י העלולים התחתוני' שהם כל צבא השמים ולכן היו עובדי כוכבים ומזלות להעלות מ"ן לע' שרים בכדי שעי"ז ימשיך שפע העה"ז, וז"ש פרעה לא ידעתי את הוי' כ"א ש' אלקים אשר הוא מקור לטבע, וע"י המכות ונסים ונפלאות שלמעלה

מטבע המזלות וצבא השמים, אז וידעו מצרים כי אני הוי' ששם הוי' ממש מאיר למטה ג"כ דוקא כמו למעלה וממנו הכל הטבע ושלמעלה מהטבע, והיינו משום כי אני הוי' לא שניתי כלל מאחר שבאמת אע"פ שמשפיע החיות ומהוה מ"מ מהותו ועצמותו הוא קדוש ומובדל מכל העולמות ואין ההמשכה כלל ע"ד עילה ועלול עד שיהי' שינוי ח"ו א"כ מעלה ומטה שוין אצילות עם עשייה גשמיות כחשכה כאורה וכמו שהשגחתו למעלה בעולמות עליונים כך למטה ממש אין שום דבר גדול וקטן שיעשה חוץ ממנו ית' וכמאמר אין אדם נוקף אצבעו כו' (חולין ז' ב') שאול ואבדון נגד ה' כו' (משלי ט"ו י"א) והכל כאשר לכל אין פועל שום שינוי כלל וזהו פי' הוי' אחד היינו כמו קודם שנברא העולם כו' לא שניתי כו' והיינו מפני שהתהוות העולמות רק ע"י זיו והארה בעלמא ולא כמו בעילה ועלול שמהות העילה ממש מתלבש בהעלול כנ"ל ולכן כל העולמות בטילי' במציאות לגמרי באמת:

והנה כנ"י נק' אחת כמ"ש אחת היא יונתי (שה"ש ו' ט') והיינו אחת לשון נקבה שהיא בחי' מקבל מבחי' אחד דהיינו שכל נשמה נקלט בתוכה בחי' אחד דהיינו שיהי' נקבע בלבו בחי' אמונת הוי' אחד שהוא ית' לא שניתי, ולכן הוא דוקא השגחה פרטי' למטה ג"כ כמו למעלה ואת השמים ואת הארץ אני מלא ולית אתר פנוי מיני', אך כדי שיבא בחי' זו בגלוי הוא כמ"ש אחת היא לאמה (שה"ש ו' ט') בחי' אם לבינה תקרא דהיינו ע"י ההתבוננות בק"ש שמע ישראל בעומק דעתו ותבונתו כל חד לפום שיעורא דילי' כו', וכן בשתים לפניה ופסוד"ז שהן ביאור הק"ש להלהיב הנפשות האומללות וישמח ישראל בעושיו, אשר אמירה נעימה זו היא הכנה לבא בק"ש לבחי' אחד ואהבת כו' שיהי' בחי' אחת שמקבל בחי' אחד כנ"ל וע"ז ארז"ל (ברכות י"ג א') למה קדמה פ' שמע לוהי' כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות:

אך הפי' והעמידן על אחת היינו ג"כ בקיום התומ"צ כל היום כולו לא יהי' כוונתו שמחמת זה יהי' עובד ה' שזהו שלא לשמה כ"א הכוונה יהי' שעי"ז המצוה יהי' גלוי אחד האמת כי המצות נק' רמ"ח איברים דמלכא וכמו האדם לוקח את חבירו באבר אחד ועי"ז נמשך כולו אצלו כן יהי' הכוונה שבעשותו המצוה ממשיך גלוי בחי' א"ס ב"ה ממש שהוא בחי' הוי' אחד שיאיר ויתגלה לע"ל בעה"ז ממש בגילוי גמור שיהי' מושג בחי' לא שניתי, ובפרט ע"י מצות הצדקה ממשיך מאד גלוי א"ס ב"ה בזה העולם כמבואר בזהר חסד דרועא ימינא וכתיב וימינו תחבקני (שה"ש ב' ו') ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה (שבת קל"ט א') וזהו כל העושה מצוה אחת מטיבין לו פי' שעושה המצוה בבחי' אחת שכוונתו להיות כלי לגלוי אחד האמת ב"ה שיהי' נמשך ומתגלה ע"י מצוה

זו ולכן מטיבין לו ומאריכין לו ימיו הוא בחי' גלוי אריך אנפין שבו מלובש א"ס ב"ה ממש ונוחל את הארץ הוא בחי' מל' הנק' אחת שבה מתגלה גלוי יחודו ית' כי נעוץ סופן בתחלתן דוקא, וגם בענין סור מרע יהי' כוונתו ג"כ כך שלא יעשה הרע בכדי שלא יתרחק ממנו השי"ת ח"ו ויפול בחושך שלא יראה האמת, וגם בעסק התורה צ"ל ג"כ כך שע"י עסק התשבע"פ יומשך גלוי אור א"ס ב"ה וז"ש (שה"ש ו' ח') ששים מלכות הם ששים מסכתות כו' (רבות שה"ש ו' י"ד) אחת היא יונתי כו' וזהו והעמידן על אחת, וזהו אחת היא לאמה היינו ע"י התבוננות בק"ש שע"ז נמשך ומתגלה בנפשו בחי' זו, ואח"כ ברה היא ליולדתה היינו מה שמברר בירורים בכח זה בתומ"צ כל היום כולו:

פרק ד

ענין יו"ט שני של גליות

ענין יו"ט שני של גליות, שבא"י עושי' יו"ט ראשון ואחרון של פסח וסוכות ויו"ט של עצרת הכל יום א' ובח"ל עושים שני ימים, ויובן עפמ"ש בס' אור נערב להרמ"ק ז"ל שח"ל להיותו גשמי אינו יכול לקבל ההארה ביום א' כמו שמקבלת א"י אלא מתחלקת לשני ימים כו', ופי' כי כל יו"ט הוא המשכת והתגלות קדושה עליונה מלמעלה מהזמן בבחי' זמן (כמ"ש במ"א ע"פ מארז"ל ישראל אינהו דקדשינהו לזמני' משא"כ שבת הוא למעלה מהזמן כי הוא בחי' עליו' העולמו' ולכן אינו משתנה לפי המקום וח"ל וא"י שוים בו) ולכן עושי' אותו היום יו"ט:

והנה בא"י שהיא ארץ אשר ה' דורש אותה שקרובה לאלקות ומזוככת במעלה ומדרגה אזי יכולים לקבל ביום א' אות' ההארה המאירה ומתגלה, משא"כ בח"ל אין הארה זו מתיישבת ביום א' ולא יכולים להכילה כלל ביום א' מצד ריחוק מעלת ח"ל מאלקות ולכן עושי' ב' ימים שבמשך ב' ימים יכולה היא שתתקבל כמו שבא"י ביום א' כו' ויובן עד"מ אור וזיו המאיר ומזהיר מאיזה מאור שהוא מקור להאור והזיו כמו זיו השמש המתפשט מהשמש או הברקת הארת איזה אבן טוב המבריק מן האבן וכיוצא בשאר דברים המאירים אזי אנו רואי' שבעוד הזיו מאיר במקום קרוב וסמוך לגוף המאור אזי נרא' מעט הכמות, ומקום קטן מחזיקו, ואחר שמתפשט ונמשך להלאה בריחוק מקום מגוף המאור אזי נראה גדול ורב הכמות ואין המועט מחזיקו אלא נראה לגדול, ובאמת בודאי גוף ההארה והזיו לא נוספה ונתרבה ע"י ריחוק מקום עד שיתכן לומר שמחמת זה תתרא' בגודל יותר ותצטרך למקום רב כו' ופשיט' הוא, אלא הענין שאותה ההארה ממש כשמתרחקת בריחוק מקום אזי נראי' ליש יותר מצד ריחוק המקום שמאירה ונמשכת בו וד"ל, וכך יובן ענין ההאר' המאירה ומתגלי' (למטה בזמן דוקא) בכל יו"ט שכל שהמקום

שמתגלי' בו קרוב לאלקות יותר אזי אין נראי' רב הכמות כ"כ וזמן מועט מגבילה ולכן בא"י עושי' יום א' אבל כשמאיר' בריחוק יותר כמו בח"ל אין המועט מחזיקה אלא ב' ימים וד"ל. ובזה יובן המדרש ע"פ שמוני נוטרה את הכרמים כו' אמרה כנ"י בא"י הייתי שומר יום א' עכשיו שני ימים סבורה הייתי לקבל שכר על שניהן ואיני מקבל אלא על יום א', פי' שהרי באמת גוף ההאר' לא נתרבת' בח"ל יותר מבא"י עד שמחמת זה יצטרכו לב' ימים וא"כ הרי אינה מקבלת שכר אלא כעל יום א' של א"י ואעפ"כ צריכ' לשמור ב' ימים מצד ריחוק המקום (דהיינו ריחוק מעלת ח"ל מאלקות) שאות' הארה עצמ' אינה מתיישבת אלא בב' ימים כנ"ל (ושרש הענין כי יש עולם שנה נפש והן ר"ת עש"ן פי' עולמו' בי"ע המקבלי' נק' עולם ומל' דאצי' המחי' אותם נק' שנה כי מלך מלך וימלוך הוא בחי' זמן והיינו מפני שהמשכת חיות בבי"ע הוא ע"י התחלקו' רו"ש כמשל דפיקת רוח חיים שבלב כו' וז"א המשפיע החיות למל' נק' נפש, ויובן למשכיל שכל שבחי' העולם דהיינו המקבל דבי"ע שאליו נמשכת ההארה יהי' בקירוב יותר לגבי המשפיע הנק' נפש אזי לא תצטרך ההאר' להתחלק כ"כ ברבוי חלקי הזמן שהיא השנה אלא תוגבל בזמן מועט משא"כ כשבחי' העולם הוא בריחק יותר אזי צריכ' אותה הארה גופא להתחלק יותר בריבוי חלקי' ונעשה זמן רב יותר כו' עד"מ ברב המשפיע השכלה א' לב' תלמידי' א' חכם וא' תם שמה שהחכם מבין בדיבור א' יצטרך להתם ריבוי דברים כו' וכך הוא במשל האור הנ"ל שכל שהוא קרוב להמאור כולל רבוי האור שנתפשט ונרא' ליש כו' וכמו שבגוף המאור המועט וקטן בכמותו נכלל כל האור המתפשט) כו' וד"ל:

פרק ה

לא תלבש שעטנז

לא תלבש שעטנז, שוע טווי ונוז. אפ"ל דכתיב צוה ישועות יעקב ופי' בת"א פ' ויצא ד"ה והי' הוי' לי לאלקים ישועות הם ש"ע נהורין והם בחי' יעקב, ויהודי הלובש שעטנז פוגם שלא יאירו בו ש"ע נהורין, כי ש"ע נהורין זהו וישע ה' אל הבל כמש"ש בת"א, וחיבור צמר ופשתים זהו הבל וקין וע' בזהר קדושים דפ"ו ע"ב, וע"ש ג"כ לשון כלאים, וזהו שוע טווי ונוז נלוז הוא ומליז את אביו שבשמים עליו כו' הפך וישע ה' אל הבל, ואפ"ל שזהו הפנייה להפך כענין ונתתי פני באיש ההוא, ועמ"ש מענין כלאים בבוך ישעי' ע"פ כרם הי' לידידי:

פרק ו

העתק מכי"ק כאאזמו"ר נ"ע – אודות שריפה:

שמעתי מפי קדושי עליון על מרגלא בפומא דאינשי שאחר השריפה מתעשרים יען כי השתלשלות מדות העליונות הקדושות וסדרן כך חסד דין רחמים ולזאת אחר מדה"ד בשריפה מתעוררת מדת הרחמי' שהיא גדולה ממדת החסד שבתחלה כנודע שהיא מדתו של יעקב נחלה בלי מצרים מבריח מן הקצה כו', עכ"ל הזהב:

פרק ז
להבין מצות אהבה

להבין מצות אהבה, הנה יש לדקדק למה לא נזכרה מ"ע דאהבה בכל התורה כ"א במשנה תורה בלבד ולמה תגרע כחה משאר מ"ע שנאמרה פ' שלימה בציווי ה' אל משה כו'. וגם יש להבין בגופה של מצוה זו מה היא הלא באהבת איש לרעהו לא יתכן הציווי או שלא יועיל או שלא צריך כי האהבה ממילא היא באה מצד איזה סיבה כו'. וגם יש לדקדק בענין ההתאמצות וההשתדלות לבקש האהבה הלא באמת אולי לא ישיגנה מפני שאינו ראוי לה כמו שלא ישיג כל אשר יחפוץ בדבר טוב מפני שאינו ראוי לכך, וכענין הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו כו'. ועכ"ז אמרו רחמנא ליבא בעי כו'. כי הנה ידוע דהאמונה היא בחי' מקיף כי היא למעלה מן השכל והטעם כו'. ולכך נק' המלכות שהי' נק' אמונה בשם עטרת (כי היא בחי' עטרת היסוד כו' כידוע) לפי שהוא עד"מ העטרת המקפת ע"ג הראש. והנה להיות כן אין המדות מתפעלים בשינויים כלל מחמתה כ"א מחמת השכל דוקא. כמו כאשר יתבונן באוצר יתפעל באהבה ואם לא יתבונן לא יתפעל כלל כידוע. וכן בפחד אם לא יתבונן בחץ ההכאה וכדומה לא יפחד בהליכתו כלל. וכידוע דבינה דוקא היא אם הבנים שהם המדות שמתפעלים רק מן השכל, אבל האמונה שבבחי' מקיף שלמעלה מן השכל לא יתפעלו ממנה המדות כלל ואין לה שייכות עמהם כלל. כנראה בחוש דגנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי' והגם שעומד במדת הרציחה בודאי אעפ"כ אמונתו בה' קימת לקרוא לה' שיושיענו כו'. ואם הי' שייכות להתפעלות המדות מן האמונה לא הי' גונב ורוצח כו' אלא שאין להם התחברות כלל זע"ז דהאמונה בו דבר בפ"ע מובדל מן המדות עד שישכנו בב' היפוכים כמו שיאמין לעזר ה' בדבר עבירה כו'. ועד"ז יובן ג"כ למעלה דבחי' כתר עליון דמל' הנק' עטרת מובדלת בערך המדות שבה עד שנאמר עלי' המתנשא מימות עולם וד"ל. ולהיות כן עיקר כוונת הצווי במצות האהבה הוא על החכ' דוקא כאמרו דע את אלקי אביך כו' וזכרת כו' שעל ידי הזכרון של השכל וההתבוננות יתפעלו המדות באהבה ממילא. וזהו ואהבת לשון עתיד ולשון ציווי שלאחר ההתבוננות ממילא תבוא האהבה ואין צריך לרדוף אחרי' אדרבה כל הרודף כו'. והציווי הוא על ההתבוננות והיגיעה במוח בלבד וכמאמר אוי לבשר

שלא נתיגע ביראה כו' וד"ל. ואמנם על האמונה אין צריך ציווי כלל כי ישראל מאמינים כו' מצד טבע תולדתם כידוע, אבל אין התפעלות האהבה כ"א מצד השכל ולא מצד האמונה. וזהו אהבה לשון אבה שהוא הרצון כי יש אהבה מסותרת בכל או"א מישראל מצד שרש נשמתם והיא האמונה הנק' עטרת. ולהביאה לידי גילוי בהתפעלות הלב הוא ענין הה"א דאהבה המורה על בינה ה' עילאה אם הבנים כו'. והנה עד"מ כשאדם רואה איזה ציור נאה או רואה כסף וזהב הגם שבודאי יתפעל קצת דהיינו שיתענג בדבר נאה וכדומה אין זה עדיין התפעלות אהבה כלל מאחר שאינו חפץ להשיג אותו דבר שיהי' שלו דוקא, וענין החמדה והתאוה הוא דוקא שיהי' הדבר שלו אבל מה שימצא הדבר חן בעלמא בעיניו מפני הנוי בלבד ולא יחפוץ בו כלל אין זה תאוה וחמדה כלל כי עיקר האהבה אינו אלא כשמשיג אותו הדבר, וראי' לזה שבכסף וזהב של חברו לא יתפעל כלל כו'. והטעם לזה לפי שכאשר יפלא הדבר ממנו ולא ישיגנו בשכלו לא יתפעל אליו כלל באהבה. וכמ"ש כי שנואה לאה בחי' עלמא דאתכסיא כו'. לפי שכל שאינו משיגו אין לו התפעלות אליו כלל כו'. וא"כ עיקר האהבה בעבודת ה' ג"כ אינו אלא כשמביא האהבה בגילוי דוקא והוא ע"י עסק התורה והמצות אח"כ שעי"ז בקרבך קדוש ואז הוי' הוא אלקיך כו', כי בבחינת אהבה שאינו אלא ע"י השגה דוקא הרי הוי' בחי' סובב יהי' אלקיך בבחי' גילוי כו' וד"ל. ובכל זה יתורץ גם הקושי' הנ"ל למה לא נזכרה מצות האהבה בכל התורה כו', כי מפני שהי' ישראל במדבר דור דעה עד שראתה שפחה על הים כו' ומכ"ש בזמן מ"ת שנגלה עליהם בבחי' ראי' ממש, וכמו"ש וכל העם רואים כו' רואים את הנשמע ושומעים את הנראה, כי ראי' דחכ' ושמיעה דבינה נתחלפו מפני שהיו למעלה מבחי' ראי' ושמיעה והיינו בחי' הביטול במציאות דכח מה כו' בבחי' פנימיות הכח שלמעלה מהתחלקות הקוין ימין ושמאל דחו"ב כו' וד"ל עד שפרחה נשמתן כו' וכמ"ש במ"א, וא"כ לא שייך מצות אהבה שהיא הציווי על ההתבוננות והדעת מאחר שהי' אצלם בחי' ראי' ממש שלמעלה מעלה מההתבוננות כו'. אך בדור שאחריהם שלא עמדו בהר סיני ולא עברו את הים כו' הוצרך משה רבנו ע"ה לצוות להם שמע ישראל כו' שמע לשון הבנה, דהיינו שע"י ההתבוננות יוכלו עכ"פ לבא לידי מדריגת הראי' שהי' לדור שלפניהם. וגם זאת מפני שגם הם היו נשמות גבוהות מבחי' אצי' כו'. ואז נצטוו במצות האהבה שבאה מסיבת ההתבוננות דוקא כנ"ל. משא"כ בדור שלפניהם שלא היו צריכים להתבוננות כלל כי עין בעין נגלה עליהם כו' לא נצטוו כלל במצות האהבה וד"ל. **והנה** כתי' ראה נתתי לפניך את החיים כו' ובחרת בחיים כו' ולהבין מהו ענין החיים שיבחור בו האדם כו' הנה כתיב הבן יקיר לי כו' המו מעי לו כו'. וי"ל מהו ענין המעיים

למעלה כו'. בהיות ידוע דבראשית ההשתלשלות הי' בלתי העלאת מ"ן אלא מעצמו כי חפץ חסד הוא כו', ואח"כ תלוי בהעלאת מ"ן דוקא כמבואר בע"ח, וענין העלאת מ"ן הוא עד"מ המאכל שאדם אוכל שמתברר תחלה באצטומכא על ידי הבישול ונברר ונפרד תחלה הפסולת שבו ויוצא לחוץ והמובחר שבו נעשה דם בכבד ומדם הכבד נתברר עוד ועולה המובחר ללב ומן הלב עולה למוח עד שתשיב את הנפש ותחזיקנה כו' והיינו שגורם להיות המשכת הנפש והתפשטותה בגוף משא"כ בלתי המאכל הי' מסתלק חיות הנפש כו'. ועד"מ זה יובן למעלה שמבחי' בירורי רפ"ח כו' נעשה כמו מאכל לשכינה והפסולת שבה נפרד ונברר ע"י המלאכים שנק' קרביים והן כדוגמת כלי האצטומכא לברר השפע והמובחר יעלו למעלה כמ"ש בזהר פ' פנחס, דיש מלאכים בבחי' האצי' שהם נקראים אצטומכא ובני מעיים וזהו המו מעי לו כו' וכן מ"ש וכל קרבי את שם קדשו כמ"ש במ"א, דהיינו שיומשך לנש"י גם ההשפעה החיצוניות בפרנסה גשמיית כו' וכמ"ש לקמן. ועיקר מדת הרחמנות שורה בכלי המעיים כנראה בחוש אצל אב על הבן כו'. וכמו"כ למעלה בבחי' אדם שעל הכסא כו' כתי' המו מעי לו כו' שגם מלאכי שלום מר יבכיון ורחם ארחמנו כו' על גלות אפרים ילד שעשועים כו' וד"ל.

והנה ענין הפסולת למעלה הוא בחי' חיצוני' השפע שיורדת לבחי' חיצוני' העולמות שהן המלאכים דבי"ע, ובחי' פנימית השפע המובחר היינו אותיות התורה כשעולין מעוה"ז ע"י הבל הדבור וידוע שהתורה נקראת לחם כמ"ש לכו לחמו כו', והמובחר שעולה למעלה היינו גוף האותיות כשנתבררו מבחי' הבל הדיבור הגשמי ועולין לה' אחד באהבה וביראה דפרחא לעילא כו' ואז מהם נעשה מזון לנשמות בג"ע שהן בחי' פנימיות העולמות כידוע ובכלי האצטומכא העליונים הוא שנברר הלחם כו'. ועד"ז בכל בירורי רפ"ח כו' שע"י מצות מעשיות הפנימית יורד לנשמות והחיצונית שלהם למלאכים כו' ועד רום המעלות ענין הבירור הזה. ועד"מ הדם שבכבד יש בו פסולת ופנימיות כמו"כ למעלה בנפש עליונה דהיינו בחי' מל' דאצילות דכתיב בה כי הדם הוא הנפש כו', יורד ממנה הפסולת לע' שרים שהן המזלות המגדלים כל מיני תענוגי עוה"ז הגשמי' והפנימי' עולה ללב ומוח להיות מזה מקור התענוג האלקי בבחי' חב"ד לנשמות בג"ע וכו'. וזהו אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ, פי' כשראה בעיר רומי שהי' קול רעש שלה ק"ך מיל כו' והתבונן על ריבוי התענוגים הנמצאים בה וכו' אמר אם לע' שרים החיצוני' שנלקחו מבחי' פסולת שפע העליונה יש ריבוי התענוגים כ"כ עאכו"כ לבחי' פנימיות התענוג אלקי מקור כל התענוגים שיש לנשמות בג"ע הנקראים עושי רצונו וכו' וד"ל. וזהו ובחרת בחיים וכו' וכמ"ש לאהבה את ה' כי הוא חייך כלומר

לבחור בבחי' רצון וחפץ בחיי החיים שהוא מקור כל התענוגים בבחי' פנימיות השפע האלקי שהוא עד"מ המובחר שנעשה מן הדם שעולה ללב ומוח ומשיב את הנפש כו' ולמאוס בחיצוני' השפע הנפרד בבחי' גבול וכליון כמו שפע החיצוניות הנמשך לע' שרים וכדומה שנק' מות מטעם זה כו' וד"ל.

וזהו ענין עון פעור שאמר להם פנחס אשר לא הטהרנו ממנו כו' כי היו ממשיכים שפע המזלות עליהם בריבוי תענוגי עוה"ז כו' והוא ע"י עובדא זו שהיו פורעין עצמן כו' כדי לעורר בזה שפע הפסולת למעלה שיומשך עליהם וכו' וכמ"ש במ"א וד"ל. ובכל זה יובן יותר ענין מצות האהבה שהיא הבחירה בחיים דוקא שהוא החפץ והרצון מלשון אבה כנ"ל. ועיקר סיבת הבחירה אינו אלא בדעת ושכל דוקא כנ"ל וכמ"ש וידעת היום והשבות אל לבבך כו'. וענין ההתבוננות הוא להבין איך שהוא ית' עיקרא ושרשא כו' וכולא קמי' כלא חשיבי ממש וכו'. ומכל זה יובן ענין המצה שנק' מיכלא דמהימנותא דהיינו כמ"ש ורעה אמונה פי' לפרנס את האמונה והיינו ע"י המשכת הדעת, וזה ענין יצי"מ שהוא בחי' לידה והתגלות מבחי' אם הבנים כו' כמ"ש ע"פ לכן אמור לבנ"י בפ' וארא, ולכן אח"כ צ"ל ספה"ע שבעה שבועות תספר לך לברר ולזכך המדות שבנפש הבהמית כו' ועי"ז אח"כ מתן תורה שזהו עיקר ותכלית האהבה להיות הוי' אלקיך על ידי עסק התורה ומצות כנ"ל.

פרק ח

קיצור מהדו"ב לד"ה ואולם חי אני שבדמ"צ דף קעח, א

[**ע' קע"ח, ב, ש"ה דבורו ית' - ויהי אור כו'**]

וכמו נש"י שעלו במחשבה ואעפי"כ כדי שתרד בעוה"ז הוצרך להיות מאמר נעשה אדם (וכמש"כ באגה"ת) נמצא.

קיצור אות א'. מהו וימלא כבוד הוי' לשון עתיד, וכן ענין בשכמל"ו, ועד"ז אנו אומרים בשכמל"ו, והלא כתיב מלא כל הארץ כבודו שכבר הוא מלא (הג"ה ועי' מענין וימלא כבוד בזח"ג ס"פ צו דל"ה ע"א עד דאתברכא כנס"י כו' ואתברכו עילאי ותתאי כו' כדין כתיב ברוך הוי' מציון כו' וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן, ועמ"ש במק"מ במד"ר באסתר דקי"ח ב' גבי המולך מהודו ועד כוש פי' שע"ד הגילוי עכשיו מקה"ק בירושלים כן יהי' הגילוי מקה"ק בכל העולם, וזהו וימלא לשון עתיד, וע' כה"ג בלק"ת פ' נצבים סד"ה יו"ט של ר"ה ושם פ"ה דנ"ז סע"ב, אבל להמשיך גילוי בחי' בינה בכל הגבולין מבהמ"ק זה לא הי' ביכולת כ"כ בבית שני כו' ע"ש וע' סד"ה והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול, ואזי ובאו האבדים בארץ אשור כו', וע' בד"ה לבאר

ענין המסעות בענין עתידה א"י שתתפשט בכל העולם כולו עכ"ה), גם מהו ברוך כבוד הוי' ממקומו, וכן ענין איה מקום כבודו, כיון שמלא כה"כ, יקדים פי' כי לא מחשבותי מחשבותיכם (הג"ה ע' בלק"ת בשה"ש בד"ה ביאור ע"פ יונתי בחגוי פ"א דט"ו ע"ב, וד"ה בשעה שהקדימו ישראל נעשה רפ"ג עכ"ה), כי ע"י מח' אנא אמלוך נתהוו כל העולמות, וזהו בראשית נמי מאמר הוא, (ע' בד"ה כי תצא דרוש הראשון פ"ג), אמירה בלב, אך עלמין דאתגליין נמשכו מבחי' הדיבור, (ובהג"ה שאפ"ל שגם עלמין דאתגליין נתהוו תחלה ע"י מח' זו, רק שהי' אז מציאותן דק ורוחני למעלה מעלה מהמהות שהם עכשיו כשנמשכו אח"כ ע"י הדיבור).

[**דף קעח, ב שו"ה חושב - בגילוי**]

(נ' דלאו דוקא קאמר שהרי א"א בלי מחשבה שאינו נחה לעולם דלכך נק' לאה כמ"ש במ"א רק ר"ל בלי מחשבה עמוקה רק הרהורים בעלמא) מ"מ.

קיצור אות ב'. והנה מח' זו דאנא אמלוך הנ"ל נק' בשם כבוד, וזהו וכבוד הדר מלכותו, וזהו ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, וכבוד זה הוא ירידה גדולה אצלו ית' ע"כ צ"ל ברכה והמשכה (הג"ה ע"ד שנת' בד"ה כי ביום הזה יכפר דרוש הראשון ספ"א כי הנה לאו אורחא דמלכא כו' עכ"ה) וזהו ברוך כבוד הוי' ממקומו, פי' ממקומו כח המחשבה (ובד"ה אלה מסעי דרוש השלישי פ"ב פי' שהמח' וכח המח' זהו"ע ממכ"ע וסוכ"ע וצ"ע ובד"ה כי כארץ תוציא צמחה פ"ג פי' שענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת זהו המשכת מח' זו דאנא אמלוך עכ"ה) וזה עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד ר"ל קודם שנתגלה מח' אנא אמלוך הי' הוא ושמו פי' שמו היינו כח המח' כו' (הג"ה וקרוב לזה איתא בתק"ז ריש תיקון יו"ד ד"כ ע"ב דפי' אי' מקום כבוד היינו בעליית המל' עד א"ס כו' עכ"ה).

קיצור אות ג'. וזהו שבב"ש אומרים יחיד חי העולמים מלך, ברוך זהו המשכה שיומשך מבחי' יחיד להיות חי העולמים מלך (הג"ה לכאורה זהו כענין ואולם חי אני וימלא כבוד המשכת ח"י הנמשך מבחי' יחיד בבחי' אני, וזהו וימלא כבוד וע' בת"א בהביאור ע"פ כי אתה נרי דס"ח סע"ב, שזהו ג"כ פי' ארוממך אלקי להמשיך בחי' הרוממות בבחי' מלך כו' ואח"כ בישתבח אומרים מלך יחיד עליית המל' בכתר ע"ש עכ"ה) ואח"כ בישתבח אומרים מלך יחיד עליית מח' אנא אמלוך מתעלה במקורה ושרשה כמו שהי' הוא ושמו.

קיצור אות ד'. והנה המשכות הכבוד הוא ע"י אתעדל"ת במס"נ באחד והיינו מסירת הרצון וזהו"ע שאומרים בשכמל"ו סמוך לתיבת אחד, ואמרו יעקב שע"י אתעדל"ת זו ביטול היש לאין עי"ז ממשיכים מאין ליש שירצה כביכול בבחי' אנא אמלוך (הג"ה

אפ"ל בק"ש יש ח"י אזכרות וחותם אני ה' אלקיכם ע"ד ואולם חי אני) ובפ' שני דק"ש ואספת דגנך שע"י המאכלים מעלה האותיות שנפלו בשבה"כ ועי"ז יקויים וימלא כבוד ה' את שיאירו בחי' האותיות, ועי"ז יהי' הגילוי כבוד הוי' בכל הארץ כמש"ל סעיף א' בשם המד"ר באסתר.

קיצור אות ה'. והנה עליי' זו דבחי' מלך יחיד, והעלאת האותיות וכן ההמשכה מבחי' יחיד חי העולמים מלך הוא ע"י יעקב שלכן יעקב אמר ברוך שם כבוד מלכותו לע"ו תתן אמת ליעקב כו', כי הנה האבות הן הן המרכבה וע"ד והחיות נושאות שמעלים הכסא ארוממך אלקי המלך ממטה למעלה וגם העלאת האותיות לשרשן אך יעקב הוא נחלה בלי מצרים (הג"ה עמ"ש בד"ה במדבר סיני בענין למשפחותם לבית אבותם לגולגלותם ועמ"ש ע"פ הקל קול יעקב) וע"י העלאת האותיות בבחי' מים תחתונים בוכים (ע' בסש"ב פמ"ה ע"פ וישא את קולו ויבך כו') תתן אמת א' פלא עליון נמשך עד תיו סופא דכ"ד, רננו צדיקים צדיק עליון וצדיק תחתון (י"ל וימלא כבוד זה סוד היחוד כמש"ל בשם הזהר ס"פ צו ועיקר היחוד ע"י יעקב כמ"ש ע"פ הזהר חיי קל"ג בענין תפלת ערבית רשות).

קיצור אות ו'. וזהו ואולם חי אני (הג"ה, לענין ואולם יש להעיר ג' ענינים הא' ע"ד ואולם לוז שם העיר לראשונה, ע"ד קרתא שלא הי' אומרים שום שקר רק אמת, וא"כ י"ל ואולם ג"כ לשון אמיתית, וכ"כ בעה"כ של הסה"ד ערך אולם אמת, וא"כ ואולם חי אני ההמשכה מבחי' אמת בבחי' חי וכענין יחיד חי העולמים ויש להעיר מענין פתחו של אולם מ' אמה ומ' אמה ב' פעמים כ' שהם הב' בחי' שבכתר כמ"ש בהביאור ע"פ אני ישינה וע"ז י"ל אולם לשון חוזק כמו ובריא אולם, והנה עיקר החוזק לו ית' כמ"ש גואלם חזק ה' צבאות שמו ירמי' סי' נ' ל"ד, והנה מבחי' חי נמשך בבחי' אני שהוא מל' שיהי' בחי' אני ראשון ואני אחרון בהשוואה אחת דהיינו המל' תהי' כמו הכתר בד"ה נאוו לחייך גם בחי' מל' נעשית בבחי' חי דוגמת מ"ש בזח"א פ' ויגש דר"ז ע"א ודוד בגין דוכתי' דהוי חי לא הוי נאים אלא שיתין נשמי ובפרד"ס ערך חי כתב שהמל' נק' ג"כ חי ע"ש ואתה מחי' את כולם והרמ"ז שם פי' שזהו בחי' ציון, ובת"א פ' מקץ בד"ה ביאור ענין רני ושמחי כו', הנה ציון לשון זכר ולשון נקבה שהוא בחי' דו"נ כו' וכמ"ש בזח"ג פ' צו דל"א סע"א כד אזדווגא כחדא בזיווגא חד כדין ציון אקרי כו' וא"כ זהו"ע חי אני דהיינו חיבור בחי' חי בבחי' אני ואז גם המל' נק' חי, וזהו היפוך טעות המרגלים, והנה אולם הוא ג"כ בחי' שער להיכל י"ל כיון ע"י ואולם חי אני כו' וימלא כבוד הוי' את כל הארץ ע"כ גם בבית שער יהי' הגילוי ולא בבחי' היכל לבד, וע"כ נר חנוכה מדליקין על פתח הבית מבחוץ כו' וזהו חכמות בחוץ תרונה עכ"ה), וזהו ואולם חי אני כי המרגלים טעו לומר כי

חזק הוא ממנו אפי' בעה"ב אינו יכול להוציא כליו משם והיינו כי מלכותך מלכות כ"ע גם השרים על עכו"ם מקבלים חיותם מבחי' כבוד מל' וסברי שחיותם הוא ג"כ בבחי' התלבשות בתוכם כו' כמו התלבשות הנפש בגוף או כמו התלבשות נה"א בנה"ב (הג"ה, וזהו שבעה"ב ר"ל בית הוא מל' ובעל הבית ת"ת כתפארת אדם לשבת בית, גם אשה נק' בית כמ"ש בנתה ביתה משלי סי' י"ד, אינו יכול להוציא כליו הן האותיות המחי' אותם כי מקבלים מבחי' ארך אפים כמ"ש בד"ה בשלח פרעה ובעה"כ של הסדה"ד אות ב' בערך בעל הבית כ' הקב"ה הוא בעל הבית של העולם כי העולם נק' בית והמרגלים אמרו אפילו בעה"ב א"י להוציא כליו עכ"ל עכ"ה) ובאמת טעו כי וכבודי לאחר לא אתן כתיב וחיותם אינם אלא בבחי' מקיף עליהם בבחי' צל וזהו סר צילם מעליהם.